

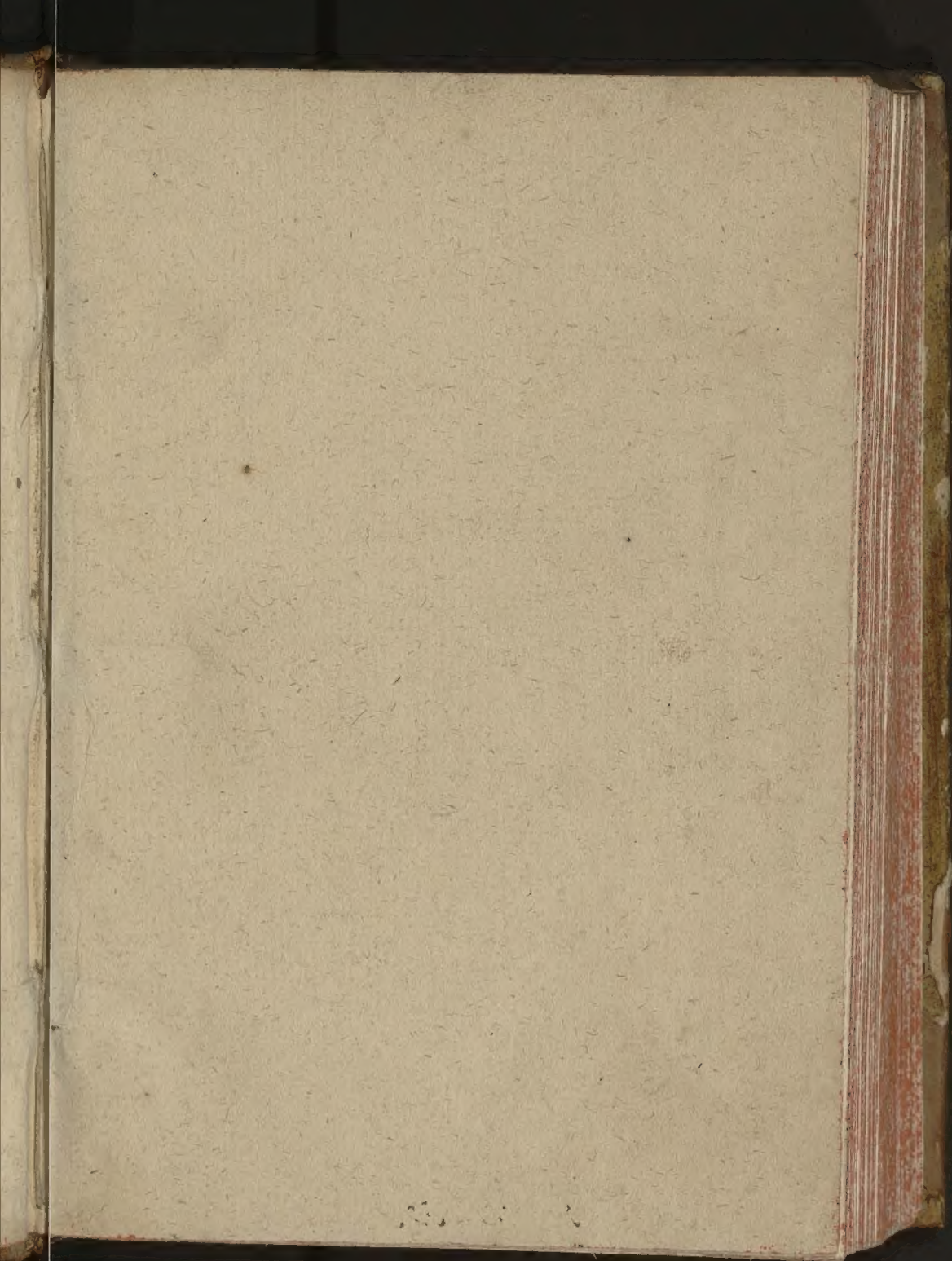

Incun. 183

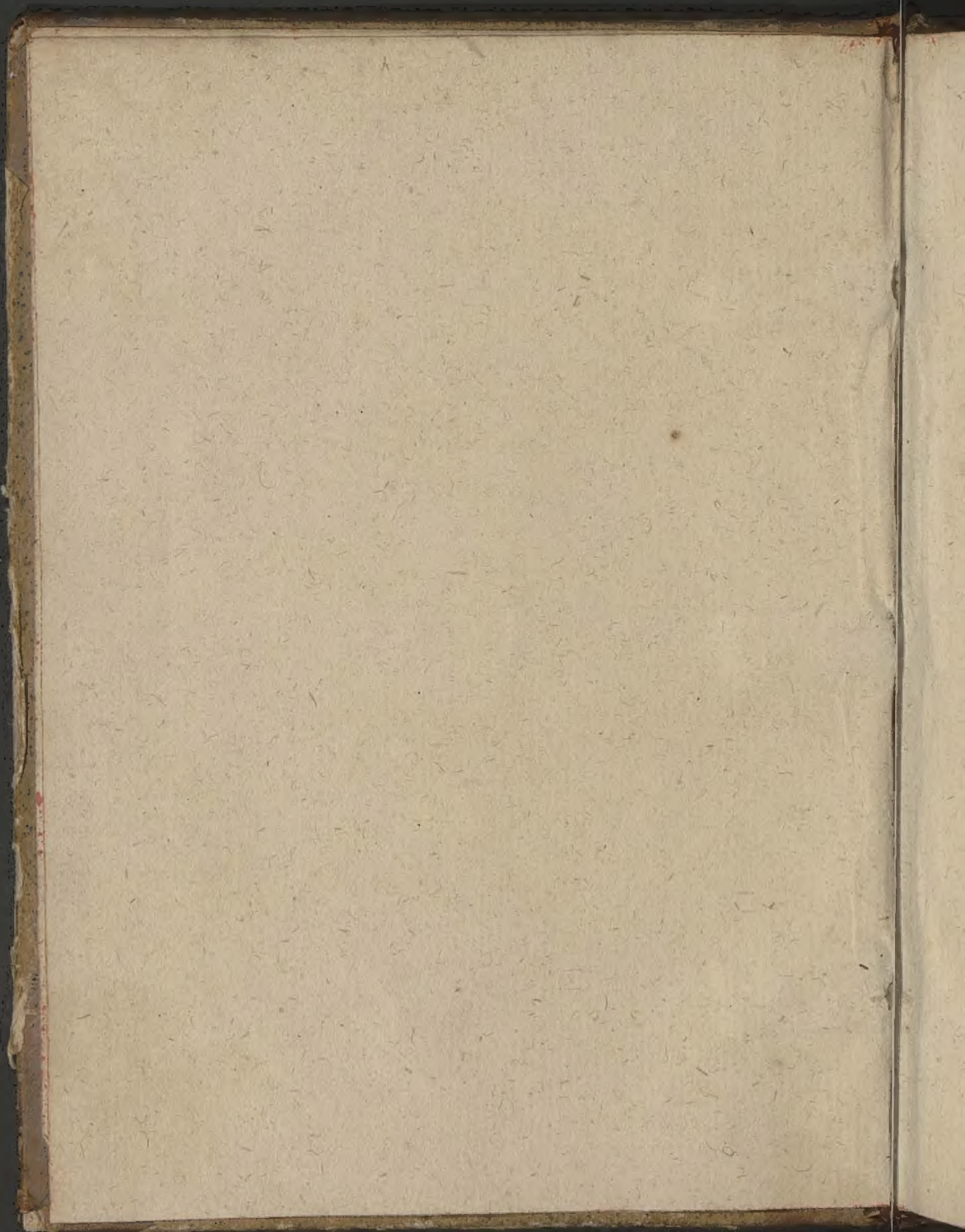
Bibl. Jag.

Bg. VII. 52.

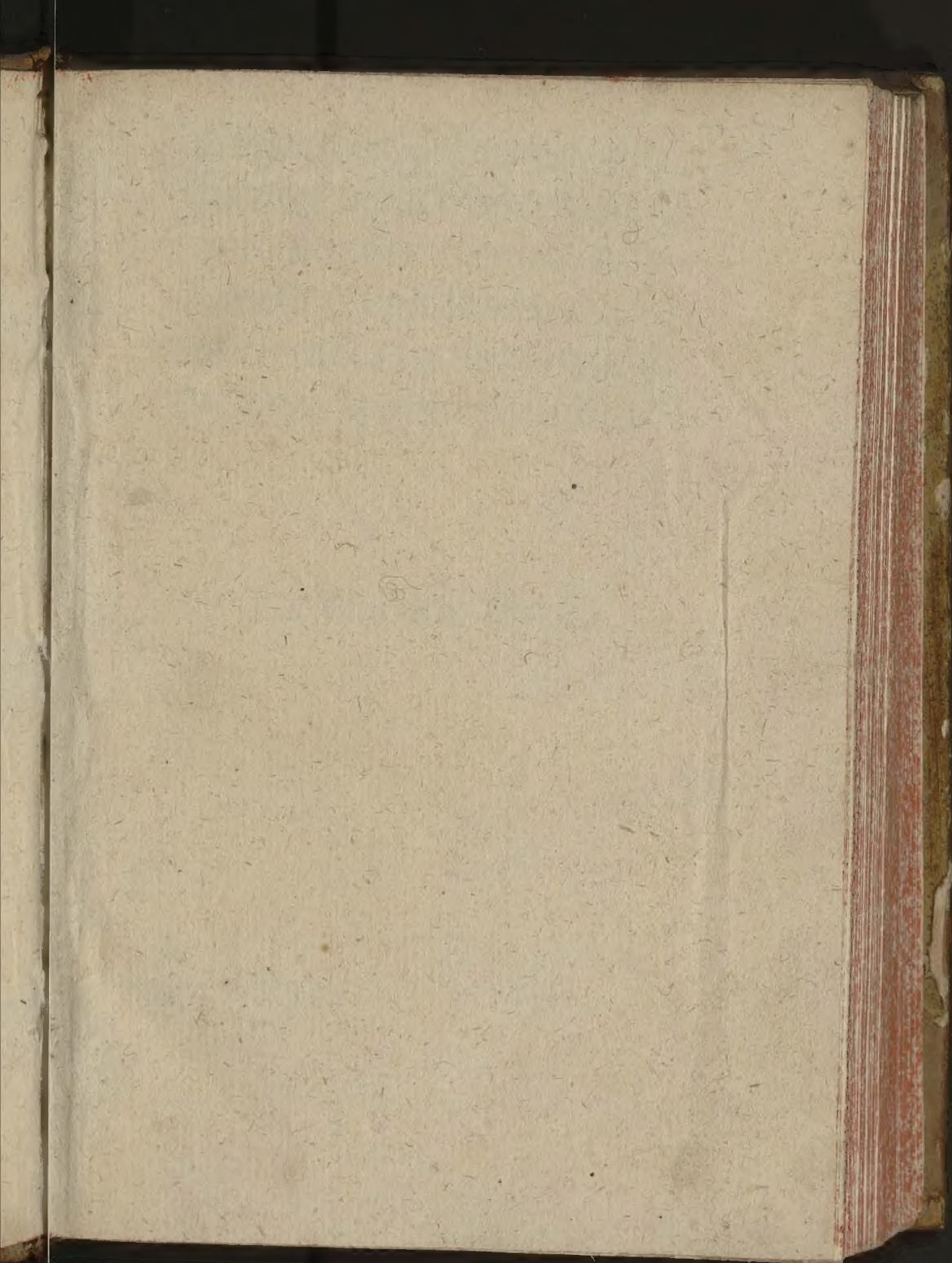

1
3
re
v
m
m

Collectum Institutionum.
Jurisqz viaticū Deo coope-
rante. nouiter compositum.
Libellus vtilissimus. quo iu-
ris elemēta. facilius itelligi-
mentiqz applicari possunt.

Leonardus Berla.

Man. 7816

Unus ille rerū opifex ⁊
mirabilis nature institutor:
deus: vt omnipotentie sue vires vt
cunque nobis ostenderet: duas
i hoc euo i explebiles potencias:
mētā nostre volūtātē ⁊ intellectū
indidit. quo magis anime nre in
mortalitas: naturali qdam ratio
ne clarere posset. Si enī deus et
natura nil frustra operari possūt:
⁊ i hac vta volūtās ⁊ itellet⁹ no
bis ifaciabilis est: post hanc vtiqz
vitā expleri necessū erit. Ecce q̄
ta nos pietate ad bene beateqz vi
uendum allicit: vt ouī ramum: sic
futur⁹ nobis obiciēs vite felicitatē.
Cur autē in hoc euo volūtas
nobis ⁊ intellect⁹ expleri nō pnt?
hoc tibi breuibus dico. Quia vo
lūtatis obiectū eē bonū: intellect⁹
autē verū certū est. volūtas
itaqz nisi i primo vl̄ sūmo bono:
intellect⁹ quoqz. nisi i primo vl̄
sūmo vero qđ deus est quiescere
nō potest. Si ergo dei regnū de
hoc mūdo foret: volūtās i nobis ⁊
itellect⁹ vtiqz gesceret. Int̄ alia
tū si qua sint hui⁹ vite bona: mēs
nra que spūs est: spiritali bono
magis delectatur. Et horū certe
p̄cipua est scia: qua in veri cogni
tionē: ⁊ itellet⁹ obiectū ducimur.
Unde p̄cepes ille p̄horū Ari
stotiles. ethicorū decio. intellectus
opatioztinuissima ē: speculari eīz
possumus p̄tinuer: ⁊ magis quam
opari qđcūqz. Et hoc certe his
diebus a meipso exp̄mēto didici.
Nā dū a teneri sermē vngucull

quo fato nescio vltimāz aduectus
fueriz: ⁊ hui⁹ fluctuantē cui crebris
p̄cellis agitatus: ⁊ nauē semisfrac
tam prematurā etatez vsqz apule
rim: nil felicitatis nil boni: quo
animus quiescere possz hactenus
ineneriz: tanto suz animi tedio cō
fectus: vt supra modum amplius
tedere vinere. Tandē ad me re
diens: p̄stīmā aio exercitatio
nē obiciēs: omnibus abiectis cu
ris: litteraz reliquias. quas mihi
paucas reliquit obliuio colligēs:
prima miris elemēta reuoluere ce
pit: ⁊ hūc libellū coopante deo bre
ui die collegi. Et tamen p̄posid
v̄bis satisfaciā: his diebus hoc ex
piētia teneo. inter oīa huius vite
oblectamēta: litteraz exercitatio
nē: libera mēte p̄hensā: a sūmo tū
⁊ p̄io vero nō oberantē: aie rōna
li magnum fore.

De libelli huius forma.

I. Libellus iste pua forma re
dact⁹ ē: ne vob magnitudie
aut pōdere n̄ portabilis eēt. cū ei
oīa fere q̄ i eo descripta sūt: cuiqz
legiste mēti applicanda sint: ⁊ sic
opus ē frequentiori lectione: hui⁹
cā miori qua potui forma colle
gi. Et erit vti breuis i volatilib⁹
apis: iniiciū dulcedis fruct⁹ eius.

De libelli huius auctē.

O Altissime lector. si de libel
li hui⁹ auctē qđ mēti tue ac
ci derit: hoc tibi breuē dico. Nō
a colligente sed ex collectis certe

magis ē auctoritatis. Eius ei sex
auctores: itegre auctoritatē viros
iuuenes. Primus videlicet Iustini
an^o ē ipator. cuiusq; glossator accu-
si^o. Iohēs itidē cremonē. i. arbor
Angel^o i sup aretinus. dñs xpo
phor^o porcus. Et etatis nre pci-
pue extimationis vir. dñs Jason
mayn^o pceptor mihi colēdissim^o
Quoq; g in ipso dicta sūt. ab his
collecta reperies. Qd si me bene
posuisse dubitaueris: libros tuos
ispice: et ecce mihi testes fideles hec
oia collegisse. et hos pono vñdōs
Nō op^o e fabro naz faber exope
laudē. Ordine vñdō tulit. dñ nō
tibi cognit^o esse. Sic not^o. fñ: dñ
hāc tibi. pfero fertaz. Quos legi
flores: hac formula pulcra redgi.

De libelli huius continentia
nunc simpliciōrū vbi vñdō
vt quiq; meli^o cape posset
Hic libell^o in se gñt istitutiōes
a pñcipio ad finē. s; ordinē ipato-
ris. Pñcipio ponit istitutiōnū rubri-
ca. post quaz ponit glo. rubrice.
aliqñ ppul^o et formalib^o vñdō. ali-
qñ breuionū^o et clariorū^o. Et sic
p ordinē. pñcipiū text^o cuius-
q; s. cū suo cān sumario. post quē
alia vñdō tex. illius s. aliqñ forma-
lia. iterdñ loco vñdō tex. ponit
notabilia ex doctoribus collecta.
que nedñ textū s; eciaz gñdātes
ponit. post gñdōes ergo tex.
ponit gñdōes glossarū. aliqñ
ppriis verb^o. itidñ vñdō planiorū^o.
qbus magis itelligibiles et mēti

applicabiles sint. Et post vñam
quāq; gl. gñdōes. si gñdō illa
a doctorib^o reprobata vel dubia
fuerit. pñt additio q̄ facit hoc
cognosce posses. et si i ea pte gl.
aliquid pñpue breuē notādū p do-
ctores positū sit. additōes hēs i
ea pte gl. Et sic in hoc libello ne-
dñ habes tex. et gñdōes istitutiōnū
s; etiā eaz itellectū. In titulo vñdō
actionū ecia pñct^o ordo suat. h
addito q in illo titulo pp glossaz
lōgitudines. pñt cuiusq; glo. pñ-
mū vñdō. cū ei^o diuisiōe. a. d. Ias.
fñpta. et ita s; ptes illi^o diuisiōis.
habet glo. p vñdō sua formalia. et
vñdō pars habz suas additio-
nes multis notabilib^o dict^o refer-
tas. q̄s a d. Iaso. et ange. af. bñt
colligē potui. Et isup post glo.
expeditionē. i fine cuiusq; s. hēs
sumulā. i q̄ colliguntur actiōes. s
qb^o doc. in illo s. tractāt. Et ha-
bes pñmo cuiusq; actiōis dñscripti-
onē. dñp illi^o actionis cellulā. cū
noie actiōis et liter^o et sign^o captā
ex arbor^o Jo. cremonē. quaz cel-
lularū regulas. habes ifine ti. s ac-
tionib^o. que tibi cellulas optime
dñlarant. Et post cellulas. hēs li-
bellos cuiusq; actiōis hoc ē nar-
ratiōes et gñdōes libelli. ex qb^o
oib^o colligi potest cui^o q; actiōis
sba. Rogo igit^o dulcissime lector
vñ ex visceribus caritatis. et diu-
no pocus impulsu: hi nñ labores
pcesserit. tali mēte benigne capi-
as. et nō meā ignorātiā. s; collec-
toz auctoritatē ispicias. L. dñ.

Deo cooperante. Gotthardi
alaman. e buscoducis brabancie:
papietis legu auditor. acutissimi
Collectu institutionu: qd certe iu
ris uaticum dici potest: feliciter
incipit.

Aurei iuris hic elementa:
Oculi stilo codita vides.
Ecce libellu. si tibi comes.
Onere leui magnu enades.

Seqt institutionum rubrica pria

In noie domini nostri yhesu
xpi. Impator: Cesar: Flavius
Justinianus: Alamaic: Gottic:
Grac: Germanicus: Acticus:
Cladalic: Alpbicanus: Pius:
Felix: Inclit: victor ac triupha
tor: semp august: cupide legum
inuētuti. Incipit liber pm^o ipa
toris: institutionu seu elemētorum

Glo. Nota ibi In noie dni
xc. q ipator iustinian^o
xpian^o fuit. qz inuocauit nomē dni
yhsu xpi.

Impatō nisi cēt xpian^o. n̄ pos
set ipen iurisdictionem exercef. vt
i anqiusur. qz p̄sta. i pn. ibi gmu
nicator eccle.

Quilibz administrator: iuris/
dictōis v̄z iurare se fore cōcatorē
sancte ⁊ catholice eccle. sic al. fa. i.
fili mō incipit. C. de of. pre. p. af.
l. in nomine domini.

Ex inuocatōe dni nois. sequit
bonu p̄cipiū. meli^o mediū ⁊ op

tim^o finis. i auq. quo. op. ep. i pn
Impator dī cesar a cesare au/
gusto. Add. Credo dēret vi/
cere. a iulio cesare.

Impatō Iustian^o dicebat flā
uius qz talis erat colonis. qz rube
us. Add. Credo dicebat flā/
ui^o qz ex domo flauioz nat^o erat
Iustinianus iō dicebat. quia
erat fili^o iustini. j. d. dona. s. est ⁊
aliud ⁊. j. q. nō est p̄mis. fa. tes. s.
penul. vel forte dicat iustinianus
qz sp coluit iusticiā. ⁊ p̄cepit sub/
ditis esse colēclam.

Iustinian^o dicebat alamanic^o
gottic^o ⁊c. qz oēs has patrias bel
lādo deuicit. vt i auq. de hered. ⁊
fal. in p̄m. col. i.

Iustinian^o dicebat pius a pio
antonio. i auq. vt liber. de ce. col.
vi. s. si quis antē.

Felix dicit a virtute ai. vel fe
lix. i. p̄sper. quādo. s. cūcta ad vo
ta succedunt.

Inclit^o dī a gestis magnificis
Victor dicit i fugādo hostes.
triuphator post victoriā.

Impator dicit sp august^o. qz
debz sp cē huius p̄positi vt auge
at. lz non sp hoc faciat. ⁊ simile in
dissi. in atrimonii ⁊ iusticie.

Impator more recte scribētū
p̄mittit. p̄hemii. i quo reddit nos
attētos. dociles ⁊ beniuolos.

Impator dū dicit sūmis vigi
liis reddit nos attētos. vt vigila
re dēam^o. qz ius ciuile vigilātib^o
⁊ nō dormiētib^o scriptū ē. ff. que i
frau. cre. l. pupill^o in fi.

Dociles nos redditrū dicit
leges aīa gūfufas. i. luculētā exeri
fle gūonārian. Docile facit q
fūmā rei breuiter comprehendit.
Benuolos nos fddit. ibi fūma
itaq; ope. atq; alacritudio.

Spe ratoriam
i. maiestātē
nō solū armī dcoratā: s; 7
leligib⁹ opz cē armatā: vt
vtrūq; tēp⁹. 7 belloz 7 paci fete
possit gubernari: Et pnceps ro.
victor exīstāt nō solū i hostilibus
plūis: s; et per legitimos trami
tes. calūniātū inīqtatē expellat.
7 fiat tā iuris religiosissimus. q
victis hostibus triūphator ma
gnificus.

Sl. Impator i hoc pphemio
antipofonizat. i. tacite qūti
ōi rīndet. v; qu are itēdat legib⁹
cū pncipis sit itēdere armī. rīndz
ergo. Impatorū maies. 7 cetera
Impator hic q erat armoz. at/
tribuit legibus 7 cō: vt oīdat al
terū alteri⁹ auxilio egere. vt. C.
d no. co. 2. fir. i. pun. Vel pōt di
ci. q. ll. ppue sunt ad armādum
Unde dicif. C. de ad. di. iud. l.
adnecati q ipi aduocati militāt.
Catephaton. i. malus sonus ver
borum.

Duo sunt tpa reipub. que dñt
gūiderari a pncipe. v; tēpus bel
lozum. 7 huic tempori conueni
unt arma 7 vfus armoz. 7 tps
pacis. 7 huic queniunt. ll. 7 vfus
legum.

Qui sint hostes. d; ff. d. cap.
7 possli. re. l. hostes.

Legitti tramite f dicit⁹. ll. qz
ficut tramitte. i. via ducimur ad
locū optatū. ita legib⁹ ducimur
ad virtutes. 7 ad bñ bñeq; viuē/
dū. 7 per ipas leges effīcīmur re
ligiofi vt. j.

Legiti tramites pñt etiā dici
septē genera penaz que hñt. ff. d.
pe. l. vi. i. fi. 7. l. vii 7 calūniātes
puniunt p. ll. diuersis pcis. 7 ma
xime pena talionis i criminibus
vt p; i glo.

Legiti tramites pñt etiā dici
migrat⁹ p q iura redunt. naz paz
valerēt iura i ciuitatib⁹. nisi cēnt
qui executioni mādaret. vt. ff. de
ori. iur. l. ii. §. post originē.

Calūniator ē q flā cria sciēter
itēdit. ff. ad turpil. l. i. i. pun. 7 fa.
ff. d. his q no. isa. l. athletas. §. ca
lūniator 7 i his locis hñt qd fit
puaricator. 7 terguersator.

Nō quē fieri religiosuz p. ll.
nā ipē sunt sacre. C. d. ll. l. leges.

Nō ex hoc pph. quatuor que
pporcionāt alius quatuor. v; ar
ma. vfus armoz victoria. 7 triū
ph⁹ 7 his pporcionāt leges vfus
legū. calūnie pulfio. 7 iur rligio.

Quorū Impator iusti
man⁹ vt decu
it optīuz reipub. gubernatorē. cu
rauit 7 arma 7 leges. deo annēte
7 fūmī vigilis 7 fūma puidētia
d armī p; p mltas puicias p ipz
de nouo subditas. 7 et aphyrica 7
alie multe q a romano iperio de

lapse et per ipsum reducte fuerunt parte
stant. de legibus vero per quod ipse
auctoritate et cura sua. omnia voluit
fieri. et. C. et omnes alie leges. aut de
nouo promulgate. aut propositae. et in
luculentam gloriam erecte sunt. h. d.

Bl. Anglie. proprie appetunt le-
gibus. quod ius civile vigilanti-
bus et. ff. de his qui in fra. cre. l. pu-
pillus in fi. prouidentia proprie con-
uenit armis.

Nota tres homines statim. scilicet. pteritis
et de pteritis est memoria. presentis et de
presenti habet scientia. et futurus et circa fu-
tura proprie est prouidentia.

Barbari sunt qui ex romanis impe-
rii sunt magis hostes.

Alphrica et multe alie prouincie a
romano imperio dilapse fuerunt.
et post centum quinquaginta annos redierunt.
ut hic et. C. de of. p. af. l. i.

Idem promulgat dicunt. l. i. de no-
uo edite. propositae vero dicuntur quasi
si poite vel reformate.

Tres codices prius habebant.
scilicet. gregorianus. theodosianus. et hez-
mogianus ut. C. de no. co. q. fir. in
prin. et erat alius codex iusti. quem
non habemus. et ex illo factus est co-
dex quem habemus.

Idem prouidentie veteris erant imen-
sa volumina. nam erant trecenta cetena
milia versuum et duo milia librorum. et
alie multe leges ut. C. de ve. iur.
cnu. l. ii. §. si cum omnia. Item liber
institutum iste factus fuit. post pro-
positum. C. quem non habemus.
tamen ante propositum. C. quem habemus. unde
quod hic de quibus per. C. corrigi ut

per i. gl. Nota quod tribus modis debet
quodstor. primo ille qui querebat pecu-
nias tributorum per modum et suabat.
secundo ille qui pererat capitalibus causis.
tertio per illo qui stabat ut legeret li-
bros principales. qui candidatus pri-
cipis de. et ita capit hic. ut. ff. de
of. questio. l. i. in fi. et de ori. iur. l.
ii. §. deinde cum erariu. vel dicas esse
nomen dignitatis ut q. sul. ut. C. de
ad. di. iudi. l. peticio.

Due negationes faciunt unam ad
firmatorem ut hic. et. ff. de v. fig. l.
ex duobus. Quatuor sunt ordi-
nes dignitatum. maximi ut supillu-
stres. magni ut illustres. medii ut
spectabiles. minimi ut clarissimi.
et exempla horum vis in aut. de ap.
§. i. ii. iii. et. iii. in aut. ut ab illis
et qui sunt. col. v. sunt et infir-
mi ut defensores ciuitatum. et ma-
gistratus municipum. et isti non habent
inter imperium. sed superiores sic.

Antecessores principis dicebantur
illi tres de quibus in tex. quod antecederent
scientia vel etate. Aditio credo sal-
ua reuerentia gl. quod id dicebantur an-
tecessores principis. quod immediate prece-
debant principem et ipsorum consilio recta
agebant per principem. et commendant
in tex. a scientia et fidelitate. Opus
laudat magistrum. aut. de mona. §.
sanctimam. Suadere alii capit
in bona parte ut hic. alii in mala. ut.
ff. de ser. co. l. i. §. suadere. et. C.
de fur. et ser. co. l. si quis psumat.

Item liber de istis. quod in statu ro. iur
nunc erigit intellectum ut. j. ti. i. §. hu-
ius ite dicuntur cunabula quod incunabula

ifantes pmo morant. ita iuris ac
ceptor institutio. prio leger dz. sic
ff. dos. ff. pro. l. i. §. his cuuabul
Fabule nec va. nec vilia pmet
fin tul. In hoc libro nihil iutile.
et nihil ppaz inest. nihil iutile quo
ad aium. vel iutile. i. instituti. sed
hnt ea q quotidie emergere pnt
qz de his casibz q eundem si pnt. si
curat legislator. vt i aut. vt hnt p
hi. ma. §. qz vo coll. vi. r. ff. d. ll.
l. iura. r. l. fi.

Perpera dr quo ad sonu. vt
pperā. i. male positu r cōtra ius.

In hoc libro tñ prio ano pfi
ciet. qtu3 pusi quatuor. r no. q
adulat nobis iperatoz. Prio an
no legis iste lib. r qnto anno. co
dex. vt i phe. ff. §. p r hnt. Et sic
hec scia bz picipiū r finē q si re/
pit i ali artibz. lz et sint viliſſie

Libri pandectaz sit libri. ff. r
dicunt a pan. q ē totū r decen.
qō ē doctrina. qz ibi est doctrina
oium iuriscōsultoz vt. C. de ve.
iur. enu. l. ii. §. sz cū oia in fi. r vi
cunt digesta. qz oia ibi decidēda
digerunt r solunt.

Diuisio vel partitio aium le
gētis icitat. mētē itelligentī ppa/
rat. memoria artificiose reformat
vt. j. de lega. §. sz ne i pms. r. ff.
de excep. do. l. i.

Institutiones dicunt priā elta
legū qz sicut ex quatuor elemētis
oia corpora naturaliter pficiunt
q elemēta sunt terra aqua. ignis
r aer. r ex viribz hozeltoztotus
mundz gubernat. ita hic liber cō

prehēdit oia iura.

Terra ē frigida r sicca. aqua
frigida r humida. ignis calidus
r siccus. aer calidz r humidz. r ex
his pponunt quatuor humores
corpus aiati scibilibis. melācolia
ex terra flegma ex aqua. colera ex
igne. sanguis ex aere.

Lex tollit p disuetudinē vel
pria disuetudinē. r itez eadē pſu
etudo p supuētē legē tollit. sic.
ff. de sep. vio. l. iiii. §. diu. r i aut.
de he. r fal. §. i. r ē optimū exem
plū. C. de iudi. l. rē nō nouā.

Sūma itaqz ope .
Datque
alacri studio. has leges nras ac/
cipite. r vosmetipos sic eruditos
ossēdite. vt spes nos pulcheria so
neat. toto legitimo ope pfecto. pos
se ēt nostrā rēpublicā i pibz eius
vobis credēdaz gubernari.

Glo. Labor iprobis oia vi
at prio georgicoz.

Affectus opi tuo nomē iponit
C. ad. l. cor. de fca. l. i.

In hoc libro dēmus pficere
nō solum scia. sz et moribz. nā bo
ni mores plus q diuitie operan/
tur. ff. de tu. r cu. da. ab his. l. scif
§. i. r. ff. de v. ob. l. fi qz sup. i fi.

Studiū legū psumat qnquen
nio vt in pphemo. ff.

Adulce sunt ptes reipub. vt
pfectura. pſulatus r alie. vt p ex
tractatibz. ff. r. C. de offi. iudi.

De iniſticia r iure.

Glo. Justinianus tractatu/
rus iura ppli ro. pmit
tit de iusticia q̄ ē m̄ iuris. 7 sic ab
ea incipit. 7 sic obligatio est m̄
actōis. vt. ff. de pcul. l. 3. §. ea aut
obligatio. 7 id ē de ea p̄mittit i tra
ctatu vt. j. de obli. 2. j. de actio.

Ius psequit iusticiā. vt mini
ster vel filius. 7 de iure l. 3. nil po
nat i. tex. v̄ diffinit. j. i. §. iur. p.

Iusticia est q̄stās 7
p̄petuavo
luntas ius suū vnicuiq3 tri
buens.

Aditio. Pro intellectu glo. i.
no. q. l. 3. gl. multa dicat circa itel
lectū huius diffinitōis iusticie tñ
tertia expositō v3 a30. v̄ verior.
q. hic nō diffinit iusticia diuina.
s3 diffinit iusticia put est virtus
moralis 7 sic put cadit in hoīe. 7
sic d̄ q̄stās 7 p̄petua volūtas. i.
volūtas nō solū disposita s3 habi
tuata. q. iusticia ē virt⁹ 7 oīs vir
tus ē habitus electiu⁹. 7 habit⁹ ē
volūtas immobilis 7 firma vt p3 p
philo. in p̄dicamento qualitatis.

Glo. Bū in euangelio dicit
tur q. tñ dabat merce
nario sero venētisicut illi qui p/
mo venerat hoc iusticie d̄. s. qd
tñ hēbit qui decesserit in hoc vl
timo seculo. si bñ egerit. q̄tū ille
q. decessit in p̄io.

Septies in die cadit iustus. 7
nunq̄ i eo. statu pmanet vt i aut.
de nō alie. §. q. aut.

Bū d̄ iusticia ē vnicuiq3 ius
suū tribuēs. itelligit q̄tū ad asse

ctū n̄ quātū ad actum. 7 sic d̄ de
augusto 7 de m̄imonio quod ē i
diuiduū vt p3. C. de repu. l. 2. §.

Scdm̄ expositōem a30. d̄ d̄
iusticia ē q̄stās 7 p̄petua. i. habit⁹
quasi habit⁹ mētis bonus.

Tullius sic diffinit. Iusticia ē
habit⁹ ai cōi vtilitate seruata. suā
cuihbet tribuēs dignitatē.

Scdm̄ plato. iusticia ē virtus
q̄ plimū pōt i his q̄ mimū p̄nt.

Scdm̄ glosatorē accursiū. ius
ticia ē dei q̄grua dispō. i singulis
rebus recte diuidicans.

Iusticia ius suū tribuit vnicui
q3 v3. vt sibi honeste viuat. 7 sic
alterū nō ledat. imo pficiat. vel
dic. ius suū. i. hoīs meritū.

Iurispruden tia ē
nax atq3 humanax rerū noticia.
iust atq3 iusti scia.

Glo. Idē l̄a pōt intelligi
vno mō quod noticia
diuinax atq3 humanax rerū. est
ex scia iusti. Al' pōt legi quod scia
iusti atq3 iusti ē ex noticia diui
nax atq3 humanarum rerū.

Ad scientiam legum non re
quirit studiū theologie. q. i cor
pore iuris hec omnia inueniunt
vt. C. de sūma trinita. 7 fide ca
tholi. C. de sacrosan. ecclesi. 7. C.
de episco. 7 cleri. 7 in autenti. sub
multis titulis. vbi de diuinis tra
ctatur.

Differentia est inter iusticiā.
iurisprudentiam 7 ius. quia iusti
cia est virtus. 7 ius est ei⁹ virtutē

exēcutiū. iuris prudētia ē scia il
lus iuris. Itē iusticia ē sūmū bo
nū. ius mediū. iuris prudētia in
fīmū. Itē iusticia vult tribuere
vnicuiqz ius suū. ius vero coadui
uat. iuris prudētia docet qualē
illud fiat.

His igitur generalr
cognit. et
incipiētib⁹ nobis exponer iura po
puli romani. ita maxie vidēt tra
di posse q̄modis si p̄io leni ac
simplici via. post deinde diligētis
fima atqz exactissima ite: p̄ratōe fin
gula tradant. Alioqn si statī ab
ico rudē adhuc. et infirmū aium
studiosi. multitudī ac varietā
te rerū onerauerimus. duoz al
terū. aut deserto studioz effi
ciem⁹. aut cū magno labore eius.
sepe ē cū diffidētia. q̄ plerūqz iu
uenū mētes auertit. sc: us ad id p
ducemus. ad q̄ leniori via duct⁹.
sine magno labore. et sine vlla dif
fidētia. maturi⁹ p̄duci potuisset.

Hic dicit impator: quali
ter leges sunt docēde.

Mo. hic q̄tra icōstātā iuuenū
fic. ff. de p̄cur. l. in cause in prin.
vnde salomon. Tria sunt mi
hi incogita. et quartū qd̄ penit⁹
ignoro. via colubus sup lapidē.
via avis volantis in aere. via na
vis in mediomaris. q̄rtum quod
difficilis. via adolecētis in ado
lescētia sua.

Facilitatibus iuuenū daf i in
te. resti. vt. j. de h̄. quali. et dif.
s. sciendum.

Idic no. puerbiuz qui vadit
plane. vadit sane.

Juris p̄cepta.

sūt hec. honeste viuere. altez n̄ le
dere. ius suū cuiqz tribuere.

Mo oē ius p̄cipit. nā quoddā
punit. quoddam vetat. quoddaz
p̄mittit. vt. ff. d. ll. l. leges. quod
dā p̄sult. ff. de rei v̄edi. l. is q. qd̄
dā hortat. vt. C. de trāfac. l. age.
sz tñ oē qd̄ p̄cipit ius ē p̄tines ad
aliq̄s horū triū. It̄ honestas scz
uat q̄tū ad se. et circa m̄rionū.
vt. ff. de ri. nup. l. semp et seruaf
circa mores. vt. ff. d. tu. et curato.
daf ab his. l. scire opz. s. pe.

Quod tibi n̄ vis fieri et. vt
in prin. decre. Mo sufficit abstinē
re a malo. nisi fiat qd̄ bonū. lxx
vi. di. nō satis.

Diffinitio iuris q̄ alibi ponit
vz. ff. de ius. et iuz. l. ius. q̄ ius est
ars boni et eq̄ cuius merito quis
nos sacerdotes appellat. et hic ta
cite p̄prendit. nā p̄ hoc qd̄ dicit
iuris p̄cepta. intelligit ars. qz ars
ē collectio p̄ceptoz. p̄ hoc qd̄ di
cit honeste viuere. altez n̄ ledes.
intelligit boni et eq̄. p̄ hoc qd̄ di
cit. ius suū cuiqz tribuere. intelli
git cuius merito quis nos sacer
dotes appellat. i. sc̄ra iura cūli
bet m̄strantes. vt hic et. ff. eo. l. i.
ii. responso.

Scia iuris fūdaf sup genētib⁹
et nō super sp̄ebus. nō cū ex mul
titudine rez. multa dicunt iura.
quia tunc ius aliud esset eq̄num.

aliud asininū. Add. hec alfecatio
de qua hic pcedit exignozātia. l o
gice. qz dictū py. pōt intelligi de
spē subalternā: 7 nō spē spāliffia.

Publicū ius ē. qd
adlita
tū reipub. romane spectat. puatū
ē qd ad singuloz utilitatē prier.

Ius puatū ē triplex. qdā ē
ex naturalibus pceptis. quoddā
ex pceptis iurifgētū. quoddā ex
pceptis iur civilis.

Bl. Ius publicū gñstir i facez
donib⁹ 7 mgnatib⁹. vi. ff.
e. l. i. §. publicū 7 i aut. vt l. ma.
7 aue. §. qz vō col. viii. 7. C. de
fū. tri. iter claras. 7. ff. d ong. iur.
l. ii. §. post originē.

Singuloz ē utilitas rē pub.
gñuari l3 nō principaliter.

Expedir reipub. subditos hē
re locupletes. 7 sic utilitas puata
ptinet reipub. l3 nō principalr vt.
j. d his q sūt sui vl ali. iuz. §. pe.

De iure publico tractat. ff.
de iuz. fi. 7. C. eo. ti. 7 i aliis seq. 7
fere p oēs tres libros. C.

Idic liber factus ē cā ruditiū. 7
ergo i ipso nō de oibus tractat.

Iuris puati tria sūt pcepta.
quedā naturalia. vt neminē locu
plerē fieri cū aliena iactura. vt. ff.
de gdi. inde. l. nā natura. itē gen
tū v3 vi vi repellere. 7. ff. eo. l. i.
ii. 7. iii. Itē ciuilia sunt pcepta
de vsucapionibus. j. de vsucapio
nibus i pū. 7 hec pcepta et pos
sunt applicari. ad ius publicū vt
p3 in glo.

De iur. na. gc. 7 ci.

Bl. Quia dictū ē ius puatū
gñstire. pzo ex naturali
bus pceptis 7 gentiū 7 ciuilibus.
iō p ordinē de eis tractat.

In naturale

ē. qd nā a oia aialia docuit

Ius naturale. nō solū hoibus
s3 7 oibus aialibus q i celo. q i ter
ra. 7 mari nascunt gñent.

Ex iure naturali descedit gñ
ctio maris 7 scie. s. māmomiū. 7 li
beroz pcreatio 7 educatio.

Bl. Ius naturale pcessit a na
tura. i. deo.

Ius naturale capif quatuor
modis qñqz p iure gentiū. vt. j.
d rerū bi. §. singuloz. qñqz p iu
re pactoz. ff. de pac. l. i. qñqz pro
eius gtrario. s. p eo qd rescindit
pacta. vt i restitutōe mior. ff. de
minon. l. i. qñqz pro instinctu na
ture vt hic. 7. ff. eo. l. i. §. ius aut
naturale. Scdm canones ius
naturale dicit q in lege mosaica
vl in euangelio continetur vt in
pam. decretorum.

In celo. i. in aere. l. mari. idēz
fi in qu alibet aia aqua.

Coniunctio maris 7 scie bel ē
dit a deo. s. coniunctio aioz 7 n cor
porū. ff. de re. iur. l. nuptias.

Ad māmomiū qñ ad originē.
ē d iur nālī. d iur gētū et d iur pōt
qz ab eo receptum. d iur ciuili di
ci pōt qz formam ei adiungit rso
emittatem vt.

p3. j. de nup. p to. ti. vbi dicit a q
bus nuptus ē abstinedū. 2. ff. de
ri. nup. per to. vñ d3 dicit de iure
civili. ff. de ius. 2. i. l. ius civile.

Deus 2 natural' istinct' op/
antur ad pcreationem plis.

Iure naturali mouet parens
ad educatōem filioz potius suoz
q̄ alienoz. ff. vn. lib. l. scripto.

Qd̄ auis volat. pisci notat. 2
gallia oua calefacit mouetur iu/
re naturali.

Ius autē ci^{uile}. Jus ci
uile 2 ius gē
tū ita distinguunt. qz ius gēnū ē
ius cōe oībus gentibus q̄ regunt
legib' v' moribus. s3 ius civile ē
ius ppriū his q̄ sūt sub impio ro
mano. 2 ppetit oib' iperio subie
ctū. vel dicit ius ppriū ciuitatū in
qua pstitutū ē. 2 vocat ius civile
quā ius ppriū ipsius ciuitatis.

Popul' roman' pti vñ ius
gēnū 2 pti iure civili. i. pprio ci
uitatis romane. Leges solon
vel draconis appellant ius civile
atheniensū. 2 ius civile romanorū
appellat ius quirittum.

Romani a romulo. quirites
a grino appellabant.

Appellatōe ius civilis simpli
citer dicti venit ius civile roma
norū. tāq̄ ius famosius. sicut euz
dicim' poetā simpliciter apd gre
cos homerus apud latinos vir/
gilius.

Ius gēnū oī humano generi
cōe ē. 2 ē pstitutū ex vsu 2 huma
nis necessitatibus vt hic.

Ex iure gēnū orta sunt bella.
2 sic ēt captiuitates 2 fuitutes q̄
sunt natur ali iuri p̄rie quo oēs li
beri nascebant.

Ex iure gēnū itroducti sūt oēs
pene p̄ctus. vt ēptio. venditio. lo
catio. pductō. societas. depositū.
mutuū. 2 alii pene innumerabiles.

Bl. Quidā sunt populi q̄ re
gunt tñ moribus. qdā q̄
legib' tñ. 2 nō moribus. qdā q̄
nec. ll. nec morib' vt hoies silue
stres Jus civile alii dī ius ppriū
alicuius ciuitat' 2 d3 ius municipi/
pale. vt. C. de emā. li. l. i. 2 sic d3
ad dīaz iur natural' 2 iur' gēnū
2 ita capis hic. fo d3 ius civile. lex
xii. tab. vt. ff. de ius. 2 iur. l. ius ci
uile. §. hec igit. tertio d3 ius cile
oē illd q̄ n̄ ē p̄torū. 2 sic capis.
ff. d ius. 2 iur. l. ius cile i pri. §. ius
p̄torū. q̄rto d3 disputatio prudē
tū. q̄ fuit scā sup lege. xii. tab. ff. d
on. iur. l. ii. §. hec disputatio. qn
to q̄cqd scriptū hēm' d ius cili d3
ius cile vt cū d3. ē ei scilicet res ci
uil' sapia. q̄ p̄cio nūmario n̄ ē cxi
mata ff. de vas. 2 exor. co. l. i. §. p
inde. sexto d3 ius cile. quod addi
cit v' detrahīt aliqd iuri nati ali.
vt nūc diximus i m̄rionio. 2. j. d
vñcap. i pri. 2. j. de tute. i pri. vel
detrahīt. vt i p̄ate suoz restri
cta. vt. j. de his qui sūt sui v' ali.
iū. §. s3 hoc tpe. Jus gēnū nā
li ratione ē inductum vt hic. 2. j.
d rerum di. §. singulorum. vñ
de est immutabile. vt. j. eo. §. sed
naturalia.

Ex iur gē. defēdit religio erga
deū. 7 vt parētib⁹ 7 patrie pareā
m⁹. 7 vt d. violentiā resistam⁹. ff.
d iur. 7 iur. l. i. 7. ii. Itē conuētio
nes siue pacta que apd oēs hoies
valēt. vt. j. e. §. ius aut gētū. ff. d
pac. l. iuris gentiū. impm.

Effectus iur gētū ponēt j. de
re. di. §. singulorū vīqz ad fi. ti.
vbi dicit qualr acquirūt onia iur
gētū. ut. j. dñs iur. 7 in. sequē. i
qbus dī qualiter acquirunt onia
iure ciuili.

Romāi pposuerūt aliqz leges
ppas ciuitati q solū illi quēnūt
alias cēt lex general. vt. j. e. §. lex
ē. 7 d hoc iur general pī hic loq

Ius romanorū 7 ius gritū idē
sūt. et dī ius gritū a qmo q sunt
rex eoz dicit⁹ aqute q ē hāsta qa
magna hāsta vtebat i bello.

Appellatiōe iur ciuilis simplr
dicit. vēit ius ciuile romanorū. sic
ei i omia scriptura dī. aplōne a
pli venit paulus 7 dī dī sapiēs i
telligit salomon.

Id ē nisi vnū gen⁹ hūanū 7
q dī dī oī hūano generi. i. oībus
hominibus

Ab incio pauci erāt hoies 7 i
diguerunt tū aliquo cōi vsu. 7
qñ ples fuerūt tūc magis idiguer
qñuetudie 7 statū. puta vt null⁹
vineā vī orū alicuī iteraret vt. ff
d ius. 7 in. l. ex hoc iure.

Bellū a iur ē phibitū. vt. ff. d v
suf. l. eqstīmū nisi sit iuctū hosti
bus a pplo ro. ff. d cap. 7 post. f.
l. hostes Itē ppulsā violentiā q

ē licitū. ff. d iur. 7 iure. l. vt viz 7
ff. d viz vi ar. l. i. §. vñ vi. cū mo
deratē tñ. C. vn. vi. l. i.

Modie nō oēs liberi nascunt
nā hodie serui nascunt vt. j. d iu
re perso. §. serui.

Quatuor sūt dēt⁹ itroducti a
iure ciuili. vt simplr. j. de ac. de cō
stituta. l. i. 7 obligatio. vt. j. de lit.
ob. itē dēt⁹ emphyteoti⁹ vt. j. lo
ca. §. adō. utē spōsalitia largitas. j.
de do. pp nup. 7 in aut. vt spon.
lar. §. i.

Licet hic dī q pene oēs dēt⁹
sunt de iure gētū. n tñ oēs obli
gatiōes. nā q sunt ex maleficio vī
quasi. sūt a. l. xii. tab. vel alia. l.

Innumerabile dī q nō ē faci
le ad numerādū abile. vt. j. d re.
cor. 7 i cor. i. pun.

Constat ei. Ius cile
quo vti
mur aut constat ex scripto aut ex
non scripto.

Ius scriptū dī lex. plebsita se
natuscōsulta. pīcipū placita. ma
gīratū edicta responsa prūdētū.

Lex ē qd po. ro. senatoio ma
gīratu. i. qñle itrogātē qñtuebat

Plebsitū ē qd plebs plebs
io magīratu. i. tribuno itrogātē.
constituebat.

Plebs differt a poplō vt spe
cies a genere. nā appellatiōe ppli
quid ē et plebs 7 pīcipū 7 senatoris.

Lege hortētia plebsita obt
nuerūt vim legis.

Senatuscōsultū ē qd senatus
iubet atqz qñtuit.

Popul⁹ ro. en⁹ auct⁹ eēt pp
difficultatē i vnū quēdā cā le/
gis faciēde qstituit senatū vice po/
puli qstuli.

Qd principi placuit legi h⁹
vigorem.

Lege regia q lata fuit d ipio
popul⁹ pncipi 7 i pncipē oē ipiū
7 ptatē legis qdēde qcessit.

Quicūq; ipator p eplaz qstutu
it. vel cognoscēs p sniaz decreuit:
vel edicto pcepit. legē eē qstat. 7
hē qstitutiones appellant.

Lex iā dicā aliq sunt psonales
q n trahunt ad exēplū puta si ob
meritū qcessit alicui pūlegiū. v⁹
pp demeritū irrogauit penā vel
alias subuēt sine exēplo. bec oia
sunt psonalia nec egrediunt pso
nā expr: illi alic vō cū gnāles sint
ad oēs trahunt.

Dictoz edicta q ēt ius hono/
rariū appellant. qz edictū ab his
q honores gesserūt. i. a magistra
tibus hūt viz legis.

Edilita edicta sūt ps iur⁹ ptoz.
Rēspōsa prudētū sūt snie 7 opimo
nes eoz qb⁹ pmissū erat iura cō
dere. qb⁹ a cesare ius rñdēdi 7 iu
ra iterptādi qcessū ē. q iurcōsulti
appellabant. hūt ēt vi legis. 7 iu
dici ab eoz rñsūceder n licebat.

El. **L**arge vocat ius cile. qc
qd scriptū hēmus de iur
gērali vt dix⁹ s. vt sūt statuta.
itez quicquid hēmus de moribus.
s. generalibus hic qprehendit.

Greci vtebant iure scripto
7 nscripto vt. j. c. s. n inelēgāter.

Diffinitō legibie posita. quo
ad sniam qcordat. l. 3 quo ad vba
diffētiat. cū ea q pōit. ff. d. ll. l. i.

Alio mō 7 generali⁹ diffinit⁹
lex ē sanctio scā. iubēs honesta. p
hibēs p̄ria q diffinitio sumit ex
qstitutionē greca. ff. de. ll. l. ii.

Lex fiebat ad libitū popl⁹ q
le populū itezrogāte. ff. d. ou. iur.
l. ii. 7 qsul vice senatorz itezroga/
bat populū 7 sic ipi senatores vi
debant itezrogare.

Qui p aliū facit p se facere vi
def. ff. de vi. 7 vi. ar. l. i. s. de iur
se. 7. ff. d. ad. tu. l. ita at. s. gessisse

Tribun⁹ q p̄erat plebcio ma
gistratui itezrogauit plebē i plebe
scito qdēdo. 7 multas leges hēmus⁹
de his vt d lege aqlia. vt. j. ad. l.
agl. s. ceterū. 7. s. hoc tñ.

Venus ē q p̄dicat de pluri/
bus drñtib⁹ spē. vt aial p̄dicat d
hoie 7 bone. 7 popul⁹ qunct no/
biles 7 ignobiles.

Spēs ē q p̄dicat de plurib⁹
drñtib⁹ numero. vt hō p̄dicat d
ticio 7 seyo. 7 plebs d iniorib⁹ tñ

Patricu erat qñ p̄f pncipl
vt. j. qbus modis ius pa. po. sol.
s. filius.

Mortēsi⁹ qposunt it nobiles 7
plebeios. 7 statuit vale plebsentiū

Senatores cētū erāt numero
q i lege qdēda itezrogabant a cō
sule. vt. C. de pe. hf. l. fi. i. p̄i.

Qd placuit pncipi. s. cā qdēdi
qmunem legem 7 non alit vt. C.
d sen. l. ex stipulatione. vbi dr n
omnis vox.

iudicia ē snia. neq; ois vox pici-
pis ē lex.

Legē regia cantū fuit vt ptās
legis faciēde trāsiret de poplo ad
pāncipē vt hic 2. ff. de ori. iur. l.
ii. §. deinde cū cēt. 2. §. nouissime
2 hanc legē regiā nō hēmus qz fa-
cta fuit sup. f. gio. i. ipio trāsferēdo

Populus ro. vī a se abdicaf
se ius legis qdēde vt hic 2. C. de
ve. iur. emul. l. ii. §. f. hoc 2 de. ll. l.
fi. Sz alii dicūt qz po. ro. adhuc
pōt facere legē. 2 qz dī solū pānci-
pē hoc facerē vez ē solū. a. nullum
aliū solū fm. R.

Legē generalē potes cogno-
scerē qtuor mōis. C. de. ll. l. leges

Priceps aliqñ vni irrogat pe-
nā. s. de meritū vt pena ei⁹ mer⁹
fit multoz. ff. d. pe. l. aut scā. §. fi.

Priceps clericis gcessit mul-
ta spātia vt i aut. vt cle. ap. p. epi.
2. C. de epi. 2 cle. cū similibus.

Priceps si alicui rescribit sim-
pliciter nō trahit ad exemplū. nisi ef-
fet ibi aliqd de his quatuor qz di-
cunt. C. de. ll. l. iiii.

Rescriptū principis ipetratur
ad alicuius postulatiōem. trāsgre-
dit psonā vt. ff. qz qsqz iuris. l. i.
als n. vt hic 2. ff. qz qsqz iur. l. iiii.
sz l. egrediat psonā nō tñ ē gene-
rale ius.

Dictorū edicta scribebant i
albo ptous. ff. d. iur. i. q. iii. l. fi
qz id qz. rñso.

Ediles pponēbāt edcā vt d mor-
bos 2 vicis aialibus vt. ff. de
edi. edi. l. i. 2 talia edicta sunt ps

iuris pretorii qz ediles erāt ex p-
tonbus vt. j. d. di. sup. §. ptouas.
ff. de ver. ob. l. v. §. ptouas.

Snia ē firma 2 idubitata rñ-
sio. opinio ē cū dubitatōe rñsio.

Aulpian⁹ paul⁹ 2 filies iterp-
tabantur iura publica auctoritate
gcessa a pāncipe. s. ab angusto. ff. d.
ori. iur. l. ii. §. post originem.

Ex n scripto. Lō-
do ē ius moribus itroductū qz p
lege snat vbi lex scripta nō repit.

Buntur mores tacito gcessu
vtētū gprobati. legē imitant.

Dugo iuris ciuil⁹ fuit ab athe-
nēsis 2 a lacedemoni. athēnē-
ses leges suas ponebāt i scriptis.
lacedemoni vero nō 2 iō ius ciuil-
le diuidit i ius scriptū 2 nō scriptū.

El. Ad hoc vt gshuetudo vi-
cat pscripta requirit de
cēniū vt. ff. q 2 a qb⁹. l. fi cū fidei
cō. §. arillo. fm quosdā ad gshuetu-
dinē requirit tēpus cū⁹ nō extat
memoria in pū ar. ff. de aq. plu.
arceda. l. i. in fi. 2. ff. d. aq. quot. 2
ex. l. iii. §. ductus aque 2. C. qz sit
lō. cō. l. gshuetudinem 2. C. d. l. f.
ec. l. fidei.

Que dicat lōga gshuetudo pz
i rub. ff. 2. C. e. 2 dī lōga. x. ānis
vt. j. de vīuca. §. i. 2 sic gshuetudo
decēnio fit robusta.

Ad gshuetudinē pscribēdā req-
rit cū decēnio salte 2 binus act⁹ iu-
diciari⁹ vt. C. de ep. an. l. iiii. i. fi.
Ad iūo doctores. cōter tenēt cō-
tra hanc glosam concludentes.

q̄ nō solum p̄ actus iudiciarios.
sed ēt extraiudiciarios. itroducti
cōsuetudo. nā cōsuetudo obtinet
ex tacito cōsensu populi. qui ita d̄
claratur ex actu iudiciali sicut ex
traiudiciali. d. l. de quibus de. ll.

Nō indicat̄ exēplis vt. C. de
sen. l. nemo iudex. 7. ff. de of. p̄fi.
s; l. 3. sed indicat̄ ex cōsuetudine que
approbat̄ exēplis. 7. sic.

Lōcedit̄ per obliquū. qđ di/
recto nō cōcedit̄. sic 7. ff. que res/
pi. ob. po. l. aristo. i. fi.

Aliqñ petiit̄ ex pmissiōe. que
pmissio pbat̄ ex longo usu. ff. d̄
usu. l. cū de in re verso.

Cōsensus requirit̄ ad cōsue/
tudinē. nā error ipedit cōsuetudi
nē. ff. de. ll. l. q̄ nō ra.

Tātū valz lex nō scripta. q̄tū
scripta.

Nota tres virtutes cōsuetudi
nis. s. mutadi legē vt hic. Itē in/
terpretadi legē vbi lex ē dubia. vt
e. ti. l. si de interpretatiōe. i. fi. Itē
corrigēdi legē. vt. ff. de. ll. l. de q/
bus in fi. 7. j. e. §. ea vero.

Cōsuetudo si ē generalis p̄ to/
tum mundum. vicit legem vbiq;
vt. ff. e. l. de quibus. §. si. aut spāl
7 tūc vincit legē i eo loco vbi ē vt
ff. coia p̄di. l. vēditor. §. si cōstat.

Cōsuetudo itroducta post le/
gē vicit legē. al' vincit a lege sup/
ueniēte. ff. d̄ sepult. viol. l. iii. §.
diuus.

Lex. xii. tab. fuit origo 7 p̄i/
cipiū totius iuris.

Romani miser. x. viros pro

iure. xii. tab. q. x. tabulas eburne
as retuler. tā de iure scripto atq̄
niēsiū. q̄ nō scripto lacedemonio
rū. 7 due tabule p̄ p̄dictos viros
addite sūt. s. addēdo detrahēdo. 7
iterptādo. qz data sūt eis ptās p̄
ānū. ff. de ori. iur. l. ii. §. i.

Sed naturalia

Iura naturalia sūt imutabilia
ius vero ciuile mutari solet. 7 ius
naturale. diuina quadā p̄uidentia
constitutum est. h. d.

Omne ius aut versat̄ circa p/
sonas aut circa res. aut circa actū.
Add. cōcor. l. i. ff. de sta. ho.

Itē a digniori ē ichoandum.
Add. cōcor. §. singulor. j. de re.
di. Itē nō. i hoc tex. p̄sonas qđ
rebus digniores esse.

Glō. Bū dicit̄ iura natu/
ralia ē imutabilia. itel
ligit̄ d̄ iur̄ naturali p̄mēno. quo
monēt̄ur oia aialia vt. §. e. i p̄m.

Lz seruitus videat̄ cōtra ius
naturale nō i totū tollit̄. l. 3 in ali
qua sui parte mutetur p̄pter bo
nū 7 equū. Add. Simile vide
mus i illo p̄cepto decalogi. nō
occides. qđ dicit̄ ius naturale. et
tamē p̄pter bonum 7 equū cōce/
ditur. vt occides occidat̄.

Ius ciuile vel municipale cu/
iusq; ciuitat̄. tollit̄ tacito cōsensu
vel cōsuetudine. vel alia lege. i. cō
trario statuto. ff. e. l. de quibus.

Nō est dignissima creaturaz
ff. d̄ edil. edi. l. iustissie vt i ouid.
pronaq; cū spectet 7c. i virgilio.

celestisq; origo illi est. Digni
ora sūt pponēda. j. de bo. po. §.
alia vero.

De iure psonarū.

¶ Anima itaq; di
uisio

Oēs hoies aut liberi sunt

aut serui.

Libertas ē naturalis facultas
eius qđ cuiq; facere libet nisi qđ
in aut iure pphibet. Seruitus
ē qđ qđ dñio alieno p nām subicit
et ē introducta iure gētū. Ser
ui dicti sūt a fruēdo. n̄ a fruēdo. et
dicti sūt. mācipia eoq; ab hostib⁹
manu capiūt. Serui aut nascūt
aut sūt. nascūt. ex acillis n̄is.

Serui sunt dupliciter aut in
gētū. i. ex captiuitate. aut iure ci
uili vñ cū liber hō maior. xx. ānis
ad p̄ciū p̄cipādū sese venūdari
passus ē. Additō. qđ qualiter itelli
gat. j. i glo. In suis nulla est
dñia. liberi vñ aut sūt igeni aut
libertini.

¶ Sūma diuisio. i. pria di
uisio q; alias p̄cedit. vñ sū
ma. i. maxia. q; de maxis iuribus
q; p̄ti ē dñi naturali vt libertas
et p̄ti dñi iure gētū vt seruitus quo
rū vtrūq; ē ātius iure cili vt. j.
de rerū di. §. singulorū. vñ sūma.
i. breuis. j. de obli. §. i. Oratō
pluralis p̄tū i singularē. ff. d. 2di.
et demō. l. falsa. §. si. et de peti. he.
l. diuus. i. si. et aliquādo pluralis
p singularē. c. n. l. in sūma. ff. de
test. tu. l. si quis ita. §. i.

Itēz statuliber ascriptici et cē
siti quo ad quedā sūt liberi et quo
ad quedā n̄ vt no. i. l. si. si ex no
ra. cā aga. In dubio pro liber
tate iudicandum ē. vt. ff. de reg.
iur. l. libertas. et ideo predicti vi
dentur liberi. et quod dicit in legi
bus cōtrariis intelligitur quo ad
seruitia quibus sūt astricti. Itēz
possum facere testamētū et ferre
testimoniū et alios ciuiles actus
exercere. nec alienari possunt si
ne solo. vt. C. de agri. et censu. l.
quoniam modū. li. xi.

Monachus et canonicus re
gularis liberi sunt. et ideo possūt
reddere testimoniū. vt diximus
in aucq. de mona. §. cogitandū.
Itēz quo ad actus quosdā fingant
mortui. vt i. d. aucq. de mona. §.
illud. et. §. si quis. aut. coll. i. et in
aucq. de nup. §. sed occasionem.
coll. iiii. Verba illa posita in
diffinitōe libertatis ex qua ēt libe
ri vocāt nō sūt dñi diffinitōe liber
tatis. Itēz quedā effectū libertatis
demonstrāt. Intelligit sic diffi
nitio libertatis. libertas ē natural
facultas ei⁹ qđ cuiq; facere libet ni
si qđ vi. i. iure gētū p captiuita
tē aut iur civili pphibet. i. qñ ma
ior. xxv. ānis. p̄miserit se venūda
ri et. et hūc intellectū tēz gl. alius re
probat. Seruit⁹ ē dñi iure gē
tū inētōe vt hic s; dñi iur civili for
matōe. ff. d. iur. et in. l. ius aut. nā
alias oliz ē hec p̄tās. alā hodie vt
j. d. his q sūt sui vel ali. iur. §. si.
Tabellio dñi seru⁹ publicus a

seruiedo. vt. ff. de adop. l. nec ecō
tra. 2. l. aliter. qui tñ nō pōt esse
seruus. vt. C. de tab. gene. li. x.

Statu ex ancilla 7 libero se/
quif ventrē. j. ti. i. 2. C. 8 rei. vē.
l. partū. Et filit natus ex ascripti
cio 7 libera sequif ventrē. vt in
auct. cō. que ex ascrip. 7 li. mu. §.
i. Additio. Rēsti dicunt qui
sunt ascripti territorio. nec pnt
sine territorio alienari. 7 prestāt
certū censuz vel pensionē. sz ascri
tici incertū puta quartā vel qui
tam pcentiū fructū ex tali ter/
ritorio. Proter duos modos
inducēde seruitutis hic positos ē
tertius modus. C. de asser. tol.
l. i. §. pe. Et ē quātus. qñ ppter
ingratitude quis reuocat in
seruitutē. in aut. vt lib. de ec. §. i.
in fi. 2. §. illud vero. Nñ ma
ior. xx. ānis pmisit se venundari
7c. ad hoc vt efficiat seruus quat
tuor sūt necessaria. primum q sit
maior. xx. ānis. vt hic. 2. C. de li
be. cā. l. si p misteriu. Itē vt eo
aio vt precii capiat ptē vt hic. et
C. de lib. cā. l. nō ideo. Item q
vere hēat ptē. ff. q ad lib. pcla. si
li. l. i. Itē q vēdat ignorati qdī
tionē vēditi. vt. ff. 8 lib. cā. l. libe
ris. §. si quis sciēs. Itē 7 quintuz
vt hic sciat qditōz suā. vt. ff. si qs
ige. cē di. l. i. Itē si qd ex pdi
ctis desuerit iur cōi puocat ige/
mutatē al nō. ēt si manumittat
vt. ff. de sta. ho. l. hō liber. ff. de
lib. cā. l. cū pacto. nisi redderet
pctū 7 dñs spōte acciperet.

Ille qui efficiť seruus de quo
hic ēt si sit mior. xxv. an. l3 ma/
ior. xx. non habz i integ. resti. qz
nō ē mutāda tāta solēnitās. Et
qz nō ē locus restōi vbi res mu/
tat statuz psus amittendo. vt. ff.
de mior. l. si ex cā. §. papinian⁹.
2. ff. de i inte. resti. l. diuus.

Patri vel affini nec p officiū
iudicis. nec p rei vēdicationē vti
lez pmittit reuocatio. cū ad eozū
ignominia respiciat. vt. ff. de rei
ven. l. i. 7 de lib. cā. l. i. ii. 2. ni. i.
rñso. 7 hec conclusio pbat. ff. de ca
pi. di. l. tutelās. §. si libertate.

Quod hic dī de venūdatiōe
itelligit ēt de qualibet alia alie/
natōe si aliquod lucrū sentiat. vt
C. de lib. cā. l. si ministeriū. 2. ff.
de lib. cā. l. si vñfruc. §. i. In
qditōe seruozū nulla ē vzia. ita q
vnus sit magis seruus q al⁹. l3
quo ad actus 7 quo ad militias
7 filia sit vzia. l3 oliz magis vnus
q alter eēt fu⁹. vt. C. de nu. iur.
qri. tol. l. vnica. nā oli quidā ha
bebāt vñiuz nudū i seruis. qdaz
plenū. qdā semiplenū. Qua/
tuor sūt vzie i libertate. qdā ige/
nui. qdā libertini. quidaz latini.
7 quidā dediticii. vt hic. 2. j. ti. i.
2. j. de liber. §. libertinoz. ar. ff.
vi. bo. rap. l. iiii. §. i. 2. ii.

De ingenuis rubrica.

ngenu⁹ ē. Ille dī

liber nat⁹ ē. siue ex duob⁹ ige⁹is
siue ex duob⁹ libertis. siue ex al/
tero libertino 7 altero ingenuo.

Si q̄s nascit̄ ex matre libera
 ⁊ patre seruo igenu⁹ ē sicut ⁊ ille
 q̄ ex m̄re libera ⁊ certo p̄re nat⁹
 ē qui d̄r vulgo ꝓceptus. In/
 genius ē d̄r q̄ ex matre liba na/
 scit̄. l. 3. ācilla ꝓcepit. filr̄ igenuus
 d̄r si libera ꝓceperit. deide ācilla
 facta pariat. Mō d̄r calamitas
 matris nocere ei qui i vtero est.
 Si ācilla ꝓgnās manumittit̄. de
 inde redacta i seruitutē pariat. li/
 ber est ille q̄ nascit̄. Sufficit
 ei q̄ i vtero est. libera matrē me/
 dio tpe hūisse. Adanumissio
 emanata d̄ facto nō facit quez li/
 bertinū. imo igenuus ē. Add.
 Et rō hui⁹ ē. qz quēadmodū ma/
 numissio fuit d̄ facto. ita ⁊ serui/
 tus. ergo ⁊c.

Glo. Vētris status sp̄ cōfi/
 deraf̄ vt hic ⁊ in auct̄.
 2. si. que ex ascript̄. §. 1. ⁊. C. de
 rei ven. l. p̄tuz. Fallit i cān. l. si.
 C. d̄ ser. fug ⁊ fallit i murilegu/
 lo. C. d̄ murile. l. q̄ cū p̄re. li. xi.
 ⁊. l. h̄i q̄. Add. Si fili⁹ natus
 fuerit ex ꝓcubia quo ad oīa seq̄r̄
 ꝓdūōz. m̄is v̄z nō solū quo ad i/
 genuitatē. s̄ ē quo ad familiā di/
 gnitatē ⁊ honores. l. vulgi. ff. de
 sta. ho. Ql̄z siq̄s d̄ sed manu/
 missus p̄ qnquēnu stetit sic. post
 manumissioēz erat libertin⁹. sed
 hoc hodie correctū ē. C. vbi d̄ cā/
 sta. age. de. l. si. Ingenuitas p̄
 bat̄ p̄ natales. ⁊ natales erāt scri/
 pturē cū ānis d̄ni ꝓcomizate q̄ di/
 cebāt. lucū natū ⁊ igenuū ⁊ dem/
 de sic erat nisi ꝓdiceref̄ tūc. Sci

cū moriunt̄ vicinē nasci ⁊ viuēz.
 Add. vide aliā ꝓcor. q̄ ē d̄ glo.
 singularib⁹ d̄ni ludo. l. l. cū qdē
 ff. d̄ an. leg. Restituere quē na/
 talib⁹ ē ipm restituere illi liber/
 tati quā hūit d̄ iure naturali. ff.
 d̄ nata. resti. l. ii. ⁊. ff. d̄ sta. h̄o. l.
 ipatores.

De libertinis rubrica.

Libertini Qui ex
 iusta sui
 tute manumissus ē libertin⁹ appel/
 lat̄. Adanumissio ē datio li/
 bertatis. qz manumissus liberaf̄
 a d̄ni ptate. ⁊ originē sup̄sit a m̄z
 gēnū. Add. hoc itellige occasio
 nali. qz ius gēnū quo itroducta
 ē fuitus. dedit occasiōz iuri civili
 inuēdi manumissioēz. q̄ d̄ m̄z ci/
 uili appellat̄. vt. j. c. §. multis.

Adanatio ꝓsupponit hūi p̄a⁹
 i cē. ꝓductū. Add. Loco. l. ma/
 numissioēs. ff. d̄ ius. ⁊. m. ⁊. l. d̄cē
 d̄ v. ob. Iuz nālī oēs dicebāt̄
 liberi. hodie vō qdā liberi. i. ige/
 nuī. qdā sui ⁊ qdā libertini.

Gl. Illa d̄r iusta mānumissio
 que ē ex fuitute vera vel
 iuridica ⁊ nō d̄ facto. Vel illa
 d̄r iusta q̄ sit ob merita ꝓcedētia
 Additio hec non vera. quia ē
 potest quis manumitti ex sola be/
 nignitate domini ⁊ sine meritis
 vt. j. ti. i. §. semel.

Al̄ d̄r iusta. qz ē de iure gēnū
 vt supra ti. primo. §. seruitus.
 Add. hec ē nō vera. quia ser/
 uitus causatur de inregētiū.

et de iure civili vt. s. de iure pso.
§. serui. vñ tene primā.

Sili^o manumissi ē igneuius vt
s. ti. i. i. pun. l. 3. grāmatici dicant
eū liberū. **M**anumissio ē da
tio libertatis. i. detectio. vt. 2. ff.
de acqui. re. do. l. adeo. §. cū qd
in fi. **A**dd. hec gl. solet reprehē
di a doc. s. 3. do. **F**alon. hic i addi.
eā sustinet. **E**t sic ex hac cōclusiōe
pōt iferri qd libertas naturalis nō
erat sublata per seruitutē s. 3. soluz
offuscata. **D**ñs manumitten
do dat qd nō hz qd dat libertatē.
nō illā quā hz. qz talē retinet. **E**t
hoc plerūqz cōtingit qd quis dat
quod nō habet. vt. j. qui. al. li. §.
i. 2. ff. de vsufruc. l. quod nostrū.
2. ff. de acqui. re. do. l. nō nos.

Quando hic dicitur pñ^o erat
vnum genus hominum. et hodie
ceperūt tria. non sequitur ergo
sunt quattuor. qz qd pñ^o erat sō
putat in sequētem numerū.

Multis autē. **M**a/
numis/
sio pōt fieri tam iter viuos qd in
ultima voluntate. et quo ad actus
volūtarie iurisdictionis exercende.
ois locus honestus iuridicus ap/
pellat. h. d. **M**anumissio fit
multis modis. aliquñ in ecclia qd
manumittit aliquñ vindicta. ali/
quādo inter amicos. aliquādo p
eplām. Aliquando per testamē
tuz. aut quālibet aliam vltimam
volūtatez. **A**ddi. quorū itelle
ctū vid. j. i. gl. **P**ret supradic/
tos mōs sūt alii mōi manumissio

nis ex cōstitutiōibus principū taz
antiqs. **G**lo. vt. C. p. q. ca. ser.
acci. liber. p. totū qd nouis. vt. C.
gia de mauumiss. l. fi. et in aut. de
mona. §. ii. **S**erui aliquñ ma/
numittunt a dñis corā ptoze vel
phile transeūte ad balneū vl thea
trū. **G**lo. multo magis si vadat
ad aliū locū. et fuit rō dubitāda d
balneo. qz tūc ptoz vñ affectus le
ticia et sic p̄gandio cuiuslibet ccede
ret. **L**ibertinoz olim triplex
fuit status quedaz erāt veri liber
tini qui maiozez et iustaz liberta/
tem p̄sequebant et fiebant ciues
romai. quedā erant latini ex lege
iunia norbana. et cōsequebantur
libertatem miorē. quidam vñ
erāt dediticii. et fiebant ex lege eli
ascētia. et p̄sequebantur libertatē
inferiorem. **H**odie p cōstitu/
tiōes impiales sublata ē hec dñā
libertinoz et oēs libertini plena
libertate vtunt. et sic libertate ro
mana que sola est. i. plena fm gl.

Glo. **L**ibertas dat aliquā
do i ecclā. et fit sub aspe
ctu populi et antistitiū et interueniē
te qualicūqz scriptura vice actoz
vt. C. de his qui i ecclē. manu. l.
i. 2. ii. **M**anumissio vindicta
fiebat corā ptoze cā cognita. **A**d
ditio nō tamē plene. per. l. nā apd
celluz. ff. de ma. vind. **E**t dñ vin
dicta fm vnā expōitiōem a quo/
dā vindice. qui erat fñus vitellio
ruz et ita manumissus. ff. de ong.
iur. l. ii. §. pñ^o iurū. fm boeciū
vindicta erat vga ptoz qd māumit

1
tēdo ter pcutiebat manumissum
et dicebat prior aio te eē liberum
ar. C. si ad liber. l. ii. In ma-
numissioe q̄ sit iter aicos vel per
eplaz requirē quiqz testes. vt. C.
d. lat. lib. tol. l. i. §. sancim⁹. et. §.
figs. Add. no. q̄ l3 manumis-
sio sit p eplaz vel nūciū fm doct.
hic. nō tñ p pcuratorē. s3 reuoca-
tio i seruitutē bñ sit p pcur⁹ et rōz
diuersitat. vide hic i addi. Jaf.

In codicill et tē testō mun⁹ so-
lēm pōt fieri māumissio vt hic.

Serui pñt iute manumitti et
qñcūqz. vt. C. d. tes. ma. l. si. §. ii.

Sili⁹ nō pñt iute emācipari vt
i aut. q. mo. na. ef. sui. §. gnālfr.

Add. rō dñe hōz duozū casuū ē
vtilitas resp. qz iterē resp. citatē
impleri libis hoib⁹ s3 ex emācipa-
tōe fili n̄ cā ē vtilitas resp. qz ita
pñt filusa. ad honores. puocari.
ficut emācipari. l. filussa. ff. d. p-
cur. Ea q̄ pñt fieri sine ptoze
facta ē corā eo valēt et extra iu-
diciū. Add. filis ē gl. i. l. q̄ testō
§. i. ff. d. testa. Et hāc gl. dicit sin-
gu. bal. i. l. gl. ou. i. C. quō et
qñ m. alle. bal. i. c. i. §. figs viro.
d. pa. m. fir. et bal. i. l. n. m. m. col.
C. de iure emphi.

Ea que sunt p̄tentiose iurisdic-
tionis nō possunt egereci nisi i
figura iudici. iudice p tribunali
sedente. ea vero que nō sunt p̄-
tentiose iurisdicōis pñt egereci ex-
tra iudiciū coram ptoze fa. l. ii.
ff. de offi. pcon. et leg.

Lege elasiētia inducti erant

dediticii que et multa alia iduxit
et hi dediticii erāt serui toto tpe
iute sue. et tpe mortis fiebant libe-
ri. qd pderat eis. qz bona vt pe-
culiū a dñō nō occupabant. s3 in
latinis aliē fiebat vt hic et. §. d. suc.
lib. §. si. Impator dñ pi⁹ vt hic

In p̄uenio tpe oēs erāt libe-
ri. s3 i tpe medio itroducta fuerūt
iaz dicta et nūc correcta.

Ex libertinitate multi insur-
gūt effectus. p̄io circa opas obse-
quiales. quozū aliq̄e sūt i facien-
do vt i assurgēdo et seruicēdo. ali-
que i nō faciēdo. vt i nō vocādo
i ius sine vena. Itē i relinquen-
do quartaz que natura ip̄i patro-
no debet. Itē reuocatio in sui-
tutē pp offēnsaz. vt. C. de liber.
et eozū lib. l. si manumissus et alia
multa. Hodie effectus liber-
tinitatis tollūt p̄ter ea q̄ ipsa
naturaliter debent. vt in aut. vt
liber. decc. §. i. que ē cōtra.

Libertini dediticii erāt libe-
ri l3 seruire cogentur. vt. C. cō-
munia de manu. l. i. §. sin autem
pp̄etarius. Hodie omnes
libertini sunt liberi. nullo disc̄i-
mine habito. nec etatis manumis-
si. vt etiā infans possit manumit-
tētiam in ventre. quia quantūz
ad hoc habet. p̄iaz nato. ff. d. sta.
homi. qui in vtero nec dñi manu
mittētis. dum tñ hēat. xx. annos
vt. j. ii. i. §. eadem. nec i mō ma-
numissionis. s. siue i testō siue in
ter viuos quocūqz mō. vt. §. co.
§. multis. Sunt additi nouē

vis. §. i. Mo. ex hoc tex. q. p/
dest paupertas. q. fauet paupertati
dest. ff. de trasac. cū hi. §. si i ānos.
7. C. de epi. 7 cle. l. si quis declinā
dam. §. pe. 7. ff. de offi. ptes. l. il/
licitas. §. si. arg. 2tra. ff. de exen.
tu. l. spadonem. §. si. 7 in autē. 8
testi. §. i. iuxta illud pauper vbi/
qz tacet l3 ecōtra dicat. Tanta
bit vacuus 7c. Vel hic capif
pro salte. Sama bona ēt exti/
mat post mortē. ff. de accu. l. ex
iudicio. Si vñs diceret i te
stamento instituo ticiū seruū meū
sine libertate nō eēt hīs vt in si.
huius. §. qz dicit ptermisit datio
nez libertatis. Constat 8 qua
in hoc tex. ē. C. 8. necel. ser. here.
i si. in prin.

In fraudē. Et ma/
numissio
dicat facta in fraudem creditor.
nedū tps pambulū manumissioi
s3 immediate sequēs 2siderat. 7 in
ea fraus 7 euentus requirif. vt li
bertas data reuocet. h. d.

Duo tempora 2siderant ad
hoc. vt manumissio fraudolosa
dicat. hoc ē tps pambulū ma/
numissionis 7 temp⁹ immediate se
quens. Sepe numero sperant
homines amplius in facultatib⁹
suis esse q̄ re vera sit. Additio
Hoc contingit presertim quādo
mercimonia longe absint. ff. qui
7 a quibus. l. in fraudē. In an
nullāda libertate duo copulati/
ue requirunt. s. fraus 7 euentus
fraudandi. Add. 2. cor. l. 1. C. q

ma. nō po. Ex 2 filio fraudulē
to quis obligat. Add. nō autē
ex cōsilio bona fide pueniēte licz
ex eo malus exitus subsequatur
l. ii. in si. ff. manda. §. at si. 7. l. cō
filii. ff. de reg. iur.

Inter antiquos erat altercatio
i ista reuocatōe libertatis quida3
dicebāt sufficere enētū absq3 aio
fraudandi qdā q nō. vñ pualunt
opi. dicētū q requirif euentus 7
ēt anim⁹ fraudādi vt hic. Ad
hoc vt possit reuocari libertas re
quirūtur duo copulatiue vt hic.
s3 hoc itelligit in libertate dire/
cta. secus i fideicōmissaria. qz i il/
la ad reuocatōz sufficit solus enē
tus. vt. C. qui ma. nō po. l. si.

Rō h⁹ 2clonis ē fm gl. qz vi
spositio testōis ē lex. 7 iō difficult
us reuocat libertas data ab eo
q̄ ab hīde. ff. 8 fideicō. lib. l. iiii.
§. si in fraudē. Add. sed l3 glo.
7 doc. multū laborent i reddēdo
rationē diuersitatis inter liberta
tem directaz 7 fideicōmissariaz.
Saluo tū meliori iudicio mihi
vñ q rō ē i. p̄mpti a cessante rōe
qz rō expressa in lege vt hic ē ne
testator moriatur intestatus pro/
pter defectum heredis. que ratō
militat in libertate directa 7 ces
sat in fideicōmissaria. ergo 7c.
Cogitabitis.

Contra conclusionē supra bi
ctam. Sepenumero sperant ho/
mies 7c. videt obstar. l. quisq.
C. de rescin. vendi. Sed ibi lo/
q̄tur in casu i quo quis ignorat

pcū rei singularis. hic qñ igno-
rat pcū vllis primoni i quo ca-
dit pbabiliō: ignorātia.

Eadem lege. Adior. xx. annis ita d
mū manumittere pmittit. si cā
cognita fuerit a iudice probata 7
hoc i actū inter viuos. in vltima
vero volūate libere manumitti
pōt. si minor decimū septimū annū
zpleuerit. 7 decimū octauū teti-
gerit. h. d. Lex eliakētia qua
nō pmittit minor. xx. annis ma-
numittere absqz iusta cā cognita
apud iudicē. hodie nō corrigi in
actū iter viuos. sz bñ mutat i vl-
tima volūate vt. j. Iusta cā
manumissiois vī. si qs velit ma-
numittere patrē aut matrē. filiu
fihā ue. frēs aut sorores. Addi-
tio qđ qualis intelligat vide. j. i
glo. Itē iusta cā manumissio-
nis ē si qs velit manumittere pe-
dagogū suū. aut nutricē. aut edu-
catorē. aut alūnū aut alūnā vel
collactaneas. Itē iusta cā est si
qs velit manumittere suū cura-
toris hñdi grā. dūmō talis finis
nō sit minor. xvii. ānis vel ancil-
lā velit manumittere cā hñdi cā
in vxorē. dñ tñ. j. sex mēses duca-
tur vxor. nisi iusta cā impediāt.
Glo. iusta cā vñ infirmitas q tri-
buit dilatoem. vt. ff. si qs cau. l.
ii. §. iii. 7. iiii. 7. ff. de re. iudi. l. q
fitū. vel qualibet alia iusta cā. ff.
ex qui. ca. ma. l. i. in fi.

Adanumissio semel scā cum
cāe dēmonstratione nō retractat sz

cā iusta repiat. Libertas rel
iectimabilis appellat. L. dcoz. l.
paulus. ff. de fideicō. liber.

Adior. xx. ānis sz non possz
manumittere inter viuos sine iu-
sta cā vt hic. i vltia tñ volūate sz
manumittere. si. xvii. annū zple-
uit. 7. xviii. tetigerit. Media
via ē eligēda vt hic. In decio
sexto anno vnicuiqz i iudicio po-
stulat zcedit. Gl. dies icepta
hī p zpleta sz fauor libertat vt
hic. i. ff. de manumiss. l. fi. Ills
dī fieri vñdicta qđ sit p pīorē cur
cāe cognitione vt hic. Apud
zclū dī fieri id qđ sit i loco zci-
li vbi hētur sup hoc zclū. i. de
liberatio 7 sic pōnit id qđ sit pro
eo vbi sit. vt. ff. de iusti. 7 iur. l.
plene. §. si. vel apud zclū. i. apd
eos qui p sunt zclū vt sunt oēs
hñtes ordinariā iurisdictionē in
fini magistrat. cū hoc sit de vo-
lūcaria iurisdictionē. ff. d off. pcon.
l. ii. 7 i alit. defē. cum. §. nulla col-
la. ii. Filius pōt hēre pīez suū
suū. vñ ē si frēm siue sororē. vt
qz instituit dñs filiū sui sui hñdē
vñ filiū ancile vel ē. sic d aliis
quo casu sit hñs sz lib. 7 dñs oīuz
bonorū. quoz dñs fuit testōr. vt
§. e. §. i. 7. ff. de acqr. pos. l. cū hī
des. Itē si seruus habeat filium
ex dñā. nā filius ē 7 liber 7 dñs.
cuz ventrem sequatur quo ad sta-
tuz vt. C. d rei vñ. l. partū. sz pos-
sit ipse. 7 domina accusari vt. C.
de mul. que se ser. pro. l. i. 7. j. de
hī. insti. §. i.

Pedagogus dicitur qui ab initio instruit pueros. a pedos quod est puer. et gogos ductor. quasi ductor puerorum vel gubernator.

Alinus vel alina dicitur ab alendo.

Collactaneus dicitur qui simul mecum lactant quia fratres bononienses appellant.

Si quis velit manumittere ancillam cum matrimonio prestat et super hoc iuramentum. ff. de ma. vind. si collactaneus in fi.

Minor. xxv. annis non potest esse procurator ad iudicia. l. 3. tex. hic ubi dicitur de procurat. ut. C. de procur. l. exigendi. et ff. de procur. si minor. et glo. hic videtur intelligere tex. in procuratore ad negocia. Additio tamen qualitercumque sit hodie de iure canonico in procuratore ad iudicia requiritur etas. xxv. annorum in negotiis vero. xvii. c. qui generaliter de procuratoribus. libro sexto. Et ita est tenendum et in foro civili licet ubi articulus est dubius de iure civili et clarus de iure canonico. sequimur ius canonicum et in terris imperii quia non dedignant leges sacros canones imitari. c. dilecti de iudic. c. pe. de do. inter vi. et vx. c. i. de op. no. nun.

Qui dicitur text. quod causa semel apud concilium approbata siue vera siue falsa. intelligitur. i. siue iusta siue iniusta. quia id quod falsum est nihil est. nec prestat causam. ut. ff. de v. sig. l. paulus. et C. si ex falsi. instru. per totum. Sic aliquando contra capitulum iusta. p. va. ut. s. ti. i. i. pri.

Nihil facile mutandum est de sollemnibus. ff. de i. inte. resti. l. diu. et l. 3. orium ubi i. l. 3. reprobari in priorum rescripto. ff. de excu. tu. illud est favore sanitatis. hic favore libertatis.

Asculus testari potest in. xiii. anno. scia in. xii. ut. ff. de testa. l. q. etate. et ff. de lib. le. l. aurelio. s. g. ius. **D**ecum liberi homines qui se promiserunt vendi remanet apud emptorem. Additio gl. contra reprobat per. l. i. ff. qui. ad liber. pda. non li.

Antiquitati est seruandum. C. de testa. l. testat. In re dubia et perplexa media via est eligenda ut hic. non in re clara. l. nenzenius. ff. de neg. gest. Additio quod facta contra consuetudinem rusticorum qui in re et quicunque clara per medium iudicat ut no. gl. in. d. l. nenzenius.

Hodie si requiritur tempus. xvii. annorum in ultima voluntate. ut hic sed sufficit tempus abile ad testandum ut in aut. ut sponsa largi. s. i. colla. ix.

Lex eliascencia in causa isto hodie non est correcta iter viuos sed solum corrigi in ultimis voluntatibus. et ergo suat. ut. C. de app. l. precipimus in fi. Additio ex hac glo. colligit singulariter quod si duo causas equipantur a lege antiqua. lex nova corriget in uno non intelligit corrigere in alio de quo. Bar. i. l. obseruati. C. de testa. Et quod in casu nostro sunt equipatio a. l. antiqua p. j. ti. p. r. C. eo. et tamen lex noua. v. s. i. i. aut. ut sponsa. lar. si corrigit inter viuos sed solum in testamento ut hac glo. contra approbata.

Postulare ē desiderius ami
ci sui vel clientuli sui corā iudicib⁹
exponere. ff. de postul. l. i. §. i.

Admōz pōt pro aliis postu
lare. nō aut pōt esse in iudicio p
se. C. de auc. pstan. l. claz. Et rō
dñe ē. qz qñ pro alio accedit sibi
imputet. qui tali cāz suā 2mittit
vt. ff. de manumiss. l. cū mādato.
vide hic p Ang. d. are. post Jo.
fab. Ubi ē eadē rō ē idē ius.
ff. d. ver. ob. l. a ticio. ff. ad. l. aql.
l. aliud. C. ad. l. fal. l. ult.

De lege fusia cani. to. rubrica.

Additio. Mo. gl. j. d. ob. que
ex quasi malefi. in pñ. 2tra iudex
dubitas circa hanc. l. magis pu
nit in iudicatu. qñ si dubitaret i
l. gallus. ff. de li. 2 po.

Lege fusia. Pote
stas data dñis
circa seruos manumitten
dos actu inter viuos intelligit quo
qz tributa in vltia volūrate. lege
fusia canina sublata que pñiū sta
tuebat. h. d. Inuidia tollēda
est. Additio hoc intelligit de i
uidia actiua. i. ne tu alteri inuidiā
feras. s3 nō passiua. vñ orati⁹

Inuidiaz placare parat virtū
te relicta. l. nec qēq. §. si. ff. d. of.
procō. 2 ibi glo.

Al. Lex fusia canina posuit
quēdaz modum. i. nume
rum in seruis manumittēdis i te
stamento. 2 forte vltra duos vel
tres nō posse 2c. Lex fusia ca.
nicis forte id qz introducta a quo
daz qui canis vo

cabat. vt pblīciana. a publicio. j.
d. ac. §. alie. Ad Dec. l. canis nāz
seruabat. q stans in palea. nec si
bi pōt hēre paleā. nec alteri pmit
tit cape. Sic nec iste sibi poterat
tenere seruos qz moriebat. j. de
donatio. §. si. ver. s3 cū. nec liber
tatē patiebat eis dari. vñ meruo
canina dñ. vt sit nomē 2sequens
rei vt. j. de dona. §. ē 2 aliud.

Idic intelligit morientibus. i.
ad mortē rēdētib⁹ qz laborāt in
extremis vel quasi vel ēt erāt sa
ni. s3 tiorē mortis hoc faciebāt vt
ff. de do. cā mor. l. iii. iiii. v. 2. vi.

Adors oia abstulit. 2 mortu⁹
nihil h3 vt in aut. de nup. §. dei
ceps. coll. iii. Ea que sunt in
ter viuos trahunt ad vltias vo
lūrates vt hic. sic ecōtra. ff. d. pac.
l. pactum.

De his q sunt sui vñ alie. iur.

Equitur. Alia
diu

fio de iur psonaz v3 que
dā psona sunt sui iur. qdā alieno
iur subiecte. 2 eaz que alieno iu
ri subicimur. qdā sunt i ptate vo
minoz. qdā in ptate parētū.

Cognito vno 2trariozum co
gnoscatur 2 reliquū vt hic. Sed
quo ad effectus nō ē eadē discipli
na. qz 2traria pducunt 2trarios
effectus. l. iter sup. §. sacra ver. s3
hec. ff. de ver. ob. Bñica po
testas i suos pñita ē d iurē. Ad
ditio hoc verum de seruitute in
troducta p capturā vt. d. de iure

pfo. §. seruitus 2. ff. §. sta. ho. l. li/
bertas. §. 1. §. nō de seruitute acq/
fita ex octu venditōis. vel ex ptu
ancillaz. qz talis eēntiālī ē de iur/
civili. §. occōnaliter §. iur gētū.
l. seruitus. ff. §. sta. ho. Oliz tā
ta erat ptās dñoz i seruos. vt ha
berēt in eos vite necisqz ptātem.
Additio. 2. similis erat ptās pa/
tris in filios. l. in suis. ff. de lib. 2.
po. Sz hec ptās hodie ē mitiga
ta qz dñs occidēs suū punit ho
die. l. comel. sicut occidēs aliū. l.
inde neratus. §. si volo. ff. ad. l.
aquil. de hoc vide in addi. dñi
Jaso. hic. Ex pstitutionibus
dñi antonii pu qui suū pprum
occiderit nō min⁹ punit q̄ si fer
uū alienū occiderit. Bñi qui
nūmū seruūt i suos. cogunt eos
vēdere 2 hoc fauore rei publice.
Expedit rei publice. ne q̄s re
sua male vtaf. Additio reguli
nemo cogit vēdere vel locare rē
suā alteri. vt. l. neqz emere. C. de
iure de. Et iō dicit Bar. in. l. i.
in finalibus verbis. ff. co. q̄ sicut
pp nūmā seueritatē dñs repelli/
tur a dominio serui ita iudex ab
officio. Fugies ad e. etiam ē se
curus. nec pōt in ea capi. vt hic 2
l. ii. 2. l. fi. C. de his qui ad ec. cō
su. 2. fit punitio p iudicem ecclia/
sticū. de his q̄ sūt in ecclia vt per
doc. maxie. cy. i. l. fi. C. §. bis q̄ ad
ec. 2. su. viō hic p doc. Qui fran
dē pmetit i legē acrit ē pniēd⁹
Bl. Dimissio psonaz que hic
pētur. ē de iure civili qz i

ea iusgētū distinguit. sz ea q̄. s.
habita ē de iure psonaz. ē iusgē/
tū. qz sūt de iure naturali non
erat cognita. §. §. liberti. §. i. Si
in captoz ab hostibus sunt sui iu
ris cū emz p̄ sit suus hostiū 2 in
eoz ptāte nō pōt alios hēre i po
testate. ff. de acqui. re do. l. hō li/
ber. §. qcqd. ff. de acqui. po. l. cū
hīdes 2. ff. ad. l. iul. de adul. l. sic
eueniet. 2. dimissio hic posita n̄ re
cipit mediū vt. C. §. sen. pas. l. fi.
circa pun. Verbi ptātis capi
tur quqz modis. ff. de ver. sig. l.
ptātis. Ptās q̄ data ē dñis i
suos introducta ē de iur gētū.
vt. §. de iur pfo. §. fuitus. Ad/
ditio. 2. sic v̄ q̄ 2. l. i. gl. §. po/
fita dñi dicit dimissioem hic posita
fore de iusgētū nō ē simpliciter
vera qz ptim ē de iusgētū. s. quo
ad ptātem dñoz. 2. ptiz iur civili
quo ad ptāte pñs. Aduer/
tere hic. i. alo v̄tere vl cogitare.
Esse i tex. capitē iproprie p su
isse. Seru⁹ qcqd acqrit acqrit
dñō. 2. l. 3. §. aliquos hoc fit v̄uz si
iuste acqrat. l. q̄ su⁹ i fi. ff. §. acq.
pos. tñ siue iuste siue iniuste vt per
bolū vl metū acqrat dñō acqrit
vt. ff. p ep. l. iul. §. cels⁹. 2. §. pōp
2. §. si su⁹. qz su⁹ n̄ acqrit sibi §
dñō vt. j. p q̄s pfo. no. acq. §. itē
fui. 2. ff. de acq. h̄. l. plz. tñ dñs
tenet redder talit acqritū. Addi
tio. sz doc. videntē tenere p̄ hanc
2. clusioēz v̄z q̄ su⁹ n̄ acqrat dñō
nisi licite acqfita viō hic p eos 2
p̄cipue in addi. Jaso.

Quod hic dicitur de domino quo ad
 potestate in seruos intelligitur et de qua/
 si domino. ut fructuario vel benefi.
 possessore. ut. j. p. quas pfo. no.
 acqui. §. de his. Iusta causa seruicij
 di in seruum est. si ipsi dominus cum uxore in
 uenerit vel filii delicto. quo causa et
 occidere l3. ff. de ver. ob. l. q. fusi.
 et dele. l. l. qd ergo. §. si hirs. et ff.
 ad. l. iul. de adul. l. si marito. §. i.
 Si autem alias deliquit vel domino non
 obediens litem cum coramgere poterit.
 non tamen ultra modum boni viri arbi/
 trio comprehensus. ut. C. de em. ser.
 l. i. **N**on est sine causa seruus mo/
 dice verberari potest secundum Iulianum. ut. C.
 de emen. ser. l. i. **S**ed dicitur. dixit
 quod non aliter cogitur vendere. ut hic.
 et ff. ad. l. cor. de fidei. et ff. e. l. i.

Qui seruus proprium occiderit.
 non minus punitur quam si occiderit
 seruum alienum. hoc intelligitur. non
 quantum ad. l. aquil. que non datur de
 domino. ut. ff. ad. l. aquil. l. ut mella
 §. i. sed intelligitur quantum ad crialem
 penam legis cor. de fidei. que locum habet et
 in seruo ut in libero. ff. ad. l. cor. de
 fidei. l. i. §. i. et iterum tenetur civiliter
 ut hic in gl. **C**onsultus. i. iterro/
 gat. **C**onsulo te quies. tibi consulo
 filium das. Interest principis
 subditos habere locupletes. i. auct.
 ut iud. si. quo. sus. §. cogitantium.

Quod interest priuati principaliter
 et interest reipublice. scolario ut dixi/
 mus. de. de iusti. et iur. an si.

Seruus potest pati iniuriam ispe/
 cto iure naturali non iure civili. ut
 j. de iur. §. seruus. **A**dd. gl. si.

hic ut intelligere de fraude sui. sed
 credo quod intellexit de fraude do/
 mini vendentis.

De patria potestate.

In potestate. Ius patrie
 i potestatis productum est de
 iure civili. et filii et filie ce/
 terique descendentes per lineas mascul/
 linas. ex legitimo matrimonio sunt
 in potestate parentum. Secus si per lineas
 feminas. b. d. **I**dem in potestate nostra
 sunt quos ex iustis nuptiis percrea/
 mus. **N**uptie siue matrimonium
 est viri atque mulieris coniunctio in/
 duenda vite consuetudine coniuges.

Ius patrie potestatis. solum in est proprium
 ciuibus romanis. **Q**ui ex te et
 uxore tua. ex filio et uxore sua na/
 scitur est in potestate tua. **Q**ui ex filia
 nascitur. non est in potestate tua. sed proprius eius.

Glo. **N**uptie dicuntur a nu/
 bendo. i. velando. quia mu/
 lieres nupte velate incedere de/
 bent. ut ait yfido. **M**atrimonium
 id dicitur. quia mulier id nubit ut ma/
 ter fiat.

Inter seruos proprie est contu/
 bernium ut. C. de inces. nup. l.
 cum acillis.

Matrimonium dicitur con/
 iunctio animarum non corporum
 tantum. ff. de re. iur. l. nuptias. **E**t il/
 la coniunctio significat coniunctionem que
 consistit inter deum et iustam ani/
 mam vniuersi apostoli. qui adheret deo
 vnus spiritus est cum eo con/
 iunctio corporum significat con/
 formitatem que consistit in car/
 ne inter

ipm et scāz ecclesiā. i. humanū ge-
nus. vñ euāgelīū vñū caro factū
est et habitauit in nobis. **A**da/
trimoniū q̄tinet indiuiduā vite cō-
suetudinez quātū ad affectōez. l3
qñq3 fiat sepatio. C. de repud. l.
q̄sensu. et in aut. d. nup. §. si igit.
et qz hēc affectio qñq3 h̄r ēt ad cō-
cubinā. iō addit huic diffinitōi
diuini et humani ius cōicatio. ff.
de ri. nup. l. i. diuini. qz eiusdē se-
cte debent eē vt n̄ sit vn⁹ xpian⁹
alter iude⁹ vt. C. de iude. l. ne qf
hūam qz forz vni sequit vxor. vt
ff. ad municip. l. si. §. si. **L**3 co-
cubinatus sit a iure pmissus. ff. d.
q̄cubi. l. i. q̄cubinatu in si. tñ iā di-
cta. i. diffinitio m̄rimoniū n̄ ppe-
tit q̄cubine. nec cuiubet mun⁹ le-
gitie vxor. ff. ad municip. l. si de
iure. §. si. **I**us patrie ptād cō-
sistit i septē. **S**ecūdo qz necessitate
famis p̄z filiū v̄dere pōt vl̄ obli-
gare. C. de pa. q. si. vii. l. ii. **S**cōdo
qz ab eo i ius vocari n̄ pōt. vt. C.
de i ius vo. l. si. **T**ertio qz n̄ pōt
eē iudiciū iter patrē et filiū. ff. de
iudi. l. lis. q̄to qz p filiū acqrim⁹
vt. j. per quas p̄lo. no. acq. §. i.
Quinto qz fili⁹ d̄ aliū eē n̄ pōt si
ne licētia p̄ris. vt. C. de bo. q̄ lib.
l. si. §. i. **S**exto qz filio iūto aduēti-
tia bona. p̄f administrā pōt vt.
j. per quas p̄lo. no. acq. §. i. et l3
qdā dixerūt. qz hoc iure alimēta
adimicē p̄stant hoc tñ ē falsum.
qz locū h3 i emācipad. vt. ff. d. lib.
ag. l. si quis a liberis i p̄ri. septim⁹
effectus est. qz inter eos ciuilib

obligatio esse nō pōt. vt. j. de i/
utili. stipu. §. itē iutilis ē. **I**te3
possūz petere filiū meū in ptāte.
et tūc distingue. aut detinet ab ali-
quo. aut a nullo detinet. si ab ali-
quo. aut volēs. aut iustus. si vo-
lēs petā eū per officiū iudicis. vt
ff. de lib. exhi. l. iii. §. hoc aut. et p̄
iudiciali actōe i rē agā. vt. j. d. ac.
§. p̄iudiciales. si interdicto nisi i
casu. vt si volo eū adire h̄ditatē
in qua ē h̄s vt. ff. de acq. h̄r. l.
figs mihi. §. iussū et ff. d. li. exhi.
l. si eū. **I**n vō cāu eadē auxilia lo-
cū h̄nt et plā. l. rei v̄dicatio d̄ iu-
re romanoz. vt. ff. de rei v̄di. l.
i. §. i. **I**n tertio locū h3 interdi-
ctū. l. qñ eēt institut⁹ h̄s. **I**te
actio ē i rē d̄ iure qrituz. ff. de rei
v̄c. l. i. §. i. et de li. exhi. l. i. i. r̄n̄so

Romani dicunt oēs q sunt d̄
romano impio. alie vō gētes. q/
dā vt sclauos tenēt filios vt sunt
clauī alie vt p̄r̄sus absolutos vt
frācigene. et iō caute dicit tex. talē
et qualē. **A**ditio hāc gl. vnica3
et sing. reputat **B**al. dū dicit q
filii frācigenaz nō sunt i ptāte pa-
tris. i. c. ii. de fra. de no. bñfi. in/
ues. et similr ipam q̄mēdat bal. i
c. i. an ma. suc. vx. in benefi.

Pater habet filium in pote-
state hoc intell̄ si pater sit sui iu-
ris non aliter vt. ff. ad. l. iul. de
adul. l. sic eneniet.

Filii quo ad familiam sequū-
tur q̄ditionem patris. ff. de sta.
ho. l. cu3 legitime. et j. de le. ag.
tu. §. i.

De nuptiis.

Etas Adasculi
puberes et

femine viri potētes. ita de
mū mīmōnium gtrahere possūt
si pentuz gſensus iteruenerit. dū
mō parētes legittimū gſensuz p/
stare possint. h. d.

Naturalis et civilis rō suadet
vt in mīmōnium filiozsa. nō solū
d3 interuenire gſensus s3 et iussus
parentū. Filia et filius furiosi
fm modū datum a lege sine pzis
gſensu mīmōnium gtrahere pnt.
Additio de illo mō. j. in glo.

Glo. Lues hic dicunt libe
ri hoies vt. s. de liber
ti. s. i. sui ergo nō faciūt mīmō
niū s3 gtruberniū vt hic. et C. de i
ces. nup. l. cū ancillis. et in aut. de
nup. s. si vō ab initio. s3 aliō ē d
iur canonico qd pualet. vt i aut.
de ec. ti. s. i. Additio de hoc est
tex. i. c. i. d. gni. ser. Precepta
legū de quibus hic. j. co. p. to. vt
colligimus in. s. sunt et alie. j. co.
in gl. magna. Puberes dicū
tur maiores. xiiii. annis. vt. j. qui
mo. tu. fi. i. pri. Additio hec gl.
si bñ loquit. qz l3 quo ad testā et
tutelas ille dī pubes q. xiii. ānuz
gpleuerit si sit vir. aut. xii. si mu
lier quo tñ ad mrimonia pñeda ap
pellant puberes q̄ pmtū cōi pnt
c. puberes extra de spō. in pri.

ſemie dicunt viripotentē i.
xii. āno. vt. j. q. mo. tu. fi. i. rñso.

Adelid. s3 dic vt i pcc. gclūsiōe

In spōsalib⁹. vii. āni sufficiūt
ff. de spōs. l. i. spōsalibus Itē dicit
nō sunt ne clāru. xv. āni i mrimo
nio pñedo vt dicebat i aut. d. tēp.
nō sol. pe. qz ille tex. loquit s3 cō
suetudinē et frequētiā hoīuz.

Licet qd aū tps hic positū i/
uenit sufficiēs ad mīmōniū. nō
pp hoc gtrahere pōt. imo puniri
pōt. l. iul. de adul. et de stupro pu
na pōt. ff. de adul. l. iter liberos.
i. rñ. et p hoc. ff. de gubi. l. i. s. fi.
si aut de facto aū dictuz tps vxo
rē accepit. erit vxor cū ad etatē p
dictā puerit. ff. de ri. nup. l. mi
norē. Additio hec fuit opi. azo.

S3 pñū ē verū de mī canonico
vt. s. dictū ē. Ille q crescit aū
tps cōi. v3 vltus felici diploma
te. ff. de ver. ob. l. gtimu⁹. s. cū ita

Licet iſte tex. loquat i filius i
ptate tñ idē v3 i emancipat. C. e.
l. vidue. S3 ita est gſiluz i pcc/
ptū qz pñiz habet. ff. de gtrab. l.
ii. s. si emancipat⁹. et ff. de ri. nup.
l. filius emancipatus. Rō cui/
lis de qua hic i tex. ē. qz fili⁹ est i
ptate d mī cūli. rō. s. ti. i. s. iul.
Rō natural ē qz p2. ff. d. iul. et m.
l. iii. Idat v3 gſentire nisi pñt
cat expſse. ff. de spō. l. i. spōsalib⁹ i
fi. Lex pñis gclit filie furio
si nubere sine cōsensu q̄ filio. qz
forte i filia calidior sanguis ē. vt i
aut. de nō eli. s. cū igit. S3 vior
rō ē pp fragilitatē ſexus. vt. j. q.
ali. h. i. pri. Si p2 fuerit abns p
triēniū. qz cap⁹ fuit vel nescit an
vuiat de iure cū pōt filia pñere

al. ff. e. l. si nepos. §. si. r. l. si ita
 Adod. dat. de iure cili i dñe
 do mrionio a filia furiosi de quo
 s. in tex. fuit cū auctoritate cura/
 toris pñs. r. dote data fm qñtita/
 tē prionii. vt. C. e. l. si furiosi.

Idoc ius hodie corrigi per
 ius canonicus. Additio. c. vide
 tur ef. qui matri. ac. pos. qz d. in
 re canonico sufficit gñsensus eoz
 de quoz mrionio agit. Ado/
 nestia res vñ hodie posse dñe ma
 trimoniū sine gñsū sicut r. intra
 re monasteriū. vt i aut. d. scil. ep.
 §. nunc aut col. ix.

Ergo nō oēs. Inter ascē/
 dentes siue descēdē
 tes. siue naturales. siue adopti/
 uos mrionius. phibet et p eman
 cipatōez adoptōe dissoluta. h. d.
 Inter frēm r. sororē naturalē.
 siue ex utroqz parēte siue ex alte
 ro tm. phibitū est mrioniu. sz i
 ter frēm r. sororē adoptiuā. phi
 bitū est mñi durāte adoptiōe. sz
 pñt gtrahere. adoptōe soluta p
 emancipatōem. Si qz velit ge
 nerū adoptare pñs dñz filiā emā
 cipare r. eñ si qz velit nurū ado
 ptare prius debz filiū emancipa
 re. Inter eas pñonas que sūt i
 dñcō stipite. phibet mrioniu
 vsqz i iñmū. adeo vt si adaz ho
 die viueret nō possz hēre vxorē.

Scdm. l. phibitū erat mrio
 niū vñ qz ad qñrū gradu. vt. j. co.
 §. frīs. Idē hodie de iure cano
 nico. vt et de gñs. r. af. c. vl. Sz
 tm alr accipit grad. fm canones

qñ fm leges vt. j. de gradi. Si
 lia i ptāte. scā emancipatōe deñ/
 nit eē agnata pñi § p pñem n pñt
 fieri agnata tali adoptiuo. ff. de
 adop. l. q in adoptiōe. hodie vñ
 nō definit. vt. j. d. le. ag. suc. §. si.
 r. ita hoc gñliū hodie non valet.
 Additio doc. cōter repñēdunt
 hanc gl. dicētes qz imo hoc gñliū
 hodie valet. ex quo imutatu non
 repñ. l. pñcipimus. C. de app. l.
 sancimus. C. de testa. Et lz nō tol
 lat ius agnatōis qñtū ad factatē
 succedēdi tollit tm qñtum ad no
 mē familie vt hic.

Fratrīs vero. Ad lz pa
 truo vl' auñculo
 inire mrioniu cūz nepte vel p
 nepte ex linea transuersali. Trās
 uersaliū vñ i linea ex latere mñi/
 monialr giungi posse pñmissuz ē.
 h. d. Licetuz ē dñe mrioniu
 cū filia sororis adoptiue. Filii
 duoz fratz vl' soroz vl' frīs r. so
 rous qui dicunt gñobzini. de iur
 civili gtrahere pñt. Sec. de iur
 canonico. Additio. Amitā etiā
 adoptiuū. nec materterā ducere
 lz. qz loco parētū hēnt.

Ulo. Ad quare iure cili p/
 hibet. ducere filiā auī
 vel auie. r. n gñobzina. ē qz iur ci
 uili hñ gñsideratio ad stipitē. r. qz
 filia auī ē i pñio gradu quo ad sti
 pitē que rō cessat i gñobziniis.

Filia mulieris adoptate nō p
 hibet capi i vxorē p filiū adopti
 tis. qz mē eos n ē nālis nec cilis
 gñctio qz illa filia nō ē in ptāte

matris. vt infra de here. quali. 7
7 dif. §. qua de cā. ergo nō trāsit
in prātez illius qui adoptat mīez
lz mater trāseat vt. j. ti. i. §. illud
7. ff. de adop. l. si p2 lz ipsa mater
ē tali filio quīcta rōne prīs i cui?
ē prāte. ff. d. adop. l. q i adoptōe.

Matertera quis ducere nō
pōt i vxorē. 7 matertera dī soror
māis. Et fz gl. tex. hic itelligit d
matertera nāli. qz mater tera vel
auūculus nō fit adoptōe. vt hic.
7. s. e. §. ei. 7. ff. e. si qua. §. si. alis
l. adoptio. Add. doc. multū al/
tercāt circa hāc cōclusionem glo.
quos vide. 7 dicunt hanc gl. i y.
matertera fore difficilem.

Matertera magna est soror
auie materne auita magna soror
aui paterni vt. j. de cōsan. 7 affi.
§. iiii. Frater aui māni ē patruus
magnus. vt. C. de suc. ed. l. i. i.

Hec psone iā dicte lz sint in
quarto gradu. tñ phibētur capi
i matrimoniū. s. e. §. fratris. et
hoc ideo qz he persone sunt de su
perioribus transuersalibus q ha
bentur loco pentū. vt i hoc. §. et
qz ipsa in primo gradu supitis vt
dictum ē supra.

Sicut linea directa diuidit in
tres v3 in ascēdētes descēdētes 7
transuersales. ita ēt linea collate/
raliū diuidit i superiorē inferio/
rem 7 transuersalem.

Affinitatis. Illa que
sunt pui/
gna nur⁹ vel nouerca nobis ma/
trimōio copulari nō pōt. Idē 7

multo magis. si adhuc sit prēui/
gna nurus socrus vel nouerca qz
vna pluribus matrimonio eodē
tpe copulari nō pōt. h. d.

Socr⁹ 7 nouerca sūt loco ma
tris. Add. Cornig albecit vbi
scā nouerca quiescit. Affinitas
siue noia cōcernētia affinitatē et
parentelā verificant in pñti 7 p
terito. Add. qd ē verū fm bar.
in. l. cui corū. §. affinitatis. ff. de
posu. quātū ad phibitionē mī/
monii nō nō ad alia. Et iō sta/
tutū disponēs q iter affines debz
fieri ppromissuz d3 itelligi de affi
nitate d pñti p. d. §. affinitatis.

Quis phibet eodē tpe hēre
duas vxores. Add. Alioqn effi
ciē ifamis. l. cū qui duas. C. de
adul. Idē si quis hēret duas spō
sas vel vnā spōsaz 7 vnā vxorez.
gl. i. d. l. cū qui duas. 7 tex. i. l. i.
in fi. ff. de infra. Idē si duas pui
binas 7 repellit a testimōio 7 di
gnitate. gl. notabilis. i. §. si vero
effusa. qui ē anpe. in ver. exñte in
auct. qui. mo. na. cf. sui. quaz gl.
p notabili allegat bal. in. l. ii. C.
de incest. nup.

Glo. Affinitas ē regularitas
psonaz ex nuptiis quī
ctaruz oi carens parentela sāgui
nis. vt. ff. de gradi. nō facile. §. af
fines 7. §. sciendū.

Sine nuptiis affinitas qtrahi
nō pōt. sed fz canōes sic. Add.
vt ē tex. i. c. sp. extra de co. q. cog.
p san. vxo. suc. S3 Ang. vī tene
re qtrariū q imo de iure ciuili ex

illicito coitu contrahit affinitas
quæ vide hic. **E**xor nō est affi-
nis viro s; cā affinitatis. Qui
h; generale auxiliū nō pōt peter
spāle. ar. hic. 2. ff. de minor. l. in
cāe. 2. de ver. ob. l. voli. 2. ff. de
edē. quedā s; . Nouerca dicit
quasi nocēs arcus. vel q; noua ē
archa sine fructu. 2. fa. ff. de iof.
test. l. iii. in fi. 2. l. iiii.

Mariti tñ. Fili⁹ mariti
ex vxore p̄mor-
tua 2 filia vxoris ex marito p̄mor-
tuo iter se p̄bere p̄nt. 2. cum filia
vxoris nata post diuortiu ex alio
marito nō sūt nuptie p̄hēde sicut
nec cū spōsa filii aut cū spōsa pa-
tris. 2. sules cognatōes impedimē-
to sūt nuptus. h. d. vsq; ad. §. si
aduersus. Spōsa filii nō ē nu-
rus p̄ris. nec spōsa p̄ris nouerca
filii. 2. tñ ex publice honestatis iu-
sticia ab h̄mōi nuptiis abstinedū
2 filr nō ē p̄uigna nata post di-
uortiu ex alio.

Cognati vxoris iungū-
t viro n̄ at cognatū viri et
cognati viri vxori iungū-
t si at co-
gnatū vxoris. Agnati 2 p̄sagui
nei vxoris deficiēte oi parentela
viri. succedūt i h̄ritate viri exclu-
so fisco. sicut succedit vxor si ex-
tat. Edd. hāc gl. aliq; reputant
sing. aliq; reprobāt. viō doc. hic.

Filia nata ex quōdam vxore
meā post diuortiu nō ē mihi p̄ui-
gna. s; illa q; an̄ fuit nata vt. §. e.
§. affinitatē. Seruiles cognatō-
nes 2 affinitates impediūt inim. vt

hic. 2. ff. e. l. adoptiuus. §. sules.
2. dñ b; q; nulla ē cognatio inter
eos. vt. j. de capi. di. §. q; aut. il-
lud itellr quo ad ius succedendi
2 tutelā. hic aut quo ad ius san-
guis. Iura sanguis iure ciuili
tollī nō p̄nt vt hic. 2. ff. d. reg. iur.
l. iura san. q; naturalia sūt 2 imu-
tabilia. vt. §. d. iure na. §. pe.

Sūt. xiiii. impedimēta m̄rimoniū
cū his quos hic h̄emus. p̄mū ē
rōc fuitutis. vt. §. e. l. r̄nso. 2. C.
d. icel. nup. l. cū ācillis. Scdm est
ratione minoris etatis. vt mares
minores. xiiii. 2. femine. xii. vt su-
pra. e. l. r̄nso. Tertiū rōne san-
guinis qd in tria diuidit. s. ascen-
dentes. descendentes. 2. collate-
rales. vt. §. e. §. ergo. 2. §. inter
cas. cū si. Quartū rōne adoptō-
nis. vt. §. e. §. ergo. 2. §. iter cas.
Quintū rōne affinitatis p̄ntis
preterite 2 future. vt. §. §. affini-
tatis. 2. §. locer. 2. §. si vxor. Se-
xtū rōne matrimonii. nā si h;
vnā nō b; h̄ere alteraz eodē tpe.
als ē ifams vt. §. e. §. socrū. 2. §.
affinitatē in fi. 2. C. ad. l. iul. de a-
dul. l. eū. Septio p̄ senatus cōsul-
tū qd vetat fieri matrimonium
iter tutorē 2 curatorē 2 filios co-
rū 2 quandā pupillaz 2 adultam
suam. vt. C. de interdic. ma. l. i.
Octauū per legē papiaz 2 iuliā
inter senatores 2 eorū libertos 2
libertas vel alias vilis conditōis
feminas. vt. ff. de ri. nup. l. papia
2. C. de nup. l. si libertam. qd ho-
die correctū ē i auct. vt li. dece.

§. si quis aut. Monū ē inter pfi
dē 7 sibi subiectā rōne iurisditō/
nis. vt. C. de nup. si p. 7. C. si q/
cū. p. di. po. l. i. Decimū ē per
pōnē pīcipis cū ea quā quis d
sacro fonte leuauit. C. de nup. l.
si quis alīnam. i. si. i. dē seruaf. de
ipsa gmatre. l. 3. nō mīz. cautū nō
reperiat. Undecimū ē rōe hōe
statis vt. §. e. l. si vxor. 7. ff. e. l. si
qua. Duodecimū ē rōe ordinis
ānexi vt cū clericis i sacris ordini
bus cōstitutis. vt i aut. quo. op.
epi. §. neqz aut. 7. i. aut. §. scil. ep.
§. si quis. Decimū tertiu ē i mo
naciis quercis 7 monialib⁹ l. 3. non
sint i sacris ordinib⁹ i aut. de nu
ptis. §. pe. 7 i aut. §. nup. §. p oc/
casionē. col. v. Est 7. xiii. i mu/
here rapta q si pōt nubere p pzo
raptor. vt i aut. de rap. mul. q
p. rap. §. i. Add. hoc vltimū cor
rigit iure canonico quo ē rapta
nubit raptor. qz viciū rapt⁹ pur
gat p liberū cōsensuz. c. si. extra
de rapto.

Si aduersus. Nuptie phi/
bite sūt nulle. nec appel/
lantur mīmonium. nec vir nec
vxor. nec filii nati sūt līmi. l. 3. spu
ru sicut vulgo quesiti. 7 dos pro
tali mīmonio data nō vī dos.
nec repeti pōt. l. 3. dē hētes tales nu
ptias phibitas puniunt pēmis le
galibus. h. d. vīqz ad. §. aliqñ.

Nati ex illicito coitu appellā
tur spurii. nec sūt i ptāte patris.
nec tali mīmonio dissoluto dōd
exactioni locus est.

Si. Algo quesiti dicunt q
patre licitū demonstrare n
pnt. vt. ff. d. sta. ho. l. vulgo.

Cui pī ē ppls pī ē sibi nullus
7 oīs cui pī ē ppls nō hz ille pa/
trē. Spādon grece dī latine
sine pīe filii. Dos sine mī/
monio ē nō pōt. 7 vbi nō ē dos
nec exactio dōd. vt. C. d. do. an.
nup. l. si. §. sicut. n. Nū hic vi
cīl q nō ē locus exactōi dōd in
mīmonio illicite pōto. hoc ē ve/
rū p actōz ex stipulatu q dāt ex
dote vt. §. d. act. §. fuerat. l. 3. bene
pōt repeti dos p pditōz sine cā.
vel p cōditōez ob cām cā nī secu.
Et hoc siue ignorās siue sciens
dederit. vt. ff. de pdi. si cā. l. si. l. 3.
fin. Jo. dāt talis pditio ignorā
ter dēti 7 nō sciēter. vt. C. de cō
di. ob cā. l. i. 7. ff. de pdi. ob cā. l.
i. §. si. Et bñ. Turpis vanti
nulla ē repetitio. ff. d. pdi. ob tur.
cā. l. si ob turpē. Ultra pēnas
hic positas contra cōtrahentes
illicitas nuptias sunt impositae
lie pene p sacras pōnēs vt est
amissio bonoz 7 ifamie. C. de in
ces. nup. l. qui p. 7. l. si quis incestis
S3 hodie ē cōfiscatio bonoz 7
exiliū. 7 cinguli siue dignitatē de
positio 7 verberatio si vilis ē im
ponitur. vt i aut. d. incest. nup. §. i.

Aliqñ autē euenit. Filius
naturalis tū curie
dat⁹ patrie subiect⁹ pīati. Itē ex
līma gēcubina geniti si ipsa po
stea nubat patri dictozū filioz. 7
exinde fiāt dotalia istrumēta i pa

tris sui ptate redigunt. h. d.

Glo. Cū aliquis vult filium suū naturalē tñ qui in sua ptate nō ē facere i ptate dēf i fucio ipatoris vel p̄sidis .pūm/ cie. nā i ptate efficit loco meriti patris. ⁊ efficit ltimus loco meriti filii vt hic. ⁊ i aut. qui. mo. na. effi. sui. §. si quis igit. Et natu ex gubina ltimef psequens matrimoniu. requirit q̄ aliam vxorē nō habuit tpe cōcubinat⁹ als d. c. de cōcubi. l. i. Cōstō de qua hic. C. de na. lib. l. cū q̄s.

Si nō sūt ista dotalia d qui bus hic. l. 3. bñ ē matrimoniu qd nudo ḡsensu p̄fici sine scriptu/ ra. vt in aut. de nup. §. nuptias. ⁊ ff. de regu. iur. l. nuptias. tñ si lu p̄io geniti nō efficiūtur ltimi nñ talia fiant in ista. vt hic. ⁊ fa/ cit ad hoc. C. de na. lib. l. cū q̄s. ⁊ l. nuptias. ⁊ l. ipator. ⁊ l. si. et in aut. de here. que ab inte. def. §. i. ⁊ in aut. de si. an. do. instru. na. ⁊ in aut. d. inef. nup. §. si. co lū. ii. ⁊ de tri. ⁊ se. §. si.

Fili naturales sūt alendi a pa tre. Itē succedūt ex testō i totuz si pr vult alius ltimis nō exstib⁹ vel pentib⁹ defuncti. Als liberis exstib⁹ i vnā vnciā p̄mittūtur nā les tñ succedere. Si vero tñ sūt supiores nō ipediūt eos nisi i sua llima que supioribus dēf. ab itestato vero duas hñt vncias pa terne sbe cū eoz matre diuiden/ das virilit qñ nō sūt ascēdentes nec descēdētes. Allūt ⁊ ipi patrē

⁊ hoc i licite natis. s; si illicite na ti sūt. nō imo oī bñficio sunt ex/ clusi. vt in aut. qui. mo. na. effi. sui. §. discretis.

De adoptionibus.

En solū aut. Quē admōz ex m̄rio patria ptas catur. ita ex adoptōe vel arrogatōe ltime iter ueniēta hoc iure veteri. iur at nouo ita demū p adoptōem pa/ tria ptas causat si in psonā ado/ ptant ⁊ naturalia ⁊ ciuilia iura cōueniāt. h. d. Adoptio duo bus modis fit. aut p rescriptum principis aut ex auctoritate ma/ gistratus. Ex rescripto p̄m/ cipis adoprant qui sunt sui iuris que spēs adoptōis dī arrogatō. Ex auctoritate magistratus ado ptant hi qui sūt in alius ptate si ue i p̄io gradu siue i vltiori.

Pater habēs filiū in ptate q dat ipsum in adoptionē hodie re tinet p̄nam ptatem.

Filius adoptiuus succedit ab intestō p̄i adoptanti.

Cum filiussa. dat in adoptio nem auo m̄rio. transit in ptatez patris adoptiu. q; tūc i eo ḡcur/ rūt. ⁊ iura nālia ⁊ ciuilia. tñc vi cūt ptatē p̄is naturalis.

Al. Filiorū alii sūt nāles ⁊ ltimi puta ex ltimio m̄rio nati vt hic. ⁊ s. d. pa. po. i p̄i. alii nāles tñ ex gubia. vt. s. ti. l. §. si. alii ltimi tantuz vt adoptiu d

qbus hic. Alii nec nales nec le/
gittimi iuris pſumptōe. vt i ceſtuofi
vel alias illegittie nati vel illicite
vt in aūt. q. mo. na. effi. ſui. §. fi.
Alii ſunt filii. q. pus nō fuerūt le/
gittimi. ſz nūc efficiuntur duobus
modis. vt i aūt. q. mo. na. efficiū/
tur ſui. §. i. r. d. ti. i. fi. In ad/
optōe iura ātiqua ſunt imutata.
vt hic i. §. ſz hodie. Adoptio
ſm pla. r. Jo. eſt legalis actio ad/
ſolatiū eoz q. liberos nō hñt. pe/
ne. i. ſz naturā imitās. Sz hec
diffinitio nō plz gl. qz ē q. filios
hñt adoptaſ pñt. vt. ff. e. l. nec ei
§. pſea. r. j. e. §. l. z qre pōt ſic di/
ſturi. Adoptio ē legitimus
act⁹ p. quē ſit fili⁹ q. nō ē pene na/
turā imitās r. hec ē vitas. ff. eo. l.
i. r. j. co. §. miorz. Arroga/
tio dz fieri corā pſcipe vel corā
alio ad hoc a pſcipe delegato vt
C. e. l. ii. i. fi. r. l. arrogatōes. Si
nō ē impator ſi pōt fieri arroga/
tio l. z impū ſp ſit vt in aūt. quō.
op. ep. §. fi. Adoptio pōt fieri
corā quocunqz ingratu ē t. mīmo
vt i aūt. d. de ſe. ci. §. nulla. qz ē d.
volūtaria iudictōe vt. ff. d. of. p.
eō. l. ii. Adoptio q. ſit corā im/
patore dz arrogatio. qz adopta/
tor iterrogat. an. velit eū q. ado/
ptaſ ſibi inſtū filiū cē r. adoptat⁹
an. id fieri patiaſ. vt. ff. e. l. ii. vñ
v. Arrogo q. ſu⁹ ē. ſz hz me⁹
cē neceſſe. Id ſis adopto ſuū. ſed
pñs pmanet idē. Conſtitutio
de qua hic ē. C. de adop. l. cum
adoptuus.

Quis nō pōt adoptaſ illū quē
hz in ptāte. r. intellige ſi filius emā/
cipatus dat filiū in adoptiōe r. pa/
tri ſuo. q. talis filius nō fuerit na/
tus emācipatōis tpe vel pceptus
nā alio in ptāte au. remāſſet vt.
j. ti. i. §. fi. Si ego adopto ſi/
liū fr̄is mei nō pp. hoc hēo ipm i
ptāte. r. qd. hic dz naturalia expō/
ne. i. naturalia. qz ab eo auo pbit
natiuitatē r. originē nō a fr̄e pſis.

Due rōnes pñalēt vni. vt i
aūt. d. pſan. r. vñ. fra. §. i. col. vi.
r. C. de edic. di. adri. tol. l. fi. niſi
vna ſit melior duab⁹ vt colligit
ff. d. inof. te. l. nā r. l. r. ff. vn. lib.
l. ſcripto.

Luz aūt ipuberes. Ar/
rogatio q. ſit
cū pſcispis auctoritate. fieri dz cā
cognita. i. qua vēit. vt arrogator
caucat de reſtituēdo oīa bōa ad
eū pūcta ex pſona pupilli. his q.
ex teſtō vñ ab inſtato vēturi fuiſ/
ſet. arrogatōe nō ſubſecuta. r. hoc
ſi pupill⁹ i pupillari etate morla/
tur. h. d. In arrogatōe dz ex q.
ri cā an. honeſta ſit. Glo. i. n. eo
ppoſito vt reſeius deuoret. ff. e.
l. nec ei. §. eoz. Tabellio vñ
ſuus publicus. Glo. qz publice
fuit. C. e. l. ii.

Arrogator non poteſt eman/
cipare filium arrogatum niſi iu/
ſta cauſa. alias tenetur ei relin/
quere quartam bonorum ſuo/
rum. vñ bona per eum acqui/
ſita.

Glo. Que requiruntur i hac
cāe cognitōe habēt p
ordinē. ff. e. l. si pī. §. i. arrogatōi
bus. 2. l. se. vsqz ad. §. si. Cautio
ō qua hic intellī cū fideiussio
ne. vt. ff. e. l. nec ei. §. si. C. de v.
fig. l. sancimus. Pī arroga
tor teneē cauere vēturis ad suc
cessionē pupilli vel ex testō vl' ab
intest. vel ti. vli vel singlari vt le
gatis oib⁹ eiz gfulit hac cau
tōe pupillo decedente in pupilla
ri etate. als si postea deederet pu
pillaris substō euasceat vt hic.
2. ff. e. l. nō alit. 2. l. his verbis.
2. j. de pupil. substi. §. i.

Si nō cēt pūsum per legem
q dicta cautio interponeret. pre
dicte psonē nō admitterentur ex
testō. cū testm sit ruptū minima
capitis diminutōe. s. p arrogatio
nem. vt. j. quibus modis testa
men. infirmā. §. non tamē.

Item legitimi successores sū
hac cautione non admitteren
iur quia pater arrogator omnia
iure peculii occuparet vt. ff. de ca
strensi. pecu. l. ii.

Cautio de qua loquit i hoc
tex. qūis omittat. nihilominus
pro facta habēt vt probatur. ff.
eo. in. l. verbis iu. fi. 2. etiam pro
bat alias. C. de rei vxoria actio.
li. §. i.

Legitimi successores non
possunt stipulari vltra pupilla
rem etatem qūis etiam ipsi le
gittimi successores postea erāt ad
mittēdi ad successiōez si adoptio

facta nō esset. Et hoc ideo quia
lex puidit eis ne lederent in illo
de quo erant certi. s. in successiōe
pupilli si in pupillari etate dece
deret. 2. nō de icerto. s. de succes
sione post pupillarem etatem. qz
tunc pupillus potuit testari. 2. re
liquere cui vellet. vt. §. q. ex cau.
§. cum ergo.

Iusta causa manumittendi si
lium arrogatum est. qz prouocat
patrem ad iram. 2. in tantum vt
etiam exheredari potuerit. 2. bene
ficiū collatuz vel cōferendum
renocari. vt. C. de reuo. do. l. fi.
2. in aut. vt liber. de cetero. §. il
lud coll. vi. 2. non intelligitur in
sta causa de qua in principio glo.
super verbo cā. quia illa causa nō
prouenit ex defectu suo.

Sum hic dicitur exhereda
uerit. intelligitur idem si prete
rierit. vt. ff. eodem. l. si arroga
tor.

Si pater caueret se filio reli
cturum quartam bonorum. non
valeret. C. de inutil. stip. l. ex eo
2. C. de inoffi. testamen. si quan
do. primo responso sed iubet per
leges. qz sic faciat.

De ista quarta que debet fi
lio adoptato vel arrogato aliqui
dicunt q intelligit quarta omni
um bonorum arrogatoris. 2. sic
plus habebit qz filius naturalis
2. legitimus. Alii dicunt qz de
bet habere quartam sue partis
qz petet per cōditionem ex consti
tutiōe diui pii. vt hic. 2. ff. e. l. si ar

rogator. Et hoc ad instar naturalium et legitimorum. ut ff. de in offic. testamē. l. papi. §. quorumdam. cum similibus.

Absurdum est enim hunc legitimum plus iuris habere quam naturalem et legitimum. ut supra. c. §. sed hodie. in fi. Additio. circa hanc conclusionem glo. doc. variat hic quos vide.

Pater decedens tenet filio arrogato relinquere bona aduenticia que obuenerunt post arrogationem non autem usufructum quem debet lucrari pater ad instar mariti in rebus dotalibus. C. de bonis q3 libe. l. cum oportet. §. non autem. r. ff. fami. her. c. l. si filia. §. i. et sic verbum preter hic non excludit. r. ff. de pig. actio. l. i. in fi. r. ff. de procurato. l. sed et hec. §. penul. et facit. ff. de vulga. substitui. l. si plures. §. in arrogato.

Ad minore. Ars imitatur naturam

Et ideo adoptans debet precedere adoptatum plena pubertate. Et non habens filium potest in locum nepotum aut pronepotum adoptare. Et quando quis adoptat aliquem ut nepotem ex filio legitimo et naturali sine legitimo tantum. habet intervenire consensus filii sed non contra. quando autem dat in adoptionem nepotem ex filio. hoc dicit.

Pro monstro est ut maior

fit filius quam pater.

Plena pubertas intelligitur. xviii. annorum ut hic.

Quis potest adoptare filium alienum in locum nepotum et nepotem alienum in locum filii. dum tamen in primo casu consensus filii intervenierit ne ei inuito suus heres agnascatur. In secundo vero casu non requiritur consensus filii.

Gl. Regula illa quod ars imitatur naturam ut hic. quandoque fallit ut. j. c. §. sed et illud. r. §. in plurimis.

Monstrum est quod non est secundum naturam. sed contra naturam ut et al. ff. de sta. homi. l. non sunt liberi.

Si quis plures filios adoptaverit. non tenet unumquemque precedere in. xviii. annis. quia in uno anno ex diversis feminis. vel et ex una possit habere plures filios et in hoc adoptio imitatur naturam ut hic.

Plena pubertas dicitur pluribus modis. Aliquando plena pubertas dicitur. xviii. annorum. ut infra quibus. mo. tute. fi. §. primo. et supra ti. primo. i. responso. Aliquando xv. annorum. ut in aud. de tempo. non solu. pecu. super do. §. generaliter. Aliquando xvii. annorum. ut supra. qui manumit. non pos. §. si. r. ff. de postul. l. i. §. puericiam. Aliquando xviii. annorum. ut hic. r. ff. de

alimen. lega. l. mella.

¶ Potest quis adoptare aliquem in nepotem ex filio l3 non habuerit filium vel etiam vxorē quo casu est contra naturā. ff. e. l. qui vxorem.

¶ Quis non potest aliquē adoptare loco fratris. C. de here. in situ. l. nec apud.

¶ Filius consentiendo adoptōi alicuius in nepotem. licz loquendo de iure veteri. quo v3 adoptatus transiret in potestatem adoptantis. licet ergo iste filius videbatur ledi in duobus. scilicet in hereditate et in patria potestate. tamen hoc ius non cōsiderat. qz contra primum poterat provide re auus filium instituendo. nec consideravit secundum. quia patria potestas non estimatur. sed hodie uterque timor cessat. quia et succederet. et in sua potestate re incidere. C. de adoptio. l. cum i adoptiuus. et supra eo. §. sed hodie. Additio. ¶ Nec glo. ē difficilis. et multum dubitant doctores circa eam et precipue doctus Chasloforus. vide. Et oportet istum tex. intelligere vel de iure veteri vel in filio arrogato.

¶ Licz alii cognati qui sperant successionem istius adoptantis. quem in nepotem videant ledi non tamē tenentur consentire. vt ff. e. l. cum adoptio.

¶ Si filius in casu huius. §. con

sentiat bene est. et recidet nepos adoptiuus in potestatem suam mortuo patre. ff. e. l. si quis nepotem. Si vero non consentit. tunc agnascit idest appropinquatur. siue agnatus sit ei. idest auo hic nepos et suus heres efficitur etiam filio inuito. nec recidit in potestatem eius. siue dicas eum succedere vt filium licz non sit filius siue vt nepotem. quasi ex altero filio patre mortuo natum. et hoc casu equaliter cum patruo admitte. vt infra de hered. que ab intesta. §. cum autem. Additio. Glo. est difficilis et ponit alios duos intellectus. Et doctores dubitant. vide ergo glosam et doctores.

¶ Filius de quo hic licz bene impeditur matrimonium filii sui et auo volente. ff. de ritu nup. l. oratio. §. i. non tamen potest impedire adoptionem. et ratio est quia matrimonium ē vinculum magis indiuiduum. vt supra de pa. po. in prin.

In plurimis Quādo adoptatus transit in potestatem adoptantis. vt quia fuit adoptatus ab auo materno potest adoptans adoptatum dare in adoptionem. Et spadones idest quibus naturalia amputata sunt gladio. possunt adoptare vel arrogare. sed castrati non. hoc videtur.

Alis hic imitat naturam. qz sicut quis filium naturalem pot dare alteri in adoptione. ita et filium adoptatum ab auo materno ipse auus pot dare in adoptione.

Add. Et hoc ideo qz i isto auo concurrunt duo. s. natura et accns et sic considerat natura sup qua fundat lex concedendo secundaz adoptionem.

Idu qui ex accidenti genere non possunt vt spadones bene possunt adoptare. sed si p naturam semper fuerunt inhabiles ad generandz vt castrati. i. caste nati no pnt adoptare.

Bl. Textus hic ideo dicit in plurimis qz etia quad o qz multum differnt filius naturalis et adoptiuus. vt. j. de here. ab inte. s. minus. item etia quia adoptiuus pater non tenet eum instituere vt. j. de here. ab intel. s. aliquam.

Spadones quibus cultello l' spata testiculi abscisi sut pnt adoptare. non autem castrati. i. caste nati. et ro est quia fortius impedimentum est nature q accidentis vt hic. et. ff. de lib. et posthu. l. sed et si questum. s. i. et. ii.

Vulgari sermone spado et castratus promiscue appellant.

Femine. Femine non possunt adoptare. i. arrogare. nisi ex concessione principis propter eorum liberos in acie principis amissos. hoc dicit. Additio. Nota ibi

ex indulgentia qz semina non potest adoptare vel arrogare ex rescripto habentis auctoritatem a principe. et sic etia comite palatino. sed opus est rescripto principis speciali. vide. l. mulierum. et ibi no. C. eo. sicut olim non poterat esse tutrix filioru nisi id specialit a principe postularetur. vt l. si. ff. de testa. Et dicit Ange. qz etiam hodie non possz adoptare lz cesset ro legis et.

Bl. Scie n hnt libos i prate. et fa. ad B. ff. de suis et le. l. nulla et. j. de bz. qua. et dif. s. ex tranee. et. ff. de pta l. illud. s. ad testameta. Indulgentia principis de qua hic dz de nouo petri et concedi vt. C. eo. l. mulier. Semina que amittit filios facie principis. ex rpo ipsius principis pot adoptare no tn hebt in potestate. ad istar naturaliu qz naturales filios n bz i prate s nec adoptiuos fa. ad hoc. C. e. l. muliere.

Illud ppru. Arrogatus ex rescripto principis transit i prate arrogatoris cu oibus filis suis et reb. h. d. Diuus augustinus. vt germanicu adoptari nolent i filiu adoptiuu he ret pus adoptari suavit germani cu a tyberio quo facto. augustinus adoptauit. i. arrogauit tyberiu. et sic tyberius no solu trahit i potestate augustinus. sz et germanicus.

Bl. Arrogatus io transit in prate arrogatoris. qz arrogat q sui iuris e vt. s. eo. in

41.
pri. Oraculū pūcipis dī qđ cō
cedit ad orōnez vel petitiōez al
terius. Liberi arrogati tran
scūt i pīates arrogatōis. nō solū
nati. s; ēt nascituri ⁊ reuerſi ab
hostib; .ff. e. l. si pīfamil. in pūm.

Apud catphonē. Seru; a
dñō adoptat; vel i
iudicio vt filius nominat; efficiē
hō liber. h. d.

Gl. Qđ hic dī de dñō nō h;
locū i cōneo ēt si talis ad
optad; ēt libert;. vt. ff. e. l. si pī
i. si. Cōstitutio de q; hic ē. C. d
lati. lib. tol. l. vnica. §. fili quoq;
mō. Ea q; hic dicunt; hnt locū
si q; suū suū corā iudice nomia
uerit filiū. dicēdo. veni huc fili. ⁊
hoc fm intellectū Azo. vl pōt itel
ligi q; hic corā iudice agebat;. vt
fieret filius adoptiu; ⁊ inde scā
fuit scripta. si tñ res puenit ad p
fectōez. aliud si hec fierēt cū iudi
ciū vt. C. de lib. cā. l. pī. Col
ligit; ergo ex iam dict; q; si id q;
ago. nō valet vt ago. valet tñ vt
valere pōt. sic. C. de lati. lib. tol.
l. vnica. §. simili quoq; mō. Ar.
p. ff. de iur. codi. l. i. Additio s;
rūdet ad illd; pūm q; ibi q̄stabat
de mēte testand; q; solū voluit te
stari. ⁊ ergo si nō valuit vt testm̄
nō ēt valet vt codicillus.

Quib; modis ius patro. po.
sol. rubrica.

• **Elideam;**

Patre mortuo non subsistente
aio filii efficiuntur sui iuris. Et
idem in nepote mortuo aio ⁊ vi
uo patre. nisi in potestatem pa
tris recasurus esset. Et hoc fit
si moriente aio pater illius si
li se reperit in potestate. hoc di
cit.

Servi liberantur a potesta
te dominorū per manumissio
nem vt supra. filii vero liberant;
a patria potestate. modis d; qui
bus hic.

Gl. Nomen parentis hic
stricte accipiendum ē
pro his qui sunt superiores ex li
nea masculina. Nam femine nō
habent filios in potestate. vt. §.
ti. l. §. femine.

Filius mortuo patre efficitur
sui iuris. hoc verum est si supra
patrem nullus est ratione pote
statis.

Non omnimodo idest nō ge
neraliter vt hic.

Si pater moriente aio repe
rit se in potestate. tunc filius reci
dit in potestatem suam. hoc ve
rū est nisi pater semel exiit quo
uis modo ⁊ postea redit in po
testatem aut per arrogationem.
tunc non recideret filius in po
testatem eius. vt. ff. de adoptio. l.
si pater filium. ⁊ ratio ibi nota
tur.

Si filius efficiē sui iuris pro
pter dignitatem. vt in auct. con
stitutio que de dignitati. §. illud
tunc non habet locum iste text;

qz mortuo auo filius recidit i potestate patris.

Cum aut. Deportatione patris vel filii. soluit vinculum patrie potestatis. qd ex restitutioe principis recuperat. relegatio autem non tollit patriam potestatem. sed finitus pene sic. h. d. Sicut per mortem naturalem definit patria potestas. sic et per maleficiu pp qd pdis civilitas. definit. et sic i hoc more naturalis et civilis equiparantur.

Deportatio tam patris quam filii soluit patriam potestatem. s. ex iulgentia principis restituitur.

Relegatio tam patris quam filii non soluit patriam potestatem.

Seruitus pene tollit patriam potestatem. Et dicuntur serui pene qui i metallis danantur. et qui be suis subiciuntur.

Si. Senia deportatiois vt valet. i. vt statum et ciuitatem perdat non potest dari nisi a quatuor iudicibus. s. ab impatore vel ab eius vicario. vel a prefec. pto. vel a prefec. vrbis. vt. ff. de iudic. et rel. l. inter penas. s. i. Idem credo in senatoribus qui parem sententiam. i. parem habent effectum sententie principis. vel maioris quam predicti vt. ff. a qui. ap. non li. l. i. s. i.

Si alius index quam predicti sententiam deportatiois det non mandatur executioni. nisi princeps approbet eam. vel insulam. vel locum assignet vt. ff. de le. iii. l. i.

s. ii. et s. deportatos. et ff. de ius. rup. te. l. si qs. s. eius.

Delicta propter que in insulam deportantur dicimus. j. de pub. i. u. di. per totum ti.

Relegare potest qui habet merum imperium. ff. de interdic. et rel. l. relegatorum. i. rñso. et talis non est status mutatio. nec capitis diminutio.

Deportatus dicitur mortuus civiliter. ff. de contratab. l. i. s. filii. et ff. pro so. l. vez. s. societas.

Ubi est eadem vel similis ratio idem ius constituitur. sic. ff. de obli. l. actio in fi. et j. qd cum eo qui i alio. po. s. illas. et ff. de edic. l. qda. s. numularios. et ff. ad. l. aql. l. illud Ar. p. ff. de colla. bo. l. si qs. i fi. Additio. So. ibi non est eadem ratio sed diuersa

Deportatus non potest restitui nisi per principem. vel forte per se natum qui potest restituere statum. ff. de postul. l. i. s. de q. et s. an aut.

Deportati per principem restituti possunt statum recipiunt. s. quantum ad honores vel ordines et si milia. vt. C. de sen. pas. l. i. ergo et patriam potestatem et hoc vult hic dicere.

Si princeps in restitutione deportati dixerit hec verba. restituo te. et tunc ad omnia restitutus videatur. Sed si dixerit indultum tibi. tunc de pena tantum remittenda cogitasse videtur et ita loquitur. C. de sen. pas. l. in insulam. et l. si pater.

Verbū restituo generale est ad omnia. ff. de usu. videamus 7 in. §. faviāna.

Relegati differūt a deportatis qz non perdunt ciuitates nec bona 7 sic nō perdunt patriāz potestātē vt hic 7. j. de capi. di. relegat quis ad tempus vel in perpetuū. sed deponat tantūz in perpetuū. ff. de interdic. 7 rele. l. relegati. 7. l. relegatorum. §. hec differentia.

In libertate inf istos non est differentia. qz vterqz liber remanet vt. ff. de bo. dā. l. si si alia.

Banniti nostri tēpōis si propter malum ppter qd 7 pdunt ciuitates 7 bona sua publicentur. vel de iure vel de cōsuetudine. ciuitatū tūc deportato pparantur. alias relegato. ar. ff. d. bo. dā. l. i.

Proles pronicie de iure. nō potest deportare. vt. §. p. xime diximus. nec qd relegari potest a defēsoze ciuitat. §. nulla i si. Ad dūto. Cōclusio predicta. f. de bā nū 7c. ē multū dubia. 7 ē hic magna alteratio inter doc. vide hic.

Seruis pene supplicūz dominus est non fisco 7 ideo fisco nō querūt vt. ff. de his qui pro non scrip. h. l. i. i.

Quo iure nemo ingenuus fit seruus ex supplitio vt in auten. de nupti. §. q. autem 7. §. quia vero. Triplex erat dūa iter dūnatos i metallūz. Aliqui enim dannabant in metallum. i. ad sodiendūz vel deportadū me

tallū dannabant. 7 ēt ne fugerent ligabant 7 pōdere quodā opprimebant. ferro vel alio modo. Alii vero erāt qui dicebant dānari i opere metalli 7 hii non tāto pondere opprimebant. 7 si hinc fugiebant in metallū ponebant. Alii vero erāt q in mini steriū vel sūitūz metalloz ponebant. 7 hoc si ppetuo erāt serui als nō. ff. de pe. l. aut dāna. §. inter eos. 7. §. q. q. 7. §. in ministeriū. 7 si in puincia nō habebantur metalla. vel ferrū vel alia similibus qditionis tūc ad vicināz puinciaz mittebant. ff. de pe. l. aut dāna. §. ē pena metalli. Alii sunt in opus publicū ppetuo dati vel ad tps qui sunt similes relegat. vt. ff. de pe. 7 qdā. Sz huiusmodi pene hodie nō sunt i usu. Additio. f. doc. dicūt q si dānant ad tempus i opus publicū gl. verū dicit. f. si i ppetuū eqparant deportat. d. l. qdā. Bestius subiciebant. f. de dūcedis forte. vel ēt. vt comederēt cum eis vel alia bestialia facerēt. de hac pena dic vt. ff. de pe. l. q. vltio.

De iure Filioffami. Iste nulla dignitas liberat quēqz a patriā ptate nisi dignitas patriciatus. hoc dicit.

Adilitia vt qfularis dignitas quē a patriā potestate non liberat. sed hodie ex constitutione principis. patriciatus dignitas liberat.

Quod potest puatus. multoma /
gis impator.

Bl. Silustia. dicit militare si
fuerit factus miles. ad quod
multa sunt necessaria ut diximus
in aut. 8. mada. priu. §. si. col. iii.
vel militare dicit si in exercicio mi
litie fuerit. Iure isto nulla di
gnitas nisi priciatus liberat que
a pria ptate. §. hodie. xii. sunt di
gnitates que liberat aliquem curia
lez a curiali gditione. ut. C. de cu
riali. l. si. et ille hcedet liberat a
patria ptate ut in aut. 28. que de
dig. §. i. et §. generalr vñ cuz ibi
fit gful corrigi q hic de eo dr.

Constitutio de qua hic e. C. 8.
gfuli. l. si. li. x. Patriti⁹ erat
quasi principis pz. vñ Salustius o
pres cōscripti. nā scripta erāt eo
rñ noia in aliquo loco vel i coro
na capitis sui vel alius. Spāle
est in patricio et hodie et in gfuli
ut ex sola collatōe vel datōe codi
cilloz et dignitatis scripturis. vñ
per aliqō pūlegiū fiāt sui iuris
et sine administratōe. i aliis de
cē 8 qbus. §. tūc demsi cū cepint
administrare. ut in aut. 28. que
de dig. §. i. q ē. C. 8. epi. et cie. afir.
sed dignitas ut. C. de decur. l. si.
Itēz in tertio cāu cū ordinaf epf
q ē vltra supradictos cāus ut in
aut. 28. que de dig. §. palā Si
qlibet pz ēt vilissimus filiū suum
emācipat qñ vlt. ut. j. e. §. admo
nēdi. et §. pterea. qre h impator
ñ poterit facere. et maxie i cāu ele
cti pñci. Itēz apellif alapis et

vberibus filiū pñciū emācipat ut
in aut. 28. que de digni. i. l. rñ.

Si ab hostibus. Si pat
vel fili⁹ capif ab
hostibus pēdet ius patrie ptatis
pp ius postliminii. ipsū aut in ca
ptiuitate moriētē ius fingit pre
ambula hora captiuitatis decessif
se. h. d. Postliminiū fingit cū
qui capt⁹ ē in ciuitate semp fuisse
et dictū ē postliminiū a limine et
post. vñ cū q ab hostibus captus
est et reuersus postliminio reuer
sus recte eē dī. Sicut i domi
bus limina finē quēdā faciūt. sic
et veteres iperii finē eē voluerūt
et ab eo post liminiū dictū ē q ab
eodē limine reuertebat quo amis
sus erat. Si quis capt⁹ ab ho
stibus. victis hostibus recupaf.
postliminio redisse extima⁹.

Bl. Hostes sunt qbus po
pulus ro. bellū indigit vñ
ipsi pplō ro. ff. de capti. l. hostes.
Licet ius postliminii pender
videat hoc ē quo ad iuris fictio
nē. filius capti ab hostib⁹ ē sui iu
ris. ut. ff. de testa. l. lege cornelia i
fi. et ff. de li. et post. l. vlt. et. C. de
sen. pal. l. si. Nā pz suus est ho
stius ut. §. de iure psonarū. §. ser
ui. ergo alium in potestate ha
bere non potest. ff. ad. l. iul. de
adul. l. sic eueniet. et ergo nulla
preterita vel presentia pendent
inspecto statu presenti. sed futu
ro ut. j. de verborum obligatio
nibus. l. conditiones fallit tamē
interdum.

Postliminiū ē ius amisse rei recuperāde ab eīneo moribus ⁊ legibus constitutū. vt colligif. ff. d. capti. l. postliminiū p̄rio r̄sso.

Si q̄s capif ab hostibus ⁊ nō vltra deductif. s̄z iter fines n̄ros recuperat. ip̄oprie d̄r postliminio reuerfus. vel si captus ⁊ deduct⁹ vltra fines ⁊ recuperat d̄r ēt redisse aūq̄ ad limia redeat q̄ sic recuperat statiz l̄z ip̄oprie. ⁊ fa. ad hūc. §. ff. d. cap. i bello. §. i. itē ad idē. ff. d. vi ⁊ i ar. l. q̄ possionē.

Preterea ^{emancipa} tōe. Per emancipatōem tollitur ius patrie p̄tatis. q̄ emancipatio hodie pōt fieri corā quolibz mgratu. ⁊ d̄ bonis emancipati debet p̄ri legitima ⁊ tutela si ē pupillus emancipat⁹. ⁊ habēs filiū ⁊ ex eo nepotē i potestate pōt vnum ex eis vel ābos emancipare. h. d.

Emancipatio olim fiebat per ymaginarias vēditōes. Glo. nā p̄r vendebat filiū pro vno nūmo sorte ⁊ emptor eū manumittebat vt hic ⁊ ff. de capi. di. l. l. i. liberos ⁊ hec fiebant cū rescripto p̄ncipis vt hic hodie vero aliter fit vt hic Ad qd̄ potest fieri recta via nō d̄z fieri per circuituz. q̄ circuitus est euitandus ⁊ vbi potest habere locuz veritas non est recurrēdus ad fictionem ⁊ leges reprobanz cōtractus ⁊ dispositiōes fictas ⁊ simulatas vt hic ⁊ l. emptor ⁊ ibi Bar. ff. de aqua plu. ar. cum si.

Si. Thomē liberi generale ē ad omnes iferiores vt. j. ti. ii. §. si. Fili⁹ p̄pter hanc ymaginarias venditōem que oliz fiebat dicebat capite minui. ⁊ l̄z hodie si fiat tñ d̄r capite minui q̄ statuz mutat. vt. j. de capi. di. i. r̄sso. ⁊. §. mima.

Rescripto p̄ncipis etiam oliz fiebat emancipatio suae vēditōe vt puto vt. C. de emā. li. l. si.

Recta via. i. directa si curua t̄ dic. i. recto itinē.

Emancipatō pōt fieri corā quo libet magistratu. ēt si nō h̄z mezz vel mixtū ip̄erū vt i aūt. d̄ defc. ci. §. ēt ⁊ coram extraordinariis vt duo bononici. coram iudice mutinēsi. vt. ff. de ma. vi. l. ēt. §. si. ⁊. C. de iudi. l. vlt.

Emancipatio pōt fieri coram iudice in domo sua v̄l i alio quocūqz loco exite dūmo nō i loco turpi. vt. ff. d̄ iusti. ⁊ iur. l. pe. ff. de arbi. l. si cū dies. §. pe.

Pater emancipando filiū d̄z eū relaxare manu. i. d̄z eū capere per manū ⁊ relaxare p̄ verba ad hoc apta vel d̄z eū relaxare manu. i. p̄tate. puta qñ fit inter abñtes. vt. C. de eman. li. l. pe.

Pater aū emancipatōem occupauerat oīa bona filiū nūz peculii. sed emancipando debetur ei quarta. sicut patrono in bonis liberti vt hic. 2cor. sunt in glo.

Edictuz p̄toris de quo i text. ponitur. ff. siquis a paren. suc. ma. l. i.

Quod hic dicitur de bonis filii. i. telligitur de acquisitis et acquirendis. et de sibi a patre nunc collatis.

Sicut patronus succedit liberti. i. totum filius si existeret. ex testamento. i. tertia parte bonorum liberti. et liberis testibus. i. in huius. l. olim esset aliter. ut. j. de suc. lib. 2. §. 1. et. u. 2. §. 3. nra. sic et erit in patre si hec similitudo iterum fallit. ut. j.

Si filius in testamento suo instituit tunc per personam patris succedit in totum. ff. si quis a patre. su. ma. l. patronus in pri.

Interdum pater in nuptiis succedit. s. in lex casibus pater si per ex conventionem accepit penam emancipationis a filio. non autem dico pater quod hoc dicitur. ut. j. per quas pater. no. ac. §. hoc quoque. et. C. de bo. que li. l. cum op. §. per. quod quidam pater pater conventionale non in pater legale quod est licitum ergo non pater. C. de adm. tu. l. sancti mus. et. C. de adul. l. gratus.

Secundus casus est si filius est miles et huiusmodi. ut. ff. si quis a patre. su. ma. l. 1. §. si parens. et. §. et alius. et. ff. de testa. mul. l. si a muliere. et. §. se. Item filius alius patris l. huiusmodi. ut. ff. si quis a patre. su. ma. l. 1. §. si. secus est in filius patroni.

Item quando pater coactus emancipavit filium tunc non huiusmodi. ut. ff. si quis a patre. su. ma. l. si. Item actio calumniana non datur pater sicut pater. ut. d. ti. ff. si quis a patre. l. non vlt.

Item pater si huiusmodi operas a filio emancipatio sicut pater a liberto. ut. d. ti. ff. si a patre. su. ma. l. pe.

Sed et si pater. Si filius. adoptatus ab aliquo suo ascendente. transit in patrem adoptatus et desinit esse in patre patris naturalis. h. d. Adoptio de qua hic dicitur fieri actis intervenientibus coram competentem iudice. pater adoptatus. et et adoptatus pater et non dicitur. In persona adoptatus ascendente est adoptio plenissima. Ad dicitur. quod currunt iura naturalia et civilia. ut. §. de adop. et.

Et constitutio de quibus hic sunt. C. de adop. l. cum in adoptivus. et. §. de adop. §. si hoc die. et. §. si vero. Si isans adoptatus in causa huius. §. non requiri tunc eius presentia. ut. C. de em. l. l. pe. Paciencia hic operatur. Item sui. nam qui tacet affirmat. sic. ff. de pigno. l. si fideiusor. §. cum pater. et. ff. lo. ma. l. ii. §. si. ar. §. ff. de adop. l. ii. §. si. et. ff. de pater. l. filius. §. 1. Additio de hoc brocar. dico. videtur hic plene. Ang. de are. post Bar. Licet in causa huius. §. si tollatur ius patrie patris oio. quod videtur solum transferri. in bonum tollitur quo ad pater. et ergo bonum ponitur in hoc. Si quis debite iudicatur. non esse in potestate mea non efficitur sui ius cum finis non faciat ius. imo remanet in patrie mea. l. quo ad me pro emancipato habetur. ff. de condi. inde. l. iul. in pater. et. l. vlt.

Illud aut. Conceptus añ
emancipatōem. vel
datōem i arrogatōem patris. re
manet in ptate aui. secus si post
2cipiat. 7 pñ non cogit inuitus
emancipare filius nisi ex cā. h. d.
cñ gl. Qd hic dicit i filio nā
li. hzēt locū in adoptiuo. Ad di
tio lz aliqui dixerint solū hñe lo
cū in naturali vt i gl.

Si. Est hic vñia inter manu
missiōem 7 emācipatōem
qz secus ē in ācilla pñate manu
missa. vt. s. de ige. s. sufficit 7. ff.
de acqr. re. do. l. si. 7. C. de pba.
l. matrē. Nullus fili⁹ pōt co
gere parētē i cuius ē ptate vt ipz
emācipet. s. fallit i quatuor casu
bus. 7 iō dicit pene. Prius ca
sus ē si pater agnouit legatū sibi
relictū hac 2ditionē vt liberos
emanciparet. qz tūc 2pellit offi
cio iudicis extraordinario eman
cipare. ff. s. 2di. 7 d. l. si cui. Se
cūdus ē si pñ adpotauit pñignuz
suū cogit eū emācipare. si ipso pu
bere scō pbauerit sibi nō expedi
re eē in ptate. vt. ff. de adop. l. nō
nūq. 7. l. se. Idē in quolz adopti
uo. ff. de minor. l. ii. s. si qz mi
nor. Tertius cāus ē si pñ neces
sitat filiā ad peccādū. vt. C. s. ep.
aud. l. si lenones. Quartus est
si pater filius. male 7 cōtra pie
tatē tractauerit. vt. ff. si qz a pa.
l. si. Itē ecōtra filius non pōt
cōpelli vt emancipet. vt in aut.
qui. mo. na. eff. sui. s. generali
ter coll. vii.

De tutelis. rubrica.

Ranfearm?

Inter psonas que sui iu
ris sunt. aliquę sunt i tutela vl cu
ratōe. aliqua vero n. 7 intellectu
his qui sunt sub tutela vel cura
intelligunt 7 relique. Et tutela
sim suū iurcōsul. sic diffinit ē us
atqz ptās i capite libero ad tuen
dū eū qui pp defectuz etatē se de
fendere nequit. a iure ciuili data
ac permissa. h. d. Tutor hz no
men a re. qz dicunt tutores qua
si tuit oēs. simile in editiciis.

Si. Qui i tutela vl cura sunt
sui iuris sunt. filiussa. er
go n pōt hñe tutorē vl curatōrē
vt hic 7. C. de cura. su. in pri. l. si.
7 lz videat dicit pñ i. l. si. s. i. C.
de sen. pas. tñ ibi fili⁹ n erat vñe i
ptate. qz pat erat 2postat⁹. vt vi
rim⁹. s. ti. i. s. cñ aut. Cōtra
rioz eadē ē disciplina. vt hic 7. s.
2pñis q sūt sui i pri. Tutela ē
ptās violēta. tā ex pte tutoris q
pupilli. ex pte tutoris qz dat iur
tus qz nō ē munus publicuz. j. de
ex. tu. 7 cur. i pri. Ex pte pupilli
qz datur ēt inuito. vt. ff. de tu. 7
cur. da. ab his. l. nec non. ff. de
tute. l. ii.

Alia ē potestas tutoris in pu
pillum. quā patris in filium vel
domini in seruum. Nam il
la ad commodum vt infra per
quas per. no. acqui. s. i. 7. s. de
his qui sunt sui vel ali. iuris. s.
ii. Ista vero ad onus tenetur

enim tutor de dolo et lata culpa.
vt. C. arbi. tu. l. ii.

Item per hoc quod tutor datur in
uito differt a curatore qui volenti
dat. vt. j. de cura. §. ite inuitus.
et ff. de l. iii. §. si pupillus.

Ius hic potest intelligi ad co/
gendum potestas ad impandū.

Pupillus nisi sit sui iuris non
potest habere tutorem. vt. §. i. pan.

Item si est dubius potest habere tuto
rem. vt. ff. de tuto. et cura. da. ab
his. et qui. Sermo in aliquo ca
su datur tutor. et h. fm glo. in hoc
est legum contrarietas. vt pz i ea. th
ista contrarietas ita soluitur.

Si reliquit seruo fideicomis
saria libertas et hereditas ab eo/
de prestanda. potest seruus cogere in
stitutū vt hereditatem adeat. et tunc
suo datur tutor. vbi autem ab vno
hereditas et ab alio libertas reli
cta est. non potest nisi prius ei presti
ta libertate. tunc eum coget alius
heredem hereditatem adire et sibi
restituere. Tutor est ad tuendum
et in hoc differt a patria potesta
te que non est ad tuendum sed ad iu
bernandum put vult vel sibi acq
rendū. Tutor datur pp. dese
ctum etatis. et in hoc differt a cu
ratore qui dat non solum pp. dese
ctum etatis sed et propter morbum.
vt furioso et mente capto. vt. j. de
cura. §. item furiosi.

Tutela est de iure civili h. oēs
fere contractus sunt de iure gentium.
vt. §. de iur. na. §. ius autem.

Plures tutores dicuntur data. l. a

legē vel a iudice. pmissa vero a te
statore. vt. j. de pmissis. vel di
cif data persone. l. principaliter p/
missa vero rebus scđario vt. j. ti.
i. §. certe. et j. de ex. tu. §. dat?

Tutores et curatores in hoc
conueniunt quod ambo dicuntur de/
fensores et plerūque sic appellantur.
vt. ff. de lega. iii. l. cum filio. §. i. et
ff. de muno. l. ii. §. ii.

Prefectus vigilum et qui cum
eo de nocte vadunt dicuntur editi
ci. quod edes tunc ff. de of. pfe.
vigi. l. ii. §. sciendum.

Permisus est etiam.
Dat potest filio suo pupillo tutorem dare
in testamento. item et nepoti ex filio dum
modo non sit in potestate sui pa
tris recasurus. h. d.

Filio mortis tempore autem in pote
state autem existente. quod tunc nepos
recasurus est in potestate patris non
potest ab auo dari tutor nepoti.

Additio. et ergo quod femine non
habent filios in patria. vt. §. de
adop. §. femine. ergo filio suo tu
torem dare non possunt in testamento. vt
l. ii. ff. de confir. tu.

Glo. Quia ois tutela vel est
testamentaria vel dati
ua vel litima. ita prius de testa
ria vt de digniore videndum est in
hoc titulo et j. de alius. Impu
beribus dat tutor et inuitus. vt.
ff. de tuto. l. i. iuto. hoc est tutori
et pñdi h. ff. de tu. et cu. da. ab his
l. non tamen. §. si. Datam pñtne
dat tutorem filio naturali tamen in his

que sibi relinquit. vt. C. de 2fir. tu. l. fi. Tutor pōt relinqui in testō. vñ i codicil testō 2firmatis. vt. ff. de test. tu. l. iiii. Illō qđ dñ hic i v. itaqz hz ēt locu in filio milite vt. ff. d. tes. tute. l. ii. 7 hz lo cū i filio q nūq̄ exiuit ptātem patris. puta per arrogationē. qz tūc filius nō reuocideret i ptāte pñs mortuo auo. ff. d. adop. l. si pñ. 7 l. si fili. 7 de hoc dixi. s. ti. i. s. i.

Lum aut i plib. Pōt pōt dare tutore posthūo qui si natus ēt foret i ptāte sua. h. d. Sicut i plurib. cāis post hūmi pñ nāq̄ habēt. ita 7 in dā tōe tutele. Si fili. emācipat. ē vel mort. tūc nepotes ex eo sunt sui iuris mortuo auo. vt. s. ti. i. in si. vii. ex testō au pñt hñc tutorez vt hic.

Bl. Posthūmi hñtur pñaz nāq̄. quōi de 2mō eozum querit. ff. de sta. ho. l. qui i vtero nō si de 2mō alioz. vt. ff. de v. fig. q. dicim. vel si de 2mō matris. ff. de sta. ho. ipator.

Posthūmi de quibus hic nō intelligūtur si nati ex cōcubina. nisi i his que pñ sibi dimitteret. C. de cōfir. tu. l. si. tales eim non nascerent i ptāte. s. d. nup. s. si.

Sed si emācipato. Dā tio tutele filio eman cipato impuberi. nullus ē mō meti. nisi per pñides cōfirmaret. h. d. Si pñ daret tutore filio emācipato ipuberi i testō sine cō firmatōe pñdis nō valeret. qz n

ēet i ptāte. vt. s. e. s. pmissū. 7 si iste tutor dñ testārius dēret pfer ri ltimo. vt. j. ti. i. i pñ. quidā tñ dicūt q nō ē pprie tutor s3 soluz pōt admitti. 7 p hoc. ff. de verb. si. l. lege. 7 i auc. de defen. ci. s. si decetero. 7 ita ltimns tutor huic pferet. vt. j. d. attil. tu. i pñ. 7 qñ i tex. dñ q ē admittēdus sine iqui sitōe. hoc ē q vñ approbata suffi cientia eius p pñez quo ad satisfda tionē. s. an sit locuplex vel n. s3 n q pferat ltimo. Add. doct. tñ cōiter tenēt q pferat ltimo quos vide. Tutor dat. in testō per pñez filio emācipato p iudicē cō firmādus ē sine inquisitōe. qz n sa tisdat. s. rē pupil. sal. fo. i tē an lo cuplex sit vel n. vt. ff. d. 2fir. tu. l. i. Si tutor dat filio a mñe in testō. l3 talis tutor non satisfdet. tñ cū inquisitōe 2firmandus ē a iudice. vt. d. l. dñ. 7. C. de cōfir. tu. l. i. Et rō vñ iter patrē 7 mā trez ē memoria pcedētis pñe po testat. vt. ff. de qō. l. vnus. s. ser uus. ff. de cura. l. si. 7 facit ad hoc j. de satisfda. tu. in prin. 7. ff. d. lib. agno. l. i. s. uul. 7. C. d. epi. aud. l. de creatōibus. Add. doc. dicūt q rō vñ istarū 2clonū ē qz debi le 7 fragile ē iudiciū mñis nō ita iudiciū pñis. ar. ff. q. pe. tu. 7 no. glo. i. l. a. C. de cōfir. tu.

Qui dari tutores te. pñt.

Art aut. Et si filius famul. pōt dari

tutor. et servus proprius cum libertate quam per legem consequitur si non defuit. et error viciat dationem tutoris scilicet a suo proprio. Et filii datio scilicet cum hac conditione si liber erit. que conditio non viciat in suo alieno. Item furiosus et minor potest dari tutor cum eo positus aut maior erit. h. d.

Non solum paterfamilias. sed et filius factus. et servus proprius cum libertate potest dari tutori in testamento. Add. R. dubitandi de filio facta. fuit quod ex quo fuit subiectus alterius potestati. non videbatur posse habere alium sub potestate. R. decidendi dices in glo. ii. Si servus in testamento sit datus tutor non expressa libertate consequitur tacite libertatem directam a lege. Error status in suo proprio viciat dationem tutoris.

Servus alienus potest dari tutor in testamento cum liber erit. sed servus proprius non. Add. r. d. differtur. quod hoc casu ex quo testator habet potestatem conferendi libertatem. non deferendo videtur illudere actui. ar. i. l. cum heredes. §. i. ff. de sta. lib. que ratio cessat in servo alieno. quod non est in eius potestate eidez libertatem conferre.

Et Mutus vel surdus non potest dari tutor. quod tutor et loqui et audire debet. vt. ff. de tute. l. i. §. pe. et si. Filius factus potest esse tutor non ob. propria potestate quod tutela est ius publicum. vt. j. d. ex cu. tu. in prin. non curat ergo ius proprie potestati. vt. ff. ad treb. na. q. d. i. r. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. l. filius factus. Add. hoc quod dicitur

quod in his que sunt publici iuris non attenditur propria potestas. itellitur in his que sunt publici iuris in quibus quod agit tanquam publica persona et publica auctoritate electa ut est magistratus et tutor ut iuribus. §. al. sec. si ageret ut persona privata et propria auctoritate. ut faciendo testam. in quo bene curat propria potestas. l. senatus. C. q. te. fa. pos.

In casu quo filius factus datus tutor pro teneat de peculio nisi agnoscat tutelam. quod tunc teneat. isolidus. ff. de tute l. si filius. et ff. ad ad. tu. l. lucrativus. Add. hoc quod pro deficiente agnoscere legatum. vide hic per doc.

Servus non potest dari tutor a paterfamilias. C. qui datus. tu. l. in servum.

Quis non potest dare servum tutorem hoc expresso quod sine libertate et. vt. §. q. ma. non pos. §. l. i. si. et C. d. ne. ser. l. quidam. §. illo.

Si servus esset datus tutor in codicillis non haberet libertatem directam. C. d. fideicom. l. i. et si non ascripta. hinc per epistolam. Ille datus tutor solus qui habet testamenti factorem. ff. de tes. tu. l. testator. al. incipit si quidem. hoc intelligit de testi factore passiva et hac est habet servus. j. d. here. qua. et dif. §. testi. Errori proprio suo non est verisimilis. C. de rescin. ven. l. q. quis Et hic forte erat error quod ex causa hereditaria nomen habebat. vt. ff. de reg. iur. l. qui in alterius. et ff. de vluca. §. quod ait. Quod hic dicitur de errore in servo proprio. multo magis locum habet in alieno. vt. ff. d. fideicom. l. i. generalis. §. si quis tutor. et ff. e. si quis tutorem.

Servus autē. Alien⁹ servus sub conditōe libertatis future tutor i testamentō creari pōt. p̄p̄ius autēz sub conditōe p̄dicta tutor inutiliter dat^r. Et furiosus ⁊ minor datus tutor. tunc erit cū reperiet^r cōpositio mentis. vel cum maior fact⁹ fuerit. h. d. Ad d. ⁊ hoc sūmariū positū fuit in p̄ce. §.

Servus alienus nō pōt simpliciter dari tutor i testō.

Furiosus ⁊ minor p̄nt dari tutor i testō sed tūc demū administrare permittit^r. cūz ad sanitatē vel ad legitimā etatē perucnerit.

Ad d. Et illo interz existēte in furore vel minori etate. alius dabit^r tutor a iudice. non autē veniet litemus. l. si quis sub conditōe. ff. de testa. tu. qui definit esse tutor ipso veniente ad sanūz intellectū ⁊ habēte dilucida intervala. vide Ange. hic.

§l. Servus datus tutor cūz liber erit. non erit. liber directo sed p̄ fideicō. ff. de testa. tu. l. si hereditas. §. si. ⁊. C. de fideicō. li. l. si non ascripta.

Servus inutiliter dat^r tutor sub hac conditōe si liber erit. sicut ēt inutilis d̄ stipulatio p̄pter inutilem adiectionē. ff. de stip. ser. l. sed si ibi. Et hic intellectus ē verus alius reprobat^r in glo. vt ff. de re. iur. l. actus. Furios⁹ datus tutor tūc erit cū p̄pos mētis fuerit. siue hoc dicat^r a testōre siue nō. vt. ff. e. si hereditas. §. si

furiosus. ⁊ fa. ad hoc. ff. de iudi. l. cū furiosus. i. r̄iō.

Ad certum t̄ps. Ad certū t̄ps ⁊ ex certo t̄pe sub cōdi. ⁊ aū hēre dis insōem tutor dari pōt. secus aū ad rē certā vel cām. h. d.

Tutor dat^r p̄sōe n̄ cāe l̄ rei. **§lo.** Ad certū t̄ps puta v⁹ qz ad pascha. ex certo tēpore puta a pascha in antea. ff. de ac. ⁊ ob. l. obligationū.

Tutor l̄z possit dari sub q̄di. ⁊c. vt hic a testōre nō t̄i a iudice. ff. de reg. iur. l. actus. Ad d. rō differētie inter iudicē ⁊ testōrem ē. qz dato tutore sub cōdi. a testatore pendēte t̄pe aut q̄di. pōt p̄uideri interim pupillo d̄ tutore legitimo vel datino. secus qñ ē datus est a iudice. j. de admini. tu. i principio. Sed dñs Jason dubitat de hac rōne. vide.

Curator bñ dat^r ad certā cāz nō aū tutor. vt. C. d̄ ad li. da. tutor. l. ad litē. ⁊ ibi tutor p̄ curatore ponit^r. ⁊ tutor bene dat^r vniuersitati rerū non rei certe. ff. de tute. l. si testō. Tutor dat^r p̄sōne. s. principalr ⁊ nō rebus s̄z bene scōario. ⁊ dat^r p̄sōe pupilli p̄cipalr vt eū instruet bōis moribz ⁊ ēt salaria prestet m̄gr̄is ei⁹. ff. d̄ admi. tu. l. plures. §. in primis. ⁊. C. de ali. prestā. l. si. Secunda rō autem rebus datur infra de excu. tuto. §. datus. Sed in curatore eū. nā p̄cipalr reb⁹ fario p̄sōe dat^r. C. d̄ nup. l. i copulādis

Si quis filius. Tu
tor dat⁹ filius
et filius intelligit quoqz da/
tus posthumis. nepotibus vero
nō. nisi liberis dederit. Et appel
latōe posthumoz gtingent postu
mi pumi et ulterioris gradus. h.
d. Filii vel filie appellatione
posthumus et posthumia gtingen
tur filii. et appellatiōe liberoruz
continentur omnes descenden
tes. nepotes aut non cōtinebant
appellatiōe filiorum vt hic.

Hoc dictio filii ppre/
hedit posthumus et po
stumā cum masculinū possit cōci
pe feminū. sz hec dictio filie nō cō
prehedit vtrunqz cū femininum
non cōcipiat masculinū. vt. ff. de
le. ii. si ita scriptum. et. ff. de le. iii.
qui duos et l. seruis legat.

Appellatiōe natoz etiam nō
nati gtingent dūmodo de eozū cō
modo tractet. ff. de sta. ho. qui i
vtero. et. s. ti. i. §. cū autē. et sa. ff.
de tes. tu. l. si qs ita. §. i. et l. q si.

Hoc qd hic dicit i tex. q ap
pellatiōe filioz nō veniūt nepotes
hoc habet locum. fm cōem vsūm
loquēdi nō aut fm verā significa
tiōez verbi. qz filius dicit a phi
los qd ē amor. et iō nepos dī fi
lius et etiā quilibet quē pater dili
git pīna affectiōe vt. ff. de v. sig.
l. liberoruz. §. sz et si pap. Ad
ditio de hac cōclusiōe vide doc.
quia variant. Appellatiōe po
sthumoz veniūt tā filii q ceteri
ex filius nascituri q sui posthumus

sūt p. l. velleiā. vt. ff. de iust. rup
l. posthumoz. et. j. de expi. li. §
posthumi. et. ff. de lib. et post. l.
gallus. l. rñso.

De legit. agna. tn. rubrica.

Agna. agnatus. agnatus
q agnatus. agnatus
hñtibz tutorē testariū. lex. xii.
tab. dat agnatos in tutores legit
times. dūmō sint mares. et maio
res. xxx. ānis. et sane mētis. h. d.

Agnati dicunt p virilis sex⁹
cognatiōem iūcti. veluti. si ex eo/
de pīe natus. et fratris filius. ne/
pos ve ex eo. Frē patru⁹ et pa
trui filius. nepos ve ex eo. Co
gnati aut dicunt qui p feminini
sexus cognatiōez iūgunt. Itaqz
amite tue filius nō ē tibi agnatus
sz cognatus. Qui nascunt pa
tris nō mīs familiam sequūtur.

Si. Lex. xii. tab. vocat agna
tos ad successiōem et ergo
ēt ad tutelā et eos vocat verbis et
snia. et nisi gerāt. eoz piculo agiē
ff. e. l. legitimos. qñqz dat tute
la ex snia legis. xii. tab. nō aut ex
verbis vt in pīono respectu li
berti qdam deferē. ex extēnsione
vt que deferē parētib⁹ respectu
filii emācipati qdam deferē solū
pp qdam gñdentiāz vt. j. de fid.
tu. Additio de his oibus vide
hic plē p doc. Vocant agna
ti ad tutelā si sūt maiores. xxx. an
nis vt. j. d fidu. tu. i si. et minores.
lxx. alias excusant. vt. j. de excu.
tu. §. item maiores.

Nome cognatōis generale ē. nā
ois agnat⁹ ē cognat⁹ s; nō eē. vt
hic. 2. ff. c. sūt at. Frat p̄ris qui
dī patru⁹ ē tibi agnatus si fuerit
natus ex eodē p̄re tuo. alioquin
ē cognat⁹. vt. C. de le. heredi. l.
fi. §. s; nec. 2. §. cū aut Lōm
eti p lineā femininā. dicitur cognā
ti nō agnati ēr si masculus iterue
niat. quia inspecto femineo sexu sē
cognati Amica ē tibi agnata.
quia p p̄rem tuū tibi gūgit non
eius fili⁹. Familia hic capiē p
agnatōe s; 2 alias multas signifi
catōes hēat. vt. ff. de ver. fig. l. p
nūciatio. §. familie. 2 fa. C. d. v.
fig. l. fi. 2. §. de pa. po. §. fi.

Quod aut lex. Intesta
tus quo ad tute
lā vī ē qui scō testō dēcessit i quo
nō disposuit d tutela. vel cui⁹ vi
spō effectū sortiri nō potuit. h. d.
Et que sortitōri vinculo sūt liga
ta difficili⁹ tollūt. 2 capitis dūmi
nutōe agnatio tollit. h. d.

Ius agnatōis 2 cognatōis dif
fert. qz agnati hnt ius p̄rogatiūū
ad cognatos vt p̄ferant i h̄dita
tibus ip̄sis cognatis. vt. j. de le.
ag. suc. 1. rñ. Deficiētib⁹ agna
tis i h̄ditaibus 2 tutelis cogna
ti admittūt. iter quos ēt agnati
vocat. qui dēserūt eē agnati p
minimā capitis dūnutōe. s. per
emācipatōem. vt. j. de here. ab in
test. §. admonēdi. Illud ius p̄
rogatiūū d quo. s. i p̄ia gēlōne.
qđ hnt agnati qz hnt vltra iura
cōia. p. l. xii. ta. facile p̄dūt. 2 er

go tollit oibus mois capiē dūnu
tōis. s. maxia media 2 minima. vt
j. ti. i. §. qđ aut. S; hoc fallit in
duobus casibus i quib⁹ nō tollit
p mimaz. prim⁹ iter frēs s; alter
emancipef. C. d. le. tu. l. iiii. Itē
inter patrē 2 filiū. vt. j. de le. ag.
suc. §. fi. 2 pp hoc in tex. hic dicit
plerūqz. Add. s; fm docto. iste
vne fallētie nō sunt d iure veteri
s; de iure nono. vide doc. hic.

Ius agnatōis qz ē nomē iuris ci
uilis iductū a. l. xii. ta. iō facilius
tollit. s. p oēs modos capiē vi. s;
ius cognatōis ē nomē ipositum
rōne sanguis. 2 ergo nō ita facili
ter tollit. Ann ius ciuile per
aliud facile tolli pōt. vt hic. 2. ff.
de reg. iur. l. nihil. S; iura natu
ralia. i. iura cognatōis sic dēā qz
ea qđ psequit p natiuitatē. vt. s.
de adop. §. s; hodie si. iō non sic
faciliter tollūtur. Iura natu
ralia nō utiqz. i. nō certe tollunt
capiē vi. oib⁹ modis. Add. iu
ra naturalia nō tollūt in totū p
ius ciuile sed p̄nt modificari vt
no. bar. i. l. oēs ppli ff. de inst. 2
iur. 2 Ange. de are. s. de iur. na.
§. i. 2 pe. Itē nec tollūt ea que
naturalē habēt equitatē. ff. d. ca.
di. l. eas. 2. l. legatuz. Cogna
tio aliqua ē ciuilis tantū vt per
adoptionē. ff. de adop. l. qui i a/
doptōe aliqua naturalis tantū.
vt ad filios tñ naturales. Aliq
naturalis 2 ciuilis d qua hic. vt.
ff. de gradi. l. nō facile. §. i.

Ius ciuili tutela 2 h̄ditas tri

bus modis deferunt aliquando ex
verbis et finia legis. xii. tab. ut in
agnat. aliqui ex finia tñ ut. j. d. le.
pa. tu. et. j. de fidu. tu. Aliquando
ex aliis legibus vetib⁹ et novis.
ff. d. ca. di. l. tutelae. Additio gl.
ista inquātū loquit^r de tutela ap/
probat^r. s. inquātū loquit^r de hē/
ditate reprobat^r qz hēditates nō
deferunt nisi ex verbis legis et nō
ex finia tñ. vide doc. hic.

In duob⁹ p^omis casibus iā di
ctis ius p^odit^r. p^o oēm cap^o di. nō
aut^r i^o tertio ut hic et. d. l. tutelae. d.
ca. di. ff. Cap^o diminutio tol
lit futuras tutelas tñ nō aut^r p^ote
ritas admit. ff. vn. li. l. fi. lex eniz
deferēs l^oimā tutelā diuinare nō
potuit de futura capitis di. C. de
tel. l. iubemus in fi. ff. mā. l. fi. fi/
deusfor. i. rñso. Additio. s. cer
te. Id^o de g^oclusio cōter a doc. re/
probat^r. qz cap^o di. nō solū tollit
tutelas futuras. sed etiā p^oteritas
licet secus sit in hēditate. vid^o doc.
hic. Hodie istam doctrinam
agnatiōis querere nō oppz cum
agnati ante cognatos nihil ha/
beāt ut in aut. de here. que ab in
te. de. s. ex his. Additio nō qz
hodie p^o emancipatōem non tol
lit ius agnatiōis. ita azo. i. sum.
i. l. fi. C. de le. tu. vide doc. hic.

Licet maxima et media capi
tis di. iura cognatiōis tollant^r ut
j. ti. i. tñ ipsa g^osanguinitas si tol
lit^r. l. iura sanguinis. ff. d. re. iur.

De capitis diminutione.
Additio. Ille titu. venit ad de/
claratōez. s. qz aut. s. ti. pr. alias
esset hic in epte positus.

claratōez. s. qz aut. s. ti. pr. alias
esset hic in epte positus.

Et autē Capi

minutio que est prioris sta
tus cōmutatio. in libertate. in ci
uitate et familia cōsistens. est tri
plex. maxima cum libertas et cini
tas p^oditur. media cum libertate
retēta ciuitas et familia perditur.
minima vō cum libertate et cini
tate retēta. familia perdit^r. Et
p^omutatio p^osupponit habitum. et
dignitatē mutatio. capitis dimi
nutiōem nō inducit. h. d.

Maximā cap^o diminutōez pa
tiunt^r serui pene. pp atrocitatem
sue. et liberti pp ingratitudinem
reuocati in seruitutē. et illi qui se
ad p^ociūm p^oicipandū. venudari
passi sunt. Is cui aque et igni in
terdictū ē. vel qui in insulaz de
positatus est pat^o mediam cap^o
diminutiōem qz retēta libertate
ciuitas amittit^r. Minimāz capi
tis diminutiōem pat^o cuius sta
tus g^omutat^r. ut si q^o sui iur^o tran
sit in alterius p^oatē per arroga
tiōem vel ēt si filius i potestate a
patre emancipat^r. Seruus si
manumittit^r. capite nō minuit^r qz
nullū caput habuit. Additio et
sic p^omutatio p^osupponit habitum.

Et senatu vel ab alia dignitate
motus nō minuit^r cap^o.

Maxima et media cap^o di.
tollit^r cognatio. nō nūma. Se
ru^o ēt manumissus si recipit co
gnatōez. Gl. nisi restituat^r et.

In insulas deportat⁹ p^odit co/
gnatōez. Tutela defer^r agna/
tis. s. primiorib⁹. et si fuerit plēs
eiusdē gradus oēs simul vocant⁹
Gl. Hic status q^uisit i trib⁹
in libertate. ciuitate et fa/
milia. et cū p^omū. s. libertatē q^us p/
dit. p^o q^uis duo vltia p^odit cū vero
fm. s. ciuitatē p^odit retinet p^omū.
s. libertatē. et p^odit vltimū. s. fami/
liam et tūc d^r media cap^o di. cu^z
vō vltimū p^odit retinet duo p^oia
et d^r minima cap^o di. vt i hoc ti.
et ff. eo. l. si. Additio. et opi. pla.
nō ē tenēda. q^u nō p^oba^r. l. l. illaz
de colla. Caput hic idem ē q^uo
status vt. ff. ad ter. iul. l. i. §. cap^o di.
et d^r capite minui q^u stat⁹ muta/
tur. si q^u caput abscondat⁹. Li/
cet fili⁹ morte p^ois mutat statū si
tū d^r minui cap^o. q^u b^z intelligi fa/
cto hois itemenēte. s. emācipatio/
ne vel deportatione p^ois vel fili/
mō. v^l ēt quasi facto. pp filios ar/
rogati q^u vna cū patre mutat sta/
tū. ff. e. l. liberos et. §. d. adop. §.
pe. Adouēte p^ore nō interue/
nit factū hois sed magis dei. ēt si
p^o interficiat⁹. q^u mors semp dei
dispositiōe aduenit. Licet oliz
su⁹ pene p^odebat libertatē. hodie
tū pp huiusmōdi penas nō igenu/
us fit su⁹ vt i aut. §. qui. mo. ius
pa. po. sol. §. pene aut. Additio
sed p^orium illius q^u dictum ē de
seruo pene tenet glo. in aut. §. ho/
die. C. d. do. inter vi. et x. et doc.

hic tenz contra glosam. vide do/
ctores.

Libertus ppter ingratitudi/
nē reuocat i sūtutē. actōe e^z or/
dinaria. per quā officiū iudicis i/
plorat⁹. vt. C. de lib. et eo. l. l. i. et
fit hec reuocatio ppter oēm of/
fēsaz ēt leuē vt. d. l. ii. C. d. liber⁹
et eo. l. nō aut ppter omisiōem
obsequii. vt. C. de lib. ca. l. solo et
hic intellect⁹ gl. approbatur omis/
sis aliis. Si libertus denega/
ret alimēta p^ono. reuocaret i ser/
ututē. ff. de li. ag. l. alimenta. §.
imperatoris Si patronus re/
miserit ius p^onatus tūc solū re/
uocat i sūtutē ex his causis ex q^u
bus reuocat donatū. vt in aut.
vt liber. de ce. §. illud. Que cāe
sunt numerate. C. de re. donat.
l. vltra. Pena iterdictionis
ignis et aque hodie nō habet in/
vū. s. loco eius succedit deporta/
tio. vt. ff. ad. l. iul. repe. l. iii. et eq/
perat⁹ excoīcatōi. q^u excoīcatis ta/
lia denegant⁹. Et talis deporta/
tus perdit libertatem. ita vt non
possit facere testamentum. ff. de i/
ul. rup. l. si q^us filio. §. eius nō q^u
fiat vere seru⁹. Additio hec gl.
videt⁹ sing. sed reprobat⁹ dū vi/
cit q^u deportatus et excoīmicat⁹
equiparantur. quia licet deporta/
tus nō posset facere testamentū
tamen excoīcatus bene pōt testa/
ri. c. cum autē credentes. §. herē.
Et p^opea s^z doc. cōit hic. excoīca/
tus eq^uat⁹ relegato et ē gl. i. c. pa/
sto. de app.

In aliquo casu dñat⁹ i iſulaz
pdiit libertatē. C. vt ne. pua. l. ii.
§. cū aut. Filuſſa. pp emācipa
tiōez dicif capite minui ⁊ hoc pp
duas rōes. pria pp ymaginariaz
venditiōem q̄ fiebat pp emācipa
tiōem filii. vt. §. qui. mo. ius pa.
po. ſol. §. pterea. ſa qz mutat ſa/
milīa. ff. eo. l. liberos i pñci. que
hodie remanet l3 pria ſi ergo ⁊c.

Seruus manumiffus n̄ dicif
minui cap. quia nullū cap̄ habuit
vt hic. ⁊. ff. eo. l. liberos. i. ſi. ſec⁹.
ſi accuſareſ in erie capitali. i. tali
qđ cēt alſ in libero capitale. ⁊ l3
ſuus aliquñ fuit liber ⁊ nūc manu
mittaſ dī ſine capite quia q̄ſide/
raſ pñs tps. Si qđ fuerit re/
mor⁹ a dignitate pp crimen vel
turpitudinē nō pōt iudicare vl te
ſtimoniū dicer. ff. ad. l. iul. repe.
l. eadē. §. i. ⁊. ff. d. ſena. l. ii. Ser
uus manumiffus. n̄ recuperat ius
cognatōis. i. ſuccedēdi vl ad tute
lā vocādi ſz ſanguinitaſ ſi perit.
ff. de re. iur. l. iura ſanguis. ⁊ co/
gnaq̄ deſerf illud ius poſt agna/
tos vt. j. de hī. ab inte. §. admo/
nēdi. Si ſuus manumiffus fu
erit reſtitut⁹ recuperat cognatio
nez. ff. ad tertul. l. qui mori cā. ⁊.
C. de ſen. paſ. l. gtra. ⁊. ff. de pta.
l. i. §. ſi. ⁊ l3 videat ēt per maxia3
cap. di. ſui nō pdi ius cognatio
nis. ff. de re. dub. l. ſi cognat. ibi
tñ loquif i legato i quo ytiſ ius
nāle. ff. e. l. legatū vel ibi loquif
de adoptōe p quā pſtituif cogna
tio iur⁹ civil. ff. de adop. l. qui in

adoptiōem hic vō de naturali co
gnatōe. ff. de gradi. l. nō facile. §.
i. ⁊ ſic ibi de minima capitis di.
loquif. Additio. rō dñe. inter
manumiffiōem ⁊ reſtitutiōez eſt.
qz reſtitutiō ſit. a pñcipe ⁊ ſic in
terpreat⁹ ſcā pleno iure. l. ſi. C. d.
ſen. paſ. ergo ⁊c. vñ dicit Jo. ſa.
qz lazarus reſuſcit⁹ intelligeba
tur reſtitut⁹ ad oia. bōa. ⁊ ad ius
familie. qz ſi reſtitut⁹ a pñcipe vt
hic. multomagis p miraculum a
deo aut. multomagis. C. d. ſacro
ſan. eccle. ⁊ ē gl. ord. i. l. nā ad ea.
ff. de. ll. nō tñ recuperat vxorē. qz
nec reſtitut⁹ a pñcipe terreno. re
cuperat ius mīmonii ergo nec
vxorē. l. nā vt a patre. ⁊. l. cū due
§. ſi. ff. d. capti. qz iā mīmonii eus
nuit vt ſum⁹ volūtate vtriuſqz p
ſinitutē ſubſecutā. vñ fictio nihil
pōt opari. Hodie corrigiſ iſte
§. ſi. qz equalr tñ ad agnatos q̄
ad cognatos deſerf tutela. ſicut
hīditas. vt in aut. de hī. ab inte.
§. ex hīs. Additio bar. i. l. ii. ff.
de leg. tu. dicit qz iſtud ē verū nī
ſi i ciuitatibus i quib⁹ vigēt ſtatu
ta. qz agnati pſerant⁹ cognat⁹ in
hīditatib⁹. qz tūc ēt pſerunt⁹ in
tutelis. vt hic dicif.

De legit. pñonoz tu. rubrica.

Eadem^{le} /
ge.

Ex mente legis. xii. tab.
deſerf pñonis tutela libertonuz.
⁊ regulariſ. vbi eſt q̄moduz hīdi
taſ ad illū vadit onns tutele. h.
d. vſqz ad finē. Sicut ex ver /

his legis hēditates libertoz ab i
testato deuoluebant ad pñonos
sic ⁊ ex interpretatōe per l. deuol/
uebat tutela. qz vbi ē emolimētū
successiōis dz ēē i qmodū tutele.

¶ Hoc fallit i semia manumit/
tēte. qz l3 ipsa vocat ad successio/
nez tñ alius ē tutor.

Gl. Ad pñonos manumittē/
tes deferē tutela. nisi liber/
tas daret a lege vt. ff. d. legit. tu.
l. tutela. vsqz ad fi. Additō. qua
liē hoc intelligat vide hic p doc.

Quāuis ltima tutela deferať
patronis. ipoz libertoz nō ex v
bis. s3 ex mēte legis. tñ n̄ satisfāt
rē pu. sal. so. nisi sint pñone vul/
gares ⁊ minus honeste. vel qz sit
tutela magna nimis aut pñona qz
s. nō honesta vel cā recipiat sati/
sdatōez. vt. ff. eo. l. legitimus. §.
i. ⁊. ii. Alii tñ legitimi tuto/
res idistincte satisfāt. j. d. satisfā.
tu. §. i. Addi. De hac tñ qclu/
fiōe. an ltimi tutores teneant sa/
tisfāz. doc. variāt. vid p eos hic.

Ubi ē eadē eqtas idē ius sta/
tui. dz. ff. ad. l. aq. l. illud ⁊. ff. de
fur. l. i. §. i. Ubi ē qmodū dz
ēē omis sa. ff. de re. iur. fm nām
⁊. j. d. qtrah. emp. §. cū aut. ⁊. C.
de fur. l. fi. §. s3 cūz in sa. ⁊. C. de
ca. tol. l. i. §. pro so. ⁊. ff. de peri. ⁊
co. rei. vēdi. l. id quod. In cāu
huius. §. fi. i fi. apud aliū ē hēdi/
tas ⁊ apud aliū tutela. s. agnatus
vel cognatū vt hic ⁊. ff. de le. tu.
l. i. §. i. Frē minor. xxv. ānis suc/
cedit i hēditate liberti vt pñonus

1.
nō tñ erit tutor. j. de fidu. tu. l. fi.
⁊. C. d. leg. tu. l. ult. §. fi.

De legitima parētū. tu. ru.

Additio. supra visuz est de le/
gittima patro. tu. vez qz ē. ⁊ alia
q vocat legitima. s. parētū iō d ea
tractat ⁊ pōit ti. d ltima parē. tu.

Ex
emplo. extē

fiōe iurcōsulti emācipās
ē ltim⁹ tutor filii emācipati. h. d.

Gl. Legittia parētū tute/
la ē recepta exēplo p in
terp̄tatōem iurcōsultoz. qz l3 su
pior definebat cē agnat⁹ emācipā
do nisi p̄cta fidutia emāciparet.
tñ qz hodie semp ita emācipat p
sumit. vt. j. de legit. ag. suc. i pñ.
vñ hodie parēs semp ē legitim⁹
Additio. vide i hoc. Jas. hic qui
vī reprobare gl. Pater emā
cipādo legitimus tutor erit. s. fi
fuerit. xxv. ānoz vt. j. ti. i. in fi. ⁊
sa. ad hoc. d. titu. qui. mo. ius pa.
sol. §. ⁊ p̄terea si impubes.

De fiduciaria tu. rubrica.

Additio qtinuat hēc rub. sic. vi
suz ē. s. imediate de legitima parē
tñ tutela. ⁊ qz mortuo parēte le/
gittio tutore. filii eius ipuberis.
emācipati. alii frēs recidūt in fi/
duciaiaz tutelā frām suoz. iō d
ea hic tractat.

St ⁊ alia tute.
fucto p̄re vel auo legitimo
tutor ipuberis emācipati. alius

liber viril' sex^o 7 maior. xxv. an.
erit fiduciari^o tutor n^o ltim^o. sec^o i
filio p^oni q^o erit ltim^o tutor liber
ti vt p^oni^o. h. d. tor^o ti. Regu
la gnāl^o ē i oib^o tutel^o q^o tutor v^o
ē pfecte etat^o. l. xxv. annorū.

Bl. Curator: nō d^o ltim^o. vt
ff. d. ex. tu. l. amicissimos.
§. luci^o. Add. dicit^o doc. hoc ve
rū nisi i furioso mēte capto 7 p/
digo. §. furiosi. j. d. cura. l. crea/
tōib^o. C. d. epi. au. v^o hic p^o doc.

Si mortuo p^ore q^o erat tutor fi
liorū 7 nepotū renqt p^o se libe/
ros puberes i p^oate vel emācipa
tos tales erūt tutores fiduciarii
tā frūz q^o filiorū p^o autē emācipa/
torū. Si at^o tā p^o q^o fili^o remāse/
rūt i p^oate aut filii recidēt ip^o iu
re i p^oate p^oris mortuo auo. 7 fra
tres recidēt i tutelā fiduciariā vt
§. qui. mo. ius pa. po. sol. §. i. 7
§. d. tute. §. permissum. Add.
d. Jaf. hic i addi. reprehēdit istā
gl. inquārū vult q^o frat^o frīs ipu/
beris in p^oate retēti dicat^o fiducia
rius tator q^o imo talis ē ltimus
vocat^o ex verbis 7 mente. l. xii.
tab. tāquā p^oimior agnatus.

Tutor fiduciarius p^o iterpta
tionē ē ltim^o l^o dicat^o alio nomie
f. fiduciarius. 7 ergo in l. aduer/
sus. C. de excep. dicit^o legitimus.

Add. sed hec gl. i hoc reproba
tur. q^o ē p^o v. atqui. hic v^o doc.

Add. iste v. atq^o sz. d. iaf. i add.
ē difficilis. 7 ēt gl. ipsuz declarās
difficilis videt^o. nō bene aduerten
dum. dicit ergo glo.

Idic v. venit r^osiue ad tacitā
oppōez vel q^one que posset fieri.
v^o. q^o filii p^oni mortuo p^ore di/
cūt ltim^o tutores liberi. 7 nō ita
filii mortuo auo. respectu filii pu
illi emācipati vel frīs sz dicunt^o
tutores fiduciarii. Rūdet §. tex.
q^o rō v^oie ē q^o talis sz pupillus p^o
mortē aut nō erat recasurus in
p^oatē frīs. sz libert^o si māisset in
fuitute p^o mortē p^oni recidisset
i p^oatē filiorū p^oni q^o corū fuus
fuisset. Adhuc oppōit gl. q^o ista
rō nō v^o sufficiens q^o sz militet in
frē nō t^o militat i filio. q^o fili^o ni/
si fuisset emācipat^o recidisset i po
testatē p^oris mortuo auo ergo sal
tem talis dēret dici ltim^o 7 t^o d^o
fiduciari^o. rūdet gl. q^o adhuc stat
rō v^oie q^o al^o recidūt filii i p^oate
p^oris. 7 al^o libert^o si māisset fuus
i p^oate filiorū p^oni. q^o filii reci/
dūt i p^oatē p^oris nō iur^o h^oditario
sz iur^o p^ontatē q^o ēt ip^o nō ex^onte
h^ode h^oet filium i p^oate mortuo
auo vt. §. q. mo. ius pa. po. sol.
§. i. sz fuus reicidit i p^oatē filiorū
p^oni mortuo p^ono 7 b^o iure h^oe
reditario. Adhuc dicit gl. ē alia
rō v^oie iure veteri. q^o emācipatōe
tollebat^o ius agnatōis mīma capi
tis dīnutōe nisi ēēt emācipat^o p^o/
cta fiducia. vt. C. d. le. tu. l. iii. 7
§. d. le. ag. tu. §. fi. Idodie ista
corrigūt. d. l. iii. C. d. le. tu. 7 j.
d. le. ag. suc. §. fi. 7 ergo azo dixit
hodie fiduciariā ltimā appellari
Add. 7 nō solū azo sz ēt bar. 7
alii. vt hic p^o doc. Ille ē pfecte

etatis q̄ ē. xxv. annorū. vt. C. de
his qui ve. eta. ipe. l. si. ff. del. iij.
l. cū filio. §. filio.

De attiliano tutore

Gl. De attiliano tutore. i. d.
tutore q̄ dabat p. l. factaz
ab attilio. vt expōit in tex.

I cui null^o. C. f.
sante testā /
rio et lmo tutore lo^o ē
datiū q̄ oli a certū mgtatib^o crea
bat. et si ei^o offm ex mēte testōis
vl causali fuerat suspēsus iteri ab
ipsis mgtatib^o tutor decernebat^r
qui desinebat eē tutor. testārie tu
tele impedimēto cessante hoc. d.

Olim dabat tutor ex lege at
tilia in vrbē a pretore vrbano et
duobus tribunis. qz tres erāt sz
gl. sz in prouinciis dabat ex. l. iu
lia et ticia. Si tutor datus fue
rat in testō sub gdi. l. ex certo die
Glo. vt a pascha in antea sit tu
tor pendente gditōe aut die da
batur tutor ex eisdez legibus. Et
similr hereditate vacante. i. quā
diu heres non adiuit dabat tu
tor. Et talis desinebat eē tutor.
eueniente conditione vel die vel
herede aduente.

Si tutor testamentarius ca
ptus erat ab hostibus dabat ex
eisdez legibus tutor. qui illo ca
pto redeunte desinebat. quia re
uersus recipiebat tutelam iure
postliminii. Et in supradictis
legibus nihil cauebat de danda

cautione per tutorem rē pupilli
sal. fo. nec de reddēda rōne tutelē
ideo consules et deinde pretōres
ex inquisi. et ex cōstōibus prin
cipū tutores dare ceperūt.

Tempore autē iustimiani aliū
erat ius. vt rome prefectus vz
bis vel pretor fm suam iurisditō
nem idest vsqz ad. c. miliaria fm
glo. ex inquisitione tutores da
rent. vel alii magistratus ab ipis
delegati si non fuerint magne pu
pilli facultates.

Iure nouissimo edito p iusti
mianū. si facultates pupilli nō ex
cedant quingētos solidos. i. an
reos fm gl. pnt dari tutores a mi
noribus magistratibus vt hic in
tex. Iuri naturali queniēs est
pupillos esse sub tutela. vt is q̄
pfecte etaq̄ non sit alterius tutela
regat et ipsi tutores finita tutela
rōnē reddāt.

Gl. Quādiu testāria tutela
supest nō ē loe^o ltime nec
datiue. itē q̄diu ltime supest non
h3 locū datiua. C. q̄ da. tu. po. l.
si sororis. Tres solēt eē i vrbē
roma ptores. ar. C. de of. pto. l.
ii. et ff. d ori. iur. l. ii. §. his dē. tpi
bus. Quēadmodū oliz pēdē
te condit. vel die dabat tutor ita
et hodie. ff. de testamē. tu. l. si q̄s
sub conditione.

Textus dicit nemo heres exi
stat quia si essent plures heredes
sufficeret vnum ex illis adusse.
vt valeret tutela. ff. de testa. tu.

l. si nemo. idē i libertate testō reli-
cta. ff. d. tes. ma. l. testō. Si pu-
pillus solus fuit institut⁹ aucte iu-
diciis adibit. C. de iure deli. l. si i
fanti. 7 tūc valebit tutela 7 inci-
piet tutor administrare. Add. l. 3
glo. videat⁹ dare hoc p̄filiū tamē
multū dubitat⁹ hic per doc. quos
vide. Qd hic dī d̄ tutore da-
to sub qdi. vel i diē itellr tacite n̄
exp̄sse. qz exp̄sse nō posset per. l.
actus l̄tmi nō recipiūt diē neqz
qditōz. Add. qualr hoc itelliga-
tur vide p̄ doc. hic. Si tutor
testārius capt⁹ erat ab hostibus
dabat⁹ tutor in subsidū qui desi-
nebat illo redeūte vt hic subicit.
Et tūc nō erat loc⁹ tutele l̄tme.
ff. de le. tu. l. i. §. si apud. Re-
uersus ab hostib⁹ iure postlimi-
niū recuperat tutelā 7 oia alia. ff.
qui. mo. ius pa. po. sol. §. si ab ho-
stib⁹. nec de administratōe interiz
reuersus tene. ar. ff. si quis cau.
l. iiii. §. itē si quis. Qñ dat⁹ ex
inquisitōe inquirūtur facultates
eius. an sint sufficiētes p̄ onere i-
iuncto. vt. j. de exeu. tu. §. 3 pp.
Itē an sit bone querelatōis qd
requirit⁹ vt 7 al. in patre arroga-
tore. ff. de adop. l. nec ei. §. corū.
7. §. de adop. §. cli aūt. Cau-
tionē rē pupilli saluā fore p̄stant
tutores 7 curatores. ff. rē pu. sal.
fo. l. nō quasi. §. 3 si ad spēm.

Tutores 7 curatores p̄pellēf
reddere rōz cap⁹ pignorb⁹ vt. j.
d̄ satis. tu. §. pe. Ad p̄fectum
cognitōes ciales ad p̄torē ciuī

lia negocia veniebāt. vt p̄z. ff. de
of. p̄f. vrb. p̄ to. sz tutelam dabat
vterqz vt hic. Iurisditio p̄fe-
cti vrbis ē iurisditio vsque ad. c.
miliaria. sz p̄toris rome tñ. vt
ff. d̄ of. p̄f. vrb. l. i. §. cū vrbē. 7 in
sum. d̄ of. p̄to. dabūt ergo eum
7 ei qui ē d̄ iurisditōe sua. vt sta-
tum notabis i p̄fide Prefect⁹
vrbis vel p̄tor dabit tutorē qui
ē de sua iurisditōe. vt. ff. d̄ tu. 7
cu. da. ab his. l. ius dandi. Si ve-
ro ibi nō inueniebant⁹ idonei q̄-
ret ēt i alio loco. 7 p̄fidi nūciabit
ff. e. l. diuus. De sua iurisditōe
dī vel rōe origis l̄ rōe posses-
sionis vl̄ rōe domicilii. ff. e. l. i.
§. vlt. 7. l. diuus. si at i altero co-
ruz triū locorū nō inuenit. sed i
altero vel quarto loco reducen-
dus ē ad alterū locū de his trib⁹
7 ibi tutelā accipiat vt. C. qui tu.
vel cu. l. i. Datio tutoris nō
pōt delegari nō habēt iurisditōz
sed habenti sic. vt. ff. e. l. ius dan-
di. 7 hic dicit⁹.

Adagne facultates aliquādo
dicunt⁹ quinquaginta aurei. C. d̄
de defen. ciui. l. i. vel decem au-
reorum. vt in auct. de appellat⁹.
§. scdo. vel tricentum aurei. vt
in auct. de defen. ciuita. §. iudi-
care. vel verius vsque ad quin-
gentos solidos sint parue. si vl̄-
tra sint magne vt infra. p̄oxi-
mo. §.

Constitutio de qua hic nō ha-
betur.

Iustus differt a mandato. qz mandatu ex voluntate est. sz ius su⁹ ex necessitate. vt. ff. qd iussu. l. i. §. ii. 2. ff. man. l. i. Solidi de qbus hic sūt aurei vt. j. §. de pe. te. liti. §. fi. quoz. lxxii faciunt li. brā auri. vt. C. d. suscep. 2. archa. li. x. l. quotiens. Extra ciuitatez vt in municipio. magistratus municipalis tutorē dabit.

Tutores datui accipiunt pī cūlo eoz qui tutelā accipiūt. s. ta bellionū 2 alioz. nō vero ipsoz maioz iudiciū qui hnt ptatez dā di. vt. j. de satis. tu. §. pe. 2. §. fi.

Tutores post pubertatē tenē tur reddere rōem. vt hic vel etiā ante si tutela prius finiat. vt. ff. d. tu. 2. ra. dis. l. nō finita. Alias nisi sit finita tutela nō nascit actō tutele. sz alie actiōes bñ nascunt sz nō exercētur. ff. de tu. 2. ra. dis. l. si tutor. §. fi. 2. l. sz nō dan.

Judicio tutele. i. actōe tutele. q̄ dat in simplū. 2 pp. doli 2 la. tā culpā. 2 leuē. Est 2 alia actio q̄ tutor tenet. s. de rōibus distrahē dis sic eniz nominat. vt. ff. de cō tra. in. tu. l. ii. 2. dat in duplum. 2 pp. doli. 2 i duplo q̄tinet rei p secuto Actio tñ tutele dat p tu torē 2 p hīdes. sz de rōibus distrahēdis p tutorē tñ. vt. ff. d. tu. 2. ra. dis. l. i. §. penul. 2. l. ii. 2. vna intentata altera denegatur licet plus sit in ea. 2 ecōtra secus i ac tione tutele 2 furti vt. ff. de tu. 2. ra. dis. l. i. §. in tutela. Additio 2 ratiōem huius differentie vide

gl. nō in. l. tutores. §. i. i ver. hac actiōe. ff. de ad. tu.

De auctoritate. tu. rubrica.

Additio supra visuz ē. de testā. ria. legitima 2 datua tutela ve. rū qz parū valeret decretū tute. le. nisi eēt ei tributa auctoritas. ar. in. l. ii. §. post originem. ff. de ori. iuris iō hic de ea tractatur⁹ ititul. anit de auctoritate tutor.

a Auctoritas

In negocio i quo vlat merus fauor pupilli. auctoritas tutoris nō est necessaria fallit in aditiōe hīditat. i eo vō i quo vlat detrimētū pupilli. necessaria ē tutoris auctoritas. q̄ deficiente pupillaris etas facit claudicare p̄ ctū. h. d. Dupillus si sibi da. ri stipuleē nō est necessaria tuto. ris auctoritas. Secus si aliis. p. mittit. Dupillus pōt facere q̄ditiōem suā meliorē nō deterio rez. Additio nō tñ q̄ pupillus soluēdo debitori sine auctoritate tutoris nō se liberat. l. qz si forte. §. fi. ff. de solu. qz soluēdo vel nu merādo uō pōt transferre dñiuz pecunie. pōt tñ se liberare per ac ceptulatōem. l. ii. ff. de accep. que acceptulatio viciē ymaginaria so lutio. §. p̄terea. j. q. mo. tol. ob. pōt tñ pupill⁹ se obligat nālīē 2 ci uilr siñ tutor ad hūc finē vt libe reē. gl. fin. i. d. l. ii. d. accē. 2 pupil l⁹ nō pōt facere deteriorē q̄ditiōez suā i his q̄ sūt in. sz bñ i his que

sunt facti. vñ pupillus pōt pdere
 ⁊ retinere alteri naturalē possio /
 nē q̄ ē facti. l. possio. ff. de acq.
 re. do. l. q̄uis de acq. pos. Lō
 tractus in quo hīcide orī obligā
 tio. iūis cū pupillo claudicat. qz
 nō obligat pupillū. s; seclū h̄erē
 sic. Dupillus non pōt adire
 hīditatem nec bonoz pos. petet
 sine tutoris auctoritate et lucro /
 saz. Tutor sciēs pupillū hīdi
 tatē adūsse. si sciuerit expedit pu
 pillo d; statim in negotio p̄sēs
 ēē. Gl. als tenet pupillo dānuz
 resartire. ff. eo. si tutor. Tu
 tor si post t̄pis interuallū vel per
 eplām velit pupillo ḡsentire. ni
 hil agit. Si inter tutorē ⁊ pu
 pillū vertit iudiciū band⁹ ē ad
 hoc curatoz cuius officiū dehinit.
 finito iudicio.

Gl. Dupillus nō pōt p̄mit
 tere vel se obligare s̄n au
 ctoritate tutoris. qz est vñ simile
 q̄ male agat. ⁊ fa. ad hoc. j. qui.
 alie. li. vel nō. s; nūc admonendi
 ⁊. s; s; cōrio ⁊. j. d. muti. stipu. s;
 pupill⁹. ⁊. ff. de acq. rerū. do. l.
 pupillus. ⁊. ff. de pac. ḡtra iuris.
 Adē de muliere pacifcente super
 dote. ff. de pac. do. l. de die. idēz
 l. alimētario transigēte. ff. de trā
 sac. l. cū hī. s; qd ergo ⁊ fa. C. de
 cōtra. ⁊ ḡmit. sti. l. neqz. Ad
 ditio de hoc an ⁊ qualr mior pos
 sit obligari dic brenit p doc. hic.
 Dupillus infans aut p̄xim⁹ ifā
 tie nō obligat naturalit̄ nec cilit̄
 l. i. s; pe. ff. de ac. ⁊ ob. s; pupill⁹

vñ. s; q̄ dixim⁹. j. de iuti. stip. ⁊
 hoc ex d̄fectu ḡsensu. l. cū am̄p.
 s; is nā. ff. de re. iur. l. pupillum
 ⁊. l. stichū. s; nālis. ff. de solu. itē
 pupillus p̄xim⁹ pubertati. ⁊ d;
 mascul⁹ p̄xim⁹ pubertati a. x. an
 no cū dimidio vsqz. xii. femina
 a nono cū dimidio vsqz. xii. glo.
 i. l. pupillū de re. iuris. ⁊. j. de i
 uti. sti. s; pupillus. si p̄mittit tu
 tori nō obligat nālī nec cilit̄.
 l. pupillus. ff. eo. ⁊ hoc qz lex refi
 sit. l. cū lex de fide. l. si nō fortez.
 ff. de ḡdi. ide. Fallūt supradcā. si
 pupill⁹ ex d̄ctu ēēt factus locuple
 tio. l. in pupillo de solu. l. in. ff.
 ḡmo. qz tūc obligat nālī ⁊ cilit̄.
 Et qñ dicatur locupletior dic vt
 l. si. C. p emp. ⁊ quo tpe sufficiat
 ēē locupletior dic vt d̄ ne. ge. l.
 lit̄ ḡte. Glē mior si p̄heret sup re
 nō alienabili n̄ valet et cū aucto
 ritate tutoris. sine decreto iudi
 cis. l. si qdē. ⁊. l. si p̄diū. C. d̄ p̄di.
 mi. maior pupillo ⁊ mior. xxv. an
 nis. si nō h; curatores obligat nālī
 ⁊ cilit̄. s; lesus restituit. l. nā
 ⁊ postea. s; si mior. ff. de iureiur.
 s; si h; curatores tūc sm idēz opī.
 obligat nālī tñ vt pupillus.

Gl. Cōtract⁹ iūis cū pupil
 lo claudicat vt hic ⁊. ff. d̄
 ac. emp. l. nul. s; si quis a pupillo.
 hoc ē verū nisi ex tali d̄ctu pupil
 lus sit factus locupletior. al̄ ex cū
 p̄t si agata. ⁊ p̄ cum poterit agi.
 ff. d̄ ad. tu. l. si minoris. ⁊. C. pro
 emp. l. si. ⁊. ff. de rescin. vē. l. si id
 qd. s; si. Dupill⁹ sine tutore

nō pōt adire hēditatez. q̄ ex testō
vī ab itestato deferē. s. iur. ciuili.
ff. de hē. pe. l. i. u. r. iiii. **I**ndi-
tas ē successio i vniuersuz ius qđ
habuit defunct⁹ tpe mort⁹ sue. de
ducto ere alieno. ff. de ver. sig. l.
nihil. **P**upill⁹ nō pōt petere
bonoz po. nec ex testō. vt hz tab.
nec ab inte. vt vñ li. vī similes q̄
sunt oēs d iur p̄torio vt. j. d. bo.
pos. s. quos aut. Et ē bonoz pos-
sessio ius psequēdi retinēdi qz pa-
tioni qđ cuiusqz fuerit cū is mo-
rit. ff. de bo. pos. l. iiii. s. bonorū.
Idoc tñ fallit p̄rio i bonoz pos.
cū pupill⁹ nō hz tutorē. tūc. n. p̄-
tor auctoritatē tutoris pōt supple-
re. vt. C. q. admir. l. bonoz. idēz
in hēditate vt. C. de iur. deli. l. si
ifanti i fi. **P**upill⁹ nō pōt pe-
tere hēditatē ex fideicommissō. vt
per se. gful. trebelianū. vt. j. de fi-
dicō. hē. s. s. qz. **I**dē vico ē si
bona velit recipere cā p̄seruāda/
rū libertatē cū z ibi possit timef
dānuz qz ibi ē successio in vniuer-
suz ius. j. p. quas p̄so. no. acq. s.
fi. **I**n p̄cibus pupilli requirē
auctoritas tutoris. s. illius cui est
gcessa administratio. al nō valet.
nā si ab eo q tutelā nō gerit sciēs
aliū gerere emā. dñs nō efficiar.
ff. eo. l. iiii. **N**ō sufficit curato-
ris auctoritas ad adēndū hēdita-
tē delatā pupillo vī bo. po. vt. ff.
d app. l. cū i vna. s. tutor. **P**u-
pill⁹ nō pōt adire hēditatē. qz quīf
fit lucrosa tñ pōt ēē al⁹ timor. s.
ne vexat litib⁹ z sumptib⁹ vt. ff.

de minoz. l. minorib⁹. xxv. ānis.
Pupill⁹ pp rōem iā dictā. nō
pōt ēē i iudiciis cilibus nec criali-
bus sñ tutoris auctoritate. C. si
ad. rē in. l. tū miorēz. r. C. d. auc.
p̄s. l. clarū. **A**dditio p̄riū dī per
Zas. i. criatib⁹. **P**upill⁹ i qua-
tuor casib⁹ pōt ēē i iudicio sñ tu-
toris auctoritate p̄m⁹ in possione
momentanea. C. si per vīz vel alio
mō. l. i. r. C. q. le. p̄so. l. momenta-
nee. **A**dditio z ibi gl. bñ decla-
rat q̄ dicat momentanea possio.
Itē i violato thoro. mior sine tu-
toris accusat vt. ff. de adul. si ma-
ritus. s. lex. z hoc i adulto. **I**tez
si veniā etiā ipetrat. C. de his q
ve. eta. ipe. l. ii. **I**tē i interdictio
de lib. p̄o. exhibēdo. ff. de li. bo. ex
hi. q. r. lex. s. s. si mulier. **A**d
auctoritatē tutoris duo requirun-
tur. s. q̄ statū. z p̄sentia iteruen-
nat z ergo dicit tex. q̄ si post tē-
pus vel p̄ epistolā iterueniat non
valet quia epistola inter abñtes
mittit. vt. j. de ob. ex. gful. s. fi.
z si aliomō inutilē auctorizet. pu-
ta si inuit⁹ detinef. vt auctorizet
nō valz. ff. e. l. i. s. fi. **D**ū hic i
tex. i fi. dī de iudicio r̄tēte intē tu-
torē z pupillū nō itelligi dīz d iudicio
tutele vel nego. gestoz qđ
dāf d̄ tutorez. nec de vtili gnāli
nego. gestoz. q̄ dāf d̄ curatorez
quia tales actōes nō dānt durā/
te officio vt i iuribus all. i glo. sed
debet intelligi de iudicio rei ven-
dicatōis vel alterius p̄sonalis a-
ctiōis vel realis. **A**dditio scōm.

doc. hoc ē verum si tales actōes habent vetustiorē causāz q̄ sit tutela. quia alias nō possent intēdari durante tutela. ⁊ tūc si fuerit plures tutores. vn⁹ auctorizabit cōtra aliū. alias dabitur curator li ti vt hic. Sed hodie hec correcta videntur per auct. vt hi qui obli. per. ra. mi. §. i. cū null⁹ creditor vel debitor possit ēē tutor vel curator. nisi i tutore testamētario i quo adhuc hodie potest hic. §. lo qui cuz fides talis tutoris ab ipso sit comprobata. vt. j. de satis. tu. vel cu. §. i. ⁊. C. de episco. audi. l. de creationib⁹. Ad d. De hoc quādo tutor vel cura. durāte officio possit conueniri a pupillo l' ecōtra. vide de hoc glo. in. l. i. C. de admini. tu. ⁊ bar. in. l. curato rez. ff. de ad. tu. vbi plene.

Tutor in rez suaz actor ēē nō pōt. fa. ad hoc. ff. de verbo. sign. l. q̄ dicimus. ⁊. C. ne quis in sua cā. l. i. ⁊. C. de testi. l. omnib⁹. cū si. ne sequeretur in cōueniens. l. q̄ i eodē iudicio ēēt actor ⁊ reus. nā oliz in tali asu dabatur tutor p̄tori us qd hodie nō ē vt hic dī.

Quib⁹ mōis tute. finitur.

Pupilli. Pu-
berta/
te que oliz in masculis
ex impudico aspectu cōstituebatur
hodie aut ex numero. xiii. anno
ruz in masculo. ⁊. xii. in femia sta
tuitur. tutela finit. h. d. Ad dīdō.

Fallit i rege cuius tutela nō fini tur. xiiii. anis sed. xxiii. ita singu lariter Oldra. i cōhio. li. incipi ente qd talis ē. an tutela regis. Jason. Dupilli ⁊ pupille cū puberes ēē ceperint tutela liberā tur. Ceteros in masculis indi cabāt p̄bertatez ex inspectione corporis. puta si duplicē haberēt lanuginez. sed hoc hodie ē corre ctuz vt hic. q̄ ita ius requirit ho nestatē in masculo sicut in femi na vt hic dī. ⁊ sic ius disposuit in masculo p̄bertatem in. xiiii. i se mina vero in. xii. sicut ⁊ olim.

Gl. Cōstō de qua hic habe tur. C. quādo tu. l. cu. esse desi. l. si.

Itē finit. Finitur tutela ar rogatione vel depōta tōe impuberis. Item si p̄pter in gratitudinem in seruitutez redi gatur. vel si ab hostibus captus fuerit. hoc dicit.

Gl. Arrogatōe impuberis i pupillari etate. existētis si nīē tutela. vt hic. ⁊. ff. de adop. l. nec ei. §. eorum. ⁊ ad hoc requi riē cōsensus oīum tutorū. vt. C. de auc. prestan. l. si.

Redactōe ipuberis in seruitu tem. si sit doli capax ⁊ sic p̄p̄gra tudinem nō aut ex venditōne. q̄ ad talem requirit etas. xx. an norū. vt. j. per quas p̄so. no. ac. §. pe. ⁊. s. de iure perso. §. pe. Et licz videat p̄. l. si quis. §. si. C. d̄ inoffi. testa. tamē nō ē p̄. q̄ ibi lo quit d̄ pupillo q̄ doli capax n̄ ē.

Sed si vsqz. Si tutor te-
stamentarius datus ē
vsqz ad certā qdūōz specificataz
vt qñ tūc erit qsul s3 gl. adueniē
te qdū. tutela finit. Silr finit tu-
tela morte pupilli l' tutoris. h. d.

¶ Mo. q. tex. dicit testō qz
si cēt tutor vel datus ta-
li modo dari nō posset. ff. de re.
iur. l. act. Mo. loquit d mor-
te naturali nō ciuili. qz d ciuili di-
xit. s. pri. de deportato 7 suo fa-
cto per ingratitudinē. Adors
ois soluit i aut. d nup. s. deiceps

Sed vel media capiti di.
tutoris tutela finit. mima vero
capiti di. finit nū tutela ltima. s3
mima capiti di. pupilli ois tutela
finit. Et tutela testaria data ad
certū tps. tali tpe finito expirat.
h. h. Adoria 7 media capitis
di. ois tutela perit. qz per talem
tollūt ea que sunt iur' natural'. s.
de capi. di. s. qd aut. Emaci-
patōe fili nō tollit tutela ltima
qz filius. ltimus tutor eē n pōt.
qz pī eū pcedit 7 sic sibi deferē
tanquā pximiori 7 nō filio vt. s.
d ca. di. s. si. nisi forte filius ma-
numitteret suuz maternū sibi d/
latū. vt. s. de le. pa. tu. s. s3 forte.

Ad d. s3 Jo. fa. repēdit istam
glo. qz fili' nō pōt manumittere
talē suū. l. fi. s. filius at. C. d bo.
que lib. S3 dñs Jas. saluat glo.
itelligēdo qz manumittat d pscn
su pīs. 7 sic ēt tutelā administra-
bit. Ad mima capiti di. puta

arrogatōe perit tutela ltima. qz
qstut solū iter agnatos 7 tali ca-
pitis di. tollit agnatio. s. de le.
ag. tu. s. si. Tutor dat' ad cer-
tū tps adueniēte tpe expirat. idē
si ad incertū vt ad tps qdūōis.
vt. s. e. s. sed ei. que cōditio ē icer-
ta qz pōt eē 7 nō eē. vt. j. d ver.
obli. s. conditōes.

¶ Desinit. Finis tute-
la pp suspitō
nez tutoris vel ppter excusatōez
ltimā. h. dicit.

¶ Glo. Tutor pōt se excusare
iusta cā 7 tutela finit.
hoc ē verū si cā fuerit ppetua. vt
qz mutus. qd dic. vt. ff. de mino.
l. verū. s. ex facto. nā si soluz ad
tps nō definit eē tutores. vt. j. d
ex. tu. s. q reipubli. Itē eisdēz
modis finit ēt cura si quos hnt
pupilli curatores. 7 eodē tpe. vt
C. qñ tu. vl' cu. eē defi. Adultoꝝ
vero curatores tūc finit cū le-
gitimaz etatē compleuerit mior.
scz. xxv. anno. ff. d mino. l. i. i fi.
2. j. ti. i. i. rñ. nisi ad certā causaz
vel spēm fuerint dati. nā tūc fini-
to negocio finit offiū vt. s. ti. i.
s. si. Itē curatores alioꝝ. vt su-
rioli vel mente capti qñ ad sanaz
mentez deuenerint. ff. de cura. su-
rio. l. i. s. i.

De curatoꝝibus.

¶ Masculi.
m Adasculis pueribus 7

femis viri potētib⁹ dāf curator
vsqz ad. xxv. añū pletū. ⁊ danē
curatores ab eisde magratib⁹ a q
bus tutores. ⁊ curator nō datur
testō. s. dat⁹ d facto qfirmat de/
creto ptoris vel fidis. h. d.

Gl. Ascendi ⁊ seicqb⁹ dat⁹
ē curator sbcura illi⁹ sūt
vsqz ad. xxv. añ. nisi ipetrēt a pn
cipe veniā etadmasci i. xx. seie i.
xx. añ. C. d his q ve. eta. ipe. l.
i. ⁊ ii. pretor i vrbe ples i puicia.

Itē inuiti. Curator nō dāf
inuito pterquā i litē. cu/
rator. n. ad certū casū dari pōt.
Furiosis ⁊ pdigis ⁊ mēte captis
lz sint maiores. xxv. añ. dāf cu/
rator ltim⁹ ex. l. xii. tab. quibus
deficiētib⁹ dāf eis curator p ma
gistrat⁹ ex iquisitōe. filr vādī sūt
curatores mēte capī surdis ⁊ mu
tis q ppetuo morbo laborāt. h.
d. Itē si ltimus tutor nō ē idone
us adiūgiē curator nō tutor qz
hñt ⁊c. hoc dicit.

Gl. Furiosi ⁊ pdigi ēt maio
res. xxv. añ. recipiūt cura
torē nō aut tutorē. ff. d tu. ⁊ cur.
da. l. nec nō. ⁊ de tute. l. ii. vt di
xim⁹. s. de tute. s. ē aut. ⁊ lz ado
lescēs vel minor nō possint dispo
nere res suas añ. xxv. añ. vt. ff. d
mino. l. i. in fi. ⁊ sic vī q ēt iphis i
unū dandis cēt curator. hoc vez
ē vt sint rata que sūt p eos qmit
tunt tñ vt hic. s. restitutū vt ibi
⁊. i. de ac. s. si quis agēs.

Itē ubes minor. xxv. añ. cogit
accipe curatorē ad litē iutus sed

pupillus nō. ff. de tute. l. qui hz.
s. si pupillus. qd expone vt ibi.
Curator pōt dari ad certū casū
lz aliud sit i tutore vt. s. qui da.
tu. pos. s. certe.

Furiosi ⁊ pdigi accipiūt cura
torē a lege. alii oēs sunt datini.
vt. j. pxi. s. ⁊. C. d epi. añ. l. dcrea
tōibus ⁊ deficiētib⁹ agnat danē
ex iquisitōe p mgratū. vt. C. de
cura. fu. l. si. s. finant. ⁊ hoc rōne
furoris vel demētie si sūt maio
res. als si sūt minores tñc danē
rōne etad. ff. de tute. l. qui hz. s.
qd aut. Itē si sit in pāte tñc nō
pōt dari curator. C. de cur. fu. l.
i. s. i. Tutor pōt dici nō ido
neus. vt rōne paupiat vel nō in
dustriosus vt decz. fidelis tñ ē ⁊
diligēs. quia als repellere p or
sus. vt. j. de suspes. tu. s. pe. ⁊ si.
⁊. C. d suspes. tu. l. pietat. ⁊ ista i
telligunt de curatore. quia tu
tor tutori dari nō pōt ⁊c. vt sta
tim infra. Itē abēti tutorē. tu
tor dari non pōt. Fallit i. vi. ca
sibus. Primus si def tutor lo
co tutoris surdi muti vel furiosi
ff. de tute. l. pe. Itē si hz tutorez
rōne rerum vnius puincie pote
rit hēre aliū rōne rerum alterius
provincie. ff. d exen. tu. l. pp litē.
Itē ⁊ mī aīquā nubat tutrix exi
stens. petīt alium tutorem dari.
vt in auct. de nup. s. si vero tute
lam. ⁊ hoc est quia abire nñc spe
rat. vt. C. cōia. de le. l. si. s. ii.

Itē quādo ad tempus est rele
gatus vel exensatus vel remotus

nam interim tutor dā. C. in q.
ca. tu. ha. l. pe. Item si quis tu/
tor sit apud hostes nō vt suus, s;
vt legatus vel transfuga. alio da
tur. ff. de tute. l. si quis tutor. itē
si reipublice causa absit pōt alius
tutor dari. ff. de tute. l. questituz.
7. ff. de suspē. tu. l. tutor. §. si q;
affuturus. Sed sūm pū. in his oī
bus casibus tutor p. curatore ac
cipiē. 7 sic regula nōn fallit. S;
cum lra in omnibus supradictis
casibus facit mentionē de tutor.
a verbis. l. non est discedendum
ff. de le. iii. l. non alr. 7. ff. de exer
ci. l. i. §. i. gī.

Rō quare habēti curatorem
dari pōt curator. nō at tutor ha
benti tutorē. quia tutor p. prio da
tus hz plenā pīate. j. ti. ii. §. dat.
7. §. de tute. §. i. 7 ita alium secuz
in eadem plenitudine admittere
nō potest. s; nō sic ē in curatore
qui rebus dā. vt. C. de nup. l. si
copulādis. vñ tutor auctorizatur
hereditatem adeūdo. nō aut cu
rator. ff. de ap. l. in vna. §. tutor.

Et l; pupillus posset hīc plu
res tutores. C. de admi. tu. l. ii.
illud ē quādo simul dant. Nam
quedā valent facta simul. que nō
valent separatim. vt duorū reo
rum obligatio. vt. j. de duo. re.
fi. §. i.

Item si testō. Si tutor te
stamentarius vel da
tus a pretore vel pīde nō ē suffi
ciēs ad administrādū. dñm non p
fraudem. solutū ē curatōrē aduī/

gi. filr tutor q solū hz tpālē execu
sationē nō remouet nec alius tu
tor dabit. s; curator. h. d. vel ē
tutor vt. j.

Exēpla d ppetua 7 tpālī
exculatōe patēt. j. d. ex. tu
to. qñ p totū. Pupillis hñti
bus tutorē ad tps ipeditū solz da
ri curator vel ē tutor. vt. §. pri.
§. dictū ē. s. put iudici videbit.
C. i qui. ca. tu. ha. l. i. 7. ii. Et si
pupillus nō hz tutorē pōt ei dari
curator per ar. a dno sensu. ff. de
tu. 7 cu. da. ab his. l. curator. qd
argu. ē validū. ff. de of. eius cui
man. ē iurif. l. i. §. i.

Quod si tutor. Si pu
pillus sit infans
vel absens 7 tutor infirmitate v/
alia necessitate impeditur potest
actor pupillo constitui periculo
ipius tutoris. h. d.

Si tutor fuerit impedi/
tus aduersa valitudine.
idest infirmitate vel alia necessi
tate. vt quia longo tempore ab/
futurus est. vel sua maiora nego
cia habz pertractare. vt. ff. de p/
cu. l. filiūssa. §. si. 7. l. se. 7. l. post
litem. 7 quēcūq; sit alia iusta ne
cessitas pōt dari actor periculo
tutoris. ff. de administra. tuto. l.
decreto. 7 hec eadem sunt in cu
ratore. C. de appellationibus. l.
si actor.

Cōclusio pcedēs requirit duo.
s. absentiā pupilli vel infantiam. si
eīm pupillus ēēt pns 7 hēret in/
tellectum. tunc nō requireretur

causa necessaria. sed ex sola voluntate cum auctoritate tutoris potest facere actorem vel procuratorem. C. de procur. l. neqz. Quod hic dicitur actor alias dicitur adiutor. ff. de tut. l. solet. alias curator. ff. de tut. l. cur. da. ab his. l. in omnibus alias procurator. C. de procur. l. neqz. Ad ditio. S. fm Jo. fa. alius est adiutor siue actor et alius est curator. qz adiutor siue actor constituitur de creto iudicis ut hic s. curator a iudice ut. s. eo. i. pun. 7. ff. de tute. l. solet. Ad hic varia nomina eorum q. aliena negocia agunt. actor ut hic dictum est. Item tutor q. dicitur p. pupillo. s. de tute. s. est aut. ite curator q. dicitur adult. l. furiosis et similibus ut. s. e. i. prin. 7. s. furio si. 7. s. s. 7. mentecap. Item procur. qui aliena gerit negocia cum mandato. ut. ff. de procur. l. i. Item negotiorum gestor. qui sine mandato gerit. ut. j. de ob. ex quasi de. s. i. Item yconomus cui res ecclesiastica gubernanda mandat ab episcopo cum consensu fratrum. ut. C. de sacrosan. eccle. l. iubem. 7. de ep. 7. cle. l. oes. s. hoc. penultimo. Item dicitur ypocrisari. ut i. aut. quo. op. ep. s. n. aliter. i. s. neqz 7. s. si vo Item syndicus q. sic grece dicitur. latine singulorum cam dicens. ff. de mu. 7. ho. l. munerum. s. defensor res quandoqz tñ actor et syndicus pro eodem ponitur. ff. q. cuiusqz uni. l. i. s. quibus. 7. ibi notat. et qualiter differunt.

De satisfactioe tu. vel cu.

Etamez. Tutor et curator tenent satisfactioe. nisi fuerint testarii vel datini ex inquisitione. h. d. Curadum est per iudicem. ne bona pupillorum vel minorum a tutoribus vel curatoribus cura presumant vel diminuuntur Additio. Presumere est in totum diminueri p. pte ut i. glo. hic. et hoc fit p. cautionem satisfactiois.

Fides et diligentia tutoris testarii approbata est a testatore. et ergo si cogit satisfacere. et similiter fides et diligentia tutoris dati ex inquisitione per iudicem.

Si. Tutor et curator tenent satisfacere. s. re pupili. sal. fo. ut diximus. s. d. tute. s. i. vel cum fideiussore. ff. re pu. sal. fo. l. non quasi i. pri. 7. ff. de pro. sti. l. prore 7. ff. qui satis. co. l. i.

Perpetuum. i. generale. sic. C. de eden. l. edita et hec als. p. tpe. s. nunq. finituro. ff. p. so. l. i. 7. j. de ver. ob. s. at si qs.

Tutoris testarii intelligitur fides approbata a testatore et idem i. curatore. l. 3. curatores non tenent i. testamento regulariter. tñ dati confirmant decreto patris vel p. fidis. ut. s. ti. pr. s. ii. 7. tñ c. liberant a satisfactioe ut hic 7. ff. de p. fir. tu. l. si filio. 7. l. in p. firmando. 7. l. seq. Secus aut i. dato a matre. ut. ff. de p. fir. tu. l. i. 7. ratio differentie est. quia firmitus est consilium patris et non matris. ut ar. j. qui alie. l. i. i. n. so 7. j. de inuiz. s. i. 7. q. dicit de tu

torib⁹ in testō idem in codicillis
datis. ff. de testa. tu. l. iiii. 7 sa. ad
hoc. C. de epi. au. l. de recreationi/
bus. Tutores 7 curatores da
ti ex inquisitōe p̄sumunt idonei
p̄sumptōe iuris 7 quam nō ad/
mittit p̄batio in p̄mum. Sed si
7 appareat tenebit ille qui dedit
vt. j. e. §. sciendū.

Curator furiosi lz sit cū iqui
sitōe datus, si tamē non habeat
idoneam substantiā teneat satis/
dare. C. de cura. su. l. si. §. 7 si q/
dem. 7. §. si verō non talis.

Tutores 7 curatores debent
curare bene agere. i. nō p̄termit/
tere vtilia 7 nō facere inutilia. vt
in auct. vt hi qui ob. res perhi.
mi. §. si.

Legitimi ergo tutores 7 curato
res tenent satisficere nisi in casu.
scilz p̄ionus p̄ liberto. ff. de leg.
tu. l. legitimos. §. i. Item datui
quādo non fiunt cum inquisitōe
C. de auc. p̄stan l. si. 7 nisi satis/
dant nō administrant. vt. C. de
tu. vel cu. qui satis nō de. l. i. 7 si.

Sūt ergo quatuor gnā tuto/
rum. l. testārii. Itē liti. Itē da
tui cū inquisitōe. Item datui
sine inquisitōe vt. s.

Sed si ex testō. Si
fuerint da
ti plures tutores testārii vel ex in
quisitōe pōt vnus offerre satisfac
tionem 7 solus administrare nisi ēt
alius voluerit satisfacere. si autem
nullus satisfaciat ille sol⁹ gerit quē
testōr elegerit. vel maior ps. eorū

7 si discordant cogen^t a iudice
2cordare. h. h.

blo. An tex. huius. §. loq^r
de duobus tutoribus.
scilz testārio 7 datiuo. sed in fine
§. loquit^r de datiuo. sed in reli/
qua parte. §. p̄sequit^r de vno tñ
scilz de testārio. Add. S3 An
gelus dicit contra. vide.

Que hic dicunt^r in pluribus
tutoribus eadem locū habent in
pluribus curatoribus. vt. ff. de
admi. tu. l. iiii. §. qd in tutoribus
Et idē in litiis cū sit eadē rō.
ne deterius negocia per plures
exerceant^r. ff. de admi. tu. l. si plu
res. §. apparet igit^r.

An⁹ tutor vel curator ex plu
ribus pōt simplr petere admini/
strationē solus 7 satisfacere. s3
offerre 2tutori. vel q ipse satis/
det 7 solus administret. vel satis/
accipiat 7 aliū p̄mittat solū admi
nistrare. filē. j. de inuti. si. §. salte
ri. in si. Si apparet 7 volūta
te testōis quē velit administrare
vel ex testō. vel alr volūtas appa
reat euident^r ille p̄ferēdus ē.

Si plures 2tutores vel 2cura
tores dati fuerint ex inquisitōe
maior pars possz eligere vnuz p
quē administratio fieret. Idoc
verū ē dñmodo oēs velint per
vnū administrare al⁹ eniz nō com
pellerent^r. s3 oēs gerere possent
si velint. ff. de ad. tu. l. si plures.
§. si. Mo. hic ar. q siē maior
ri pti. sic. ff. de pac. l. in regētiuz.
§. si. 7 l. maiorē. 7. ff. d testā. l. iiii.

§. ii. abi vel numerus testium etc.
Ar. §. ff. de serui. rusti. p. di. l. per
fundū. Edictū ptois de quo
hic nō hēmus. Si fuerit dissc
tio inter plures putores de eli
gendo illū qui solus administret
ptor v3 interponere partes suas
idest se 7 officiales suos. Et non
pōt istaz dnam gmittere fortune
vt als. C. cōia. de le. l. si. i. rñso. 7
j. de lega. §. adoptōis. qz nō ita
alterius factū vt pupilli pōt for
tune gmittere. sicut ppaum. Et
gcor. huc. ff. de l. i. l. huiusmōi. §
fi. 7. ff. de usufru. l. si cum. §. sed
inter duos. Argu. §. in eo. ti. l.
quoties duobus. i. rñ.

In ver. idē 7 in pluribus loq
tur soluz in pluribus tutoribus
datis ex inquisitōe. qz si essent te
stamētarii non darent ex inquisi
tione. vt. §. de att. tu. i. rñso. Et
sic in hoc differunt. qz in testamē
tariis potest dispōi a testōre quē
velit ex pluribus administrare.
non in istis.

Sciendū ē at. Qui
tenet recipere satisfactiōē a tutore. si non
recipit vel minus idonee. tenetur
subsidiaria actione. que etiā tran
sit p heredes. Et potest tutor vl'
curator cogi satisfacere ē capē pi
gnoribus. h. v. Subsidiaria
actio que dat pupillo p mgratū
v3 eē ei vltimū plicū. s. dicto tu
toze non exstite soluedo. Mac
actōe subsidiaria tenent solū illi
qui soliti sūt talē satisfactiōē re

cipere rē pu. sal. fo. 7 non pctor
vel preses.

Si Subsidiaria vl' actio vti
lis tutele dat p magistra
tum qui male dederit tutorē. vel
actio vtilis negotiorū ges. qñ de
derit malū curatorē. Nam sicut
p administratorē dat directa. ita
p magistratum dat vtilis. 7 si
cut vsure veniunt in directa ita
7 in vtili. ff. de magis. conue. l. si.
7. C. eo. l. i. Actio subsidiaria
dat vel dicat penalis non semp
actu sed aptitudine. vt actio legis
aquilie v3 penalis nō semp actu
sed aptitudine vt. j. ad. l. aquil.
§. is. aut. naz actio. l. aquil. nō sp
ē penalis. sic etiā hec actio nō sp
dat in subsidiuz. qz qñq3 añ ma
gistratū queniūt oēs tutores. vt
in quatuor casibus. j. ponendis.

Ande ad horuz emendatiaz di
stingue. Aut enim fuit vnus tu
tor vel curator. aut plures. pri
mo casu conueniūt prius tutor vl'
curator. 7 postea magistratus. vt
hic. Si vero plures tunc aut oēs
gesserunt curaz. aut nullus. aut
alteri eoruz tm. primo casu oēs
conueniunt añ magistratū. ff. de
ad. tu. l. lucius. §. pe. 7 de mag.
que. l. duo. In scdo casu idē qd
i prio. vt. ff. de ad. tu. l. si plures.
In tertio casu subdistingue. qz
aut fuit diuisa tutele administratio
p iudicē vel testōrē. aut nō. prio
casu quibz p sua gestione tenet
7 nō p alteri. 7 postea magistra
tus in subsidium. vt. ff. de ad. tu.

l. lucius. §. pe. 7. C. de diui. tu. l. ii. sed excipiunt quatuor casus de quibus. j. Secundo casu conuenitur. pio gerens. scdo magistrat^o tertio no gerens. nisi in casibus quatuor infra ponendis. in quib⁹ conuenit et qui non gessit ante magistratu. vt. C. de diui. tu. l. ii. 7. ff. de admi. tu. l. et cu fimi.

Sunt quatuor casus i quibus existentib⁹ plurib⁹ tutorib⁹ vel administratorib⁹ et conuenit no gerens an magistratu. 7 vnus tenet. p. alio. pm^o si tutorem vt si spectum remouendu non curauit remoueri. Secundus si tarde curauit remoueri. Tertius si remouendo iura pupilli pdidit. Quartus si non exegit satisfactio nez rem pup. sal. fo. cum videret eu non soluendo. vt. d. l. ii. C. de diui. tu. ff. de admi. tu. l. lucius. §. pe. Responsa prudentiu de quibus hic habent. ff. de magis. que. l. i. §. sciendu e. 7. l. q ad heredes. 7 psonas d quibus hic habent. C. de magis. coue. l. ii.

Quando dicitur hic q actio que dat p magistratu extendit etia ad heredes. intellige q alr heres tenet. qz de dolo 7 lata culpa tñ aliter defunctus qui et de leu^{te} tenetur. vt. ff. de magis. coue. l. si filr. Tutores 7 curatores cogunt satisfare et captis pignorb⁹ bus. facit ad hoc. ff. de admi. tu. l. i. 7. ff. de dñ. infec. l. iiii. §. iiii. 7 ff. de lib. agno. l. si quis liber. §. si quis ex his. 7. C. d. suspc. tu. l. iiii.

7. ff. de ven. inspi. l. i. §. quid erigo. Sunt tria genera iudicu quidam possunt dare tutores 7 non exigere satisfationez. de quibus hic loquitur. quidaz dare 7 exigere. de quibus loquitur. ff. de admi. tu. l. emilius. Alii exigere satisfationez 7 no dare tutores. vt tabelliones 7 aliquis miles in sticie cui talia gmittunt. Et illi tenent in subsidiaz. vt. d. de atti. tu. §. penul. 7. C. de magis. coue. l. si. Item similiter tenentur extimatores patrimonii pupilloru propter quorum prauaz estimacionez meliores fideiussores accepti non sunt. vt. C. de magis. coue. l. i. §. diuus. qui erant da di p rei qualitate. vt. ff. de in ius vo. l. i. 7. ff. qui satisfda.ogan. l. si vero. §. primo.

De excu. ty. 7 cura.

Glo. Quia superius in ti. quibus mo. tu. fi. i. §. si. imperator promisit se tractaturuz. quibus modis tutores excusant ab onere tutele vel cure. ergo hic de tali excusatione tractare intendit.

Excusatur.

¶ Habens tres liberos in vbe roma. Vel quatuor in italia. vel quinque in prouinciis. A tutela 7 cura potest se excusare. 7 hoc si sunt natura /

les et legitimi. nō aut si sunt naturalis tñ. vel legitimi tñ nepotes vero i locum filii vocant. nec liberi mortui pputant. nisi p republica decesserint. h. d.

Liberi et emancipati pstant exculatōem a tutela. Tutela et cura est minus publicū. Filii adoptiui in exculatōe a tutela nō pstant patri adoptiuo. s. p. nā. li. Nepotes ex filia nō pstant s. ex filio pputant i locū patris.

Fili mortui quo ad exculatio nē nō pstant. nisi in acie interfecti. Itē emz qui pro republica ceciderūt i ppetuū viuere intelligūt.

El. Quis exculat a tutela vel cura pp liberof. s. supstites et in columes. ff. de vaca. mu. l. ii. Si p filio emancipato curator petat nō excusat pp liberos a cura emancipati. ff. e. l. amicus. ff. de h. et hoc s. vna op. s. alia tñ licet p se excusando faciat cōtra stimulos nāles tñ pōt se excusare vt ibi inuic. Additio hec fa cōiter teneē vide doc. hic.

Rome hoc ē in ciuitate romana et p centū miliaria ppe romā. ff. de of. p. vi. l. i. s. cū urbē. Additio. secus si diceretur i vrbe qz vrbs muris cingit. vt. l. vrbis. ff. de ver. sig.

Qd hic dicitur de prouinciis non extenditur ad prouincias q alias habent ius ytalie quia propter tributa hoc ius cōcedit eis. Additio. et sic ad illas nō extendit hoc ius qz exorbitans. l. si vō

s. de viro. ff. so. ma.

Numerus quinqz liberorum nō pstat exculatōem a muneribz pmonialibus. s. bñ a ciuilibus vel psonalibus. ff. de vaca. mu. l. sextū. s. numerus. et. s. q pmo / nioz. et. l. his oneribz. i. rñso. et. C. qui mili. nō pos. l. i. l. x. Itē secus in honoribus. vt. ff. de va. mu. l. sextū. s. numerus.

Tutela ē munz publicū non utilitate. ff. e. l. athlete. s. tutela. s. auctoritate vt hic. sed est bene utilitate publicuz secundario qz expedit rei publice bona pupillorū seruari. s. de his qui sunt sui vel ali. i. i. s. fi.

Licet quis habuerit generalit remissidē muneruz publicorūz nō tñ in illa cōtineē tutela vel cura fauore pupillorūz et adultorū. sicut et alias de generali dicto qz dā excipiunt. ff. de le. iii. l. vgoz s. felicissimos et. ff. de pcur. pōp. i. rñso. et. Adoptiui liberi nō pstant in adoptiōem autem dari naturali patri profunt. Itē oc victuz habet duas lec. vna. vt sit ibi punctus dati. et tūc est sensus q licet filii adoptiui nō profunt patri adoptanti. profunt tamen patri naturali. fa lec. ē vt itelligat de datis in adoptiōem auo materno. qz tunc transeunt in illius familiā et sic profunt illi. et sic fiet punctus. ibi naturali patri

Itē nepotes profunt auo quo ad exculatōem mortuo filio quia

tūc in locum patris succedunt vt
.C. de his qui numero l. l. in. l. i.
x. Et omnes loco vnus cōputā
tur. ff. eo. l. ii. §. quocūq; nā 7 si
mīle i. successiōe. vt. j. de here. q̄
ab inte. §. cum filiis.

Filii ex filia nō p̄sunt ano ma
terno vt hic 7 hoc iō qz p̄sunt
ano paterno vt. C. de mi. te. l. fi.

Quō ad hunc casum cōcepti
nō habentur pro natis. ff. e. l. ii.
§. qui aut in ventre.

Nota hic mortuū viuere per
gloriā. vt. ff. ad. l. aq. l. i. qua actio
ne. §. si quis i. colluctatiōe. Et e/
cōtra qz fingit mortuus qui vi/
uit per vituperiū vt deportati.
ff. de ḡrat. ab. l. i. §. si. 7. ff. d. do.
inter vi. 7 vx. l. cū hic. §. si dona
tor. §. si seruus. vbi seruus viuūt
7 pro mortuo reputat.

Ites diuus ^{marc.} Admi/
nistrans res fiscales. potest excu/
sari ab onere tutele 7 cure. Et eo
dem modo si absens cā rei publi
ce. perpetuo ab illo onere excu/
sat si tamen ante absētiā illa
tutela vel cura acceptata nō fue/
rit. alias excusant nō p̄petuo s;
pro tempore quo abfuerit. statz
qz reuersus tenebit administrā.

Bl. Imperatores alternatiue
vacabāt sex mensibus ar/
mis 7 sex mensibus studio. ff. de
or. iur. l. ii. §. ex his. Additio
nam hoc studium. s. armorum 7
legum est necessarium vt. §. in
prohemio.

Et semestris dicebatur liber
in quo habebant gesta sex men/
siuz. Qui res fiscales admini/
strat dicitur procur. fisci 7 fa. ad
hunc. §. §. de cuz. sur. §. item in
locum.

Absens causa reipublice. si p
xx. ānos militauit. 7 non ignomi
nose submissus ē excusatur per/
petuo vt hic alias si. j. ququēnū
missus est. puta qz infirmus nul/
lam habet excusatiōem. qui post.
v. ānos. habet annum. qui post
octo habet biennium qui post. xii.
habet triennū. qui post. xvi. ha/
bet quadriennium. ff. eo. l. sed 7 si
milites. §. i. cuz seq.

Qui tā habent tutelaz ichoa/
taz. si p̄pter absentiaz reipublice
volūt excusari debēt hoc postula
re 7 prius aliū tutorem vel cura
tores petere vt. C. si tu. rei pu. cā
l. i. 7. ff. de ad. tu. l. tutores. §. qui
se. Prefectus vigilum. Vel
ānone possunt se excusare. ff. e. l.
administrantes. 7 similes q pote
states vocantur. C. de mo. mulc.
l. omnes.

Ites p̄pter litē. Propter
litē quāq; hz cū pupil
lo n̄ excusat. nisi sit oium vl' ma
ioris. ptis bonoz. h. d.

Bl. Hodie n̄ hz locū iste. §.
qz nō pōt creditor vel de
bitor eē tutori aut. vt hi. qui ob.
po. §. i. Additio dic de hoc vt
dicit gl. in aut. minoris debitor. q̄
da. tu. po. Si ē lis d̄ h̄ditate
s. a p̄re vl' quocūq; alio delata ex

cusat. q̄s a tutela, ⁊ ponit de h̄i
ditate pp magnitudine litis.

Item tria onera. Tres tu
tele onerose diuerso
rum patrimoniorū. nō affectate.
tā diu prestant excusatiōem q̄ diu
durant. h. d.

Glo. Nota q̄ dicit hic tria
onera tutelē. quia pos
set habere quatuor tutelās que si
bi excusatiōem nō darēt. si essent
leues vt hic. Et notanter dicit
tria onera. q̄ posset habere tres
tutelās que tamē pro vna cōpu
tarent. puta fratrū vt sequit. nō
enim numerus pupillorū s̄ pa
trimoniorū sepe ratio. plures tu
telas facit vt. ff. e. l. tria. ⁊. l. si is.

Item dicit non affectate quia
si tales tutelās affectasset vel da
ta opera habuisset nō prodesset.
quia non viderent onerose. vt ⁊
alias qui reipublice cā data ope
ra abest. ff. ex q. ca. ma. l. qui da
ta ⁊ fa. ff. si q̄ cau. l. n. §. si tñ. ⁊
ff. ad. l. cor. de sal. l. vxor. §. i.

Item tria onera i domo vna
esse sufficit vt si pater gerat vel si
lius de cōsensu. patris oēs cōpu
tent. s̄ non vbi ob aliū tutorem
teneant vt. ff. co. l. dicimus. §. si.
⁊. ff. de fi. nup. l. si quis tutor. itē
tutor honorarius hoc nomine nō
cōputat de hoc vid. Jas. hic qui
cōtra. ff. co. l. spadonem. §. si ciui
tatis. ⁊. l. si quis tutor. Ad ditiō

De istis tribus oneribus tu
telarū quādo excusent ⁊ quan
do non vide hic doc. ⁊ maxime

Ange. plene distinguētes.

S ⁊ ppter paup/
tatez. Qui probant se ita pauperes q̄
tutela vel cure superesse nō pos
sunt. excusant ab eis. h. d. primo
Similiter infirmitas excusatiōez
p̄stat a tutela vel cura. h. d. sc̄do
Similiter homo simplex ⁊ igna
rus litterarū. habet excusatiōez
a tutela vel cura. h. d.

Glo. Ille dicit impar one
ri tutelē. si non habet
tantū in bonis quātum pupil
lus. vel cui dat tutor. ⁊ hoc secū
dum vnū intellectū vt hic ⁊. ff.
co. l. paupertas. Alias autē dici
tur pauper. qui nō habet ququa
ginta aureos i bonis. ff. de accu.
non nulli.

Sed verius dic eū esse pau
perē hic ⁊ imparē oneri qui sic
laboribus ē implici⁹ pp paup̄ta
tē. vt tutela superesse non possint
cū forte i agro tota die esse opor
teat. Et prime expositiōes non
placent cū hoc munus magis in
obsequio p̄sone. q̄ in aliqua ero
gatiōe bonorū existat. vñ pau p
tas talis si nocet dūmō possit sup
esse tutela vt. ff. de mu. ⁊ ho. l. cu
ra. §. inops. ⁊. j. ti. i. §. si. Ad
uersa valitudo l' infirmitas de q̄
hic dicit si ē surdus vl mutus vl
p̄petua valitudine d̄tent⁹ vt. C.
qm. mor. l. i. q̄ morb⁹ put dura
uerit excusat. s̄ furor nō excusa
sed interim curator datur vt. ff.
co. l. non solum. §. si ⁊ vnabus

ll. sequen. **Q**d supradictum est de surdo et muto quod habet excusationem improprie dicitur qz etiam si velit nō admitteretur ff. de tute. l. i. §. pe. et fi. et j. eo. §. minores. Ignari litaruz si simplices sunt et rudes excusant. sz si sunt sagaces i negotiis the nō excusant vt. ff. e. l. athlete. §. pe. et fi. Litteratus. ad aliqua admittit ad que nō admittit illiteratus vt. C. de postu. l. ii. et i aut. de iudi. §. i.

Item si pater. Datus tutor in testō pp inimicias excusatōem hz. qui vero pmittit admistrat excusatōez pait. h. d.

Glo. **Q**d hic dicit d inimicias intelligit. si p hoc expōse dixerit i testō. Ideo talē do tuto rē. vt debitis supponat et a pupilo veget. Et nota q tribus casibz excusat inimicia. prius si ita dixit. vt iam dictuz ē in prece. cōclusiōe. Item qñ interuenit post testamētū. Itē fm quosdaz etiā qñ añ testamētū. si tñ sunt capitalis certamen. Si autem ante testamētū facta fuit et non capitalis qz tñ videtur remisisse ex quo tutorem dedit in testamento tñc nō excusat. ff. eo. athlete. §. dat remisiōem. et j. eo. §. itē pp inimicias. Licet quis in testamēto se tutorem scripsit. nō erit ppter hoc tutor nisi vel euidenter ydoneus appareat vel pater est confirmauerit. d. l. ex sententia. et ff. ad. l. cor. de fal. l. vxon. §. fi.

Non esse aut. Ex eo q qd nō cognoscit patrez pupilli nō excusat a tutela. h. d.

Glo. **I**s excusatur. qui ibi domicilium nō habet vbi datus est tutor vt. ff. eo. l. fi. in fine.

Item ppter iimi. Inimicie capitales si reconciliatio non sit secuta. prestant vacatiōem a tutela. vel qui passus fuit ptroneriaz stat a patre pupilli habet vacatiōem. h. d. Ad ditio. que dicat capitalis inimicia. vide Bar. in. l. iii. §. fi. ff. de adi. le. qz intelligit siqz interfecerint consanguineuz vel affinez l. lex cornel. ff. de iniur. Idem si nō occidit. sz de capitali crimine accusauit. l. qui cum maioribus d. bo. li. Et ibi idem si non accusauit. sed minatus est se interfecturum vt nō glo. in. l. licet. ff. d. arbi. et fa. l. post legatū. §. sunt qui pntat. ff. de his qui. vt indi.

Glo. **A**ccepe crimen capitales inimicias qz accusauit eum de aliquo crimine qd ingerebat penam capitis. i. flatus. vel qz infidiabat morti ipsius. Et nota hic aliquid fieri ratione inimicie qd nō fieret alio. sic. ff. de arb. l. non distinguem. §. cuqz quedaz et l. licet aut. et ff. d. lib. ca. l. si pariter.

Propter inimicias excusatur quis a tutela vel cura. s. datina vel legitima de testamētaria dic vt. d. d. i.

Qui stat^o trouerhiā passus ē
a pte pupilloz excusat. 2c. qz p
pupilloz hūc quē mō dat tuto/
rē dix aliā fore suū suū l' libertū.
iste ei sūt qōes stat^o vt. j. d. ac. §. p
iudiciales. 2 ē rō qz mōrū accōni
hec qō simulat. vt. ff. qd me. cā.
isti quidē. §. i. Idē ē cō si hic da/
tus i tutorem mouit questionem
status pupillis. ff. c. l. athlete. §.
amplius.

Item maior. Ad maior. lx/
x. ānis a tutela se ex
cusat. mior āt. xxv. an. nō admif/
titur. Idem in milite militante
hoc dicit.

Bl. Tps. lxx. ānoz de quo
hic requir^o cē pletū. ff. d
iur. imū. l. iiii. 2. ff. ad treb. l. q fili
uz 2 filiā. §. i. al nō cēt maior. vt
ff. de mīo. l. iiii. §. mīo rē. sz in alio
psonali publico munere statuitur
tps. lx. an. vt. C. q ve. eta. l. fi. li.
x. 2 no. rōe senectutū aliqua fieri
que alias uō fierēt vt hic. 2. ff. de
iur. imū. l. sp. i. rñ. 2. C. d postu.
l. puidēdū. Adiores l3. phi/
benē a tutela. tñ i larga significa
tōe ēt excludū. vt. ff. d postul. l.
i. §. incitū. 2. j. e. §. pe. 2 fi. 2 facit
ad hoc. de reg. iur. ei^o est nolle.

Lōstō de qua hic hē. C. d le.
tu. l. fi. 2 fa. s. d fid. tu. §. fi.

Qd hic dē de milite intelli/
tur i militia exīte. secus i vetera/
no. qd dic vt d ximus. s. e. §. itē
qui reipublice. Ad hoc q ali/
quis sit miles sex sunt necessaria

vt diximus in auct. de man. pri.
§. fi. Si miles dat tutor ipso
iure non t3 datio. vt hic. 2. C. q
da. tu. po. l. militū. Nisi a 2 mili
tone def. vt. ff. e. pp magistratū.
§. fi. Aliud in celesti milite. vt in
clerico qui admittit vsq3 ad qr
tum. vt in auct. de sanctis. episc.
§. pbyteros. quē hēs. C. de epi.
2 cle. sup. l. generalr.

Itērome Docen
tes gram
maticam vel rethoricam vel me/
dicinaz. vel rome vel in pzia sua
infra numerum deputatū excu/
sant a tutela 2 cura. h. d.

Bl. Omnes docētes triui
um excusant a tutela.
vt hic. 2. ff. c. l. qui duas. 2 hoc fi
docēt rome vbi ē cōis patria. ff.
ad municipa. l. roma 2 hic.

Item si in patria sua vt hic su
bicat. Item oportet q sint in
tra numerum. habebat enīz que
libet ciuitas numerū suū ita q
nulla haberet vltra decem qbus
daret imunitatem. ff. eodez. si du
as. §. fi.

Docentes quadriuium non
excusantur. ff. eodem. l. geome/
tria. Additio. Nota q scien
tie triuie dicuntur grāmatica. lo
gica 2 rethouca. que tribus viis
tendunt ad eundem finem scilic3
ad sermonem. quia grāmatica cō
siderat sermonem congruum 2
icōgruū. rethouca ornatū 2 inor
natū. logica verū 2 falsum. Alie

quatuor scie. s. arismetica. geome-
 tria. musica. et astronomia. dicun-
 tur scientie quadruie. quia qua-
 tuor vus tendunt ad idem. s. ad p-
 portionem. arismetica gliderat p-
 portionem numerorum geometica li-
 nearum. musica vocum. et astrologia.
 astrorum. *Is.* Legum docto-
 res non excusant nisi rome. ff. eo.
 l. s. reprobari. §. si. r. §. pe. vel ni-
 si in plurimorum principis sint ascripti
 ff. e. l. iurperitos. ultra numerum
 autem vel extra patriam suam non ex-
 cusant. nisi sint multum disciplinati
 ff. e. sed reprobari. §. amplius. ite
 philosophos qui docent in natalibus
 gloriatur excusationem habere. ff. e. s. re-
 probari. §. amplius.

Qui autem. Proponens unam
 excusationem et non probans
 potest intra statuta tempora aliam p-
 ponere et probare. h. d.

Si. Secundum quosdam requiritur.
 quod iste excusationes in initio
 oēs fuerit propositas alia non potest.
 habere locum iste tex. ff. e. l. scire s. o-
 §. scire autem. Sed verior est secundum glo. quod
 est sufficit quod postea proponat et pro-
 bet ut hic r. ff. eo. l. pro lit. §. i.

Que sunt illa statuta tempora habe-
 tur. j. §. pro.

Qui autem exen. Constituitur in
 tra centesimorum lapidem
 h. quinquaginta dies ad proponen-
 dum excusationem. a die scie. constitu-
 tus vero ultra. h. unam dietam. p. quo
 libet. xx. miliaria. et ultra hoc. xxx.
 dies omnimodo non minus sunt quam
 quinquaginta. h. d.

Si. Ad ipsa datione tutoris
 appellari non potest ut hic. s. s.
 h. a finia lata contra excusationes. ff.
 de app. l. cum in una. §. tutor. Sed i
 aliis muneribus est primum. quia da-
 tio appellatur. ut. C. de app. l. hi
 qui. r. C. de temp. r. re. l. i.

Dantur. l. dies volenti se ex-
 cusare. qui currunt a tpe scie ut hic
 et dantur quatuor menses. ff. e. l. quin-
 quaginta. et est secundum veram op. illi
 quatuor menses currunt a tpe scie-
 tie. s. intelligi debet quod dantur. l. dies
 ad proponendum. et quatuor menses
 ad persequendum. ita tamen quod quinquaginta
 dies computandi sunt in quatuor me-
 sib. et sic patet potest etiam durare ultra
 quinquaginta dies r. Quid i. d. l. qu-
 quaginta de a die notationis. subau-
 di et cognitionis. Additio no. legi-
 bus sub audiendum esse. ut euitetur ab-
 surditas vi hic ne currat tempus
 ignorantie. Silis est glo. i. autem. s. ho-
 die. C. de rep. ap. in v. cognoue-
 runt. In dubio iste tempus presu-
 mitur ignorasse nisi probetur eius scia
 ut. ff. de ad. tu. l. hic autem r. C. qui
 mili. non pos. sup. suis r. ff. de pba.
 vms. nec ob. l. si tutor. C. de picu.
 tu. quia ibi publice erat notum. unde
 de nec iste tutor potuit ignorare
 ff. de iur. r. fac. ig. l. regula. Ad-
 ditio de hoc utrum scientia vel
 ignorantia presumatur. vide singu-
 lariter Bar. i. l. qui rome. §. duo
 fratres. in ver. tertio. quero an
 sit verum quod fratres. ff. de verb.
 obli. r. l. is potest. ff. de acquiren.
 here. Qui volunt se excusare

habēt tium qnquagintabieruz. s. dandi incium excusationi vt mō diximus. ⁊ redigēdi eā in scriptis per libellū. ff. e. l. scire opz. ⁊ po/ stea p̄babit. ff. e. l. excusari.

Ad hic dī intelligit de tuto/ ribus qualitercūqz dat. siue a te statore siue a lege. siue a iudice. j. ti. i. §. ii. Lapidibus antiqui/ tus signabant miliana. Pro die p̄putant. xx. miliaria a lege vt hic ⁊ ff. si qz cau. l. i. Et cui tē absurdū. siue de cōiōis p̄dicio nis sit ille qui lōge q̄ q. ppe ha/ bitat. sic faciēda ē p̄putatio vt si/ cut is qui ppe ē hz qnquaginta di/ es ita ⁊ is qui longe abest.

Datus. aut tutor. Tu/ tor simpliciter datus. vñ datus ad totū p̄mo/ niū secundario vbiqz sit situz. h. d. prio. Et qui tutelā alicuius gessit nō cogit postea ēē curator eiusdē pupilli. h. d. ⁊ maritus ēē si se imiserit i cura vxorl sue hz excusatōem. h. d. vsqz ad. §. si qz aut. Tutor lz n̄ possit vari cer/ te rei vt. s. qui. da. tu. §. certe tñ pōt vari ad vniuersum p̄mo/ niū vt hic.

Qui gessit tutelā nō p̄pellit ge/ rere curā. quasi sufficiat ei tñ ser/ uisse vt. C. de ne. ges. l. tutori.

Illic tex. non habet locuz i li/ berto quia nō excusat licet tutor fuerit. C. e. l. liberos. §. si.

Adaritus non tenet gerere curā vxoris. vt hic. idē i spōso vt ff. co. l. i. §. si.

Adaritus dat⁹ curat⁹ pōt se excusare. sz bñ pōt ēē pcurator. C. de p. ur. l. maritus. Et iō hic nihil dicit d̄ tutore. qz sz. ll. vxor nō pōt ēē pupilla. s. d̄ nup. i pri.

Ad dicit qz marit⁹ pōt se ex/ cūsare a tutela vxoris ibi excusari i proprie ponit. nā si vellet non admitteret. C. qui. da. tu. pos. l. marit⁹. ⁊ ē rō qz pp affectū quem habēt inuicē sibi oīa remitterēt. Additō sz hec rō reprobat. qz ea dē locum hēret i pcurē. vñ scien/ dū qz vxor hz triplex p̄monitū prio dōt. ⁊ in his marit⁹ dispō/ nit ⁊ agit ⁊ quērit vt dñs. l. do/ te ancillā. C. de rei vēdi. fo bona pascenalia que vxor hz vltra do/ tē ⁊ dat marito. l. si ego. §. i. ff. d̄ iur. do. ⁊ in his maritus ē ltim⁹ administrator. ⁊ sine aliquo vxor is mandato agere ⁊ cōueniri po/ test. l. si. C. de pac. s̄ vñ. ⁊ ibi gl. ⁊ doc. tertio hz bona vltra dōtez que sibi reservat ⁊ nō p̄cedit ma/ rito. ⁊ in his marit⁹ non ē ltim⁹ administrator. sz opus est. vt ab vxore pcur. p̄stituat. ⁊ n̄ est ea sus i. d. l. maritus. C. de pcur. vel in his vt quincta p̄sona. cauē do tñ de rato noīe vxoris agere potest. l. iii. §. i. ff. iudi. sol. ⁊ vide Bar. ⁊ alios in. d. l. maritus ce/ tera que hic dicunt in glo. sunt clara.

Ad hic dicitur in marito qui se imiserat qz posset se excu/ sare non habet locum in alius. C. si ex fal. alle. l. ii.

Siquis aut. falsis ex
excusatus nō ē liberatus. h. d.

Gl. Falsae excusationes dicunt
ubi veritas fuit mutata.
nā falsū nihil aliud est. q̄ imuta/
tio veritatē in aut. de fi. instru. in
pri. Ex falsis allegationib⁹ q̄
nō liberaf ab onere tutele. imo
ex tpe dationis tenet. C. si ex fal.
all. l. i. in fi. 7 fa. ad hunc. §. ff. de
re iud. l. unus. 7 d̄ except. l. qui
agnit. 7. C. si ex. fal. p̄ to. titulū.
Idem si excusatio ē iusta vel nō
gratiosa vel falsa q̄ nō t̄z i mino
ris p̄iudiciuz. C. si ex fal. all. l. i.
idē si per ignorāciam. C. si ex fal.
alle. l. ultra. alias snia gratiosa t̄z
ff. ad tre. l. suo iurto. §. cū p̄tor.

De suspectis tutoribus.

Sciendū ē. Cri

men
suspecti descendit ex lege.
xii. tab. 7 p̄tor rome 7 p̄les i pro/
uincia de eo cognoscat. 7 quilibet
tutor p̄t de suspecto accusari. 7
ē p̄ion⁹ dūmō ei fama p̄feruet.
secus i aliis. h. d. vsq̄ ad. §. p̄is.

Gl. Qd̄ hic d̄r crimē suspe/
cti descendere ex. l. xii. tab.
potest intelligi. i. huius crīs accu/
satio. vel potest intelligi ipsum
crimen suspitiōis. i. suspitio pro/
pter crimē qd̄ cōmittit tutor.

Si in isto crimine sine accu/
satore procedit. non fit iscriptio.
pene talionis aliud si cū accusa/
tore. ff. de p̄na. delict. l. fi. 7 de
mu. 7 ho. l. rescripto. §. si q̄ ali.

Et p̄ea talionis i hoc criē ē pena
infamie. vt. j. eo. §. suspect⁹. 7 q̄n
q̄z erit puniendus vltra remotio
nē. j. eo. §. si q̄ p̄sens. Additio
Qualiter hoc intelligatur. vide
Ang. hic.

Cognitio huius criminis est
data p̄tori vel illi cui a p̄tore
mandata est iurisdicctio. ff. eodem
l. i. §. ii. Sub noie p̄sel p̄tine
tur p̄ocōsul. ff. de officio p̄fē/
dis. l. prima.

Cognitio huius criminis in
prouinciis competit legato pro/
cōsul. i. delegato a proconsule.
7 i isto legato duo sunt specialia.
primum licet non habeat ordi/
nariam iurisdicctiōem tamen ad
ipsum spectat cognitio huius cri/
minis. Itēz aliud vt de omni cri/
mine cognoscat. licet nō pronun/
ciet. ff. de officio proconsulis. l.
solent. restat ergo vt per alium
delegatū hoc fieri nō possit nisi p̄
illū 7 p̄oris. vt. d̄. p̄. dixi.

Omnes tutores possunt fieri
suspecti. i. omnis generis tutores
siue testārū 7c. si aut oēs. i. boni 7
mali. q̄z boni 7 si paupes sint nō
remouent vt. j. e. §. vi. ergo iste
terminus oēs hic ponit. pro ge/
nerib⁹ singulorū. 7 nō p̄ singul⁹
genēz sic alias. j. de fidei. l. i. p̄i.
7. ff. de pecu. l. q̄tuberomis. §. pe/
culū. 7. ff. de iur. 7 iur. l. i. §. ius
naturale. Et idem seruatur in
quolibet alio curatore furiosū vel
prodigi. ff. eo. l. i. i. §. nō tantūz
7. §. sed 7 si quis.

Proonus potest et accusari et remoueri l3 videat q piono et cuilibz legitimz deberet adiungi curator et non remoueri. vt. ff. e. l. si tutor. qz illud est consilium n preceptum. sic et als. C. de nup. l. vidue. Licet qdenat ob dolum statim sit infamis. s. suspectus tamen parcendum erit fame pioni qz non exprimeat ea in finia. ff. e. l. hec. in pun. i. rñso.

Cōsequens est.

Quilibz admitteat ad accusanduz tutorem pupilli de suspecto si ex pietate moueat alias secus. Item impuberes non possunt sed puberes sic. hoc. d.

Accusatio suspecti quia ē qñ publica omnibus competit et mulieribus dñmodo necessitudine pietatē ad hoc inducant. vtputa mī nutrix aua et soror et alie huiusmodi.

Glo. Mo. qz dicitur hec acio quasi publica non sim pñ publica. qz non cuilibz indistincte de ea accusare permittit. vt in tex. probat.

Publica at dicitur. quasi publica. qz cuilibz de populo ppetens. vt. j. d. pub. iudi. s. i.

Mulier et si ex pietate pcedit. tamē d3 procedere pudice. et fa. ad h. C. e. l. pietatē. s. si. et ff. e. l. si. et ff. d. pecu. s. femina. Et l3 mī nō admittat ad iurandū i litē p filio. ff. de in li. iur. l. videam. s. sed nec. tamē non ē simile d ac

cusatōe. qz per iuramentū in litē efficereat quasi iudex. et magis de iure nouo. vt in ancq. de iudi. s. opz. s3 accusando magis pmittit arbitrio iudicis. vtrum sit remouendus an non.

Per pēla pietas. i. magna.

Ealphurina postulādo egres fa cēx. verecūdiā. ff. d. posu. l. prima. s. sexum.

Impuberes agere non pñt d suspectōe sed puberes ex qñlio parentum. fa. ff. de in li. iur. l. videamus. s. adolescēs.

Suspect' aut.

Qui non administrat bona fide l3 alias sit soluēdo pōt vt suspect' remoueri. et iussus a iudice administrare añquam administraret potest vt suspectus remoueri. h. d.

Glo. Suspectus et añquaz administraret potest remoueri qz forte i alius tutelis. male sit versatus. ff. e. l. m. s. si autē. non tamē pōt accusari. ff. e. l. hēc in fi. Sed ē intelligendum q añquam gerat ex dolo tñ accusat suspectus. C. e. l. m. pro culpāfi. Sed postquam cepit gerere. et ppter dolum et ppter culpaz potest remoueri suspectus. vt. j. p. xi. s. Add. Et hec cōclusio cōiter approbat reprobat alius i gl. positus.

Suspectus. Re/mot' ppter dolum est infamis ppter culpam nō. h. d.

Bl. Remotus pp dolo. s. ex
pssuz i snia. puta sic remo
uco te. qz i tali dolo fuit. effici
isamis. Addi. Supple tu. r de
dolo gtimebat i libello qz al non
valeret talis snia q dz e gformis
libello. l. vt fundus. ff. vdi di. Et
ex hac gl. no. q e ca reddenda sen
tentia. de quo et per glo. in. l. ii.
s. ignominie. ff. d isa. r p glo. r
doc. l. qui rome. s. duo frs. ff. d
v. ob. Al regula istius tex. exci
pit pron. vt. s. e. s. ondimus. i
fi. s. si quis remouet simplr non
expresso dolo vel culpa remanet
integre fame. ff. e. l. iii. in fi. r. l.
hee. s. quid ergo. Sz pot distin
gui. qz aut remot⁹ fuit pp dolo
r effici isamis vt hic. aut ob cul
pa. r tuc no. aut pp dolo r cul
pa. r tuc itellr sp ob culpa. nisi p
rius pbe⁹. De ne. n. no sut aug⁹
de s. diminuede. ff. d pe. l. pe. ff.
d li. r po. l. cu quida. r. ff. e. l. iii.

Remotus ob culpa leue vl le
uissima no effici isamis sz ob la
ta fit. ff. e. l. i. puberib⁹. s. si fraus
qz lata culpa dolo equipat. ff. de
mes. fal. mo. di. l. i. s. hec actio. r
ff. d pca. l. iii. s. ea quoqz. ff. de
po. l. q nerna. In duobus ca
sibus lata culpa no equipat dolo
prius in crius publicis. ff. ad. l.
cor. de ficca. l. in lege. Scds i de
latoe iuramenti i lre. ff. de in li. iu
ran. l. in actioibus. s. si index. i fi.

Secdm azo. pp lata culpa qe
no remouet. qz sicut i pditoe p
sone lata culpa no equipat dolo

sic nec i pditoe fame. r. d. l. ipu
beribus. ff. e. intelligit no de lata
culpa. s. de dolo. vt dica. j. i gl.

Add. du gl. s. v. velle q tutor
tene⁹ de leuissima culpa reprede
tur p doc. hic. qz tutor no tene⁹
de leuissima. l. queqd. r ibi bal.
C. arbi. tu. vide bar. i repe. l. qd
nerua. in pe. col. ff. depo. qui sa
cit mentione de hac glo. Mo
fit infamis danatus ob culpaz si
cut ille qui infamat ob dolum.
tame fit infamis de facto sicut r
alias quis fit infamis d scd in codi
tionibus ex turpi ca descendenti
bus. ff. de ac. r ob. l. censuit. Itē
in interdictis ex famosa ca vme
tibus. vt. l. interdicto vii vi. ff. d
vi. r vi ar. l. neqz.

Ignorantia iuris no v⁹ excusa
re ab infamia qz pot dici q iur
ignorantia e lata culpa. ff. de his
qui no. infa. l. liberoz. s. notan
tur. Et q fit lata culpa pbo. qz
oēs debet scire iura excepti pau
cis. s. mulieribus minorib⁹ r mi
litibus. ff. de iur. r fac. igno. l. co
stiones. ergo si quis ignorat qd
oēs scire debet e in lata culpa. ff.
de verbo. sig. l. late culpe. non e
ergo miruz si e isamis. ff. e. l. ipu
beribus. s. fi. s. si talis solū e in
fama facti. nisi eet p sniam. r sic
sūt tres caus vbi lata culpa no eq
parat dolo. Add. p declaratōe
pdictor no. q duplex e infamia. l.
iuris r facti. Infamia iuris que i
fertur p sniaz ingratius vel ex scd
danato r phibito a lege. d quib⁹

in. l. i. de infamia. Infamia facti nō
insurgit ex facto dānato a lege s;
tali scō ex quo ledit opio homi-
nuz. Et talis infamie triplex ē
effectus. prim⁹ q; repellit a digni-
tate. l. cassius. ff. de senato. Itē
repellit a testionio. c. testioniu;.
extra de testi. Itē facit admittere
quē ad querelādū testm̄ qui al' nō
admitteret. et pstat querelā fri
testm̄ fr̄is i quo talis infamis fue-
rit institutus. l. fr̄es. C. d. ioff. te.
d. qb⁹ p gl. i. l. i. ff. d. infamia.

Siquis autē. Pendē
te accusatiōe
de suspecto. iterdici⁹ administratō
accusatio. qui si decesserit extigui
tur accusatō. h. d.

El. Est hic argu. q; prelatus
pendēte accusatiōe. nō d;
administrare ecclesiastica bona. et
facit. ad hoc. C. de sen. pas. l. si. et
ff. e. l. ipuberibus. C. e. l. eū qui.
et ff. de solu. l. q; si forte. §. i.

Accusatio de qua hic extigui-
tur morte q; accusat ad hoc ut re-
moneat. sed ex quo mortuus est
vere remotus ē. Et quod hic d;
de morte. idē ē quocūq; alio mō
finita tutela. ff. e. l. p.

Siquis tutor. Si tu-
tor latitat. ne
pupillo p iudicē decernant ali-
mēta. in bonorū possessionē mis-
so et dato curatore. ut suspect⁹ re-
moneat. h. d.

El. Ultra remediū hic da-
tū pupillo pōt multa in-
dici tutori. ff. de arbi. l. nō distm

guemus. §. si arbiter. et fa. ff. e. l.
ipuberibus. §. si. Tutorē lati-
tante pupillus mittit in posses-
sionē bonorū eius. et ē duplex ex-
positio. una eius. s. tutoris. ff. e.
l. impuberibus vel eius. i. pupilli
ut tunc tutori solū administratō
auferat. Additio. Sed ista fa-
a doc. reprobatur. q; tūc non esset
pena cōtumarie tutoris. ergo est
tenenda prima.

Pupillus mittit in possessio-
nez bonorū tutoris latitatis cau-
sa custodie. nō q; ex eis alaf. sed
ut cautus sit pupillo si male ges-
sit tutor. sed de suo d; pupillus
alimentari. ff. vbi pu. edu. de. l.
si. in fi. Add. De his alimend
pstitis p tutorē pupillo. vide hic
doc. s. an repeti pnt.

Sed si quis pns. Tutor
pns qui per mēda-
ciuz denegat alimēta pupillo pos-
se decerni. remittit ad pfectu pu-
niendus. idē in eo qui p pecuni-
am tutelā acquisiuit. Et idem in
liberto qui male administrat. h. d.

El. Si tutor negat posse de-
cerni alimenta pupillo nō
p mendaciū. sed verū dicit. non
teneat alere pupillū de suo. ff. vbi
pup. edu. d. l. au. §. si.

Tutor qui metit nō posse de-
cerni alimēta pupillo l; puniat.
nō tñ remouet. ff. e. l. tutor. §. tu-
tor. Add. d. Jas. reprobatur hāc
conclusionē p. d. l. tutor. §. tutor.
q; ibi d; hic ergo nō ut suspect⁹
remouebit. s; et remittet puniē

1.
dus illa enī implicatūa ⁊ dīz ne
cessario iplicare vt nō tñ remo/
ueat s; ēt puniā. fa. l. i. §. itē so
lent. ff. de of. psec. v. vide i add.

Isti tutori mētiētī vt. s. ma/
ior pena iponit q̄ remotio. ff. d
of. psec. v. l. i. §. itē solēt. Qui
data pecunia acquisiuit tutelam
punit extra ordinē. ff. de tute. l.
i eos. Nota hic ar. gtra do/
cto. qui data pecunia acquirunt
sibi scolares. ff. de offi. psec. v. b.
l. i. §. itē solēt. ⁊ in auct. vt ea q̄
no. infinu. §. i. Magistratus
ēt accusari pōt ob criūe liberti
fraudolosi si dimiserit impuni/
tū. C. de liber. ⁊ eo. l. i. liberti. ⁊
facit. C. co. l. i. ⁊. iii. al. ff. e. l. li/
bertus.

Mouissime. Qui
frau/
dulēter tutelā gerit l; satisfactōz
de idēitate offerat. tñ vt suspe/
ctus remouet. Itē mali mores
⁊ non paup̄tas sola faciūt tutorē
suspectū. h. d. Add. Mo. q̄ nō
ē confidēdū de fragili cautōe qñ
tractat d; magno p̄iudicio. facit
l. cū ita. §. i. ff. ad treb. cū ibi no.

Satisfactio tutoris ppositūz
maluolū nō mutat sed diutius
crassandi in refamiliari facultatē
prestāt. Suspectūz enī putam⁹
qui moribus talis ē vt suspectus
sit. Eūz vero tutor vel curator
quāuis pauper sit. fidelis tñ ⁊ di
ligēs. remouēdus tñ nō ē quasi
suspectus.

Sl. Crassari. i. animari ad
delinquēdū sic. ff. de pe.
l. capitaliū. §. crassatores. idē cras
sor crassaris. i. tutor ad malū.

Itē tex. facit ad ar. q̄ si emi li/
brum. ⁊ antequā solūā precū cō
perā alienū vel viciōsūz. qz expe
dit potius nō soluere q̄ cautōz
d reddēdo in casūz euctōis vel
viciū recipere quib⁹ gsonat. ff. si
qs cau. l. ii. al. ni. Preterea lex
dicit q̄ nō dīz qs se gmittere fra
gilitati cautōis. ff. ad treb. l. cogi
§. itē querit. ⁊. C. in qui. ca. i in/
te. ref. l. si. ⁊. C. vt vnicui. l. i. ii.
al. i. Tutorē suspectū nō facul
tates pue sed fraudulēta vel calli
da cōuersatio in rebus pupillari
bus gmedat. i. pbat. heres vero
solis facultatibus puiis suspectus
hī creditoribus vt hic. ⁊. ff. d pri
uile. credi. l. si creditores.

Licet hic tex. dicat q̄ paup̄ n̄
ē remouēdus. vt suspect⁹. nō tñ
dicit q̄ nō teneat satisfacere qz eēt
p. l. ii. C. de tu. ⁊ cu. qui nō satis.
l. ii. Et posset ille tāquā paup̄ se
excusare. vt. s. ti. i. §. s; ⁊ pp pau
pertatē. Est tñ hūc curator ad/
ungēdus. vt. s. de cura. §. inter
dū. ⁊. C. de pi. cu. l. i.

Laus deo. Finis primi libri.

Liber scōs isti. de rerū diuini.

Impator hic incipit tractare de rebus et hoc quoniam in ordine quod ita promissit. §. d. iur. na. gē. et ci. §. fi. et de rebus tractat usque ad titulum de obligatio. Et quod res acquirunt duplici iure. scilicet gētiū. et ciuili. in hoc titulo tractat qualiter acquirunt iure gētiū. usque ad titulum de usufructu. et ab illo titulo usque ad titulum de obli. tractat aliter acquirunt iure ciuili. Et quod res que nobis acquirunt alique acquirunt iure vel titulo singulari et de his tractat ab hoc titulo usque ad titulum de testa. alique vero res acquirunt nobis iure vel titulo vniuersali et de his tractat de testa. usque ad titulum de obli. ga.

Superiore libro

Res alique in primo primum sunt gl. i. apte nate sunt et in primo primum nostro.

Alique extra primum nostrum sunt Glo. i. non sunt apte nate ut sint in primo nostro ut res sacre de quibus. j. §. nullus.

Quedam res naturali iure communes sunt omnium Glo. f. usu non proprietate. quedam res sunt publice. quedam vniuersitatis. quedam nullius. quedam singulorum que ex variis causis cumque acquiruntur sicut ex. j. dicēdis apparere.

Gl. Interdum res sacre et religiose possunt esse in primo nostro ut si capiuntur ab hostibus. ff. de reli. l. cā loca.

Licet seruitutes dicantur esse nec in primo nostro nec extra primo nostrum nisi ut. l. i. ff. de usufructu. le. hoc intelligitur per se. quod seruitutes non possunt per se subsistere sed sunt adiuncte rebus. sicut in missio tigni non durat. nisi durate domo. Seruitutes ergo sunt in bonis nostris cum earum nomine agamus et excipiamus ff. de acquir. rerū do. l. re in bonis et. l. statuas. Publici vno modo dicitur quasi publici. scilicet omniū populi. ut §. ti. i. §. si quis. et. j. c. §. flumina alio modo dicitur publici vniuersi populi tamen ut campus marci. ut. C. de sacro sac. ec. l. fi. et l. b. d. magis vniuersi tractat.

Et quidem. Naturali iure cōia diuina sunt hec aer. aqua pluvialis. gl. i. de celo cadēs vel pluvialis. et mare. et per hoc lictora maris. et id ad lictus maris accedi potest. dum abstinence a villis et locis ibi positis. h. d.

Gl. Ea que hic dicuntur sunt cōia naturali iure. id est ius gētiū. quod est naturali ratione inductum. ff. de iur. et iur. l. oēs. §. quod vero. nam iure naturali primum meum non solum ista. sed et omnia alia cōia erant. quod non erat meum et tuum. Ad dicitur hic gl. vult quod illud quod primo appellatur ius naturale. id est finis appellatur ius gētiū.

Que hic dicuntur communia omnium. l. b. intelligitur. scilicet usu non proprietate.

Lict⁹ q² ē accessio maris eo/
dē iur⁹ cōfēt. ar. j. e. §. si tñ. r l3 di
cat q² lictora maris sūt ppli ro/
mam. ff. ne quid i loco pu. lictora
illō itell^r quātū ad iurisdicōz nō
quātū ad vsuz. q² v² sūt cōia. vt
hic. r. C. d. quadri. p. l. bñ a zeno
ne Ripa fluiis nō ē publica. l3 flu
mē sit publicū. vt. j. e. §. ripariū.
r rō dñe iter lict⁹ r ripā. pōt cē
q² mare assidue iundat. vñ lict⁹
ē pue utilitatē. r hic eius pprietatē
nō querit. vt. C. d. bo. q. h. l. fi. §.
fi. s3 iundatio fluiis raro venit. r
iō pōt cē utilitas i pprietate ripe

Villa h3 duas significatōes.
nā. alñ dñ casa vñ iula quedā in
qua nō hitat. s3 vel retia ponūt. l.
pp aquā ibi zngit l' fruct⁹ repo
nūt vt hic. r. ff. de vsufu. l. arbo
ribus. i. pii. Si vero ibi hitaret
cēt pñū vbanū. vt. j. ff. d. serui.
vi. pre. Itē alio mō villa dñ con
gregatio hoīuz. Quid sit mo
nimētū h3. ff. d. reli. l. ii. §. monu
mentū. Qd hic dñ d fluiibus i
tell^r d fluminib⁹ ppetuis. vt pa
dus r rhemus. quedā. n. sūt pri
uata vt fossata agri que qñq3 cur
runt. qñq3 nō. vt. ff. de flu. r ne
qd i flu. l. i. r. ii. r. ff. e. l. nō i fi.

Flumina. aut. Flumi
na r portus
sūt publica. r lictus maris dñ q²/
co plus extēdi pōt. h. d.

Si. Ins piscadi in portu r flu
minibus oibus cōe ē. nec
q sunt prio lōgo tpe piscatus aliū
supueniēte repellere pōt. ff. d. vsu/

ca. l. fi. nisi forte. xxx. an. ff. de vi.
r tēp. p. l. quiscuq. vel s3 Jo. p^rt
itelligi. d. l. qsqū qñ erat in pos
sessione piscadi. Add. d. hoc vi
de Ang. i. §. pce. Itē cōe ca
pi^r. l. i. i cōi. nā vsus piscadi i flu/
minibus nō ē cōis s3 publicus.

Quātūcūq3 mare aliquo tpe
plus extēdit i hieme l' estate tñ
ē lictus eius vt hic.

Riparij. Usus ri/
parū publi
cus ē. pprietas vero illorū ē quo
rū pñus adherēt. h. d.

Si. Ripe dicunt fluiis Si
via publica ē iter pñum
r flumē. idem iur⁹ ē r ripa. ff. de
acqui. re. do. l. marit⁹. Si do
min⁹ vellet icidere arborē positā
i ripa adherētē pñio suo. r pesca
toz nollet dēret pferri pis ator.
vt. ff. de vsu r ha. l. fi. r de vsufr.
fi cui⁹. §. itē nerna. Add. doc.
tñ tenēt q² cēt locus pñēdī quos
vide hic. Scdm pla. oia cōia
sunt publica nō ep nisi respectu
quorūdā vsuū. vt ecce mare r flu
mina r lictora r ripe i vsu oīum
aiantiū sūt i bibēdo i abluendo r
ymorādo r silia que erigit nā. s3
ius piscadi r retia faciēdi. solum
ppetūt hoīb⁹. s3 s3 Jo. cōe r pu
blicū sūt diuerse spēs. Additio
vos dicite vtrūq3 bñ loq sed vi
uerso respectu. q² si cōsideramus
cōe r publicū i se siue quo ad p/
prietatē. r vera ē opi. Jo. q² pro
prietas nō cadit in rebus cōib⁹.
aut grām⁹ publicū r cōe quo ad

usu. et hoc modo sit va opi. pla. ut
cōia publica dicat et si eō publica
dicant cōia nisi respectu quorū
dam usu. ut. s.

Lictorū quoqz. Usus
licitorū maris ē
publicus et iure gētiū. s. ppietas
eorū nullus ē. sic et ipsi maris. h. d.

Blo. Proprietas licitorū
nullus ē hoīs singlāris
s. sūt oīuz. et sic dicit a. s. nullus
statim. j. posito.

Universitatis +

Que sub publica necessitate vel
utilitate statuūt. i. aliq. universi-
tate dicūt eē universitatē et si sin-
guloz.

Blo. Alii iste res universi-
tatē dicūt publice si p-
prie s. publice. s. uni. ppli. ut. C.
d. s. l. ec. l. si. i. pri. s. alr accipit pu-
blicū. s. c. s. fluia. s. p illo qd est
publicū oīum ppiōz.

Theatra dicūt a theozādo. i.
ispiciēdo ut i arena yonēsi.

Stadiū ē octava ps miliaris
quā hercules currebat vno hāne
litū. ut pz i hystozis. Dia alia
scā ad usuz universitatē cā necessi-
tatē. v. l. et cā delectatōis s. docto.
sūt universitatē dñio et usu. Ad-
ditio. nā oēs civitates et ville pnt
hēre ppiū i cōi et burfas cōem. ff.
ad treb. l. oib. et ff. de l. i. civita-
tib. et l. si qz a suo. s. si. et l. si he-
res. s. i. l. pla. dixerit q sūt uni-
versitatē tū quo ad usu. Alia sūt q
sūt universitatē quo ad dñiuz et

fructū nō solū quo ad usu ut fun-
di civitatē et sui. ff. d in ius vo. l.
s. si hac. s. qui manumittit. et de
ver. sig. l. iter publica. et de dñe.
emp. l. s. celsus. s. i. Add. qñ i
cā universitatē illi de universita-
te pnt testificari. vide hic p doc.

Mulius aut. In bōis
nulli sūt res

sacre et religiose et scē. qd eiz divi-
ni iuris ē. nullus i bonis est. Et
res sacre sūt que rite p pōtīfices
deo dedicate sūt seu ad divinum
ministeriū deputant que nō pnt
nisi p captivitate hoīum alienari
h. d. Si qs auctoritate sua qñ
sacru sibi pstituerit. sacru non
ē s. pphanū. Locus in quo
edes sacre sunt edificate et diru-
pro edificio adhuc sacer manet.

Olum impatores erāt sacer do-
tes et sic loca sacra dedicabāt. ff.
c. l. sacra. Add. sed hodie lz vn-
gat impator nō tñ ē sacerdos et
ergo nō pōt dedicare. c. i. de sa-
cris. et ergo hodie non pnt dedi-
care. Bonaria. i. thurribula
cruces et calices. et qd dicit de alie-
natōe loquūt de illis nō de edib.
sacris que nullo mō pnt alienari
ut in auct. de al. et emph. s. et qz
cognoscim.

Constitō de qua hic ē. C. d. sa-
sanc. ec. l. sancimus.

Lā redēptōis captivozū aliq
res sacre pnt alienari. nā homīuz
aic quibulibet rebus pponēde
sūt. C. de sa. sanc. ec. l. sancim. i. si.

Add. hoc limita eē verū qñ tñ

meret de eorum morte glo. e. nō.
xi. q. ii. c. aurū hz ecclesia.

Item res sacre vt. s. possunt
alienari ppter debitū si qd habz
ecclesia vt in aut. de ali. z emphi.
§. z hic et. itē ppter alimēta pau
perū. xi. q. ii. c. aurū hz ecclesia.

Proprietatē. i. nō sacra.

Locus sacer definit eē sacer.
si ab hostibus capiat vt. j. §. i. i. i.
sup. §. i. z. ff. de relig. l. cum loca.
itē locus eē religiosus definit. qñ
ea remouent que talē eū redebāt
ff. co. l. sacra. §. illud z de relig. l.
antepe. §. si.

Religiosus. Scpe
hēdo mortuū in locū suū. eū religiosus
facit. Item socius inuito socio lo
cū religiosus facere nō pōt. sepul
chruz vero sic. ppuetatus aut in
uito usufructuario. nō pōt. Et si
cōcedit alicui mortuū inferre. lo
cus efficit religiosus. et si domi
nus postea peniteat. h. d.

Blo. Quis inferendo mor
tuū efficit locū religio
sus. i. inferēdo totū vel saltez ca
put cuius imagine agnoscamur.
ff. de relig. l. cum in diuersis. qd
si pticulariter caput ē in diuersis
locis. ille locus efficit religiosus
vbi maior pars. vt. j. de vulgari
substitu. §. si ex disparibus. si autē
equaliter neuter fm Jo.

In cōem locum purum inui
to socio inferre nō licet sed bene
in cōe sepulchrum. z hoc fauor re
ligionis iā facte. ff. cōi. di. l. sabin

z qd dī inuito socio nō posse in
ferre. intelligit. s. extraneū nam
ipse socius recte ibi sepeliri pōt et
sine cōsensu ceterorū maxime cū
nō est alius locus in quo sepelire
tur. ff. de reli. z sup. si. l. si plures

Item si alienus. Supra
sumat⁹ ē.

Blo. Proprietarius nō po
test inferre nisi pntēte
fructuario vel nisi testōre q vsuz
fructū legauit velit sepelire. ff. de
reli. l. ii. §. si usufructus.

In alienū locū pntente do
mino licz inferre z post illatidē
nō pōt penitere vt hic. si tñ pūo
pntit z post penituit añ illatio
nē sufficit semel voluisse. ff. de acq.
plu. ar. l. in die. z. j. p. §. Addi
tio. De ista gl. aliquatū dubitat
doc. vide Ang.

Sancte res. Res san
cte sunt porte
z muri ciuitatū. quasi pena legali
firmate. Item leges penales pro
prie vocant sanctiones. h. d.

Aduri ciuitatis romane san
cte sunt. z i dez in alia ciuitate vel
castro. ita q in ipsis nil facere li
ceat sine auctoritate pfidis. vt. ff.
eo. sacra. §. muros vel forte vni
uersitatis. l. z nō pūato. vt. C. de
op. pub. l. oēa.

Additio dicite hic ex mente
doc. q transcendēs muros ciuita
tis rome puniuntur pena capiē. ille
vero qui transcendit muros al
terius q ciuitatis romane puni
tur pena arbitraria. quia certa

pena cōtra illū nō reperit statu/
ta. 7 iō iudicis arbitrio reliquit.
l. i. in fi. ff. de iure deli.

Muros dicimus sanctos. i.
firmos a sanctio tis. nō calce vllā
pidibus. s3 lege firmati vt sequit.

Remus transcendēdo muros
gtra sanctiōem fris. qui pro illa
vice regnabat. decapitatus ē. vñ
lucanus. Frater nō primi ma
duere sanguine muri. Leges
penales dicunt sanctiōes. C. de.
ll. l. nō dubiū 7 hoc i stricta signi
ficatōe. quādoq3 ponunt largi
pro qualibet impiali lege. vt. C.
d no. co. 2fir. ibi colligētes vero.
Nūq3 largissime p collectione
tori inris civilis. vt i phe. ffoz

Singulorū autē.
Rerū dñia acquirunt. aut iuregētūz.
aut iure civili. 7 a vetustioribus ē
inchoandū. h. d.

Lomodus ē a vetustiori iure
incipere. 7 certuz est vetustius es
se ius naturale. qđ cum ipso gene
re humano reruz natura prodi
dit. ciuilia aut iura tunc ceperunt
esse cum ciuitates condi. 7 magi
stratus creari. 7 leges scribi cepe
runt. Additio pro pleniori in
tellectu huius ti. ponā hic diui
siōem. d. Jasonis. Diuidit
hic ti. in. xii. ptes. sm q sunt. xii.
modi quibus qritur dñum iure
naturali 7 gentiū. pñio qualr acq
rať dñum reruz. venatione seu
appñhenfiōe aialuz. fa ibi. §. itez
7 ea. qualiter acquirat captiu/

tate. tertia in. §. pterea qualr al
luuioe 7 inūdatiōe aquaz. quar
to. §. ch ex aliēa. qualr gmiriōe.
qnto i. §. ch in suo qualr acqrať
edificatiōe. sexto i. §. si tici⁹ quali
ter acquirat plantatiōe. septio i.
§. lre. qualr litteraz impositiōe.
octauo in. §. si qs. qualr acquirat
tur cultura. nono. i. §. thesauros
qualiter acquirat inuentiōe. de/
cimo. in. §. per traditiōem. qualr
acquirat traditiōe. vndecio in. §.
vendite. qualiter acquirat ven
ditiōe. duodecimo in. §. ampli⁹ con
temptu. vel si petitiōe vsq3 i finē
ti. Iure civili rez dñia acqui
runt. puta vñcupiōe. arrogatiōe
successiōe. depositatiōe monacha
tiōe de quib⁹ icipiet. j. d vñcup.

Statz cū pcreauit de⁹ gētes
icepit iulgentium.

Fere igit bestie. Fere be
stie. 7 volucres cetera
q3 aialia puta pisces in mari 7 q
in celo 7 in terra nascunt. simul
atq3 ab aliquo capta fuerit statz
illius esse incipiūt. Ad i nulli
us bonis ē. nālī rōne occupanti
concedit.

Nō interest feras bestias. vtrū
illius fūdo qs capiat an in alieno.

Si qs aut alienuz sñnduz in
gredit venādi aut aucupādi gñā
pōt a dño si id pūderit. phiberi
ne ingrediat. Quicqd aut eo
rū ceperis. eo vsq3 tuum intelli
gatur donec custodia tua coher
ceat. cuz vero euaserit tuā custo
diāz in libertatē se receperit. tuū

et definit. et rursus occupandū fit.

Naturalē autē libertatē recipere intelligit cū vult oculos tuos effugit. vult ita sit in aspectu tuo. vt difficilis sit eius persecutio. Si ferā bestiā ita vulneraueris. vt capi possit. nō aliter tua intelligas quā si ceperis. qz multa accidere solēt. vt eā nō capias.

Si res sacre sūt in nullius bonis nō tñ occupantur. qz sciendū qd res dicitur esse in nullius bonis sex vltis septē modis. s. natura vt hic. scō vt. j. co. §. pe. vt et nullius in iacta in vulg^o et a ptoze. tpe vt. ff. de acqui. rerū do. l. nūq. §. thesaurus et in his tribus hz locum hec regula. s. qd occupati ceduntur. Nisi qd i thesauro dicitur equitate. dimidiū dñō soli restituit vt. j. e. §. thau. itez cēsurā vt. s. e. §. nulli^o. itez cā vt in hēditate iacente que vicē dñi repñat vt. j. d. sup. ser. in pñci. Item culpa hominis. vt seruū egrotantem vt. C. delati. li. col. l. i. §. facimus. Itē iuris naturalis cōstitutio vt liber hō in nullius est bonis. ff. de ver. ob. l. inter stipulantem. §. sacraz. Hoc qd hic dī posse ingredi fundū alienū cā venādī nō hz locū. si causa requirendi seruū meū fugitiuū vt. C. de ser. fugi. l. ii. vel glandis colligende causa. ff. de glan. le. l. i. vel vt recipiam pecuniaz quā ibi abscondi vt. ff. ad expi. l. thesaurus vel si vindemiaz quam emi venditor

me tollere prohibuerit. ff. de acq. emp. l. qui pendētem. Additio isti casus intelligunt qd nō licet ingredi fundum cetera. s. sine auctoritate iudicis qui debet se facilem exhibere in ea prestanda d. l. ii. de ser. fugi. hoc verū i seruo fugitino. secus in alia re furto ablata. gl. est ord. i. §. s. hē. j. d. ob. que ex quasi delicto. i. in. l. i. §. i. de ser. fugi. hoc ē verum nisi cedant aliqua indicia et leuia qd res mea sit i domo tua. vid. Jaf. hic. Si qd post prohibitiōem sū dum tuū ingredit^r et feraz cepit. fm cōem opi. facit suam. Et hoc etia tenet glo. ff. de seru. rus. p. di. l. diuus.

Difficilis persecutio. i. impossibilis. sic etiam. ff. de acqui. po. l. iii. §. nerua.

Nō sequitur ceruus est vulneratus ergo capi pōt. C. de proba. l. neqz natales.

Nota qd inspicit quod euenire potest. sic. ff. loca. l. siqs domū §. idem querit. si sumptus vt. ff. ad treb. l. luci^o. §. pe. et ad. l. fal. l. in quātitate. §. magis. et ff. qui. ex ca. ma. s. et si per. ptozem. §. ferie. et ff. de ser. rus. pre. qui sella §. ii. et de dā. infec. qui bona. §. i. ter. tñ. §. ff. d. pecul. l. eo tpe. i. rñ so. Additio. Ad illam. l. eo tēpore respondeat. qd ideo ibi nō cōsiderat qd euenire potest. qz ille talis euentus non erat ciuili nec honest^o. futur^o igit^r euenit tñc de mū expectat cū ciuili et honest^o.

Apum. In his aialibus quorum natura est fera nec ex accidenti imutata ea regula est. vt occupanti cōcedant. in his vero animalibus quorum natura est fera. s; ex accidenti imutata et facta sunt mansueta. ea regula tradita est vt tūc demū occupanti cōcedant. qñ consuetudine reuertēdi ad priores domum pdiderint. In his vero animalibus quorum natura mansueta. neq; ex accedenti imutata. ea regula est tradita. vt quocunq; perueniunt in dñio tamen primi apprehensoris permaneāt. h. d.

Apum natura fera est. itaq; qñ in arboze tua pederint. anteq; a te in alueo pcludant. non magis tue intelligunt esse q̃ volucres que in arboze tua nidū fecerint.

Ideoq; si alius eas incluserit is ear; dñs erit. fauos quoq; si quos effecerint. quilibet eximere pōt. Idane itegra re. p̃usq; eximant. si p̃uideris ingrediēte; fundū tuū poteris eni iure p̃hibere ne ingrediat.

Examē. quoque qd ex alueo tuo euolauerit consq; intelligit esse tuum donec in cōspectu tuo sit. nec difficilis psecutio est alioq; occupandū sit.

Pauonuz quoq; et columbaruz fera natura est. nec ad rē p̃tinet. q; ex cōsuetudine euolare et reuolare solent. Nam et apes idē faciunt. quarum constat feram esse naturam.

Cervos quoq; qdam ita māfuetos hñt vt in siluaz ire et redire solent. quoz et ipsoz ferā esse naturaz nemo negat.

In his aut aialibus que ex cōsuetudine abire et redire solēt. talis regula p̃probata est. vt consq; tua esse intelligant donec animū reuertēdi habeant. nā si animum reuertendi h̃re deserint. et tua esse definūt. et sunt occupantiuz.

Reuertendi aut aium vidēse definire habere. tunc cum reuertēdi p̃suetudinem deseruerint.

Gallinaruz quoq; et anserū si est fera natura ideoq; ex eo possumus itelligere q̃ alie sunt galline quos feras vocam⁹. Itē alii sunt anseres quos feros appellamus. Ideoq; si anseres tui. aut galline tue aliquo mō turbati turbatue euolauerit. l; aspectuz tuuz effugerint. quocunq; tñ loco sint tui. tue ve eē intelligunt. et q̃ lucrandi aio ea aialia desermet surtuz p̃mittere intelligit

Bl. Alucus vas ē. vbi apes manēt. qñq; pro loco vn de flumē currit ponit. vt. j. e. s. insulam. Iste ver. idq; si ali⁹ eas incluserit. non videbat bul. bñ equ⁹. dicens magis timeo scādalū q̃ futurū iudiciū vt no. ff. de acquir. rerū do. l. in laqueū.

Si ingredientem p̃uideris et p̃hibueris. si acceperit non potes eum retinere vt det qd acceperit. q; cum dominus factus sit per occupatiōem nō video quā

destinat esse dominus. ar. huius.
§. qui tñ pudenti consulit.

Ex ante hic ponit pro vniuer
sitate apu. Aliquando ponit pro
pbatōe. aliqui pro iudicio. vt. C.
de aduo. di. iud. l. nemiñe.

Et forte seruat aliud de consue
tudine in hoc. §. et supiorib⁹ duo
bus. In ver. in his et aialibus
nō tria genera aialū. aliqua sunt
mansueta vt galline in qbus hz
locuz hec regula. vt vbiqz sunt
dñi eē intelligunt. vt. j. pr. §. itē
fera. prus. et in his hz locuz alia
regula. qz occupati cōcedunt vt.
§. co. §. fere. et §. illud. et §. apuz
et §. ex ante. Item fera naturalr
et accidētaliter mansueta. et in his
obtinēt pñs regula et fa. ad hoc.
ff. eo. l. naturalē p totā. l. vsqz ad
§. fi. Additio in quācū glo. vñ
cludere q apes sunt aialia fera
prus doc. tenēt cōtrariuz qz hñt
consuetudinez reuertēdi. et sic sunt
ex aialibus que habēt naturāz fe
rā. hz ex accidēti imutatā. viñ. d.
xpofo. Exteriora idicant ai i
teriora et secreta fa. ff. d. edil. edic.
l. si tñ. §. fi. Galline fere dictū
tur faham. Qui aialia dome/
stica aio lucrādi detinet si vt ha/
beat pēnas vel oua gmitit furtū
alias nō. nisi lucrādi aius inter
ueniat vt. ff. de fur. l. i. §. fi.

Dolus fit in vno ouo. et de
dolo nō agit in re minori duo/
bus aureis vt. ff. de dolo. l. si ole
uz. §. fi. et l. seq. et tamen pro vno
ouo agit furti vt hic. Et rō hui⁹

est qz furtum fit plerunqz et ideo
frequētius puniendū fm Jo. ff.
de pe. l. aut facta. §. si. Et nō ex
hoc qz quelibet actio ē pro vno
nūmo dat vt. ff. de dan. infec. si
pprietarius. ff. de quā. cū emā.
li. l. i. §. illud. Item dec regula fallit
in aliquibus casibus. nā si cōmō
tibi seruū et tu eū alis. nō repetis
a me expensas modicas. vt. ff. cō/
mo. l. in rebus. §. pñt. et ff. de im
pē. in re. do. fac. l. et aff. Item exci/
pit actio doli vt. §. dictū ē. Item
excipit casus. l. ex damni i pra. ff.
de dā. infec. Additio idem di/
cunt doc. in expensis famuli facti
in infirmitate si modice fuerint.
qz nō possunt repeti a dño. Al
plus dixit gl. nō. m. l. arboribus
§. de illo. ff. de vsufu. qz pro tpe
infirmitatū famuli tenemur eidez
pñtare salariū. Item qz ex quo non
stat per eos. hz ppter infirmitatē
excusant. l. cū hñs. §. Stichus. ff.
d. sta. l. i. q opas. ff. loca. l. i. §. di
nus. ff. d. va. et extraor. co. qz litat
d. Jas. et vñ si ē famul⁹ ad certū
tps qz p eū nō stetit. si alit cēt fa/
mul⁹ hñ pñitōe tps locat⁹ pos
set expelli hz cēt icādālū qz inqñ.

Item ea q ab hostibus.
Item ea q ab
hostibus capimus iure gentium
statiz nra fiñt. adeo qdem vt et li
beri homines in seruitutē nram
deducant. qui tñ si euaserit a nra
ptate. et ad suos reuerfi fuerit pñi
nū statū recipiūt. Item lapilli et
gēme. et. q i lictor maris inueniūt

iure nāli statiz iuētoris fūit.

Itē q̄ ex aialib⁹ dñio tuo sub
iecta nata sūt eodē iur tibi acq̄rūt
Bl. Hostes dicūt q̄b⁹ pplis
ro. bellū idigit vel ipi po
pulo ro. ff. de cap. l. hostes. 7 d. v.
fig. l. hostes. 7. l. quos nos ho/
stes. Quasitē dī q̄ aio 7 corpe
euasit. ff. de capti. l. nihil. i. p̄m.

Lapilli dicūt lapides p̄ciosi
7 que sit vīa iter lapillos 7 gem
mas 7 margaritas. ff. de au. 7 ar.
le. l. 1. 7. l. nō sint. §. si. Lapil
li 7 gēme sūt iuētoris. ita demū
si occupat nō alit. nā i supiori. §.
7 i alius tractat⁹ d̄ his que p occu
patōz querūt. vñ hec vicinitas
scripture inuit q̄ idē psequit. ff.
d̄ testa. l. hīdes. §. s3 7 si notā. 7
ff. de le. l. si finis pluriū. §. si. et
aduerbiū silicndinis qd̄ ē i p̄m.
§. dat apte itelligere aliud eē in
thesauro. cui⁹ tractat⁹ ē valde ab
hoc sepatus. vt. j. e. §. thesauros.
7 iō p̄mū videti 7 inueniēti nō
capiēti querit. In v. itē ea q̄
ex aialibus. mutat stillū 7 māz a
supiorib⁹. 7 dicit de his que acq̄
rūt p accessione discretā. s3 i. §.
p̄terea loq̄ de accessiōe p̄creta.

Ita ex aialibus nris siue rō
nalibus vt ancillis siue irrōnali/
bus de p̄io. §. de iur p̄io. §. sui.
de scdo. ff. de rei ven. l. itē si fru/
mētū. §. idē scribit. Et qd̄ dī de
dñio itelligit ē d̄ quasi. vt si bo
na fide possides aial irrōnale. vt
ff. de acqui. pos. l. bōc fidei. §. si.
nō ita i aiali rōnali vt. j. e. §. i pe

culduz. 7 rō vt ibi. qz p̄tus ancilla
rū nō sūt in fructu vt ibi.

P̄terea <sup>p alluio/
nē.</sup> d̄ p
alluionē agro tuo flumē adiecit
inregētū tibi acquiris. Est autē
alluio incremētū latēs.

Der alluionē aut id videt
adici quod ita paulatiz adicit. vt
intelligere non possis quantum
quoquo momēto t̄pis adicit.

d̄ si ius fluis de tuo predio
aliquā p̄te detraxerit. 7 vicini p̄
dio appulerit. palam est eam tuā
permanere.

Plane si lōgiori tempore fū
do vicini tui hēserit. arborēsqz
q̄s secū traxerit in eum fundum
radices egerint. ex eo tēpore vi/
dentur vicini fundo acquisite eē.

Insula que in mari nata est.
quod raro accidit. occupātis sit
nullus eiz eē credit.

At insula in flumine nata qd̄
frequenter accidit. si quidem me
diam partem fluminis teneat. cō
munis est eoz qui ab vtraque
p̄te fluis. ppe ripaz p̄dia poss dēt
p mō latitudis cuiusqz fūdi. que
latitudo ppe ripā sit. d̄ si alte
ri parti p̄ximoz sit. eoz ē tantū
qui ab ea parte prope ripam p̄e
dia possident.

Quod si in aliqua p̄te diuisū
flumen sit. deinde infra. vñtūm
agrum alicuius in formam in/
sule redegerit. eiusdem perma/
neat is ager cuius 7 fuerat.

Ad si naturali alueo in vniner/
suz derelicto ad aliā ptem fluere
cepit. por qdē aluenus eoz ē q p/
pe ripā eius pda possidet. p mō
s. latitudinis cuiusqz agri. q lati
tudo ppe ripā est.

Mouit aut aluenus eius iuris
esse incipit cuius 7 ipm flumē. i.
publicū. Ad si post aliquod tps
ad priore aluenz reuersuz fuerit.
flumē. cursus nouus aluenus eo/
rūte incipit. q ppe ripā pda pos/
sudet. Alia sane cā est. si cuius
ager totus inundat⁹ fuerit. neqz i
undatio agri vel fundi spēm cō/
mutat. 7 ob id si recesserit aqua.
palā ē. cū funduz eius manere cu
ius 7 fuit.

El. Ineremētū alluuiōis a
nobis ppēdi nō pōt. 7 b
pp ibecillitatē nālis visus q tam
subtilia ppendere nō pōt vt ēt
i cucurbita pz que cito crescit. tñ
papi nō pōt q tū crescit quoquo
mōnēto tps. In quodā ge/
nere agroz cessat ius alluuiōis
vt in agris militibus assignat⁹ a
pncipe qui limitati dicunt. ff. e.
l. i. agris. 7 rō in ea. l. in fi.

¶ Pars agri. vi flumis stracta
7 fundo alterius appulsa. si tñ il
li fundo heferit vt in eo radices
fecerit. vll illa terra appulsa vni/
tatez alteri terre fecerit fit illi⁹ vt
ff. de dā. ife. l. hoc ampli⁹. §. ita
demū. Et hec imixtio cognosceſ
p rusticos q talia sciūt. vt in aut.
d nō alic. aut pmi. §. qd dictū ē.

¶ Licet arbores vi flumis appul

se videant illius fūdi vſio acqſite.
tñ dāf prioz dño rei vēdicatio ſz
Ad. ſz nos dicim⁹ q dāf actio
i factū ad extimatiōem dāni. vt.
ff. de rei vē. l. i. rē. §. itē. ſz rei vē/
dicatio nō dāf. vt. ff. de dā. infe.
l. hoc amplius. §. alphenus. Ad
ditio. Ad si facto aq arbor vnus
coaluit fundo alterius. nō hz lo/
cū vtilis rei vēdicatio nec actio i
factū. Et iura in glo. all. loquū/
tur qñ facto hois istud accidisset
secus si facto aque vt hic. 7 ita in
telligit gl. in. d. §. de arboze.

Insula dicit⁹ locus vndiqz cir
cundatus. aqua vt hic. 7. ff. eo. l.
adeo. §. insula. 7. l. insula. Alias
qñqz p domo in mari posita. q i
falo. i. i falso posita est scōm vsyd.
Itē qñqz pro qualibet domo. ff.
d eo q cer. lo. l. iii. §. si qs insulā.

Ad media pars flumis pōt ſei
ri accepta corda. 7 pñcto posito i
medio iter vtrūqz agrū. 7 tūc si
est ex vna parte tñ illi cedat. als
fm q punctū extendit. vt colligi
tur. ff. eo. inter eos 7. l. seq. Ex
his pz q pro diuiso possidet in/
sulā 7 habet dominuz circūdan/
tes flumē. ff. eo. pro regione.

Insula ē cuiusqz fundi p mo
do latitudinis. s. exstis ab vna
parte. cuz plures sint ex vna pte
7 vnus fundus latior ē q fund⁹
alterius. Et in hoc tantuz fron/
tem agri cōsidero vt. ff. eo. l. in/
sula. in pñci.

Ad ditio ver. q si i aliqua par
te diuisum. diuersimode pñctat⁹

secundum diuersos intellectus.
vide glo.

Si flumen prioris alueo de re
licto ad aliaz ptem fluere cepit. et
post aliquod tps ad porē alueū re/
dierit. tūc nouus alue⁹ illoz cē i
cipit q ppe ripā pda possident
hoc ē verū qm ad rigore iuris.
nā de eqtate viz obtinet. i. nō ob
tinet vt. ff. eo. l. adeo. §. insula in
fi. Ad q flumia vicē iudiciz
obtinēt qz dāt et auferūt dñia vt
hic. et. ff. eo. l. ergo. §. alui. 10.

Inundatio flumis si nō gmu
tat spēm agri nō mutat dñū hoc
ē vez si eodē impetu recessit quo
vicit. nō si diu cooptū tenuit. ff.
de flu. et ne qd in flu. pu. §. si fos
sa in fi. Remanet dñum tpe
iundatiōis. et hoc si pp impetum
aquaz vt hic. nō vt ibi faceret al
ueū. ff. qui. mo. vsufra. amit. l. si
ager. Ad hic dī de inundatio
ne vez ē qm ad ppuetatez nō q
tū ad possidē qz possio indubi
tānt. tpe inundatiōis amittit. vt
ff. de acqr. pos. l. iii. §. labeo. et. l.
q vniuersas. et. l. pomp. i. rñso. tñ
aqua recedēte. possio restituēda
ē. vt. ff. de iti. ac. qz pu. l. i. §. sz et
fi qs. Additio Ex pdictis di/
xit Bar. dictū egregiū in. l. nāli
ter. ff. de vsuca. qz isti qui possi/
dēt predia iuxta flumia. que sepe
ea inundare solēt raro prescribūt.
probat ipse. nam ex tali munda/
tiōe. perdit possessio. ergo et in/
terrumpit prescriptio. l. sine pos/
sione. ff. eo. ti. que interruptio

tanq naturalis oibus prodest. l.
naturaliter. ff. de vsucap. Et idē
dixit tempore belli celestis hoc ē
epidemie que viget in loco pos/
sessio. qz perdit possessio. et inter/
rumpit prescriptio. de quibus p
eum in. d. l. naturaliter.

Lumex aliea materia.
Lōficiēs ē re
aliena aliqua speciem ad priorem
materiaz nō reducibilis. bona fi/
de. et nomine ppuo efficiē domi/
nus speciei. secus si sit ad priorem
materiam reducibilis. h. d.

Glo. Facta intelligit. si ce/
pta lz nō pfecta. vt. ff. §.
au. et ar. le. l. si si fuit. §. qd ergo.

Ad casum huius. §. requirit
q bona fide. ff. ad exhib. l. de eo.
§. si quis ex viuis. Et suo nomi/
ne vt. ff. de acqr. rerū do. l. adeo
§. cū quis in priu. et. l. quicqd. §.
ii. Adde tertiu q non possit re/
dire ad priorez materiaz vt in fi.
huius. §.

Si duo specificāt vnus bona
fide alius mala. res erit specificā/
tis bona fide vt. ff. qui ad li. pro.
cla. nō li. l. si duo. Idem si ex di/
uersorūz matenis speciez fecit ex
vnius bona fide ex alterius mala.
simile si ptem suo nomine priu
nomine domini specificat qz sem
per res cōsequit bonaz fidem

Quando rex. dicit si qs ex alie
nis spicis frumētū fecerit. i. dete/
gerit. vt. ff. eo. l. adeo. §. cū quis i
fi. sic. §. de liberti. §. fi.

Adulsum. i. nectar siue stila

Idiam. Coliriū. i. vnguētum
ad oculos. Sabini ⁊ eorum se
quaces dixerūt. spēm cedere oīo
matie. S3 pculus cū suis sequaci
bus dicebat ecōtra. s. vt specificā
ti tñ cedat. vt. ff. eo. l. adeo. §. cū
quis. Adedū seruāduz est. vt
hic ⁊. s. qui. ma. nō po. §. pe. sed
tñ ar. ptra. ff. de neg. ges. l. nenze
m^o. Licet hic tex. exemplifican
do ponit exemplū de frumento
facto ex alienis spicis ⁊ ponit in
ter illa que nō possunt rednci ad
priorē materie statū. nō tñ ppter
hoc vult qd frumētū cedit specifi
cātū. qz cēt cōtra. l. adeo. §. cū qd
in fi. ff. e. Additio Et rō huius
ē qz quis excutiendo frumentum
de spicis nō dicī facere frumē
tū. sed solum detegere vt. s.

Licet ea que hic dicunt. qd fa
ciēs spēm ex aliena materia effici
tur domin^o rei specificate. videat
tur ptra regulā. que dicit. qd ex
re mea ē vel nascit. meū ē vt. ff.
ad exhib. l. de eo. §. si quis in fi. ⁊.
ff. de rei vendi. l. solū. §. meū. qz
illa regula. locū habet in. v. casu
bus primus vbi dominus specifi
cauit. scōs vbi alius mandato do
mini. tertius vbi sine mādato. s3
dominus ratum habuit. quartus
vbi alius mala fide ⁊ suo nomi
ne. qntus vbi per alium bona fi
de. s3 res pōt ad ppiam materiā
reduci. ⁊ nullus illoz casū ē hic.
ergo iste tex. nō ptraīat regule.

Licet iste tex. defendat a re
gula iaz dicta. tñ adhuc v3 cōtra

aliām regulā que dicit neminem
cum alterius iactura debere locu
pletari. ff. de cōdi. inde. l. nā natu
ra. Solutio. licz hec spēs fiat sua
quo ad dominiū. tñ actiōe in fa
ctū teneat ad extimatiōem. ff. de
rei vendi. l. i. rē. §. itē si quecum
q3 ⁊. ff. de do. inter vi. ⁊ vx. l. si
mulier. §. i. ⁊. l. seq.

Quod si ptim. Si par
tiz ex sua ma
teria. ptim ex aliena fecerit aliq
spēm quisq3 veluti ex suo vino ⁊
aliō melle mulsuz miscuerit. aut
suis ⁊ alienis medicamētis. ēpla
strū aut coliriū. aut ex aliena ⁊
sua lana vestimētū fecerit. dubitā
dū nō est hoc cām eū esse dominū
qui fecerit. cū nō solū operā suā
dederit. s3 ⁊ ptē materie pstatit.

Si alienā purpurā quis vesti
mēto suo intexuit. l3 pciōsior sit
purpura. accessiōis iure cedit ve
stimēto. ⁊ qui dñs fuit purpure
aduersus eū qui subripuit habet
furti actiōm ⁊ gditidez. siue ipse
fuit sit qui vestimētū fecit siue ali^o
nā extincte res l3 vendicari non
possint gdiū tñ a furibus ⁊ a qui
busdā aliis possionibus pñt.

Gl. Ad hic dī acquiri do
miniū specificātū intelli
tur. nisi posset reduci ad priorē
materiā tñ enī sit cōs habita rō
ne materierū ⁊ nō cedit specificā
ti. vt. ff. eo. l. qeqd. §. si. in fi. idē
forte qñ mala fide fecit l3 reduci
nō possit vt i gl. Dicitū hic d pur
pura intexta nō itellr i filis sed in

telligit q̄ imiscuit partē purpure aliene. s. manicā, vel gironē.

Nota hic preciosius accedere vilioni sic. ff. de cōtra. emp. l. si in emptione l3 videat̄ contra. ff. de edil. edic. l. iustissime. 2. j. de fide ius. §. fideiussores. qz loquit̄ hic §. quādo dicta purpura grā omā di vestimentū fuit appohta. si at ecōtra scilz vt vestimentū fuiret purpure vt forte eaz fuaret tunc cedit vestimētū purpure. 2 ita lo quāt. ll. cōtrarie. vt. ff. de vsuca. l. rerū mixtura. §. quid ergo. 2 ff. de au. 2 arg. leg. l. 2 si non sint §. perueniamus. Si autē neutz cā alteri⁹ apponat̄. tūc neutz alteri cedit. vtrunqz possidet. ff. d̄ vsucap. l. rex mixta. §. qd ergo.

Ille q̄ s̄bripuit p̄cē matie tenet̄ qdi. s. furtiua vlt̄ qdi. si n̄ cā. ff. d̄ condi. si. cā. p̄ totū. **N**ota q̄ gl. exēplificat̄ d̄ fure dicit. nā forte erat sartor. **R**es furtiua ē sumpta pōt qdi a fure 2 a p̄do nibus 2 malefidei possessoribus. vt hic. 2. j. de ac. §. sic itaqz. 2. ff. vsufrui. quēad. ca. l. si. in fi.

Si duoz materie. Si materie ex volūtate duorū dñorū cōfufe sint. totū id corpus qd ex confusiōe sit vtriusqz cōe est. veluti qui vīna sua confuderint aut massas argenti vel aurī cōslauerint.

¶ Quia dñus acquiritur non solūz specificatōe. vt s̄. e. §. cū ex aliena. 2. §. q̄ si. 2 ē accessiōe. vt. s̄. e. §. si tñ. l3 ē cō-

fusiōe vt hic. **I**te imixtiōe. vt. j. p̄ci. §. quid si frumentū. **¶** At ille. §. locus habeat requirit̄ q̄ voluntate. nā si sine volūtate alterius vnus fecit inde spēm puta mulsz vel vas ex argento meo 2 suo. erit sua iure specificatōis nō zmixtōis. vt. s̄. e. §. cū ex aliena. 2. ff. de rei ven. l. si frumentū §. 1. **C**ōfusa dicūt̄ siml̄ fusa.

Sed si diuerse materie sint 2 ob id ppria spēs facta sit forte ex vino 2 melle mulsz. aut ex auro 2 argento electrū. idē iuris ē. nā 2 hoc casu cōez esse spēm non dubitat̄. **¶** Quod si fortuita 2 non voluntate dñorū cōfufe fuerit vel diuerse materie l̄ que eiusdem generis sūt. idē iur̄ esse placuit.

¶ Fortuita mixtio diuersarū materierū facit rē cē cōem. hoc tamē veruz ē si separari non possunt. vt hic in exēplis tex. Si tñ possent separi tūc qui libet vendicaret suūz. vt. ff. d̄ rei ven. l. si frumentū. §. sed de plū bo. ff. de re. do. l. lacus. 2. l. flā gna. §. si.

¶ Quod si frumentū. Si frumentum tui frumento tuo mixtū fuerit. si q̄ dez fuerit ex voluntate vestra cōmune erit. quia singula eorū corpora. i. singula grana que cuiusqz propria fuerint. ex cōsensu vestro cōicata sūt. **¶** Quod si casu mixtū fuerit. vel tuius id misce rit sine tua voluntate. nō videt̄

cōmune eē qz singula corpa i sua substantia durāt.

Sed nec magis istis casibus cōmune sit frumentū q̄ grex in tellurē cōmunis. si pecora tici. tuis pecoribus mixta fuerint.

Sed si ab alterutro vestrū totum id frumētū retineat. in rem quidez actio p modo cuiusqz frumenti cōpetit. Arbitrio aut iudicis continetur vt ipse estimet q̄le cuiusqz frumētū fuerit

§1. Supra dictū fuit quādo pfundū ita vt separari non pnt. nunc videndū quando singula corpora in sua substantia durant. quo casu dicū misceri.

Licet ex gmixtione facta de spēsbus cōtra voluntatē dñi ipse res non cōicent. et sic quis nō priuatur re sua. hoc tamē fallit i pecunia cōmixta. vt. ff. de solu. l. si aliam. Add. Et hanc opi. tetigit glo. in l. si alicui. 2. l. singularia. ff. si cer. pe. et eā sequit bart. et cōter doc. qz multa singularia reperiunt in pecunia numerata l. singularia. ff. si cer. pe. S3 dñs Lhuillo. de cas. 2 Raf. fulg. reprobant eā. vide do. Jas. hic.

Quod hic dicit de frumento non habet locum in frumēto bona fide consumpto. tunc eim daretur actio in factum. vt. ff. ad. l. acquil. l. qui occidit. §. si quis alienum vinuz.

Iudex hic arbitrabit qz cui libet tantum frumentū restituat. quantum fuit suuz quādo nō ap

paret. quod fuerit suū. et hoc propter impossibilem discretionē. vt. ff. de vsufru. l. fructuariū. §. si viuaris. Si autem apparet qz cuiusqz fuerit hoc iudex estimet vt subicit. Additio. Vos plerumqz dicite ex mente doc. si tuuz frumentum fuit cōmixtum cum meo volūtate tua. tunc efficitur cōmune et vnicuiqz nostrum cōpetit actio cōi diuidundo. l. i. C. cōi diui. Aut fuit gmixtuz cōtra voluntatē tuaz vt hic. et tunc aut est facilis separatio frumenti tui a meo et tua grana per te vendicari poterūt. l. si frumētū. §. si plūbium. ff. de rei ven. Aut separatio est difficilis. et tunc iudex arbitrari debet circa duo hoc ē quantitatē et qualitatem. non autē circa corpora frumenti vt hic. vt pro modo quantitatis et qualitatis restitutione fiat. Illud tamē nūquāz iudex statuere debet vt spēs diuidant. quaruz diuisio operat earum diminutiones. l. usufructuarium. §. si in viuaris. ff. de vsu.

Cum in suo. Edificiū ce dit solo. et ideo si quis ex aliena materia in suo solo edificauerit. efficitur dñs edificiū. quo durante non poterit materia vendicari ab eo qui dominus fuerat materie. eo autē destructo vendicari potest nisi dupluz estimatiōis fuisset cōsequutus h. d.

Lex. xi. tab. dat actionem betigno immuncto ad duplū estimā

tionis et non stat rei vendi. vel ad exhib. durante edificio. et hoc ne edificia destruantur. et sic civitas de forme. Add. vt. l. cetera. §. i. ff. de leg. i.

Appellatione tigni in actione de tigno iuncto. venit ois materia ex qua edificia fiunt.

¶ Solū suū intelligit et si alius ibi habeat usufructus et ipse nudā proprietate. vt. j. de here. insti. §. i. Si quis edificauerit mala fide ex aliena materia non habet locū iste tex. nā vēdicat tignū. vt ff. de rei ven. l. in re. §. tignū. ar. a contrario sensu. vel ar. ex exceptione que ibi ponit. et mirabitur licet vt ibi nō. Add. et lz iste qui mala fide edificauit. nō apl^o possidet materiā. l. cū qui edes. ff. de vsuca. tñ dolo desit possidere. et ita rñdet iuriscōsul. in. l. i. §. si. d. tignū. mūc. paria cum sunt possidere et dolo desuisse possidere. l. is qui dolo. ff. de rei ven. Et qz in ras in litē vrbis nō deformabitur vt in. d. l. re. §. tignū. Et si agitur rei vendi. tollit actio de tigno iuncto. qz vna actio per aliā tollitur. vt. j. Quod edificat in solo alieno solo cedit. s. si edificium in ipsa terra configitur. domus ergo non affixa solo non cedit solo. ff. eo. l. ticius. Et facit ad hanc regulam. C. de edifi. pu. l. v. idē in satis et plantatis quod hic i edificius dicitur vt infra. e. §. si tici^o et. §. qua rōe. vñ v.

Quicquid plantat scribit vel

edificat. Omne solo cedit radices si tñ egit. Nec ob. l. in tñ ff. de rerū di. qz ibi loquitur in edificio facto in mari quod est occupantis vt supra.

Is qui materie dñs fuerat dominus esse non desinit. s. cā edificatōis. sed alia cā pōt desinere vt ff. de vsucap. l. rerum mixtura. §. labeo. Is qui ex aliena materia edificauerit. non pōt cōueniri ad exhibendū. nisi mala fide fecerit. vt. ff. de rei vendi. l. in rem. §. tignū. et ff. de tign. mūc. l. si. Sz et tñc nō eximif lz in litē iuraf. vt ff. de solu. l. qui res. §. si. qz arbitrarie sūt iste actōes. ff. de in lit. iur. l. in actionibus. et. j. d. actio. §. preterea

Actione de tigno iuncto tenet et ille qui iunctū habet lz ipse nō iungit. et et tenet ille qui iungit lz nō possideat. sed altero solū nēte alter liberaf. vt. ff. de his qz deie. vel effu. l. si vero. §. positū. et de flu. l. si. in fi. et. d. l. competit. §. si. Si is qui cōuenit actione de tigno iuncto. magis vlt re reddere et exungere qz duplum prestare nō audit qz ppter vilitatem hoc fuit statutu. vt. j. e. qz ideo et. et. ff. de no. oper. nuncia. l. propter. et. ff. deie. l. i. cetera. §. si duobus.

Ille actio d tigno iuncto cōpetit et d cū qui bona fide iungit. vt hic. et d mala fide iungere alia pter hanc actionē auxilia cōpetūt vt rei vēdi. Itē ad exhib.

Item actio furti. Item conditio furti
ua 7 qd est hec actio de tigno mihi
cto pz infra d act. §. sic itaqz. 7 ff
de tign. munc. l. i. in fi. 7 l. fi.

Quod hic dicitur in domibz
ide intelligitur si fuerint in capis
vt subicit. qd io 2c. ad hoc. ff. d. v
bo. sig. l. vrbana predia. quidam
tame d. Item ide si fuerint in vi
nea. vt. ff. de tign. munc. l. i. Ad/
ditio. doc. ita pertransiunt cura
glo. tame vt cessare ro istius act.
f. deformitas vrbis.

Quod hic dicitur si non fue/
rit dupluz cosequantis hoc intel
ligitur cum effectu. ar. ff. de his
qui deie. vel effu. l. pceptione. et
sic no ob. ff. d. tign. munc. l. i. in fi.
quia ibi lz exegit no tñ cum effe/
ctu fuit zsequutus.

Dirupto edificio vñs mate/
rie potest eam vendicare non ob
stare aliqua pscriptoe. ff. d. rei ve
di. l. in re. §. fi. qz nec prius agere
poterat. vt. C. de an. excep. l. i. §.
fi. Alio ergo si mala fide inun/
xit. quia tunc agere poterat. vñd
xxx. annis repellitur a rei vendi.
v. C. de prescrip. xxx. an. sicut.

Additio. Nota hic notabilem
casu in quo melior e conditio do
losi q non dolosi. qz dolosus pt
vti beneficio pscriptois no dolo
sus vero nequaquz. Sed hoc n
zringit ex dolo aliquo sed ex ne/
gligencia no petetis

Et ex diuerso. Siquis i alie
no solo ex sua materia do
mū edificauerit illius sit domus

cui solum e. concor. l. si is d que.
Et hoc casu materie vñs pprie/
tatem eius amittit. qz voluntate
eius intelligit esse alienata. Et
hoc si non ignorabat se in alieno
solo edificare. 7 ideo hez dirupta
sit domus. materiaz tame vendi
care no potest.

Certe illud constat. si in pos/
sessione constituto edificatore so/
li dominus petat domuz suam
esse. nec soluat precium materie
7 mercedes fabrorum posse eum
constat per exceptionem doli ma
li repelli. vtiqz si bonefidei pos/
sessor fuerit qui edificauit. Nam
scienti alienum solum esse. potest
obici culpa. q edificauit temere i
eo solo. quod intelligeret alienū
esse.

Si. Qui mala fide in alieno
solo edificat. dirupta do
mo non potest materiaz vendica
re quia alienata est. Si materia
fuerit sua. secus si ex aliena mate
ria in alieno solo. C. de rei ven.
l. ii. in fi. vnde dic. aut d mea ma
teria in meo solo. 7 tunc planum
est. aut de aliena in meo. et tunc
vt supra progr. §. aut de mea in
alieno. 7 tunc vt hic. aut de alie/
na i alieno tunc vt dicta. l. ii. C.
de rei vendi.

Exceptio doli locū habet vbi
cunque equum sit exceptionem
locum habere siue alia competat
siue non. vt. ff. de exceptio. doli.
l. i. §. generaliter. 7 argu. j. codē.
§. littere.

Ista bona fides de qua hic requiritur quod sit ab initio et ex post facto. cum edificauit. nam si antequam edificet sit bonefidei. et cum edificat malefidei sit. eligitur quedam media via. ita ut nec tantum malefidei puniatur neque tantum bonefidei expensas compenset. quod promittitur abbasio. ff. de rei ven. l. iulianus. si in aliena et fa. ad hoc. ff. de minor. l. iura. §. venditibus.

Hic magistra. Cum ipendo in rem alienam. aut suo aut meo nomine. pro casu loquitur titulus de negotio. gest. ff. 2. C. si meo nomine tunc aut fructum gratia. et ex fructibus deducitur. et alius nullus fructus intelligitur. Additio. nisi deductis expensis. ff. de sol. ma. l. fructus. ff. fa. h. l. fundus. Aut cum rei suande. et tunc aut de nouo faciendo aut non. pro casu si bonefidei habeo exceptionem non actionem ut. §. pr. §. 2. ff. de condi. inde. l. si in area. 2. ff. de ex. do. l. paulus et hoc secundum opinionem. Jo. §. 2. ff. de rei ven. l. et actionem dabat. et per eum. ff. de pe. h. l. h. f. d. i. §. 1. Sed ibi ipso gestu. negotium fuit hereditarium. quod necesse habuit facere. ut habuit actionem. ut. ff. si per h. pe. l. si. 2. C. de rei ven. l. ii. et l. domum. Sed Jo. contra. ut dictum est et fa. et pro eo. ff. de rei ven. l. sumptus. 2. ff. de ac. emp. l. idemque 2. ff. de pe. here. l. plante. Si vero malefide tunc nec agendo nec excipiendo seruio ut hic. nam neicem mihi volui obligare. ut. ff. de condi. di. l. in hoc iudicium secundum Jo. Sed. Ad.

et hic dabat negotio. gest. l. si pupilli. §. 3. et si quis. Sed ibi nomine alieno gerebat. Item pro eo. C. de rei ven. l. ii. Sed ibi loquitur quasi ex aliena materia. et in alieno impenditur. ut ibi plene notatur. Si vero in reficiendo. et tunc aut bonefidei et tunc necessarias et utiles per volem exceptionem voluntarias per abasitionem seruam nisi dominus tamen vellet dare quantum possumus habere his ablatis et abasitis. ut. ff. de rei ven. l. in fundo. Si vero malefide impendo. necessarias per officium iudicis. cum tamen possideo. utiles per abasitionem seruio. voluntarias nullo modo. ut. C. de rei ven. l. domum. Hic est quod dixit bul. hic quod expensas repetam quicquid per actionem. per actionem. ut. ff. de negotio. gest. l. si pupilli. §. 3. et si quis. Item et per eum. per exceptionem ut hic Item et per eum. per officium iudicis. ut. d. l. domum. C. de rei ven. ut et hic rei ven. di. locum habeat. In penultione vero hereditatis bonefidei. possit fuisse actus. at malefidei. possit. necessarias et utiles per officium iudicis aliter per exceptionem volem. re exente meliori in qua facte sunt voluntarias radit. ut. ff. de pe. h. l. plane. Additio. aut edificatum in alieno quod pedem supra meum nullo iure finitum possum tollere propria auctoritate. Dicitur quod non licet quodammodo. §. si pectus. ff. ad. l. agl. 2. l. glauc. ff. de da. i. fec. mihi si prius denunciet illi quod hereditatem pectum supra meum. Et an duo arbores si muli iuncte censentur una arbor. an plures. ut sic accipitur quod iciderit ar

borē dēat gdenari p duplici arbo
re an p vna. dic q si iuctura est
supra terrā q dī vna. al' sec^o. l. si
gemina. ff. arb. fur. ces. 7 ibi vide
bar. nō. ad plures qōnes.

Si tici^o. Plātata 7 lata ce
dūt solo. si tñ plātata ra
dices egerint. Si tici^o alienā
plantā in solo suo posuerit iph^o
erit. Ex diverso si ticius suā
plātā in meui solo posuerit meui
plāta erit. si mō vtroqz casu radi
ces egerit. aūquā. n. radices ege
rit pmanet eius cui^o fuerat. adeo
aut ex eo tpe quo radices egerit
plāta. pprietas eius gmutta^r vt
si vicini arbor. ita terrā tici p^res
ferit. vt i ei^o fundū radices ege
rit. tici effici arborē dicimus.

Rō. n. nō pmitit vt alteri^o ar
bor cē intelligat. qd ei^o in cui^o sū
dū radices egerit. Et iō ppe
ghmū arbor posita si in vi. mi sū
dū radices egerit cōis erit.

Qua rōne aut plante que ter
ra coalescūt solo cedūt eadē rōne
frumēta quoqz que lata sunt. so
lo cedere intelligūt.

Leterū sicut is qui in alieno
solo edificauerit si ab eo dñs pe
tat edificū defendi pōt p exceptō
nē doli mali sū ea que diximus.
ita eiusdē exceptionis auxilio tu
tus cē pōt. is qui in alienū fūdū
sua impēta bona fide gseut.

Si. Si plāta posita i aliēo so
lo radices egerit. ēt si pōñz
soli aliena planta in solo suo posi
ta fuerit dñum plāte ipsius erit

Et licet priori dñō de^r rei vēdi
catio. vt. ff. de rei ven. l. si frumē
tū. hoc intelligit de estimatione
non de plāta vt diximus. s. e. s.
plane si lōgion tpe.

In casu huius. s. plāta posita
in cōfinio acquirit vnicuiqz do
minori p pte s3 in cāu. l. si plu
res. s. si. ff. arb. fur. ces. acquiritur
vni tñ. s. illi ex cuius fūdo origi
nē duxit si ex illo fundo arbor ve
nire poterat. Si aliquis ex se
mine meo in alieno fundo semi
nauit. possidens tenet 7 agā dēū
ad instar tigni inieci. qui tenet
ēt si positū ab alio hēat vel tene
at vt diximus. s. e. s. cū in suo. p
l. si vero. s. positū. ff. de his qui
deie. vel effu. Et eadē qō fit i plā
tatis. 7 eodē mō soluit cū sit rō
similis. vt. ff. man. l. lucus in fi.
i. rñso. Consequit. i. plantauit
vel seminauit.

Littere quoqz. Rē ēt
l3 aurec si nt. p
ide carū mēbrāisue cedūt. ac si so
lo cedere solēt. ea que ibi edificā
tur aut inserūt. iōqz si cartis mē
brāisue tuis carmē vel hypiōnā
ticius inscripserit huius corpis si
ticius s3 tu dñs esse videris.

S3 si a ticio petas tuos libroz
tuasue mēbranas cē. nec ipensas
scripture soluere paratus sis. po
terit se ticius defendere p excep
tionē doli mali. vtiqz si carū car
tarū mēbrānarūue possionē bo
na fide natus ē.

Glo. Arte fieri solēt d bō
bace, mēbzane vero d
mēbzis aialū. Bonafidei pos
felloz cartaz alienaz hz exceptōz
doli. si at malefidei laborē donas
se videf. vt. s. c. s. certe. Scrip
tor at reddito libro si bonā fidez
hūit hz actionē i factū. ff. d rei vē
di. l. in rē. s. si quecūqz. si malaz
nō. qz nec exceptionē hz vt hic.
Et hz hodie p̄ciosior sit scriptu
ra q̄ carta tñ dicim⁹ nō fore imu
tatiū. ar. C. d test. l. sancim⁹. cñ. si.

Add. i hoc qd dicit glo. scripto
rē h̄re actōez cōter reprobat p
istū tex. qui solū vult puideri scri
pton p̄ exceptōez nō p actionē. ⁊
ad idē. l. qua rōe. s. l̄c. ff. eo. nec
ob. d. s. s. si quecūqz qz loquū i
re sepabili a materia. s. l̄c a carā
separi nō p̄nt sine l̄cōe. Et filr
i hoc q̄ vult gl. q̄ ēt hodie scrip
tura cedit carte qz p̄m̄ tenuit gl.
i. l. i rē. s. i. ff. de rei vē. ⁊ i. l. qua
rōe. s. l̄c. ff. c. ⁊ ille cōter viden
tur approbari.

Siquis i aliena tabu
la pingerit. ta
bula picture cedit. Ridiculū est
cūm picturā appellis vel prasi in
accessionē vilissime tabule cederē.

Cū si a dño tabule imaginez
possidente. is qui pigrit eā petat.
nec soluat p̄ciū tabule. poterit p
except onē doli mali submoueri

Et si is qui pigrit possideat cō
sequēs ē vt vtilis actio dño tabu
le aduersus eū def. quo cāu si nō
soluat ip̄eas picture poterit p ex

ceptionē doli mali repelli vtiqz
si bonch. possessor fuerit ille q pi
cturā iposuerit. Illud eim pa
lā ē q̄ siue is qui pingit surripiat
tabulas siue ali⁹ p̄petit dño tabu
larū furti actio.

Glo. Qd hic d̄r de tabula
forte p̄m̄ suaf i mar
more. cñ ar. s. j. d testa. s. pe.

Qd hic d̄r tabulā cedere pi
cture intellr si vsus ē bono coloꝝ
nō atramēto. itē si pictus ē hō nō
vsus. Additio. qd dixit d colo
re bñ dixit. s. qd dixit d hoie ⁊ d
vso nō bñ qz nō ē inquirēdū qd
sit depictū dñmō honestū. vtrum
qz. n. hz exornare materiā. Ias.

Is qui pingit pōt petere a do
mino tabule picturā possidēte di
recta rei vēd. ff. d acqui. re. do. l.
quarōe. s. s. nō vt l̄c. Dāf
vtilis actio in rē dño tabule q̄tra
possidēte tabulā pictā nō directa
qz definit dñs cē. ⁊ sic ē mirabile
q̄ nō dñs a dño vēdicat. Silē ēt
cōtingit in publiciana in qbusdā
calibus j. de actio. s. alie. Add.
glo. sup v. mirabile v̄ satis diffi
cilis ad eliciēdū zelusdēs. ⁊ ang.
nec. d. xpo. de ea loquūf. s. Jo.
sa. aliqd dicit. dicit ergo glo.

Illic v̄ mirabile q̄ melior est
gditio petētis q̄ possidētis ⁊ res
gulā cōez q̄ potior ē cōditio pos
sidētis. vt. j. de interdic. s. cōmo
dū. Add. ⁊ q̄ hic v̄ melior gdi
tio petētis p̄z. qz si pictor peteret
tabulā possellaz a dño h̄eret eam
cū pictura oblato p̄cio tabule. ⁊

hic qñ possidet pñt tabulā pictā
si dñs tabule offert pñt picture
Sed ad hoc rñdet gl. j. qñ hic nō
ē incōueniēs nec mirabile qñ iste
pictor si petiit ab eo tabula quāz
possidet pōt offerre pñtū tabule
et ipsaz tenere. qñ sicut pictor pōt
habere tabulaz agendo et pñtūz
offerendo ita defendēdo et excipi
endo. Et ad roborandū istud in
conueniēs. glo. allegat alias con
cor. in quibus ēt vñ deterior qñ
tio possidentis. l. ff. de nox. l. si
quis a multis. l. ff. si ex nox. cau/
sa aga. l. i. in fi. l. i. n. l. ff. de pe.
here. l. cū idem. sed tñ glo. i fidet
pñmo de causa noxali qñ in ipsa
ē potērit qñ fo agens non pba/
bit et sic non erit deterior qñ
tio possidentis. Item in petiōe he/
reditatis si bona iura habuit in
vincēdo. hec etiā hēbit in defen/
dendo et sic ēt non ē deterior con
ditio possidentis.

Licet dñs qñz tabule si pos
sitet velit offerre pñtū picture in
uito pictore nō audiet vt sit vñ
inter pictorē et dñm.

Si ambo vñ dñs tabule et pi/
ctor agant contra extraneū pos/
sessorē pictor qui directā hñ actio
nem preferet. Et si tabula fuerit
abrāsa remanet pictoris. ff. de rei
ven. l. in rē. §. et qñd semel.

Ratio quare aliud ē i pictū qñ
i scriptis ē. qñ pictura pñtioz est
qñ scriptura. Add. doc. satis du
bitant dñ ista rōe vide. Quod
hic dñ de pictore subapiēte tabu

las intelligit ante picturam non
post picturā. sed si hñ alium intel
lectum intelligeret etiam dñ tabu
la picta. tunc intelligēdū qñ dñ
etiam actio furti ipsi pictori con/
tra extraneum furem. Et etiam
contra dominū tabule sibi furri
pñtem posset dari actio furti.
tabula iā picta vt. j. de ob. que ex
de. naf. §. aliquñ.

Si quis a nō dño. Bonafidei
dei possessor cum titulo
fructus consumptos facit suos.
restantes vero restituere tenet.
Alidalefidei aut possessor et de ex
tantibus et de consumptis conue
niri potest. h. d.

Si quis a nō domino quem
dominū esse credidit. bona fide
fundum emerit vel ex donatione
alia ue qualibet iusticiā eque bōa
fide acceperit naturali ratōe pla/
cuit fructus quos percipit suos
esse pro cultura et cura. Et ideo
si postea dominus supervenerit
et fundum vendicet de fructibus
ab eo qñ supā agere nō poterit.

Si vero quis alienum fun/
dum sciens possiderit. non ideoz
concessum est. Itaqz cum fundo
etiam fructus licet consumpti sūt
cogit restituere.

Glo. Bonafides dñ qua hic
exigitur in initio scilicet
et credat sibi dñtem habere
ius distrabendi. ff. de vsuris. l.
qui scit. §. finali. Et licet videat/
tur contra. ff. de acquiren. reruz
do. l. in bonafidei. §. i. qñ ibi op/

ponēdo loquit. nō ponēdo. Ad
ditio. hoc fallit in petu emptiōis
qz in illo requirit bonafides in
duobus tpiibus. s. tpe p̄ctus ⁊ tpe
traditiōis. vt ē text. in. l. ii. ff. pro
emp. Et que sit rō dñe ibi nō.

Bonafidei possor non tenet
restituere fructus p̄sumptos hoc
intelligit de industrialibus. quia
aliud in naturalibus. ff. de vsuris
l. in fructibus. ⁊ in istis fructib⁹
h3 locū qd̄ h3c d3 siue facto suo p
cepit siue alterius. ff. de acqui. re
rū do. l. in bonafidei i pan. ⁊. ff.
de vsuris qui scit. §. p̄terea. Sed
de naturalibus fructib⁹ p̄sumpti.
nō tenet possor rei v̄di. qz non
possidet nec dolo desit possideri
s3 q̄di. sine cā tenet. in q̄tū locū
pletio. ē ar. ff. si cer. pe. l. si ticiū
⁊ me. Segetes egēt cultura.
lac pilus ⁊ lana egēt cura. Fructus
bonafide p̄cepti si p̄sumpti
fuerint. nō possunt peti nec corū
p̄ciū vt. j. de of. iud. §. si vero. ⁊
ff. si. regū. l. iiii. §. s3 añ. si tñ extēt
nō rei v̄di. qz p̄cipiente sunt. sed
officio iudicis tenent reddere.
C. de rei ven. l. certū hoc bonafide.
Possidens ē siñ titulo p̄
sumit i bonafide. ar. ff. si. regū. l.
iii. §. s3 ante. Ad dñtō. idē tenent
gl. i. l. si q̄s emptiōis ti. in pan.
in ver. tenent. C. de p̄. xxx. an.

In quo p̄clude q̄ bona fides
p̄sumit. si p̄cedat titulus verus
vel putatiuus ē ex erroz iusto.
vt. l. agif. §. pe. de li. cā fori. bo
nafides p̄sumit. in quolibet pos

siderē nisi aliis possor antiquior
apparcat. qz ille posset dicere ad
te nō spectat vt. d. l. ei. C. vii. vi.
Ita dicit bar. in. l. cellus de vsu/
cap. ff. in. ver. requirit. ēt bona/
fides ⁊ nō Bar. in. d. l. fi. C. vii.
vi. Adalefidei possor si h3 ti
tulū de p̄sumpti tenet q̄di. sine.
cā. de extantibus rei v̄di. de p̄ci
piēdis p̄ titulū excusat vt. C. de
rei v̄di. si fundum. nisi in qua/
tuor casibus vt. ff. qui in frau.
cre. l. at p̄tor. §. per hāc. ⁊. ff. qd̄
me. cā. l. s3 ⁊ partus. C. de agri. ⁊
cē. l. quēadmodū. Idē in quarto
vt. ff. de si. instru. ⁊ iuz. bas. fil. l.
i. Si vero nō h3 titulū. de p̄sum
ptis. q̄di. sine cā. de extantibus rei
vendi. vt. C. de q̄di. ex lege. l. pe.
⁊. C. de rei v̄. l. si fundū. Be
p̄cipiēdis officio iudicis. ff. de rei
ven. si nauis. §. si.

Isuero ad quez. Fru/
ctuaris nō fa
cit fructus suos nisi sint a solo se
pati. vel a se vel p̄ aliū ei⁹ nomie.
⁊ iō si recollectos si trāsmittit ad
h̄des suos. ⁊ idē i colono. h. d.

Is ad quē vsufruct⁹ fundi p
tinet. nō alr fructū dñs efficit.
q̄ si ipse eōs p̄cepit. ⁊ iō h3 matu/
ris fructibus nō dñ tñ p̄cepti de
cesserit. ad h̄des eius nō p̄erti
nent. sed domino p̄prietatis acq
runt. eadem de colono dicunt.

Bo. Differentia est inter
hunc vsufructuarium
⁊ bonefi. possessorē. qz vsufu/
ctuaris facit fructus suos si ipse

nō si alius percipiat sed bonefi.
possessor facit suos etiam si alius
percipiat. vt. ff. de vſuris. l. qui
ſcit. §. p̄terea. Additio hoc ta-
men intellige niſi ille alius pce-
piſſet nomine vſufructuarii. qz
tunc ipſe percipere intelligereſ ar.
in. l. ita aut. §. geſſiſſe de ad tu. 2
ita voluit gl. in. d. l. qui ſcit. §. p̄-
terea. ¶ Et poteſt intelligi ſi
ipſe percepit. nō eius h̄s. quia ad
heredes nō transmittit. Additio
2 hec expoſitio magis conuenit
lſe ſm doc.

Alia ē differentia qz vſufri-
ctarius facit fructus ſuos ſi p-
cepit 2 in horreo reſpuit. ſz bo-
nefi. poſſeſſor ſtatim vt a ſolo ſe-
perati ſunt. vt. ff. qui. mo. vſuf.
amit. l. ſi vſufructuarius. Ad-
ditio idem etiā ſi nō eſſent i hor-
reo reſpuit. qñ ſunt plene pce-
pti. puta frumētuz exeuſſuz ſi ſpi-
ca. d. l. ſi vſufructuari⁹.

Alia ē differentia qz vſufructu-
arius facit ſuos etiam naturales
fructus ſed bonefi. poſſeſſor nō.
ff. de vſufr. l. vſufructu legato. 2
de vſuris. l. fructus.

Colomis dī q nūmis colit 2
facit oēs fructus ſuos vt vſufri-
ctuari⁹. ſz dñt. qz colonus facit
fructus ſuos. vt a ſolo diſcerpti
ſunt. vt. ff. de ſur. l. ſi apes. §. ſi.
ſecus in vſufructuario vt hic dī
Itē dñt pp aliud qz colon⁹ trā-
ſmittit ius ad h̄des vſufructua-
ri⁹ ſi vt hic. Additio nō dñā
in vſufructuariū 2 bonefi. poſ. qz

ad h̄ vt vſufructuari⁹ faciat fru-
ct⁹ ſuos requit q ſit ſepati a ſolo p-
ſe l' p aliu ei⁹ noie vt. §. i gl. ſed i
bonefidei poſ. ſufficit quocunqz
ſint ſepati vt i. l. ſi vſufructuari⁹
meſſez. ff. quēad. vſufr. amit. Ex
quo ſequit. qz ſi olia vſ alud ce-
ciderit in terrā cāu. n̄ ſcō hois. n̄
efficiē vſufructuarii. vt ē tex. i. v.
vex ibi ſi olia que per ſe cecidit
qō ſp tene mēti. hoc tñ intellegit
ibi bal. vex niſi poſtea vſufructu-
ari⁹ moueat dictos fruct⁹ cāu ca-
dētes de loco ad locū. vſ recōdat
i honerū qz tñ efficiunt ſui. ff. ſi
vſuf. l. l. ſi ſur. deſceſſerit. ſz i bōe-
fidei ē poſ. quocūqz ē cāu ſepati
2 p quēcūqz etiam nō ſuo noie ef-
ficiuntur ſui.

In p̄cudū. Fet⁹ lac. pil⁹.
2 lana ſint i fructu pe-
cudū. part⁹ vō acille ſi dī i fructu
2 iō ſi p̄tiet ad vſufructuariū acil-
le. v3 tñ vſufructuari⁹ i ſetib⁹ ſub-
mittere i locū demortuoz. ſimilr
arbores 2 vites i locū demortuoz
h. d. ¶ Part⁹ acille i fructu n̄ ē
itaqz ad dñz pprietat p̄tinz. Ab-
ſurdū. n. videbat hoīem in fru-
ctu eē cum oēs fructus reruz na-
tura gratis hoīum pperauerit.

Vſufructuarius. i locuz de-
mortuoz capitū ex ſetu ſubmitte-
d3 2 i vineaz demortuaz vel ar-
boz locū alio d3 ſubſtituere. recte
enī colere d3. 2 quaſi bon⁹ p̄ſa.
vti debet.

Si. Suculi ſūt pui ſueſ. 2 i
cet partus acille ſi ſit fru-

et. tñ usufructuari⁹ i eo bz vsu/
fructū. 7 et possit ei legari usufru/
ctus i partū. ff. de vsuris. l. ver⁹.

¶ Rex ē numer⁹. x. omni l' qn/
q porcor fil. 7 aggregatz exñtuz
ff. de abige. l. oues 7 sa. ff. de vsu/
cap. l. rez mixtura. §. certū. Ad
ditio. vide hic per Ang. qd dica/
tur abigeus 7 qd teneat erie abi/
geatus. Usufructuarius sub/
mittere dz capita mortuoz 7 b
ex fetu nō aliunde fm vnā opi. vel
et teneat submittere aliunde fm
aliā opi. ar. ff. de vsufr. l. qd ergo
§. si qd dz i fi. Sz pia cōt teneat

¶ Qd hic dz usufructuariū
debere submittere i locuz
mortuoz hoc itellig f. qñ vni/
uersitas gregis. l' armēti vsufu/
ctus legatus ē. si aut singulor ca/
pitū legatus ē vsufruct⁹. nō tene/
tur submittere. vt ē tex. nō. in. l.
quid ergo i ver. sed dz. ff. de vsuf.

Thesauros. Thesaur⁹ vl'
in suo vel in religioso.
vel in sacro loco inuent⁹ effici inē/
tons. In alieno vō fortuito cāu/
inuent⁹. solus pro dimidia. effici/
tur dñs inuentor. 7 pro alia di/
midia dñs soli. b. d. Sigs i ce/
saris loco thesaurū inuenit dz/
midia ē inuentoris 7 dimidia ce/
saris cui quicūqz ē vt si qd i fisco/
li loco. vel publico. vel ciuitat. in/
uenerit. dimidia ē fisci vl' ciuitat

¶ Glo. Thesaurus ē pecunia
ab ignotis dñis. vetu/
stiori tpe abscondita. vt. C. de the/
sau. l. i. li. x. in pri. vel ē depositio

pecunie. cuius memoria si extat.
vt. ff. de acqui. re. do. l. nūquā. §.
thesauros. quādoqz ipropne po/
nē. vt. ff. de acqui. pos. l. p. regre
i pri. 7 ff. ad exhi. l. thesauros.

Thesaurus dz inueniri i suo
fi ē suū iure directo vel vili vt
semdatarius vel episcopatari⁹ vl'
fiscus. Si mercenari⁹ qui labo/
rat i alieno vl' creditor i pignore
inuenit thesaurū. diuidiū ē eius i
cui⁹ fūdo inueniūt 7 didiū sibi ac/
quirūt. ff. de acqui. re. do. l. si qd.
§. q si creditor. Add. itellige tñ
pdicta si fortuito casu nō si iuer/
cenarius ad fodiedū thesaurū cō/
ductus fuisset. qz tñc i totū ē tñi
l. qui pprio. §. pcur. vt i ceteris.
ff. de poi. Thesaurus inuē⁹
i loco religioso vel sacro fm hūc
tex. ē inētous. sz gtrariū dz i. l. ui
ff. de iure f. l. sz ibi disponit fm
iuris rigorē. fm quē talia loca sūt
i dñio cesaris vel repu. 7 iō vō/
luit medietatē eē illorū. hic vero
loquit dñ⁹ adrian⁹ fm natura/
lē equitatē fm quā sūt i nulli⁹ bo/
nis. §. nulli⁹. §. e. ergo 7c. Add.
sz qz hodie loca sacra dicūt in dō/
minio repu. i. supioris. ecclē. c. i.
de sen. 7 re. in. li. vi. iō dicūt doc.
dimidia plato. 7 didia inētou cē/
tribuedā. Caus ē iopinatē rei
enētus ex diuersis caus pueniēs
ob aliud 7 aliud iceptis. Qd
hic dz de thesauro q in totū vel
i pte effici inētous itelligit. non
data opera. qz alias totū reddiē
dñs. Tñ quis i suo loco pōt

dare operā. nō tñ magica arte. qz
tñc cēt fisci. vt. C. d. thesau. l. vni
ca. Dñs soli petit diducz the
sauri p rei vēdica. qz dñs vel per
conditionē ex hac lege. Si qs
i loco fisci thesauz iuenerit 2 pte
fisci supprefferit cū altero totum
reddat. ff. de iure fis. l. iii. §. si.

Per traditionē. Traditō
facta a dño vñ ab alio
eius volūtate. titulo abili pcedē/
te. operat in accipiēte dñm trās/
lationē. h. d. Nihil tā queniēs
ē naturali equitati. q̄ dñi volun/
tatē volētis in aliu rez suā tran/
ferri ratā hēri. Et iō cuiuscunqz
generis sit corporalis res tradita
alienat. Itaqz stipēdiaria quo
qz 2 tributaria p̄dia eod mō alie/
nant. Locant at stipēdiaria
2 tributaria p̄dia que in p̄ncipis
sūt inter que necnō et vñalica p̄re/
dia ex nra q̄stōe nulla ē vñia.

Sz si quidē ex cā donatōis aut
bonis seu alia qualibet ex cā tra/
dant sine dubio trāsferunt.

Bl. Per traditionē res acq/
runtur precedente cā vera
vel putativa alias nō. ff. eo. l. nū
quam. §. in hoc. 2. §. si quidē.

Naturali equitati queni ser/
uare voluntatem domini volen/
tis in aliu rem suā trāsferre. hoc
verum ē regulariter. tamē aliqui
inueniuntur contrariū vt infra qui
bus aliena. licet vel non.

Quod hic dicit de voluntate
intelligitur de volūtate legitima.
nam cui bonis est interdictū non

alienat. ff. de curato. furio. l. pri/
ma in principio.

Res corporalis traditur. in/
corporales cim tradi nō possunt.
vt. ff. de acquirē. re. domi. l. ser/
uus. §. incorporeales.

Stipendiaria predia dicunt.
que militibus pro stipendiis dan/
tur. ff. de rei vendic. l. item si v/
beratum. §. 1. 2 de emctioni. l. la/
cuis. 2 de acquiren. reruz domi.
l. in agris.

Tributaria predia dicuntur.
que tributa romē reddunt. 2 om/
nia ista alienantur per traditio/
nem vt supra dictū ē.

Aditio. Nota qz sine traditō
ne non transfertur dominiuz. vt
l. nunquaz nuda. ff. de acquiren.
rerum domi. 2. l. traditionibus.
C. de pactis. Et intelligas tradi/
tionem veram vt hic. vel fictam.
vt infra eo. §. interdum. Unde
quando interuenit actus corpo/
ralis traditio ē vera vt hic. Ficta
est traditio per actum fictum iu/
ris ciuilis. vt. ff. de acquiren. po.
l. quod meo. Et quot modis fi/
at ista traditio. vide hic p Ang.

Cōstitutio de qua hic ē. C. d.
vñicatio. trans. l. i. Et licet non
sit differētia inter ista predia quo
ad dominiū translationē. tñ bene
quo ad tributa. C. de epis. 2 cle/
ricis. l. de his.

Quod hic dicitur per traditō
nem transferrī dñum est verum
nisi requireret scriptura. vt. C.
de vñicapi. trāfor. l. i. §. quod si.

pdia. itē requirē q accipiēs idu
ca i vacuā possessionē s3 quosdā
vt. C. de pba. l. cū res. l3 Jo. 3.
vt. ff. de fun. do. l. si fūdi. 2. ff. d
acqui. re. do. l. hō liber. §. qd.
sufficit eim iduci i possessionē l3
nō vacuā. Add. dic q ad trālla
tionē possessionis requirē q sit
vacua. d. l. cū res. 2 qd ibi nō. gl.
2 oēs doc. 2 qñ dicat vacua vide
bonū tex. 2 ibi bar. i. l. ii. §. i. cū
l. seq. ff. de ac. ep. quo at ad trans
ferēdū dñū nō requirē q pos
sessio sit vacua. qñ aliqñ trāsserē
dñū l3 nō possessio. vt. l. si fun/
dū. ff. de fun. do. 2 et in aliis casu
bus. vt hic p Ang.

Vendite. Dñus rei
vēdit n trā
fit in emptorē. et si res tradat in
si precū sit solutū. vel aliter satis
factū. aut hita sit fides d pñio. h.
d. Satisfactio fit dato fideius
sore aut pignore. Si is qui vē
didit fidē pñonis sit secut⁹ dñm
ē statz rē pñonis fieri. Nihil
at iterest virū ipē dñs tradat ali
cui rē. aut voluntate eius ali⁹. cui
rei ei⁹ possessio pmissa sit. qua rō
ne si cui libera vniuersoz nego
cioz administratio pmissa fuerit a
dñō. usq3 ex his negociis rē vēdi
derit 2 tradiderit. fac eā accipiē

Bl. Res vēditē nōdū tradi
te a vēditore loco pigno
ris teneri pñt quousq3 precū sol
uat. ff. de ac. emp. l. iii. §. offerri
Add. qd itellige sane qz cū sit
dñs aū traditōez 2 satisfactioez

nō h3 pign⁹ rei sue. vt. l. neq3 pi
gnus. ff. d re. iur. emptor tñ non
pōt agere nisi pñū offerat. vt. d.
§. offerri. 2 ibi bar. 2 p3 j.

Qd hic dī d satisfaciōe pigno
ris 2 fideiussoris itelligit si placz
vēditōri aliō accipere q pñū als
nō. ff. si cer. pe. l. ii. §. i. Vēdi
tor potest vindicare rem si n̄ sue
rit de precio satisfactū. ff. d tribu.
l. procur. §. sed si dedi mercem.
nisi emptor precium tunc offerat
vt. ff. manda. l. diligēter. §. i.

Venditor si dedit diez ad sol
uendum. non facta solutione sim
Jo. vendicat. vt. C. de pac. iter
emp. 2 vend. l. cōmissione. Po
test tamē dñs contrariū. qz aliō
est simpliciter diem solutioni ap
ponere. aliud pactum legis. Amis
sione ponere. Additio. Mora
q dando diem solutioni vi hīe
fidē de precio 2 sic translatum est
dñūm. 2 ideo non datur rei ven
dicatio vt hic. 2 hoc est expressuz
C. d pac. inter emp. l. qui ea. 2. l.
i. C. de act. emp. Et nā si dicatur
confido de te vsq3 ad decem dies
abinde antea non habeo fidem d
precio. vt est glo. ordi. 2 ibi bal.
Ly. 2 Saly. C. de rei. vendica.
l. inuile qd ppetuo nō.

Si venditor simpliciter tra
dit rem. videtur sequi fidem. ni
si contrarium probetur. vt quia
forte dicebat emptor se presentes
habere pecuniam. et argu. ff. de
pignora. actio. l. ii. 2 videtur ar
gumō. contra. ff. de tribu. l. pro

curatōis. §. si fi dedi. Additio
de hoc vide hic doc. Habita
fide de p̄cio. res statiz fit ēptoris
vt hic fallit i casibus. ff. de iur. fil.
l. si procur. §. si. r. ff. de re iud. l.
a dmo. §. si fi emptor.

Procur. vel nego. ges. cū li/
bera pōt transferre dñum rei p
traditōem. Secus in generali p
curatore q nō hz liberā. ff. de p/
cur. l. pcurator totorū sed. Ad.
distinxit inter pcuratorē totorū
bonorū vt ibi r vniuersorū vt hic
Additio de hoc ple. vide Bar.
in. l. pcur. cū libera. ff. de pcur.

Interdū. Ex veditōe
rei q̄ pus cō
modauerat. transferē dñū icō/
modata. si nō noua traditōe. h. d.

Gl. Quidā volūate dñi. l. a
traditōe. transferē dñū
vt. C. de pac. l. traditōibus. Itē
i aliis casibus dñum sine tradi/
tōe transferē. qui pnt hīs. ll. nō
ri. vt. ff. de acqui. po. l. i. §. si ius/
feriz. r. §. idēqz. r. l. q meo. §. si
venditorē. r. l. quarundā. Itēz.
C. de acqui. po. l. min. r. C. de
donz. l. i. r. l. qqs.

Itē transferē dñum p q̄stitu/
tū. vt si volēs tibi tradere dñū
me q̄stituaz tuo noie possidez vl
q̄ducā a te. ff. de acq. po. q meo
r de rei vē. qdā mulier. Ad b
vt istc. §. locū hēat requirē q̄ res
sit p̄ns vt. ff. de rei vē. l. ei. r. l.
hec si. Additio dic fm Bar. i.
l. certi q̄ditio. §. si. ff. si cer. pe. qñ
qz qz nō hz dñū volūtate ad iei

piēdū possidere r tūc n̄ sufficit si/
bi nuda volūtas sine traditione.
vt. l. i. §. si rē. ff. de acqui. po. qñ
qz hz dñū volūtatem r tūc sufficit
q ipse detineat. l. z res nō sit p̄ns
vt. d. l. certi cōditio §. si. qñqz qñ
nullo mō detinet vel possidet. r
tūc requirē traditio vera vl ficta.
C. de proba. l. cū res.

Itēz si qz merces. Per
traditōem clauūz
vz traditū dñum mercū vendi
tar. h. d.

Gl. Per traditōem clauūz.
qz transfert pprietatez r
possionez r hoc d. pprietate vez
ē. si dñs est tradēs. als cām vsuca
piēdi si hec sunt corā hor reo. r
h p̄ p̄sentē vsidē rei. vt. ff. de
p. emp. l. clauibus r de acquirē.
po. l. i. §. si iusseriz. Que dcā
sunt p̄stant ar. q si vendā equū.
quē tradā per frenū vel capistrū
vt dñū transeat. Additio
qñ traditōez clauū p̄cessit cā abi
lis ad translatōem dñū tūc i du/
bio vident tradite ad dñū tran/
slatōem. ff. de q̄tra. ep. l. doq̄ fru
ctus. §. si. cū. l. seq. ff. de iure do.
als clauē vident tradite cā cu/
stodie vt ex tex. r ibi Bar. i. l. cū
pater. §. pater plurib. ff. de le. n.

Hoc amplius. Ad illia r
alia habita pro vere
licto sūt occupand. Pro de
relictio aut habet q dñs ea mēte
abiecerit. vt id rez suarū eē nol/
let. idqz statū dñs ei rei eē definit

Bl. Nota hic fieri translatio
nez dñi in psonā icertam
sz aliud in legato. vt. j. de lega.
§. tutor. Ad illa hic dca sūt
qz in populū mittunt siue picū
tur vt illuc currēte multitudine
possint piores vel similes transi
re. vt in coronatione dñi pape vi
di. vt. ff. p derelic. l. si id qd. §. id
qd. 7 in aut. d. 2 suli. §. hec itaqz.
ibi argētū vero 7c.

Et res hēat pro derelicto suf
ficit quē talē rē suaz eē 7 hoc ver
vel legis psumptioe. vt in aut. d.
nup. §. 7 multo potius. 7. C. de i
fa. l. si. 7. C. de la. lib. tol. l. i. §. sz
scimus. Additio p expeditōz
gl. si. dic. aut stat i possione. 7 hz
aium hēe pro derelicto. 7 nō pdit
dñum vt. d. l. si qs. §. differētia
d acq. re. do. aut exut dpossiōe. 7
tūc ēt pdit dñum 7 hz p dereli
cto. 7 ita t3 gl. fm vnā opi. in. d.
§. dñia. quā ibi seqt bar. 7 doc.

Alia sane. p dñiecta in ma
ri tpe tempestati. vel ca
dētia de nauī alicui nō sūt occu
panē. h. d. Alia sane cā ē carū
rerū que in tempestate maris le
uande nauis cā ciuunt. hec enī
dominoz pmanēt. qz palā ē eas
nō eo aio cici. qz qs eas hēe non
vult sed quo magis cū ipsa nauī.
maris piculum effugiat. quā d cā
si qs eas flucib⁹ expulsas. vel ēt
in ipso mari nactus lucrandi aio
abstulerit. furū gmittit. nec mul
tū vī discedere ab his que d rhe
da currente nō intelligētib⁹ do/

minis cadunt.

Bl. Ad hoc vt sciaf quā
do furū gmittat. di
stinguēdus ē aius rē picient naz
si libz apertū piciaz videoz hēre
pro derelicto. l. falsus. §. sz actuz.
ff. de fur. 7 ar. ff. de dā. insec. l. si
finita. §. si quis metu.

Furū de quo hic dñt ab illo
de quo in ti. ff. de incē. i. in. nauf.
qz ibi qñ in ipso naufragio. quis
aliquid furat. hic qñ nō i naufra
gio. sz post. vel in timore naufra
gu. Ad hū dñ de rheda uon
longe distat. tamē i aliquo distat
qz b sciēte. illd sit dño ignorāte.

De reb⁹ corpo. 7 icorpo.

Quidam hñt rubricā de re/
bus icorporalibus tñ 7 hoc qz in
isto ti. 7 seq. tractat de incorpora
libus vsqz ad titulū de vñcap.
7 hec ē mēs glo.

¶ Quedam res cor
porales
sunt quedā incorporeales.
corporalia tangi pñt de sui naty/
ra. icorporalia vero nō. licet i eis
cōtineant cor poralia. siue sint ser
uitutes reales siue psonales. h. d.
totus ti.

Bl. Ad hoc diuisio nō cōsu
ti nō ē frustra. qz mul
ta in corporalibus locū habēt q
nō seruant i icorporalibus. icor
poralia ei nō tradunt. nō vñca
pñnt regulariter. vt. ff. de acq.

rerū bo. l. seruis. §. incorporales.
 ⁊ de vsucap. l. vsucapitem ⁊ ideo
 vendicant. ff. de rei vñd. l. ven/
 dicatio. ac nō transferunt peni/
 tus. ff. pro so. l. ii. ⁊. iii. nō possi/
 dentur vt. ff. d. acqui. po. l. iii. in
 prin.

Additio pro declaratione
 p̄dictorū breuiter nō p̄io q̄ icor/
 poralia p̄prie tradi nō possunt.
 q̄ nō possunt cāgi. s̄z quasi tra/
 dunt pacia dñi. vnde si p̄no: te
 vti seruitute videor tibi fuitutez
 tradidisse. l. quod. ff. de seruitu.

Item incorporalia regulariter ⁊
 per se nō vsucapiunt. s̄z aliquan/
 do cū corporalibus. l. si aliena. §.
 hoc iure. ff. de vsucap. Et serui/
 tutes hñtes cām ḡtinuā. lōgo tpe
 p̄scribunt si quis vsus fuerit. l.
 i. §. i. ⁊ ibi Bar. ff. de in. ac. que
 pa. ⁊ sciēte aduersario al nō. in
 hñtibus cām discōtinuā p̄scribit
 tanto tpe cuius nō extat memo/
 ria. d. l. seruitutes de seruitu. Et
 seruitus dī hēre cām ḡtinuā. in
 qua nō requirit factū hois ḡti/
 nuo. vt tigni imittēdi. stillicidiū
 ⁊ sic balis. l. i. ⁊ ibi doc. C. e. Et
 dī hēre cāz discōtinuā q̄ requirē
 factum hois. vt aquā ducere. ire
 agere ⁊c. ⁊ ista hñtur in. l. fuitu/
 tes la grāde ⁊ ibi doc. gl. ⁊ bart.
 Item vniuersitas corporū tñ vt
 greges. possunt vēdicari. vt. l. i. i
 fi. cū. l. se. ff. de rei ven. s̄z vniuer/
 sitas iūz l̄z ēt sint inclusa corpora
 vt hñditas. peculū ⁊ eos nō p̄nt
 peti in vēdi. s̄z alia actōe. vt petiū

hñdi. ⁊c. Et similr nō p̄scribit nec
 vendicā in dīctio. nisi adherereat
 castro ⁊ nō p̄sōe. vt nō bar. i. d. l.
 si i aliena. §. hoc iur. ff. d. vsucap.
 Itē transferunt. q̄ iura directa
 nō p̄nt separi a nobis. ēt p̄ cessiōe z
 fa. l. i. C. de ac. ⁊ ob. l. q̄ stipēdia
 ⁊ ibi Bar. C. d. p̄cur. Itē nō pos/
 sident. tñ quasi possident cūlīr
 tñ. nec possūt possideri quasi nā/
 lī. nā ḡstūt i iure ⁊ pp hoc dan/
 tur iēdicta. l. quod. ff. d. fui. cū fi.

Aler sumus status aialis. s̄m
 philosophos dicunt ēē corporalia.
 Angeli bōi ⁊ mali. ⁊ aia hois sūt
 i corporalia. Additio l̄z aia hois sit
 icorporalis tñ patit ab ighē ⁊ ē i lo/
 co. l̄z locū nō occupet nec locū cir/
 cūscribit s̄m philosophos ⁊ the/
 ologos Ang.

De ser. rus. ⁊ viba. pre.

Additio. dixit. s̄. de reb⁹ icor/
 poralibus i genere sequit nūc vi/
 dere in specie ⁊ id a fuitutib⁹ mi/
 cū facq̄ sūt icorporales vt s̄. ti. i. i fi.

Elasticorū ^{pre /}
^{dio /}

rum iura sūt hec. iter. act⁹
 via aqueduct⁹. Quia h̄z seruitutē
 itumeris. pōt ip̄ se solus ire. nō aut
 iumētū vel vehiculū ducere. Se/
 cus si h̄eat fuitutē actus. Et ser/
 vitus vie ḡtinet i se iter ⁊ actum
 ⁊ seruitus aque ducende conti/
 net. vt possit aqua per fundūz vi/
 cinū duci. h. d.

Iter ē ius eūdi ābulādi hoīs.
nō aut iumētū agēdi l' vehiculū.

Actus ē ius agēdi eūdi ambu
landi iumētū vel vehiculū. itaqz
qui hz iter actū nō hz. sed qui hz
actū iter hz. eoqz vti pōt ēt sū iu
mento. **V**ia ē ius eūdi agēdi
z ambulandi. nā iter z actum via
in se continet. Alqueductus ē
ius aque ducēde p sūdū alienuz.

Si. Jura rusticorū p̄diorū
l. fuitutes. **N**ō hic tria
genera fuitutuz. quedā a p̄sona
p̄sone debent. de quibus. s. d. m
re perso. quedāz ab vna re alteri
rei de quibus in hoc titulo. que
dam a re p̄sone vt vsufructus. z
vsus z habitatio. vt. j. ti. i. z. ii.
pōt z quartuz dici vt a p̄sona rei
debeat. ff. de condi. z demō. l. ti
cio. §. ticio. z de ali. z ci. le. l. ser
uos. **I**ter ē ius eūdi. s. solus
ambulandi. s. cum alio. **I**dēs
fuitutem itineris nō pōt agere in
mentū vel vehiculū. s. sepātum a
se. vel armenta sepātā a se. s. sup
equo ire pōt. ff. de ser. rus. p̄di.
qui sella. in prin. z. l. iter. **A**dd.
veruz ē dūmodo civiliter faciat.
z nō offendat fructus. l. si cui. ff.
de fuitn. **N**ūqz iter non ē ser
uitus. vt si fructuario def. a dñō
alterius p̄dii. vt. ff. si ser. v̄edi.
l. ii. §. ii. tertio iter dicī grossō
mō quelibet via per quā itur.

Idēs fuitutez actus pōt age
re iumētū vl' vehiculū subtus vl'
ante se. **N**ō hic dī qz hñs actū
hz iter itellige. s. quo ad gmoduz

nō quo ad fuitutē. sūt. n. due fuit
tutes z diuerse. ff. si ser. ven. l. lo
ci. §. i. z. ff. de adi. le. l. i. **V**ia
ē ius actū z viā. qz qz viā p̄t tra
here trabē z lapides. z rectā fere
hastaz qui nō p̄mittūt hñi actū
ff. de ser. rus. p̄. l. qui sella. §. i.
Ite certe vie latitudo ē. octo per
dum in directū. in angulis. xvi.
nisi maiore vel minore placuerit
facere cōstitūtibz. qd nō est in
actu. vt. ff. de fin. rus. p̄. l. vie. z
l. certe. §. latitudo z. l. via gstitui

Alqueductus ē ius aqueducē
de siue inuente siue inueniēde. vt
ff. co. l. labco. **A**dduo. **N**ō
qz ad hoc vt constituat fuitus
p̄dialis. o. qz cōstitūcs sit dñs fū
di fuitus in solidū. z acquirēs sit
dñs fundi dñanē ēt in solidū. vt
l. i. cū ibi nō. ff. cōia p̄di.

Prediorū **S**eruitu
tes que edificis debent l. i. villa
constitute dicunt fuitutes urba
norū predioruz. h. dicit. **N**ō
fuitutes urbanorū prediorum di
cte sunt. qm̄ edificia oia urbana
predia appellamus ēt si in villa
edificata sunt.

Ite prediorū urbanorū fuitu
tes sunt hec. vt vicinus onera vi
cini sustineat. vt in par etez eius
liceat vicino tignuz imittere. vt
stillicidiū vel flumē recipiat quis
in edes suas vel in areaz vel in
cloacā. vel non recipiat z ne alti
tollat edes suas. ne laminibus vi
cini officiat.

Et nō locus s; materia fa-
cit vrbani p̄dii. qđ dic.
vt. ff. d. v. sig. l. vrbana p̄dia.

Stilicidiū dī q; stillat. et inter
duz directo cadit. interdū nō pp
uentū forte. s; flumē directe ca-
dit. et maxime p; doctiā. i. cānale.
vt. ff. de serui. vi. p. l. fuitutes. §.
stilicidiū. Bñ tex. nī dicit vñ
nō recipiat. hoc nō recipere ē ius
nō fuitutus imo potius libertas.
et hanc negatiuam referas ad oīa
exempla. p;ime dicta. vel pōt in-
telligi sicut recipere talia ē serui-
tus. ita ecōtra. si desino recipere
est mihi quondā recipiēti fuitutus
et omnis. et sicut in p̄scribēda ser-
uitute indigebam aliquo scō. sic
ecōtra in p̄scribēda libertate in-
digeo facto. s. vt obturē forānia
vel similia faciam que nō sunt ne-
cessaria in p̄scriptōe libertatē s; ru-
sticā fuitutē. Eideo nū in affir-
matua. lex dicit de eis. s. ius eun-
di agendi etc. vt. ff. de ser. vi. pre.
l. v. et. s. circa p̄m. Add. nō ex
hac glo. q; i p̄scribēda libertate
ecōtra seruitutē vrbana; requirē
factū p̄scribētis. et p; p̄ns requiri-
tur bona fides. vt no. gl. i. l. si. ff.
quēad. ser. amit. secus i p̄scriben-
da libertate a seruitute rustica. l.
sequit. §. si is viā. et ibi bar. ff. de
vsucap. Altius tollere aliquā
do pōt p̄desse vicio ad lūia reful-
gēda. vñ dī i libro regū. Reful-
sit sol i clipeos aureos resplēdue
rūt mōtes ab eis. vt. ff. e. si arbo-
rē. §. interdū. itē aliqñ pōt noce-

re. s. officiēdo lūibus. et tūc ē ser-
uitus vt supra.

Inter rusticorū. In serui-
tutibus rustici p̄dii
et p̄putat hīc descripte. et oēs su-
p̄adiete dicuntur seruitutes p̄dio-
rū. q; sine p̄diis ēē nō p̄fit. h. d.
cū. §. seq. Inter seruitutes ru-
sti corum p̄diorum quidam p̄pu-
tari recte putāt aque haustū. pe-
coris ad aquā repulsas ius pascē-
di. calcis coquēde. arcne fodiēde
Iō aut hē seruitutes p̄diorū
appellant. q; sine p̄diis cōstitui
nō p̄nt. nemo. n. seruitutē p̄t acq-
rere vrbani vel rustici p̄dii nisi
qui h; p̄dii. nec quisquā debere
nisi q; p̄dii h;.

Et Alique haustū ē ius hauiē-
di aquā necessariā agro
meo vel laborātib; i eodē ex fō-
te vicini. Add. s. quaten⁹ ē ne-
cessariū p; vtilitate fundi mei. vt
l. ergo. §. neratui. ff. d. serui. ru.
p̄di. Pecoris ad aquā appul-
sas. Ad hoc vt hīc itelligat fuit⁹
itellige. s. cōstitui ad stercorezduz
agru meū. et sic bibēt vel pascēt
i tuo vicino agro et sic sūt reales
seruitutes. Alique tñ sūt p̄sona-
les. q; cū p̄sona durāt. ff. de ali. et
ci. le. l. mella. §. si. et ar. ff. de ser.
ruf. pre. l. pecora. S; si nō hēo p̄-
dii cū supra dicta expediāt. non
erit seruitus s; potius aliud ius.
s. pactōis vel quētiōis. ff. de serui.
l. vt pomū. Calcis coquēde. s.
necessarie ad domūculā in agro
meo faciēda p; fructus recipiē-

dos. Idē de arena sodiēda.

Sine p̄dio nō pōt ḡstitui sui
tus vt hic. s. vt fuitus sit. obligō
tū cē pōt. vt. ff. de iur. i. fūdi. §.
i. et ff. de hī. l. hīditas. §. s. ḡtra si
promissio: nīe

Siquis velit. Per
dēz dē tū et p
vltiaz volūtate pōt fuit ḡstitui.
h. d.

Glo. Pactonibus atque
supulationibus idest
pactōalib⁹ suplatōib⁹ et filis expō
est. ff. de acq. po. l. si rē. i. si. vt pac
tiōib⁹. i. dētib⁹ alius. vt vēditione
et donatione. et qd subicit supula
tiōib⁹. i. obligōib⁹ vboz iū.

Lulibz vīqz celū liberum est
domū suā tollere. et edificā. non
ipōsita fuitute. vt. ff. q. vi. aut clā
l. si. §. pe. et de serui. l. si. De fi
ciētib⁹. i. nō ipōsit⁹ his fuitutib⁹.
cūl⁹ res sua libera ē. et pōit aliū
phibet volētē ingredi i agrū suū.
vt. s. d. re. di. §. fere. et §. plane.

De usufructu.

Additio. Usus est g. de ser
uitutibus realibus. sequebat nūc
videre deseruitutibus psonalib⁹
ideo sequitur hec rubrica de usu
fructu qui est seruitus psonalis.
ff. de seruit. l. i. et plures sunt speci
es seruitutis vt dicit gl. s. titulo
primo in p̄m.

Ususfructus
est ius alienis rebus vtēdi

fructū salua rez substātia. est au
tem ius in corpore. quo sublato. et
ip̄z tolli necesse est.

Glo. Ususfruct⁹ ē i⁹. i. sui
tus. et p hoc p̄z qd non
loquit de ip̄is fructibus fundi
qui sūt corpales. s. de iure vtēdi
vt s. de re. cor. et incor. §. i. et per
hoc qd dico ius. i. fuit⁹. remouet
vasallus. supficiarius. et qui alias
vtile dñi⁹z habent. Itē p hoc
qd dico ius ē. et psonale. qz cum
p̄sōa extinguitur. vt. j. e. §. finitur

Itē usufruct⁹ ē forma quedā a
p̄petate sepata cū apō vñū possit
ēē p̄petual. ap̄ aliā vīus. ff. d. acq.
po. l. p̄miser. Ius autem qd h̄z
dñs fūdi i fructib⁹ p̄cipiēdis ē cū
cā. i. cū p̄petate. vt ff. de exce. rei
iud. l. si cū argēto. §. pe. Add.
nō q solz m̄gālr dicit q duplex ē
usufruct⁹. s. cālis. et formalis. cau
salis q h̄z fūdi p̄petatē vt q̄si. for
malis qñ ē usufruct⁹ a p̄petate
sepāt vt. ll. s. all. in gl. et fa. ff. so.
ma. l. usufructu. et quod ibi nō.

Ususfruct⁹ ē ius vtēdi alicis
reb⁹. nā sua res nemi fuitutē d̄z.
ff. d. ser. ur. p. l. i. re coi. et ff. si usufr
fruct⁹ pe. l. vīsum in p̄m. et qd
dicit reb⁹. dicit. s. quib⁹libet mīi
usu ḡsumāt. vt. j. e. §. ḡstituit. et
ff. si cer. pe. l. i. in. fi. Dicitur
vtēdi ad dñi⁹z creditoris. qui vti
nō debz pignōz. vt. j. de ob. que
ex delict. nal. §. furtū. Dicit
fructū ad dñi⁹z nudi vīus i quo
tū vti et nō frui p̄mittit. vt j. ri.
i. in p̄m. Dicit salua rerum

Sub. p. hoc alii dicunt qd cautio de
viedo et fruendo salua reru substa
tia fit de necessitate vel substa
tia usufructus. et ar. p. eis. C. e. l. i. et
ff. d. usufr. l. vxor. Mos autem dici
mus qd hec cautio non est de substa
tia. nam et sine ea est usufructus imo
dico qd in multis casibus nullo modo
pstat. vt. ff. vt leg. no. ca. l. i. §. si
ad fidei. et C. d. bo. qz l. i. §. vbi
et ff. usufr. que ad. ca. l. si usufru
ctus. §. illud. et §. plane. Sic er
go salua reru sub. i. tamen durat
usufructus quod durat sub. et hoc
statim probat dominus dicit. Est autem et
et sic cautio non est de sub. usufructus

Add. dic idem quod hic et gl. m. l.
i. ff. e. §. 3. g. l. d. cu. vt refert bal
dus. m. d. l. i. ff. e. et Ja. bu. et Sa
li. dicunt qd habendo respectum ad eas
res que usu non consumuntur. cautio
non est de substantia usufructus. qz
in multis casibus constituit usufru
ctus sine aliqua cautione vt non. gl.
in. l. usufructus. C. e. et ita intelli
gatur opi. glo. hic. Si vero ha
betur respectus ad eas res que usu
consumuntur. tunc cautio est de sub
stantia. vt. l. hoc senatus. §. i. de
usufru. ca. re. que usu consu. et d.
hoc videtur caus. j. e. §. constitui
tur in fi. ibi sed per cautionem qua
si usufru. constituit. Ex his seq
tur qd licet usufructuarius vta
et fruatur rebus immobilibus an p
statam cautionem non pp hoc desi
nit facere fructus suos. secus si vta
tur pecunia et vestibus non psta
ta dicta cautio. qz non facit fructus

suos. quod perpetuo non quod sepe contin
git. ang. Et quid si fructibus p
ceptis ante dictam satisfactionem. vi
de hic ang. Usufructus est ius
i. ius vel forma corpori inherens.
quo corpore pempto. i. domo de
structa. vel fundo casmate pempto
vel iumento mortuo i quo usufru
ctus habet pemptum usufructus. ff. p. so
cio. l. verum. §. pe.

Usufructus a. p.

Usufructus potest constitui tam iter
vivos quam i vltima voluntate. et ne p
prietas perpetuo sit inutilis ceram mo
dis finit. b. d. Usufructus a
proprietate separationem recipit id
quod pluribus modis accidit. vt ce
ce si quis alicui usufructum lega
uerit. nam heres nudam habet p
prietatem. legatarius vero usum
fructum.

Item alii usufructum alii dedu
cto eo fundum legare potest.

Sine testamento vero si quis velit
usufructum alii constituere pactis
et stipulationibus id efficere debet.

Ne tamen in vniuersum iuitiles
essent proprietates seque abscedente usu
fructu. placuit ceram modis extingui
usufructum et ad proprietatem
reverti.

Glo. Usufructus recipit se
paratim a proprietate. i.
usufructu. postquam sepatim recipit sub
stantiam sine proprietate. i. sepatam a
proprietate. qz antequam sepatim est non est
usufructus. et postquam sepatim est
non recipit separationem

Nota q' hic d' si fundū legauit deducto usufructu, nā si simpl' legat vni fundū, alii usufructu. abo cōcurrūt in usufructu. ff. de usufru. l. inde n'ratius. §. nō solū. 7 de usufr. ca. re. que usu. cōsu. l. si tibi. Usfructus dat cū inducitur i possessionē usufructuarius. 7 p'prietarius patitur cū vti 7 frui. vt. ff. e. l. m. i. p'm. Ad d. n' tñ p'p' istā inductionē ē liberatus usufructuarius q' i' isto mō sit datus 7 traditus usufructu. vt d. l. m. non tñ liberat. vt. d. l. pluribus. §. 7 si placet. ff. de ver. ob. 7 i. l. corruptionē. C. de usufr. q' cū usufructus nō h'eat causāz momētaneā s'z successiuā necessariū p'prietarius ē obligatus ad patiedū eu vti. vt. l. quotiēs. ff. d' seruitu. Dū tex. hic dicit ne tñ abscedēte re. inducitur p' aliquos q' hō n' p't i p'petuū locare operas suas. ne libertas cōt' inutilis s'z yr. ff. de condi. 7 de. l. ticio. §. ticio. 7 de li. ho. exhi. l. i. tamē Jo. tenz contrariū. q' possit p' substitutus seruire. C. de epi. 7 cle. l. quisq's. cū hic nō agat vt p' se tñ opes. vt. C. de ca. tol. l. vnica. §. naz. 7 ff. de duo. re. l. nemo. vel ēt posset interesse p'stare ff. de re iu. l. si quis ab alio. §. si. Ad d. nō. ex hac glo. q' quāuis sit electa in dñstria p'sone. tñ cū sit obligat' ad factū ex cōuētiōe soluēdo iteresse liberat. vt nōt bar. i. l. sup. n' di. in p'm. m. vi. q. ad si. ff. de v. ob. 7 oēs doc. i. d. l. antiquitas. C. e.

Constituitur aut.

Usfructus p'prie constituitur i oibus rebus que vlti nō consumuntur i his aut que usu consumuntur ipsope constituitur. Si tñ relinquitur 7 sit pecunia dñi eius i legatariū transferet. si caueat d' soluēdo tārā dē 7 i aliis rebus soluere extimationē h. d. Usfructus constituitur ēt i reb' mobilib' exceptis his que usu consumuntur. nā de res neq'z naturali rōe neq'z ciuili recipiūt usum fructū. vt sūt vinū oleū frumentū vestimēta quib' p'prie ē pecunia nūerata. nāq'z ipso usu affidua p'mutatōe quodā mō extinguitur.

Sz vtilitatis cā senatus cōsueit posse ēt rerū earū usufructū constitui. vt tñ eo noie h'ndi vtiliter caueat. Itaq'z si p'prie usufructu' legat' sit ita dat' legatario vt ei' fiat 7 legatarius satisfaciat h'ndi d' tāta pecunia restituēda si morietur aut capite minuetur. Cetera quoq'z res ita traduntur legatario. vt ei' fiat. s'z estimatis his satisfaciat a legatario. vt si moriat' aut capite minuat' tāta pecunia restituatur quātū h' fuerin estate. Ergo senatus nō fecit quidē earū rerū usufructū nec. n. potat. s'z p' cautionē quasi usufructu' constituit.

Glo. Usfructus constituitur in fundo ēt sterili. ff. e. sta. tue. §. i. In reb' q' suādo suari n' p'nt. n' cadit usufructus. nec nāli nec ciuili rōe. non nāli q' n' p't ēē salua s'ba q'd ēē v'z vt. s. i. p'ā. nec cili q'

trāfēnt i dñio legatariū. qz in his
gñit mutū vñ sibi fūre n pñt
ff. si vñfr. pe. l. vñ frui in pan.

Estimēta sūt ex rebus q ser
uādo finari nō pñt. l. 3. ff. eo. l. 2. si
quid. §. vestimētorū vñ pñt. sed
ibi loquebat̃ d quibsdā vestimē
tis que ppetuo durabāt hic d tē/
poralibus. Pecunia assidua
pmutatōe quodāmo extinguit̃.
nā que hodie ē mea cras erit tua
z dñuz meū definit. d. d. re. vi. §.
si tñ. Itē si cū alia misceat̃ extin
guīt̃. ff. de solu. l. si alteri. Ad
ditio. vide ang. qui pōit alias rō
nes. Satisfactio de qua hic d
vñdo re. a testōre nō pōt remit/
ti. ff. vt i pos. le. l. si pecunie. z. C.
de vñfr. l. i. z. C. vt le. no. ca. l.
pe. Illa aut̃ satisfactio quā pñtat
his d legato soluēdo bñ pōt re/
mitti. vt. ff. vt le. no. ca. l. 3. z. l.
si. z ē rō. qz hec satisfactio grēpla
tōe heredis interponit̃. illa vero
de legato pñlādo grā testōis. vt
volūtas sua impleat̃. C. vt leg. no.
ca. l. ii. nō ē ergo mirū si illud qd
sua grā introductū ē testōr pōt re
mittere aliud nō. vt. C. de pac. l. si
quis i gñibēdo. z. ff. de pac. l. pa
ctū. cum si. Capitis dimini/
tōe pñt vñfructus sic z dñuz
mutatur. vt supra dictū ē.

Res iste dantur estimare vt
hic. z intelligatur quanti fuerint
tempore. quādo dant̃ legatario
sic. ff. d vñfr. ea. re. l. si tibi. Et
qz substantia i his nō saluat̃ z do
minū mutat̃ vt. d. dictū ē. iō in

his nō poterat cōstitui vñfructu/
ctus. Lantio hic capīe pprie
Mā satisfacere d. vt. C. de vñfr.
l. sancimus. z. ff. d vñfr. ea. re. l.
tribus. in fi. que cautio loco pro/
prietatis erit apud heredē.

Finitur. Vñfructus fi/
nit̃ mōis hic de
scriptis. h. d. Finīt aut̃ vñfr/
uctus morte vñfructuarii z dua
bus capitis diminutionibus. ma
gna z media. z nō vñdo p modū
z tempus que oia nra statuit gñi
tutio. Itē finīt vñfructus si
dñō pñtatis ab vñfructuario
cedat. naz excedēdo extraneo ni
hil agit̃. vel cōtrario si vñfructu/
arius pñtate rei acquisie/
rit. que res gñolidatio appellat̃.

Et amplius cōstat. si edes in/
cēdio cōsumpte fuerint. vel z ter
remotu i suo vicio corruerit exti
gui vñfructus. necesse ē. z nec arce
quidē vñfructū deberi. Cuz
autē finīt totus vñfructus. re/
uertit̃ ad pñtatem z ex eo tpe
nude pñtatis dñs incipit ple/
naz in re pñtatem hēre.

El. Finitur vñfructus mor/
te. s. naturali vñfructua/
rii licet videat̃ cōtra. ff. de noua.
l. si vñfructus. Sed ibi anteq̃
essem vñfructuarius delegaui.
vñdo ex eius pñona cui delegaui
finīt. qz in eius pñona incipit. si
aut̃ postea delegassez. ex mea pñ
na finiret̃. ff. de pl. z co. rei ven.
l. necessario. §. si. Additō. Tu
dic. qz imo ibi nō fuit cessus vñfr

fructus s3 2moditas vtendi. ita dñ
ibi. 7 ita et nōt bar. i. d. l. si vsus
fructus. **Maxia** 7 media ca
pitis diuutio. mores ciles sunt.
ff. p. so. l. verū. §. societas. Si
niē vsusfructus vsusfructuario n̄
vtēte p modū. s. vt bon⁹ pīfami.
vel melius p modū 7 tps. i. p mo
deratū tps. s. x. ānis inter pītes.
7. xx. iter absentes vt. C. de vsuf.
l. corruptionē. s3 relictum ciuitati
durat centū ānis. vt. ff. e. an vsus
fructus. **Actio** vero cōpetēs
p vsufructu nō ipso iure tollitur
cū tps nō sit modus tollēde obli
gationis. s3 exceptōe dicto tēpo
re tollit. l3 in aliis modis q̄ fruē
di ipso iure et actio tollat. ff. de
ac. 7 ob. l. obligationū fere. §. pla
cet **Add.** de hoc vide gl. 7 bar
to. in. d. l. corruptionē. C. de vsu
fru. **Cōstitutio** de qua hic h3
C. de vsufru. l. corruptionē.

Ususfructus finit cedēdo vsu
fructum p̄prietario. nam alteri
cedi non potest. sed. j. ti. i. in fine
primi casus contrariū dicit. sed
ibi loquit de fructuū perceptiōe
que potest cedi. arg. ff. de peri. 7
co. rei vendi. l. necessario. §. si. s3
hic loquitur de iure vtēdi qd est
personale 7 sic cedi non pōt.

Si finitur totus vsusfructus
redit ad p̄prietarium. Si ve
ro p parte nō. vt. ff. qui. mo. vsus
fru. amit. l. excepta. **Ite** si sūt
duo 2fructuarii. vno perdēte al
teri accrescit. vt. ff. de vsufr. accr.
l. i. §. pc. **Add.** nota ex isto tex.

p pluribus modis finit vsusfru
ctus finit et qñ mutat forma rei
ff. eo. qui vsufru. arce. **Qd** nota
qz qñ vxor vel ali⁹ h3 vsufructū.
q nō pōt vnā domūculā mutare
7 facere domū amplā sic si mutat
in nouā formā. et in melius pdit
vsufructum. vt est casus hic. 7. l.
si vsusfructuarius nouorū tectorū
ff. de vsufr. qd tene mēti. qz mul
ti vsusfructuarii possunt errare.
Quinimo et si quodā edificium
esset inchoatū p defunctū nō pōt
vsusfructuarius ē. si eo indigeret
pficere alias perficiēdo cadit a iu
re suo. vt ē cāus in. l. vsusfructua
rius nouorū tectorum. ff. de vsu
fru. Ange.

De vsu 7 habitatiōe.

Add. Supra vsus ē de usuf.
qui ē fuitus p̄sonalis debita a re
psone. verū qz sūt 7 alie seruitu
tes debite a re persone. s. usus 7
bitatio de quibus hic tractat.

Idem **Idem** modis.
modis constituit 7 fi
nit vsus sicut 7 vsusfructus. Et
regulariter qui h3 vsus non pōt
in fundo morari si ē molestus do
mino 7 laborantibus in eo. **Ite**
nō pōt vsu vēdere l locare. h. d.

Ad inus alie iuris ē in vsu q̄
in vsufructu. nam is q fundi nu
dum h3 vsus nihil vltius habe
re intelligitur q̄ ut oleribus po
mis florib⁹ feno stramētis lignis

ad usuz quotidianū vtaf. In
eodem quoqz fundo hacten⁹ licz
ei morari. ut neqz dño fundi mo
lestus sit. neqz his per quos opa
rustica sunt impedimēto sit. Nec
alii ius qđ hz aut locare. aut uen
dere. aut gratis cōcedere pōt euz
is qui usufructum habet pōt hec
omnia facere.

Glo. Usus et usufruct⁹ dis
ferūt. qz usus p pte cō
stitui nō pōt. ff. e. l. usus ps. sz ali
ud in usufructu. ut. ff. de usufr. l.
usufr. ab initio. et ē rō qz diuidu⁹
ē qđ est contrariū in aliis futuri
bus. ut. ff. ad. l. fal. l. i. §. si usufru
ctus. Et licet duob⁹ potest usus
constitui et cōcursu sunt partes
qz hoc occasione magis qđ rōc cō
tingit. ff. de ruinis. l. labeo. Add.
Rōnez isti⁹ dñe uide hic p ang.

In aliquib⁹ casib⁹ conueniūt
usuarius et usufructuarius. ut in
usu pecunie. ff. de usufr. ea. re. que
usu consu. l. hec senatus. §. si. Itē
in fundo de quo solum tantum
fenum tollitur quantum sibi so
li sufficit. ut. ff. eo. l. fundi. Item
i silua remota ex qua etiam usua
rius ligna vendere potest. ut. ff.
eo. l. diuus.

De feno idest de herba dō stra
mentis. i. de melaga et est genus
bladi. Si hodie ab vno mihi
usus qui sufficit cōstituaf et cras
ab alio in alio fundo ēt mihi vs⁹
cōstituaf. erit locus elcetioni vel
gratificatōi in toto vel in pte ar.
j. de lega. §. si generaliter. et. ff. d

reli. l. si. Additio. Ange. dic
istam glo. nō. quē vide. l

In vino oleo frumēto potest
constitui vsus. ff. e. plenum. §. p
ter.

Usuarius debz colere fundū
ut. ff. eodē. l. si domus vsus. et. ff.
de usufru. l. hactenus. Sed pro
prietarius si vult potest colere.

Additio. Si forte fundus est
amplius et producit fructus vl
tra usum. et est casus hic quia hic
dicit vsuarius posse morari in
fundo dñmodo non sit molestus
operatoribus. s. proprietari quia
suos operadores pro libito possz
expellere.

Additio. Si ex fundo cuius
usus alicui debetur proprietari⁹
vltra usum vsuarii aliquid perci
piat. impensa pertinet ad pprie
tarium. l. si domus. ff. eo.

Si vsuarius inueniat proprie
tarium in fundo vel eius familiā
alia causa qđ culture potest prohi
beri. ff. e. l. si habitatio. §. si.

Itē is qui eduz. l. Ma
bens usum
domus potest in ea habitare euz
marito vel vxore et familia et ho
spitem recipere. sed tale ius alte
ri nō potest cedi. h. d.

Glo. Tantum hic ponitur
pro solūmodo. ut. ff.
de vulga. et pupil. l. qui liberis.
in principio.

Aliter cui vs⁹ constitut⁹ ē i domo
pōt hitare cū marito pñti et futu
ro. ff. e. l. cetex. §. mlieri. et gñali

pōt oēs recipe sicut ⁊ mascul⁹ dñi
mō hōeste. ff. e. l. n. solū ⁊. l. n. alr.

Item ^{is ad quē sui. Qui}
h3 vsū serui ipse tñ
vñ pōt. ⁊ idē i mōtō. s3 si peco-
ris vsū h3 solū vñ ad ipinguan-
dū agrū. h. d. Si pecoris l'oni-
um vsus legatus fuerit. neq3 la-
cte neq3 agnis neq3 lana vtetur
vsuari⁹. qz ea i fructu sūt plane
ad stercozandū agrū suū pecori-
bus vñ potest.

Bl. ^{l' dñs vsū sui pōt alē lo}
care. si tñ aliquid cōducit
faciēdū pōt in eo vñ opera serui
vsuari. itē ipē cidē seruo sua opa
poterit locare. ⁊ tñc acquirit ex
re nō ex opera vsuario vt. ff. eo.
l. plenū. §. si. ⁊. l. seq. ⁊ tñ ē dñs i mōtō.
Additio si mihi legat⁹
ēēt vsus bonis ⁊ nō hēam aliū do-
uē cū quo giungā. nec hēo gmo-
ditatez emēdi aliū bonū. ne rema-
neat absq3 gmoditate dicti bonis
poterit giungere cū bono vicini
vt alternis diebus vtant^r. ar. gl.
i prin. ⁊ in l. diuus i pri. ff. e. ang.

^{vsuarius pecorū nō pōt vñ}
lacte. s. nisi modico. ff. e. l. plenū.
§. s3 si. alij aut nullo mō s3. **D.**
s3 s3 Jo. pōt vñ aliis ad vsū suū
⁊ suorū. vt in fūdo. s. diximus.

Sed ^{si cui ha. l' dñatio}
ēms distictū ab vsu/
fructu ⁊ vsu. ⁊ ideo cā locat^r pōt.
h. d. Nec de seruitutibus ⁊
vsufructu. ⁊ vsu ⁊ habitatiōe di-
xisse sufficiat. de hēditatibus aut
⁊ obligationibus. suis locis ppo

nemus. **Exposuimus** sumatiz
quibus modis iuregētū res no-
bis acquirunt^r. mō videam⁹. qui
bus modis legitio. ⁊ ciuili iure
acquiruntur.

Bl. ^{l' dñatio ⁊ vsufructu /}
ctus habitatiōis. adez
sunt. C. eo. l. cū antiquitatē.

Inter viuos habitatio gstitui-
tur. stipulatiōibus ⁊ pactionibus
sic. s. de seruitu. §. si. ⁊ de vsufr.
§. 1. l' dñatio dñt ab vsu. qz
locat^r vt hic ⁊. C. eo. l. cū ātignas
s3 vsus non ut. s. eo. in prin. Itē
differt ab usufructu quia hic non
finitur nisi morte. ff. e. si habita-
tio circa prin. s3 vsufructus mul-
tis modis vt. s. d. vsufr. §. finit^r.

Decisio de qua hic hēta. C.
eo. cū antiquitas. Imperator
hic excusat se quare. d. hēditatib⁹
⁊ obligationibus hic nō dicit. cū
tñ. videt^r hic dicere debuisse. qz
sunt iura icorporalia. vt. s. de re.
corpo. §. 1.

De vsucapionib⁹. ⁊ lō. tē. p.

De vsucapionibus. l. mobi-
liū. vt p3. j. e. in prin. ⁊. C. i q. ca.
cel. lō. temp. p. l. n. s3 in. ff. e. titu.
vsucapio large sumit^r per totū ti.
⁊ maxie. in l. quero.

Are ci ^{uili. l' dñatio}
die res mo-
bilis tñmo cū titulo ⁊ bo-
nafide vsucapit^r. Res vero imo-
bilis decē ānis iter pñtes. ⁊ inter
abñtes. xx. ānis vbiq3 locorū. h. d.
Bl. ^{Bonafides presumit^r}
si a dño credat se eme-

re. vt. ff. de contra. emp. l. qui. a quolibet. vel q̄ putat vendētem habere ius vendendi. vt. ff. de v. sign. l. bonefi. emptor.

Bonafides presumitur semper. ff. de proba. l. verius.

Additio. hoc verum est in rebus corporalibus. secus in prescriptiōe iurū incorporearum. l. i. §. hoc interdicto. 7 ibi glo. in ver. vsus 7 ibi Bar. ff. d. iti. ac. q̄ priua. 7 per Ange. hic. 7 rō differētie est fm̄ Bal. in. §. sed iste isti. de ac. q̄ in incorporealibus habet p̄sumptiōem contra se. q̄ quelibet res p̄sumitur libera. l. altius. C. de scrui. 7 aqua. vide hic doc. 7 max. d. Jas. 7 Ang.

In venditione requirit̄ bonafides i duobus temporibus. s. tēpore cōtractus 7 tempore traditionis. in aliis aut cōtractibus tēpus traditionis sufficit. nec nocet posterior scientia. Additio hoc verū de iure ciuili. l. i. C. de vsucap. trans. scus de iure canonico q̄ omni tempore exigit̄ bonafides. vt. c. fi. 7 ibi nō de prescrip. 7 i regula possessor malefi. d. re. iur. in. vi. Et iuri canonico standū est in materia peccati. vt no. glo. in. §. pe. j. de gradi. 7 ff. de gradi. l. iurconsultus. requiritur omni tempore. vsq̄ ad momentuz perfecte prescriptiōis bonafides vt. d. c. fi. de prescrip.

Item secus in petitiōe hereditatis. vt. ff. pro so. l. pe. 7 pro ep. l. ii. 7. C. de vsuca. transfor. §. s̄

tantūm d. 7 ff. de pe. heredi. l. s̄ 7 si. §. q̄ si ab initio. Additio nō q̄ hereditas nō prescribit̄. s̄ res singulares. 7 tūc prescribit̄ actio in. xxx. ānis. vt. C. de peti. here. l. hereditatis petitiō. C. i qui. ca. cef. lō. tē. pre. l. hereditatis. i qua prescriptiōe nō requirit̄ bonafides ē ab initio. S̄ in casibus i quibus datur hereditatis petitiō cōtra titulo possidētes dicit Jo. fa. q̄ sufficit bonafides ab initio quo ad prescriptiōem.

Ratio quare vsucapio fuit introducta ē. ne rerū dominia essent incerto. 7 alia. s. vt sit litū si nō. ff. pro suo. l. fi. Additio iste rōnes fuerūt introducte pp̄ bonū publicū. vt dicit text. in. l. i. ff. de vsucap.

Iura nolūt aliquē suis bonis defraudari. C. de vsuf. l. coru. p̄tōem. 7 de pre. tri. an. l. fi.

Cōstitutio de qua hic h̄. C. de vsuca. trans. l. i.

Tempus triēni in vsucapio ne. 7. x. vel. xx. annoz i p̄scriptiōe nō ē esse cōtinuuz. vt. ff. c. l. nū q̄. §. i. 7 in vsucapide sufficit tetigisse vltimū diē. i p̄scriptiōe vero querit̄ de momēto ad momētū. vt. ff. c. l. in vsucap. 7 ff. d. ac. 7 obli. 7 ē rō q̄ vsucapio fauorabilis est p̄scriptiō vero odiosa. ut C. de ed. di. adri. tol. l. fi. in fi. 7 ff. de li. 7 po. l. cum quidaz. Additio p̄scriptiō est aliqua parit̄ fauorabilis p̄tim odiosa ut. xx. añ. annoz. aliqua mere odiosa ut

xxx. annor. aliqua mere fauora/
bilis ut usucapio uide Ang. hic.

Præsentēs dicunt habitan/
tes in eadē puincia. Absentes in
alia. C. de pre. lō. tē. l. fi. Addi/
tio quid 2tineat appellatōe pro
uincie. in hac materia uide ange.
hic. Usucapione. fm oēs dire
ctū dominiū querit. C. de pac.
l. traditionibus s3 per pscriptōez
nō acquirē pprie dñum. sed ef
fectus dñi. l. ut possidētes habea
mus exceptōem. n̄ possidētes ha
beamus actiōem. ff. de acq. rerū
do. l. rē in bonis. 7. C. de p. xxx.
an. l. si qs emptiōis in prin. 7 rō
quare per usucap. magis dñum
acquirat ē. qz rex mobiliū uilis
ē possio ut. ff. de acq. po. l. si rē.

Sed alquando. Idō
liber. res sacra
uel religiosa. 7 seruis fugitiuis
nō pōt usucapi. h. d.

Bl. Res sacre n̄ possunt usu
capi nisi defināt esse sacre
uel religiose qđ fieri pōt. ff. de re
li. cum lo. Seruis fugitiuis
nō pōt p̄scribi uel usucapi. qz fa
cit furtū sui ipsius. C. d. ser. fug.
l. i. nec ēt per. xxx. annos usuca/
pere. qz possessio serui p dñm
retinet. ff. de acqui. po. l. i. §. per
seruū. 7. l. rē que in fi. 7 usucapio
nō currit possidēti. ut. C. de p.
tri. an. l. male. nisi ex tunc qñ ab
alio icipiet possideri. Additio.
nota 7 tene mēti. qz ad usucapio/
nez ipediēdā. sufficit qz qs ciuiliē
tū possideat. qñ alius quis titū

lū 7 bonāfidē. 7 possessionem nālē
hēat. nō tñ p̄scribit p dñm qui
ciuiliter tñ possidet. fa. l. clā pos
fidere. §. qui ad nūdinas. 7 no. i.
l. i. i pan. ff. de acquir. pos. 7. l. i.
C. de seruis fug.

Furtiue. Res furtina
uel inerpulsiua
possessa. nō pōt usucapi. uel p̄/
scribi ēt per bonēfidei possorē. 7
emptorē. 7 uendens rē alterius
cōmittit furtū. h. d. Furtina/
rū rex lex. xii. tab. 7 lex actilia in
hibēt usucapiōem. ui rex posses
sarū lex iulia 7 plantia.

In rebus mobilibus nō facile
pcedit. ut bonēfidei possessorib⁹
usucapio cōpetat. nam qui sciens
alienā rē uēdiderit. uel ex alia cā
tradiderit furtū eius 2mittit.

Bl. Nō cadit usucapio in re
possessa ui. s. expulsiua n̄
2pulsiua. ut. C. qđ me. cā. l. si ui
uel metu. Additio no. illaz. l. si
ui. qz dñs facta emptiōe de uolū
tate dñi. licet coacta tñ p̄scribit p
l. sequē. §. lana. ff. eo.

Furtiue 7 res 7 ui posse triē/
nio non p̄scribunt. uel. x. uel. xx.
ānis. s3. xxx. uel. xl. ānis p̄nt. C. d.
pre. tri. uel. xl. an. l. oēs. 7. l. ficuti
7 de an. excep. l. i. §. ad hoc.

Prædicte res usucapi nō pos
sunt nisi purgato uicio. j. e. aliqn̄.

Nō hic posita est. qz lex uult.
vt. s. qui. ma. nō po. in prin. vñō
illud. sic volo sic iubēo fit. p rōc
volūtas. ē 7 alia rō. qz res uiciose
sunt. vt. j. e. §. nōuissime. Lex

iulia et plantia prohibet usufructu/
ne re ipsa possit. si expulsi et pos/
sedit. nec sufficit expulsi. ff. e. seq/
tur. §. si tñ vi. Ad dñm nō qd di/
cto vicio violētie res afficit. ēt. si
ille qui fuit expulsus erat pcedo et
violētator et nō dñs rei. qz rem et
violētā qmullaz i re pscideram?
et nō in personā fa. l. i. §. si vi cuz
ibi nō. i. gl. et per Bar. ff. de vi. et
in. ar. qd nō. Generalis rō p
ualet spāli vt hic. sic. §. d. nup. §.
affinitat et §. focū ar. p. ff. d. edē.
l. qdā. Ad dñm. dic ad pñū q
si rō generalis et spālis a lege p/
cedit hz locū iste tex. secus si ge/
neralis a lege et spālis ab hoīe qz
tūc agit per spālem vt in pñio.

Volūtas coacta ētē volūtas
ff. q. me. cā. l. si mulier. §. pe.

In rebus mobilibus alienis
fit furtū tractādo vt. j. d. ob. q
ex del. §. i. et ex eo fit furtina. et
sic nō usufructu vt. s. p. vñ seq/
tur. q. nū meo et. Culpa au/
ctoris nō comitat. i. nō sequit ac/
cipiētē. ff. de vi. et tē. pre. l. vicin
et ff. de ex. do. l. apd. §. sicū lima.

Si vicinū ē rei comitat accipi/
ētē vt hic. si psona comitat in
vniuersū succedētē. vt. C. d. acqz.
po. l. si. si i rem singulare succē/
dat nō comitat. vt. ff. de ex. do.
l. apud. §. de auctore. et C. de pi.
et co. rei ven. l. dolū. nisi quando
vte accessione temporis eius vt
ff. de acquir. po. l. pomp. §. si. sz
hodie vicinū persone nocet singu/
lari successori per aut. malefidei.

Sed tñ id. Ideres
alienādo rē alie/
nā inuentā i hēditate nō comit/
tit furtū. et in ea pcedit usufructu
idē in fructuario ancille alienan/
te partū ipsius. quē ad se specta/
re putabat. h. d. Furtū sine af/
fectu furandi nō pmetit.

Blo. Ideres rē alienā inē/
tā i hēditate nō usufructu
pit titulo pro hēde vt. ff. de vi. et
tē. p. l. cum hīs. Usufructu ergo
pro herede locum habet. quādo
defunctus retinebat aliquā rez.
credēs suā. vel non usufructuebat
qz deficiebat titulus et hīs est ex/
traneus. Ad dñm dic plenius
quando habet locū ti. pro hēde.
vt nota. plene glo. in rubrica. ff.
pro hēde.

Error iuris i tradēte. nō vi/
ciat rē. sz bene in accipiēte. ff. eo.
nunq. in pun. et l. si fur. §. i.

In interdicto vnde vi qs in/
cidit sine affectu. C. vn. vi. l. cuz
qrebat et simile ē i furto. vt i. d.
l. cū que. ergo videt q furtū cō/
mittit ēt sine affectu. sz rñtur q
in interdicto ē affectus. l. nō cō/
tra psonam certā. sed hic suā esse
credebat. Alius ēt modis q
hic positus accidere pōt. vt siñ vi/
cio furti rē alienā tanq suā alie/
nat vt si iusto error credā me hē/
dez cū nō sim. vt. ff. eo. pōt. Item
si credā mihi legatū cuz sit adē/
ptū. vt. j. de ac. §. si qs agēs. sic.
ff. pro lega. l. mi. in fi. et als vbi/
cunque quis putat rem suam.

Quod aut ad eas res.
 Malehdei pos
 sessor transfert i bonefi. possessor
 re rem no vi possellaz cu vsuca/
 piedi qdntoe. Itē i rebus soli no
 comittit furtu. sz illi qui possidz
 cu titulo z bona fide pncipalibus
 costribus subent. h. d.

Et il Ducusque de vsucapiōe
 rerū mobiliū dictū ē. nūc
 at pcedit ad ius immobiliū. Ad
 q locus ē interdū plen⁹. vt q pos
 sedit. Al qñ semiplen⁹. vt ille in
 quo ē aliquis cā legatorū vel cā
 rei suande. vt. ff. de acqui. pos. l.
 in. §. si. z de act. ep. l. ii. §. i. In
 terdū vacuus. z hoc trib⁹ modis
 vt hic. si. ff. de acqui. pos. l. si id
 qd. Propter abntiā nō amit
 tit possio. ff. de acqui. pos. l. claz.
 §. qui ad nūdmis. Sz bñ ppter
 effectuz abntie. s. pp obliuionem
 vt. ff. de vā. inf. c. l. si finita. §. nō
 aut. Et tēpus illud quo inducit
 obliuio erit in arbitrio iudicis.
 ff. de iure delib. l. i. §. si. z l. seq.
 dūmō longū sit z obliuionē in/
 ducat z animū retinēdi hēre desi
 nat. vt. ff. e. l. furtū. §. i. z. ff. d ac
 quir. pos. l. quēadmodū. In
 casu huius. §. dz cē tāta negligē
 tia vt rei positiōē respuat. qd fa
 cile sit vt. ff. de acqui. pos. l. si q
 vi. §. i. z. §. oia. Et dū dñ hic
 sine successore. idē z si cū successio
 re dūmō nō fuerit apprehēsa. ff.
 de acqui. pos. l. cū hīdea. Q
 ga possio hic dñ. x. vel. xx. an. sed
 hic. §. duab⁹ rōibus ē hodie cor/

rectus. nā pñit hodie talis pos
 sessio violēta. vt. C. vñ vi cū que
 rebat. ergo nō hz locū hec pñri
 ptio. vt s. §. furtive. Itē alia rō
 ne. qz bonafides desideratur ab
 utraqz pte. al. xxx. āno. pñcriptio
 tñi currit. in auct. vt spon. lar. §.
 rursus. Abolita. i. pempta. in
 de abolitio. i. accusatōis pemptio

Locus dñ pars fūdi. sz fūdus
 totus dñ. ff. de v. sig. l. locus.

Aliquando ē. Fur
 tiva z vi
 possella pñt vsucapi vicio purga
 to. h. d.

Alī z fortuna l vi possella res
 vsucapi pōt veluti si i dñi ptātez
 reuerfa fuerit. tūc ei vicio rei pur
 gato pcedit eius vsucapio.

Et In casu huius. §. res vsu
 capi potest. i. vsucapi/
 lis est. vt si āmodo ab aliquo nō
 domino alienatur. non cōmit/
 tente furtuz eius tunc vsucapiet
 emptor.

In ptātem domini dicitur re
 uerfa si in potestatz quali domi
 ni. vt si tutoris vel creditoris. si
 alienam rem debitor obligauit.
 vt. ff. eo. l. sequitur. §. si pupilli.
 z pro solu. l. si. Aliud si suam. qz
 tunc licet perueniat res furtiua
 in ptātem creditoris non purgat
 viciū. ff. eo. l. sequitur. §. si rē.

Additio. Sed Barto. in di
 cro. §. si rē tenet contra hanc gl.
 vide Ange.

Res debet esse reuerfa. vel
 quasi. ff. de furt. quāuis. z ita q

nō possit ab eo euelli. ff. e. l. seqf. §. tunc. Add. requir ēi q fit reuerfa tāq possio rei sue. Et quo seqf q h dñs p viz ex intervallo post furtū ei factū abstulit q tūc posset ab eo iuste auferri p. l. siqs in tāta. C. vñ vl. r. ff. d. vi. r. vi ar. l. siquis a me. r. ibi nō.

Res hñci vsucapi n pñt añ q tñ hñco denūciate fuerint vsucapiñt. h. d.

Gl. Ad pñt res mobil hñci vsucapi trienio. nec. x. vl. xx. ānis immobil. Idē i primōiali pñcipis. vt. C. ne rei do. l. tēpl. l. si. idē i re ciuitat. vt. C. d. la. f. ec. l. si. idē i re eccliaistica. vt. d. l. si. C. d. l. f. ec. Idē i rescribūt nñ dē res spacio. xl. āno. excepta re mobili eccliaistica q trienio vsucapiñt vt. C. d. p. xxx. an. l. oēs. r. i auct. d. ec. ti. §. p ipalib. coll. xi. r. he qñ. mo. qñ. coll. viii. Itē excep pñ publicis q i vsib. publicis opū tata sūt. vt. ff. d. via pub. l. viam. Itē res pupilli n vsucapiñt vt. ff. d. acq. re. do. l. bonafidei. §. nec i terest. Itē res filii a pñe alieata ni si. xxx. an. a tpe quo ē sui iuris. vt C. d. an. excep. l. i. i si. r. in aut. de nup. §. si vero expectet. Itē res data pñdi p legē iulīā repetū. ff. ad. l. iul. repe. q d. Itē fñdus do talis. ff. d. fun. do. l. si fundū.

Bonis mouēq sine hñde succecit hñcus n idē i ciuitate. C. de bo. va. l. i. r. l. vacatia. li. x.

Varie sūt cāe quib. ad hñcu denūciatio fieri solet. ff. d. iur. hñ.

l. i. in prin. Emptor i casu hñ §. pñt vsucape trienio. vel. x. vel xx. an. cū titulo. si aut nō hñat ti tulū. r. vult ex tpe dilatōnis sibi ppetere tps hñ quatuor ānos. vt ff. de iure hñ. l. i. §. diu. r. d. diuer. r. tēp. pñ. l. inter. §. i. si ex tēpo re ex quo ceperūt ad hñcū pñciñt xx. ānos hñ. vt. ff. de iure hñ. l. i. §. pñcip. Add. vide multa bōa d illa pñcip. hic p ang. r. alios doctores.

Nonisime. Res vi ciosa nō pñt vsucapi vel pñscribi. r. error facti vsucapione nō parit. h. d.

Gl. Res vsucapibilis non dñ i se hñre viciū vl qñ vt. d. pñ. §. si alñ sūt vicia. vt qñ furtiua vl vi possessa. vt. d. §. furtiue. Itē nūquid pñcaria possio sit viciosa. vñ q nō. ar. ff. cōi. di. l. cōi diuidūdo Itē nūqd lit gio sa vñ q nō. vt. C. d. pñ. lō. tēp. l. i. Itē nūquid clādestina vñ q nō q nō dñ aliqua res clādestina sñ possio. qdā tñ dicūt oia. d. dē cē vicia rerū. vt ar. ff. de acquir. pos. l. pñp. §. cum quis.

Quod hic dicit de errore loq tur de errore facti. Idem etiam i errore iuris. vt. ff. eo. l. i. nunquā. Et iste error facti quādoq prodest. vt. ff. pro emp. l. quod vulgo. r. ff. p lega. l. p legato. r. ff. p soluto. l. i. m. r. ff. p so. l. hominē. in quibus casibus dicunt quidā habere locum titu. p suo. r. tñ lo cum hñ in hñis r. in aliis que spālī

a lege inueniuntur. vt. ff. d. in. do. l. pculus. fm azo. nos idē s3 zo. in oibus in emptōe tñ iustiorē errorē erigimus. vt. ff. p empt. l. i.

Itē si quis nō errat s3 scit non pōt ibi cām possēssōis mutare. vt. ff. de acquir. pos. l. iii. §. illud. 2. ff. e. l. non solū. §. q vulgo.

Add. de quo dic vt no. gl. magistra. i. l. cū nemo. C. de acquir. pos. 2 vide ang. hic.

Distina. Possessio defuncti cōtinuatur in heredem etiā malefidei. Alidala fides vero defuncti nocet hēdi. tñ tps vēditoris cōiūgatur cū tpe emptoris. b. d.

Gl. Distina possessio dī hic. i. r. an. inter pntes. 2. r. inter absentes vel triēnu i re mobili. vt. ff. qui 2 a qui. l. s3 cū fidei §. aristo. 2. §. c. in pmi. ti. 2. C. e. l. distina.

Distina possessio defuncti cōtinuatur in heredē. hoc ē verum nisi ipsi heredi tradita sit possessio. ff. e. l. heres eius. Alidala fides hic nō nocet heredi. hoc verū nisi sciret rem ēē eius qui cām h3 a testatore vt legatariū. ff. de acquir. re. 2 o. l. qñtū. hic scribat alterius rē qd nō nocet ad vsucapio. Constō de qua hic ē. C. de vsucap. trāf. l. i. Inter emptorē 2 vēditorē cōiūgatur tpra. l. vt gñuēf. s3 i hoc dñt ab herede qz i titulo singulari. vtrūqz s. ēptorē 2 vēditorē. bonaz fidem l. ēre oz. vt. ff. p emp. l. ii. §. si cā

rē. al. §. secus i vli ti. vt. §. pr. §. Et ē rō qz si hīs nō adisset. hēditas iacēs cōpleret. vt. ff. e. nūq. §. vacuū. Et qz ē eadē psona cū de functo. vt i auct. de iureiu. a mo. pñi. Cōcor. p hoc. ff. p ep. l. ii. §. emptori. 2. §. si deficius. Et fit hec cōiūctio ad lucrū 2 ad dānū ff. quēad. ser. amit. l. si alia. §. tps

Add. dicit ang. hāc glo. fore si gnāda3. 2 de ista accessiōe poss. sionis vide plene i. l. pomp. §. si quis. ff. de acquir. pos. 2 p totā il. l. i. 2 aliquid hic p ang.

Edicto dñi marci. Emēs a fisco rē alienā. vt fisci statz ē securus. s3 dāf dño regressus p fisci quadriēmo. Adē i rebz habitis ab impatore vel augusta. b. d. Add. nota qz qu cūqz p aliuquem pñtū aut onerosū aut lucratuū aliquid a fisco receperit. statz h3 ex eptionē 2 actionē.

Itē nō. qz h3 reglī actio in rez datur cōtra possēssōrē. vt. l. i. cū ibi nō. C. vbi i rē ac. tñ hic ē spālē q nō dāf actio p possēssorem. sed cōtra fiscū alienatē.

Glo. Edictū hic capif pro pcepto generali. al. di cūf edicta ptorū. vt. ff. q me cā l. si mulier. 2 filēs. Filis dī hic pñtū imperialiū rerū. qz d pa trimonialibus dicit. j. e. in fi.

Add. dic pñtū fisci noiaf vt. l. bñ a zenone. §. i. C. de quadr. p. Ad hīc d3 h3 locū i fisco vendēte rē vt suā. 2 ab illo edicto ex

ei pñe res minoru. C. si aduer.
fis. l. si. Si aut fiscus alienat rē
vt alienaz. vt qz cessatū ē i solone
tributo: in tria requiritur. s. qz sit
debitū. itē qz cessatū. vt. C. si ad.
fis. l. si. 7. C. si pp. pub. pen. l. i.
7. ii. 7. forte requirit cessatio biē/
nii. vt. ff. loca. l. quero. §. iter. itē
tertio qz res subaste 7 preconize
tur vt. C. si pp. pu. pē. l. si. Add.

Dic qz iste. §. nō hz locū vbi
fiscus ignorans ius tertii alienat.
scius si sit vt no. in. l. i. C. d. vē.
re. ci. l. x. Et hoc nisi alienaret
cū cā sufficiētī 7 reipublice eundē/
ter vtili. vt. ff. de ciuic. l. lucius. ff.
de rei vendi. l. i. itē si verberatus.
itē nō obtinet vbi princeps hz ali
quod ius in re. qz tunc videt il/
lud solum alienare nō ius tertii
ff. de le. i. l. si domus. Item non
obtinēt in rebus in quibus nō ca
dit cōmertuz. vt. C. de li. cā. l. si
ideo. Et nō. qz iste. §. ē iniquus 7
canones nō obseruant eum. xvi.
q. iii. c. placuit. fm Jo. fa.

Consū de qua hic hf. C. de
quadri. pñri. l. oēs 7. l. bñ a zeno
ne. Ille. §. habet locuz i re sin
gulari nō in vniuersitate. vt. ff. d.
pe. here. l. nec vllā. §. itē si quis.

Iste ver. aduersus non habet
locū in minore vel in absente cā
reipublice. vt. C. de resu. mi. l. ne
qz.

De donatōibus.

Additio. Quia hic impera/
tor tractare intendit de mōis ac/

quirendi per ius ciuile vt. §. pro
missit. qz tractauit in titulo pxi.
pcedenti de duob⁹ modis acqui/
rēdi per ius ciuile. v3 vsucapiōe
7 pñscriptōe. hic intendit tractare
de alio. s. de donatiōe.

Stetia^{alind}
gen⁹
acquistiōis donatio.

Donatiōnū autem duo sūt
genera. s. mortis causa 7 nō mor/
tis causa.

Ad mortis causa donatio ē euz
quis ita donat. vt magis velit se
ipsum habere si cōualuerit q̄ do/
natariū. magisqz donatarium q̄
heredē si moriatur. sicut illd o/
merus recitat thele macū his ver/
bis expresse donasse pirrho.

Donatio causa mortis magis
equiparatur legatis 7 vltime vo/
luntati q̄ cōtractui.

Si. Donatio dicitur mōis
acquistiōis de iure ciui
li. qz olim per stipulationē tantū
cōtrahēbatur que est de iure ciui
li. sed hodie fit nudo pacto. vt. C.
eo. l. si quis argentum. §. si. 7. j.
de actionib⁹. §. de cōstituta. vel
potest dici qz sit de iure gentium
in uentione sed de iure ciuili ap/
probatione. vt supra de rerū di.
§. per traditionē. qz fuit postea il
le modus de iure ciuili approba/
tus. 7 alius adinuētus. s. p stipu/
lationē 7 postea per iust. additus
ē tñs. puta p nudū pactū.

Duz dicit hic tex. qz dona/
tionum. duo sunt genera si hec

• duo mēbra. s. donatio cā mortē 7 donatio iter viuos capiūf gnālī sūt pprie duo genera. qz sub qua libet multe spēs cōtinēf. s. legatū 7 donatio pp nupq̄ 7c. vt. j. c. ē 7 aliud. 7. j. §. fi. vel si hec membra capiūf stricte tūc nō pprie dicūf genera s; sūt due spēs. s. simplex donatio cā mortis 7 simplex donatio inter viuos 7 alie sūt addite. Donatio cā mortis fit pp suspicionē mortis. instantis vl future. vt. ff. e. l. ii. cū seq. Sigdez vbiqz mors timēda ē 7 eius dies ē icertus. vt. ff. e. l. senat⁹. §. mortē 7 de cōdi. 7 de l. i.

In donatōe cā mortis dz ex/ primi si moriāf. alias nō ē donatio cā mortis. vt. ff. e. l. scia. §. fi.

Trib⁹ mōis reuocat hec donatio vt hic i tex. s. cōnalescentia ab infirmitate. aut penitētia qz reuocant. aut si donatarius dece/ dat añ dōtorē vt hic. 7. ff. si cer. pe. l. nō ois. Volūtas ē ābu/ latōia vsqz ad mortē. ff. de adi. le. l. iii. i fi. 7 qz donatio cā mortē ē ob cām. s. si moriāf. nimirū er/ go si possuz penitere vt. ff. c. sena/ tus. §. i. in fi. 7. ff. de 2. li. cā va. l. ii. §. i. De legatum ē donatio vt pz ex diffinitione eius. ff. de le. ii. l. legatum. Dubiū fuit iter antiquos an donatio cā mortis hēret instar legati an donatio in ter viuos qz vtriusqz hēat infi/ gnia. qz cū donatōe iter viuos cō uenit qz liberalitas. 7 cū legato vt morte cōfirmet 7 detrahaf falci

dia. vt. C. ad. l. fal. l. fi.

Al iustimiano cōstitutū ē vt dona/ tio cā mortis p oia fere legatis cō numeret 7 dicat fere. qz i quibus daz differt a legatis. Ecce eim si donas i ānos singulos ē donatio vna. s; si legas hōc mō sūt plura legata. ff. d. do. cā mor. l. senatus. §. fi. Itē legatū semp tradit ab herede. s; dōatio ē ab alio vt pz ex diffinitōe legati. j. de le. i. prin. Itē in donatōibus obligaf do/ nis i legato nō. Add. De hoc vide hic Ang.

Itē si testm̄ accuso falsuz pdo legatū nō donatōne. Si tñ acu so vt falsuz. vt d. his qui. vt i lig. post lega ū. §. qui mortis. Itē alteri substituit i legato s; quos/ daz. vt. ff. de do. cā mor. l. si cui mortis. 7 de le. ii. l. vt hereditibus

Itē filiusa. donat nō legat. ff. e. tam his. 7. j. qui. nō ē pmis. fa. testa. in prin. Itē i legato tria tpa grāt vt fit capax legatari⁹ vt. j. d. hī. quali. 7 dis. §. i. cēncis. si i donat. cā mor. ff. d. do. causa mor. l. in mortē. Itē p legato da tur interdictū quorū lega. nō p donatōne. qd dic vt in sū. Al 3o. Constitutio de qua hic habetur C. eo. l. fi. 7 disponit vt corā qn que testibus scriptura interueni/ ente vel non.

Alie autem donatio nes sunt que sine vlla mortis cogitatione fiunt. q̄s inter viuos appellam⁹ Donatio inter viuos si eq/

paratur legato que solo confesū
hodie est perfecta. indigetq; in
nuatione. si excedat quingētos
solidos. Fallit in aliquibus ca
sibus. Et si erit perfecta ex aliqui
bus causis pōt reuocari. h. v.

Donatōes si fuerit pfecte te
mere reuocari nō pnt. Ad ex
emplū vēditōis nra qstō donatō
nes in se hēre necessitatē traditō
nis voluit. vt 7 si nō tradant ha
beant plenissimū 7 pfectū robur
7 traditōis necessitas incubat do
natori.

Donatio quingētorū aureo
rum pōt fieri sine insinuatōe. sz
si victam sumā excedit necessaria
ē insinuatio. Quedā donatio
nes sunt que insinuatōe nō indi
gent. Alld. de quibus. j. i. gl.

Glo. Ideo dicit q; donatō
inter viuos temere nō
reuocatur. q; ex cā aliqua reuo
cant. j. eo. §. sciēdū. Donatō
nes perficiūt sola volūtate etia;
nudo pacto. vt. C. e. l. si quis ar
gentum. Donatio pfiatur si
donator suā volūtate manifesta
uerit. si p verba futuri tps vt va
bo vel donabo. ad instar stipula
tionis. ff. de ver. ob. l. v. §. stipu
latio vel pntis tps vt do vel do
no. cū nudo pacto fiat. 7 pactum
ēt fiat per vbi pntis vel futuri
tps. C. e. l. si quis argentū. §. si.
7. ff. de pac. l. tale. Donatio
h; i se necessitatē traditōis ad ex
emplū venditōis. Et ex hoc vi
cebat. Alld. teneri vēditore paise

ad rē tradendā. Sic. ff. §. ver. ob.
l. vbi aut non appet i si. Sz Jo.
p. l. vt dādo interesse liberet. vt
ff. de ac. emp. l. i. Et similitudo
que hic fit ē in hoc. vt sicut neces
sitas ipomē vēditore ad aliquid
sic 7 donanti l; a principio null⁹
cogebatur. vt. C. de ac. 7 ob. l. si
cut Donator si incepit a tra
ditione nō tenet de euictōe. vt.
ff. e. l. aristo. in fi. sz si incepit a pa
ctōe. sic vt. C. de iur. do. l. i.

Lōstō de qua hic ē. C. de do
na. l. si quis argentū. Lōstigit
donator ad tradendū p qdi. ex. l.
que ē stricti iuris. ff. e. l. cū qui. 7
C. e. l. si quis argentū. §. si.

Insinuatio dī scriptura facta
i pntia publicarū psonarū 7 i acq
vbi supflū ē testes adhiberi cuz
publica monumēta sufficiāt. C. e.
l. data 7. l. in donationib⁹.

Aliqui sūt casus in quibus si
requiritur insinuatio in donatō
ne. l. si donec i redēptōe captiuo
rum. vel si a magistro militū do
net militibus. vel si donec ali
cui in resectōe domus. vt. C. e. l.
pe. Idē si donat imperator vel
ei donec. vt in aucē. de nō ali. §.
si minus. col. ii. 7 i aucē. vt nō fi.
pig. §. si. Idē in donationib⁹ pp
nup. in aucē. vt spon. lar. in pan.
Idem in remissōe vsurarū futu
ri tps vt. ff. e. l. modestin⁹.

Alld. a Iusti. ad vberiorē
exitū donationū iuenta sūt velu
ti ne plures donatōes diuersis tē
poribus facte coaceruent. vt. C.

e. l. sancim⁹. §. si quis aut. Item
ut hi qui pecuniā recipiūt in re/
dēptionē captiuorū iurent se ibi
bona fide expēdere. Itē ut sacro
dōm⁹ qd dirimat. C. e. l. pe
nul. in fi.

tex. Sciendū ē tñ q² si ple
nissime sint donatōes. si
tñ ingrati existāt hoies i quos bñ/
ficiū collatū ē donatoribus p no
strā gstonez icētiā pstatum⁹ cerū
ex caus eas reuocare ne illi q suas
res i alios ptulerint. ab his quā/
dā patiant inuriā vel iacturā fz
enūceratos i nra gtdē modos.

Glo. Donatio iter viuos
reuocat ex. v. caus. scz
si atroces iniurias i eū effundat
Si ipias manus inferat. Si gra
ue dāniū in bonis vel vite peri/
culū intulit. Si legi dicte i donā
do non paruerit. vt. C. de reuo.
l. fi. Sed donatio facta liberto.
solo obsequio nō pstito reuocat
aliud i libertate. vt. C. de reuo.
do. l. i. 7 de li. cā. l. solo. Et ē hic
argu. pro domino. vt his causis
possit reuocare feudū. Sic i aut.
vt liber. de ce. §. hac aut 7 d lib.
agnos. l. alimenta.

Additio. Dum glo. supra alle/
gat illū tex. C. de reuo. do. l. fi.
Nota singulariter illū tex. qz re
quirat tria. Prīmū q pbatio
ingratiitudinis fiat in iudicio.

Secūdo q sit plena dñ dicit di/
lucidis. Tercio q fiat cā cogni/
ta. 7 sit pte pñte. dñ dñ ibi cogni
tio 7c. Et tale reuocādi bñficiūz

si donās nō fuerit vsus nō tran/
sit ad ei⁹ hīdē. vt. d. l. fi. 7 ibi vi
de bal. 7 saly.

Est 7 aliud. Donatio ante
nup. oliz añ mīmoniuūz
siebat. hodie pōt fieri cōstāte mīa
monio 7 ēt augeri vt dos. 7 ideo
donatio pp nup. vocat⁹ vt nomē
cōueniat rebus. h. d. Nomia
debēt ēē gñtia vl quēmētia reb⁹

Quod oliz dicebat⁹ donatio
añ nup. nūc dñ pp nup.

Glo. Moia debēt quēre re
bus. vt hic. 7. C. d epi
seo. 7 de l. dēcernimus. 7 de offi.
psec. v. l. i. i fi. 7 d def. ci. l. defen
sores. Sz tñ argumētatio noīs
ptinacibus ē relinquēda. C. d cō
sti. pe. l. i. n. §. pe. 7. ff. de adi. le. l.
in. Est equalitas in dote 7 do
natōe propter nupq. .l. post mīu/
moniuūz. qz constāte matrimo/
nio ita potest constitui 7 augeri
donatio propter nup. sicut 7 dos
vt. C. de dona. ante nup. l. fi. §.
si igitur dotem. Sed ante matri
moniuū poterat esse inequalitas.
vt. C. de pac. conuē. l. ex morte.
Sed hodie ē equalitas ante 7 p⁹
vt i gstitūdo in pactis lucroz
vt quantū dat vxor in dotem tā
tum det in donatō. propter nup.
maritus. Et sicut ille fit dñs do
tis sic ista donatio pp nup. Asu
fructū tñ hz marit⁹ ne accidat ma
trionū onerib⁹ dotē nō fūire. naz
eqtas suggerit q dos ibi dēat ēē
vbi si onera mīmonū. vt. ff. d in.
do. l. dos frū. 7. l. plerūqz. §. fui

tantūde reddat uxori. ex qua do
natōe gſulit mulieri so. ma. si res
dotales nō existāt. q̄ nō potuit
dotē alienare maritus ēt ea gſen
tiente. vt. j. ti. pxi. i. prin. Add.
hic hoc ēē verum nisi supſint tot
alia bona mariti extra dotē qui
bus possit cōsuli idēnitati mulie
ris ⁊ ultra hoc binus ⁊ reiterat⁹
gſensus mulieris interueniat. si
tunc s̄ possit biēmū. vt in. d. auct.
siue aue. ⁊ auct. mulier. C. ad vell.
⁊ ibi glo. ⁊ cōter docto. q̄ nota
Ang. nec si p̄dictū binū cōsensū
p̄stat ē necessariū q̄ renūciat vel
leiano. ⁊ tūc excludit mulier si p
pter tacitā renūciationez. s̄ p̄p̄
solēnitates actus repetitōis. Ita
dicit bar. in. d. auct. si mulier. in
fi. Iuri tñ hipotece bñ p̄t mu
lier al renūciare. vt. C. ad vell. l.
ēt. ⁊ l. iubemus. ⁊ in. d. auct. siue
aue. Et sicut dos uxori sic talis
donatio. p̄pter nup. reddit⁹ uiro
so. ma. cū sit equalitas. vt in auct.
de equa do. §. i. Est ⁊ sponsa
licia largitas qñ spōse p verba d
futuro vel eī donat pure nō re
spectu dotis. que sūt gditōez ma
trimōi h̄. vt. C. d do. añ nup.
l. cū veterū. ⁊ l. si a sponso.

Ad hic d̄ q̄ pōt gstitui do
natio pp nup. ⁊ dos p̄cto mīmo
mo. hodie hoc corrigi i auct. de
equali. do. col. vii. Add. nō q̄
vir si sit ignobilis ⁊ capit uxorez
nobilissimā i recōpēsatoz nobili
tatis pōt ei cōstituere dotē. vt. l.
si volūate cū gl. C. d do. p̄mis.

non alias. Et iste tex. d̄z itelli q̄
mulier hic dedit dotē. ⁊ clarū est
qñ cōstat i reb⁹ anobilib⁹ p̄sūm
fictio. ⁊ nō p bar. ⁊ doc. i. l. si vi
uortio. ff. de ver. obl.

Erat oliz. Adodie si vnus
ex dñis māumfit ser
uuz cōez suus efficiē liber ⁊ soci⁹
gseruat idēnis dato sibi p̄cio par
tis sue. h. d. Adē dignū ex sua
seueritate quē lucrū reportare s̄
poti⁹ ex humanitate. Adio li
bertate multa ⁊ p̄ reglās sūt cōsti
tuta. Illa snia que vnicuique
ius suū gseruat ē āplectēda.

El. Cōsō de qua hic h̄. C.
de cōi ser. ma. l. i. §. ne at
⁊. §. sinant socius.

Adio libertate ⁊ p̄ cōes regu
las multa sūt statuta. s. vt liberta
tes per. l. falcidiaz nō minuantur
Itē licet non valet testamentum
libertates non reuocantur. ff. de
inoffi. testa. l. pap. §. sed an liber
tates. Item ⁊. ff. de fideicō. l. ge
neraliter. in. §. si quis seruo.

In cōmuni seruo manumisso
sufficit deponere precium. C. de
cōmuni ser. ma. l. i. §. ne autē. §.
sin autem socius. Et nota q̄ com
pellitur vendere. q̄ est spāle ⁊ p̄
regulā. C. de p̄hē. ep. l. inuitum.
⁊. C. de iure veli. l. nec emere. q̄
plene nō in auct. de fideiussorib⁹
§. p̄cnul.

Add. quero an q̄s iuit⁹ coga
tur vēdere. Cōclude aut i his q̄
nō spectāt ad victū ⁊ regulariter
q̄s nō cōpelliē vendere. vt. d. i. i

nitū. C. de cōtra. emp. fallit tñ i
casibus ibi nō. Itē fallit ob neces
sitate reipublice ar. l. i. in fi. C. d
ca. tol. Item fallit qñ aliter rē cō
sequi n̄ pōt nisi deveniēdo ad ex
timatōem. ff. re. amo. l. nō enim.
Itē fallit ex gñilio nō de necessi
tate. vt cuitet grauioza dāna. ff.
fi. regñ. l. i. §. si cōem. Aut que
rif de rebus spectātibus ad victū
z tñc aut res ē expōsita i foro ve
nalis a pluribus a quibus res pos
set haberi. z vnū tñ vt duos vult
cogere. vt ad eius curā spectat. z
nō pōt vt. d. l. i. iuritū. aut oēs i ge
nere. vel alterius vicibus quoti
die hēntes vult cogere z pōt. vt.
d. l. i. fm aliā so. Itē reglr qñ nō
cogit emere. vt. l. nec emere. C.
de iure deli. fallit in casibus ibi
nōtis. Item fallit pro fertilitate
hñda. z carissima cuitāda. nā null⁹
pōt se excusare vt. l. i. C. d. cano.
larg. h. g.

ne p̄ vsuap. ⁊ donatōem. qz er
go regularē ē. q q dñs rei ē pos
sit alienare ⁊ alr nō. in aliqñ cue
nit priuz qz qui nō ē dñs alienet
⁊ qui ē dñs alienare n̄ possit. vñ
de his quēmeti ordine tractat.

iul. d. ordib⁹ maritā. ita vetat pos
se alienari fūdū dotalē a spōsa. l3
nūdū sit vgoz p vba d pūti sicut
vetat alienari fūdū dotalē p vxo
rem qd nō Si res mobilis sit
data in dotē pōt alienari a mari/
to si ipse est solūedo. vt. C. de ser.
pig. va. ma. l. i. Additio de hoc
vide gl. no. 7 ibi doc. in aūt. siue
aue. C. ad vell. qz si ē res mobil'
data in dotē nō extimata. 7 talis
que seruādo seruari pōt. vt fuus
7 tūc non pōt alienari sine solēni
tate de qua in. dcō aūt. siue auie
alias sic. Alienatio fundi dota
lis prohibet. nisi puocent ad di
uisione fundi dotalis. vt. C. d. fū.
do. l. fi. Itē nisi ex necessitate vt.
C. de li. cā. l. i. Additio intellige
de necessitate de qua m. l. i. ff. de
fun. do. quādo eēt necessitas pce
dēs ex dāno infecto. 7 sic pp vi/
ciuz rei. vel cū vni vīitate vt ibi.
Sed vir pp necessitatem suā nō
pōt vendere nisi eēt necessitas fa
mis. nā tunc vī satis tollerabile
pppter sustētatiōem sui. mulieris.
7 liberorū si nō habēt aliūde vi
uere vt. C. de iure do. l. vbi giun
cta. l. i. ii. 7 iii. de pa. qui si. dis.

Itē posset alienari cū vniuer/
sitate vt. ff. de fun. do. l. i. Itē
nisi vertat ad vtilitatē mulieris.
ff. de iure do. l. fi. Bū dī q
fundū dotalē nō licet alienare. v
buz alienare capīe large siue do/
miniū mutet siue ius aliū pstitua
tur vt. C. de re. ali. nō ali. l. fi. 7 i
aūt. de nō alie. §. alienatōis 7 ff.

de fū. do. l. iul. Alienatio fun
di dotalis que viro ē interdicta
si de scō fiat maritus pōt vendi/
care cōtra factūz suū veniēs cum
fuerit cōtra legē. C. de agri. 7 cē.
l. quēadmodū 7 de rei vendica/
tiōe. l. dote. sed mīmonio dīssio
luto mulier repetit vt. C. de iur
do. l. in rebus. Idē in pīato alie
nāte rē ecclesie qz pōt cā repeter
durāte prelatura vt extra de re.
ec. nō alie. §. si quis p̄sbiteronūz.
Additio dicit Ang. no. 7 signa
totā istā gl. que ē melior de cor/
pore iuris. Mulier in aliena
tiōe rei dotalis nō pōt renūciat
fauori suo. qz reipublice itēst do
tes cōseruari. ff. so. ma. l. i. sic. ff.
de pac. do. l. de die. Cā p̄hibi
tiōis alienatōis fundi dotalis est
ne fragilitas sexus muliebris i p/
nitie substantie eius quertat fimi/
lia sunt vbi ē dñs nō alienat. vt.
ff. ad. l. iul. ma. l. fi. 7. C. de h̄z. l.
manicheos. §. pe. 7. C. d. p̄di. cu.
l. fi. li. 7. 7. §. nūc admonēdi.

Contra aūt. Credi/
tor l3 nō sit
dñs pōt tñ pignus alienare ex
pacto. vel sine pacto. seruata for
ma legis. h. d.

Bl. Credito 7 quīs nō sit do
minus. potest pignus alie
nare vt hic. Idē i iudice. vt. ff. si
ex noz. cā aga. l. ii. 7. §. d. of. iudi.
in fi. Idem in flumine vt. ff. de
acquir. re. do. l. ergo. §. alluuiū.
Idem i imperatore 7 augusta.
vt supra de vīucapionibus. §.

pe. Idem in prelatiſ eccleſie. vt
aut. hoc ius por. Idem in tutori
bus qui dñorū locū obtinēt. ff. d.
fur. l. inter dñ. §. qui tutelā. Idē
in pcuratore qui hz liberā admi
niſtratōem. vt. s. de rerū di. §. ni
hil aut. Idem in ſeruis habētib⁹
liberā peculii adminiſtrationem
vt. ff. de pig. ac. l. ſi cōuenerit. §.
ſi. 2. l. ſeq. Qd hic dī q credi
tor poſſet alienare pignus intelli
git pacto pcedēte. 7 ergo p iura
noua. puſſum eſt quā poſſz alie
nari etiā nō pcedēte pacto.

Cōſtitutio de qua hic hz. C.
de iur. do. ipe. l. ſi. §. 1. 2. ii.

Modus per illaz cōſtitutōez
datus ē. vt ſi actū ſit de vendēdo
in x cōuentiōem vendere poſſit.
ſz ſi nihil fuit dictū tūc ter denū
ciabit 7 poſtea vēdet ēt ſi dictum
fuit vt nō vendat. vt. ff. de pig.
ac. ſi qnenerit. Additio dic q
gl. in. d. l. ſi qnenerit dicit q dī
ſtare per tres dies inter vnā de/
nūciatiōem. 7 aliā. 7 nō. q huc
bñficio q creditor poſſet vēdere
pignus nō pōt renūciari. ēt ſi de
dcō beneficio hēret mēto ſpālis
vt dicit Bar. in. d. l. ſi qnenerit
7 ē rō. vt ibi dicit gl. qz cēt p pu
blicā vtilitatē qz alis nō reperiren
tur creditores qui vellēt pecuniā
debitoribus mutnare. qd nō.

Nunc admonēdi. Pu
pillus ſuā pecuniā
ſine tutoris auctoritate mutuādo
nō facit accipienſ. 7 iō nūmi extā
tes pñt vēdicari. cōſumpti qdici.

vel petere exhiberi. h. d.

Si nāmi quos mutuo minor
dederit. ab eo qui accepit bonafi
de cōſumpti ſunt. qdici pñt. ſi ma
laſide ad exhibēdū d his agi pōt
Glo. Pupillus nō pōt ali
enare rē. nec rōe pprie
taū. nec rōe poſſeſſiōis ciuilis que
aio retineſ. l. 3. corporālē ſine tu
toris perdere poſſit. vt. ff. de acq.
re. do. 7 de acquir. po. l. poſſiōez.

Adultus ſi nō hz curatōrē po
teſt alienare que ſeruādo ſeruari
nō pñt. ſi hz curatōrē ſimilis ē p
digo. vt. C. de in integ. res. mi. l.
ſi curatōrē. Additio dic breui
ter pupillus qui hz itellectū pōt
poſſeſſiōez pdere. eo modo quo
maior 7 ſic ſine tutoris auctonta
te. vt. d. l. poſſeſſiōnū. Aut alie
nādo 7 tūc aut loquimur in re. p
pua 7 al enādo non pōt eā pdēz
ſine tutoris auctoritate. l. pupill⁹
ff. de acquir. re. do. quecunqz res
ſit vt hic aut ē res aliena 7 ēt alie
nādo pōt pdere. iſte ē cāus i. l. ii.
§ ſi a pupillo. 7. §. ſi a furioſo. ff.
de vſuca. pro emp.

Bare ē accipienſ facere vt. j.
de ac. §. ſic itaqz ſi alit poneret. p
pue. nō hēret locū qd ſequit. l. ſi.
qz tales nūmi poſſent vendicari.
capit ergo hic dederit. i. tradide
rit 7 ſic iproprie.

Pupillas non pōt mutuare
qz nō pōt pecuniā accipienſ fa
cere. qd ē neceſſe in mutuo qz ſit
de meo tuuz. ff. ſi certū petā. l. ii.

Dicit accipere bona ſiō mu/
da

tutū a pupillo si credit eū maiorē
ff. pro emp. l. ii. §. si a pupillo. vel
et errās in iure. l. 3. fit ar. §. ff. pro
emp. l. ii. §. si a pupillo.

¶ Nūmi dicuntur gsumpti. s. ex
pendēdo. vel cū aliis imiscendo
vt. §. de usufr. §. gstituit. 2. ff. de
solu. l. si alieni.

¶ Nūmi bōafide gsumpti pnt
gdicti. s. gditōe certi ex mutuo re
cōciliato per gsumptōem. vt. ff.
si cer. pe. l. si a furioso. 2. l. seq.
Itē stipulatōe reconciliaf. vt.
C. si cer. pe. l. q̄ms. Itē vfuca/
pione. ff. de iure. do. l. peculus. 2
nō. j. qui. mo. re. gtra. ob. i. pri.

¶ Nūmi malafide gsumpti pnt
peti actione ad exhibēdū. qz te/
netur qui dolo fecit quo minus
possit exhibere. vt. C. ad exhi. l.
ad exhibendū. 2. sic iuraf. in litē
ex eo qd̄ interest pupilli pecuniā
cit⁹ redditā cē. vt. ff. §. i. li. iurā.
l. in actionibus 2. l. nūmis.

Atecontrario. Si debi
tor soluit pupil/
lo cū tutoris 2. iudicis auctorita/
te. tūc h3 plenissimā liberationē.
Si vero soluat sine iudice 2. sñ
tutore. liberaf. ope exceptionis.
si pecunia est salua vel pupillus
factus est locupletior. aliter vero
soluēs nullo mō liberatur. h. d.
Itē pupillus sine auctoritate tu/
toris non pōt creditori soluere
debitā pecuniā. h. d.

Omnes res pupillo 2. pupil/
le sine tutoris auctoritate. recte
dari possunt. Idcoqz si debitor

pupillo soluat. necessaria ē debi/
tori tutoris auctoritas. alioquin
nō liberabitur.

Si autē aliter q̄ disposuimus
solutio scā fuerit. pecuniam au/
tez saluā hēat pupillus vt ex ea
locupletior sit. 2. adhuc eandem
pecunie sūmā petat per exceptio
nem doli mali poterit submoue
ri q̄ si male gsumpserit aut fur/
to amiserit. nihil pderit debito/
ri doli mali. exceptio sed nihilo/
minus gdenabit. qz sine tutoris
auctoritate 2. non secundum no/
stram gstitutionem soluerit.

¶ Pupilli vel pupille sine au/
toritate tutoris nō possunt sol
uere quia id qd̄ solunt alicui
non sit accipientis. cum nullus
rei alienatio eis sine tutoris au/
toritate gcessa est.

Glo. Si pupillus esset adie/
ctus. solutioni ad con/
moduz tamē suuz. tūc non pos/
set ei fieri solutio. sine auctonta/
te tutoris. sed in. l. si stipulatus
fuero. ff. de solu. pupillus erat
adiectus nec quicquam sibi de/
bebatur.

Constitutio de qua in text.
habetur. C. de administra. tuto.
l. sancimus.

¶ Qd̄ hic dicitur debitorem de/
bere soluere cū auctoritate tuto/
ris 2. iudicis intellige. si fuerit
debitor ex mutuo vl̄ simili causa
non si ex pensioe vel redditu. vt
C. de ad. tu. l. sancim⁹ 2. l. gstitua/
tōe. Ad ditō nō q̄ debitor pupilla

ris ex pēfidiis vel redditib⁹ v^l
vforis. soluēdo tūmō tutori cō
sequi pēfissimā securitatē ēt sū
iudice dūmō nō sit pēfio vel vfu
ra nisi p duobus ānis. 7 oib⁹ col
lectis nō excedāt sūmā centū flo/
renorū. vt. d. l. 2. sūmō. 7 ibi glo.
bar. 7 sal. q. ppetuo nota. qñ est
pēfionarius p. iurū annoz 7 sū/
ma i vñū collecta excedit quātita
tē florenoz cētū soluēdo tutori si
2sequi plenissimā liberationē si
ne iudice al^l secus. Judicialis
sentētia de qua hic interlocuto/
ria itelligi d3 que pceptū valga/
riter appellat. vt si dicat. decer/
no vel pēpio te soluere vel dpo
nere. ff. de mino. l. ait ptor. §. qd
tñ. Ad q nō sufficit sola au/
ctoritas sine pcepto qz tūc ēt mi/
nor restitueret 7 sic nō ēē pēfio/
sima liberatio. Gal. Sine om
ni dāno. l. sportularū vel precioz
tabellionū. nec ēt debitor p sua
pte soluet. vt. C. de fruc. 7 lit. ex
pen. l. fi. 7 fa. C. d. epi. au. l. tā de
menū. §. fi. 7 in auct. d. sanc. epis.
§. sportulaz. In cān h⁹. §. sus
ficit solū decretū iudicis ēt sine
tutore vt debitor 2sequat plenis
simā liberatōem. vt. ff. de mino.
l. ait ptor. §. quid tñ. 7. l. q. si mi
nor in fi. Sed De. voluit quod
etia3 requirat auctoritas tutoris
Add. dic q hēc gl. ē vera i cā
su nfo 7 i alienatōe rerū mobiliū
s3 i alienatōe rerū immobiliū opus
ē vtroq3. l. tutor 7 iudice sine cu
ratore. 7 sic itelligas qd h3 in. l.

li. C. de fidelit. mi. 7. l. l. tutores
C. de ad. tu. cū fi. Plenissima
securitas dicit qñ nec restō daf
hoc tñ nō h3 locū i pēdio alienato
ēt cū decreto. qz. si illo requirit
etia3 auctoritas tutoris. vt iaz di
ctum ē in addi. Et rō huius ē qz
ēptō ex volūtate. solutō. ex necessi
tate pcedit. vt. ff. de mino. l. ait
ptor. §. quid tñ. 7. l. q. si minor. i
fi. 7. C. de predi. mi. si quidē.
Addi. Adhuc tñ rō ē qz i alie/
natōe immobiliū vertitur mai⁹
preiudicium. 7 ideo maior solen/
nitas requirit. Ange.

Locupletior dicitur fact⁹ pu
pillus. si non ē factus pauperior
vt. ff. de solu. l. i pupillo.

Ad minor factus locupletior 7
eandem pecunie sūmaz petēs est
sollicitus de preda. 7 sic nō audi
tur. C. pro emp. l. eum qui.

Debitor qui soluit pupillo si
ne auctore ipso iure nō est libera
tus si pecunia deperdita fuerit.
Si autē soluit cū auctoritate tu
toris ipso iure est liberatus s3 mi
nor restituetur pecunia perdita.
C. si aduer. solu. l. i.

Privilegiū qd hic daf mino
ribus intelligit ipso minore petē
te vel alio eius noie. nō autē con
uenit heredi extraneo. vt. ff. d. so
lu. l. filius. Additio. Intelli/
ge etiā vel alius habēs cām ab eo
qz beneficiū i iteg. resti. cedi pōt.
7 trāsit ad h3dē cōtē. vt. ff. d. mi
no. l. si minor. Circa hāc dis/
fufaz mām distingue. cum debi

tor pupillo soluit. aliqui cōsequit
pleniorē. aliquando plenissi/
mā liberationē. Si soluit pupil
lo sine tutoris auctoritate. 7 pu/
pillus habet saluam pecuniam. l.
ex ea locupletior factus est libera
tur. si ipso iure sed p exceptionē.
vt hic. 7 hoc nisi esset adultus sine
curatore vt hic. 7. ff. d. solu. l. i. pu
pillo. Si autē soluat tutore au/
ctore ipso iure liberat. Idest
tamē i integ. restitui. si nō hēat rē
saluam. vt. C. si aduer. solu. l. i. ni
si in quatuor casibus. vt. C. d. ad
mi. tu. l. sancimus. 7. l. gñem.
7 ad se. cōsul. treb. l. sancimus.
Id lenissima ē si iudex internēi/
at cum tutore vel sine eo. vt hic.
7. ff. de muno. l. tñ. §. q. ait ptor.
ibi plene nō.

Id pupilli vel pupille sine auc/
toritate tutoris nō pnt soluere vi
stingue. aut id quod erat soluen/
dum si poterat alienari sine de cre
to. quo casu decretū iterponēdū
ē in solūdo. vt. ff. d. re. cre. l. ma
gis pnto. §. si pupillus. al. n. t3. 7
pōt vēdicari quod solutū ē nisi
cōsumpserit creditor vt hic. 7. ff.
si cer. pe. l. nō ois. §. si. aut potat
quo casu solus sufficit curator vt
tutor. vel adultus si hñs curato/
rē nec restituit cum nō sint dece
pti. Si sine tutore soluerit nō li
berat. nec transit dñum nisi per
gñptōnē. vt hic. 7. ff. si cer. pe.
l. nō ois. §. si. 7 hoc qñ debitum
erat ciuile 7 nāle. sināle tñ per
ressōnē potit repetere. si legitime

soluit. alias suo iure. 2 dicz. vt. ff.
d. rōdi. ide. l. mēdum.

Per quas pso. no. acqui.

Licz multis mōis res nobis ac
quirant. vt a. §. singulorum. de
re. diu. vsqz nunc traditū ē. tam
certi sunt homines p quo acqui/
ritur. 7 sunt sex spēs sciz per nos
per filios per seruos nostros. p
seruos alienos in quibus vsu/
fructum habemus per alienos
quos bona fide possidemus. per
liberum hominē quem bona fide
possidemus. Septimus. s. p ser/
uuz in quo nudū vsū habemus.
Octauus qñqz vt liber hō. i. pro
curator de quibus hic titulus di
cit. Differt aut hic titulus a
quodā alio. j. p quas perso. nō.
acqui. qz ibi de obligatione acq/
rēda hic de rebus tractat.

Est modus in rebus sūt certi
deniqz fines. Quos vltra citra/
qz nescit cōsistere rectū. Isti ver
sus sunt emanati nō ad cōtinuan
dum titulū s3 ad referēdū gñpi/
scēciā. ex qua oia verba nascunt.
c. nā gñpia. ex de gñi.

Acquiritur

nobis. Olim quicqd
agrebat sibi iūta. acgrebat pñ. ex/
cepta cā castrēi l. qñ. hodie at so
la pfecticia plenō iur pñ acqrñt
castrēia at vel quasi nullo iure.
aduenticia at solo vsufructu acq/
rūt pñ filio gñuata ppetate. h. d.

Acquiri vobis nō solū per
vosmetipsos. s; ēt p eos quos in
ptate hētis. Itē p eos suos i qui
bns vsufructū hētis. Itē p hoies
liberos 7 p suos alienos quos bo
na fide possideat. Sāctū etēz
a nobis ē. vt siquid ex re pūi ei fi
lio obueniat. hoc fm antiquā ob
seruationē totū parēti acquirat
Que. n. inuidia ē vt qđ ex pūis oc
casionē pfectū ē hoc ad eū reuer
ti. qđ at ex alia cā sibi filius. acq
sunt. cui⁹ vsufructū patri quidē
acquiret. dñuz at apud eū rema
neat ne qđ ei suis laboribus l. p.
spera fortuna accefferit hoc i aliū
puenās luctuosuz ei pcedat.

Bl. Per seruū i quo nuduz
vsū hēmus acquiri nō
bis ex re nra nō aut ex opera. vt
ff. d. vsu 7 ha. p. fūi. 7. j. p. quas p
so. acqui. §. p. eū quoq; Add.
qđ dicit gl. verū ē si ex opera ad
hibita in re aliena. qz illud qđ ac
quiri dī ēē in fructu. d. l. p. fūi. 3
alle. i. glo. S; si acquiri p fūm
ex opera in re vsuarii bñ acquiri
tur vsuario. l. plenū. §. si. e. ti. qz
talīs questus nō dicit i fructu s; in
nudo vsu. Bonafides req
ri i possidente liberū hoiez vel
suūm alienū vt hic. 7. ff. d. acqui.
pos. cū heredes. §. si. 2. ff. de stip.
ser. l. si suus ex testō. 7. ff. de acq.
re. do. l. hō liber. in prin. Et in
acquirēdo p liberū hoiem requi
ri bonafides in prin. possidōis
7 continua. nō tñ quo ad vsucapio
nē. qz liber hō nō vsucapit. vt. ff.

de acqui. re. do. l. q. bōafide. §. i.
7. C. de pre. lon. tē. que p liber.
l. sola. S; i suo possessio i al. eno
sufficit bonafides in principio. 7
quo ad vsucapionē 7 quo ad fru
ctus. vt. ff. de vsucap. l. qui scit. §.
ult. 7. C. de vsuca. trās. l. i. §. hoc
tantūmō. Add. Sed de iure
canonico qđ final requirit bona
fides vsq; ad completū pscrī
ptōis. vt in. c. si. cūz ibi nō. extra
de prescrip. 7 p bar. 7 alios doct.
in. l. naturaliter. ff. de vsucapio.
7 Jo. an. in. d. c. fi.

Antiquitatē hic primo reci
tat. ad hoc vt nihil āngtaū igno
retur. vt. j. ti. proxi. nā id qđ tol
latur vel reformat non dī ēē ico
gnitum. vt. C. de cadu. tol. l. i. in
fi. Qđ hic dicit in casti ēlibus
idem h; locū in quasi castrelib⁹.
ēt iure veteri vt. ff. de col. bo. l. i.
§. nec castrense nō solū iure no
uo. vt. C. de bo. que libe. l. cū o;.
§. exceptis. 7. §. eo obseruādo.

Castrense peculū est quicqd
filiū. a quolibet in castis acq
rit non alias acquiraturus. vt. ff.
de cast. pe. l. si forte. 7. l. castrense
Add. Tu dic latius. castrense
peculū est quicquid a patre l ma
tre cōiunctis 7 amicis cūti ad ca
stra p militando mobile donatū
ē. Itē que in castis p occasionez
militie acqsiunt i quo ēē h; dital
ipsoz qui instituerūt filiū. q nō
al moti ēē potuerūt q occasione
militie l; ea quid imobile gnea
tur. Itē mobilia ex pecunia mi

tari empti. Ita dicit ad liaz tex.
C. de cas. pe. l. i. li. xii.

Quasi castreſe peculiu e q ma
giſtri liberaliu arcu. medici ⁊ cle
rici ⁊ aduocati de publico acqui
runt. vt. C. de inof. te. l. fi. ⁊. C. d
epi. ⁊ cle. ſacroſc. ⁊. l. cu lege.

Ad d. dic q de his e caſus ſin
gu. in. d. l. fi. C. de inof. teſt. ⁊ q
gl. hic dicit qd de publico acqui
runt. dic idem hodie q a priuati
pſonis pro ſtipendio accipiunt qz
hoc ſuccedit loco eius qd d publi
co oliz papiet. vt eſt glo. quaz
ſeqt l. y. ⁊ doc. in. l. ſon. C. de
ad. di. iudi. vbi et glo. dicit aliud
no de iudicibus cois bononiſis
vbi bar. ex illa no. q illud qd al
ſeſores ex officiis lucraſ vt e
quaſi caſtreſe. ⁊ vt in quaſi caſtre
ſi teſtari pnt ſicut filiuſa. pdr. vt
in. d. l. fi. C. de inof. te. Forti^o v
velle. d. l. fi. q omnes qui habet
aliqua admiſtrationez ⁊ dignita
te ex publico ⁊ occaſioe illi^a aliqd
lucraſ ex ſalaris publicis. vel a
priuatis pſonis q illud lucru d
quaſi caſtreſe. qd no ppetuo p
his qui deputat ſup habudatia.
vel ſunt de ancianis ⁊ ex offio ali
quid papiunt. qz d eſſe quaſi ca
ſtreſe. Conſido de qua hic h. C.
de bo. que lib. l. cu opz.

Deculium pfectiu e ſiquid
filio obueniat ex re patris. ⁊ po
nitur large. i. propter re vt fruc
tus ex reb^o pris vel occaſioe pa
tris quocuqz mo queſita. vt. ff. d
ince. rui. nauſ. l. i. §. ii. ⁊. ff. d vſu

ris. l. fideico. §. cum polidius. ⁊ d
vul. ſub. l. ſz ⁊ ſi plures. §. i arro
gato. ⁊ de cas. pe. l. ſi forte. ⁊. l. ſi
caſtreſe. Ad d. l. glo. hic vi
deat velle. ibi quocuqz mo q ſi
ſilius ch pecina paterna negocia
tur ⁊ acquiſiunt totuz dicit pſe
ctiu ⁊ ſic totu acquiri pſi. bar
to. tñ in. d. l. cu opz. in prin. dicit
q e coſiderandu lucru qd attri
bueret pſone forte q gl. dicit ve
ru ſi id qd lucraſ ſine aliquo ſuo
onere vel opa. ſed i l qd attribue
ret pſone ppter induſtria vel la
bore d aduenticiu ⁊ e filiu. Ita
et dicit bar. in. l. i. §. nec caſtreſe
ſe. ff. de col. bonoz.

Ad hz vſumfructu i aduen
ticiis regulariter. Sed fallit pri
mo ſi pater remiſerit. vt. C. de
bo. que libe. l. cum opz. §. ſinaut
res. Itē fallit ſi ab aliquo ei reli
quitur vel datur hoc pacto q ad
patrem no pertineat vſumfructus
vt in auct. vt li. ma. ⁊ auct. i prin
cipio. Vel niſi ſuccedat fili^o vna
cu patre in hereditate fratris vl
ſororis. vt in auct. de heredi. que
ab inſteſta. def. §. ſi vero. Ad
ditio. Nota bene iſtam gl. ⁊ idē
glo in. d. §. ſi vero tñ ⁊ glo. i. l.
iii. C. de vſufr. Et dicit. d. an
ge. ſe huiſſe de ſco vbi p^r ⁊ ſilia
ambo ſucceſſerunt i hereditate ſris
⁊ volebat p^r et hēre vſumfructu i
pte filie. ⁊ ſum p p^rdicta detimi
natu ſunt qd no.

Item fallit dicta regula ſi ſer
uus donet filioſ familias eo pacto

ut innumittat statim. ut. C. 8 bo.
que lib. l. ut. ad fi. Item fallit qñ
pñ noluit pñsire filio adenti hñ
dicat aliqñ. C. de bo. que li. l. fi. i
fi. 2. §. i. 2. ii. Item fallit i parē/
te minus lime diuertete. qz bōa
auferunt 2 filius applicant. ut i
aut. ut nul. ind. §. qz vero qdaz

Item fallit qñ pñ pñt icestas
nuptias ut aut. de icest. nup. §. i.

Additio aduerte qz i3 in pñi
ctis casibus patri nō qñt vssfr.
tñ dz hēre pñmoditatē illius in/
ris ut vñ eē tex. i. l. plenū 2 i. l. qñ
qñ. 2. l. filios i fi. ff. 8 vñ. 2. habitū
vbi si vñs ē relicto filio 2 sic tñ
p pñona filii tñ pñ h3 pñmoditatē
vñ eēt cautela. qñ bonas vl' reli/
quēs nō vñt qz pñi acquirat ali
qd. qz dicat qz nec pñmoditas ali/
qua nec vñsfructus. querañ pñi
Elng. In dubio si filius h3 pe
nes se bona fm aliquos vñ habu
isse ex bonis patris. sicut si vxor
h3 sumit ex bonis mariti. ut. C.
de do. inter vi. 2 vx. l. etiā. 2. ff. 8
do. inter vi. 2 vx. l. qñtus. Nos
tñ dicimus pñuiz. 2. distingue. an
filius sit diligēs vel diues. 2. pñ i
ops vel eñ vt ex bonis diligētis
vel diuiz qñtū fingamus ut. C.
arb. tu. l. si defunctus. 2. ff. 8 hñ.
vel ac. vñ. l. vñditor ex hñditate.
ibi pñciū eniz hois 2c. 2. ff. ad. l.
fal. l. si heres institutus. in pñci.
Additio hec glo. cōter tenetur.
2 est ratio qz non presumitur de
lictum. ut. l. merito. ff. pro so.

Additio nō qz si filius licētia

patris ceperit studere. 2. anteqñ
studium pñpleuerit mortē pñ. di/
cit 2. y. an. l. lucius. §. idem re/
scripserūt. ff. ad municip. qz pñt
cōplere studiū expensis cōibus
qz ex quo pater miserat ad studiū
tenebat ipsum manu tenere vsqz
ad fi. Item si vnus filius docto
ratus ē viuere pñe ex cōibus pro
uentibus. non potest alter dicere
se velle studere ex cōibus. pñen/
tibus mortuo patre i. l. 2. qui ori/
gine. §. si. ff. de mu. 2. bo. Nō ēt
qz si tempore mortē patris filius
studēs reperiat habere aliqua de
bita. qz ad ea soluēda fratres tenē
tur cōtribuire tanqñ sit es alienū
illud debitū. l. sed. iul. §. qz dñ. ff.
ad. mace. Item nō de male pñsum/
pris per alium frēm 2 in malos
vñs illa post mortē patris debēt
computari in pñem suā ut in aut.
qz locū. C. de colla.

Collige ex hoc tex. qz peculiū
aliud est castrensē aliud quasi ca/
strense. aliud rusticānum siue pa/
ganum qd diuiditur in pñfecti
cium 2 aduenticiū. ut. C. de mos.
testa. l. si. in principio de quibus
omnibus dicitur in hoc titulo.
qd iur. fit. 2. C. de bonis que lib.
l. cum oportet.

Considerantur hic tria iur/
ra scilicet antiquissimum quo om
nia plenius acquirebant pa/
tri nisi castrense vel quasi ut. §.
§. i. Item antiquum tempore cō
stantini quo res delate a ma/
tre vel per lineam maternam nō

acquirebant patri vt. C. de bo. mater. l. i. u. 2. iii. tertius de quo hic q. p. emancipatū filiū dicto ruz bonoz maternorū tertiā reti neat. quartū quo cauet q. oia ad ucticia acquirant patri quātū ad vñfructū. 7 filio quātū ad pprietatē. ex quo corrigē illud q. iure antiquo cautū erat vt hic 7. s. s. i. 2. C. de bo. que lib. l. cū opz.

Hoc quoz. Emancipās olim filiū sibi lucra/ bas tertiā prem bonoz aduētio ruz a filio hodie vero solā medie tatē vñfructus pro pmo h3. h. d. Mo. ex hoc tex. q. diminiū diuitis diminiū ē honor. q. ē nostris temporibus videmus ob seruari. q. qñ hō efficit paup pa/ ruz reputat vt ē ait iuuenalis i. e. satira. Qui nūmi vos habent pstant honorē. Vos eslis sies 7c. **Itē vobis.** Quid qd acqrit ser uis dñō acquirat 7 in adeunda hēditate per seruū hēdem institu tū opus ē iussū dñi pcedere. qua adita acquirat ipsa dñō. h. d.

Nō solū aut ppetas p eos quos in prāte hētis vobis acqui/ rit s3 ēt possio. cuiuscūqz emz rei possionē adepti fuerint id vos possidere videmini. vñ ēt p eos vñcapio vel longi temporis pos sessio vobis accidit.

Et. Serui si qd stipulenti si ue ex donatiōe uel legato acquirat uel ex qualibet aia cā. ut per occupatōem rez uel speci

ficatiōe uel inuentionē acquirūt ut. s. de rerū diuisiōe. s. fere. 7. s. cū quis. 7. s. thesauros oia do mino acquirat. Querit etia3 dominis inuitis sic. 7. ff. de acq/ rēdo rerū do. l. ēt inuitis 7. ff. d uer. obli. l. seruus uctate 7. p. de donatio. l. hoc iure. s. nō pōt.

Seruus nihil hēre pōt. s. ad sui utilitatē. s3 ad dñi utilitatē bñ pōt ut. j. de sup. ser. s. cū factuz. imo ēt ad suā utilitatē qñqz vt si dñs seruo legatuz relinquat vt. C. de ser. ne. l. qdā. s. illo. s3 illd de equitate nō rōe d3 qz alimēta erāt relicta. C. de legatis. l. seruū 7. ff. de ali. 7. ci. le. l. seruos alias aut si tenet hīs. nisi uelit. Mo. i hēditate adeūda tria ēē necessa/ ria seruo. s. iussus vt hic 7 q. pce dat. 7. ff. de acqui. here. l. si quis mihi. s. iussus. 7. serui uolūtas vt C. de hī. insti. l. cū pponas sed i bonoz pos. seruo delata. seruū uelle 7 dñm consentire siue añ si ue post opz vt. ff. ad treb. l. seruo inuito 7 rē ra. ha. l. pe. in legato nō ē opus iussioe. cū emolumētū tñ gtimeat vt. ff. man. l. si hēdita tē. **Hoc** q. hic dī per inde ac si uolipsi hēdes instituti essetis. hoc qñqz fallit vt si filio meo sub situaz. eos quos mihi hī des fece riz. naz uocant ex substitutione q. p se non p seruos hēdes sūt vt ff. de uul. 7. pu. l. qui liber. s. hec uerba. Item etiam alibi ut. ff. d legatis primo lege cum filius. s. ipsi uero. 7. s. ideo.

Possessio acquiri^r dñō per
seruū. siue seruus tm̄ velut. siue
dñs tm̄. vt. ff. de do. cā. mor. l.
fi. 2 de adi. le. l. seruo. Cuius
cūq; rei possessiōem seruus ade/
ptus fuerit. id vos possidere vi/
demini. 2 lz aliqui intelligūt de
iuste acquisitū nos aliter. s. et i iu/
ste acquisitū. vt diximus. s. de his
qui sunt sui vel ali. iur. s. i. Ad
ditio sz dic q; ibi gl. cōditer repro/
bat. nā si seruus iniuste acquisi/
uit vel iniuste possidet nō acqui/
rit dñō. vt. l. q; seruus. 2 ibi gl.
2 doc. ff. de acquir. po.

Etia dñō ignorātū acquiri^r
possessio per seruū. Vfuscapio
acquiri^r dñō p seruū. 2 hoc sta/
tiz in rebus peculiaribus. sz i do/
minicis tūc demū qñ dñs scit vt
ff. pro solu. l. ii. 2 de vsucap. l. la/
beo. Additio rōez vide p ang.

Acquiri^r et per suū longi tē/
pous possessio. l. pscriptio que ē
effectus longe possessionis. ff. de vsu/
capio. l. iii.

De his aut seruus. Ser/
uus in quo ha/
bemus vsufructū acquiri^r nobis
ex duab⁹ causis. s. ex re nra 2 ex
operibus suis. ex aliis vero cau/
sis acquiri^r dñō p prietatis. h. d.

Glo. Si seru⁹ fuerit hīs i/
stitutus vel rei legatus
vel donatū fuerit acquiri^r p prie/
tario hoc verū nisi ptemplatōe
fructuarii sit institut⁹ vl⁹ ali⁹ sibi
datū. quo casu ex re fructuarii 2
sic sibi vī cē qñtū. vt. ff. de vsufr.

le. l. sed 2 si. nō tm̄ fructuarii qñ
suf. sufficit ad adēdā hēditatē vt
ff. de acqui. hī. l. adiuo. s. pterea.
Additio de hoc tm̄ vide. l. si ser/
uus dotalis 2 q; ibi notat. ff. so.
ma. 2. d. l. si q; mibi bona in fi.
s. i. 2 gl 1 doc. i. d. l. aditio. s. fi.

Idem pla^{et}. Liber
hō 2 seruus
alienus bona fide possessus acq/
rit possor ex re ipsius 2 ex operi/
bus suis. ex aliis vero causis li/
ber hō acquiri^r sibi 2 su⁹ dñō suo.
2 nō tm̄ per pdictos acquiri^r nō
bis dñum. sz et possessio. h. d.

Glo. Ildō liber ab alio bōa fi/
de possessus si acquiri^r ex/
tra duos cāus hic positos. s. nō
ex re possidēq; nec ex opa sua. tūc
acquiri^r sibi. hoc nō hz locum in
possiōe. q; possessiōem sibi ipsi
querere nō pōt. cū ab alio possi/
deat. vt. ff. ad. l. iul. de adul. si eue/
niet. Itē similiter nō hz locū in
vsucapione. q; sine possiōe. sibi
queri nō pōt vt. ff. de acqr. rerū
do. l. hō liber. s. q; qd. 2 de vsu/
cap. l. sine. In hēditate p libe/
rū hōiem mibi querēda sex sunt
necessaria quoz si aliqd defuerit
mibi nō queri^r. primū. s. vt mei
ptemplatōe instituat. itē vt sciat
pdiōem suā institut⁹. Itē q; ius
su meo adeat. itē q; volēs adeat.
itē q; velit mibi qñere. i. ē q; bōa
fide possideaz. 2 bñ dico q; o; vt
sciat pdiōem suā. nā ignar⁹ sue
pdiōis nulli acquiri^r nō sibi. ff. de
acqr. hī. l. q; putat. s. q; bōa fide.

qz se obligare nō voluit. itē nec
posson qrit si nō iteruenit iust⁹
ff. d. acq. h. si qd mihi bōa. §. iust
fuz. Idez si iustus iteruenit. nā
ex serui necessitate credit hoc
fecisse. vt. ff. de neg. ges. l. atq. §.
si libero. quā nō pōt acqres. ff. d.
h. iust. l. hō liber in pūm. si sciēs
gditōem suā volēs mihi q̄rere.
querit sibi. s. restituit mihi p cō/
ditōem sine cā. cuius intuitu fuit
institutus sicut si volēs querere
possessori cuius fuit intuitu in/
stitutus iustū eius adēdo que/
rit. s. sine ei⁹ gtemplatiōe nihil.
vt. ff. de acquir. re. do. l. liber hō
i pū. Itē pōt dici q ignar⁹ qrit
sibi vt. ff. de acq. b. q putat. §.
de eo. cū nō gtemplatiōe posso/
ris instituat. vt. ff. de acq. h. l.
q in aliena in fi. §. cū aut.

Bonafide possidēs suū alie/
nū p vsucapiōem efficiē dñs vt
hic. 2. C. de pac. l. traditōib⁹.

Usufructuari⁹ si possidet vt
hic. s. hoc intelligit ciuilit. nō
nāliter qz imo nālit possidet. vt.
ff. de acq. po. l. nāliter. Et nō dā
sibi vtile interdictū vñ vi. ff. de
vi 2 vi ar. l. iiii. §. vnde vi.

Usufructuarius nō vsucapit
suū. qz scit alienū eē 2 sic. non hz
bonā fidē vt. d. de vsucap. i pū.

Mo. in hoc tex. de tribus di/
ci vtriusqz. vel pōt dici vtriusqz
l. fructuarii 2 bonefi. possou.

Ex his itaqz. Idē ex/
traneā psonā ni/
hil pōt nobis acquiri. p. pcurato
rē vō acquirē nobis posio 2 vō

miniū 2 vsucapio. h. d.

Ex his itaqz causis apparet p
liberos hoies quos neqz vō in/
ri subiectos habet. neqz bonaf/
de possidet. Itē p alienos seruos
in quibus neqz vsufructū habet
neqz iustā possidēs nulla ex cā vō
bis acquiri posse. Et hoc ē q
dō per extraneā psonā nihil acq/
ri posse excepto eo qd p liberā p/
sonā acqrit. veluti p. pcuratorē.

Et placz nō solū scientib⁹ sed
2 ignorantib⁹ vobis acqri pos/
sidiōem. sm diu seueri gstitutio
nē. 2 per hanc possidiōem ē vō
miniū. si dñs fuerit q tradidit.
vel vsucapiōem aut longi tps p
scriptōem si dñs nō sit.

El. Regula que hic ponit i
tex. fallit in tutore 2 cura/
tore. 2 similibus psonis. vt dice/
mus. j. de iur. sup. §. si qd alii.
Ignorantib⁹ ē querit posses/
sio. C. de acq. pos. l. i. 2. ff. de ac/
q. pos. l. i. possessio quo. §. 2 si
possessio.

Constitutio de qua hic ē. C. p
quas. per no. acqui. l. i.

Idē possessionem queritur
dominium si tradēs domin⁹ sit.
vt hic in tex. Ad dūto glo. i. §.
per hanc supplet. s. 2 p procura/
torē. qz possessio ex quo ē res in
animata non pōt mihi querere
sed certe ista suppletio non ē ne/
cessaria imo tex. loquitur de tra/
ditiōe facta procuratori. vnde
omissa glo. mens textus. est ista
text. distinguit tres actus in re
tradita procuratori pūmus est

possio. scds ē dñum si tradens erat dñs. tertius ē vsucapiedi cōditio. si tradēs nō erat dñs. quā tñ ad pñmū possio re tradita p/curatori dño acquirī. ⁊ eodem mō ⁊ dñm ē dño ignorāte. Sz cōditio vsucapiedi acquirī solū eo sciēte ita hz ⁊ concludit in. d. l. i. C. de acquir. pos.

De testamētis ordi.

Adacten⁹ sm supra pmissa tra etauimus quibus modis singule res. i. res singulares vobis acquirant. ⁊ licet ēt per legata ⁊ fidei cōmissa. singulares res vobis acquirunt non tñ hic sed infra de eis tractabim⁹. qz sūt cōter ptes testamētoz ⁊ ergo ponemus in tractatu de testamētis. Restat ergo nūc videre quibus modis p vniuersitatē res vobis acquirūt puta si heredes alicui facti. aut si bonozū possessionē petieritis. vñ si quē arrogaueritis. vel si alicuius bona libertatū conseruādaz grā adiecta vobis fuerint. in oibz his casibus res vñr ad vos trāsēūt. Prius ergo de hñdi tatib⁹ dispiciam⁹. quarū duplex ē conditio. nā vel ex testō vel ab i testato ad vos ptinent. ⁊ prius ē vt de his dispiciamus que ex testamēto vobis obuēiūt. Seq̃ ergo necessario rubrica de testis.

Testamen tum ex eo appellat

qz testatio mētis ē. Testm̃ in scriptis ⁊ solēne ē scriptura conti nēs volūtatem testōis. adhibito numero septē testm̃. que solēni tas iure ciuili fuit in. roducta. et cū eozū subscriptōe. qd ex gñtōe prudētū fuit introductū. ac etiā eozū signaculis. qd iure pzetorio fuit adinuentū. ac ēt in subscrip tione heredis manu testōis fien da vel alicuius ex testibus. quod fuit per iustinianū additū lz alie solēnitates iure ātquo introdu cte fuissent. h. d. v. Nihil antiq/ tatis ignorari dz. Antiquissimo ergo iure duo genera testōz erāt i vsu. s. vñ dictū calad comitus qd tpe pacis erat vñtatū. ⁊ dice/ bat calad comicus. i. bonis mi/ ciis. qz tēpore comitaz cōuenie/ bant hoies. ⁊ tunc suas vltimas volūtates ordinabāt. Et diceba tur a calos qd ē bonū. ⁊ inde ca/ lende. Aliud dicebat pñctū qd fiebat tpe belli in pñctu. Ter/ tiū genus testōz accessit a iure ci uili ⁊ fiebat per es ⁊ libram. ⁊ fie bat per emancipationē. i. quan/ dam imaginariā venditionem. vt emancipatio olim fiebat. ⁊ co ram quinqz testibus ciuibz ro/ manis puberibus. ⁊ libapēde. i. estimatore qui estimabat familiā ⁊ minimo pñcio puta vno nūmo. ⁊ ēptoz postea manumittebat fa/ miliā cū oibz bonis. ⁊ ista dice/ bat quedā ficta vēditio. Sz hec tria genera cuanuerūt ab vsu. ⁊ reliqua vide clare i tex.

Glo. Impator hic pōit et hī
mologiā vocabuli testi
Sic ēt dicit lapis quasi ledēs pe
dem. ⁊ argumētū dī quasi argu
te inuentū sic ⁊ mutū dī quasi
ex meo tuū. ff. hī cer. pe. l. ii. §. ap
pellata. ⁊ fm hoc ēt codicillus pī
dici testū.

Testū sic diffinit ē volūta
nīe iusta finia. de eo qđ quis post
mortē suā si ri voluit. vt. ff. eo. l.
i. ⁊ ē addendū cū instōe hīdis vt
j. de lega. §. an hīdis. qđ sine he
redis instōe nullū dī testū. vt
ff. de iure codi. l. fi. ⁊ j. de fidei g.
hī. in pan. Add. nō qđ bar. in
l. i. ff. c. reprehendit glo. qđ fm ip
sū iuris cōsul videre dīminut
subaudiēdo. put facit glo. vnde
bar. exponit iusta. i. pfecta. ⁊ sic i
cludit necessario institutionē he
redis. ⁊ hec expō bar. pbat in. l.
cū filio cum ibi nō. ff. de le. iii. et
illud cōter tenetur.

Add. Ad qđ tabellio qui nō
pōit solēnitates requisitas in ali
quo testō pōt dici falsarius. quia
psumptōe iuris psumit dimiss
s. ne testū valeat. Itē qđ turpe ē
ignorare que oēs sciunt. ⁊ qđ ē d
officio suo. l. ii. §. mutui audito
res. ff. de orig. iur. ⁊ hec oīa vo
luit. Ricar. mal. hic. ⁊ i. l. i. C. de
testamentis.

De calēdis idib⁹ ⁊ nonis vi
de tex. ⁊ gl. i. l. cū bisext⁹. ff. de v.
fig. ⁊ gl. i. data septi libri. ⁊ p Jo.
dī mol. i. l. eū qui calēdis. ff. dī v.
ob. Testes debēt interesse vno

2textu. i. nullo actu interposito nisi
necessario nature. vt. ff. e. l. heres
des. in fi. ⁊. C. e. l. cū antiquitas.

Ille dōdie idistincte p aliu pōt
scribere nomē hīdis. vt in auct.
vt spon. lar. §. qđ vō. Tenor
qđōms instumam in hac materia
ē qđ si pōt scribere faciat. alias di
cet corā testibus. ⁊ scribetur per
aliū vel p aliquos de eis. al' non
valet imo falsi pena tabellio tene
tur. vt. C. e. l. iubemus. in fi.

Annulus de quo hic dicit an
nulus signatorius habēs caracte
res. ⁊ sic ē in eo sigillū nō at alio
signo. ff. e. l. ad testum. §. signuz
⁊ de ver. fig. l. signatorius. §. si
gnare.

Possunt at. Dēs te
stes possunt
vno ānulo pprio vel aliēo signa
re. h. d. Add. qđ hic dī quem
posse alieno ānulo signare. hoc ē
itelligēdū dūmō i subscriptione
sua protestet. ⁊ facit mentionē qđ
signauit ānulo alieno. ita nota
uit Spe. in ti. de pba. §. vidēdū
in v. ⁊ nō. ⁊ ē gl. in. c. cū inter di
lectos. ver. s. cū ppriū. e. de fi. i
stru. que tñ gl. vī velle qđ nō suffi
cit sigillare alieno sigillo in ma
gnis negociis.

Gl. Idē ē signare testū l' in
rheu i quo inolutū ē testa
mētū. vt. ff. e. ad testū. §. fi.

Al trib⁹ v' plib⁹ l' pauciorib⁹
pōt signari testū. ar. j. mā. §. is q
exq. Alu dicūt tñ cū septē vel
vno debere signari.

Testes at. In testō pōt
ēē testis quilibet
qui pōt istitui hīs excepti hic enu-
meratis. h. d. Testes at adhi-
beri pōt hi cū quib⁹ testi factio
ē. s. neqz mulier neqz ipubes ne-
qz furus neqz furiosus neqz mu-
tus neqz surdus neqz is cui bōis
inēdictū ē. neqz is quē leges iubēt
iprobū itestabilēqz eē. pōt i mīe-
ro testū adhiberi.

Glo. Testi factio itellr hic
passiva. s. qui pōt istitui.
hui. et hoc ut sit bona exceptio v.
s. neqz. Alii ēē accipiūt actiue ut
j. de hī. qua. et dīf. s. testi.

Ad mulier i cibus aliis casibus
recipit i testē pter q̄ i testis. vt. ff.
e. qui testō. s. mulier. rō ē. C. de
fideicō. l. fi. et timor falsitatis.

Add. in. d. s. mulier. nā vari-
um et mutabile sp̄ femina. c. for⁹.
in fi. de v. fi. et l. pe. C. de spon.

Add. nō pōt mulierē nō pos-
se ēē testē i testis. et hoc fuit pp̄ fra-
gilitatē mulierū. Fallit in testō
multis vlt̄ iter liberos. vt voluit
glo. i aut. siue. C. e. In aliis autē
negociis pōt ēē testis. puta i co-
dicillis. vt voluit glo. i. l. q̄ testō.
s. mulier. ff. e. et l. fi. C. de codi.

Itē pōt ēē i ciali de iure cili. vt
l. ex eo. ff. de testi. nisi i crie publi-
co. vel vbi vēit abs. i iho mēbri in
quo mulier nō pōt ēē testis sicut
nec accusare. ff. de accu. l. nec accu-
sare. De iure at canonico muli-
r nō pōt ēē testis i accusatōe ciali
s. i inquisitōe vel denunciatōe sic.

vt nōt gl. i. c. fons. d. v. fig. Et
nō q̄ ex quo hodie vt plurimū i
testis appōit clā codicillaris. mu-
lier poterit ēē testis i testō. qd̄ nō

Uermosodant⁹ si pnalet i ma-
sculino sexu recipiūt. vt. ff. d. sta.
ho. l. querit. et de testa. l. repetitū
darū. s. i. Impubes de eo qd̄
vidit i pupillari etate fact⁹ pubes
pōt ēē testis pter q̄ i testō. sicut et
furus. vt. ff. d. ver. fig. l. notōz. s.
istroy. et C. de hīti. et manich. l.
qm̄. in fi. s. hic fi. qz faciūt ad sub-
stātiā testi vt hic dīf. Ad ius
hic accipiūt p eo q̄ nihil loqui vlt̄
audire pōt. vt. j. q̄ tes. fa. pos. s.
itē surdus. Furiosus hīs di-
lucida ieterna pōt ēē testis vt. ff.
e. q̄ testō. s. nec furiosus. Is
cui bōis ē interdictū. s. vel a lege
vt qz gmisit i. l. iul. ma. l. fi. vel a
iudice. ff. e. l. is qui. i fi. Inte-
stabilis qz de crie famoso dānat⁹
vel qz passus muliebria nō pōt ēē
testis. vt. ff. e. l. is emi. s. fi. et l. cū
lege. de tes. ob carmē. in prin.

Sed cū aliquis. Seruus
cōi opione reputat⁹
liber pōt i testō ēē testis. h. d.

Glo. Valer hic plus qd̄ ē i
opione q̄ qd̄ in veri-
tate sic. ff. de le. a. l. iiii. s. s. si qua.
et ff. de offi. preto. l. barbarus.
Ar. d. j. de lega. s. si quis rē suā.

Add. cū querit an error faci-
at ius aut hēat p veritate. Dic
q̄ aut error ē singularis et non
facit ius nec p veritate habet. l.
si post errorē. ff. de iur. om. iudi.

Aut ē error cōis. 7 tunc aut cōis
7 publica vtilitas suadet 7 tūc id
quod ē in opinione vel in errore
habetur pro veritate. vt. l. bar/
barius. de offi. p̄cto. 7 dic vt in
l. i. C. de testa. Aut cōmunis seu
publica vtilitas suadet contrari/
um. 7 non habetur pro veritate
l. q. nō rōne. ff. de leg. 2. l. decer/
nimus. C. de epi. 7 cleri. Aut cō/
munis vtilitas nō suadet pro nec
cōtra. Et tunc si expedit erran/
ti q. habeatur p. veritate. 7 habe/
tur. l. si quis pater. ff. ad mace. 7
l. zenodorus. C. eo. ti. Aut expe/
dit ei oppositum. 7 tunc non ha/
betur p. veritate. vt. l. i. §. si. ff.
qñ ac. de p̄. ē an.

Si ostendat testm̄ siue i scri/
ptis siue nūcupatiuum debet ei
credi. siue deserint esse testes si
ue non. 7 sic se habz consuetudo
vt. C. de edic. di. adri. tol. l. nun/
cupatio. in fi. 7. C. de dona. l. in
donationibus. 7 arb. tu. l. si. nos
dicimus contra in testam̄to nū/
cupatio de iure. 7 quod hic dici/
tur de testam̄to condito in scri/
ptis loquit. In nūcupatio eim
si proferat nō debz ei credi sine
testibus cum i eis cōsistat tantuz
substātia testam̄ti. Ipsum tamē
valz licz p̄batio deficiat. vt. ff. de
testa. tu. l. duo. Add. Nō q.
hic dicit glo. ita seruari de cōsue/
tudine. 7 sic p̄suetudo intelligit
approbata. Siquis effectus ē
suus vel isamis 7 velit recogno/
scere sigillū suū nō audiet. vt. ff.

de carb. edic. l. carbonianū. §. cāc
Nō hic errorē p̄desse. vt. ff.
de supel. le. l. iii. i fi. 7. C. de la. li/
ber. tol. §. sz qz. 7. ff. de offi. p̄si.
l. barbarius.

Pater nec nō is. Pōt i
vno 7 eodē testō
p̄ ē testis cū filiis 7 fratribus i
testis extranei. h. v. Et existens i
ptate testōis si pōt ē testis in te/
stam̄to eiusdē. Et si fili⁹ post fi/
nitā militiā velit testari de castrē
si peculio tūc p̄ in tali testō non
potest esse testis. h. v.

Reprobātū ē in testis domesticū
testimonium.

Glo. P̄ 7 fili⁹ p̄nt esse te/
stes in alieno testō. vt
hic secus in suo. vt. j. p̄xi. 7. ff. d
testi. l. testis.

Nō hic d̄r d̄ filiosa. milite in/
telligit finita militia qz aliud si
ante 7 tpe militie. vt. ff. c. q. testi.
§. p̄ d̄num. Non solū in testis
sz et in aliis ē reprobatum dome/
sticū testimonium.

Domesticus autē ē vt colon⁹
7 ascripticius vel similes. vt. C.
de his qui ad ec. cōsu. l. si. §. sane
si seru⁹. 7. C. de questionibus. l.
p̄idem. Item vxor marito 7 ecō/
uerso. vt supra de usu 7 habita. §.
item is. Item euientes siue da/
piferi. ff. de pe. l. respiciendum.
§. furta.

Additio. Nota q. hic dicit
glo. de colono. intelligit de colo/
no ascripticio et necessario qui
non possunt pro libito recedere

Sz i colonis nri tps q pnt p li-
bito recedere. n pcedit i istis gl.
7 pnt eē testes pro dominiis 7 cō-
tra dños 7 ita seruaf de cōfuetu-
dine. 7 hoc voluit Anno. fm q
allegāt doc. i. d. c. in lhis. 7 Ang.
in. l. quomā. C. de testi. videre i
d. c. in lhis vbi ēt ponit. qd d af
fine. 7 que dicat familiaris pso-
na. 7 an famuli alicui⁹ sint suspe-
cti pro eo.

Sed neqz. Neqz he-
res scri-
ptus. neqz is qui in pte eius ē
nec pater eius qui i potestate hz
cū. neqz fratres. qui in eiusdem
patris potestate sunt testes adhi-
beri possunt. qz hoc totū qd agi-
tur testamēti ordinandi gratia.
credif hodie iter testōrē 7 hīdē
agi. De iure veteri. gñcti hz
dis poterāt eē testes. sz tales ve-
teres gñctiōes iustitiani i suo
codice inferi noluit.

Bl. Ad q tribus modis hic
positis dī qz me gtinge-
re p potestate. s. filius. pī. 7 sz in
eadē pte pīs. Eius vñ ne-
gociū cuius lucrū ē 7 dānū vt. ff.
qn ap. sit. l. i. §. i. ppta 7 vere co-
rū. qui 7c. Verbu agere. est
generalius q̄ gerere. qz ē genera-
lissimuz. ff. de ver. sig. l. labeo in
prin. 7. l. verba. Olim fuit ius
gturbatuz. nā oliz hīs i duobus
primis generibus testōrūz pote-
rat eē testis. in tertio vero ille q
erat loco hīdis nō poterat eē te-
stis 7 sic erat turbatio iurium. 7
ad eius similitudinem ver⁹ hīs

hodie testis nō erit vt sequit.

Legatariis. Legatari⁹ 7
fideicommissari⁹ p̄ticularēs pnt ad-
hiberi testes in testō 7 gñlēs pso-
ne eis gñcte. h. d.

Bl. Legatari⁹ 7 fideicommissa-
ri⁹ differūt iur veteri. vt.
j. de fideicō. hī. §. preterea. sz ho-
die nō. vt. j. de lega. §. sz n vsqz.
Isti dicunt successores nō iur-
is sz rei. 7 sine onere. vt. ff. mā.
l. si hīdita cē. Constitutio de
qua hic. est gñctio greca.

Contra istū tex. vñ. l. i oib⁹.
C. de testi. vbi nō i cā ppta 7c.
vñ glo. intelligit istū text. qz hic
agebat de viribus testamēti iter
hīdem 7 cñcū. 7 sic legatari⁹
nō ē testis i cā ppta. vñ male sumit
hic ar. qz sōi⁹ pōt eē testis i cā so-
ci. sic ēt legatari⁹ i cā ppta. Ad di-
ctio doc. nō gñctat de ista so-
cietate. vide per Jas. hic. vñ glo. ponit ali⁹ so. qz hic ē
spāle fauore testamēti. sz hec so.
adhuc nō plz. qz in dubio nō est
eundū p spālia. Und ponit alia
so. que cōmunit. r tenet qz l. le-
gataris per qdā gñctiam vñ te-
stificari in cā propria nō tamē pī-
cipalit. 7 ergo admittit. 7 p hac
so. fa. tex. an. l. i. ff. de auc. tu. 7 sic
habet ibi limitatio. ad. d. l. i oib⁹
qz loquit vbi quis pīcipaliter. nō
in gñctiam testificatur in causa p-
pta. Ideo dixit Bal. in. l. dicta-
ribus. C. co. qz si legatari⁹ de-
ponens testimoniu iterrogat an
ad utilitate eius ptineat 7 rñdet

nō. q̄ p hoc nō puniē vt falsari⁹
q̄ n̄ p̄iet principalr. hoc tñ litat
i. d. l. dictatib⁹ cē verū qñ legata
ri⁹ cēt testis scriptus i testō reda
cto ad publicā scripturā. Sec⁹ si
cēt testes mere iudiciarij. Et p̄t
cē rō q̄ qñ sūt scripti sufficiat q̄ d
ponāt illō cē testm̄ testōris. s̄ qñ
sūt iudiciarij deponūt d̄ qualibz
pte testi. In socio an possit cē
testis distinguē an lucrū p̄ieat
ad cū sociū 2 tūc nō admittit al
fic. vt. ff. qñ ap. sit. l. i. §. i. p̄pua.

Nihil aut̄ itereft. Testm̄
fieri pōt in cartha
mēbrana. vel i qualibz alia mate
ria. Et d̄ vno 2 eodem testō p̄nt
ḡfici plura inst̄a. h. d.

Bl. Ista plura inst̄a d̄ eodē
testō cōfecta. vidēt n̄ pos
se pbare sine auctētico. vt i auct.
vt spō. lar. §. 2. hoc insup. 2. ff. de
fi. instr̄u. l. quicunqz. 2. ff. de bo.
po. s̄z tab. l. ii. §. si tādū. S̄z tñ
fm̄ hec ābo sunt p̄cipalia. i. tñ
pbabit exēplati sicut p̄cipale.

Add. Dicit. d. xpo. nō h̄c
glo. q̄ oīa illa extracta dicūt ori
ginalia 2 plene pbant sicut origi
nale absqz alia auctēricatōe. secus
si p̄ diuersos tabelliones. Ita vo
lunt bar. 2 bal. l. l. semp̄onius p
culo. ff. de le. ii. Adde tñ ling. nō
Alige. i. auct. d̄ h̄. 2 fal. §. i. q̄ ta
bellio extrahēs sepe vnū inst̄m
sit cantus ponere h̄c clām i so
vel tertio inst̄o. quō ex̄bit illud
inst̄m ad hoc q̄ fōre p̄mūfuit
deputū l̄ vetustate neglectū 2c.

Sed hec quidē. In testō
nūcupatiuo sufficiat
testatorē palā volūtate suā nūcu
pare corā septē testibus ad b̄ ad/
hibitis 2 rogatis. h. d.

Bl. Qd̄ hic d̄ d̄ septē testi/
bus alia fallit q̄ qñqz nul
lus vocat. vt si miles inueniat in
bello. vt nō. C. de mi. te. l. mili
tes. qñqz vnus vt in imperatore
C. e. l. oīum. qñqz duo iter filios
vt. C. e. l. hac ḡsultissima. §. ex i
perfecto. Vel si in tērono faciat
testm̄ miles. vt. ff. de tes. mi. l. lu
cus. qñqz tres vel quātuor l̄ pau
ciores. vt. C. e. si nō sp̄ali. qñque
quinqz vt i testō rustici. C. e. l. si.
§. sin aut. qñqz septē 2 hoc ḡiālī
vt hic. 2. C. e. l. hac cōsultissima.
qñqz octo vt in testō ceci. vt. C.
qui te. fa. pos. l. hac cōsultissima.

Testibus adhibitis. i. rogati vt
inter sint 2 sint attēti. ff. e. l. here/
des. §. pe. 2 i auct. de testi. §. 2. l̄z.
i. si. Volūtas testōris corā he/
redibus d̄z cē nūcupata. s. palā
nominādo h̄des. ff. e. l. h̄des.

Nūcupata. i. notificata 2 ide
d̄ nūcupatiuū testm̄.

De militari testō.

Supra visum ē de testis in ge
nere. verum q̄ testamēta militis
sūt exceptuata a regulis iur̄ cōis
2 p̄uilegiata. ideo merito de h̄i
separati videndum erat arg. i. l.
apud labconem. §. hoc edictum.
ff. de iur̄. Iō hic quētiēter po

niē rubrica. 8 mili. tes.

Adiles dī q iuravit a signis nō recedere. vt. ff. ex qui. ca. ma. l. pe. 7 scriptus ē in matricula vbi alii milites scripti sunt. vt. ff. e. l. pe. per totū titulū. Sūt alia qui qz necessaria vt quis sit miles. vt diximus ex qui. ca. ma. l. fi. 7 in auct. de man. prin. §. fi.

Adiles dī a malo qd sufficit p alitis vel a mille. qz ex numero mille hominum eligi. ff. e. l. i. §. miles.

Elpradicta

Adilites in expeditō existētes debēt testari quomodo velint. 7 quocunqz modo possunt. nulla solēnitate iuris fuata dūmodo probetur testamentum suum saltem duobus testibus adhibitis. Et miles mutus 7 surd⁹ possunt testari in cā castrens. p. culii. hoc dicit.

Miles habēt nīmī aqz iuris impitiam. C. de iur. 7 fac. ign. l. i. 7 milites tūc demum cum in militia sunt hnt priuilegium. vt. C. eo. l. pe. 7 hic subicit.

Nota hic q cessante cā cessat effectus. Et pōt hic sumi. ar. sic. C. de epis. 7 cle. l. generaliter. q cessante clerico ab ecclesia cessat p bēda nālī. Et ista regula intellr de cā finali fine qua res ē nō fit s3 nō habz locuz in cā impulsua ff. de postu. l. i. §. sexum.

Silusa. 7 si reglī phibeantur

testari vt. j. ti. i. in pri. 7. ff. 8 do. cā mor. l. tam is. tamē filiussa. miles pōt testari fm ius cōe.

Filiussa. miles pōt testari iure cōi quo ad solēnitatē nō tñ daf querela 7 eius testm sicut ē i alio veterano qui nō est sui iuris. vt C. de inof. te. l. fi. §. in his. 7. ff. 8 inof. te. l. papi. Add. Nū est hodie p tex. i aut. vt cū 8 ap. co. § 7 b qdē. Itē id qd dictū ē h3 locū i milite nō exñte in expeditō ne militari. qz als sicut miles vti tur iure spālī. ar. ff. e. l. ex milita ri. §. i. 7. l. testā eorū. §. fi.

Dagan⁹ dī a pagos qd ē villa.

Blane. Licet remittat solēnitas in re agēda non tñ remittit 2grua p batio rei geste. Et l3 lex priuile giet aliquod factū intelligi tñ i quantū de facto ltime appareat 7 cōstet. b. d.

Si. Debent eē vocati saltez duo hoies ad pbandum voluntatē militis. vt. ff. e. l. luci⁹ 7. ff. de testi. l. vbi. 7 hoc quando ē in tentorio. Si aut in cōflictu belli nullo ē teste vocato. C. e. l. milites. Si vero ē domi iure cōi vt. 8. e. §. illis.

Si miles dixit alicui. ego te heredem facio vt plerūqz smoni bus fieri solet. forte cā demonstrā di vt magister discipulo vel ludi cā. vt. ff. de ac. 7 ob. l. obligōnum sba. §. fi. vel affectōis. vt. ff. de co dicil. lre. nō ppter hoc talē sermo nē opz p testō suari.

Quinimo. Miles
lz sit mu/
tus vel surdus. tñ testat. h. d.

Nota qd pñilegiū militis n̄
solum ē circa solēnitates testamē
torū. s; ēt circa psonā suā.

Sl. Miles habet pñilegiū
circa solēnitatem vt supra
dictū ē. z ēt circa substantiam te/
stamenti. vt quia mutus z surdus
alias testari nō posset. hic tñ pñt.
z. ff. eo. l. iiii.

Miles mutus siue a natura
siue a casu testari pōt vt hic. alias
pñilegium non operaret. C. q
tes. fa. pos. l. discretis. z hoc etiā
iure militari dñ ē in militia.

Sed hactenus. Miles
post missionem vel
extra castra existens habz iure cō
muni facere testm̄. Sed si fecerit
testm̄ in castris iure militari du/
rat ēt post missionem si moritur
infra annū licz post annū exti/
terit conditio insonis. h. d.

Glo. Quidam volunt hic
non esse. s. z dicunt qd
omne pñilegium quod habet
miles perdit cu; redit de militia
Nos autem dicimus hic esse. s.
z distinguimus inter pñilegiū
quod habz vt testef non obstan/
te defectu persone scilicet filiusa.
z mutus z surdus quia illud du/
rat post reversionē vt supra pxi.
s. z. s. sed testari. z. ff. eo. l. ticius.
in pan. z inter pñilegia que hz
in testādo. qz illa finiunt vt hic.
z. s. c. s. illis at.

Testamētū militis factū p
missionem infra annū valz iur
militari scilz post honestam cau/
sariam missionē. honestam scilicet
finito tempore militie causariam
si antetempus ex necessitate recess/
sit. Si at ignominiosa ē missio
definit statim valere. vt. ff. eo. l.
testā eo. s. z. C. e. l. ex testō.

Si miles de capitali crimine
dānatus fuerit si quidem de cō/
muni. vt de homicidio z simili n̄
poterit amodo testari. ff. de ve.
suc. l. i. in fi. Si autē militari. vt
quia alienauit arma vel similia q
numerantur. ff. d re mt. l. ii. z. iii.
Et idem etiā de fide rupta. qz
non potest testari. ff. eo. l. ex mili/
tari. alias poterit in castrensisibus
tñ si ei hoc in sententia permis/
sum fuerit alias non. vt. ff. de in/
iur. rup. l. si quis exheredato. s.
sed z si quis capite. z dele. iii. si q
miles. in prin.

Conditio hic retrahit. z
ff. de peri. z co. rei. vendi. l. neces/
sario. s. i. z qui po. in pig. hab. l.
ultima. z facit. ff. eo. quod dicit.
z. l. qz cōstitutum.

Sed si quis.
Testamentū factū ante militiā
sine solēnitatem valet si post mili/
tiā apperet d militi volūtatē. Et
idē si miles post testm̄ fuit capite
minut. h. d. Sigs añ militiā
n̄ iure fecit testamentum. z miles
factus est. et in expeditione de/
gens resignauit illud. z quidam

adiecit siue detraxit. vel als ma/
nifesta ē militis voluntas hoc vale
re volens. dicēdū ē valere testa/
mētū. quasi ex voluntate militis no
ua. Deniq; si in arrogatōez
datus fuerit miles. vñ filiūsa. emā
cipatus ē. testm̄ eius quasi ex vo
luntate noua militis valet. nec vñ
capitū diminutione irritū fieri.

El. Resignauit. i. sigilla ape
ruit et remouit. et alia ap
posuit. Nō obstāte capitū di
minutiōe valet testm̄ militis p ipz
postquaz factus ē miles resigna
tū. vel ēt sicut nūc miles de nouo
facere pōt testamētū. sic et vetus
nō rescindit. Et fm hoc bñ dicit
tur in tex. noua voluntate. intelli
ge. l. tacita. qđ secus ē in pagano
vt. i. qui. mo. tes. infir. §. alio.

Sciendū. Filiūsa /
militas in
quasi castrensi pōt facere testamē
tū fm ius cōe. h. d. Peculūz
quasi castrense sunt inuētū ad si
militudinē castrensis peculii.

Additio nō q quod alicui in
habili pcedit facultas testādi itel
ligeť dūmō fm ius cōe testet. se
cus si alicui abili pcedat pūlegiū
vt possit libere testari qz intelli
git nō seruata forma iuris. vt p
uilegiū aliqd opeť. vt. l. si qñ in
pim. et qđ ibi glo. et doc. et max.
bal. et sal. C. de inof. te.

El. Anteriores leges de qui
bus hic. sūt. ff. de col. bo
l. i. §. nec castrense. cōstitutiones
vero sunt. C. d. assel. l. velut. C.

ad uoca. di. in. l. fori et alie ples.

Cōstitutio iustiniani de qua
B. C. de inof. te. l. si.

Et nō. qz sicut castrensē nō con
ferť fratrib⁹. ita nec quasi castrensē
se dic vt late per bart. in. d. §. nec
castrense. qui ēt ponit illā. q. de li
bris assignat filio in studio p pa
trē an deat fratrib⁹ pferre. dic
vt ibi plene. Cōsiliis pfectū
legionū et pñdibus pūnciaz cō
cessa sunt quasi castrensia vt. C. de
inof. te. l. si. Additio oēs. n. q
ex dignitate vñ ex officiis publicis
lucrant. l. non sint doctores vel
nōrū. pñt testari in illis lucris. l. non
sint filiūsa. vt ē casus nō i. l. si post
picipiū. C. de inof. te. qđ bñ nō

Predictis psonis pcessus est
testari l. non sint filiūsa. in castrensē vel
quasi tātūmō. nā in aduenticiis
ñ pōt l. hēat pūnetatez vt. C. de
bo. qz lib. l. cū oz. Tale tñ testm̄
nō pōt querelari querela iofficio
si testamēti. Additio hoc hodie
nō est verū fm cōem sniam. ymo
subiacet querele si parētes ptere
ant vel exheredēt sine cā. vt. §. et
hec qdem in aut. vt cñ d ap. cog.

Quibus nō ē pmissa. fa. tes.

Additio. qz gl. pñia i nigro m
bricā istā qz inuat pono hic. quia
supradicte sunt solēnitates testō/
rūz. videbat qz oibus seruanti⁹
illas solēnitates licitū ēt testari
qđ tamen nō est ita. tō hic ponit
rubricam qui. non est per fa. tes.

Denta^{men.} Qui alieno iuri subiectus ē, non pōt face^{re} testamētū ēt p^{re}se^{nt}iente, nisi de castreⁿsi peculio vel quasi de quo testari pōt siue sit miles siue veteranus. ēt p^{re}se^{nt} inuito. h. d.

Quod i castris acq^uierit miles qui in p^{re}se^{nt}ate p^{re}is ē neq^{ue} ipm p^{re}em adimere posse. neq^{ue} patris creditores id v^{er}edere v^{el} al^{ter} iquie^{re} t^{er}e. neq^{ue} patre mortuo. cū s^uib^{us} cōe^{re} ē. s^{ed} filicet p^{ro}p^{ri}et^{er} eius ēē q^{uo}d in castris acq^uierit. q^{uo}d iure civili o^{mn}ium qui i p^{re}se^{nt}ate parētū sunt pecul^{ia}. p^{ro}inde i bonis parētū p^{ro}p^{ri}et^{er} tan^{te} ac si suoz pecul^{ia} i bōis dōm^orum numerant^{ur}. ex^{cep}tū videl^{icet} his que ex sacris cōstitutioⁿibus. 7 p^{ri}ncipue n^{on}is p^{ro}p^{ri}et^{er} diuersas cās non acq^uiruntur.

Gl. Sunt. xiii. casus i q^{ui}bus p^{ro}p^{ri}et^{er} h^{ab}itū ē face^{re} testm^{en}tū. qui i isto ti. p^{ro} p^{re}te ponunt^{ur} 7 ergo dic^{it} nō t^{am}ē. Filius. s^{ed} nō pos^{se} sit testari d^{um} q^{uo}d p^{re}is. t^{am}ē pōt donare cā mort^{is}. p^{re}se^{nt}iente vt. ff. de do. cā mort^{is}. l. tā. is in fi. 7 rō diuersitatis ē. q^{uo}d testm^{en}tū ex libero nō alieno arbitrio depēdere d^{icit}. ff. de here. insti. l. illa institutio. Additio 7 l^{ib}eratio cā mortis sit vltima voluntas. t^{am}ē accedit p^{ro}p^{ri}et^{er} vt no. gl. i. l. ii. ff. de do. p^{re}le. 7 ēt nō gl. 7 doc. m. l. seniu. C. q^{uo}d te. fa. po. 7 dic^{it} vt ibi p^{ro}doc. 7 bar. Et aduerte q^{uo}d talis donatio cā mortis scā de q^{uo}d p^{re}is p^{ro}firmat^{ur} morte filii. nō ex^{pec}tata morte pa

tris vt. l. iiii. C. de dona. ubi gl. q^{uo}d nō. Nichilo magis. i. nō id magis. h^{ab}et. n. in se negatiua. sicut nihilominus affirmatiua.

U^{bi} liberi defuncti 7 s^uos patre excludebāt. vt. C. cōia d^{um} suc. l. fi. hodie nō solū liberi. vt in aut. de h^{er}ed. que ab inte. s^{ed} si igit^{ur} defunctus. Additio dic^{it} si fratres sup^{er} sunt. admittit^{ur} p^{ro} cū s^uibus v^{er}in q^{uo}d iunctis p^{ro} virili vt aut. de functo. C. ad tertul. 7 hoc si pecul^{ia} castr^{en}se deuolu^{er}it ad p^{re}em vt h^{er}editas vt. j. Filio habēte castr^{en}se vel quasi decedēte ab intestato p^{ro}utinebit ad p^{re}em de iure cōi. nō h^{er}editario. s^{ed} v^{er}o p^{ro} occupabit pecul^{ia} castr^{en}se vel quasi. si cū ēt occupat^{us} p^{ro}fecticiū. 7 aduenticiū. vt. ff. de castr^{en}se. pe. l. ii. Sed hodie videt^{ur} occupare iure h^{er}editario. vt in aut. de h^{er}ed. que ab inte. s^{ed} si igit^{ur} defunctus.

P^{ro}fecticia 7 aduēcticia ita sunt in bonis p^{re}is. sicut pecul^{ia} seruo^{rum} in bonis d^{omi}no^{rum}. s^{ed} non castr^{en}sa vel quasi. Additio aduertat q^{uo}d sicut ex aliquo facto vel delicto filii bona sua veniunt publicāda. tamē non publicant^{ur} aliqua pecul^{ia}. nō enī p^{ro}fecticiū. q^{uo}d est patris. non castr^{en}se vel quasi. nec ēt aduēcticiū vt ē cāus sing. i. l. iii. cōmune. glo. C. de bo. p^{ro}scrip. ibi nec castr^{en}se 7c. sicut ecōtra. si bona paterna veniūt publicanda ēt. p^{ro}pter delictū cū fisco p^{ro}ut ēt pecul^{ia} p^{ro}fecticiū q^{uo}d ē pen^{us} filii nō publicat^{ur}. vt ē cāus sing.

et ibi bar. in. l. iii. §. sz vtrū. ff. de minor. de quibus eleganter vide per bar. et alios in. l. si finita. §. si de vectigalib. ff. de dā. infec. q. nō.

Etiam si impubes qui fecit testamentum et scilicet pubes decesserit si recondidat ut hic.

Preterea ^{testamentū.} Impubes nō potest facere testam. nec est furiosus. nec factū recondit. l. 3. efficitur pubes vel sane ment. h. d.

Glo. Impuberes ex quo te uerunt de ultio die de cimi quarti anni vel duodecim possunt facere testamētū. et hoc fauore testamētū. ut. ff. e. l. q. etate. Idem in usufructu. ff. de usufructu. l. in usufructu. Secus in prescriptionibus odiosis. ut. ff. de ac. et ob. l. in omnibus. Item secus ubi est fauor illius qui vult progare ut in p̄tibus a minore factis. ut. ff. de minoribus. l. iii. §. minorem. Ad. l. i. plenissimam habes gl. in dicto. §. minorem et vide hic distic. Ang. quando dies cepta h̄ pro p̄pleta. Item nō. q. si dā dilatio unius mēsis. finit mēsis in alio mense tota die quota ichorunt in mense dati terminū ut ē gl. in. c. p̄ro de elec. in. vi. et videtur casus in. l. lecta in p̄ncipi. ff. si cer. pe. Et tūc in āno bisextili duo dies p̄putantur pro vno. Sz si ēēt data dilatio dierum computabūtur pro vno. Ita sentit glo. et ibi bal. in. d. §. minorem.

Judiciū hic capit pro discre. tione. ut. ff. de iudi. l. cū p̄tor. §. si

aut. qñqz iudiciū ponit pro snia ut ubi rei iudicate stādū ē. ut. C. de re iudi. l. i. qñqz pro instantia cause triennū ut. C. de iudi. l. p̄perandū per totūz quādoqz p̄ actio ne ut iudiciū sam̄ here. vel cōi di ui. ut. j. de of. iud. §. si familiis h̄.

Quod hic d̄ in furioso. eadē rōe idē in mente capto ut ar. ff. d̄ ver. ob. l. a ticio in fi. Ad. d̄itio i tellige de tali mēte capto. qui nō intelligat qd agit. nec h̄cat iudi. cū. secus aut si itellectū h̄ret ut dicimus in muto vel furdo ut i. l. discretis. C. eo.

Furoz superueniēs nō pimit negociū recte gestū. ut usufructuēz inchoatā. ut. ff. de usufructu. l. i. i. ff. §. cū vel possediōem quesitā. ff. d̄ acquir. po. l. si is qui āno. sic. ff. d̄ pecul. l. q̄tuberomis in p̄m. Ad. d̄itio. Nota q. p̄bat furoz ex ser monibus. ut. l. is q. §. i. et ibi bar. ff. de tu. et cu. da. ab h̄is. vel si p̄ca tit alios idebite. vel si p̄cit lapi. des. et similia. ut nō gl. et Ange. in. l. si cū votez. §. si maritus. ff. so. ma. fa. l. ii. C. de iude. et adde qd nō. bart. in. l. muto. ff. de ac. quir. here.

Item pro ^{digus.} Ad valz testamentum p̄digi factum post interdictum. sz prius factūz sic. h. d.

Gl. Prodigus est qui neqz finem. neqz modūz habet in expensis ut. ff. de cura. fur. l. i. Ad. d̄itio et talis p̄digus. est sub cura agnatorūz. et sic sub cura le. gitima. nec est opus ut a iudic

enr. del. stantibus agnatis. vt est
tex. 7 ibi no. s. de cur. s. ite furio
fi. Prodigio interdictur ad/
ministratio per iudicem 7 hoc
claz ē aliquando etiam per lege
vt si cōmisit crimen lese ma. quia
tūc nō solū est interdicta facultas
testandi. sed etiam testamentum
prius factum rumpitur. C. ad. l.
iul. ma. l. fi. Additio nō qd si iu/
dex vult interdicere administra/
tionem prodigo non sufficit face/
re preconium per ciuitatem ne
quis cum tali cōtrahat ac. sed re/
quir tur cause cognitio 7 sic cita/
tio illorum qui prius cum prodi/
go cōtraxerunt 7 etiaz citatio pro/
digo 7 re plene. discussa. Ita col/
ligitur hic ex Ang.

Si fiat interdictio administra/
tionis alicui prodigo cuz tamen
non est non tamen est irrita talis
interdictio. quia non ē facta con/
tra ius legis. sed tantum contra
ius litigatoris. vt. ff. que sen. fi.
app. restm. l. i. in princi. 7. s. i. 7.
C. qñ pro. non est ne. l. ii.

Ite mu tus. **M**utus 7
surdus possunt
certis casibus condere testamen/
tu. sed non semper. h. d. primo.
7 vicium superueniens post te/
stamentum perfectum non no/
cet. h. d. **M**utus is intelligi/
tur. qui eloqui nihil potest non
qui tarde loquit. sepe aut etiam
litterati 7 eruditi hoies. varis ca/
sibus 7 audiendi 7 loquēdi facul/
tatem amittunt.

Bl. Sepe eruditi hoies. lo/
quelam amittāt 7 magis
impii. aduocati. Constitutio
de qua hic habet. C. q te. fa. po.
l. discretis. Leges subueniūt
mutis v3 vt mutus 7 surdus ca/
su possunt testari. vel mutus tan/
tū 7 nō surdus siue sit mutus na/
tura siue casu. si scribere nouit.
sua manu scribat testamentum. si
aut per aliū scribere velit impe/
tret hoc a principe vt. ff. e. l. si mu/
tus. Itē si surdus tātū casu ē vel
ēt natura testet si vult si pōt loq/
articulate vt. C. eo. l. discretis. si
aut natura est mutus. non pōt ni/
si sit miles vt. s. ti. i.

Lecus autē. **L**ecus cuz
solemnitate cōi nō
pōt facere testm. s3 suādo qlibet
solemnitatē i hoc assignatā. h. d.

Bl. **L**ecus hic intelligit na/
turaliter vel cau orbatu
vtroq3 lumine. secus si vno tātū
vt. C. de ex. tu. l. fi. **L**ecus nō
pōt facere testm nisi fm observa/
tiōem diui iustini patris iustitia
ni. s. vt corā. vii. testibus 7 tabel/
lione vel alio loco eius si nō inue/
niat tabellio volūtate suā lucide
declaret 7 in hēditatib9 7 in lega/
tis. 7 oia in scriptura referant vt
C. eo. l. hac cōsultissima.

Lius qui apō hostes. **L**i/
us apud hostes te/
stamētū facere nō pōt. s3 prius sa/
ctum. si ibi moritur ex lege come/
lia illud valet 7 hoc. si redeat ex
postliminio. h. d.

Bl. Apud hostes nō pōt face
re testm̃. s. si capti vel als
obtes sit. vt. ff. eodem. l. obli /
des. Et dd. hoc verū intellr si ca
piat a veris hostib⁹ ppli ro. iun
cta. l. hostes. ff. de capti. Sec⁹ si
capiat a latronib⁹. vt. l. q a latro
nibus. ff. de testa. Et idē hodie si
capiant in guerris nr̃is qz nō ef
ficiunt sui iuxta nō. p bar. in. d.
l. hostes. Et quo sequit q capti
in bello indicto p papā vel p̃nci
pē sine dubio efficiunt sui. vt. d.
l. hostes. vt dicit bar. eleganter i
d. l. qui a latronibus qd p̃petuo
nota. qz bar. ē magne auctoritatē
maxime qz alu doc. siue p̃dictiōe
transiit. Sz credo q b̃ hodie p
p̃nam cōsuetudinē sit deletū. ar.
nō. in. §. igit. s. in p̃be. hui⁹ vo
luminis. Ang.

testari nō pñt. v. z. filiūsa. Itē fui
vt. s. e. i. pñt. z. ff. e. si fili⁹. Item
ipubes. Itē furiosus. Itē mēte/
capr⁹. Itē pdigus. Itē mutus
Itē z. furdus. Itē cec⁹. vt. s. e. s.
pterea. z. s. itē furiosus. z. s. item
pdigi. z. s. itē furdus. z. s. cec⁹.
Itē dānat⁹ ad mōrē naturalez l'
cūlil. ff. e. l. eius q. s. i. vsqz in fi.
Itē obseca. vt. ff. e. l. obseca. Itē
d' crie famolo dānat⁹. vt. ff. e. i.
cū. s. fi. z. l. cū lege. Itē z. b' statu
suo dubitātes vt. ff. e. qui statu. z.
l. qui in dñi. Itē monacus. vt in
aut. de mona. s. id quoqz. z. s. il
lud. Sz hodie sñ quosdā congi
tur i auct. de sanc. epi. s. fi qz mu
lier. Itē is cui bōis interdicit a
lege. vt. C. de bñti. l. manicheos.
z. ad. l. iul. m. z. l. vlt. Add. de
eo qd d: d' mōacho. vide hic per
docto. qz dubiū ē iter eos.

Nō sufficit patri testōi adhibere numerū testū, inscriptiōem ⁊ figilla. s. opus est et filiū in potestate instituat vel nominatiz exheredet. ⁊ hec est solēntas itrimseca testamēti. que gñstī circa pietatē. alia extrinseca. que gñstī in numero testū. inscriptis hīdibus in subscriptiōe testū. ⁊ sigillorū appositōe ⁊ hec versantur circa pbatōem. Si qd filiū i ptate filitio pterierit inuuliter testabitur. adeo quidē. vt ⁊ si uiuo patre. filius eius mortuus sit. heres nemo ex eo testō existere possit. q. s. ab initio nō cōstituerit testū. Additio hoc ē verū nisi in tali testō sint instituti venietes ab initio vt. l. posthumus ver. idem circa cū ibi nō. p. gl. ⁊ doc. d. lib. ⁊ po. Olim filie femine erāt de terioris gñitiōis q̄ masculi in in sumēdo vel exheredando.

Ille dicit nominatiz exheredatus. qui ē nō exheredat noie pprio s. d. filiū meū exheredo. qñ ille filius vnicus erat.

Gl. Filius emancipatus pteritus de iure ciuili nō rumpit testū nec ē de iure p̄prio. vt. j. e. s. emancipatos. q. cōcedit bo. po. cōtra tab. nō aut dicit testamēti nullū. Additō hodie tñ ē de iure ciuili si filius emancipatus fuerit pteritus sine cā dicat testū nullū. sicut filius in ptate. vt ē gl. sing. m. s. exheredatus i aut. de hī. ⁊ sal. ⁊ no. doc. in aut. ex cā. C. de li. pte. ¶ Dixerit

dī filius nec institutus nec exheredatus vt. j. de hī. ab inte. s. ea. dē. nec testū ipso iure valet vt. C. de li. pte. l. maximū.

¶ Et dē cōtra tex. istū multū ob stare dūz vult q̄ mortuo filio pterito. uiuo p̄re. testū nō recōualeat q. vī cōtra. l. filio. s. h. ff. de in ius. rup. vbi ē testū i quo filius fuit pteritus reuualeat. ¶ Unde gl. soluit duplici so. v. q. in. d. l. filio. ille pteritus supuigit post mortē p̄is. hic nō. vel ibi loquit de iure equo. s. in hoc text. de iure stricto. Additio circa istā solutiōem huius p̄ri ē magna disputatō mē doc. s. breuē ex mēte doc. dic cōiungendo abas so. glo. simul q̄ aut filius uiuo patre. ⁊ testū absq. remedio nullū ē vt hic. aut supuigit. ⁊ tūc si dicit nullū absq. dubio nullū ē. Si vero testū approbauerit tūc equitate p̄pria cōualeat. ⁊ ita loquit. d. l. filio pterito.

Si testamēti ab initio gñstī vt si fuerit pteritus posthumus l. postea rumpat natiuitate posthumū. ⁊ iterū mortū posthumū uiuo patre testū recōualeat. ff. de in ius. rup. l. posthumū i p̄m. ⁊ j. co. s. posthumū. Additio ex hac gñsiōe gl. nō p̄rio q̄ posthumo pterito testū ipso iure ualet. Scdō nō q̄ statiz natiuitate posthumū testū rumpit. vt. l. in s. ex hī ⁊ rumpēdo sibi locū fac vt l. n. q. s. rumpēdo. ff. diuis. te. etio nō q̄ tale testū. l. rumpat natiuitate

posthumi tñ si moriat̃ testm̃ re/
cõnalecit de iur̃ p̃orio. ⁊ p̃t pe
ti ⁊ dāc bo. po. fm̃ tab. ⁊ rō ē qz
cā efficiēs. l. p̃r adhuc sup̃est iste ē
cāus fm̃ cōem̃ intellectū i. l. po/
sthumus in p̃i. ⁊ sic in. d. l. po/
sthumus ē vnus casus l. quo ēt
hodie ē necessaria bo. po. ⁊ etiā
alios vide hic per. d. Ang.

Mō q̃ in hoc tex. ex vna pte
ponit filios tñ. ⁊ ex alia ponit fi
lias. ⁊ oēs descēdētes p̃ter filios.

Inter ceteros d̃r exh̃dari sic
dicēdo vnū de filiis meis exhere
do. vel sic vno instituto. post sic
dico reliquos exh̃do nā nisi di
ceret ceteros exh̃do. l. z dicat fi
liū meū exheredo cuz plēs h̃eat.
nemo exh̃datus ṽr vt. ff. de lib.
⁊ po. l. ii. Nominatiz ēt dicē
exh̃dari l. z nō noīe. p̃prio exh̃/
dē s̃ vnico ex̃te filio dicat̃ fi
liū meū exh̃do vt hic in tex.

Item alius mōis fm̃ gl. noiati
d̃r exh̃dari. vt si dicat oēs libe
ros exh̃do vno solo noiatis in
stituto. vt. ff. de li. ⁊ po. l. ticius i
p̃m. Itē si dixerit alia verba q̃/
cūqz dūmō certa. vt. ff. si cer. pe.
l. certū ⁊. ff. de iur̃. rup. l. posthu
mū. §. nominatiz. ⁊. ff. d. li. ⁊ po.
l. i. ⁊. ii. s̃z secus si dicat filiū meū
instituto. ceteros liberos exh̃do
vel sep̃ extraneū instituto. liberos
aut̃ exh̃do ⁊ nō dicit oēs. nā di
co filiū exh̃dare iter ceteros. qz
mixtio fit cū ceter. si remotionib⁹
gradibus g̃stitut. vñ si valz. cū d̃
beat̃ exh̃dari noiatis vt hic d̃r.

Additio. d. Ias. ṽr mordere
hanc gl. dicēs q̃ facit d̃z iter ce
teros ⁊ oēs. s̃z dicit q̃ ē fieda d̃ra
inter filios ⁊ liberos qz appella
tiōe liberoz cōtinent̃ ēt vltra fi
lios ali vltioris gradus nō sic
appellatiōe filii. vt. §. si. s̃. q. da.
tu. pos. Additio nō q̃ in exh̃/
datiōe filii. qnqz sunt necessaria.
vt rōt gl. m. l. iii. §. ante h̃r d̃l. ff.
de li. ⁊ po. p̃rio q̃ noiatis fiat vt
s̃. fo q̃ fiat pure nō sub g̃d̃id. n̄
si qñ instituerē filius sub g̃d̃id.
casualiz vel mixta. ⁊ in defectū cō
ditiōis exh̃dē. vt. d. l. iii. §. pu
re. tertio q̃ fiat a gradu institutio
nis vel substitutiōis. ⁊ n̄ a p̃sona.
quarta q̃ fiat a tota h̃reditate nō
a quota vel a certa. vt. ff. e. l. cū q
dā. qnta q̃ iusta cā inserat̃. vt. C.
de li. p̃te. aut̃. non licz. An ver.
noiatis. puī. tota graduasse. qz cā.

Posthumi ^{quoqz.} Testm̃

in quo posthumi sunt p̃teati ip̃o
iure t̃z. s̃z ip̃ozū natiuitate q̃ pu
mū annullat̃. Et femina posthu
ma oliz iter ceteros poterat exh̃/
dari. cū legato masculus ṽo po
sthumus nominatiz. h. d.

Additio nō q̃ l̃z olim natiui
tate posthumi rūpebat̃ testm̃. ēt
quo ad legata. vt hic ibi totū. tñ
hodie g̃seruant̃ legata. p. d. aut̃.
ex cā. l. z posthumus fit p̃terit⁹. vt
baz. i. d. aut̃. ex cā. ⁊ doc. cōf. ⁊ qd̃
hic d̃r de posthumo. intelligitur
si nascat̃ viuus. qz alias scripti h̃r
des possent adire de iure ciuili

nato posthumus ab ortu secus.
si nascat et vocē emisit, et statim
moriatur. vt. l. iii. C. de post. h. i.
insti. Posthumus dicitur noiatz
exheredari si dicat quicqz mihi
filius genitus fuerit ex h. s. esto.

¶ Si pater dicat in testō q
cūqz mihi filius genitus
fuerit ex h. s. esto. ista institutione
nō solū ex pñti mīmonio nascitu
ri s; et ex futuro mīmonio insti
tuti vident. ff. de l. 2. po. l. placet
2. l. ideoqz. Secus si pñcto mō
ex h. d. auerit qz solū vident ex h.
dati ex pñti mīmonio vt. j. e. §.
masenius. ¶ Dar ē gñtio oīuz
posthumoz. s. ex se nascituroz et
ex filiis suis. l. 3. in iā natis nō sit
par gñtio. vt. §. s. §. nō ita.

De iure veteri si posthumus
ex h. d. abā poterat agere quere/
la inoff. i. o. si testamētū vt. j. de in
of. te. §. posthumus. hodie vñ ex h.
dari nō pñt. vt. C. de inof. te. l. h
qz. §. legit. Albortus habetur
pro nō nato. ff. d. ver. sig. l. si qui
mortui 2. C. de postu. l. 1. Ad di
tio dic hoc vñ. nisi eēto ventre
natus fuerit. qz tūc rūpit testm.
vt. l. q. d. ff. de l. 2. po. et si vocē
nō emisit s; hēbat pulsz. l. 3. sta
tiz in manibus obstetric mortu
fuerit. vt. l. iii. C. de post. h. i. insti.
dūmō nō declinet ad monstruz.
vt. l. queret aliqz. ff. de v. sig.

Olim semie posthume nō erāt
necessario noiatz ex h. d. d. d. vñ
eis aliquid legaret. s; iā nā nō
erat necesse legari vt. §. e. s; nō ita

2. C. de li. s. te. l. maximū.

¶ Hodie p gñtutidē oēs sūt
noiatz ex h. d. d. vt. j. §. n. 2. sed
nouissimo iure nō. qz nō pñt ex/
heredari nisi sint igrati vt i aut.
vt cū de app. cog. §. alio col. viii.

¶ Posthumus ^{moz.} Nepos
ex filio monē/
te patre. viuo auo. succedit in lo/
cū eius. iō institui vel exheredari
d; ne aliter pteritus rumpat aui
testamētū. qui modus ē introdu
ctus a lege velleya. h. d.

¶ Isti posthumus qui sunt
agnoscēdo hñtur loco po
sthumoz vt hic 2. ff. de ius. rup.
l. posthumoz nō tñ veri posthu/
mi sunt vt. j. e. §. hoc in fi. et sūt
parētibz sui heredes. vt. j. d. h. i.
qual. et d. ff. §. sui. Agnoscēdo
i. subitus vel postea nascēdo sicut
posthumus verus. non. enim na/
scit. vt. §. de adop. §. 1. vel isti di
cunt agnasci. qz incipiūt cē agna
ti quo ad effectū succedēdi. Te
stamētū seie nō rūpit p legē vel/
leyā. ff. de l. 2. po. l. gail. §. nunc
de lege. ibi nā et si ista vba sūt. s;
tale testm p qrelā irritat. vt. C.
d. iof. te. l. iii. 2. j. e. §. m. i. ¶ Ad
qz hic dicit text. ne forte eo viuo
qz si iste nepos posthumus fuit pce
ptus post mortē aui nō rūpit eius
testm vt. ff. de ius. rup. l. si qz
filio qz nūqz sunt ei gñcti tal qz
ipō viuo nō sunt aial vt. l. 1. §. p/
ximior cū ibi nō. ff. vñ cog. et bo
nus tex. in l. verum est. ff. de se/
cundum. tabu. Et in hoc differi

a vo posthūo. Itē dñt ab ascēdē
tibus. vt. ff. d. iost. te. l. pñ filiū.

Uelleia. nomē ē cuiusdā no
ne legis. s. ius gal' i acquili anti
quum ē. ⁊ loquit i vero posthu
mo vt statiz dicā. vt. ff. de libe. ⁊
po. l. gallus. §. si quis filiū.

Posthumi agnatōe debēt i
stitui vel exheredari ad filiūdi
nē verorū posthumorū. vnde i ve
ris posthumis talis erat modus
si vero mortuo nasceē mibi fili⁹
infra decē menses. vt. ff. de lib. ⁊
po. l. gallus. §. videndū. al. i. rñ.
⁊. §. i. n. m. ⁊. m. sic ergo ⁊ hic p
legem velleya si suus heres su⁹
cē delierit se viuo. vt. ff. de lib. ⁊
po. l. gallus. §. videndū. ⁊ in hoc
h3 locum lex velleya. sic ē ē pari
tas ab intestato. vt. j. de h2. q. ab
inte. §. cū aūt.

Udd. vt habeat aliqualis co
gnitio materic. l. gallus. ponā ta
lem sūmulā. Consiliū itaq3 gal
li iuriscōsulti ē qñ filius h3 vxo
rē pñantē qui filius fuit institu
tus tñc auus d3 instituiere vel ex
heredare nepotē nasciturū p hec
verba si filius me⁹ me viuo mo
riat. tunc si quis mibi ex eo ne
pos ve erit post mortē meā. ifra
decē menses post mortē filii mei.
heredes vel exheredes sunt. Ae
rū q3 tale pñliū nō sufficebat ad
casus qui cōtingere poterāt scēa
fuit lex velleya que h3 duo capi
ta. ⁊ pñdit i quatuor casibus.

¶ Primum caput prouidet i casu
quo posthum⁹ viuo auo nascitur

post scñ testm ⁊ mortuo pñe suo
d quo gall⁹ nihil dixerat. ⁊ hec p
uñio h3 duos casus v3 qñ tpe te
stamēti fili⁹ ē mortu⁹ relicta ex eo
vxoze pñante. vl' qñ erat viuo tē
pore testī. ⁊ post mortē ei nascit
posthum⁹ i vita au. in quibus ca
sibus lex velleya cōsultat pñden
dū d instōne vl' exheredatōe. Scō3
caput prouidet qñ fili⁹ vl' nepos vi
uebat tpe testī ⁊ vxo: ei⁹ ē graui
da. vñ possibile ē q posthum⁹ na
sceē i vita. ⁊ iste casus tangit hic
in tex. Et ē quartus casus q nō
gñet sub vno nec sub alio. qñ fi
lius viuit tpe testī ⁊ vxo: eius est
pñas. vñ possibile ē q posthu
mus nasceat in vita filii nec pñi
neē sub pño capite. q3 loq3 qñ pñ
erat mortu⁹ tpe natitā postm. ⁊
hic viuebant ambo tpe testī. et b
plenius reperit i. d. l. gallus. in
pñ. Si at oēs istas pñiōdes ⁊ dif
ficultates emētre velis ponas ta
lem clausulā i testō. tales natos ⁊
posthumos qui mibi agnati ⁊ sui
heredes cē pñt. in tali re istituo.
vt. j. §. ceterū. i auct. vt cū de ap.
cog. ⁊. l. gallus. §. istituēs. Et sic
cessant oēs difficultates que sunt
magm effectus.

Emācipatos.

Emācipati liberi de in2 ciuili sē
icogniti. ⁊ iō eo iure pñteriti non
rūpent testm. iure vero pñterito
emācipati liberi p lineā mascula
nā de cēdēt: debēt institui aut ex
heredari nominatiz. p lineā at se/

minimā descendētes debēt institui
aut inter ceteros exhiberi. alio/
qn si pteriti extiterint tribuntur
eis a ptoze beneficiū contra tabu
las. hoc dicit.

Bl. Testm i quo fili⁹ i ptate
ē pterit⁹ nullū ē vt. s. sed
in quo fili⁹ emācipat⁹ pteritur
ēt iure ptozo nō ē nullū. Sum
tex. dicit q iō nō erat necesse in/
stituere emācipatos qz nō sūt sui
hēdes. ē supplēdū qz desierunt
eē sui hēdes per emācipationē. q
sic p capitis diminutionē desinit
eē agnatus q remanet cognat⁹ q
nō cognoscit a iure civili vt. j. de
hī. que ab inte. s. emācipati. 2. s.
d le. ag. tu. s. fi. Et nisi fieret sup
pletio ista. rō supradicta nō esset
sufficiens. qz quāvis pī nō ē su⁹ he
res respectu filii. nūq. domini⁹ fili⁹
tenet ipsū instituere. Additō
Ildoc qz hec glo. dicit de pte. qd
bz necessario institui forte se re/
fert ad iura noua fm que pī pte/
ritus dicit filii testm nullū. vt in
auct. vt cū de ap. co. s. qz hec qui/
dem. Pteritoz sustulit oriaz q
erat in suis inter masculū qz femi/
nā vt hic 2. s. e. s. i. Pterito iuz
ēt filios emācipatos exhiberi. s.
rite. qz si nō rite daret bonorum
pos. p ta. l. nō putauit. s. nō que/
uis. ff. de bono. pos. p tab. l. hoc
colore. ff. de inof. tes. Itē l. in
stituto aliqui nō ppetat bo. pos. p
tab. ex psona sua. cōpetit tñ sibi
ex psona pteriti. vt. ff. de ptab. l.
iii. s. plane. 2. ff. de le. ptest. l. pe/

tita. ita q statiz ipso iure ppetat
edictū de ptab. ipi instituto ex p
sona pteriti q statiz pōt intētare
si velit. nō expectato an pteritus
velit ptabulare vel nō. vt ē casus
in. d. l. nōnūquā. ff. de ptab. 2. nō
gl. in. l. post mortē. s. fi. ff. d pta.

Adoptini liberi. **Adopti⁹**
doptōe durāte hī p eīneo quo
ad ptem naturalē. q bz idē ius qd
hēret filius ltimus q natural quo
ad ptez adoptiuū. s. emā. pat⁹ a
pte adoptiuo ē extraneus quo ad
cū. q bz p emācipato quo ad pa
trē naturalē. h. d.

Bl. Adoptiuū emācipati nec
iure civili nec ptozo ne/
cessario erāt instituendi nō iure ci
uili. qz talis iūtas que erat d inf
civili p emācipatōz sublata ē. nec
iure ptozo. qz ptoz iō nō vocat
istos sicut alios emācipatos. qz
adoptiuū p emācipationē desinit
eē filius. s. naturales nō pnt desine
re eē filii p emācipationē. vt. j. d
hī. que ab inte. s. minus at

Sed hec quidē. Circa in
stitutionē q exhibita
tionē liberozū nō ē hodie differē
tia in effectu inter masculos qz fe/
mias. q ceteros descendētes post
humos vel iā natos suos l eman
cipatos. h. d.

Mostra qstitutio inter mascu
los qz feminas nihil interesse i hoc
iure existimat. qz vtraqz psona i
hominū pcreatōe similiter natu
re officio fungit.

Bl. Conſto d qua hic hī. C.
de li. pte. l. maximū.

Nota q tex. dicit nō ēē dīam i/
ter masculū 7 feminā. i hoc. alias
eīm multe dīe sūt. ff. de sta. ho.
lin multis. **Ad** q hic argu/
mentat ex iure antiquo. sic. s. q
ma. nō pos. s. pe. **P**retor de/
dit filie pterite bo. pos. s. tab. licz
nō ius dicēdi nullū vt hz sū. C.
de li. pte. l. maximū ibi 7 si pteri/
tis 7c. **De** iure ptozio admit/
tū ēē descendētes per femininū
sexū. s. cū diminitōe tercie ptis
vt. j. de hī. que ab inte. s. dmi. 7
C. de colla. l. illā. **P**retor in/
trodūxit vt oēs filii eādē hēant
effectū. s. quo ad qmodū. dīuer/
so tñ iuz. nā sū pteritū dicit nul/
lū 7 ptab. hz. si nō vult dīcē null/
lū qñ pteritus ē. s. emācipatū tñ
hz pta. vt. C. d li. pte. l. maximū.
s. sīcīm. 7. ff. d li. 7 post. l. is q.
Si at ex hīdēf hnt querelā oēs.
vt. ff. d pta. l. si putant. s. nō que/
uis. 7 d iof. te. l. papi. **Add.** p
zclōne hī materie zcludē. ant a
pīe l. ei linea fili i pīate sūt pte/
ritū. 7 tūc testm sūditū ē nullū vt
l. iter ceta. 7. l. si. d li. 7 po. 7 pōt
dicere testm nullū. 7 ēt petere p/
tab. l. maximū vicin. C. d li. pte.
7. l. i. C. d bo. po. pta. siue fuerit
iserta cā pteritōis siue si. si vero
sūt ex hīdatū 7 rite tūc opz eū ve/
nire p querelā iofficiofi. l. si puta/
uit. ff. d pta. i pī. 7 si cā pba f p
hīdē oīo repellit vt i aut. d hī. 7
fal. s. ex hīdatū. si vō cā si pba f

testm rescidit quo. ad istōnez. b.
aut. ex cā. si vō cā si sūt iserta p
dicere testm nullū. vt i aut. vt cū
d ap. co. s. aliū. qz cā isertio ē de
sba. vt. l. i. ff. d testa. s. p qrelā si
posz venire qz hz aliū remediū.
vt i. s. pe. j. d iof. te. 7 posz hēre
pta. qz sūt ex hīdatū si rite. vt. l.
si putant. s. nō quis. ff. d ptab.
Reliq hī distinctōis vide p bar.
in dicta auct. ex causa. i v. versic.
quero scō. quomodo irruetur
testamētū. dicit tamē ibi Bart.
qz pīdā locum non habent i po/
sumo. qz posthumus vel infans
non potest causam ingratitudinis
cōmittere. vt in. l. si quis in suo.
s. h. C. de inoffi. testa.

Si in expeditione.
ritio militis in expeditōe testand
si sūt se hēre liberos p exhereda/
tōe hī. b. d.

Bl. Si miles nō ē in expedi/
tōe obtinet iure cōmuni
vt. s. d tes. mi. s. illis.

Si miles ignorat se hēre fili/
os. 7 preterit nō valz testamentū
C. de tes. mili. l. sicut certi. **Ad** si
fuerit eius animi q ēt si filius ha/
beret non essz beres. vt. ff. de te/
sta. mili. l. qui iure militari.

Contra testamētū miliū scūz sū
formam huius. s. agit querela i/
officiofi. sed hoc cū miles ē pīsa/
mil. nam tūc nō pōt hēre locū ca/
strense peculū. Si eīm cēt filius/
sa. nō hēret locū querela. C. de i/
offi. tes. l. si. **Add.** Sz ista gl.

reprobatur. qz siue miles e filiussa.
siue no dz pterire cu insertoe cae
alias dr testm nullu. qz in auct.
vt cum de ap. co. s. aliud. s. hec
quidez loquit generalit. agif. 2c.

Ad ter. Preterito matna l'
p'mina linea ascendē/
tū habet pro. exheredatioe. h. d.
Add. Ad. qz hodie si mat vult
preterire opz qz faciat cum cause in
sertoe alias testm funditus e nul
lum. vt no. glo. 2 doc. in. l. filius
C. de inoffi. testa.

Glo. Adat nec iure ciuilli
nec pteono habebat
necesse filius instituere vel exhe/
redare non iure ciuili quia non
habz eos in potestate. vt. j. de he
re. quali. 2 vis. s. ceteri. nec iur p
tono quo emancipati vocant vt
supra co. s. emancipatos. quia eos
non potest emancipare. vnde 3/
tab. locuz non habz vt hic. 2. ff. d
p'tabu. l. illud. s. ad testa.

Contra testm maternuz i quo
fil ius est preteritus dat querela
inofficiosi testi. vt. C. de inoffi. te
stame. l. filia.

De heredit⁹ istituendis.

Glo. In hoc titulo tractat
qui possunt institui he
redes. vt vsque ad. s. si plures.
Itz 2 qualr debeant institui. vt
a. s. si plures. vsqz ad. s. si.

Predes insti
tue/
re. Liber ho 2 ppu⁹

siue siue alienus heres institui
potest. Sed chz siue ppuus be
res institui non poterat nisi pu/
mū libertate presuta. hodie autē
si simplr instituat institutio va/
let 2 t3. h. d.

Add. no qz triplex e instō. q/
dā ppuā chz qz instituit i totū vl i
quota. ff. d. hī. isti. l. quot. s. he/
redi. Scda ipropua chz fil⁹ isti/
tuit i lrima l i eo qd ad lrimā re
ducit. qz lrima si dz quota p'di/
tae. s3 quota bonoz abstracta ab
oi ere alieno. vt no. C. de rei vē.
l. chz a mīe. 2. l. fi. s. i pputatōne.
C. d. iur deli. Tertia dr instō im
propuissima qn i futuro herede
vli alius exneus instituit i re cer/
ta. qz talis instō nō ē i quota hī/
ditat nec i quota bonoz vli. l. ex
facto. ff. e. 2. l. quot. C. e. ista sūt
vba bal. i. l. gall⁹. s. fi. d. li. 2 po.

Glo. Ad des instituere ē do
minos itus facere i bo
nis suis. nā hīs. i. dñs. vt. j. d. hī.
quali. 2 vis. s. i. Ideo dixi intus
quia ita subintrat heres in domi
nium rerum defuncti. ac si eadez
eēt psona. vt in auct. de iureiur.
a mo. pres. s. i. 2. ff. qui. ex ca. ma.
l. miles.

Costō de qua hic hī. C. d. ne.
ser. here. insti. l. cum quidam.

Add. nō qz licz dominiū acq
ratur per heredis instōne. vt iaz
dictū ē. nī tñ possio. qz cū possio
fit qd facti. 2 non tantū anim⁹. s3
ēt corp⁹ requirit ad ipsaz acqui/
rēdam. vt. l. iiii. in prin. d. acqui.

po. nō querit hīdī nec in hīdez
gīnuari d3 nīf apphēdat vt. l.
cū hīdes in pīn. ff. de acqīr. po.
f3 statz possēdīe apphēsa. itel/
līgīf sēp fuisse gīnuata. a de/
functo i hīdem. fī hīdītas fuit iā
cēs 7 a nemīne interz occupata
vel possēsa. l. pomp. §. cum q3. 7
ibī nō. 7. §. f3 fī legatario. 7. §. q
fītū. ff. de acqīr. po.

Per inonatiōem introducet
est de nouo inducere. 7 ergo iusti
manus qđ hīc dī nō per inonā
tiōem introduxit. f3 ēt antiqs v3
attilicīno placuit. 7 sic ex equita/
te antiquoz rōem reddit vel licz
attilicīno placuit. nō tñ sicut in/
stinianus i legis necessitatē indu
xit. sic 7. §. de testa. §. f3 nō heres
7 sic ex gstitutiōe iustiniani seru⁹
liber ēē v3. Seruo pure insti/
tuto. 7 libertate ei sub gdi. relicta
expectat gditōis enē⁹. vt. ff. e. l.
seruus. §. i. 7. l. quotiēs. §. fī. 7. l.
qui filio. §. i. f3 in cāu in quo li/
bertas nec data ē expresse nec su/
it retardata. fī expectat dies 2c.
vt hīc. Proptius aut seruus.
is intelligit. in quo nudā pprie/
tatē testōz h3 alio vsufructū hñte

Bl. Iste seruus pprietarius
fī hīs instituat. erit heres
necessarius vt. §. co. i. rñlo. f3 tñ
vsufructuarius. pīnde vtef ac fī
esset fuus adhuc. vt. C. cōia de
ma. l. i. §. fī aut pprietarius.

Est aut casus. Seru⁹ ac/
cusatus de crimi
ne adulterii gmissi cū dñā sua. fī

potest ante sniam manumitti. nec
ab ea hīs istitui. h. di.

Verba gstitutiōis vnoz se/
ueri 7 antonini sunt hec. fūñ ad
ulterio maculatū. non iure testō
manumassuz añ sniam ab ea mu/
liere videri. que rea fuerit eiusdē
cris postulata rōis est. quare seq
tur vt in eūdē a dñō collata hī/
dis istitutio. nulli⁹ moritū hēat.

Bl. Cōstitutio seueri 7 An/
tonini de qua hīc ē gstitu
tio greca quā nō hēmus.

Adaculatū. i. accusatū. nā ali
bi ē in lra accusatū vbi de verbo
ad verbū sunt ista que hīc dicun
tur. ff. eo. hīs verbis. §. interdū.
Similis expositio hētur in libro
sapiē. d. Ioseph. maculauerūt me
impi. 7 alibi i diuina scriptura.
mendacel ondit qui maculauerūt
eū. i. accusauerūt. Graui⁹ pu
niē vterq3 7 fuus 7 dñā ex adul
terio inter eos gmissū. vt. C. de
mu. que ser. pro. l. i. in pī. f3 fī cū
eñeo gmisit adulterū. tñc non
manumittit vsq3 ad. xl. dies. vt.
C. de adul. l. iii. 7. ff. de adul. l. fī
postulauerit. §. iubet. fī tñ tale
adulteriū. f3 sit gmissuz nō tñ ac
cusatū. bñ pōt manumittere. sed
in crie lese ma. ē spāle. vt post cō
missuz tale crimen. nō possit ma
numittere vl testari. vt. C. ad. l.
iul. ma. l. fī. 7. ff. de dona. l. post
dctā. 7. l. donatōes. §. fī. Ad di
tio qđ gl. dicit. §. q fī mulier nō
dū fuit accusata. qñs adultera
pōt manumittere dic q fī ē verū

qz manumissio phibet immediate
j. l. x. dies qui pputant a tpe di-
uocion. si accitōis. 7 fa. ff. q. 7 a q.
l. p. p. p. p. si. In cāu h. q. si
valz istō. 7 p gñs nec ēt libertas.
7 filie. s. q. ma. nō pos. s. i. 7 ita su-
miē hic ar. q. vbi aliquid phibe-
tur fieri directo. phibet filii fieri
p obliquū. sic. ff. de cōdi. isti. l.
que sub gdi. s. si quis. Itē ar. q.
cassato principali cassat qdqd se-
quit ex eo vel ab his. C. de. ll. l.
non dubium.

Alienus. Seruus i quo
qs hz vsufu-
ctu dō alienus. Et iō institut⁹ cū
libertate ab vsufructuario nō cō-
sequit libertatē. h. d. cū gl.

Bl. Seruus i quo qs hz vsu-
fruct. qz dō alien⁹ iō pōt
institut⁹ cū libertate vt. ff. e. l. si alie-
nus. i. pri. Et lz quo ad alia vsuf-
fructuarius fit loco dñi. ff. d. bo.
auc. iu. pos. l. i. venditōe. nō tamē
quo ad hoc vt suus possit fieri li-
ber. Sz tñ alr manumissus a fructu-
uario simplr sine instōe erit tā-
q liber qdū duratur⁹ erit vsuf-
fruct⁹. vt. C. cōia. d. manu. l. i. s.
finant fructuarius.

Itē suus a fructuario institu-
tus nō erit liber. nec ēt tāq liber
qz ex morte testōis. pñm⁹ erat su-
turus quasi liber si valeret quod
ageret vt. j. d. h. q. l. 7 d. i. pri.
Itē tñ erat vsufruct⁹ pñdus.
vt. s. d. vsufr. s. finit. vñ si cēt q-
si liber donec duraret vsufruct⁹
qz nihil duraret post mortē testā

tis. ergo nihil valz talis instō vt
sit liber sed suo dñō hēditatem
querit. vt. j. e. s. alienus. Si aut
vsufruct⁹ erat repetitus i psona
pñm hēdis. vt dō tali vsufu uctū
talis serui 7 hēdi suo. 7 ille cui da-
tus ē vsufruct⁹ instituit eū cum li-
bertate. vel ēt ali⁹ qd pōt. vt. ff.
quēad. ser. amit. l. repeti. i. pri. tñc
erit quasi liber toto illo tpe. vt.
d. l. i. s. finant fructuarius. C. cōia
de ma. Alld. nō q vsufructu-
ari⁹ si pñc sz large dō dñs. qz so-
lū ē dñs vsufruct⁹. vt no. i. l. ge-
neraliter. i. pñm. ff. de acqui. pos.
ita dicit bar. i. d. l. i. veditōe. ff. de
bo. auc. iu. pos. Et illud qd solz
dici q vsufructus ē ps dñi vt. l.
iu. ff. de vsufr. itelligit isto mō.
vz q vsufruct⁹ ē ps legalis vel i-
tegralis dñi. l. vsufruct⁹ cū pro-
prietate faciū plenū dñi. sz nō
ē ps subiectua. qz posito vsufu-
ctu solo nō pōm dñi. sicut po-
sita ista spē hō pōm gen⁹ qd est
animal. ita dicit singu. glo. i. l. re-
cte dicimus. ff. de ver. ob. qd per
petuo tene menti.

Seruus at. Seruus a
dñō institut⁹
fit liber 7 hīs necessarius nisi in
vita testōis fuerit manumissus.
aut ab eo alienatus. h. d.

Bl. Seruus hīs institut⁹ fit
ex testō liber. nisi aliq
lex ipediat libertatē. vt. ff. e. l. si si
lex. s. gditio. vt. ff. e. l. quonies. s.
fi. l. ex lege pūat ad libertatē. vt
ff. e. l. testō. fm Jo. Itē fit liber a

semetipso nisi istitut⁹ fuerit. ita
cū q⁹ mibi hīs erit sic⁹ liber ⁊
hīs esto. nā tūc a cōfide accipiet
totā libertatē. ff. d. acq. ē. h. l. ex
pte. Itē ⁊ ignorās sit hīs ⁊ liber
vt. ff. si cer. pe. l. ei⁹ q. Seru⁹
istitut⁹ hīs si a viuo dño manu/
mittat⁹ n̄ erit hīs necessarius. q⁹
nō gsequit⁹ vtrūq⁹ ex testō. l. he/
reditatē ⁊ libertatē vt. j. d. here.
quali. ⁊ dif. §. i. Seru⁹ istitut⁹
alienat⁹ nec fit liber nec hīs. sed
nou⁹ dñs cui⁹ iussu adit p eū fit
hīs. Directa. n. libertas suo a/
lienō dari n̄ pōt. s. iussō pōt hīs ef/
fectū vt hic. s. aliud i legatū q̄ adi/
munt. hoc ipso q⁹ sui alienat⁹. vt
ff. d. adi. le. l. suo. n̄ libertate. Et
ē rō q⁹ i legato spectat⁹ dies quo
cedit nō at an sit manumissus vt
ff. qñ di. le. ce. l. si post. §. si cū.

Ista alienatio sui d̄ qua hic.
d̄ fieri alicui hñti factionē testi.
al nō hēret effectū. qd̄ hic dī. vt
ff. e. l. suū meū. i. si. pami rñ. ⁊ ē
p̄dca. pcedūt nisi suus redimat⁹
ab eodē testōre qui eū istituit. et
alienauit. tūc eū reuocet liber
tas. vt. ff. de ma. tes. l. vey. ⁊ ff. e.
§. si. ⁊ l. si nō leg. ⁊ l. aūpe.

Alien⁹ quoq⁹. Seru⁹ a/
lien⁹ hīs istitutus
q̄rit dño suo hīditatē si iussu suo
adibit. Si vō fuerit alteri alic/
nat⁹ d̄ iussu noui dñi adire. Si
vō aūquā adeat fuerit manumis/
sus p̄ suo arbitrio adire. h. d.

Bl. Seruus alien⁹ pōt istitui
cū liber sit paus nō. vt. ff.

d. adi. isti. l. suus alienus. ⁊ l. qz.
Iustus d̄ pcedere aditionem
vt. ff. d. acq. here. l. si quis mibi
bona. §. iussu. ⁊ ita dño querit⁹.
Alis at si suus nolit adire qd̄ p̄t
ē ē dño iubēte nō querit vt. C.
e. l. cū pponas. Seruus alie/
natus ē post iussū dñi. aūq⁹ tam
adiret d̄ adire iussu noui domi/
ni. vt. ff. d. acq. hī. l. atistius. §. i.
⁊ hoc vt hereditas acq̄rat illi q
tpe aditōis ē domin⁹. l. fibi si lib
ē tūc. s. i legato spectat⁹ dies ces/
sionis. vt si tpe mort⁹ legatū sit
meus l̄ alienē. tamē mibi debet⁹
legatū. ff. quādo di. le. ce. l. si post
§. ii.

Seru⁹ at. Seru⁹ alien⁹
pōt istitui ē post
mortē domini sui. ⁊ ē suus here/
ditari⁹ l. ei⁹ q ē i vtero. h. d.

Bl. Ista vba post mortē pos/
sunt intelligi vt sūt vba
legis ⁊ tūc planū ē. l. possūt itelli/
gi vt sint vba testōris. l. istituo ser/
uus hīdē post mortē dñi. ⁊ pbat⁹
hec lec. n. ff. e. q. filio. i. rñ. nec ob.
q⁹ videat⁹ i diē hec iussō. vt. j. e.
§. hīs. qz icert⁹ ē dies mort⁹. vt. ff.
d. adi. ⁊ de. l. i. vñ valz. ⁊ ff. e. l. i
tpe. i. p̄i. Testi factio d̄ q̄ hic
itellr passius n̄ actiua vt. j. d. hī.
quali. ⁊ dif. §. testi. ⁊ iussio hīdū
spectat⁹. si mō cū defuncto fuit. licz
cū hīde istituto nō sit testi factio.
vt. ff. e. si su⁹ hīditari⁹. Mōdū
eiz adita hīditate p̄sone vicē iussi/
net nō hīdis futuri s. defuncti. cū
ē ei⁹ q i vtero ē su⁹ recte hīs isti

tuif. **Bl.** 7 ergo bñ dicit tex. ser-
uū hēditarium posse qz nō ē nullū
sz alicui⁹. s. hereditatē q̄ vicē defū-
cti obtinet. 7 iō defūcti 7 nō here-
dis. forte qz defūct⁹ ē cert⁹ qd sue-
rit. sz n̄ sic d̄ herede. qz 7 si certus
sit institut⁹ potit eē q nō iadeat he-
reditatē. qz p̄t d̄sistere mltū d̄ cōis
vt. j. q. mo. tes. i. fir. §. posteriore.
7 fa. ad hūc. §. j. d̄ sup. f. i. pun. 7
ff. d̄ acq. re. do. l. i. eo. i. fi. 7. l. seq.

Ille q̄ ē i vtero recte hēis isti-
tutū p̄t. qz quo ad gmodū p̄ nato
ē hēdus. ff. d̄ sta. ho. l. q̄ i vtero.
7. ff. c. l. eius.

Seru⁹ plurimū. **Seruus**
plurimū ab eīneo
institut⁹ acqrit vnicuiqz p pte dñi
ca. b. d. Add. nō q̄ capacitas
licapacitas sui ipsius ex capacita-
te licapacitate dñi sui. de quo tñ
hic vide Ange.

Bl. Si alio ex dñis suis ē in-
stitut⁹ acqrit ceteris so-
cis hereditas. qd̄ dic. vt. ff. p so.
l. si seruo cōi.

Et vñ. Quis pōt vñū 7 plu-
res heredes facere. b. d.

Si institutū oēs hoies qñqz sunt
i mūdo valz testm. sz tñ nō pore-
rit gfirmari aditōe pp̄ nūmā dif-
ficultatē vel impossibilitatē. Ad-
ditio. nō gl. sing. q̄ i testō possū
institui oēs hoies mūdi. 7 valz i
stitutio. qz testm̄ hz sua cēntialia
vt hic i tex. ibi i institutū. **Idē.** di-
cit d̄ al. sz dñs ang. eam defendit
vide hic p̄ eū.

hereditas ^{plerūqz di-}
^{uidit̄} **Idē**
reditas pp̄ue diuidit̄ i. xii. ūcias
sive ptes quarū qñz suo pp̄rio no-
mie nū upat̄. pōt tñ diuidi i pau-
ciores l̄ i plures. put volūtas ex-
titerit testōis. h. d.

Bl. Moia p̄tū hēditatē q̄ in
tex. ponūt sūt hec. s. **Sex-**
cūs. i. vncia 7 didia. ff. d̄ iof. te. l.
pap. §. qm̄ q̄rta. **Sextās.** i. due
vncie. **Quadrās.** i. tres vncie.
Quēs. i. quatuor vncie. **Quin-**
quins. i. quāz vncie. **Septūs.** i.
septē. **Octrās.** i. nouē. **Decūs**
.x. i. Semis. i. vi. vncie. **Beas.** i.
viii. **Sextās.** i. x. **As.** i. xii. Et
nō pōt nomē q̄ vnciā significat
qz plura sūt negocia q̄ vocabula
ff. d̄ p̄scrip. v. l. nā nā. Et nō q̄
primū 7 sz 7 etiā 7 q̄rū nomē in
terp̄tōz sumūt ex eo q̄ quotā si
gnificat pte hēditatē. **Sextūs.** n.
d̄ quasi semuncia 7 vncia. 7 si/
gnificat octauā pte hēditatē. **Sex-**
tās. qz sextā pte figt. i. duas vnci-
as. 7 sic d̄ alius vt i gl. **Itē** nō
q̄ nō oēs vncie q̄ signf̄ p̄ ista no-
mia ḡtinent̄ in asse. licz hoc inui-
videatur. sic enim contineret as-
sexviii. vncias 7 dimidiam. **Idē**
autem ponit has ptes qz quelibz
pars potest in asse contineri. hac
ratione. 7 homo dicitur risibilis
7 actio legis acquirie penalis dicit̄
tur. vt infra ad. l. aqui. §. his ver-
bis.

Itē nota q̄ ista tria noia as-
pōdus 7 libra. adē significāt. **Itē**

quāq; as ponit pro obolo. vñ il-
lud nōne duo passeret asse vene-
unt vñ ver. as obolus. pond⁹ as
ē possessio tota. i. hereditas vt h.
sz pondus large dicit oē qd est i
statera positū. Sz hic stricte acci-
pit pro pondere. xii. vncia. vnde
disponitū. quasi duplex pōdiuz.
f. xiiii. vnciarū vt. j. e. §. si plu-
res. 2. fa. ad hūc. §. ff. eo. l. snū ve-
rū. §. si. Ad aut vtiq; semper
duodecim vncias eē oz. nā tot vn-
cie asse efficiūt. quot testōr volu-
erit. 2. si vñū tñ qd ex semisse v-
bigratia heredē scripserit. totius
as in semisse erit. neq; n. idē i pte
testat⁹ 2. in pte intestatus decedere
pōt. nisi sit miles cuius sola volū-
tas in testādo expectat. 2. ecōtra-
rio pōt qd in q̄tascūq; voluerit
plimas vncias suā hereditatē di-
uidere. Glo. si qd vñū i semis-
se instituerit 2. nō aliū coheredez
fecerit in totū instituisse intelliga-
tur vt hic 2. ff. e. l. interdū. §. i.
Idē quoq; psumit in milite. qñ
testat⁹ i aliis hōis q̄ castrib⁹. qz
in aliis nō pōt decedere p pte 2c.
C. de testa. mili. l. ii. Additio sz
in hoc de milite dubiū est vide h
doc. Quod hic dicit. quē nō
posse decedere p pte testatū 2. p
pte intestatū hoc ē verū ab iūcio.
sz ex poss scō sic vt. C. de iof. te. l.
cū duob⁹. 2. nō. hic idē iuris eē i
pte quo ad ptez. qd ē i toto quo
ad totū. ff. fa. her. l. i. hoc iudicio
Additio hoc ē verū qñ ē eadem
rō i pte respectu pti q ē i toto re-

spectu toti⁹. qz tñ idē ius als se-
cus vt. ff. de pct. her. l. sz si lege
§. adeo. cū ibi nota.

Simplu res. Qui plures
vult heredes isti-
tuere dispariter necessitatē hz per
pces hereditatē distribuere si nō
vult equaliter eē heredes. qbus/
dā tñ institutis i ptiibus. qui fñ
pte institutus ē hēbit reliqui he-
reditaq; siue sit vnus siue plures.
si vero totius as fuerit p testōrez
distributus. qui sine pte ē institu-
tus hz semissez totū hēditatē. h. d.

Et Si testōr vult ples here-
des nō ex equis partibus
succedere. necesse habet facere as-
signatōem. i. distributōem ptiū.
quā pte velit testōr quēq; hēre.

Idē qd hz hic in asse hz ē lo-
cū in dispōdio. vt. ff. eo. fabinus
2. j. eo. si plures. Itē hoc verū ē
si testōr. nō ignorat vt. ff. eo. quo
loco. §. i. Si qd vñū ex asse ex-
pletū instituit aliū ex pte reliqua
tñ cū nihil reliquū sit. ex nulla
pte hīs institutus ē. ff. e. l. itē q
fabinus. §. sz si alie.

Verū. nec iter est referē. nō ad
primū cāuz sz ad supiozez q loq-
tur de pte vacāte. 2. hoc iō dico.
qz q̄uis idē sit i fo casu. tñ rō q
hic reddit. ibi ea enī nō cōueni-
ret fo cāu. vel dic q ad primū
2. statz cū sit institutio intelligit
ps vacare. 2. fa. ad hoc. ff. e. l. quo
loco. i. rñlo.

Videamus. Pars
hēdita-

tie p test dñe si distributa. accre/
scit hñdibus p portioib⁹ hñdi/
tarius. Idē ecōtra. si testōr plus
distribuit q̄ sit i hñditate. tñc cui
libet hñdū decreuit. p rata. h. p
mo ⁊ si plures vñcie q̄. xii. sine di/
stribute. ⁊ ali⁹ sit institut⁹ sñ pte
transit ad dispōdiū. b. d. Et
spōdiū siue dñ pond⁹ siue hñdi/
tas in. xxiii. vñcias diuisa. sic. n.
pond⁹ dñ ea q̄ i. xii. diuidit. ⁊ tri/
pōdiū q̄ i. xxxvi. ⁊ quadripōdiū
q̄ i. xlviii. ⁊ sic de singulis.

Si plures vñcie q̄. xii. distri/
bute sint. is q̄ sine pte institut⁹ ē.
q̄ dispōdio deest hñbit. Idēq̄
erit si dispondi⁹ expletus. q̄ oēs
ptes ad asse⁹ postea reuocant. q̄
uis sit pluriū vñciar.

Bl. Idē erit. s. q̄ dixim⁹ si
qs expleto asse sunt institu/
tus hñs i didia vocaf. vñ si exple/
to asse i vacatē pte vocaf. vt. s.
eo. pñbus. vel transcedēte vsq̄ i
vacatē vsq̄ ad dispōdiū. vt. s. e.
px. rñso. Idē ē et si dispōdiū sit
expletū. ⁊ i. l. cñ qñtio. C. d le/
ga. dñ si fieri transitū ad dispon/
diū vel tripondiū. s. tñ videri
adimi pio. q̄tū q̄ferē fo. s. disti/
gue. aut voluit testōr excedere as/
se⁹ vel dispondiū q̄ pōt. vt. s. e.
s. nō aut. ⁊ ita hic intelligit. aut
voluit. ⁊ tñc hñat locuz lex dñia.
Idē ⁊ tñc qñ dubiū similit hñ lo/
cū. l. cñ q̄. alii dicūt hñc corrigi
p illi. Idē artes reuocant ad
asse⁹. hñditas. n. si nō auge⁹ q̄ in
plures diuidit vñcias sicut ⁊ li/
bra. l. s. p solidū vñ alii numerum
vidat. ⁊ iō quotā pte qs dñ hñre
in dispōdio. totā pōt hñre ptem
de asse vt hic ⁊. ff. eo. l. ex vñcis.

Heres ⁊ pure. Idē res
pōt institui. ⁊ pu/
re ⁊ sub q̄di. nō aht ex certo tpe.
vel ad certū tps. si tñ ita institua/
tur. valet institutio tāq̄ pura. vi/
ciata tali adiectiōe. b. d.

Bl. In diē incertū qs pōt in/
stitui hñs. puta cñ ipse po/
tuerit cape ex testō vel cñ ipse mo/
riet. vñ cñ tici⁹ moriet. ff. eo. l. in
tēpus. ⁊. l. q̄ filio. i. rñso. ff. de li.
⁊ pos. l. filius a pñe. i. rñso. ⁊. C.
eo. l. exñeu. miles aut pōt et ex/
ñeu ex certo tpe. vel i certū tps i/
stituire. vt. ff. de mil. tes. l. miles.
⁊ fa. adhuc. s. ff. e. l. hñditas. ⁊ re/
gula act⁹. ff. de re. iur. nō loquit
de hoc actu. s. factiōis testamēti.
vñ interpretādū ē. vt magis va/
leat q̄ pñat vt. ff. d re. di. l. quon/
bilis. Lōditio impossibil
in vltimis voluntatibus non vi/
ciat. b. d.

Impossibilis q̄ditio i institu/
tionibus ⁊ legat. nec nō fideicō/
missis ⁊ libertatibus pro nō scri/
pta hñtur.

Bl. Lōditio ipossibilis tab⁹
mōis pōt dici vñ natura
vt si celū digito tetigeri hñs esto.
vt. j. de iuri. sup. s. impossibilis.

Idē de iure. vt si pñz ab ho/
stibus nō redimeris vel filis. naz
hoc facere nos non posse psumit

ius vt. ff. de 2di. insti. l. 2ditōes.
 2. l. filius. 2 in his duabz hz locū
 illic. §. impossibilis. Itē de scō. vt
 si monē aureū dederis hīs cō.
 2 eo cā nō valet instō vel liber/
 tas. cū nec aius dādi fuerit iuris
 psumptiōe vt. ff. de statu lib. l. cū
 hīdes. §. 1. Itē ē quarta impos/
 sibilitas pp ppletatē q̄ viciat vt.
 ff. de 2di. insti. si tici. 2 vide. j. d.
 lega. §. si. Itē fa. ff. de le. 1. l. h mi
 hi. §. 1. 2. ff. de 2di. insti. l. 1.

In octibus nō hz locū q̄ hic
 dī. qz in illis impossibilitas vi/
 ciat. vt. j. de muti. sup. §. si ipos/
 sibilis 2. ff. de ac. 2 ob. l. nō oluz.
 2 rō vīe ē fauor vltime volūtaē.

Simplu res. Ad veritatē
 copulatiue requi
 rit implemētū vtriusqz. ad vīfi/
 catiōem vō alternatiue sufficit ve
 rificatio alterius. h. d.

Si plures 2ditōes in institu
 tionibz ascripte sunt. si qdē 2iū
 ctiz. vt puta si illud 2 illud factuz
 fuerit oibus parēdū ē. si sepanz.
 puta si illud aut illud factuz erit
 cui libet 2ditōi obēpare saē est.

Bl. Dic. §. intelligi debz in
 2ditione prātua. puta si
 x. dederis vel in 2di. mixta. vt si
 iueris rom. i. ff. eo. l. seruus. §. pu
 to generaliter. si aut casualis. 2
 tūc sufficit pūā existerē vt. ff. d.
 2di. insti. l. si plēs institutiones.
 Ad ditiō. s. doc. mirant de illa
 glo. qz hūc tex. sic restringit. 2. d.
 l. si plēs nō dicit. id ad qd eā alle
 gat gl. vñ intelligūt glo. verum

dicere in legatis vt. j.

Qd hic in institutiōe dī. idē i
 legato seruaf. s. si induertis pri
 bus testamēti iheraf. nouissime v3
 obēperari. s. in libertate directa
 cui libet obēperare sufficit. vt. ff.
 de 2di. 2 de. l. sub diuersis. in fi/
 deicōmissaria nouissime. vt. ff. d.
 2di. 2 de. l. p. fideicōmissū. 2. l. qz
 traditū fin 3o. 2 facit ad hūc. §.
 ff. de v. ob. l. si ita qd stipulē.

Itū quos. Etia pmi/
 tns ignor

2 quē testōr nūq̄ vidit pōt heres
 institui. h. d. Itū quos nūq̄
 testōr vidit hīdes institui pnt ve
 luti si fratris filios peregrinos
 ignorās qui cēt. hīdes institue/
 rit. ignorātia nūz testant i vīlez
 istitutiōes si facit. Bl. Peregri
 natos itellige. s. vīitātes limina
 sancti Jacobi vel sancti petri. ali
 ud. si eēt pegrinus. i. deportatus
 tūc enī institui non pōt. C. eo. l.
 1. 2. ff. e. l. s. si in 2di. §. solemus.

Itē sunt 2 alii qui n pnt insti
 tuti hīdes. nec hēre 2modū ex te/
 stamēto. quos notau. j. de lega.
 §. legari.

De vulgari substitutiōe.

Bl. Supra ti. pr. dīcūz ē de
 institutionibz pmi nunc
 de secūdis q̄ substitutiōes dicunt
 q̄ pīo gradui vel alii sūt vt. j. e.
 i pī. 2 qz vulgaris ē magis cōis.
 qz 2 a quolibz. 2 cuiusqz fieri pōt
 2 iō d vulgaris pmitit. Ad ditiō

fm doc. i rubrica. ff. eo. pncipalis
diuisio substitutionum ē duplex
vna directā. alia fideicommissaria di
recta dicit. qñ p manus suas ac
cipit ⁊ nō p manus alius. secus i
fideicommissaria. fa gl. i. l. eā quaz.
C. de fideicom. ⁊ directa diuidit
in alius qñq. s. vulgarē i pupilla
rē. exemplarē. breuiloq. siue reci
proca. ⁊ ppendiosam. de qbus oī
bus i locis suis videbit.

P **T**est q. Testōr
i testōpoteff
facee plures gradus hī/
duz. vt puta si ille heres nō erit il
le heres esto. ⁊ deinceps inqñtū
velit testōr substituere pōt. ⁊ nō
uissimo loco i subsidiaz. seruum
instituiere pōt. h. d.

Substitutio directa si fit
in alia voluntate q̄ in te
stamēto vt i codicillis vel aliqua
alia. vt directo valeat. sicut nec i
stitutio in alia volūtate q̄ i testō
fieri pōt. vt. j. d. codi. §. pe. ⁊. C.
de codicil. l. hīditatez. fit tñ i co
dicillis ex certa scia. v3 cū credit
codicillari. ⁊ vere codicillat. vt
per fideicommissuz saltē admittat
directo substitutus i codicillis. vt
ff. ad treb. l. scenola. ⁊. rñso. nisi
testōr putaret se facere testm. ⁊
faceret codicillos quos tñ nō de
stinasset facere tñ id qđ fecit non
valet iñ testamēti. s3 iñ codicil
loz. tñc substitut⁹ i his. nec dire
cto nec p fideicommissuz admitte
tur. vt. C. de codicil. l. i. ⁊ fa. ff.
eo. l. pōt. Additio. nō ergo q̄ si

fiat substitutio directa i codicil
obliqueat. ēt p qñqz verba fiat
vt p3 in. d. l. scenola. ⁊ ibi dī. q
ex benignitate talia verba dire
cta trahunt ad fideicommissum
ita bar. ⁊ doc. in. l. vbis civilib⁹
ff. de vulg. ⁊ pu. ⁊ ibi vide nō gl.
ad hanc materiaz. Grad⁹ hic
dicunt ad similitudinez graduū
materialiū q faciūt scalas. sic dī
⁊ gradus sangunitat. ff. d. gra
di. l. i. iurcōsultus. §. gradus.

Novissimo in subsidii pōt i
stitui seruus. ⁊ nō i alio q̄ nouis
simo loco. cū. n. ipse suus oīo eē
hīs pella. vt hic subicit. ⁊. j. d.
hī. quali. ⁊ dī. §. i. p3 suū aī aliū
qui cēt substitutus nō admitti vt.
C. eo. l. post aditā. Additio hec
ē gl. q̄ semp allat q̄ l3 datio sub
stituti vulgaris tollat sutatē i fi
lio ⁊ faciat ipuz volūtariū. vt hī
in. l. si filius h. s. ff. de li. ⁊ po. ⁊.
l. si filius qui pñ. ff. eo. si tñ tollit
necessitatē in suo qz qñs suo de
tur substitutus tñ oīo ē necessa
rius hīs. velit nolit. vt hac glo.
Talis ergo substitutio scā suo i
casu iporētie ⁊ nō volūtati intel
ligit fa. l. in. C. de hī insti. ⁊. j. e.
§. si. qđ bñ nō. Additio māz
vulgaris substitutiōis pōt ple.
bar. in. l. i. ff. eo. ⁊ ange. hic. ⁊ dī
vulgaris. qz a quolz. ⁊ cui3 fieri
pōt fm a3o. in rubrica. ⁊ bar. i. d.
l. i. ⁊ est triplex. s. expressa. tacita.
ptum expressa ptum tacita. exp̄ssa
fit vbis exp̄ssis puta si tici⁹ hī si
erit. s. qz noluerit. l. qz si potuerit

talís sit h̄s. ⁊ ē aliqua exp̄ssa in genere. aliqua i sp̄e. aliqua ē exp̄ssa singularis. ⁊ oīa h̄c vide lani⁹ p ang. hic. Tacita vulgaris que ḡtinet i expressa pupillari. vt. l. iaz hoc iure. ff. eo. Partiz tacita p̄tim exp̄ssa. q̄n in vno cāu ex p̄mit. s. si h̄s nō erit qz nō voluerit ⁊ in alio ē tacita. ⁊ trahit̄ ē ad tacitū. vt. l. gallus. in p̄m. ⁊. §. ⁊ quid si t̄m. ⁊. l. si. fm vnū i tell. etū. C. de insti. ⁊ sub.

Et plures. Possunt plures in locū vnus. ⁊ vnus i locū plurū. ⁊ singuli singul. l. oēs inuicē substitui. b. d. Add. nō q̄ hic cadit materia substitōis breuiloqui. ⁊ hic ponit̄ p ange. vñ vocat̄ breuiloqua l̄ recip̄ta q̄i re p̄tita. de vno. n. i alio repetit̄. l. iā hoc iure. ff. e. ⁊ d̄ breuiloqua. qz breuibz verbis fit vt nōt̄ gl. in. l. lucius. ⁊ ibi bar. ff. e. Et sic h̄c substitō p verba. vos inuicē substituo ⁊ multa alia verba vt hic p ang. Quāqz reciproca cōtiet duas pupillares t̄m. vt q̄n fit duobus ipuberibus exp̄dat̄. vt. j. ti. i. §. nō solū. q̄nqz duas fidei cōmissarias t̄m vt si fiat in codicill. vt. l. scenola. ff. ad treb. q̄nqz quatuor duas vulgares ⁊ duas pupillares. q̄n fieret duob⁹ ipuberib⁹ i situqz ⁊ i pr̄te ḡstitutū. vt. d. l. iā hoc iur. q̄nqz ḡtiet. vi. vl̄ ēt. viii. vt. si dico filios meos ipuberes i situo. ⁊ eos inuicē substituo. si decesserit i pupillari etate. l. al̄ q̄ncūqz i demētia. l. al̄ quodcūqz inuicē

substitutio. nā tūc ḡtiet duas vulgares. duas pupillares. duas exēplarias. ⁊ duas fidei cōmissarias. **E**t si ex disparib⁹. Institutū i inuicē substituti easdē p̄tes vidēt̄ h̄re i substitōe. quas i m̄stōe nisi testōr alr̄ disponat. h. d.

Et. In hoc. §. tres erāt istitu ti i dispib⁹ p̄nibus. puta vn⁹ i sex vncus. al⁹ i quatuor. ⁊ lūus in duas. ⁊ deinde inuicē substituti. nā si si adeat̄ institut⁹ in sex vncus quatuor accrescēt̄ instituto i quatuor. ⁊ due instituto i duob⁹ vt hic. ⁊. ff. go. l. si ex testō. ⁊. l. si plures. ⁊. C. e. l. i.

Add. Quod hic dicit̄ verūz est si nominibus app̄latiuis substituti sunt. Secus si per nomia p̄pria. vt. l. nōn ūquā. ⁊. l. quod. ff. ad treb ⁊ ibi gl. ⁊ bar. Et ēt li mitat̄ ēē verū nisi aliud appareat p cōiecturas. vt. ff. de re. dub. l. v. rum. §. si.

Sed si instituto. Si institutus fuerit coheredi substitutus. ⁊ demum tertius institutus. substitutus admittit̄ ad partes vtriusqz neutro institutoz adēte. h. d.

Additio. Mo. ibi ad vtranque partem q̄ hic videtur casus q̄ substitutus etiam in parte coheredis admittit̄ vt substitutus. ⁊ non per ius accrescēdi. ⁊ sic ad mittitur per substitutōnem vt hic. Et est casus in lege si ticius. ff. eodem.

Gl. In hoc. §. ticius et seys
sunt instituti heredes. et se/
yo ticio substituit. et meum seyo
substituit. pro ticio deinde seys
repudiavit. admittit ergo me/
uius ad partem utriusque heredis. ut
hic. 2. ff. eo. l. si ticius et l. coheredi
in pri. Ille ergo meus in cau/
huius. §. utraque partem sine distin/
ctione habet. ponit itaque gl. varios
intellectus. quod dixerunt sine di/
stinctione. id est non distincto. an fue/
rit vulgaris an pupillaris. et que
fuerit pro se. scilicet institutio an sub/
stitutio sed hec expositio reproba/
tur. quia hic loquitur solum de vulga/
ri et meus sic est quod iste meus habet
utraque partem iure substitutionis
vulgaris. Additio salvo semper
meliori iudicio credo quod meus hu/
ius tex. fuerit ubi dicit sine disti/
ctione. quod ex quo iste meus fuit so/
lus seyo et sic in parte substituitur. vide/
bat ergo quod utroque repudiante de/
beret solum herede parte iure substi/
tutionis et aliam partem iure accrescen/
di. dicit ergo tex. quod utraque parte
sine distinctione. id est sine diuisione.
iuxta substitutionis habet. cogitabit.

Si ser uum. Si substitutio vul/
garis facta fuerit
suo alieno. quem testator libere puta/
bat. substituitur venit ad partem heredi/
tatis. quous seruus adierit hereditate
iussu domini. h. d. Additio casus
in hoc. §. talis est quod testator. instituit
sibi quandoque per heredem credens ipsum fore
liberum. cum tamen in rei veritate erat
suius et eadem vulgariter substituit me

uum. mortuo testatore apparuit pe/
trus esse suus et sic iussu domini adiuit
hereditatem fuit ergo decessus per ipse/
ratores. quod iste substituitur daret ad/
mittere in partem hereditatis. et in reli/
quum domini petri serui instituti. et er/
go videndum quam partem de herede iste
substitutus et ad hoc declarandum
venit gl. in ver. in parte. Quia er/
go partem de herede iste substitutus
rudeo diuidenda est hereditas in duas
partes. et ite semis diuidit in alias
duas. que sunt due quarte totius et
quia harum particularum huius domini institu/
ti. aliam huius substituitur. ut. ff. de huius.
insti. l. si pater. in pri. Quid ergo
erit de alio semisse. quod quod substitui/
tus inspecta opione testatoris quod cre/
debat seruus fore liber. et huius per se
illud generale dictum. scilicet opinionem
fore attendenda. ff. pro ep. l. in. §. si quis
a pupillo. et. ff. de acq. huius. l. is qui
putat. Alii dicunt quod ista semissis
dat domino. gratia magis veritate quam
opinionem. et hec opinio est vera. et per ea
facit quod veritas inspectanda est ut. j. de
lega. §. si quis rem. Additio non
hic causus in quo instituitur et substituitur
filii admittuntur per regulam. l. quod ius.
ff. de acq. huius. sed hoc trigit per re/
pugnantiā iuris et rationis. et de ista
materia non habemus nisi tres textus
istum v. 2. l. si pater. ff. de huius. insti. et l.
tiii. C. de here. insti. Si testator
instituit aliquem quem scit esse suum et
dixerit si huius non erit talis substi/
tuo. tunc illa verba si huius non erit
per se. vel si alium heredem non effecerit
puta dominum. sed si talia verba dixe-

rit instituēdo quē credidit esse li-
berū. tūc intelligit. si hīs si erit.
si ipse p se vel alii cui iuri postea
subiect⁹ erit hīditatē n̄ acq̄sierit.

Bl. Quis dī scire qd̄ vez ē.
al. n. nō dicere scire nisi
sic eēt. ff. de aqua. plu. ar. l. ii. §.
itē labeo ait. Bū hic i tex. dī
arbitrat. subaudi ⁊ vez arbitra-
tur. Quis mō ex hīs sui iuris.
posset se subiectū facere. puta si
se vēdi p̄miserit ad p̄cū p̄cipā/
dū vel se dederit i arrogatōem.

Est hic colligēda talis distin-
ctio ex tex. qz cū hīdem aliquēz
instituō. ⁊ si hīs nō erit substituo
aut scio suū. ⁊ suat qd̄ i fo r̄sō
dictū ē. aut scio liberū. aternatur
qd̄ in tertio r̄sō dictū ē. aut pu-
to liberū s̄lō. ⁊ tūc subdistinguo.
aut p cū volui. aut nolui aliū fie-
ri hīdem qz hoc exp̄ressi. ⁊ suat
mea volūtas. C. e. l. cū p̄ponas.
aut ē dubiū an per eum volui v̄l
nolui aliū fieri heredem. ⁊ tūc
seruat qd̄ in p̄rio responso hui⁹.
§. v̄l. Si aut̄ puto suū cū sit li-
ber hic casus indubitabilis ē. qz
talīs liber erit heres.

De pupillari substitutōe.

Additio quia non soluz sub-
stitutur vulgariter. sed etiāz pu-
pillariter. adeo volens hic tracta-
re de pupillari substitutōe. po-
nit rubricā. de pup. sub.

Iberis suis. Li-
beris im-
puberibus ⁊ in p̄tate te

statoris exstibus. pōt substitui si
solū vulgariter. s̄z ēt pupillariē.
per quā substitutōem substituit⁹
efficac̄ hīs ipsius pupilli. b. d.

Substō pupillaris fit si quis
dicat hoc mō tuus. filius meus.
mibi hīs esto. ⁊ si fili⁹ meus mi-
hi heres nō erit. sine hīs erit. ⁊
p̄uus monatur q̄ i suam tute-
lam venerit. i. anteq̄ pubes fa-
ctus sit. tunc sequis hīs esto. quo-
cū non extiterit fili⁹ hīs. tunc
substitutus p̄us heres erit. si ve-
ro extiterit heres filius ⁊ aū pu-
bertatez decesserit. ip̄i filio sit he-
res substitutus. Adoribus i
stitutū ē. et cū eius filii erat sint.
in qua ip̄i sibi testm̄ facēz n̄ pos-
sunt. parētes faciāt eis.

Si qui mēte captos hēant fi-
lios vel nepotes vel p̄nepotes. cu-
iustunqz sexus vel gradus. liceat
eis ⁊ si sint puberes. ad exemplū
pupillaris substitutōis certas p̄-
sonas substi tuere. sin aut̄ resipue-
rint. eādē substitutōem ifirmari
⁊ hoc ad exemplū pupillaris sub-
stitutionis. que postq̄ pupillus
adolenerit ifirmat.

Bl. Nota ex hac l̄a. tris
ēē necessaria. ad hoc vt
pupillaris substitutio teneat. p̄-
mū vt sit de liberis cui substitui
tur. nā c̄neo substitui nō pōt vt
j. e. §. extraneo. Im q̄ sit ipubes.
nā puberi nō pōt substitui. vt. j.
eo. §. masculino. tertū q̄ hēat i po-
testate. vt in hac l̄a. p̄bat p̄ ordi-
nez. emancipatū aut̄ non pōt sub-

stitui. vt. ff. e. l. ii. §. i. Itē ē neces
sariū qrtū vt filii sint instituti vlt
exheredati. alis nullū eēt pncipale
testm. vt. s. de exhere. l. in prin.
r. ff. e. l. i. in fi. vnde nec pupillari
valeret. vt. j. co. §. liberis. r. hec
oia similiter in nepotibus oibus
seruant. si nō sunt recasuri in sui
patris potestate vt. ff. e. l. ii. §. po
sumus. Alias cū sunt recasuri nō
valet testm. cū in eo casu sint vt
eorū testā nō valeāt et si ipsi eēt
maiores. Additio de materia
istius pupillaris. r. alius substitu
tiōibus dicef i glo. magna. in. §.
seq. Sz nō q effectus huius sub
stitutōis pupillaris ē. q expressa
pupillaris excludit matrē. vt. l.
pap. §. s. nec impuberis. ff. de in
of. te in tū q mater nec legiti
mā aliq in bonis filii gsequi po
test. vt ibi nō. bar. r. doc. r. e tex.
r. ibi nō in. c. si pī de testa. in. vi.
Tacita aut pupillaris cōprehē
sa in expressa vulgari. nō admit
tit gtra mīem. nec eā excludit.
vt no. gl. r. doc. in. l. pīcibus circa
prin. C. de impub. r. ali. sub. nec
ē admittit cōtra patrem nec p
auiaz qz in his ē eadē rō sicut in
mīe. ar. l. ii. §. si mī. ff. ad treb.
Additō nō q hec substitutio pu
pillaris corruit plibus mōis pīo
si testm paternū nō valet quodcū
qz qz tūc ē corruit pupillari ut. l.
ii. §. adeo. ff. eo. fo ex pte pupilli
si aliquo mō. pter defectū etiā ef
ficiē instabilis fa. l. si qram. ff.
de testa. tertio ex psona substituti

vt. l. si is q. ff. eo. vel qz non vult
adire. quarto ex forma substituti
tiōis. vt. l. si ita qz. ff. eo. vid gl.
j. eo. §. liberis. r. bar. r. mol. i. l. i
pupillari. ff. eo. Adū tex. dicit
q substitut⁹ filio sit heres. subin
tellige r. nihilomin⁹ et pī. vt. ff.
eo. l. pāfamil. r. hēbit bona pu
pili vnde eūqz ē qnta. vt. ff. e. l.
si plēs. §. ad substitutos. nisi in
duobus casibus. vt i testō mīh
r. arrogatus. ff. eo. l. plures. §. si
in arrogato r. §. ad substitutos.

Quarta ris substitutio
fit puberibus mente capē ad exē
pluz pupillaris. r. filio facto sane
mentē expirat. quēadmodū pupil
laris cū filius pubescit. h. d.

Additio nō q qunqz hz fi
lios mēte captos r. sic sine pī. siue
mater pōt exemplarie eis substi
tuere. vt hic r. l. hūanitatē. C. de
ipu. r. sic ē dīa inter pupillares.
r. exemplarias. qz pupil. non pōt
fieri nisi ipuberibus r. i ptāte cō
stitut. vt. s. eo. in prin. ista potest
fieri puberibus r. et nō exntibus
in ptāte. vt est mat. d. l. hūanitatē

Bl. In substitutōe exēplaria
pnt institui certe pīde. l. si
in mēte captoz si bēant alis sēs
mentecapti al. possz instituef quos
cūqz vellet. vt i. d. l. hūanitatē.

Adētecapt⁹ vī respiciet qñ ef
ficiē sane mentē Adēc substitutio
vocat exēplari. qz ad exēplū pu
pillari substitōis introducta. vñō
vt plene de his habeas noticiam

distingue quinqz gñā substōmz.
qvalia ē vulgaris. alia pupillaris.
alia exēplaris. alia breuiloqua. a/
lia ppendiosa.

Prima. s. vulgaris subdividit^r
qz alia expressa que fit verbis ne/
gatiuis. vt si hīs nō erit tici⁹ fit
hīs vt. s. pxi. Alia ē q̄ fit verbis
affirmatiuis ⁊ ē tacita vt hic. vos
inuicē substituo. vt. ff. de hēre. in
sti. l. cū in testō. §. i. Itē hic qsqz
erit mihi hīs fit filio meo ipube/
ri hīs. vt. ff. e. l. qui liberis. §. hec
yba. Itē vulgaris adita hēdita
te expirat. C. e. l. post aditā.

Secūda aut pupillaris silr sub/
diuidit^r. qz alia expressa que fit v/
bis affirmatiuis. vt si hīs erit ⁊ i
pupillari etate decesserit ti. i⁹ fit
hēres. vt. s. pxi. Alia tacita. s. si
vulgariter tantū pupillo substi/
tuat. quo casu tacita subitelligit^r
sicut ⁊ sub pupillari tacita vulga/
ris intellr. vt. ff. e. l. nā hoc iure. i
pui. ⁊. C. de ipube. ⁊ al. substi. l.
quāuis. Itē pupillaris aduent
ente pubertate expirat. vt i si. h⁹

§. **Tertia.** s. exēplaris iō sic di/
cta. qz ad exēplū pupillari vt. s.
In multis tñ orit^r. qz hec ēt ma/
ioribus fit. s. illa tantū impuberi/
bus. Itē vsqz ad certā etatē fit
pupillaris. s. vsqz ad. xiii. ānos i
māsculo. vel. xii. an. i feia. vt. j. e.
māsculo. vel ēt minus tps nō ma/
ius. ff. e. l. si ita qz substituerit. ⁊
l. i pupillari. s. hec exēplaris in i
certū. Itē in hac exēplari certe p
sone substituit^r. C. e. l. hūanitatē.

i pupillari quilibz pōt substitui.

Quarta at v3 breuiloqua fit
ita. s. duob⁹ hēd⁹ institui vos i
uicē substituo. ⁊ si ambo pupilli
sunt tunc quatuor cōtinet substō
nes. ⁊ appellat lex hanc recipro/
cā substōem. vt. ff. e. l. nā hoc iu
re. in pui. §. i.

Quinta. s. ppendiosa fit sub hīs
verbis aliquo instituto qñcūqz d/
cesserit ille fit hīs. ⁊ siquidē hec
fiat a milite ⁊ pupillo vel nō pu/
pillo valz iure directo. si mori^r i
stitutus. vt. ff. de tes. mi. l. miles
ita. §. i. nisi mater sit in medio.
quo casu iure fideicōmissi valz si
pubes iā factus decedat institut⁹
vt. C. e. l. pibus. Si vero paga/
nus siue nō miles faciat eā. valet
iure directo. si mori^r institutus i
ea etate pupillari. si vero postea.
tūc aut fit p hec verba substituo
illū. ⁊ tūc trahit^r ad fideicōmissa/
riā. vt. ff. ad treb. l. scenuola. aut
p hec te instituo. ⁊ si decesseris qñ
cūqz tibi illū facio hēdē. ⁊ hoc nō
valz. ff. e. l. verbis.

Pupillaris substitutō expi/
rat postquam pupillus ē effectus
pubes. Itē finit^r arrogatōr ipu/
beris. vt. ff. de adop. l. nec ei i fi.
⁊. l. senatus. ⁊. ff. e. l. cā. Itē si pa/
tris nō fuit hēditas adita. vt. ff.
e. l. si pupillaris. §. sed si ex affe.
Itē si nascit^r posthum⁹ testator
ff. e. l. p^r filiū. Itē p scōm testm
qđ tñ valz. ff. e. siquis eū. §. si.
Itē si testm pñm rūpat^r p quere
lā i totū. aliud si p pte. vt. ff. e. l.

istoe. 2 de iof. tes. l. pap. §. sz nec
ipuberis. sed stab. bo. pos. mora
nō facit pupillare substōem cessa
re. qz vbi nō tractat d viribus te
stamēti. vt. ff. e. l. ex duob⁹. §. fi.
2 d inof. te. l. filius. §. i.

Igitur i pupillari. Facta
pupillari substōe
censent duo testā. vel vnuz dua/
rū hereditariū. h. d.

Qlo. Substō pupillat quo
ad qd dō duo testā. qz
a duobus fit. nā istitut hīs duo
bus pū. f. 2 filio. Itē duarū hī/
ditariū. Anū vero dō qz ab vno
factū. 2 fa. ad hoc. ff. e. l. patris 2
filii. 2. ff. d. 2 di. 2 de. l. hec scriptu
ra. 2. ff. de bo. pos. fin. tab. l. si ita
scriptū. §. fi 2. l. vt bonorū.

Siaut qd. Idōt pē face
re substōne pupil
larē filio. sepatiz clausaz 2 signa/
tā. 2 disponere q nō apiaf vno
filio. que dispō valz ēt si nō fue/
rit p se ita clausa 2 signata. h. d.

Add. nō hic q aliqui lex qst/
lit. nā multiplex ē legis virtus.
vt. ff. de. ll. l. legis virt⁹. 2 qd ibi
nō. Nota q quis quis hēat
bonū qstiliū nō tñ tenet illud se/
qui. Et ergo qñ testōr mādat fa
cere tutori cū qstilo tñ q dō cō
filii requirere lz nō cogat illud
sequi. vt. l. tñcū aut meuiū. i pū.
ff. d. ad. tu. 2 nō. bar. late i. l. a. §.
si plures. ff. de exerci.

Bl. Formidolosus. i. multi/
formiter dolosus. vel idē
ē q timidus. Ordo in substōe

pupillari suandus ē. vt pūo insti
tutio. scōo vulgaris substō. tertio
pupillaris fiat vt. s. e. ti. in prin.

Linū hic appellat ipsā cordu
lā que fit de lino. vt videmus fie
ri in lris dñi pape. i quibus cor/
dulis testī apponebāt septē sigil
la de cera. Idō dicit ppūo lino.
qz si de alieno vendicaret dñs 2
qstiliū legis nullū ēēt.

Add. Ia. 2 De. dicūt dñuz
ad similitudinē tigni iniuncti. qz
nō pōt vēdicari. ppter publ. cam
utilitatē ne vrbis deformet ruis
vt. ff. d rei vē. l. in rē. §. tignū.
sic nec carta. nec cera nec linum.
ex quibus factū ē testm ne tollat
copia pbōnis. qz sicut vertif pu
blica utilitas in vno sic in alio vt
l. qm. C. d hīti. Vel dic pro/
pūo .i. sepato ab aliis ptibus te/
stamēti. Et substitut⁹ ignorabat
an pp se fieret talis ordinatio an
pp aliū. qz alias forte magis infi
diatus fuisset.

Illud palā ē. non iō min⁹ va
lere substōem ipuberis filii q in
eisdē tabulis scripta fit. quib⁹ fi/
bi quisqz herede instituisset quā/
uis hoc pupillo periculosuz fit.

Add. Et sic nota q illud qd
prius dixit d consilio dixit nō d
pcepto.

Non solū. Substō pupil
laris pōt fieri nō so
lū filio istituto sz ēt exherdato. 2
venunt in ea dīa bōa pupilli vn
decūqz quesita. qd locū hz ēt in
posthumis. h. d.

Gratiosis sepi⁹ doat^r 7 legat^r
El. Miles ex privilegio p^re
 substituere filio emancipa/
 to pupillariter 7 tūc i eo nō hz lo
 cū iste tex. qz ad substitutū nō trā
 seūt nisi bona q̄ obuenerūt pupil
 lo a p^re. vt. ff. d. tes. mi. l. miles. §
 ex h^r dato. 7 sic ne miles hēat duo
 privilegia simul sicut ē ei idultuz
 vt emancipato possit substitueri pu/
 pillariter. sic ei tollit^r ne i aliis q̄
 i bonis suis. ar. ff. de iureiu. l. euz
 q i p^rm. Substitut⁹ d quo hic
 nō pōt grauari aliquo legato ēt i
 ea re q̄ pupillo fuit relicta. vt. C.
 d. le. l. cū qdā. Sz ipse ex h^r datus
 i re sibi relicta grauari pōt. vt. ff.
 e. l. coherdi. §. cū filio i fi. Et nō.
 hunc. §. hodie nō posse hēre lo/
 cū. nisi talis sit ipubes q possz eē
 igratus vt p^rimus pubertati vt
 nō. s. qui. mo. tes. i. fir. §. itē si in/
 seruitutē. al nō pōt ex h^r dari. vt.
 C. d. inof. te. l. siqs i suo. §. legis.

Liberis aut. Ad pōt
 p^ri filio suo sū
 stituere pupillariter nisi p^rius fi/
 bi faciat testm̄. 7 si nō valz testm̄
 patris n̄ valz deā substō. h. d.

Ad d. nō q̄ iste tex. sp ad hoc
 allegat^r q̄ pupillaris substō appel
 lat^r pupillare testm̄ Et ēt sp ad b
 allegat^r q̄ pupillaris substō appel
 lat^r pnpillare testm̄. 7 tale testm̄
 ē p^r 7 sequela p^rmi testi. 7 sic seq/
 tur paternū testm̄ vt accessoriū. 7
 rupto paterno testō 7 sic p^rincipa
 li rūpit^r 7 accessoriū. fa. l. q̄ p^rm/
 cipale. ff. de reg. iur.

El. Adic nō qz si filiū exhere
 dat cui substituit p^rius fi/
 bi deinde dz facere filio testm̄. si
 at enī instituat. tūc vel ante l' post
 valz instō vel substō. vt. ff. e. l. ii.
 §. p^rius. 7. §. sz 7 siqs. 7. §. fi.

Adic. §. fallit i mulre qui pōt
 substituere pupillo lz sibi nō faci
 at heredē aliquē. vt. ff. d. vul. sb/
 sti. l. ii. §. qsq̄uis. Si testm̄ pa
 tris nō valz nec valebit substō pu
 pillaris. 7 hoc siue fuerit nullū a
 p^rincipio. vt qz fil⁹ p^rterit⁹. ff. e. l.
 siquis cū i fi. vel alias nō valet a
 p^rincipio. qz multe sūt cāe quibus
 testm̄ nō valz. ff. de iur. rup. l. i.
 Adē ēt si ex postfacto rūpat^r i to
 tū. s. testamētū patris. secus si p
 pte tantū. qz tūc substō remanet
 vt. ff. e. i substō. 7. ff. de iof. tes. l.
 pap. §. sz nec. Itē hec sūt vera si
 iure civili expugnat^r testamētuz.
 secus si iure p^rtorio. s. p^rstabu. qz
 remanet substō. vt. ff. e. l. ex duo/
 bus. i fi. 7. l. se. nā p^retor nō pōt
 facere eē nec definere heredē. vt
 j. de bo. pos. §. quos aut.

Itē nō hic q̄ de alienis rebz
 quis testat^r. vt pater de bonis fi/
 lii. sic 7 alias. ff. de bo. inter vi. 7
 vxo. l. cū hic. §. si miles. 7. ff. de in
 iur. rup. tes. l. siqs filio. §. sz 7 siqs
 filius. Et 7 alius casus sm quof
 daz. C. de se. nup. l. seie. §. fi. Sz
 de iure cōi aliter ē. vt. ff. de testa.
 l. ei⁹ qui. §. i. 7 de codicil. l. g^rficiū
 tur. §. si post.

Singulis. Dupil/
 laris sub

stitutō pōt fieri singulis pupillis
vel ei qui vltimus moriet. h. d.

Add. nō q testōr substituēdo
pupillariter singul. nullus pōt ab
intestato succedere. imo quilibet
h3 suum substitutū. 7 tūc h3 locū
substō cū dicat testamētū filii vt
§. igit. s. eo. Et dicit cū illo te/
stamēto pupillari decessisse. vt. s.
proxi. §. Itē nō q eo ipso q
pī substituit vltimo morienti vi
detur inter eos cōseruasse ius le/
gittimarū hereditariū. 7 per gñs
vnus frater succedit alteri fratri
pī mortuo ab intestato. Et de cō/
iecturata mente testantis exclu/
dit substōem pupillare vltio mo
rienti factaz. fa. l. cum acutissimi
C. de fideicō. 7. l. vel singul. ff. e.

Itē nō q substituēs vltio mo
rienti non videt vltimū substi/
tuere pīo. s3 ltimaz successionem
conseruare. Et iō iste. §. allegat
per glo. singul. m. l. lucius. la. u. ff.
de here. insti. q p illa verba si d/
cesserit sine liberis. liberi nō vi/
dent substituti. sed ius ltimaruz
hereditariū cōfirmat.

Bl. Pōt cē q quis habeat
plures filios 7 omnes im
puberes. 7 tunc aut cuilibz substi/
tuere vult 7 poterit. aut vult sb/
stituere vltio loco moriēti. 7 hoc
ēt poterit vt hic. 7. ff. e. l. singul.
pīo cā vno moriēte deferet sua
portō iure ltimo v3 per legē. xii.
tab. ad frēs vt hic 7. j. d. le. agn.
suc. §. i. Et l3 ex eo q vltio mo/
rienti substituit. videt cos inui

cez substituisse vsq3 ad vltimū. 7
ita iure substōis magis q ltimo
inter eos succedi videt. vt. ff. d.
le. iii. l. ticia seyo. §. fi. tñ casus il
lius. §. differt ab isto q3 ibi vltra
hoc q substituit vltimo morien/
ti dixit q vellet q non alienaret
illud quod eis testator reliquit. 7
ex hoc dicit ibi iure substōis suc
cedere non ex hoc quia vltio tan
tum substituit. vt. ff. de leg. iii. l.
is qui. in fi.

Additio. Dicit Barto. in
dicto. §. fi. qui incipit seya. q si
iste vltimo institutus cēt grauat⁹
per substōnem restituere totā he
reditatem op3 q tota hereditas
ad nouissimuz perueniat. l. deni
q3. §. interdum. ff. de pecu. leg. 7
hoc non posset esse nisi essent in/
uicem substituti. nimirum ergo
si in illo casu testator videtur in/
uicem substituisse. sed hic nō sub/
stituit in tota hereditate. sed solū
in pte vltio morient.

In isto. §. facta fuit substitui/
tio vltimo morienti his verbis.
qui ex liberis meis vltimo mo/
riet ei tici⁹ heres esto.

Additio. Nota q in isto. §. i
primo casu dicit q si testator cui
lib3 ex pupillis suis substituere
vult potest. Dic quod istud est
verum etiam si sit vnica oratio.
puta ticio seyum. 7 gayo sticum
substituto. quia quando vnici/
que est substitutus assignatus de
per se. lic3 sint coniuncti comun/
ctōe verbali. tamen non erit vn⁹

alteri substitutus. Quod scilicet si testator dicit. filiabus meis lego ceterum tamen pro qualibet. quia ibi sunt coniuncte coniunctioe verbali tamen. quia quilibet ad sua ceterum. et sic ad diuersas res vocat non habet locum inter eas ius accrescendi. ut est textus. et ibi. hoc non habet. in. l. huiusmodi. §. quibus ita. ff. de leg. 1. quod singulariter tene mentem. quia quotidianum.

Substitutio autem substitutio pupillari. potest fieri istis verbis generantibus quisquis mihi heres erit. quo casu vocantur ab substitutionem scripti. pro ea parte pro qua vocantur in institutione. h. d.

Glo. Per ista verba. quisquis mihi heres erit et. non vocantur quod effectus heredes sunt. et quomodo heredes. consequuntur. ut patet vel dominus qui sunt heredes per filium vel seruum. sed tamen illi ex scriptis a legi possunt et idcirco dicatur de herede heredis. ut. ff. eo. l. cum filio et. l. liberis. §. hec verba. et. l. seq. Presumitur quod qui aliter voluit testator institutos in institutione equaliter vel inequaliter sic et in substitutione presunt dilexisse ut B. et. ff. e. l. si per. §. tu. a. §. si ex disparibus.

Ad asculo. Infans pupillaris substitutio expirat adueniente pubertate. h. d. Ad asculo usque ad decimum quia tamen annus substitui potest scilicet usque ad duodecimum annum. et si hoc tempus excesserit. substitutio evanescit. Additio et sic non. quia oportet quod excedat. et sic non sufficit quod sit icta ultia dies.

ut in testamento ut. l. quod etate cum ibi non. ff. de testa. quia ibi fauor testis. et fumi liter hic est fauor pupillaris substitutionis et sic testamenti pupilli.

Glo. Et hic videtur quod substitutio evanescit. intelligitur iure directo. si tamen in testamento inueniatur aliquam verba fideicommissi valebit iure fideicommissi ut. C. de fideicommissis. l. si f. Additio de hoc videtur debet. §. pro. §. ubi quando valuit a principio iure directo an oblique.

Extra neo. Extra neo vel filio puberi non potest fieri substitutio directa post aditam hereditatem sed solum per fideicommissum super potest granari de hereditate alii restituenda. in totum vel in parte. h. d.

Glo. Cum testator dicit. filius meus quicumque decesserit substituo ei tales. est substitutio fideicommissaria. quia verbum substituo cum sit generale verbum et ad directam et ad fideicommissariam substitutionem potest trahi ad id quod est ei aptum. et sic ad fideicommissariam. quia directam non habet locum quicumque decessit et probatur hoc. C. de iuribus. et alii. sub. l. per. §. si vero istud et. ff. de vul. sub. l. coheredi. §. cum filie. et. ff. de. l. l. i. ambigua. Si autem testator dixerit. filius meus quandoque decesserit. talis heres esto. et sic videtur verbis directis. tunc non trahitur ad fideicommissariam. immo est nulla ut hic in principiis. Additio. de isto ultimo dicto est magna altercatio inter doctores. sed tamen pro ista glo. videtur hic textus. et videtur contra.

De istis autem verbis substitutionis.

puta directis obliquis et cōib⁹ vi
de hic p Ang. qz mā longa ē.

De ista materia subtilōis fr/
deicōmissarie. j. d. fideicō.

Quib⁹ modis tes. isir.

Usqz nunc vīsi ē qualr testā
zfirmant. s. qz nūl adeo firmū
qđ nō isirmet. vt i auct. d nup.
s. distrabif. iō restat hic videre
qualr testā isirmanē.

t Testamentū.

Aliqñ testā iure scā rūpū
tur. aliqñ irrita fiunt. Add. de
rupto diermiat vsqz ad. s. alio. et
postea d irrita. Rūpū autēz
testū cū i eodē statu manēte te/
statoze. ipsi⁹ testi ius viciat. puta
si quis post factū testū adoptane
rit. i. arrogauerit sibi filium p i/
peratoze cū qui ē sui iuris. aut p
preatoze. s. adoptauerit fm nostrā
zstōne cū qui i prāte pīs fuerat
testamētū eius rūpū quā agna
tōe sui hīdis.

Bl. In scđo casu hic loquē
de auo qui adoptauit. vt
C. d. adop. l. cū adoptimus. et s. d.
adop. s. s. hodie. Si testōz pri
us istū filiū istituisset anquā ar/
rogaret nō rūperet testamētū p
arrogationē postea securā. ff. d. li
be. et po. l. filio. s. si. Si ēt sunt ex
hīdatus filius. et postea emanci/
pat⁹. et deinde arrogat⁹ tūc nō rū/
pit. Si at sit cīneus qui postea
arrogat. et tūc rūpit. ff. de pīa. l.

nō putant. s. si quis emancipatus
Et itellige extraneū ēt nepotē q
nō ē in pīo gradu suat. al emz
frustra exheredaret. vt. ff. de v.
ob. l. quidā cū filiū. et de li. et po.
l. si quis posthum⁹. s. si filiū.

Add. in hoc qđ dicit hic gl. de
nepote voc. altercanē. Et mihi
videt q gl. nō fuerit bene itelle/
cta vel sit corrupta vide doc.

Sicut naturate alicui⁹ post/
humi pteritū rūpū testamētū. ff.
de iust. rup. l. i. i si. cū si. ita etiā
agnatōe fili arrogati. Et hoc in
testō masculi. secus i testō feic. ff.
de li. et po. l. gallus. s. nūc de le/
ge. vel. qz pteritōmīs hī p ex/
heredatōe. vt. s. d. ex hī. li. s. mī.
Sed de iofficioso testō agit talis
posthum⁹. C. d. iof. te. l. iiii.

Posteriorē. Te/
stamē
tū scđm tollit pāmū si scđm ē iu
re pfectū. siue ex scđo adeat hīdī
tas siue nō dūmodo adiri ex eo
posset. h. d.

Posteriorē testō quod iure
pfectum ē superius rūpū nec in
iuerit. an extiterit aliquis he/
res ex eo posteriorē testō an nō.
hoc ēz solū spectat an aliquo ca
su existerē potuerit. Itōqz si q
noluerit ēē hīs. aut vno testōze.
aut post mortē ei⁹ anq hīditatē
adiierit decesserit. aut an qditōez
sub qua heres institutus ē. i hīs ca
sib⁹ pīfamilias itestat⁹ mouit. nā
et prius testū nō valz ruptū a po
steriore. et posteri⁹ eque nullas hīs

uires cū ex eo nemo hīs extiterit

Blo. Si scdm testamētū cōcordat l'ide p'tiet cū pmo. tñc fm quosdā nō rūpif sed durat primū. vt. C. d. testa. sancimus. Sz certe hoc non pōt stare Nam si valz scdm nō valet primū. cū eidē non possit duo testā facere. cū ex scdo tñ adeat hereditas. Contra in duabus sentētiis. naz valz pria 7 nō scda ab eodem 7 sup codē lata. vt. ff. de re iudi. l. i. iudex. Add. doc. altercanē circa hoc. vide qz in hoc qd glo. dicit de duabus sniis sūt diuerfi. 7 Ang. hic plene distinguit.

Mō in hoc. §. cōsiderari non qd ē sz qd ēē posset. 7 ff. de here. insti. l. pater filio. i. prin. 7. ff. d. in ius. rup. l. cū in scdo. in prin. 7. §. in futurū. Et lz videat §. ff. d. li. 7 po. l. sz si filius. tñ ibi testm se cūcū non valuit ēē a principio. hic aut valuit lz ex eo nō adeatur hereditas. Sic nō q id qd valet rumpit ēē per id quod min⁹ valet. sic. ff. de adi. l. c. l. legatum. sub gdi. §. 1.

Si heres moriē aū dictā hereditatez. nec oliz nec hodie trāsmittit ad hēdes. C. de cadu. tol. §. in non. nimo.

Sed si qz priore. Prius testm iure perfectum tollit p scdm perfectum etiā si i eo sit re certa hīs institutus nisi in scdo asseruerit se velle vale re p. amū quo casu iſtitut⁹ i re certa oia p fidei cōmīssū restituet. h. d.

Ita valz testm in quo ē insti tutus heres in re certa. ac si insti tutus ēēt in vniuerso. vt. l. i. §. si ex fundo. ff. de here. insti. Bar. in. l. ex facto. eo. ti. 7 glo. 7 doc. in. l. quod. C. de here. insti.

Itē qñ quis ē institut⁹ i re cer ta alio nō dato cohēde vli remo uet mērio rei. 7 perinde ē. ac si res illa expressa nō fuisset sz sim pliciter fuisset institutus. d. §. si ex fundo. Itē lz testōz in secūdo testō dicat q vult pmū testm va lere. nihilomin⁹ p scdm rūpif. vt. l. hac consultiſſima. §. si qz at C. de testa. qz testōz nō potuit cō ualidare primū qz nō potuit face re quin leges habeāt locū in suo testō. l. nemo pōt. ff. de l. c. 1. 7. l. co dicillis. §. si. ff. de l. ti. Sed talis expressio volūtatē facit q insti tuti in scdo videant ēē grauati d restituēdo hereditatē institutū in primo. vt hic. 7. l. si quis priore. ff. ad treb. 7 ibi glo.

Bl. Mō hic arg. p snia appel latōis q ex ea non ex pri ma agat. Add. de hoc vide hic ange. distinguētē.

Itē lz ex certa re sit institut⁹ tñ totū hz 7 ideo rumpit primū testm. vt. ff. de here. insti. l. i. §. si ex fundo. In hoc. §. testōz vo luit expresse in scdo testō. primū testamētū valere 7 non potuit ni si ex iure fidei cōmissi. 7 scdm te ſtamētū corruit. Ex tacita tñ vo lūtatē que ex scdo testō pēpīt re manet primū. vt si sic dicā i scdo

In institutio talē qz mortu⁹ ē quē instituerā in pzo. nā si testōr er/ raut remanet pzm⁹ hīs 7 lega/ ta ex vtroqz pstantē. s. a pzo. ff. d heredi. institui. l. si.

Additio. Nota ex glosa qd quando ex prefatione colligi/ tur causa finalis dispositionis. quod tunc si reperitur falsa vi/ ciatur dispositio. quia causa fina/ lis viciat dispositionem si defi/ ciat. l. ii. in fi. cum ibi notat. ff. de donatio. Et idem clarus vi/ cit glosa in l. si. ff. de heredi. institui.

Testamentum efficitur rup/ ptum non solum modo hoc ex/ presso sed etiam per arrogatio/ nem 7 per agnationez. vt supra dictū ē.

Additio. Nota ex textu hu/ ius. §. tria. Primum quod per secundum testamentū tollit pri/ mum licet in eo nō sit heres vni/ uersaliter sed in re certa institu/ tus. Concor. d. l. si quis puore. ff. ad trebel.

Secundo habes quod institutus in re certa. alio non dato cohe/ rede vniuersali in eo testamento licz detur in alio habetur loco he/ redis vniuersalis. Secus autem si esset datus coheres simplici/ ter vel vniuersalis. vel in quota in eodem testamento. quia tunc habetur loco legatari. vt. l. quo/ tiens. C. de heredi. institui.

Tertio habes quod institu/

tus in re certa non dato cohere/ de vniuersali habetur vt heres vniuersalis. detracta rei mentio/ ne. vt. l. prima. §. si ex fundo. ff. de hī. insti. qz fallit i pluribus cali/ bus. vt ibi per doc.

Aliquoque ^{capi/} Der/ tis diminutionem testamentum proprie fit irritum. lz largo mo/ do testamentū ruptum vel iniu/ stum dicitur irritum. 7 econtra. hoc dicit.

Additio. Nota quod quan/ do testator capite minuitur te/ stamentū iaz factū irritatur. Et sic facit quod quando quis ingreditur religionē. 7 sic capi/ te minuitur. quia transit in pote/ statez abbatis quod testamentū primo factum irritatur. de quo dic vt supra eodez in principio per Ange.

Blo. Etiam minima capi/ tis diminutio facit te/ stamentū irritū. vt infra eodē. §. non tamē in fi. 7. ff. de iure co/ dicill. l. conficiuntur. §. si post te/ stamentū. Fallit in milite su/ pra de testa. in. §. pe.

Ite sūt 7 alii duo casus i qb⁹ irritat testm 7 et priuaf hīditate ab ites. vt i auq. vt cū d ap. co. §. si qd d p̄dicti. 7. §. si vnū ex penti b⁹. Add. nō illos duos caus qb⁹ qd priuaf hīditate siue ex testō si ue ab intesta. 7 legara p̄suaf v3 qñ p̄ ē captus 7 filius n̄ redimit

vel qñ ē infirmus ⁊ per filiū nō curat. Et ⁊ alius casus filis hīs in. l. i. ff. de isan. ex po. ⁊ cōis opt. doc. ē q nō ipso iure. s; requirit sentētia. p. l. cū rō. §. si. ff. de bo. dāna. Comodius ē singulas cās singul' appellatōibus distin/ guī. i. p. prius nominibus. ⁊ fa. ff. de supel. le. l. labeo. §. si.

Monta me. Testm iur factū. postea ir/ ritū capiti diminutōe testōis. re cōualescit de eqtate p̄toria. si te/ stator tpe mori fuerit cuius ro/ muna ⁊ sui iuris. h. d.

Bo. Cessante impedimēto d quo hic testm nō reco nalescit. nisi aliquo nouo iudicio volūtatē primā retineat vt. ff. de sc. tab. l. qui ex liberis. §. testamē ta. Additio secus qñ testm ab iudicio nō valuit pp defectū testan tis. tūc. n. impedimēto cessante. ⁊ ex noua volūtatē nō qualidat vt. l. i. ⁊ ibi oio vide bar. ff. de le. iii.

Testatore facto seruo. vt q; capiat ab hostibus ⁊ ibi mo/ riat seruus. nā tūc valet testm s; illud ē pp fictiōem legis cornelie vt. s. qui nō ē. per. fa. tes. §. si. ⁊. ff. de vul. sub. l. lex cornel'. Eld/ ditio dic fm bar. idē si fuit p p̄n cipē restitutus qñ erat depor/ tas. q; ista duo equiparant. si/ ctio postlumi. ⁊ restō p̄cipis. vt. l. si q; filio. §. pe. ff. de iur. tes. ⁊ ibi bar. s; fictio postlumi. qualidat p̄mū testm ipso iure absq; noua volūtatē. vt. d. §. pe.

⁊. s. q nō ē. p. fa. testa. ita ⁊ restō p̄cipis. vt. d. l. si q; filio. §. pe. secus si volūtariē mutet statū. q; dat se i arrogatiōe. vt. l. q liber. §. testō. ff. de sec. tab. ⁊ huius est rō. q; qñ q; mutus mutat statū nō vī mutare volūtate. secus si volēs. vt. l. fidei cōmissa. §. si rez. ff. de le. in. ⁊ doc. ita transeūt cu; bar. ⁊ l; hec theouica vī p̄tra istū tex. q; egerat ista duo. s. dare se i arrogatiōem. ⁊ p̄dere ciuitatem vel libertatē. s; pōt dici q; egerat qñ tpe mori adhuc deā ipe dimēta sunt. secus qñ nō adesset. ⁊ ita loquit bar. ⁊ iura sua.

Testō reconualidato hīs de iure ciuili nō admittit q; testm. fuit irritū s; de iure p̄torio pōt petere. bo. po. quo ispecto nō po tuit infirmari qd erat factū. cu; circa talia ius p̄torii nō hēat vī vt. j. de bo. po. §. quos aut.

Exeo aut solo. Per po sterius testm imp/ sectū. vel aliā vltimā voluntate; nō solēne. nō tollit p̄mū. h. d.

Exeo aut solo nō pōt ifirma ri testm. q; postea testō id nolu/ erit valere. Qui p̄macl orō ne cautū ē. ne alias tabule poros. iure facte irritē fiāt. nisi sequētes iure ordinate ⁊ p̄fecte fuerit. nā i p̄fectū testm sine dubio nullū ē.

Al. Mō. q; bñ dicit ex eo so/ lo. q; si plus interueniat l; nō sit p̄cūm fm. tñ qñq; rū/ pit p̄mū. vt in si. huius. §. dice mus. Ideo testō nō iuit testm.

valere. qz dixit volo testamētum
qđ feci valere. Et extra regulaz
huius tex. vidēt multa gtraria
primū. C. de testa. l. sancim⁹. sed
ibi hoc euenit nō sola volūtatē.
s; potius ex cursu decēnu. sm. vñ
gtra. ff. de tes. mili. l. eius militis
s; militia missus. s; ibi primū erat
minus solēne iure cōi inspecto.
iō facile pōt rūpi. tertū vñ cōtra
ff. de ius. rup. l. n. s; ibi sm. l; nō
sit pfectū iure cōi. ē tñ pfectū iur
militari vñ rumpit primū. quar
tū. vñ p. C. de tes. mili. l. hac gful
tissima. s; si qf aut. s; ibi i fo erāt
instituti. qui et al. ab intestato. suc
cessuri erāt. vñ facile rumpit p
mū testamētū. i quo exnei sunt i
stituti. et facilius admittunt ve
nietes ab intestato. vt ar. ff. d. vul.
et pu. sub. l. si filius. qntuz vñ p.
C. de testa. l. nram. et ad idē. p. ff.
si ta. te. nul. extra. l. i. s; si hīs. s; i
istis. ll. plus fecerat testōz. vt rū
peret primū. qz inscidit. qđ ma
gis ē. qđ si aliud testm facere vo
luisset. vt ar. ff. de his que in tes.
del. l. n. sextū vñ p. ff. de acq. hē.
l. claudius s; ibi nō valet pū. n
qz ruptū sit a fo. s; qz hīs institu
tus i pū nō admiit ex co hēdita
tē vñ nō valet testm. qz hī dez nō
h3. vt. ff. de his qui in te. del. l.
px. nec potuit eā trāsmittēre suo
heredi adēndā vt. C. de ca. tol.
s; in nouissimo. septiuz vñ p. C.
de his q. vt indi. l. hēditas. s; ibi
dixit talia verba. qz hīs erat in
dignus vel similia. que plus fa

ciūt. qđ si simplēter diceret nol
le testamētū. valere. vel qđ si scđz
cepisset facere et iō ibi recediē a
prio vel dic illud. qđ dī hic cē ve
rū de iure directo. vt nō rumpā
tur primū s; tñ auferē ei hēditas
vt ibi euz hoc cogitauerit testōz
vt ar. ff. de pdi. iusti. l. qdā in fi.
Additio. Ad. q. l; testōz coraz.
vii. testibus dicat. nō volo tale te
stamētū meū valere. nō tñ tollit
et ē rō sm bar. in. l. si iure. ff. del.
iii. qz ista volūtas nō est potens
pare viā adēndi hēditatē. de iur
civili alicui. iō nō pōt toller pū
testm vt. l. cū i fo. ff. de i. ius. tes.
Et. Ad. q. l; testōz coraz.

Et. Ad. q. l; testōz coraz.
et. C. ad fill. l. cū filliamuz
in fi. et i. l. n. s; testō. ff. quēad. te.
ap. ibi abusive dī aliqđ. qđ erat
nullū iperfectū. et filii in. l. hac cō
sultissima. C. de testa. ibi spāle est
fauore liberoz. vt ibi dī sicut et
aliud ē spāle in eis. vt difficilius
rumpat testōz illud in quo ipsi i
stituti sūt vt i aut d. tes. ipf. s; pe.

Eadē orōne. Ad. valet in
stitutio scā de impa
toze. rōne litis quā testōz h3 cum
alio. siue institutio sit pfecta siue
nō. Et l; impinz sit legibus so
lu tñ. tñ vult legibus viuē. h. d.

Eadem orōe expōsit nō admis
surū se hēditatē eius q litis cā pū
cipē reliquerit hēdē. neq3. tat u/
las nō legitime factas in quibus
ipse ob eā cām hīs institutus erat
probaturuz. neq3 enim ex nuda
voce heredis nomen admissuz.

neq; ex vlla scripta. cui iuris au-
ctoritas desit aliqd adeptuz fm
hoc diu seuerus 7 antoninus se-
pissime rescripserunt. Licet eni i
quunt legibus soluti simus attā
mē legibus viuimus.

Bl. Idic reliquit principē hī
dēz. vt duriorē faceret ad
uersariū suis aduersarius. q̄ inlō
ē odiosa. 7 inuidiosa. ff. de here.
insti. l. pe. **Idiceps** nisi solē/
nitter institutus. nō vult hēre no-
mē hīdis. **Idiceps** vult vme-
re legibus vt hic. 7. C. 8. ll. l. dig.
vōz 7 fa. ff. de le. ai. l. q̄ p̄cipi 7.
l. seq. 7. ff. de le. in l. ex impfecto.
7. ff. 8 iof. te. l. pap. §. si impator.

De inofficioso testō.

Bl. Supra ti. i. visuz ē quali-
ter ipso iure testā infir-
manē nūc restat dicere quō per
iudicis officiū. i. per sniam iudi-
cis intērata querela.

Alaple ^{runqz.}
q̄ **Fili** a
patre iniuste exhereditat⁹.
7 sine cā a matre p̄teritus pōt in-
tentare q̄relam inofficiosi testi. 7
nō solū filius q̄cedit querela q̄tra
testā parētū. s; ē parētibus q̄tra
testā liberoz. b. d. **Additio**
no. q̄ mediū q̄cludēdi in q̄rela i
officiosi testi ē. quasi nō sane mē-
tis fuerit parēs. sic testādo cōtra
officiū pietatis. nā officiū pietas-
tis. hoc dictat. vt filius ab hīdi-
tate paterna nō p̄tereat vel ex-

cludat. q; dī ēē quasi debita ēt
iure naturali. vt. l. cū rō in p̄i. ff.
de bo. dā. 7 no. gl. bar. 7 bal. ple-
ne. in. l. m. C. de iur. 7 fa. ag. 7 cō-
tinuāt in filiū dñū. l. i suis. ff. 8
li. 7 po. **Nota** ē q̄ filius non
pōt punare sua hīditate parētes
suos sine cā. q̄ny mo p̄mū ti hnt
querelā inofficiosi testi. **Nota**
ē q̄ frater pōt in totū punare fra-
trē hīditate. l. 3 c̄ncuz instituat.
dūmō institutus nō sit turpis p/
sona. nā talis p̄sona turpis p̄ que-
relā q̄cedat s; p̄ punare.

Bl. Exhereditatio de qua hic
refert ad eos qui ascen-
dūt p̄ lineaz masculinā 7 feminā/
nā. s; p̄teritus refert solū ad femi-
nā. q; illaz p̄teritus pro exheredita-
tōe habet. vt. s. 8 exher. li. §. m̄.
si aut de lica masculina p̄teriret
filiū in p̄tate testm̄ cēt nullū ipso
iure. si emancipatū filiū omitteret
valeret. s; p̄ p̄tab. rumpit. vt. s.
de exher. li. in pun. 7. §. emancipa-
tos. **Hodie** tñ emancipat⁹ p̄te-
ritus pōt dicere nullū ipso iure.
vt. s. de exher. li. §. noiatum. 7. C.
de li. p̄te. l. maximū vicinū. **Ad-**
ditio de hoc tñ an filio emancipa-
to p̄terito q̄petat ius vocēdi nul-
lū. an bonoz po. p̄ta. hodie ē al-
tercatio inter dos. vide hic.

Querela inofficiosi testi potest
agi ab adita hīditate isra q̄nq̄
nū vt. C. eo. l. sancimus. §. si. 7.
l. si q̄ filiū in fi. 7. ff. co. l. pap. in
fi. 7. C. i q. ca. i ite. ref. si ē ne. l. n.
Querela inofficiosi testi ē q̄dā

petitio pposita ad hoc vt testm
rescindat. que n̄ ē actio prozsus
nec accusatio s; mediū t3. vt qñq3
actio qñq3 accusatio dicit qrela.
vt no. ff. e. l. posthumus. §. si q3.

Parētib; ex hīdā dāf que
rela gtra testm filu. 7 hoc intelli/
ge in filio pagano. emācipato. q3
si cēt in prāte esset testm ipso mī
nullū vt. §. qui. nō est p. facit tes.
in prin. 7 fa. ff. eo. l. nā 7 si paren/
tibus. Itē secus si cēt miles. q3 n̄
subicer. 7 querere. C. e. l. filiet in
fi. Additio de hoc in vic. vt. §.
de tes. mili. §. i. 7. §. q. tes. fa. pos.
§. si. Ang. Qd̄ hic dī de sorore
7 fratre. accipe in g sanguineis
7 vterinis. vel g sanguineis tātū.
q3 vterini n̄ possunt. C. e. l. fies.

Itē ver. soror aut. dicit duo.
primū q3 si. 7 soror possunt agē
qrela. fm q3 hoc ē verū qñ tur/
pes psonē institunt hīdes.

Turpibus psonis. i. isamib9
ipso iure vel p sniam vel ēi d̄ scō.

Agentes de scō 7 nō de iure
melius facerent si se sumptibus
7 iambus expēsis nō vexarēt vt.
ff. codez. l. i. Nec ob. hunc tex. ff.
eo. l. posthumus. §. si q3 ex his. q3
ibi nō repulit agētem repelli in
potuit vt hic. Filii fruz ex hac
littera videntur excludi a quere/
la. sed cum hodie vocnē ab ites.
7 fratrib; equiparant. forte 7
ipsis querela datur vt in aut. de
hī. que ab inte. def. 7 in aut. vt
fratrū filii. §. relictum que ē. C.
de le. hī. aut. cessante 7 ar. ff. de i

of. testa. l. posthumus in pīnci.
s; rīdent qdam q3 nō admittitur
ad querelam. 7 tamen vna cū co
qui pōt agere admittitur ab in/
testato. vt. C. de inofficiosi testa/
mē. l. fratres. 7. C. commu. de
successio. auten. itaq3. vel posset
responderi q3 admittitur iure di/
uerso. Nam; frangit querela. 7
rumpit. 7 filius alterius fratris.
cum sit ruptuz testamentum ad/
mittitur ab intestato.

Additio nota. q3 quādo ē fra/
ter etiam nepos ex fratre pterit/
tus. q3 l3 nepos nō possit rīpere
testamētū. sed tamē a fratre rup/
to per querelaz turpi psona insti/
tuta. succedūt postea ab intestato
pariter ff. 7 nepos sin autē esset
solus nepos ex fratre pteritus n̄
haberet querelā q3 vltra fratrem
nō dāf vt. l. fratris. 7 ibi gl. bar.
7 bal. 7 doc. C. eo. 7. l. i. ff. eo. qd̄
nō. q3 l3 adequē pīno ab ite. n̄
tñ p testm 7 ad ipugnādū. testm.

Tam autē. Querela ioffi/
ciosi n̄ h3 locū vbi cō
petit aliud remediū. nec vbi ali/
quid relictū sit. q3 tūc agit ad sup/
plemētū. h. d. 7 ēi posthumi qui
nullo alio iure venire pnt. de in
officioso testamento agere pos/
sunt. h. d.

Additio hodie autē non pos/
sunt ex hīdari vt sepe supradictuz
est. Nō q3 ēt institutio d̄ filio
facta in re certa. excludit eum a
querela quia agit ad supplemen/
tum.

¶ Quid hic dicit nāles. sup/
ple et ltim. nā nāl tū nō
agūt i bōis patris sz mris. vt. ff.
e. si suspecta. §. i. Adoptati sz
nre gñōnis diuisionem. i. ab auo
materno vel pino. Adoptati
i. arrogati qui hñt quartā ex cō/
stitutōe diui pii. vt. ff. e. pap. §. si
quis ipubes. Itē adoptati si auo
paterno dati sūt. vt. C. de adop.
l. cū adoptimus. r. §. de adop. §. sz
hodie. Qui alio iure venire
pñt. vt titulo donatōis vl' legati
vt. j. e. §. pe. vel q. corz filii l' sui
sunt instituti. vt. ff. e. nihil. tales
excludunt a querela. Et si min⁹
q. quarta fuerit eis relictū. tunc
ad quartā agere pōt. s. ad supple/
mentū vt. j. pii. §. Quid hic di/
cit testō relictū ē. intelligit. s. iu/
re institōis si testamētū facit. vt i
auch. vt cū de ap. co. §. aliud. sed
si aliā voluntatē facit sufficit quo
quo relictū titulo. vt i auch. d. tri.
r. le. §. i. Cōstō de qua hic ha/
bet. C. e. l. oimodo.

Quod deest filio vel filie d le
gitima. hoc bōi viri arbitrio sup
pleri d. C. e. l. sancimus. i. pinc.

Additio. Anum tene ment i
q. licz soror renūciat fratrib⁹ he/
reditatē paternam. r. pmittat am
plius aliquid non petere. tunc ni
si expresse adiciat non petere legi/
timā vel supplementū ltime. pote
rit non obstāte deā renūciatōne
petere ltimaz vel supplementū le/
gitime. vt ē casus. r. ibi oēs doc.
i. d. l. si quādo. §. r. generaliter.

C. e. qd bñ nō. vt scias compone
re dictas renūciationes cū opus
erit.

¶ Tutor. Tutor le/
gatum petē
do noie pupilli no repellit a que
rela. Idem si querelam nomine
pupuli gerit qui nō amittit lega/
tū sibi relictū. h. d.

Additio. Nota q. filius non
videtur approbare testamētū pa
ternū. licz tutorio noie tutor pe
tat legatū dari pupillo. Itē nō.
q. quis pñtādo patrociniū d testa
mētū. vt tutor non puaat lega/
to sibi fecō.

¶ In hoc. §. testōr extrane
um instituit r. filium ex/
heredauit. r. cuidaz pupillo exstē
ti in tutela filii sui legatum reli/
quit quod petuit filius nomie pu
pilli sui. non tamen ppter hoc re
pellit a querela suo noie. Secus
esset si iste filius esset aduocatus
vel procurator. r. peteret legatū
nomine clientuli. ff. eodem. l. si.
primo rñso. Et ratio differentie
est quia illa officia sunt spōntanea
vt infra man. §. mandatū. sz offi/
cium tutele ex necessitate suscipi/
tur. vt. ff. de turo. r. cura. da. ab
his. l. nec non. r. necessarij d. geru/
tur. vt. ff. d. ad. tu. l. i. i. pii.

Ratio dubitandi fuit in hoc
texu. nam videbatur paternam
iudiciū approbasse. r. sic nō pos
se postea querela agere. nihilomi
nus pōt vt hic dicit.

An ver. s. si ex pterario, testor
filium suum exhibuit pupillum. et tu-
tori quem ipsemet pater filio dabat. le-
gatum dimisit. s. ergo agit de inof-
ficioso nomine pupilli et succubatur tunc
ad legatum admittitur et ita non. ar.
ex hoc et superiori ratio. quod quod aliquid
agit interdum non ut ipse. s. ut ali-
quid simile. ff. de adop. l. si pater. s. qui
duos et ff. e. l. si heres. s. si cum si.
Additio. an autem acceptas legatum
sibi factum videatur approbare testa-
mentum vide late bar. in l. post lega-
tum in pun. ff. de his. qui. ut idig.

Igitur quarta. Sufficit quod
filius habeat unam
quarta quoque relictum titulo ad
hoc ut excludatur siue sit unus siue
plures. h. d. Additio non. quod le-
gitima tunc hanc legum erat quarta
hodie vero est tertia. ut in aut. de
tri. et se. s. i. col. iii.

El. Item. s. ut d. s. s. hec ita.
s. e. ubi dicit et si minus
quarta bene non agit querela. s. ad
supplementum. s. hic loquitur de iure
antiquo quod erat ante iustinianum. s.
C. eo. l. cum queritur et ff. eo. l. pater.
s. quoniam autem quarta loquitur secundum tempus
iustiniani per. l. omnino. C. e.

Item hodie si pater facit testum dicit bene
re iure institutio ut in aut. ut cum
de ap. co. s. aliud. si vero alia sit
voluntas sufficit quoque relictum ti-
tulo ut in aut. de trien. et semis. s.
i. Quod hic dicit donata causa
mortis vel inter vivos putan-
tur et intelligi debet si ea condi-
tione data fuerint ut hec donatio

inter vivos in quarta putatur
ut. C. eo. l. si quando et s. gene-
raliter et hoc subicit.

Legittima olim erat quarta il-
lius quod quis habiturus esset ab in-
testato. C. eo. l. parentibus et l. cum
queritur hoc tamen hodie iure autem
tutorum mutatum est ad trientem ut de
tunc tertia si sunt quatuor vel pau-
ciores. si vero plures sunt filii ex
heredati habens dimidiam ut in
aut. de tri. et se. s. i. que est. C. eo.
aut. nouissima. Et non. finem huius
tituli nam quidam dicunt hunc titu-
lum hodie non habere locum nisi inter fra-
tres. tunc ipsis personis institutis et
hec sunt opinio mar. per autem. l. s.
C. de lib. pte. et aut. ex causa. sed
nos dicimus quod habet locum ut olim
quod plene diximus in aut. ut cum de
ap. co. s. aliud. et d. aut. ex causa nu-
si quod quidam capitula in. d. aut. cer-
ca querelam sunt inouata. ut quod olim
non transmittitur ad heredem etiam
suum nisi esset preparata. ut ff. eo. po-
sthumus. s. si. et l. seq. hodie hic
ad suum heredem. ut. C. eo. sanc-
mus in si. Item olim quarta da-
batur hodie triens vel semis ut di-
ctum est. Item olim filii se gratos esse
probabant hodie heredes probant
ipsos ingratos. ut. C. eo. l. omni-
modo. Item non. hunc titulum loqui de
gratis filius si enim essent ingrati
nihil teneretur eis pater dimittere
ut in aut. de h. et fal. s. exhibito-
res et in aut. de immen. donatio.
s. finali. Et sunt cause quatuor/
decim quibus filii exhibentur et septem

quibus p̄ a filiis. vt in aut. vt cū
de ap. cog. §. causas 2. §. hic digi/
mus. 2 tres qbus frater a fr̄e vt i
aut. de nup. §. ingratitudine.

Additio nō ultimo q ad hoc
vt h̄cat locū q̄rela iofficiosi de iu
re nouo. necesse ē q filius exhere
de f. vel p̄tereat a m̄re vel a pa
tre. 2 inserat cā. que cā si nō fue
rit. p̄bata p heredē. tunc rumpit
testm̄. per q̄relā als si cēt exhere
datus nulla expressa cā. vel exp̄ssa
cā. que de p̄nti apparet falsa tunc
testm̄ nō querelat. s̄z ē ipso iure
nullū aut. ex cā. 2 aut nō l3. C. de
li. p̄te. 2 ita q̄cludit ibi bar. 2 i. l.
i. ff. de testa.

De h̄dū quali. 2 differētia.

Quia h̄des de quibus. s̄. di
ctū ē diuersi sunt ideo. vidēdum
est de eorū differētia 2 qualitate.
i. de eorū differēti qualitate.

Heredes ^{autēz.} ^{seru⁹}

pprius heres a dño in/
stitutus dicit̄ necessarius. qz est
heres velit nolit. bōa tñ que post
mortē dñi querit. ppria reseruan
tur. h. d. Heredes aut. aut ne
cessarij dicunt̄. aut sui 2 necessa
rii. aut eīnei. Necessarius heres
est seruus h̄s institutus. Ideo
sic appellat̄. qz siue velit siue no
lit. oio post mortē testōis. p̄m⁹
liber. 2 necessarius h̄s sit.

Unde qui facultates suas su/
spectas habent. solēt seruū suū
p̄rio aut sō. aut vltiori gradu
heredē instituire. vt si creditori/

bus satis nō fiat. potius eius h̄/
dis bona q̄ ip̄sius testōis. a cre
ditoribus possideant vel distrā/
bant. vel inter eos diuidant.

Pro hoc tñ incomodo illud
ei cōmodū p̄stat vt ea que post
mortē p̄m̄ sui acq̄sierit ip̄s re/
seruant. 2 q̄uis bona defuncti nō
sufficiāt creditoribus. itēz tñ ex
ea cā. res eius quas sibi acq̄sue
rit nō veniunt.

Si. Ad hoc vt q̄ sit h̄s ne/
cessarius. opz q̄ sit seru⁹
testōis ipe testamētū. vt hic 2. ff.
eo. l. si alienū in p̄nci. itē a tēpo
re mortis vt. s̄. de h̄. m̄li. §. suus.
itē q̄ nō sit alteri legatus. tūc. n.
legatario q̄reret h̄ditatez. 2 ipe
eius cēt. nisi idē seru⁹ sibi subli
tutus cēt h̄s 2 l. ber. vt. ff. d̄ p̄n.
sub. l. si. §. i.

Proinus. i. statiz 2 si qdem
pure institut⁹ ē a s̄ipō libertatē
q̄secut⁹ v̄z. vt. ff. de acq̄. h̄. l. ex
pte 2. ff. de h̄. m̄li. l. si sub q̄di.
§. si. 2 ē ignozās. vt. ff. si cer. pe.
l. eius qui. 2. ff. de testa. l. eius q
iudiciū. Seruus si cēt institu
tus sub hac q̄di. si vellet illa v̄ba
faciūt eū volūtariū. s̄z i cēncō nil
operant̄. vt. ff. de q̄di. m̄li. l. v̄
ba. 2. ff. de h̄. m̄li. l. cornelius.

Utile ē defuncto vt pon⁹ bo
na sua a creditoribus vendantur
noie serui q̄ noie suo. 2 hoc ne d̄
functus iniuria afficiat vt. s̄. qui.
ex ca. ma. nō pos. §. i. m̄ si.

In hoc q̄ dicit hic de acq̄si
per seruū post mortē dñi intelli/

giſ de queſiō añ aditā hēditatem
vt. C. ad fill. l. cū fillamianuz vel
certe hic p̄tinus videt̄ adita hē/
ditas. 7. d. l. cū fillamianū i alio ca
ſu loquī. ¶ Itē dñ dicit poſt
mortē p̄oni ip̄oprie dicit̄ qz in/
telligit̄. i. qui cēt p̄onius. ſi eſſet
liber in vita illius.

Bona p̄ ſuū poſt mortē p̄o
ni acquiſita ipſi reſeruant̄. ſepa/
tīde impet rata. i. niſi incepit ad
miniſtrare. nō poterit poſtea im
petrare ſepatiōem. niſi ſit minor
ff. de minor. l. ait p̄or. §. nō ſolū
quo cāu tñ. ſ. cū ē minor ſepatio
nē ipetrabit. ēt ſi iā attingit hēdi/
tatē. nō aut ab hēditate ſe abſti/
neat. vt. ff. de acqui. hē. l. neceſſa
ri. §. ſi. ¶ Nō veniūt. i. n̄ vēdūt.

Sui autē. ^{alius quez} filius v̄l
nemo p̄cedit in pt̄ate dñ ſuus he
res 7 neceſſarius. 7 ſuus iō dñ. qz
eſt quaſi dñs in vita p̄is. neceſſa
rius iō dñ. qz idem de iure civili
heres eſt. h. d.

Bl. filius p̄ emancipatiōem
dñ definere cē ſuus hēs. ſz
hoc ip̄oprie. qz viuo p̄. c. nō fuit
heres. ſz dicit̄ definē q̄tū ad id
qđ futuz erat. ſic 7 alō. vt vluſz.
quēad. ca. l. iii. §. definere. Si
filius 7 nepos erāt in pt̄ate aut.
emācipato filio nepos ſuccedit i
p̄mū gradū ſuitaq. ita qz ad ſuc
ceſſiōem nepos ex filio emācipa
to vel alio filio p̄mortuo admit/
taſ. 7 filius emācipat⁹ repellaſ.
7 hoc iure civili qđ nō cognouit

emancipatos. qz erāt capite mi/
nuti vt. j. de hē. que ab inte. §.
emācipati. de iure aſit p̄orio ſo
li filii emancipati admittunt̄ nō
nepotes. d. §. emācipati. ſz p̄ edi
ctū de giungendis cū emācipato
liberis admittit̄ ſil fil⁹ 7 nepos
vt. ff. de giungē. cū emā. lib. l. i.
ſo. rñſo qđ edictū. ſ. qz ſil nepos.
cū p̄e vel ſre p̄is admittat̄. lo/
cum hodie nō hēret. cū ſit ſubla
ta oīs dñia q̄ olim ſiebat occaſio
ne emācipatiōis. vt in aſit. d. hē.
que ab inte. §. i.

¶ Nō filiū cē domesticū p̄i. 7
alii multi domestici ſunt vt. C. d
his qui ad ec. gfu. l. p̄nti. §. ſane.

Filiū ēt viuo p̄e quodāmodo
domini rerum paternaruz exiſti
mantur ex artificio iuris civilis
qđ fingit eādē p̄ſonam patrez
7 filium. C. d. impuberum 7 alius
ſubſtitutio. l. ſi. Item eandē
vocem vtriuſqz. j. de mutilibus
ſtipula. §. ei qui. Item etiaſ ideo
videtur dominus. qz in illis bo
nis patris alitur. ſicut ipſe pater.
7 ſicut vxor domina dotis. 7 di/
citur habere poſſeſſionez. vt. C.
de iure do. l. in rebus. 7. C. qui
po. in pig. l. ſi. Ita ēt poſſionem
viuo p̄e. videt̄ hēre filius. vt. ff.
pro here. l. ii. in ſi. hic ē qz ſola ad
miniſtratio. dicit̄ t̄p̄ſire ad filiū
cū pater mori. vt. ff. de li. 7 po.
l. in ſuis. ¶ Pretor dedit filius
in pt̄ate poſitus beneficium abſti
nēdi 7 permisit ne ipſi filii habe
ant adire pretorem. ſed ſufficit ſi

se nō inmiscant. vt. ff. de acquir. hī. l. ei qui. r. C. vt se ab hī. ab. l. 1. Ad d. Ad q. l. 3 filius se ab/ stineat ab hīditate patris. nō tñ pp hoc pōt effect⁹ fuitat⁹ qui re/ spiciūt ei⁹ fauorē. Idio si in tali testō fuit dat⁹ tutor filio nō ob/ stāte q. filius se abstīnuīt. nībilo/ min⁹ vigore fuitat⁹ gfirmat⁹ tute/ la. vt. l. si nemo. ff. de. tes. tu. r. ita cōiter tenet⁹ l. 3. Ra. dicit obsta/ re. l. si filius qui patri. ff. de vul. r. pu. q. ibi expectat⁹ aditio. Scōdo fuitas gfirmat⁹ tabulas pupilla/ res. vt. d. l. si filius patri. qd ē ve/ rū qñ fili⁹ ē solus institut⁹. r. ei ex/ neus ē pupillari substitut⁹ r. fili⁹ abstīet. vt. l. iul. ff. de acquir. here. secus si fili⁹ abstīet. r. alteri filio exhibito sit datus substitutus. q. talis substō nō gfirmat⁹. q. cēt dānū fili abstinēt. q. si testm rū/ pte pōt succedere ab intestato fra/ tri exhibito ispicit⁹ ergo vix vti/ le sit fratri abstinētī an n̄ s̄z bart. r. doc. Tertio fuitas opat⁹ trans/ missionē hereditat⁹ ad quoscūqz. vt. l. ex militari. §. si. cū. l. seq. ff. de tes. mi. r. l. lucius. de iure fisci. nisi dederit sibi substitutū vulga/ rē. vt. l. si filius hīs. d. li. r. po. vī coheredē exneū nīhil opat⁹ i hīs que depēdēt ex testō. vt. l. apud iul. §. idē iul. ff. ad treb. Secus i aliis que n̄ depēdēt ex testō. vt. l. iii. C. de iur. deli. Et q. datio sub/ stituti vulgaris tollat fuitatē cōi/ ter tenet⁹. r. fa. l. qui fūdū. §. qui filium. ff. ad. l. fal.

Ceteri qui. Qui non ē i pte moriet⁹ tpe mori dī hīs exneus. h. d.

Ceteri qui testōis iuri subie/ cti nō sūt exnei hīdes appellat⁹. Itaqz liberi quoqz nri q i pte nra nō sūt hīdes a nobis instituti extranei hīdes nobis vident⁹. q. d. cā r. qui hīdes a mīe instituun/ tur eodē numero sūt. q. scie i po/ testate liberos n̄ hnt. Seru⁹ quo/ qz hīs a dño institut⁹ post testm factū ab eo manumissus. eodē nu/ mero hī.

Sl. Seru⁹ post instōez a dño manumissus hī loco hī/ dis exnei q. iste n̄ sequit⁹ vtrum/ qz. l. libertatē r. hīditatē ex testō dñi qd ē necesse vt sit necessarius vt. d. de here. liti. §. si verō

In heredit⁹. Idēs extrane⁹ trib⁹ tpe⁹ vī cē capax vī tpe mori testōis r. aditōis r. tpe gdati testi. Incapacitas at medi/ tpe nō nocet. r. testi factio capie i actiua r. passiva significatiōe. h. d. Ius heredi eo magis tpe i spiciēdū ē quo acquirūt hīditatē medio at tpe inter factū testamē tū r. mortē testōis. vī gditōez in/ stitutōis exntez mutatio iuris n̄ nocet hīdi. q. vt dixim⁹ tria tpa ispicī debēt. Testi at factiōne non solū is hēre vī qui testm fa/ cere pōt s̄z et qui ex alieno testō l. ipse capere pōt vī alii acquirere l. 3 nō possit facere testm.

Sl. Factio testi hic capie pas/ siue. i. vt possit. cape ex te

flamēto. qđ p̄t facere qlz excepā
quibsdā q nōnt .j. ti. i. s. legari

Servio instituto inspicit plona
dñi. s. d. h. r. insti. s. fuus pluriū.

Ad Datatio iur' scā medio tpe
nō nocet. vt qz medio tpe efficiat
nō capax. dū tamē his trib⁹ tpi-
bus capax iuenit. vt hic. 2. ff. de
hī. insti. l. 3. si i 2di. §. solemus. 1.
l. si alienū. §. in cēsis. Et l. 3. vi-
deat⁹ 2. ff. de acq. hī. l. si suus ei⁹.
tū qz ibi suus i fuitute nō diceba-
tur capax. id pīcipalr erat ex pso-
na dñi. nā dñs erat nō capax. vñ
eo manumisso nō nocet ei manu-
missio cū psumat nūc sicut 2 tūc
fuerat capax. Ad hic dī ispci
debere tria tpa. itellr i hīde cē-
neo. 3. i suo 2 necessario exigitur
vñū 3. Jo. s. tps mori. vt. s. e. §.
fi. vñ 3. Jo. et tps testi ispicit.
tps at adite hīditatē nō inspicit.
qz statiz sūt hīdes pfe mortuo. s.
de iure ciuili. vt. ff. de suis 2 le. l.
i suis. In necessariis at tū duo
tpa ispicit. s. testi 2 t mori. vt
ff. de here. insti. l. si alienū. i. rñ. 2
l. seruū.

Extraneis ^{at. Ene} is hñdiz
bus facultas libera ē adire l'repu
diare. nisi semel fuerit hñditas
adita qz nō pōt repudiari nisi a
minore. Hodie vō pōt hīs sine
deliberatōe cōficiēdo inuēctariuz
secure t sine dāno adire hñditate
h. d. Ad d. nō q' iste tex. semp
ad hoc allegat q' immiscere ē suoz
t adire cñecorū. s; alii abutuntur

⁊ tñ ē adire in cñeo qñtū imisce
 re i suo. vt. l. cū bōis. ff. d. acquir.
 here. Itē nō q̄ qui adit cū bñ
 ficio iuctaru ⁊ illius solēmritatem
 obſuat in tñ teneē quātū ē i he-
 reditate ⁊ nō tenere i plus.

Ad hic quatuor pportionabi
lia. s. imiscere ⁊ abstinere q̄ duo p
tinēt ad suos hīdes. Itē adire ⁊
repudiare. q̄ duo p̄tinēt ad extra
neos vt hic dī. Sꝫ qñqꝫ suis dī
cīf adire ⁊ repudiare. vt. C. d̄ le
here. l. defunctus. Eñe⁹ pōt
deliberare petito tpe ⁊ indulto a
p̄ncipe isra annū deliberatōis.
ab aliis aut iudicib⁹. j. nouē men
ses. Et nō nisi semel peti pōt. vt
C. de iure deli. l. sancimus. §. sed
hoc quidē. Add. nō p̄ intelle
ctu glo. q̄bdaz ē tps tributū deli
beratōi a lege. ⁊ hoc ē ānale. l. cū
antiquioribus. C. d̄ iure deli. q̄
daz ē tps impetratū ab hoīe. ⁊ h
ñ quidē ipetraf ab impatore est
ānale. qꝫ impator ē lex vna i ter
ris. vt in aut. d̄ gñli. §. fi. Si ve
ro a iudice inferiore ē nouē men
siū. d. l. scimus. §. sed hec quidē.
d̄ iure deli. Et lꝫ lex tribuit ānū
nō tñ frustra dilatio petif ab ho
mie. qꝫ tps āni datus a lege cur
rit a tpe mortis. tps āt tributum
ab hoīe currit a tpe gcessiōis. Et
hoc tps relinquit iudicis arbi
trio. ar. l. i. in fi. ff. de iure delib.
dūtū nō sit minus tps cen. ū die
ruz. d. l. ii. ff. eo. Admōz licz
posset restitui p̄ additionē vl̄ im
gationē. hoc tñ dꝫ intelligi nisi cēt

4.
vſus iure cōi. vt. ff. de mino. l. ve
rum. §. ut nō reſtituūt. Ad d.
nō itellige tñ ſi minor fuerit vſus
cōi iure. i. iure quo oēs hoies vſu
tur. Jus. n. cōe dictat hēditatez
aditā non poſſe repudiare. ⁊ ſi il
lo iure minor vteret reſtitueret
Sed intellige iure cōi. i. eo iure
quo quilibet diligens pſa. vtiſ.
tūc. n. n. reſtituūt qz rē ſuā ſobrie
gerit. vt. d. §. ut nō reſtituūt.

Itē ſi minor iurauerit in ſtra
ctu nō reſtituūt. vt m. l. frederici
hac edictali. ⁊ in aucq. d. pa. te. §.
ſacrā. Ad d. de materia iura
mēt preſtitū p minorem. vide hic
per. d. Jaſonē i addi. Al duerten
dñ at ē ad formā iuramētū. qz ſi
iurat nō petere reſſonē rōc mino
ris etatis vel alia quacūqz cauſa.
tūc oio ſibi preiudicat. Si at ſim
pliciter iurat. tūc tale iuramētūz
facit eū maiore tñmō. vt notat
gl. i. d. l. ii. C. de reſcin. vē. nō tñ
operatur quin de iure poſſet pe
tere reſidū pzeii. ſi ē leſus vltra
dimidiā Pretor ſuccurrit mi
noribus p bñficiū reſſonē in ſte.
vt. ff. de mino. l. aut ptoz. §. ſi he
reditate. Ad d. abet mentio de
iſtis. ll. adriani ⁊ gordiani i. l. ſan
cimus. i. p m. C. de iure deli.

L dñs Juſtiniani pſtitit bñfi
cium heredi ne quis graueſ pp
improuiſuz debitū. vel ēt puiſuz
ſi non ē ſufficiens hēditas. vt. C.
de iure delibe. l. ſancim⁹. §. ex oi
bus. ⁊ hoc facio inuētario ſi res
pntes ſunt infra tres meſes ſi

abſuerint. j. annale ſpaciū. vt. C.
de iure deli. l. ſancimus. §. ſināt
dubius. ⁊. §. ſināt i locis. Ad
ditio. materiā inuētariū vide hic
plene per do. Ang. Act⁹ gra
uamen aditōis erat qz tenebatur
inſolidū oibus creditoribus ⁊ le
gataris ēt ſi excedant meſuraz
hereditatis. vt. C. de iure delib.
l. ſi. §. ſi vero poſtquā. Si at pe
tit tps ad deliberandū ⁊ fecit in
uentariū. creditoribus quidē te
neſ inſolidū. ſz de legatis detra
hit ſalcidiā. ſine adierit hēditatē
infra deliberatiōis tps ſine nō.
S3 ſi nō feciſſet inuētariū oibus
inſolidū tenereſ. vt. C. de iur d
lib. §. ſināt hoc aliquis. ⁊. §. ſi qz
autem.

Item extrane⁹. Idēs dñ
adire gerendo ſe p
herede i aliquo actu vel nuda vo
lūtate vel re vel verbis declara
ta. ⁊ ita pōt repudiare vñmō ſc
at hēditatez ſibi delataz qñs ſit
mutus. h. d. vſqz i ſi. Ad d. nō
q aditio hēditatis cōſiſtit i nuda
pura ⁊ ſimplici volūtate. Item
nō q nō ſufficit pbare q hīs te
tigit aliquid hēditariū vt vicas
ipſū adire. niſi geludas q vt hīs
tetigit. ſa. l. gerit. ⁊ qd ibi notat
bar. ff. de acqui. here. Itē nō q
ad hoc vt hīs poſſit adire opz q
ſciat teſtōrē mortuū ⁊ ſe hēdē in
ſtitutū ⁊ ſibi delatā hēditatē. vt
hic. Plura alia exigūt de qb⁹
p glo. ⁊ bar. in. l. is pōt. ff. d acq.
hē. Itē nō q ſic nuda volūtate

pōt adiri ita dñia pōt repudiari. Itē nō q̄ surdus ⁊ mutus pos-
sunt adire hēditatē si intelligant
quid agūt lz testari non pñt. vt
hic. ⁊. l. muti. ⁊ ibi bar. ff. d. acq.
here. ⁊. l. discretis. C. qui tes. fa.
pos. ⁊ dixi. s. qui. nō ē p. fa. te. s.
mutus.

Pro herede autē ge-
rere videt̄ quis si rebus hēdita-
riis tanquā hēs vtat̄. vel vēden-
do res hēditarias. aut p̄dia colē-
do locādo ue. ⁊ quoquo modo si
voluntatē suā declarat vel re vel
verbo de adēda hereditate dū
modo sciat eum. in cuius bōis p
herede gerit testatum intestatuz
ue obisse. ⁊ se ei hēdem cē.

Pro herede enim gerere est
p dño gerere. veteres eim here-
des pro dñis appellabāt.

Sicut. n. nuda volūtate eñe
us hēs sit. ita dñia destitūtōe statī
ab hereditate repellit̄.

Eum qui surdus vel mutus
natus est vel postea factus. nihil
phibet p hēde gerere ⁊ acquire-
re sibi hēditatem. si tamē intel-
ligat qd agūt

Bl. Heres nuda voluntate
pōt adire vocatus vel ex
testō vel ab intestato ad lūmā he-
reditatē. s. iure civili. q̄ aliō iure
p̄tono. tunc. n. necesse hz corā p̄-
tore agnoscere. vt. C. de iur. dñi.
l. i. ⁊. l. pubere. ⁊. l. suū. ⁊. C. qui
ad. ad bo. pos. l. vl.

Sigs aliqd p hēde l' vt heres
gestit. tunc volūtate illā declarat
vt hic nisi p̄tellec se hoc non vt

heredem facere vt hic. ⁊. ff. de ac-
qui. here. l. p herede. i. p̄m. ⁊. l.
gerit. Et si ab actu incipias. re-
quirit̄ etiam voluntas. vt. C. de
iure delibe. l. potuit. ⁊. ff. de acq/
ren. pos. l. quēadmodum.

Ad d. Itē qd hic nōt gl. i. l.
gerit. ff. de acqui. here. ⁊ illā ibi
sequit̄ Bar. Et fm hanc gl. nō
sufficit nuda volūtās nisi fuerit
extrinsecus declarata.

Ad hoc vt hēs videat̄ adire
requirit̄ q̄ sciat se hēdem esse ēt
pure. nam si sub gdi. non potest
ante existentem conditionē adi-
re. vt. ff. de acqui. heredi. l. is q
heres. Sunt etiam alia necessa-
ria scilz vt liber sit ⁊ sui iuris qui
adit. al' non poterit nisi iussu p̄-
tris vel dñi precedente. ff. e. sigs
mibi. s. iussum. ⁊. l. quoties. Itē
opz q̄ sit p̄pos nientis. vt in fine
huius tituli. Item q̄ sit maior.
xiii. an. al' non pōt adire. vt. C.
de iure delibe. l. potuit. ⁊. l. si in-
fanti. Item q̄ sciat mortuuz esse
testatorem alias non potest adi-
re. vt. ff. de acqui. here. l. is qui
heres. s. si quis dubitet. ⁊. l. qui
hereditatem. ⁊. l. neminem. ⁊. l.
qui superstitis.

Item certus de conditiōe te-
statoris esse debz. vt. ff. de acqui/
rē. hē. l. hēs. s. si. ⁊. l. seq.

Heres idest dominus. ff. ad
l. aquilam. l. item mella. s. lege
aquilia.

Item teuthonici dicunt hēre
idest domine.

Sicut voluntate h' s efficit do-
min^o. ita 7 p'etaria disinatione
d' repudiare. dummō 7 hoc actu
extrinseco declarē. s3 tñ ar. 5. ff.
de pecu. l. e. l. nō statim. De/
mēs 7 furiosus nō intelligit se p
h'ede gerei vt hic ibi. si tñ itellit.

De legatis.

Supra visum ē de testamēt.
7 sic de toto vli. verū qz legata i
testis relinquunt. sequit̃ videre
de iphis veluti de re p'iculari. vñ
ponit rubricā d' legatū. Additio
7 ē hec o tex. quā i nigro pōit. qz
idē vult in effectu.

Est hec videamus.

Legatū ē donatio qdā
a defūcto relicta 7 ab h'ede p'stan-
da. qd l3 oliz cerū verbis forma-
libus cōcipere. 7 eius multiplex
ēct spēs. hodie tñ circūscripta v
borū solēitate. legatorū vna est
natura. ex qbus tres oriunt̃ actio-
nes. vna p'sonalis ex testō. rei vē-
dictio. 7 p'p'othecaria. 7 materia
per diuisionē ē tribuēda. vt me-
lius intelligat. 7 intellecta memo-
rie p'seruet. h. d.

Quz quoz erant genera le-
gatorū 7 vnicuiqz erat data certa
forma verborū. s. per vendicatio-
nē. Vlo. puta si dicat legatario.
vēdica tibi talē rem. Itē p dāno-
tōem gl. puta dicat h'edi. dāno-
te illū ere alieno liberare. Itē si/
nēdi mō. gl. vt si dicat finite illū

hic talē rē. Item p p'ceptiōez gl.
vt si dicat vni h'edi p'posito rē il-
lā. i. añ ptem capito vt. ff. eo. l. si
a pluribus. Voluntatibus po-
tius q' verbis ē inferuēdū.

Additio nō q' tātū iporat le-
gatū quātū donatio. 7 sic legatū
est ex mera cā lucratua. 7 affert
merū q'modū. vt. l. si h'editat. ff.
man. Itē nō ibi validiores q' ma-
gis reus 7 factis q' vbi lex ipo-
sita esse credat. 202. l. n. i. h. C.
2ia de leg.

Et loquimur. l. locuti su-
mus. 7 sic tēpus pro tpe
ponit. vt. C. de msa. l. si possido
nū. Figure. i. forme vel ptes
successionū p vniuersitatem sunt
quatuor. s. per successiōem ciuile.
per p'roxiā. p arrogatōem 7 per
adiectiōem cōseruāde libertatis
cā vt. s. per quas per. no. ac. s. si.
Olm legata nō debebant ni-
si relicta in testō. 7 post h'edis in-
stitutiōem. s3 hodie cōtra i vtro/
qz. vt. j. de fideicomis. h. s. p're-
rea. 7. j. eo. s. s3 nō vsqz 7. s. añ.

Sunt tres donatōes. ff. e. l. i.
7 bñt hec a donatōe cā mortis. vt
s. de dona. s. i. in fi. Item a do-
natione inter viuos. cum lega-
tū renocari possit vsqz ad mortē
vt. ff. de adi. l. e. l. iii. i. h. sed in do-
natione inter viuos nō est ita vt
s. de dona. s. 7 alie. Itē vñt le-
gata ab h'editate cū legatū sit sin-
gulare 7 sine onere. illud vō vni-
uersale. 7 cū onere vt. ff. man. l. si
h'editatē. 7 ar. ff. de edē. l. quedā.

§. nihil. *L*esō Iusti. §. q̄ hic
hī. C. cōia de le. l. i.

*L*ugubratio. i. vigilatio ma-
xime nocturna. Mā fm phōs lu-
na dī hēre radios lugubres. sed
sol claros. sicut in auq̄. vt ind. si
ne quo. sus. in prin.

*I*nterdū nō ē validior volun-
tas q̄ scriptura. vt. ff. de vsuf. le.
l. si alii. 7. ff. de supel. le. l. labeo.
Et qđ in tex. dicit q̄ val. d. oī sit
voluntas q̄ scriptura. hoc ē vcz
vt. ff. e. l. cū pī. §. cum ip̄fecta.
7. de le. u. l. iii. Et hoc nisi tal' vo-
luntas sit ip̄sibilis vel p̄brosa
vt. j. e. §. si. vel inepta. vt. ff. e. l.
suo alieno. §. si. *A*dd. nō. ex
hac glo. q̄ lex generalr loquēs re-
cipit restrictionem d̄ habilitate.
2cor. gl. in. l. i. §. nūciatio. ff. de
op. no. nū. 7. in. l. vt gradatim. §
sed si lege. ff. de mu. 7. ho. 7. bar.
late i. l. oēs populi. *L*egatus
pōt peti p̄ actionē p̄sonalē. i. actō-
ne ex testō. Itē p̄ actionē in rem
i. p̄ rei vendicatōnē. nā recta via
transit dñum rei legatē in lega-
tarium. vt. ff. de fur. l. a nicio.

*A*dd. dic q̄ dñum rei testō-
ris legatē pure nō sub conditōe
transit fice a morte testanē. s̄ ve-
re ab adita h̄ditate renocabili-
ter tñ. vt. l. si tibi hō. §. cum ser-
nus. cum ibi nō. per glo. 7. doc.
ff. de le. i. qđ ē verū si acceptat. vt
l. si quis ita. ff. de cōdi. insti. Se-
cus si repudiat q̄ hī ac si legatū
factū nō cēt vt. l. suum filii i. pī.
ff. de le. i. Et fructus rei legatē p̄-

cepti post mortē testōris 7 aī adi-
tā spectāt ad hereditatē. l. q̄ suus
cū gl. ff. de le. ii. s̄ facta aditōe de
bēt legatario restitui. vt nō. glo.
in. d. l. q̄ suus. fa. l. hunc scriptu-
re. in prin. ff. ad. l. aquil. 7. l. que-
situm. §. pe. ff. de le. i. Et hoc seq-
tur bar. in. l. seruo legato. in pī.
ff. de le. i. Itē legatarius p̄t pe-
tere legatū p̄ actionē hypothecar-
iā. s̄ in rebus aliis defuncti. Et
nō q̄ si legatum sit in spē 7 sit res
testōris competunt iste tres actō-
nes. Si in genere vt suum cōpe-
tunt due. s̄ testi 7 hypothecaria.
*I*n aliquo tñ casu competit tātū
vna actio. s̄ ex testō. 7 vna excep-
tio vt si lego debitori liberatōez
vt. ff. de li. le. l. q̄ mihi. 7. ff. vt in
pos. le. l. i. §. si debitori. Si autē
sit res aliena due tñ competunt
s̄ p̄sonalis 7 hypothecaria. vt. C.
cōia de le. l. i. Mō tñ omnib' agit
idest actōe in rē 7 ex testō s̄ vna
quā elegerit. vt. ff. de l. ii. l. cū fi-
lius. §. variis. Et l̄ legatari' sit
dñs tñ personali aget rōne pos-
sessionis. vt. ff. de tribu. l. ii.

*D*erpensum. i. deliberatum
quasi p̄p̄se pensatū.

*Q*uiz legata erāt magis restri-
cta q̄ fideicōmissa. q̄ non pote-
rant deberi nisi ex testō. vt. j. de
fideicō. h̄. §. preterea. S̄ etiā si
fideicōmissa poterant deberi ab i
testato. vt. j. de fideicō. h̄. §. p̄te-
rea. vel dic q̄ debebāt ex volūta-
te magis q̄ ex solēnitate testi.

*L*egata 7 fideicōmissa sūt exe-

quata quātū ad finēz et pētū non
qētū ad verba. nā nō dō hodie lega
taria libertas vlt hēditas l3 fidei/
cōmissaria appellat. Itē pp lega
tū nō cogit quis adire. s3 pp fi/
deicōmissū vlt sic vt. j. ad. l. fal. §
ex diuerso. 2. ff. ad treb. q3 pote/
rat. 2. j. § fideicō. h3. §. s3 si recu/
set. Add. dic q3 legata pticula
ria nō equipant fideicōmissis vli
bus. nec cōtra legata vlia fidei/
cōmissis pticularibus. s3 pticula/
ria pticularib3 et vlia vlibus. vt
doc. in. l. i. ff. deleg. i. Cetera dic
vt ibi p gl. 7 doc. in. l. i. 2. ii. C.
cōtra de le. Legato decrat i tri
bus. vt. j. c. §. post mortē. 2. j. de
fideicō. h3. § pterea. 2. j. § singu.
re. p fi. re. i pti. Ampli3 habe
bat legatū. s. vt necessitate debe/
ret. qd non erat in fideicōmissis
vt. j. § fideicō. h3. in prin. S3
ne in pmiis legum cunabul. per
mixte de his exponēdo studiosis
adol. scientibus. quandā introdu
camus difficultatē. operēpū cē
dugimus interiz prius de legatis
et postea de fideicōmissis tracta/
re. vt natura vtriusq3 iuris cogni
ta. facile possint permixtionē co
rum subtilioribus aurib3 perci
pere.

Non solū. Etia res aliēa
pōt legari et hīs te/
nef cā redimere si pōt et solnere.
al' tenet estimatōnē stare. Et
hoc verū si testōr scit cē rē aliēa.
et agentī incūbit onus pbādi. h.
d. Add. nō q3 pōt legari res

heredis sicut ppria. Itē nō q3 si
legat res que nō ē in 2merno cōi
non debet et estimatio.

Itē nō q3 non valz legatū rei
aliene simpliciter nisi pbeet p le/
gatarīū testatōrē habuisse notici
am rei aliene.

Glo. Si testōr legat rē aliē/
nam op3 q3 sciat aliēnā
al' nō valz legatū vt hic. sed si le/
gat rē ppriā vlt hēdis nihil refert
an sciat vlt ignoret testōr. vt. j. c. §
si quis rem suā. 2. ff. dele. n. l. vnu
ex familia. §. si quis rē suā. Idēz
de re cōi legata fm Jo. vt. ff. eo.
l. v. §. i. 2. ii. Si certe ibi non va
let legatū nisi p ea parte pro qua
nō ē error. Add. nō ergo ex gl.
q3 re cōi legata soluz debet ps q
erat testōr. Idē glo. in. l. iul. ff.
dele. iii. Et ita tenet cōiter doc.
per. l. si domus. ff. dele. i. 2 per. l.
vcoz patrui. C. e. Res aliēa
ēt hostiū pōt legari. vt. ff. e. l. ab oi
bus. §. et fm Jo. Add. dicit
bar. q3 tale legatū valz sub 2di. si
nra efficiat. q3 cuius ē expectatō
et hoc vult bar. in. l. id qd apd. ff.
del. i. Item potest legari res
aliēa ab hostibus capta. vt. ff. e.
l. sius ab hostibus. 2. l. id quod.

Legata re aliēa. hīs cogit
redimere. et hoc spāle pp pceptū
testōr. sic. ff. cōi diu. l. fi. Re/
gulariter tñ 2. C. § 2trahē. ep. l.
inutū. Si heres non pōt rez
redimere q3. ille non vult vēde
re. vlt si vult tñ nimīū petit. p p/
cio. vt. ff. e. l. non dubiū. §. fi. et

dele. i. apud iul. §. cōstat. tunc de
beē estimatio vt hic. Si lega
tur res cuius apud eos nullus ē
cōmertum. vel si ē tñ cū grandi
difficultate non valet legatus vt
hic. 2. ff. e. l. apud iul. §. si. nisi te
stator voluerit dñū manifeste. ff.
e. l. si quis inquilinos. Et nisi in
alio casu. vt si liber hō sibi legē
qui fuerat redemptus ab hostib⁹
quo casu a pignore eximī. vt. ff.
e. l. senatus. §. si. Similit̃ gmer/
tium ē in cōs; non ē ei a quo re
linquē valet vt ipsuz def. l. esti/
matio. vt. ff. e. n. l. mortuo boue
§. labeo. ii. rñso. 7 sic intelligitur
ff. e. l. l. si res. Si autem tñ ei
non ē in prestari d; si ppter su
um delictum vel secte dñer fita/
tē. vt in iudeo 7 mancipio xpia/
no. vt. C. ne iude. xpi. mā. l. i. nō
valz nec estimatio daf. vt. ff. del.
ii. l. mortuo boue. §. l. bo. i. rñ.
7 de ybo. ob. l. multum interest
Si ppter status cōditionē l' cor
pons vicium. vt q; seruo militia
vel homini p̃cto legetur stipen/
diuz cursoris. Si testator scit vi
cium inesse datur estimatio al' n̄.
vt. ff. deleg. iii. l. fideicōmissa. §.
si seruo alieno. 2. ff. e. l. si filius.
§. siquid alieni.

Basilis grece latine domus
regia dicit̃. Inde basilica.

Si testator ignorabat iē cē alie
nā non valz legatū. hoc verū nī
si cōiūcte persone foret relictuz
vt. C. e. l. cum alienam. 7 nisi euz
relinquitur libertas seruo alie

no. vt. ff. de fideicō. li. l. paulus
rñdit.

Si res legata fuerit euicta tñc
aut in sp̃e non tenetur heres de
euictione. ff. de euictio. l. heres.
2. ff. deleg. i. l. si a substituto. §.
heres. sed si in genere siue extra
iudicium siue in iudicio tradita
fuerit legatario stipulanti de eui
ctione agit. ac si nihil sibi datum
esset. si est extraneus scilicet iste le
gatus. vt. ff. eodem. l. si dom⁹
§. primo. 2. l. non quecumq;. 7 d
lega. iii. l. qui concubinam. §. si
heres. 2. ff. de euic. l. heres. Si d
iunctis est legatarius. vt si vni
de fratribus est prelegatum non
agit ne crescat inuidia inter eos
vt. C. de bo. que libe. l. cū opz. 7
ff. dele. ii. l. cum pater. §. euicē.
sed si oibus ē prelegatū oēs agūt
siue sit distributio prelegatorum
per iudicē facta siue per partes.
si autem a testatore tunc accipien
do seruant non agendo. vt cōia
vtri. iudi. l. si fratres. 2. ff. dele.
ii. l. cū p̃. §. cū euictis.

Add. nō ex hac gl. 7 ex ei⁹ cō
clusiōe p̃ce. que incipit. si testator
igno. q; fauore libertatis valz le
gatum factum de re aliena. Et si
milit̃ ē legatum factū ad pias
cās. q; legatū libertatis 7 pie cāe
equiparantur. vt notat bar. in. l.
cancellauerat. ff. de his que in
tel. del. 7 sic legatum rei aliene fa
ctum ad pias cās etia; si testator
ignorauerit alienam valz. ff. ad

treb. l. quidā. §. si qd filii.

Ad id ut hēat noticia ma
fidelegati rei aliene q̄sepe occurrit
sic distinguit. fm Saly. in. l. cu
alienā. C. eo. v. aut testōr nulluz
ius in re vel ad rē. vel aliqd ius
h. p. p. casu aut ē h. d. s. sui. et in
distincte debet vt. l. vñ ex fami
lia. §. si rē. ff. de le. ii. aut ē alteri
et tūc aut testōr sciebat aliena et d
bet. d. l. cū alienaz in p. ci. et hic.
aut suā cē putauit. et sic tpe testi
ignorabat alienā. et regula est. q
nō debeat. fallit qñ legauit qñ/
cte p. sone vel alteri cui ēt si testōr
sciuisset alienā verisimile ē q le/
gasset. d. l. cū alienā aut dubitat.
aut sciuisset vel ignorauerit. et tūc
aut possidebat rē cū titulo et p. su
m. q cā putauerit suā. aut eam
possidebat sine titulo. et tūc beni
gn. or interpretatio eligi. vt. l. be
nignius. ff. de. ll. p. sum. ergo q
suā putauerit ne iuste reperiat
ali. nā rē possedisse ar. l. ii. C. ne
v. p. ma. ego litare hoc nisi no
tōm erat q cēt penes cū depōsi
ta vel qmodata ar. l. officiū in fi.
ff. de rei ven. sinat. nō ipē. s. ali
cā possidebat p. sum. q putane/
rit alienam ar. l. fi. C. vn. vi. fo
casu p. cipali. qñ testōr h. aliqd
ius. tūc aut ē ius cōionis. aut aliqd
si cōionis tūc solū p. suā legare
v. vt del. i. l. sui electio. §. si. dic
vt dixi. §. e. i. p. i. nisi dixit totū
fundū vl. oēm. q tūc h. cēt cōis in
totū dēref. l. i. ff. de le. iii. itē ni
si cēt cōis cū h. de q tūc tota res

dēref. vt in tex. singl. ff. de le. ii.
l. cum fili. §. dñs. saluo q si isto
cā adiceret. p. nomē meū q tūc
restringit ad p. tem tñ a se possit
faz. et quā vendicare possit. vt. l.
qñs. et l. qñtus el. ii. §. argento
ff. de au. et ar. le. et isto cā verifi/
cat gl. posita i. d. l. seru. electio. e.
§. si. si aut cēt aliud ius q cōionis
tunc solū illud ius legare v. siue
sit ius pignoris. de quo vide. l. se
nat. §. si. ff. de le. i. et l. i. ff. de lib.
leg. siue sit ius sup. fieri siue vti
lis dñi. vt. d. l. si dom. §. si. siue
sit ius v. usufructus. et sic morte le
gan. finiat et sic inutile repiat le/
gatus. vt. l. q in rex. §. i. ff. de le.
dic tñ vt ibi p. glo. et bar. et p. dicta
vera ēt si illud ius nō sit in re. s. z
ad rē. vt q emerat. et nondū sibi
tradita erat. nā tūc ēt solū ius qd
h. legare videt id et actionem ex
emptio tenet h. s. ei cedere. vt. l.
apud iul. §. idē iul. ff. de le. i. et p.
cū soluere si nōdū erat solutus.
alias cedere actioem cui obstarēt
exceptio. vt. l. iul. §. offerri. ff. de
ac. emp. ang. Semp necessitat
pbandi incumbit illi qui agit vt.
ff. de pba. l. verius. C. de rei v. e/
l. res et C. de edē. l. qui accusare.
C. de excep. l. si qdem et j. de in/
terdic. §. qmodum. et C. de ac. et
ob. l. negates et C. d. pba. l. actor
Itē regula. h. locū. nisi qui
negat. neget ius. et nisi ius p. su
met p. actore. tūc pbat reus ne/
gās. ff. de pba. l. ex ea pte et ff. de
do. inter vi. et v. l. qñtus.

Sed et si re suam ob.
heredes tenent
luere re testatoris alteri obligata. si
testator scivit esse obligata nisi pbe
tur de gratuita voluntate testandi.
h. d. Additio no. q. in dubio
qn legat res obligata presumit q
testator voluerit on^o luendi spectari
ad ipsius heredem. vñ qui aliud di
cere vult. sibi de propria voluntate te
standi incumbit onus probandi.

Bl. Tribus casibus sunt h^{er}es.
primo si testator sciebat re esse
obligata vt hic. Itē si ignorabat
s; reliquit quicquid psonae. vt. C.
de fideicō l. obligata. al. ē. l. p^{ro}dia.
Itē si pro tanto erat res obliga
ta q^{ui}tu valet vel pro maiori sum
ma. vt. ff. de le. i. l. si res obligata

Additio. addequatum ca
sum vbi indistincte heres tenet
luere. quando post legatum testator
pignoraui. qz cū legatum a princi
pio fuerit pfectus h^{er}es tenet luere
et si sciverit testator vel nō vt. l. si
deicōmissa. §. si re. ff. de le. iii. Et
p^{re}dicta sunt vera nisi qñ esset res
obligata scō legatarii. vt. l. l. 3. fo.
rñso. ff. de do. p^{re}le. vel nisi sit le
gatum vniuersitatis. qz transit cū cō
modo et icomō. vt. l. cū p^{re}. §. mē
se. ff. de le. ii. et ibi oio bar. Itē p^{re}
dicta pcedūt in debito p^{re}uator
si aut cēt tributū dic qz h^{er}es cogi
tur soluere. p tpe p^{re}terito. et pro
tpe quo possidebit legatarius ip
suz tributū soluere tenetur vt. l.
apud iul. §. si h^{er}es et ibi gl. et doc.
ff. de le. i. Et idē i collectis vt. l. si

pendētes. §. si qd i cloacarii. ff. de
usufr. et l. l. i. et ibi bar. C. de muli.
et in quo lo. li. x. Itē si legat mi
hi fundus ēptus p testatorem cui⁹
nōdū soluerat p^{re}ciū. h^{er}es tenetur
soluere. et re mihi p^{re}stare. vt. l. ap^{re}
iul. §. si tici⁹. ff. de le. ii. et ibi doc.
Fortius dico qz si testator adduxit
fundū p quinquēniū. et legat mi
hi ius suū qz h^{er}es cogit dñō sol
uere mercedē dicti fundi et ego
possum vti dicto fundo. et nō sol
uā pensioem. vt ē casus in. l. qui
gubina. §. qui ortos. ff. de le. iii.
et ibi bar. et doc. qd singularit^{er} nō.

Sires aliena. Si lega
tarius fuerit fa
ctus dñs rei legatē. ex cā lucrati
ua nō debet legatū. secus si ex cā
onerosa. h. d.

Bl. Si legatari⁹ effect⁹ est
dñs legatī. i. vita testō
ris. vel et post mortē. h^{er}es locū iste
tex. ar. j. eo. §. si cui. In casu
hui⁹. §. si aliquos res solū peti
pōt et nō extitio qz res solū est i
obligatiōe. et ergo bñ tex. dicit cō
sequi. nā pp defectū rei psequit^{ur}
legatari⁹ extitōez. vt. ff. de v. ob.
l. si suū. §. effectus. cōis tñ op^{er}. ē.
qz et extitio ē in obligatiōe. vt.
ff. de p^{re}di. fur. l. in re furtina. §. s^{ed}
vix i si. et hec op^{er}. pbat per. l. bo
ue mortuo. §. labeo del. ii. Itē
nōq^{ui}tuor casus i qb⁹ peto qd h^{er}es.
pmus ē vbi res mihi data pōt au
ferri. vt. ff. de solu. l. si re. et l. qui
res. i. rñso. Itē si h^{er}es ex alia
cā q^{ui} d^{icitur} h^{er}ere. vñ qz si videar h^{er}e

cū p̄cium abfit vt hic. Itē si ali/
quid inris deest rei. adhuc ē tra/
dēdū. vt. ff. de solu. l. ē. ff. d. ver.
ob. l. iul. §. si. Itē si res deterior
est dolo dant ex cā stricti iuris.
nā dā de dolo. l. 3. hēat rē. vt. ff.
de dolo. l. eleganter. §. nō solū s;
in bonafidei agit ex p̄rio p̄ctu. ff.
q̄mo. l. iii. §. si reddita. Itēz.
§. nō hz locū si q̄s habuerit rē ex
p̄missione dōi. vi. ff. de ac. 7 ob. l.
ex p̄missione dōi. Si legata/
rius p̄secutus ē rē ex cā lucratiua
nō pōt petere. ēt si in sua p̄tate es
se definit. vt. ff. de le. u. l. meius.
§. duobus. Traditū est a iu/
re. duas cās lucratiuas nō posset
gcurrere. vt. ff. de ac. 7 ob. l. oēs.
7. ff. eo. l. si seruus legatus. §. si/
chū. Aliquando tamē gcurrit
p obliquū. ff. e. l. si finis. nō dire/
cto vt hic. ar. ff. de vul. sub. l. qui
liberū. §. si. Itē qđ hic dī hz lo/
cū in sp̄c. secus in q̄titate. ff. e. l.
ticio seyo in prin. Si q̄s hz rē
ex cā onerosa puta qz emit. si ob/
stāte pōt petere legatūz. qz nec rē
hēre vī cūz p̄cūz ei abfit. 7 loco
rei successerit. ff. de peti. hī. l. si 7
rez. 7 qđ me. cā. l. videamus. 7. l.
si ipsa. Qđ hic dī si eadez res
ex duobus testis eidez dēret itel
lige ex duobus testis. duoz hōinz.
nā si essent vnus. primū tolleret
per fm. vt. §. q. mo. tel. isir. §. po
steriore. Si in eodē testō bis
legauit. tūc distinguū sp̄s a q̄ti
tate vt. ff. de le. primo. l. plane. §.
si eadem.

De quoq̄. Etiz res futura. que
tū esse sperat legari potest. h. d.
Additio per. d. Jas. Et tale le/
gatūz est q̄ditionale quo ad obli/
gatiōem. qz iest q̄ditio si nascet q̄
impedit obligatiōez s; nō quo ad
transmissiōem. l. interduz d̄ver.
ob. l. i. in fi. de q̄di. 7 de. 7. l. q̄di/
tides que extrinsecus.

Glo. Si res legata. nec fuit
nec est in rez natura.
nec erit. vt chimera. vel fuit. sed
nō ē. vt hō mortuus. nō pōt lega
ri. vt. j. de iuri. sup. in p̄i. si alit
ē dubiū an sit vel nō sit i rez ca/
uet hīs de p̄sequēdo 7 restituē/
do. ff. de le. i. l. seruo legato. §. si.
Idez i seruo legato q̄ fugerat aū
testm aliud i eo qui fugerat post
testm. qui ē piculo legatari. vt.
ff. eo. l. tā seruus. 7. l. si finis lega
tus. l. r̄uso. Si legat qđ ex an
cula natū erit. p̄petit exa. tio tpe
quo natūz erit. Additio ex hac
glo. nō q̄ in istis obligationib;
p̄mitto fructus futuros. iterū ē
nata obligatio 7 actio. s; exa. tio
dilata. vsqz in naturatē. s; fm
bar. 7 doc. gl. male dicit i hoc. qz
p̄. d. l. interdū nō violādo text. 7
mag. qz tale legatū ē q̄ditionale.
vt. d. l. i. de q̄di. 7 de. 7 dictūz est
supra circa sumam.

Sic. de res duobus. Si
vna res ab eodem
duobus legat q̄ucti vī disiuncti.
si ābo gcurrunt ad legatūz. me/
dictas dā vni 7 medietas alteri

sz deficiente legato i psona vnius totuz ad collegatariū dat. h. d.

Additio nō q illi q dicunt iuncti qui vnica orōne sunt vocati. 7 disuncti dicunt. q vocant diuersis orōnib⁹ et si dicat in fa orōne. eadē rē. qd tñ intellige vt in gl. 7 ibi dicā. Itē nō q licz pluribus eadē res legeat. 7 videat vnusqz iuratus ad integrā rē tñ dca res diuidit equaliter iter eos. 7 cursu faciūt sibi pte. Itē nō q qui repudiat legatuz facit q p ius aut nō decredēdi aut p ius accrescēdi totū ad legatariuz ptimeat. Itē nō q qñ vnus ex legatariis mori vnio testōr. ps il lius mortui nō apud hīdem testat. sz apd collegatariū remanet.

Sl. Si testor dicat. illi aut il li lego. videt cē duo rei stipulādi. vt. ff. e. u. si ticio aut se yo. Additio 7 iō petitiōe vni⁹. vel solutiōe vni scā ab altero hīs liberabit. l. ii. de duo. re.

Cōiunctōi legari dī p copula tiuā iunctiōem. ff. de hī. insti. si qs disuncti. i. sepati. vt. j. §. pr.

Si eadē res duob⁹ legat. di uidit inter eos legatū viriliter. nisi isti re iuncti locū vnius obtinerēt. vt. ff. de hī. insti. l. tici⁹ 7. l. interdū. Si legatari⁹ mortuo testōre deccat. ad hīdē suuz legatū trāsmittit. vt. C. d. ca. tol. §. cū igit. Si collegatari⁹ vi uo testōre deccerit. vl quocūqz mō deccerit vt p mortez ciuilē. vel dic q legatū tribus casib⁹ de

ficat 7 accrescit legatario pter du os q ponunt hic. Primus si nō ē collegatarius i rez natura iphi testi. vt. C. de ca. tol. §. i. Scōs si legat mibi 7 posthumo q ab onē postea. vt. ff. eo. l. si duob⁹. §. si. Tertius si mibi 7 hīdi suo legat vt. ff. e. l. §. plane. §. si quo bus. 7 sic sunt qnqz casus. Ecō tra sunt tres casus qbus deficit legatū. sz collegatario nō accre scit. Primus si mibi 7 suo suo legat. ff. eo. l. plane. §. si iuncti. Scōs si mibi 7 tibi res tua lega tur. vt. ff. eo. l. huiusmodi. §. si ti cio. Tertius si mibi 7 nō capaci legat. ff. eo. l. si ticio. Cōiuncti re 7 verbis dicunt. vt si testor dicat. ticio 7 seyo hoīem Stichū do lego vt hic. 7. ff. de l. in l. re cōiuncti.

Disuncti vbi dicunt si testor dicat. ticio Stichū hoīem delego. seyo Stichū do lego. vl dicat seyo eūdē hoīem. do lego. Additio pro aliquali noticia tior hui⁹ ma terie. nō q duplex ē iunctio pri cipalit vnz legis. alia hoīs. legis ē ista p quā in sola virtute legis plēs hoīs cōiungunt 7 ad aliq rē vocant. 7 ē fm bar. in l. re cō iuncti. qñ ex psona vnius puenit ad plēs. Et i hac hz locū ius ac crescēdi. si fiat in hīditatibus. se cus si in legatis. l. si vnus cōis ab exō de acq. hī. Cōiunctio hoīs alia it vnus alia testāria. int vi uos. qñ duo vl plēs iungūt ex p cri. 7 ad eadē rē vocant. 7 tūc i p tu oneroso hz locū ius accrescē

di. sec^o si i p^octu lucratiuo. l. fud^o
 d^o h^oe. ep. et dic vt ibi. Con-
 ctio testaria e triplex. quedā re et
 verbis. quedā v^obis t^om. qdaz re
 t^om. Re et v^obis q^ou^octi dicuntur.
 quos rei et v^oboz p^oplex cōiūgit
 l. triplici. d^o v. si. vt lego ticio et
 sempromo fudū seyanū. Re t^om
 dicūt q^ou^octi quos rei t^om p^oplex^o
 iūgit si v^oboz. vt si testōr dicit le-
 go fudū seyanū gayo. et postea di-
 cit. lego eundē fudū seyanū petro.
 Cōiūcti v^obis t^om appellāt quos
 v^obozū p^oplex^o iūgit. sz i re disun-
 gūt. vt si testōr dicit lego ticio et
 seyo fudū seyanū eqs portōibus.
 q^o tūc quilibet ad p^ote rei vocat^o.
 Et iter istos q^o et qual^o h^oz locuz
 ius accrescēdi. vide. j. i gl. Si
 testōr dicat ticio sicū hoiez do le-
 go. seyo sicū do lego. vel eundē
 sicū do lego. nōne dādo hūc ho-
 minē seyo adimē ticio? Rūde^o
 q^o sic si p^obat testōrē hoc voluisse
 nō aliter. vt. ff. eo. l. si pluribus.
 §. i. Ad. vos distinguite tria
 mēbra. Aut. n. appet d^o volūate
 exp^osa testōris q^o legādo secūdo
 voluit adimere p^oio. et tūc scōus
 vocabit^o et p^oim^o excludit. l. si pli-
 b^o. §. i. dele. i. aut appet d^o volūta-
 te testōris q^o voluit oēs vocari. et
 oēs vocabit^o vt hic. aut legauit
 fo sū g^omēratōe p^oim. puta sicū
 quē legam seyo lego gayo. tūc p^o-
 sūt totū adimere a seio et totū cō-
 ferre gayo. l. sic. d^o ad. le. Aut le-
 gavit fo nullū faciēdo g^omōez p^o-
 mi. et tūc si v^o adimē a p^oio. imo

oēs piter vocare vt hic. Sūt
 aliq^o q^ou^octi re t^om et v^obis disūcti.
 vt i exēplo tex. n^ori puta ticio sicū
 hoiez do lego. seyo eundē sicū ho-
 minē do lego. et. ff. e. m. l. re q^ou^ou-
 cti. Alii sūt re et v^obis disūcti. vt
 si dicat. lego ticio didiā. semp^oro/
 mo lego didiā eundē fū. ff. e. ti.
 l. paulo. nec ob. l. p^o memo. e. ti.
 i p^ori. q^o illa loq^o q^o v^oā didiā
 vtriq^oz legauit. et i istis si h^oz locuz
 accēssio. i. ius accrescēdi. vt. d. l.
 paulo. Sūt et alii re disūcti sz v^o-
 bis q^ou^octi. vt si dico lego tibi et se-
 promio. p^o equis portōib^o. Sūt et
 alii re v^obis q^ou^octi. vt. d^o. p^ori. l. ti-
 cio et seyo fudū ticianū do lego.
 et tūc q^ou^octi re et v^obis p^oferunt^o ei
 fūctis re et v^obis. vel altero mō
 tātū q^ou^octis. Cōiūcti vero vno
 mō tantū simul admittūt^o et disū-
 uctū re et verbis p^oferunt^o vt. ff. d^o
 h^oz. insti. l. si ita quis h^odes. et. ff.
 eo. m. l. re cōiūcti. §. pe. et. §. si.

Ad. nō ex mēte doc. breuiter
 Inter q^ou^octos verbis h^oz locum
 ius accrescēdi cū onere. Inter cō-
 iūctos re tātū vel re et verbis sū
 h^oz locū ius nō decrescēdi sine one-
 re. §. is ita in fi. C. de cadu. tol.

Si cui fundus. Si ad lega-
 tariū p^ouenerit. p^orietas
 fundi eidē legatū ex cā onerosa. et
 v^osusfructus ex cā lucratiua. p^oer
 peti totus fundus. tamen officio
 iudicis estimatio p^orietasq^o debe-
 tur. b. d.

Ad. nō q^o q^o v^osusfructus pe-
 rit et redit ad p^orietasq^o dicit^o

haberi ex lucratiua. Itē no. q. se
pe vñū petē. s. fundus. et aliud i
gditōe deducitur v3 extimatio.
Itē nō q. aliqñ vsus fructus h3
v3 futuū realis. Itē no. s3 Jo.
sa. q. nō vñ res cō titulo sine iu
re acquisita quo solidat. qd nō
2cor. l. nō quocūq3. s. si fundus.
ff. de le. i.

Bo. Qu3 hic dī in text. et
vsusfructu ad cū puene
rit. intellige. s. ex cā lucratiua. s.
morte vsusfructuarii. vñ capiti di.
vel simili cā. vt. s. de vsufr. s. si/
mī. et sic vsusfructus ē scīs cālis.
s. vbi prius erat formalis. In
casu l. m. s. hīs recte petit suū
i. ppietate3 plenā. de iudiciis tñ
offō alr fit. vt. j. sequit. Tex.
hic dicit q. iste legatarius ex te/
stamento recte agit. et fundū petit
et in plena ppietate. Et licet ha
buerit vsusfructū ex cā lucratiua
nihilominus pōt petere totū fundū
et sic in plena ppietate. qz quis
plena ppietas q̄sistat ex duob3
s. ex nuda ppietate et nudo vsu/
fructu. tñ vsusfructus in hoc cāu
nō obtinet pte vñū. s3 vicē futu
tis p̄dialis. que nō ē ps rei qz nō
pōt ēē sine re. et iō nō vñ peti ea
ps rei. que obuenit ex cā lucrati
ua et hoc de rigore. s3 p̄riū de eq
tate. vt subicit dicēs q. debet ex
timatō nuda ppietati. s. deducto
vsusfructu. et sic ē reman3 decla
rata g. scq̄ns i. v. petitiōe et alie.

Sed si iē legatari. Le
gatū rei ppietate

gatarū nō valet ēt si post testū
sua ēē defierit. h. d.

Bo. Si debitori relinquit
liberatio valet legatū3
ff. de lib. le. l. i. qz talis liberatio
nō erat res debitoris. Qd p
p̄riū ē alicui3 āph. eius fieri n̄
pōt. vt hic. et j. de ac. s. sic itaq3.
ff. eo. l. euz quis. i. rñso. ff. de ex.
rei iud. l. et an eandē. s. actōes. et
ff. de acquir. po. l. i. in. s. ex pluri/
bus. et l3 legatarius talē rē q. sibi
legata erat alienauerit. et sic tpe
adite h̄dita3 dicta res reperiat
aliena nihilominus non valet lega/
tū. s3 cōtra hoc vñ obstar. l. i. ff.
de re. ca. in fi. l. vbi legatū nullū
a p̄cipio postea recōualefcit. gl.
ponit duas so. enā q. ibi vno te/
statore fuit alienata hic vero po
stea sed hec so. cōter reprobat.
qz nil refert an talē rē alienaue
rit vno. an mortuo testōre. l. ce/
tera. s. i. de le. i. fa. so. sunt q. i. d.
l. i. erat legatū gditionale hic ve
ro purū. et hec so. cōit tene3. naz
regula cathoiana n̄ p̄tinet ad le/
gata gditionalia. Ad dītō. nō
q. reglā catho. disponit q. legatū
qd nō valuisse si testōr tpe gdi
telli decessiss3. id ēt qñcūq3 mo/
riat nō valere. et rō hui3 ē. qz te/
stator legādo pure voluit ḡrari
t̄ps testī. vñ si eo tpe legatū n̄ va
luit. ex possedō nūq̄ qualescit. ni
mirū ergo. si tal reglā nō trahit
ad legatū gditionale. qz qñ testōr le
gat s3 gdi. voluit suspēdi legatū
i cūctū gditionis. et illō t̄ps ḡrari.

vn legatū n̄ dī ab iūcio nullū. s3
suspēsus. l. i. de re. catō. l. cetera.
§. i. dele. i. Ite3 nō circa hanc
materiā de legato. nullo tpe te/
stamēti. an recōualeſcat sic diſtin/
gue. aliqñ legatū ē nullū ſola cō/
fideratiōe legantī vt puta q3 tpe
teſti nō ē in eo iūcta integritas.
2 tūc nūq̄ 3ualeſcit ex poſſeō. l.
ii. 2. l. ſi filiuſſa. de re. du. l. i. del.
iii. q3 ſunt defectus in cā potētis/
ſima. ſ. in cā agēte aliqñ nullū eſt
ex ſola grātōe legatarij. 2 tunc
3ualeſcit ex poſſeō ſublato. ipe/
dimēto q3 ſunt defectus in cā ſuſci/
piēte 2 de ſacili purga. l. ſi co/
gnatus de re. du. l. qñ aut de iur/
ſis. l. internemit dele. i. aliqñ eſt
nullū iuxta grātōe legantī 2 le/
gatarū 2 nō cōualeſcit ex poſſeō
§. an ſeruo 2 ibi videbitis. j. co.
aliqñ ē nullū grātōe rei legatē 2
tūc nūq̄ 3ualeſcit. l. cetera. §. i.
dele. i. aliqñ legatū ē nullū ſoluz
reſpectu forme 2 tūc nūq̄ 3uale/
ſcit ex poſſeō. l. hīdes vala. §. i.
de teſta. Fallit in filio p̄terito i
teſſō. qđ 3ualeſcit de egrate p̄o/
ria filio appbāte. l. filio p̄terito
de iur. rup. 2 ibi per bar ō illa
q. de uſurario qui ſecit teſtū. 2
n̄ p̄ſtitit cautōez ſm formā. c. q̄
qđ ō uſur. tñ aſq̄ mortu⁹ ē p̄ſti/
tū an teſtū recōualeſcat vid̄ ibi.

Siquis rez ſuā. Et al3
legatū rei te/
ſtā. l3 teſtōr putauerit alienā. b.
d. Si quis rem ſuā quaſi alie/
nā legauerit. valet legatū nā pl⁹

valet qđ in vītate ē q̄ i opiniōe.
s3 2 ſi legatarū cē putauit valere
3tat. q3 exiū volūtas defuncti
habere pōt.

Bl. Veritas p̄ualet opinio/
ni. L. oco. ff. ō ma. vidie.
l. ſi p̄r. §. quōt. 2. ff. de iur 2 ſac.
ig. l. regula. §. qui ignorauit. 2 b
verū in legatū. ſecus in admiōe h̄r/
ditatū. ff. de acqui. h̄r. l. is q putat
2 rō ē. nā admiō h̄r dicitis 3ſiſtit
in ſolo aio vt. ō. de h̄r. quali. 2 er/
go nimirū ſi error nocet q3 n̄ h3
aium clarū 2 purificatū 2 iō ſec⁹
in his que nō cōſi t̄ ſit in ſolo aio
i qbus attendit magis vītate vt
hic. ita bar. m. d. l. is qui putat.

Res pōt h̄re exiū. i. effectuz
vt. ff. quēad. te. ap. l. negare ibi
publice emz expedit ſuprema ho/
minuz iudicia exiū h̄re. i. res ta/
lis legatario acquiri pōt.

Sires ſuā. Alienatiōe
rei legare a teſtō
re ſcā nō adimif legatū. niſi pro/
bet anim⁹ adimēdi. h. d.

Additio. nō q3 eo ipſo q3 teſtōr
alienat rē legatā v̄dēdo vel ſp̄i
liter pignozādo nō v̄r legatū in
dubio renocaffe niſi alr p̄bet.

Bl. Si teſtōr rē alienauerit.
ſ. v̄dēdo. nā ſi donādo i
diſtictē v̄r adimere. nec diſtingui/
tur an valeat donatio an nō. ēr ſi
renocēſ. vt. ff. de adi. le. l. cū ſer/
uo. 2. l. rē legatā. 2. l. legatū ſub/
gdi. §. i. Si vero ex alia cā q̄ do/
natiōis diſtingue aiū vt hic. 2 i
dubio p̄bat heres mutata volū/
tate

ratē. vt. ff. de le. iii. l. fideicommissa
§. si rē. 2. ff. e. l. lucius. §. pe. 2. ff.
de pba. l. eū qui.

Animus adimēdi probat̃ ex
ex hoc. qz si necessitate rei fami-
liaris alienauit non vñ reuocasse
alī sic. que distinctio in donatio
ne nō cadit. vt. ff. de adi. le. l. rez
legatam 2. no. C. co. l. qui. post.

Si debitor rem obligatam
creditori legauerit valet legatuz
2. nihilominus poterit petere de
bitum. nisi voluntas testatoris
ostēdatur cōtra volentes compē-
sare. vt. ff. de le. ii. l. creditorē.
Additio. intellige hoc verū ni-
si esset pignozata tanta pecunia
qz nō est venisimile. qz redimatur
qz h̃z pro alienatōe. vt. l. qui h̃z
beba. t. ff. de le. iii. 2. nō bar. in. d.
l. rē legatam in si.

Siquis debitori. Le-
gatū liberatio
nis valz. 2. potest fieri i perpetuū
vel ad tempus. 2. ecōtra nō valet
legatum factuz a debitore suo cre-
ditori. nisi afferat sibi aliquā vti-
litatem. h. d.

Additio nota qz legatarius.
cui est legata liberatio pōt agere
gtra heredem vt eū liberet. Itē
nō qz legatū liberatōis nō tñ de-
bitori. sed etiam heredi suo pro-
dest. Item no. qz potest legari
liberatio ad tempus. Item no.
qz ad hoc vt legatuz valeat opz
qz afferat aliq̃ vtilitatem. Item
no. qz legatū scīm a debitore cre-
ditori nō valet. Item nō qz lega-

tū qd solūmō affert vtilitatez in-
modo repñtatiōis. videt̃. valef.
itē nō qz legatū qd ab icio valurē
lz denenia t ad eū cām a quo in-
cipere nō potuit nō viciat̃.

Sl. Legatū liberatōis fit tri-
bus mōis. p̃m^o peti nolo.
vñ qd d̃z relinquo. vel actōez re-
mitto. 2. hic liberand^o ē legatari^o
ab oi debito. vt hic. 2. ff. d̃ lib. le.
l. si que rōes. 2. l. aurelio. i. rñso.
Secūdus modus ē. rōes redderē
nolo. 2. hic ab oi liberabitur. nisi
ab eo qd penes eū sit. 2. ab eo qz
uolo fecit vt. ff. de lib. leg. l. aure-
lio. §. si. terti^o mod^o ē. si dānauit
h̃rē ne exerceat actiōes. quo cām
si bonā cām h̃z testōr litis euētus
2. sumptus ab aduersario facti le-
gari videt̃. ff. de l. le. l. p̃etitor.
si malā cām nihil vñ legare. vt in
ea. l. Additio p̃dicta faciūt. si
testōr phibet vxorē artari ad red-
dēdā rōem administratōis tute-
le. 2. ipsaz liberat. intelligit̃ a vo-
lo p̃terito. 2. a leui culpa. 2. leui-
fima. qz in generali p̃cessiōe q̃uis
latissima non venit volus. vt. l.
creditor. §. lucius. ff. man. nec ē
liberat̃ a redditōe reliquoz. l. si
quis rōes 2. ibi bar. ff. de lib. leg.
2. bar. in. l. si qd decedēs. §. i. ff. d̃
ad. tu. qd bñ no.

Itē addō ad p̃clusiōem gl. p̃di-
ctā qz quarto mō vñ fieri legatuz
liberatiōis. si vñ. lego cyrogrā-
phū debiti. l. iii. in p̃m. 2. ibi vid̃
bar. ff. d̃ li. le. Legatū libatōis
vtile ē. lz rñ sua sibi legari videt̃

vt. ff. §. 8 li. le. l. i. rñ. Et hoc ē ve
rū nisi testōre vno exactio fiat.
vi. j. e. ti. §. iā at. r. ff. e. l. fideicō/
missa. §. si rē. Liberatōe lega
ta debitorū p̄ creditorē heres tale
debitū nō pōt petere cū effectu p̄
pter exceptionē obstātē. ff. §. 8 lib.
le. l. iiii. §. nūc de effectu. Et tale
debitū nō pōt peti a debitore nec
ab ei⁹ herede vel ab eo qui loco
heredis ē. r sic a bonorū possore
r fideicōmissario vli. j. §. 8 bo. pos.
§. quos at. r de fideicō. h̄r di. §. re
stituta. Debitor cui legata ē
liberatio pōt quēre h̄r de vt cū
liberet. l. p̄ acceptilationē si solus
ē debitor. Si at h̄z coruū socuz
nō idē. al̄ coruus siue socius pa
cto ē liberatus. vt. ff. §. 8 li. le. l. iiii.
§. nūc de effectu. i. si. Add. nō
bñ in practica q̄ si h̄eas duos re
os r eū vis facere gratiā r libe
rare r nō alteri. q̄ ipsū p̄ accepti
lationē nō liberes. q̄ possidet eā
socio. s̄z facias sibi pactū p̄sonale
q̄ ab eo tñ nō petes. vt. l. si sic. r
ibi Bar. r doc. ff. de ver. obl. r
l. qui i futurū. §. i. r ibi late bar.
ff. de pac. Si alius legat. r. se/
vō que ei ticius d̄z valz legatum
q̄ interest creditoris plures reos
h̄ere. ff. de libe. le. l. i. si quis dece/
dens. §. si.

Si debitor legat creditorī suo
debitū. l. naturalr r ciuilitr r cū
effectu r pure. al̄ valz. vt. ff. e. l. si
creditor. r p̄ totū. l. i. r in. l. i. sin. at.

Legatū vt. §. nō valz. si nihil
amplius ē in legato q̄ debito r l̄z

hodie videat sp̄ cē plus q̄ h̄z sta
tim rei legatē dñiū r hypothe
cariā aliarū rerum defuncti. tñ n̄
valz. ff. dele. iii. l. i. m. §. si rem. q̄
plus tñ quatuor modis dicif. §.
plus at. r iste modus nō ē vnus
ex illis.

Si debitor in diē vel sub 2di
tōe debitū creditorī legauerit q̄
uis vno testōre dies vel cōditio
venerit tñ vtile ē legatū. q̄ seml
valuit. Et l̄z videat §. ff. e. u. l. si
debitor. in par. q̄ pōt dici q̄ b̄
comigif hic vel ibi dicif inutile cū
r aliam habeat actionem. pōt tñ
r ista agi.

Add. priā so. reprobat p̄p le/
gū correctionem. Alia tenet r il
lā sequif bar. i. d. l. debitor.

De isto brocardo si res deue
nerit ad eū casuz a quo icipere n̄
poterat an viciet. nō oy. in regu
la factū l̄tme de reg. iur. in. vi.
r per bar. in. l. pluribus. §. i. ff. §.
verbo. ob. Et Ange. de are. hic
scōm Sali.

Sed si vxori Legatū do
tis factum a marito
vxori valz. et si maritus nullam
dotē h̄uit dñmō in legato certū
exp̄maf. h. d.

Add. nō q̄ l̄z vir sit debitor
vxoris in dotē. tñ si legat dotem
vxori valet legatū. q̄ 2modum
rep̄itatoris legasse videt. Itē
nō q̄ manus ē legatū doti q̄ actō
de dote. Ex quo nō r tene mēti
q̄ l̄z heres h̄eat annū ad solnēdū
dotē ex̄ntem in pecunia vt. §. ex/

actio in. l. i. C. de rei vx. ac. tñ qñ
maritus legat dotē vxori statim
a morte testantis ⁊ adita hīdita/
te debet. ⁊ tunc incipit currere
vsure. vt. l. si tibi hō. §. cū suus.
cōiuncta. l. apud iul. §. i. ff. dele. i.
qđ nō.

Bl. Plenus ē legatus doq
q̄ actio de dote. s. in cō/
modo repñtātōis cū legatū sta/
tim. dos vero annua bina trina
die olim. s. hodie post annū mo/
bilia. s. imobilia statim. C. d rei
vx. ac. l. i. §. cū aut. ⁊. ff. de do.
p̄le. l. i. §. verū ē. Itē de dote da/
tur actio inquāu marit⁹ facere
pōt vl' eius hīs. vt. ff. so. ma. l. et
i. rñ. s. legatū debet i solidū nisi
in falcidia pp bñficiū inuentari.
vt in auct. de hī. ⁊ falc. §. si vero
nō fecerit Itē si in instrō doq ali
qua pacta facta sunt in p̄iudici
um mulieris bñficiū legati tollū
tur. vt. ff. de do. p̄le. l. i.

Si vxori maritus dotē lega/
uerit valz legatum. qz plenus ē
legatum q̄ d dote actio. s. si quā
non accepit dotē legauerit vni
seuerus ⁊ antoninus rescripserūt
si quidē simplr legauerit inutile
ēet legatus. hī vō certa pecunia l'
certū corpus aut instrumētū do/
tis in p̄legando mōstrata sūt va/
lere legatū.

Bl. Bū dicit instrū doq. s.
i quo ḡfessū sunt se rece/
pisse dotē quā nō recepit. vt. ff. d
do. p̄le. l. i. si. ⁊. l. cū scriptū. §. itez
q. Add. nō ergo ex isto tex.

cū gl. qz si marit⁹ legat vxori do/
tem referēdo se ad instrū dotale
qz valz legatū ⁊ tñ l'z nūquā fue/
rit numerata. Ex quo dicūt do/
cto. qz instrū cōfectū sup p̄ctu si/
mulato nō ē nullū s. validū qz l'
p̄ctus ē nullus. tñ instrū ē veruz
⁊ validū. Secus si instrū pecca/
ret i forma vl' sba vl' veritate. ita
nō. bar. i. l. i. ff. qz vi aut clā.]

Bū tex. dicit hic i p̄legando
i. legado habūdat eim p̄c.

Si res legata. Si res lega/
ta scō hīdis ēt ignorandū
p̄stari nō pōt. hī s tenet. secus si
nō scō suo. h. v.

Add. nō qz debitor sp̄ci ēt ex
vltia volūtate liberaf interitu ip
sius. qz sine culpa vl' mora sua pe/
rierit. Itē nōqz in suo legato nō
tū in suo hīdis vl' testōis l' alia
specie pōt p hīdez ḡmitti culpa ⁊
mora. fa. glo. hic ⁊ in. l. cū res. §.
si alienus. ff. dele. i. Itē nō qz si
res testōis vl' hīdis legata fue/
rit p hīdez alienata vl' palū cui
cōcesserit ēt ignoranter tenet hē
res ad estimationē.

Bl. Itē tenet d iteritu sp̄ci
legate ex mora. vt. ff. d v.
ob. l. si suuz. i. rñso. ⁊ del. i. l. cūz
res. §. si. vl' si sine cā occidit. vt.
d. l. si suum. aliud si cū cā. ff. del.
i. l. qd ergo si hīs. tenet. n. d do
lo ⁊ lata culpa ⁊ leui. vt. ff. e. cum
res. §. si culpa.

Add. circa hoc dissiguit bar.
in. d. l. cum res. §. culpa. del. i. qz
ex vltia volūtate hīs p̄cipit mo/

dicā utilitatē. et legatarii et fidei-
commissarii magnā tūc venit solū do-
lus et lata culpa. l. si mulier. §. si
eiz. ff. ad tre. Aut cō hīs magnā
utilitatē. et legatarii et fidei-
commissarii puā. et tūc venit lenissima vt
d. §. culpa. aut equalē pēpiūt uti-
litatē. et tūc levis venit culpa. vt
i pētibz qz grā vtriusqz celebra-
tur. vt. d. §. cū quid. iuncta. l. si
vt certo. §. nūc vidēdū. ff. cōmo.
et hoc sequit̃ Imol. in. d. §. cul-
pa. et ē bar. in. l. qz nerua. i. si. ff.
depo. Si spēs legata puta ser-
uus sine scō hōdis pierit vl' ausu-
gerit. hīs nō tenet̃ vt hic. tñ i h
casu tenet̃ hīs cauere de dādo si
ad eū redierit et suis sup̃tib' recu-
perat̃ qñ post mortē fugit. als si
in vita testōis sup̃tib' legatarii.
ff. de le. i. l. cū res. §. itē si res et de
le. ii. l. si qz suum. Qui in spē
tenet̃ eius iteritū liberat̃ vt hic.
et de v. ob si ex legati. Si su-
alienuis fuerit legat' et nō scō here-
dis. i. culpa fuerit a dño man-
missus nō teneret̃ hīs. nō qz ē i
suo alieno pōt p̃mitti culpa puta
qz hīs nō certificauit dñm talem
suuz fore legatū et ipsū velle eme-
re. qz forte si dñs sciisset se posse
vēdere nō manumississet. ff. e. l. cū
res. §. si alienus. et §. pe. et §. si.
Itē si fuit i mora emēdi. vt. ff. de
v. ob. l. si seruuz. §. si at alien'. et
dic factō. i. culpa vl' mora.

Seru' manumissus similis ē
mortuo. ff. de solu. l. mihi alienū
Tenet̃ hīs. l. ad estimationē

ff. e. l. si qz iquilinos. §. i. et ff. qui
et a qui. l. hīs. Si hōdis suus
legatus sit et ipse eū manumisit te-
neri eū iulian' scripsit. nec interest
si sciuerit an ignorauerit a se lega-
tū ēē. sed si aliu donauerit suuz et
is cui donatus ē manumisserit te-
net̃ hīs qñis ignorauerit a se le-
gatum ēē.

Gl. Si suus idebit' solutus
fuerit bōa fide manumis-
sus non tenetur qui manumi-
sit. vt. ff. de p̃di. inde. l. i. sūma. §.
si suum. Et rō dñe inter illuz ca-
sum et nostrū. qz hic l3 ignorauit
rit tñ debuit scire qz factū p̃p̃iū
qz hīs et defunct' eadē sūt p̃lōa.
vt i auct. de iurem. a mo. p. i. rñ.

Add. vl' melius dic. vt nō. per
gl. et voc. i. d. §. si suuz. qz hic lo-
quit̃ i hōde qz p̃tedit a defuncto cāz
lucratiuā. vt nōt gl. i. l. si duo. ff.
de acq. hī. et i. l. a. C. de ipo. lu. d
scrip. li. x. iō nō attēdit̃ scia l' igno-
rantia. sec' i p̃ctu oneroso. et sic
vbi soluēdo remaneret i dāno.

Sed si quis acillas. Exti-
cta p̃sona p̃io lega-
ta remanet legatū i accessoria qñ
sit p̃ dictionē cū secus i reb'. h. d.
ang. vl' sic. Duabus rebz eque
principalibus mediāte copula re-
lictis vna pempta alia tñ debet̃.
Secus si vna venit accessorie ad
aliā. qz pempta p̃cipali p̃mit' et
accessoria. h. d. p̃p̃oso.

Add. nō qz p̃lōa nō pōt dici
accedere vl' ēē accessioni et alteri
p̃sone. Itē nō qz dictio cū iungit

accessorie i his quorū natura ē vt vna res accedat alteri. in aliis vero iūgit principalr.

Bo. Ancilla 7 partus sunt duo legata sepata. vt ff. de pecu. le. l. iii. 7. l. si ancillam Et lz ptus dicat porcio visceruz matris. ff. de ven. inspi. l. i. §. ex hoc. sed ibi loquitur donec in ventre est. Legato suo cū peculio si moriē vl' manumittē suus extinguit ē legatū peculii. hoc verū si mortuus viuo testōre nō si post. vt. ff. d. pecu. le. l. tūc inti/ le. Et iō extinguit qz peculium ē accessio sui.

Nō pp suā dignitatē nō accedit homini. ff. de edil. edi. l. iij/ stitune in prin. nimiruz ergo si mortua ancilla debet ptus vt hic

Si legant sui ordinari cū vicarius sit duo legata. 7 sic vno extincto aliud debet vt hic. si at legati fuerint sui ordinari cū peculio. 7 in peculio fuerint sui vicari. tūc sui vicari sit accessoriū ppter expressionē peculii. vt. ff. d. 2di. 7 de. l. si in diē. i. si. Alld. si at legaret suum ordinariū euz vicarius 7 peculio tūc videt separare vicarios a peculio. ff. d. h/pecu. le. l. si peculii. §. si sunt.

Si fundus instructus vl' cum instrō legatus fuerit. Mā fūdo alienato instrū legatū extinguit.

Aidet huic. §. ob stare. ff. de fun. instru. l. si cui. i. si. 7 gl. hic in §. instru. ponit tres so. sz tertā sequit cōiter doc. Alld. Ex q

so. glo. collr distinctio aut legat fundus instructus aut cū instrō. 7 tūc alienato fundo instrū intel ligit alienatū. vt sūt plaustra et aratra 7 legatū extinguit. qz illa veniūt pprie accessorie ad fundū vt hic secus in instrō pūssa. i quo ita distinguit. aut legat fundus instructus aut fundus 7 instrū. 7 tūc fundo alienato debet instrū pūssa. qz illud nō venit pprie accessorie ad fundū sz hz in iure p subsidio psonē. Aut legat fundus cum instrō. 7 tunc fūdo alienato oē instrū ēt patrista. extinguit in legato. d. l. si cui. de fun do instru.

Instrū fundi ē apparatus rerū diutius permansuraz. sine quibus non posset exerceri possessio. ff. de fun. instru. l. quectū. i. rñ. Et sūt instrū fundi colendi seruadi grā pata. vt. ff. de fun. instruc. l. instrū que sunt illa ibi habes

Si grex. Grex etiā in vna oue retinet 7 in legato gregis veniūt oues adiuncte gregi post testm. Idez in legato edum. h. d.

Alld. nō q grex cōseruat ur quo ad nomē ēt in vna oue si a principio fuerit plures. Sic ēt dicimus i collegio q pseruat i vno quo ad nomē si oēs mortui sint vno remanēte. l. sic. cū ibi nō. p gl. 7 doc. ff. q cuiusqz vni. Alld. lz. d. ang. colligat istud nō. 7 etiā vñ sentire gl. j. tamen. d. xpofo.

reprobatur. vt. j. patebit i gl. Itey
nota qd dññ v. l. diminutio gti/
gēs i relegata. vel ei^o pte spectat
ad legatariū. vt hic 7. s. §. pr. si/
cut et ad cū spectat. si post legatū
per testōres aliud addat. 2. cor. l.
si ex toto in pñ. ff. de le. i.

Gl. Grex ex decē omb^o gstat
vel. vi. vel. iiii. porcis. vt.
de abigcis. l. oues. Additio in
eqs. aut vel bobus qnqz ad simi
litudinē porcor. ita nō. gl. 7 bar.
in. l. oues. ff. de abige. qd fa. fm
bar. ibi 7 i. l. pñ. edixit. §. i. q. q
tuor vel qnqz eqtes faciūt. gentē
sz pedites opz q sint decē. qd pz
per. l. oēs ppli. ff. de iur. 7 iur. qd
fa. si statutu pñerit si qs aduna
uerit gē. 7 fa. qd no. glo. 7 ibi
floz. in rubrica. ff. de pba. Ad
ditio glo. hic puta sup v. ad vnā
dñ allegat. ff. q. cumqz vni. l. si/
cut. vñ sentire q sicut ius collegii
retief i vno hoie. ita ius gregis
i vna oue. qd ē apte flm. qz si oēs
moriant^r vsqz ad vnā. nō dñ grex
i vna sustineri. l. si grege dele. i.
nec obstat iste tex. qz bñ vñ ē q
illa debet. qz toto legato singule
quoqz ptes legatē vident^r. 7 nō ē
simile de collegio qz ius collegii.
lz ad gñtutōem regranē saltem
tres. i. vno tñ retief. l. sicut. §. si.
ff. q. cumqz vin. 7 nō ibi gl. q. du
plex ē vñuerfitas vna facti. l. aia
lñ bñtoz vt oum porcor. 7c. 7 il
la i vno nō retief. alia scī 7 iuris.
vt ē collegiū. l. capitulū. 7 vñuer
fitas scolariū 7 ista i vno supposi

to retief. vt ibi. Facili^o pñit
legatū vñfructus q. pñictaq. ar.
ff. e. l. repeti. §. rei. 7. ff. e. l. grege
i si. Grex ē vñ corpus ex di/
stātib^o capimb^o sic edñ vñ cor/
pus ē ex coherentibus lapidibus.

Tria. n. sunt corpa rez. vñuz
qd vno spū. i. elemētatiōe gñet^r
vt hō lapis. sz qd ex coherentib^o
gstat. vt dom^o 7 armariū. tertiu
qd est distantib^o corpb^o. vt grex
7 popul^o vt hic. 7. ff. de vsucap. l.
rez mixtura. §. i. 7. ff. de rei ven.
l. in rē. §. at in his. Edib^o lega
tis. colūne 7 marmora. q post te
stamētū scñ adiecta sūt legato vi
cim^o cedere. Tamē colūna vñ
tignū dom^o. legari pñt si pñt. vt
ff. e. l. cet. 7 hñ ne vrb^o dñformet^r.

Sipeculū. Peculium
fui nō intelligit^r le
gatū cēsno. cui testōr. reliqt liber
tatē i vltia volūtate. secus si inter
viuos fuerit manumissus. h. d.

Additio no. q plenior ē ma/
numissio scā iter viuos q i vltia
volūtate. ita nō q qñ relinquit^r
peculū suū. si itelligit^r relicta ac/
tio. vt agat^r dñm ad repetēduz
pecuniā. sz ab eo repetere pñt. rō
ne peculū. itē nō q illi cui ē reli/
cta libertas. si reddiderit rōnes.
vñ. et relictu peculū. itē nō q red
dere rōnes ē et reliqua gñgnat^r.
de quo ē bonus tex. in. l. cum ser
uis. ff. de gdi. 7 de.

Gl. Etia futurum peculū
legari potest. ff. de pe.
le. l. eis quoqz 7 fa. ad h. s. pr. §.

Nō hic considerari tria tpa. s. aſi mortē teſtōis. Itē poſt mortē teſtōis tñ aſi aditā. Itē ⁊ poſt aditā. In p̄io. ſ. tpe quo inueni tur ceſſiſſe dies legatī. oēs lega tarū ſūt pares. nā q̄cqd acquirat eo tpe fu⁹ acquirat ei cui hoc peculū ē legatū acqrit. ſine ip̄i ſeruo ſine alio extraneo ſit relictum qz nō cedūt legata. Sūl i tertio ſi ſunt pares. In ſcdo at diſtin guit extraneus a ſuo vt hic. nā qd legatū cedit extraneo a mor te hoc ſeruo ab adita hereditate qz nec libertas ſibi prius debet vt. C. de cadu. tol. §. cū igit. ⁊. §. i nouiſſimo. nā pure legata vlt in certo die relicta a morte cedunt. niſi in ſex caſibus vbi ab adita he reditate. vt. C. de cadu. tol. §. cū igit. ⁊. §. in nouiſſimo. ⁊. ff. qñ di. lc. ce. l. ii. inter quos ē legatū ſuo manuſſo relictū vt hic. Cōditionalia vlt die icertū reli cta ex die vlt dñtōe exiſte cedunt i. trāſmittūt ad hīdes. nā aſi cō ditionē vlt die veniētē ſi decedit legatarius nō trāſmittit. vt. C. de cad. tol. §. ſināt. niſi i trib⁹ ca ſibus. ¶ Primus vt. ff. de adi. ⁊. dñmō. l. dñtōes. Scdus. ff. de l. iii. Tertius. ff. qñ di. lc. ce. l. ſi cū p̄ ſinitōe. Verbū cedere h̄z du as ſignificatōes. ſ. cedere. i. debe ri. Itē cedere qñt ad trāſmiſſio nē. vt accipit. C. de ca. tol. p totū ⁊ in vtraqz pōt hic accipi. Si teſtōr relinquit libertatē ſuo i te ſtāmēto nō vī ei legatū peculū

Si at manuſſerit iter vnos vī ei donatū peculū niſi fuerit expreſſe ademptū. Et rō orie eſt qz inter vnos manuſſerit te ſtator expectabat qmōdū oparū ⁊ ſic facilius ecōuerſa donatō pe culū preſumit. ff. mā. l. ſi vero. §. pap. fm Jo. vlt fm p̄di. hoc ē p pter p̄occupationē mortē. qz p̄ſu mit auferre ſi p̄uiſſet. vt i aud. de tri. ⁊. ſe. §. illud quoqz. ibi pre tumultu mortis anguſtias ⁊. C. q te. ſa. po. l. hac q̄ſultiſſima. §. i.

Legato peculio ſuo nō vī re lictū vt petitionē hēat pecunie. q̄s i rōnes dñicas ip̄derit. Et hoc niſi teſtōr fuerit hui⁹ q̄ſuctu dinis. vt redderet ſuo que ſibi d beret. vt. ff. de pecu. lc. l. domus ſticho. §. i. i ſi.

Si ſuo relinquo libertatē rō nibus ab eo reddit. i. poſtq̄ rōes reddiderit. eo ipſo ⁊ peculū ſibi legare videoz. Sz ſi libertatē re linquo ⁊ rōnes reddere veto. nō vī ei legatū peculū. ff. de l. i. l. ſi ſuus vetitus. Rōnes reddet dī qui amoto dolo ⁊ fraude red dit. vt. ff. de fideicō. li. l. thays. §. ſtichus. Add. aduertat qz ſi ali cui ē remiſſa redditio rōnis n vī ei remiſſus dolo ⁊ redditio reli quorū. ſz tñmō ſcrupuloſa iquiſi tio remiſſa eē vī vt ē tex. i. l. ſi ſer uus vetit⁹. ff. de l. i. ⁊. l. ſi qz rōes ⁊ ibi bar. ff. de lib. lc. ex quo nō te neſ niſi d dolo ⁊ lata culpa. cum reſtōne reliquorū. vt. l. ſi ſuus ve tit⁹. ⁊ ibi docto. Ex quo nō qz ſi

alicui officiali gessu e libez arbi
triu 7 q nō possit sindicari. nō
tū pp hoc vī liberatus a reliquo
rū resōde si quid hz in manib⁹ de
bonis cōis vī alteri⁹. Ita bar. p
illū tex. i. d. l. si dom⁹ itico. §. si.
7 ē t nō vī remissū q d dolo 7 d
lata culpa nō possit sindicari. vt
nōt bar. 7 ang. 7 Imol. i. d. l. si
fui s vctitus.

Tum autē. Jura in/
corpora/
lia 7 ē t scā pnt legari. h. d.

Alld. nō q legari pōr qd testa
tori debet. Et tūc vī legatū actō
nie. 7 ergo hīs cedēdo actōes li
berat. Itē nota q si legat testōr
qd sibi debet. anulaf tale legatū
si testōr viues a debitore exegerit
Itē nō q hīdē meū possuz gra
uare ē t ad factū. puta domū fa
briari.

blo. Actōes 7 fuitutes sūt
res incorpales vt. §.
de re. cor. 7 incor. 2. ff. eo. l. i. 7. l.
cetera. Legatū actōibus hīs
tenet cedere legatario. vtiles tū
hīz legatarius ē t sine cessione. vt
C. e. l. ex legato. Alld. hoc itel
lige i psonalibus nō at i realib⁹.
qz ille non sūt affixe offibus hī/
dis 7 iō nī requit cessionē iō legā
do dat legatario titulū 7 dñūm
recta via casus i. l. siue. §. si. ff. de
pdi. fur. Si testōr legauit q si
bi debet 7 viū⁹ exegerit debitū
vī renouasse legatū. vt. ff. d adi.
le. l. pe. §. si. 7 d lib. le. l. n solū. §.
liberatio. nisi pbeē dñū. l. q d bi

tor vltro obtulit eo nō petēte. vī
qz pecuniā exactā p legatario de
posuit vt. ff. e. l. fideicōssa. §. si rē
Si generalr. Legati i gene
re electio ē legatarii. h.
d. Alld. nō q testōr pōt dare op
tionē legatorū cui voluerit.

Bl. Si legat res i genere di
stinguat fm Jo. Aut le/
gat res in genere gnālissimo vī
subalterno. vt sba vī corp⁹ aial.
7 tūc nō valz. qz festuca i muscam
bādo liberaret. vī legat eo gene
re q dyalectici spēm appellāt. vt
hō 7 filia. 7 tūc subdistingue. aut
hēat i hīditate suos. 7 legatarius
eligit nisi eligat meliorē. vt hic. 7
ff. e. l. legato. i. rñ. 7. l. qui duos.
7 d li. leg. l. ii. Aut nō hēat 7 hīs
eligit. vt. ff. de tri. vi. 7 oleo le. l.
iii. i. rñso. 7. l. iii. Si at testōr ex
certis reliquit icertū. aut ipē sen/
sit d certo. qd pz expōsio noie ei⁹.
7 tūc eligit hīs 7 eius volūtatem
iterptat. aut nō sensit 7 tūc lega
tari⁹ eligit. ff. e. l. si qs a filio. §. si
plures. 7. l. q duos. In domofāt
i genere legata dic nō valere lega
tū cū viū⁹ digiti possit fieri fun/
dus. vt. ff. de iure do. l. cū post. §.
gener. 7. ff. e. l. l. q i rerū. §. q si
quis. Alld. nō 7 signa istā glo.
magistrā 7 plenā ad quā hī recur
sus. Silis gl. ē. i. l. legato genera
liter. 7 ibi doc. i pri. ff. del. i.

Optionis. Legatuz
optōis ho
die trāsmitit ad hīdez. si legata
rius decedat aūquam optet. Et

pluribus debetibus eligere discordantibus forte dirimunt. h. d.

Add. nō q legata 2ditionalia v' que hnt in se conditionē nisi verificata fuerit 2ditio vno testatore ad hndē nō transmittūt. Itē nō q legatū optōis non hz i se 2ditionē si legatarius optauerit. Itē nō q qñ sūt plures legatarij v' plēs hīdes vnius legatarii 2 discordēt tūc fortuna ē iudex in iudicādo. Et sic nō q qñ sūt plures discordantes ad 2moduz forte dirimūt.

El. Legatū optōis habz i se tacitā cōditionē. s. si legatarius optauerit. 2 iō oliz si non fecit optionē nō trāsmittēbat ad hīdē. vt. C. de ca. tol. §. fināt aliquid. Add. vide ang. qz dubia.

Consiō d qua hic ē. C. cōia. d leg. l. si in pan.

Ad inter plures legatarios l' iter plēs hīdes legatarij ē discordia in eligēdo. talis discordie fortuna d3 ē iudex 2 forte ē dirimēda. puta cū taxill' v' alio mō sic. ff. de iudi. l. in his tribus. S3 v' q iudex deberet eos cōpellere ad 2sentiedū. vt. ff. e. l. huius. in fi. Nūdeo q hoc mō cōpellit. s. ad consentiendū forti. v' in. d. l. h. 2pellit in act'. eligenda que daf a iure. hic aut nō 2pellit qz daf a testatore. Add. in hac materia distingue fm Salu. i. l. fi. C. cōia del. Aut dubiū orit' super scō. 2 tunc forte nō dirimūt s3 pbat. vt. l. actor. C. de proba. 2 ē rō ne

forte 2peteret illi ius qui nō haberet. ar. nō. m. l. si quis a filio. ff. del. i. cui adde glo. singu. i. l. i. C. vti pos. Aut dubiū orit' sup iure 2 tē aut lex illā dubitatōz v' l' ceritudinez declāt 2 illa suaf. vt. ff. de pae. l. si plēs. cū. l. seq. Aut lex nō declāt. 2 tūc aut illi discordant in preiudicium tertii. 2 tūc ad fortem non recurrit. vt. ff. de ad. m. l. si plēs. 2. §. de satisf. m. §. fināt. Sed iudex compellet eos ad concordiam. 2 aliquādo p cise. puta sentētiado 2 diffiniēdo inter eos qui sit potior. vt. d. §. fināt. Aliquando non precise s3 causatiue volunt audiri. 2 ita per denegationē iurisdicōis. d. l. huiusmodi. §. si. ff. de lega. i. Aut discordant in preiudicium sui. 2 tūc ad fortez recurrit vt. hic. Aut b non petunt. 2 tunc se impediunt vt. ff. de usufructu. l. quotiens. 2 ibi nota.

Legari. Illi possunt ex titulo legati capere qui possunt heredes instilui. h. d.

Legari autē illis solū pōt cuz quibus testamēti factio ē. Glo. 2 ecōtra. i. ille solus legat. Add. Et sic habes regulam qz hodie ille solus potest testari qui pōt legata relinquere. 2 sic qui pōt co'dicillari. Concoz. l. i. ff. de lega. i. Non tamen intelligas vt illis solis possit legari qui possunt testari. quia falsum esset. vt p3 i seruo 2 filiofa.

Testi factiōem hic accipe i pas
sua significatiōe. vt. s. de hī. que
ab inte. s. testi. Testi factiōem
nō hnt. pīo icerta pība. vt. j. pī.
s. itē pēgrinus siue deportat⁹. vt
C. de hī. insti. l. i. itē in metalluz
dānat⁹. ff. de his q p n scrip. ha.
l. si in metallū. itē fūns de adulte
rio cū dñazmissio accusat⁹. vt. s.
de hī. insti. s. ii. Itē collegiuz nisi
pbeſ licituz. vt. ff. de hī. insti. l.
collegiū. itē incestuosū. vt in aut.
qui. mo. na. ef. sui. s. vlt. itē hīti/
ci maioris hīſis. vt. C. de hī. l.
manicheos. itē apostata. vt. C. d
aposta. l. hī q scām. itē mulier nu
bēs. j. ānū a tpe morī mariti. vt
i aut. de nup. s. i. Additio cir
ca pdictaz cōclusiōem gl. aduerte
pīo q dicit de deportato q sit i
capax. nō q nō ē oīo icapax. qz l3
sit icapax quo ad sui vtilitatē. ca/
pit tñ ad vtilitatē fisci. vt no. per
gl. 7 doc. i. d. l. i. de here. insti. itē
de dānato i metallū dic q tale le
gatū remanet penes heredē 7 nō
acquiriſ fisco vt ibi. 7 idē si reli/
ctū sit fratrib⁹ icapacibus vt ele.
exini de v. fig. vel i dānato ad p
petuos carceres. vt ibi no. bart.
itē de incestuosū. dic q a patre non
pōt relinq. nec tacite. nec expſſe.
nec i vlt. volūtate vt i iurib⁹ i gl.
all. nec itēz vīnos. vt. C. d nā. lib.
7 ibi p gl. 7 doc. s3 ab aliis 7 ēt ab
auo pōt spuris relinq. vt. l. i. C.
de nā. lib. 7 ibi p gl. 7 doc. a pīe
aut ex fſe pōt relinq quo ad ali/
mēta vel quo ad dotandā filiam

spuriā. 7 valet. c. cū hēret de eo q
dux in ma. quā pol. 7 nō bart. in
aut. ex cōplegu. C. de incest. nup.
itē q dicit de hītico. dic secus in
aliquo leui articulo fidei 7 ptina
citer nō resistit. vt nō i. l. ii. C. d
hī. itē de eo qd dicit de muliere
suo nubēte. dic. q oēs pene q sibi
a iure ciuili iponebant p p festi/
natiōem nubēdi. s. tps luc⁹ ho/
die sunt sublata p dictū apli. alie
q̄s patit qz nubit 7 trāsit ad fa
vota. iuxta. l. femie. C. d se. nup.
hodie remanēt vt nō p bal. i. d. l.
ſeie. 7 p bar. i. l. liboz d ifamib⁹.

Incertis. Oliz legatū
et libertatis
vt tutele i certā psonā pferri nō
poterat. s3 hodie sic. dūmō lega/
tari⁹ certificari possit. h. d.

Additio no. q ēt miles olim
nō poterat relinquere aliqd i cer
te pſone. Incerta aut pōna vi
debat. quā icerta opiniōe testōz
aio suo subiciebat. veluti si qf ita
dicat. qcuqz filio meo filiā suā i
māimomo dderit. i. collocauerit
ei hīs me⁹ illū fundū dato.

Additio nō q oliz icerē pſo/
nis nec legari nec fideicōmissum
aliqđ poterat relinq. qd oliz erat
verū i dūſſicte. hodie vō cū distin
ctiōe. s. si relinqtur ad pias cās
valet vt si pauperib⁹ qz tūc intel
ligit relictū deo oīpotē q ē cer
tus. l. id qd pauperib⁹. 7. l. si qd
ad declinādā. C. de epi. si vō ad
aliā cām legatū nō valet. vñ nō
regulaz q icertitudo circa psonā

legatarii. reddit. legatū nullūz vt
hic. 2. l. paul⁹ rñdit de re. du. 1.
nō bar. in. l. qdam relegat⁹ d re.
du. vbi ponit ple. mām icertitū/
dimis hec regula fallit si testōr ex
pressit psonaz. s3 dubitat⁹ de qua
senferit cñ cēnt ples eiusdē nois
naz tūc legatūz t3 in sui sba l3 pp
icertitudinē redderet inutile nisi
legatarius pbarct de se sensisse.
pōt hīs cui vult soluere 7 grati/
ficare. l. si qs scrui3. 2. l. si qs a fi
lio. del. n. so fallit qñ ab incio ē i
certa psona legatariū. s3 ex postfa
cto venit certificanda. vt hic i v.
illud 7 i hoc corrigif iste tex. i si.
q3 hodie val3 l3 oliz non valeret
s3 qñ psona ē oio icerta. nec ve/
rit certificanda. tunc nec oliz nec
hodie val3 nisi legaret⁹ paupib⁹
d. l. id qd. tertio fallit qñ relinq
tur icerte psona de certis. d. l. si
fui3 2. l. qdaz de le. n. qrtio fallit
saure paup3. d. l. si q3 ad decli.
que oia vide per bar. vbi. s.

Legatūz scūm ill' q post scri/
ptū testū pmi cōsules designati
erūt oliz tanq icertū erat nullūz
Gl. i calēdi iānuariū sorti. bant.
i. i capiebāt hoies administrare. 7
tñ p tres mēses designabant. vt
ff. de 2di. 7 de. l. publius. 2. C. d
magi. m. l. i. Incertū aut pso/
nis legata vel fideicōmissa reli/
cta. 7 p erroze soluta. repeti non
posse. sacris 2stōib⁹ cautūz erat.
gl. quasi naturalr debitū. vt. ff. d
cōdi. inde. l. iul. 2. l. ff a frē. 2. l. si
dominus i si.

Posthumus quoque.
Posthumus hodie ē po
sthumus alieno q nō ē futurus sit
us pōt legari. sed tutor incertus
dari nō pōt. itē de iure ptozio
alienus posthum⁹ ēt oli poterat
istitui. h. d. Posthum⁹ aut
alienus heres institui 7 aña pote
rat 7 nūc pōt. nisi i vtero ei⁹ sit.
que iure nro vxor eē n pōt. Ad
ditio doc. ita ptranscūt nihil di/
cēdo excepto. d. Zasone. qui di/
cit diligēter aduertendūz. q3 iste
tex. vñ quēq3 deciperet v2. n. p
hunc tex. q nō possum istituere
postumūz. qui ē in vtero nūrus
mee q3 vxor mea eē n pōt. qd fal
cissimūz notorie ē. l. gallus i pri.
de li. 7 po. 7 tñ euz nūru nō pos
suz dhere. s. affinitatē. s. de nup.
vñ dicit. d. Za. puto q iste v. nō
possit intelligi. nisi fm. l. si qs po
sthumos. s. si. ff de lib. 7 po. 7 cre
do q iste ver. velit idē dicere qd
ille. s. si. s. q hodie licitūz ē istitu
ere oēm posthumūz tā ppatū q
alienūz dñmō nō istituā posthu
mū mibi nasciturū ex tali cū qua
sit. phibitū mibi dhere. vñ si in/
stituere posthumū mibi nasciturū
ex sorore mea. vel nuru mea. nō
valeret institutio. 7 vid bar. no. i.
d. l. si qs postūos. s. si. i pñci. 7
tex. i. l. fili⁹ a pfe. s. pe. e. ti. Zas.
Posthumus alien⁹ oliz istit/
tui poterat gl. s. de iure ptozio n
ciuli. vt. j. de bo. po. pto rñso 7
vñ ēt d. ff. de li. 7 po. l. gallus. s.
illud. Additio dic ex mēte bar. i

d. l. gallus. §. ille casus, olim dicitur
civilis. ff. de posthumis alienis. q.
poterat effici. suus vel i. vita vel
post mortem poterat institui. §. p. p.
totes sunt iudicia q. ois posthumus
alienus possit institui. l. 3. nunc effi-
ciat suus, q. postea imperatores su-
pervenientes p. constitutiones eorum secu-
ti sunt. et hec i. breuib. e. vitas.

Siquis in noie. Er-
ror: nois. p. no-
minis non viciat legatum nec h. d. i.
institutiōem dūmō de corpore cō-
stet. h. d. Noia signandorum
hōiū gratia repta sunt. q. si quo
libet alio mō intelligant nūb. i.
terest. Additio no. q. qñ hē-
mus effectū nō curamus de mō
vt hic. l. i. ff. man. itē nō q. suf-
ficiat demonstrare. q. b. s. q. q. d. mō
strationib. et s. l. s. dūmō hēat in-
tellect. fa. l. certū. ff. si cer. pe. cū
ibi nō. l. i. demonstratio. et q. ibi
late bar. i. p. n. l. i. ff. l. i. §. d. i. et
de. Mōmē l. 3. sit genus. tñ hic
ponit. pro spē. vt albert. q. d. p.
p. n. p. s. one nomē. cognomem. cōe-
nationis nomē vt a. s. n. e. l. u. s. p. r. e.
nomē q. d. cā dīe ponit. vt si sint
duo tulii. et vñ sup. addat. marc.
vt dicat. marcus tulius. nā mar-
cus ē p. nomē. agnomē ē q. d. iponi-
tur ab eū. vt africanus q. d. de
uicit. affricā. alamanicus et gotti-
cus. vt. §. i. p. h. e. hui. libri. Et
testōr: in noie h. d. i. s. errauerit. tñ
si quol. alio mō q. stat nūb. i. tēst
s. i. intelligant a testāte. et hoc in
nomib. p. p. n. i. i. appellatiuis di-

stingue fm Jo. an. partū erret vt
si libros membranas appellet. quo
cāu valet. max. cū fuerit q. s. u. e. t. u. s.
sic appellare. ff. de l. u. l. libron. 3.
§. q. tñ casti. an multū erret. et
tūc cōtra. ff. eo. l. u. i. et de supel.
le. l. labeo i medio. l. Liber hō
sibi nomē mutare pōt. l. 3. su. nō
possit. vt. C. de muta. no. l. i. et
ff. de fal. l. falsi.

Huic pro rima. Fal-
sa venon-
stratio nō viciat legatū. h. d. p. r. o.
et falsa cā nō viciat legatū nisi p.
modū q. d. i. t. i. o. n. i. s. fuerit. plata. h. d.
Additio nō q. cā. sit p. dictio-
nē. q. et q. d. i. t. i. o. n. i. s. si.

Uerna ē suus ex ancilla testō-
ris nat. Et hic vñ i. legato.
secus ēēt in p. t. u. e. m. p. t. i. o. n. i. s. vt. ff.
de p. emp. l. si q. s. fundum. Si
falsa demonstratio nō viciat. §. vñ
let legatū. lōge magis valebit. l. 3.
sit falsa cā. q. vñba false demonstra-
tiōis sunt de s. b. a. legatū. §. verba
falle cāe. nō ita. itē cāe legatū nō
coherēt legato. ff. §. d. i. et d. l. cū
tale. §. falsa cā. itē q. i. legato dā
p. s. u. m. i. s. ff. de cōdi. inde. l. i. sūma
§. et quoq. Additio nō vt itel-
ligas qd ē hoc dicit cāe coherent
legato vel n. q. tñ cā coherēt lega-
to. qñ id q. d. vñt i. dispōne ex illa
sequit. vt si dico mihi solutū ēē.
ex hoc de necessitate sequit. ergo
nō petat. si ergo testōr dicit no-
lo peti. p. a. t. i. o. q. nūb. i. soluit. et
tūc p. b. a. d. o. simplr testōrē errasse
viciat legatū. itē ē casus i. d. l. i.

cū gl. C. de fal. cā. ad. le. qdā ē cā
q̄ n̄ coh̄t legatō. vt qn̄ de necessi
tate dispositio nō sequit̄ ex cā. vt
dico lego. x. qz mibi seruimus v̄l
tale qd fecisti. qz potuisses tibi le
gasse ēt si nō fuuisses. ⁊ adiectio
talīs falsē cāe nō viciat pp̄ errorē
testant̄ vt hic. s. solū attēdit̄. vtz
testator ēēt als relictur⁹ v̄l n̄ vt
ē cāus i. l. cū tale. s. sūm. ff. d. qdi.
⁊ de. ita dicit bar. ⁊ sal. i. d. l. i. i
fi. ⁊ bar. i. l. demonstratio. s. i. ff. d.
qdi. ⁊ demō. Lōditio p̄ si ap/
ponit̄. vt hic ⁊ ff. de qdi. ide. q. p
misit. ⁊ p cū. vt. ff. de v. ob. l. quo
cūqz. s. nō solū. nisi i cāu vt. ff. d.
tute. l. muto. s. sub qdi. mod⁹ p
vt. C. de his q̄ sub mo. l. ii. cā. p
qz. vt hic. demōstratio fit ostēden/
do aliqd qd n̄ ē. vt. s. p. s. ⁊ ff.
eo. si sit. s. i. Circa hec qua/
tuor. sic dicas pio fca cā nō nocz
vt hic ⁊ ff. si cer. pe. l. cū ad p̄s ⁊
l. itaqz. mod⁹ idē qd qditio opa
tur exceptio q̄ id qd dat̄ sub mō
pet. ē. ēt anteq̄ mod⁹ impleat̄ pe/
tit̄. cātiōe tñ interposita de mō
iplēdo qd n̄ ē i qditioē. ff. de qdi.
⁊ de. l. qh di. s. si. ⁊ de adi. le. l.
liberto. s. lucius ⁊ ff. eo. l. si cui. i
demōstratiōe distingue. vt. ff. c. l.
si sit. s. i. ⁊ l. nō quecūqz.

Anseruo h̄dis. Sermo h̄
dis pure nō pōt le/
gari. s. sub condi. sic si tpe ex̄tis
qditiois nō sit in p̄tate h̄dis. sed
ecōtra suo alieno. h̄de instituto
pōt eius dñs legari pure l̄ sub cō
di. s. si iussu dñi h̄ditatez adeat

legatum euanesce. h. d.

Ad ditiō nō regulā q̄ illud. le
gatū nō q̄firmat̄ qd foret intile.
si testōr statī qdito testō decessit⁹.

Gl. Videtur obstatē hūc. s.
C. de ne. ser. h̄. isti. l. qui
dā. s. illo. So. hic loquit̄ in
suo h̄dis. cui. n̄ pōt legari pure.
qz ex quo ē purū. a. tpe mori te/
statoris cedit vt. C. de ca. tol. s.
cū igit̄. ⁊ dñs queritur ex p̄sona
serui. vt. s. p. quas p̄o. s. itē fui.
s. idē dñs erit h̄s ergo nō valet
legatū. qz idē nō pōt ēē h̄s ⁊ le/
gatus. vt. ff. dele. i. l. legatum
est. s. i. sed in. d. l. quidam. s. illo
loquitur in seruo testatoris. qd
valet ex quadam humanitate qz
testator voluit remunerare serui
les labores. i. bñ merita a seruo
suo recepta. nec imponit̄ heredi
necessitas vādi. v̄l ibi loquit̄ i mi
mis. Actus mortuū non pōt
stare i suspēso. ff. cōia p̄di. l. si. in
fi. ⁊ pp̄ regulā catho. que sequit̄.

Quia qd intile foret legatū si
statiz post sc̄m testm̄ decessisset
testōr. nō v̄z hoc iō valere qz viu
tus testator vixerit. ⁊ ratio fla/
tiz dicta est.

Legatum factum seruo here
dis sub cōdi. si tempore euemien/
tis conditionis est adhuc seruus
eius non valet alias valet. sic. ff.
ad. l. falci. l. si a seruo. Si seruus
alicuius est institutus. nō obstat/
te tali institutione valet legatum
factum domino illius serui etia
pure. Et licet videretur tale

legatū nō valere qz apud eūdem
erit hēditas ⁊ legatū vt i cāu pte
ce. qz ē lōga dīa. qz ad hoc vt do
min⁹ sit hīs p funz duo pcedere
oz. s. iussus dñi ⁊ obia sui. ⁊ inte
riz sui gditio poterit variari. s3
legatū tñ interiz hēbit dñs. sunt
ergo sepata hereditas ⁊ legatum
qz legatū interiz apud dñm here
ditas ap nulluz donec funs i ma
numissus sibi vl iussu alicui⁹ dñi
adeat hereditatē. Veluti ca/
put atq3 fundamentū totū here
ditatē intellr heredis instō. ⁊ ergo
qz i scōo casu nemo est heres ad/
huc. cū ⁊ dñi iussus ⁊ sui debeat
seq volūtas. vt. C. d. here. isti. cū
pponas. Et i3 hereditatē dies ce
dit ab ea adita. tñ legatū a morte
testantē cedit. vt. C. de ca. tol. §.
i nouissimmo. Testm̄ absq3
hēdis instōne. ⁊ sic absq3 sūdamē
to dī nullū. vt. ff. de iure. codi. l.
fi. ⁊. j. ti. in. §. i primis. ⁊. ff. d. his
q in tes. vel. l. pe. ibi calphurni⁹.

Ante hēdis. Legata ⁊ lib/
tas hodie relinq pnt
an hēdis instōez. ⁊ postea ēt iter
instōez ⁊ substōez. h. d.

blo. Ad ordinē scripture
nō suandū sic. ff. de so
lu. l. nō eiz. s3 poti⁹ attēdim⁹ mē
tē testōis q ordinē scripture.
Add. hoc verū vbi de mēte te/
statōis gñet vt hic. ⁊. C. d. libe.
pte. l. iii. In cāu āt dubio ordo
scripture ē suandus. ⁊ p hoc non
ob. ll. p ⁊ d. alle. i gl. Legatū
libertatē ē fauorabilius alius. hoc

fallit i duobus casibus. vt. ff. de
manu. tes. l. cū ex plurib⁹. ⁊ vel.
l. si quis a filio. §. pe. ⁊ ad treb.
l. si patron⁹. §. si sine fructibus.
Add. S3 Jo. fa. dicit q gl. nō
bñ dicit qz vtrobiq3 idē. qz incer
tudo viciat legatū ⁊ libertatez.
Sic ut i re legata. vbi ei libertas
legatē ē icertitudo i re ⁊ i psona.
⁊ sic viciat. vt nōr dy. in regula i
obseruris. d. reg. iur. i. fi.

Post mortē. An ⁊ p m oz
tem hēdis ⁊ legata/
rii ⁊ pudie mortē legari pōt. h. d.

gl. Qd hic dicit i legatū idē
i stipulatōibus. vt. C. vt
ac. ab hī. ⁊ d. he. l. i. Tñ nō. q
legatū icipit ab hīde vl heredita
te qd prio nullo mō fuit. s3 stipu
latio fuit i3 inefficax. vt. ff. d. eni/
ctio. l. qz pupillo. ⁊. l. si per ipu/
dentiā. §. nō mirū. Addi. dicit
Jo. fa. q licet legatum ⁊ stipula
tio possit incipere ab herede vt
ibi. tñ ē dīa qz i stipulatōe ē nata
obligō ēt an mortē. s3 n cū effectū.
s3 i legato n fa §. ex conditōnali.
⁊ qd ibi nō. j. d. y. ob.

Pene quozq3 noie. Ad o
die pōt pene noie
legari. ⁊ legatū trāsserri l admi.
nistrat⁹ ali quid ihonestum l
opprobriosum vl legib⁹ iter dēū
h. d. Addi. nō q legare pene
noie ē legare aliquid qd cohercē
di heredis causa reliquitur. Arē
nota q relicta vel adempta vel i
alium translata pene nomine ho
die valent. Item nota quod im/

possibilitas viciat legatū. de quo late. §. de hī. insti. §. impossibilis.

¶ Si testōr hīdi pēpit ali-
quid fieri sub certa pena
hoc adiecto. s. q. in penā hīdis. 7
tūc oliz nō valebat. qz alias eēt p
ceptū vel legatū cōditionale 7 va
leret. s. bart. redarguit glo. vide
ang. hic. Ad dīto nō q. si te/
stator relinquit vgores suā vsusu
ctuariā. 7 pēpit hīdi eā si mole/
stari 7 si eā molestauerit pūat euz
sua hīditate. tūc dī eā molestare
qñ malo aio. nā qd nō malo aio
fit nullā penā meret. vt. l. si quis
suū. §. ait pīor. cū gl. ff. de acqr.
hī. nā si iuris dispōne ipam mo/
lestaret. puta qz petīt sibi cauēri
de vtendo arbitrio boni viri. vt
nō. §. de v. sufr. in pām. nō dī pp
hoc eā molestare ar. l. quero. §. i
ter locatore. ff. loca. secus si malo
aio. vel corā iudice quōcūqz eam
turbat. vt. l. vñ facit. 7 ibi bart.
ff. de vi. 7 vi. ar. Ita bald. in. l. i.
C. de his q. pe. nō. Sz an pēdi
cto cāu pūet ipō iure vel nī. Et
bal. i. d. l. i. C. e. t. q. sic. sed cōis
opi. s. bar. 7 io. de imol. t. q. non
qz ex quo semel fuit hīs nō pōt dī
finere vt. l. 7 si fū. §. s. q. pap. ff.
de minor. 7 sic valet in hoc vt te/
neat hīditatē restituere p fideicō
missuz vt. d. l. si vxo. §. hīs del.
in. Si testōr pēpit impossibilia
nō tenet implere vt hic 7 glo. hic
sup verbo impossibilia opponit 7
multa dicit p solutiōe que cōter
reprobant vñ alia ē gl. in. l. i. de

cōdi. isti. que subtiliter 7 bñ disti
guit circa istā impossibilitatem. aut
ista impossibilitas adiciat substantie
legati puta lego mōrē aureū. 7 le/
gatū ē nullū vt. l. apud iul. §. si.
del. i. aut impossibilitas adiciat. per
viā pcedētis dispōnis 7 postea si
nō fiat legatū noīe pene 7 legatū ē
nullū vt hic 7 l. i. C. de his q. pe.
nō. vñ si testōr inbeat hīdi facere
aliquid impossibile. 7 postea si nō se.
cerit legatū aliquid ab eo noīe pene
qz nō ē ipōnēda hīdi si nō adim
pleuit impossibile pceptū. l. in testō
de qdi. 7 de. si vō impossibilitas in
cipit a qditiōe legati. puta lego ti
bi mille si vederis mōrē aureuz.
tūc tollit talis impossibilitas 7 va
let legatū. 7 sic loquūtur dī. ad
de 7 q. dīctū stricti iuris viciat im
possibilis qdino vt. §. impossibilis
j. de iuri. sup. nō dīctū bonafidei.
l. insulā. §. i. ff. loca. Idē ang.

Si testōr pēpit legibus iter/
dicta. vt dare iquilinos sine pre/
dīs vt. ff. eo. l. si qz iquilinos vt
pbrosi vt portare vestimēta sup
ple pulchra i funus vt. ff. eo. l. ser
uo alieno. §. si. vel pbicere reliq
as i mari vt. ff. de qdi. isti. l. pe.

De adēptione legatorū.

¶ Quia ābulatoria ē defū/
cti volūtas vsqz ad mortē
ff. eo. l. in. §. si. 7 l. sequēti qz er/
go ptingit testōrem legata que p
us fecit adimere vel i aliū trans/
ferre ideo hic ponit rubricam de
adēptione 7 trāslatiōe legatorū.

Demptio. *Le-*
gata adimi
pnt vl trāfferri i i codē
testō i alio. ac ē i codicillis. ver
bis quibuscūqz prius vel mere s
rius vel nō. h. d. Additio quot
aut testes requirant in adēptiōe.
i aliqui dixerūt q qnqz sicut re/
gularit i oi alia vltia voluntate p/
ter testm. l. si qf agere. C. d. codi.
s. bal. cōsultit q sufficit probare
adēptiōem per duos testes. qz
sicut ex testō min⁹ solēni obligat
naturaliter hīs solenē legata. vt
nō. i. l. si post omniū. C. d. iur.
i fac. igno sic in adēptiōe tol/
lit naturalis qua erat obligatus.
Et adde qd nō p gl. i doc. max.
bar. i. l. i. C. de bo. po. fin. ta.

Itē nō legata. adimi posse ne
dū ex testō. s. ē in codicillis. Itē
legata nedū adimi pnt. s. ē trāf/
ferri de psona. ad psonaz i pcor.
l. sicut. ff. eo. Itē legatū vni.
si legat alteri. a primo adimi vī.
quod limitate veruz. si legatū sō
fiat sub gmemoratōe pmi alioqn
nō vī adimi. l. plane. dele. i. dixi
s. n. i. s. eadē xpos. Et adde q
vltimi codicilli ita renocāt pmos
sicut vltimuz testm renocat pri/
mū. l. iii. C. de codicil.

Gl. Codicilli qbus adimūt
vel transfert legatū nō re/
quirūt q sint gfirmati testō. vt
alig dixerūt. qz nos dicimus cō
trariū vt i aut. d. resti. fideicō. s.
manifestuz. Additio i hec opi.
gl. ē bona. qz cū adēptio scā i co/

dicillis. tēdat ad impugnāda rel
cta in testō nō ē op⁹ codicillos i ipō
testō gfirmari ar. l. nā absurdum
ff. de bo. lib. Ademptio legati
pōt fieri siue in testō siue i codi/
cillis. i vtraqz ē firma. si tñ codē
testō fiat. vī nō ē datū i sic ipro
pe dī adimi. si alia voluntate vī
datuz. s. postea adēptuz. vt. ff. d.
his que i tes. del. l. i. i. ff. del. l. i. si
ita scriptuz. Et i hīc videat re/
pugnātia. i sic talis voluntas vī
nō valere. vt. ff. d. re. iur. l. vbi re
pu. n. itia. s. die q ibi dicit de re/
pugnātia q fit pp iplicitatē vbo/
ruz. vt. ff. de gdi. istu. l. si ticus i
hīz locū p dīcta regula. qñ nō appa
ret q sit vltia. quo cāu neutra va
let. si aut apparet vltia valz vt. ff.
eo. l. nihil pphibet. Adōt ēt fie
ri adēptio his vbis pēitico ei⁹ qd
dedi. vl similib⁹ imo ēt nuda vo
lūntate psumpta. vt si inimic⁹ po
st a suz scūs legatariū. vt. ff. d. adi.
legat. l. iii. in fi. Additio nō
q pp supueniētes inimicicias p⁹
testm factū ta ite vī adēptū lega
tū. i hoc intelligit de inimicicia ca
pitali vl gram. d. l. iii. s. fi. d. adi.
le. Que aut dicat capital⁹ inimici
cia. vī d. i. s. Itē pp inimicicias. s.
de exen. tu. i addi. Additio. no.
q si legatari⁹ p⁹ morte testōis cō
cuberet cū vxor sua. vī tacite adē
ptū legatū gl. ē ordi. i. l. fideicō/
missa. C. de fideicō. i. l. soror. C.
de his. q. vt idig. idē arbitrarer.
si cū ea turpi luserit. puta ponē/
do manū ad pect⁹. l. i. s. i. q. mo.

sen. amitt. Si q[ui]s ita dixerit ho-
minē sicuti quēcio legam seyo do
lego siue i codē testō siue i codi-
cillis hoc fecerit. quō cāu fil' 7 ri-
cio hoc adim v[er]o 7 seyo dari. ēt
si seyo ē nō capax. adēptio a pri-
mo valet. ff. de l. i. l. plane i prin.

De lege falcidia.

Glō. Quia nūc dictū ē qua-
liter legata minuantur
adēptioe v[er]o trāssa. v[er]o q[ui] ēt mi-
nuunt p[er] detractōem falcidie. re-
stat de illa nūc tractare.

1 Apereft. 23
oliz

fūisset libera legandi fa-
cultas ēt. vltra dodrātē. hodie tñ
introduc[t]a ē lex falcidia vsq[ue] ad
dodrātē. q[ui] i singl[is] h[er]edibus lo-
cū h[er]ed[is]. 7 i ea adēptio. q[ui]sciderat q[ui]
titas p[ri]monii que sunt tpe mor-
testōis. 7 ex ea deducit es alienū
funeris ip[s]a. 7 p[er]cia suoz manu
missoz. h. d. Additio nōq[ue] ex
lege. xii. tab. licitū ē. testōrē suum
p[ri]monii erogare. Itē nō q[ui] li-
bera facultas disponēdi de re sua
coartat aliq[ui] pp publicā utilita-
tē. 2cor. i. i. in fi. ff. de his q[ui] sunt
sui v[er]o ali. i. i. Itē nō q[ui] ēt si cēt
mille h[er]edes sufficiat q[ui] iter eos ha-
beāt v[er]o quartā cōter inter eos
diuidēdaz. Itē nō q[ui] d[icitur] legat[us] p[er]ti-
cularibus deducit falcidia.

Glō. Ideo hec dicta ē lex falcid-
ia. q[ui] sicut falg[us] senū. ita
hec lex legata resecat. v[er]o ita d[icitur] a
falcidio auctore v[er]o 7 publiciana
a publicio d[icitur]. vt. j. de ac. §. alie.

Additio bar. 7 p[er]maz i. l. i. i. pri.
ff. eo. vbi ē similis gl[oss]a. q[ui] ēt aliq[ui]
trebellianica falcidia d[icitur]. vt. l. i. p[er]
filij. in prin. ff. eo. 7. l. i. iubem[us]. C.
ad treb. 7 sic largio sumpto voca-
bulo quicquid resecat p[otes]t dici
falcidia.

Antiqua lege cautum erat.
vti legasset sue rei quisq[ue] ita mis-
esto. s[ed] visus ē h[ab]ere licet[ur] coartat[ur]
id q[ui] ip[s]oz testōrū grā. p[er]miss[us] ē.
ob id q[ui]d plerūq[ue] itestati morie-
bant. recusantibus scriptis h[er]edi-
bus p[er] nullo aut mimo lucro h[er]e-
ditatē adire. Quāvis t[em]p[or]e. di-
cat h[ab]ere falcidiaz testōrū grā in-
troduc[t]az. si tñ pp hoc testōr po-
test ipsaz repudiare vel p[ro]hibere
nisi i casu. vt. ff. eo. l. q[ui] de bonis
§. si. 7. l. i. si debitor. nec ob. reglā.
q[ui] q[ui]q[ue] fauori suo possit renūcia-
re. C. d[icitur] pac. l. pe. s[ed] hodie p[otes]t aut[em].
sed cum testator. C. eo. cōtra q[ui]
per ipsam autē. testator potest p[ro]-
hibere. sed nō. q[ui] ius secundū di-
uersitatem t[em]porum diuersas
habuit q[ui]siderationes. vnde cum
hodie sumus xpiani ius tollit p[er]
sumptioem desiderii lucri 7 po-
tius presumit quod absq[ue] spe lu-
cri. 7 ex sola caritate. vt implea-
tur voluntas defuncti etiam sine
lucro heres adibit hereditatem.
ita bart. 7 doc. in dicta autē. sed
cum testator.

Etiam in donatione cā mor-
tis habet locum falcidia. Item 7
in mortis cā capione. licet q[ui]dam
q[ui]tradicat. Additio ang. d[icitur] arc.

post saly. dissinguit i mori cā ca/
pione q aut id qd pstat ē ad cui
tatōez alicui⁹ legati. ⁊ tūc falci/
dia nō detrahif. vt. l. i. §. item si
ita. ff. ad. l. fal. aut daf ob aliā cāz
⁊ tūc falcidia detrahif. vt. l. pe.
C. eo. ita dicit saly. in. d. l. si mor/
tis. C. e. de quo p bar. ⁊ Jo. de
imol. i. l. i. §. itē si ita. ff. e. Itē
falcidia hz locū ēt i fideicōmissis
vt. C. e. l. ii. Add. Intellige b
verū i fideicōmissis picularib⁹ q
equipan^t legatū. vt. l. i. ff. del. i.
nā sicut i legat picularibus hz lo/
cū falcidia ita ⁊ i fideicōmissis pti/
cularibus. vt. j. §. fideicō. hī. §. sz
qz hīs. sz §. fideicōmissis vlibus
detrahif irebelianica vt. j. n. i. §.
ii. Itē falcidia hz locū i dona/
tōe iter viuos que morte pfirmat
tur. nō als. vt. C. e. l. i. donatōib⁹
⁊ i his hz locū qd hic i legat dī.

Add. hoc itellige verū eo casu
qn hnt vīz fideicōmissi. vt dicit
d. l. i. donatōibus. ⁊ hoc ē qn ex/
presse sunt pfirmate i testō qz tūc
requir^t aditio ex testō. l. ex ver/
bis. C. de do. iter vi. ⁊ vxo.

Falcidia detrahif qn legata
excedūt vdrantē. i. qn excedunt
nouē vncias hīditatē. vt. §. §. hī.
insti. §. hīditas. Si ergo legata
excedūt de singul pōt fieri sectio
idest quarte ptis retractio. ⁊ hoc
ipso iure vl ēt pposita rei vēdi/
catōe. vt. ff. e. l. lineā. in fi. pūmo
rūso. ⁊ l. plauti⁹. ⁊. C. e. l. ii.

Add. qd dicit §. rei vēdicatio
ne itellige verū si legatarus pos

fideat sine volūtate hīdis. nāz si
hīs tradidisset i solidū vl legata/
ri⁹ accepisset sciēte ⁊ paciēte dicto
hīde sine ptestatōe. tūc cū videat
tur plene frui volūtate testan⁹ nō
pōt vti falcidia. vt i auct. sz cum
testōr. C. e. An aut i vna re pōt
hīs detrahēre falcidiā. i. si i vna
re sola pōt capere totā quartā fal/
cidie. ⁊ dicit glo. qz iā nō vī am/
plius de hoc q. p supradcā. qz si
ex vno quoqz legato dīz detrahe
re. ergo nō ex vna re sola. vt. d.
l. plauti⁹. ff. e. Add. In b do/
cto. cōter sic dicit. Aut legata
sūt relicta pluribus ⁊ nō pōt in
vna re detrahi vt gl. i. d. l. ii. e. t.
aut sūt relicta vni ⁊ tūc aut vult §.
trahere ex vna re sola. ex necessi/
tate puta qz vna res ē corpālis ⁊
diuidua. alia icorpālis ⁊ idiuidua
ita qd ea nō pōt dītrahi falcidia ⁊
tūc pōt vt. l. plane ⁊ l. seq. §. si so/
lus. ff. e. ⁊ ita itell^t finis b⁹ glo.
aut vult detrahēre ex voluntate
legatarū ⁊ pōt. vt. l. plauti⁹. ⁊ l. i.
qritate. ⁊ l. ex asse. ff. e. aut qmō
da diuisio fieri nō pōt. ⁊ tūc re/
currit ad iudicē vt fm q arbitra
bit^r faciat vt. ff. del. i. l. nō ampli/
us. §. si. Qñ qd legat pē bono
rū tūc hīs pōt dare res vl estima
tionē. vt. ff. dele. i. si ampli⁹. §. i.

Add. hoc itellige qn eēt res
diuisibiles qmōde. als tenet^r pre
cise estimationē pstatē. d. l. si am
plius. §. si. cū l. seq. hoc tñ limita
te nisi essent iste res filio relicte. p
lūma. qz tūc hīs tenet^r pēse tra

dere filio res hēditarias. l. scim⁹
§. replicationē. C. de iof. tes. nōt
bal. i. d. l. nō āplus. §. fi.

Et cū questū. Si plēs fuerit
institutⁱ quilibz i sua pte
pōt falcidiā detrahēre. l. 3. portio
alterius hēdis nō fuerit grauata
h. d. Add. nō limitationē ad
id qd. s. dictū fuit in pun. l. q. suf
ficiat q. vnica quarta iter oēs hēre
des suplit diuidēda. q. illud ē ve
rū qn oēs sūt grauati l. grauamē
ē simplr factū. secus si ēēt factum
ab vno ex hēdib⁹ noiati. tūc l. 3
alter hēat itegrā quartā nō impe
dit qn noiati. grauatus possit d
trahere qrtā.

Glo. An⁹ ex plib⁹ hēdib⁹
vltra alios supra mo/
dū grauati pōt sibi retinere rōne
falcidie. quartā pte sue ptis quaz
s. iure hēditario hz. nō āt datū cā
adiplēde qd. datū sibi ab aliquo
iputabit sibi i quartā nisi i statu/
libero ēēt datū 7 d. pecunia hēdi
taria d. qua dare pmittit. vt. ff. e.
l. id āt. 7 de do. cā mox. l. q. statu/
liber. Itē nec legatū a cohēde re
lictū sibi iputat. vt. ff. e. l. i. quar/
tā. nisi testōr hoc cauerit. vt. ff. e.
l. q. āt. i. rñ. 7. §. marcellus.

Add. nō q. i qrtā debita iurⁱ in
stitutōis q. dī falcidia pputat^r il/
la sola q. pcpit hēs iure hēdita/
rio. l. i. quarta. ff. e. 7 qñqz totū ca
pit iurⁱ hēditario qñqz p. fm. l.
ticia. ff. e. nō āt pputat^r qd. capit
hēs iurⁱ legatū l. cā qdītōis iplēde
d. l. i. qrtā. 7 b. nñ i casu. l. nesci⁹.

ff. e. 7 nisi deē vt pputet sibi i fal
cidiā. ff. e. l. qd. āt i fi. In quarta
vō trebellianica pputat sibi hēs
q. qd. capit iudicio testōris qualr
cūqz pcpiat. vl. ab exneo pecūiaz
vl. spē vl. a cohēde. vt. nōt gl. i. d.
l. quartā. 7 ibi ponit rō diuersi/
tati. In quarta vero iure nature
i. l. i. pputat^r q. quid quocūqz
mō pcpiat dūmō pcpiat d. do/
nis testōris. siue legatū siue dos
siue donatio pp nupd cū fi. vt. l.
qn i nouella. de fideicō. l. hēdita
ribus. C. de inof. tes. Secus āt si
nō accipit d. pūmonio testōis.
sz aliūde vt sūt aduēticia 7 dona
tio inter viuos scā filio bñ meri/
to que cēsent aduēticia. vt dicit
gl. i. aud. vñ si parēs. C. d. iof. te.
q. talia nō pputat^r. l. sancimus. C.
d. iof. te. An āt fruct⁹ pputat^r in
quarⁱ pdcis dic vt p bar. i. l. q. d.
bonis. 7. l. in rōe. ff. e.

Quantitas āt. In
rōne le
gis falcidie. q. siderat^r quātitas pa
trimonii que erat tpe mori testa
toris. nec augmētū vl. diminutō
qtingēs postea 7 añ aditā hēdita
tē legatariis nocet vl. pdest. h. d.

Add. nō q. ad hoc vt sciat^r an
hēat locū falcidia i spiciat^r tps mor
tis testōis quo ad validitatē pri
monii. Itē nō q. fruct⁹ pcepti p⁹
mortē testōis tñ añ aditā hēdita
tē nō augēt valorē hēdita^r p fal/
cidia euitāda sz cedūt i solidū lu/
cro hēdis. Et filr ēt casus 7 dimi
nutio primōii dicto tpe cōtigēs

cedūt dāno hīdis. Itē nō. q̄ hīs
nō cogit ad instānā legatariōzū
pticulariū hīditatē adire.

Gl. Quātitas p̄imōnī ispicit/
tur tpe mortis quo ad falcidīā.
Et nō ob. §. si peculū. §. de
le. qz ibi loquit̄ i suo ⁊ i illo n̄ ce
dit legatū a tpe mortis s; ab adi/
ta hīditate vt dictū fuit i. d. §. si
peculū. Si hīditas dimittitur
p̄ mortē testōis añ aditaz cedit
dāno hīdis quo ad falcidīā. S; hoc
intelligit̄ i reb⁹ hīditariis qd
āt i legatis an peunt dāno hīdis
an legatarii. Distigue aut res le
gate q̄sistebāt pondere nūero vt
mēsurā ⁊ tūc idē qd hic. i. peunt
dāno hīdis aut vero nō q̄sistunt
i silib⁹. ⁊ tūc aut legat incertū ex
certis. s. vnū ex suis suis. ⁊ tūc si
oēs percūt. legatariū dānū ē. vt.
ff. e. l. in rōne. §. d. ligenter. ⁊. §. i
certe. Aut res legata erat penit⁹
certa vt ficus. ⁊ tūc perit legata
rio. §. de leg. §. si res legata.

Nō erit iniquū dānū cedi he
redi. qz nō cogit̄ adire nisi velit.
⁊ sic ne legatarii perdant legata
ob hīditatē nō aditā. necesse erit
cuz herede i portōe pacisci. Et sic
vī qz nō p̄ oīa legata sint exequa
ta hōdie fideicōmissis qz fideicō/
missarius p̄pellit hīdē adire. S; hoc
verū ē i fideicōmissi vlibus n̄
i pticularibus. qz illa sūt exequa
ta legatis. vt. j. ti. ii. §. s; si recu
set. Add. nōt qz bar. i. l. i rōe. §.
diligēter dicit qz hōdie iste. §. sit
correctus scō iuctario. qz. l. fi. §. ⁊

si p̄fecto. cū. §. seq. ⁊ seq. C. d. iuz
deli. vult qz hīs creditoribus ⁊ le
gatariis de ip̄is rebus hīditariis
soluere pōt si nō reperit̄ pecūia i
hīditate ita qz nullū dānū hīs pa
tit̄. ⁊ sic rebus pempū hīs nō te
net̄. S; hoc Jo. d. imol. intelligit
verū ad hoc vt nō teneat̄ i plus
q̄ sit in hīditate s; bene remanet
in dāno quo ad d̄tractōz falcidie

Lum ar. In rōe legis fal/
cidie p̄io deducit̄ es
alienū funeris impēsa ⁊ p̄cia suo
ruz manumissōzū. ⁊ si plus ē lega
tū q̄ sint p̄imōni vires id p̄io
deducit̄ ⁊ postea p̄imōniū d̄fal/
cat̄. h. d. Add. nō qd id q̄tum
ascendit es alienū ⁊ funeris ipen/
sa nō vī ēē in p̄imōnio. Itē nō
qz funerū impēsa equiparat̄ rei
aliene vt hic. in tantū qz ēē oē cre
ditū solet p̄cedere qn hīditas n̄
ē soluēdo. vt ē tex. in. l. pe. ff. d. re
li ⁊ sup. su. In tm̄ qz ipensa fune
ris p̄feret̄ ēē doti vxoris. vt sin
gulariter notat bar. i. l. i. in ver.
itē opponit̄ quarto ad scōaz p̄e.
ff. so. ma. qd singulariter tene mē
ti. Itē ratio libertatis diminuit
patrimōniū ⁊ p̄ q̄s falcidīā. Ex
quo nō qz de legato libertatis et
sic de legato pio nō deducit̄ fal/
cidia. qd hōdie clarū ē in aut. si/
militer. ⁊ qd ibi nō. C. e. Itē nō
qz creditores p̄ferūt̄ quibuscū
qz legatarius ēē pius. Itē nō qz si
testōr legat vltra vires sui p̄imo
niū nō ē verū dicere qz vltia lega
gata sint nulla. imo p̄ rata d̄ quo

libz legato deducit et si piis et re
ducit ad vires primoni.

Glo. Illis l3 creditu suu fit
usu tñ pot vt es alie
nū deducere. vt. ff. e. qui fundu. et
ff. e. l. irritu. nisi expse phibeat.
vt. ff. e. l. si debitor creditor.

Add. et hoc e hodie veru si se
cerit muctariu. al actio sua i totu
confundit et tenet ad integra lega
ta. Ita no. gl. et Sal. i. d. l. ipo
neda. C. e. ti. Impesa funeris
deducit vt es alienu no monu
menti. vt. ff. e. l. i. si. Addi. dic
tu q ipesa necessaria ad sepeliendu
defunctu deducit vt es alienum
d. l. iponeda. ad. l. fal. Seco qñ n
e necessaria. Et itellige ipesa mo
numenti necessaria. qñ fm qualita
te defecti dedecus eet sepelire in
terra. ita saluabit gl. in. d. s. de
impesa. i. glo. magna fm Joa. de
imol. ibi.

Ex computatõe falcidie strahẽ
dũ e preciu suoru manumissoru
vñ notadu q mos erat atiquitus
vt qui suos no hẽbat vñ vñ plu
res emeret. qui honozis cã funo
testozis pilleati antecederet. quo
facto statim intelligit manumis
si. et sic preciu illoz manumisso
rum detrahẽ. et fa. ad hanc expo
sitionẽ. C. de la. lib. col. s. sed et q
vñ. Vel pot intelligi q testator
alieni. x. legauit vt alienu seruuz
redimeret legatarius et manumit
teret. de hoc. n. legato no detra
hit falcidia nisi forte de eo qd su
perest scã emptõe. vt. ff. de fidei/

cõ. lib. l. decẽ. et ff. e. s3 et si no ser
uus. Si at vt suu propriu manu
mitteret legatarius. tñc nullu pa
tiẽ falcidia legatarius. et ita hec p
cia deducunt vt falcidia non pa
tiant vt. ff. e. l. si seruus. et l. milia
nus. In computatõe legis falcidie
v3 fieri estimatio reru no ex
affectõe s3 cõi estimatione. vt. ff.
e. l. precia. Ideres p. l. falcidia
detrahit quartã habita cõsidera
tõe eius qd ei reliquit testoz ita
q si illud no sufficit p quarta de
trahet vel quintã vel millesimaz
vsq3 ad supplementu. vt. ff. e. l. in
quãtitate. s. si. et fa. p hoc. C. e. l.
ii. et ff. e. l. plantius. In si. hu
ius. s. verbu detrahi ponit ipro
prie quo ad id quod excedit et p
prie quo ad quartã que e in bo
nis. et sic semel positu verbu pro
prie et improprie ponit. ff. de of.
pco. l. ii. Itẽ cessat falcidia in
multis casibus quos dicas vt vi
gimus in auct. de hẽ. et fal. s. hu
ic nobis.

Add. no. q falcidia cessat ihis
casibus v3 in. l. predioz. C. e. qñ
legat instim rei alterius. Itẽ de
legato do. vt. l. ii. s. adẽ quesit.
ff. d. do. ple. Itẽ d relit a milite
vt. l. in testõ. C. e. Itẽ de legatis
piis. d. aut. filr. C. e. Itẽ qñ testa
tor expresse phibuit. d. aut. s3 cũ
testoz. Itẽ i casu. l. bñficia. ff. e. et
ibi no. et gl. et doc. i. l. et si tacitu.
C. e. Itẽ qñ e phibitio alienatõis
vt i auct. s3 i ea. C. e. Itẽ de liber
tate legata. vt. l. pap. s. quarta.

ff. de inof. tes. Itē si soluit aliqua legata integre. vt. d. aut. sz cū testa tor. Itē hodie si nullū fecit inue/ tarium vt. d. aut. sz cū testōr. q̄ om nia nō q̄ quotidiana.

De fideicō. h̄reditatibns.

El. Justinianus post tractatum legatorum. de lege falcidia prius. q̄ de fideicommissis tractauit. qz lex falcidia in legatis prius fuit iuenta q̄ in fideicommissis fm̄ Jo. vel sic. dictū ē de legatis. s3 qz sumus polliciti dicere d̄ fideicommissis vt. d̄. de lega. s. sed nec in prius. 7 ideo opz vt de fideicommissis tractemus. 7 qz inter fideicommissa. aliud ē generale. aliud sp̄ale. generale vō dignius. d̄ generali primo videamus. vt. j. co. in prius. 7. j. ti. i. in prius.

Quia fideicommissa nulla actio-
ne prestabantur sed iudicis offi-
cio. ff. de verbo. signi. l. pecunie v-
bum. Additio. Tu dic q olim
nulla actio nec officio iudicis p-
stabantur. sed hodie per officium
iudicis bene prestantur.

¶ Populare dicitur id quod est
populo expediens.

Inc transeam⁹.
Heres gra
uatus restituere totā. v^l
quotā ptem hereditatis olim nō
poterat cogi adire ⁊ restitue^r ho
die aut pōt. h. d.

Additio nō q̄ dignius ē vni
uersale. q̄ plura cōprehendit. q̄
speciale ⁊ sic est dignius genus q̄
species. Item nō q̄ illud qđ non
est redactū ad necessitatē presta
tiōis dī infirmuz. sa. qđ habetur
in. l. si nō sortem. §. libertus in
princi. ff. de condi. ide. Item nō
q̄ appellata sunt fideicommissa. q̄
tantummodo in fide heredis cō
mittebantur. ⁊ ab eius volunta

secus vt. l. mulier. §. si. cū ibi nō.
p gl. 7 doc. ff. ad treb. Itē nō q
fideicōmissū pōt fieri 7 pure 7 sū
cōdi. 7 sub dic certo.

Bl. Dōr ēt relinqui fideicō
missū ab intel. vt. j. e. §. p
terea. S3 vbi testōr vult testari.
vt hic requirit hīdis instō. sed
vbi vellet codicillari nō. vt. j. §. p
terea. Nō nō valere testm si
ne hīde. sic. ff. de his que in test.
del. l. pxi. 7 ff. de codi. l. fi.

Add. dic aut qstat testōrē vo
luisse facere testm 7 nō valz nisi
sit instō. vt. ff. de iure codicil. l. i.
Aut qstat q voluit legare fidei
cōmittere. 7 tūc valz sine herede
scripto. vt. j. e. §. pterea. Aut est
dubiū. 7 tūc si fecit mentionē de
hīde videt voluisse facere testm.
7 iō si nō valz instō nec legata. vt
d. l. i. 7 ff. de testa. l. is qui. 7. C.
de testa. l. nō codicillū. nisi testōr
hoc expressisset qz adiecit clām co
dicillari. vt. l. fi. C. de codi. v' ni
si in alia dispōne de instōe fecissz
mentionē. d. l. fi. v' alias constat
q voluit valere vt codicillū vt. l.
fenuola. ff. ad treb.

Restituta. Qui re/
stituit be
reditatē remanet hīs noie. 7 i si/
deicōmissis trāseūt oēs actōes.

Add. nō q sciel ē hīs nō defi/
nit ē hīs lz restituat alteri hīdi/
tatē ē totā. Itē nō q ille cui fa/
cta ē restō hīditatē als ē hīs. aln
n. ex quo nō q fideicōmissari^o lo
co hīdis hī. vt. l. si fili. ff. quod

cū co. Itē nō q scā restōe hīdita
tis. statim ex treb. 7 sic ipso iure
transcūt actōes actiue 7 passiue i
fideicōmissariū. 2 cor. l. i. §. i. ff. e.
Itē nō q facta restōe hīditatē si
ne cessione pretor vtiles nō dico
directas actōes actiue 7 passiue
transfert i fideicōmissariū. fa. §.
qō at. j. de bo. pos. Itē nō q añ
restitutā hīditatē fideicōmissari^o
nō hz aliquā actionē nisi i casibus
d quib^o i tex. 7 gl. i. l. i. §. pe. C. e.
7 sit restō fideicōmissi. aut reali
restituēdo aut verbo. vt. l. scā. 7
l. restituta. i prin. ff. ad treb.

Bl. Nō q qui sciel ē hīs
nō pōt desinere ē hīs

Add. nisi de iure spāli per in
inte. restōez. 7 penes istū herede
remanent actōes directe que adō
sūt affixe ossibus vt euelli nō pnt
no. in. l. quis ergo casus. ff. de pe
cul. in. l. ii. ff. p so. 7 vtiles trāse/
unt in fideicōmissariū restōne scā
vel ē nō scā qñ heres ēēt in mo/
ra vel ēēt absens. vt. l. pe. C. co.
An aut oia iura vtilia transcant
in fideicōmissariū. dic q oia que
erant i hīditate tpe mori testato
ris. vt sunt actiones reales 7 pso
nales. nō aut actōes penales. pu
ta iniuriarum actio. qz ille nō tran
seunt nisi lite pte. vt. j. de act. §.
non at nec ēt iura quesita p hīdē
Itō casu v3 sibi facere cauere he
res q conseruabit eis indēnez ab
oibus obligōibus occasiōe hīdi/
tatis. vt voluit bar. post gl. i. l. cū
hīditas. ff. co.

Fideicommissarius oliz alii loco
 co hēdis et alii loco legatarii ha-
 bebat. et p. trebellianicū se. gful.
 hēbat loco hēdis q. i. eū oia iura
 trāsbāt. s. p. se. gful. pega. hēbat
 loco legatarii. s. q. d. institutus reti-
 net quartā. vt. j. eo. s. s. q. r. s.
 postq. Al. trebellio gful. d. quo
 hic dictū fuit trebellianum se. cō-
 sul. vt. et macedonianū a macedo-
 ne. ff. ad mace. l. ii. Mo. q. hic
 dicit oēs et nō totas v. i. totū s. m.
 Jo. Al. d. nō q. differētiā iter
 oēs et totas. q. ois ē distributiuū
 v. i. s. totū ē distributiuū p. i-
 culariū q. d. nōt. Ang. In fi-
 deicommissariū trāseūt oēs actōes
 cōpetētes iure civili v. i. ē p. tōis
 dūmō tales sint p. tōis que sunt
 transitorie vt. sūt p. sequutoie. vt.
 ff. de ac. et ob. l. in honorariis. et
 ff. e. l. i. s. q. uis. secus i. penali-
 bus vt. j. de act. s. penales. Al. d. i-
 dic q. nec actōes acquisite p. hēdē
 trāseūt in fideicommissariū nisi ce-
 danē. Et iō cū hic hīs restituit.
 d. z. facere sibi cauēri q. gseruetur
 idēms de obligōib. quas fecit
 p. factis hēditatis. vt. l. cū hēdi-
 tas cū ibi nō. p. bar. ff. e. et si p. cō-
 promissū p. eū factū et laudū inde
 secutū ēēt obligat. vt. ē casus sin-
 gu. i. d. l. cū hēditas. Ex qua nō
 q. hīs granatus d. restituēdo he-
 reditatē p. t. cū p. cedētib. ius hē-
 i. hēditate p. promittere et laudū p.
 iudicat fideicommissario nisi do-
 ceat de collusionē. vt. ibi p. bar. et
 ang. et Imol. q. d. singl. nō.

Sed q. hēdes. Itē s. ro-
 gatus d. fideicommissio
 v. i. l. p. ticulari p. se. gful. pega. po-
 terat quartā deducere et i. hēdem
 oēs actōes remanebūt nisi cautō
 fuerit iterposita iter cū et fideicō-
 missariū d. actōib. diuidēdis. h.
 d. Al. d. nō. q. sicut falci. refecat
 p. ticularia legata vsq. ad dodran-
 tē. ita ēt treb. v. l. fideicommissū.
 Itē nō. q. p. treb. detrahāt quar-
 ta i. fideicommissū. nō tū v. libus sed
 ēt singularibus.

Al. Mo. triplicē ē quartā.
 v. i. d. i. i. nature debita
 q. debet filius et filiab. et i. ferioab.
 et supioab. et q. busdā trāsuersali-
 b. vt. C. d. i. o. te. l. cū q. r. i. s. et l.
 pentib. q. ē aucta. i. aut. d. tri. et se.
 s. i. et hec d. i. debiti bonorū subfi-
 diū. vt. C. d. i. o. te. l. si totas. alia
 q. debet i. i. m. i. s. o. i. s. vt. ex singula-
 rib. legat. et fideicommissis. vt. s. t.
 i. Alia que dicit trebellianica vt.
 j. e. s. s. q. r. l. z. fuerit p. pegafianū
 i. ducta vt. hic. Itē ē quarta q. d. az
 que debet ex g. tōe d. i. m. p. i. filio
 arrogato. vt. s. d. adop. s. cū at.
 Itē ē et alia. vt. in aut. quib. mo.
 na. effi. le. s. si quis igit. Oūm
 inter hēdē et legatariū partia-
 riū iterponebant stipulatōes.
 vt. lucrū et dānū hēditariū p. ra-
 ta p. te iter eos cōe sit vt. hic i. tex.
 nā legatarius nō sustiebat onera. et
 iō hec stiplo iterponebat. s. cum
 hodie legata fideicommissū sūt adē-
 quata. vt. s. d. l. i. i. fideicommissio
 diuidūt onera iter hēdē et fidei-

cōmissariū. vt. j. pri. §. ergo 2. §
fz qz stipulatōes. p3 qz hec legata
vilia seu picularia sine stipulatōe
debent transire cū onere. 2 fa. ad
hūc. §. ff. de le. u. l. si quis seruum
§. si. 2. l. seq.

Quia hec stiplo de qua. s. iter/
ponebat. qz ipa nō iterposita oia
onera erāt hādis rogati occasio/
ne quarte quā retinebat. vt. j. c.
at si plus.

Ergo si quidē. Rogatus
de restituēdo dodrā
tē ex se. 2 sul. trebelliano actiones
diuidūt. p rata. fz si vltra dodrā
tem tūc ex se. 2 sul. pegasiano oēs
actiones remanēt penes hācē ni
si stiplo de diuidēdo fuerit iter/
posita. 2 hoc si sponte adit. Sin
aut coactus ex senat^o cōsul. treb.
actōes oēs transeūt i fideicōmis/
sariū. h. d.

Ad dītō. no. qz qñ hīs recusat
adire hereditatem dicendo hādi
tātē suspectā officio iudicis cogit
adire 2 restituere fideicōmissario
l. qz poterat. ff. ad treb. 3ic3 no.
qz qñ hīs coactus ē adire nō ē su
biectus aliquo dāno. qz periculo
fideicōmissariū d3 adire. vt. d. l.
qz poterat. 2 oēs actōes actiue et
passiue trāsēūt i fideicōmissariū
Glo. Si hīs recusat adire
hereditatē sufficit qz di
cat eā dānosam l3 cām nō assignet
qz varie sūt hominū volūtates. l.
qz poterat. ff. ad treb. quasi dicat
sufficit p rōe volūtās. Ad di.
nota qz glo. in. d. l. qz poterat in/

ducit qz quando aliquis iudex vt
suspectus recusatur qz non opor
tet allegare cām sed est pro ratōe
voluntas. 2 facit. l. apertissimi cū
ibi no. C. de iudi. Et hoc est ve/
rum fm Ange. 2 Imol. in. d. l.
quia poterat nisi recusatio cēt no
tone frustratoria. vt quia cēt in/
dex datus de cōmuni concordia
partium allegat Imol. in. c. scuz
spālia. 2 quod h3 in auct. 2 gñter
C. de sentē. si aut cēt dubia tunc
sufficit simplex allatio suspitiōis
comprobata iuramēto. vt ē glo.
fingu. in dicta. l. apertissimi. licet
Jo. de imol. dicat qz hoc non re
periat iure cautum. Sed de iu
re canonico debet inseri 2 proba
ri causa coram arbitris cōmuni/
ter eligendis. vt extra de offi. de
lega. c. cum suspitiōis. 2 8 app. c.
cum specialis. facit. l. si. C. de iu/
di. 2 ibi Bar. 2 doc. Et istud ser
uabitur in foro canonico 2 in ter
ris ecclesie fm Barto. in. d. l. qz
poterat q cōcludit qz si iudex re/
cusatus ire suspectus. 2 tamē nō
obstātē recusatiōe procedit pces/
sus est ipso iure nullus. quia recu
satione pposita recusans ipso iu
re est exemptus ab eo 2 eius iuris
dictione allegat. l. ii. C. si quacum.
predi. po. 2 hec opinio de iure ci
uili cōmuniter tenetur. vide hic
plene dñm Ange. 2 dñm Jaso.
in addi.

Si hīs coactus adit cogit re
stituere actionē per offiū iudicis

ut hic. 2. §. pxi. §. 2. nō. bar. in. l. si legatus. ff. co. in pun. Si autē spēre admerit cogitur restituere actione ex testō. vt notat glo. i. l. 2. sine scriptura. C. co. 2. ibi doc. Quando ergo heres non vult adire fideicommissarius debet dicere in libello velle heredem suo periculo adire 2. restituere sibi. 2. concludere quare peto per vos 2. vestrum officium quod implozo dictum heredem cogi ad hoc. ita dicit Bart. in dicta. l. q. poterat quod nota.

Sed q. fideicommissarie hereditates ex se. cōsul. treb. restituuntur sublato i totum se cōsul. pegafiano. cuius auctoritatem senato cōsul. treb. imperatori attribuit. Et heres rogatus potest tenere quartaz siue relicta ei sit siue minus actionib⁹ pro rata diuisis. hoc dicit.

Item heres qui suspectam hereditatē adire non vult hodie p sena. cōsul. treb. cogitur restituere. licet olim per pegafianū omnibus actionibus in fideicommissarium denoluit. h. d.

Additio. Nota q. in legibus magis simplicitas q. difficultas est implecōda. Item nota q. heres v. hēre quartā treb. siue tantum siue minus. siue nihil fuerit relictu. 2. p. q. sicut filius cui relictū ē min⁹ lūma agit ad supplementū. vt. l. oimō. C. d. iof. tes. ita ē h. s. qui h. z. minus quartā. 2. p. viā retētōis 2. p. viā actōis. si p. i.

debito soluerit pōt sibi pcanere Item no. q. actōes dirigunt actiue 2. passiue i h. d. v. q. ad quartā i fideicommissariū v. q. ad residuū. Et p. q. s. si h. s. totā h. d. itatē spēre restituit oia iura i solidū trāseūt i fideicommissariū actiue 2. passiue. Item no. q. si h. s. recusat h. d. itatē adire p. fideicommissari⁹ petere h. d. itatē sibi restitui cū o. i. modo 2. icōmodo.

Glo. Simplicitas est amica legis. intellige d. simplicitate que ē d. fraudi. C. de fur. l. manifestissimi. n. at de simplicitate. i. fatuitate que ē d. a. bilis. l. iii. §. si. ff. de suspe. tu. In snia sūt allatōes repetēde. Ad d. itio d. hoc vide hic ang. Item d. v. hēre quartā treb. s. i. b. ois h. d. itarius detracto tñ ere alieno. C. e. l. s. sine scriptura. Item d. pōt retinere trebellianicas ē t. v. volūtātē defuncti s. z. quosdā. i. ē t. si testator phibucrit. 2. hoc de iur. i. s. lo vt. C. ad. l. fal. l. si vt allegatis. s. hodie forte d. s. z. quosdā. vt i. aut. de here. 2. fal. §. si at exp. s. s. s.

Add. 2. hec ē cōis. Solutū p ignoratiā. s. sacri nō iuris p. re peti. vt. C. ad. l. fal. l. error. 2. hoc intellige q. p. i. o. z. repeti solutum p. errorē creditoribus. 2. si hoc nō sufficit ad supplementū quarte. re petet ē t. a legatariis. vt. ff. ad trebel. l. si is qui. §. i. ff. Jo. Et. l. ii. C. ad treb. itelli s. z. dictā disti ctōez. Restō fit fideicommissario p. h. d. duobus modis. s. re 2.

verbo. **Re** ut si patiat res hēdi-
tarias p fideicōmissariū posside-
ri vel totas v' aliquas earuz hac
mēte. vt restituat hēditas. **Ver-**
bo at sic. **R**estitutio hēditatē tibi
lz corporaliter rerū possessionē nō
tradā. 7 extūc res sūt fideicōmis-
sari in vtroq3 casu. vt. ff. ad tre-
bel. l. scā. Sz aū restōnē factā fi-
deicōmissarius nō ē dñs qz aū re-
stitutionē oia facit hīs. 7 ēt ma-
numittit suum hēditariū qđ nō
faceret si fideicōmissarius ēēt do-
minus. vt. ff. ad treb. l. marcellus
§. res. 7. l. si hīs institutus. §. si he-
res. **M**ec ob. d. l. i. §. qz cōia de
le. que dicit dari i rei vē. fideicō-
missario generali. naz ē itelligen-
dū ex quo hēditas ē restituta. vel
ē spāle i rebus alienatis. vt aū re-
stitutā hēditatē dēf fideicōmissa-
rio vul' rei vēdicatio. **F**ideicō-
missarius d3 pītare cautionē hē-
di de seruādo eū indēnē. vt dictū
ē. §. Et hoc pōt fieri p. pcurato-
rē hēitē tñ ad hoc spāle mādatur
qz nō sufficeret canere de rato. vt
ff. e. l. quidā. §. ēt.

Nihil at interest. **Q**đ iu-
ris ē de toto quo
ad totū id ēt iuris ē d pte quoad
partē. h. d. **A**dd. no. qz sicut fi-
deicōmissarius vlis pōt cogere
hēdē adire 7 restituere ita pōt fi-
deicōmissari pīcularis.

Glo. **I**te nūc ē d toto quo
ad totū. 7 de pte quo
ad ptez vt hic. 7. l. que de tota. 7
ibi no. ff. d rei vē. qñ ē eadē rō in

pte. qz ēt i toto al' nō. vt. l. ex mil-
le. ff. de vsur. **E**t aduertas qz fi-
deicōmissarius nō pōt pcellere be-
redē hēditatē adire nisi accipiat
totā hēditatē qz hīs nō d3 rema-
nere i aliquo dāno. vt. §. pri. §.
sicut. **E**t ēt si sūt duo fideicōmis-
sari 7 vn' cogit adire alter nō.
tūc cogēs tenet accipe pte alteri'
l. cogi. §. siqz hīs. 7. l. i. §. sed 7
quoties. ff. e.

Si quis vna. **S**i apud here-
dē rogatum de heredita-
te restituēda remanet aliqua res
vel quantitas voluntate testātis
que valeat quartam hereditatis
vel vltra. tunc restituta heredita-
te omnes actiones in soliduz trā-
seunt in fideicōmissarium. 7 he-
res ad nulla onera hereditaria te-
netur. h. d.

Additio. nota qz vtilius ē he-
redi deducta certa re vel cerā pī-
cularibus rebus p sua trebellia-
nica residuum de quo est rogat'
restituere. qz siue vltra quartam
valeat siue nō. tunc non tenetur
ad aliqua onera hereditaria. **I**te
nota qz hīs rogatus de restituē-
da hereditate in totum vel p pte
institutus retenta certa re habe-
tur loco legatari ibi quare ex le-
gato 7c. **S**icut dicimus de insti-
tuto in certa re dato cohāde vni-
uersali. l. quoties. C. de here. iñfi.

Item nota qz nemo cogit acce-
ptare fideicōmissariū sibi relicū.
Glo. **I**deres cui remanet
aliqua res defuncti si

fit minus quarta agit ad supple-
mentū. ff. e. l. i. §. si hīs pcepto fū-
do in fine.

Preterea. Ille qui
ab intesta-
to bona defuncti capit ē fideicō-
missarius pōt grauari de restituē-
do vel partē hēditaris. h. d.

Aldd. no. q. fide cōmitti pōt
nō tñ ex testō sed et ab intest. Itē
nota q. olim legata nō poterant
ab intestato relinqui. de quo per
glo. 2. doc. in. l. i. ff. de leg. i. Itē
nota q. honoratus pōt grauari q.
aut totum aut partem restituat.

Glo. ¶ Potest fideicōmitti/
et in codicillo.

Additio dic nō tñ in codicil-
lo sed in nudo verbo. vt in. §. p-
rimo. Lances tamē si talis gra-
uatus non succederet an sequēs
in gradu intelligatur esse graua-
tus. quia distinguē an nomina-
tim prior in gradu fuit grauatus
aut nō. vt. l. i. §. si. cū. l. seq. 2. ibi
glo. 2. bar. ff. de le. ni.

Testōr potest grauare fidei-
cōmissariū. vt et alii totū l' ptem
restituāt. Et iō potest ab hīs fi-
deicōmissarium relinquere quia
sua sponte relinquere legitimaz
hereditatem videt non institue-
do aliū. vt. ff. de iure codi. l. cōfi-
ciuntur. §. i.

Oriz legata nisi ex testō fieri non
poterant s3 hoc ē verū antiquo-
ri iure nō de iure. ff. de le.
i. l. i. Itē nō de iure nouo. vt. C.
cōia de le. l. i. vlt. dic q. l. i. §. le. i.

fm iura noua loquit fm que le-
gata sunt eparata fideicōmissi.
vt. §. de le. §. s3 non vsq3. Aldd.
Si hodie legat i codicill val3 vt
fideicōmissum. 2. etiā hodie h3 ef-
fectū nisi i libertatibus 2 tutelis.
dic vt. j. §. codi. §. nō tñ. In
quantū quis honorat i tñ onera-
ri pōt. vt. j. ti. i. §. hoc solū. Sed
an quartā retinebit. j. ti. i. §. hoc
solum.

Et qz. Qui prio negauit fi-
deicōmissum esse filium
postea cōuictus nō pōt dicere in-
minus solēm volūtatē fuisse reli-
ctuz. h. d. fm opi. Joā. Et dic
qñ testōr voluit solēnter dispo-
nere s3 i fide hēdis cōmittere. he-
res teneat iurare nō ē relictū vel
soluere. h. d. Et hanc opi. appro-
bant doc. in. l. h. C. e. Additō
no. q. legatū vel relictū in fide vlt
legalitate hēdis ē pstandū vt hic
qđ bar. intelligit verū si hīs p-
misit testōr illud soluere. 2. sic q/
si cū defūcto pxit 2 hoc respectu
pōt a fideicōmissario quēiri ar.
l. spadonē. §. i. ff. de ex. tu. 2. l. qui
dā. ff. de hē. insti. Et ita ba r. itel-
ligit istū tex. i. l. nemo pōt i pun.
ff. §. le. i. 2. vide ibi Jo. Imol. qđ
nō. Itē no. q. i fideicōmissi salte3
quinq3 testes sūt necessarii. Itē3
no. q. qñ qs vult cogere aliū ad
iurādū dz pri^o ipse §. calūnia iura-
re. qđ itellige si petat. vt. l. ii. cu3
gl. i. pun. 2. ibi Ja. §. bel. C. de in-
ra. calū. 2. i. l. i. iur iurādū qđ ad pe-
cunias. §. q. iur iurādū. ff. §. i. iur.

Itē nō q̄ ille qui p̄fitef i fide sua
fuisse relictū l3 dicat q̄ nō sunt fa
ctū solēniter. cogit illud soluere.
q̄ remittere i fide grauari h̄f p
solēni volūtate.

Bl. Cōstō de qua hic i tex.
ē. C. de fideicō. l. fi.

Nō q̄ hic ē spālis casus i quo
quis p̄pellit vitare. Oliz i oi
casu i in omni capitulo erat iurā
dum de calūnia. vt. C. d iura. ca.
l. i. in prin. sed hodie sufficit seml
iurare. vt in auct. de his q̄ ingre.
ad ap. §. fi. Nō pp cōtumaciā
nō iurantis cū p̄dēnari. vt. C. de
iura. calū. l. ii. §. fi.

Legis subtilitas in casu ppo/
fito ē q̄ ex quo volūtās ē minus
solēnis nō valeant que facta sunt
vt. C. de fideicō. l. fi veritas. r. C.
de testa. l. nō dubiū. §. illō.

Sz quō ille coartandus ē ex n̄
solēni volūtate. sic ergo soluent
inutiliter relictā sicut vtiliter qd
eē non d3. vt. C. d fideicō. l. fi ve
ritas. que ē p̄ So. quidā dicūt
q̄ aut testōr solēniter testari vo
luit r nō fecit. r tūc h3 locū. l. p̄/
ria. Aut noluit solēniter testari.
r tūc h3 locū qd hic d3. vt ar. ff.
de codi. l. i. Sed hec so. falsa ē. qz
hic testōr voluit solēniter testari

Aldd. l3 glo. hanc so. i reprobat.
tñ doc. vt refert bar. in. l. fi. C. e.
approbant eā. Et filr glo. repro
bat scōaz lec. bul. quā vide. Ter
tiā lec. ponit glo fm Joā. q̄ aut
h̄s ab iicio cōfitebat relictū r n̄
tenef ex minus solēni voluntate

vt. in. l. p̄. Aut negauit sed po
stea fuit p sacm vel p p̄dōes con
uictus. vel delato iuramēto cōfi
tetur relictū. tūc soluere compel
lit vt ita rōne sui mendacii tenea
tur vt hic. r ar. in auct. de tri. et
se. §. studiū r. §. ad hoc. Aldd.
Istā ē lec. t3 gl. in. l. fi. C. e. Et
vide hic multa pulchra per ang.

De singu. re. p fidei. rel.

Bl. De fideicōm. s̄is genera
libus. §. ii. a. dixit nunc d
spālibus dicere intēdit.

Pōt aut. Res fin
p p̄t gulari p̄t p
fideicōmissum relinqui

r tā ab h̄de q̄ a legatario. h. d.
Aldd. nō q̄ sicut h̄s p̄t grana
ri i fideicomisso vli vt. §. ii. i. ita
r pticulari vt hic. itē ē legatari
in dicto legato. Itē nō q̄ olim a
legatario nō legabat.

Bl. Antiquo iure inspecto n̄
poterat legari a legatario
sz nouo iure aliter ē. nā p̄t a quo
libet qui q̄modū quocūqz h3 le
gari r fideicōmitti. vt. C. cōia de
le. l. i. §. fi. r hoc statiz subicit.

Pōt aut nō solū. Nō tātū
res testōis r h̄dis sz
aliena possunt p fideicōmissariuz
relinqui dūmō nō grauef legata
rius ē plus q̄ honoretur. Et qñ
aliena res legat vel ipsa v l eius
estimatio p̄standa ē. h. d.

Aldd. nota q̄ sicut res aliena
p̄t legari. supra de legatis. §. nō

solū. cū distinctōe tñ vt ibi ita et fideicōmitti. Itē nota q̄ legata- rius pōt grauari nō tantū in re legata s̄ et in aliena. Itē no. q̄ quis nō pōt grauari vltra q̄ ho- noratus sit. Itē nō q̄ grauando vltra nō totū s̄ illud plus vicia- biē. Itē nota formā libellandi p̄ heredem qñ relinquit res aliēa. vt cogat ipsaz rem redimere et p̄ stare. aut si hoc facere nō poterit soluat eius estimatio.

Glo. Dicitur an quis leget rē extranei an hēdis. naz p̄io cāu distinguit an scue- rit alienā vel credidit suā. Scdo vt. d. le. §. qd̄ at. et ff. de leg. ii. l. vnū ex familia. §. si rē.

Si testōr grauāt plusq̄ hono- rauerit inutiliter facit vt hic. et fa- cit. ff. de le. i. l. plane. §. si. et l. vi- dendū. et ff. de lega. ii. l. i. §. scien- duz. et l. in. §. ul. et l. si legatari⁹. Hoc fallit si d̄fectu legatarū pl⁹ soluerit. vt. d. l. plane. ff. de lega. i. nā ibi stetit per legatarium quo minus meliorē accepit. vel me- lior videt̄ eē quē elegerit. h̄z dete- riorē elegerit. vt. j. d. act. §. p̄te- rca. Itē fallit qñ quantitas datur et in sp̄e grauāt. vt. ff. de le. ii. l. i. perator. §. i. nā illo casu tñ vide- tur estimasse sp̄em suā legatarius accipiendo quantitate vt ex eadem l. colligit. Et filr i. l. s̄ et si si su⁹ i p̄i. ff. ad. l. fal. qz ibi q̄ritas erat legata et on⁹ erit positū i faciendo.

Sz qñ q̄ritas legat⁹ et i q̄rita- te grauāt vt hic d̄. an quartā in

re falcidie p̄t oneratus retinere siue sit legatarius siue fideicōmis- sarius qui sit grauatus. Dicunt quidā q̄ sic. ff. ad. l. fal. l. penales §. si. Mos cōtra. vt. j. e. ti. l. fal. si interueniat. §. nūquā. et de vul. sub. l. coheredi. §. cū filie. Add. de hac glo. vide ang. hic.

Libertas. Etia liber- tas suo p̄ fideicōmis. relinqui pōt. et nō tan- tū seruo. pp̄io. s̄ et alieno. vt qñ poterit emat⁹ et manumittat hoc dicit. Add. nō q̄ si h̄s vel le- gatarius rogat manumittere ser- uuz d̄r relecta libertas p̄ fideicō. vtrū aut ipso iure. vel p̄ fideicō. libertas debeatur ē magna d̄ia p̄pter opera et similia. vt. l. ii. et l. quāquā. C. d. op. liber. Itē nō q̄ p̄ idirectū pōt seruo alieno re- linqui libertas.

Si. In legato libertatis non distinguit an testōr scue- rit an ignorauerit suū. vt. ff. de fi- deicō. lib. l. paulus rñdit. et l. alie- no. in prin. Sz i pecuniario lega- to distinguit. an scuerit an igno- rauerit rem alienam. vt supra. de le. §. quod aut. et §. non solū.

¶ Daria sunt non velle vende- re. et velle vendere plus iusto pre- cio. vt. ff. de lega. iii. l. non dubi- um. §. si.

Ad ditio. Si aut ē dubiū qd̄ sit iustum precium iudex adhibi- tur. vt. l. alieno. §. si quis ex. ff. de fideicō. liber. Quid autem si do- min⁹ n̄ vult vēdere dic q̄ illo cāu

cogitur vendere p iudicē vt. d. l. alieno qđ est nota dignū s̄z bar. in. d. l. non dubium. §. si.

Si aliquid relinquitur alicui vt vendat seruum etiā si sit modicum et ille legatus acceperit. cō pellitur vendere vt hic. et. C. de fideicō. heredi. l. deberi. et. l. si rē donatam. et. C. ad. l. falc. l. si ea. cuius seruum.

Quod differtur nō auferē sic ff. de ind. l. cum furiosus. Itē inspicitur qđ euenire potest. sic. ff. de iurisd. om. iudi. l. si idem. §. si. et de adi. le. l. seruo.

Additio. De hoc brocardi/ co dic vt per bar. in. l. inter stipu/ lantem. §. sacrā. ff. de verbo. ob.

Qui autem ^{Alia} numis/ sus per fideicōmissum efficitur li/ bertus manumittētis et non testa/ toris. manumissus vero directo dicitur oremus. et est libertus te/ statōis. Et directo manumissus dicitur qui eodem testamento si/ ne aliquo medio suscipit liberta/ tem. Add. nota qđ ad hoc vt cognoscatur quis habeat ius pa/ tronatus nō inspicitur cuius ser/ uis sit. sed quis fuerit manumis/ sor. non tamē talis manumissor dicitur per hoc habere aliquod qđ modum a testatore vt per hoc possit grauari. vt. l. plane. la. ii. ff. de lega. i. licet ipse possit impone re operas. vt habetur in. l. qđ. C. d. oper. liber. Itē nō qđ ad h̄ vt quis possit dare libertatē dire

ctam seruo requirē qđ vñob⁹ tpi/ bus sit su⁹. l. tpe testī et tpe mori et p se n̄ p aliū pcedit libertatē vt hic.

Ho. Seru⁹ directo factus liber a testōre dī orci/ n⁹. sic dict⁹ ab orco. i. manumis/ sus ab eo qui tēdit ad orco. i. liser/ nus l' ab orco qđ ē rectū. vñ orci/ nus directo manumissus. l' dī ab orco. i. capio. inde archiozch⁹ qđ multa capiūt in testō i quo multa sūt. Directa libtas ppetit hī/ ditate adita ab vno l' plib⁹ hīdi/ bus. vt. ff. d. ma. tes. l. testm. §. te/ statmētū.

Verba. Sine pceptis/ siue rogatus

vñbis fideicōmissū fiat valz. b. d. Add. dic qđ hic dictū in summa/ rio ē verū fin qđ aducis. vt si dī volo l' mado qđ restituas et. se/ cus si diceret volo l' mado l' ro go qđ sit hīs. nā tūc cū verba sint directa erit directo hīs. et sic hec vba debēt n̄ tūc disinctz qđ fide/ rari s̄z ēt qđ iunctz. Verba at fideicōmissorū hec maxie in vñ hñtur. peto. rogo. volo. mado. fidei tue qđ mitto. que pinde sin/ gula firma sūt. ac si oia i vñū qđge sta essent.

El. Ad qđ maxie iō dicit qđ quibuscūqz verbis relin/ qui possunt vt. s. de le. i. pī. siue directis siue pcaris. vt. C. cōia de le. l. oē verbū. et fa. ff. ad treb. l. scenola. Add. dic hoc veruz vñmodo possint fideicōmissuz i/

portare vel ad hoc extēdi ex 2ie/
cturata mēte testantis nō alias vt
l. p. §. p. filios. ff. de le. iii. dic tñ
vt ibi per bar.

De codicillis.

Bo. De testā et corā accidē
tia dicta sūt. nūc vdm
ē de codicillis. i. d. pua vel mima
scripta volūtate. Mā iō codicilli
dicūt qz in breuiori carta vel ce/
dula l. codice q̄ testm̄ fiebāt. et so
lum i eis quedā fideicōmissa re/
linquebant. Et codicilli sūt ad
testm̄ qualis ē scapha ad nauem.

Codicilli hodie ēt sine scrip/
tura p̄fī fieri l. 3. forte olim i scri
ptis tantū fierent. vt. C. de bo. li
ber. l. i. fi. in p̄m.

Me Augusti tem.
a Oliz codicilli
nō crāt i vsu. hodie vō
eorz vsus vnl' ē et necessari⁹. h. d.

Ad d. nō q̄ ē impator pōt gra
uari onere fideicōmissi ēt i eo ha
bebūt locū oīa remedia trebellia
ni. de quib⁹. d. d. fideicō. h. §. re
stituta. Itē nō. q̄ singulare ē in
p̄ncipe qñ vult aliquid ḡstituere
quocare prudētes. et capto ab eis
cōsilio illud sequi. nō āt ex capite
suo solo ordinare vt hic. r. c. ne
imitaris. extra de cōsti. l. 3. dicatur
hēre oīa iura i scrinio pectoris sui
vt. l. oīum. C. d. testa. Itē nō q̄
illi maxie stādū ē cur⁹ aucts hī ap
probata. Itē nō. q̄ statuti sūt si va
let qñ ē absōnū iuris rōni. Item

nō. q̄ vsus codicillozū ē vtil' et ne
cessari⁹. vt si quis n̄ possit facere
testm̄ pp defectū n̄ieri testm̄ oz/
dict et faciat codillos. Bz āt
augustus cōuocasse prudētes iter
quos trebaciū quoz. cur⁹ aucto
ritas maxia erat et q̄hisse an possit
recipi hoc. nec absōnās a iur' rōe
codicillozū vsus ēct. et trebaciū
suasisse augusto q̄ diceret vtilissi
mū et necessariū hoc ciuib⁹ ēē pp
magnas et lōgas pegrinatīōes q̄
ap̄ veteres fuissent. vbi siqz testa
mētū facere nō posset. tñ codicil/
los posset. Post que tpa cū la/
beo codillos fecisset iaz nemini
dubiū erat qñ codicilli iure opti
mo admitterent

Bl. Mo. q̄ quattuor modis
codicilli ḡficiūt. Aut. n.
i futurū ḡfirmant veluti i testō
prius scō i quo dictū ē q̄quid vi
zero i codicill' valere volo. et po
stea codicilli sci sūt. Aut i p̄teri/
tū v3 codicilli prius sci. si testō po
stea scō ḡfirmati sūt. et hi duo ca
sus sunt. C. e. l. sine initio. Ter/
tio sūt cū testō veluti cū testōr q
testm̄ iplere nequiverit addide/
rit vt v3 codicillozū hēret. vt. C.
e. l. fi. §. illd plane. Quarto sine
testō. s. ab itel. vt. ff. e. l. ḡficiūt. et
j. e. §. nō tñ. et. C. e. n̄ itcirco hic
āt fuerūt ḡfirmati l' añ l' p⁹. Ad
q̄d dī i tex. vt siqz testm̄ facere n̄
possz. tñ codillos possz. hoc itel
ligit d̄ ipotētia sci. s. pp defectuz
n̄ieri testm̄ n̄ āt d̄ ipotētia iur' vt
ff. e. l. diuus. §. codillos.

Non tñ. Etia ab itel. co
dicilli fieri pñt. Sz
qn añ testñ fiebāt nō alr valebāt
nisi eēnt in testō gfirmati. hodie
vō sp vidēf gfirmati. h. d.

Add. nō q aliqd vī gfirmatur
fi i scōa dispōe spālī n ē reuocatū

Codicillis. In codi/
cill hīdī/
tas directo dari l'adimi n pñt. nec
gditō instōni appōi nec substō fie
ri. sz p fideicōmissū sic. 7 vñ pōt
plēs codicillos facer. h. d. Add.
nō q d3 eē vñ iter vba codicilo
rū 7 testi fictionē. l. si idē. C. d co
dicil. Itē nō q ea volūtas ē po
tens ad exhīdandū. que ē potens
ad institundū. Itē nō q hīditas
data directo pñt ēt i codicill. 7 sic
mior volūtas adimi. sz p fideicō
missū tñ. Itē nō q i codicill' nō
pñt ēt vñ gditio apponi istituto i
testō. Itē nō q substō directa n
pōt fieri nisi in testō sicut nec in
stituto directa. Et ē rō qz substō
ē gditional' instō. vt. l. i. rōe. §. in
certe. ff. ad. l. fal. Itē nō q l3
quis nō possz facere plura testā
oia valida 7 q effectū sortiantur
tñ pōt facere plēs codicillos oēs
hñtes effectum.

El. Codicill' hīditas neque
dari neqz adimi pñt. l. di/
recto vt statz dicit sz p fideicōis/
sum siue ab eo quē pñ fecerat he
redē siue a legataris bñ pōt reli
qui. ff. e. l. i. §. si. 7. C. e. l. hīditatē
7. j. pxi. §.

Ne confundatur ius testōz

7 codicillōz idēst ne iste due vo
luntates sic misceātur. vt vna ab
altera cognosci non possit. naz si
idem figrent quare diuersa no/
mina darentur. vt. C. eodem. l.
si idem.

Hereditas vel alia relicta in
testamento sm aliquos petuntur
gdi. ex le. vt. ff. de condi. ex le. l.
i. Vel dic q petuntur vñli actio
ne ex testamento cum ad instar te
stamenti codicilli sunt inuenti. vt
ff. co. l. ii. §. i.

Additio nō q relicta in codi/
cillis vel in testamēto quando va
lent virtute clausule codicillaris
petuntur actione vñli ex testamē
to. Idem habetur in. l. si. in fi. 7
ibi Barto. C. c. vide nō. in. l. ii.
§. si. C. cōia de le. 7 in. l. si qd nul
lum. §. si. ff. e.

Testator non potest i codicil
lis adicere conditionē heredi in
stituto. 7 si adiciatur tali condi/
tioni adiecte heres necesse pare
re non habet. Licet testator in il
lius conditionis defectum d adē
ptione hereditatis cogitasse vi
deatur. vt. ff. de condi. insti. l. pe.
Sz forte in vanum cogitauit vt
ibi dixi.

Non potest testator substitu
re directo in codicillis. Si tamē
substituerit vñ rogasse p fideicō
missum vt restituat. vt. ff. ad tre/
bel. l. l. scuola.

Codicillos plures qd pōt fa
cere. vt ēt omnes valeāt nisi pñā

1
cōrineāt volūtātē. vt. C. e. l. cū p
ponas. Aliud in testis. vt. s. q.
mo. te. infir. §. posteriore. 7 fa. ff.
e. l. diuus. §. i. Add. de hoc dic
vt glo. 7 doc. i. d. l. cū pponas.

Codicilli nullā solēnitatē or/
diatōis desiderāt. s. d. illis quoz
que in testis desiderant. s. vii. te
stū vel sigillozū. v. q. sua manu
scribant. v. q. subscribant testes
vt. s. d. testa. §. i. S. 7 quedā so/
lēmities hic desiderant vt sunt
4. testes. vt diximus. s. ti. ii. §. fi.

Add. an at femina sit idonea
testis in codicill' dic q. sic. vt nō.
i. l. fi. in fi. C. e. An at requirant
testes rogati dic q. nō s. sufficiūt
fortuito adueniētes 7 adhibiti vt
ē tex. in. l. fi. C. e. An ad hoc vt
relicta in codicill' debeant requi
rat hereditatis aditio i testō. dic
q. n. est factum testm requirit q.
ex testō tali adeatur hereditas q.
testm valz. Alias at q. testm nō
ē factum vel ē factū 7 non valet.
tunc necesse ē q. ab itestato adea/
tur hēditas. als nō debētur reli/
cta. vt nō. bar. in. d. l. si quis cuz
nullū. §. fi. 7 ē gl. sing. 7 ibi bar. 7
doc. in. l. ex ea. in prin. ff. d. testa.
Item hereditas licz directo i co
dicillis dari non possit. potest ta
men heres declarari. vt. l. asse to
to. 7 ibi Ange. 7 Imol. ff. de he
redi. institu. Ultimo aduerte q.
licet hereditas per fideicōmissuz
in codicillis adim. possit. tamē si
filius est institutus in re certa. li/
cet quo ad aliquid habeatur lo/

co legatarii. tamen non pōt sua
institutio modo aliquo tolli i co
dicillis. quia illa ē subitāria insti/
tutionis filii. ideo in totum cor/
ruet testamentuz. Ita dicit ele
ganter Bal. post Bui. de cu.
in. l. omnino. C. de inoffi. testa.
quod bene nota.

Laus deo finis conclusionū
secundi libri.

Incipit liber tertius, de hī, q
ab inte. de.

Hec rubrica ē gnāl ad
oēs sequētes titulos vsqz
ad ti. de bo. pos. vbi mixtuz tra/
ctabit d succēdōib⁹ ex testō r ab i
testato. Sz r. x. hui⁹ ti. loqē tū
d suis hīdib⁹. sic r alias. ff. si cer
tū pe. r de reb⁹ cre. vbi tractat d
mutuo in spē tantū.

Testat⁹.

Intestat⁹ dī qd dece/
dere plurib⁹ mōis qui
hic describūt. h. d. **I**ntestatus
dcedit. qui aut oīo testm nō fecit
aut nī iure fecit. aut id qd fecit ru
ptū irritū ne factū ē. aut si ex eo
nemo hīs extitit. **A**dd. q ille q
nō fecit testm qz nō possz ēt si vel
let vt pupill⁹ dī decedere itestat⁹
qd ē multū nōbile. vt. j. i. gl. i. **I**d
nō q pia sē testm nllō mō facer l
facer nī iuridice. fa. l. quōq. ff. qui
satis. co. **I**tē nō q paria sūt testm
a pīcipio nullū cē. vl ex post fa/
cto ānullari. **I**tē nō q ēt ille dī
intestat⁹ qui fecit testm rite. qd
tū postea p exhdationē vel alio
modo rumpat. de quo. j. i. glo.
Itē nō q testamētū. ex quo ne/
mo adit hereditatē non valz. fa
cit. l. eā quā cū materia. C. de fi/
deicō. r talis dī decedere itestat⁹
ac si nullū testm fecisset.

Glo. **I**ntestatus dicit⁹ qui
nullū fecit testm. vl qz
non vult. vl quia non potest. vt

pupillus r furiosus. **L**icet hi im/
proprie intestati dicunt⁹ esse qz ēt
si vellent testari non possent. vt.
ff. de suis r leg. l. i. in prin. **A**d/
ditio. **N**ō singulariter hanc gl.
q lz largo mō furiosus pupillus
r similes qui nō possunt testari ēt
si vellent dicunt⁹ decedere intesta
ti. tū improprie. r non ex pprio
significato vocabuli. qd fa. ad il/
lam vul. q. statuto cauctur q ma
ter extantibus filis masculis vel
fratribus vel agnatis in hīditate
filii intestati vel ab intestato non
succedit. an in hīditate pupilli vl
furiosi excludat⁹ ab agnatis. de
quo hic p **A**ng. late.

Nō iure fecit qui fecit testm
sz carnit solēnitare. vel uō habuit
testi factionē r fecit.

Ruptū dī testm v3 arrogā/
tione vel agnatōe possibū. vt. s.
qui. mo. tes. infir. i. rñ. **E**t nō q
nō ē p oīs idē qñ rūpiē. ac si nul
lū factū ēēt cū pīo casu. f. qñ rū/
piē legatū vt ex codicillis nō va
leat. vt. C. de codi. l. ii. scdo sic.
vt. s. de fideicō. h2. §. pterea. r. ff
de iure codi. l. siqs cū. i. rñso. r
l. ab intestō. r. s. ti. i. §. nō tñ.

Iratū dī testm vt p capīē dī.
testōris. vt. s. qui. mo. te. infir. §
nō tñ. r fa. ff. de ver. sig. intestat⁹

Testm nō valz ex quo nemo
hīditatem adiit. **S**ūt r alii duo
modi vt per qrelā vel ptab. testō
re feso. vt. C. d colla. vt liberis.

Intestatorū. **I**ter
redi

cas itestati prio ptinet ad suū he
redē. Et ille dī suus hīs qui ē in
prāte defūcti tpe mortis ei⁹, siue
fuerit d liberis nālīb⁹ ⁊ ltimis, si
ue d ltimis tñ. siue ltimatis per
oblationē curie siue p subsequēs
mīmōiū. h. d. Add. nō ex tex.
gūcta gl. q ois descēdēs vqz in
infinitū dī de suis, si ē i prāte il/
lius de cui⁹ hīditate agī. hodie
vero ē emācipati qui vocant p
ptorē vt. j. e. s. emācipati. s. ē ho
die p ius ciuile. vt in auct. e. s. i.
⁊ s. nullā vero. Et opz ē q ob
tineat pūmū locū. ⁊ q sit descen/
dens ex masculo. siue masculus si
ue feia. Itē nō q ad hoc vt filiū
legittimetur per subsequēs ma/
trimoniū opz prio q sint nāles
tñ. ⁊ sint nati ex pētib⁹ inter
quos poterat eē mīmōiū. Se/
cūdo nō sufficit solū gēsus d p/
senti. s. ē q fiant iñfra nuptia/
lia ⁊ dos gstituat licz iter eos a
principio nō fuerit affectio mari/
talis. qd tñ intellige vtrū instru/
mēta requirant vel nō vt dixi. s.
de nup. s. fi. in gl. sup verbo in/
strumētis. Ang.

Gl. Prognat⁹. i. pcula me
natus. vt in quarto gra/
du ē mihi qui vocat abnepos. vt
j. de gradi. s. iiii. vel dic cōposi/
tū poni p simplici. i. natū vel na/
tam. ⁊ sic p nepote predcō. Vel
mel⁹ dic. loquī d oibus descen/
dētibus. ⁊ iō dicit pgnatus. qz
vqz in infinitū succedunt. vt in
auct. e. s. i. Et sic ppue ponit p/

gnatus. i. pcul natus.

Adoptiui nō drūt a naturali
bus nisi fuerint emācipati. tūc ei
differūt. qz naturales ēt emanci/
pati d iure ptono succedūt ado/
ptiui nō. vt. ff. e. l. i. s. suos. ⁊. j.
e. s. minus. Add. quid at i feu/
do quo ad istos adoptiuos. vide
hic breuiter p do. Ang.

Filius ltimat p oblationē cu/
rie. Erat eim curia siue corpus i
qualibet ciuitate. que curia indi/
gebat officialibus vt negocia ex/
pedirent. vt in auct. de defen. ci
ui. s. nulla. in fi. vñ quicūqz vel/
let naturalē suū filiū dare illi cu/
rie. vel ipsemet filius post mortē
patris se offerre non extatib⁹ le/
gittimis. vel p testō illud dicat
ltimus fiebat. vt i auct. quib. mo.
na. ef. sui. s. qd vero. ⁊. s. si quis
igī. sicut sit remissio peccatorū
hīl qui vadūt vltra mare. Bi
nales gstones de quib⁹ hic. s. theo/
dosi ⁊ leonis. vt. C. de na. lib. l.
si quis. ⁊. l. qm. Pre gstones
s. Just. hntur. C. d na. li. l. cū qd
⁊. l. nuper. Infra nuptialia d
quibus hic debent cōtinere mī/
moniū eē pētū iter ticiū ⁊ bertaz
⁊ dotē datā eē. que iñfra dotalia
vel nuptialia dicunt. ⁊ sine his
duobus. s. scriptura ⁊ dote dixit
Pla. nō valere mīmōiū quia
lex in plurisqz locis d hīl dicit vt
hic. ⁊. s. de nup. s. nō alias. ⁊. ff.
d re. iur. nup. Nos dicimus va
lere mīmōiū. vt. C. de nup. si
vicinus. ⁊ in auct. de nup. s. nu

ptias. s. nō fieri liberos ltimos.
vt i auct. d. tri. 7 se. §. fi. col. iii.

¶ Dumi. s. nati an mīmōniuz
psteritū postea natis occasionez
ltimi nomis. **¶** Ma 7 ob hoc reti/
nēt quidā gubinas vt experian/
tur. an ex eis possint filios hēre vt
postea accipiat eas i vxores. vel
repellāt. qd in vxore phibit n̄ est
vt. i auct. quib. mo. na. ef. sui. §
quomā. col. vii.

¶ Add. S. dicta cautela nō est
bona quo ad aiam. q. ois fornicā
tio hodie ē phibita. vt dixi. s. de
nup. §. si aduersus. 7. §. fi. Ang.

¶ Qd iam de hac ltimatione p
subsequēs mīmōniū dictū ē lo/
cū obtinet nō solū si nascant po/
stea 7 viuant cū primis siue non
nascant aliqui. siue ēt nascant 7
moranē. vt. C. de na. libe. nup.
Et nō q. si ēt ltimos hēat ex quō
dam vxore. tñ hec valent 7 siue
ex libera. siue ex liberta. siue ex
serua quā postea manumiserit 7
in vxore duxerit hec suanē. vt i
auct. de mcel. nup. §. fi. 7 in auct.
de tri. 7 se. §. fi. 7 in auct. de fil. an
do. infra. na. p. to.

¶ Ita demū. **¶** Ad b vt
nepos et
alu vltiores liberi in potestate
sui hēdes sint. requirīt q. alius si
precedat eos in gradu. h. d.

¶ Add. **¶** Nō q. quāvis filius sit
in rerū natura. si tñ sit remotus
a patria potestate vt emancipatō
ne non ē cā impeditiua q. subse/
quēs in gradu nō assumat suitatē

¶ Item nota in ver. nam 7 si. q. q/
litas adiūcta verbo d. regulari
fm tps verbi. fa. l. ex facto. §. pe.
fi. ad treb. 7 m. l. i. delictis. §. si ex
traneis. ff. de noxa. 7 bar. late in
d. l. ex facto. **¶** Itē nō in v. posthu
mū. q. posthum⁹ hētur p nato. 7
p gñs si fuisset natus vno patre
7 in ptate sua ēēt hēre. p suo he
rede. **¶** Requirīt tamē q. etiā fue
rit conceptus tempore vite illius
cuius vult effici heres. vt. l. i. ff.
d. se. tab. m. l. i. §. primor. ff. vñ
le. 7. j. c. §. cū aut querit. v. plane
ibi dicā. Ang.

¶ Glo. **¶** Filius lz pcedat nepo
tē ex altero filio i vno
gradu. vt. j. de gra. cog. §. primo
gradu. 7. §. scdo gradu. non tñ
excludit quo ad successionē. quia
quo ad successionē nō vñ precede
re cū sui patris locū obtineant. vt
in. d. §. co.

¶ Per emācipationē filius de/
finit ēē suus hēs vel alia capid di
minutione maxia vel media. non
āt captiuitate vt. s. qui. mo. ius
pa. po. sol. §. si ab hostibus. 7. ff.
eo. l. i. §. si filius. **¶** Add. Sed id
qd hic dī de emācipationē ē hodie
correctum. vt supra dixi. de here.
quali. 7 dif. §. sui. quia sublata est
differentia emancipationis 7 pa/
tric potestatis. in. §. nullā vero.
in auct. eo. **¶** An autem etiam qñ
sit testū sit sublata differētia. Et
lz glo. sint pñe. tñ cōter tenetur
q. sic 7 q. hodie sit correctus ti. d
commun. cum emanci. lib. vt nōc

glo. i rubrica. ff. de cōingē. 7 cōit
i. d. §. 7 qd si tñ. Qd fa. si emā/
cipatus fili⁹ ē institut⁹ 7 nepos ex
co i p̄tate retēns. sit p̄teritus q
nepos nō pōt dicere testm nullū
qz nō fuit d necessitate institutū
vel ex heredādus cū filius emāci/
patus p̄cedat vt hic. Vide lati⁹
Ang. hic. Et ex his nō. q ille q
nō succedit ab intestato. si fiet testa/
mētū 7 p̄tereat testm nō ē nullū
qd fa. si statuto caueat q extati/
ribus masculis femina nō succe/
dat ab intestato q si fiat testm. 7 fe/
mina p̄tereat. nō dicit testamētū
nullū. vt p3 p̄dicta. Ang. lati⁹
hic. 7 3 oēs descendētes liberi
appellēnt. tñ post trinepotē ipso
p̄rie. vt. ff. de gradi. l. iuriscōsult⁹
ff. de ver. sig. l. liberos. Post/
humi hñtur p naq quotiēs d eo/
rū qmodo agit. ff. de sta. ho. l. q
i vtero. Et nō q posthum⁹ dici/
tur pp̄rie q post hñatiōez patris
nascit. Et d̄ iprop̄rie ille qui fa/
cto testō nascit. vt. ff. de iniur. ru.
l. iii. §. i. Additio. Et si statutū
loquēs de posthumo maxie corre/
ctōnū 7 exorbirās. si intelligit ni/
si de illo posthumo q eēt nat⁹ p⁹
mortē p̄ris. qz ille ē. pp̄rie posthu/
mus. 7 statuta pp̄rie debēt itelli/
gi 7 verificari. vt i. l. iii. §. hec ver/
ba. ff. de ne. ges.

Sui autem. Sui heres
statim post mortē p̄ris efficit h̄s
ē ignorans. lz sit pupillus vel fu/
rius 7 sine auctoritate sui admi

nistratoris. h. d. Additio. Nō
q si qd ēt ignorā. quasi p̄bit ob/
ligat qz d̄ ēt su⁹ siue scierit siue
ignorauit se h̄dē eē 7 defectum
mortuū 7 alia de quib⁹ i. l. is pōt
ff. de here. isti. 7 ibi p gl. 7 Bar.
Itē nō q furiosus h̄s p ignorā
te aliqui h̄s p abñte. vt. l. ii. ff. de
iure codi. Et eisdē casib⁹ quib⁹
qrit ignorāti. pōt ēt queri furio/
so vel pupillo. Itē nō q dñum
bonoz patris statim mortuo p̄rie
d̄ quasi qtinuari i filiū siue sit fi/
lius ignorās siue pupillus vl' su/
furiosus. Et sic nō q dñū bono/
rū p̄ris statiz ipso mortuo qtinua/
tur i filiū. 7 nō tātū in filiū sz ēt i
quēlibet aliū h̄dē aditū. ab he/
rede extraneo sequenti. sz nō cōti/
nuat possessio. vt. l. cū heredes.
ff. de acqui. poss. i gl. qz possessio
ē quid facti. l. i. §. scevola. ff. si qd
tes. lib. eē inf. su. 7 factū 7 aius re/
quirunt iad ipaz acquirēdā. l. iii.
i p̄ri. ff. de acqui. pos. qd nō qtin/
git i dñio. vt no. i. d. l. cū h̄des.
¶ Sui ignorātes 7 inuiti 7
statim sunt h̄des. lz iure
p̄torio abstinere possint. vt. s. de
here. quali. 7 vis. §. sui. 7 ff. si qd
om̄s. cā test. l. i. §. qui sub.

Furiosi efficiunt sui heredes
siue curatore alias nō nisi p cu/
ratorē sz quosdā. vt. C. de cura.
fur. l. si. §. tali itaqz. Additio.
An aut si ab alio fuerit institutus
furiosus vel ab intestato succedit.
possit adire h̄ditatē p ei⁹ curato/
rem. dic vt plene nō. in. d. §. sui.

q̄ poterit adire. vt si respiscat possit aut acceptare aut repudiare. 7 si in furore decedat nō trāsmittit eā. s̄ legata 7 fideicommissa debētur. dic vt ibi.

Adorte patris statiz quasi cōtinuaf̄ dominū in filiū. Et dicit quasi q̄ imp̄prie ḡtinuatur dñum a patre i filiū. q̄ ḡtinuatio d̄ fieri inter diuersa nō inter eadē. s̄ pater 7 filius fictōe in se eadem persona. vt. C. de impu. 7 ali. substi. l. fi. §. fi. Add. Aliā lec. glo. reprobat.

Quod hic d̄r in pupillis loquē h̄z in hereditate patris. secus i hereditate extranei. q̄ tūc tutoris auctoritas 7 pupilli actus necessarius ē. nisi sit infans. quo casu sufficit tutor. vt. C. de iure deli. l. potuit. 7. l. fi. infanti. §. parētes. 7. ff. de tu. 7 cura. da. ab his l. impuberi.

Interdū. Reuersus ab hostibus fictione postliminii efficit̄ su⁹ h̄s ē si reuersus fuerit post mortē p̄ris. s̄ si testōr per duellū dānat⁹ fuerit h̄s suus eē definit. h. d. Add. nō q̄ filius capt⁹ ab hostib⁹ definit eē in p̄tate patris 7 efficit̄ in p̄tate hostiū. Itē nō. q̄ satis ē quē eē i p̄tate defuncti v̄t mortis tpe. v̄l fictē ad hoc vt efficiat̄ suus h̄s. Itē nō q̄ l̄z q̄s ḡmisit crimē lese maiestatis. non tñ pp̄ hoc p̄dit iura ciuitat⁹. 7 p̄ ḡns n̄ p̄dit p̄riaz p̄tātē q̄ ē ciuitati romanorū. vt. l. nā ciuiū. ff. d.

his q̄ sūt sui vel ali. iu. Itē nō q̄ sp̄ale ē i crimine lese maiestatis. q̄ n̄ extinguit̄ l̄z exticta 7 mortua sit p̄sona. Itē nō q̄ post mortē delinquentis nō d̄z dānari persona s̄ eius memoria. 7 iō errāt iudices malefactorū qui faciūt suspēdi malefactorē post mortē eius. Itē nō vnū casū i quo l̄z q̄s h̄s extitit ipso iure. tñ definit eē h̄s als dic vt nōt̄ gl. 7 doc. i. l. substi tutus. ff. de vul. 7 pu.

El. Ad quedā delicta trāsi re p̄ h̄s d̄cs ēt lite nō ḡte. vt lese ma. i duob⁹ casib⁹ vt qñ quis p̄ principē vel rē publicā suat molitus al̄ nō. ff. ad. l. iul. ma. l. fi. 7 de his duobus casibus hic tantū loquit̄. Itē de residuis 7 peculatus 7 repetundarū. vt. ff. ad l. iul. repe. l. fi. Item apostata. vt C. de apos. l. i. 7. l. apostatarū. in fi. Quedā nō trāscūt ēt lite ḡte. vt oīa alia publica. vt. ff. de accu. l. ex iudicioz. s̄ alia delicta lite ḡte. trāscūt al̄ nō. vt oīa priuata delicta. vt. C. ne ex deli. def. l. i. 7. j. de ppe. 7 tēp. ac. §. nō aut.

Add. nō q̄ crimē lese ma. non d̄r ḡmitti nisi p̄ principem 7 rem pub. romanorū. ar. l. eū qui vecti gal. ff. d. v̄. fig. quid in aliis ciuitatibus. glo. ē in. l. fallaciter. C. de aboli.

Crimē pduellionis iō d̄r. q̄ p̄ duellū fiebat certamē si aliquis hui⁹ criminis reus dicebat̄ q̄ ali quid in principē vel rē publicam fuisset molitus fm̄ j̄d. 7 pōt di-

ci hoc et defendi. qz sz iura roma
na videt fieri posse pugna. et sit
argumeta aliqua. vt. ff. ad. l. aq.
l. qua actioe. §. si quis in collucta
tione. et ff. de re iudi. l. 2. modis. et
ff. de his qui no. in fa. l. athlete. C.
de athle. l. i. et C. que res pig. ob.
po. l. speciem. et ff. de dona. i. si.
In his. n. ll. h. metio de tali pu
gna que no fieret nisi de iure eet
¶ Et dic pduellionis. i. hostis cri
minis. na pduelles hostes dicunt
vt. ff. de ver. sig. l. quos nos.

Adortui dānat memoria. nā
ipse cū sit mortuus nō pōt dāna
ri nisi a deo. vt. ff. que sen. si. ap.
re. l. pe. Et dī dānari hoc mo
do. ¶ Donūcio dī imperiū lucuz
ticiū fecisse. et iō bona in fiscū in
ferri. nā per hoc memoria dāna
tur et isamia quada3 defunctus af
ficiat. vt. s. qui ma. nō po. §. i. et
ex tpe cōmissi delicti alienatōnes
ab eo facte nō valēt. vt. C. ad. l.
iul. ma. l. pe. in fi. et ff. de dona. l.
donatōes. §. si.

Suius definit esse heres pp deli
ctum patris. s. lata snia. nam nō
facit definere ipso iure suū here
dez cē tale delictū. qz ex quo se
mel ē heres nō potest definere cē
heres. vt. s. de fideicō. h. §. resti
tuta. et ibi plene dixi.

¶ Cum fili? Nepos ex
filio pmo
tuo succedit siml cū alio filio ve
mēre. qz assumit locum pīs sui.
et iō succedit cū patris et filis pa
trui in stirpes. et nō i capita. h. d.

¶ Addi. nō qz l3 filius sit proxi
mior i gradu nō excludit nepotē
qz fictione iuris hī in gradu pa
tris cū ipso filio. ¶ Itē nō ibi p
nepotes in parentū locū succede
re et. qz vsq3 ad pnepotē qs suc
cedit in locū patris. vltimus at
nō videt permitti. vt. l. auuncu
lo. C. cōia de suc. et hoc vult bar.
in. l. i. §. si quis vero. ff. de suis et
le. qd nō. Sed tñ doc. in hoc ali
quantulū variant. vide ang. ¶ Itē
nō qz qñ vnus inferioris gradus
assumit psonā sui parentis semp
succedit in stirpē. qz sicut eius pa
rens succederet p vna pte ita ci
filii et si essent decē. ¶ Itē nō i v.
item si ex duobus qz hic vī casus
qz et qñ nepotes plurium fratrū
inucē succedūt auo qz vocantur
in stirpem et non in capita. dicam
in glo.

¶ Et. Ista regula qz fili⁹ succe
dit in locū pīs nō solum
obtinere d iur ciuili. sz et idē. et si
p bo. pos. vocant. vt. ff. de ptab.
l. i. §. vocant. nec ob. ff. de ptab.
l. iii. §. i. qz ibi iō pcedit fili⁹ qz
patris loco ē adoptat⁹ ad nepo
tē. vt. s. §. ita demū.

¶ Add. Et nō qz ista regula qz
filius succedit in locū patris ha
bet locū quando succedit titulo
hereditario. nō autem qñ titulo
fideicōmissario. ita tenet cōmuni
ter doc. vide ang. hic.

¶ Cum autem. Lō/
dito
testō qd postea destituit ille dī p

pinquior qui tpe destituti testi ē
prior. ēt si nascat p^o n^o rē illius
de cuius hereditate agit dūmō
fuerit pcept^o in vita eius. h. d.

Add. nō q nō tñ qui ē pri/
mior tpe mortis dē ē de suis he
redibus. vt. s. e. § ita demū. s. ēt
ille qui primior reperit qñ claz
ē q ab intef. decesserit. Item ad
hoc vt quis possit ē de suis. suffi
cit q sit pceptus viuo eo de cui^o
hēditate agit. l. z nōdū sit nat^o eo
viuo. fa. l. i. §. si quis primior. ff.
vnde le.

Glo. Adortuo patre hēdi
tate nō adita ex testō
nō transmittit ad filiū querela i/
offi. tes. Et oliz ēt si hēditas fuis
set adita nō trāsmittebat. hodie
v^oro p. vt. C. de inoffi. testa. l. s. a/
cimur. al. l. si quis filius. §. si.

Repos cōceptus 7 natus p^o
mortē aui nullo iure cognatiōis
auum tetigit. nec eim fuit prim^o
cognatus ei. fauo quo viuo nō/
dum animal fuit. vt. ff. vñ cog. l.
i. §. si quis primus. S. an hodie
per ius auct. succedit. vt in auct.
de here. ab intef. §. i. Id. dīx q
sic. qz naturalis cā tñ spectatur.
Jo. p. qz nec de iure p^orio. quo
casu naturalis equitas inspicieba
tur admittebat vt sequit. j. e. §.
emācipati. 7. ff. de suis 7 le. l. tici^o
7. l. pe. Add. dic q ista opi. Jo.
cōter tenet. de quo vide bar. in
d. l. tici^o. 7 ego dixi. s. d. exp. li.
§. posthumorū. Ange.

Repos pceptus post mortem

aui nō pōt petere bo. pos. vt pri
mus cognatus. i. tanquā agnat^o
quia agnati sunt proximiores q
cognati. nūquid ergo tertio ordi
ne iter cognatos vocat. Al. Bar.
dicit q sic. ff. e. l. i. in fi. S. Jo.
contra. qz ibi de conceptis p^ois
natis postea loquit^o secus si po
stea concipiunt 7 nascunt^o vt hic
7. ff. de inus. 7 irri tes. l. si quis si
lio. §. nō fuisse. Addi. Sic q
hanc vltimā tenet doc.

Add. nō q iste. §. in fi. indu/
citur per bal. hic q si imperator
cōdenauit certos nobiles q ipsi
filii 7 nepotes essent exales a tali
ciuitate q nō vident^o affici tali cō
denatōe filii 7 nepotes qui post
cōdenatōem p^opiunt. ita cōsu/
lendo determinat bar. S. si quis
vellet q filii 7 nepotes comp^ohen
dant apponat in sententia posse
ros 7c.

Emancipati ^{Emā}
^{cipat^o}
de iure ciuili incognitus ad suc
cessionē parētis nō venit. p^orio
tñ bñficio per bo. pos. vñ liberi
p^oinde admitte^o. ac si in ei^o p^oate
mansisset. h. d.

Add. nō q d iure p^orio qh/
derat equitas naturalis. fa. l. i. ff. d
mino. cū si. Itē nō q emācipat^o
de iure p^orio fingit fuisse in po
testate penq tpe mortis patris. 7
per qñs habet vnde lib. ab inte/
stato. Item nō q emancipatus
mutatus de iure p^orio admit
titur etiā cum fratribus in p^oate

constituit. qz emācipat^o est suus heres de iure pretorio.

Glo. Emācipati nullo iure p legē. xii. tab. vocant^r qz neqz vt filii neqz vt p^roni neqz vt agnati quos vocat lex. xii. tab. vt. j. ti. i. i. p^rin. Sz aliud ecōtra. i. nō idē ē i successiōe p^ris erga filios. vt. j. ti. i. §. si. Additō r rōez d^rie videbimus. ibi Ang.

Additio ultio nō qz ēt hodie durat d^ria iter suū r emācipatuz quo ad effectus quos iducit p^ria p^ras. de quib⁹ vidistis bonā glo. s. de pa. po. §. ius autē. Itē emācipatis pōt venire r mutuo se obligare sz nō fili⁹ i p^rate. vt. l. i. ff. ad mace. r. l. si ven. §. noto. ff. de pol. Itē su⁹ nō testat^r sz emācipatus sic. vt. l. suū. §. penul. r. l. si. C. qui te. fa. po. Itē emācipatus g^ristit i iudicio sine g^rensu p^ris. sz nō su⁹. vt. l. si. §. necessitatē. r qd ibi nō. C. de bo. qz li. Itē emācipatus assumēs officiu⁹ publicū ēt cū g^rensu p^ris nō obligat p^rez. sz su⁹ sic. vt. l. ii. i. si. ff. ad municip. Itē emācipato nō pōt pupillariē substitui. sed suo sic. vt. l. ii. ff. de vul. r pu. Itē emācipat⁹ cū cā tā/ rūmō p^r q^ratab. impugnat testm⁹ sz su⁹ dicit nullū. vt nō. gl. in. §. exheredatos i auct. de here. r fal. Itē p^r ascribēs h^rditatē vel legatū filio emācipato i testō alicui⁹. nō icidit i falsuz nec i q^rsi falsuz. cū nihil sibi quera^t. sec⁹ si ascribit filio i p^rate. l. i. puberez. §. i. de fal. ff. Itē ē d^ria in. l. si. cū ibi nō. per

Bar. r doc. C. de repu. here. r s. dixi quod nō.

At hīquī. Fili⁹ emācipat⁹ r postea arrogatus ab alio. nō pōt venire ēt de iure p^rtorio ad h^rditatē p^ris nālīs. nisi ante mortē suaz fuerit emācipat⁹ ab arrogatore. Si vero emāciparet⁹ p⁹ mortē nāl⁹ p^ris h^rerē⁹ vt extrane⁹ quo ad h^rditatē vtriusqz. h. d. Additio. Itē qz id qd dixi p^rie qz iure p^rtorio admittunt^r emācipati intelligit^r si nō fuerint traditi i p^rate aliena p adoptionē. Itē nō qz emācipatio facta p^ri nālī tollit iura ciuilia. r sic patriā p^ratez. sz nō tollit iura nālīa. vt. s. §. p^ri r. l. iura sanguinis. ff. de re. iur. sz emācipatione facta ab arrogatore nihil si bi reseruat qz p^rinde h^rer. ac si nūq⁹ fuisset i adoptionē dar⁹. r quo ad p^rem adoptiuū habet^r vt penit⁹ extranei. Et ē rō. qz cū iure ciuili. l. i. arrogatiōe sint g^ructi suo iur⁹ ciuili. l. emācipatiōe pōt i totum tolli. vt. l. nihil taz naturale de rea. iur.

Glo. Emācipat⁹ a p^rie si se dat in arrogationē nō succedit p^ri naturali. sz vt cōtra. ff. d^r sta. l. iii. §. si quis filio. So. vno mō sz Jo. ibi nō valuit adoptio vel distingue an def⁹ extraneo vt hic. an def⁹ i adoptionem nepos ex filio emācipato p^ri eius dē vt ibi. ar. s. de adop. §. sz hodie. Additio. Sz tu dic meli⁹ sm Joā. de pla. qz hic loquit^r de

arrogatide ibi de adop. Si fili-
lus adoptiu⁹ emācipat⁹ a patre
adoptiuo ē illi loco extraneoz.
Si autē eēt fact⁹ sui iuris⁹ mor-
tē p̄ris adoptiuū. durat ius agna-
tionis iter filiū adoptiuū ⁊ filiu⁹
naturalē adoptandū n̄ emācipatū
vt sibi succedant. vt. ff. de gradi.
cog. l. nō facile. §. cognationes. ⁊
de adop. l. ātepe. Itē ⁊ ip̄i ado-
ptiuo p̄ri succedit. vt. j. eo. §. sed
ea. Additio. Quidē iste tex. v̄t dif-
ficilis magis i ver. post mortē ve-
pono ergo tex. totū⁹. §. in forma
declaratio ei⁹ meli⁹ itelligat⁹. ro.

At hi q emācipati a parēre i vt
adoptionē se dēdere. nō admittūt⁹
ad bona naturalis p̄ris quasi li-
beri. si mō eū is morerēt i ado-
ptiuā familia sit. nā viuo eo emā-
cipati ab adoptiuo patre. perin-
de admittuntur ad bona natura-
lis patris. ac si emancipati ab ip-
so p̄re eēnt. nec vnq̄ in adoptiuā
familia fuissent. ⁊ queniēt q̄tum
ad adoptiuū p̄rez ptinet. extrane-
ozū loco eē recipiūt. Post mortē
vero p̄ris emācipati ab adoptiuo
p̄re. ⁊ q̄tū ad hūc adoptiuū p̄rez
ptinet. eque eēncoz loco fiunt. ⁊
q̄tū ad nālis patris bona ptinet
nihilomāgis liberozū gradū nā-
ciscant⁹. qd̄ iō placuit sic. qz mi-
quū erat eē i p̄tate patris adopti-
ui ad quos bona naturalis p̄ris
ptinerēt. vtrū ad liberos ei⁹ an
an ad agnatos. Additio. Nō
p̄ i collectu hui⁹ tex. q̄ iste. §. hoc
vult i effectū q̄ si filius adoptiu⁹

emācipat⁹ a patre adoptiuo viuo
p̄re suo naturali. iste emācipatus
succedit tāq̄ emācipat⁹. in bonis
p̄ris naturalis. Si vero iste ado-
ptiuus emācipat⁹ post mortē na-
turalis p̄ris. tūc l̄ sit extrane⁹ pa-
tri adoptiuo. nihilomāgis. i. nō
ppter hoc magis nāciscit⁹ gradū
liberozū p̄ris naturalis. quasi di-
cat. nō ppter hoc magis succedit
i bonis patris naturalis. Et ra-
tionē hui⁹ ponit tex. qz iniquum
erat q̄ pater adoptiuus hēret in
sua p̄tate disponere p̄ voluntate
sua d̄ bonis patris naturalis. qz
si emācipat⁹ post mortē patris na-
turalis acquireret gradū libero-
rū ⁊ sic succederet. p̄z adoptiuus
potuit emācipado ip̄m facere he-
redē i bonis patris naturalis. ⁊
primare agnatos quib⁹ iā erat ius
q̄sitū ⁊ illd̄ iniquū eēt. ⁊ hec fuit
mēs glo. si bene itelligat⁹ sup̄ v̄.
ad agnatos qcqd̄ dicat. d. Ang.
⁊ alii. Et hoc semper saluo me-
lori iudicio.

Adinus ergo. ^{fi} _{li}

legitim⁹ ⁊ naturalis emācipat⁹.
vocat⁹ ad bona patris naturalis
bñficio p̄tons. s̄z fili⁹ adoptiuus
emancipat⁹ nullo mō pōt admit-
ti ad bona patris adoptiuū. h. d.

Additio. Nō q̄ ius civile nō
pōt tollere iura naturalia ⁊ iura
gentiū qd̄ fa. q̄ impator quāuis
sit supra ius civile. vt. l. i. ff. de cō-
su. princ. nō possit tollere ea que
sunt de iur⁹ naturali vel gētium.

7 sic nō posset tollere defensionē
 que sunt d iure naturali. vt. l. vt
 iur. ff. de iust. 7 iur. 7 quod ibi h
 nec posset tollere citationē ptis.
 vtle. pastoral d re iudi. Nec pos
 set tollere dñuz rei aliene cū do/
 miniū sit d iuregētiū. vt. l. ex hoc
 iure. ff. de iusti. 7 iur. qd an sit ve
 rū 7 qñ nō. plene p Bar. in pñ
 qñ. ff. 7 Bar. 7 doc. i. l. si. C.
 si p ius vel vti. pub. 7 dixi. s. de
 iure na. §. i. 7. §. ius aut. gētiū.
 Ang. Itē nō q iura sanguis
 deleri nō pñt. l. iura sanguis. ff. d
 reg. iur. Itē nō q ius civile pōt
 tolli p aliud ius civile. Qd fa. q
 impator possit rescribere ē 2tra
 ius civile scriptū. ē si non appo/
 nat clām. nō obstāte tali lege qd ē
 verū si rescribat 2tra publicā vti
 litatē. vt. l. rescripta. C. de pñ. i.
 pa. off. Sec^o si cōtra priuatā vti/
 litatē. q tūc opus ē clā derogato
 ria. Sz an i spē vel sufficiat i gñe.
 nō. gl. 7 doc. in dicta. l. si. C. si cō
 tra ius vel vti.

Eadem. Fili^o legitim^o
 7 nālis i prāte
 vel emācipat^o hz cōtratab. de iur
 pñio si sit pterit^o nisi fuerit in
 adoptiua familia tūc tps adopti
 uis vero sec^o. h. d. Additio.
 Nō ibi liberis pterit^o q bo. po.
 2ta. dāf nisi pteritus. nā exhere
 datus nō dāf qz hñt querelā. qñ
 sunt in prāte. Si aut cēt emāci/
 pati haberēt ē querelaz ex signo
 tñ dato a iure pñio. vt. l. pap. i

pñ. 7 qd ibi nō. gl. Bart. 7 doc.
 ff. de insti. test. Nec ē dāf 2ta.
 institutis. vt. l. nō putant. i pñc.
 ff. de 2tab. nisi cōmissio edicto per
 alterū pteritū. vt. l. si post mortē.
 §. penul. ff. de 2tab. 7. l. nō nūq.
 ff. de le. pñ. Itē nō. ibi 7 neqz ex/
 heredatus q ē ille de quo ē facta
 mētio i testō nō tñ vt oz institue/
 do. vel ēt inuiste exheredādo dñ
 pterit^o qd nō. Itē nō q pretor ēt
 suis nō denegat suū bñficiū. Itē
 nō q adoptat^o emācipatus licet
 nō succedit ab intestato adoptiati
 ita nec admittit ad 2tratabulas.

Ho. Eadē que obseruatur
 i bo. po. vn. lib. seruāf
 ēt in bo. po. 2tratab. quo ad ado
 ptiuos emācipatos vt hic. Fili^o
 vel filia si emācipat^o. l. 3. desinat eē
 suus. nō tñ desinit eē filius vel fi
 lia. Institutis nō dāf bonoruz
 pos. 2tab. nisi pterit^o rumpat te
 stamētū 7 huic instituto sic v am
 apit. 7 hoc ē qd dicit nisi pterit^o
 omittat edictū. vt. ff. de cōtrata.
 l. m. §. si quis ex liberis. Si autē
 pteritus nolit vti postquā semel
 agnouit institutus hz 2tratab. nisi
 fm tab. qd est mirabile. nec expe/
 ctat pteritū. ff. de cōtrata. l. si p^o.
 §. si. 7. dele. e. l. nō nūquaz. Cū
 pteritio mñs p exheredatōe ha
 beaf vt. s. de exhere. lib. §. vlti.
 cessat ibi 2tratab. bo. po. vt. ff. de
 2tratab. l. illud. §. ad testā. Ad/
 ditio. Et rō hui^o ē. qz pñor emā/
 cipatus remouet obstaculū emā/

cupatiōis. ⁊ reddit eos suos. vt. l. iii. §. emancipatus fili⁹. ff. de cōtratab. ⁊ reddit eos suos. S; semia l; remoueat obstaculū. nō tamē eēt fitus semie. quia non habet in potestate.

Pretor vocat ēt emancipatos ⁊ i ptāte ad gtratab. ⁊ hoc emancipatus cōmittētibus edictū nō al. fm. l. d. vt. ff. de cōtratab. l. iii. §. si quis ex liberis. s; Jo. d. naz nullū dicere pnt. ⁊ cōtratab. suo iure hnt. vt. ff. de li. pte. l. si duo ⁊. C. de li. pte. l. maximū. ¶ Pretor repellit adoptiuos emancipatos. s. nisi sint instituti ⁊ eis gmit/tatur edictū. vt. ff. de cōtratab. l. nō putauit. §. in adoptione. ⁊. §. vbi aut. S; videf cōtra. ff. de cōtratab. l. iii. §. si quis. Sol. vt. s. e. §. at hi.

Admonendi. l. 3 fili⁹

adoptat⁹ nō possit venire ad bona pñs naturalis. per vn. liberi vel vn agnati. venit tñ p vnde cognati. h. d.

Additio. Nota qualiter intelligat id qd habet. s. eo. §. at hi. in ver. post mortem. ⁊. q; il/ lud ē verū q tales filii habentur loco extraneor. s. quo ad hoc vt p vnde lib. de iure pñzio admit/tat. ⁊ sic vt sui s iur pñzio vl vt agnati. ⁊ sic tāquam descendentes ex masculino s; tñ cognati ⁊ vt cognati pūmis duobus gradibus deficientibus admittunt vt hic. Sed de his dic vt. j. pñe.

S; ea omnia.

Adoptat⁹ ab extraneo. hodie nō transit in ptātē suam. ⁊ ideo non querelat neq; contratabulat. licet ab intestato succedat. sed quo ad patrē naturalez vetera iura seruātur nisi fuerit adoptatus ab ascē/dente naturali. hoc dicit.

Additio. Nota bonum tex. ibicum necessitas ⁊. q; ille quem ex forma alicuius constitutionis non est necesse instituere vel ex/heredare si sit preteritus. nō potest contra voluntatem testantis venire. quod facit pro eo quod dixi. s. §. eadem. q; filia femina que extantibus masculis non succedit q; si fuit preterita non dicit testamentum nullū. de quo per

Barro. ⁊ doc. in. l. si quis post/ humos. §. i. ff. de libe. ⁊ posthu. Item nota q; datus in adoptio/nem ascendentī naturali transit in potestatem suam ⁊ omnia iura antiqua tractantia de adopti/uis remanēt iconcreta.

¶ Glo. Quēadmodum olim adoptati per emanc/pationez ad neutrius patris suc/cessionē admittebatur. hoc etiam videtur contingere hodie in casu quem habemus. j. cod. §. no/stra autē. vt C. de adop. l. penul. §. sed hoc. Sed dic q; auus adoptans tenere relinquere ei quartam vt filio arrogato. vt. j. cod. §. nra ibi quēadmodū. Additio.

Sz Jo. fa. dubitat imo dicit p
hac glo. i fi.

Constito de qua hic h. C. de
adop. l. pe.

Aliquid talis filius adoptiu⁹
vocabit patre in ius sine venia. et
nihil p^r tenet alimetur. rñ/
deo nō. p. hac l. iam. Sz. P. dix
p. Add. glo. ex quo recitat opi.
P. vltima v^r cū illa residere ar
gu. gl. in l. cū quidā. §. fabinus.
ff. ad treb. vide hic Ang.

Filius adoptiuus pōt venire
ab intest. ad successionē pris ado
ptiu. s. simul cū aliis naturalib⁹
C. de suis et le. si te. Ad tñ succe
dit aliis consanguineis sui patris ado
ptiu. vt. C. de adop. l. pe. §. sed
si quidē. in fi. Add. dic sz Jo.
fa. hoc verū de iure nono. secus
de iure antiquo. ff. de adop. l. qui i
adoptionē. et qd ibi nō.

Senatus consul fabinianū non
hēmus. sz dicebat q tres iuuenes
arroganti deserebant vt vnum
eligeret quo casu magna erat hec
solēntas. vnde ex cōstōe diui pii
quartā ei dabat arrogator. quod
hodie nō ē in vsu. imo idē hoc ca
su vt et al. vt hic. et. C. de adop. l.
pe. §. quod aut.

Item vetustas.

Quum nepos ex filia vel pñepos
ex nepte vocabant ad hēditatē. de
mū post agnatos. sz ex aliquibus
consōnibus vocabant cū diminu
tōe tertie ptis. simul cū aliis de
scēdētibus. quā pte ēt minuebant

agnati transuersales. hodie vero ē
secus. et isti tales descēdētes succe
dūt in stirpes nō in capita. h. d.
vsqz ad finē.

Add. nō q p naturā et iurio
sum ē plus diligere nepotes vel
alios descēdētes ex mastulo q ex
femina. fa. l. magnū vicin. C. de
li. prete. Item nota q applō ne
potum. ita cōphendit mascu
los ex femina sicut ex masculo.

Item nota q extantibus nepo
tibus pñepotibus et aliis descen
dētibus ex recta linea null⁹ agna
tus. et sic nullus ex linea transuer
sali potest ab intestato vocari.

It nō tex. aptū q ēt iter n. potes
inter se succēdētes et succēdētes si
ne patris. q non in capita sz in
stirpes succēditur. vt. s. e. §. fili⁹.

Bl. Supra correctū ē ius an
tiquum circa liberos pri
mi gradus naturales siue adopti
uos. nūc circa liberos vltioris
gradus. Ad duas rōnes vin
cere vñā vt. s. de adop. §. sed ho
die. in fi. Ad q tertia ps totius
rei dicit parum. sic in auct. d ex
hibē. et itro. re. §. sancimus.

Der ius nouissimum. scilicet p
auct. de tri. et se. §. neqz illo. ista
hodie correctā sūt et equaliter ve
niant.

De lētima agna. succes.

Add. supra visū ē i ti. pceden
ti qliter succēdāt sui hēdes siue li
beri. vñ q p⁹ suos vocāt prio a

gnati postea cognati. vt. j. e. §. fi.
 2. l. 1. §. post suos. ff. de suis 2 le.
 ideo post ti. pce. posuit istū. Ale
 rū qz post agnatos succedūt co/
 gnati ponit postea de cognatis.

Inemo. ^{De}
^{ficiē/}
 nō⁹ suis. hereditas de/

noluit ad agnatos ex lege duo/
 de. tab. qui sūt illi qui ex linea ma/
 sculina descēdūt. vel etiā ex ado/
 ptioe dūmō sunt i priori gradu.
 h. d. Additio. Nō qz pīa ē cā
 suozū heredu. L. ocoz. §. titu. i.
 §. i. Itē nō qz suis siue de iur/
 civili siue de iure pīozio pferatur
 oib⁹ agnatis. cōcoz. §. emācipati
 §. ti. i. Itē nō qz agnati qui sunt i
 potiori gradu vocāt ex lege. xii.
 tab. ad hereditatē defuncti. Itēz
 nō qz frēs sunt adinuicēz agnati.
 Itē nō qz frater p sangune⁹ ē q
 est natus ex eodē patre. An aut
 vterin⁹ frater dicat p sangameus
 est glo. i. l. cū quidā. §. qz dī. ff. d
 acquir. heret. que vī velle qz sic. 2
 idē Bal. §. Bar. ibi vī velle cō/
 trariū qz imo pprie cōsanguine⁹
 dicat cōiunct⁹ ex latere pīis. pro
 quo fa. i auct. de p san. 2 vte. fra.
 vide Joā. de mol. i. d. §. quod
 dī. Itēz nō. i ver. nō tñ oib⁹ fm
 Bal. hic qz qualitas adiūcta ver
 bo dī verificari hīz tps verbi. fa.
 l. ex facto. §. penul. ff. ad treb. 2. l.
 i delictū. §. si cīne. ff. d nozā. 2. l.
 tici. ff. d tes. mi. 2 ibi bar. 2 bar.
 2 alii doc. m. l. ex facto. la grāde.
 in princip. ff. de vulga. 2 pupilla.

Bl. Cognatio ē genus agna/
 tio species vñ quicūqz est
 agnatus est cognatus. sed nō cō/
 uertitur. Frēs ex eodē pīe nati
 sunt sibi agnati 2 dicūt ē cōsan/
 guinei quasi ex eodē sanguine na/
 ti. ceteri agnati non dicūt cōsan/
 guinei. vt. ff. d suis 2 le. l. ii. i pī.

Itē ē qui post mortē pī is na/
 scunt iura cōsanguinitatis nāci/
 scunt. s. ad suos frēs pī⁹ natos.
 ad reliquos vero agnatos. ius
 agnatiōis tñ acquirūt. vt. §. pī
 me. diximus. Et ē vez hoc si vi/
 uente eo de cuius hereditate agi/
 tur pcepti saltē erāt. vt. ff. d suis
 2 le. l. titius. 2 ff. vn. cog. l. i. §. si
 qz pīimoz. Additio. Ex quo
 sequit qz si fili⁹ fratris cōceptus
 post mortē patris. vellet tāquāz
 agnatus ex sua psona succedere
 patri nō posset qz est sibi extrane/
 us. sed ex persona patris posset.

Quāis agnati vocent ad he/
 reditatē. nō tñ oibus simul agna/
 tis dat lex hereditatez. s. lex. xii.
 tab. sed his qui tñc proximiori
 gradu sunt. cū certuz esse ceperit
 aliquē intestatuz decessisse.

Leterum. ^{Descenden/}
 tes ex eis. hodie de iure civili ad/
 mittunt cum oibus agnatis. in/
 ter quoo etiam admittunt descē/
 dentes ex sorozibus vterinis. si i
 primo gradu sunt. h. d. vsqz ad
 §. si plures. Additio. Nō qz
 in admittēdo istas feminas agna/
 tas sunt quinqz iura. vñum ē lex

xii. tab. aliud ē media iuris prudē-
tia. tertii ē ius p̄torii. quartum
ē quedā q̄stō ip̄sonalis. quintū ē
ius nouissimū vt hic. *Mō i ver.*
q̄ cōmodū videbat. ita iura q̄sti-
tū. vt plerūq; h̄ditates ad ma-
sculos p̄fluere. *Ista ē rō statu-*
tozū italie. nā cōiter p̄ italiā viget
statutū q̄ exclusus femis h̄ditas
denouat ad masculos. ⁊ hoc iō i
troducū ē vt dom⁹ ⁊ agnatio cō-
seruet q̄ publice itereſt. vt. l. i. §.
penul. ff. de v̄. inspi. qđ non pōt
p̄seruari p̄ feminas q̄ p̄sequūtur
alienā familiā. vt. §. de pa. po. §.
fi. *Dicit tñ Jo. de pla.* q̄ hoc ē
p̄ legē. xii. tab. ⁊ ius p̄torii q̄ est
odiosū iō restringēdū. S̄z ta dic
q̄ ex pte masculozū. ⁊ sic excludē
tū est fauorabile iō extēdendum
ex pte vero feminaz ⁊ sic p̄sona/
rū que excludunt ē odiosūz ideo
restringēdū. Ita dicit singularit̄
Mal. i. l. fi. C. de in ius vo. Itēz
nō. q̄ bona simplicitas. i. puritas
ē amica legib⁹. Itē nō ibi lauda-
mus itaq; p̄tores q̄ ille ē laudā-
dus qui ē inētor alicui⁹ ordiatōis
siue dispositōis. l̄z nō eque p̄se-
cte adiuenerit. q̄ facile ē inuentis
addere. vt. l. i. C. de ve. iur. emu.
Itē nō q̄ german⁹ v̄z ille qui ē
vtrinq; cōiunctus. Itē nō q̄ fili-
us nō tantū sororis germane. sed
etiā sororis vterine ē agnat⁹ q̄ n̄
matris s̄z patris sequit̄ familiā.
vt. §. de pa. po. §. fi. tñ in gradu
agnatorū ē trāslatus. ⁊ vt agnat⁹
succedit.

Gl. *Conſtō iusti.* de qua hic
h̄. C. de le. here. l. lege.
xii. tab. Germani quasi ex co-
de germine nati. *Germane. i.*
nate. ex eodem patre ⁊ matre cui⁹
defuncto. *Uteric. i.* nate ex ea/
dem matre tantum.

Simplures. ⁊ sint
plēs agn-
ati. tñ solus p̄ximior i gradu vo-
cat. ⁊ si plures sint in proximiori
gradu oēs pariter vocant. h. v.
Additio. *Mō q̄ ex lege. xii.*
tab. frater ad successionez fratris
excluebat patrū ⁊ filiū alteri⁹
fratris q̄ hodie ē conectū. Item
nō q̄ lex vel statutū loquēs i sin-
gulari trahet̄ ad plurale.

Proximus. *Pro-*
ximus
inspicit tpe testamēti cōstitutū. qñ
testamētū factū ē. alias aut̄ tēpo-
re mortis testātis. h. v. Addi-
tio. *Mō q̄ qui ē potior i gradu ē*
etiā potior i successiōe. vt hic. ⁊ in
l. ii. §. hereditatis. ⁊. §. seq. ff. de
suis ⁊ le. Itē nō q̄ p̄xim⁹ v̄z ille
qui ē p̄ximus tpe quo sum⁹ ab i/
testato. Et sic nō q̄ qualitas ad/
iuncta verbo v̄z verificari s̄m tē/
pus verbi. vt. l. i. de iur. §. si ex/
traneis. ff. de uoza. de quo dic vt
dixi. §. e. in p̄i. Itē nō q̄ indefi-
nita equipollet v̄li. de quo vide
tex. glo. *By. Bar.* ⁊ alios i. l.
si pluribus. ff. de leg. ii. Itē nota
q̄ singularis numerus concipit
pluralitatem. de quo in. l. fal. §.
i. ff. de cōdi. ⁊ demon.

Placebat. Olim nō

er. loc⁹

successorio edicto i agnatis de p/sona i psonā s3 solū de ordie i or/dinē. hodie vero ē de psona i psonā. h. d. Additio. Nō q ex lege antiqua iuris civilis. xii. tab. n̄ erat loc⁹ successorio edicto i agnatis de gradu i gradu ab itestato. s3 de capite in caput. Et sic nō q statutū disponēs i cognatū. nō tra hī ad agnatos. al. nō fuisset hic opus q impator hoc exp̄sse de/terminaret. Itē nō q iustuz ē q lucrū regulet s3 on⁹. Itē nō q delatio successiois d3 regulari s3 legē tutelaz. fa. l. i. cum glo. 2 ibi Bar. ff. de testa. tu.

Glo. Placebat aut i eo ge/nere p̄cipiēdaz h̄dita tū successione nō eē. Gl. idest successiois edictū iter agnatos locū nō h̄ere. s. de psona i psonā s3 inf cognatos sic. vt. j. sequit. 2. ff. de suc. edic. l. i. §. quib⁹. S3 de ordine i ordinē seu de capite in caput sic. vt de liberis in agnatos 2 de agnat i cognatos. 2 post i virū 2 vxorē vt sequit. vt. ff. sita te. nul. extra. l. i. i rub. Additio. Nō q successiois edictū fuit p̄cipalr itroductū pp creditores vt sciāt 2 h̄eant quē possint querere. vt nō C. de suc. ed. i rub. Sic vt ibi p doc. qui dicūt q ē fuit itrodu ctū fauore defuncti vt sibi cito succedat qz itereft defuncti h̄ere successore. vt. l. ii. de inter. act. tertio ppter fauorē agnatorū 2 cognat

corū sequentiuz. 2 hoc dupliciter qñq3 respectu graduū. qñq3 respectu capitū. nam h3 locū successiois edictū de gradu i gradu 2 de capite i caput. Itē nō q ē re/perire caput siue ordinē 2 ē re/perire grad⁹. capita sunt quatuor v3 vnō. liberi vnde agnati. vnde cognati. vn̄ vir 2 vxor. In quo/ libet istorum capitū insunt plu/res gradus. In vnde liberi. p̄io sunt filii. sc̄do sūt nepotes. tertio pronepotes. 2 sic de aliis. Et idēz in aliis capitibus. Et materiam istius successiois edicti. 2 quando 2 quomō habeat locum. vide hic per. Ang.

Ad legitimā. Olim pater admittebatur ad legitimā successione hereditatis filii emancipati. si in emancipatione fuerat cōtracta fiducia. hodie vero p̄sumitur contractam esse fiduciam. hoc dicit. Additio. Nota q etiam olim filius dūmodo esset emancipatus. habebat heredes 2 vt heres legitimus pater succedebat ei. Si autem fuisset in potestate nisi in castrēsi vel quali nō poterat facere testamentuz. vt. l. penulti. 2 fi. C. qui test. fa. poss. nec ab itestato in illis castrēsi⁹ peculius poterat habere heredes. sed p̄ occupabat omnia nisi peculii non vt heres. vt. l. i. 2. ii. ff. de cas. pe. nisi s3 Bar. in dote quia filia in dote etiā s̄m iura s̄orū habebat heredem. vt dicit esse casuz

in. l. auns. ff. de iure do. 7 in. l. p^o
votem fm lec. Bv. 7 glo. ff. so.
ma. Sz de iure auctencor nulli
dubiū. qd et in aduēticiis h3 here
dem. vt in auct. de here. que ab
inte. §. 1. 7 et fortius de iure codi
cis. vt ē casus in. l. qui fuch. 7 qd
ibi nō. De. Bar. 7 doc. C. de
bo. que lib.

Bl. Filius ē prim^o agnatus
pri. vt. §. ff. d. suis 7 le. l.
filius. qd ius nō tollit p capitis
di. ficut nec iter frēs vt hic.
Add. nō § gl. q l3 fili^o definit cē
agnat^o p emāpationē et hodie
tñ pñ nō definit cē agnat^o vt hic
7 nō. ff. vñ cog. l. ltim^o. 7 d adop
tio. l. qñtū. Hodie vero eman
cipato filio pferuat agnatio iter
ipsū 7 pñz 7 frēs 7 alios. vt. l. fi.
C. de le. tu. 7 hac gl. 7 gl. i. l. frēs
C. de iof. test. Ex quo nota q si
statutū admittit agnatos exclusif
cognatis q frater et emācipatus
cū remāserit agnat^o excludit co
gnatos. Ita dicit saly. i. d. l. qui
se pñs. C. vñ lib. Cōstō de q
hic h3. C. de emā. lib. l. fi.

Cōtracta fiducia sic dicēdo.
Ius succedēdi in bonis tuis mi
hi reseruo. vel sic. emancipo te d
cta fiducia.

De senatus pful. tertul.

Add. pñua. post agnatos de
quib^o. §. succedūt cognati. iō se
quebat videre d cognat^o verū l3
mī 7 fili^o sūt cognati. tñ ex spāli

pñfide sibi adinuicem vt agnati
ti succedūt. vt. §. de suc. cog. i pri.
iō post alios agnatos an cogna
tos pñt de successione matris ad
filiū 7 cō.

Ex xii. tab. Ex le
ge. xii. ta. mī
nō succedit filio ab in
tel. nec cō filius. sz ex

pñtōne scna. pñtū tertuliani. si i
genua tres. libertina quatuor li
beros enī sit. h. d. Add. Mō
ibi pgeniē q pgenies ē descēdē
tū vsqz i infinitū. qd facit ad itel
lectū auct. sz 7 siquis. C. de se.
nup. ibi si mouat absqz pgenie.
q illa bona que acqñunt bñuga.
teneat reseruare et cuiusqz descē
dēti ex dco mīmonio cui iniuriā
pñtulit l3 sit i remotissimo gradu

Itē nō q et mī 7 filius n sūt
agnati sed cognati. Item nō q
equuz ē deferre mī ltimaz h3 di
tatem in solaciū liberoz amissoz
Item nō q equū ē matrē admit
ti ad tristē h3ditatem filii alibi d3
ad luctuosam hereditatē filii. vt
l. fi. de insti. 7 substi. sub d. l. Itē
nō qñ destructa significatiōe vl
iure pcedit. disposita in mīe nō
trahūt per auiā. Itē nō q ma
gis ē fauorizāda mulier que parit
q sterilis. qz ppter plem pccā
dā sunt privilegiata. de quo tñ p
glo. 7 doc. in. l. i. ff. so. ma. Item
nota q filia mea l3 sit maritata ē
tñ in potestate mea. vt. l. filie l3. 7
l. vt liberis. C. de colla. 7 iō non
pñ testari nec codicillari. vt. l. pe.

C. qui te. fa. po. iuncta. l. i. ff. de le. ii. et cū gēnsu patris. vt. l. tā is. §. i. et qd ibi glo. et bar. ff. de dona. cā. mor.

Glo. Improprie dī hic preponēbat. nam cognatos nullo mō vocabat. nā improprie quid dī pponi illi qd nō sequitur qm̄s pprie p̄mus dicatur quē nemo sequit. vt. ff. vñ cog. l. i. §. p̄m.

Necessitudo. i. cognatio. naz dicunt cognati necessarii. vt. ff. de iur. et iur. l. fi.

Nō ibi hē iuris angustie ins dīci angustiosum. al' iniquū dicit vt. j. de suc. lib. in p̄m. et ff. q. q. iur. l. in. in p̄m.

Liberorū amissorū. l. i. acie p̄cipis. ar. §. de exco. in. in p̄m. vel dic q. generalit̄ statuit. vt. C. de inof. te. l. liberi. p̄ia verior ē.

Mulier ē si tres gemios peperit dī hē ius triū liberorū fm̄ Jo. vt. ff. de v. sig. l. ter enixa.

Nō dī iure romanorū vxores alicuius in p̄tate parentis ēē non mariti. nisi quo ad debitum carnis. Aliud de iure lōgobardorū vt hic. et C. de gdi. in f. si vxor et in longobarda q̄li. male. alie. p̄mis. fit. l. i. Add. Nō et signa istā glo. q. mulier tūmō quo ad debitū carnis ē subiecta viro. sed gl. i. l. sicut. ff. de op. lib. dicit q. imo ē vt eidē teneat opari et al. legat et sequit bar. abi et bal. ibi q. mulier vidua. j. anūm. quo dos dī sibi restitui et ab hīdibus viri

hīz alimēta qz nō hīz vñ alr se alat dī hīdibus mariti operari. Idē et glo. i. d. l. sicut.

Olum iussus patris erat necessarius in qualibet hīditate acquirēda. ff. de acqui. hī. l. qui i aliena s; hodie in sola p̄fecticia nō aduēticia exigūt iussus. C. de bo. que lib. l. fi. §. sine ecōtrario. Add. et sic nō q. in p̄fecticiis hodie iussus nō ē correctus. s; ē necessarius sicut olim. Idē nō. glo. in. l. fi. §. i. C. de bo. que lib.

Preferūtur. Fili dī fūcti excludunt matrē vsqz i infinitum. Idem i p̄re et fratre qui et m̄rem excludūt. Soror autē et fūcti vna cū m̄se admittit. h. d.

Add. nō q. p̄ia cā ē liberorū vsqz i infinitū. exclusis ēt ascendētibus. de quo. §. ti. i. d. suc. ab ite. §. i. Itē nō q. tpe hārū. l. p̄ p̄se rebat m̄ri. et idē i frē.

Glo. P̄i iure antiquo in successiōe filii p̄ferēbatur m̄ri. Si autē erat auus pat̄ et m̄ri defuncti. auus p̄ferēbat m̄ri et ēt patri. vt. ff. e. l. equissimū. §. i. Et nō q. fallit hic regula. Si vinco vincentē te et. vt. ff. de di. et tem. p̄. l. de accessionibus. nam auus patri defuncti p̄ferē. vt. ff. e. l. equissimum. §. i. p̄i p̄ferēbat m̄ri. nō autē auus p̄fertur m̄ri qñ soli sunt. Sic fallit i ancē. d. equa li. do. §. his cōsequēs. Itē i auū. qui. mo. na. ef. sui. §. discretis. Itē. ff. qui po. i pig. ha. l. claudi

Add. d rōne h^o vide hic p ang.

Sed nos ^{2^{do} die mⁱ ige/}
nua ⁊ libertina ad successiōē fi/
lii admittūt l³ nō nisi illū vel il/
lā cui succedere volūt peperint.
h. d. **A**dd. nō q^o p naturā mⁱ ē
par patri q^o ad p^occādū filiū op^o
ē patre ⁊ matre. vt. l. maximū vi
ciū. C. de lib. p^ote. **I**tem nō q^o pp^o
partū siue puerperii. scie sūt fa
uorib^o apliande. q^o pp^o partū re/
ple^o ciuitas liberis hominib^o vt
l. i. ff. so. ma. **I**tem nō q^o pp^o partū
sepe mulieres moriunt^o. adeo q^os
eis nō miseret^o. vt dicit tex. in. d.
l. fi. **I**tem nō q^o mulier nō p^ociēs
⁊ nō paries nō peccat. ⁊ nō d^oz fi/
bi i^oputari. s^o nature. **I**tem nō q^o
qū mⁱ succedit d^o h^ore l^otimaz suc
cessiōē. q^o vt agnata succedit. et
sic fa. iste tex. q^o p^oriuegia que cō
cedūt mulieribus pp^o sobolē p/
creandam. de quibus tex. ⁊ glo. i.
l. i. ff. so. ma. hēant ē^o locū in mu
liere que ē sterilis. **I**ta doc. i. d.
l. i. p quo fa. iste tex.

El. **I**tem vel nō h^ore tot filios
d^o casus fortuitus cu^oz ex
dimina g^oia hoc pcedat.

Non ē peccatū ē^o h^ore filios
Et si peccatū ē^o magis foret ma
riti q^o mulieris. vt. C. de le. h^ore. l.
lege. xii. tab.

Sed cū antea.

Ada^o p^ofer^o oibus aliis agnatif
exceptis s^oribus ⁊ sororibus. **E**t
cū sororib^o solis venit ad dimidi

⁊ cū sororib^o ⁊ s^oribus venit p viri
l. h. h. **A**dd. nō ē^o q^o soror ex
vno latere g^oiūta succedit vna cū
mⁱse. s^oz hodie mⁱ in totū p^ofertur
nisi sit soror vel frater v^otrunque
cōiūctus. vt auct^o. defuncto. C. e.
digi. s. e. s. p^oferunt. ⁊ s. ti. i. s.
fi. **A**dd. **G**lo. i. v. p^osonis pōit
modū successiōis qui erat olim
qualiter mⁱ ⁊ p^o succedebāt filius
Sz hodie filio defuncto relicta
mⁱse ⁊ sorore ali^o ē succedit^o. vt. d.
auct^o. d^ofuncto. ⁊ digi. s. t. i. l. i. fi. ang.

Sed ^{quē admodū.} **A**da
ter ab h^oreditate fili
repellitur. nisi infra annū eide
tutorē postulauerit. vel suspect^oz
remoueri petierit. ⁊ filio non mⁱ
ltimo sed ē^o vulg^o quēsito mater
succedit. h. d.

Add. nō q^o qui i vno alienia/
tur in alio grauaf. ⁊ cor. ff. de iu/
reiu. l. eū qui. **I**tem nō q^o mⁱ in
cūbit necessitas vt filio suo tuto/
rem petat q^o qualiter i^oteligat^o di
cam i glo. **I**tem nō ibi neglexerit.
q^o op^oz vt cognoscat^o ei^o negligē
tia alias autē si nō daret negligē
tia s^oz aliquo mō ē^o l^otime ipedi/
ta nō curreret dictū temp^o. fa. l.
auns. ⁊ ibi bar. bal. ⁊ doc. ff. de
calū. ⁊ l. cū a matribus. C. q^o pe.
tu. **I**tem nō q^o l³ mⁱ fuerit ne/
gligēs si tū filius nō i pupillari
etate s^oz postea mouat^o nō p^ouiat^o
successiōe filii. **I**tem nō q^o l³ p^oat^o
spurio nō succedat. vel ecōtra. vt
in auct^o. ex completu. C. de secū.
nup. tamē mater succedit filio ē^o

vulgo quesito vt hic. et est filius
vulgo quesitus succedit matri vt
j. ti. i. vulgo.

Licet autem vulgo quesitus sit
filius filiaue. potest ad bona eius matris
ex tertuliano senatus consulto ad/
mitti.

Bo. Opus matrem sue soboli
consulere in tutore pe/
tendo. Add. et hic videatur tex. qd
sufficit matrem petere infra annus
Tribus. et hoc. in. d. l. sciant. C.
de le. h. voluit qd mater teneatur
statim cum possit nisi fuerit impe/
dita litem causa ita qd antequam non transce/
dat. vide. d. ang. hic.

Ad id si fuerit negligens in pete/
do tutorem prius succedente. alias
secus. vt. C. qui pe. tu. l. cum a ma/
tribus. Item requiritur qd mater sit ma/
ior: alio non potest successionem. vt. C. si
aduer. del. l. ii.

Ad hoc vt iste tex. habeat locum
requiritur qd pupilli impuberes mo/
riantur. alio si monasterium factus pubes
est secus. vt. C. e. l. mres.

Ad id si sit illustris non suc/
cedit filio vulgo quesito. et mul/
to magis si sit natus ex damnato
conu. Add. Secus si sit natus
ex conu. concubinali etiam ex il/
lustri. quoniam sicut succederet
matri etiam extraneis legitimis
vt. d. l. si qua illustris. in fi. et ibi
Bart. ita et contra matrem illustris
ei succedere debet vt hic.

Contra etiam talis vulgo que/
situs matrem illustris non succedit. vt
C. ad o. fi. l. si qua illustris.

Add. dic hoc verum statim ali/
is litem. Item hoc est verum nisi esset
naturalis natus ex illustri concu/
bina. vt. d. l. si qua. in fi. de quo
j. ti. i. §. nouissime. Et ad intelli/
gentiam huius. §. quod patet vel ma/
ter naturalis tamen succedit filio na/
turali. vide que scripti. §. e. §. pre/
runf.

De se. consul. orphi.

Add. Dictum est. de se. con/
sul. tertuliano qualiter mater succedit fi/
lio ab intestato. Sed quia e contrario
mater succedit filius ab intestato. sena.
consul. orphicam beneficium. idem hic
nobis est videndum de ipso.

Er. primum. Filius
p et nepos veni/
unt ad hereditatem matris
et aue ab intestato. ex se.

consul. orphi. h. d.

Add. Ad id qd in correlativis de/
bet eadem iuris dispositio. nam si mater suc/
cedit filio vt. §. ti. i. et est filius suc/
cedere debet matri et potissime cum heredi/
tatem matris iure nature sit magis
debita filio quam est filio heredi/
tatem matri. vt. l. nam et si parentibus.
C. de inoffi. te. Item non qd applo/
ne filii non contingit nepos. fa. §. q.
mo. tu. fi. §. fi. et ibi dixi. ang.

Bl. Succedit matri filius p or/
phitanus. Inundia potest
contra tertulianum. Additio.
De hoc an equalitas debeat ser/
uari in correlativis. vide. l. final. de
C. de iudiciis. et l. final. fi. de

accep. nā posito vno de correlati
nis ponit et reliquū qđ fa. si statu
to iponat pena ęptori qđ iponit
ęt vęditori et ęđ. Ita dic bar. i. l.
ii. C. de cupres. ex lu. dā. li. xi.

Liberi hic stricte ponit p fi
lius tñ. Additio de hoc dic vt
p Bar. i. l. liberos. ff. de ver. fi.

Filii admittunt ad bona ma
trū ęgenarū vel ęt libertarū dñ/
modo sit sibi facta mora i fideicō
missaria libertate. vt. C. e. l. fi.

Hereditas mris appellat le
gitima. nō qđ lege. xii. tab. dare
imo denegabat. vt. s. ti. i. pun. s.
senatus cōsultū dat qđ vice legis
obtinet. vt. j. de excep. s. hoc exē
pli. Cōsanguineis. i. cognatis.

Additio. Sz glo. i. l. i. C. eo. ex
ponit cōsanguineis. i. fratrib⁹ et
illa cōiter tenet. in auct. de ęsan.
et vte. fra. per totū. Nō hic dī
de nepotib⁹. Idē i aliis descēden
tibus ex hac linea. s. si nepos iste
fuit cōceptus post mortē auię. dic
vt. s. de here. ab intestato. s. cū at.

Sciendum est.

Successorio ex tertuliano vel or
phitiano nō tollit minima capid
diminutiōe. h. d. Additio. Nō
qđ senatus cōsul. et oēs alie pres in
re dicunt noue leges. pter legem
xii. tab. que dī ātūqua optie. fa. l.
i. ff. vt ex le. sena. qđ cōsul. po. de.
qđ fa. ad id qđ hī in. l. fi. ff. de re.
cato. qđ reglā catho. nō ptinet ad
nouas leges vt ibi. Itē nō. qđ suc
cessorio que deferet p ius cognat

tionis nō tollit mima capid bi.

Sciendū aut ē huiusmōi succes
sionis. que ex tertuliano et officia
no se ęsul. deferūt capid dimi
nutiōe nō pimi. Glo. s. minima
nā p alias. oē ius ęt cognationis
tollit vt. s. de capi. bi. s. qđ autē.

Regula ē qđ noue hēditates le
gitime capid diminutiōe nō pēnt
sz ille sole que ex. l. xii. tab. defe
runt. Gl. hoc qđ dic sole iō dicit
vt excludat eas tñ qđ ex se. ęsul.
ōferūt nī at ptonas successiones.
vt. ff. vn. lib. l. fi. i. fi. et sic ē ille ca
pi. di. tollit. Additio. Logitad
qđ credo nō bñ loquit vel nō bñ
itelligo. Ideo magis heredi
tas que deferet p legē. xii. tab. p/
dit p minimā capid diminutiōez
qđ illa qđ deferet p senatus cōsul. ta.
qđ p. l. xii. tab. hereditas agnatis
deferet que agnatio tollit p mini
mā capid diminutionē. sz p sena
tus cōsul. filio qui matri ē agnat⁹
et cognatio nō tollit p capitis di.
vt. s. de le. ag. iii. s. fi.

Novissime. Etia z filius

vulgo quesit⁹ ad hereditatē ma
tris admittit. h. d.

Glo. Vulgo quesit⁹ dī qui
nō hē certū pēz. vt. s.
de nup. s. si aduersus. Et si ta
les succedunt multo magis natu
rales tantum. vt. C. e. l. penulti.
Et sic pater potest esse incertus.
licet mater semper sit certa. vt. l.
quia mater. ff. de inus vo.

Additio. Et aduertat qđ vul

go conceptus dicitur qui patre dmo
strare pot. tñ hz eū quē hēre non
l3. vt dicit tex. ad litteram in. d. l.
vulgo. Et glo. ibi exponit quem
nō l3 dcmōstrare vt monachum
vel qz eū habuerit ex incestu. In
eo qđ dicit glo. de monacho. fa.
tex. i. auct. qui. mo. na. ef. sui. §. fi.
in ver. picipiū. in v. iam nō ē q/
stio de filio sacerdotis. ⁊ iste etiā
filius spurius appellat. vt. d. l.
vulgo i. fi. fa. l. fi qua illustris. in
prin. C. ad orphi. ibi spuriū cui⁹
pater incertus ē. Et aduertat q
sicut vulgo conceptus ⁊ spurius
succedit matri vt hic. ita ē succe/
dit fratri ⁊ aliis cognat. vt. l. hac
pte. ff. vñ cog. ⁊ ita ē ecōtra ma/
ter frater ⁊ alii cognati ex latere
materno nō de iure ciuili s3 de iu
re nature eidē succedūt. vt ē tex.
in. d. l. fi spurius. vn. cog.

Filius vulgo questus nō suc/
cedit matri si fuerit illustris. tñc
eīm cū ltimis ab intef. non venit
secus in naturalibus ex licita con/
suetudine pcreatis. vt. C. e. l. pe.

Add. Et nō ex his gl. q om/
nibus mulieribus quērit casti/
tas. sed magis nobilibus. fa. l. p/
sbyteri. C. d. epi. ⁊ cle.

Aln hodie succedat vulgo qñ
tus videt q nō vt in auct. quib.
mo. na. ef. sui. §. vlti. S3 tñ disti/
gue. Aut ē ex tali coitu qui pos/
sit dānari. vt incestu adulteri ne/
phari ⁊ similes. quo casu nō suc/
cedit cum ob hoc ipsi3 dānādu3
ē. vt in. d. auct. ⁊. ff. so. ma. l. fi ab

hostib⁹. aut nō. ⁊ tñc succedit ma/
tri vt hic. nō patri cū sit incertus
nam ⁊ si h3 certuz pñem naturalē
nō tñ succedit eis nisi in duabus
vnciis ab intef. nō extantibus le/
gitimis. al. in nihilū. vt in auct.
qui. mo. na. ef. sui. §. discretis.

Add. de hac materia qualiter
isti qui nō sūt nati ex ltimō mzi/
monio succedant vide hic ang.

Si ex plurib⁹.

Si pluribus defert hēditas ⁊ q
dam adierunt. quidā repudiane/
rūt. adēntibus portio deficiens
accrescit q ius ē ad heredes trās/
mittit. h. v.

S3 si ex plurib⁹ ltimis heredi/
bus quidā omiserūt hereditatē l
morte vel alia cā ipediti fuerint.
quo minus adeāt reliquis q adie/
rit accrescet illorū portio. ⁊ l3 añ
decesserint qui adierint. ad hēre/
des tñ eorū ptinet.

Add. nō q iter coheredes h3
locū ius accrescēdi i portionibus
hereditaris. ne testator decedat p
pte testatus ⁊ p pte intestatus. ff.
de acqui. here. l. fi totā. Itē nota
q heres nunquā ius h3 in sua pte
nisi hereditatem adeat. Itē nota
q hereditas nō adita regulariter
nō transmittit. vt. l. i. §. in nouis/
fimo. C. d. cadu. tolen. Itē nō q
ius accrescēdi ppetit magis por/
tioni q p sone. ⁊ iō trāsmitit ad
heredes. sec⁹ i iure substōnis. qz
illa ppetit p sone vñ cū p sōa finit
vt ē casus d. vtroq3 in. l. fi ex plu

ib⁹. ff. de suis 7 le. Itē nō q^o p a
ria sūt nō velle adire v^l nō posse
adire. vt ipeditus morte vel alio
mō vt sit locus iuri accrescendi.
7 sic ius accrescēdi nūquā h3 locū
nisi quis repudiet exp⁹se vel ma
nifeste appareat q^o si vult adire nō
possit.

Glo. Itē. §. est cōis ad oēs
titulos quos i hoc ter
tio libro habuimus nō tñ ad hūc
titulū. Et d iure accrescēdi inter
ltimos tantū tractat vt hic. 7. ff.
e. l. nemo. §. si nemo. Idē etiā i
his qui de iure p^otorio succedūt.
vt. ff. de bo. pos. l. iii. i fi. 7. l. iii.
7. v. Portio nō adēntiū ac
crescit adēntibus p ea pte p qua
erāt instituti. vt. q. de ca. tol. §.
his ita. 7. §. de vul. sub. §. i. Et nō
ē necesse iterū adire nisi quādo
ex psona alteri⁹ puta serui fiat mi
hi augmentū. ff. de acqui. h3. l. si
solus. in fi. primi rñsi. 7 i fi. l.

Add. nō q^o in h3 ditate accre/
scit portio deficiēs ēt inuid vt. d.
l. i. qñ nō pe. par. 7 hoc ne qs de
cedat p pte testat⁹ 7 p pte inte/
status. vt. l. si suus cōis ab exte/
ro. cū gl. ff. de acqui. here. qd est
verū si ps deficit d iur cōi vt hic
Si aut deficeret d iure spālī nō
accresceret iunto f3 demū volenti
vt ē casus in. l. si mior. ff. d acqr.
h3. 7 bar. i. d. l. re gūcti. De re
liqs vide hic ang. 7 3 añ dēf
serunt q adierit ad h3 des tñ eorū
ptiet. vult dicere q h3isti q adi/
uerūt pte suā decesserint aūquā

portio coh3dis eis accresceret. vt
aūq^o illi coh3des repudiauerunt
trāsmitūt ad h3des. nō aut v3 i/
telligi aūquā suā partē aduerit.
q^o imo aduerat al nō trāsmitte/
rēt. nec olim nec hodie. vt. C. de
ca. tol. §. in nouissimo. Et loq^o
d extraneis. q^o i psona liberoz
aliud ēēt q^o liberi trāsmitunt ad
posteritatē suā h3 ditate nō aditā
C. d h3is qui an. ag. tab. l. i.

De successione cognatorū.

Add. dictū ē. §. de succōne le
gitimoz h3dū v3 agnatoz. f3 p⁹
agnatos vocant cognati ad suc/
cessione. iō quēmēter hic tractat
de succōne cognatoz.

p De suis.

Post suos 7 agnatos
vocāt cognati d iure
p^otorio. qua pte veniūt emācipa/
ti agnati nisi sit frater 7 soror de
functi. q^o veniūt cū agnat. h. d.

Add. nō q^o p^oria cā ē suorū he
redū 7 suus pserf alius. Itē nō
q^o emācipatus ē suus h3s d iur p
torio. iō ē istituēdus v^l rite exhe
redandus. al h3 ptab. vt. l. nō pu
tauit i pinci. ff. d ptab. Itē nō
q^o agnatō ē nomen iur ciliū sicut
cognatō nomē iuris nāl. fa. l. eas
d capi. dimi. Itē nō q^o p^otor vo/
cat agnatos capite minutos. qñ
d iure ciuili nō vocabant. Item
nō q^o p^otor nō solū vocat cogna/
tos descēdētes. vt. §. d h3. que ab

ite. §. itē vetustas. s3 ē collatera/
les vt hic.

Bl. Proximi dicunt quos
nemo antecedit vñ pcedit si
ue vn⁹ sit siue plures. Et inspicit
q3 primior. s. eo tpe quo bo. po.
deferē. vt. ff. e. l. i. §. prim⁹. 7. §.
gradatum. Inter suos nō dat
hec bonoz possio ē si suus fiat
postea liber. vt. ff. e. l. i. §. p̄tinet
7. l. his q. s3 nūqd adoptiuus q3
nō vñ ibi nālis cognatio. rñdco
sic q3 quib⁹ agnascit⁹ 7 cognascit⁹
ff. e. l. i. §. cognationē.

Eos etiā. Trāuersales p
lineā femininā 7 libe/
ri i alteri⁹ familia adoptiua. exi/
stētes vocāt ēt illo ordie. h. d.

Bl. Liberi adoptiui qñ sūt i
adoptiua familia. ad suc/
cessionē naturalū pentū vocant⁹
p vñ cognati. vt. s. d. hñ. ab inte.
§. admonēdi. Add. s3 dic hodie
imutath vt ibi hñ. 7 ibi dixi. p. l.
pe. C. d. adop. Et nō ex isto. §.
cū glo. q3 p filiū ex adoptōe l3 sit
de iure civili tñ pñt cognatio.
q3 vocant⁹ p vñ cognati p p̄torē
Et vide hic p do. ang. qualr in
ter istos sit successio.

Vulgo quest tos.
go quest⁹ nō h3 agnatōez s3 co/
gnationē. iō succedit mī 7 aliis
ex sua linea descēdētib⁹ illo ordi
ne. h. d.

Add. nō q3 vulgo qñt⁹ nō dñ
hñe. p̄m. d. quo. s. ti. i. §. nonis/
fime. Itē nō q3 vulgo questiti ex

eadē matre sūt inuicē agnati. Itē
nō q3 lic3 vulgo questiti nō adit/
tant⁹ de iure civili ad successionē
vt. l. hac parte. ff. vñ cog. tñ ad/
mittunt⁹ de iure p̄torio inter se.
7 sic opus ē vt infra annū vel in/
fra centum dies agnoscat bonoz
pos. alias excluderent⁹ vt. l. ii. §.
dies. 7. §. largius. ff. quis ord. in
bo. pos. siue in glo. itaq3 in prin.
ibi inter se. Itē nō q3 plures filii
vulgo questiti ex eadem matre di/
cunt⁹ frēs vterini. 7 iure cogna/
tōis ad inuicē succedūt. qd ē vez
qñ sunt nati ex eadē matre. secus
si ex diuersis matribus cōcubis
ex eodē tñ patre nati sunt. q3 iui/
cem nō succedūt nec ēt cognatis
p̄ris ēt si legitimē per p̄mci/
pem. vt est glo. singu. in. d. l. hac
parte. ff. vñ cogna.

Bl. Itaq3 oib⁹ istis. s. vul/
go questitis inter se 7 cū
matre competit bo. pos. vñ co/
gnati. vt. ff. vñ cog. l. hac pte.

hoc loco. Agnati vsque ad
decimū gradū cognati
vsq3 ad sextū gradū succedūt ex
cluso filio 2sobrini 7 consobrini.
hoc dicit.

Add. Nota tex. ibi si decimo
gradu sit quia est melior tex. qui
sit quod agnati succedunt vsque
ad decimum gradum de iure ci
uili 7 de iure pretorio. Item nō
q3 cognati d iure civili nullo mo
do cognoscebantur. sed de iure
pretorio succedunt vsq3 ad sextū
gradum.

¶ Glo. Iste. §. cōis ē ad totūz
istū titulū. 7 illū. §. de
le. ag. suc. fi. §. ti. i. §. fi. Aude
tur q̄ tā agnati q̄z cognati vsq̄
ad quintū tñ vocē. vt. ff. d. ve.
te. mi. suc. l. ii. §. fin. Et sic vñ
hic ter. Sz ru. illa i castrēb⁹ lo
quit^r hic i aliis. Et rō ē q̄z ms pri
uilegiata nō extēdit tñ sicut ius
cōe. Quāuis pctor ceteris co
gnat⁹ deferat successiōē vsq̄ ad
vi. gradū. tñ descēdētib⁹ ex sobri
no 7 sobrina. i. ex filiis duoz fra
trū defert vsq̄ ad septimū gra
dū. Sz quare exēplificat d istis
cū tñ multi sint q̄ vocē vsq̄ ad
septimū gradū. vt. j. ti. i. §. sexto
gradu. rñ. q̄z bi respiciūt iserius
lineā trāsuersalē. aliū oēs supius
vt ar. ff. vn. lib. l. scripto. i fi. Sz
an hodie iste. §. corrigat^r p auct.
de here. ab ite. §. i. vbi nulla iter
agnatos 7 cognatos dñia sit. Et
l3. Id. dixerit oēs i isinitū succe
dere. 7 sic corrigi qđ hic dicit^r nō
oēs vsq̄ i isinitū vocam⁹. Sz vi
cimū fieri successiōes vsq̄ ad de
cimū gradū. 7 sic trahim⁹ cogna
tos ad agnatos 7 nō ecōtra. cum
extēdere successiōes debeam⁹. vt
j. de bo. pos. §. adhuc. Sed vñ
C. de pac. l. lege. 7 i auct. de nup.
§. deinceps. vbi maior numerus
trahit ad minorē. So. fm Jo.
sa. pōt dici q̄ ibi maior trahit ad
minorē q̄z q̄stat ptes i hoc quēis
se 7 de maiori nō cōstat. hic autēz
satis q̄stat de mēte legis q̄ āplia
rē vult iura cognatorū i successio

ne. Et vocam⁹ cognatos lños.
q̄z vocati p quācūq̄ legē sūt legi
timi. vt. §. e. i. pñ. 7 lex hodie vo
cat cognatos 7 agnatos. q̄stat er
go eos fore legitimos. 7 sic tāquāz
legitimi succedere dñere vsq̄ ad
decimū gradū. Additio. Mō
q̄ i nū feudali vsq̄ ad. vii. gradū
vocam⁹. vt i ti. q̄ seu. da. pos. §. b
quoq̄z. 7 de suc. seu. §. hec rō. In
iure vero pzonat^r vsq̄ ad q̄ntūz
j. d. suc. lib. §. sz mra. Alitio nota
ex glo. q̄ q̄n currūt dñe pñone.
vna pñilegiata 7 alia nō pñile
giata. pñilegiata trahit ad se nō
pñilegiatā nō ecōtra. qđ nō. q̄z
fauores sūt āplādi. vt in. c. odia.
de reg. iur. m. vi.

De gradibus cogna.

Additio. Qui i succedēdo ad/
mittit^r q̄ ē primior i gradu. vt er
go pprehēdat quarto gradu q̄s
sit. ponit^r hic titulus.

¶ De loco.

Dis agnatio ē infra
aut supra aut ex trās
uerso 7 supior 7 iserior icipit a pri
mo gradu. ex trāsuerso vō a scōo
h. d. Add. Mō q̄ agnatio ē ge
nus diuisūz i tres gradus. s. ascē/
dētū descēdētū 7 collateralium.
Et quid sit gradus ponit glo. j.
co. §. hactenus.

¶ Gl. Necessariū ē hic tractare
d gradib⁹ pp hāditates q̄
p gradus dñerūt. 7 tutelas. 7 pp
testionia nō dicēda. vt. f. sciamus

vsq; ad quē gradū 2sanguinatū cō
iuncti repellant a testimonio. vt. ff.
e. l. iurēcōsult^o. Additio. Nō
prio q; pntes 7 liberi iter se non
sūt idonei testes. nec volētes ad/
mittunt. nec ēt iuri cogi pnt. vt
l. parētes. C. d. testi. siue sint i po
testate siue emācipati. vt ibi nō.
gl. Frat aut si fuit rogat^o a testa
tore i testō pōt 7 d3 vt. l. qui testō
§. p cōtrariuz. ff. de testa. Et filr
pōt i actu iter viuos. si ab vtraq;
pte fuit rogat^o. vt nō. gl. i. l. in/
uiti. ff. de testi. 7 i auct. de testi. §.
7 l3 i si. gl. 7 sic pōt de illo i iudi/
cio testificari. Aut nō ē rogat^o 7
tūc aut ē pduct^o p frēz. 7 pōt etiā
p fratre testificari q; psona eius
ē approbata p pducētē. vt. C. de
testib^o. l. si q; testib^o. Et idē si ē
pduct^o p iudicē iquirētē. vt nō.
Bar. in. l. ii. §. si publico. ff. de
adul. de aliis vide Ange. Et
supior qdē 7 inferior cognatio a
prio gradu icip. at ea q; ex trans/
uerso numerat a scdo icipit. Iō
linea trāsfuersalis icipit a scdo gra
du nō a prio. q; cuz ego 7 p2 sim^o
i vno gradu. 7 ipse p2 fri meo in
alio. sim^o ergo i duob^o gradib^o
ego cū frē. facto ascēsu ad patrez
qñ ad quēdū gradū. vt. ff. e. l. iu/
riscōsult^o. §. gradus. s3 nullus ex
trāsfuerso pximior frē iuenit. cr/
go nō pōt iueniri prim^o gradus
a latere. vt hic. 7. ff. e. l. i. i pācip.
Add. Sciēdū ē q; gradus nō
pōt dici nisi ascēdēdo. q; i plano
nō est gradus. igit vbi vis scire.

quoto gradu qs sit ex trāsfuerso.
o3 q; icipias ascēdere a psona a q;
2putas vsus psonā ex q; descēde/
re. vbigra sūt duo frēs. inf quos
nō ē gradus q; i eadē linea 7 pla/
na sūt. ergo ascēde d vno filio ad
p2ez 7 ē vn^o gradus. 7 descēde ad
aliū filiū. 7 ē scds gradus 7 sic hi
duo filii sūt i scdo gradu. 7 ita cō
puta de his i collateralib^o. S3 fz
ius canonicū nō ascēdūt ad stipi/
tē. imo p salt^o 7 p lineā planā fa/
ciūt 2putationē. vt nō. gl. 7 oēs
doc. l. l. si. C. d. suc. edic. 7 nō. gl.
7 ibi dicā i. §. hacten^o. j. e. P2
ē mibi i primo gradu 7 iter me 7
ip3 tātū vnū gradū facim^o ad fi/
militudinē fenestre. nā due colū/
ne ex laterib^o vnā faciūt fenestrā.
7 tertia adiecta facit aliā. 7 ita in
gradu. psona adiecta ēt vna deim
ceps facit gradū. vt. j. e. §. hacte/
mus. Add. Nō 7 tenemēti istā
gl. q; due psone p2ie faciūt vnum
graduz. quo prio gradu facto ex
duab^o psonis. vna q; psona sola
q; postea adiūgit. facit aliuz gra/
dū ad similitudinē fenestre q; ad p/
ficiēdū vnā fenestraz requirunt
due colūne vt s. qd nō. Filii g
l3 mlti sint. oēs p2i sūt i prio inf
se aut i scdo. ff. e. l. iuriscōsult^o. §.
trāscam^o. 7 ex linea trāsfuersali ne
mo i prio gradu iueniat. Nō
caute q; ēt illi qui sūt ex trāsfuer/
so vniū dū i supiorē 7 iseriorē li/
neā. 7 sic repies i sequētib^o gradi
bus 7 qñq; i parētib^o. vt. j. e. §.
iiii. Sūt patrum patris fratres

amiteq; sorores. Frater auicu/
lus. soror ē materica matris.

Quarto. Qui distat a
supite p tres
psonas vel gradus tā i linea ascē
dēti q̄ descēdēti directo ē q̄rto
gradu s; i linea trāsuerfali si di/
stat p duas psonas. h. d. Add.
Nō ibi fratris sororisq; nepos
q̄ sat v̄ hic pbari q̄ nō tñ ex fi
lio quo ad auū v̄ nepos. s; ēt fi/
li⁹ fris d; quo ad patruū nepos
S; nō. q̄ s; v̄. filius filii p/
prie d; nepos. ⁊ natus ex frē vel
sorore iproprie. ⁊ dicit hoc pbari
p tex. in. quarto gradu. i. l. iuris.
cōsul. de gradi. ⁊. ff. de verb. fig.
l. liberos. Et iō dicit q̄ i statu
appellatiōe nepos nō cōtinet ne
pos trāsuerfalis. s; h̄ vide Ang.
hic. Nō ēt q̄ i linea trāsuerfa
li ē repire ascēdētes ⁊ descēdētes
⁊ iō frat auie ⁊ nepos fris. q; sūt
i eodē gradu piter dicūt supior
⁊ inferior trāsuerfales. Nō ibi
sobrinos q̄ cōsobrini pprie di/
cunt nati ex duab⁹ sororib⁹. sed
nati ex duob⁹ frib⁹ dicūt patrue
les q̄ nota p statu que debent
pprie itelligi.

Gl. Qui mei patru⁹ ē patru⁹
mibi erit magn⁹ patruus
⁊ qui mee matris auūculus mibi
erit magnus auūculus. Sed qd
si erat patru⁹ mris mee vel auū/
culus mei p̄ris. rñ. Jo. oē illum
ēē mibi patruū vel auūculū ma/
gnū q̄ meo p̄ri vel mri simplex
vt. ff. e. l. iuris cōsul. s. patruus

⁊. C. s. suc. edic. l. i. Dicit tñ gl.
Sed respō. contra.

Quinto. Ataus ⁊ ab
nepos ⁊ alie
psone hic enumerate sunt i q̄nto
gradu. h. d. p̄io. Et tritauius ⁊
alie psone hic enumerate sūt i se/
xto gradu. h. d. sc̄do. Additio.
Nō q̄ i ascēdētib⁹ p̄ntes pprie
dicūt vsq; ad tritauiū. ⁊ abide su
pra appellant maiores. Et filii li
beri vsq; ad trinepotē ⁊ iñ. j. ap
pellāt posterī. Aduerte tñ q̄ si
cōcessum fuerit aliqd ticio ⁊ suis
posteris nō itelligunt descēden/
tes ex senia s; ex masculo tñ. vt
est ier. in. l. i. in fi. ff. de iurc iur.
dic vt ibi per Bar.

Gl. Propio: sobrin⁹. v̄ fili
us sobrini. ⁊ ppior: sobri
na filia sobrini.

Hactenus. Unica
persona
adiecta alteri psone p carnis p/
pagatiōe facit gradū tā i cogna
tis q̄ i agnat. h. d. Add. Nō
ibi generata psone q̄ ad pficiēdū
gradū primo opus ē. vt post su/
pitē genere⁹ psone filii vel nepo
tis ⁊ sic de singulis. vt fiat gra/
dus vt ēt dictū ē. s.

Gl. Generata psone adiecta
facit gradū hoc verū ē si
vna ab vna. nō aut si ples ab vna
q; oēs ille faciūt solū vñū gradū
vt. ff. e. l. iuris cōsul. s. trāscam⁹.

In directo stipite inter nos ⁊
canones nō ē v̄ia si in trāuer/
salibus. quē nos dicim⁹ i sc̄do ipi

dicūt i primo ⁊ quē nos in quar/
to ipi i scdo. ⁊ sic de singulis. vt i
decre. xxxv. q. v. c. ii. Et fuit eo
rū q̄sideratio bōa pp m̄rimonia
n̄ra ēt bona. ppter hereditates q̄
p gradus d̄ferūt. vt. j. de bo. po.
§. quos aut. ⁊. ff. e. l. iuriscōsult⁹.
i p̄i. **N**dic pōt colligi diffinitō
gradus vt dicat. gradus ē nūme
ratio singularū psonarū cognatio
ne vel affinitate sibi cōiūctarum
quoto gradu vna p̄sōa distat ab
altera optie idicās. **D**icit⁹ quasi
lapideus gradus. ff. ea. l. iuriscō/
sult⁹. §. gradus. **A**ddi. **S**z doc.
dicūt q̄ gl. diffinit idē p idē. s. vt
gradus cadat i diffinitōe gradus
q̄d ē absurdū. **S**ile dicim⁹ q̄n te
stis reddit rōez sui dicti p idē di
ctū qz rō d̄z eē diuersa a dicto. vt
nō. glo. i. l. fi. ff. de of. pcur. cesa.
⁊ i. l. i. ff. de excep. **E**n canoniste
q̄sueuere diffinire altero de duo
bus mōis v3. **G**radus ē distātia
vni⁹ p̄sone ab alia i linea q̄sāgui
nitatis. **E**l gradus ē habitudo
distantiū psonarū qua cognoscit
quota agnatiōis vel cognatiōis
vel affinitatē distātia ⁊ vtraqz est
bona. **E**z vltra trinepotē ⁊ tri
tanū vocabula spāha nō inueniūt
sz supiores ⁊ inferiores vocāt. vt
ff. e. li. §. si. p̄tes. ⁊ qz sunt plura
negocia q̄ vocabula. vt. ff. de p̄.
ver. l. iiii. **A**ddi. **E**l. dicit q̄
decretiste alr hic dicunt. **N**ō vt
s. dictū ē. decretiste dicūt alr so
lū i collateralī linea. nō aut i di
recta. **S**i vis ergo scire de duo

bus agnat. quoto gradu distant
d iur. ciuili. **I**ncipe ergo ab vno
⁊ cōputa ab illo descendendō ad
p̄sonā mediā ex qua oēs descen
dunt. ⁊ postea descende ab illa vs
qz aliā ad quānis cōputare ⁊ ap
parebit quoto gradu sit. **S**z de
iure canonica icipias a p̄sone ex
qua descendunt p̄sone de quorū
gradu agit. verbigratia ius scire
quoto gradu sint filii duorū fra
trū. de iure canonico. incipe ab
auo. ⁊ fac vnū gradū ad filium.
⁊ de filio ad aliū nepotē ex alio
frē. qui similr est in scdo gradu.
vnde quoto gradu. quilibet di
stat a stipite tali gradu sunt iter
se. remotior addit gradū. d. c. ad
sedez. xxxv. q. i.

De seruili cognatione.

Quid cer

tuz ē. **C**ognatio ser
uilis. i. q̄ habuit ori
ginem i seruitute nō

considerabat olim. **H**odie ve
ro secus. inter patrem ⁊ filios. ⁊
fratres ⁊ sorores. hoc dicit.

Additio. **N**ota q̄ inter ser
uum ⁊ liberam ⁊ ecōtra. nō q̄ra
bitur matrimonium de iure ci
uili. vt. l. cum ancilla. C. de iecf.
nup. **S**ed secus de iure canoni
co. vt extra de coniu. ser. per to.
Item nota q̄ filii naturales na
ti in seruitute. postea liberi facti

succedūt ⁊ patri ⁊ matri ifoliduz
l3 alii naturales alr succedāt. vt
l. i. C. d. na. li. Itē nō ibi s3 ēt alte
rū in alterius ⁊c. q. frēs natura
les nati i seruitute postea liberi fa
cti succedūt ad iuicē ⁊ hñt ius suc
cedēdi iure cognatōis qđ ē singu
lare. ⁊ nō tñ succedūt sibi ad in
uicē s3 ēt hñt ius cognatōis cum
aliis sribus natis ex ltimo matri
monio. Et sic ēt nō q tales natu
rales succedūt matri ⁊ patri si sūt
soli. siue sint ēt vna cū aliis filius
ltimis ⁊ naturalib⁹. ⁊ dci frēs le
gitimi ⁊ nāles succedūt eis. qđ nō
ē alibi. de quo dic vt dixi. s. de
suc. cog. s. vulgo quesitos. ange.
Itē nō q nat⁹ suis ⁊ manumif
sus succedit ad filitudinē eorū q
ex iustis nuptiis pcreati sūt.

Glo. Seru⁹ nō vocat aliq
pte edicti pretoris ad
successionē ēt manumissus. sunt
eīm quatuor ptes edicti succedē
di ab intel. ⁊ i nullo istorū hñt sui
lis cognatio. vt. ff. quis or. i bo.
pos. ser. l. i. Et nec aliqua alia le
ge vocant. vt. l. ipse succedat l'ei
succedat. vt. C. cōia. d. suc. l. su⁹.
nisi in tribus casibus. vt. C. ad
filla. l. pe. ⁊ C. de suis ⁊ le. l. apđ
hostes. ⁊ C. ad ophi. l. fi.

Illec sibilis cognatio nllā anti
qua lege q̄siderabat. nimir⁹ ergo
si nec p ptozē. s3 ista rō si vī bōa
qz ptoz magis ituebat cāz nālez
ergo poti⁹ ddebat q̄are talē co
gnationē q̄ ias cile. vt. s. d. here.
ab ite. s. emācipati. s3 dic q talis

cognatio nullo iure q̄rabat non
solū quo ad successiōz s3 nec quo
ad tutelā ⁊ filia. s3 solū q̄rabatur
quo ad p̄hibitiōz nuptiarū. vt. s.
d. nup. s. illud. ⁊ ff. d. ri. nup. l. a/
doptiuū. s. fules. Et dñs ēt ex
sui psona nō succedit cognat⁹ sui
vt hic dī. Add. secus ē i mona
sterio. qz l3 monachus ē icapax qz
mortuus mūdo. tñ monasteriū
ex sui psona succedit. qui mona/
chus ē a patre institūdus l' exhere
dādus ⁊ cognat⁹ succedit. vt. l. dō
nobis. i prin. C. de epi. ⁊ cle.

Fili nati i seruitute ⁊ manum
si veniūt ad succōz parētū. istud
tñ nō h3 locū i libero hoie. facto
suo. pp venūdatiōē ad precium
pticipadū qui l3 manumittat nō
tñ venit ad succōz. vt. ff. vn. cog.
l. is qui p. ⁊ s. de capi. di. s. qđ
aūt. qz i tali casu ē qđ sibi iputet
nec ēt talis hodie succedit nālī cā
ispecta. vt. C. de le. hñ. aud. i suc
cessiōe. qz ptoz nālē cām ituebat
⁊ tñ nō vocabat eū vt dictū ē. s3
vī p. C. de suis ⁊ le. l. ex libera s3
rñdet q hic nouū ms. Add. sed
hec so. reprobat. vel dicit gl. rñ/
det q ibi nec erat mīmomiū de
facto. Et tertio rñdet gl. ibi lo
quē quo ad honores hic quo ad
successionem.

Additio. Nota glo. que sem
per allegatur quod spurius non
sequitur conditionem prius quo
ad dignitates. Et idem nōt bar.
⁊ Bald. in. l. fi. C. de verb. sig.

spuri⁹ nō legitimat^r p subsequē
mifimonū. Ita refert L y. m. l.
paulus. ff. de sta. bo. fuisse deter/
minatū in quodā nobili de vbal/
dis. Iſi liberi de quib⁹ hic nō
solū pentibus ſuccedūt ſz ē alter
alteri. i. pentes liberis ⁊ e contra.
excluſo patrono ⁊ hoc ſm oēs. ⁊
ē ſm aliquos frater liber pferē
pſono. ſz Jo. pferē ciz pſonuz
fratri. vt. ff. de bo. lib. l. liberto. ⁊
de ſuis ⁊ leg. l. in teſtato. ⁊. j. u. i.
ſ. ſin autem.

Repetitis. In ſuc/
ceſſioni/
b⁹ ab iſtato. pſio vocant^r ſui he/
redes. ⁊ hi qui iter ſuos nominā/
tur. qui ē remotioni gradu pſi/
tuti pcedāt oēs deſcēdētes v^l col/
laterales ē pſimozes. h. d.

Additio. Mō q prima cā ē li/
nee directe inferioris. qz qu āuis
ſit i remotioni gradu. tñ pferē
oibus aſcēdētib⁹ quāuis ſint in
pſimion gradu. Et ē rō q ma/
gis ē debita deſcēdētib⁹ q aſcē/
dētib⁹. vt. l. nā ⁊ ſi parētib⁹. ff.
de inoffi. teſt. qz amor deſcendit
nō aſcēdit. vt. l. liberoz. ſ. i. ff. de
ver. ſig. Itē nō q iuſtū ē poſt ca/
ſus ſpalius enumeratos ponere
ex dict^r caſibus vnā cōcluſionem
ſine vnā regulā gnālē. ſa. l. ſi ſer/
uus ſeruuz. ſ. inquit lex. ff. ad. l.
aquil. Itē nō q nō ſemp ē bona
pſia. Sū in pſimiori gradu co/
gnatiōis. ergo pſi⁹ debeo vocari
ad ſuccellōz. Itē nō q lz emāci/
pat⁹ nō ſit ſu⁹ h⁹ de iure civili

tñ de iure pſtorio loco ſuozū h⁹.
vt hic. ⁊. d. ſ. ſi emācipati. Itē
nō q ita admittit^r nepos ⁊ pne/
pos ex filia. ſicut ex filio. ⁊ pne/
pos ex filia excluſit oēs aſcēden/
tes ⁊ collaterales illius cui ſucce/
dit. ē ſi venirēt ex parte patris
quod nō.

Gl. Idic. ſ. cōis ē ad oēs ti/
tulos i hoc tſio libro po/
ſitos. ⁊ idez i ſeq. pſi. ſ. ſic. ⁊. ſ.
de ſuc. cog. ſ. vlti. ⁊ ad oſi. ſ. ſi.

Anter ſuos h⁹des hodie nu/
merat^r emācipati ⁊ traditi curie.
vt. ſ. de her. ab in teſt. ſ. i. ⁊. ſ.
emancipati.

Amotis quoq.

Post ſuos vocat^r agnati. ⁊ poſt
agnatos vocant^r cognati pſimi
except^r frīb⁹ ⁊ ſozob⁹ emācipat^r
q lz cognati ſint. tñ ceteros agna/
tos vltioris gradus excluſit.
h. d. Additio. Mō q qui pa/
tiſ caput diminutionē ē mini/
mā ſi d^r hēre itegrū ſtatū. ⁊ gra/
dū agnatiōis. ⁊ ſic agnatio ledit^r
ex caput diminutōe. Itē nō q il/
la regula qui pſior ē gradu por/
ior ē iure nō h⁹ locū. qñ ē linea i/
ſerior directa ⁊ cōcurrat cū ſupe/
riorib⁹ ⁊ trāſuei ſalib⁹. Almod^r
quoqz ſuis h⁹dib⁹ ⁊ quos inter
ſuos vocari dixim⁹. ſ. emācipat^r.
agnat⁹ q itegrū ius h⁹ agnatiōis
ē ſi lōgiſſimo gradu ſit. plerūqz
potior hētur q pſimior cognat⁹
Gl. dicit plerūqz pp frēz ⁊ ſoz/
rem emācipatos. vt. j. c. ibi exce/
pt^r

ptis. Itē pp quosdā cognatos q
vocat. vt agnati. vt. s. de le. ag.
suc. s. hoc ē Itē pp p̄ez q filiū
emācipavit p̄cta fidutia. vt. s. de
leg. ag. suc. s. si. Tōiēs igit
digimus aut potiorē hēri cū. q
p̄miorē gradū cognatiōis obti
net aut p̄ter vocari eos q cognati
sūt. quotiēs neqz suorū h̄dum
iure. quiqz it⁹ suos h̄des sūt. ne
qz agnatiōis iure aliquis p̄ferri
debeat. s; ea que tradidim⁹. exce
ptis fratre ⁊ sorore q ad successio
nē fratru vel suorū vocat. q ⁊ si
capite diminuti sūt. tñ p̄ferunt
ceteris vltioris gradus agnat.
Bl. Mō regulam bonā. vt ⁊
C. cōia de suc. l. aūculo.
⁊ C. vñ lib. l. ii. Et ad ei⁹ euide/
tiā. nō tres ēē ordines succedēdi.
s. inferiores ⁊ superiores. ⁊ ex latere
venētes. vt i auct. de here. ab i/
te. i p̄i. P̄rio descēdētes i fini/
tū vocant. vt. s. de here. ab ite.
s. i. Itē cessantib⁹ vocant ascē
dētes. p̄rio p̄f ⁊ m̄f. scōo auus ⁊
ania. ⁊ sic deinceps. sic tñ vt frēs
ex vtroqz parēte defūcto iuncti
cū his supiorib⁹ vocant. ⁊ q/
dā dicāt cū p̄e ⁊ m̄e tantū eos
vocari. ⁊ alios inferiores p̄ frēs ex
cludi. ⁊ p nobis ē auct. de here. q
ad ite. si vero cuz descēdentib⁹. ⁊
ff. de suis ⁊ le. l. ii. s. h̄ditas. Su
periorib⁹ cessantib⁹ p̄rio fieri ex
vtroqz pente ⁊ soror ⁊ eorū fili.
scōo ex altero tñ ⁊ eorū filii. ter/
tio casu hec regula obtinet. vt q
ponor ē i gradu zc. vt hic. ⁊ i lau/

ctē. de here. ab ite. s. reliq. ⁊. s. si
vō neqz frat. ⁊ i auct. vt fra. ⁊ filii
s. i.

De successione libertoꝝ.

Additio. Supra tractauit in/
sti. principalr de bonis igenuorū
vz a p̄cipio tertii libri vsqz huc.
⁊ qualr succedat igenu⁹ iure san
guinis ⁊ iure civili cognationis.
S; qz qñqz alio iure succedat li/
bertoz. ⁊ quedā sp̄alia i successio
ne libertoꝝ obseruant. idcirco d
hac successione vz libertoꝝ hic
tractare intendit.

n Anc d. li

bertoz. Oliz p̄onus
hēbat ex lege. xii. tab.

ius i bonis liberti solū ab itesta/
to nullo suo h̄de relicto. s; iure
p̄torio h; dimidiā p̄ testm. nullo
suo h̄de statuto. s; ē ab itestato
relicto filio adoptiuo. h. d. Ad/
ditio. Mō q ex lege. xii. tab. p̄io
nus poterat p̄teriri a suo liberto
Itē nō q plus iuris v̄i h̄re fili
us naturalis ⁊ legitim⁹. q̄ legiti/
mus tñ ad excludēdū p̄onum.
Itē nō ibi dabat p̄ono p̄ tab.
testamētī p̄is dimidiē bonozum
pos. q p̄tab. q dabat p̄ono. nō i
totū s; p pte testm rūpebat. licet
alie p̄tab. q vānt i igenuoz te/
stamēt rūpāt i totū. vt. l. illd. s.
i. cū ibi nō. ff. de contratab.

Prodesse. Idē le/
gē papiā
ip̄e p̄on⁹ vocabat simul ad suc/

cessionē liberti cū filiis p virili.
nisi tres vel plures fuerint liberti
vel libert⁹ min⁹ cētū aureis ha/
beat i bonis sine decesserit ab ite/
stato sine p⁹ditō testō. h. d. Ad/
ditio. Ad q cert⁹ numer⁹ libero
rū excludēbat p⁹onū. ⁊ ad istum
numez p⁹ficiēdū sufficiebat. siue si
liu essent i p⁹atē sine emācipati si/
ue ēt i adoptionē dati. Istud ē
ē qn q⁹ pp numez liberoz vult
euitare tutelā. vt. l. ii. §. i. ff. d. ex/
cu. tu. Itē nō q ita p⁹putat i nu/
mero liberoz ad excludēdū pa/
tronū p⁹terit⁹ dūmō p⁹secut⁹ fue/
rit p⁹tab. sicut si ēt i⁹stitut⁹. Et ē
rō qz si itērauit p⁹tab. ita ē h⁹is d
iure p⁹torio sicut ille i⁹stitut⁹ d in
re ciuili. ff. de p⁹ta. l. i. i p⁹ri. Item
nō q exheredat⁹ fili⁹ nō p⁹putat i
numero liberoz qz vt dicit gl. ipe
h⁹ p mortuo. fa. l. i. §. pe. p bar.
ff. de p⁹tab. ac ēt qz ipe nō pōt itē/
tare p⁹tab. vt. l. nō putauit. i p⁹ric.
ff. de contrata.

El. Exh⁹dati hēnt⁹ p mortu
is. ff. de p⁹ri. cū cmā. l. i. l.
s3 si p⁹on⁹. nec a iur⁹ ciuili respici
unt. vt i aucl. d h⁹. ⁊ al. §. exhe/
redatos. Additio. Fa. hec glo.
ad. q. si sūt qnqz filii quattuor isti
tuti ⁊ vn⁹ exh⁹dat⁹ quāta ē eorū
ltia. an exh⁹dat⁹ p⁹putet i nume/
ro dictoz filioz vt faciat augeri
ltiam fratru. Et excludit doc. q
tal⁹ exh⁹dat⁹ p⁹desti frub⁹. ita q v3
p⁹putari i numero liberoz vt fra/
tres hēant dimidiā ton⁹. ita dicit
Gul. i auq. nouissima. C. de iof.

test. qz vt voluit Bar. i. l. p⁹z si/
liū. ff. de iof. tes. exheredat⁹ non
h⁹ p mortuo qn hēnt⁹ tractare d
p⁹rtiōe sua cui accrescat.

S3 nostra. Il⁹ dodie
si libert⁹
h3 min⁹ q cētū aureos i bonis. ⁊
fuerit testat⁹ patron⁹ excludit. si
aut testat⁹ nō fuerit ei succedit in
totū nō extātib⁹ liberis. Si ve/
ro vltra cētū aureos habuerit pa/
tronus a liberis excludit. liberis
vero nō extātib⁹ succedit i totū
ab itestato. s3 facto testō p⁹onus
h3 tertiā sine onere. h. d. Addi/
tio. Ad ibi iterp⁹tati sum⁹ q ille
qui imutat aliqd ius d⁹ istud ius
iterp⁹tari. qz plib⁹ modis d⁹ quis
iterp⁹tari. vt nō. gl. i. l. i. §. q op⁹
ff. ad tertul. Itē nō q p⁹on⁹ ma/
ius h3 i bonis liberti qn decedit
ab itestato pp fauorē testi. vt. l. i.
C. de. l. f. ec. Itē nō ibi repella⁹
q sicut qn p⁹ relinqt min⁹ legitia
filio lex supplet. vt. l. sancim⁹. in
p⁹ri. C. de iof. tes. ⁊ fili⁹ pōt age/
re ad supplemētū ltie. l. oino. C.
de iof. tes. ita ⁊ i p⁹ono qn min⁹
ltia sibi p libertū relinq⁹ poterit
agere ad supplemētū ⁊ nō p⁹tabu/
lare testm⁹ liberti. Itē nō q sicut
legitia filii hodie ē tertia vt auq.
nouissima. de iof. tes. Et eodem
mō d⁹ i gl. ibi de ltia pentū. ita ē
ltia p⁹onoz est tertia vt hic. ⁊ d3
ēē sū onere sū ltia filii. vt. l. qm i
p⁹onib⁹. C. d iof. tes. ⁊ hic. Itē nō
q l3 aliq⁹ p⁹tabulās testm⁹ p⁹stat le/
gata p⁹uicp⁹sonis. vt. l. ⁊ d⁹na. ff.

8 vul. 7 pu. 7 ibi glo. tñ pñonus
rupto testō p gtrata nō tenetur
ad aliqua legata. qz ipse nō cōseq
tur nisi līmāz suaz quā dz hñe fi
ne onere.

Sl. Mō qz pdest paup̄tas fi
lio liberti. sic 7 al. C. de
epif. 7 cle. l. si quis. §. finant.

Sicut patrōn⁹ excludit p fili
os liberti. ita ē p pentes monien
te filio. vt. §. ti. i. de ser. cog. i. fi.
Si filii liberti p̄tereant a matre
vel auo materno. qz p̄terito illo
rñ habet p exheredatōe qñ iusta
cā ingratitudinis intercessit ex. xiii.
enumeratis in aud. vt cū de app.
co. §. cās. quo cāu nullo iur agūt
vt in aud. de imen. do. §. fi.

Quid aut si filiū emācipatū paf
p̄treat sine cā. vñ p̄tab. hz nō at
querelā. an vñ admitti patronus
Rñ. qz nō qz hic large accipit p̄
tab. querelā inofficiōsi. vt ē p̄ti
tineat p̄tab. Alld. Et sic nō fi
liū emācipatū sine cā p̄teritum
solū posse p̄tabulare qz vt nō. gl.
in. l. gallus. §. 7 quid si tñ. 7 ibi
doc. ff. 8 lib. 7 pos. ē sublata oria
emācipatōis 7 p̄rie p̄tatis ex te
stō nō aut ab intesta. P̄ter
hoc ius succedēdi qd̄ deserit pa
tronis de quo hic ē. 7 aliō ius pa
tronat⁹. p̄io vt nō vocef ab eo i
ius sine venia. vt. C. de i ius vo.
l. ii. Itē vt alat eū. vt de li. ag. l.
hqs a liberis. §. solēt. Itē vt tur
pē actionē vel exceptōem p̄ eū n̄
pponat. vt. ff. de ex. do. l. apud
cellum. §. aduersus. 7 ff. 8 obs. q.

l. honori. 7 l. parens. Itē vt pos
sit eū in scrūtutē reuocare. vt in
aud. vt lib. dece. §. i. col. ii. Item
vbi eū inuenerit faciat ei reueren
tiā. vt. ff. de in ius vo. l. generalr
Et hec iura multū mōis pduntur
P̄io si pñonus remiserit. vt i
aud. vt li. dece. §. illud. Itē si cō
pult libertum iurare ne accipiat
vxoꝝ vel libertā ne nubat. ff. de
iurepa. qui p̄ legem. 7 l. adigere.
Itē si denegat ei alimenta. vt. ff.
de bo. li. l. si pñon⁹. Itē p̄p̄tue
ptis p̄cessionē. vt hic. 7 ff. de bo.
li. l. ēt. §. tōtēs. Itē si alteruter
corū relegat⁹ fuerit vel deporta
tus. ff. 8 iure pa. l. siue. Itē si na
talib⁹ restitut⁹ ē libert⁹. vt. ff. 8
bo. li. l. ēt. §. i. Itē si mercedē p
futuris operis ab inuito liberto
exigat. vt. ff. de ag. li. l. si quis. §.
si quis. Itē si libertus dñi mortē
nō indicauerit. ff. de iur pa. l. pe.
Itē si eū capite accusauerit. ff. de
bo. li. l. qui cū malo. Itē si non
suis nūmis ēptus ē. vel a p̄nci
pe factionē liberā testi ipetrauit.
ff. de bo. lib. l. ēt. §. u. Alld. nō
7 signa istā glo. m̄giam que de
clarat in quo p̄sistit ius pñonat⁹
7 quomō p̄dit.

Patron⁹ dz hñe līmā i bōis
liberti sine onere. ita nec ēt libe
ris legata p̄stare tenerent. Sz ex
quo sūt liberi quare nō excludūt
pñonū vt. §. e. §. cū vero maio
res. Glo. soluit duobus modis.
P̄io qz hi filii erāt ingrati vt.
§. e. §. si vero. Vel dic qz hi erāt

nepotes dicebant liberi, qz nepotes et liberi dicunt. vt. ff. d. v. fi. l. liberoz. et eos pcedit coru pr. et eis talia legata dabant. vt. ff. d. le. pres. l. i. §. generalr. Addi. dic qz vtraqz so. pt ee bōa i se ange.

Coheredes ergo psoni psta bunt legata. Sz an tenebūt in solidū. rñdeo nō. vt. ff. de le. i. l. fi. §. fi. et d. vul. sub. et i ptab. Add. Ego credo qz cōiunctis personis pstabūt legata in solidū. sz extra neis p rata. vt. l. fi. §. i. cū ibi nō ff. de le. i. et nō. in. d. l. et traria ff. de vul. et pu. vel et in solidū eē neis qñ legata sūt idiuuibilia. vt l. si fundū sub gdi. §. si libert. ff. de leg. i. Ex quo sequit qz p istū tex. corrigi. l. i. ff. de gdi. et de mō. et ita vult ibi glo. qz psonus hodie et gñctis psonis nō pstat legata vt hic expresse dī. Et hoc iō qz hodie plus remanet cohe redibus qz hñt duas ptes vt hic et oli hebāt tñmō dimidia neces sario sequit qz gñmct in solidum legata pstabūt. et sic i alio aggra uabunt. et p hoc vī tex. apertus hic. ibi sine onere. et ibi vt nec li beris etc.

Adultis. Liberto nō tantū patro nus succedit sed et gñcti ipsi pa trono vsqz ad quintū gradū. i ca pita tñ. et qui pñmior ē patrono preferē. h. d. Add. nō qz illi q p mediā personā psoni admittū tur ad hēditatē liberti admittūt vsqz ad quintū gradū et nō vltē

rins. secus si quis admittit ime diate ex persona sua. ita qz eēt cō iunctus illi de cuius hēditate agi tur. Et forte iste tex. qui dicit vī qz in quintū gradū admittet i collateralibus psoni nō aut in li beris. qz liberi patroni forte in i finitū admittunt. qz eis ē magis debita qz trāsuersalibus. ar. s. de hē. ab intes. §. i.

Glo. Coniuncti psoni vsqz ad quintū gradū i bo nis liberti succedūt. nūquid ergo filius trincepō ipsius psoni vī et ipse trincepos admittit ad succes sionē liberti vī qz nō qz hic dicit vsqz ad quintū gradū. Si qs tñ velit pdicere illud p se iduceret. qz oēs ascēdētes sui pñs loco suc cedunt vt. s. d. hē. ab intes. §. cū fi lius. et in aut. de here. ab ite. §. i.

Add. ange. reprobāt istā glo. quem vide. Bene gñonātia iura ingenuitatis et libertinitatis in successionib⁹ fecimus. Gl. bi cit pene ppter tria. et qz hucusqz ad quintū gñū succedūt vt hic di cit. alii vero vī ingenui vsqz ad. x. vel. vi. vt. s. de suc. cog. §. fi.

Itē qz hic in capita succedūt vt hic dī. alias nō. vt. s. de here. ab intes. §. qz placuit. Item qz vnus psoni filius excludit nepotes ex altero qd nō ē ita in igenus. licz Ad. pñdixerit. vt. ff. de bo. lib. l. si libertus pñrito. §. si libert. et d. legit. ta. l. tutela. §. si duo.

Sed hec. Bīa inter li bertos ē hodie sub.

lata. et ideo predicta succedunt in omnibus
libertis. quia hodie omnes manumissi
efficiuntur civis romani. h. d.

Add. non quod aliqui olim erant li-
berti. et manumissi in vita tantum sed pro
mortem reincidentibus in servitutem quod vi-
cebantur latini. et sic vita et libertas
tunc una simul predebant. Item non ibi
in perpetuum deleri quod quando fit abroga-
tio alicuius iuris intelligitur esse perpetua
quia lex semper loquitur et in viridi
observantia. ut. l. arriani. C. de he-
reticis.

Gl. C. ostendit de qua hic habetur. C.
de la. liber. tol. p. to. et ibi
habetur adiectioes i. x. l. xi. casibus.

De assignatione libertorum.

Add. Supra visum est quemadmo-
dum proxi et eorum liberi succedant
libertis. Verum quia liberti interdum
consecuerunt assignari liberis pro-
prietariis. ideo de hac assignatione subdit

¶ In summa.

Assignato liberto uni
ex liberis siue filiis si-
ue nepotibus in potestate ille solus li-
berto succedit exclusis aliis et in
eodem gradu constituitur. h. d.

Add. non quod si dominus liberti eius-
dem gradus proximi pariter admit-
tuntur ad bona liberti. non tanquam
habentes prius sed ut filii. ut. l. i. iurium
radi. §. si liberi. ff. de op. liber. tunc
prius potest tales deo iure priuare. et
uni ex eis insolidum assignare ali-
is exclusis. sed si non assignet liberto

uni ex filiis ipsi filii pariter admit-
tantur et si fuerint dispariter institu-
ti. ut. d. §. si liberi. Quid fac si prius
accepit emphiteosim pro se et filiis
sed filii succedant ut filii non ut heredes.
tunc videtur quod possit uni ex eis re-
linquere emphiteosim alius exclusus
de quo per bal. i. auct. ruinas. C. de
sa. san. ec. Secus in feudo. ut i. c.
i. de feu. suc.

Datur autem. Ani ex libe-
ris in potestate potest
liberto assignari in voluntate et qui
buscumque verbis. h. d. ut. l. i. §. si. ff.
e. Ange. Add. non ad hoc ut
uni ex filiis possit fieri assignatio
liberti. necesse est quod sit in potestate ut
hic. et. l. vtrum secundum opem. Jo. hic et
ibi que est ultia. et ideo videtur a gl. appro-
bata. ut non. gl. i. l. quidam. §. sibi
nus. ff. ap. treb. siue filius sit ex he-
redatus vel non. ut. l. i. §. i. ff. e. si
ue filius sit iaz natus siue posthu-
mus. nam posthumus potest libertus
assignari. ut. l. si. ff. e. Item non ibi
evanescere quod res deveniens ad ca-
sum a quo incipere non potest non va-
let. fa. quod plene non. bar. i. l. pluri-
bus. §. i. ff. de ver. ob.

Gl. Si filius cui facta est assigna-
tio emancipatus evanescit
ipsa assignatio. Sed videtur per. ff. e. l.
vtrum. So. Pla. quod ibi fuit facta
assignatio emancipato et valz. hic
autem fuit facta filio in potestate et po-
testa emancipato. et sic evanescit.
ar. ff. de arbi. l. non distinguemus
§. compromisso. Vel dic secundum Alzo.
quod in. l. contraria non videtur fieri

assignationē in emancipatum. s; an soli in potestate fieri possit. Sed nec in. d. §. cōpromisso dic solui compromissum. sed dicit n̄ compelli suam dicere.

De bonorū possessionib⁹

Add. supra visus ē d̄ h̄reditati bus que ex testō et ab intest. deferū tur iure civili et partim iure p̄to rio. verum quia p̄tor interduz emendauit interdum cōfirmant ius civile in successione ex testō et ab intestato dādo bo. pos. iō s̄b dit de bonorū pos.

i **As** bonorū pos.

Bonorum possessiones introdu cte sunt de iure p̄torio non solū ab inte. s; et ex testō cā corrigendi ius civile atiquum. h. d. **A**dd. nō i prin. q̄iūcta gl. q̄ bo. pos. est ius et non est mirum. q; possessio rerum ē ius. vt. l. nō ideo minus. C. de li. cā. l. pegre i prin. ff. de acqui. pos. de quo per **Barto.** et doc. in. l. i. ff. de acq. pos. Item nota q̄ de iure anti quo posthumus alienus nō pote rat institui. et institutus non po terat capere hereditatem. vt. l. gallus. §. ille casus. ff. de libe. et posthu. hodie autem non tantuz de iure p̄torio sed etiam iuz ci uili poterat institui vt hic. Item nota q̄ nostra interest q̄ plurib⁹ modis deferā nobis successio nes. et de iure civili et de iure p̄to

torio licz ius p̄torium sit breui tempore duraturum. fa. q̄ ibi habetur et nō. in. l. si creditori. ff. de lega. i.

Blo. Bonorū possessio est ius persequendi retinē diq; p̄rimonii q̄ cuiusq; cum is mori fuerit vt. ff. e. l. iii. §. bono rum. **A**dd. et sic nota q̄ aliud ē bonorū possessio. et aliū possessio bonorum sicut et aliud est dicere iudicatum solui. q; hoc sonat in ius. et continet sub se tres clās v; q̄ dolus absit. et de defendēdo v; q; ad finē liē. et q̄ verbū sonat. s. q̄ soluat iudicatū. vt. l. iudi. sol. ff. iudi. sol. Secus si dicat solui iudicatum. quia illud sonat in fa cto et n̄ q̄tiet nisi illud q̄ verbuz sonat. Ius bonorū pos. itro ductum ē a p̄tore grā emēdandi veteris iuris. i. supplendī. q; mi nus plene digerat ius civile non cognoscens emancipatos. vt. §. de here. ab intesta. §. emancipati. sic. ff. ad. l. ro. de iac. l. vlti. §. i. et si. vel dic emendandi proprie vt in agnatis feminis vbi ius p̄to rium contra ius civile induxit. vt. §. de le. agna. §. sed q; et i post humo. vt. j. §. p̄xi.

Ius bonorū possionis intro ductū ē a p̄tore gratia emēdā di veteris iuris. nec solum inte statonū h̄reditatibus vetus ias eo modo p̄tor emēdauit vt. §. dictum est. sed in eorum quoq; qui testō facto decesserint. **Ma. 3** si alienus heres posthumus fue

rit institut⁹ quis hereditatem iu-
re civili adire nō poterat cū isti-
tutio nō valebat. honorario tñ
iure bonoz possessor efficiebat.
vz cū a ptoze adiunabaf. Sed r
his a nra pstitutiōe. hodie recte
hīs instituit⁹ quasi r iure civili nō
icognitis. Aliqñ tñ neqz emen-
dādi neqz ipugnādi veteris iu-
ris. s. magis cōfirmādi grā ptoz
pollice⁹ bonoz po. nā illd quo-
qz qui recte testō facto heredes i
stituti sūt. dat fm tabulas bono-
rū po. Itē ab itestato suos here-
des r agnatos ad bo. po. vocat.
s. r remota bonoz possessiōe ad
eos ptinet de iure civili hēditas.

Bl. Mō ergo tres vias pto-
ris. l. emēdādi ipugnādi
r pfirmādi vel adiunādi. Pre-
tor tribuit ēt bo. pos. his q pnt
succedere de iure civili vt suc-
cessorib⁹ vias āpharet. sic. ff. dle.
ii. l. cum filius. §. varius.

Quos aut. Pretor so-
lus nō facit quez
hēdē. s. loco hēdis. h. d. Add.
Mō q ptoz nō pōt facere dire-
cto aliqñ hēdē. Et sic nō q qui
nō pōt facere directo facit p ob-
liquū qd cōcedit qñ subest equi-
tas r cā publica r nālis. Et sic il-
le q succedit d iure ptozio dī ēē
nō directo s. i effectū hīs. Et il-
le dī pprie r directo hīs q suc-
cedit ex aliqua parte iure civili.
Itē nō q ius ptoziū dī ēē ps iur
civilis. fa. l. ius aut civile. §. i. ff.
de iusti. r iur. Itē nō q psecut⁹

bonoz po. bī hēri loco heredis.
Ex quo nō q ille q admittit⁹ ex
pstiōe alicui⁹ baronis vl marchio-
nis nō pprie dī heres s. locū he-
redis obtinet qz tales cōsōdes bi-
cunt⁹ nō ius civile s. ptoziū. r qd
debēt agnosci ifra tpa ptozis. vz
ifra anū si ē de liberis. al. ifra cen-
tū dies. ar. l. i. §. largi⁹. r. §. dies
quis oz. i bo. po. ser. quib⁹ tpib⁹
elapsis penit⁹ crit exclusus ita di-
xit singulr bar. i. l. i. i. ff. de bo.
po. Et sic ēt baro nō pōt tollere
directo statutū ciuitat⁹ s. per in-
directum rē.

Adbuc autem.

Pretor āphat successiōis mate-
riā vlteri⁹ q fit p legē. xii. tabu-
larū. h. d. Addi. Mō ibi fine
successiōe moriat⁹ rē. q incōueni-
ens videbat⁹ decedere fine hēde
fa. s. qui ma. nō po. i pic. Ad-
huc aut r alios q plures gradus
ptoz fecit i bonoz possessiōibus
dādis. dū id agebat. ne quis fin
successore moriat⁹ nā āgustissimis
finib⁹ cōstitutū p legē. xii. ta. ius
percipiendaz hereditatum. ptoz
ex bono r equo dilatauit.

Bl. Ius succedēdi de iure ci-
uili āgustissimis finibus
erat coartatum. nā sui heredes r
agnati tñ succedebāt de iure ci-
uili integrū ius hntes. qz n emā-
cipati de aliis ei nō dicūt. vt. s. d
here. ab ite. §. i. r d legit. ag. suc.
in prin. Pdia bonoz posses-
sio ptozatab. daf p pretorez ipsis

preteritis siue emancipatis siue suis
vt. C. de li. prete. l. maximū. cir/
ca pun. Sz quare dabat siue dtab.
cū testm sit ipso iure nullū. vt. s.
de exhere. li. i. pun. rñdeo. qz bo/
num ē plures hēre vias. hz ergo
duas. vñz de iure ciuili per quā
potest dicere nullum. aliam d in
re pretorio. per quā nō pōt dici
nulluz l3 annullandū. cū nec fie/
ri nec desinere possit heres de in
re pretorio. vt. C. de lib. pte. l. fi.
z. s. e. s. quos at. Itē quare dta.
bz ex testō cū magis d testm dici
deberet. qz rūpit testm. vt. C. de
colla. l. vt liberis. rñdeo. iō sic vi
ciē qz sine testō competere nō pōt.
Itē quare pmissit dtab. cū hz tab.
dignior sit. Rñ. qz donec ista cō
petit illa dari nō pōt. vt. ff. de p/
tab. l. illud. s. fi.

Secda bo. pos. dī fm tab. sic. ff
fi ta. tes. vul. ex. l. i. Itē hoc qñ te
stamentū factū ē in scriptis. al' fm
nūcupationē. vt. C. d hz tab. l. ii.

Inter veniētes ab intest. pre/
tor deferit successionē suis. z his
qui suis gnumerant. s. emancipa
tis. vt. s. de here. ab intest. in. s.
emancipati zc. Et nō hunc ordi
nem qui sequit in tex. in edicto
fuisse nō aūt i obseruando vt. j.

Suis z emancipatis ab intest.
deferē vñde liberi z filio emanci
pato mortuo pī hz bo. pos. vñde
parentes. vel vñde liberi vtiliter
cū equa rōne vocēt patrē ad he/
reditatē filii vt. ff. de mos. test. l.
nam z fi. z. ff. vñ lib. l. scripto.

Secdo deferē ltimis. i. agnat
z qui eorū loco sūt. vt. s. de leg.
ag. sic. s. i. z. s. hoc ēt. z. ff. vñde
le. l. ii. s. hoc at. z. l. iii.

Tertio extraneus manumis/
sor de quo hic ē qui emebat filiū
a patre z postea emancipabat. nā
sic fiebat olim emancipatio. vt. j.
qui. mo. ius pa. po. sol. s. pte. rea.
vel melius vt. j. e. s. que at.

Quarto deferē cognat q iur
cili nō vocabant vt. ff. vñ cog. l.
i. i. rñso. z. s. d sic. cog. i. rñso.

Quinto dabat ex familia. i.
prono moriente libto intestato
sequēs dabat eidē prono morien
te libto cū testō fm quosdam.

Sexto deferēbat patrono. et
nota q hic erat ordo edicti nō ta
men fm hunc ordinem fiebat suc
cessio. z hic error ēt in aliis inue
nitur.

Septimo deferēbatur viro z
vixi deficiente parentela. z etiā
fisco excluso. vt. C. vn. vir z vx.
l. i. zc. vt in tex.

Sedeas. Bonorum
pos. vñ de
cem persone est hodie sublata. h.
d. Et bonorum pos. tanq ex fa
milia. z vñde liberi. z vñde parē
tes patroni sunt sublata. z rema
nent tantum sex bonoz pos. or
dinarie. h. d.

Add. nō q sublata cā z fñda
mēto tollit edificatum. nam sub
latis successiombus que per aliq
bo. pos. deferēbant sunt ēt sblate
earum bo. pos. Item nota q suc

cessio libertorum ad similitudinem ige/
nuorum est redacta. aliqua tamen omnia re/
manente quod agnati personi usque ad
quintum gradum succedunt. ut in. §.
multis. §. de suc. lib. Item non quod in
successione libertorum huius locum bono.
pos. vñ lib. et vñ cognati. q. bo.
po. vñ cog. dat personam et cognatam
suis usque ad quintum gradum ut di/
ctum est. nam fratres preteriti a liber/
to possunt querelare vel probulare.
ar. §. soror. §. de inof. te. Et ad/
uertat quod agnati et cognati liber/
ti excluduntur a cognatam personam ut. l.
liberto sine liberis. ff. de bo. lib.
nec eis fit iniuria. quod si stetit in
fuitur non habuisset cognationem.

Glo. Non quod digniores al/
tiori loco sedere debent
et est altior qui proximior est domino.
tyrones vero posteriori. ut. C. de
tyro. l. si. et ff. de aqua plu. arc. l.
i. §. pe. et C. de of. rec. p. l. portio
res. Add. Et non hic finit Joā.
sa. quod potest implorari officium iudi/
cis a digniori ut ei debetur honor
exhibeat. ut. c. i. de ma. et obe. et
l. i. et ii. C. ut dig. or. ser. l. si pos
sit agi actione iniuriarum. ut. l. si
quis de honoribus. ff. de iniur.

Septima. Si lex a/
licui dat
bo. po. ex testamento vel ab intestato. illa di/
citur septima extraordinaria. h. d.

Add. non quod quando creditur de no/
uo aliquod remedium et non est reputa/
tum iter remedia ordinaria de re/
medium extraordinarium.

Gl. Duo sunt necessaria ut
hic bo. po. extraordinaria con/
petat. scilicet ut lege caueatur quod bo. po.
detur et quod de iure civili non pos/
sit succedere. aliter petitur vñ legit.
ut. ff. vñ le. l. iii. et ff. ut ex le. et le.
2 sul. l. i. §. si.

Add. non quod glo. hic laborat in
ponendis exemplis istius bo. po. ex/
traordinarie. Et est doc. multum
altercant. vñ vide glo. sup. v. le/
ge. cum duabus sequ. Et vide ang.
hic.

Glo. Non duobus modis fieri
bo. po. extraordinaria
quod aliqua est vaga ut hic. Item quod si
tribuit ius ut carboniana. et si ve/
ter mittatur in possessionem et illa que da/
tur gratia licet agnoscat sine causa cogni/
tione. ut. ff. de car. ed. l. i. in. §. cae. et
de ven. i. pos. mit. l. vbi cumque. §. i.
terdum. et de inof. test. l. pater. §. i. et
alio cum causa cognitione. ut. ff. de bo.
po. l. iii. §. si. ca. et quis or. in bo.
po. ser. l. ii. §. dies. et §. i. bonorum

Cum igitur Liberi et parē/
tes habent annum ad pe/
tendam bo. po. alii agnati habent cen/
tum dies. et portio deficientis accre/
sat pari in gradu vel ad alium per suc/
cessionem edictum. h. d.

Add. non quod non est iustum differre
actiones creditorum quod antequam ad fi/
bi debitum. Item non quod est taliter p/
videri debet ne bona defuncti debeat
creditoribus. vel ne creditores mit/
tantur in possessionem bonorum defun/
cti. Item non quod licet remedium sequatur
de hereditate sit petendum de iure civili.

qz durat. xxx. an. facultas adeundi. vt. l. l. cū ibi nō. p. gl. 7 doc. 7 l. si curator. C. de iur. deli. 7 nōt glo. i. l. qdā. la. pñ. ff. d. acquir. h. 2. tñ remediū pñons ad petendam siue cognoscēdaz bo. poss. dat certū tps v3 āni ascēdētib⁹ 7 descendētib⁹. 7 cētum diez collateralibus. vt hic. 7. l. i. §. largius 7. §. dies. ff. quis or. in bo. po. f. Itē nō qz si pluribus bo. po. deferret 7 vnus infra tps non agnoscat. alius portio sua deferret 7 accrescit vt hic. 7. l. u. 7. iii. ff. d. bo. po. 7 accrescit ipso iure sicut si repudiasset. vt. l. i. C. qñ nō pe. p. qz nō agnoscedo isra tps statuti v3 repudiare. vt nō. glo. m. l. si ergo. ff. de nego. ge. Itē nō qz iure pñono h3 locū successorum edictū de gradu in gradu. Et de hoc dixi. s. de le. ag. suc. §. fi.

Bl. Ascēdētib⁹ 7 descendētibus dat ānus ad petēdū bo. pos. i. honore sanguis imo nō vident coartādi cū quasi veniāt ad pñas bona. vt. ff. co. l. i. §. largius. 7 d. li. 7 poss. l. i. suis.

Partes nō petētū accrescūt petētib⁹. C. qñ nō pe. par.

Add. dic qz accrescit ipso iure qñ eodem iure succedunt. sec⁹ si d. diuerso iure. qz tunc nō ipso iure accrescit vt. l. si cū patro. i. pñ. ff. de bo. po. 7 qd ibi glo. 7 bar. 7 d. iur. patro. l. f3 sine. §. si ex. duo bus. Successorū edictū locū h3 iter cognatos nō iter agnatos vt. s. d. h3. ab ite. §. placebat.

Si qz itaqz. Pñio spudiā te bo. po. statim sequenti incipit currere tps. h. d.

Add. nō tex. abi repudiauerit bo. pos. sibi delatā. fa. l. is pōt cū ibi nō. 7. l. is qui h3s. §. fi. cū. l. seq. 7 ibi glo. 7 Bar. ff. d. acqui. Si at simpliciter repudiat dicit glo. m. l. sciendum. ff. de suc. edi. qz vñ in totum repudiasset. ar. l. si sine. §. qui interrogatus. ff. de in terro. ac. Sed ibi Sy. 73 pñuz. Tu de hoc dic vt dixi. s. §. proxi. Ang.

In petenda. Tem p⁹ bo. pos. est vñle. 7 hodie bo. po. pōt qualitercūqz sine solēnitare peti h. d.

Add. nō qz in petenda bo. pos. 7 sic in actu non iudiciali vt hic. dies vñles tantum considerant vel computant. Sic etiam cōtin git in appellatione que iquo ad quid dñ act⁹ cñiudicial qz pñ iter pom ēt die feriato. vt. l. i. C. de fer. Itē nō ibi f3 quocūqz modo qz bo. po. hodie pōt agnosci sine aliqua solēnitare quocūqz 7 qñi tercūqz voluntatem suam corā iudice declarauerit sicut aditō he reiditatis consistit in declaratiōe nude voluntatis. vt supra de h3. quali. 7 dif. §. fi. Itē nō qz bñficiū pñoris ē temporale. Et qñ cūqz beneficiū ē tñale elapso tpe ipso iure perditur beneficium. vt. l. imperatores. ff. de postu. 7 l. statuliberum. §. i. ff. de lega. ii.

Glo. In petenda bo. poss. tria concurrere opz. scilz qsit copia iudicis. Itē actoris. Itē rei. vt. ff. de vi. 7 tē. pte. l. i. 7 ff. quis or. i bo. po. ser. l. ii. i prin. 7. §. dies. Add. Intellige hoc qd dicit gl. sane 7 de iure ati quo. 7 i illis bonozū possēdōib⁹ que tribuebāt ius in pprietate. vt regulr oēs. vt. l. iii. §. si cā cognita. ff. de bo. po. in his aut que nō tribuūt ius. vt ē vētris nomie 7 grā litis ag. Oliz erat duplex bo. po. vna edictalis que dabat p edictū ptois insertū i corpe iuris. 7 sic edicto ptois mortui. 7 hāc nō erat necesse peti. vt. ff. de bo. po. l. iii. §. sed si nemo. Alia erat decretalis que a ptoze viuo decernit. 7 hoc oliz solēniter fiebat hodie sufficit quocūqz modo dicat se velle agnoscere q extraiudicialis dici pōt. qz i iudicis pntia agnoscit. vt hic. 7. C. q admi. l. pe. 7 si. Add. Nec ē necesse q aduersari⁹ citef. qz solū illā petit ne sibi labanē tpa. 7 sic aduersario. nō iserf p iudiciū euz postea hēat necesse itētare bo. po. hī. petitionē. 7 tūc op⁹ erit q aduersarius citef. qz ledi possz. vt ar. gl. l. d. l. i. C. quo. bo. fa. l. nā ita diuus. ff. de adop. Et ex his iserf fm Bal. 7 Ang. i. d. l. si. C. qui admit. q cū ēt hodie bo. po. pta. iserat p iudiciū aduersario q nō pōt corā iudice agnosci nisi citef ps. vt ē gl. sing. i. l. i. glo. i ver. solēnis. C. de cura. su. 7 idē i car.

bo. que dat vētris nō. sed nō in illa que dat grā litis ag. Mo die ēt bo. po. locū hnt nā 7 eas. p ponere quis pōt. 7 cōtrata. necessaria ē. ēt filio emācipato pterito Itē vn. vir. 7 vxor. necessaria vī vt olim. Alie vt oliz nō erāt necessarie sic nec hodie. eis tñ vti possumus. cū nou⁹ modus succedēdi sit inuēns. vt. §. d. here. ab ite. p totū. De hoc ēt vide glo. si. C. vn. lc. 7 ibi doc. 7 Bal. i rubrica. C. qui admit. 7 Bar. in. l. posthum⁹. 7. l. filio pterito. de iust. test. Et vide Ang. §. de exhere. li. in pri.

De acquisitiōe per arro.

Addi. Bona q nobis acquirunt titulo vli. aut acquirunt p aditionē hīditat. aut p bo. poss. aut p arrogatiōz. aut p adiectiōnē bonoz cā libertatū cōseruandaz. §. si. §. p quas p. no. acquit. Itō viso. §. de hereditatib⁹ 7 bonozū pos. sequit videre de acquisitione p arrogationez.

Stet alte

rius. Oliz ēt pprietas oīz bonoz acquirebat arrogatori. Excepti his qui p capid di. pdunt. hodie vero acquirūt solus vñfruct⁹. vt sit pzi natural. h. d. Add. Mō q vñfructus nō perit p minimā capid di. Itē nō. q qntū ad acquisitionē equipant filio natural 7 filio arrogat⁹. 7 pzi natural 7 pzi arrogator

Itē nō q̄ societas nō trāsit i ar-
rogatorē. vt. ff. p sol. l. act. §. so-
cietas. nā ibi spāle p rōez que ibi
reddit. Et quid tñ debent ex so-
cietate p tpe p̄terito. arrogator
pōt petere p act. p so. q̄ bñ trāsit
p p̄terito. sicut ⁊ cetere actiōes.
cum in illa cessat rō ibi posita.

Gl. Ius opaz debitaruz pa-
trono a liberā nō trāsit
i arrogatorē. Idoc itellige d ope-
ris q̄ a liberā debent. ⁊ nō tran-
seunt ad herede extraneū vt sunt
obsequiales que i faciēdo p̄stāt
s. assurgere. ⁊ filia. vt. C. d op.
li. l. liberti. Itē i fabulib⁹ icert⁹.
vt. ff. de ope. li. l. si opaz indicia
Aliud si cōdūxerit iste arrogat⁹
opus alicui⁹. nā arrogatori q̄rūt

Ius agnatiōis. i. ius succedēdi
qd̄ quis p arrogatiōem p̄sequit⁹
ēt olim nō trāsitbat i arrogatores
⁊ hoc hodie. vt. j. e. §. mortuo.

Add. Dicit Ang. q̄ hoc ho-
die nō ē verū. q̄ hodie nō amit-
tit ius agnatiōis p capid⁹ vi. vid
Ang. hic. Itē nō trāsit ius pe-
tende bo. po. q̄ hoc p̄crit. si āte
eā petitā ad arrogādū se dederit
il nō si iam petuit vt. ff. vn. li. l. si.
⁊ de p̄ta. l. in. §. si emācipat⁹.

Cōstō de qua hic q̄ loquit⁹ de
usufructu habet. C. de usufru. l.
correctione.

Mortuo. Arrogatō
succedit ar-
rogato. nisi sint certe p̄sone que
ip̄z excludāt. h. v. **Addi.** nō q̄
sicut i herede dñum trāsit recta

via aditiōe secuta. vt. cū hīdes.
ff. d acq. po. ita ēt i arrogatōe re-
rū aduēticiū peculiū dñuz trāsit i
eū. Nā p̄ arrogās pōt succede-
re filio arrogato ab itestato i pe-
culio castreū vel quasi ⁊ i pprie-
tate bonozū aduēticioz. vt. l. si.
ff. de adop. ⁊ s. de here. q̄ ab in-
te. §. nostra autem.

Gl. Mortuo filio arroga-
to i arrogatiōe pprietas
rerū suarū trāsit in arrogatorē
nisi sint alie p̄sone que ipediāt.
vt descēdētes ex filio arrogato.
vt. C. cōia. de suc. l. si. vbi ē p̄stō
de q̄ hic. Itē si arrogat⁹ i pupil-
lari etate decederet admitteret p
sone deducte i stipulatione facta
dū fieret arrogatio. ff. d adop. l.
nō alr. ⁊ l. his verbis. ⁊ l. b̄ aut.
s. de adop. §. cū aut. S̄z qd̄ i pa-
tre nālī a quo hic arrogat⁹ erat
emācipat⁹ rñ. **P.** cū p̄fert arro-
gati. S̄z hodie tres vtrinqz q̄rū
eti vocāt cū arrogāte. vt i aut. d
h̄. ab ite. §. p̄cōns. **Add.** Ang.
hic reprobāt istā gl. quem vide.

Sed ex diverso. Alr/
rogator n̄ te-
net noie pprio ad debita arro-
gati p̄t⁹ p̄cta. s̄z noie filii tenet.
h. v. **Addi.** nō q̄ l̄z arrogator
succedat arrogato n̄ tñ tenet ad
ei⁹ debita p̄t⁹ p̄cta. **Gl.** s̄z d̄ debi-
tis q̄ p̄rit postq̄ fuit arrogat⁹ te-
net de peculio. l. i arrogatore. ff.
d pecul. Et si tūc nō defendat p̄z
i bonis ip̄i p̄ris sit missio. vt. ff.
q̄ ex ca. ilpo. ea. l. fulcini⁹. §. si q̄s.

De eo cui lib. cā. bo. adi.

Addi. Supra visus ē de acq/
fittōe q̄ sit p̄ arrogationē. ⁊ sic ti
tulo vli. v̄ez q̄ ē ⁊ alia q̄ sit per
adiectiōē bonoz cā libertatum
q̄ seruāday. §. si. s. p̄ q̄s per. nō.
acqui. Iō subdit de eo cui lib. cā
bo. adi.

Ccessit. Si

reditas illi⁹ q̄ liber/
tates reliq̄t nō adea

tur. pōt ille cui libertas relicta ē
vel ali⁹ petere sibi adici bona de
functi. ⁊ satisfaccere creditoribus
⁊ erit tāq̄ successor: d̄functi. ⁊ ser
ui quilibet libertas directo vel
p̄ fideicōmissariū relicta ē. erunt
liberi. ēt si bona forēt a fisco oc
cupata. h. d. Addi. nō q̄ q̄n li
bertates relinquit in testō ⁊ he
reditas nō adeat vel ab itestato
rūc h̄z locuz dispō hui⁹ lre. ⁊ sic
veniens ab itestato p̄ferē ⁊ ipedi
et dispōez hui⁹ lre. vt hic p̄z dūz
dicit nemine successore ab itesta
to exsūte rē. Aduertas tñ q̄ ad
hoc vt excludāt hāc dispōez. ōz
vt ab itestato adeat. vt ar. gl. i. l.
qui filie. i. prin. ff. de here. isti.

Nō. ibi donec rē. q̄ ille q̄ pe
tit sibi bona adici. d̄z idonee ca
uere creditorib⁹. ⁊ sic d̄z cauere
cū fideiussioe. vt ē tex. i. l. i. §. iu
bet. ff. de col. bo. l̄z verbū cauere
sine alio adiūcto de sui nā ipoꝝ/
tat sine fideiussioe. l. sancim⁹. cū
ibi nō. C. de ver. sig. ⁊ sic fa. ad

id q̄d h̄z p̄ glo. bar. ⁊ boc. i. l. illa
istō. ff. de h̄z. isti. ⁊ l. ex ea p̄c. §.
i. ff. de ver. ob. ⁊ l. creditor. i. pri.
ff. mā. v̄z q̄n q̄s p̄misit cauere ad
solum sapiētis. Itē nō. q̄ ad hoc
q̄ alteri cui libertas nō ē relicta
dicta bona adiciant. op̄z q̄ serui
q̄sentiat q̄b⁹ libertas ē relicta. fa.
ad id q̄d nō. glo. i. l. iun⁹. ff. de fi
deicō. lib. v̄z q̄ dñs nō pōt alie
nare vasallū iunū nec ciuitatē iui
tis ciuib⁹. Itē nō ibi q̄modo pe
cuniaro q̄ libertas p̄ferē cūli/
bet cōmodo pecuniaro.

Si. Idē p̄uilegium de quo
hic. d̄at cūlibz petēti bo
na hac q̄tēplatione. vt. C. de tes.
ma. l. si. ⁊ h̄z d̄itas nō adit in
casu tñ hui⁹ tex. valz q̄ in testō re
lictū ē d̄. l. eā quaz. C. de fideicō.
S̄z hic sp̄ale ē. **N**ō d̄z caue
re idonee. i. fideiussorib⁹ vel pigno
rib⁹. vel fideiūta. vt. ff. de fidei/
cō. l. i. l. iun. §. adici. Et hec cautio
d̄z fieri creditorib⁹ vel vni noie
oīuz. vt. ff. de fidei. l. i. l. iun. §. cre
ditoribus. **N**ō ex hoc mirabi
le q̄ ex hac pactiōe de qua hic ser
ui sūt liberi vt oꝝimū vt hic. ⁊. ff.
de fideicō. l. i. l. iun. §. hi etiā. Et q̄
sint oꝝimū ⁊ vñ dicant. d̄xi. §. d̄
sing. re. p̄ fideicō. rel. §. si.

In tex. ibi tui liberti sūt. **S**i.
subaudi hoc tibi cōcedim⁹ s̄z ope
ras neq̄z oꝝimis neq̄z a te manu
missis iponas. vt. ff. de ope. l. i. l. si
quis hac lege. **R**equirit q̄sen
sus seruoz quib⁹ relicta ē liber/
tas ad hoc vt tex. n̄ locum h̄eat.

alias i seruitute remanēt. ⁊ qz no
luere hēre patronū hēbūt dñz vt
C. de ma. te. l. fi. §. iii. Addi.
nō q id qd dicit hic hz locū vbi
extrane⁹ petit sibi bona adici. se/
cus si sit aliquis de illis cui sit re/
licta libertas qñ ēt pōt petere di/
secutiōib⁹ aliis. Olm pñ⁹ si/
seus admitteret bonis nō adici/
ab alio. ⁊ ēt adici dūmodo bona
ēnt soluēdo. al. aditio ab isto fa/
cta valebat. vt. ff. de fide. li. l. iiii.
hodie indistincte admittunt. vt
C. de te. ma. l. fi. §. penult.

hoc rescripto.

Bonis adiecti cessat vēditio ipo/
rū. hoc prio. Et adiectio bonorū
tūc demū hz locū. cū defunct⁹ re/
linquit libertates ex testō vel ab
itestato. hoc scdo. Add. Nō q
p adiectionē bonorū pūdet pa/
rter defuncto. s. ne bona sua vē/
dant. ⁊ creditorib⁹ p cautionē ⁊
libertatib⁹ qz hñt effectū. Item
nō q siue i testō siue i codicillis ⁊
sic ab itestato libertates relinqua/
tur hz locū ista dispō. Itē nō q
ista dispō cessat qdū ēt dubium
sit. vtrū possit hēre locū q aliq
vel ex testō vel ab itestato hēs exi/
stat. Et sic quādiū pōt hēre locū
remediū ordinariū cessat extra/
ordinariū. de quo p dy. ⁊ Bar.
late in l. prouinciali. §. i. ff. d. op.
no. nun.

Bl. Itē iste qui succedit fm
formā hui⁹ tex. dī succes/
sor anormalis qz neqz ex testō ne

qz ab itestato. vt alibi glo. dicit d
exceptiōe. j. de excep. §. tpales. ⁊
l. excep. ff. de excep. Sicut ēt ille
q succedit hēdi nō iplēti volūta/
tē defuncti. vt in auctē. de here. ⁊
fal. §. i. oibus. ⁊ iura sepulcromz
hz. vt bonorū possessor. vt. ff. de
fideicō. li. l. iiii. §. fi.

Illic cōstōni locus nō ē. nisi
sit certū neminē ex heredē ab ite/
stato.

Sed is qui. Licet
ille q
repudiauērit hēditatē possz i ite/
grū restitui ⁊ iterū adire. tñ adie/
ctio semel facta. ⁊ libertates non
cessabūt. ⁊ si libertates date fue/
rit iter viuos dat adiectio bono/
rū. s. renocat i dubium. an date
fuerint in fraudē creditorū. h. d.

Addi. nō q libertas semel da/
ta ē irrenocabilis. ⁊ iō nō ita fa/
ciliter fit. l. cū pponas. C. de do/
lo. qd facit ad id qd nō Pau. d
haza. in de. l. de re indi. q qñ exe/
cutio snie est irrenocabilis ⁊ op/
ponat d nullitate lz sint confor/
mes executor debet subsistere. fa/
cit. l. si quis prouocatione. C. de
app. Item nota q quādo sunt
duo remedia extraordinaria que
concurrunt illud potentius ē qd
iam sortitum est effectum. Nam
si fuerint bona adiecta. ⁊ sic hoc
beneficio extraordinario. tamen
si concedatur heredi in integrū
restitutio. Et sic beneficium ex/
traordinariū. vt. l. in cause la. ii.
in principio. ff. d. mino. tamē ad.

iectio bonorum non tollit. Item non
 quod si cessat causa introducere legem
 cessat et legis dispositio. quod intellige
 quando illa erat causa finalis. secus si causa
 impulsiva. de quo i. l. i. §. si. cum. l.
 seq. et ibi glo. Bar. et ang. ff. de
 dona. Item nota ibi verba questionis
 deficient. quod quibus verba legis defi-
 ciant. si tamen mens legis viget habet
 locum legis dispositio. Et ideo si ratio le-
 gis locum haberet. igitur verba legis defi-
 ciant ut hic. fa. l. cum mulier. ff. so.
 ma. Et quod non. glo. singu. i. l. tale
 pactum. §. si. ff. de pac. Aduertas
 tamen quod igitur cessant verba huius questionis
 non tamen cessat illa que est in auctore. de
 h. et fal. §. si vero oblatam. et ibi
 non. glo. i. v. extraneorum. i. auct. hoc
 amplius. C. de fideicom.

De successioneibus sbla. que
 fiebant per bonorum venditionem et
 ex senatus consulto. claudiano.

Ad. supra visum est de multi-
 plici specie successioneum quod sunt quedam
 que hodie sunt sublata ut est illa que
 fiebat per bonorum traditionem vel se-
 natus consultum claudianum. id sub-
 dit de successioneibus sblat.

Rant. at. Suc-
 cessio fa-
 cta per venditionem bonorum
 debitoris. et que fiebat per
 se. consul. claudianum sunt hodie sub-
 late. h. d. Ad. non ibi bonorum
 emptio quicquid. gl. quod sepe verbum venditio
 ponitur pro emptio et emptio. Et aduer-
 tas quod fortis dico quod igitur simpliciter di-

cat unum intelligit de utroque quod sunt
 correlativa. vt. l. ei. C. de indic. vi
 dum. tol. et l. i. ff. de accep. Quid fa-
 quod dispositum in uno ex correlatiuis
 est penale est inductum in alio. unde si pe-
 na est vendenti contra in platea. eadez
 pena intelligitur statuta in emente.
 igitur de emptore lex vel statutum nihil
 dicat. vt. l. ii. C. de a. ex lu. da. li.
 xi. et ibi Bar. Item non quod credi-
 tores illi quod mori sine habere possunt
 officio iudicis intrare ut bona de-
 functi eis cedant. et sic non possunt ea ca-
 pere propria auctoritate. Item non ibi ba-
 chata. quod sicut eorum errat et nescit
 quod agit ita est luxuriosa mulier.

Item non hic quod mulier libera si se-
 cum alieno suo immiscet non perdat libra-
 tem nec sibi bonorum suorum ut hic.
 si autem suo proprio se submittit. pati-
 tur penas. de quibus i. l. i. C. de mu. q.
 se ser. pro. Et quod hodie mulier ista
 non efficiatur sua nec potius est. l. fi.
 C. de agri. et cens. li. xi. Et si vo-
 luit valde memoriam nisi alter alte-
 rius additionem ignoraret. ut ex de
 quibus. ser. c. ii. et iii.

Glo. Quia ista venditio bono-
 rum debitoris per multas
 abages fuerat introducta quod pro-
 nebat creditor actionem. et si cade-
 bat a filla cadebat a toto. Si ve-
 ro non cadebat bona debitoris ab-
 sentis vel presentis videbat sua aucto-
 ritate. quod hodie non est ut hic. et C.
 de for. et ipe. l. i. et ii. Quia bona omnia
 videbantur. vt. ff. de ex. ca. i. pos. ca. l.
 i. igitur hodie per mensuram debiti declat
 ut in auct. de exhi. et intro. re. §. si vero

Mulier dicē amore bachata
i. capta vel decepta vt eim vino
capit vel bacho. ita ⁊ amore.

Furore amoris nihil ē vehemē
tius. vt i auct. quib⁹ mo. na. effi.
le. §. illud. coll. vi.

De obligatiōib⁹. rub.

Glo. Dicitū ē. §. de psonis
li. p. de reb⁹ in scdo
⁊ tertio vsqz huc. nūc de actōib⁹
bz dicere. vt. §. de iure na. §. fin.

Addi. vbi bz qd oē ius versat
aut circa psonas aut circa res aut
circa actiones. ⁊ sic pmitit ipator
tertio loco se dterminaturū d ac
tionib⁹. Et qd obligō mī est ac
tionis. vt. ff. de pcura. l. l. §. ea
obligō. Itō pmitit d obligōib⁹.

n **En**ctrāse
amus ad obligatiōes.

Obligatio ē iuris vin
culū quo necessitate astringimur
alicui⁹ soluēde rei sm nre ciuitat
iura. **A**d. **N**ō qd obligō ē vin
culū iuris. Et ille dī pprie obli
gatus qd pōt artari de necessitate
ad pstandū debitū. fa. l. credito
res. cū. l. seq. ⁊ qd ibi nō. ff. d. v.
fig. cū fi. ⁊ fa. qd nō. bar. l. l. i. cir
ca fi. ff. de cer. pe.

Gl. **S**up ver. obligō appo
nit. nā vī qd diffinitio ob
ligatiōis posita in tex. nō sit bo
na qd nō cōuenit alicui speciei ob
ligationis qd oīs obligō aut ē na
turalis tm. aut civil tm. aut na
turalis ⁊ civilis fil. sz pīo nō cō

uenit civili tantū. qz illa nō habz
effectū exigēdi vt. p3 i obligatiōe
līarū ante biēmū. vt. j. de lit. ob.
Ite nec cōuenit oī obligatiōi na
turali ⁊ civili simul. quia si fieret
pactū de nō pctēdo tollit nālis
⁊ remanet civilis. ⁊ sic etiaz. ff. de
solu. l. nichū aut pāphilū. §. na
turalis. ⁊ tm nō hz effectuz istum
dstringēdi. vt. j. de excep. §. pte
rea. **I**te nec quēnit naturali tm.
qd p eā nec sit exactio. l3 ipediaf
repetitio. vt. ff. de no. l. hoc iure
§. fi. **R**ūdet ergo gl. qd hic diffi
nit obligō natural ⁊ civil simul.
Et sic ē ista diffinitio quētit cū
suo diffinito. ⁊ p hoc ē hētur re
spōsio ad fm ar. glo. **A**bicū
qz bz qd naturali obligōne qs te
net. itellige de iure gētiū qd que
nit solis ⁊ oībus hoībus. **O**bli
gatio ē iuris vinculū. i. ius vin
ciens. ⁊ sic ē res incorpālis. vt. §.
de re. cor. ⁊ in cor. i fi. **E**t eīz bo
ues funib⁹ visuali ligant. sic ho
mines verbis ligant ⁊ intellectua
liter. vt. ff. de ver. fig. l. rei.

Obligatiōe necessitate astring
imur. tūc eīz vere debitor ē eūz
necesse hz soluere. vt. ff. de verb.
fig. l. debitor. **E**t sic vī qd hec dif
finitio nō cōuenit obligatiōi cui
opponit exceptio. vt. ff. de re iu
di. l. nō vī cepisse. qd verū est si
opponat exceptio p quā definit
ēē vinculū naturale vel civile. nā
quedā exceptiōes pponūt ēē qn
vtrūqz vinculū adest. vt ē excep
tio macedoniani ⁊ velleiani.

+ 1 +

Effectual obligōnis due sunt
 radices vna natural. que cōuersu
 nascit̃. que iter oēs fieri pōt etiā
 iter seruos. ⁊ hec natural' dī. vt
 ff. de pac. l. i. §. adeo. ⁊ hec radix
 p̃uo p̃sensu tollit̃. ff. de solu. l. si
 chū. §. natural. qz nil tā naturale
 ē. vt. ff. de re. iu. l. nil tam nāle.
 Sz hec natural' viz nō hz exigē/
 di. ipedit tñ soluti repetitionē. vt
 ff. de fidei. l. fidei. ff. de fide/
 iussor. l. dūc etiaz qñqz accedit.
 Alia radix. s. ciuilis. q̃ illi natura
 li facie dat vel formā vel vestē vt
 possit parere actionez. ⁊ hec ciuil'
 tollit̃ p̃uo ciuili actu. nō natura
 li vt p acceptilationē. vt. j. q. mo.
 tol. ob. §. i. al. §. Itē p acceptila
 tionē. Itē per sniaz remanēte na
 turali. sz hoc nō ē ipso iure. sed p
 exceptiōez. vt. ff. de cōdi. inde. l.
 iul'. Snia eim ē de iure ciuili cuz
 oia iudicia sint de iure ciuili. vt
 dixim⁹. §. de iure na. §. ius autē.
 in glo. vt sint rē. p. l. ii. §. hec di
 spūatio. ff. de on. iur. Ciuilis
 obligatio nō adheret seruis quia
 nihil sūt inspecto iure ciuili. Itē
 iter filiū ⁊ p̃ez nō nascit̃. vt. ff. d
 2di. inde. l. frat a frē. cū iter eos
 nō possit ēē iudiciū. ff. de iudi. l.
 lis. §. iure ciuili. Itē ipedit̃ rōe
 patrie p̃tatis. vt. §. de pa. po. §.
 ius afit. Per obligationē ne
 cessario astringimur grā alicui⁹
 solnēde rei vel ēē facti. qz verbuz
 rei gñale ē. vt. ff. si cer. pe. l. i. i. fi.
 ⁊. ff. de ver. fig. l. rei. Secundum
 nīe ciuitatū iura. In hac diffini/

tiōe ista dictio fm pōt cōtrariari
 quattuor modis. vno mō vt re/
 ferat̃ ad totā diffinitōz. q. d. ob
 ligatio sic diffinit̃ fm iura roma
 na. i. fm legem ⁊ sic ciuil' natural'
 qz simul hic diffinit̃. Vel pōt cō
 trariari put referat̃ tñ ad prin/
 cipiū. s. ad illa verba iur' vinculi
 ⁊ qd dicit quo astringimur. s. qñ
 qz. vi qñ est ciuilis ⁊ nālis. qñqz
 nō. vt qñ ē natural' sola vel ciuit
 sola. Tercio pōt dīari vt pona
 tur remotiue. q. d. illa obligō est
 iur' vinculi. que ē fm ius. nō q̃
 p̃ ius. ff. de ver. obli. l. gñali. ⁊. l.
 veluti ⁊ fm hoc refert ad primuz
 Quarto p̃nat̃ put refert̃ tñ
 ad illā dictionē soluēde. nā.

Scdm ius sūt solutiōes sien/
 de. l. vt res eque bona soluat̃. vt
 ff. si cer. pe. l. cū quid. ⁊. ff. cōmo.
 l. iii. §. si res. Itē cōgruo loco ⁊
 tpe. vt. ff. de solu. l. si soluturus.
 Itē de euictiōe p̃mitti. al. nō vñ
 soluere. vt. ff. de verb. obli. l. iiii.
 §. q sunt. ⁊. ff. de cōdi. cā da. l. si.
 ⁊ de euic. l. ii. Itē p cōpetētes ac
 tiones ⁊ iudices fiat solutio. alr
 nō valeat snia nec solutio fieri dī
 vt. C. si a non p̃pe iudi. l. i.

Deminuz autez obliga
 tionuz sūma
 diuisio in duo gñā diuidit̃ dedū
 cit̃ nāqz aut ciuiles sunt aut p̃ro
 rie. Ciuiles obligōnes sunt. q̃
 aut legib⁹ cōstitute. aut certo iur'
 ciuili cōprobate sunt. Dicto
 rie sunt quas p̃roz ex sua iurisdī/
 tiōe p̃stituit q̃ ēē honorarie vocā

tur. Alia ē diuīſio obligōnis q̄ diuidit̄ i quattuor ſpēs. Aut eiz oriē ex d̄ctu aut q̄ſi ex d̄ctu aut ex maleficio. vel quaſi ex maleficio. Prius ergo eſt vt de his q̄ ex d̄ctu ſunt diſpiciam⁹. Itēque ex d̄ctu quattuor ſūt ſpecies aut eiz re ſubſt̄ aut verbis aut l̄ſis aut cōſenſu. de quib⁹ ſingul⁹ diſpiciamur.

Sūma diuīſio. i. priā v̄l ſūma. i. breuis ſic. ſ. de iure p̄ſo. i. pun. Eſt ēt q̄nqz maior vt. j. e. ſ. ſi. Diuīſio ē innume-
rabilis materie breuis p̄pō. ⁊ ad multa facit. vt dixim⁹. ſ. i. p̄he-
mio. ſ. penul. Ciuiles obliga-
tiones aliquę ſunt legibus p̄ſtitu-
te: vt. l. acq̄uil. vt. j. ad. l. acq̄uil.
i. pun. Itē de paup̄ie p̄ lege. xii.
tab. vt. ff. ſi quad. pau. ſe. di. l. i.
i. rñ. Itē furti nec māiſeſti. vt. j.
de nox. ſ. ſūt aut. Secus autē d̄
furto nō māiſeſto q̄ illa obligō
ē p̄toria. vt. j. de p̄pe. ⁊ tēp. ac. ſ.
furti quoqz. Alique ſunt obli-
gationes legibus p̄probate. v̄l ſūt
obligōes iure gentiūz ineute. vt
ſ. de iure na. ſ. ius aut. que a iur̄
civili ſunt p̄probate. vt. ff. de iur.
⁊ iur. l. ius autē civile. Obliga-
tiones p̄torie ſunt a p̄torie p̄ſtitu-
te. vt obligō ex furto māiſeſto.
vt. j. de p̄pe. ⁊ tē. ac. ſ. i. Itē ex
rapina ⁊ v̄biqz p̄tor. aliquaꝝ
obligationē iducit. vt p̄ p̄ miltoſ
titulos. vt. ff. de iuſti. ⁊ iur. l. ius
aut civile. ſ. p̄torū. De obli-

gationibus ex d̄ctu tractat̄ v̄lqz
ad ti. de ob. ex quaſi cō. Quaſi
cōtractu. vt. j. de ob. ex quaſi cō-
tractu. duo vero ſeq̄ntes tituli. ſ.
p̄ quas p̄ nō. acq̄. ⁊ q. mo. tol.
ob. ſunt cōes. De obli. ex ma-
leficio tractat̄. j. de ob. ex male-
v̄lqz ad titulum de obli. ex quaſi
mal.

De his que ex quaſi malefi-
cio. j. d̄ obli. ex quaſi male. ⁊ ſub
audi aut ex variis figuris cārum
vt. ff. de ac. ⁊ ob. l. i. i. pun.

Obligatio p̄pue ontur ex cō-
tractu quando ex tali contractu
hinc inde ontur obligatio improp̄ie
quo ad allos. vt. ff. de verb.
ſigni. l. labeo ſic. ⁊. ff. ſi cer. pe. l.
certi conditio. in p̄nci. ⁊ de of.
procon. l. ii.

Differentia eſt inter actionē
⁊ obligationē ⁊ contractū. quia
contractus eſt verborum conce-
ptio vel conſenſus. vt patet. ff. de
ver. obliga. l. ſtipulationes. ſ. ſti-
pulatio. ⁊ ſa. ff. de cura ſu. l. cōſi-
lio. in ſi. Obligatio eſt que inde
nascitur. vt ar. ff. ſi cer. pe. l. ii. cir-
ca ſi. Actio eſt que poſtea inſur-
git. Et ſic nullum eſt alterum. vt
ff. de procura. l. licet. ſ. ea. ⁊. j. ti.
ii. in p̄nci. ⁊ hec duo ſunt iuris.
vt in diſſinitionibus patet.

Quib⁹ modis re cōtra ob.

Itē proſequitur p̄mū mē-
brum proxime diuīſionis.

Etra^{hif.} ligatio ex
mutuo p^{hif} re. et i^{hif}
reb⁹ que p^odere n^{ue}/
ro vel m^esurā cōsistūt. Et vⁱ mu
tuū q^z d^o meo tuū fit. h. d.

Add. nō q^z aliquē obligōnes
principalr dicūt p^{hif} et oziri ex re
vel pp^o rē. Itē nō q^z i^{hif} his que re/
cipiūt functionē in genere suo cō
sistit mutuū. 2 cor. l. ii. ff. si certū
pe. Itē nō q^z si mutuo. x. corbes
frumenti vel decem ducatos nō
est intentionis mee vt idē red da
tur. sed aliud eque bonū frumen
tū vel alii decē ducati. vt. d. l. ii.
ff. e. Itē nō q^z ex mutuo trāsserē
vⁱuiz rei mutuate Itē nō q^z mu
tuū ē q^z fit d^o meo tuū. q^z veruz
ē i^{hif} mutuo naturali nō at i^{hif} cili. vt
l. i. p^octib⁹. C. d. nō nu. pe. Et aliō
ē mutuū naturale et aliud cile. vt
nō. gl. et Bar. i. l. ii. §. pe. ff. si cer
tuz pe. Itē nō ex p^octu mutuū na
sci p^oditionē. que at p^oditio fit vⁱ/
cū cū gl. Add. nō p^o intellectu se/
quē gl. q^z p^octoū aliud ē nudū
et ē h^z bar. i. l. i. iuzgētū. §. igit. ff.
d^o pac. ē igit illud q^z stat in puris
et meris finib⁹ cōuentōis. vt q^z
p^omitto tibi certū acceptāti et p^osen
tienti nō t^z p^ocessit iterrogatio.
vt. l. i. C. d^o vⁱsur. vel si p^ocessit in/
terrogatio. r^zideo d^o nutu. vt. l. i.
ff. d^o vⁱ ob. Et istō p^octu nullum
vestit⁹ p^olib⁹ mōis vt i^{hif} gl. seq.

El. In p^omis nō vestit⁹ pa
cū illō q^z ē nudū. vi. mo
dis. vⁱz re vt hic. vⁱbis vt. j. ti. i.

Lⁱis. vt. j. d^o lit. obli. Lⁱōsensu.
vt. j. de ob. ex cō. Lⁱoherētia p^o/
ct⁹. vt si iuxta p^octu apponat ali/
q^z pactū aū vel p^o. vt. C. d^o pac.
l. petēs. et ff. de pac. l. iuzgētū. §.
quimo. Ad iteruētu rei vt i^{hif} p^octu/
b⁹ inoiat ex quibus nascit actio
demū re sequuta. vt. C. de re. p/
mu. ex placito. Et differt istō ve
stimētū a p^orio. q^z i^{hif} p^orio statī oūf
actio ex p^octu. nam tacite agit vt
reddat mutuū vel p^omodatū. vt
ff. si cer. pe. l. cū quid. h^z i^{hif} alia vⁱ/
dū postea. l. q^z res tradit. vt. C.
d^o pac. l. petēs. et. C. d^o re. p^omu. l.
ex placito. Et adde duos alios
modos. vt nō. i. d. §. quimo. et
q^z h^zq^z vestit⁹ legis auxilio q^z est
quod nudū pactū actionē parit.
vt i^{hif} donatōe. vt. ff. d^o pac. l. lⁱima
Itē rei p^oncipis vt i^{hif} pollicitatōe
rei scā rei publice. vt. ff. de polli/
ci. l. i.

Ad mutuū cōsistit i^{hif} his reb^z
quas numerādo. s. pecuniā. aut
metiēdo vt vinū oleū vel frumē
tū damus vt accipiētū fiant. et
lⁱz velim dare lib^z ad pondus
nō t^z h^z erit mutuū q^z p^osiderat cō
suetudo et aptitudo et nā rei tal.
fic. ff. e. l. ii. §. i. Itē si do pecuniā
in sacculo vt spēm. s. sigillatā nō
ē mutuū. q^z actus in mutuo siml⁹
exigit. s. numeratio. vt. ff. de le.
i. l. plane. §. i. Aut appēdēdo
i. p^oderando vt auro argento et
ere. Incidēter q^z h^zq^z reddunt
eodem res. q^z s. nō indiget eis. vt
ar. ff. si cer. de. l. am pecuniā. d^o

cū accepit eius dē esse ppositi vt aliud reddat. ff. si cer. pe. l. ii. in pan. Tacite sp̄ presumit agi vt res sit eiusdē qualitatis. i. bonitatis. vt. ff. si cer. pe. l. cū qd. §. ii.

Adutuū cōponit ex integro et corrupto vt hic. 2. ff. si cer. pe. l. ii. §. appellata. Et nō q̄ l3 deseruire nomini. qz noīa debēt eē cōsona rebus. vt. §. de dona. §. ē et aliud. Et nō mutuū reconcilia-ri tribus modis. vt nō. ff. si cer. pe. l. ii. §. ii.

Add. vic fm Bar. i. d. l. ii. §. appellata. si cer. pe. quod ē quoddam mutuū mere ciuile. et istud reconciliaf cursu biēni. vt. l. in p̄ctibus. C. de nō nu. pe. Quod daz ē mutuū ciuile n̄ mere. s3 cui natura cooperat et illud reconciliaf stipulatōe. siue pcedat siue sequat. vt. l. quāuis. C. si certuz pe. Qd daz ē mutuū mere naturale. et in isto requirit q̄ dñm transferat in accipientem vt hic. alias non est mutuū statz. S3 ex postfacto pōt reconciliari multis mōis de quo vide hic p ang.

Ex mutuo oriū cōditio. s. certi. s. sp̄alis que d mutuō dat que appellat a quibuscūqz. si cer. pe. vt. ff. de triti. l. i. Sed dic q̄ cōditio certi ex mutuo dīcat. Est et alia generalis que dat ex oī p̄ctu ex quo certū penf. vt. ff. de l. cer. ti/conditio in pan. S3 nunqd ad interessē dat certi p̄ditio. quidam dicūt q̄ nō. vt. ff. si quis in uis vo. nō ic. l. si. Nos dicim⁹ q̄

fic. Et q̄ deā. l. dī incerti p̄ditio dic. i. certi p̄ditio que dat ad intercessē qd ē incertū. Et ē rō qz l3 prima facie sit incertū. certificaf tñ per indicem vt. j. de act. §. curare. secus si ad factū. qz in snia n̄ certificaf quātitas. ff. de ver. ob. vbi at. §. qui id qd. 2. ff. de re iu. l. si quis ab aliō. §. si.

Is quoqz Si soluit n̄ debitū per errorē re p̄bit obligatio sicut ex mutuo. Pupillus tñ sine tutoris auctē nō obligaf. b. d.

Add. nō q̄ ad p̄ditionē indebiti requirit q̄ p errorē. al si scienter solutū fuerit nō pōt p̄dici. vt l. i. ff. d cōdi. inde. Et p p̄is mediū pcludēdi in ipsa ē. qz p errorē solui credēs me teneri d quo p Bar. i. l. interdū. ff. d p̄di. ide. Itē nō q̄ sicut mutuātū dat p̄ditio ad repetēdū ita ēt solutū indebitū p errorē et c. Itē nota q̄ pupillus recipiēs pecuniā alienā indebite sine tutoris auctē nō tenet p̄di. indebite. Itē nō q̄ p̄ditio indebiti nō ē pprie ex p̄ctu. qz i tentio agentū ē attendēda. vt. l. nō oēs. ff. si cer. pe. s3 mērio soluentis indebitū nō sunt obligari nec alterū sibi obligare. nec obligationē aliquā fabricare. s3 obligationē iaz factā fuisse existabat dissoluere. Itē nō q̄ aliud ē p̄here aliud distrahere. fa. l. si tutor. C. de in integ. rest. mi. cū gl. Et nō. glo. in. l. i. §. i. ff. de tu. et ra. dis.

Si. In hac conditōe idebiti re
quiri q̄ soluerit perro
rē aliud si ex certa scia. vt. ff. d. cō
di. inde. l. indebitum. 2. ff. d. reg.
iur. si per errorem. 2. C. de iur. 2. fac.
igno. cū q̄s. 2. s. dixi.

Conditio actō. i. conditio idebi
ti que dat̄ pp̄ idebita soluta. si fa
cta sint accipiētis. vt. ff. c. l. inde/
biti. §. i. al. nulla conditio dat̄ nisi
dñum sit translatum. vt. ff. usu
fru. quem ca. l. si. 2. j. de act. §. sic
itaq̄. 2. §. appellamus. Item ad
augmenta naturalia. vt. ff. c. l. in
debiti non ad ciuilia. vt. C. ea. l.
i. 2. in quantum locupletior est ac
cipiens si bona fide percepit. vt
ff. c. l. si non sortem. §. libertus.
als si sciens acceperit in totū. vt.
ff. eo. l. in summa. §. si suum. 2. qñz
furti. vt. ff. de condi. fur. l. quo/
nam. dic vt ibi.

Ad ditio. Scdm̄ Barto. in
dicta. l. quoniam. 2. in. l. falsus. in
prin. ff. de fur. hoc est verum qñ
talīs vadit ad debitorē simulās
se creditorē 2. exigit. al. non te/
netur furti. indebitū anteq̄ actō
pponatur. sed debz̄ intelligi cūz
effectū sūlz̄ antequam condēne/
tur reus.

Conditio indebiti cessat i. ali
quibus casibus. vt si soluit̄ ex cā
que inficiando. i. negando crescit
vt. C. ea. l. ea que. Itē ex cā pie/
tatis. vt. ff. eo. cū his. §. si nulli⁹
Itē transactōe. vt. ff. e. l. in sum/
ma. Item ex cā rei iudicate. vt.
C. e. l. i. Itē in cā scie. vt. ff. e. l. i.

2. hic dī. Itē iur. vt infra de ac. si
postulante. 2. als vt nō. j. d. obli.
ex quasi dē. §. si.

Si pupillo solueris indebitū
ex errore credēs te teneri nō po/
teris 2. pupillum agere qdi. inde
biti ex mutuo. s. ista obligō non
v̄ ex cōdi. descendere quia soluit
pupillo per errorem.

Add. dic ēt si ad cū aliquid p
uenit fm̄ glo. in. l. i. in fi. ff. de
noua. qd̄ intellige q̄ non teneē
actione ex eo p̄ctu. s. qdi. sine cā
vel ad exhibendū vt. l. in. i. prin.
2. ibi nō. ff. qmo.

Pupillus nō magis tenetur
qdi. indebitū q̄ ex mutuo variōe
qz nō teneē nisi si factus locuple
tior. Pupillus ergo qualiter
teneē ex mutuo distingue aut est
infans minor. xii. ānis. 2. tūc nul/
lo modo teneē. vt. ff. eo. l. q̄ pu/
pillus. 2. ff. de ac. 2. ob. l. pupillus
aut maior infante. 2. tunc si tuto
ri promittat nullo iure debetur.
vt. ff. de auc. tu. pupillus. Si alii
pmittat 2. sine tutore naturaliter
tantum teneē. vt. ff. de noua. l. i.
Si cū tutore tunc ciuili 2. natu/
ralit̄ obligat̄ s. resituit̄. vt. ff. d.
auc. tu. l. impuberes. 2. C. si tu. l.
cura. iter. per totum. Et in adul
to hñte curatorē idē qd̄ in pupil
lo vt. C. de in integ. resti. m. l. si
curatorē. Aliter si curatorē non
h̄z ciuili 2. naturalit̄ teneē sed re
stituit̄. Et hec oia sunt vera nisi
sit factus locupletior. vel quia sit
salua pecunia v̄l in aliam rē ver/

sa vt. ff. de solu. l. i pupillo. tunc
eum tenet et ciuilitur et naturalit
cum effectu. vt. ff. eo. l. naturalit.
§. fi. 2. l. seq. 2. ff. 2mo. l. iii. Idem
ergo eisdem modis de debito te
nent vt hic dicit. Et nota simili
tudinem inter mutuuz et indebi
tum quod valz ad multa vt. ff. e.
l. indebito. §. i. 2. infra vbi recon
ciliat indebitum eisdem modis
quibus mutuuz.

Item species obligois. s. que ori
tur ex solutioe indebiti non orit
ex actu. sed ex quasi actu vt. j. de
ob. ex quasi de. §. itemis. Aliqd
tn tacite geritur ppter quod est
positus hic casus inter obligatio
nes re. 2. ex actu vt. ff. eo. si uarca
i. rnsio. 2. ff. 2mo. l. si is qui. §. vl.

Item is cui. Qui recipit
comodatū obligatur
re. 2. differt a mutuo qz incōmo
dato nō trāsserē dōmū nec te
netur de casu fortuito nisi culpa
eius pcedat casum. 2. hoc si gra
tis cōcedit. alias si cum mercede
eēt locatio vs. b. d.

Ad ditio. Nota ibi vtrū da
tur qz tātum est dare ad vtendūz
quantum comodare. qz actus cō
modati pbitur re. Itē nō qz ille
qui accepit rem vtrādam tenetur
comodati actōe que est bonafidei
vt. j. de act. §. actionum. Itē nō
qz licz accipiens indebitum equi
paratur accipienti mutuū. nō
tamē qui accipit comodatū. qz ex
comodatio nō trāsserē dōmū. 2.
comodarius tenet ad candē rē.

2 in eo statu i quo erat al' nō dice
ret reddita. vt. l. iii. §. reddita. 2
ibi p Bar. ff. 2mo. Itē nō qz ex
mutuo cū dōmū trāsserat. te
net quis de casu fortuito. Item
nō ibi incēdiū qz incēdiū nume
ratur inter casus fortuitos. quod
videet mirum. qz vt plurimū dī
qz in dubio incendiū fit culpa i
habitantū. vt. l. iii. §. i. 2. ibi bar.
2 Bal. ff. de of. pto. iugi. Et for
tuitus casus ē; cui p. prudentiam
humanam prouideri non potest
vt. l. que fortuit. C. de pig. act. 2
quod nō glo. i ver. debet. j. pri.
§. vnde ego intelligo istum t. p. tū
qn ab alio sine culpa imbitantūz
fuit ignis imissus vcl hūit exor
diū ex igne alterius 2 trāstulit se
in rē mihi comodatā. ar. l. si ser
uus suum. §. si fornicarius. 2. §.
pculus. ff. ad. l. aquil. 2. l. si vēdi
ta. ibi qz sine patrista. culpa. ff. de
peri. 2 co. rei ven. Itē nō ibi ex
actam. qz icōmodato quis regulr
tenet o leuissima culpa. 2 ē rō qz
fit solū grā recipiētis. l. i. comoda
to. ff. 2mo. Itēz nō qz quis tene
tur p̄stare maiorē diligētiā v alic
nis rebus qz in suis. qz in suis cul
pa in alienis dānat vt. ff. solu.
matri. l. si cōstante. §. si maritus
Itē nō ibi si modo non ipsh culpa.
quod culpa precedens casum
facit quem teneri de casu qui a
lias non teneretur. 2 co. l. si ve
hēda. §. ii. ff. ad. l. ro. de iac. Itē
nō ibi domi. qz vtrū re comoda
t

ra i aliū vsuz vel i alio loco q̄ cō
cessa fuerit dicif eē in culpa, ⁊ sic
tenef de casu. Itēz nō q̄ qñ ꝓce
dit res ad vsuz ⁊ aliqua merces
ob hoc ꝓstat dī ꝓtract⁹ locatio/
nis. Qd ē verū si merces sit i pe
cunia numerata. al. eēt ꝓct⁹ ino/
minatus. vt ē tex. valde nō. ⁊ ibi
Bar. i. l. i. §. itē si qs seruū. ff. d
po. l. nālis. §. ii. ff. de ꝓ. ver.

Bl. In cōmodato qs tenef
reddere eādē rē. nō dete
riorē al. nō vī reddita. imo tene/
tur ad itereffe. vt. ff. ꝓmo. l. iiii. §.
si res. Idic nō. triplex ē mu/
tuū. s. natural e tñ. qñ sit nume/
ratio sine stipulatiōe de soluēdo
Ciuile tñ qz stipulatio iternenit
d soluēdo sñ nūeratōe. Ciuile ⁊
nāle qñ nūeratio ⁊ sūplō intēuēt
ff. si cer. pe. l. ii. Itē deficit mutu
um rōe rei. vt i fure. vt. ff. e. l. ii.
§. mutui. ⁊ §. appellata. Et rōne
ꝓsone. vt. ff. si cer. pe. l. si furiosi.
Et rōe dissensus. vt. ff. si cer. pe.
l. quāuis vsucapiōe ad istar āno/
ne. aliene pecunie datē i votē. vt
ff. de iur. do. l. penulus.

Si fortuito casu amiserit qd
accepit veluti incendio ruina nau/
fragio at latronū hostiū ne icur/
su. Nota hic fortuitos casus me/
li⁹ q̄ in aliqua lege. Sic enume/
rant aliq casus. C. de pig. ac. l. q̄
fortuitis. Qui recipit ꝓmo/
dātū tenef ad exactā. imo exactis
simā diligētiā. ⁊ sic ponit hic po
situius ꝓ suplatiūo. Et dissigue
qz interdū solus dolus venit i cō

modato. vt si ꝓmodo vxori mee.
vt cōpota veniat ad me vt. ff. e. si
vt certo. §. nūc videndū. §. inter/
dū. qñqz dolus ⁊ culpa ei⁹ leuis.
vt si cōmodo tibi ciphū. vt cōes
amici iutenf ad cenā. vt. ff. e. i re
bus. §. hoc ita. Interdum leuissi
ma. ⁊ hoc gñaliter vt hic. Inter/
dū casus vt si culpa ꝓcedit casum
vt hic sequit. ⁊ ff. e. l. i rebus. §.
alioquin. Cōmodatus ē si de
di tibi rē meā vt vtaria. nec inde
accepi mercedē. al. erit locatum.
Biatuū ei⁹ vꝫ ē cōmodatū. iō
teneris ad exactissimā diligētiā.
sic. j. loca. §. i. sic. j. mā. §. si.

Ad di. nō. qz si quis sua spōte
⁊ nō ad ꝓsulationē alteri⁹ quis
facit ꝓmodatū. qz cōmodatarius
non tenef nisi de dolo. vt. d. l. si
vt certo. §. interdū. Et iō tu sis
cautus quādo vis agere ad culpā
vt narres qualiter petiit a te. vt
cōmodares sibi librum tuū. ⁊ qz
ad eius instantiam cōmodasti rē.
al. autem non ꝓsses eum de so/
la culpa cōuenire quod est singu/
lare. In dubio autē si aliud non
apparet. ꝓsumit qz rogati cōmo
datarii. vt. l. in ꝓmodatum. ff. cō
mo. Ita dicit Barto. i dicto. §.
interdum.

Preterea et is.

Depositaris obligatur re. ⁊ te
nef de do. h. d.

Ad ditio. Nota qz deposita/
rius tenetur actione depolm ad
restituendum eandem rem. quaz

ex deposito accep. quia indepositum non fuit dominium nec possessio translata. vt. l. officium in fi. ff. de rei ven. 2. l. 13. §. 1. ff. de po. Item nota ibi ex dolo solo q' depositarius tenet de dolo tantum. Glo. supplet 2 lata culpa. vt. l. q' nerna. ff. de positi. Ex quo nō q' l3 lex taxatiue loquat' tñ extenditur ad casum simile vt nō. i. l. ob es. C. de predi. mi. 2 Bar. late in. l. si cōstante in prin. in. ix. §. uo. ff. so. ma. Mō q' depositarius nō tenet de culpa leui nec leuissima. Ex quo sequit' q' etiā si cū leui res deposita furto pereat non tenet. Mō q' mala electio ē in culpa 2 male eligens de se conqueri d3. vt. l. cū mādato. ff. de mino.

Glo. Res deponit' qñ custo/ dienda daf' vt. ff. e. dpo. l. i. Mō in deposito soluz dolum venire vt hic. 2. ff. de po. l. i. §. illud. Item lata culpa que pro dolo accipit. vt. ff. e. l. q' nerna. quādoq' leuissima. vt si hoc fuerit pactum vt. ff. e. l. i. §. sepe. Itē si fuit in culpa q' portauit rē depositam per locum periculosum vt. ff. eo. l. in rebus. §. i. 2. l. si vt certo. §. interdum. Item mora facta in restōne. vt. ff. eo. si i asia. §. si. 2 hic similit' tenet de casu.

Qui negligenti rem amico custodiendam tradidit sue facilitati imputare debz. Glo. sic. j. p. so. §. si. 2. ff. de mino. l. cum mādato. §. si.

Glo. Nota dñaz cē iter dolum lata culpā leuez 2 leuissimam. Solus est qñ ē machinatio studiosa. vt. ff. de dolo. l. i. §. ii.

Add. dic cū imutatioe veritatē vt in auct. de fi. instru. in principi. Lata culpa ē nō itelligere quod oēs itelligunt. vt. ff. de ver. sig. l. late. Leuis culpa est desidia 2 negligentia vt hic. Leuissima vt si quodq' mō potuit puidere 2 non puidit. vnde furtū fieri nō pōt sine leuissima culpa vt. ff. p. so. l. cū duobus. vel incendiū nasci l3 nō noceat inculpabilibus. vt. ff. de of. pfe. vi. l. in. §. i. 2. ff. de pi. 2 co. rei ven. l. si vedita.

Add. dic ista glo. allegat' qd qñ quis tenetur de leui culpa vt ē cōductor. nō tenet de incendio q' ibi tenet de leuissima culpa. l3 ista glo. expresse reprobaf' p. l. creditor. C. de pigno. 2. d. l. si vedita. 2 per. l. qui insulam. §. si. ff. lo ca. vbi loquit' in creditorib' quo ad pignus. 2 de conductore 2 emproze qui tenent de incendio dic p doc. in dictis locis. imo glo. in l. cum duobus. §. dāna. ff. p. so. dicit cōtrariū. q' dicit q' furtū 2 sic incendiū nō fit sine culpa salte leuissima. 2 sic potest ēt fieri cū culpa leui. 2 fieri presumit'. 2 illā glo. approbat ibi Bal. 2 istā reprobaf'. quod nō. q' de facto habui ferrarie. Ang.

Add. 2 aduertat q' depositū est valde fauorabile. in tñ q' h3

executionē paratā. vt snia. vt. l. pe. 7 ibi Bar. C. depo. 7 i auct. de positi pcedit fimarie. Et i de pōitro nō pōt opponi exēplo do mini. 7 oia ista tria pbanē i. l. fi. C. depo. 7 ibi bar. qđ nō.

Creditor. Creditor ex pignore recepto obligatur re. 7 tenet solū de leui culpa. h. d.

Add. nō q pignoris obligō p̄h̄t re. Nō q creditor qui recipit pignus tenet pignoratitia actiōe ad restituēdum eādem rem quā recipit satisfcō sibi de credito vt. l. fi. rē. §. oēs. ff. de pig. ac. Nō q pignus dicit p̄hi ita grā debitoris sicut creditoris. s. vt citius possit reperire pecuniā i mutuo. Et iō dicit glo. q nō valet pactū vt nō liceat pignus vendere qz hoc eēt nociuū debitorib⁹ qui nō reperirēt mutuantēs. ita dicit glo. i. l. fi. quenerit. ff. d. pig. ac. Nō regulā q quod dētus celebrat grā vtriusqz q venit culpa leuis tantū. 2cor. l. fi. vt certo §. nunc videndū. ff. 2mo. Nō q casus fortuitus spectat ad debito rem. 2cor. l. que fortuitū. C. d. pi. ac. cū ibi nō.

Bl. Creditorē hic accipe ex oī cā vt in auct. d. fideius. §. fi. 7. ff. de verbo. sig. l. fi. cui.

Creditor qui pignus accipit re obligat. Nō q caute ponit accipit alr nō dī re obligari. S3 pignus creditori 7 nuda cōuentiōe tenet vt. ff. de pig. ac. l. i. 7 hypo

thecaria sibi nascitur ad pignus illud persequendum infra de ac. §. itē suana.

Actio pignoratitia nascit de/ mum soluta pecunia vel alias satisfcō vt. ff. de pig. ac. l. fi. rem. §. omnis. Sic in actione tutelae que demū finita tutela nascit vt. ff. d. tu. 7 ra. dis. §. fi. tutor. §. fi. 7. l. se quen. l3 quidam dicant prius eaz nasci sed non intentari vt nō i dicto. §. ois.

Add. dic pignoratitia non tātum nascit ex solutiōe crediti sed ex dētū dudum imito vt dicā i. §. itē suana.

Bl. Itē nō q exactā pprie ponit nō p suplatiuo vt supra. e. §. at is. nō enim tenet d. leuissima. ff. de pig. ac. l. fi. cōuen/ rit. §. venit 2. l. se.

Creditor nō tenet de casu fortuito. 7 illū casuz d3 pbare creditor puta se casu amisisse vt. C. de pig. ac. l. fi. creditor. Itē debitor probabit dolum vel culpam creditorem cōmisisse vt. ff. de probatio. l. quotiens. §. qui dolo. 2. l. qui excep.

Add. nō hanc glo. que semp allegat q allegans casum d3 probare 7 alleganti dolum vel culpā incumbit onus illud probandi. 7 aduerfas fm Bar. 7 doc. 7 glo. in. l. si quis ex argentarius. §. fi. ff. de eden. An creditor debeat pbare sine culpa sui pdidisse qz aut ē casus qui pmitti pōt sine sui culpa vt ē iursum postū 7 itē satis

ē q̄ p̄bet casū Aut inest culpa vt
in incendio vt dixi. s. e. s. item is
cui tūc opus ē q̄ p̄bet se p̄didit
se in tali incendio sine sui culpa.
si autē debitor vult dicere q̄ do
lo vel culpa sui dedit cām dz p̄ba
re vt. l. quonēs. s. qui vol. ff. d. p̄
ba. Add. nō q̄ quocūqz sit sa
tisfactum creditori d̄ suo credito
dāf pignoratitia. vt. d. s. ois. in
l. si rem. d. pig. ac. 2 ibi gl. 7 bar.
7 l. nec creditores. 7 ibi doc. C. d.
pig. ac. Vel si creditor tantū de
fructibus ex pignore recepit qd̄
sit in totū satisfactū creditori de
sua sorte iuxta. l. ii. 7 pe. C. de pi
gno. ac. 7 l. i. C. de remis. pig. vl̄
si satisfactū nō ē oportz q̄ offera
tur creditū 7 si non recipit q̄ de
ponat 7 cōsignet vt. d. l. credi
tores.

De verborz obligatōib⁹.

Add. Dictū ē qualiter re p̄hi
tur obligō. restat videre qualiter
verbis. 7 de hoc tractabit in oī
bus titulis vsqz ad titulū de līa
rum oblig.

v Verbis. Ex sti
pula

tōe p̄hi verbis obli
gatio ex qua orit̄ cer
ti conditio. si ē certū i stipulatōe
deductū. alias actio ex stipulatu.
h. d.

Add. nō q̄ i vboz obligatōe re
qr̄ p̄ sūa ipi⁹ obligōis vba iter
uenire. vt hic. 7 l. i. i p̄i. ff. e. sic i

obligōe q̄ p̄hi re reqr̄ res p̄
sūa 7 sūdamēto obligōis vt. s. r.
i. i p̄i. 7 p̄ to. nō q̄ i obligōe vbo
rū reqr̄ d̄ necessitate q̄ iterro
gatio p̄cedat 7 r̄n̄io sequat̄. nō
q̄ datio 7 factū vnūqzqz pōt in
stipulatōe deduci. 7 ex stipulone
oritur due actōes vt. s.

Stipulatio ex sūa hz
iterrogōez 7 r̄n̄ionē.
al̄ at̄ viciat̄. ita ēt t̄z bar. i. l. i. in
p̄i. ff. e. Add. 7 aduerte q̄ op⁹
ē vtroqz loquēte 7 f̄monis effica
ciaz itelligēte. vt. d. l. i. i pan. fal
lit i casibus i quib⁹ lex p̄sumit sti
pulatōnē vt. l. nō alit̄. ff. d̄ adop.
7 l. i. in. s. i. C. de rei vx. ac. 7 ex
cursu t̄pis. vt nō. in. l. cū de in rē
verso. ff. de vsur. 7 in. l. si finita.
s. eleganter. ff. de dā. infec. 7 i. l.
cū ostendimus. s. i. ff. d̄ fide. tu. sed
ibi pp̄ plura vt ibi nō. bar. d̄ quo
vide. j. de ac. s. fuerat circa p̄ic.

Certum ē qñ appet qd̄ quale
7 quātū sit i obligoe. vt. ff. e. l. sti
pulationū. 7 l. sc.

Stipulatio est verborū conce
ptio qua aliquid dare vel facere
p̄mittimus vt. ff. e. l. v. s. stipula
tio.

Ex stipulatione certa orit̄ cō
ditio. s. certi generalis. d̄ qua dic
vt. s. ti. i. diximus circa prim. itē
2 d̄itio triticaria locum habz. vbi
petimus certum vel incertum ni
si petat̄ pecunia numerata. vt. ff.
de tritica. l. i. Si autem est in
certū. qd̄ mihi d̄betur n̄ ex stipu

latiōe. s3 ex alio p̄ctu agiū q̄ditōe
icertū. nā dico q̄ ē p̄p̄u nomen
actiōis. vt. ff. de q̄di. ide. l. s3 7 si
me. §. i. vbi de hoc nō. Si p/
mitto aliud i gñe nō valet quod
agiū. qz dādo mustaz liberarer.
Opz ergo q̄ aliqua certitudo sit
ibi vt hō vel equ⁹ q̄ cerq̄ finibus
cōtineat al. nō valet. vt. ff. eo. l.
ita stipulati. 2. ff. de iure do. l. cu3
post. §. gener. Addi. Dic cō
cor. gl. i. l. legato gnālū. ff. del. i.
2. l. l. ita stipulatus. ff. de ver. ob.
Fallit i trib⁹ casib⁹ vbi dispō i/
ter viuos vel i vltia voluntate i/
certa valet. Et i vore. l. cū post
§. gener. ff. de iure do. Et i lega
to p̄ refectiōe vie publice. vt. l.
qdā testō. ff. de le. ii. Et i legato
alimētōrū. l. si cui anū. ff. de an.
le. de quo late p̄ Bar. i. d. l. ita
stipulatus circa pū. i ver. quar/
to oppo. Stipulū apud vete
res firmū appellabat forte veseē
dens a stipite. Nā olim baculuz
vel supē palee dabat vn⁹ alteri. s.
p̄firmatione p̄ctus p̄ iustitū
vt hodie fit in marchia. S3 in lō
bardia bibunt. Et alibi p̄ man/
tellū iustitū. sic. ff. d̄ pac. l. i. §. i.

In hac re. Oliz requi
rebat qdā
solēnitās verborū i stipulatione
que hodie sublata ē. nec refert ex
q̄ lingua fiat interrogatio 7 rñsio
dūmodo se itelligant. h. d.

Additio. nota q̄ vnus theo/
tomicus pōt interrogatiōez facere
intelligenti illud ideoma. 7 sibi

agruent dicit rñderi si rñdeat
latine 7 ecōtra. Nā q̄ magis mē
tē 7 itellectuz obem⁹ q̄siderare q̄
vba. cōcor. l. cū virū. C. d̄ fideic.

El. Solēnitās verborū olim
req̄sire vba habē i textu
S3 hodie vnū ex his vel ēt aliō
dūmō aptū sufficit. vt. j. e. §. sed
hec. q̄ p̄nuari d3 cū isto. §. Al
olim p̄ fidē fiebat rñsio hodie ēt
p̄ aliud. Improprie ēt p̄mit/
tēs d̄ stipulari qz hic dicit vter/
q3 stipulatiū. 2. ff. de q̄di. inde. l.
si nō sortē. §. si decē. Lōstō leo
nina de qua hic h̄. C. de ḡtra. 7
cō. stip. l. oēs. Sēsum 7 q̄so/
nantē itellectū ab vtraz pte so/
lū d̄siderat. l3 quibuscūq3 verbis
exp̄ssum ē. El. 7 icōtinēti vt. ff.
e. l. i. i p̄ri. 2. §. q̄ p̄is. 2. §. si quis
iter. l3 verba inutilia fuerit iserta
vt. ff. e. l. q̄ ex̄trisc⁹. Al. si dice/
remus verba exp̄ssa nō exigi. nō
differret ab his p̄ctib⁹ qui re p̄/
hūc. vt. j. de ob. ex. cō. i p̄cip.

Stipulatio d3 fieri verbis abi/
libus. si eim dicā a volēs rep̄nta
re p̄mittē. tu dicās b 7 velis rep̄/
sentare p̄mitto nō valet. vt. ff. d̄
q̄sti. pe. l. q̄ abt. §. si. 2. l. seq. 2. ff.
de mu. 7 ho. l. vt gradatim. §. 7
si lege.

Omnis stipula
tio. Stipulatio vbi ē pura statiz
pōt peti. si vero ē i die nō pōt pe
ti nisi p̄tereat tota illa dies. h. d.

Addi. Nā q̄ triplicis modi
7 triplicis materie pōt ēē stipula

rio. naz aut ē pura ⁊ simplex aut dilata i diē. vel ex die oīno exti- tura. aut sub qdr. q̄ depēdet a fu- turo enētu. ⁊ pōt tēdere ad cē vl' nō esse. vt. l. cūz ad pñs. ff. si cer. pe. Mō q̄ ex pmissiōe simpli- ci ⁊ pura. nō tm nata ē nata obli- gatio. s; ēt petitio qđ itellige vt i glo. Mō q̄ qñ dies apponi ē so- lutioni dī obligatō i diē ⁊ in tali stipulatiōe statim nota est obligō s; petitio differē i diē. vñ l; pos- sit agere añ diē. tñ repelleret ex- ceptiōe. ita tex. i. l. i. ff. qñ di. vsuf. l. c. ce. Mō q̄ i dubio dies scilicet bitio nis fiēde vñ apponi i fauorē debi- toris. ⁊ ēt vltima dies tota cedit dōbitōrē vt hic ⁊ l. cū qui. al. icip. iabolonus de an. le. ⁊ ibi Bar.

Glo. Confessz. i. statim. vt ff. e. l. cū qui ita. §. si. Et hoc nisi rōe loqui sit i diem vt j. e. §. loca. vel rōe rei que ad- huc non ē in rerū nā. vt. j. de ex- cep. §. añ penul. ⁊. ff. e. interdū. i. pñ. ⁊. ff. de qdr. ⁊ de l. i. §. si.

Mō ē sic prauē itelligēdū ver- bū qf. stiz. vt veniat statiz cū sac- co parat. Sz aliqđ spaciū puta x. dierū dādū ē. vt. j. de muti. sti- pu. §. penul. ⁊ si. ⁊. ff. de cōsti. pe. l. pmissor. Sic ēt fere vbiq; cō- suetudo itēpretat. vt ifra deez dies sñt pcepta a potestatibus q̄ ē bona legū itēpres. vt. ff. de. ll. l. si de itēptatōe. Stipulatio ē actus ciuilis. vt. j. de auct. §. de qstituta. ⁊ pōt fieri in diem ⁊ sub qdr. ⁊ l; videat p̄ illā regulā in

ris que dicit q̄ actus legitimi si recipiūt diē nec qditionē tñ illa regula solū locū hz i. suis nume- ratis casibus. ⁊ iste actus ibi non numerat ergo rē. Add. Mō q̄ illa regula actus legitimi qz est in singulari. ⁊ p̄ regulā cōem. l. q̄ ois actus pōt fieri in diē ⁊ sub qdr. vt hic. nō recipit extēsiōē. ⁊ sic vbi lex nō distiguit nec nos vt. l. ius singulare. ff. de. ll. ⁊. l. si quis seruū. §. non dixit. ff. de ac- qui. here. Cū sit stipulatio l; mō decē aureos primis chalēdis marci da respōdes. ibi primis su- perflue ponit. ff. e. l. cū qui cha- ē- dis. i. pñ. q. d. l; non poneret tñ intelligeret de primis.

Stipulatio pōt fieri i diem. aliud si ad diē. nā tunc solū vsq; ad illū diē tenet ⁊ nō plus. vt. ff. de ac. ⁊ ob. l. obligationū fere. §. i. Et dic q̄ idem est dicere ex die qđ in diē. vt. d. l. obligationū. in prin. ⁊ hic. Add. dic q̄ imo ēt post diez tenet. l; obster exceptio vt ibi. qz dies non est modus in- ducende vel tollēde obligōnis vt ibi. ⁊ fa. l. cū q ita. §. qui ita. ff. d. ver. obli. Et ē multū vtile scire an quis sit liberat⁹ ipso iure. an ope exceptionis. qz si ipso iure. etiā l; in pcessu p partē nō oppo- nat. tñ sufficit q̄ i allegōnib⁹ an vici dicat. secus si ēt obligatus. l; haberet exceptionē. qz oq q̄ in pcessu p partē opponat. Ita vi- cit Bar. in. l. exceptionē. §. qui ita. C. de pba. ⁊ nō. glo. ⁊ Bar.

in. l. si vnus. §. pact. ff. de pac. in
ver. scdo nō. an pactuz rē. 7 bar.
i. l. lecta. ff. si cer. pe. i ver. qd est
hoc dictū pactū. 7 nō. gl. i. l. vbi
pactū. C. de trāsac. que singulari
ter nō. Id qd i die stipulamur
statim quidē debet. s3 peti pmiss/
quā dies venerit nō pōt. Et nec
eo quidē ipso die i quē stipulatio
facta ē peti pōt. sed tot⁹ is dies ar
bitrio soluētis tribui d3. neq3 eiz
certū ē. eo die i quē pmissuz ē da
tū nō eē pmiss⁹ is pterierit.

Gl. Et si añ diez petierit re/
pellit exceptiōe. vt. j. de
excep. §. pterea. Nec ēt ipso die
peti pōt. nisi ab initio si dicat ho
die dare spōdes quo casu pura ē.
vt. ff. e. l. liber hō. §. decē. S3 tūc
v3 q si ē pura q peti nō pōt āte
decē dies. ita determinat verbū
qfestiz. s. e. §. oēs. 7. d. l. liber hō
§. decē. dicit q eadez die. So. q
ex quo dicit hodie ē exp̄ssa dies
s3 in. §. oēs nō erat exp̄ssa dies.

Ad di. nō singl istā gl. q ali/
qn adiectio istātis tps hodie exe
cutionē nō ipedit. ppter specificā
exp̄ssionē istātis tps. Secus si
simplr dicat dabis qz intelligit pu
re 7 simplr 7 incōtinēti. 7 tñ non
pōt incōtinēti exigere. vt. s. i. pri
ma gl. 7 tñ ppter exp̄ssionē speci
ficā pōt fieri etiā in dicta die exa
ctio s3 sumariū bar. i. d. §. hodie.

Si iudex statuit terminū pem/
proxiū ptib⁹ ad audiēdū sniaz pu
ta i diem iouis vna partū nō ve
niēte eadem die. quero qñ debez

at snia ferri. an die statuta an ve
ro sequēti. Add. Glo. arguit
ad ptes tandē cōcludit. vt. j. veri
or opio ē q d3 ferri eo die i quez
facta ē citatio 7 sufficit q sit ita p
pefero vt certū sit ptez amp. non
posse venire. vt. ff. de verb. ob. l.
cū stipulatus sum mihi vel pculo
7. l. liber hō in fi. Et hec ē verior
opinio. S3 tñ post vespas statim
vel in ipis vespis d3 ferri. vt in
auct. de iudi. §. sedebūt. col. vi. s3
nec i nocte d3 ferri snia. 7 ita pau
lo post excessum vespas d3 iudi
care. Adde nō 7 signa istā gl.
q i vltima hora pempt omi debz
ferri snia. Et istā glo. fuit secut⁹
Bart. 7 doc. i. d. l. liber hō. §. i.
ff. eo. Et vide Bar. i. l. fi. ff. qd
vi aut clā. vbi dicit q si tu es cita
tus ad faciēduz aliquē actū i no/
nis q talis actus d3 fieri i illa ho
ra qz si fieret post illā horaz non
valeret qz esset factus pte nō cita
ta qd ē nō. Ad tu intelligas qñ
fieret pte abñte secus si fiat parte
pñte qz quāvis talis act⁹ nō va
let i virtute citationis. valet tamē
virtute pñte ptes qz cū sit pñs n̄
fuit opus citationē. vt nō. Guil. 7
Bar. i. l. i. ff. de in ius vo. 7 bar.
7 doc. i. l. platā. C. de sen.

At si ita. Stipulatio an/
nua quo ad quis
vmet pura 7 ppetua est. sed post
mortē stipulatoris obstat excep/
tio heredi. h. d. Ad di. nō q
obligō ānua dī pura Ad q tps
non ē modus inducēdi neq3 tol/

lendi ipso iure obligoēz. nō q ob
ligatio quo ad viūā facta i fauo/
rē meū nō trāsit i meū heredē in
effectū qz qtra eū dat exceptio.

Sl. Nō q aliud si dixerit an
nuos si dixerit singulis an
nis. aliud si dixerit hoc āno. naz
si dixerit singulis ānis i initio cu
iusqz āni scōdo i fine cōmittit si/
pulatio qz sic ē i legato ita relicto
vt. C. qñ di. le. ce. l. i. nora hoc v.
Almua si debes tūc respicis ca/
put āni. Anno si debes i fine te/
uebris āni. vt dices. j. de iuri. sti.
l. qui hoc āno. Et nō q talis est
vna stipulatio. vt. ff. e. l. stichum.
§. i. sz legata sic relicta sunt plura
vt. ff. de do. cā mor. l. senatus. §.
fi. Et rō huius ē qz semel ē in sti/
pulatiōe i piciū cōditio stipulād
vt si sit filius acquirat pñ. z vna
ē actio. vt. ff. e. l. si fili. sz i legad
nō vna ē actio sz plures z singul
ānis cedat dies legau. vt. ff. p an.
le. l. cū in ānos. sed. **Ad.** dicebat
hāc eē vñam. qz i stipulatiōe
fit vna verborū cōceptio. tñ i rei
veritate plures sūt sicut legata. z
fa. p eo. ff. e. l. plurib. §. i. sz cer
te ibi sunt facta per alia verba. s.
ānuā bina trina die. vel dic q ibi
solū quorūdā snia rectat z nihil
decidit. nec ob. q vna est conce
ptio. nā z i legata vna ē exceptio.

Ad vñā. i. donec viūā.

Ad dic stipulatio decez aureos
ānos quo ad vñam dare spon/
des. itelligitur pura ratione pu/
m anni. sed ratione sequentium

in diem quo ad quid. quia ante
ānum non debetur z conditio/
nalis quo ad aliud qz als nō de/
betur nisi viūā. ar. ff. e. l. hoc iur.
z. l. in illa. vel dic q ē pura abne/
gatiua. i. nō qditiōalis.

Stipulatio supradicta ē ppe/
tua. i. donec viuat sñ aliquos sic
ff. p so. l. i. Sed dic q imo p oia
secula ēt post mortē. naz tpe non
tollit obligō ipso iure. vt sequit
vt. ff. de ac. z ob. l. obligationum
fere. §. placet. z. ff. de seru. l. ser/
uitutes. sed heres petendo zē. vt
ff. de ac. z ob. l. obligōnū. §. placz
z. ff. de seru. l. seruitutes.

Sub pditione.

Stipulatio collata i aliquē futu/
rū euēti icertū ē cōditōalis. h. d.

Ad. nō q i stipulatiōe obli/
gatiōe qditionali nō nascit obli/
gatio sz differē i euēti qditionis
cōcor. l. cedere die. ff. de ver. sig.
Ad q pprie cōditio ē qñ qfer ē
aliud i aliquē casuz icertū. q pōt
cedere i esse z nō esse. vt hic. z. l.
cū ad pñs. ff. si cer. pe. z sic in fu/
turū. si aut conferatur in preteri/
tum vel in pñs. cū certū sit non
dicit pprie cōditio. vt. j. e. §. cō
ditio. z. d. l. cū ad pñs. z fa. l. cur
in scōdo. ff. de iuri. s. te. z nō. gl. in
l. in cōditionib. pñmū locū. ff. d
cōdi. z de. **Ad** nō. p statutis q
debēt proprie intelligi. nō q con/
ditio pprie fit per dictionē si. vt
si ticius consul zē. z ē gl. oz. i. l. q
pñsist d qdi. ide. z nō. late bar. i

l. i. ff. de gdi. et de. et modus pprie
fit p dictionē. vt. l. i. C. de his que
sub mo. et nō. plene bar. in. l. qui
bus diebus. §. fi. ff. de gdi. et de.
et nō. gl. i rubrica. c. ti.

Bl. Casus ē fortuna opinata
vt possit se hēre ad eē et nō
eē. qđ in futuris tñ ē vt. j. co. §.
gditōes.

In stipulatōe cōditōnali dis/
fert obligō. nā añ euentū gditio
nis obligatio cessat. vt. ff. si cer.
pe. l. nō ois. et sic ea pendēte nō ē
debitor. sic nec hīs sub gdi. insti
tutus. vt. ff. fa. her. l. si maritus.
Et licz videat̃ j. C. de gsti. pe.
l. ii. vbi dicit cōditionale debitūz
posse cōstitui qđ nō possz nisi cēt
debitū. ff. de gsti. pe. l. i. Tñ nō
ob. qz ad hoc vt possit gstitui suf
ficit qz sit debitū spe. Itē nec illō
interim debet. vt. ff. de gsti. pe.
l. id qđ. Et filr nō ob. ff. ex qui.
ca. i. pos. ca. l. i. posfide. et ff. de vbi.
fig. l. creditores. qz rōe spei tales
creditors dicunt. vt. j. co. §. ex
cōditionali.

Siquis ita. Cōdi
tio ne/
gatiua ei qđ quotidie p̃t impleri et
eē fieri ipse p mortē. h. d.

Add. nō qz gditio potestatiua
negatiue gcepta nō d̃r vñ ari nisi
cū certū sit illud fieri nō posse. vñ
si ē ad tps trāfacto toto illo tpe.
d̃r verificata. vt. l. quicquid astri
gēde. §. i. ff. e. Si simplr intelli
tur verificata post mortē vt hic.
Ex quo nō qz stiplo que nō pōt

sortiri effectū i vita stipulatoris
transit ad hīdē et icipit ab hīde.
C. vt ac. ab hī. et j. hī.

Bl. Iste due stiploes vñ p̃ce
denē et istius. §. filis sunt
i hoc qz mortuo stipulāte i viro/
qz cāu cōmittit vt hīdes agant.
nā pōt sic obligō ab hīde inciper
C. vt ac. ab hī. et j. hī. l. i. Bissi/
miles i hoc qz p̃ia cōditōnalis.
scđa i diē. i quē diē certū ē eueni/
re. vt. ff. de condi. ide. l. nā si licet
nesciamus qñ. vt. ff. de cōdi. et de
mō. l. i. et in auct. de nup. §. de in
ceps. colla. iii.

Ex gditionali. Stiplo gdi/
tionalis transmittit ad
hīdes. h. d.

Add. nō qz i stipulatōe cōditō
nali non ē aliqd debitū nisi spes
et sic spes d̃r deberi. Nō qz i cōdi
tionali dispōne iter viuos trans/
mittit ad hīdes spes obligōnis.
siue monas̃ creditor vt hic. siue
monas̃ debitor pēdēte gdi. qz re
liquit heredem suū obligatū. vt.
l. si quis ticius. ff. de ver. ob. et qđ
ib. nō. Secus si esset in legato cō
ditionali. quia non est spes debi
ta rei. vt. l. is cui. ff. de verb. ob. l.
et iō si monas̃ interiz legataris
añ euentū gditōis nil ad hīdē ei
trāsmittit. vt. l. legata sub gdi. ff.
de cōdi. et demō. et l. i. §. finait.
sub gdi. C. de eadū. tol. Et añ et
qñ spes dicat̃ de intre debita. tā i
hīditatibus qm in legatis et aliis
dispositionibus vide bar. i. l. is
cui pōt. circa prin. ff. de acqui. hī.

In stipulatiōe additiōali non ce-
dit nec venit dies ante exēctū addi-
tionis vt hic. Sz i pura statiz ve-
nit et cedit. ff. de ver. fig. l. cedere
sed in illa que est in diem. statim
cedit dies legati sz nō venit. d. e.
§. i. diē. Que ē rō quare lega-
tari⁹ additiōalis spē legati nō trās-
mittit ad hēde. vt. C. de ca. tol.
§. sinat. et tñ est dñū i stipulatiōe
rñ. qz i stipulatiōe iteruenit factū
stipulatiōis volēt sibi puidere. et sic
hēdi. vt. ff. de pba. l. si pactū. qd
factū nō ē in legatario cui⁹ factū
non iteruenit. Et eodem modo
rñdeo i hereditate cōditiōali.

Loca. Locus solutioni
adiect⁹ efficit stipu-
lationē i illū diē i quo possit ve-
rifi. ad locū pueniri. et impossibi-
litas viciat stipulationez. h. d.

Add. nō qz si sonū verbo-
rū stipulatio aliqñ sit pure tñ re
ipsa hz diē tacitam. Ad qz qñ ex-
platione verborū apparet aliqd
impossibile. vt ē qz existens rome i
vna die iret carthaginem. qz non
valet stipulatio.

Bl. Tēpus v3 qz tacite iclu-
dit⁹ a lege stat i arbitrio
boni iudicis. vt. ff. e. l. qtinu⁹. §.
cū ita. Addi. nō qz i actibus
iudiciarijs tps inmerādi sit statu-
tū certū. vt. xx. miliarū singulo
die. vt. l. i. ff. si qs caut. et ibi per
Bar. et doc. tñ i pētib⁹ nō ē de-
terminatū sz totū residet i pecto-
re iudicis. qz milita bz p̄siderare et
locū et piculū et q̄litate p̄sone. vt

l. qtinuus. §. i. et ibi Bar. et doc.
ff. e. Rōe impossibilitat⁹ stipula-
tio viciat. vt. j. de inti. si. §. si i
possibilis nisi vterqz hēret ibi p-
curatores et egisset qlibet cū suo.
vt eadē die fieret solutio. vt. ff. e.
l. si. §. si iter eos. Additio. nō
āgustia tps viciare stipulatiōez
vel pēctū qd ē vez i pēctū stricti iu-
ris. sec⁹ i pēctū bonafidei qz angu-
stia tps reiciat. vt. l. insula. §. i.
ff. loca. Et idē i vltia volūtate. q̄
lz sit stricti iuris. vt. l. alias. ff. de
in li. iur. tñ hz istar bonafidei. vt
l. minorē. C. d i ite. ref. mi. qz ē
āgustia reiciat. vt. l. si tibi et mihi
§. seruos. ff. del.

Conditioes. Lō-
ditio
de p̄terito de p̄senti non suspēdit
obligationē. h. d. Addi. Ad
qz ea q̄ sunt certa p rez naturaz
lz apud nos icertū sit nō differūt
obligationē. Ad qz ea que sunt
de futuro sūt icerta i rerū natu-
ra. et aliqñ sūt icerta. an et qñ vt si
tici⁹ cōsul erit. Aliqñ certa an. sz
icerta qñ. vt cū moriar vel si mo-
riar et i ista cōditiōe si moriar nō
differēt obligō. et iō interiz solutū
nō repetit. l. sub cōdit. et l. naz et
si maior. ff. de qdi. inde.

Bl. Etia futura p rerū natu-
ram certa sunt. vt. ff. de
iudi. l. i3 et si resituant. §. si. et sic
v3 qz ē futura nō deberēt mora-
ri obligationē. Sz dic qz aliud ē
certū p rerū naturā. i. p naturalē
cursuz nature p quē sola p̄terita

et pntia sūt certa. et ita hic accipit
Et ēt illa futura certa sunt q̄ nō
hnt se ad vtrūlibet. vt si moriar.
nā et hec nō morant obligatiōez
vt. ff. de cōdi. ide. l. nā et si. et. ff. d.
noua. l. si pupilli. et. l. q̄ sub 2di.
Et aliud ē i natura rerū. i. i sciē/
tia dei. i. qua oia q̄ sūt vel fuerūt
vel futura sunt. teste boetio tāq̄
pntia sūt Itē et al. Sūt mille ani/
ate oculos ei⁹ tāquā dies hester/
na que pterit. Et dicif pntia na/
tura naturata. s. secunda natura
naturās. qd idē est qd ipse deus.

Non solū. Et nā facta
pnt i stipu/
latiōe deduci. i. quib⁹ vtile ē adu/
cere penaz. ne al. stipulator hēat
pbare iteresse. b. d. Addi. nō
q̄ ēt factū vel nō factū pōt dedu/
ci i stipulatiōez. Lōcor. l. stipula/
tiōes nō di. ff. e. Mō q̄ i stipu/
latiōib⁹ facti succedit obligō ad
iteresse. talr q̄ nō tātū dicif eēim
obligōe vt hic. s. ēt i petitiōe. vt
d. l. stipulatio nō di. i. si. pri. Mō
q̄ allegās vel petēs iteresse. v. q̄
l. ficare et pbare q̄tuz sua iterit.
Mō cōsiliū legis q̄ quonies in/
teresse ē petēdū vel cōsequēduz.
semp pena subiciēda ē et determi/
nata. Lōcor. l. si. et qd ibi nō. ff. d.
piero. stip.

Et. Interesse d̄ quo hic pba/
bit p testes. vt hic inuif
et. C. de sen. q̄ p eo qd iterest. l.
i. nisi petat ex dolo alteri⁹. quia
tūc p solū sacramētū. vt. ff. qd vi/
aut clā. l. semp. s. i hoc iterdicto.

et. s. seq. et. C. vi. vi. l. si qñ.

Add. S. diceret qd v. q̄ 2fi
liū tex. nū sit cōsiliū iniquit. qz
ista pmissio pene itelligit appo/
fita i fraudē vsuraz. l. rogasti. s.
si tibi. ff. si cer. pe. ergo 2fiū nul/
lū cū vsure sint reprobate a iure
ciuiti. auct. ad hec. C. de vsuris.
So. aut stipulatio penalis ē adie/
cta pntatiōi certē quantitat. et tunc
psumit facta i fraudē vsurarū. et
iō nulla. et ita loqf. l. rogasti. aut
ē apposita facto. et tūc si itelligit
i fraudē vsuraz. et ita hic. S. tū
appositū ēt pntatiōi quantitat ap/
positū nō loco iteresse s. loco cō/
tempt⁹ tūc valet ad pumēdū cō/
tumaciā. et ita loquit. l. stipulatio
ista. s. alteri. ff. e. et. l. euz pena. ff.
de arbi. Si pena apposita cō/
tractui sit semel cōmissa nō gmit/
tit plus. ff. de arbi. l. si duo. s. si.
nisi hoc actū fuerit. vt pluries cō/
mittat. vt. ff. de trāsac. l. q̄ fidez.

Add. nō hāc gl. q̄ quondie al/
l. gat. v. s. p. minto duplū nomie
pene rato manēte pacto vel p̄ctu
qz et pena pōt peti et obligō ex p̄/
ctu durat. fa. l. qui fidē cū gl. et ibi
Bar. et doc. ff. de trāsac. et. l. euz
pponas et. l. si qd maior. C. e. ti.
et tex. i. l. ita stipulatio i si. ff. de
ver. ob. Adde vñū tene mēti
ppetuo q̄ l. illa cta nō apponat
solz rato manēte pacto. itē si ap/
positū iuramētū qz iurat nō p̄ue/
nire. q̄ tale iuramētū bz vñū clē/
p̄dicte. vt ē casus. et ita nō. bar. i.
l. si qd maior. C. de trāsac. qd est

singulare. Et est tale iuramentum
h3 v13. vt i oi meliori mo quo fie
ri pot act⁹ 2 dispo valeat h3 bar.
i. d. l. si qs maior. allegat. l. cu pf
§. fili⁹ mrez. ff. de le. u. l3 Bal. i
d. l. si qs maior relinquat in hoc
cogitandum.

De duob⁹ reis.

Gl. Q^ui stipulatōe de q^u di/
ctū ē supra plures p^{er}sonas
iterueniūt qñq3. Ad hic dicit de
duob⁹ reis stipulādi ac p^{er}mittēdi.

De stipulan

di. Duo rei stipulādi
fūit qñ sepatiz iterro/
gant obitorē. 2 ipse simul vtriq3
rñdeat. h. d. Ad. nō q tā ex
pte actōis q rei. pñt eē ples si/
mul obligati. Ad formaz 2 mo/
dū quo duo rei ex pte creditorū
g^{er}ficiūt. qz o3 q plures interroga/
tiones pcedāt. ita q vnusq3 fa/
ciat suā. 2 ipse debitor vtriq3 si/
mul. rñdeat. nō aut vniciq3 de
p se. Ad q rñsio sepata facit plu/
res ac diuersas obligōnes pbi.

Gl. Reus stipulādi hic dī
ille qui rē aliquā vt pe/
cuniā stipulat. dicit⁹ re⁹ a re non
reatu. Et ecōtra re⁹ p^{er}mittēdi q
aliquā rē p^{er}mittit. vt. ff. e. l. i. al.
reus tñ debitor dī. vt p3. C. d m
ra. calū. l. i. al. dī re⁹ q queniūt.
vt. C. de iudi. l. p^{er}radū. §. si q
dē. 2 dic. vt. ff. e. l. i. Ad dīci 2
alio respectu re⁹ stipulādi 2 p^{er}mit

tēdi. vt dī. ff. e. l. i. in gl. Ad
iste stipulatōes fiunt requirūt q
adiciat vt sint duo rei insolidū
2 hoc ēt requirebat iure veteri
vt. ff. e. l. reos. §. si. Si qs duo
bus iterrogatib⁹ ex iteruallo rñ
deat puta diuertēdo ad extrane/
os act⁹. vt. ff. e. §. si. tñc vero si/
unt duo rei stipulādi vt hic.

Ad hoc vt sint duo rei stipu/
landi requirūt q vna sit obligatio
2 vni⁹ rei. s3 sunt creditores duo
2 non diuersarum rerum. vt. j.
c. §. ex huius.

Additio. Ad q quo ad for/
mam constituendi duos plures
ne reos possunt cōstitui siue hoc
agatur expresse siue tacite. exp^{re}s
se cum ita dicitur promitto gaio
interroganti decem. 2 decem ti/
cio. ita vt sint duo rei stipulandi
tunc res ē clara. quia apparet de
mente contrahētium. Tacite ve/
ro agitur pluribus modis. p^{ri}mo
cum adicitur verbum eade3
vt promitto tibi mille. eadē mil/
le promitto gaio. ex hoc verbo
gaio demonstratur mens con/
stituendi duos reos stipulandi.
Eodem modo si promissio fie/
ret sub alternatiua personarum.
p^{er}mitto tibi aut ticio mille. quia
alternatiua attribuit actum ob/
ligationis insolidum vniciq3
l. si duo. ff. de verborum obliga/
tio. Eodem modo si diceret al/
terutri vestrum. l. si ex toto. §.
fina. delega. p^{ri}mo. Eodem mo/
do si diceret promitto. tamen

q solutio facta vni me liberet ab alius qz expunif illud qd ē in natura pluriū coneoꝝ. Sz oliz erat vñā in modo exigendi. qz oli qui libet coreoꝝ debendi poterat i solidum pueniri. oibus ēt presen tibus 7 soluendo existētibz. vt hic. 7. l. ii. ff. e. hodie vero ex eq tate statutū ē q si oēs sint pñtes 7 soluendo diuidat iter eos peti tio. 7 sic loquit. d. aut. hoc ita. C de duo. re.

Duopluces ne

Si duo pmitāt eidem. eandem pecuniā efficiūt duo rei. h. d.

Add. nō q plures rei debendi sunt quādo plures insoliduz de bent idem vere vel fiete. ex una cadēqz cā principaliter 7 ex volū tate. pñō dixi insolidū qz sec⁹ si q libz teneret p pte vt. l. reos. §. cū i talib⁹. ff. e. 7 hic. scōo dixi idē qz secus si diuersuz vt bñ in. l. iii. ff. e. tertio dixi vere vl fiete pp ea que hñtur i. l. nō ē q nesciat. ff. e. quarto dixi ex vna cadēqz cā p pter ea q hñtur i. l. iii. 7. l. ea. ff. eo. qnto dixi principalr. qz secus vn⁹ ē principalr 7 ali⁹ accessorius vt fideiussoꝝ. fa. l. sz 7 iulha. §. ii. ff. ad mace. 7. l. si nō singul. C. si cer. pe. 7. l. vñ querit. ff. 2mo. et ibi Bar. Dixi ēt ex voluntate. sec⁹ si ex nēcitate vt sūt ples tuto res vt nō. bar. i. d. l. iii. 7. d. l. eā dem. vel plures ex dñco. vt etiā bar. i. d. l. eādē. vl ples ex nā rei iduindue. vt nō. bar. i. l. ii. ff. e. et

codē mō bisiniūt duo rei credē di. ista ff vba bar. i. l. fi. i fi. ff. eo.

Ex hmoi. Natura duorum reoꝝ ē vt debeat i f. l. dñ. sz vni⁹ receptōe 7 solutōe tol li obligō vtriusqz. h. d. Add. nō q natura duoz coreoꝝ ē vt actiue vl passiue obligō isolidum acquirat. Mō q lz sint ples ob ligatōes tñ ē vnich debitū vl cre ditū. 2cor. l. iii. ff. e. Mō q solu tio fa. ta vni ex reis credēdi tol lit obligōem oium. 7 vno ex cor reis soluente liberat se 7 coreos suos. 7 oēs obligōes pimit.

Glo. Bñ tex. dic. In vtra qz tñ obligōe. i. i vtri usqz obligōe. Mā vna ē quo ad vnū effectū. vt. ff. e. l. iii. i fi. Ad ditio. qz vnica solutōe tollit. vt. l. iii. §. i. §. alle. Sz plures sūt qz plures tenent vt hic.

In stipulatōne pñt fieri duo rei 7 i quolibz genci obligādi vt ff. e. l. eandē.

Ex duobus. Et iā diuer fitas rpiis adiecti solutōi nō facit cessare qstōne duozū reoꝝ. h. d.

Add. Nota q diuer fitas cāe siue modi obligandi duos reos nō ipedit corū qstōnem. Mō q lz pendeat cōuētio vel dies vni⁹ ex coruē. tñ alter qui pure se ob ligauit pōt pueniri. Et rō cē pōt qz nō sperat nouari obligō pu re per euentum conditōis alteri⁹ 7 iō non ipedit interim agi ex ob ligōne pura vt hic. al secus. vt. l.

pecuniā. ff. si certū pe.

Glo. In qstōe duorū reorū
nō dīz ēē iparitas vt. ff.
co. l. eandē. §. sed si quis. ergo vi
det q ex quo i casu tex. nū ē ipa/
ritas q nō posset pcedere. Sol.
fm **Ad.** illa regula q nō dīz esse
iparitas fallit in tex. nro 2 i. l. si
ex duobus. §. si. ff. e. **De**ide gl.
ponit aliā so. quā ēt reprobata. vñ
tertio dicit glo. q i quāritate de
bita vel se que debet nō pōt ēē i
paritas vt in pno s3 i aliis pōt vt
hic. 2. ff. e. l. si ex duobus. §. si.

Add. d ista ēt solutōe altercan/
tur doc. quos vide. Si ex duo
b^o reis vn^o ē obligatus pure 2 al
ter in diē vel sub qdi. ille q pure
obligat^o ē pter iteri quēiri vt hic s3
adueniēte qdi. sociū poterit que
rire mādātū s3 quosdā. vt verius
negociorū gestorū. C. e. l. i. **Ad**3
ergo qstui possē pure duos re/
os debēdi 2 quēlibz i solidū quēi
ri. C. e. l. i. **Hodie** pōt si hoc ex
presse actū ē nisi altero abēte vel
i ope exēte vt i aug. d duo. re. §.
i. **Nisi** renūciatū fuerit illi qstōi
vt. C. d pac. l. pe. 2. ff. d mmo. l.
si iudex. **Add.** nō ex hac gl. qli
tutōi duorū reorū renūciari pos
se. 2 ita ēt tenuit gl. i aucū. **Ita.**
C. co. 2 approbāt. **Ad** qz nōrū in
instrō hodie illud apponūt. 2 est
vtile qz qlibz i solidū quēiri po/
terit ēt oib^o pñtib^o 2 soluēdo exi
stētib^o. qz tūc reducūt ad iura
vetera quib^o hoc pmittebat. S3
multi notariū renūciare faciunt.

nec tñ sciūt qd sit illa qstō. 2 ideo
renūciatio nulla si renūciās igno
ret. l. mī. ff. d mof. te. **Et** aduer/
te q d. **Gas.** dicit hāc gl. mirabilē
2 sing. volētē q l3 sit expōse actū
q quilibz reorū debēdi teneat in
solidū p hoc nō dīz renūciatū bñ
ficio aucū. hoc ita. nec p hoc qli/
bet poterit quēiri i solidū s3 so/
lū p pte sua 2 p sua virili. sed in
veritate hoc idē vult aperte tex.
in. d. aucū. hoc ita. 2 i. d. §. i. in
aucū. de duo. re.

De stipulatōe seruorum.

Add. supra ti. i. 2 ti. pcedēti
dictū est d stipulatōe liberatū p/
sonaz verū qz interdū seruū stu/
pulant. iō de his tractaturus in
titulauit d stipulatōe suoz.

Erunt. Etia

suus
hēditari^o pter stipulari
2 acqrit hēdi futuro.

h. d. **Add.** nō q suus ex sua p/
sona si h3 ius stipulādi s3 tñ ex p/
sona dñi 2 capacitas vl' incapacitas
sui estimat ex capacitate vl' inca
pacitate dñi. vt hic. 2. l. si tibi 2
mihi. §. regula. ff. de le. i. **Itē** nō
q hēditas repñtat psonā defuncti
Nō q ēt añ aditā hēditatē dñi il
lā spectare ad hēdē scriptū l3 dici
posz ei delata. vt. ff. d v. si. nō q
suus hēditari^o d3 h3e. p dñō hē/
ditatē iacētē. **Nō** q adita hēdita
te acqrit hēdi oēs accessiōes 2 i
qstōes iteriz scē hēditate iacēte.

qz adita hēditate nō āpl⁹ repre/
sentat psonā defūcti s; dicūt tūc
bōa ppria hēdis. vt. l. s; si plures
s; si filio. ff. de vul. 7 pu. Et ipso
prie 7 largo mō dicūt bōa hēdi
taria vt nō. gl. i. l. veteres. ff. de
acq. pos. 7 ibi doc. 7 nō. gl. 7 doc
tores i. l. hīs p suū. ff. d acq. hīr.

Glo. Hīs caput ē sui vt. j.
§. nōra. §. ois. ex sua ci
psona nihil pōt. vt. ff. d re. iur. l.
sui. 7 l. q attinet. n. si ex quo ma
numittit tūc eiz icipit hēre caput
vt. ff. d capi. di. l. hodie.

Ad ditas i plerisq; psonē de/
fūcti vicē sustinet. Gl. iō dicit in
plerisq; qz nō i oibus. nā hēdita/
ti furtū fieri nō pōt. nisi i tribus
casibus. vt. ff. d fur. l. hēditarie. 7
l. seq. Itē pp vsufructuz qui suo
hēditario pmitti nō pōt vt hēdi
tati queraf. vt. ff. e. vsufr.

Add. 7 rō huius ē qz hēditas
repñtat psonā defūcti vt hic. s; si
defūcto prius vsufruct⁹ ppetuis
set morte eēt extinct⁹ vt. §. d vsu
fru. §. item finit. 7 ibi dixi. ergo
nūc eo mortuo iacēte sua hēdita
te nō pōt acqri. qz si eēt acqñtus
vt dixi deberet finiri. ar. l. si vsuf
fru. mibi i biēniū. ff. de vsufr. le.
l; gl. ibi aliaz addat rō ez. vel dic
fm Jo. d imol. ibi qz vsufruct⁹
ē finitus psonalis vt. §. de sui. in
prin. ergo requirit psona in qua
vere possit fundari. nō eiz pōt in
suo qz nihil ē. l. qd attinet nō in
defūcto qz si eēt cōstitut⁹ finiref
vt dixi nō i hēde. qz icertū ē vtrū

erit hīs. i. vtrū adhibet vel ne.
d. l. si quis hēditatē. cñ gl. ff. d cō
di. isti. 7 p hāc rōnē ē et expedita
glo. super ver. defūcti

Sine autē. Sern⁹
siue fili
us. a quocūq; stipulef 7 i cuius/
cūq; psona stipulationē cōcipiat
acquirat dñō 7 pñ. h. d.

Add. nō q nō refert an suus
vel filius psonaliter vel ipersona
liter stipulef. Intellige tñ q di
cat psonaliter ex pte stipulantis
secus si eēt ex pte pmittētis vt ē
tex. i auct. si qñ. C. de 2sti. pe. qz
i dubio nō subintelligit psona lo
qnēs. vt. l. inquisitōis. C. de so/
lu. ad hoc vt psumat q velit se
obligare. l. cū d idebito. ff. d pro/
ba. Ad q suus 7 filius equipan
tur. 7 sic dicta i vno hñt locum 7
trahunt ad aliū. qd ē hēbit locū
i materia correctona vt vñ nō/
inter itroductū i filio l suo hēz ēt
locū i alio qd a lege veteri egpat
ita dicit gl. i. l. qd d. ff. d. ll. 7 i. l.
figs suo. 7 ibi doc. C. d fur.

Gl. Sollit iste tex. i certū casu/
bus. vt si factū eēt i stipu/
latōe vt. j. e. §. ppi. Cū opas a li
berto stipulef. vt. ff. e. l. aūpe. §.
si suus mens. 7 in aliis casibus q
nō. m. l. i. 7 l. se. ff. e.

Add. dic hoc verū qñ expresse
stipularef sibi. Si at stipularef
ipsonaliter vl dñō suo valeret sti
pulatio ēt oparū vt ibi. Et rō q
re suus nō pōt sibi stipulari ope
ras ē fm gl. ibi qz id nō pōt facef

nisi pronus s; suus nō ē pronus
igit ꝛc. Impsonatꝛ dꝛ stipu-
lari. s. nullꝛ scā mēdo. i. vel p-
prio noie vel appellatio vꝛ facta
mēdo de noie appellatio nō p
prio. vt. s. de expꝛ. li. s. i.

Silius i ptate pꝛis si stipulē
acquirat pꝛi. si illis cāis que acq-
rūt pꝛi vt ex cā pfecticia ꝛ alius
de quibus supra p quas pso. no.
acqui. s. i.

Sed cum. Si suus
stipulā
ire agere licere solus ipse nō etiā
dñs eius ire pōt. h. d.

Add. nō qꝛ lꝛ suus iuris capax
nō sit vt. s. e. i. pꝛm. tñ nudi ꝛ me-
ri facti sic. ꝛ ipse ē ē capax eoz qꝛ
sūt mere dꝛ iure gentiꝛ pꝛmēuo
sine naturali vt de alimentꝛ sine
quibus viuere nō pōt vt. l. suos
ad custodiā. ꝛ ibi Bar. ff. de ali.
le. fa. qd nō. bar. i. l. si id qd dñs
ff. de qd. ide. Qd fa. qꝛ monacꝛ
possit stipulari ire agere licere ꝛ
sic nudū factū ꝛ sibi querit. ꝛ idē
si stipulā alimēta vel sibi. relin-
quant qꝛ ēt pꝛmēus icapaci. s. fra-
tri sci francisci relinqui possunt.
vt Bar. in dicta. l. suos de quo
tñ an sit verū vide plene bar. in
tractatu minoraz. Itē nō qꝛ lꝛ
suus nō possit stipulari operas.
ꝛ sic factū explicandū p libertum
vt supra tñ factū explicandū per
se stipulari pōt. Et tali scō dñs
vꝛ nō pōt vt hic.

El. Si suus stipulā sibi scri-
bi. libꝛū dñō acquirit. et

qd hic dicit sed cū factum ꝛc. i. a
suo faciendū vt ire agere ꝛc. secꝛ
si ab alio vel ēt a dñō.

Idēc verba ire agere licere qd
significent vide. s. de finit. i. pꝛi.
ꝛ. ff. d. fui. rus. pꝛe. l. i. Et nō qꝛ
p verba loquū. s. ire agere. secus
si p nomē puta iter vel actū quia
tñc dñō acquirit vt. ff. e. l. si cōis

Add. Et rō differentie ē quia
vba significant factū qꝛ significāt
agere vel pati. ꝛ id inspicit psona
sui. sed qñ p noia que significant
qualitatem siue substantiā cū qua-
litate qd in suo cadere nō pōt.

Videre obitare huic. s. s. per
quas pso. no. acqui. s. non soluz.
ꝛ. s. de his qui sunt sui vel alie.
iur. s. i. vbi quicquid acquirit ser-
uus acquirit si sibi s; dñō. (Rñ)
qꝛ ꝛ hic acquirit dñō qꝛ modum.
nā suus ibit ad vtilitatem dñi. ꝛ
sic nō ob. dicta iura.

Seruus cōis.

Seruus acquirit dominis suis
pro portione dominica nisi ins-
ul/ynius aut vni fuerit stipula-
tus. h. d.

Add. nō qꝛ stiplo sui simplꝛ iter
posita itellꝛ acqꝛi oibꝛ dñibꝛ suis
si virilꝛ s; p dñica portōe. nō. qꝛ
vñus ex dñis pꝛt iudere suo cōi
sibi soli stipulari. ꝛ sibi soli acqui-
rit si alius dñs. Itē nō qꝛ seruꝛ
cōis pōt vni ex dñis cui voluerit
noiatꝛ acquirere.

El. Seruꝛ cōis si stipulā ipso
nalꝛ vel sibi vel dñis suis

sub noie appellatio qz tñe acq/
rit p portione dñica. aliud si sub
noib⁹ ppiis. qz tñe acquirit p^o
virili. **¶** Si si stipularet sub noie
ppio z cōi. tñe si pponit ppiū
acquirat p virili. si appellatiū p
ponat p dñio. i. portione dñica.
vt. ff. de stip. ser. l. si seruus cōis.
z. ff. de statu li. l. ita. §. i. **Add.**
¶ Nota istā glo. qz i dubio nomia
ppua faciūt virilē acquisitionez
appellatiua dñica. Et qualr itel/
ligat. vide hic p Ang. **¶** Moia
tim dñ stipulari qñ noie ppio.
vt. s. de exhere. li. §. i. vel appel/
latiua dñmō itelligat d quo do
mino dicat. vt. C. de li. pte. l. ii.
z. ff. si cer. p. l. certū. **¶** Bisiun/
ctim. i. diuisim. si aut vnus iussit
seruo z alteri stipulat⁹ ē. nō no/
minatiz. **¶** Distingue ex cuius re
vt si ex re iubētis sibi queraf. ali
as queraf nomiato. vt. C. p q̄s
p. no. acqui. l. si. §. si. ff. e. ti. l. p/
inde. §. si. z. l. seq. l. z atiqui aliter
distinguat. Si seruus cōis stipu
let. si alteri ex dñis acquiri non
pōt. solidū alteri acquirat. velu/
ti si res quā dari stipulat⁹ ē vni⁹
ex dñis sit glo. **¶** Mā cū sua sit sibi
āplus queri nō pōt. vt. s. de le.
§. sed si rē. z. j. de act. §. sic itaqz.
restat ergo qz soli alteri queraf.
Aliud si ex re vni⁹ stipulet. tunc
eiz oibus querit. s. z cōiudicādo
iudicio reddet. **¶** Si agit cōiudi.
p illo seruo pōt ēt dducere quod
suis loci⁹ lucrat⁹ erat. Ex stipu
latiōe facta ex reb⁹ suis reddit⁹ il

li ex cui⁹ re querit vt. ff. e. l. si ex
re. §. i. **Add.** **¶** Supradictuz
ē de exp̄sside noīuz. nō z tene mē
ti vñ singu. qz necessitudo san/
guinis vincit p̄sumptiōez qz onf
ex exp̄sside dignitatē. vñ si relin/
quat abbas sci ambrosii distribu
tor rerū alicui⁹ qz ē affinis. si trā
sit hoc ad ei⁹ successorē. Ita glo.
sing. i. c. ii. d. testa. li. vi. d. quo. vi
de i. l. eū qui. de ver. ob. qd nō. z
qd nō. **¶** Bal. i. c. vno. §. si vero.
in ti. d. seu. guar. i. vñ seu. circa si.
Add. nō qz iste. §. si. iducit p
Ang. ad certas. q. de monacho.
Et p̄io dicit qz si monachus cui
cōmissus ē p abbate suū regimen
alicui⁹ eccleie qz illud qz acgrit ex
re illius eccleie vel ex opibus suis
acquirat dicte eccleie que pōt vi
ci quodāmo vsufructuaria dicti
monachi qz sibi dñ opari. Si ve
ro quereret aliunde quereret eccle
sie p̄cipali cui⁹ ē monac⁹ facit qd
hī in. c. p̄nti. d. offi. ord. i. vi. z de
of. or. q̄to. Ita dicit i. l. i. §. si vsu
fructuari⁹. z. l. si seru⁹ cōis ita. ff.
eo. **¶** Itē si monach⁹ vñ mona/
sterii determinet ab alio mona/
sterio bonafide ea qz acgrit scōo
monasterio acquirat sicut acgrit
ille qz dñinet seruū alienū bona fi
de z sic ex opa dicti monachi z ex
re ipsi⁹ monasterii scōi. Ita dicit
Bart. i. d. l. si seru⁹ cōis ita. ff. e.
¶ Item si quis in veritate nō ē
monachus sed bonafide detine/
tur monasterio acquiratur sicut
ille qui detinet liberum hominē

bona fide. vt. l. liber hō. ff. d. acq. re. do. ita bar. i. d. l. si finis cōis. Et d. hēditate nō adita quōd r qñ p monachū acquirat. dñi. s. de hē. isti. §. alien? at. Ang.

Itē si quis i veritate nō ē pfectus nec vere monachus. r abbas h scit nō acquirat p talē monachū sicut nec acqrit malef. possessor fui. Ita bar. i. l. si su? testō. ff. e.

De diuisione stipu.

Add. Supradictū ē de stipulationū materia. verū qz earum multiplex ē spēs. iō subdit d diu. stip.

Stipula tionū. Alie sunt iudiciales alie p/ torie. alie quētionales alie cōes tā p/etorie q iudiciales Stiplo iudicialis ē que incidēter interponit. Pretoria vero que principaliter interponit. Conuentionalis que ex sola ptiū quētionē. Cōis vero que aliqñ p/icipali aln incidēter iterponitur. h. d. fm gl. Vel sic s3 bar. Pretoria stiplo ē que ē inducta ab edicto p/oris. Iudicialis a iuriscōsulto vel aliis p/ibus inf q a p/ore. Conuentionalis a sola ptiū quētionē. Cōis qñq3 a p/etore qñq3 a iuriscōsulto i ducta ē. h. d. Ang.

Iudiciales stipulatōes sūt dū taxat que a mero iudicis offō p/ificunt. veluti d dolo cautio. vel de p/sequēdo seruo q in fuga est.

de restituēdo ve p/icio. Dictorio sūt que a mero p/oris officio p/ificiunt veluti dāni isecti vel legatorū. Dictorias aut stipulatōes sic exaudiri opz vt i his p/ri neant ēt edilitie. nā r he a iurisdicōe p/oris veniūt.

Conuentionales aut sūt que ex cōuētōe vtriusq3 p/ris accipiūt h ē neq3 iussu iudicis neq3 iussu p/oris. s3 ex quētionē p/entitū. qrum pene totidē genera sūt quot pene dixerim rerū p/endarū.

Cōes stipulatōes sūt veluti rē saluā fore pupillo. nā r p/oris iurbz rem saluā fore pupillo cauere. r i terdum index. si alr res expediri nō pōt. vel de rato stiplo.

Add. nō q multū cōuenit sci re que stipulatōes sint p/orie r que iudiciales. qz cautio p/oria si deussiores requirit. l. generaliter. §. in oibus. ff. de p/eto. stip. At iudicialis nuda p/missione p/entita ē. l. sancim? C. d. v. sig.

Stiplo. Stiploes iudiciales sūt qñ index cognoscit de aliq cā r p/edēte cā p/icipali incidēter facit interponere cautionē. r dicunt iudiciales a iudicio.

Pretoria stiplo hic ponit vt spēs opposita iudiciali. r tñ. ff. de p/ro. stip. l. i. ponitur vt genas. r hoc iō nā ibi iudicialis dī a iudicio. r hic dicit a iudice.

Add. Sed hec gl. reprobat nā hec dīa nō ē bona vt. j. patebit. Cautio de dolo dī iudicialis. vt si ago pignoratitia ca/

ues ne fuitutes bolo pdideris. l' ius rei i aliquo leferis. vt. ff. d pi gno. ac. l. creditor. Itē si rei ven dicatione agā p re quā suscepisti iam lite gte. caues de delo ne a lienaueris vel manumiseris ser uum. vt. ff. de rei vē. si post. 2. ff. mā. l. si pecū. §. pe. 2. l. se.

De persequēdo suum. vt si metu mibi abstulisti suum quem postea pdideris. caues de eo pse/ quēdo vel eius p̄cio restituēdo. vt. ff. qd me. cā. si cū. §. q si hō. Itē qui tenet redibere 7 nō hz suum quē redibere d3 qz aufugit d3 cauere emptor de pseuendo seruū. 7 si hēre poterit restituat veditori. vt. ff. de edil. edic. l. redi bere. §. si. sic. ff. de cōdi. cā. da. l. si pecuniam. §. pe.

P̄torie sūt que a mero. i. puro p̄toris officio pficiunt. 7 sic nō a iudicis officio quali ē i su periori casu. Add. nō singulr istā glo. quā Ang. allegat i. l. v. i prin. ff. co. q idē ē merū q purū 7 separatū a substātia alterius en tis. Et iō dicit q si sit statutu3 q n̄ possit a mera interlocutona appellari. q appellabit ab iterlo cutoria qua iudex p̄nūciauerit i strimentū guarētigie executioni nō mandādū. qz nō ē mere iterlo cutoria pp effectū executōis pris nec ē mere diffinitiuā. qz nō p̄ces sit hā gte. nec aliis ordo iudicia ri⁹. 7 sic dicit indicatū ēē Edilitie stipulatōes. vt si aial tibi vēdo 7 2 de vicis eius cauere debco. vt

ff. de edi. edic. l. si itaq3. 2. l. si vē/ ditor. Et dicit p̄torie. qz ediles erāt ex p̄toribus. vt. s. de iure na. §. p̄ponebat.

S3 que erit intelligibilis dīa iter p̄torias 7 iudiciales vt hoc titulo capiūt p̄toria 7 iudicialis Rñ. qz p̄toria a p̄tore mortuo i ducta ē. s3 iudicialis a iurecōsultis aliis.

Add. 7 hec cōiter approbat. Itē i p̄toria inuenies iudicē ob hoc ipsuz principalr adiri. l3 i iu diciali per gñam vt p3 ex supra/ dictis exemplis.

Add. hec gl. cōiter reprobat qz dīa nō ē bona. nā cautio dā ni infecti ē p̄tona vt hic. 7 tñ nō semp. p ea iponēda iudex p̄nci/ paliter adit. sed in qdam gñam vt. l. p̄tor. §. si. ff. de dā. infec. Et ēt sepe in cautione iudiciali vt in terponat ob hoc iudex p̄ncipa liter adit. nā possum adire iudi cē p̄ncipalit vt p̄pellat debitorē meum in diē vel sub conditōe vt caueat q eueniete gditōe vl die soluat. l. i oibus. ff. de iudi.

Itē alia ē dīa qz iudiciales va/ ge sunt p totū corpus mī. s3 p̄to rie l3 7 ipse sint vage. p̄prehense tñ sūt simul in vno titulo. vt. ff. de p̄to. stip. l. i. Itē potes notaf quartā differētiā. vt nō. ff. de v. ob. l. v. §. ii. Add. he due gl. ēt reprobant. p̄ria q cautio dāni ifecti 7 legatorū solūēdoz ē p̄to/ ria hic. tñ neutra illarū ponitur sub titulo de p̄to. stip. Ande vt

ben ē tenēda ē p̄ia. ⁊ si p̄torā su
ma⁹ approbatione. qz. s. p̄tor eā
approbat. tūc p̄torā ē tanq̄ gen⁹
⁊ cōmp̄hēdit sub se iudicialē ⁊
quētionālē. vt. l. i. ff. de p̄to. si i/
pu. Si vero sumat inuētiōne ⁊
tūc pōit vt hic. Et dī illa que a
p̄torē mortuo ē inuēta. Iudi/
cialis dicit illa que a iurēconsulto
inuēta sunt.

Add. Adde tu alias dīas. p̄ia
qz p̄torā ē ānalis. put durat of/
ficiū p̄toris s; iudicialis ē p̄petua
vt. j. de p̄pe. ⁊ rem. ac. in p̄m. se/
cūdo qz i p̄toris nō h; aliquid im/
mutare. l. in quētionālīb⁹. ff. d
v. ob. secus i iudicialibus. l. si oi/
bus de iudi. tertio qz i iudiciali/
bus vñō h̄r dū nō deferētē q̄mut/
tiē pena p̄ oēs. l. eadē. §. ea te. ff.
de v. ob. Secus in p̄toris. qz
pena solū q̄muttiē p̄ p̄te. l. pe. ff.
ad. l. fal.

Connētionales sūt pene tot
quot sunt res sup quibus p̄bitur
⁊ dicit pene. qz aliqui valz p̄cr⁹ su
per re. ut venditio i libero hoīe.
⁊ tñ nō v; stipulatio. p̄mū. p̄ba/
tur. ff. de p̄hē. emp. l. ⁊ liberi. ⁊ j
de p̄hen. emp. §. si scōm. p̄batur
j. ti. i. p̄io rñso. i si. ⁊. §. i.

Add. ⁊ rōnē huius vide. j. ti.
i. §. sacra. Stiplo ē p̄ctus. ff. de
v. si. l. labeo. Cōēs stipulatio
nes dicit si p̄torē tñ nec quē/
tōales tñ s; p̄m ex vna p̄tiz ex
altera naturā accipiūt. Mā si n̄
cauerit tutor pupillo hoc ipsū pe
ti pōt. ⁊ i hoc h; naturā p̄torē.

Add. q. d. gl. qz tūc p̄cipalr ob
hoc adi⁹ p̄tor. S; si peti⁹ tutor
⁊ ex q̄ntu peti⁹ satisfactio. tūc h;
naturā iudicialis. vt. s. d. satisf. tu
to. §. i. S; d hoc dic plenus. ff.
de ver. ob. l. v. §. p̄toris. vbi est
hic titulus de verbo ad verbum
Itē si peti⁹ hec satisfactio ab alte
ro tutorū l' curatoz. ex q̄ntia pe
ti⁹ ⁊ nō p̄cise. vñ ⁊ in hoc h; na
turā iudicialis. vt. ff. de admi. tu.
l. iii. i. rñso. ⁊. s. de satisf. tu. §. i. ⁊
ii. vel dic q̄ntis alio mō vt. j. e. §.
s; fin hoc oīs p̄torā pōt ēē cois

Add. hec gl. sequuta fuit erro
rem suū d quo. s. q illa dī p̄ro/
ria pp quā interponēdam iudex
p̄cipalr adi⁹. Et ista iudicial p
pter quā iudex nō p̄cipalr s; in
q̄ntiam adi⁹. vñō reprobat vt. s.
vñ dōm qz cautio rempu. fal. so.
iō appellat cois. qz sapit naturā
p̄torē inq̄tum inuēta ē a p̄torē
mortuo. vt tutor cauere debeat
rēpub. saluā fore. Itē dī iudicia
lis inquantū si tutor neglex. rit
obedire mādātū p̄toris mortui
q̄pellit obedire p̄tati iudicis vi/
ui vt hic Cautio d rato ē cois
ex alia cā q̄ supior. naz ē quētio
nal. si fiat ex iudiciū ex quētiōne
vt. ff. rem ra. ha. l. iterdū. Itē iu
dicialis qñ itēpōit a procurato
re actoris cum dubium est an sit
p̄curator. vt. C. de p̄curato. l. i.
⁊ de satisf. l. i. alias nō potest res
expediri cum non admittatur.
vt infra de satisf. §. penultimo.
Alii dicunt cautionē de rato iō

cōez qz a pcuratore rei pstat. qñ
qz nō solū a pcuratore actoris. vt
ff. de pcur. l. nō solū. §. si status.
cū si. Add. Ex hac gl. colligū
qz cautio de rato qñqz iterponit
extra iudiciū ex quētiōe. Dixit
tñ singl. Bar. i. l. i. ff. de pto. si.
qz ista cautio de rato aliqñ inter/
ponit extra iudiciū de necessita/
te. vñ si ego solucro tibi extra iu/
diciū mille tāquā pcuratori tici.
de quo tñ nō stabat. solutiōe fa/
cta nō possum te pcellere. vt vel
exhibeas istū pcuratorū vel ca/
neas de rato allegabat ipe. d. l. i.
i. p. in. i. ver. actiōes. qd ē singula/
re. qz al. i. iudicio lit. qd. si pōt exē/
plo ista opponi. tu nō es pcura/
tor nec cautio rat. l. pomponius
§. rati de procur.

De inutilibus stip.

Add. Supra i. ti. de ver. ob.
dixit i genere de stipulatōibus i/
terpositis ab vno. verū qz tā ex/
pte creditoris qz debitoris aliqñ
ples psonē iterueniūt. et sūt duo
rei. iō subicit titulū de duob⁹ re/
is. Verū qz stipulatio nō tñ iter/
ponit a libero sed ē a seruo. ideo
subiecit titulū de stipulatōe suo/
rū. Verū qz stipulatio nō ē sim/
plex s; multiplex. iō postea ane/
ctit titulum de diuisione stipula/
tionum. vt supra titu. proxi. Ve/
rum quia aliqñ stipulatio est in/
utilis. et hoc potest ptingere mul/
tis modis. Ideo hic ponit titu.

lum de inuti stip.

De res

Stipulatio rei que nō ē nec esse
pōt i rerū natura nō ualet. sec⁹ si
possit i nro dñio hēri. h. d.

Addi. Mō qz stipulatio hois
mortui nō ualet. qz hō mortuus
ad nihilū ualet. et si stipulatō fue/
rit ab ignorāte pcepta. Itē nō qz
hypocēthaur⁹ fuit et ē res imagi/
naria et nō uera nec fuit nec esse
pōt. Ex quo nō qz possuz stipula/
ri qd nō fuit nec ē in rerū natura
s; eē pōt et eē sperat. vt fruct⁹ fu/
turi ex tali fundo vt. l. iter stipu.
§. sacra. et ibi Bar. ff. de v. ob.

Bl. Sūt quedā res que non
pnt eē in nro dñio. qz nō
sūt nec fuerūt. s. i. rerū nā. vt. j. p.
xi. §. uel si sunt ē impossibile de nā
ut i sole et luna et filibus. ut. j. co.
§. si impossibilis. uel de facto ut au/
reū montē. ut. ff. de statu lib. l. cū
hīs. §. i. uel de hoīuz dispōne. ut
res sacre et religiose et scē et publi/
ce. et i usu publico exītes et alie si/
miles. ut liber hō ex sui natura.
vt. j. p. §. et. §. de re. di. i. r. ff. et. §.
nulli. et de ver. obli. l. iter stip. §.
sacra. Adobilis appellatione
p se mouētia ptingēt vt equ⁹. vt
ff. de uer. sig. l. mouētū. Res
nō dī eē in rerū nā qñ nō ē apd
aliquos hoies. sic. §. de uer. obli.
§. cōditōes. Bū dicī hic si sti/
pulatus fuerit sic hū q mortuus
sit quez uiuere credebāt subaudi
magis. nā idē si fuerit mortuuz

nisi mora debitoris precessisset mor-
tē. ff. de testi. pe. l. pmissor. 7. ff. de
ver. ob. l. iter stipu. §. si stichum.

Ad d. nō q qñ spēs pempta ē
culpa debitoris dixit ēt ipsa res nō
eius estimatio i stipulationē de/
duci. quoniam ipsa res d3 peti 7 i
ipsa re fiet cōdēnatio. verū qz ipos/
sibile ē q executio fiat i re pēpta.
fiet ergo i estimatione. vt. l. si ser/
uū. §. effectus. 7 ibi glo. 7 Bar. 7
doc. ff. de ver. ob. qd nō. i practi/
ca qñ petis a rustico bones mor/
tuos culpa sua.

In casu hui⁹. §. stipulatio adeo
ē inutilis q nec civilis nec nālis
nascit obligō qz impossibilitū nulla
ē obligō vt i regula nemo ad ipo/
sibile de re. iur. in. vi.

Idem iuris est.

Stipulatio rei que i nro dñio nō
ē. s3 postea defit. l3 possit effici in
nro cōmertio nō valet. siue pure
siue cōditionalr fuit pcepta. h. d.

Ad d. Nō q res sacra nō est i
humano iure s3 diuino. Item
nō q i reb⁹ i quib⁹ nō cadit cō/
mertū nīm nō cadit aliqua obli/
gatio. ēt iter phentes ignorant 7
bona fide. Item nō q nō valet
ēptio liberi hoīs l3 reputet pro
seruo. fa. l. iusto. i prin. ff. de vsu/
cap. Nō q nemo pōt stipula/
ri sibi dari 7 sic dñum trāfferri
rei sue. vt. j. de actio. §. sic itaq3.
qz res ppria nō pōt amp. ppria
fieri vt. l. pprias. C. de lega. Itē
nō q aduersas fortunā liberi ho

minis quis non debet estimare
vel desiderare. Nō q qñ res 7
principio ē nulla. qz lex resistit l3
postea deueniat ad casum a quo
possz incipe nō 2ualefcit. de quo
plene p Bar. i. l. plurib⁹. §. a. ff.
de ver. ob. Et ecōtra l3 dispō a
principio valuerit si tñ deuenit
ad casuz a quo nō possz incipere
viciat. L3 nō valet stipulatio
rerū de qua hic ēt iter ignorātes
valet tñ veditio vt actio def. vt
j. de p. ep. §. si. 7. ff. de p. emp. l. 7
liberi. 7. l. s3 celsus. Et rō dīe est
qz i veditōe nō ē necessē trāfferri
dñum. s3 i stipulatione sic. ff. de
p. ep. 7 v. l. si ita. §. si. Et ē filis
rō quare qs pōt rē alienā vēde/
re. vt. ff. de p. ep. l. rē. s3 nō obli/
gare. vt. C. que res pi. ob. po. l.
qui liberos. qz in pignore d3 ius
2stitui creditori qd sibi det hypo/
thecariā actiōez. In veditōe so/
la traditio cū obligatiōe eunctio/
nis sufficit. vt. ff. de pigno. l. que
nōdum. §. qz dicist. 7 de ac. ep. l.
ex empto. Res aliqua l3 sit pu/
blica. si tñ nō ē in vsu pōt aliena/
ri. vt. ff. de p. ep. l. sed celsus prio/
rīso. 7. l. pacta. §. si. 7. ff. de via/
pub. l. viam.

Forū dicit loc⁹ vbi redditur
ius. ff. d. ius. 7 iur. l. penul. vel lo/
cus rerum venalium. Sed for⁹
est bursa.

Bū hic dī vel liberū hoīem
quē seruū esse credebat idē si scie/
bat. vt. j. pri. §. 7. ff. de iur. ob.
l. inter stipu. §. sacram. ibi casum

enim rē.

Cōmertiū generale nomē ē
ad oēs p̄ctus vñ dī quis habere
zmerciū rei qñ p̄ ēptionē vl' alio
mō pōt eā hēre quare inde⁹ non
h̄z zmerciū xp̄iani mācipii. vt
C. ne xp̄i. mā. **U**n̄ si inde⁹ in
deo p̄mittit tale mācipiū nō va/
let vel xp̄ian⁹ indeo vt l̄z. Si at
xp̄iano p̄mittat iudeus valet. vt
ff. de ver. ob. l. multū iterest. 2 de
le. l. l. apud iul. §. si. **R**ex suā
āpl⁹ nō pōt fieri sua. vt. §. de le.
§. l̄z si rez. 2. j. de act. §. sic itaqz.
Nisi rōe possessiōis apd aliu cō/
stitute. vt. ff. de ztra. ep̄. l. i. ēptio
ne. §. iii. vel nisi sub cōdit. dū tñ
aduēiēte cōditōe res sua cē de/
fierit. vt. ff. de ver. ob. l. rē meā.

Protimis. i. statz stipulo de
qua hic ē inutilis. qz pura stipula
tio nō pōt suspēdi. vt. ff. de stip.
ser. l. v. usufru. **S**ec⁹ i aliis actib⁹
vnuoz. vt. ff. cōia p̄di. l. si. in fi.

Et i initio vtilr res i stipula
tū deducta sit. si postea i eaz cāz
de qb⁹ supradictū ē fiñ facto pmi
sionis deuenierit extinguit stipulō.

Glo. Qd dī sine facto p̄mis
sionis. qd ē qñ res alie/
na. alias si sua. semp suo facto fa
ctū videf ēt si alienauerit post tē
pus stipulatiōis. Idē si erat alie
na dūmō post mortē vt. ff. d. ver.
obli. l. si seruū. §. i. 2. ii.

Si quis alium.

Factū alienū nō pōt i stipulatio
nē deduci. Si quis aliū datū

rū facturū ne quid p̄miserit nō
obligabit veluti si spōdeat. ticiū
quqz aureos daturz. q si effectus
rū se vt. citius daret spopōderit
obligabat.

Glo. Ratio huius tex. ē. qz
nemo alienū factū p/
mittere pōt vt hic. 2. ff. de verb.
ob. l. stipulat. o ista. i. p̄i. nisi pe/
na p̄mittat. vt. j. eo. §. verfauce
Et nisi i. v. cāb⁹ i quib⁹ p̄sumit
lex iteresse p̄mitti nisi fiat. **U**t i
cautiōe de iudicio fisci. ff. de ver.
ob. l. quoties. **I**te i stipulatione
ista hēre licere. vt. ff. d. ver. ob. l.
stipulatio ista. i. rñ. **I**te i stipula
tione de rato. ut. ff. de ra. ha. l. in
stipulatione. **I**te i stipulatiōib⁹
edilicis ut saluū ē seruū vēdictū
uel non furē 2 filia. ut. ff. de eue.
l. si ita quis. **I**te in stipulatione
rē pu. sal. fo. **M**a cū sit p̄tione exi
git fideiussoz. ff. de p̄tione stip. l.
p̄tione. **S**tipulat ergo pupil
lus his verbis a fideiussoze p̄mit
tis rē meā saluā fore p̄ tutorē vel
curatorē. nā 2 his v̄bis ab eis sti
pulat. ff. rāpu. sal. fo. 2. l. i. 2. l. cū
pupillus. **E**t si ob. hunc textū q
qs p̄mittit factū qd pōt p̄ alium
explicari p̄ se 2 suis h̄idib⁹ vt. C.
de p̄. 2 cō. sti. l. si. qz heres nō est
alius imo p̄sumit eadē persona
cū defuncto. vt i auct. de iurei.
a mo. p̄sti. §. i. col. vi. **A**d d. nō
dū gl. ista i pan. dicit si p̄mittit
factū alienū nō valet nisi sub iucia
tur pena. **D**icite q si p̄mittitur
factū alienū p̄missio ē nulla. 2 l̄z

pena subiciat. nō tñ hz validare
pctū vñ stipulationē. sz hz efficere
vt metu pene pareat eide. ar. i. l.
i. C. de arbi. 7. j. e. §. alteri. ibi di
cā Ja. Itē dñ vltēri⁹ glo. dicit d
stipulatiōe de iudicio fisti q p/
missio facti alieni valeat. Dic q
nō ē spāle i illa stipulatione. sz est
regulare i quibuscūqz p̄toris sti
pulationib⁹ vt pmissio facti alie
ni valeat. vt. l. i. 7. u. rēpu. sal. fo.
Et rō ē qz i p̄toris stipulationib⁹
versat equitas. l. q si ephefi. ff. d
eo qd cer. lo. vñ equa itē p̄ratio
fuit q i illis itelligat pmissuz in
teresse. si factū alienū p̄stare non
poterit. Itē dñ dicit vltērius de
ediliciis actiōib⁹ vt pmissio fa
cti alieni teneat. Dic q ē regula
re i quacūqz pmissiōe facta que i
surgat ex nā p̄cedētis p̄ct⁹. l. em
prore. §. si. ff. de ac. emp. Et ideo
tollite regulā. ¶ P̄missio fa
cti alieni nō valet vt hic. Fallit i
p̄toris stipulationib⁹ vt hic. Itē
fallit vbi factū insurgit ex natura
p̄ctus. Tertio fallit i persona he
redū pmissiōis qui dicūt eadez
p̄sona cū defuncto. fa. l. stipula
tio ista hēre licere i p̄ic. ff. d ver.
ob. in auct. n. de iureiurā. a mo.
p̄st. in p mei.

Si quis alii. Alte
ri sti
pulari nemo pōt nisi ei cui⁹ po
testati sit subiect⁹ extraneus vō
pōt solutioni eē adiect⁹. h. d.

Add. nō q cū ex tali stipulatio
ne alteri facta nihil agat nō oaf

nec ciuilis nec nālis obligatio. fa
cit. l. stipulatio ista. §. alteri. 7 qñ
ibi gl. 7 doc. ff. de ver. ob. Item
nō q adiciēdo aliquē ad solutio
nē nō acquirūt adiecto obligō.
sz tñ stipulāti. Itē nō q ē into
stipulatore pōt solui adiecto. Et
p̄tingit ipso iure liberatio. Itē
nō casuz q adiect⁹ solutiōi reci
piēs solutionē. teneat actiōe mā
dati stipulatori ad restituēdū pe
cuniam. Si quis alii q ei cui⁹
iuri subiect⁹ sit stipulef nihil agit
Et subiect⁹ iuri. i. dñio vt ser
uus stipulef dñio cui acquirit. vt
s. p quas p. no. acqui. §. item qd
serui. Itē reuerētia p̄ma vt fili⁹
p̄ri. vt. s. p quas p. §. itē. Itē obe
diētia vt monach⁹ mōasterio cui
querit. 7 se 7 alia. vt i aucten. de
mona. §. illud. col. i. Idē dicat
de seruo fructuario. Idē de vsu
rario. Idē d seruo bonafide pos
sesso. 7 libero bonaf. possessō qui
ex duab⁹ cāis querūt. vt. s. per
quas p. no. ac. §. de his. 7. §. idē
placet. Regula ē q alteri qd
stipulari nō pōt. Et ē rō qz inē
te sūt hui⁹ stipulatiōes vel obli
gatiōes ad hoc vt vnusquisqz si
bi acquirat qd sua interest. j. eo.
§. alteri. 7. ff. de ver. ob. l. stipula
tio ista. §. alteri. Fallit tñ i casu
bus. xvi.

¶ Dico vt si stipulandū iter sit
qz sit tutor ei⁹ cui stipulat rē pu.
sal. fo Secō qz pcurator stipu
lat dñis Tertio si stipulef credi
tori vt. j. e. §. sz si qd 7. ff. d v. ob.

l. stipulo ista. §. si stipuler. 2. §. si qd
insula. Quarto fallit i oibus pto
rius stipulatōibus vt. ff. de pieto.
stip. i oibus vt ē dām infecti. vt.
ff. de dā. infec. l. dām. §. si. Item
indicatū solui i siles. ff. de. pcur.
l. in cāe. §. si. Itē fallit i pcurato
re pñd. ff. de v. ob. l. si quis pcur
rator. 2. ff. de pcur. l. pcurator.
Itē fallit i actore municipum ex
cuius pacto querit municipibus
Itē in curatore furiosi 2 similiū
psonarū 2 tutoribus. vt. ff. de cō
sti. pe. l. eum qui. §. si actor. Itē
fallit in institore. nā sibi actio ex
pacto instituti querit. vt. ff. de in
sti. l. i. in fi. 2. l. i. Itē fallit i iu
dice notario vel simili psona pu
blica. ex quorū pact 2 stipulatōi
bus alteri qrit. vt. ff. rē pu. sal.
fo. l. ii. 2. iii. 2. iiii. l. rñso. 2 i aud.
d excu. tu. 2 his q cui. §. i. coll.
viii. 2 in auch. de hz. que ab ite.
§. ex his. col. ix. Itē fallit i credi
tore ex cuius pacto querit actio
debitori. vt. ff. de pig. ac. l. si que
nerit. i. rñso. Itē fallit si au⁹ pa
ciscat dotē reddi nepri. quā ē in
ptate non hz. vt. ff. so. ma. l. gai⁹
seius. Itē fallit i pcuratore vēdē
tis. vt. ff. de ac. emp. l. iul. §. si p
curator. Itē fallit i deponēte. si
paciscat alteri rē restitui. Item
fallit i gmodante faciente sile pa
ctum. vt. ff. de po. l. publica. 2. C.
ad expi. l. si res. Itē fallit in do
nante simile pactum faciente in
euentū alicuius pñdōis. vt. C. d
do. que sub mo. quonēs. Itē fal

lit si p⁹ stipule⁹ filio vel alii posi
to sub sua potestate post mortem
suaz. s. patris. nam 2 filio querit
licz heres non sit. vt. ff. de verb.
ob. l. qdēqz. §. si quis ita. Si ve
ro pure 2 nō post mortem ipi sti
pulant querit. vt. ff. de ver. ob.
l. si dominus suo. Idē eim cas
bus ex pacto vel stipulatōe alte
rius alteri querit nō alias vt hic
2. C. per quas perso. no. acqui. l.
i. Cum enim sunt speciales non
sunt trahēdi ad psequentiā. ff.
de. ll. l. qd vero.

Plane solutio ē i extraneaz p
sonam cōferri pōt. veluti si quis
stipule⁹. mihi aut seyo dare spō
des vt obligatio quidem stipula
tori acquirat. solui tñ seyo etiā i
uito eo recte possit. vt liberatio
ipso iure cōngat. Sz ille aduer
sus seyum hz mandati actionez.

Solui tñ seyo dic nō tñ h⁹ di
eius. vt. ff. de verbo. obli. l. cum
quis. Item ē hoc intellige statu
huius adiecti non mutato alias
contra. vt. ff. de solu. l. cum quis
Item etiam intellige an litz cō
testa. a stipulante alias contra. vt
ff. de solu. l. si quis stipulatus fue
rit decem. §. i. Item lz solui pos
sit adiecto. nō tñ agere pōt adie
ctus. vt. ff. de consti. pe. l. sz 2 si fi
lic. in fi. 2. l. si seruo. alias si ve
ro.

Solutione facta adiecto con
tingit liberatio ipso iure nisi in
certo casu. vt. ff. de eo quod cer.
lo. l. iii. §. idem iul. Sed ibi

facta fuit solutio alibi q̄z fieri de
buit vñ venit iteresse. vt. j. d. acē.
§. loco i quo nō potuit dñs p̄in
dicare accipiēdo sortē adiect⁹. vt
ff. de re iudi. l. nō d̄z. l. 3. i p̄e dñs
pos̄z. vt. ff. de eo qd̄ cer. lo. l. cer
tū i fi. 7. l. seq. in fi. Stipula
tor aduersus adiectū qui solutio
nē recepit h̄z mādati actiōez. Sz
an teneat semp mādati. Ad. di
cebat q̄ sic. vt hic. 7. ff. de v. ob.
l. iul. §. fi. nā seper tacitū mādātū
7 fi nō exp̄ssus interuenire dice
bat. 7 in ab̄s̄tia sine nūcio vel epi
stola qd̄ ē §. ff. de p̄cura. l. i. §. i.
Quare dicemus q̄ mādati agit
fi interuenit mādātū. vt q̄ pure
adiecto fuit stipulat⁹ vt hic. 7. ff.
de ver. obli. l. iul. §. fi. 7 mādā. q
fidē. al. agit neg. gest. cū nō sit p̄
cur. vt de solu. l. vero p̄curato
ri. §. interdum. 7. j. de ob. que ex
quasi contra. in p̄m.

Quod si quis.

Si quis alteri 7 sibi copulative
stipulatur. dimidia tñ stipula
tori debet. h. d. Addi. Nō
q̄ vtile p̄ inutile si viciaf. Itē nō
q̄ ille qui stipulat sibi 7 illi cui⁹
iuri subiect⁹ ē acquirit totum.

Add. quare ita ē q̄ si qs eme
rit fundū sibi 7 extraneo p̄ decē
valet totus p̄ctus. vt. ff. de p̄. ep.
l. fundus. Si aut stipulat⁹ fuerit
decē dari sibi 7 extraneo nō valz
stipulatio nisi p̄ dimidia vt hic.
rn. q̄ p̄ctus c̄ptionis 7 v̄ditiōis
regulr celebrat̄ grā vtriusq̄ p̄

nimirū si facili⁹ sustinet. sz nō sic
ē in stipulatōe q̄ expedit p̄missio
ri vt p̄missio valeat solū p̄ par
te. vt patet.

Ho. Stipulatio d̄ qua hic
valebit. si. p̄ pte dimi
dia vt subicit. vt. ff. d̄ eo. qd̄ cer.
lo. l. iii. §. si quis. Et collige q̄ si
viciaf vtile p̄ inutile. sic. ff. d̄ v.
ob. l. i. §. sz 7 fi m̄bi. ar. §. ff. d̄ or
bi. l. i. pedius. §. i. 7 hic vt ibi.

Addi. De hoc aut brocardo
an vtile p̄ inutile viciaf. dic fm
glo. i. l. pecunie. ff. d̄ vsuris. quia
aut loquimur i diuiduis 7 isepa
bilibus 7 vtile p̄ inutile viciaf. 7
ita loquit̄ p̄m̄ allat i gl. Aut lo
quimur isepabilib⁹ 7 diuiduis d̄
nā 7 de iure nō viciaf. vt. l. i. §.
illd̄. 7. §. trebatius. ff. d̄ aq̄ quot.
7 est. vt hic. Individuū autē
d̄z quattuor modis. Quoddā ē
idividuū hoc ē inseparabile d̄ nā.
vt. d. l. illud. 7. l. iiii. §. catho. ff.
de ver. ob. Quoddā ē idividuū
rōne depēdētie. vt p̄cipale 7 ac
cessoriū. vt. l. cū inutile. ff. de pe
le. Quoddā ē idividuū ratiōe
forme tradite a iure. vt. l. grece.
§. illud. ff. de fideius. vide Bar.
cui⁹ ista sunt verba i. l. i. §. sed si
m̄bi. ff. de verbo. obli. ga.

Et vō q̄. s̄ tuo viri subiect⁹ ē
si stipulat⁹ sis tibi acquirit̄ quia
vox tua tāquā filii. sicuti vox fi
lii tāquā tua itelligit̄. i his reb⁹
que tibi acquiri p̄nt. Si. vt i p̄
fecticio peculio 7 aduenticio quo
ad vsufructuz. vt. §. per quas p̄.

no. acqui. §. i.

Preterea. **D**iver/
fitas i q/
titate iter interrogationē ⁊ rñsio/
nē viciat stipulationē. quāq. ē di/
discordia s; diuerfitas i qualita/
te viciat i totū. Et rñsio simplex
itelligit qualis p̄cessit interroga/
tio. h. d. Addi. nō q stipulanti
pure. nō pōt rñderi i diez vl sub
2diū. nec ecōtra. Nō i ver. nā si
hoc solū ad id qd quotidie 2tin
git i signaturis supplicationū. qz
si p̄iceps r̄scribat placet vel si/
at vt peti. vel qd filē v; ad oia
supra narrata rñdisse ⁊ r̄scripsit
se. sec⁹ aut si i sp̄e specificē ita re/
spondeat. qz tūmō ad illud re/
ferē. vide qd ple. nō. Bal. in. l.
ii. C. si 2ius vel vti. pub.

Si. Diligēter attēde qz vbi
cūqz ē diuerfitas. si i cō/
tineti placet diuerfitas stipulato
ri valet stipulatio. vt. ff. de ver.
ob. l. i. §. cū adicit. Si autē non
placeat. aut ē i qualitate aut i q/
titate aut i sp̄e diuerfitas. In pri
mo casu nullo mō valet vt hic ibi
aut si ille rē. ⁊. ff. c. l. i. §. cū adi/
cit. ⁊. §. si quis simplr. Si vero i
quāitate i eo qd cōsonat valet.
siue detrahbat siue adiciat. vt. ff.
de ver. ob. l. i. §. si stipulāte q est
2. i alio nō. hic ibi veluti rē. si āt
in sp̄e. aut p̄mittit vna spēs p al
tera. ⁊ tūc nō valet. vt. j. c. §. i. h d
alia aut alia adiecta. ⁊ ita copula
tue. ⁊ tūc valet i alia si i adiecta.
vt. ff. de ver. ob. l. i. §. sed si. si āt

plures stipulē tūc aut copula/
tue fuit facta iterrogatio. ⁊ valz
i eo qd rñsuz aut diffūctiue. vt il
lā aut illā p̄mittē. quo casu valet.
ad vtrūqz siue simplr rñdeat ⁊ i
vtraqz. Si vero in vna nō valet
etiā si i ea l; i sūmis nō viciet al/
ternatiua rñdeat ad vnū tm. vt
ff. de ver. ob. l. i. §. si qd. ⁊. l. iter
stipulāte. Neqz eiz necesse ē i re/
spondēdo eadē oia repeti q stipu
lator exp̄cesserit.

Si. Que eiz i p̄p̄ationibus
dicūt i 2ctib⁹ repeuta i/
telligunt. vt. ff. de ver. ob. l. i. ticia
§. idē rñdit. Itē inur. lis q̄rū ad
cūile vinculu; s; naturale p̄bit.
vt. ff. de 2di. inde. l. si id qd. ⁊. l.
frat a frē. §. i. vñ fideiusso; acce/
dit. vt. j. de fideius. i p̄m. Et hec
vera sunt nisi i castreū peculio vl
quasi. nā tūc ē loco p̄ris fa. vt. ff.
ad mace. l. ii. ⁊. ff. de colla. bo. l. i.
§. nec castreū. tūc eiz ⁊ cū p̄i ē ob
ligat. ⁊ agit cū effectū. vt. ff. d in
di. l. lis nulla. Addi. Nō qui
vult p̄bare aliqd iter ptes fuisse
actū dz p̄bare id i p̄p̄ationibus
actū cē. Itē 2ctū iter modicū tē/
pus celebratū fuisse. vt i. d. §. idē
rñdeo. al. nō cōcluderet necessā/
rio qd nō i practica Ita dicēbar.
i. d. §. idē rñdet bar. bal. ⁊ alii in
l. pacta nouissima. C. de pac. 2 n
uolo p̄bare simulationē dz 2ct⁹ q
sit i veritate pign⁹ l; i m̄lrm dicat
de 2ptiōe. qz debeo p̄bare q ac/
tū fuit iter te ⁊ me. q in veritate
cēt pign⁹. l; alr fiat i m̄lrm ⁊ q po

scia icōtinēti fuerit cōfectū, iſtū
de vēditōe. Alias aut si nō pba
res de icōtinēti, s; q postea ex i/
teruallo, nō ē pbata fictio ex dca
p̄phatiōe qd singl tene mēti. vt
scias in fictiōe articulare ⁊ pbare
⁊ fa. qd hī i. l. cū ples. §. locator
hōnei. ff. loca. Et quod habet in
c. illo vos de pigno.

Item inutilis.

Inter dñm ⁊ seruū p̄ez ⁊ filius
nō ȝtrahit stipulatio. h. d.

Add. nō q l; filius. p̄i ob/
ligari nō possit tñ cuiq; alteri
obligari pōt. tā ex d̄ctu q̄ ex de/
licto gñali. p̄ter q̄ i mutuo ⁊ vo/
to. vt. l. tā ex d̄ctib⁹ cū ibi nō. ff.
de indi. l. iiii. §. si vtruz. ff. de mi/
no. Itē nō q cū filio emācipato
pōt eē lis. vt. l. lis nulla. ⁊ qd ibi
nō. ff. de indi. ⁊ d̄ctus. vt. l. si. C.
de ius vo. Aduertat tñ q qñ
vult p̄ez in ius vocare op⁹ ē q
petat veniā. vt. d. l. si. ēt si sit fili/
us emācipatus ⁊ miles. vt ē glo.
fingu. i. l. cogi. §. si p̄. ff. ad treb.
Et vide. j. de ac. §. penales.

Sl. Fili familias aliis q̄ p̄i
obligā pñt ex oi cā vt. ff.
d̄ indi. l. ex cōtractib⁹. ⁊ cōueniri
insolidum durante patria ptāte.
aucte tñ patris interueniēte. ad
qd pater compellit officio iudi/
cis. vt. C. de bo. q; li. l. nō soluz.
§. i. Nisi i. vi. casibus q sunt i
l. ii. ff. qd cū eo. Excepe duos ca/
sus vt i mutuata pecunia. ex qua
nō tenet cum effectu p̄p exceptio

nez macedoniani neq; p̄i. vt. C.
ne si. p. pa. l. i. Item in voto vel
deo vel republice facto. vt. ff. de
polli. l. si quis rē. §. voto. nā licz
alias. s. ex d̄ctu vel quasi cōuenia/
tur a p̄elato loci illius. hic tamē
nō cōuenit. vt. C. de epi. ⁊ de. l.
nulli. ⁊ in auct. de ec. ti. §. si quis
col. x. Addi. S; filius. ēt in
multis casibus potest vouere. vt
hic per Angel.

Mutum. Mutus ⁊
furdus oio
ñ pōt stipulationē cōtrahere nec
furiosus aliquem cōtractum cele
brare. h. d. Addi. Nō q mu/
tus ex quo caret loquela nō pōt
stipulari q; ad stipulationē req/
runt verba que nō cadūt in mu/
to. vt. l. discretus. C. q te. fa. po.
Et nō tñ verba sunt de substā/
tia stipulatiōis. s; etiaz q d̄p̄etes
verba p̄ferētes intelligāt ⁊ audi
ant. S; ille qui tardus exaudir
stipulari pōt. Item nō q furio/
sus nec stipulari nec alium d̄ctuz
facere pōt. S; mutus ⁊ furdus
l; nō possunt stipulari. pñt tamē
alios contractus celebrare. fa. l.
mutum. ff. de acqui. here. ⁊ l. mu/
tus. ff. de iure do. ⁊ extra de spō.
c. cum ap̄. nam potest mutus cō/
trahere imbi. vt ibi. Et licet in
matrimonio requirantur verba
vt in. c. penul. extra de spon. hoc
est verum in valētib⁹ loqui. al.
i his qui loqui non possunt. suf/
ficit consensus de presenti signis
demonstratus. vt est glo. singu.

finqu. i. l. cū notissimi i prin. C. d
p. tri. an. Sz. ff. e. l. i. in prin. da
tur cautela qualiter mut⁹ pōt sti
pulari vt suum pprium. vel ad
de suum publicū v3 tabellionem
qui stipulat. qz p istos stipulari
poterit 7 p eos acquiri muto ex
stipulone vt ibi h3. 7 in. l. nō alir. ff
de adop.

Bl. Furiosus nullū negociū
gerere pōt sc3 obligatori
um. Idē i p. digo cui bōis iterdi
ctū ē. ff. e. l. is cui. qz furioso suml
ē vt. C. de cura. fur. l. i. i. rñso. 7
ff. d. reg. iur. l. furiosi. Idē i mē/
tecapto vt. s. de cura. §. i.

Alld. qualiter āt mutus 7 fur
dus pōt alii dētū pter stipulatōz
facere. Sic qz debēt adhiberi
amici noti 7 iuncti sui. 7 ipse mu
tus faciat talia signa qz velit ven
dere vel emere. 7 tūc illi noti vi/
cant notario qz ipsi intelligūt ex
talibus signis qz mutus vult ven
dere libitū p decem. 7 ita scribat
notarius 7 val3 dētus. fa. l. muti
cum ibi nō. ff. de le. iii. 7. l. i. §. i.
cū ibi nō. ff. de ver. ob. ita dicit
bar. i. d. l. mutū. ff. de acqui. h3.
q3 nō.

Pupillus Pupill⁹
maior in/
fante pōt alii sibi obligare ēt sū
tutoris aucte. sz ipse alii nō obli/
gat nisi sit maior ifante. f. proxi/
m⁹ pubertati 7 tutoris auctas in
terueniat. Filii vō faml. i etate
pupillari nō obligāt ēt cū g3sū
p3is. h. d. Alld. nō ibi adhibea

tur qz qñ ad aliquē actū pficiendū
aliqua requirūt illa debēt adce.
al' āt qñ actui deficiūt sbalia act⁹
funditus ē nullus. vt. l. pacta euz
ibi plene nō. p gl. ff. d. h3. emp.
nō qz pupillus p3imus puberta
ti p3esumit vbi capax vt. l. ifans
ff. d. fur. 7. l. auxiliū. §. fi. ff. de mi
no. nō qz infans 7 p3im⁹ infan/
tic nullū d3 h3e itellectū. qz quic/
quid videt ignorat vt. l. i. i. fi. C.
de sal. mo. nō qz ex benignitate 7
sic ex grā. 7 p gñs ex extēhone n
āt de stricto iure p3im⁹ infan
ie pōt acquirere 7 stipulari vt p3i/
mus pubertati q3 forte nō h3 lo
cū si statud. vbi d3 stricta rōe iuris
pcedit. vt. l. qequid asstringēde.
i prin. ff. de ver. ob. It3 nō qz l3
pupillus p3imus pubertati sui iu
ris cū aucte tutoris possit obliga
ri. tñ p3imus pubertati filius fa.
ēt cū g3sensu 7 aucte sui p3is nō
obligat q3 nō. dicā in glo.

Glo. Infans d3 vsqz ad se/
p3imū ānū. vt. C. d iu
re deli. l. fi infanti. i. rñ d.

P3im⁹ infantie d3 vsqz ad
decē ānos cū dimidio. 7 sic p3i/
mus respicit ifra Sz cū dico pu/
bertati p3imū ad decē ānos 7 di
midū supra itellige. nam sicut in
mascul⁹ d3 fieri dimidiatio i femi
nis vō i nono 7 d3. ho vt supra q
ma. nō po. §. fi. 7. s. qui. mo. tu.
fi. i. rñso.

Infans 7 qui infantie p3im⁹
ē nōn multum distat a furioso.
Distat tñ aliquātulū vt in h3di

tate quā trāsmittit infans. vt. C. de iure deli. l. si infanti. §. i. secus i furioso. vt. C. de cu. fu. l. si. §. si auit. et hoc fm Azo. sz dic qd vi/ stat in stipulando in hoc qd infās sine intellectu interdū stipulat. sz furiosus nūquā. vt. ff. re pu. sal. fo. l. seruuz pupilli Itē dicit non multū pp. primum pubertati qd intellectū hz. et ideo corrigitur sta/ tim qd hic dicit ibi sz i prunis.

Sz qui i pte parētū ē ipu/ bes. nec auctore quidē pte obli/ gatur. Sz que ē rō de hoc ad pu/ illum cū tutore auctore oblige/ tur. Rndent quidā quia ob hoc ipsuz dāc tutor. l. ad auctozan/ dum. sz patria ptās ē ad corrigē/ dū. et ē p eis. C. de bo. que lib. l. si. §. sināt. Vel dic qd tutorem hz obligatū si male auctoraē pa/ trē nō. vt. C. de bo. que lib. l. cu/ opz. §. sub hac. §. si nō āt hypo/ theca. Add. ista glo glo. pce/ dit i actōe pōali filii sz i actōe rea/ li distingue vt hic per Ang.

Si impossibilis. Cōditio i/ possibilis viciat stipula/ tionē. conditō vero necessaria fa/ cit eā hēri p pura. h. v.

Add. Nō ibi nihil v3 qd cōdi/ tio impossibilis facit qd nec cilis nec naturalis orif. Nō qd qditō impossibilis de natura viciat actūz et nō viciat. et qditō necessaria cu/ ius pūi cē nō pt. d3 pura. et statī facit oriri obligationem.

Si impossibilis qditio obloni/ bus aduiciat nihil val3 stiplo.

Gl. obligationib⁹ quibuscumq3 vt hic. et ff. de ac. et ob. l. non solū secus ē i vltimis voluntatib⁹. qz tūc p non appōita h3 vt. §. d hē re. mlti. §. pe.

Add. nō singlr illā. l. nō solum qz apte vult qd impossibilis cōditio nō tū stipulationē viciat vt hic. sz vñ quēq3 pctū bonafidei. et ra/ tio ibi ponit. Et aduertat qd itel/ ligūt d cōditōe impossibili de natu/ ra vl d iure cui ius resistit qz tur/ pis. secus si ius nō resistit. qz tūc saltē de facto d3 ipleri ne pena cō/ mittat. vtpura qz d iure nō pōt tractari vt filius q filius nō ē. d facto ergo d3 vñ filius tractari ne cōmittat pena. et ita d3 ptes itelle/ gerunt. ita dicit dy. et bar. p illuz rex. in l. quidā cū filiū. ff. d vbo. ob. Impossibilis āt cōditio h3 cui natura ipedimēto ē. quomi/ nus existat. veluti si ita quis di/ xerit si digito celū attigero dare spondes. Gl. nō ita si verborūz pplexio sit. i. si cōditio videat i/ possibilis ex pplexitate verborūz vt. ff. de cōdi. mlti. l. si ticius. sed Jo. d. tūc. n. qñq3 nō dicere i/ possibilis. l3 nō possibile sit existe/ re. vt. ff. de ver. ob. l. si ticius fm Azo. et fa. ad hūc. §. ff. de regu. iur. l. impossibilis. §. i.

At si ita stipulet si digito celūz nō attigero dare spondes? pure facta obligatio intelligit. ideo sta/ tim peti pōt. Glo. pure. i. si cō/ ditione ēt si dies cēt appōita vt ff. eo. l. in illa stipione. §. si.

Quod hic dicitur statim intelligitur. scilicet cum
spacio quo solui possit. ut. j. c. §.
fi. 7. ff. c. l. e. qui calcedis. 7. d. hoc
dixi. §. de v. ob. §. ois stiplo.

Ad id. nō. q. aliqui ē tāta difficul-
tas q. reputat impossibilitas vtpu-
ta id qd fieri nō pōt nisi p. princi-
pē. nā hoc reputat iure impossi-
bile. secus si p. multos posset ex-
plicari. ut. l. apd iul. §. fi. cū. l. le.
7. ibi. Bar. 7. doc. ff. de le. i.

Item verbor. Stiplo nō
pōt p. iter abñtes.
7. si instro p. tunc ptes fuisse pre-
sentes vel stipulatōni interfuisse
stat scripture nisi p. riu. p. bet. h.
d. Ad id. nō q. d. substantia sti-
pulatōis ē q. ptes sint pñtes 7. se
exaudiant. ut. §. e. §. mutū. 7. ibi
dixi. Itē nō q. sūt aliqui homines
valde p. tentiosi 7. isti sūt cuitādi
ut rixosi. ut. l. si fuerit. in fi. ff. p.
so. Ad q. supior d. 3. occurrere q.
tum pōt ad dirimēdas lites 7. vi-
scordias. fa. l. equissimū. ff. §. v. su-
fruc. Ad ibi oio eē credēdū q.
l. 3. lex vel statutū dicat oio vel p.
cise stari tali scripture vel relatōi
talis. tū pōt p. bare pñum ut hic.
Intelligit. ergo q. stari debeat
oio donec p. bet pñum. ut. l. i. cū
ibi nō. per Bar. 7. doc. C. de re
ind. Ad q. quotiens p. sumptō
laborat p. reum. q. reo incumbit
onus probandi. l. quinquaginta.
7. l. in exceptionibus. ff. de p. ba.
Ad q. d. instm publicū pōt per
scripturā. vel p. testes ydoneos p.
bari. Ad q. p. viā indirectā pōt

fieri p. batio. p. bando q. illo tpe
d. quo cantat instm alibi fuit.

Si Absentē hic intellige ut
audire nō possit. vñ si est
in turri vel a remotis 7. clamet.
valz stiplo si se audiant. ar. ff. ad
fill. l. i. §. ca. Als abñs accipitur
multū modis. ut. ff. de v. sig. l. ab-
sentē. 7. nō. in aucē. d. fideius. §. i.
S. 3. d. ff. de do. inter vi. 7. vxo.
lea que. So. ibi intercesserat sti-
pulatio ante abñtiam. cuius ver-
ba ēt inter abñtes nunc repetūē
Itē nec ob. l. labco. in prin. ff. de
pac. q. aliud ē i. pacto quolz alio
qd sine diuulsiōi solēntate fieri
pōt nō stiplo. ut. ff. de pac. l. i. §. fi.
7. j. de ac. §. de cōstituta. Itē nō
ob. ff. de spon. l. ii. 7. l. v. q. ibi est
spāle ut valeat iter abñtes. Vel
dic q. per stipulationez pñt fieri
sponsalicia. 7. tūc inter pñtes. ut
hic. Itē ēt pñsū solo pñt fieri
sponsalicia. 7. tūc iter abñtes. ut.
d. l. iiii.

Ad stādū eē scripture nisi p.
rium p. bet sic. C. §. p. ba. l. cū p. ci-
bus. 7. j. c. §. fi scriptū. 7. j. ti. i. §.
fi. 7. hoc qñ formaz publicā. als si
p. uata sit scriptura. si p. scribēte
nō valz. si p. scribentē valz si ē cuz
cā ut in aucē. d. iureiur. a mo. §. i.
7. C. de nō nu. pe. l. generalr.

Testes idonei oī exceptione
maiores dicunt p. quos nulla ex-
ceptio poterit opponi. ut. C. §. d.
hen. 7. gmit. stip. l. optimā

Disposimus tales scripturas
que pñsū eē ptes indicant oio esse

credendas. nisi ipse qui talibus utitur improbis allegationibus manifestissimis probationibus. vel per scripturam vel per testes idoneos approbauerit in ipso toto die quo conficiebatur instrumentum sese vel aduersarium suum in alius locis esse.

Ad quod dies debet inferi in instrumento. et alia sunt necessaria ut dixi in auctoritate. ut per pro. no. impera. et fa. C. de diuer. rescrip. si qua. Sed quod ille probabit se tali die fuisse presentem. quod aduersarius non tenetur edere instrumentum cum die et consule. ff. de eden. l. i. §. editiones. Rñ. tribus modis petit instrumentum edi. Primum si actor petit edi instrumentum a reo. ut ex tali instrumentum fuerit intentione sua. vel etiam reus petit edi instrumentum ab actore ut fundet exceptionem. cum tamen neutro casu aduersarius uteretur. quod non debet esse. et tunc nulla pars instrumentum debet exhiberi ut. C. de eden. l. fi. in fi. et C. de testi. l. minus. Secundo casu quando aduersarius utitur. nam tunc edat. ut videatur an ei aliquid possit opponi. et tunc exhibetur. sed sine die et consule ne detur materia falsum fabricandi ut. ff. de eden. l. i. §. editiones. et ff. quemadmo. testa. apcri. l. i. §. i. Tercio ut et de falso accusetur. et tunc etiam cum die et consule debet exhibendum ut hic. et C. de contra. et comit. stipu. l. optimam. C. de fide instrum. l. fi. Aliis etiam modis petuntur edi instrumenta vel tradi per varia genera a-

ctionum. ut. ff. de eden. l. quedam persone sunt. sed dictis tribus modis petuntur edi vel demonstrari.

Add. Ad quod hec conclusio gl. in illa parte ubi dicit quod actor non tenetur edere instrumentum reo ad fundandum exceptionem sicut nec reus actori ad fundandum actionem.

Hoc. reprobant glo. quod licet reus non tenetur edere actori. tamen nihilominus actor tenetur edere reo vide hic do. rpofo.

Reus ergo negans se fuisse presentem in instrumento tenetur probare toto illo die se fuisse in alio loco. Sed quomodo hic probat reus? iuris ordinem quo cauetur quod actor probare debet. C. de eden. l. q. accusare. Rñ. hoc euenit propter scripturam. ff. de pac. l. i. i. §. q. fere.

Duo testes dicentes alterum contrahentium absuisse sufficiunt ut. ff. de testa. l. ubi. sed qualiter hoc procedit. nam instrumentum tenet vicem duorum testium. ergo potius videtur standum instrumento. Rñ. non directe dicitur instrumentum. sed per obliquum. scilicet se fuisse in scriptura quadam facta in tali loco vel ut testis vel contrahens. Si vero contradiceret directo tunc plures quam duo exiguntur. ut vincatur scripturam. ff. de testi. l. iii. ibi alius numerus. C. de contra. et comit. stipu. l. optimam. Vel dicas hic exigi tres. Addi. hoc multum dubitant circa istam glo. quos vide.

¶ Sz quid si aliqui testes dicāt
p instrō vel i eo scripti vel non.
an tot vel plures erūt necessari
p instrm. Rñ. sic qz instrm p se
vicē duorū sz vt dictū ē. Itē p/
ter ipm sunt pbatoēs vt p suppo
niē. ff. de pigno. l. pñt.

Bū hic dicit tex. qz reus ne/
cesse habz pbare se tali die fuisse
abñtē. Sic idem si alio die. tali
tū qz die cōfecti instrū hic eē non
potuit. vt ar. s. de ver. ob. §. lo/
ca. r. ff. de verb. ob. l. vltra. §. si.

Post mortem.

Stipulatio cōcepta post mortē
stipulatoris vel pmissoris vñ po
stea q̄ alter moreret oliz si vale
bat. hodie valet. h. d.

Add. nō qz filiūssa. pōt stipu
lari sibi vari post mortē pñs. Itē
nō ibi pñsensu pñtū qz ē pñtus
stricti iuris itelligunt sz mētē r
itētiōnē r cōsensuz pñtū. qz cor.
l. si. C. de p. r cō. stip. Itē nō qz
paria sūt stipulari post mortem.
vñ stipulari pñdie q̄ moriar. Itē
nō qz actiones pñt actiue r passi
ue icipe ab hñdib⁹ r pñdes. C.
vt ac. ab hñ. r pñ. e. l. i.

¶ Stipulatio de q̄ hic sta/
tim valet si efficax erit p⁹
mortē tñ cū ab hñde. r pñdem
icipiāt actiōēs hodie qd olim nō
erat. vt. C. vt ac. ab hñ. r pñ. e. l. i.
i. Addi. nō ex isto text. r ex. l.
scrupulosaz. C. de pñra. r cō. sti.
quā glo. sup ver. placuit. allegat
qz ē pñtus stricti iuris. vt. s. de/

inde ē itelligūtur fm mētē r cō/
sensuz pñtū. Et hoc qñ expñse
vel ē tacite pñtat de mētē r volū
tate pñrahētū. al. statib⁹ ei qd vi
ctū vel scriptū ē r nō vltra. vt. l.
qz qd astringēde. ff. de ver. ob. in
prin. Qd fa. qz statuta que dicūt
eē stricti iuris. cū nō recipiāt in/
terpretatiōnē actiuam extēsiuā
sz passiuā. vt nō. Bar. i. l. i. §. lex
falcidia. ff. ad. l. fal. Nū constet
tacite vel expñse d mētē statuētū.
qz tūc vñ scdm statutū qd ex eoz
mētē pōt colligi. Et si de eo statu
to de quo disputat statuētēs fuis
sent interrogati verisimile ē qz etiā
illud spāluter statuissent. vt ē glo.
sing. r ibi Bar. r doc. i. l. tale pa
ctū. §. si. ff. de pac. Nā rō mēs r
itellec⁹ legis ē ipsa aia legis r ip
sa ex. vt. l. cū mult. r qd ibi nō.
glo. Bar. r Bal. ff. so. ma. r. l.
facta. §. si. ff. ad trebe.

Item si quis. Rōe
ppo/
stere conceptionis non viciat sti
pulatio. Et stipulatio cum mo/
rietur pmissor vel stipulator vel
post mortē tertii valet ē de iure
veteri. h. d. cum. §. seq.

Additio. Nota qz dies execu
tionis pñcedens diem perfecte
obligationis trahit ad diem pse
cte obligōis. Item nota qz non
attendit ordo scripture. sed ordo
intellectus. fa. l. nec enim. r quod
ibi By. r Bart. ff. de solu. r. l.
talem. §. i. ff. de here. isti. Quod
facit si in libello dicatur peto co/

gi et compelli et ipsius ad predicta condemnari quod valet libellus ut non. Bar. et Bal. in l. i. C. de ex. rei iudi. Item non quod est licitum arguere de dote ad alios punctus quod est verum quoniam est eadem ratio. al. secus.

Glo. Si nautis ex alia venerit hodie dare spodes non quod hoc verbum venerit est punctum et subaudi quicunque vel usque ad annum. si autem esset post illam dictionem hodie non esset stipulatio inutilis et iure veteri. sed utilis et conditio nalis. ut. s. de ver. ob. §. sub 2di.

Stipulatio de qua supra est proposita. prius eum de venire nautis secundum naturam conditionalis stipulationis vel conditionis quod dari hodie

Stipulo loquitur de qua hic est iur. veteri valebat in doribus. ut si ita stipulabatur. mulier si sine liberis decesserit. promittis mihi dotem reddere. ut de ea possim testari cum prius testari proponebat. et ea mortua dotem reddi. ut. C. de iure do. l. si mulier. vel dic secundum Jo. cum stipulatur maritus sic. si dabis mihi decem promittis te mihi nupturam cum tamen prius nubere. et postea dare debeat. Deceptio proposita si solum in votibus sed et in omnibus obligationibus valz. exactio tamen fit per conditionem ex parte. ut C. de testa. l. proposita. i. si. Et facta ad hunc. §. si. quod non fit curadus ordo scripture. ff. de pe. le. l. quidam. et. s. de leg. §. an. et ff. de solu. l. non ei. Add. de ordine scripture et quoniam suadus est vide hic Ange.

Si scriptum. Verbum promissum se in scriptis repositum importat stipulationem. h. de. Add. non quod iste. §. ad hoc si allat quod solennitas iurim secula presumit de quo late per bar. et ang. in sua repe. et ibi imol. l. l. sciendum. ff. eo.

Gl. Verbum promissum in iustis redactum intelligitur per stipulationem. secus si a testibus proferatur. C. de usuris. l. i. et ratio secundum Jo. quia testes non sic in iure instructi sunt. ut instrumenta que a iurepitis fiunt. et ista glo. quotidie allegatur ad hoc Ang. Add. Si bar. i. l. sciendum ff. de h. sig. l. ii. col. dicit quod non refert an scribat verbum promissum a tabellione an a privata persona quod si intelligitur per stipulationem. ut. d. l. sciendum.

Quotiens. Si plures res deducantur in stipulationem. et simpliciter respondet teneat ad omnes al. ad eas in quibus respondit. h. de. Add. et de man. vide bar. et omnes doc. i. l. scire debemus. i. prin. ff. e. et i. l. i. §. si. e. t. et dixi in §. propterea. s. e. Ang. Add. non quod tot sunt stipulationes et tot videntur esse promissiones quot sunt res deducte 2 cor. l. scire debemus. i. prin. ff. e. Et est magna utilitas ad videndum utrum sit unicus punctus vel plures quia quoniam est unicus punctus huiusmodi eo plures res comprehendantur. tunc per unum resoluitur punctus et quo ad alia. ut. l. cum eisdem. cum ibi non. ff. de edil. edic. Et quoniam est unica stipulatio non potest fieri

solutio p pte vt. l. tutor. §. luci.
de vsuris. secus si eēt plures. vt
l. si. qui. mo. pig. vel hypo. sol.

Bl. 23 in casu h^o. §. videat^r
diuersitas i rñdēdo illa tñ
nō nocet fm distinctionē quaz se
cimus i. §. pterea. §. eo.

Alteri. Stiplo de dando
alteri non valz nisi
fuerit apposita pena. h. d.

Alld. nō regulā q quis n̄ pōt
iterponere stipulatiōez p altero.
nec p suā stipulōnē alteri acqri. de
quo p gl. 2 ibi dixi. §. c. §. si quis
ali. nā sufficit q vel a principio i
terfit vel supueniat postea itercē
vt. l. si vero nō remunerādi. §. si
tibi. ff. man.

Bl. Est ergo regulā q alte
ri quis stipulari n̄ pōt
hoc tñ fallit vt diximus i. §. si qs
ali. §. eo. Et nō q hic trib^o mo/
dis alteri stipulamur. nā iterduz
directā acquirimus actionē. s. al/
teri stipulido vt fili^o pñ su^o dñō
7 eo. vt. §. c. §. si qs ali. 7. §. ei q
siqz vñlē. vt tutor pupillo. 7 i
similib^o rōne officii. 7 fuus pub/
licus. vt. ff. de cōsti. pe. l. cū qui. §
pe. 7. ff. rē pup. sal. fo. l. iiii. Inter
dū nullā 7 tñc necessaria ē pena.
vt hic dī. Itē nō q hoc vltio ca
su verba stipulōis 7 sortis 7 pene
pñt formari tribus mōis. Aut ei
dico pmittis mihi q dabis illi.
7 eodē mō penā aut pmittis mi/
hi q dabis ei 7 eodē mō penā. 7
in his duobus casibus nō valet.
neqz sortis neqz pene pmissio ni

si qñ deberet vtilis vel directa ac
quiri vt i primis duob^o casibus.
vt de cōsti. pe. l. eū. §. si actori. et
§. iul. 7 hic. Aut si pmittis mihi
q dabis illi aut penā mihi tantū
stipulor. qz 7 tñc hz locuz qd hic
dī. Aut quarto loco dico pmit/
tis q dabis mihi recipienti noie
eius quō casu valz vtrūqz. 7 ego
illi cedaz cū^o noie stipulat^o sum
vt. ff. mā. si peni. §. si. Si qs
alteri stipulat^o fuerit 7 adiecit pe
nā. 7 mittit stiplo pene ē si stipu
lantis nō interest stipulationē imple
ri. nā cū quis stipulat^o penā nō i
spicit an ei^o iterfit s3 an stiplo i/
pleta fuerit vt dicit hic tex. 7 fa. ff.
d arbi. l. cū pena. S3 vñ p. ff. de
arbi. l. aduersus. §. s3 si eū. vbi ē
pena n̄ mittit So. ibi n̄ directo
p arbitruz 7 iō inspicitur an in/
terfit ēt quo ad penā cū ad ea q
frequēter accidūt iura se referūt.
vt. ff. de legi. l. nā ad ea. Itēz ad
huc vñ. p. ff. si quis i ius vo. non
ie. l. ii. §. si. So. ibi i pna pto/
ria 7 hic i quētionali. Vel ibi iō
nō mittit. qz nō debuit venire
ex quo aduersarii nō itererat. et
ita p obiquū illa rō redit.

Alld. hec so. cōter approbat^r
vt pena apposita a ptoze nō cō/
mittat si aduersarii nō iterfit.

Penaz eiz cū stipulat^o qs nō
illud ispicit qd iterfit eius. s3 q
sit q̄titas in gditōe stipulatiōis.
Bl. nō q caute ponit stipulat^o qz
sec^o ē si paciscit tñ cū pena ex nu
do pacto ēt icōtinēti apposita sic

usura nō posset peti. vt. ff. de ser. expor. l. fu. 2. C. de usuris. l. iii.

Inspiciē ergo i predicta stipu latōe nō vtrū interfit s3 que sit q̄ titas in conditione. i. penali stipu latione que est conditionalis sc3 si non pareret promissor p̄ncipa li obligationi vel p̄missioni. Et quantitas q̄ratiōis sit peti pōt. 2 si ē certa petet certi cōdi. s3 si ē in certa petet actiōe ex stipulatu vt hic. 2. s. d. v. ob. in p̄in. Ista eim noia quis 2 que substantie sunt si gnificatiua nō q̄ntitatis. i. certe t tagate vel tagande. 2 hoc fm azo.

Add. deinde gl. facit oppo. 3 hanc opi. do. Alzo. Et pōt quat tuor opi. circa istam q̄ntitatem pe ne an possit excedere quadruplū

Si stipulor dari centum ticio 2 nisi dederis decem nomine pe ne dare spōdes. s. mihi valet sti pulatio. al' si dicerem. 2 si nō de deris ticio centū dabis illi decem noie pene nō valeret vt. s. dictū ē i glo. i. Nō tñ illa stiplo inutilis efficit' utilis s3 metu pene 2 illi sta tur vt 2 alias. C. d. arbi. l. i.

Sed et si quis.

Stiplo q̄ def alteri cui habere mea interest t3. h. d.

Sed 2 si quis stipulet alii cuz eius interest placuit stipulationē valere. nam si is qui pupilli tute laz administrare ceperat. cessit ad/ ministrationē tutori suo. 2 sti pulatus ē rem pupilli. sal. fo. qm̄ interest stipulatoris fieri qd̄ stipu

latus ē cum obligatus futur' cēt pupillo si male res gesserit t3 ob ligatio. Ergo si quis pcuratori suo dari stipulatus est. vires ha/ bebit stipulatio. Et si creditori suo quis stipulatus sit. quod sua interest ne forte vel pena 2mitta tur vel predia distrahan' que pi gnori data erant val3 stiplo.

Gl. Si tutor a cōtutore suo stipulat rem pup. sal. fo. pupillo dat' utilis actio. ff. d. ma gif. cōue. l. i. s. pe. Item ipsi sti pulanti directa acquiratur. vt hic dī.

Si quis stipulat dari pcura tori vel creditori suo valet stipu latio. non vt procuratori vel cre ditori actio competat. sed qui sti pulatus ē aget actione ex stipula tu ad interesse quanti sua interest creditori vel pcuratori fuisse so lutum. vt. C. de inuti. stipu. l. fi. 2. ff. de verbo. ob. l. liber homo. s. fi. 2. C. d. dona. cū res vel fm nos aget certi conditione ad in teresse. quod p̄baumus. s. de v. ob. in p̄i. Add. 2 hec opi. glo. q̄ possit agi certi cōdi. ad intereē ē verior 2 cōmunior. de quo dixi plene. s. qui. mo. re 3. ob. Iason vel xpofo.

Uersa vice. Promissio facti alieni non va let nisi apposta sit pena. 2 nemo potest stipulari rem suam. hoc di cit. Glo. Et tunc ad penam tantum tenetur. 2 facit. s. e. s. si quis.

Itē nemozē suā futurā i cū casuz
quo sua sit. vtiliter stipulat⁹ est.

Addi. nō neminē posse stipu/
lari rē suā i casu quo erit sua rō.
qz qd meū ē. amp. meū fieri non
pōt. §. sic itaqz. j. de act. Sec⁹ si
stipuloz rē meā mihi tradi siue re
situi qz huiusmodi pmissio respi
cit possessionē nō dñiuz. l. nemo.
de ver. ob. Itē si stipularē rē meā
dari i casu i quo deficiat eē mea.
valz stipulatio. l. si rē meaz. ff. de
ver. ob. Similr nō valet emptio
rei siue. l. existimo. de p. ep. 2. l. ne
mo rē suā de ver. ob. Itē si stipu
ler rē meā. si naus ex asia vene
rit. 7 tpe cucinētis cōditiōis non
sit mea. l. nemo. ff. de ver. oblig.

Sl. Nemo vtilr stipulat rē
suā futurā vt ptuz ancille
vel fetū aialiu suozū que sua futu
ra sūt. vt. s. de re. di. §. itē ea mul
tomagis si stipulet rē que nūc est
sua. vt. s. eo. §. i. Nō suum est
amp. suū fieri nō pōt. vt. j. de ac.
§. sic itaqz. restitui tñ pñt stipula
ri. ff. de ver. ob. l. nemo. i. rñ. 2. ff.
vsufr. quēad. ca. l. i. §. sz quod di
ximus.

Si de alia re.

Dissensus in corpe viciat stipu/
lationē. h. d.

Add. nō qz dissensus i rem p/
missā viciat stipulationē cū ipa sti
pulatio remaneret euacuata gfen
su pñctū ideo nulla. l. i. ff. de ver.
obligatio.

Sl. Itē. §. bz locū qñ certū
ē ptes dissensisse. vt. ff. de
ver. ob. l. cōtinuis. §. i. Al. aut si
pōt fm vtriusqz itellectū valere.
valet sz itellectū pmissoris. vt. ff.
de verbo. oblig. l. qui ex plurib⁹
2. l. stipulatio ista. §. cū qui. Acc
ob. qd dicit miorē pñari debere
vt. l. apud iul. §. seyo. ff. de leg. i.
qz minor ē quā dare vult pmissor
vt. j. de act. §. pñtea. Si aut fm
vni⁹ itellectū valere pōt. fm illi⁹
itellectū valet. vt hodie dare mi
hi. x. boñ. pmit. si eiz de hac bo
noma i qua sum⁹ itelligat valet.
al. nō. l. quoz. i stipulatiōib⁹. 2. d
re. du. l. quoz. §. ii.

Quod ex turpi

Stipulatio turpis ex turpi cā de
scēdens nō valz. h. d. Addi. nō
qz stipulatio gñēs i se turpe puta
pmititis facere homicidium vel
adulteriū est nulla. qz mā ex qua
fabricat ē inepta. 7 iō act⁹ nullus
geoz. l. generalr. 2. l. veluq. ff. de
ver. ob. Et idē dixit hic gl. nra. si
stipulatio nō cōtineret i se turpe.
sz heret ob turpē cām. puta pmit
to tibi dare mille vt facias homi
cidiū qz ē nulla. Cui snie aduer/
sari vt. l. dolo vel metu. C. de in
uti. si. Itē dicendū qz stipulatio
appellat tpis trib⁹ mōis. pño qz
turpiter orta. puta dolo vel me/
tu iduct⁹ ad pmitterdū. 7 tñ me/
ro iure valet. sz euacuat exceptio
ne doli vel met⁹. vel ēt rescindit⁹
p iudicē officiū. l. si dolo. C. de in

nti. stip. l. interpositas. C. si d' tra.
l. si. §. i. ff. qd me. cā. hī i. l. elegā/
ter. ff. d' dolo. Scdo bī turpis ex
pte mae. qz q̄tinet in se tpe. puta
pmittē q̄mittere furtū homicidi/
um vel adulteriū. 7 tunc dī nulla
ipō iure qz i ea ē deductū ipossi/
bile de iure nāh 7 civili. 7 ita loq
tur hic. 7. l. gñalr. 7. l. veluti. ff. d'
y. ob. Aliqñ dī turpis rōe cāe si
nalis. qz facta ob turpē cāz vt hic
7 tūc aut ista cā versat ex pte vtri
usqz. l. pmissōz 7 stipulatoris. pu
ta pmitto tibi decem vt q̄mitas
adulteriū. 7 ista ē ipō iure nulla.
vt hic. 7. l. si plagii. de y. ob. aut
ē turpitudine solū ex pte recipient
puta pmitto tibi dce ne facias ho
miciū. 7 tūc an valeat vt ne sūt
opi. diuerse. Et cōis gclufio ē ne
stipulator ex sua improbitate ac/
tionē. quouis mō gsequē qz sic
stiplo nulla. ar. i. l. itaqz fullo. ff.
de fur. de quo i. d. l. si plagii. de
y. ob. i. l. infgctū. §. si ob malcfi
ciū. ff. d' pac. 7. l. pe. d' qdi. ob tur.
cau. Addi. Quid si qs pmissit
aliqd dare iudici vt ferat suam. i
cā i q̄ fauet iusticiā. an dicat da/
tū ex cā honesta an vero turpi vt
possit repeti Sic qz n̄ teneor da
re sz si dedi nō possuz repetere. sz
nō punior i amissioe hē. sz iudex
punit. 7 mltomagis qñ pecunia
dat vt male iudicet. 7 tūc datū n̄
repetit. l. ii. ff. d' qdi. ob tur. cau.
7 ibi bar. Itē dicit qd nō lz dare.
nec i bona nec i mala cā. id datur
nō repetit i auct. vt i exor. li. liti.

iu. circa pri. col. ix. An at tene
at pmissio quā feci alicui vt idi/
cet i hñtē res meas. Sic qz sic. l.
idē ē. §. si tibi. ff. d' qd. ob tur. cā.

§. qd si scolaris pmissit muli
eri aliquid si rē. an valeat ista p/
missio. Glo. ē ordi. qz nō i. l. iii.
§. sz qd meretrici. ff. d' qd. ob tur.
cā. Qui snie nō ob. §. ille qz lz da
tū meretrici nō possit repeti qz lz
malefaciat meretriciādo sapiēter
tñ facit accipiēdo cuz ē meretrix.
tñ vt sibi pmissuz petere nō pōt.
qz multa ihonestē petūt. q̄ tñ ho
neffimē accipiūt. l. i. §. penni.
ff. d' var. 7 exor. co.

Glo. Mō v3 stipulatio de q̄
hic. qz huiusmōi qdi/
tiones turpes ipossibiles psumū
tur a iure. vt. ff. d' qd. isti. l. si fili?
vñ nō valz stipulatio vt. s. e. §. si
ipossibil. Circa qd tñ dic qz ant
ipm qd pmissit ē turpe vt facere
homicidiū 7 tūc nō valeret ēt pe
na apposita. ff. de y. ob. l. gñalr.
7. l. veluti 7. l. si plagii. Idē dico
7 si sub cōdit. turpi vt hic. aut si
honestū pmissit. 7 tñ turpis. vt
dare decē. si p metū vel dolum. 7
tūc valet pmissio scā. sz exceptiōe
elidit. vt. C. de iuri. stip. l. dolo. i
si. nisi i casu vbi ipō iure nō valz
pmissio p metū. vt. ff. qd me. cā.
si mulier. §. qz si dos fm Jo.

Cū quis. Stipulo qdī
trōalis transit
ad hñdes stipulatoris 7 pmissor
is. h. d.

Cū quis sub aliqua qditione

stipulat⁹ fuerit. l. 3. a⁹te g⁹ditōz de /
cesserit. postea ex⁹te cōditōe. h⁹is
ei⁹ agere pōt. idēz a pmissōis
pte c. Glo. hoc i p⁹ctib⁹ vt hic. vt
s. de ver. ob. §. ex g⁹ditōali. aliō
i relicq. vt. C. d. ca. tol. §. finantez
aliqz. 2. ff. de ma. tes. l. si ita scri/
ptū fuerit i fi. 2. sa. ad hūc. §. ff. d.
pi. 2. co. remē. l. q. si pēdēte. i. rñ.

Qui hoc anno.

Qui pmissit certo tpe nō pōt cō
ueniri nisi tot⁹ termin⁹ ē elapsus
h. d. In hoc. §. fuit facta stipu/
latio hoc mō pmitti hoc āno vel
hoc mēse. B. cit ergo tex. q. hoc
āno aut hoc mēse dari stipulat⁹
fit. nisi oib⁹ p⁹rib⁹ p⁹terit⁹ āni vel
mēsis non recte p⁹ctit. Glo. se/
cus ē i relictis fauore vltie volū
tad nā i caput āni p⁹statō fit vt. C.
qñ di. le. ce. l. i. Vel distig⁹ue aut
p⁹mittit p⁹ hec verba hoc āno vel
quolibz āno. 2. tūc i fine āni fit so
lutio vt hic 2. ff. de ver. ob. q. hoc
āno. 2. l. cū q. certarū. Aut ānuū
2. tūc in caput āni fit solutio. siue
legatū fit siue in p⁹ctu fit pmissio
fm. Jo. 2. bul. vt. ff. de g⁹di. 2. de.
l. si i ānos. 2. qñ di. le. ce. l. nec se/
mel. vñ ver. ānya si debes tūc in/
spicies caput āni. Anno si d⁹bes
i fine teneberis āni. de hoc. s. de
ver. ob. i p⁹ri. Addi. Bñ gl. su
pra. dicit q. qñ p⁹mittit quolibz
āno q. tūc in fine āni. B. cit no.
Jas. credo q. gl. maledicat 2. q. i
mo i p⁹ncipio. cū illd quolibz adi
ciat cā multiplicāde obligōis per

rōez bar. i. l. q. hoc āno. ff. de ver.
obli. Si v⁹qz ad forū rem pmiss/
serit v⁹ q. statiz icepto foro possit
agi. vt. ff. ad tre. q. filiū. §. sabin⁹.

Si fundū. Pro mis
sona dat tē
pus abile ad soluenduz. h. d.

Si funduz dari stipuleris vel
hoiez. nō poteris g⁹tinuo agere.
nisi tūc spatiū p⁹terierit. quo tra/
di tio fieri possit.

Et. Traditio fieri possit. f.
cū cōmodo pmissōis. ff.
de ver. sig. l. nepos. pculo. nec tñ
nimitū expectat. l. 3. p⁹ri⁹ nō possit
soluere. vt. ff. d. ver. ob. l. g⁹tinu⁹
§. illud. Itē 2. si i g⁹tinēti pōt. nō
tñ iō statim exigat. vt. ff. de solu.
l. q. dixim⁹ quoddā ergo tps me
diū exigim⁹. l. 2. dierū fm quos/
dā. vt. ff. de consti. pe. l. pmissor.
Vel dic arbitrio iudicis. cū lege
nō sit determinatū. vt. ff. de iur.
doli. l. i. i. si. qui iudex statuet tps
quoddā. nec nimitū nec modicuz
vt. ff. de solu. l. ratum. 2. ff. rē ra.
ha. l. quo eim. §. i. 2. j. de of. m. i.
rñ. Itē nūquid idē i quātitatib⁹
q. i spēb⁹ hic d⁹ rñ. nō. imo tāto
tpe q⁹zū iudicat⁹ dat expectat vt
ff. de iudi. l. ii. fm quosdā. vel ve/
rius dic. vt nō. s. de ver. obli. §.
ois. in glo. ibi statiz rē. Addi.
nō q. dñ gl. i prin. p⁹ce. cōclufiōis
allegat. l. nepos pculo. scias q. il
la. l. nepos loquit⁹ in alio cāu q⁹
iste. §. q. loquit⁹ qñ pmissio fuit
hoc mō. pmitto tibi dare cū po/
tero. vel cū g⁹modū erit. q. tūc in

telligit cū potero deducto ere alie
no vel salua dignitate mea qz mi
hi pmissiō relinqui debēt libri ⁊
vestes ⁊ eos mō. militi arma ⁊ eq
vt ibi gl. determinat. At hic loq
tur qñ pmissiō fuit simplex. non
qualificata. pmitto tibi dare fun
dū vl' decē. ⁊ iō dic vt sequit i di
cta conclusiōe. glo. Jas.

De fideiussoribus.

Add. Supra visuzē de his q
pncipalr obligant ex plurib⁹ p
ctib⁹. vcz qz illis obligōib⁹ alie
sunt accessorie que fideiussore ap
pellat. Itō de his tractatur. iti
tulauit de fideiussoribus.

p **Roeo.** Fide
iussor
ē qui accessorie obliga
tur ad maiore cautelā
creditori. hoc dicit.

Add. nō primo illos obliga
ri fideiussores qui p pncipali ob
ligato intercedūt. Nota scōdo qua
re inuēta sunt prestatio fideiussio
rū vt. f. diligēt⁹ creditorib⁹ cau
tum sit. cōmodissimum est enim
vni duplici spe. in. l. iiii. §. i. ff. de
lib. le. ⁊ ppter ea dixit glo. nō. in
l. ii. ff. qui satis. eo. qz ille qui tene
tur fideiussorem non liberaf dā
do castellanum doctorem vel mi
litem qui nō pñt facile conueni
ri. qz in his cessat cā finalis quare
prestatio fideiussoris fuit inuēta.
nam per eos non diligentius cre
ditoribus cauetur. ex quo obligō

ē eos executioni mādari nō pōt.

Ho. Pro eo qui pmittit
pncipaliter per supu
lationem vel quocūqz alio mo
do quis obliget pōt accedere fi
deiussor. vt. j. e. §. i. ⁊. ff. e. l. i. Et
etiam accessorie obligatiōi accede
re pōt fideiussor. ff. eo. l. grece. §.
fi. ⁊ de pig. ac. l. si rem. §. i.

In omnib⁹. Omni
obligati
oni potest accedere fideiussor.
⁊ ciuili tantū ⁊ naturali tñ. h. v.
L. dco. l. i. ff. e.

Additio. Nota qz fideiussor
intercedere potest non solū p ob
ligato naturaliter ⁊ ciuilit. sed
et p obligato nālī tñ vel ciuili
tñ Et tñ casu fideiussor ⁊ nālī ⁊
ciuili obligabit. l. 3. re pncipal' vl'
naturaliter tantū vel ciuilit tñ
obligatus est. de quo dicam i. §.
fideiussores rpos.

El. In omni tpe obligatiō
nū dūmō nō sit p legem
pōt accedere fideiussor. vt. ff. e. l. i.
cū lex Sz vī p. C. ne fideiuf. do.
denf. l. i. vbi obligatiōi doqz nō
pōt accedere fideiussor. So. illō
speciale est.

Additio. Ratio specialitatis
est. ne matrimonio bene cōtra
cto deē fideiussor causa pecunie.
Si cū vxor cōmisit personam
suam viro sine fideiussore. pñdū
erit non cōmittere dotem. ar. in
l. hac lege. C. de pac. conuentio.
ideoque pro dote fideiussores
non dari. nec datos teneri. C. ne

fidei bo. venē p to. Itē i pnti/
bus 7 futuris negociis pōt acce/
dere fideiussor. vt. ff. 8 iud. l. quē
admodū. j. e. §. fideiussor. In
oibus at obligatiōib⁹ assumi pnt
i. siue re siue vbi. siue lris siue
psensu. Glo. siue ēt ex maleficio
vel quasi. vt. ff. eo. l. grece. §. s. j. si
ex delicto. At nec illud quidē
interest vtrū civilis tñ. vt p eo
qui fuit psensus spe future nume
ratōis. j. t. p. h. tñ eādē exce
ptionē. quā re. C. de nō nume.
pe. l. pe. i. fi. 2. l. tā mandatori. 7
sic nō civili tñ obligatōi accede/
re fideiussorem. vt hic. 2. d. l. dī.
7. ff. e. l. fideiussor. §. ii. Etia3
naturali tñ pōt accedere fideiu/
sor vt p suo vt subicit 2. ff. e. l. fi
deiussor. §. fideiussor. Ergo quo
ad dationē fideiussoris nō itereft
s3 quo ad alia multū itereft. s. in/
ter civilē 7 naturalē obligatōem
vt. ff. 8 cōst. pe. l. i. §. debitū. 7.
l. qd maritus. §. si quis at.

Pōt accedere fideiussor pro
suo. qui suus ē iure naturali tñ
tenet nō civili. vt. ff. de cōdi. in/
de. l. si id qd. 7. §. de liberti. §. i.
7. §. de inuti. sup. §. itē iutilis. 7
hunc naturalē accedit hic fideiuf/
sor. At ipe suus fideiubere nō pōt
vt. ff. e. l. suus isco. 2. l. seq.

Add. nō qd vt supradictū ē fi
deiussor pōt dare aliū fideiussor/
re. poterit quoq3 dare pignora.
nec dicef i plus obligat⁹ qd pnci
palis. s3 dicef efficacius obligat⁹
q3 soluta pte pncipali liberaf et⁹

fideiussor 7 pignora. l. fi. C. que
res pig. ob. po. Ampli⁹ dicit gl.
fingu. i. d. l. sicut res. ff. e. q. licet
reus principalis sit ad aliqd obli
gatus sine pena. fideiussor tñ ad
hiberi poterit cū pena. 7 ad illā
penā tenebit nō vt fideiussor sed
vt principalis debitor. nec dī in
plus qd pncipalis fideiussor obli
gat⁹. Ista ē glo. vbi. §.

Gl. Pro suo dñm pōt ac/
cedere fideiussor. vt. §. dī/
ctū ē. nō at cō pōt accedere fide/
iussor dñm. vt. l. dñs suo pos/
sit fideiussorē dare. 7 rō ē q3 talis
fideiussor obligatō se suo ēt dñō
obligat⁹ itē 7 pro code3 si dñō ob
ligatur qd eē nō pōt. vt idem p
eodē. 7 apud eūdē possit obliga/
ri. vt. ff. e. si quis p eo. §. i. 2. l. vā
nus. 7. ff. ad vell. l. tutor.

Fideiussor Obligatō
fideiussor
ria ē trāsitōria a d hīdem. 7 fide/
iussor pōt adhiberi ēt pro futura
obligōne. b. d.

Fideiussor nō tñ ipse obliga
tur. s3 ēt hīdem relinquit obliga
tum fideiussor 7 pcedere obligō3
7 sequi pōt.

Fideiussor ergo ēt hīdec3 suus
obligatum relinquit siue hoc vi
ctum sit siue non. Et idem i om
ni obligatione ex contractu vel
quasi in reo principali vt. hic. et
ff. de act. 7 obliga. l. ex contracti
bus. S3 qd si fideiussit in actōe
furti vli alia actōe l obligōe que
nō transit ad hīdē. Rñ. non pu/
to b
fozie
su m
en s
rat a
iin.
ligh
ri pe
e. qd
dā p
ficiu
petr
for
vul
nōb
indu
quē
se no
cie f
vobi
do a
dicat
fio.
mre
que
h st
sub
male
tu 7
verel
pini
releu
nō s
q. m
Et
Jo.
pena
inur
Rā.

to hoc casu teneri herede n deius
 foris quasi natura mte. hoc ca/
 su stiplo. vt ar. ff. si quis caus. l. si
 est. §. q. iniuriar. 2. j. d. act. §. fue
 rat aut. 2. facit ad hunc. §. ff. eo. l.
 iiii. §. si. **Add.** Ex hac gl. col/
 ligitis p maleficio fideiussoze va
 ri posse. 2. pbat i. l. grece. §. i. ff.
 e. qd vex est quo ad pena ipone/
 da p maleficio. quo aut ad male/
 ficiu ppetradu vel ex maleficio p
 petrado lucrū picipadu fideius/
 soz dari n pōt. l. si a reo. §. id qd
 vulgo. ff. eo. ti. **Ex quo** dicūt
 nobilr doc. pone q instas coram
 iudice vel vicario vt admittat ali
 quē actū nō admittēdū. ipe. dicit
 se nolle qz timet findicatu tu vi/
 cis faciat is iura frōte. ego pstabo
 vobis fideiussoze de vos releuā/
 do a quacūqz molestia 2 pena fin
 dicatus nō valz hūismōi pmi/
 sio. nec ēt fideiussoz qz per illas i/
 mitat iudex ad delinquēduz. p. l.
 quēnre. ff. de pac. do. **Eodē mō**
 si statuto cauere vt poebianus
 sub certa pena tenet denunciare
 maleficia i sua poebia ppetrata.
 tu 2 ego gmisimus maleficiū. ille
 verec pena 2 vult dñciare nos
 pmittim cū fideiussozib⁹ ipsum
 releuare a pena si n dñciauerit
 nō valebit pmissio nec fideiusfio
 qz mutat ad corūpēdū. **Add.**
Et itellige cōclufionē istā gl. sm
Jo. fa. qñ quis fideiussit i actiōe
 penali sicut furti vel acquilie vel
 iniuriar que nō trāhūt ad hēdez
 Nā si pena pmississet nō ē dubi

um qz trāsmittit ad hēdes. l. ad
 dic. ff. de ver. ob. **Nec** valet fide
 iussio data p maleficio gmitten/
 do. s. p maleficio iā gmisso bene
 valet. l. si a reo. ff. d. fideius. l. gre
 ce. §. s. si ex delicto. ff. eo. **Add.**
Quero officialis qñ iurat officiū
 pstat fideiussoze rē publicā saluaz
 fore. 2 ab ipso recte gubernatam
 iri. nūquid fideiussores tenebun/
 tur ad penaz negligētie ppetrate
 vel doli ppetrati p officialē. **Si**
 cite q nō s. solū tenet ad resarciē
 dū dāna reu publice. l. fideiusso/
 res magistratuū i pri. ff. eo. **Qd**
 limitat doc. i fideiussozib⁹ datis
 tpe itroitus officiū. secus in datis
 tpe findicat⁹ qui fit nō solum ad
 gseruādū rēpublicā. s. ad puniē/
 dum officialē de malegestis 2 p/
 petratis de quo i. d. l. fideiusso.
 magis.

Si. Fideiussoz pōt precedere
 obligationē. puta fideiu/
 beo i id qd sibi credes vel credi/
 disti vel credis. nā his trib⁹ tpi⁹
 pōt accipi vt hic. 2. ff. de vsuf. ea.
 re. q. vfu gsu. l. quoniā. §. si.

Si plures. Si plu/
 res pro
 eodē fideiubeāt quilibet teneba
 tur isolidū. s. beneficio eplē dūni
 adriani fit dūnsio iter eos q sol
 uēdo sunt tpe lū 2te. **Et** si vnus
 ex fideiussozib⁹ soluēdo soluit i/
 solidū. a g fideiussoze ipetere pōt
 h. d. **Si plures** sint fideiussores
 quotquot erūt numero singuli i
 solidū tenent. Itaqz liberū ē cre

ditori a quo velit solidū petere. sz ex eplā diui adriani. 2pellitur creditor a singulis que mō. soluēdo sunt liq cōte. tpe ptes petere. 3ōq3 si quis ex fideiussorib⁹ eo tpe soluēdo non fit. hoc ceteros onerat. Sz si ab vno fideiussor creditor totū 2secut⁹ fuerit. hui⁹ soli⁹ detrimētū erit. si is p quo fideiussit soluēdo nō fit. Et sibi i putari d3. cu3 potuerit iuari ex eplā diui adriani. 7 desiderate vt p pte i se def actio. Addi. nō pūo plures fideiussores simul da tos obligari 7 posse 2ueniri i so lidū qđ verū ē siue simplr fideiuf seze siue adiecto hoc verbo isoli dū. l. reos cū fi. C. eo. Si aut fi/ deiusissent hoc mō fideiubeo iso lidū aut i virile pte. tūc nō tene/ rent nisi p virili pte casus ē i. l. fi fideiussorē. i. pric. ff. eo. Et ē rō qz i alternatiua iterpretat^r p fide iussore. l. semp. ff. de re. iur. l. fi i terdū. §. fi. ff. s. le. ii. Ad scđo qz l3 plures fideiussores pnt isolidū 2ueniri. tñ opposita exceptōe epi stole diui adriani diuidit inter eos obligō. fi fuerit oēs soluēdo tpe liq 2te. Qđ limitatiō ē qñ fil oēs fideiussere. 7 oēs effectualiter 2ueniri poterāt. al. aut fi sepatim fideiussissent vn⁹ pūo alter ex in/ teruallo. prim⁹ nō hēret hoc be/ neficiū eplē nec bñficiū cedēdarū respectu secūdi casus ē in. l. fi sti/ pulhe^r. §. fi. fm enp itellectū. ff. e. Et ē rō qz prim⁹ nō cōz fideiussit se pteplatiōe scđi fideiussoris quē

nesciebat fideiusfurū. ⁊ sic nō vñ
 fideiussisse cā alieniādē obligōis
 Scōs aut̄ fideiussor qui sciunt d̄
 prio bñ hēret bñficiū de quo. s.
 rōe p̄dicta. Itē si tpe fideiussio/
 nis alr ex fideiussorib⁹ gneniri n̄
 poterat puta mulier vel minor
 imuanr bñficio legis. tūc fideius/
 sor nō hēret bñficiū respectu mu/
 lieris vel mioris. l. si tici⁹. i. r. ii.
 rñ. ff. e. Quz aut̄ fuerit opposita
 exēplo tpe liq qd̄. quo oēs fideius/
 sores erāt soluedo. nō nocebit fi/
 deiussori qui opposuit exceptiōz
 si ceteri fideiussores postea desie/
 rint eē soluedo hic ē casus i. l. inf
 fideiussores. ff. e. Ad d. Itē nō
 q fideiussores hñt tria remedia.
 vt psequant̄ aut totū aut pte ei⁹
 qd̄ soluerūt. primū ē actiōis mā/
 dati qd̄ hñt p̄ p̄cipale. l. i. debitu
 ff. de qdi. ide. l. i. modestinus. ff. de
 solutiōib⁹. l. i. pap. ff. man. Scōz ē
 remediū actionū cedēdaz d̄ quo
 i. l. Stichū. §. cū ultio. ff. de solut.
 ⁊ hec duo remedia tēdūt ad p̄se.
 quēdum qd̄ solutū ē. Tertiu est
 remediū diuisiōis ex epla diui
 adriani de quo i isto. §. qd̄ tēdit
 ad hoc vt diuidat obligō anteq̄
 soluat. ⁊ p qñs isolidū cōueniri
 pñt. Ad d. nō q si dico ego ⁊ ti
 cius fideiubem⁹ copula ⁊ dz at/
 tribuere viz verbi cuiuslibz i viri/
 les. vt ē tex. i. l. reos. §. cū i tabu/
 lis. ff. de duo. re. Itā si dico ego
 ⁊ tici⁹ fideiubemus coplā ⁊ dz vt
 iā dictū ē rē.

Blo. Sicut plures fideius-
sores ifolidū tenentur
Idē ē i plurib⁹ mādnib⁹ vel in
bentib⁹. ut. ff. qd iusu. l. fi. quid
aut de iure nouo qz vñ qlibz tñ
p pte sua teneat ipso iure. vt iam
nō sit necessaria eplā de qua hic
nisi exisse ifolidū pmittant. 7 sic
vñ corrigi qd hic dī p aucten. de
duo. re. §. i. col. vii. Ad veri⁹ vt
puto. d. auctē. loquē i pluribus
reis debēdi. i quib⁹ ē iure vete-
ri vñ fuisse cantū vt p ptib⁹ teneā-
tur vt. ff. de duo. re. l. reos. §. se-
cus fit i fideiusfōrb⁹ quoz quili-
bet teneat ifolidū vt ipē re⁹ pro
quo intercedit. 7 ita hēbit locū epi-
stola hodie vt olim. Add. hāc
dñaz quā ponit gl. iter duos re-
os 7 fideiussores sequit⁹ hoc. Et
ē rō dñe. qz fideiussores dant⁹ p
cautela creditoris. vt. §. e. i. prin.
§. fi. j. de replica. 7 iō tenent ifo-
lidū vt sit caut⁹ cōsultū ipi credi-
tori. que rō cessat i duobus reis.
quoz naturā hūmā. §. d. duob.
re. 7 tradit⁹ plene i auctē. hoc ita.
C. de duo. re. Addite aliā dñaz
qz fideiusso es pñt cōueniri ifoli-
dū nisi opposita exceptiōe ceteri
pbenē cē soluēdo tpe liq⁹ pte. 7 q
vult ipos dicere cē soluēdo tene-
re hoc pbare tāquā fundamētuz
sue mētionis. l. ei qui dicit. ff. de
ff. de pba. fec⁹ i duob⁹ reis. nam
alr ex duob⁹ nūquā pōt. quēiri
ifolidū nisi pbenē alterz cē abntē
7 nō cē soluēdo. 7 qui dicit ipz h
cē soluēdo teneat hoc pbare tāq

fundamētuz sue itētiōis. d. l. ei q.
dicit. 7 ita voluit Bar. m. d. l. fi
dubitet. i. pñc. ff. eo. que lex pce-
dit qñ cēt dubiū vtruz ceteri fi-
deiussores cēt soluendo vel ne.

Blo. Idē eplāz diui adria-
ni nō hēmus scriptam
multotiēs. tñ de ea mētionē fa-
cit lex vt hic. 7. C. d. cōsti. pe. l. fi.
7. ff. e. l. iter fideiussores. 7. l. seq.

Eplā diui adriani fallit vel iñ
h3 locū i quiqz casib⁹. vt i fideius-
fōrb⁹ tutorz qui nō iplozāt bñfi-
ciū l3 tutores iplozēt. ff. rēpu. fal.
fo. l. fi. Ad. 7. ff. de tu. 7 ra. dis. l.
i. §. nūc tractemus. Add. hoc
pcedit fauore minoz quoz etas
nō ē plena fallaciis. iō d3 cē ple-
na fauorib⁹. ar. i. l. n. ff. de mino.
Itē fallit i fideiussoze fideiusfōns
vt. ff. e. l. fi. plures. §. fi. Addi.
hoc iō pcedit qz reputat⁹ eadem
psona. 7 l3 fideiussoz nō possz ha-
bere bñficiū diuifōis p simz fide-
iussozē. tñ su⁹ fideiussoz hēret bñ-
ficiū p alios fideiussores ex pfo-
na ipi⁹ quinimo vires illi⁹ fideius-
fōns agregāt cū iurib⁹ illi⁹ pñci-
pal⁹ fideiusfōns. l. ant⁹ eos. §. pte
rea. 7. §. fi. ff. e. Itē fallit qñ ceti
fideiussores soluēdo hñ sic tpe liq⁹
te. vt statiz subiet. Itē fallit qñ
eiusdem sūme sunt fideiussores.
sed non pro eodem debitore. vt
ff. eo. l. fi. a ticio. Item fallit quā-
do ificiat⁹ a. negat⁹. vt. ff. e. l. fi. du-
bitet. §. ita. Add. Idē singularit⁹
qz quando quis per mendatium
negat illud qd est cā sui beneficii

ē dignus priuari deō bñficio. vt
l. vnus. ff. p. so. qd ē verū si dire
cto ⁊ specificē negat̃ puta se so/
cium vel se fideiussozē. Secus si
dicat nego narrata put narrant̃
qz p. talia verba nō vidēt negare
se fideiussozē. ita singulariter dic̃
bar. i. d. §. ita.

Glō. Sed nūquid hec eplā
diui adriani ē pempto
ria vñ dilatoria. vñ qz pemptoria
qz prius pimit id i quo opponit̃
Itēz cō videt̃ dilatoria. qz ante
lit. 2te. opponi d3 vt hic. quare
vñ dilatoria. vt. C. de pba. l. exce
ptio. S3 dico eā quali anorma/
laz cū nec pemptoria prius imite
tur que vsqz ad finem opponit̃
nec dilatorias que tm̃ dr̃nt. j. de
excep. §. hoc certe. ⁊. C. sen. ref.
nō pos. l. pemptorias. Add. in
dic qz ēt vsqz ad finem pōt oppōi
vt nō. gl. ⁊ doc. i. l. fideiussoz. C.
e. ⁊ ibi bar. i. l. si dubitet. in pri.
ēt ibi dy. S3 qd si soluit nūquid
repetit qz sit fauorabilis exemplo
vñ qz sic vt i velleiano. vt. ff. d. cō
di. ide. l. excep. ⁊. ff. e. l. si cōcedat
S3 dīco qz nō inuenio qz sit sic
fauorabilis. ⁊ qz suū recepit. ff. de
cōdi. inde. l. repetitio. Addi.
doc. de hac gl. dubitant. vide d3
xpofo.

Fideiussores. Si
de/
iussoz nō pōt i plus obligari q̃
pripal. ⁊ i plus obligari dī ēt q
citeriori tpe obligat̃. h. d. Si
deiussores obligari n̄ pnt vt pl⁹

debeāt dare q̃ is p quo obligat̃
Mā eoz obligō accessio ē pripa
lis obligōis. nec plus i accessione
eē pōt q̃ i pripali re. At ex di
uerso vt minus debeant obligari
pnt. itaqz si re⁹ decē aureos pmi
serit. fideiussoz i quinqz recte ob
ligat̃. S3 vero obligari nō pōt.
Gl. i. si re⁹ quinqz pmitit fideius
soz. x. Itē si ille pure pmitit fide
iussoz sub 2di. pmittere pōt. cō
vō nō pōt. Mō solū aut ē i q̃
titate s3 ēt i tpe minus aut plus i
telligit̃. Plus ē eiz statiz aliqd
dare. min⁹ ē p⁹ tps dare.

Add. nō hic illd̃ vulgatū q cito
dat bis dat. ⁊ qui dare tardat da
re nescit. fa. l. si is cui. ff. d. v. ob.

Gl. Si fideiussoz se obliga
uit i pl⁹ q̃ re⁹. nūqd saltē
i eo i quo re⁹ tenet remāet obliga
tus. Quidā dicūt qz sic. p qb⁹ ē
hoc generale. vñle p iutile nō vi
ciaf. vt. ff. e. l. si a reo. §. i. ⁊. C. d.
dona. si quis argē. §. s3 i his oib⁹.
Nos d3 qz i nihilū teneant p mo
bis ē. l. grece. §. illud. ff. e. Add.
Et ita dicit bar. qz cōter tenet p
illū tex. qui dicit eos oio nō tene
ri. nā dictio negatiua p⁹ signum
vñle facit equipollere suo dno. vt
l. timos. §. an ergo. ff. d. legi. in
to. scdo pbat qz fideiussoz nō pōt
teneri plus tpe vt hic. ⁊. l. fideius
soz obligari. §. i. ibi nullo modo
teneri. ergo idem in quantitate.
ac. §. plus. j. de act. ⁊ idem t3 gl.
in. l. pecunie fenebris i fi. ff. d. vsu
ris. Nec plus i accessioe eē pōt q̃

in principali re. sz p hanc regulam
 ē. s. de re. vi. §. si in rem alienam
 Item. ff. de ppe. ep. l. si i eptioe. in
 prin. Item. ff. de solu. l. qui res. §.
 mihi. r. §. stipulat. §. mihi rome
 Sz his oibus dat vna generalis
 solutio. vt sic exponat hanc lram n
 plus ee pot accessioe r. i. in acces
 sozia obligoe fm glo. Item p. ff.
 de indi. l. nō queadmodū. So.
 ibi nō ē plus qz lz fideiubeat ante
 rei nō tñ pñ tenet. Item p. s. e.
 §. at nec. So. ibi nō ē plus eo mō
 quo plus dī. hī eim plus quatu/
 or mōis. quozū null' ē hic. j. d. ac.
 §. plus at. Plus ē eim statim
 aliquid dare. minus ē post tēpus
 dare. fa. ad hoc. ff. de ver. sig. l. si
 cui. de act. §. plus at. r. ff. d. solu.
 l. insoludū. r. ff. so. ma. l. si cōstare
 §. quoties sed fallit in casibus q/
 tuoz in quibus ēt aīquam soluit
 agit mandati. Prius si hoc dēu
 fit vt ad tps teneat Item si fuit cō
 dēnatus. Item si cepit bona sua
 dissipare reus. Item si diu stetit si
 deiussor in obligatōe. vt. C. mā.
 si pro ea. r. ff. man. l. lucius. Als
 nō agat antequā soluat sz soluere
 v3. vt. ff. d. 2di. ide. l. idebitā. Id
 ēt in aliquibus casibus nullo mō
 agit. vt si pmittit aio donandi.
 aut in rē fideiussit. vt. ff. man. l. si
 remunerandi. §. si passus. l. si p/
 sente. Item si hoc actum fit vt n
 agat. ff. man. l. si remunerandi. §.
 si marcellus. Item si mādātū nō sit
 obligatorum. vt. ff. man. §. illd.
 Item si fideiussor nō opposuit op/

positionē quam debuit oppone/
 re. vt. ff. man. l. si fideiussor.

Si quid at. Fideiussor sol/
 uēs p reo h3 p eum mā
 dati actionē. h. d.

Add. Itō q eo ipso q quis
 pro alio fideiubet. dī habere mā
 datum a reo de soluendo. ad qd
 tenetur principalis vel id quod
 pmissit. vt. l. q indebitam. ff. de
 condi. inde. r. hic.

Item nota q quibuscūqz ver
 bis potest fideiussor accedere.

Item nō q actio mandati da
 tur fideiussori. quod est verū qñ
 p pñte vel mandare vel patiēte
 fideiubet. secus si p absente. vt. l.
 ex mandato. §. i. ff. man. qz tunc
 vt ibi dī haberet actionem nego
 cio. ge. vt vult gl. hic. i v. iudiciū

El. Si quid aut fideiussor p
 reo soluerit r. vt. s. i v/
 tima conclusionē. §. prece.

Add. nō q lz emptor nō ha/
 beat regressum contra fideiussor
 rem nisi res fuerit iudicialr eni/
 cta. vt. l. nō tñ. ff. de eue. r. l. si vi
 ctum. §. i. eo. ti. tñ fideiussor pōt
 agnoscere bonam fidem r agno/
 scendo ēt extra iudiciū h3 regres
 sum contra principalem. Item
 dum glo. dicit si diu stetit in ob/
 ligatōe intellige diu arbitrio iu
 dicis fm cōem opi. vt nō. glo. in
 d. l. lucius. r. d. l. si pro eo. C. mā
 da. r ibi doc. Et hoc non habz lo
 cum si diu stetit in pmissione nō
 in obligōe. Exemplū. si promisit
 de euictione. qz anq̄ eueniat ca/

sus evictōis. qz sub p̄di. ē obligatus nō dī ēē in obligatōe. ergo n̄ pōt petere se eximi ab obligatōe i qua nōdū sunt. ita dicit Bart. ⁊ alii doc. in l. facere posse. ff. so. ma. ⁊ i. l. si p eo. Et vide hic per do. ang. reliqua i hac materia.

In stipulatōibus. Solemnitas intrinseca presumitur h. d. In stipulationib⁹ fideius solum sciendum ē. hoc generalit̄ accipi. vt qdēqz scriptū sit quasi actū videat̄ ē actum. Ideoqz q̄stat si quis scripserit se fideiussil se videri oīa solēniter acta.

Add. nō ibi in stipu. fideiussor r̄ū ⁊c. qz fideiussor obligat̄ p stipulationē. ⁊ nō v̄z posse aliter obligari. l. z. principalis sit obligat⁹ sit re vel verbis. vt hic. in cō. s. eo. §. i. ⁊ allegat̄ casus cōter i. l. v. §. satis acceptio. ff. de ver. ob. ⁊ l. blanditus. C. eo. ⁊ ita cōmuniter tenet̄. Sed mihi illa iura nō pbant. Cogitatis. Ang. Itē nō qz qm̄ fideius. accedit. satis ē qz dicat fideiubeo. nam illud verbum ē ita pregnās. qz oīa que ad fideiussionē requirunt̄ vidētur acta ⁊ intervenisse vt hic in tñ qz dictum verbū fideiubeo simpliciter. platum importat vt obliget̄ omni meliori modo quo pōt. ⁊ p qns siue sit factū siue datio cui accedit videat̄ illud pmississe. vt c̄ glo. sing. in l. cū filius. §. i. ff. de r. ob. ⁊ nō. bar. i. l. si quis p eo. in prin. in. i. col. ff. e. qd ppetio unō qz vidi mltos alī dicere. ang.

Glo. Presumit̄ p scriptura vt sic videat̄ actū. ⁊ hic ē scriptura priuata. dicit̄ enīz si quis se ⁊c. ⁊ ex cā. vñ incōtinenti p̄iudicat nisi contrarium pbeatur. vt. ff. de nō nu. pecu. l. generaliter. Et facit ad hūc. §. s. de ver. ob. §. sciendum. ⁊. C. de contra. stip. l. ii. ⁊. s. ti. i. §. si scriptū. In scriptura at̄ publica cōstat ei standum malto magis nisi p̄iūz pbeat̄. vt. C. de proba. cum p̄eci-bus. ⁊ in auct. de fide instru. §. si vero. in p̄i. coll. vi.

Item nō hic p̄sumi oīa solēniter acta quod probant̄ dīcte. il. si quis scripserit se fideiussisse vidētur oīa solēniter acta vt hic ⁊. s. de ver. ob. in prin. ⁊. C. de p̄p̄. ⁊ p̄mit. stip. l. i. Sed videt̄ p̄. ff. de publi. l. quēcūqz. §. si. So. ibi sūt extrinsece solēnitates de tutore ⁊ iudice qui debent adesse cum pupillus vendit. sed hic actus pmissionis nullus est sine actu interrogationis. vnde ex quo dixi fideiubeo vel p̄mitto facta ē quasi pars pmissionis. ⁊ sic nō extrinseca solēnitas cum sit pars stipulationis.

De l̄arum obligatōe.

Uso i p̄cedētib⁹ de obligatōibus que p̄hūnt̄ verbis nūc restat videre de hīs que contrahūt̄ l̄is. vnde ponit rubricā de l̄arā obligatōe.

Lim scriptura.
 Scribens
 se debere ex mutuo q
 nō recepit sperans re/
 cipere obligat lris cū effectū oli/
 post quinquēniū hodie post biē/
 nium. h. d. totus ti.

Ad d. nō p̄io obligōez h̄aruz
 oliz accipi cū certa solēnitare v̄bo/
 ruz. hodie vero sufficit q̄ scripse/
 rit aliquis se debere. ⁊ hoc fecerit
 spe future enumeratōis qd̄ postea
 non ē numeratū. Itē nō in v̄. sic
 fit q̄ hic v̄ casus d̄ eodem opi. q̄
 ex cyrographo ante biēniū nul/
 la sit nata obligō. neqz naturalis
 ne civilis s̄z solū nascit̄ elapso
 biēnio. q̄si v̄z ille qui cōfessus est
 queri nō pōt. i. querimoniā d̄ ex/
 ceptōe nō nu. pe. pponere si p̄r.
 S̄z r̄ndet̄ q̄ hoc intelligit̄ d̄ ob/
 ligatōe effectuali civilis. tñ aū hīc
 nū erat nata. vt dixi. s̄. de obli.
 Itē nō oliz exceptionē nō nu. pe.
 cu. opponi potuisse q̄ncūqz ante
 quinquēniū. Itē nō hodie exce/
 ptionē nō nu. pecunie solū oppo/
 ni posse aū lapsū biēniū. S̄z v̄z q̄
 iniquū fuerit istud t̄ps q̄nquēni/
 fore restrictu ad t̄ps biēniū qz da/
 biē matia differēdi agere ip̄i cre/
 ditorū vsqz ad biēniū ne exceptio
 ista opponi possit. R̄ndeo q̄ iste
 q̄ cōfessus ē poterit sibi alio re/
 medio p̄uidere. qz si viderit ip̄z
 creditore differre i agēdo poterit
 corā iudice p̄testari q̄ l̄z cōfessus
 fuerit se recepisse. illō tñ fecit spe
 future numeratōis. que nunq̄ tñ

fuerit subsequuta quo casu exceptō
 erit perpetuata. ⁊ creditori q̄ncūqz
 agenti opponi poterit. l. si p̄ns.
 C. d̄ epi. and. l. in octibus. s̄. si. C.
 d̄ nō nu. pe. p̄p̄oso.

Si quis. s̄. hō p̄uat⁹ debere
 se scripserit Idē ē ⁊ si fiat p̄ aliuz
 dūmō p̄ publicā personā. aliō si
 p̄ p̄uatā. vt. C. de proba. l. istia.
 S̄z v̄r ar. s̄. ff. de pigno. l. si fide/
 iussor. s̄. i. S̄z ibi in scribentis p̄
 iudiciū credit̄.

Ad d. nō ergo ex hac gl. q̄ ad
 hoc vt habeat locū ista matia opz
 q̄ dicta scriptura aut p̄ q̄ntentēz
 aut p̄ publicāz p̄sonā sit scripta.
 als at̄ si p̄ tertiā p̄sonā p̄uatam
 scriptuz fuerit qualr ego cōfessus
 fui hūisse decē mutuo a ticio nil
 valet qd̄ nō perpetuo. Et nō q̄
 multū refert an notarius scribat
 in instrumēto ticiū recepisse pe/
 cuniam. quia tunc p̄iudicaret nec
 haberet locum exceptio non nu.
 pecu. an vero scribat ticiū cōfessū
 fuisse recepisse. quo casu h̄z locū
 exceptio nō nūme. pecu. Et pro/
 p̄terea dixit glo. nobiliter in. l. si
 emptio. in ver. scriptis. C. si cer/
 tum pe. ⁊ in. l. si ex cautione. C. d̄
 nō nu. pe. q̄ notarius nunquam
 d̄z scribere aliquē quid recepisse
 nisi numeratio fuerit facta nota/
 rio p̄nte ⁊ vidente. sed debz scri/
 bere illum confesum fuisse se re/
 cepisse. alioquin incurrit crimen
 falsi. asserendo testimonium d̄ eo
 qd̄ nō viderit.

In casu hui⁹ tex. quis scripsit
se debere ex cā mutui ⁊ sine stipu-
latiōe hec eim verba tex. nō sunt
apta ad stipulationē. vt. s. d. ver.
ob. s. i. Si autē i scriptura nō ex-
primeret cā nō p̄iudicaret. vt. ff.
de pba. l. cū d̄ idebito. i. si. Si ē
stiplo iteruenit. tūc ē h̄z locū ef-
fectus hui⁹ tituli. nā exceptionē i
factū pōt opponerē. vt. C. e. l. cū
vltia. ⁊ hoc si spe future nume-
ratiōis. als si tāquā iā eēt debitū
cū nō eēt. sciēter q̄ntē vī dona-
re. S3 si nō vult donare. s3 cre-
dit se ei debere. nō valet stiplo qz
obicit excep. vt. ff. de reg. iur. l.
cui⁹. ⁊. ff. de ex. do. l. ii. s. ii.

Add. nō ex hac gl. q̄ hic ti. h̄z
locū i mutuo. nā si ex alia cā. tūc
confessio de recepto facta a debi-
tore statim p̄iudicat vt. l. ge-
neraliter. C. de non num. pecu.

Callit in dote. vt. l. finali. cū
autem ibi posita. C. d̄ do. cau.
nō nu. secus si ex parte credito-
ris ⁊ liberātis. qz si cōfiteor mibi
solutū eē. qd̄ i veritate nō recepi.
p̄iudicat mibi post trigita dies.
⁊ iſra dictos. xxx. dies. pōt oppo-
ni exēplo rerū nō solutarū nec p̄-
stitarū dicto creditori. vt i. l. i. p̄-
ctibus. s. i. ceteris. ⁊ ibi L. y. bal.
⁊ Saly. C. de nō nu. pe. qd̄ nō qz
hoc āno bis habui de scō in ciui-
tate bon. ang. Additio. itē ha-
bes ex hac gl. q̄ qū qs vltia q̄f-
fidei scām p̄ solēne stipulatiōem
spe future numeratiōis soluere p̄

mittit qd̄ nō fuit numeratū. cre-
ditore agētē. exceptiōe i factūz re-
pellere pōt iſra biennū. s3 vī q̄ ē
iſti p̄petat ex⁹ nō nu. pe. vt. s. i. j.
de excep. ⁊. l. si ex cantiōe. C. de
nō. nu. pe. so. dicūt doc. q̄ iſte p̄-
missor i modo excipiedī h̄z duo
diuerſa remedia p̄cludēdi. p̄mu3
ē vt dicat. s3 ego q̄fessus fueri re-
cepisse. ac soluere p̄miserim. hōe
tū q̄qd̄ sit ego egi spans pecuni-
az a te numeratā iri. id̄ exceptio-
nē nō nu. pe. oppono aliō vt ita
p̄cludat. s3 ego q̄fessus fueri ⁊ sol-
uere p̄miserim. tū ex quo tu n̄ nu-
merasti. ⁊ dolo facis petē qd̄ hē-
re si debes. ⁊ qd̄ nūq̄ numerasti
id̄ p̄ te i factū exceptiōem oppo-
no. ⁊ hoc mō p̄cordat. l. si ex cau-
tiōe. C. de nō nu. pe. ⁊. l. cū vltia
⁊. s. i. j. de excep.

Gl. Mo. caute hic q̄ p̄ verbū
p̄ntis t̄pis fit obligatio.
Additio gl. hic facit mltā v̄ba d̄
hoc vtz ista obligatio deat fieri
p̄ v̄ba p̄ntis vel futuri t̄pis. sed
doc. dicit q̄ n̄ ē v̄ra. vtz p̄ v̄ba
p̄ntis t̄pis i p̄teriti qs q̄ntēat. qz
v̄ba p̄terita itelligunt de p̄nti.
vñ cū dico q̄ntēor me habuisse ⁊
recepisse itellr de p̄nti siue i scri-
ptā puata siue publica. vt. l. si ita
stipulatus. s. ḡulogon⁹. ⁊ ibi hoc
no. bar. ⁊ doc. ff. d̄ v. ob. ⁊ vī ca-
sus i. l. si. C. d̄ apo. pub. ⁊. l. lecta i
p̄zi. ff. si cer. pe. ⁊ ergo s3 nōri⁹ di-
cat in instrō. tici⁹ dedit. v̄didit
⁊ tradidit ⁊c. ⁊ tū loquit de p̄nti
⁊ ita nō bar. i. l. p̄ do. ē. ff. so. ma.

In hac obligatōe līarū p̄suppo
nit̄ scrip̄sisse se debere. qđ tñ nu/
meratū nō ē. als. n. si numeratuz
ēēt nō līs s; re obligatus ēēt. vt
s. qui. mo. re p̄. ob. i. rñso. Ex/
ceptio nō nume. pe. pōt oppōi si
ue petat actor siue nō. vt arg. C.
e. l. si quasi. Et d; p̄poni in scri/
ptis s̄m quosdā. vt in anch. d. tē/
po. nō nu. pe. sup. do. s. i. col. vii.
vel forte illud sp̄ale in dote. p̄i/
mū tñ verius ē s̄m Jo. Alld. nō
ergo ex glo. q; si quis velit oppo/
nere hāc exceptionē id d; fieri in
scriptis. Et ē rō q; dī ēē quidam
libellus. q; nō puocat^r ab actor
pōt hāc exceptionē opponere ita
dicit C. y. bal. i. saly i anch. hāc q;
relā. C. de nō nu. pe.

¶ Plane si quis debere se scripse
rit qđ sibi numeratū nō ē de pe/
cunia mīme numerata post mul/
tum t̄pis exceptōem oppōere nō
pōt. hoc eim̄ sepissime ḡstitutum
ē et sic fit. vt et hodie dū queri nō
pōt. scriptura obliget. s; ex ea na/
scit̄ ḡditio cessante. s. verborū ob/
ligatōe. Si. nō q; dicit dū q̄ri
nō pōt. i. dū querimonia p̄pone
re nō pōt. s. d. nō nu. pe. q; cūcū
rit t̄ps. i. obligabit p̄ scripturam
ad dādū pecūiam nō numerataz
S; qualē pōt quis scripturā ob/
ligari. q; q; nō obligat līs s; in
tellectu q; ex līs p̄cipit et v̄bis vt
ff. d. ac. et ob. l. si figura. Sic q;
verūq; facit ad obligōez et figura
līaz et ḡsensuz quē exprimit. Et
q. d. h. dī si figura itellige. s. sola

Itē hec obligō līaz p̄ōiam
scripturā pōt tolli. vt si creditor
sic scribit. ḡfiteor me nō nūcrasse
vt te ḡfessuz nō fuisse vel illū sol/
uisse. ff. de reg. iu. l. nihil tā nāle.

¶ Si. sup. v̄. obliget. pōit lōgā
altercatōez que ē iter doc. vtrūz
ex obligatōe līarū post biennium
onā nālis. et sic talis ḡfitens ex
obligōe līaz sit nātr et civilē obli/
gatus p̄ biennū. Et qđ dixerūt
q; civilē obligōi que orta erat añ
biennū post lapsuz biennū adiciē
naturalis et sic ē obligat^r natura
līē et civilē. Alii dixerūt q; natu
ral^r h̄ adiciē p̄ biennū. s; illa civil
icipit hēre effectū et parit actiōez
cū effectū. et sic h; vīz natural^r et ci
uil^r siml. Et dicūt ēē s̄le i siplōe
et re iudica. Alii dixerūt q; laps^r
biennū nō adicit obligōz. s; solum
trāffert onus p̄batōis et ḡfitētem
et sicut añ biennū tenebat actor p̄
bare pecūiaz nūcratā. p̄ biennūz
tenet p̄bare re^r. Et p̄ opi. illoz
sa. qđ al^r dī q; nō fiāt illicite exa/
ctōes. vt. ff. d. offi. p̄si. l. illicitas. et
effectualr v̄z tenere gl. q; onē tñ
civilis. que l; añ biennū sit ineffi/
cax. p̄ biennū ē efficax ad agendū
et hec v̄z cōis. Dū ampl^r q̄ri
nō p̄t. i. post biennū nascit̄ ḡditō
s. ex. l. i. dētib^r. C. d. si nu. pe.

¶ Dultū t̄pis caput hic p̄ qn
quēmo. s; dū p̄ decēmo ponit̄.
vt. ff. qui. et a qui. l. si cū fideicom
missuz. s. aristo. Albbrematuz
ē t̄ps opponēdi hāc exceptionem
ne creditoris sius pecunias d̄frau

denſ. ⁊ etiā veri debitoꝛes iter/
dum hāc exceptiōez opponerent.
⁊ ita occaſiōe liciti ꝓmittereſ illi/
citi. qđ eſſe nō dꝛ. imo ēt licitum
coartare vt viteſ illicitū vt hic. ⁊
i auct. de ec. ti. §. imo alia i prin.
coll. v.

Exceptio ergo nō nu. pe. n̄ cō/
petit vltra bienniū. ⁊ hoc i cā mu/
tui. ſi vero ex alia cā ꝓſiteaſ i ſcri/
ptis veluti ēptōis vel ſili i cōtinē/
ti ꝓiudicat ſibi ⁊c. vt dictū ē. §. in
add. ad nō. ⁊ ſic remanet expedi/
ta glo. ſi. Add. in quibus cāb⁹
hēat locū exceptio nō nu. pe. ⁊ in
quibus nō. vide hos caſus nōſ
i. l. ſc. tibus. C. de nō nu. pe. Itē
adde qđ id qđ dꝛ qđ exceptio non
nu. pe. n̄ hꝛ locū poſt bienniū hoc
nō ꝓcedit ꝓ eccliam nec ēt ꝓ ciui/
tate. qꝛ ille qñcūqꝫ ꝓnt opponere
vt nō. bald. i auct. hoc ius ꝓſe/
ctū. C. §. ſacrosanc. ec. Bald. i. l.
v. ff. ſi cer. pe. ⁊ doc. i. l. ciuitas. ſi
cer. pe.

Itē adde qđ doc. ſinglr limi/
tant hāc materiā hēre locū ſoluz
i ꝓſſione emanata actu iter vi/
uos. ſecus i ꝓſſiōe emanata i vl/
tima voluntate. Et rō ē hꝛ doc. qꝛ
qñ qđ ꝓſiteſ ſe aliqd recepiſſe i vl/
tima voluntate nō ꝓſumit facilitā/
te aliqua ꝓſiteri nec ſpe future nu/
meratiōis. Et hec ꝓbāt i. l. i. C.
§. ſal. cā. ad le. nā tūc poti⁹ §. mor/
te cogitat qđ §. cupiditate pecunie
⁊ iō eo mortuo nō ꝓpetit excep.
ſi nu. pe. heredi ſuo. qđ verū itel/
lige ꝓuilegiatime. vt agēs ꝓbat

teneat. Cōpetit tñ §. iure cōi ſi
hꝛs velit ꝓbare ꝓſſiōem fuiſſe
erroneā. Iſta ē glo. ſing. i. l. i. C.
de ſal. cā. ad le. ⁊ ē nōbilibis litatio
ad hāc materiā. Et iō ꝓone eſt
uſurarius qui hꝛ ꝓ aliqūe inſtām
de duplo vere ſonit. iſte uſura/
rius i teſtō ſuo tunc deū ꝓſſus
ē qđ hoc iſtām erat ſeneratiōi ⁊ §.
duplo vere ſord. ipſe deinde qua/
luit ⁊ reuocat teſtām. an ergo iſta
ꝓſſiō emanata in teſtamēto ꝓo/
babit ꝓcū vel ne. Doc. cōi i. l.
gñali. C. de n̄ nu. pe. tenēt talez
ꝓſſiōne ꝓiudicare. qꝛ ꝓſumit
matura ⁊ deliberata. Nec ob. qđ
reuocato teſtamēto itelligūt oīa
i eo diſpoſita inuocata qꝛ illd vꝛz
qñ ſe ꝓtmetia ad mām vltie ro/
lūtaſ. ſecus quādo ꝓtinet ad na/
turam contractus vel quaſi. vñ ſi
i teſtamēto vēdidero tibi librum
reuocato teſtamēto ſi reuocabit
ꝓtractus. l. hꝛdes palā. ⁊ ibi glo.
ff. de teſta. ſa. l. i. §. ſignare. de al/
ſig. liber.

Add. quero an exceptioni n̄
nu. pe. poſſit renūciari. Et doc.
ꝓmuniter tenēt qđ non. vt reſert
Ly. ⁊ Bar. i. d. l. ſi ex cautione
i ſi. vbi dicūt qđ ea facilitate qua
induct⁹ ē debitor ad ꝓtēdū ead
inductus ſit ad renūciandū. ar. l.
mulier. ad vell. ⁊. l. doli. §. diuer/
ſum. ⁊ ibi dy. ⁊ bar. ff. §. do. ex. ni
ſi ex eternallo renūciarꝫ. qꝛ tunc
n̄ renūciatio ſed agnitiō veri ꝓu/
dicarꝫ. Add. itellige tu qđ ꝓo/
teſt renūciari. qꝛ hꝛ debitor hēat

hoc privilegiū. ut añ biēniū op/
ponēdo exceptiōem nō nu. pecu.
trāsferat onus pbādi i creditozē
pecuniā eē numeratā. nec ipse ha
beat aliqđ onus. tñ renūciādo p̄t
hoc on⁹ pbādi i se suscipere hic.
i. i. d. l. si ex cautōe. Jas. mayn⁹.

De ob. que ex cons. cōtra.

Add. Supra visū ē d obligā
tōibus que re verbis ⁊ lris p̄hūn
tur. restat nūc videre de quarto
mō gtrahēdi obligōnes. s. d his
que p̄p̄t ḡsensu. pōit ergo rubri
cā d obligōnibus. que ex ḡsensu
p̄hūnt.

De consensu.

In p̄ctibus hic enu/
meratis solo ḡsensu cō
trahit obligō hīcunde ē iter ab
sentes. mediāte nūcio v̄l eplā. h.
d. Cōsensu sūt obligōes i em/
ptōibus v̄ditōib⁹ locatōibus cō
ductōibus societātib⁹ ⁊ mādatis.

Itō at istis mōis dī obligō cō/
sensu gtrahi. qz neqz scriptura ne
qz p̄ntia oīo opus ē. ac nec dari
qđ n̄ necesse ē. ut substantiā capiat
obligō. s. sufficit eos qui negocia
gerūt ḡsentire. vnde iter abñtes
quozqz talia negocia gtrahūt. ve
luti p eplām aut nūciū. Itē in
his p̄ctib⁹ alter alteri obligat in
id qđ alterū alteri p̄stare opz ex
bono ⁊ equo. Cū aliqñ i vbo/
rū obligōnibus aliis stipulet. ⁊
aliis pmittat. Add. nō qz iō

iste appellat obligōes ex ḡsensu.
nō qz alie obligōes ēt qualiter/
cūqz pueniētes nō oriānt ex cō/
sensu. s. qz iste cāntur solo ḡsensu
ille nō. Itā i obligōibus que re
gtrahūt opus est vltra ḡsensum
qz sit interuētio rei. In obligōi/
bus verboz requirūt verba. In
obligōibus līarum requirūt scri
ptura. In istis vero sufficit solus
cōsensus circūscripta quēcūqz so
lēmūte verboz ⁊ quacūqz rei
traditōe. ⁊ ideo ex ḡsensu obliga
tiones appellant. Add. quid
aut si mihi tibi līam vel nūciū de
vendēdo. ⁊ añq nūcius vel līa
ad te pueniret reuoco mādātum
⁊ me penitet. nihilomin⁹ nūcius
ignorat ⁊ vendit an teneat v̄di/
tio. Glo. qz sic i. l. i. si. ff. de p̄h.
emp Sed doc. tenent gtrariū. qz
nūcius non gtrahit nec līa s. cō/
sensus v̄ni qui añ gtractum v̄fi
cit. ⁊ ideo gtractus nullus est. ca
sus ē in. c. de pcura. li. vi. ⁊. l.
si p̄r. ii. rñ. ff. de man. vindic. Ex
quo eim nō ē questū ius aduer
sario potest venditorum peniter
tenetur tamē ad dānum ⁊ inter/
esse si quod esset. quia non certio
rauit aduersarium. l. qui hōiem.
§. si ticus. ff. de solu. l. qui aut. §.
ḡlituere. ff. d ḡsti. pe. ⁊ per bal.
in. l. multum interesse. C. si quis
al. vel si. ⁊ Ang. i. l. si p̄cuf. ab/
sentis. ff. d. pecu.

Glo. Licet in stipulatō
bus debet interuenire
consensus. non tñ consensus sol⁹

sufficit. sz bz eē expressus v̄bis. vt
s. de ver. ob. ff. e. l. i. §. i. hic autē
aio. sine v̄bis. 7 iter abhites. vt. j.
px. ibi iter p̄nt es t̄m vt. s. de in
vt. si. §. item v̄borū. Ad ex
ter. d̄nam quā facit iter hūc titu
lū. 7 supiores. nam q̄ dicit neqz
scriptura. i hoc discrepat ab obli
gatiōe l̄raz. Item q̄ dicit neqz
p̄ntia. dicit pp v̄borū obligatiōez
que iter p̄ntes fit vt. s. de inuti.
stip. §. item inutilis. Itē i eo q̄ di
cit. nō ē necesse q̄ dari ideo di
cit vt discrepet ab alia q̄ fit re.
vt. s. qui. mo. re. s. ob. p to.

In his p̄ntibus hic inde d̄hif
obligō et in his q̄ n̄ sunt deā. nā
venit v̄sure post mōrā. vt. ff. de
ac. emp. l. iul. §. ex vendito. adē ē
7 i oibus bonafidei iudiciis lz nō
ex p̄nt. sed quasi nascunt. vt. j.
de ac. §. i. bōfidei. In stipularōe
ast opz q̄ oia dicant. nā als ni
hil venit. ff. de ne. ges. l. si pupilli
in fi. 7 l. qz tantunde3.

De emp. 7 ven.

Supra dictū est de obligatio
nibus que cōsensu d̄hunt. verū
q̄ ille d̄hūt aut i emptionibus
7 venditionibus. aut i locationi
bus 7 d̄ductionib⁹. vel societati
bus. vel mandaf. vt. s. et. i. i p̄i.
iō d̄histractatur iap. d̄ ep. 7 v̄.

Emptio.

Em
ptō cō
trahit co ipso q̄ d̄ p̄cio
uentuz ē. lz nōdū numeratū v̄l
aliqua arra data. si sine scriptura
fiat. alr aut scriptura celebrata.

erit emptio p̄fecta 7 n̄ p̄ns. h. d.

Additō nō p̄io ēptionē 7 v̄
ditiōem solo d̄nsu d̄hī 7 p̄pterea
nec rei traditiōem. nec p̄ciū nu
meratiōem. nec arre dationez. eē
necessariā. ista enī emanāt. n̄ ad
substāciādū p̄ctū. sz ad exequēdū
cōcōr. l. ii. §. i. ff. eo. opus t̄m ē de
his oibus iter d̄hētes quēire. vt
hic 7 l. i. ff. eo. Ad fo rōe ar
re p̄ctuz nō substātiari sz p̄ctus i
iri pargumētuz. siue p̄stare. p/
batiōem. q̄cor. l. q̄ sepe. ff. e. Ad
ditio q̄ro an p̄ctus arrarū sit p̄
ctus de p̄ se. an ne. Gl. i. l. p̄r.
C. de si. istru. dicit q̄ sic. 7 b̄n. sz
tām bz depēdētiam ab alio. 7 ita
saluat opi. Ad. ibi. An ēt p ar
ra possit dari aliud p̄pecunia pu
ta anulus vel alia res. dic q̄ sic.
l. ii. C. q̄n li. ab emp. v̄l. An
etiam possint dari arre in alio
contractu. q̄ emptiōis dic q̄ sic.
qz cū sit contractus coherēs al
teri contractui. vt. s. pōt etiam
adherere aliis cōtractibus sz fre
quentius in ipso cōtractu ēptiō
nis vt hic. Sz quia actiōe petet
restō arraz duplicataz. gl. hic i
v̄. p̄pellit. dicit q̄ triplici actiōe
f. cōditione ex hac. l. 7 officio iu
dicis. 7 actione ex empto. de quo
per salycetuz in dicta. l. contra
ctus. Additio nō q̄ licet con
tractus emptionis perficiatur
solo consensu nec ab eo quis po
test recedere regulariter. tamen
si sunt date videntur p̄tes cōfer
uare p̄tatem discedēdi a v̄ditiōe

vbi al' nō possunt, si hñt facultatez rei tradēde, ita vol. bar. i. l. i. ff. de ac. emp. Additio nō, q' extractus qui cōcipiē in scriptis n' aliter dici pfectuz, qua si scriptura fuerit ppleta, vel manu tabelionis v' ab alio dūmō scriptura fiat a p'entibus. Itē nō, singl' ex hoc tex. q' paria sunt scripturā cōfici manu p'pria v' cōfici manu aliena, p'pria tñ subseribi. Ex quo colligit q' vbi q's scripsit ali quē actuz manu p'pria, nō h'z necesse illuz subseribere. Et p'p'terea dixit bal. i. l. cñ antiquitas. C. de testa. q' si mercator vel alius scribat in lris, ego talis cōfiteor recepisse ac. q' l'z si subseribat, nō men p'prium hē tñ p'bant.

El' p'ptionē pfectā, vno mō s. ex quo nō possunt discedē p'p'entes, vt. C. de ac. 7 ob. l. sicut i' incio, s'm quē modū ēt q'ditiona lis emptio est pfecta, s'o d'r pfecta qñ est pura, 7 tūc incipit picilluz rei ad emptorez p'tinere, vt. ff. de peri. 7 co. rei ven. l. necessario in p'm. 7 ita p'p' hic siue p'ficiē, ter tio qñ res tradit', tūc d'r plus p'fici 7 ipleri, vt. ff. de ac. emp. l. si quis rez alienaz. Glo. i. ver. cōficiunt', dicit p'z hic q' alia ē vēditio i' scripē, alia s'm scripē, i' scri ptis d'r, qñ agūt p'p'entes, vt non aliter valeat scriptura, p'ctus nisi fiat scriptura, s'm quosdaz q'd nō videmus i' vfu. Alii dicūt et pla. q' sufficit q' p'p'ctes v' aliq's. comū

dicat in p'ri. p'ctus, q' inde scriptu ra fiat, l'z non dicat q' alr nō va leat nisi fiat, 7 hoc approbo, vt. C. de si, instru. l. p'ctus, ibi illos tñ quos i' scripē fieri cōuonit ac. s'z p'ctus sine scripē ē, si simpli ter fiat, l'z postea ad p'batōem fiat scriptura valet tñ q' actū ē, 7 va luisse ēt sine ea, vt. ff. de pigno. l. p'p'it'. Et eodē mō dico ēē itelli gendū, vbiunq'z d'r lege p'ctū ali quē i' scripē fieri vel distractū vt. C. de testi. l. testiū, 7 in aut. de te sti. §. 7 l'z col. vii. Additio adur te ad caudaz hui' gl. si vis intelli gere. S'z cum fiet i' scripē huius modi vendit io, 7 sine scriptura nō valeret quare ergo talis vēdi tio nō d'r obligatio l'raz. Rñ, q' aliud h'z nomē, s. emptio, 7 vez ē hoc nomē, s'z i' mutuo non ē vez mutuatus ēē, tūc enī re esset obli gatio p'cta, vt. s. d. lit. ob. §. plane

Additio credo q' non intelligit hanc glo. i' cauda sua, nec doc. ti bi illaz declarāt, vult ergo istud dicere gl. q' ista spēs vēditiois l'z de necessitate sui regrat scripturā si tñ d'r obligatō l'raz, sicut dicit' mutū lris p'fessatū, s'z p'ct' n' l'z regrat scripturā tñ retinet suū p'p'riū nomen 7 d'rēptio, q' ēt reue ra ē ēptio 7 p'p'it' qñ n' sic ē i' mutuo p'fessato lris, q' n' ē re. ue ra mutū ex quo nō iteuenit nu meratio, q' tūc ēēt re 7 n' lris p'ctū, 7 ergo n' retin'z nomē mutui sed d'r obligō l'raz, 7 istam credo mētez gl. saluo ac. Dum p'it

dicat tex. nō aliter pfectā cē vēdi
tōem pstitumū dic vt. l. dētus
C. de fi. instru. **B**um tex. di
cit a pgrabente aut subscripta. s.
vtroq; 7 emptore 7 venditore. 7
talīs subscriptio fit als. vbi fit ali
us dētus i scriptis. vt in aut. d. fi.
instru. s. si q; igit. 7. s. si q; mu
tui. 7. s. seq. Et si instrumēta p
tabellione sūt. nisi 7 ppletioēs.
i. ppletmētū accepint. s. ab codē ta
bellione 7 a ptribus absoluta. v3
q; lecta fuerit ptribus 7 laudauē
rūt. v3 dic absoluta. i. scripta.

Ad dētō nō q; abrenuatiura sine
instrumētū nōri nō valet l3 ē ē fit de
co d quo ptes remāscere pcorde.
7 q;uis pfecte oia scripserit. tñ nō
valz sūt instrumētū. nisi postea quod
scripserit ptribus pntibus 7 itelli
gētib; legat. vt hic 7 nō i. d. l. cō
tractus p doc. 7 ē gl. ordi. m. l. fi.
deicōmissa s. i. ver. quoc. ibi nec
legit ac. qd nō. **I**dot ēptor 7
vēditor sine pena ab ēptōe disce
dere s3 quō dicit sine pena. cū sta
tiz ifra pumat cū in pditionē ar
rari. Rñ. intelligit. sine pena i
tercē 7 iurifurādū i lūc. nam hec
pena cēt qñ ad solnētē. nō quo
ad accipiētē. vt. ff. si q; ins. di. nō
ob. l. i. s. si. nō aut ab arris libe
rat vt sequit. ita tñ ac. Item
iste talis discedēs a dētū nō facit
ptra legē. C. de ac. 7 ob. l. sicut.
cū hec lex. sibi pmittat. huiusmo
di tñ pmissio ē cū aliqua pena.

Gli. i. ver. ppellit. qñt qua ac
tione petīt restitutio arraz ab

venditore non seruāte ptractū 7
rñdet q; per qd it. onē ex lege ista.
7 ex. l. ptractus. C. de fi. instru. v3
ēt per offm iudicis. vt ar. C. d. re
scin. v3. l. ii. Itē p actionē exēpro
si tñ fiebat vēditio sine scriptis. nā
si fieret i scriptis nisi cēt ppletū. si
ageret actionē exēpro. cū si esset
adhuc vēditio vt hic d3. s3 p con
ditionē ex lege vel officio iudicis
vt dictū est. additio de hoc tñ vi
de hic ang. plenius distiguētē.

S3 nūquid vltra hāc du
plicationē arraz teneat
vēditor ad iteresse si non tradit.
vt. ff. de ac. emp. l. i. 7 eo. ti. exē
pro. s. idē ait. **A**ld. 7 Al30. di
cūt q; non. q; sibi pūdicat accipi
ēdo arras. sicut 7 al sibi pūdicat
q; eligēdo. vt. ff. de tribu. ac. l. q;
i hīdez. s. eligere. itez q; hoc vi
dentur agere pñentes iter se. vt a
missio ē 7 duplicatione arraz de
bent esse pñenti. ergo pro expō
est habendū. vt. ff. si cer. pe. l. cū
qd. Itēz fa. dele. n. d. cū filius. s.
varius. s3 bul. 7 io. d. dicit. n. ad
huc posse agi vt tradat. vel ad i
teresse. ita vt arre i iteresse ppu
tent. 7 fa. p eis. ff. de tes. mil. l. iii.
7. ff. d. iof. te. l. mater. 7. C. d. pac.
do. l. si. fa. melius. ff. de ac. emp.
l. pedia in fi. Additio habet er
go ex glo. duas opi. cōtrarias. 7
doc. multum altercant. vide hic
ang. 7. d. xpo.

S3 qd si dederit pro arris 7
pagamēto Rñ. pactū seruandū
i. non potest discedere. vt. ff. de

pac. l. traditionibus. ⁊ duo opari
vni vt arre obcāt duplicari. ven
ditore penitēte. Item vt emptio
remaneat firma. ⁊ agat ad inter
esse. Itē emptore penitēte codez
mō operat. Additō nō bñ istā
gl. q. hec verba. do istā pecuniā
pro arra ⁊ pagamēto. hñt vñ cla
usule. rato manēte pacto. l. gtra
ctu. q. l. arre repetent. tñ gtra
ctus remanet firmus. ⁊ hoc tenz
bal. ⁊ faly. i. d. l. gtractus i. si licet
gl. ibi alr loquat.

De cū. Emptio non pōt
ēē sine certo p̄cio. s. si
p̄ciū i alterius arbitriū gferat.
tñ vñ ēptio scā sub gdi. vt si ille
fuerit p̄ciū arbitrat⁹ valeat ēptō
al fecus. ⁊ idē i locatōe. b. d.

P̄ciū autē gstitui opz. nam
nulla emptio sine p̄cio ēē pōt. sed
⁊ certū ēē p̄ciū dz. Additio.
nō q. in p̄ctu ēptionis de sba sua
requirit gsentus. rez. ⁊ p̄cium ⁊
determinatū vt. s. e. i p̄i. ⁊ hic ⁊
i pecunia numerata. vt. j. p̄. s.
Itē nō q. valet veditio. v̄do ti
bi istā libz. p p̄cio declarādo p
gaiparez de liberis. ⁊ talis ēptio
cuius p̄ciū cōmittit in potesta
tem terciū. non dicitur pura sed
cōditionalis. sub ista condic. si il
le fuerit arbitrat⁹. ⁊ si talis eq
arbitrat⁹ est stat eius declara
tioni. vt. j. in gl.

Glo. Licet. s. in p̄i. dixerit
debere interuenire p̄
cium tamen hoc repetit vt duo

addat. s. q. sit certum ⁊ i pecu
nia numerata.

Decisio de qua hic hñ. C. de
gtra. emp. l. si.

Mō q. caute dicit text. extia/
uerit ⁊ sic i tertia p̄sona. nam se
cus si i p̄benā arbitrio. vt. j. e. s.
ēptio. Si ita scā est venditio.
v̄do p quāto estimabit nō va
let ad instar locatōis sic facte. vt.
ff. loca. l. si merces i p̄i. nisi i vno
cāu qui ē. ff. de pig. l. si fundus.
s. si. Additio nō. gtra id qd se
penumero vulgares faciunt. qz
dicit quādo si possunt de p̄cio
concordari faciamus estimare ⁊
qd estimat⁹ fuerit dabo tibi p̄
cu noie. q. non valet nisi i specie
dicatur. quis debz ēē talis estima
tor ⁊ arbitrator. ang.

Glo. super ver. diffinierit. tā
git illam difficultatem. qñ p̄ciū
committit in arbitrium alterius
certe persone ⁊ ille arbitrat⁹
est. sed inique. an possit recedi a
tali arbitramento ⁊ fuerunt due
opi. contrarie. vna. Jo. q. non
receditur etiam si inique. qz a p̄
sona certa non recedit. vt. ff. de
ver. ob. l. si quis arbitrat⁹ ⁊ hoc
verum quādo cōmittit id qd est
de substantia gtractus. secus si cō
ferat qd est de accidēte gtractus
nam tūc ad arbitrium boni viri
recurr. tur. ff. eo. l. hec venditio.
⁊ ff. pro so. l. si contra. ⁊ l. si so
cietatem ⁊ ff. loca. l. si in lege in
p̄ncipio que omnes hñc sunt

Die. et hec fm Jo. fz fm azo. re/
digat ad arbitrium boni viri. et sic
dicte. ll. nō p̄dicūt. Nec ob. d. l.
si quis arbitratu. ff. d. v. ob. qz ibi
nō sunt arbitrat⁹. et iō nō recurri
tur ad arbitrium boni viri. Sz
qñ d̄ inique diffiniri vel arbitra
ri. Rñ. forte si ultra didiaz iusti
precii. ar. C. d. resc. v̄. l. si volun
tate. et vel vt puto iudicis officio
expedit. etiā si minor sit deceptō
dimodo non minima. ff. d. in ite.
res. l. l. scy. nā nō tm sibi p̄mitti
tur i alienis p̄tūp̄is dñis lice
ret. vt. ff. so. ma. l. et. §. i. et. l. si cō
stante. §. si maritus.

Si qđ ille qui noiatus ē p̄cū
diffinierit. tūc oimodo fm ei⁹ esti
mationez et p̄cium p̄soluat. et res
tradat. et veditio ad effectū p̄du
cat. Si. nō. qz caute dicit tradat
et nō dicit det. nā nō tenet facere
accipiens sed de cunctōe se obliga
uit. vt. ff. d. ac. emp. l. ex empto. i
prin. Sz nūqd p̄cise tenet ad rez
tradendā. Ad. dicit qz sic. et fa.
p̄ eo qđ hic d̄. oio tradat. ac. vt
hic. et. ff. de rei v̄. qui restituere.
et. §. d. dona. §. alie. Sz B. d̄ vi
cit eim eū liberari p̄stādo interce
et fa. p̄ eo. ff. d. ac. emp. l. i. i. r̄iso
et. l. ex empto. §. idē ait et. C. d. ac.
emp. l. iiii. Sz forte hic posset vi
singui an venditor habeat rem.
et tūc snia Ad. teneat p̄ suas. ll.
an nō hēat rē. et tūc an dolo vel
culpa defuit rē hēe i fraudē puta
emp̄oris. et tūc tenet snia bulg.
sine dolo et culpa. et tūc si tenetur

vēditor. vt. j. c. §. cū at. Eset eiz
valde mirū qđ ait B. vt. l. ap̄el
lat estimacionez p̄ re recipere vt
ff. si cer. pe. l. ii. §. ii. et. C. d. fidei/
cō. liber. l. si. Itēz iniquū esset sic
iprobe pacta rūpere. nā p̄tor ait.
pacta suabo. ff. de pac. l. iurgen.
§. p̄tor ait.

Add. hec 2cor. gl. cōter tene
tur. p̄ qua allegat bar. rōnē quia
obligō que venit ex actōe ex eni/
pto. nō ē meri. facti imo mixti. p̄
ticipat eim d̄ obligōe rem dari. et
de obligōe faciendi. l. in quētio
nalibus. §. si. ff. de verbo. ob. vñ
mixta eligit via. vt si nō hēat fa
cultatē rei tradēde. tūc liberetur
p̄stādo iteresse. et i hoc sapiat na
turam obligatōis.

Add. quero vēdo tibi rem cū
b̄ pacto appposito. vt teneat trās/
ferre dominium. an valeat cōtra
ctus venditionis. dicite qz non.
casus ē. i. l. si. ff. de cōdi. ob. cau.
eodem modo. si vendo tibi rem
pacto appposito vt nō teneat trās
ferre dominium. nō valebit cōtra
ctus venditionis. l. nam cum ma
nu lata. §. si. ff. de cōtrahē. empt.
debz igit res simpliciter vendi.
nulla hita mētiōe transferendi
domini. vel non transferendi. l.
exempto. in principio de actio.
emptio.

Si aut ille qui noiatus ē. vel
noluerit vel nō potuerit precium
diffinire. tūc pro nihilo esse ven
ditionem quasi nullo precio sta
tuto.

Bl. Pro nihilo. vt nec ad arbitriū boni iuri recurrit vt mō dixim⁹. s3 aliud ē i legato. vt. C. cōia d. le. l. si duob⁹. s. si qd. s3 ibi sanore vltie volūta tis ne peat.

Itē pre cū. In emptiōe et venditiōe p̄ciū d3 cē i pecunia numerata. al3 est pmutatio. q̄ ē p̄ci⁹ sepat⁹ ab emptiōe. h. d. Itē p̄ciū i numerata pecunia eē d3. nā et ceteris rebus an p̄ciū eē posset valde q̄rebas. et. Additio nō. q̄ i p̄ciū emptiōis nō tñ p̄ciū certū iteruenire d3 vt. s. s3 et i pecunia numerata. sicut in p̄ciū locatiōis. vt est casus nō. i. l. i. s. itē si qd. ff. de po. et l. naturalis. s. i. ff. de p. v. nō. q̄ spēs nō pōt eē loco p̄ciū aliterius spēs. nā i3 loco oīus pecuniā eē possit. q̄ oīa p pecuniā cōperata sūt. vt. l. si idē. s. fideiusso rem. ff. de fideius. nō tñ cō spēs pōt eē loco pecunie. nō ibi videbatur. q̄ licitū ē allegare poetas ad dectiōem legū s3. l. septio mēse et qd̄ ibi nō. ff. de rerū di. et nō bar. m. l. i. ff. si cer. pe. dic vt ibi p̄ciū. Itē nō ibi alius homerici versibus et rōibus et. q̄ hic ē cāus p illa gl. sing. i. l. q̄ filiū. s. fabinus ff. ad treb. i. v. nobis. vbi gl. vult q̄ ibi vltia opio sit tenēda. q̄ vltia validiores allat rōes. vñ prod. gl. vñ hic cāus ad lāa i3 nō allē.

Bl. Nō. ibi poeta homero. q̄ auctoritates poetarū auctoz et philosophoz sunt in cāis

allegāde. sic. ff. de sol. si p̄. et ff. de fideius. p̄ponebas. et ff. de sta. ho. l. septio. s3 iterdū redarguunt. vt hic et ff. de rerū di. l. i. tñ. s. si. et l. s3 vni. Preualuit p̄culi sentētia. q̄ dixit pmutatiōem p̄pria et spēm p̄ctus. a venditiōe sepe ratas. **Bl.** p̄ctus. s. inominati. nā nō h3 nomē suū. vt. ff. de rerū p̄mu. l. i. s. itē emptor. s3 quare pmutatio dī p̄ctus i nominat⁹ cū tñ ita curiale nomē hēat. s. pmutatio **Rñ.** q̄ illi p̄ctus sunt noia ti q̄ statī vt sūt parit actōes. vt ff. de pac. l. iurgen. i. pri. siue sūt cōsensu. vt veditio vt. s. e. i. prin. siue re. vt i. ti. q. mo. et p. ob. vbi de mutuo. q̄modato et. s3 pmutatio nec ex pacto parit actōem. nec re. s3 parit ex vtroq3. s. postea dndū re iterueniēte ex pacto pri mo. vt s3 buliter collit. C. de rerū p̄mu. l. ex placito. et ex hoc p̄cti ouf actio p̄scriptis verbis. vt. j. de ac. s. actionū. et p̄ditio ob cāz vt. ff. de p. ver. l. naturalis. s. i.

In n̄is. ff. lati⁹ significat. i. melius et apti⁹ m. ff. de dī q̄. hic. vt. ff. co. l. i. s. i.

Cū aut emptio. Rei vediti i spē q̄modū et q̄modū. spectat ad emptorē et an traditiōem. nisi in ea volū vel culpam venditor q̄miserit. cū noie cōueniē et quonies qd̄ id queniē tenet. q̄ actiōem h3. cedēdo liberat. h. d. Additio. nō q̄ siue res i totū peat siue i pte. siue le dit. piculū spectat ad emptorē.

sicut si aliqd rei empte. et an tra-
ditioez accedat. cedit lucro epto-
ris. Itē no. q si fundus veditus
calitate peat. v. l. fluie sit iundat?
spectat dānū ad emptorē. vt co.
ga. solvere integrū pciū. Item
nō q hic v. l. cāus q domus pos-
sit gburī et sine culpa ihabitātū.
q si psumere culpa veditoris. nō
posset agere ad pciū. et sic ad ipm
nō ad emptorē dānū spectaret. et
tū hic v. l. p. riu. ergo et. fa. l. si vē-
dita. ff. de pi. et co. rei vē. Itē nō
q modū alluuiōis gūgēs p?
venditōem. et an traditōem spe-
ctat ad emptorē. q ad quem spe-
ctat dānū v. l. et spectare lucrū. v. l.
i regula fm nām. ff. de re. iur.
Mo. q eo ipso q hō vel aialia vē-
dunt. et anteq tradant. si ausu-
giant spectat piculū ad emptorē
et sic si emo vitulos in armēta et
aufugiāt. piculū ē mei emptoris.
nisi venditor pmiiserit custodiā.
Mo. ibi adhuc dñs ē. q l. vēdo
librū et recipio pciū nō delino eē
dñs donec tradidero. q traditio
nibus dñi a transferunt vt. l. tra-
ditionib? cū materia. C. de pac.
Mo q vedito: nō emptor hz ac-
tōem et rei persecutoriaz et pena-
lē p re vendita. l. periculū spec-
tet ad emptorē. et rō ē q veditoz
adhuc ē dñs. Mo q actōez et pe-
nalez quas venditor hz tencē ce-
dere emptori. Cū autē eptio et
venditio pcta sit qd effici digi-
mus simul atq de p. cio quene-
rit. cū sine scriptura res agit. pi-

culū rei vēdite. statiz ad empto-
rē ptinet. tam et si adhuc ea res
emptori tradita nō sit.

Itaq si hō mortuus sit. vel
aliqua parte corporis lesus fue-
rit. aut edes tote vel aliq ex pte
icendio cōsumpte fuerit. aut fun-
dus vi fluvis totus vel aliqua ex
pte ablatu sit. siue ē inundatio
ne aque. aut arborib? turbine de-
icē. lōge minor aut deterior esse
ceperit. eptoris dānū ē. cui necel-
se ē. l. et nō fuerit pactus pciū
soluere. Quicqd ei sine dolo
vel culpa veditoris acciderit. in
eo veditoz securus ē. Sz et si
post eptionē fundo aliqd p allu-
uionē accesserit ad eptoris gmo-
dū ptinet. nā et gmodū ei? eē. v. l.
cūis et piculum est.

¶ Stari ad eptorē ptinet.
Sz certe imo nō statiz. l. et
ix. sunt necessaria. pmiū q vēdi-
tio fiat nō in scrip. al si veditio.
fiat i scrip. nō trāste ad eptorē
piculū. vbi nōdū eēt ppletum. vt
hic et. C. de fi. instr. l. et. et. C.
de pi. et co. rei vē. cū iter. Itē q
fiat pure. alias nō peat eptori. l. et
secus si sit scā dterior. vt. ff. de pi.
et co. rei vē. l. q si pēdēte. Itē q
sit scā veditio i spē. nā si i genere
vt puta vēdo hoiez. nō put eptor
ri an traditōem vt. ff. de peri. et
co. rei vē. l. eū. et. l. q si neq. Itē
q sit certa nā si sub incertitudine
sit vedita. l. et sit spēs. nō tū semp
spectabit periculū ad eptorē. pu-
ta vēdo stichū aut pāphylū. pmi?

eni monit periculo veditoris. vt ff. de gtra. emp. l. si i eptoe. §. pe. Itē q alio mō pereat q̄ publica tiōe rei. nā tūc nō perit eptori. vt ff. loca. l. si fundus. Itē q nul lū pactū sit insertū q̄ periculū vē ditorē respiciat. nā tūc nō periret eptori. vt ff. eo. si i veditiōe 2. j. pr. §. q si fit 2c. siue spālter cēt de casu fortuito dictū fm B. si ue generalr fm. Ad. vt dicim⁹ ff. si qs caud. l. 13 2 si qs. §. q̄fitū. Itē q veditōz nō fuerit i culpa vel dolo quare res pereat. vt. j. pr. §. itez q nō sit i mora. nā tūc qui vltiam fecit morā sibi perit. vt. ff. de peri. 2 co. rei ven. l. allō. 2 hoc est vtz hoc cāu. siue res pe riura erat penes eptorez siue nō fm Jo. vt. ff. de le. l. 1. tuz res. §. si. 13. Ad. distingueret. ar. ff. de rei ven. l. itez si vberatū. §. si. itē q nō sit res q̄ degustatiōem desi deret. vt vinum 2 zinziber 2 filia nā tūc distinguit. an vendatur i spē. 2 tūc postde gustatiōem est pe riculū eptoris. an in genere. 2 tūc sunt duo necessaria vt sit empto ris periculo. i. degustatio 2 men sura. siue pondus secundū Jo. 2 B. 2 Id. vt. ff. de peri. 2 co. rei ven. l. 1. in p̄nci. Sz azo. dicit q in vno sit speciale. q̄ statim scā veditiōe. ē ante degustationez sit eptoris periculum si sit in spe cie venditio. vt. ff. eo. sepe. §. in p̄s. Sed nunqd distinguit pe riculuz pemptoris a deteriora

tiōe. vino vedito i mēsurā. vt in venditione conditionali dixim⁹ modo per. l. q si pendente. ff. de peri. 2 co. rei vē. vt sit periculuz effusions ad veditōrē 2 acoris 2 mucoris ad emptōrem. B. ait q sic. qz hoc sub quadā cōdi. fit. l. si mēsure. sed certe ipse met mu tauit q̄siluz postea 2 merito. qz aliud est in alia cōdi. que nō sit in potestate venditoris. aliud in hac que in sua potestate est. cum possit denunciare emptori. vt ga stet 2 accipiat. alias pōt effunderē vt. ff. de peri. 2 co. rei ven. l. 1. §. si. 2 sic indistincte periculuz ante mēsurā ē venditoris.

Ad ditiō dūm glo. in p̄nci. dicit q nouē sunt necessaria. dic secundū Jo. fa. salua reuerentia glo. nō est verum q̄ hec sunt ne cessaria. ad hoc vt regula hic da ta locum habeat qz de se vera ē. sed fallit in quolibet casuum pre dictorum.

Item vbi glo. dicit de peri culo publicationis adde quod si res vendita antequam tradatur publicatur. culpa vel delicto ven ditoris eius est periculum 2 dan num. 2 tenetur emptori ad resti tutionem precii. 2 ad omne inter esse. si autem sine eius culpa pu blicaretur. vt quia forte militi bus assignaretur. vt dicit glo. in dicta. l. fundum. 2. l. item si ver beratum. ff. de rei venditio ne tunc tenetur venditor. solum

mō restituere p̄ciū. nō at̄ tenetur
ad aliquod iterē. Et sic ē sp̄ale
hoc casu q̄ periculū p̄ptōis rei
vendite nō spectat ad ēptōrē. vt
dicit glo. i. d. l. si fundus. Itē
vbi glo. dicit de exp̄ssione caus
fortuiti dic q̄ sufficit exp̄ssio ali/
quorū casuū i sp̄e. deinde sequatur
clausula generalis que refert̄ ad
alios casus specificatos minores
vel equales exp̄ssis nō maiores
vt i cle. ii. d. p̄ci. Et iō cautela ē
q̄ maximi casus ⁊ terribiles exp̄ri
manē. q̄ veniūt siles pp̄ dictam
clām generalē. Anū tñ tene mē
ti q̄ vbiq̄q̄ dī aliq̄ tene i de
casibus itellr̄ d̄ p̄fuer̄ ⁊ solū non
at̄ de casibus icōfuetis v̄l nō veri
silibus. vt ē casus sing. i. l. fistulā
§. si. ff. de p̄p̄. emp. Ita dicit sin
gulariter bar. in. d. §. quesitū. in
l. §. ⁊ si quis. ff. si quis cau. Et vi
cit do. ange. i si. istius glo. Nota
⁊ signa totā istā glo. meliores de
corpore iuris i sui mā. Et ip̄e. d.
ang. distinguit circa ea que tan
gunt̄. i si. istius glo. quē vide.

Ad d. nō q̄ si quis vedit vinū
⁊ ē appositū tps̄ ad mensurādū
⁊ emptor̄ fuit i mora. p̄t v̄ditor
facta tñ ip̄i nōna it̄pellatōe ēt
si fuerit negligens emptor̄ i men
surando dictū vinū ip̄m. p̄stunde
re. ⁊ tñ p̄sequi totū p̄ciū. ⁊ si effū
dere nō vult pōt ab illo dic̄ i an
tea petere pensionē vasis quate
nus sua iterfit. Si at̄ nō fuit tps̄
appositus v̄z vinū p̄suare donec
vasa fuerint sibi necessaria. Itē

ē casus nō. i. d. l. i. §. l. z at̄ Et p̄di
cta p̄cedunt i vino nō at̄ in oleo
frum̄eto ⁊ aliis rebus. q̄ l. z non
mēsuret oleūz vel frum̄etū. non
tñ poterit pp̄ hoc v̄ditor effun
dere. vt ē glo. sing. in. d. l. i. i p̄i.
i glo. magna.

Anū addas q̄ qñ vinū ven
dit̄ in sp̄e. l. z pactum sit q̄ mensu
ref. tñ per hoc pactū nō alterat̄
dictus. vt casus contingēs an mē
surationē p̄tineat ad v̄ditorē. vt
l. i. §. custodiā. ff. d. p̄i. ⁊ co. rei v̄
di. ⁊ ibi glo. Secus si agat̄ vt de
gustet̄. nā l. z v̄ditio sit pura. tñ
hoc pactum operat̄ vt periculūz
an degustationē sit v̄ditoris. vt
d. l. si quis vina in p̄m. Et ita v̄z
itelligi. l. i. emptōe. §. alia cā. ff. e.

Ad si fugerit homo qui v̄dit
idest venditus ē. aut subrept̄ fue
rit. ita vt neq̄ volus neq̄ culpa
v̄ditoris interueniat. ai aduc
tēdū erit an custodiam eius vsq̄
ad traditōnē eius v̄ditor su
sceperit. sane cum si suscepit ad
ip̄ius periculū is casus pertinet
si nō suscepit securius erit.

Pactum de re custodienda
vsq̄quo tradita fuerit valet. vt
hic. ⁊. ff. e. l. q̄ sepe. §. si res. ⁊. ff.
de peri. ⁊ co. rei ven. l. i. §. i. Et
tale pactū opat̄ q̄ is casus. l. leuis
sima culpa cōtingens s̄m Jo. n̄
vero fortuito. l. z. Ad d. v̄t. C.
de pig. ac. l. que fortuitis.

Ad d. Tu tene opi. Jo. q̄ nō
teneē de casu fortuito sine aliqua
culpa saltē leuissima cōtingēte. nā

qñ quis suscipit i se piculū. vnus
addit sue obligoi. qñ si pio tene/
bat d dolo ⁊ lata culpa. tūc tene/
bit d leui. s; ē tenebat d leui te/
nebit tūc d leuissima. Si ē tūc
tenebat d leuissima vt i qmoda/
to celebrato grā recipiē tñ. iux/
l. si vt certo. s. nūc vidēdū qmo.
Et tūc dictū pactū q in se rece/
pit piculū iporat q tene ē de
casu fortuito. Iste est casus ⁊ ibi
glo. ⁊ doc. i. l. si quis nec cām. in
pñ. ff. si cer. pe. Et nō mireris
de ista distincōe. qñ idē dicimus
i fili i estimatōe qñ rōm? pce/
dit ad vecturā estimātus. nā esti/
matio fa. q. l. qñ tenebat in vno
pluri q de natura dicti qtractus
teneret. vt ē glo. ordi. i. d. l. si vt
certo. s. qmodatū. in v. periculū
⁊ ibi doc. ⁊ glo. ⁊ bar. late in. l. i.
ff. de est. ac. qñ ppetuo nōt ang.
alie gl. expedite sūt i notabilib?.

Emptio. Etia sub qdi
tione pōt em/
ptio celebrari. ⁊ accidētia pñs
pñt i alterū ex pñentibus celebra
ri. b. d. Emptio tā sub qditōe
q pure qtrahi pōt. Sub qdi. sic
si slich? itra certū diē tibi placue
rit. erit tibi empt? aureis tot.

Add. nō q qñ remittit i arbi/
trium ē alteri? pñentiz d qtra/
ctus qditionalis. qñ ē verū si cō/
ditionaliter pferat p dictionē si
vt hic. al secus. qñ i arbitriū boni
viri nō ē dies vel qditio mixta.
l. i. ff. de le. i. dic'tū vt nō. in. l. si.
C. de qtra. ep. ⁊ dixi. d. e. s. pñū

Bl. Et q ille tex. nō pōt p/
cedere. qñ hic qferē epus
i arbitriū alterius ex qtrahētib?
qñ ē nō pōt. C. c. l. i emēq. al in
vendēq. ⁊ ff. e. l. qñ sepe. s. i. que
sūt pñe. So. dic rē ipsam hic cō/
ferri arbitrio pñentis. Aliud si cō/
merciū. vt sit tibi emptā si vis. vl'
pñū vt p qto voles. vt dcis. il. p
rnis. Add. s; ex. i. d. l. i emēq
reprehēdit glo. q siue res siue p
ciū siue pmeritiū qferat i volūta
tē alterius ex pñentibus nō valet.
qñ substantia pñus qmittit. vt in
l. pñia. Sinaut qferat qualitas si
ue accidēs. vt si tibi ticius placue
rit vel displicuerit isra mēsem sit
emptus vel inēptus. vt hic. ⁊ nō.
glo. i. d. l. emēq. in v. accidētia
vero. ⁊ fa. l. hec veditō. i pñ. ff. e.
⁊ l. iii. ff. eo. j

Add. aduertat ad vnū q ali
quid de substantialibus pñus non
pōt qferri in dispōnez alterius ex
pñentibus siue ponat i merā vo
lūtatē suā siue p verba arbitriuz
boni viri. ē tex. nō. i. l. qñ sepe. s.
i. ff. eo. ibi qñtum vel ⁊ sic i volun
tate. ⁊ ibi qñti equum putauerit.
⁊ ibi qñti equū estimaueris ⁊c. qñ
oīa ista importāt arbitriū bōi vi
ri. iux nō. p bar. plene i auct. ad
repñendā. in v. videbit. ⁊ i. l. si
sic. ff. de le. i. i pñ.

Glo. Sed videt q veditio
de qua hic nō fit qdi/
tionalis. vt. ff. e. l. iii. que ē qira.
So. ibi sūt emptus pure. s; re/
solutio debebat sub qdi. fieri. at

hic veditio sub cōdi. facta fuit vñ
nō pōt ipleri nisi ipleat 2ditionē
vt. ff. e. l. hec veditio. i. prin.

Loca sacra. ^{Emēs}
igno /
rantē rē que nō ē in cōmertio h3
2tra vēditōrē actionē ex ēpto. ad
interesse. h. d.

Alld. nō ibi deceptus a vendi /
tore q venditor sciēs tenet. secus
si fuerit et ignorās. Nō ibi hēre
liceat q emptor aget 2tra vēdito
rē. qñ eidem nō h3 hēre rem ēptā.
et sic ipsa res vel alius mouet que
stionē emptorū. vt. l. stipulatio ista
hēre licere. in pri. et. §. i. et ibi gl.
bar. et alii. ff. d. ver. ob. Itē nō q
p dictaz actionē 2sequit actor suū
iteresse. Itē nō q liber homo n
est in 2mertio nō. Qd intellige
quo ad hoc vt res dicat vendita
sz quo ad pndiciū venditoris si
scienter vendit. t3 emptio vt hic
et. l. qui officii. §. i. ff. eo. Qd itel /
lige vt nō. glo. et ibi dñi. §. de in
uti. supu. in prin. Et intellige em
ptore ignorante. al' alit si cēt etiaz
ipse sciens nō ageret. vt. l. si fun /
dum. C. de emc. Sz lic3 emptor
sciens nō posset agere de euictiōe
vel ad interesse. an saltē poss3 pe
tere precii solutiū. et vñ q sic. vt
nō. in. d. l. si fundum. fa. in. l. em
ptore. §. pe. de ac. emp. In 2tra.
vñ. l. si materia. C. de litig. Sed
credo primā partē veriorē p deā
inra. qñ et qñ scientes sūt emptor
et venditor. super re phibita alie
mari. a neutra partiū 2trahit ob

ligatio. est tex. in. l. si emptione.
§. item si emptor. ff. eo. i. pri. et in
tellige illū. §. vt declarat Bar. i.
l. cōtinuus. §. cū quis de ver. ob
li. et in. l. cū vir. ff. de vsur. et i. l. n
dubiū. C. de. ll. et ibi bal.

Alld. quid si i instiō veditio /
nis dicat q pmissit emptorē de /
fendere de iur et de scō ab oī pso /
na et. quid imponat ista verba.
Bar. i. d. l. stipulō. in pri. et idē p
oia sequit postea Bal. et saly. in
d. l. si. C. de ac. emp. q vēditōr n
cogit ipsū cū armis defendere. et
et si p viz expellat et sic de scō et n
de iure. tūc vēditōr nō tenet de
euictiōe. vt ē casus i. d. l. si. Illa
ergo verba intelligūt si de facto
moueat lis i iudicio et euincatur
vel d iur vel nō de iure sz de scō.
tūc vēditōr tenet. vt. l. vēditōr. i
prin. ff. de dolo ple Scō pōt in
telligi d scō vt i iudicio faciat ea
que sci sunt. vt assistere apud tri /
bunal pducere testes et facere ex
pensas et alia. vt. C. de emc. l. si
parentes vbi ar.

Reliqua que sunt videnda i hac
matia. vide infra de act. §. actio
min aut.

De locatōe et 2duc.

Tex. 2nuat rubricā q loca
tio et cōductio. prima ē emptio
et venditō. et eisdem iuris reglis
2sistunt. Nā vt emptio et vēdi /
tio na phib. si d precio 2uenerit
sic et locatio et 2ductio ita phin /

telligit si merces constituta sit. q.
d. pp. conuenientia quaz hnt em/
prio et locatio conueniens e post ti.
emptois ponere titulu locatois.

Locatio. Lo

catō
pfiat gnsu co ipso
q de precio conuenit. et
i uoluntatem tertu precium cōfer/
ri potest quēadmodum in emptio/
ne. et fin eius naturam quā p om
nia locatio regulat. incerto uo
precio constituto p̄ctus inominat⁹
efficit. h. d.

Add. nō q emptio et locatio
fraternizant. et statutū in vno in
telligit in reliquo. vt. s. ti. i. s. p
cum. in fi. et ibi dixi. Ang. Item
nō q locatio pfiat gnsu et mer
cede constituta. dūmodo sit certa et
i pecunia numerata. vt. l. i. s. si
quis suum. ff. de po. Itē nō q si
trado sutor pannū vel sullōi ve/
stē vt aptet vel purget et qd instū
erit dabo tibi. nō est locatio s; p̄
ctus inominatus. et iō p̄cipū v/
bis agi d;.

Glo. In locatōe d; eē mer
ces certa et i pecunia nu
merata. vt. ff. de po. l. i. s. si quis
suum. et ff. d. pre. v. l. natural. s.
at cum do. vñ p̄tarius colon⁹ q
p̄tem dñi reddit fructū ip̄ope
d; gductor imo magis socius. vt
ff. e. l. vis maior.

Sullo est qui lauat sine tingit
sine polit. Sarcinator est qui
scā vestimenta resarfit vt. j. m. a.
in fi. Si sulloni poliēda curā/

da ue. aut sarcieda vestimēta qd
vderit. nulla statim mercede con
stituta. s; postea tñ datur⁹ q̄tuz
iter cos cōuenit nō pprie loca
tio et gductio p̄bi intelligit. sed
eo nomine actio p̄scrip̄ verbis
dat.

Bl. Nō q dicit postea. nam
prius re nō sequuta id est
nōdum tradita ad reaptādū actō
nō daret vt. C. de re. p̄mu. l. ex
placito. Et sic eo noie q̄si ex no/
uo p̄ctu inominato dat actio p̄.
v. vt. ff. de p̄. v. l. i. Sed tunc vi
det̄ p̄. infra man. s. fi. Sed disti
gue an certa merces interuene/
rit. et tunc agit̄ locati. vt. s. eo. i
p̄m. Aut incerta et tñ p̄scrip̄.
v. agit̄ vt hic. aut nulla et tunc est
mandatum. vt. ff. de pre. ver. l. si
tibi poliēda. et i h̄rio.

Add. Tu intelligas hoc verz
si erat talis res que erat solita lo/
cari alias secus. vt. d. l. naturalis
s. at cum do. ff. de pre. ver. que
autem dicat̄ solita locari et quo/
modo cognoscat. vide Barto.
in d. c. l. naturalis. s. at cum do.

Quare si concedo tibi merce
de declaranda non est locatio vt
hic. sed contractus inominatus.
Et idem si dicaz. vendo insto p̄
cio vel quod cōueniemus. vt. l.
si tibi. ff. de pre. ver. et est glo. i. l.
si vt certo. s. nūc videndum cō/
mo. et nō. Alzo. in sūma. C. loca.
et Bald. in. l. contractus. C. d. si
de instu.

Preterea. Si merces cōfi
lit i spē. nō locatio. s3
inominatus 2tractus nascit. ex
quo actio p̄scrip̄ v̄bis dat. h. d.

Additio. nō q̄ si tu pcedis q̄
possim vti lib2 tuo. 2 tu vtaris
alio meo. nō d̄ locatio. s3 ē 2tra
ctus de p se v3 2tractus inoiatus
nō tñ d̄ pmutatio. q̄ i isto casu
nō transferē dñuz vt requit ip̄a
pmutatio vt. l. fi. ff. de rruz p/
mu. 2. l. fi. 2 ibi nō. ff. de cōdi. ob
ca. Itē nō cāum quotidianū in
rullis qui 2iungūt bonē suū cū
illo vicini 2 alternis dieb⁹ vtun
tur q̄ ille d̄ 2ctus inoiat⁹. Itē
nō q̄ ex 2tractu inoiato q̄s tene
tur de culpa. 2 pōt agi 2tra cum
p̄scrip. ver.

Glo. Si aliq cōicarēt iūicē
bōnes alternis vicib⁹
vtēdos 2 apud alterū bos perit
tenet p̄scrip̄ v̄bis. l. si perit sua
culpa. al non tenet. cū vtriusq3
gratia 2tractū sit. vt hic 2. ff. d̄ p.
ver. si gratuitaz. §. si marga. 2.
ff. 2mo. l. si vt certo. §. nunc vidē
dū. Actio p̄scrip̄ verbis cō/
petit ex tribus 2tractib⁹ inoiatis
do vt des. facio vt. facias. do vt
facias. vt. ff. de p. v. l. nālis. §. i.
ii. 2. iii. alō datur ex 2tractibus
icōmētī appositē. vt. C. de rez p
mu. l. rebus. al datur. qñ dubiū
ē de noie 2tract⁹. vt. ff. d̄ p̄scrip.
ver. l. i. §. fi. 2. l. ii. 2. iii. 2. iii.

Adeo autē. 2tractus em
phiteoticus qui p̄fi
etur cū alieni res pcedit. merce

de in pecunia vel i spē cōstituta.
a 2ctu locationis 2 ab emptione
i aliquib⁹ d̄t. 2 multipliciter cō
uenit cū eis. qui iure cumli sunt i/
troducunt. 2 iteritus tot⁹ rei p/
tinet ad dñm. p̄ticularis ad ēphi
teotā. h. d. Additio nō q̄ d̄/
ctus ēphiteoticus d̄ qñ i p̄p̄tū
dat res vtēda. Nota q̄ ēphiteo
ta pōt rez retinere. donec soluat
p̄chōnē dño. 2 si stetit i re puata
p tres ānos. si dñs vult pōt rem
auferre. si non vult auferre pōt
pensidē. oēm repetere vt. l. ii.
C. de iure ēphi. cū ibi nō. finautē
ē emphiteosis ecclie. cadit a iure
suo. si stetit p duos ānos qbus n̄
soluat. vt aut. q̄ rē cū ibi nō. C. d̄
fac. san. ec. Itē nō q̄ l3 dñs p̄ce/
dat fundū i ēphiteosim 2 sic vtile
dñuz. l. i. §. q̄ aut 2 l. i. bar. ff. de
sup̄. 2. l. i. §. i. ff. si ager vecti. vt
emphi. pe. tñ pōt ins suū 2 sic d̄/
rectū dñuz i aliū trāsserre. Nō
q̄ 2ctus ēphiteoticus. n̄ ē p̄p̄ue
ēpno. nec p̄p̄ue locatio s3 ē certū
genus de p se. Nō q̄ i 2ctu ēphi
teosis sp̄ ipsiciēda sunt pacta. q3
nō d̄ hēre certā 2 determinatā
naturā. nisi cā quā ptes dare vt/
lint. fa. l. ii. C. de iure emphi. itē
nō q̄ p̄iculū iteritus tot⁹ rei spe
ctat ad dñm. q3 amp̄ emphiteota
non pōt vti re. ex qua pensidē
soluere debeat. finautē res super
est. l3 hēat detrimētū. tamē cum
res. sit in reruz natura. ex q̄ pos/
sit p̄sio p̄stari. spectat periculū
ad emphiteotaz. 2 cor. l. i. si. cum

ibi nō. p. gl. 7. doc. C. de iur. ēphi.
¶ Subitabat olim p̄ctus
 emphiteotic⁹ eēt ēptio q̄
 videbat cū emphiteos alienatio
 fit vt in auct. de nō alie. §. aliena/
 tionis. col. ii. q̄ aut locatio non.
 fa. vt. ff. eo. l. nō solz.

¶ Perpetuum accipit multis
 modis in iure vt nō. glo. in. l. i.
 ff. p. socio.

¶ Pensio dicitur pecunia. Red
 ditus in specie.

¶ Multi sunt modi alienandi.
 vt. ff. de publi. l. iii. iii. v. vi. In
 terdum emphiteosis dat ad cer
 tum tempus. Interdum in ter/
 tiam personam vel generationē.
 cum omnia pacta super hoc con/
 tractu habita valeant. vt. j. proz.
 §. sed ecclesia dat in emphiteo/
 sim vsque ad tertiā generatōem
 tantum. vt in auct. de non alie.
 colla. ii. §. emphi. Vel vt puto
 ēt in ppetuum dabit vt quilibet
 priuatus. vt hic 7 in auct. de alie.
 7 emphi. colla. ix.

¶ Lex zenoniana de qua hic ha
 bet. C. de iure emphi. l. i.

¶ Emphi. grece dicitur meliora/
 tio latine. Idcirco cōtract⁹ di
 citur emphitheosis quia olim da/
 bant tñ sterilia vt meliorarent
 sed hodie nō tñ dant sterilia sed
 etiaz infertilia. nisi i ecclesia que
 dat sola que cōgrua videntur yco/
 nomo 7 aliis gubernatoribus ec
 cle. vt. C. de sacrosan. ec. auct. per
 petuo quoqz.

¶ Agitur conditione ex lege ad

omnia obseruanda. que cōuenta
 sunt in hoc p̄ctu.

¶ Add. Sed Bar. in. l. i. ff. de
 cōdi. ex le. in ver. tertio principa
 liter est videndum. t3 expresse q̄
 cum talis p̄ctus sit de iure ciuili.
 vt nō. in. l. ex hoc iure. ff. de iur.
 7 iure. 7 cum sit nominatus con/
 tractus fa. l. iuregētium. in pri.
 ff. de pac. q̄ imo onē actio quedā
 specialis que vocat actio emphi
 theosis. 7 sic nominat a p̄tractu
 vt est actio ex empro. locato. 7 si
 miles. Et de hoc est tex. fin eum
 in. l. actionuz genera. §. ex cōtra/
 ctu. ff. de ac. 7 ob.

¶ Sed nunquid empiteota pos
 sit alii dare in emphiteosis. Rñ.
 sic. vt in hoc. §. 7 in auct. de non
 ali. aut permu. §. alienatōis. coll.
 ii. Sed nunquid illud vtile do/
 minium quod solum habz trans/
 fert in eum. Rñ. sic. cum rei vē
 dicatio vtili sibi def. vt. ff. si ager
 vec. l. i. 7. iii Sed qualiteraget
 priuatus emphitheota p̄ secundum
 vt eum expellat. Rñ. rei vendi.
 que l3 de iure sibi non competat
 tamē exceptio opponi non pōt.
 quia replicaret. 7 sic nō domin⁹
 dominum vincit. C. de transf. l.
 vbi. de scō tamēaget 7 vincit. vt
 ff. de ex. rei iud. l. siqs rē Vel ve
 ri⁹ agat p̄scripē verbis. vñ dic ex
 l. zenonis ad mercedem.

¶ Contractus emphitheoticus
 differt a locatione in. vii. Nam
 hic idest in p̄ctu emphiteotico p̄
 stat pensio etiam in specie sed in

emptione et venditione in pecunia tñ vt supra diximus. Item hic possidet naturaliter vt fructuaris. ff. de acquir. pos. l. naturaliter. sed conductor nō. vt. C. cōmunia. de vsuca. l. i. Item hic habz dominiū vtile sed pductor n. vt. ff. eo. l. nō solet. Item iste p̄ctus fit in immobilibus tñ. ille ē in mobilibus. vt in auct. de al. et emphi. §. licentiam. colla. ix. Itē hic agū p̄di. ex lege ibi ex p̄ducto. Itē est hic p̄ctus iuris ciuilis ille naturalis vt hic dicit. Item hic in scriptura ille ē sine ea. vt. C. de iure emphi. l. i. et s. d. ob. ex p̄sensu. et s. e. in prin.

Add. Nō istam glo. que ponit differēcias inter p̄ctum locatōis et emphi. Et idē nō. gl. bar. et doc. in. l. i. C. de iure emphi.

Contractus emphiteoticus differt a venditione. qz hic. i. in p̄ctu emphiteōis pensio prestā ibi res libere transiit. Item ob hoc res reuocat sed ab emptore nō p̄ venditorem. vt. C. de rei vendi. l. in ciuile. Item hic vtile trāsit dñi. um indirectum ut. s. de re. diui. §. p̄ traditionē.

Add. Nō istā glo. et fa. quod nō. Bart. in. l. quotiens. §. qui maximos. ff. de publi. Matu. ralis p̄ctus dicit inuentus a iure gentiū qz naturali rōne est inductum. ut. s. de iure na. §. qd̄ vō. sed p̄tractus emphiteoticus inuentus est de iure ciuili ut. j. de ac. §. de p̄stituta.

Particularis interitus rei p̄tinet ad emphiteotam. i. medietatis uel minus s. z. Ad. et Jo. ar. ff. de vsufu. l. etia. et de verbo. fig. l. nomē filiarū. §. portiois. et ff. de dā. insec. l. inter quos. §. dāni. et de p̄hen. ep. l. domū. nos dicimus si aliquid etia. parū remāsit dānu. emphiteote ē ar. huius. §. et. C. e. l. i.

Add. quid si res nō perit sed est in loco quod nō potest laborari pp̄ guerraz. utrū debeat solui pensio. vide hic per do. ang. recti. tantē multas opi. doc.

Sūt ē duo naturalia siue tacita pacta in hoc p̄ctu vt de eiciendo ēphiteotā si nō soluerit pensio. per triēniū. vt. C. e. l. ii. §. i. et i. aut. de nō ali. §. scire. col. ii. In ēphiteota aut ecclē siue colo nō p̄uati. dic vt ibi nō. f. p̄ biēniū. Itē et si velit ēphiteota vendere qz dñi primo denūciat v. vt. C. e. l. fi. §. i.

Add. Anū addas qz sicut emphiteota nō potest v̄dere sua melioramēta irrequisito dñi. al cadit a iure suo ita etiā superficialis vel censualis qui soluit aliquid noie p̄sionis. ita eleganter nō. Bar. in. l. i. §. pe. ff. de superficiali. qd̄ nō. qz semel habui hoc d̄ factum i superficiali et censuali ecclesie sci. penuli. Ang.

Add. bēns i hoc. §. i. glo. super. merces. qz colonus p̄tarius appellat p̄p̄ue focius tuus. qz tu p̄stas p̄dū ille vero op̄rā. l. cu. z

duobus. §. si i coeunda. ff. p. so.

Ex quo dicunt doc. q. singularis successor nō tenet stare colono. tenet tamen stare massario ptiario. de quo in l. eptou. C. loca.

Add. Donec soluisi mihi pluribus annis certam quantitatē pro pensione domus mee. ego volo te expellere. tu allegas te ephiteota perpetui quid in dubio presumetur. Ange. in l. qui in aliena. §. i. ff. de acqui. here. determinauit presumi pñuz ephiteoticuz quia presumptio pñumēda ē in casum actus potētions. ar. i. l. qui i ppe tuū. ff. si ager vec. pe.

Add. nō q. bar. i. l. si domus de le. i. dicit q. ephiteota reipublice bñ possit donare vel legare q. ipsi reipublice sepe remanet ius saluuz. l. i. C. de fun. pa. li. x. tñ secus ē in emphyteota pñati seu ecclesie quia nō esset cōsultuz dñō seu ecclesie pñ donataruuz q. i nullo esset illis obligatus. Lano misit tamen in. d. c. potuit stat. cuuz glo. d. l. si. i. q. possit donare et legare irrequisito dñō. vide bar. i. l. i. C. de fū. pa. li. xi. et bar. i. aut. quas act. C. de sa. san. ec. Jas.

Add. an at res ephiteonica possit pignoriari irrequisito dñō dic q. sic. q. hoc casu nullū transferē dñuuz l. secus sit i feudatario q. nō possit feudū pignoriare. vt nō glo. i. l. lex vectigali. ff. de pigno. vide bal. i. l. si. C. eo. et Bar. i. l. i. §. qd. aut. ff. de supfi. An autē possit i dotē dari. Dicunt docto.

maxime Sali. i. d. l. si C. de iure emphi. q. sic. dñmmodo deē eodē mō quo erat penes dantē. hoc est q. si penes dantē finebat i pñā generatōe ita deē in dotem vt si nias illa generatōe. et hoc ē nula denūciatione precedēte. Vide in. c. imperiales. de. phi. seu. alie. per lothā. i. vñ. seu. p. bal. vbi vñ tenere pñū. Jas.

Item querit. Cuz dñuuz rei concessē transit. pñuuz p mercede pñstituta eptuo non locatio dñ.

Additio. Nota q. quotiens aliquid facio fabricari de materia aliena et soluo pecuniam dicitur emptio. si autem de materia mea et soluo pecuniam dicitur locatio. Ex quo nota q. quādo principaliter in contractu venit traditio ex qua debet transferri dominium vel vsucapiendi conditio pro precio. tunc est emptio et venditio. vt est tex. nō. in. l. si conuenit. ff. de contrahē. emptō. Sed quando in contractu venit aliquod factuz ex quo nō trāssertur dñuuz rei vel vsucapiēdi conditio. tunc est locatio et cōductio vt si dominus patitur vti domo vel fundo pro certa pensione. sed si in contractu venit vtrunque. tunc aut principaliter venit in illo traditio secundarie factum. et tunc est emptio et venditio. vt. l. ii. §. i. ff. eodem. Aut econtra principaliter factum. secundario illa traditio. Et erit locatio. vt. d.

§.i. Aut nō pōt bñ pphēdi qđ venit principaliter. ⁊ tūc ē q̄stio. quā disputant bar. de quo ēt p cūm. l. quoc. §. qui maximos. ff. de publi. dic vt ibi per cū. Vñ addas qđ ex q̄titate pecunie cognoscit ēptio vel locatio. vt est gl. sing. i. l. i. §. qđ aut. ff. d. supfi. qđ no.

Bl. Ex auro suo. itellige. f. artificis.

Certe forme. f. demonstrate. ⁊ quā certa materia nō sit demonstrata. nō interest. vt. ff. de ptra. emp. l. si quenerit. ⁊ l. sabim⁹.

Conductor. In hoc p̄ctu veniūt que de natura ipsius venire debēt. l. si fuerint expressa. b. d. Additio nō qđ in p̄ctu bōfi. venit oē id. qđ equuz ⁊ honestū ē venire. l. si fuerit dicitū. de quo dic. vt dicā. j. de ac. §. in bonafidei.

Bl. Ex bono ⁊ equo i ptra. ctu locatōis veniūt vsu/ re post morā. vt. C. e. p̄sens. itez ecōtra naz gductor agit. vt dom⁹ ⁊ hostia sibi reparent. vt. ff. e. l. ex gducto.

Qui pro vsu. Cōductor d leui culpa tenet. ⁊ p̄ctus locatōis ad hīdes trāsit cōductoris. h. d. Additio. nō qđ ille qui adhibuit talē diligētiā in rebus alienis. q̄lem adhibuisset i suis. si tenet. de cāu postea gtigēte. itē no. qđ gductio nō finit. morte gductoris.

Bl. Dic ponit suplatius ppositio vt diligētissim⁹ i. diligēs. sic exponit. et. ff. e. l. si merces. §. qui colūnā. nā cū vtri usqz grā fiat locatio. nō venit ex actissima diligentia vt. ff. gmo. l. si vt certo. §. nūc videnduz Alii pprie ponūt ⁊ dicūt qđ spāle i his rebus qđ facile pnt frāgi. Additō tu dic qđ imo i. d. §. q colūna tenet de leuissima. ⁊ est rō qđ fuit ibi ducta colūna vt artificis. qđ vñ se asserere pnt i illa arte. vñ tenet de leuissima culpa. vt. l. si qđ domū. §. pe. ff. co. ⁊ l. a. pcuratore. C. mā. ⁊ fa. l. ii. cū ibi nō. ff. qđ inf. ⁊ l. illicitas. §. sicuti. ff. d. os. p̄h. hic aut tenet de leui culpa tñ. qđ si vt artificis data fuerit ista igit⁹ ⁊c. Qui pro vsu aut vesti mētoz aut argēti aut iumēti. mercedē aut dedit aut p̄misit. ab eo custodia talis desiderat. qualem diligētissimus p̄famil. suis reb⁹ adhibet. quā si p̄stiterit. ⁊ aliquo cāu fortuito. eā rē amisit. d re stitūda ea nō tenebit.

Bl. Prestura diligēti custodia si fortuito casu rez amisit. vel dānū datū fuerit qđ p̄uideri nō poterat. nō tenet. ff. co. l. si de dāno.

Adortno gductore. f. pprie. tad. itra tpa gductōis. hīs eius eodez iure i gductōe succedit. se/ cus i usufructu. C. de usufr. l. si dñā. vñ dic vt ibi. ⁊ de mīz do. l. si socrus i fi. Additio tu dic qđ i

mo usufruct⁹ sp perit. pempto illo in cuius psona erat constitut⁹. s; si esset constitutus in psona vni⁹ et de voluntate ppuetaru transfer tur i aliū. tūc vñ renouat⁹. et p di eta sunt vera. vbi ius usufruct⁹ vel simplr. vel vsq; ad tps consti tuit⁹. vt. ff. fa. h. l. i. et puto. §. i. sed si fructus vendunt⁹ vel locant⁹ vs q; ad tps nō vñ qñ talis p⁹ trā sit ad hñdez. vt si quis receperit castrū cū fructib⁹ vsq; ad certos ānos. vel cā retinendi fruct⁹ ali cui⁹ rei. vt. ff. d. usufr. l. arborib⁹ §. usufruct⁹. Adonuo gduc tor hñ succedit. vt. C. e. l. viam.

Bl. S; an moriente scolare vel recedente substituere pōt. Rñ. sic de iure gductōis. s; rō societatis pphibet. q̄ pualet vbi certa psona eligi⁹. vt. j. ti. i. §. sol uis. Additio nō et signa istā glo. fing. q; si vnus scolaris socius re cedit de domo et vadit ad ptes su as. nō pōt locare. vñ aliū loco sui ponere. imo d; penhōem suā pro rata itēgra soluere. nisi socii qui remansere aliū introducerēt. tūc enī tāto minus a primo socio re cedēte cōsequi debēt. vt no. spe. i ti. de iudi. §. ii. ver. circa hoc q̄ri tur. et no. glo. i aēt. de tabel. §. si vero indignū. et rō quare n̄ pōt aliū subrogare ē. q; sunt pncipalr societas iter eos. et sic sunt certa psona electa. vt. j. p. so. §. soluit. Ista tñ intelligas sane q; si substi tutus ēēt cū ydone⁹ ita q; socioz nō interest tūc posset illi locare ca

merā. nō q; ille sit socius remanē tū ita dicit bal. i. l. nemo. C. e. vi de lat⁹ hic pang. Additio q̄ ro pone q; locauit tibi aliquis rē et opaz suā euenit q; p mortē vel aliū casuz fortuitū remanet quo minus tibi res et opera pñt. f. an mercedē totā pcepere possit dici te q; sic. l. si addes. §. si. l. q opas ff. co. l. si vebenda. ff. ad. l. ro. de iac. et ē gl. i. l. si vno. §. cū qdam. ff. co. Quod pstat argumētū ad. q. q; si doctor aliq; accepit scolarez in expēsis vsq; ad ānum quo cā doctor locat rē. i. victuz et opam. q; moriēte scolare añ an nū q; d; pcepere duodenā vnus anni d; quo dic. vt. d. l. si vno. §. cū qdam cui snie multū aduersa ri vñ q; i dētibus bōefi. nō venit casus fortuitus i. l. q; fortuit⁹. po tes dicere q; casus fortuitus eue niēs i psona scolaris d; sibi no cere nō doctori vt legi⁹ per gl. i. d. §. cū qdā. Additio si quera⁹ an successor teneat stare colono. dic q; aut loquimur i successore vniuersali. puta i hñde et ille tene tur stare colono. nec pōt ipm ex pellere. q; obligatio psonalis q̄ tenebat locator gductor i vt sibi rē locatā gfruct trāsit ad hñdez et illū obligat vt hic. C. e. l. viā l; regula fallat. Prio si conductor tpe debito n̄ solueret penhōem. Secdo si re gducta male vteret⁹. Tertio si res cōducta egeret re sectiōe. Quarto si locator egeret p vsu pprio. ex cā tñ supueniēte

post dictū locatōis. ut qz ductur⁹
 ē vxorē. uel creatus ē doctor uel
 miles. alias secus. hec oīa hñtur
 in. d. l. edes. C. loca. in text. ⁊ gl.
 aut loquimur in successiōe pñci-
 lari. ⁊ dic. aut iste successor. ē uo-
 lūtari⁹ puta. qz emit rē locatam.
 ⁊ nō tenet stare illi collono. imo
 pōt ipm expellere. d. l. ēptor cuz
 s. all. ⁊ rō ē qz illa obligatio pso-
 nalis q̄ tenebat locator nō sequi-
 tur fundū neqz trāsit ad successo-
 rē pñcialē. l. i. §. si hīs ad treb.
 Cōsiliū tñ ē q tu. qui conducis
 domū facias tibi a locatore oīa
 bona sua obligari p publicū instru-
 mētū. quo cāu ille nō audiet. ni
 si soluet interesse. Ita nō i. l. si fi-
 lio §. si. ff. so. ma. Et si postea vē-
 diderit ⁊ ēptor te expellere volu-
 erit. poteris illā domū retinere
 veluti pignus p interesse. ita nō i.
 l. si filio. s. all. aut ē successor ne-
 cessarius ⁊ tūc ipse tenet stare co-
 lono. l. i. venditiōe. §. i. ff. de bo.
 auc. indi. pos. ⁊ hec vcrā sunt i lo-
 catōe pñuati. secus in fisco q lo-
 cauit. nā si fiscus postea rē locatā
 a se vēdiderit. non poterit ēptor
 expellere colonū pñuilegio fisci.
 l. si. de iur. fil. Itē ē fallit i eo q
 locauit. nō ex volūtate s; ex neces-
 sitate cārina saltē. qz tūc successor
 pñciularis nō poterit colonū ex-
 pellerē. l. filio. §. si. ff. so. ma. Itē
 hec vā i colono. q nullū h; ius i
 re. vñ si tibi vendideris possio
 nē quā tradidisti ad massariū. ⁊
 ut ibi colonus reddat ptem fru-

ctuū ēptor nō poterit illū expel-
 lerē. l. idēqz. §. si. ff. pro so. xpo.

Additio an ille q pduxit do-
 mū. ⁊ postea recessit metu malo-
 ruz spūuz. quos dicebat sentire i
 domo. an teneat p̄stare solitā pē-
 hōem. dicite q n. si hoc pbatum
 fuerit. vidē si qz recederet de do-
 mo tpe pestis. que inceperat pul-
 lulare. l; reuera postea cessauerit
 qz sufficit timor istius cāe. l; cā n
 fuerit postea verificata. l. habita-
 tores. §. si. ff. loca. xpo. ⁊ vidē bar.
 i. l. si filio. §. si vir i quinquenium.
 ff. so. ma. ⁊ m. l. i. §. q ait. ff. de
 perf. ⁊ bal. in. l. i. ubemus. C. de
 sa. san. ec. d. Jason.

De societate.

Glō. Est autē societas ut ait
 l. i. tui⁹ duoz plu-
 riū ve cōuentio honeste p̄cta ad
 vberiorē q̄sluz ⁊ comodiorē vsū.

Additio gūuat hec rubrica
 per tex. s. de obli. §. si. ang.

De cieta tem. Vi-
 uz bono
 rū ⁊ vnus negociatōis

tñ dñi pōt societas. i qua dñi ⁊
 luci sunt ptes equales. nisi iter
 socios alit quētū fuerit. h. d.

Additio nō q in dubio ptes
 luci ⁊ dñi in societate veniunt
 equales. qz societas vinculū fra-
 ternitatē h; l. vez. ff. e. ⁊ ppterea
 in ea laudāda ē equalitas. l. cum
 p̄r. §. dulcissimis. ff. de le. ii.

Nō quēiri posse ut ptes lu-
 cri ⁊ dñi iter socios diuerse sint
 ⁊ qz iterdū p̄ciosā ē opa alicuius

vt instū sit illū i societate admitti
melioze qd itōe ceteris. ⁊ prestat
ar. q si plures scolares pgerint
societate. electio cameraz de f. il/
li q sit in virtute pstantior. fa. l.
so ietate la. p.ia. ff. e. Mō que/
niri posse i societate vt vn° pset
pecuniā alter vō opam qz opera
artis ē valimētū. l. cū duobus. §.
si coeunda. ff. e. Mō cōuenire
posse vt alē sociōz totū dānum
sustineat. alē nō ptem lucri. nihil
vō de dāno sentiat. ceteruz si ita
queriret vt alter totū dānū pa/
teret. alē vō lucrū nihil valeret
qz ista societas esset leonina. vt
videbit hic in g. l. o.

Additio. an si duo sunt socii
vnus vult ire venecias. ⁊ exerce/
re mercancias. alter vō nō vult
q vadat. ⁊ ille dicit. volo ire peri/
culo meo. an si vadat ⁊ lucrē il/
lud lucrū deat cē cōe cū alio socio
dic q nō. fm bar. in. l. qz poterat
i fi. ff. ad treb. qz sicut piculū ē suū
ita ⁊ lu. rū. itē nōq ptescē i lucro
itelligunt facie. ⁊ i dāno. Idē cō
ex quo colligit q porcio lucri re/
gulat ⁊ demōstrat porcionē dāni
l. vey. §. si. ff. de re. dub. qd fa. ad
q. vendidi ubi possidē p mille
⁊ icertū ē de qsinibus. tūc qritas
p. cu. declarabit qritatez p. cu. vt
de his qsinibus intelligat. qbus
magis p. cu. conuenit.

Gl. Societas totōz bonōz
i. oium ⁊ expse. vt. ff. e. l.
i. §. i. ⁊ l. ii. §. i. Nā hoc nomen

totus in singulari numero. tū so/
cietate ad vnā rē significat.

Itē alius duob⁹ modis. Dicit
societas. s. oium bonōz simplr.
i. nihil expse. vt. ff. e. l. com. ⁊ l.
nec adicit. itē vnus rei. vt. ff. co.
l. v. ⁊ l. societas. Si i societate
nihil dictū ē de ptribus. debēt in/
ris dispōne cē equales. sic ⁊ ff. de
h. i. insti. l. quoc. §. h. i. dea. ⁊ s. de
h. i. insti. §. ita demū. ⁊ ff. e. l. si nō
fuerit. ⁊ hoc intellige. si equale
fuit capitale. s. si ptes expse fue/
runt. ille seruari debēt.

De illa sane. Valet cō/
uētio iter socios
vt maiorem partem lucri ferat
alter q dāni ⁊ cōtra. Et lucrū
dicitur qd superest. omni dāno
deducto. ⁊ ē q lucrum partici/
pet alter ⁊ dānum nō. h. d.

Gl. In hoc. §. sit compen/
satio lucri ⁊ dāni. vt si
in vna re lucrum in alia dānum
contigeat. vt si deducto omnidā
no lucrum superest. vnus in du/
as ptes alius in tertiaz admitta/
tur. s. secundum cōuentionem in/
ter eos factaz. Si vero solum dā
num superest. is qui duas par/
tes dāni ferre debz. in rebus
que supersunt. tantum vnus quā
tum alter accipiat. quantum fa/
ciat pars tertia dāni. vt. ff. e. l.
mutus. Credo q gl. velit dicef
ex rebus que supersunt tantum
vnus quantum alter accipiat. ⁊
hoc habita qhideratione tercie

parq dāni quā fm quētionē vn⁹
 ferret 7 alē duas Dānū 7 lucz
 nō pōt eē simūl i vna societate qz
 dānū nō pputat nisi deducto lu
 cro 7 eē. vt. d. l. mutius. 7. j. e. v.
 7 adeo. In societate pacta in/
 equalia. s. vt vnus plus lucri vel
 dāni q̄ alē. accipiat tūc locū hnt
 qñ alter pl⁹ gtulit ope. l. industrie
 q̄ alius. vt. ff. e. l. si nō fuerit. §.
 si vero placuerit. fm 330. cū socie
 tas sit fraternitad ius. ff. e. l. si ve
 rū. Jo. 3. 7 subdit. maxie i. d. l. si
 nō fuerit. Alii dicūt idē q̄ Joā.
 s. q̄ talia pacta valeāt ēt si alteri⁹
 opa vel industria nō pualeret sed
 alia rōe. qz valēt rōne quētionis
 inter partes scē l3 non rōne socie
 tad. vt. ff. depo. l. i. §. si quenerit
 Add. 7 hoc cōter approbatur
 xpofo. Add. In ista mā sic gclu
 de qñqz quētū ē iter ptes de lu
 cro 7 de dāno q̄tū vnusqz ac/
 cipiat 7 illud suādū ē vt hic. qñ/
 qz ē quētū de altero tū ita q̄ d
 alio nihil dēi sit. tūc quētio scā
 i vno intelligit scā i alio. vt. j. e.
 §. illud. qñqz ptes quēiūt vt lu
 crum diuidat equalr. 7 alē nullū
 dānum patiat. 7 tūc aut is q po
 suit operam est ille qui dānuz pa
 ti nō dz. 7 val3 societas 7 quētio
 vt hic. 7. d. v. nā ita. Aut is qui
 ex pacto dānū hēre nō dz ē ille q
 ponit pecuniā. 7 est pactū vsura/
 riū. vt i glo. iiii. q. iii. pleriqz 7 h3
 mā i. c. nauigātū. de vsur.

Si eēt pactū i societate q̄ ad
 vnū spectet totū lucrū 7 ad altez

totū dānuz ēt societas leonina vt
 d3 i fabula auisi vt. ff. e. l. si nō fue
 rit. §. si. 7. l. si vnus. §. pēu i si.

Illud. Particula adiecta
 in lucro tacite vide
 tur adiecta i dāno 7 eē. h. d.

Illud expeditū ē. si in vna cā
 pars fuerit expressa. veluti in so/
 lo lucro vel i solo dāno. i altera
 vero omīssa in eo quoqz i quo p
 terminum ē eandem partem ser
 uari.

Glo. Mō eādē rōne p̄iorū
 sic. ff. de leg. m. l. si. §.
 si. 7. ff. fa. her. l. si filia. §. itē pap.
 Sz vī ar. 3. ff. d. li. 7 posth. l. cō/
 modissime. 7. ff. loca. l. ea. primo
 rīso. 7 de neg. ge. l. si quis nego/
 cia. Addi. Ald. d. l. 2. modissi/
 me. Respondez q̄ non loquit i
 casu contrario sed diuerso. vnde
 conclude fm Bar. m. l. inter sti
 pu. §. sacram. ff. de verbo. oblig.
 in ver. opponit contrariū ea
 dem est disciplina. q̄ istud pōt in
 telligi tribus modis. Vno mō
 q̄ eadē est natura q̄tū ad cogni
 tionē. qz cognito vno de contra
 riis cognoscit aliud. vt. d. l. i. ff.
 de his qui sunt sui vel alie. iuris.
 Secūdo q̄ quantum ad iuris di
 spositiōem est eadem natura. vt
 l. diem. §. itari. ff. de arbi. 7 hic.
 Tertio intelligit eadem natura
 scilz per cōtrarium. 7 gtraria co
 dem modo operant gtrariū ef/
 sectū. quod est verum qñ est ead
 ratio. regula qui sentit. de regu.
 iur. in. vi.

Danet. Societas sol
uit renūciatio
n e. qua soluta lucrū qđ post re/
nūciatiōem acquirīt. non cōicāf
nisi volose fuerit renūciatū. b. d.

Additio nō q̄ societas dī sp̄
durare nisi p̄bē. q̄ sit dissoluta
exp̄sse vel tacite. Ad q̄ soci⁹ oī
um bonoz hīditatē sibi delataz
cōdicare tenet. vt hic 2. l. in. §. ii. 2.
l. co. in. cū. l. seq. 2. l. si societatem
venerit. ff. co. 2. nō hic q̄ titu/
lus hīditarius dī lucratiuus. de
quo in l. 1. C. de ipo. lu. de. 2. l. gi.
no. i. l. si duo. ff. de acq. hī. 2. l. 1.
hīditatē. ff. man. Itē nō q̄ lucrū
obueniēs renūcianti de quo nō co
gitauit. 2. sic nō captata opa hum
erit. sa. l. data opa. ff. qui. ex. ra.
ma. Itē nō q̄ dē lucrū quod acq
rit die cū renūciata ē societas sūi
ppriū ē 2. dānū ē cōdē cū socio. q̄
renūciauit iuste societati.

El. Quis dz renūciare socie
tate p̄nti socio n̄ abñti vt
ff. e. l. 3. socius. §. si abñti. Addi
tio dic bonafide scā renūciatio.
dz fieri p̄ntē socio vt. d. §. si abse
ti vel ei p̄curatore vt. l. actiōe. §.
itē scriptur. ff. e. fa. l. aut q. alr. §.
si forte. ff. qd. vi aut clā. si aut̄ fie
ret socio ignozāte ⁊ abñte. tūc lu
crū p̄ renūciatiōem scūm ē cōe.
⁊ dānū ē p̄p̄iū renūciand. ⁊ lu
crū q̄litū a socio abñte ē ei⁹ pro
p̄iū vt dixi. Prohibet̄ hic
renūciare societati callide. vt. l. so
ci⁹ aliqđ lucrū obuēniēs sol⁹ hēat
vt hic i. tex. Idē si itē pestiuc. l. añ

ipsi in societate appositi renūciat
d.l. actioe. §. q. societate. ff. e. idēz
si expediat nō renūciari. ff. e. d.l.
actioe. §. labeo. 2. l. 13. 7 si soci⁹. §.
fi. Additio dicte vera sunt si
socio seruēnt pmissa vt ē casus i
l. si quenerit in fi. ff. co. h3. n. istā
tacitā pditionē q. an ips nō re
nūciat supple dūmō sibi conuēta
seruēnt. fa. optie tex. in l. quero.
§. inter locatozē. ff. lo. fo. h3. aliaz
pditionē dūmō soci⁹ n̄ sit rīsoz⁹
vel dānosus vt. d.l. si quenerit in fi.
tertio pdicta sunt vā nisi remm
ciās sit ex cā necessaria ab futur⁹
longo tpe. qz pōt ipune renūciat⁹
ēt si inter sit alterius socii. renun
ciari nisi ille socius etē valde ydo
neus 7 de eo mēto possit p hīde
re. fo. qm nō facili p aliū adman
straret. qz ad illud mīsteriū fa
ciliter aliū ydoneus nō repiret si
vellet vt ē casus in l. idēq3. ff. co.

Si qd uō aliud lucrī faciat qđ
ñ captauerit. ad ipm soluz prinz
⁊ uero cui renunciatur. ē. qđ quic
oio p^o renunciatur. ē. societate acq
rit soli ꝑcedit. Additio qualiter
aut psumat dict^o uol^o ⁊ mahi
natio. uide p bar. i. d. l. fulcinius.
§. qđ sit latrare. ⁊. d. §. si aduer
sus. Mo. qnqz mōs soluēde socie
tatis hic ⁊ quattuor. §. seq. sunt ⁊
alii duo. ut interemptōe rez. nā
liz v^o civilii. ut. ff. e. l. verum. §.
pe. itē cuz ab alio stipulor aio no
uādi. vel intento iudicium cum
aliquo dicto animo nonandi. ut.
ff. e. l. actione. i. rñ.

Soluiſ. Adorte vni⁹ ex
focius itē iteritū rei v^l
publicatōe bonoz ſoluiſ ſocietas
itē ſi vnus ex ſociis bonis ceſſerit
h. d. Additō no. qⁱ i ſocietate
videſ electa induſtria pſone.

No. qⁱ ſocietas nō tranſit ad
hīdē. vt. l. furti. §. illud. ff. d. iſa.
z que ſit rō. no. ibi gl. z doc. z h
eſt vez ē ſi expiſe p pactū cautuz
ſit. vt ēt ad hīdē tranſeat. niſi ſit
ſocietas in vectigalibus publicis.
qⁱ tūc trāſiret dē ſocietas in hī
dē ſi agat. z ipe hīs ſit ydoneus
al' nō tranſit in hīdē vt de vtro
qⁱ ē cāus. z ibi doc. i. l. adeo. ff. e.
aduertas tñ. qⁱ l³ in p^{ri}ma ſi ſocie
tas finita ſit morte. nec ad heredē
tranſeat vt hic. tñ emolumētuz
ſocietatis bñ trāſit. vt. l. vez. §. i
hīdē. ff. e. z idē i dāno vt ibi. **N**ō
qⁱ morte vnius ex ſociis tñ. ſolui
tur ſocietas ēt inter plures alios
ſocios ſupſites. niſi cautuz ſit. qⁱ
vno moriēte iter ſupſites ſocie
tas duraret. **N**o. in ver. itē ſi ali
cui qⁱ finita cā ſue materia ſocie
tad. z ſic ſa. qⁱ finita cā dilationis
ſit finita ipſa dilatio. vt. l. ſi quis
hīdes. z ibi baz. ff. de acq. hī. z. l.
a filia. §. 1. z ibi bart. ff. ad treb.
Nō in ver. publicatōe qⁱ ex pu
blicatōe parē bonoz vni⁹ ex ſo
ciis. nō diſſoluiſ ſocietas. ſz quā
do oia bona ſunt publicata. qⁱ hī
p mortuo. **N**ō qⁱ eo ipſo. qⁱ vni⁹
ex ſociis efficiē ſi ſoluēdo. z ceſſit
bonis. vel pp debita publica v^l p
uata ſtati ſoluiſ ſocietas. qd nō ſi

ego. hēo vnaz ſocietate in arte la
ne cuz ti cio. z tici⁹ in aliis ſuiſ ar
tifiſis rumpit z fragit z fallit cre
ditores. z ſic ceſſit bōis. qⁱ ſtatim
iter ſe z me in arte lane ſocietas
ē diuiſa. ēt ſi ego z ticius volum⁹
ſocietatez p^{er}durare. qⁱ noua naſci
tur ſocietas vt cōnūc. z antiq⁹ ex
pirant. z ſic pñt noua pacta fieri
z antiq⁹ nō eſt ſtanduz.

Glo. Adorte ſocii ſoluitur
ſocietas. **I**dez i tutela
ſecus i deposito z mādato. vt. ff.
de hīs. qui no. inſa. l. furti. §. illd
Ideō quēiri inter plēs ſo
cios vt vno moriente dūret ſo
cietas inter ſupſites. nō aut ad
hīdem tranſit ēt ex pacto. vt. ff.
co. l. adeo. z. l. nemo in ſi. niſi in
ſocietate vectigaliū. vt. ff. e. l. vez
§. in hīdez. z. l. adeo. i. rñ. z niſi
denūo g^{er}entiat. ff. e. l. plane.

Itez ſi alicuius rei p^{er}ta ſit ſo
cietas. z finis negotio impoſitus
eſt. finit ſocietas glo. vt duo ta
bernarii de vendendo vino i ſo
ro. Additio hic hoc vez ſi d cer
to i ſpē vēdēdo cautū ſit. ſi aut d
vino vēdēdo z reuendēdo taber
naz g^{er}ducerēt. duraret ſocietas
duraret g^{er}ductio al' aut intēpeſti
ue dī renūciatuz vt. l. actiōe. §.
itē in ſocietate. ff. co. **P**ubli
catōe quoqⁱ diſtrahi ſocietatem
manifeſtū eſt. ſi vniuerſa bona
ſocii publicent. nā cuz in eis ſo
cii locuz alē. ſi ſikens ſuccedit. p^{ro}
mortuo hētur gl. 2co. ff. e. l. pu
blicatōe. §. actiōe. **S**z qd ſi

hic soci⁹ cuius bōa publicata sūt
 erat socius rōe opis qđ cē pōt vt
 s̄.e. s̄. nā 7 ita R̄ n̄. idē cūz liber
 tatē vel vitā vel ciuitatē amittat
 vt. ff. de bo. dā. l. i. 7. j. pr. s̄. i. fi.
 Additio 7 istud ē vī pcedere i
 deportato. qđ l̄z ius gētium reti/
 neat. tñ qđ n̄ pōt stare i ciuitate. 7
 qđ ea que posita sunt in societate
 sunt publicata. 7 fiscus successit i
 locū suū i gīt societas dī finita
 ang. Itē si qđ ex socius mole
 debiti p̄grauat⁹ bonis suis esse
 rit. 7 iō ppter bona publica. ant
 priuata debita. s̄bā eius veneat.
 solū societas. S̄z hoc cāu si ad
 huc p̄sentiat i nouā societate. no
 ua vī icipere societas. Quis
 pōt cedere bonis ne i carcerē de
 trudas. vt. j. de ac. s̄. fi. 7. C. de
 ces. bo. l. i. Quē ille q cessit bo
 nis ad huc viuit 7 manens i ciui/
 tate sibi postea acq̄rere pōt. iō d̄
 nouo i societatez p̄ntire p̄nt. ff. d̄
 ces. bo. l. v.

Socius. Soci⁹ tenet^r
 de leui culpa
 vel de tali diligentia qualez suis
 rebus solutus est adhibere. h. d.
 Additio nō qđ i deposito venit
 solū dolus 7 lata vel latior culpa
 l. q̄ n̄rui 7 ibi late bar. ff. de po.
 Mō quē teneri de exactissima di
 ligētia ē teneri de leuissima c̄lpa.
 Mō qđ qui eligit sociū nō dilige
 tē d̄z. s̄. imputare. qđ mala electō
 ē i culpa concoz. l. cum manda
 to in fi. ff. man. de minor.

Glo. Actio pro so. ē directā
 ab vtraqz pte vt. j. de
 pe. te. li. s̄. ex quib⁹ 7 finita socie
 tate nascit^r vt. C. e. tādū. nisi in
 casu vt. ff. eo. l. actiōe. s̄. n̄ nūq̄.

Additio an 7 qñ de^r actio di/
 recta ab vtraqz pte. vel vni di/
 recta 7 alius p̄ria gl. ponit i. l. cō
 sensu in fi. ff. d̄ ac. 7 ob. 7 ibi bar.
 7 ponit glo. 7 ibi late bar. i. l. cu
 ratorē. 7 ibi doc. C. de neg. ges.
 cōclude i gīt fm bar. ibi. qñqz est
 p̄ctus i quo nō variat^r nec nomē
 p̄ctus nec p̄hentū. vt in p̄ctu so
 cietatē 7 tūc ex vtraqz parte ē di/
 recta. vt hic dicit gl. qñqz variat^r
 nomē p̄ctus 7 p̄hentū. vt in em/
 ptioe 7 vēditioe. locatioe 7 p̄du
 ctioe. 7 tūc ē nō distinguūt^r actō
 per directā 7 p̄riam. sed cuiuslibet
 cōpetit actio ex noie suo. vt mi/
 hi exēpto. tibi ex vēdito. mihi ex
 locato. tibi ex p̄ducto. Qñqz va
 riat^r nomē p̄hentū vl^r qñ p̄hentūz.
 n̄ aut variat^r nomē p̄ct⁹. l. qñ. i. l. i. i. l. o
 cāu qñqz illa variatio p̄tigit. qđ n̄
 descendit a nomine. vt mandans
 7 mandataris. deponens 7 de
 positarius 7 similia 7 tunc varia
 tur actio inter directā 7 cōtra
 riaz. nam directā cōpetit ei qui
 habet nomen propriū. 7 tractū
 ei qui h̄z nomē deriuatiuum. vt.
 C. de neg. ges. l. si mandatum 7 i
 to. ti. ff. man. de po. 7 cōmo. Qñ
 qz variatur nomē contrahentiū
 vel quasi 7 nomen non descen/
 dit a nomine. 7 tunc variatur.

Secus actus vel quasi vt i gtra/
cu pignoris vn⁹ vocat creditor.
alter debitor. 7 tñ ex ptraqz pte
iste gtractus dñ pignus. 7 i nego
cium gestoz vnus dicit gerens.
7 alter cu gerit. 7 ex vraqz pte
dñ quasi vnus actus. s. nego. ge.
tñ ista actio diuidit i gtrariam
7 directaz. Directa ppetit ei ad
quē res pmet. gtraria alteri. vt
ff. de pig. ac. l. tutor. gtrariaz que
nō.

Add. an at nascat actio p so/
cio durate societate. dic fm saly. i
d. l. tādū. q qñqz actio p so. na/
scit rōe dilfracte societatis. 7 illa
nascit demū societate finita. vt.
d. l. tādū. 7 hac glo. Qñqz nasci
tur rōne gtracte societati iplēde
vel pficiēde. 7 illa statim nascit. 7
ea durante intētat. vt. ff. e. l. iii. 7
nō. glo. i. d. l. tādū. Qñqz rōne
frandis vel doli vel culpe gmise
7 hec nascit societate durate. Et
fili intētat et lz nō velit intētare
vt a societate recedat. sed tñmō
vt volus 7 frans euitet l'emēdeat
Mā pñ itētari vt singul' tñb⁹ or
dinatū videat rō societati. 7 ita in
telligat q nō gl. i. l. tādū. u. ff. e.
cū fi.

Bl. Socius tenet solū d dolo
lo 7 lata culpa q volū re/
pñtat. ff. de po. l. q nerna. 7. ff. si
qs te. lib. cē. l. i. §. nō at. Soci⁹
tenet socio d culpa nisi alē tantā
culpā pñterit qñā 7 iste. 7 asser/
ret par dānū. quo casu pñfatur
cū culpa 7 volus cū dolo. vt. ff. d

ppē. si abo. 7 d dolo. l. si buo.

Add. sz si vn⁹ 7 idē soci⁹ facit lu
crū i vna re. 7 alia dānū passus
ē sua culpa. nō sit pñfauo. lucri
7 dāni vt ē casus i. l. nō ob cā rē.
ff. e. 7 dic vt ibi i glo. Sufficit
eim talē diligētiā cōb⁹ reb⁹ adhi
bere sociū qualē i suis reb⁹ adhi
bere solet. Et. s. qualē adhibere
solet an gtractā societate. 7 i hoc
discrepat a dpositano q vt i pñti
tenet. sic. ff. de po. l. q nerna. sic
ē i eo casu i quo hēo rē cōem sine
societate. vt. ff. fami. her. l. hñdes
§. nō tñm. Add. hoc verū nisi d
pñti adhibet maiorē diligētiā re
b⁹ suis q an tñā gtracte societati
q tñc i societate dñ adhibere illā
diligētiā maiorē quā nūc adhibz
reb⁹ suis. Ista ē gl. vald nō. i. l.
cū duobus. §. i. ff. e. secus i de po/
sito vt hic dicit gl. Qui parū
diligētē sociū sibi assumit d se q/
ri dñ hoc ē sibi iputare dñ.

Add. nō q hñs qui tenet du/
cere medicū ad ismū q nō suffi
cit q ducat medicū nisi idoneum
7 sufficientē ducat. alias vt idign⁹
reputat hñditat vt. l. indignū. ff.
d hñs qui. vt idig. Et idē i mari/
to ne excludat a lucro doq ex for
ma statuti vt nō. i. l. ab hostibus
i prin. 7 ibi doc. ff. so. ma. 7 ē tex.
i. l. q si nolit. §. si mācipiū. ff. de
edi. edic. Et iputat emptor si nō
gdugit bonū aduocatū in cā cul/
tionis. vt ē glo. sing. i. d. §. si mā
cipiū. Qd itellige si copia pñoz
hñri potuit. ar. l. idēqz. §. i. ff. eo.

¶ An qui vult dicere qd hndē mari
tū vteptore v3 pbare q tūc tps
erat copia pitor ita dicit bar. i di
cta. l. idēq3. 7 i. l. si tertius i si. pri.
ff. d aqua plu. ar. cū si.

¶ Quero si vnus ex fratribus i vi
ta prius fecit sup^r nuptiales. po
stea vtro p^r mortē prius an alter
frat d cōi et debeat sup^r nuptia/
les facere. Sic q nō imo debet
fieri tū d pte sua. vt ē glo. i. l. iii.
§. si. ff. d mu. 7 ho. Tu adde qd
idē voluit Bar. i trac. de duo.
fra. i v. quarto quero. pone q p^r
p filio. Itē d vestibus per patrē
factis vxori filii. dic q si sūt ve/
stes festiue remanēt foci et sic de
bēt cōicari cū frīb⁹. sec⁹ si sūt quo
tidiane qz sunt effecte sue vxoris.
vt. l. id vestimētū. ff. de pecu. Et
nō. bar. i. d. sao tractatu. i. d. v.
quarto quero. 7 Bart. i. l. pe. 7
ibi doc. ff. so. ma.

¶ Quid si crāt duo frēs rustici
7 veniūt ad diuisionē 7 vnus ha
buit plures filios oparios. alter
nullū vel nō tot operātes quō in
ter eos diuidit dic q diuisio fi
et p capita. qz societas respicit ca/
pita eorū qui ponūt opas i socie
tate. Ita dicit Bal. i. l. si patru⁹
i v. s3 pone q crāt duo rustici. C
cōia vtri. iudi. 7 ibi Sal. i si. 7
bar. i suo tractatu. d duo. fra. qd
nō. qz mltas lites vidi iter frēs
rusticos. Et pdeā sūt vera i filius
opantib⁹ 7 quorū opa ē vtil. qd
āt si sint puuli an alt fr q si hnt
filios vl nō tot posset repetere a

fratre expēsas quas fecit i nepo/
tes. Et vt q nō. qz aduertēdū ē
q quod sūt duo frēs 7 vn⁹ plus d
fructibus q alter ponit i cōi nō
pōt tpe diuisiōis postea ab altero
repetef. vt nō. bal. i. l. si. C. d col
la. qd ē nō. Tñ i casu nō dic p/
riū q imo pōt a pte pupilloz ne
potū repetere. vt ar. nō. i. l. si p/
no. C. de nego. ge. nisi sint tales
quorū opa equaleat expensis. vt
pueri rusticoz q lz sint puuli tñ
custodiūt bestias 7 lucrant expē/
sas. 7 hoc ad lram nō. ibi Bald.

¶ Quero cū nō appareat d di
uisiōe scā iter frēs s3 appet q scōz
suz hitauerūt. 7 scōzū p lōga tpa
vnusq3qz res sepatas possedit an
psumat diuisio 7 id qd vnusq3
qz sepatiz possedit sit suū. Glo.
ē sing. i. l. si maior. C. cōi diui. q
dicit q sic. quā gl. Ja. bu. bar. 7
citramontani sequūtur qd ēt ibi
sequit saly. et si inter illa bōa pos
sessa ēt iequalitas. lz i hoc bal. p/
riū teneat. s3 i hoc opi. saly verior
Ange.

De mandato.

Gl. Obligōnū alie re p hūmē
alie vbi alie lris alie con
sensu. vt. s. d. obli. Itē eaz q cō/
sensu. alie p veditōz alie p locatō
nē 7 pductōz alie p societate. alie
p mādātū vt. s. d. obli. ex cō. i pri.
de trib⁹ primis dixit nūc d qrtā.
s. d mādato.

m Andatum

Mandatū obligatoriu p̄bit pli-
b^o mōis nec obligat q̄s si māda-
tariū gr̄a tūm mādet. ⁊ mādaq̄ tūm
gr̄a tūc mādat cā aliqd sibi vtile
mādat. h. d. vsqz ad. §. tua.

Add. nō q̄ qm̄ mādatū sit gratia
mādatariū tūm amittit nomē man-
dati ⁊ trāsit i nomē p̄sili. It̄ nō
nemine ex p̄silio obligari qz libe-
ruz ē cuiqz apud se explorare. an
sibi p̄siliū illud expediat. 202. l.
ii. §. si. ff. co.

Si. Mādatū ē offiū gratui-
tū ab eo q̄ suscepit exhibē-
dū nisi cim fiat gratis icipit cē lo-
catio. vt. j. c. §. si. Et sit p̄ vbum
rogo. vo. o. mādo. supplico ⁊ si/
milia. vt. ff. e. l. i. §. si. **A**dd. It̄
qd̄ dicit glo. ē verū iter mandan-
tē ⁊ mandatarīū. s̄ respectu ad/
uersariū nō curo utrū hēat salari-
uz a dño an nō. satis ē q̄ habeat
mādatū vt possit agere v̄l defen-
dere. vt. l. nālis. §. si. ff. d. p̄. ver.

ita bar. i. l. i. §. i. ff. e. **M**āda-
tū p̄bit quinqz mōis siue sua tūm
gr̄a aliqs tibi mandet siue sua et
tua siue aliena tantū siue sua ⁊ a/
liena siue tua ⁊ aliena. **A**lt si tua
tūm gr̄a mandatū sit supuaciū est
mādatū ob id nulla ex eo oritur
obligō nec mandati iter vos ori-
tur actio. **M**andantē tūm gr̄a
iteruenit mādatū veluti siqs tibi
mandet i negocia ei gereres. l. vt
sūdū ei emerēs vel vt p̄ eo spōde-
res. **T**ua gr̄a ⁊ mādaq̄ veluti si
mādet tibi vt pecuniā sub vsuris
crederes ei q̄ i rē ip̄i mutuaret.

aut si volēte te agere cū eo ex fide
iustona causōe mādet tibi vt cuz
reo agas piculo mādaq̄ l. vt ip̄i^o
piculo stipuleris ab eo quē tibi d̄
legeris i id qd̄ tibi debuerat. ⁊c.
vt i t. x.

Glo. Quiqz modi mādati
d̄ qb^o hic itelligūt ob-
ligatoriū. vltim^o eim modus qui
hic pōit. l. q̄ tūm tua gr̄a nō ē ob-
ligatoriū. vt. ff. e. ti. l. ii. §. si. itez
sim **I**o. ē qd̄dā aliō obligatoriu
vt cū sua gr̄a ⁊ tua ⁊ aliena aliqs
tibi mādat vt emas sūdū pro me
⁊ te ⁊ ticio. It̄ septim^o mod^o p̄t
dici ⁊ exp̄līca vt. ff. e. l. si. penf.
§. si tutores. vbi tutor mādat cō/
tuto. a suo vt suū necessariū emat
pupillo. ⁊ sic gr̄a mandantē ⁊ mā-
datariū ⁊ pupilli. **A**dd. v. xpofo.
reprobat hāc opi. **I**o. vide hic p̄
etiū. **C**ū sit mandatū gr̄a man-
datariū tūm nō on^o obligō gl. nisi
dol^o ⁊ caliditas itercedant. ff. de
re. iur. l. p̄sili. **A**dd. qm̄ q̄s obli-
gat^o ex p̄silio suo vide hic p̄ ang.

Cū sit mandatū gr̄a mandan-
tis tūm tūc tenet qz suscepit man-
datū n̄ qz gessit. ff. e. l. si remune-
randi. §. i.

Tua. **A**d agnoscedū cuius
gr̄a mandatū fiat ipsi
ciēdū ē cui^o vtilitatē p̄curnit illd̄
qd̄ mandat ⁊ d̄ illi^o gr̄a celebra-
tū. ⁊ mandatum gr̄a mādatariū
tūm n̄ d̄ obligatoriu s̄ d̄ p̄pue
p̄siliū. h. d.

Si. **A**duuare sub vsuris est
vtilitas mutuāq̄ vt hic in

tex. pp. usurariū lucrū. s. v. p. ff. d. usur. l. cū quidaz. s. si pupillo. i. fi. S. ibi d. subaudi. tantū. s. q. v. sure nō sūt pp. lucrū tū s. ēt pp. penaz. vel dic nō sūt pp. lucrū iducte. s. p. cipalr vt ibi scōario tū sic vt hic d. r. Alld. dic q. glo. ff. e. l. n. i. v. tua. dicit q. v. sure p. cipalr sūt inēte pp. penaz. r. n. lucz. Tu dic fm pau. d. ca. ibi q. iter/ dū v. sure veniūt ex pacto r. tunc solū sūt inēte pp. lucrū r. tūc veniunt ēt sine aliqua mora Interdū veniūt officio iudicis pp. moram r. tūc p. cipalr i. penaz. scōario i. lu crū. Idē si veniant ex pacto vel ex stipulatōe collata in tps. more vt si p. misit cētū hinc ad annū. r. si n. soluit p. misit v. suras. l. lecta. i. fi. ff. si cer. pe. Si volente te agere cū fideiussoze ex fideiusso/ ria cā mādet tibi vt cūz reo agas p. culo mandantē v. iph. p. ericō stipuleris ab eo quē tibi delegeri i. id qd tibi debuerat. Gl. r. hoc cāu ager p. fideiussozē mandantē actōe mādati. nō ex stipulone p. ria. si nouandi aio hoc mādatū iter/ cessit. ff. e. l. si mādato meo. in fi. Si ar nō nouādi aio agit ex p. ria cā. vt. ff. d. p. cur. l. l. s. ea obligō i. fi. Si sua r. aliena mādet p. t agi duab. actōib. s. mādati g. tra mandantē. r. neg. g. el. p. ticiū. vt. C. d. neg. g. el. si mandatū. Mō. bonaz regulā ex hoc tex. s. quem d. g. filio n. teneri. Fallit tū i. casibus q. his. ll. dicit vt. ff. d. dolo. l. q. si cū scires. r. ff. d. p. so. l. n. s.

hoc iō qz ibi fuit g. filio fraudolē tū. vt. ff. d. re. iur. l. g. filio. Itē fal lit. ff. ad. l. aquil. l. si cuius. s. lib hō. i. r. n. r. ff. de iur. l. nō solu. i. p. i. r. l. p. culus. r. ff. q. vi aut clā l. sp. s. i. r. ff. d. fur. l. si q. v. xon. s. cū ticio. r. ff. d. f. cor. l. i. r. n. s. p. suadere. s. b. i. maleficiis. iō n. dat mādati tenet tū d. dolo l. ali is actōib. itē i. p. dcis cāib. al fa/ ctur. n. erat al obitiet hec r. l. vt hic. r. ff. e. l. si remunerādi. s. pla/ ne. Itē tū dās g. filio n. tenet il/ li cū tale g. filio p. tat vt ibi. s. l. h. i. cuius lesiōe g. filio vt hic dicit m. r. j. p. i. s. Alld. i. hoc b. di stigue aut loqmur d. tali g. filio q. sonat i. delictū r. n. adhibet. distin ctio an als ēēt factur. v. l. n. qz oio tenet vt. l. nō solū. s. ex mādato r. ibi bar. ff. d. iur. r. ff. ad turp. l. i. s. icidit. Aut n. sonat i. delictū r. tūc adhibet. distinctō aut do/ lo p. stitit g. filio aut nō r. an ēēt al factur. an n. vt. l. si cū sciret. ff. d. dolo. r. l. si remunerādi. s. si tibi ff. e. Nemo ex g. filio mādati obligat ēt si n. expedit ei cui mā dabat cū libez cuiqz sit explora/ re apud se an expedit g. filium. Gl. s. suscepto mādato necesse ē g. filio m. fm Jo. nisi g. g. r. uo tpe renūciatur vt. j. eo. s. mandatuz r. ff. co. l. mandauero. s. si. r. ff. cōmo. l. icōmodatum. s. sicut.

Itaqz si ociosaz pecūnaz domi te habentem hortatus fuerit ali quis. vt rem emerces aliquam. vel eam crederes quāuis non ex

pēdiat tibi eā emisse vel credidif
se. nō tñ tibi mandati teneat. Et
adeo hec ita sunt. vt questum sit
an mādati teneat q mādauit tibi
vt pecuniam ticio fenerares. sed
obtinuit sabini snia obligatoriu
eē i hoc cān mandatu. qz nō aliē
ticio credidisses quā si tibi mādā
tum esset.

Bo. Iste tex. vī eē p opi.
pla. q dixit duo. s. vbi
psulo certe plone mutuari. tēor
ita demū si alias facturus n̄ eras
vbi aut nō ē designata aliqua p/
sona nō teneor ēt si als facturus.
nō eras. Sz Jo. i vtroqz cāu vi
cit p̄rium nā p̄io idistice teneor
siue alias eras mutuaturus siue
non. s. dō autē cum distinctione
an alias eras mutuaturus sa. p.
eo. l. si remunerandi. §. plane. §.
e. §. tua ⁊ aliena i fi. ⁊. ff. d. ne. gcl.
l. in. i. fi. ⁊. l. iiii. Nec ob. qd hic
dī qz nō alr ticio credidisses ⁊c.
qz v3 subaudiri māt. qz ēt si alr
facturus. erat teneat qui mādauit.
Additio. ⁊ hec opi. Jo. veluti co
munior approbat. de quo i. l. si
remuneradi. §. i. ff. e. xpo.

Illud. Quoz. Adāda/
tuz rei turpis vel p̄
bonos mores. nō valet. b. d.

Additio nō q sicut iuramētū
p̄ bonos mores nō ē obligatoriu
vt. c. nō ē obligatoriu de re. iur. i
vi. ita ēt mandatu vt hic. nec sti/
pulatio nec aliqua dispositio. vt.
l. stipulatio hoc mō pcepta. ff. de
ver. ob. Itē nō q v3 ē p̄ bonos

mores qñ mādō ticio vt tibi su/
reē vī iuriet. add qd h̄ m. l. ge
neralr. §. si plagu. ⁊ tibi p gl. bar.
⁊ doc. ff. de ver. ob. ⁊ m. l. pe. ff. d.
gdi. ob tur. cau. de quo dic vt vi
xi. §. de inuti. stip. §. q turpi.

Bl. Mandatum p̄ bonos
mores n̄ obligatoriu ēt si
inistū intercederet vt i aut. scui/
cas nō sol. §. i. col. v. ⁊ qcor. hunc
§. ff. e. l. si remuneradi. §. rei tur
pis. ⁊. l. si mādauero. §. qui edez
⁊. ff. de arbi. l. si cū dics. §. in cō/
promisso. ⁊. §. de inuti. stip. §. q
turpi. ⁊. ff. de ver. ob. l. generalr
⁊. l. seq. ⁊. ff. de gdi. insti. l. gdiuo
nes. Si mandatu tibi q illi
noie meo iuriam inferres vtiqz
teneor. ar. ff. d. an. ifec. l. damni
§. si mandato. Additio qz vī
hic q iurim p̄ bonos mores nō ē
obligatoriu quero qñ dicat p̄tra
bonos mores. bal. i. l. si qe iquili
nos. §. si. dele. i. dicit q canones
vident velle. q tunc dī p̄tra bo
nos mores. qñ ex obseruantia in
ramēti vel pacti iducit peccatuz
vt in. c. ii. de pac. in. vi. Tu dic
vt dicit bar. in. l. scius ⁊ angeli
ff. ad. l. fal. v3 q quedaz sunt con
uētiōes vel pacta iprobata a iure
rōe turpitudinis. ⁊ ista iuramēto
nō cōfirmant. d. c. non est obli/
gatorium de pactis m. vi. quedā
sunt conuentiones iprobate ra/
tione publice vtilitatis principa
liter ⁊ iste iuramento non con/
firmantur. ff. de pac. l. iurigen.
§. si paciscar ⁊. §. ⁊ generalr. ⁊. ex

de fo. 2pe. c. si diligēti. quedam sunt pacta que reprobant rōne publice utilitatis secundario. vt alienatio fundi dotalis. 7 ista cōfirmant iuramēto vt. c. cum cōtingat eē de iureiur. qdam sunt pacta que iprobant i odiū creditoris vt pactū legis 2missorie in pignorb. Itē i mutuo i filiosa. vt. l. i. ff. ad mace. 7 ista iuramēto pnt 2firmari. vt. c. significāte eē d pigno. 7 ibi gl. Inn. 7 doc. Quedā sūt pacta que reprobant 2moditatē sūs vl' i becillitatē psoe vt i miorē. xv. āms. 7 ista iuramēto 2firmant vt i aucē. sacra pube rū. C. si aduer. vē. Sz enū tene as mēti fm bar. ibi q qm modū creditoris tū pacta iprobant l3 cō ualident iuramēto hoc ē verū. l3 postq ē seruati iuramētū pōt repen iquātū locupletet creditor cū aliena iactura. vt. c. i. 7. c. debi tores eē d iusu. q oia singlr nō.

Isqui. Adatari nō bz excedere fines mādati. 7 qten excedit n̄ bz act. mādati. h. d.

Is qui exequit mandatu nō bz excedere fines mādati. Glo. scilicet si sit mādatu certe forme iaz quādoq bz certaz formaz 7 tūc habz locum quod hic dicitur 7. ff. c. l. diligēter. qnq nō. 7 tūc bona fide facere dz. vt. ff. c. l. iii. 7 pbat ēt hēc distinctio. ff. c. l. si quis p eo.

Qui excedit fines mādati nō bz mādati actionē Sed certe nec

ēt nego. ge. fm bul. 7 Jo. 7 ē p eis. C. de nego. ge. l. vlti. 2. ff. de nego. ge. l. qui aliena. §. libertis. 7 de pecul. si creditor. §. i. Sed Ad. dabat utlē ne. gef. actōem. Et rñdebat illi. l. qui aliena. §. li berē. qz spālis ibi fuit phibitio. Sed certe miroz de hac opi. cuz videat lex expedita que ē utlē de negat expresse. vt. ff. c. l. si p te. 7 ff. d. edē. l. i. §. cā.

Qui mādāt vt sibi centū au reorum fundus emerēt. is utiqz mandasse intelligit vt minoi si possit precio emerēt. Glo. 7 rō ē qz maiori sūme minor iesse itel ligit. vt. ff. de ver. ob. l. iter stip. §. ii. 7. ff. de arbi. l. diē. §. si ples.

Recte. Adatū re in tegra pōt reuoca ri 7 re integra finit morte. Suc currit tū ei qui ignorauit mādā tū reuocatū. h. d.

Ad. nō q quis mādātū sit susceptū 7 sic pfectū tū a volūta te vni. s. mādantē vel mādatarū solū mādātū. Ad q mutato statu mādatarū ēt in melius. qz de seruo factus ē liber nō pōt fie ri solutio p debitores 7 scā nō li berat eos. si seruo iussū sūt solue re Ad q mādatarū exequēs mā datū ēt post mortē vni ignorās. l3 mādātū sit finitū morte man dantis tamē agit mādati.

El. Speciale ē in mādato q sic facile reuocat p volun tatem vni ptis tū. i aliis ēt pti b nō sic. vt. C. de ac. 7 ob. l. ficut

Et ē rō qz hic nō statiz iteress. 2
iō nō statiz hincide nascit obligō
que ex iteress dat. vt. ff. e. l. si pcur
ratorē. §. mādati actio. 2 facit ad
hūc §. ff. de iurisd. om. iu. l. 2 qz.
2. ff. §. mino. l. si mior. §. scvola.
2. C. §. repu. hz. l. si. 2. ff. §. ri. nup
ptia. l. pleriqz. Add. l. 3 gl. hic
dicat qz spāle i mādato. tñ tu dic
idē i deposito 2 modato societate
2 pcurio. 2 nō i. l. si pcur. §. man
dati. ff. e. 2 idē i dētib⁹ inoiatis vt
l. si pecuniā. ff. de condi. ob cau.
Et hoc nisi sapiāt donatōez vel
trāsactōez. vt. ff. §. dona. l. aristo.
2. C. §. trāsac. l. qñis. Adhuc in
tegra re mādatū reuocat morte.
S3 qñ 2 vsquequo dī mādatū in
tegrū. Rñ. si mādata sunt emptō
donec arras dederit. vl' als si em
ptori obligauit 2 idē i filibus. Et
vt breuius accipias. Si iā cepe
rit iteresse mādatariū nō ē res ite
gra. al' sic. ar. ff. e. si pcur. §. man
dati. Si vero nō ē res integra si
reuocat mādatū vel finit nisi i
iudicio. vt. ff. de iudi. l. tā ex dēti
bus. §. si. S3 quid pdest si nō si
nisi mādatū re nō itegra. Rñ. qz
p hīdē cepta negocia debēt cōsū
mari. vt. ff. p so. l. si. l. 3 noua i cho
are necesse nō fit. vt. ff. §. neg. ge.
l. nā 2 fuius. §. si vino. 2. ff. p so.
l. hīs so. ii. qd nō ē re itegra cum
ceptū nō fit. Add. de hoc qñ
res dicat itegra 2 qñ nō. vñ hic
p ang. distinguētē. 2 p eundē qua
liter morte mādanē reuocat mā
datū. Probabilis ignorantia

cadit i scō alieno vt hic. 2. ff. eo. l.
idēqz. §. pe. sz i scō ppuo nō. vt
ff. ad vell. l. qñ. C. §. rescin. ven.
l. quisqz. 2. ff. §. edi. edic. l. 1. §. cā.
Mandatum. Mandatum pr
ab initio nō acceptari. sz postquā
ē susceptū dz executioni manda
ri nisi ex iusta cā 2 cōgruo tpe re
cuset. h. d.

Mandatum suscipere cuiuslibz li
berū ē. susceptū aut 2sumandum
ē aut 2ppimū renūciadaz ē vt p
semetipsū aut per alium eandēz
re mādatōez exequat.

Add. nō qz ea que a principio
sūt voluntatis ex postfacto sunt
necessitatis. Itē nō ibi aut p aliū
qz mādatū susceptū possū ēt per
aliū explicare. Tamē in hoc dic
Nota ibi eandē rem explicandi.
qz dz fieri renūciatio tali tpe quo
integra oia essēt dño. Mō qz pa
ria sūt nō posse renūciare 2 ante
tps renūciare. fa. l. idēqz. ff. p so.
Mō qz renūciatio dz fieri 2gruo
tpe supple 2 2gruo loco sicut et
pstatio 2 iterpollatio vt. l. si so
luturus. ff. de solu.

Māz nisi ita renūciēs vt inte
gra causa mandatorū referuēt cā
dem re explicandi. nihilominus
mandati actio locum hz nisi iusta
causa intercesserit aut nō renūcian
di aut itēpestiue renūciandi.

Bo. Iusta causa puta causa
fortuitus. nam manda
tarius §. dolo teneē 2 lata culpa.
2 leui 2 leuissima fm B. 2 Jo.

vt. C. e. l. i. re mandata. 2. l. a. pecu-
rator. Alii dicunt de leuissima man-
datarii non teneri sed de dolo tantum
quoniam gratia mandantis tantum fit. vel de
leui culpa. quoniam utriusque istar aliorum
dictum. vt. ff. de re. iur. l. dictus.
Sed primum verius cum hic dicitur
multum discrepet ab aliis dictibus.

Add. non quod bar. i. l. eum qui. §.
fi. ff. de fur. non. dicit quoniam in man-
dato venit aliquid in quo requiri-
tur exactissima diligentia vt in pro-
curatore ad iudicia. et tunc tenetur
de leuissima culpa. quod eo ipso quod
patet se facere procuratorem. verum asse-
rere se peritum illa petitio que in iudi-
cio requiritur ita loquitur. d. l. a. pecu-
ratore. et ibi docet. Quoniam man-
datum aliquid quod non respicit tantam
diligentiam. et tunc tenetur de lata et
leui. quod ita diligens verum se asserere. p-
ut illa res cuius mandatū suscipit
requirit. vt. l. i. rem mandata. C.
eo. Quoniam mandat aliquid quod
nullam requirit diligentiam. quis
quilibet sciret facere. s. portare vnam
epistolam de vno ad alium. et tunc non te-
netur nisi de dolo et lata culpa. nisi
petitum susceperit vel custodiam quod
tunc tenetur de leui et de casu. put in se
suscepit. vt. d. l. cum q. §. 1. quod non.
Et vide late bar. in. l. quod nerua.
ff. de po.

In summa. Mandatum
est gratui-
tum. al. transit in alium dictum. h. d.

Add. non quod vnum dictum potest cade-
re in alias species dictus. Ad quod mer-
cede operis interueniente de locatio

In summa sciendum est mandatum nisi
gratuitum sit in alias formaz nego-
cii cadere. nam mercede constituta in
cipit locatio eteductio et. et vt ge-
neraliter diximus quibus casibus
sine mercede suscepto officio manda-
ti aut depositi proprii negotium his
casibus interueniente mercede loca-
tio eteductio intelligitur proprii.

Et ideo si fulloni polieda curan-
daue quis dederit vestimenta. Aut
sarcinatori sarcieda nulla merce-
de constituta neque promissa mandati
petitur actio.

Exemplum. Sed in tex. de quod constituta
ta mercede intelligitur lo-
catio. Intellige. s. constituta mer-
cede vt mercede. vt quod al. non erat
paturus. Si autem alias pariturus erat
et constituta aliquid salarium gratia re-
munerandi non ideo minus erat manda-
tum. vt. ff. e. l. si remunerandi. l. r. ff.
Et ad huius rei euidetiam distingue.
quod aut est incertum re et genere. pu-
ta si dicam. bene tibi retribuam si fini-
cium vel recognoscam. et tunc non
potest peti quicquid. C. eo. l. salarium
et. ff. e. l. qui mutua. §. salarium.
Aut certum genere licet incertum
specie. vt dabo tibi equum vel par-
vestimento. et tunc potest dici quod
valeat conuentio salarii cum non
sit prolixius incertum. Si autem
certum omnino. tunc aut stipula-
tione promittitur. et tunc certi codi-
petitur. Si autem sine stipula-
tione. et incontinenti ante man-
datum vel post. petitur actione
ex illo contractu scilicet contraria

mandati informata. si aut ex iter uallo. s. postq̄ p̄hētes ad alta di/ nertissent negocia petiū officio iu/ dicit. vt. C. eo. l. i. 2. ff. e. salariuz 2. C. de pac. l. petēs. 2. ff. de duo. re. l. duos i fi. Additio no. istam glo. 2 vide glo. 2 sali. ibi i. l. sala/ riū. ff. eo. 2 gl. 2 doc. in. l. aduer/ sus. C. e. 2 vide distinguētē hic.

In mādato interueniēte mer cede dī locatio. s. i pecunia nume rata vt. s. in prim. Itē hec regu/ la ē vera. nisi sit talis p̄sona que nō q̄suerat locare opas suas. v̄ res talis que nō cōsuerat loca/ ri. tūc. n. nō locati s; p̄scrip̄ v̄/ bis agit vt. ff. de p̄. ver. l. si tibi. 2. l. naturalis. §. at curz dō.

Fullo ē qui lauat 2 tingit pā/ nos. 2 ēt polit elenādo supflua. s; sarcinator eō qui facit addit vbi ē cissuz vestimētū vel pānus. 2 cō/ suit. vñ dicit iste h; larta tecta q; cū cēt fracta sunt repata. ex qui busdā adiunctiōibus. ff. d. v̄lustr. l. hactenus.

Reliqua huius materie. vide j. de actio. §. sequēs i ver. sequit

De obliga. ex quasi dē.

Ista rubrica cōtinuat i tex. s. de obli. q; dicit ē. s. de obli. ex dē/ ctu sequit de his que ex quasi cō/ trac. Et etiam hic continuat in tex. hoc mō. Post genera cōtra/ ctū enumerata. dispiciamus de ipsis obligationibus que quidez non proprie nasci ex gtractu itel/ ligunt. s; tñ q; non ex maleficio

nam. capiunt. quasi ex cōtractu nasci videntur.

Post genera valet argumētū a suf

ficienti partū enumera/ tione. h. d. 2 ad hoc sp allāt. Ad/ ditio nō. q; quasi dētus nō est. p/ prie dētus qd̄ fa. cū in statutū di/ cat quasi dēi. vt no. gl. in. l. ii. in fi. 2 ibi bar. ff. de p̄to. stip. 2 fa. l. de etate. §. qui iterrogāt. ff. de in/ terro. ac. 2 quasi dētus nō sit p/ prie dētus. q; nō h; locū i statutū penalibus 2 correctoris loquen/ tibus i gtractibus. ad qd̄ fieret i/udiciis.

Igitur cū qd̄. Ex gestioe negociorū absenti. ont hinc ide actio negociorū ges/ que dat directa dñō ēt ignorāti p̄ria vō. gerēt. h. d. Additio no. ibi abñtis. q; ad hoc vt cōpe/ tat ista actio. opz q; in fit ista qua/ litas. q; sint gesta negocia absq; nq̄ dic tu q; sufficit dñmō sit igno/ rās vt h; an. l. i. ff. de ne. ges. Itēz no. q; actio negociorū gestorū ont ex negocio gesto 2 ontur directa domino aliquando tamen orit vñtis. vt. l. actio. ff. de neg. ges. 2 gerēt dat p̄ria dñi. s. p. s. s. si. in prin. 2 quot modis dicat ne/ gociū gestū. sine geri negocium alienū. h; in. l. si pupilli. §. idem ait 2. l. pōp. ff. de ne. ges. Mō q; equū ē aliqñ ignorātem obligari ne negocia sua p̄chitent. q; nisi gerēt daret actio nō reperit. f; aliq; qui vellet gerere negocia

sua. et sic esset in damno. **Ad** qd qm
homo non se obligat sua sponte non de
pope obligari ex doctrina. sed ex quasi.
Mo. qd contra gerente negocia alie
na potest formari libellus? vt reddat
rationem administrationis. et in tali ratio
ne reddenda habet rationem exactissime dili
gentem. et de ea poterit fundicari. et
sic gerens negocia aliena tenetur. de
leuissima culpa. et sic habetur ratio si
alius diligentior modus illud se
cussit et administrasset.

Si. Tractaturus imperator de
obligationibus ex quasi
tutu sic patet de ea que ex sola pue
rit amicitia. **Altro** citroque in
ter eos nascuntur actioes. i. pnt na
sci. nam quicquid agit ex vna parte tamen.
vt si alterius non interfit. **Licet**
vnu tamen negocium gestus sit. tamen co
petit actio nego. gestor. l. iii. §.
negocius. sic. j. vi. bo. rap. i. pen.
et ff. vi. bo. rap. l. i. n. §. qd aut pro.

Actio nego. gest. dicitur utilitas
ca. l. vt repetat quod impedit. nisi de
nunciatio ibi beat. vt. C. e. l. fi. vel
prona affectio vt. C. e. fi. pino. et.
l. qd in vxore. et ff. eo. l. is qui vel
obsequium quod est si libertus proni
negocia gerat. vt. C. eo. l. officio.
his. n. casibus nil repetit. alias
quicquid repetit in quantum locupletior
est. vt dicemus. j. §. pr. **Additio**
non gl. que enumerat casus in qui
bus gerens negocia aliena. non habet
actioem propriam. vide est glo. et ibi
doc. in. l. si patrono. C. de ne. gest.
et et in. l. ne iemus. ff. eo. dic vt ibi
in dubio autem. nisi aliud appareat

vel alia coniectura sit. non vnde expen
sas fecisse aio donadi. qd non pssu
mit iactare suum. l. cum de debito in
pan. ff. de pba. Ita gl. i. d. l. si pa
trono. Si gerenti non daretur ac
tio. negocia. delererentur. cum nemi
ne sit verisimile suam pecuniam
iactare vel effundere. qui. l. cum de
indebito. §. i. ff. de pba.

Negociorum gestor habet obliga
tione dominum in solidum si utiliter gessit
vel utiliter ceptum sit negocium. sed vi
uersus exitus sit fecit. vt. ff. eo.
l. si an vltro. §. i. In casibus tamen
non tenetur in solidum. vt si pupillus est
cuius negocia sunt gesta. Item si
aio deprecandi gessit. ff. eo. si pu
pillus. l. rñ. et §. si quis negocia
mea. Item et si ad noua negocia ge
reda accessit. vt. ff. eo. l. si quis ne
gocia. Item si pacto hoc actum est. vt
C. eo. l. negocium. Item et si fuit in
culpa gerens. ff. e. l. siue hereditaria.
Item si fuit in mora. vi. ff. de l. i. l.
cum res. §. si. **Additio** non et signa
ista gl. que enumerat aliquos ca
sus in quibus dominus non tenetur in
solidum. et est ratio quod omnibus his casibus
gerens tenetur etiam de casu fortui
to. vt non glo. in. l. si negocia. in
ver. interdum. ff. de neg. gest. ubi
glo. etiam dicit vnum in notabile
huius quod omnibus his casibus. non
sufficit vult esse ceptum negocium.
sed opus est quod utilitas perduret quod
non. istud aut quod gl. dicit de pu
pillo. intellige vnde in gestore ro
luntario. in gestore autem necessario
pupillus tenetur etiam utiliter. si

utiliter gestū sit. l. 3. pupillus non
sit factus locupletior. vt. l. iii. §.
sufficit. ff. de contra. vid. tu ita di
cit bar. in. d. l. si pupilli i. pri. ff. d
neg. ges. Negociorum gestor
tenet ad exactissimā diligētiā
reddere rōem. Mo. gestorēz iter
duz soluz de dolo ⁊ lata culpa te
neri. vt si ad deserta negocia ac
cessit. ff. de neg. ges. l. iii. §. iter dū
qñqz de leuissima. vt qñ vnus di
ligētius volebat administrare. vt
hic dicit. ⁊. ff. e. l. si pupilli. §. vi
deamus. qñqz de casu. vt i his ca
sibus vbi agit iquātū. dñs locu
pletior ē. vt mō supradixim⁹ i eo
dē. §. Additio. reliqua hui⁹ ma
terie. vide. j. de ac. §. actōez autē.

Tutores. Actio utilis
directa ⁊ p
ria orit⁹ ex quasi dñu tutele. h.
d. Addi. no. ibi nullū. n. nego
ciū. q ad l. vt qī tēat ex dñu. op⁹
ē vt int eos aliqd negotiū gestū sit
Mo qñ tutor aliqd ipēderit i re
pupilli. l. ipe pōat. p pupillo ē al
fi obliū l. pignoraunt res. p pas p
pupillo hz actōez pñā tutele p pu
pillū. Mo. q tutor ē si dñuo n sol
uerit. p pupillo. si tñ ē p pupillo
obligatus sufficit. vt hēat actōez
cōtra pupilluz vt libere.

Bl. Sum text. dicit tutores
quoqz. s. quondā. nam q
dñi ē tutor nō outur obligō. vt.
ff. de tu. ⁊ ra. dis. l. si tutor. §. si. ⁊.
l. s. non danē. Additio hic erra
uit gl. imo durāte tutela orta est
actio ⁊ sic nō tñ obligatio. s. nō

pōt exerceri nisi finita tu. vide
ang. hic. Pupillus pñā tuto
rē hz actiōem directā. ⁊ tenet et
aliis actionibus tutor. vt dixim⁹.
§. de attil. tu. §. si. ⁊ ita pñs i hoc
§. actiōem tutele directā ⁊ pñā
ec ex quasi pñā tractu. qd aut d ac
tione p tutele rñ. idē cuz ad istar
actionis tutele sit inducta. vt. ff. d
eo qui p tu. ne. g. s. l. i. §. p tutor.
Item si int aliquos. Actō
fami. heretunde vel
cōi diuidūdo. nō out⁹ ex dñu sed
ex quasi pñā tractu. h. d.

Additio. nō q ex societate in
cidēti out⁹ cōdiuidūdo vel fami.
her. no. q quando duobus dat⁹
res vel legatuz. pñit int eos cōi
diui. vel fami. h. cōpetit contra
so. iū pro fructibus etiam quos
solus vel plus altero recepit. nō
q actio cōi diui. vel fami. heret.
competunt etiam pro expensis.
quas alter sociozum fecerit in re
cōmuni. nō q actō cōi diuidūdo
competit. quando res particula
ris est cōis societati incidenti. ⁊
fami. heret. competit qñ hēditas
⁊ sic quid vlē cōis est.

Item si inter aliquos cōis res
sit. hinc societate. glo. si enim es
set societas ageretur pro so. sed
videtur q isse. §. sibi ipsi contra
dicat. nam nunc dicit si esset so
cietas. ⁊ postea dicit socius eius
est. sed dic q non est societas ve
ra. sed quedam incidēs. naz vera
pñabit gñsu. vt. §. d ob. ex. cō.
in principio hic aut pñer spem

vt in hoc. §. dñ. Additio ista gl.
p̄supponit q̄ si esset societas. non
daret cōmuni diuidēdo. ⁊ tamē
hoc est falsum. vt. ff. cōi. diui. l. ii.
vnde dic q̄ iste tex. vult dicez. q̄
est sine societate. q̄ si esset ex so/
cietate eēt ex gtracū. vero ⁊ nō
ex quasi. fm̄ io. fa. ⁊ dñ gl. dicit q̄
vera societas gtrahit cōsensu. dic
tacito vel exp̄resso. vt no. s̄ de so
cie. in p̄nci.

Idem iuris ē. de eo qui cohe
redi fami. heris. iudicio ex his
causis obligatus ē. gl. idem nō p
oia q̄ sup̄ior. s̄. cōi. diui. p̄ rebus
singularibus p̄petit. hec autē ad
vniuersitatē vt. s̄. p̄. ⁊. ff. p̄ so.
l. p̄o' socio arb. itez superior plu
ries intēdi pōt hec autē semel tñ
vt. ff. fami. heris. l. si filia. §. fami
lie. ⁊. fami. her. l. i. Alld. q̄ re/
quirant ad hoc vt competāt ista
iudicia cōi di. ⁊ fami. heris. vide
hic per ang.

Heres. Heres tenet
legatariis ⁊ cre
ditoribus ex quasi cōtractu hoc
dicit. Alldi. no. q̄ heres ade/
undo hereditatem non dicitur
obligari ex contractu. q̄ nullum
negocium inter heredem ⁊ lega/
tarios geritur. Et sic no. q̄ adi/
tio hereditatis inducit obliga/
tiōem ex quasi contractu. q̄d fa.
si ex forma statuti mulier vel mi
nor prohibetur contrahere. sine
cōsensu propinquorum q̄ tamen
poterunt sine dicto cōsensu here
ditatem adire. ita dicit singula.

riter bar t. in. l. apud iul. §. si. ff
qui. ex ca. i po. ea. ⁊. dixi. s̄. co. in
p̄in. secus si statutum diceret. q̄
nō possunt se obligare sine dicto
cōsensu. ita bar. ⁊. doc. i. l. more i
p̄in. ff. de acqui. h̄. vñ hic ang.

Bl. Heres obligat legata/
riis ex quasi cōctu. s̄. actio
ne. ex testō vt. s̄. de le. §. n̄a rei
autē v̄dicatio que dat vt i eodez
§. dicit nūqd ē ex quasi cōctu.
rñ. nō puto. q̄ non est obligatio
vnde nō d̄z dici ex gtractu vel q̄
si vt. j. de actio. §. i. Idē. s̄. q̄d in
rei vendi. de ypotecharia dico
que similit legatariis dat vt. C.
cōia de le. l. i. ⁊. s̄. de le. §. i. s̄ vn
de nascit hic quasi gtractus. vel
vnde nascit obligatio ex testō.
rñ. adēdo h̄reditatem. h̄s quasi
gtrahere videt. ff. qui. ex ca. in
pos. ea. l. apud iul. §. si. ⁊. l. se.
Item quid de petitione h̄redita
tis. rñ. ⁊ hec ē ex quasi contractu
cum is nō cōtraxerit qui possi/
det pro herede. vel pro possesso/
re. nec etiam delinquit vel qua/
si. vnde sequit ex argumētū que
sunt i hoc titulo. q̄ sit ex quasi
gtractu. Item quid de actione si
nū regū. rñ. idem q̄ ⁊ h̄z simili
tudines multas cū actione fami.
heris. ⁊ cōidui. ⁊ cum petitione
hereditatis. vt. j. de ac. §. quēdā.
⁊. ff. s̄ pe. h̄. l. siue bonafidei. §.
petitio h̄reditaq̄. Alldio hec gl.
in multis passibus ē dubia ⁊ per
Ange. reprobatur. vide hic per
cum.

Item ^{ls cui.} Qui recipit
debitū solutū per
rore ex quasi p̄ctu dī obligat⁹ ad
restituēdū illd. h. d. Add. nō
q̄ ex solutōe vt extinguat⁹ obligō
⁹ sic vt p̄sequat⁹ liberationē n̄ p̄
hic nec p̄ctus dī fieri s̄z p̄stract⁹
sa. l. tutela. cū ibi nō. p. gl. ⁹ doc.
C. d. i integ. rest. mi. Nō q̄ ille q
recipit debitū obligat⁹ ac si mu
tuū recepiſſet. Itē nō q̄ recipiēs
debitū ignoranter dī ex quasi p̄
ctu obligari. Eo ipso q̄ q̄s sol
uit debitū vī aliquid negocii p̄
bere. vt. ff. d. 2di. inde. l. fi i area.
q̄ ergo tacite ille recipiēs vī re
obligat⁹ ad restituēdū. ⁹ iō hec
cōditio idebiti posita fuit. s. in t.
qui. mo. re p̄. ob. Reuera tñ ori
tur ex quasi p̄ctu q̄ expresse non
p̄bit. ⁹ ergo ponit⁹ hic iter quasi
p̄ctus.

Benignitas inspicere ⁹ p̄ualere
dī. vt. C. d. iudi. l. placuit. nā ne
mo locupletari dī cū aliena iactu
ra. vt. ff. d. 2di. inde. l. nā natura.

In solutōe idebiti dñum trā
sit in accipientē. al̄s eim 2ditio n̄
daret⁹ nisi p̄furē. vt. ff. v̄ usufruc.
quēad. ca. l. fi. s̄z vī p̄. ff. de acqui.
re. do. l. fi. p̄cū. So. multū inter
est an error sit in obligōe an i re.
Primo cāu transit dñūz vt hic
dī. ⁹ cōditio ouē. Secūdo vō nec
transit dñūm nec ouē actio. vñ
agēs exceptōne repellit⁹ vt. ff. mā
da. l. seruū tici. Add. vide hic
ang. plene distinguēt qñ error im

pediat trāslatōz dñū ⁹ qñ nō.

Ex quibusdam. Indebitūz
solutūz ex causa que cre
ſcit per inficiatōz nō potest repe
ti. ⁹ legata idebita soluta v̄nera
bilibus vel p̄is locis nō possunt
repeti. h. d.

Additio. Nota q̄ solutum i/
debitūz per errorez repetitur. sal
lit in certis casibus.

Itē nota q̄ i lege aquilia cre
ſcit estimatio ⁹ negat⁹.

Itē nota q̄ legata etiā indebi
ta nō possunt repeti quādo sūt so
luta p̄is locis. ergo si alius solu
ta sūt repetit⁹.

Glo. Itē. §. non facit ad
hunc titulum. Sed po
nitur hic gratia v̄berioris doctri
ne ad proximam materiam de in
debitis.

Licet ponat⁹ hic duos casus
tantum. in quibus non potest re
peti indebitum solutum. tamen ⁹
alii sex sunt. vt si soluit ſcienter
indebitum. nam non habet locū
repetitio. ff. de conditio. inde. l. i.

Item per sentētiaz solutūz ē
indebitū n̄ repetitur. vt. C. d. cō
di. inde. l. i.

Itēz propter trāſactiōem. vt.
ff. de condi. inde. l. in ſūma. §. ⁹ q
dem. ⁹. C. eo. l. i.

Item si iurauit quis sibi debe
ri etiam indebitum deferente ad
uersario ⁹ fuit solutum non re
petitur. vt. ff. de iururan. l. naz
postea. §. i. Itēz quādo soluit

in ea que p inficiatiōem crescit.
vt. ff. eo. l. 7. eleganter. §. si. 7. C.
eo. l. ca. que 7 hic dī. Itē cā pie/
tas solutū idebitū nō repetit. vt
ff. de condi. inde. l. cum his. §. si
mulier. Item si ē ab alio debitū.
Iz sit id. butū ab eo q ddit. vt. C.
de peti. hī. l. de hī ditate. Addi/
tio dic filis glo. e. s. qui. mo. re.
5. ob. §. ii. 7. l. i. C. de cōdi. inde.
Itō ergo 7 signa istā gl. que enu/
merat casus a quibus cessat qditō
idebiti. Iz. indebitū soluat.

Indebitū solutū ex lege aqlia
repeti nō pōt. vt soluēdo damnu
ab alio datū quasi ego dedissem.
videor. n. 2. fiteri me damnu de/
disse qd ab alio datū ē. nam si a
nullo datū ē. nō impediatur repe/
tere. sicut nec mihi pūdicat 2. fef/
sio mea. si a nullo datū cēt dam/
nu. vt. ff. ad. l. aql. l. idē nēraci?
§. si. 7. l. seq. 7. ff. de iterro. ac. l.
qui fuit. §. i. 7. §. ii. in fi. Sz nū/
quid hec sunt vā sine in iure. si/
ue in scō eret is qui soluit. rñ. cū
d. l. ca. que. C. eo. naz illa nō di/
stinguit. nec ego distinguaz. 7 est
ar. ff. vt in pos. le. l. i. sz qdam vi/
xerunt q si errant in iure nō re/
petat. si i scō repetat. pūc tñ snie/
sto. vt. ff. e. l. sz 7 si me putē. Sed
2. tra hūc. §. e. ff. 8. qdi. inde. l. ele/
ganter. §. si. so. illa erat penalis a
pūncipio. hec autē ex inficiatiōe.
vt hic dī. 7. j. de ac. §. si furtum.
Item ex legato qz 7 ipm p infi/
ciatiōem crescit. vt. j. de ac. §. itez
mixta. Itē indebitū solutū

ex legato. hoc itellige i legatis in
debite solutis. qm ad soluēdē de/
bitū tñ quātū ab alio vt 7 mō di/
ximus in. l. aqlia. 7 hoc fm. quos/
dā. sz bul. 2. tradicit enī idē de in/
debito a quolibet. 7 sic dīt a supe/
riori pmo cāu. 7 ē spāle i hoc
legato de quo hic dī. alias autē
i alio le gato distingo. aut solu/
tur sciēter indebitū legatū quo/
cūqz mō. 7 tūc nō repetit. vt. ff.
de cōdi. inde. l. fideicōmis. si autē
per errorē iur. idē ē vt nō repetat
si ē debitū naturaliter. sz cuiliter
indebitū. vt. C. ad. l. fal. l. error
nisi sit minor qui repetit vtroqz
casu p restitutiōem i inte. vt. C. si
aduer. solu. l. i. si vero p errorē
facti repetit. vt. C. de qdi. inde.
fideicō. Additio quero que ē rō
q talia legata ignorantē debite
soluta piis locis. nō repetuntur.
so. dic q rō ē. qz l. cesset cā inde/
bitū nō cessat 2. lectura pietas que
ipedit repetitiōem. vt. l. cū his. §.
mulier. ff. de cōdi. inde.

Legatum per dānatiōem de
quo hic fiebat per hec verba vel
similia damnas esto hīs. illuz er
re alieno liberare. vt. s. de lega.
§. sed 7 tale.

Constitutio de qua hic hī. C.
cōia de le. l. ii.

Loca pietatis sunt vt hospi/
talia 7 similia que nominant in
autē. de n̄ alic. §. nos. igit coll. ii.

Per quas p. mo. ob. acq.
Mia supradictū ē qualiter
obligatiōes multipliciter 2. hūnt

et nobis acquirunt. videndum est
modo per quas personas potest no-
bis acquiri obligatio. unde ponitur
hec rubrica. et est textus. nisi contrariatur.

Xpo fitis. Obliga-
tio acquiritur
est per suum vel filium. vel per
seruum in totum. per filium quo ad com-
modum. exercitium usufructum. h. d.

Additio nota. quod tamen est dicere. in
nostra parte. quantum in nostro domino.
scilicet. in manu missio. cum ibi non. ff. de
usu. et iur. Non quod servus nihil per
se acquirere potest. imo totum et quod
quod acquirit. statim transfertur in dominum.
ff. si quis a patre. su. ma. l. i. Non quod est
in actionibus incorporalibus est da-
re proprietatem. et sic dominum et usufructum/
fructum 2. cor. l. qui usufructum. ff. si
usufructus. pe. et no. bar. i. l. stip. non di-
in p. m. ff. de ver. obli. Item non quod
non tamen res corporales. sed est iura in
corporalia. diuiduntur quia proprietatem
acquirunt filio et patri usufructus.
Non quod in aduentibus patri datur
facultas mouendi actiones actiue et
passiue. ut hic 2. l. si. §. nihil autem.
C. de bo. que lib.

Bl. In quo dicitur hic titulus. a supe-
riori. §. per quas persona. non.
acquirunt. rñ. ille dicit de rebus ac-
quiritur. iste de obligationibus ut ibi
videmus. Item in quo dicitur iste titulus.
ab illo de stipulatione. scilicet. cum et ibi §. obli-
gationibus dicatur. rñ. ille specialiter
est in obligationibus que sunt per sti-
pulationem. hic autem in omni genere ob-
ligationum loquitur acquirendo per fi-
lium vel per suum. propter quod si sint ex

castrensibus vel quasi quibus casibus
nihil ad proprietatem. nec ad usufructum
patris acquirunt. C. de bo. que lib. l.
cum opus. §. ii.

Sic diuisio quedam rerum secundum
ymaginem ut dicitur textus. q. d. hec di-
uisio fit ymaginarie et intellectua-
liter. quia visibiliter fieri non potest. cum
sint incorporalia que non diuiduntur/
tur. ut. ff. de acq. rerum do. l. si quis
§. incorporales. et §. de re. cor. et i/
cor. l. rñ. et §. de usufructu. in p. m.

Constitutio de qua hic habetur. C.
de bo. que lib. l. si. §. ubi autem.

Actionis que sit per filium proprie-
tas est filii ut hic dicitur. et obtinet hoc
hodie in omnibus aduentibus. sed olim
tamen quoniam actiones filiosas. prepetebat
ratio. proprietatis. ut iuriaz quod vi-
aut clau. depositum modatum et actio-
nis in factum ut. ff. de ac. et ob. l. si/
iusta. et l. in factum. has tamen per exer-
cebat vel suis procurator non filius
ut. ff. de iur. l. si quis vnus. §. aut per
tor et §. filio. et l. per in fi. nisi pater
abesset. ut. ff. de iudi. l. si longius
§. i. quod est in mutuo erat. ut. ff. si
cer. pe. l. cum filius. sed hodie ex om-
ni aduentibus acquirunt ipsi filio. per
proprietatem ut hic dicitur.

Item per liberos. Liberi
et serui aliter bo-
na fide possident. et serui usufructua-
rii et vsuarii acquirunt nobis ex re/
nostra et ex opera ipsorum. h. d.

Bl. Non. quod liber homo quoniam
bona fide possidet. ut
quoniam bone fide possessor credit cum suis
ecce et suum. quoniam mala fide. ut quoniam

credo eū fūuz eē seyo. 7 meū non eē. vt. ff. de acqui. po. l. i. §. sed 7 eū. qñqz nullo mō possidef. l. 3. d. tinea. vt qñ scit liberū eē. vt. ff. de acqui. po. l. q. vniuersas. §. i. 7. ff. de pba. l. si qs liberū.

¶ Der eū quoqz seruū. in quo vsufructū vel vsum habetis filr ex duabus istis cāis acquirif vobis. Glo. no. q. in quibuscā l. bris est in lra vsufructuz vel vsū 7 fm hoc vī q. p. eū fūū i quo hz vsuz. ex duabus causis acquirat. s. vī §. ff. de vsu. 7 ha. l. p. fūū in pun. lo. dicūt quidam illud corrigi. vel dic fm io. q. illud verbū ex duabus referat ad solū vsum fructū. alterū vero si ex rē. ad vsu aruz. 7 sic erit in lra confusio. si cut. C. de col. l. illā 7. §. qui. da. tu. pos. §. si qñs. s. in alius libris nō ē v l vsuz. 7 tūc planū ē. 7 nul lū ē gtractū. Additio ad p̄ctum. d. l. per fūū. dic vt no. ibi glo. qz aut querif an vsuarius possit vti opera serui i suis fundis. 7 potest. Aut querif an possit locare opera dicti sui alteri. 7 non pōt. 7 illud cōter tenef. de quo dixi. §. per quas pfo. no. acq. i p̄i. 7. §. i.

Cōmunes. Seruus cōis acqrit dñs cōter. p portioē dñica. nisi vni vel iussu vnus fuerit stipulat. b. d. Additō no. q. seruus cōis repñtat psonā oium dōminoz. pōt tñ si vult vni tm 7 nō alius stipulādo acqrere vel ēt per traditōem vl acceptulatōem.

No. q. si iussu vnus dñi p̄ce dēte stipulef. iubēti tm 7 nō alius querit. l. 3. ēt simplicit̄ stipulef.

Glo. Seruus cōis stipulando acqrit dñis p portioē dñica nisi cū ppria noia illoz iseruit. virilib⁹ vbi p portio nūb⁹ acquirat. vt. ff. de stip. ser. l. si seruus cōis. Si cōis seruus. iussu vnus fuerit stipulat. f. al. teri simplicit̄ vel sibi dñs vt statim sequit̄ als nullū eēt dubiuz. vt. §. de stip. ser. §. pe.

Additio quero legatū factum ē sacerdotialis ecclie. an sibi an ecclie acquirat. dic q. i dubio vī factū cōtemplatiōē ecclie. ēt si nō mē ppriū dicti sacerdotis fuit expressuz vt. l. ānua. §. a. ticia. 7 ibi tex. 7 gl. 7 bar. ff. de an. le.

Quibus mōis tol. obli.

Vsufr. ē. §. de obligatiōē idu cēda. sequit̄ videre de obligatiōē tollēda. siue dissoluēda. qz nil tā naturale ē vt vnūquodqz viculo quo ligatur dissolui possit. vt. l. nil tā naturale. ff. de re. iur.

Illitur. Si solū id

quod debet vel aliud loco illius cōsentiente creditore. ois tollit obligatio. tā rei p̄cipalis. quā fideiussoris. h. d. Additō no. ad hoc sp̄ al lāf. q. solutiōe ei⁹ qd debet legitime scā tollitur ois oblato. no. q. aliō p alio iunto creditoi solui n pōt. s. cōsentiēte potest solui sp̄s p pecunia. 7 pecunia p sp̄. 7 vna sp̄s p alia. vt. l. ii. §. i.

ff. si cer. pe. et ibi plene nō. Item
nō qd qd pōt solvere p alio scien
te vl ignorāte qnimo pōt solui p
iūto. vt. l. solucōdo. cū ibi nō. ff.
d. neg. ge. l. solutōez. et ibi plene
bar. ff. de solu. et liberaf debitor
et iūtus. Ad qd rei principal' et fi
deiussoz sit due obligōes. l. pap.
ff. mā. tñ solutōe vnica scā la reo
principali la fideiussoze vtraqz ob
ligatio tollit et vterqz liberaf.

Sol. Dis obligō tollit solu
tōe ei' qd debet siue fue
rit obligō re siue vbi. siue lris.
siue psonis. Et idē i his q ex ma
leficio sūt vl qfi. Itē hec va siue
cilis et nālis fuerit obligō fil. siue
nālis em vt hic. et ff. ad. l. fal. l. si
pupill'. i. pri. Sz nūqd cilis tātū
tollit solutōe ei' qd debet. vl q
nō. vt. ff. d. solu. l. qui hoiez. §. si.
et hoc quidā dicūt. Sz dico p. si
eiz sciens me debere ciuiti tñ sol
uā. sicut eō si nudo pacto tibi de
eē debeā. et solū ex cā mee fidei i
plēde qre nō liberoz. ff. d. qdi. in
de. l. fideicō. Qd at i. d. l. boiem
dī. id ē qz aliud opabaf solutō q
crederet solucōs. s. repetitionē cuz
errabat credēs se teneri naturalr
Mimirū ergo si nō facit qd cre
debat solucōs. s. liberatōz. Itē ē p
adhuc. i. rñso. in auct. vt hi q ob
p. res. §. si nō tacuit. coll. ii. So.
illō spālē ē. Itē p. ff. d. solu. l. si rē
meā. Itē p. ff. d. v. ob. l. iul. §. q
fūdū Itē p. ff. d. mo. l. iiii. §. si red
dita. Sz hī. l. l. sz fuerit scā solutō
nō tñ sit scā sicut debuit fieri. vñ

p nō scā qm ad hoc hī. Itē con
tra ad id qd subicitur qd demum
sciēte creditore soluit aliō p alio
ff. d. le. i. l. nō apli'. §. si. et l. si vo
mus. §. ii. et l. iii. ff. d. au. et ar. le. l.
i. §. si. et l. C. d. dona. l. figs argē.
ff. d. solu. l. q hoiez. et ff. d. v. obl.
l. iter supu. §. pe. et l. si finis i q
bus. l. dī q liberaf solucōdo aliō
p alio. sz hec spālīa sūt. hoc at re
gulare. Add. d. hoc an et qñ ali
ud p alio. inuito creditore solui
possit vide hic ang. plene. Si
iūto debitore solutio fiat libera
tur. Et sic nō q iterdū bñficiuz
qferē i iūtu. sz p. ff. de regu. iur.
l. iūto. So. alla regula i pñuile/
gis loquitur hic at in aliis. vl dic
q nō pōt directo. pōt tñ p medi
uiz. pñā verior ē sz nūqd eō solo
pōt fieri alii iūto creditore. rñ'
nō. ff. d. dona. l. stichuz. §. si. nisi
creditori creditōis soluat. vt. ff.
d. neg. ge. l. si liberto. vel pñā/
tori creditōis. vl ei cui extiterit
hīs creditoz vel futuro debitor
vl similibus psonis que numerā
tur. ff. de solu. l. solutū. et ff. d. pi/
gno. ac. l. solutū. §. solutū.

Add. de hoc an bñficiū qfera
tur in inuitum. Tu dic q qñqz
bñficiū respicit qmodū illi' tñ q
pōdit. et tūc nō cōferē in inuitū.
vt in pñio. s. all. l. i. reglā inuito
Qñqz respicit et qmodū alteri'
et tūc pōt qferri i iūtu. ita loqui/
tur to. ti. d. mu. et bo. i quo hono
res qferat i iūtu. qui respiciunt
publicā vtilitatē. ita hic q possit

solui p alio respicit 2moditatem
creditoris iō liberatio in iuitum
cōferē. fa. ff. de ver. ob. l. suus ve
tante. Ita dicit bar. i. l. solūdo.
ff. de neg. gel.

Add. 8 hoc an iuito creditore
alteri solui possit dic vt hic per
ang. Itē si re⁹ soluit ēt hi q p
eo⁹ iternuerūt. vt fideiussores.
mādatores. 7 spōsores liberant.
vt. ff. de excep. l. oēs. 7. C. de non
nu. pe. l. iii. Idē ecōtrario 2ti
git. si fideiussor soluerit ipse libe
rat si fideiussor. Et si quidē sol
uerit noie suo liberat ipso iure.
reū at liberat ope exceptōis vt.
ff. mā. l. si quis. 7. l. pāp. 7. ff. 8 pe
ti. hī. l. si quis possessor. Si vero
noie rei liberat ipso iure reum. ff.
8 neg. ge. l. solūdo. 7. ff. 8 noua.
l. si chū. in fi. S3 si hoc verū ē q
liberat reus soluēte fideiussore.
quō cederet actionē creditor fi
deiussori qō facere d3. vt. ff. de so
lu. l. modestinus. 7. ff. de fideiuf.
l. si fideiuf. l. si fideiussor. que sūt
p hāc. l. Rñ. cessio pōt fieri añ so
lutionē vel ēt postea. hoc acto pri
us qz vī inesse. vt pbat hec so. ff.
de fideiuf. l. cū his. Itē nō hic
vnā solutōz parere plures libatō
nes. 7. fa. 8. de duo. re. §. ex pluri
bus. 7. ff. de arbi. l. si duo.

Add. nō q opponi pōt credito
ri agēti p fideiussore. mādatozē.
7 aliū accessorie obligatū. ex^o ce
dendaz actionū. vt. ff. 8 fideiuf.
l. fideiussoribus. 7 talis exceptio
pōt oppōi añq fideiussor. 2dēne

tur. 7 ipedit executionē fieri. vt
l. si fideiussores. §. si. ff. 8 fideiuf.
7 nō. glo. 7 doc. i. l. si res obliga
ta i si. ff. de le. i. Et his duob⁹ ca
sibus opponit p modū exceptōis
Pōt ēt oppōi p⁹ solutōz factā a
fideiussore. qz p solutōz factaz ab
eo nō ē liberatus reus principal
ipso iure. vt. l. pāp. ff. man. 7 hoc
cāu fiet p modū agēdi. 7 sic offō
iudicis vt nō. d. l. si res obligata
7. l. modestinus. 7 ibi late bar. ff.
de solu.

Item p acceptilatōz. Pōt
acceptilatōez tollit
obligō vbis dēta. Alie aut pnt i
stipulatōez deduci p aquilianā. 7
demū p acceptilatōem i totū vel
pro pte tollit cūuscūqz forme vt
materie existat. h. d.

Add. nō q acceptilatio nō est
vera s3 imagiaria 7 ficta solutio.
Ex quo sequit q si i statuto sit
mētio 8 solutōe certo mā facien
da vel q soluat gabella nō 2pre
hēderet acceptilationē qz statuta
debēt verificari i verbis ppiis.
vt. l. iii. §. hec verba. ff. de nego.
ge. Itō q de natura acceptilatio
nis nō posse tollere acceptilatio
nē nisi dēta verbis. qz ēt accepti
latio sit tñmō vbis.

Glo. Acceptilatio dī ima
ginaria solutio qñ sic.
idest. imaginationē factā. sic. ff. de
regu. iur. l. imaginaria. Et el d3
imaginaria. i. p momētū duratu
ra. sic in auct. quo. op. ep. §. i. 7 i
ps. In imagine pñsibit hō ac.

¶ Per acceptilatiōz tollūt so-
lū obligōes v̄bis p̄cte nō āt cete-
re. s. que sūt d̄ iuregētū cū accep-
tilatio que ē civilis actus. vt. ff. d̄
reg. iur. l. actus nō possit iura gē-
tium tollere. vt. s. de le. ag. tu. s.
fi. que sūt vetustiora ⁊ firmiora.
vt. s. de re. di. s. singulor. Sed
nūquid alias obligōes iur̄ civilis
tollat acceptilatio vt liaz ⁊ c̄phi.
⁊ similes vt diximus. s. d̄ iur̄ na.
s. ius āt. Rñ. nō cū solā obligōz
verbis inductā tollat vt hic d̄. sed
certe lz nō posset tolli iur̄ accepti-
lationis. s. obligō iur̄ gentium ⁊
alie ciuiles. tamē possūt iur̄ pacti
ē acceptilatiōe scā fm̄ Jo. ff. d̄ re
scm. ven. l. cū emptor. qđ genera-
liter ē dicebat. Ad. qđ vbiqz
fieret acceptilatio inutilis qđ ha-
beat vim pacti. ⁊ fa. p. co. ff. d̄ pa-
ctis. l. s. si vnus. s. pe. At bul. to-
tum ꝓcedit ⁊ erat p. co. ff. de acce-
ptil. l. que inutilis. i. rñ. ⁊ ff. d̄ cō-
di. pe. l. i. s. cū qui. Sed nos di-
cimus idē qđ. Ad. vbi fit inuti-
lis rōne rei vt dictū ē Itē idē qđ
Bul. vbi ē inutilis rōne ꝓceptio-
nis. ⁊ fa. p. hoc. ff. de accep. l. si ac-
ceptilatio.

Id qđ ex alia cā qđ v̄bis debe-
tur pōt i stipulationē deduci ⁊ p
acceptilationē dissolui. s. ipsū de-
bitū Et nō mirabilē ꝓductionē
Itā cum nō pateret̄ actus alius
tollī suo ꝓprio actu. s. p acceptilatiō-
nē decipit ⁊ deducit in quēdam
non ꝓrium actum ꝓsus vt in sti-
pulatione qđ ē obligatorū. ⁊ sic

fit nouatiō iure isto idistictē vt. j.
e. s. pe. ⁊ ff. de ac. ⁊ ob. l. obligō/
num fere. s. fi. ⁊ ipsa stipulatiō pa-
riē se tolli p acceptilationē vt hic
d̄. Volēte creditore debiti ꝓs
recte soluit. S. nūquid eo mu-
to debiti ꝓs soluit. Rñ. aut cōfi-
tes d̄ toto debito. ⁊ tūc nō pōt
solui nisi totū. ff. de vsuris. l. tu-
tor. s. lucius que ē hūc ꝓ. nisi vo-
lenti creditori vt hic d̄. Aut dis-
fites ⁊ tūc ꝓs ꝓscata tūc recipie-
tur ab initio. vt. ff. si cer. pe. l. q
dā estimauerunt. ⁊ hoc ē casu ꝓt
intelligi qđ hic d̄.

Est autē ꝓdita aquiliana stipu-
latio. i. cōposita his v̄bis que se-
quunt. quicquid te ac. Et nō qđ
nō pōt sic legi quā aliqua v̄ba
sint hic superflua. Itē vnū soluz
ex his duobus. s. dare vel facere
sufficit. s. dare. cū solū qđ erat dā-
dum vt hac stipulatiōe deducitur
vt. j. ibi tantam pecuniam ac. ar.
s. de v. ob. s. s. ꝓ hoc solēnia. ⁊ C.
de do. l. si.

Dare. i. dñum trāsferre vt.
j. de actio. s. sic itaqz. ⁊ s. de v̄b.
ob. l. vbi aut nō appz. s. fi.

Actio ꝓprie in ꝓsonā petitio
in rem ꝓsequutio vtrūqz ꝓtinet.
vt. ff. de ac. ⁊ ob. l. actio i ꝓsonā.

Nō qđ etiam realis actio odu-
citur in stipulationem scā rei esti-
matione. ⁊ ita ipsa pecunia siue
rei estimatio deducit̄ in stipulatiōē
⁊ acceptilationē. nā ipsa res nō ꝓt
cū rem suā nō possz stipulari si
bi dari. vt. s. de inuti. stipu. s. it.

Sz quò deducā estimationē euz
nō debeat. Rñ. imò quasi debi
ta ē. liberat cū exceptōe quasi a
rei vendi. si prestat estimatiōz vt
fi. de rei ven. l. eius rei. 2. l. se. Si
autēz ipsaz rem i acceptilatiōe de/
ducam. valz iure pacti fm B. vt
diximus supra eodem. §. quo ge/
nere.

Preterea. Interuē/
tu noue p
sone oli fiebat nouatio. ēt si a pu
pillo stipuler qd alius mibi dz nō
aūt a suo. hodie vero nō psumit
nouatio nisi expresse hoc agat.
h. d.

Alld. Ad qd si aliquis pmittat
qd alius dz olim ipso iure fiebat
nouatio. qd ille qui nouiter pmit
tit obligat. 2 ille qui prio teneba
tur ē liberatus. Ad qd tene menti
qd ēt ex naturali obligōe tñ fit
nouatio. atque 2 valide obligatiō
nis. Ad qd si secūda obligō ē pe/
nitus nulla prima non nouat.

Ad qd ēt si interueniente noua p/
sona. sz si antique obligōi aliquid
addat vel detrahāt tñ fit noua
tio. Ad qd obligō additonal ita
demū nouat primā. si additio ene
nerit 2 nō ante. Ad qd oliz ēt p
psumptōes fiebat nouatio. hoc ē
quoties psumi poterat qd inter p
hētes aīo nouādi. scda obligō in
tercesserit. vt. l. i. n. ff. de noua.

Ad qd hodie nisi expressum fit i
ter phētes qd quenerūt pp noua
tionē prioz obligōnis nūquam
fit nouatio vt hic. 2. l. fi. C. de no

ua. Ad qd qñ nō fit nouatio pōt
prima 2 scda obligatio durare.
sa. l. qui bis idem. 2. l. si dari. et
in eis nō. ff. de v. ob.

Bl. Nouatione tollit obliga
tio si fiat per stipulationē
vt subicit. siue per indicium vt si
alius noīe inco indicium suscipiat
animo nouandi. vt. ff. de solu. l.
solationem. 2. ff. de in rem ver. l.
si p parte. 2. ff. de ver. ob. l. scire
debemus. i. fi. i. rñ.

Si ticius id quod sibi debes
a pupillo stipulatus fuerit siñ tu
toris auctoritate fit nouatio quia
pupillus naturalr tenet. ff. de no
ua. l. i. n. si. si est maior infante. al
nec naturaliter. vt. ff. de actio. 2
ob. l. pupillus.

Alld. vide que dixi. §. d. inutil.
stip. §. si pupillus.

Interdum licz posterior stipu
latio inutilis fit. tamen prima no
uationis iure tollitur. veluti si
id quod tu ticio debes. a pupillo
sine tutoris auctoritate stipulat⁹
fuerit. quo casu res amittit. nam
2 prioz debitor liberatur 2 poste
rior obligō nulla ē.

Si ergo posterior obligatio
nulla est. nunquid restituitur cre
ditor in priorem debitorem. qui
dam dicunt quod sic. vt. C. de re
pu. l. prima. n. si. ff. de fideiusso
ribus. l. si ticius. §. huius. Et qd
hic dicitur res amittatur intelli
gitur scilicet iure cōi sed nō p re/
stitutionem vt dictum est. Alii

vt pla. dicūt hāc loqui i ipubere
quasi stulte acceperit hic creditor
tā pūlum. sed illā loqui i puber
vel verius dic q̄ refert an mior
iūneſ p bñficiū reſtitutōis. ⁊ tūc
ēſ reſtitutū creditor in veterē de/
bitore vt ibi an vero n̄ reſtituat
q̄ nō eſt neceſſe. cū tñ naturalē
ſit obligatus. ff. de nona. l. i. i fi.
⁊ tūc nec creditor reſtitutū vt hic
nec ēſ tūc quādo dolo creditoris
minor ſuit obligatus vt. ff. de ſi/
deluſ. l. ſi ticius. §. ſi. vñ hic dolo
ſo nō ſuccurrit q̄ fruſtra ⁊ ē. ff. de
minor. l. angiliū in ſi. ⁊. l. ſi ex cā
§. nūc vidēdū. ⁊ ad vell. l. ſi decipi
ēdi qđ ēſ in muliere diſtinguiſ. nā
reſtitutū in primū debitore actio
ea ſubducta. niſi dolo ſuerit indu/
cta. vt. ff. ad vell. l. quidam ⁊. d.
l. ſi ticius. Et ſecus ēſt vbi eſſet
nulla. ſa obligatio. vt in ſeruo ſu/
bicit. qui n̄ pōt ēſ naturaliter te/
neri fide iubendo vel interceden/
do quoquomō. ff. de fideiuſſo. l.
ſeruus inſcio ⁊ l. ſeq. Idem ēſt in
infante dicā qui ſcđo ſe obligauē/
rit. nam cum nulla ſit nō tollit p
ma cū nō habeat in quē tranſeat.

Quidā dixerunt naturaliter
ſeruū teneri fideiubendo qđ ſim
eſt. nā nec aliter obligari pōt niſi
naturaliter. ⁊ tūc vñs tenet te pe/
culio. at hic nō tenet de peculio.
ff. de pecul. l. iiii. §. ſi filius. ⁊ ſa.
ad hūc. §. ff. de fideiuſ. l. ſi ticius.
§. hūc.

Nō idem iuriſc. ſi a ſeruo qđ
ſuerit ſtipulatus. nam tunc prius

p̄inde obligatus manet ac ſi nul/
lus ſtipulatus fuiſſet gl. ſz que eſt
rō diuerſitatē. inter hunc. §. ⁊ ſu/
perius rñſum. rñ. q̄ ibi ſaltē na/
turalis obligatio fuit. hic nulla i
ſerno vt diximus. Itē hic q̄ pu/
illus potuit obligari naturali/
ter ⁊ ciuilit̄ cum auctoritate tu/
toris. ⁊ per eum. l. creditorēz ſte/
tit quare ſibi imputet. vnde pri/
or actio tollitur ⁊ poſterior actio
non manet. ſeruus autem nulli⁹
auctoritate poteſt obligari ciuilit̄
vñ nō imputat̄ creditori. ⁊ ideo
prior actio durat.

Dum dicitur hic nullus ſti/
pulatus fuiſſet. i. interrogat⁹ ſti/
puloz enim. i. interrogo. ſecundū
p̄ſci. ſic accipit̄. ff. de cōdi. inde.
l. ſi nō ſortem. §. ſi decem.

Nō hic tria iura circa nouatōez
antiquiſſima. vbi ēſt ſi nihil noui
iterueniret fieret tñ nouatio. vt.
ff. de ac. ⁊ ob. l. obligationū fere.
§. ſi. Item nona. vbi nouatio p/
ſumptiue fiebat. quoc. noui qđ i/
terueniret. ⁊ ſemp̄ intelligebat̄
hoc agi vt hic. ⁊. ff. de noua. l. ii.
itez tertia qñ hoc expreſſi⁹ dicere
tur. vt. C. de noua. l. ſi. vel dic ⁊
verius. tñ duo cē. prius fiebat. ſi
hoc agebat̄ expreſſe vel tacite. vt
ff. eo. l. iiii. ⁊ nouo iure ſit ſi id ex/
primat̄ vt. j. §. px. ⁊ in. d. l. obli/
gationū fere. nouū interuenie/
bat. ſ. ſtipulatio penal̄is ⁊ facit ad
hec. §. quibus modis teſta. ſir.
§. i. ⁊. ff. de re iudi. l. iiii. §. ſi ex/
cōuētiōe. ⁊. §. ſz ſi pignora.

Add. nō q̄ hodie nūquā presu-
mit̄ nouatio nisi hoc exp̄sse aga-
tur vt hic i fi.

Aduertat tñ q̄ vbiq̄q̄ olim
presumebat̄ nouatio ē tacite ho-
die fit nouatio saltē ope exceptio-
nis. vt nō. glo. bar. 7 ang. i. l. ii. ff.
de noua. 7 glo. 7 doc. in. l. fi. C. d.
dona.

hoc amplius. Cōtract⁹ qui
cōsensu p̄bit̄ p̄no p̄sensu
re nō secuta dissoluit̄. h. d.

Add. nō q̄ re integra pōt p̄sensu
recedi a p̄ctu p̄sensu celebrato. fa.
§. recte. §. man. Mō qñ res vēdi-
ta ē soluta vel p̄ciū nō pōt sim-
pliciter p̄no sensu recedi nisi act⁹
retro similis fiat. vixi. §. d. p̄hen.
emp. in prin.

Sl. Obligōnes que p̄bit̄ cō-
sensu numerant̄. §. d. ob.
ex. cō. idē ē i quibusdā ex malefi-
cio vt nudo p̄sensu tollant̄ ipso
iure vt iniuriar. itē furti 7 filēs.
vt. ff. d. pac. l. fi tibi decē. §. que-
dā actio. al nō ipso iure tollunt̄.

Pacto d nō petēdo tollit̄ ob-
ligatio nō ipso iure. s; p̄ exceptōz
vt. ff. de pac. l. fi vnus. §. pactus.

Precio soluto res nō v̄z ite-
gra. Idē si p̄tez p̄ciū soluit. 7 iō si
dissoluit̄ nudo p̄sensu. s; ita de-
mū si hincide scā si retrotraditō
vt. C. qñ li. ab emp. vif. l. i. 7. ff. d.
pac. l. ab emp. Et ē rō vtrobiq̄
q; nil ē tā cōueniēs nālī equitati
q̄ eodē genere qd̄q; dissolui quo
ligatū ē. ff. d. reg. iur. l. nihīl.

Mō i fi. p̄mus ti. xii. eē modos p

quos tollit̄ obligō tā ciuīl q̄ nāl
ipso iure vt nulle maneāt reliqe.
p̄ solutōez vt. §. e. i prin. Itē per
acceptilationē vt. §. e. Itē p̄ acce-
ptilatōz. Itē p̄ nouatōz volūta-
riā vt. §. e. §. p̄terea. 7. §. pxi. §.
Itē p̄ nouatōz necessariā vt p̄ sē-
tentia 7 p̄fessōem litis. vt si alius
meo noīe lubeat p̄ me iudiciū vt
ff. de noua. l. delegare. §. i. 7. l. a-
liam. Itē p̄ p̄p̄fationē. vt. §. de
p̄p̄. §. pe. 7. §. i bonefidei. Itē p̄
delegatōz. vt. ff. d. noua. l. delega-
re. i. rñ. Itē p̄ p̄fessionē debiti.
vt. ff. de fideius. l. fi debitor credi-
tor. Itē p̄ oblatōez p̄signationē
7 deponem. vt. C. de solu. l. obli-
gationē. 7 ē ipso iure. vt. ff. de
posi. l. i. §. si pecuniā. i fi. §. itē p̄
iteritū sp̄ens. §. d. v. ob. l. si ex lega-
ti. Itē maleficio suo mora nō p̄-
cedēte. vt p̄ p̄stōz siquis in tantā
vt p̄ p̄stōez diui marci. vt. C. vn.
vi. l. siquis in tantam. 7. ff. quod
metus causa. l. extat. 7. ff. ad. l. nul-
liam. de vi priua. l. pe. Itē p̄sensu
nudo. qñq; vt i hoc. §. Itē nudo
pacto vt in maleficiis.

Laus deo.

Liber quartus institutus. § ob. q̄
ex de.

Loco continuationis ponā prin-
cipiūz tex. q̄ satis se ipsū continuat
Lū sit expositū supiori libro de
obligōibus que ex d̄ctu ⁊ quasi
d̄ctu sequit̄ vt § obligōibus que
ex maleficio ⁊ quasi maleficio di-
spiciamus.

Am sit expo.

obligō ex delicto na-
sūt ex re. i. ex malefi-
cio veluti ex furto. rapina. dāno.
aut iniuria. h. d.

Bl. Laue tibi q̄ l̄z hic p̄mit-
tat dicere d̄ his oibz nō
tū dicit i hoc ti. d̄ his oibz v̄z d̄
his que ex quasi maleficio. § 3. j.
d̄ ob. ex quasi male. nec ēt de oī-
bus que ex maleficio. s̄ de solo
furto agit i hoc ti. Sicut ēt alia
rubrica ē generalior q̄p̄ tex. vt. ff.
si cer. pe. ⁊ de 2di. ide. ⁊. C. d̄ re.
cre. ⁊ iureiurā. nā nō dicit ibi de
re. cre. s̄ i seq. ti. post illū.

Iniuria l̄z fit verbis vt zul-
cio. ff. de inur. l. i. §. iniuria. ⁊ ēt
l̄ris ifamatoris. ff. de inur. l. leg
cornel. §. si quis librum. ⁊. j. d̄ in-
iur. §. i. tū fit re q̄ ex maleficio
q̄d fit ⁊ verbis ⁊ l̄ris. ⁊ sic verum
ē q̄p̄ tex. hic dicit vt infra.

§ 3 ille quidem. s. obligōes ex
d̄ctu vt suo loco tradidimus i q̄-
tuor genera diuidūt̄. Ille vero
vniū generis sūt. nam oēs ex re
nascūt̄. i. ex ipso maleficio veluti
ex furto rapina dāno v̄l iniuria.

Furtum est. Cōtracta-
tio rei fraudo-
losa vel ipsius rei vel ēt vsus eius
possessionisue. q̄d lege naturali
p̄hibitū ē admittere.

Furtū eim vel a furno. i. nigro
dictū ē eo q̄ clam ⁊ obscure fit
⁊ plerūq̄ nocte. vel a fraude vel
a ferēdo. i. auferēdo.

Furtorū duo sūt genera scilz
manifestū ⁊ nō manifestum. Fur
manifestus d̄r qui cū furto inue-
tus ē vel i loco priuato vel i pu-
blico antequā perueniat ad locū
destinatū p̄ reditu. h. d.

Add. adde ad diffinitōem fur-
ti ⁊ iurto d̄no vt. l. i. ff. e. Itē nō
q̄ tū fit furtū in p̄prietate sed ēt
in vsu ⁊ possēsiōe. Nō q̄ ēt d̄ in
re naturali furtū ē p̄hibitū. ⁊ ni-
mirum q̄ ēt de iure diuino ē p̄-
hibitū. vt d̄r in decalogo. Non
furtū facias. Nō q̄ d̄r fur mani-
festus qui in ipso fragrāti delicto
deprehēdit̄ vel i loco siue in do-
mo vbi iā maleficiū ḡmiserat. vt
ē in alio loco publico v̄l priuato
anq̄ se reponat in loco vbi se re-
ponere destinauerat. supple ⁊ cui
acclamef̄ retro. vt. l. ii. ⁊. iii. ff. e.
quod intellige vt hic in glo. i. v̄.
deponere.

Fur manifestus nō i solum ē
is qui in ipso furto deprehēditur
sed etiā is qui i eo loco d̄phēdit̄
quo furtum fit. veluti qui in do-
mo furtum fecit. ⁊ nōdum egres-
sus ianuam deprehensus fuerit.
⁊ qui in oliueto oliuarum. aut in

vineto vuarum furtum fecit. q̄/
diu in eo oliueto aut vineto de/
prehensus fuerit. imo vlti⁹ fur/
tum manifestum ē extendēdum.
q̄diu eam rem fur tenēs visus l'
deprehensus fuerit. siue in publi/
co siue in priuato vel a dñō vl' ab
alio antequā eo peruenerit quo
deferre aut deponere rem desti/
nass^r. Sed si prius quo destina/
uit tñ si deprehendat cū re fur/
tina nō ē fur manifestus.

blo. Furtum ē p̄ctatio re.
z fa. extra de elec. c. du/
dum. Idē itaqz exigi^r in furto
z sine ea non fit furtum l3 volun/
tas vel alia verba vel scriptura i/
terueniat. vt. ff. c. l. si quis vxori.
§. neqz verbo. z. l. inficiando. in/
prin. z. l. i. §. sola.

Quandoqz tamen fit sine con/
tractatione vt in cartha rafa. vt
ff. eo. l. qui ta. §. si. z. l. siqs vxor.
§. si quis asinum. Sed certe ibi
p̄tractatio intercessit. Aut gene/
raliter p̄tractationem accipiam⁹
l3 nō fuerit ibi amotio dicit^r tamē
p̄ctatio.

Add. Nō quod sine cōtracta/
tione non fit furtum. z est cōtra/
ctatio amotio de loco ad locum
vt. l. iii. §. si rem. ff. de acquiren.
possessio. z. l. inficiando. §. prio.
ff. de furtis. Et sic licz quis ha/
beret animuz furandi. si tamen
animuz non conducat ad effectuz
non fit furtum. vt. l. prima. ff. c.
Ex quo sequit^r q̄ postquam se/
mel p̄ctauit statim ē orta actō fur

ti. vnde si milies postea p̄ctaret
amplius non nascit^r actio furti.
vt. l. ei qui. z ibi Bar. ff. eodem.
Ex quo videt^r posse inferri ad il/
lam vulgataz questionē. Si vn⁹
furat^r bononie z portauerit fur/
tum hic ferrarie. an ex mutarōe
territorii nascatur noua actio fur/
ti. z sic ex noua p̄tractatione. ita
q̄ hic ferrarie de furto possit pu/
niri. Istam questione z pōt bar.
in. l. si dominum. ff. codez. z i. l.
si adducta. C. eo. tenz quod sic p/
pter quod multi fures iam fuerit
suspensi. Et hanc opinionē bar.
est sequutus Bald. in dicta. t. si
adducta. z vide in. l. i. circa pun/
cipium. C. de his que pe. no. Et
Bal. in auct. sed nouo iure. C.
de ser. fugi. licz doc. bononiēses
consulerunt contrarium. Tamē
hanc opi. bar. ē sequutus Anto.
de bu. in. c. i. de rap. Pro q̄ qui/
dam doctor solēnis compatriota
meus. d. Frā. d. albergoz. d. are.
allegat casū i. l. inficiādo. ff. eo. Et
hāc opi. ego cum assidebam sem/
per obseruabaz odio furū d qua/
late in meo tractatu maleficiozū.
in ver. z vessem ecclesiem abstulit
z i v. quid si fur furat⁹ ē flor. et
portauit bonon. Ang.

Furtū ē p̄ctatio rei. f. mobilis
nā rei immobil^r nō fit furtū vt. s. d
vluca. §. q̄ at nisi i casu vt i creta
Sed certa iam illa ēt mobilis est
vt. ff. eo. l. si certe. Item subau/
di corporal^r. nam de icozpalib⁹
non fit furtum cum nec p̄ctatio

in his re possit. vt. ff. de acq. re.
rū do. l. seimus. §. incorporalib⁹.
Item subaudi aliene. qz rei mee
non facio furtū i eo qd est meuz.
s; fecus in coi. vt. ff. co. l. si soci⁹.
idē si ē nullus. vt rei hēditazie n̄
fit furtum. ff. co. l. hēditarie. 7 iō
dixi. subaudiri aliene. Additio
rō istius vltimi. dicti ē. qz donec
hēditas iacet. nullus ē possessio.
vt. l. i. §. sceuola. ff. si qz te. li. esse
iul. fu. sed vbi nō est possessio vel
detēratio ipossibile ē furtū gmit
ti posse. cū nullus reperiat quo i
iuto res gtractet. Ang.

Furtū ē pectatio fraudolosa B
iō dicit qz si credat sibi licere nō
facit furtū. vt. j. eo. §. placuit. in
duobus tñ casibus vñ furtū fieri
ēt sine fraude furādi. vt i eo qui
sacū pecunie surripuit. vt ē sac
ci noie furti teneat l3 sacū nō p
posuerit furari s3 pecuniaz. vt. ff.
eo. qui sacū. s3 certe l3 n̄ pncipa/
liter. secundario tñ voluit sacum
surripere. alius casus est. ff. d. 2di.
ob cau. l. pe. Itē subaudi ad dis
simulādem que fit iuto dñō. nā eo
volente nō pōt gmitti furtū vt.
j. e. §. placuit.

Additio aduerte qz si inqui/
rat gtra furem. 7 dñs rei subtra
cte pparet 7 dicit id factū sua vo
luntate an debeat absolui. 7 Ja.
bu. dicit. qz sic. qz furtū est delictū
pnuatū. ergo nullus pōt accusat
iuto dñō. 7 sic nec inquiri qz in
quisitio succedit loco accusatiōis
vt no. bar. i. l. i. l. i. oēs. ff. eo. qui

tñ 73 dñum qz ex quolibet deli/
cto ē pnuato oñ duplex actio.
vna parti lese. alia rei publice ad
vindictaz publicā vt. l. i. ff. de p/
na. delic. 7 l. i. ff. e. 7 l. i. ff. de in
iuri. 7 l. i. licitatio. §. qd illicite. ff.
de publi. vñ qñs dñs pphibeat.
tñ iudex p vindicta publica pōt
prosequi. igit 7. 7 hoc ē sequit
bal. in. l. transigere. C. de trāfac.

Sit ē furtū rōe vsus. vt hēs
exēplū. j. eo. §. furtū aut fit.

Sed qñt isto cāu quadrupli/
cat. rñ. vsus certatio quadrupli/
cat tñ. vt nō plures extēdat pe
na qz delictū. vt. C. de pen. l. san/
ctum⁹. 7 fa. C. eo. l. vulgaris. 7 l.
si qz furtū. l. i. rñ. 7. §. a. 7. n. 7. l. ve
rū ē. Alii dicūt ē tpsaz ppueta/
tē dēre extari. qz non pōt separi
vsus a ppuetate. ff. e. l. qui nūmē
ta. 7 l. i. si vendidero. §. cū autem.
Additio dic qz pma opi. s. qz vi⁹
tñ quadruplex. 73 gl. i. l. n. C. de
scr. fu. 7 ibi cy. 7 doc. 7 gl. i. l. qui
furtū. ff. de 2di. fur. 7 istā opi. se/
quit bar. in. d. l. qui iuncta. ff. e.
ang.

Quā sit furtū rōe possio
nis. 7 hoc dico possionem dupli
cari. cū aliud sit pēu rei. 7 aliud
possionis. vt. ff. vti pos. l. si vno.
§. h. 7 subaudi qz hoc fecerit aio
lucrādi al' n̄ ē furtū. ff. e. l. i. §. i.

Furtū pphibitū ē lege nālī. i.
diuīa. vñ illd nō furtū facias 7c.
Itē illd quod tibi non vis fieri
alii ne fecerit. Additō dic qz hec
expō nō placuit Jo. fa. qz. ff. e. l.
i. ponunt eadē verba. 7 tñ pau.

turecō. fuit paganus igit̃ rē. Et n̄
expoi: nāli. i. naturali rōe iducta
qz naturalis rō docet talia fieri
non debere vt. ff. de ver. sig. l. p
bū. vide hic per ang. et si fur rez
furtiuū vltra montes pferre de/
sinasset tñ si apprehendat ante
erit fur manifestus.

Conceptū. actōes furti con
cepti. et furti oblati et
furti phibiti et furti nō phibiti
recesserūt ab vsu. et qui sciēter rē
furto subractā recipit et occultat
tenet furti nō manifesti. h. d.

Additio no. ibi testibus pñti
bus rē. q. magis dī nor^o ille qui
pñtibz testibus i delicto depre/
hēdit. fa. l. hīdes palaz in pñ. ff.
de testa. Ad ibi cū enīz requi
tio q. i mā correctoria sublato añ
cedēti itelligit̃ et sublātū psequēf
fa. l. illud. ff. de acqui. hī. Ad i
ver. nec manifestū ē. q. ille q. sus
cepit sciēti rem furatā. et celat. et
sic copulatiue tenet furti.

El. Hodie nō fit requisitio
rei furtive i domo aliena
nisi i suo fugituo i quo ē pāle.
vt. ff. de ser. fugi. l. i. §. hec aut̃.
Additio no. q. pter furtiū fugiti
uū p alius rebus furto subtractis
non ē licita iestigatio in domo
aliena. qd plz bar. i. l. requirēdi.
C. de ser. fugi. qñ inquisitio fit
ad utilitatē privatā tñ. secus ad
utilitatē publicā. vt. l. i. C. de aq
duc. l. xi. fa. l. si quos. C. d. metal.
et m. e. co. l. i. Itē pdicta dicit fore
vera nisi appareat idicia q. i tali

domo debeāt eē res furate. qz p
pter talia indicia fit missio i pso
naz. qz capitar. l. i. ff. d. qñho. mul
to magis iquirēdo tōmū.

Pena manifesti furti quadru
pli ē. taz ex serm q. ex liberi pso/
na. nec manifesti dupli ē.

Elo. Pena furti manifesti
ē ptozia vt. j. de ppe. et
tenet ac. §. i. s. qñ fur ē fu^o pōt
dari pro noxa. vt. j. de nox. ac. in
pñ. et furti non manifesti pena
ē. ex lege. xi. tab. vt. j. d. noxa. §.
sunt. Et iō mior pena iponit̃ p
legē. xi. tab. quā p ptozem. tum
qz maior delictū ē. j. ti. px. i pn.
pterea tpe legis. xi. tab. paupioz
res erāt hoies iō miores pene i
ponebant̃. vt. j. de iur. §. pē.

Furtū autē fit. Et tracta/
tio rei aliene iunto
dño furti actōem parit. Et tās ve
ro rē quaz tctare credit pbabili
dñi volūate. furti n̄ tenet. h. d.

Additio nō q. creditor n̄ pōt
vti re pignozata nec deposita. et
vīctes gmittūt furtū. et sic duc
tēs vsuz sibi gcessum gmittūt fur
tū. Ad ibi aut si q. equū rē. gza
illos q. accipiūt gmodato equū
vsqz ad villā et postea ducūt vsqz
bonū. qz furtū gmittunt.

Furtū aut fit non solū cū q.
intercipiēdi cā rem alienā amo
uet. s. generalr. cūz quis alienam
rē iunto dño tctat. Itaqz si
ue creditor pignozē. siue is apud
quē res deposita ē ea re vtaf. si
ue is qui rē vīdā accepit. i alium

usuz eā transferat. q̄ cuius grā ei
data ē. furtū 2mittit. veluti si qs
argētū vīdū accepit quasi ami-
cos ad cenā inuitaturus. 7 id pe-
gre secū tulerit. aut si qs equum
gestandi cā 2modatuz sibi longi⁹
aliquo duxerit. q̄ veteres scripse-
rūt de eo qui i acie equuz pduxis-
set. Placuit tñ eos q reb⁹ cō-
modatū aliter vterent q̄ vīdēdas
acceperint ita furtuz 2mittere. si
se intelligāt ad inuito dño facere.
cūqz si intellexisset nō pmisuruz
at si pmisurū credāt extra crimē
videri optia sane distinctiōe. qz fur-
tū sine affectu furādū n̄ 2mittit.

Glo. Furtū est alienaz rem
inuito dño alteri 2mo-
dare. spēs enim furti ē de alieno
largiri. vt. ff. eo. si pignore. §. i.

Solutas distinguit maleficia
vt. ff. e. qui inu. in si. i. rñ. 7 fa. C.
ad. l. cor. de fal. sic. l. i. 7. ff. si cer.
pe. l. q̄ te. Furtū nō 2mittit
si is qui 2ctat rē 2modatā cre-
dit dñm pmisuruz ēt si stulte hoc cre-
dat. cū nō fiat furtū. absqz affectu
vt hic subicit. 7. s. de vlucap. §.
itē si is. s3 actōe ex eo 2tractu. vt
2modati vel simili bñ tenet. ff.
eo. l. q̄ si re tibi 2modata. s3 sec⁹
si stulte opinor te pmisuruz rem
tuā accipe. vt. ff. de fur. l. q̄ vas.
§. vetare.

Sed si credat. Contra-
ctās rem dñi vo-
luntate. l3 credat dñm inuito furti
nō tenet nisi in vno cāu. s. i cor-
rumpēte sub alienū. h. d. 7 rō p

mi dicti ē. qz nō fit 2tractatio in-
uito dño. Ad q̄ qñ 2hiliū alicui⁹
pōt tendere i pñcie alterius. l3 i
veritate nō fiat. tenet ac si corru-
ptela secuta ēt. Ad q̄ hic pñcie
affectus l3 nō sequat effect⁹. 7 tñ
nō sumus i atrocioribus. ut ea
que bñtur in. l. si qs nō dicā ra-
pere. C. de epi. 7 cle. s3 hoc id est
qz facile tale delictū pōt trahi in
exemplum.

Gl. In casu huius. §. nec fur-
ti actio nascit nec furtum
fit. vt. ff. eo. l. inter oēs. §. pe.

Sed si credat aliqz inuito dño
rē 2modatā sibi 2ctare. dño aut
volēte id fiat dñ furtū non fieri.

Gl. Quod hic dñ de psuade-
te spāle ē in seruo. qz als
nō fit furtū volēti. vt. s. p. 7. 7.
ff. de dona. inter vi 7 vx. l. de eo
i si. que ē 2tra. s3 vñ q̄ nec hoc ca-
su deat ēē spāle. vt. C. de ser. fu.
l. q̄cunqz. §. si. s3 ibi incip. mali-
cia a dño. hic aut a suo corrupē-
te. Additio p pfectiōe huius
materie. vide hic ang. distinguē-
tē. qñ quis 7 qualiter ex delicto
punit. Ad hic pñcie affectū
l3 nō sequat effectus. 7 hoc ne de-
lictū trahat in 2sequētiā. vt hic
in tex. 7 ēt vt vnius pena sit me-
tus multoz. C. ad. l. iul. repe. l. i.
si ēt. C. de epi. 7 cle. l. si qs nō
dicā. sed vñ ar. §. ff. de pe. l. cogi-
tatiōis. s3 certe hic cogitatio n3
deuenerat ad aliquē actū. vñ nō
erat nuda. vt. C. ad. l. iul. §. f. f. a.
l. qñ. qz.

Interdū. In filiis ipo
testate pōt ēt
furtū 2mitti. h. d.

Interdū ēt liberoꝝ hoium
furtū fit. veluti si qđ liberoꝝ no
stroꝝ qui in p̄tate n̄ra sunt subre
ptus fuerit.

Glo. In casu isto fit furtuz
nō rōe dñi. s; ex male
ficio. 7 iō ex hoc maleficio. nō ci
uilit̄. s; criminaliter agē. nam
ēū fit liberū corpus. non recipit
estimatōem. vt. j. de ob. que ex q̄
fi del. §. ab hoie. crialiter aut ex
tra ordinem agē. vt. ff. eo. l. fi. 7
de priua. del. l. fi. mater verbo n̄
agit. S; 7 p̄ nō agit 2di. furti
ua. cū ipsa ad possessionem vel pro
prietatem competat. quoz neutꝝ
in filio habemus vt. ff. eo. l. eum
qui. §. fi filius. 7. l. mater in p̄i.
7. l. liberoꝝum. 7. ff. de acqui. po.
l. cum heredes. §. fi. 7 de rei ven.
l. i. §. p̄ h̄ac. Additio nō q̄ ang.
reprobat istā glo. 7 dicit q̄ l; pa
ter nō habet dominium vel pos
sēsiōem proprie. habet tamē lar
go modo. q; h; rei vendi. de iur
re romano. vt. l. i. §. i. ff. de rei
vendi. 7 dicam. j. de ac. §. p̄iudi
ciales. vide hic per ang.

Aliquando. Debi
tor qui
furripit rem pignoratam credi
tori. furti tenet. h. d. Addi. 7 ē
rō huius quia cum creditor in
omnibus possideat pignus p̄ter
q̄ ad vsū vt. l. ferui nomine 7
ibi bar. ff. de vsucap. ergo ipse de

bitoꝝ subtrahendo diciē furtum
2mittere. primo respectu possio
nis qđ fieri pōt vt. §. e. §. i. secū
do cōmittit furtum respectu iur
ris 7 cautioni siue securitai. quā
creditor habeat incūbendo pi
gnori. quia sua interest. vt. l. ita
q; §. i. ff. eo. 7 illi cuius interest.
dat actio furti. vt. l. manifesti. in
p̄m. cum ibi nota. C. eo.

Aliquando etiam sue rei fur
tum quisq; cōmittit. veluti si de
bitoꝝ rem quam creditor pigno
ris cā dederit subtraxerit.

Gl. Sed licet hic cōmittatur
furtum. nō tamē res effi
ciē furtiua vt. ff. de vsucap. l. seq
tur. §. fi rem. 7. ff. p̄ emp. l. fi rez.
Unde dic qūq; ē res furtiua 7
fit furtuz 7 nascit̄ actio furti. vt
fere in to. hoc ti. 7. ff. eo. 7. C. eo.
interduz nullū eozum est. vt si re
mea vt̄ar. interdūz furtum fit. 7
res furtiua. s; actio furti nō nasci
tur vt. j. eo. §. hi qui. Interdum
furtū fit 7 actio nascit̄. sed nō fit
res furtiua. vt hic diciē. Addi
tio. no. 7 signa istā glo. m̄grā 7
similis ē gl. i. d. l. sequit̄. §. fi rez
ff. de vsucap.

Interdū furti. Nō so
lū p̄ncipal fur
tū 2mittit. s; ēt opē p̄stās furtuz
cōmittit. 7 qui per lasciuam. nō
vt furtum fiat furto prestat opēz
non obligat̄ furti. h. d.

Additio nō q̄ prestans opem
furto nō est verū q̄ furtū 2misit

13 furti teneat qd hñ nō. qz hic ē
casus. qz mādās lz teneat vt mā/
datus nō tñ pprie dñ malef/
cū gmississe. lz i pñu fa. l. 1. h3. §.
i. ff. d. pca. 2. c. mulieres. c. d. sen.
ex. d. quo late 7 singlr p bar. i. l. 1. §.
fi vni. §. fuus. ff. d. inur. 7 ego
late dñi i tractatu maleficioz in
glo. semprounū mādatorē. i. ver.
xiii. querit vtrū mādans secuto
scō 7c. Ang.

Interdū furti tenet qui 7 ipe
furtū nō fecit. qualis ē is cui ope
7 gñlio factū ē. In quo numero
ē qui tibi nūmos excaussit vt ali⁹
eos raperet. aut tibi obstitit vt
alius rē tuā excauperet. vel oues l'
boces tuos fugauerit. vt ali⁹ eos
excauperet. Et hoc veteres scripse
rūt d eo qui pāno rubro fugauit
armētū. Sz si qd eoz p lasciniāz
7 nō data opera vt furtū fiat scñ
ē. i. factū actio dari v3.

At vbi ope meūi ticius furtū
fecit ambo furti tenet. Ope 7
gñlio eius quoqz furtū admitti
v3. qui scalas fenestris supponit.
forte aut ipas fenestras vel ho/
stū effregit vt aliud furtum face/
ret. qui ne scamēta ad frāgendū
aut scalas vt fenestris supponere
tur gmodauerit. sciēs cuius rei
grā gmodauerit. Certe q nul
lam opē ad furtū faciendū adhi/
buerit sz tñ gñliū dederit atqz
hortatus ē ad furtū faciendū non
tenet furti.

Glo. Id est is opē furto lz
et dephēdat nō tenet

furti manifesti. vt. ff. e. l. is cui.

Add. imo nec ē fur vt. d. i. tē.

Lascinia hic idē ē qd stultitia
Et si quid fecit p lasciniāz tenet
actione i factū. i. vtilis legis aq/
lie si corpora lesa sint alioqui sub
fidaria vt. j. ad. l. aql. §. fi. 7. §.
pe. Ad hic dari gñliū solo facto
l. supponendo scalas 7c. alias dē
gñliū hois itēio vel ppositū. vt
ff. e. l. si quis furti. §. i. Itē vī gñ
liū qd alu dat bonū vel malum.
vt. ff. e. l. in furti. §. pe. in fi.

Itē gñlium vī qd capif a muli
vt. C. de. ll. l. humanū.

Certe qui nullā opē 7c. hoc i
tellige cū alias eēt facturū fur/
tū ē sine cōsilio h⁹. al' vterqz te/
net. ff. de fur. l. qui suo. 7. ff. de
ver. fig. l. sepe. Aliud vī i actiōe
fui corrupti. vbi etiā tenet ē si al'
eēt facturū. Nec eim opz laudā
do augeri maliciā. vt. j. ad. l. aql.
§. ceterū. 7. j. de ac. §. i. quadru/
plum. 7. ff. de ser. cor. l. i. §. plua/
dere. Sed que est rō q ita debet
hic distingui. Rñ. quia hic agit
ex delicto secuto post pñuacionē
7 ideo distinguit an alias erat fa/
cturus vel non sed in aliis casib⁹
ex ipsa pñuacione agit quicqd
postea sequatur vt supra. e. §. vñ
illud vñmodo non ex intervallo
nūmo sequat. vt. ff. de ser. cor. l.
in hoc. 7. l. n. ratius.

Item est cōtra. j. de inur. §.
nō solum. Sed ibi nō erat alias
facturus 7 fecit.

Hicquid. Filius et seruus
vel dñs. furtū cōmittūt et res ef-
ficiūt furtiua. I. actio furti nō na-
scit̃. qui tñ opere vel qñlū dede-
rit tenet furti. h. d.

Additio nō q̃ sepe numero.
res efficiūt furtiua et sic efficiūt in
vfu capibilis. §. furtiue. d. de vfu
cap. et onē additio furtiua. I. nō
nascit̃ actio furti. et nō est muruz
q̃ additio furtiua dñ eē rei pfecta/
tona. et nō infamat. secus i actōe
furti que ē penalis. vt. j. e. §. fi. et
infamat. vt. ff. de infam. l. i. in prin.
sa. l. fi pro fure. §. i. ff. de qdi. fur.
Ad q̃ qñ filius surripit pñ. I. nō
possit puniri de furto. tñ res affi-
ciūt vicio furtiuitatē. et sic ē in vfu
capibilis donec redeat in pñtatem
patris. vt. d. §. furtiue. et per q̃se
quē p̃caueas. ne emas a filio rez
surreptā. et patri q̃ si sciēter te-
neris furti. ar. l. eos. C. de furt. et
si ignorant. nō teneas eā. q̃ non
potes vfu capere. Item nō. hic q̃
I. p̃tra q̃mittētē furtū. I. filiū nō
oniat̃ actio. onē tñ p̃tra illū q̃ p̃-
stat opē. et sic efficacius tenet ac-
cessorius q̃ p̃cipalis et hoc nō est
incōueniēs. vt dicimus infimili
de p̃cipali et fideiusore vt. l. i.
et. n. ff. de fideiusore. dic vt ibi.

Glo. In casu huius. §. res
affecta vicio furtiuitatē
vfu capi nō pōt qd̃ vex ē nisi fue-
rit his estimata. vel dñs venderet
furi vt. ff. e. l. quis. Inter pa-
trem et filiū nō pōt nasci actio nisi

filius hēat castrense peculū i qua
fi. vbi filius tenet patri et pñ filio
Idē et de vxore quod hic de filio
dñ. vt. ff. eo. l. si q̃s vxor in prin.
et in. §. i. Additio qd̃ hic dicit de
vxore q̃ cōpetit vxor cōtra ipsam
actio furti. q̃ in hoc glo. nō dicit
vex q̃ p̃stante m̃rimonio nascit̃
actio furti. nec furti agi pōt p̃ re-
uerētiāz matrimonii vt. l. i. ff. re-
rū amo. et ibi hoc no. bar. I. si cō-
stante matrimonio vxor aliquid
furaē. vt sepe faciūt vxores. quā-
do mariti laborāt in extremis po-
stes solu. ma. tenent̃ h̃dibus vi-
ri actione furti. vt ē text. in. l. iii.
eo. ti. rerū amo. et nō q̃ iudex nō
pōt se itromittere ex inquisitione
de furto p̃tra tales p̃sonas dome-
sticas nisi furtū eēt magnū. vt. ff.
de pe. l. respiciendū. §. furta vt.
C. de pa. po. l. q̃gruētius si tñ nō
velint rē patri restituere. pōt iu-
diciis offiū implorari vt eū corri-
piat et cogat ad restituendū. vt.
d. l. q̃gruētius fm io. sa. et si deli-
ctū eēt grane vt. d. dictū ē. iudex
posset p̃cedere et dictas p̃sonas
punire de furto vt ē tex. cuz glo.
et ibi bar. in. d. §. furta. qd̃ perpe-
tuo nō. cōtra aliquos parētes. q̃
icante denūciāt filios sibi qd̃ ma-
gnū subtraxisse. et credūt iudices
nō posse p̃ter eoz volūtātē filios
de furto puniri. q̃ imo pñt. qñ
furtū est graue vt dixi. et dñ gra-
ue et leue fm qualitātē p̃sone et q̃
titatē dñcti. l. rei subtrahere. vt nō
in. l. ad ea. ff. de re. iur. et bar. i. d.

§. furta. Et de hoc est dixi in tra-
ctatu maliorum in ver. vestre celestis
absulit etc.

Furti autem actio. Actio fur-
ti competit illi cuius in-
terest furtum factum non esse. h. d.

Furti autem actio ei competit cuius
interest rem salvam esse. Ibi dominus non
fit. itaque nec domino aliter competit quam
si eius interfit rem non perire.

Unde constat creditorem de pi-
gnore surrepto furti agere posse
et si ydoneum debitorem habeat. quod ex-
pedit ei pignori potius incumbere
quam in personam agere. adeo quidem
ut quavis ipse debitor eam rem
surripuerit. nihilominus credito-
ri competit actio furti.

Bl. In actione furti sufficit
quod interfit et modice. ut.
j. ti. i. §. si. 2. ff. vi. do. rap. l. ii. §.
et generaliter. Item oportet quod in-
terfit ex iusta causa et probabili. nam si
est maleficus. possessor vel huius rei fur.
furti. non aget. ff. eo. l. itaque circa
pign. 2. l. cum qui emit. §. hi autem. sed
si bonum iustum habuit. ut quod sibi com-
modavit vel locavit. huius actiones
furti. et hic est casus in quo furti
agere potest. ut. ff. eo. qui vas. §. si
ego tibi.

Item si nullo. Item ille qui
tenet ex locato i ali-
qua re. si surripit huius furti actio-
nem. Idem in boneficio. emptore. h. d.

Additio non quod si quis potest persequi
rem suam ab alio et actione civili si
potest agere furti pro fure. et ita si da-
tur domino actio furti. quam sua non in-

terest. quod potest ius suum habere salvum
pro alio. Item non. quod quavis bo-
neficio. emptori si fit dominus quod venditor
non erat dominus. tamen furti agit.

Bl. Unde contra hunc. §. quod se-
per dominus deat querere su-
rem et non fullo etc. ut. ff. loca. l. cum in
plures. §. vestimenta. so. ibi loqui-
tur de actione in rem vel pro. fur-
tua dicit hic autem de actione furtiva.

Que de fullone. Si res
comodata fuerit com-
modatario surrepta. dominus habet
electionem. utrum velit agere pro fure
actione furti. an pro commodatarius com-
modati. et uno electo sciens alius
liberatur. secus si fuerit ignorans
vel dubitans. h. d.

Additio non. quod in materia penali
ubi est eadem ratio. est idem ius. et fit ex-
tensio facta. quod non. ang. et io. de imol.
et ibi dixi l. certa. §. per. ff. de leg.
i. de quo dicit et dixi. §. de iur. na.
§. i. Non quod quando aliquis huius duas
vias. et huius electiones ex legis dispo-
sitione. quod una via electa non huius va-
riare. fa. l. si. C. de fur. 2. l. ap. au-
fidium de op. le. et quod ibi non. per gl.
et bar. in. l. quod in huiusdem. §. eligeri
ff. de tribu. cum ibi non. de quo per
gl. et late bar. in. l. eum qui. §. i. ff.
de v. ob. fa. l. huiusmodi. §. si stichum
de. l. 2. l. statulib. §. i. ff. de le. ii.

Bl. Decisiones de quibus
hic habent. C. de fur.
et ser. cor. l. si. §. tales itaque.

Si dominus sciens rem esse subreptam
eligit agere pro commodatarius actio-
ne commodati. non huius amplius actionem

tra furē. 7 sic gmodatarius h3
actōem furti 7 lucraf penā quaz
exactā nō cogit 7 nō restituere.
qz vbi periculū ibi 7 gmodū. vt.
C. de fur. l. fi. §. sed cū. Additō
sed dñs ang. dicit fm io. fa. pec
rō non ē bona. qz ad gductorem
nō spectat piculum. 7 tñ nō resti/
tuit penam. vt. ff. loca. l. is q. sed
ratio pōt eē qz gmodatari⁹ amit
tit vsum. 7 idē in gductore. vide
hic p eum.

Sis apud quē. Depo/
sitarius qui tenet d
dolo. n̄ h3 furti actōez s3 dñs. h.
d. Additio nō q depositarius
n̄ agit furti. 7 ē rō quā pōit tex.
i. l. eū qui. §. is aūt. ff. e. qz aut fuit
in dolo. 7 nō d3 ex iprobitate sua
dolosa. hēre furti actōem. aut nō
fuit i dolo. 7 tūc cū si teneat. n̄ ē
mix si nō h3 actōem furti.

In sūma. Impubes n̄
tenet furti ni
si fuerint voli capax. h. d.

Additio nō q furtū fit appe/
titu 7 affectōe lucrandi qz aio 7 p
posito distingunt mali a. vt. l. i.
C. de ficare.

Furti actio. Actio furti est
mere penalis. s3 gdi/
tio furtina 7 rei vēdicatō ppetūt
pre. 7 rei vēdicatio dat d possō
rē 7 gditio furtina dat d furem
7 eius hīdem. h. d.

Additio nō q licz actio fur ti
fit ciuilis 7 sit ad duplū siue sit p
toria. 7 sic ad quadruplū. dat ad
penā. vt. j. de ppe. 7 tenet ac. in

prin. tñ ē mere penalis. vt p3 per
tagatiuā tñ hic positā. 7 sic vltra
rē furatam. qz fur tenet resti/
tuere vt hic tenet ad duplū vel q
druplū. Item nō q l3 sit mihi
furto res ablata nō tñ pdo dñi
rei subtrahit. Itē nō. q rei ven/
dicatio sequit possorem qcuq3
sit dñmō hēat facultatē rei resti/
tuēde. vt. l. officiū. ff. de rei vēdi.
Item nō q gditio furtina qz h3
rei psecutiōem vt hic. dat ēt gna
hīdem furis vt hic. 7. l. si q fure.
§. i. ff. de gdi. fur.

Blo. Cōditōe furtina agi
tur i psonam si res cō
sumpte sunt. 7 fa. ad hūc. §. d cō
di. fur. l. p fure. §. furti. 7. l. i cō/
di. 7. j. d ac. §. sic itaq3. C. d fur.
l. ancille. Additio in hac mate
ria gclude. qz qñq3 subtrahit res
dñō 7 claz ē q h3 rei vēdicatōez
7 gditōem furtinā vt hic qñq3
subtrahitur illi qui h3 ius i re. 7
tūc ppetit ei. gditio icerti. vt. d.
l. 7 iō. ff. de gdi. fur. qñq3 nulluz
ius h3 in re. s3 solū bonafide pos
sudet. 7 tūc h3 gditōem triticariā
ad possionē. vt. l. i. in fi. cū. l. seq.
ff. de triti. qñq3 ille cui subtrahit
nullum ius habet i re nec possio
nem. s3 tñō detentationem. vt d
positarius. 7 similes 7 tūc datur
ei actio i scūm vel officiū iudicis
ita tenet glo. in. l. 7 non tantum
in prin. ff. de peti. here. 7. d. l. 7
iō. §. i. cum si.

De vi bonoz raptorz.
Anq d furto sequit d rapina

q **Uires.** Ra/
piens
per viz ré alteri^o tene
tur furti et actione

vi bonorū raptorū que dāt i qua/
druplū isra annū. postea vero in
simplū. et in quadruplo inest sim
plum. h. d. Add. nō q̄ ē t̄ rā/
ptorē p̄petit actio furti. vñ si q̄
agēdo p̄ raptorē p̄ mediū. eludē
di dicat q̄ furat^o fuit et petat cū
puniri furti q̄ nō male agit. q̄
nō q̄ raptor ē iprobū fur. Itēz
nō q̄ nō ē icōueniēs q̄ ex eodē d
licto nascat^r actio generalis et spe
cialis. Itē nō q̄ actio vi bo. rap.
ē p̄tōia vt ē actio furti māifesti.
Et actio vi bo. rap. ē penalis i q̄
druplū isra annū s̄ post annū in
simplū. Itē nō ibi minimā q̄ ē
p̄ minima re p̄tōia ita actioez pe/
nalis p̄cedit sicut ciuilez. vt. l. licz
minimā. ff. d. peti. h̄. Itē nō q̄
l̄z i actōe furti māifesti totū qua
druplū sit pena vera. vt. s. ti. p/
ri. §. si. tñ i raptor i dco q̄druplo
iēst simplū. Ad q̄ plus deliquit
q̄ palā q̄ qui clā delinquit. q̄ pa
lā d̄linquēdo dat alteri malū exē
plū. fa. l. nō solū. §. palā. ff. de ri.
nup.

Glo. Raptor tenet furti. s.
nō māifesti nisi de p̄/
hēdāt. q̄ tñ ē māifestus. et in q̄
druplū pōt quēniri. vt. ff. de fur.
l. si vendidero. §. cū raptor. Si
āt nō de p̄hēdit nō māifesti tene/
tur qua actōe si fuerit actū tollit^r
vi bo. rap. nisi i id q̄ excedit. vt

ff. e. l. i. Add. dic fm bar. q̄ nō
sufficit q̄ cū furto de p̄hēdāt sed
requirit^r q̄ acclamef retro. vt. l.
ii. et l. si quis i fuitute. ff. de furq̄.
In. l. si q̄s d̄ domo. ff. d. fur. fuit
actū actōe furti nō māifesti. et iō
cessat actio vi bo. rap. s̄z dāt solū
i id q̄ excedit. vt. l. i. ff. eo. et fa. ff.
d. ac. et ob. l. qui fuit. §. si.

Add. nō ex glo. q̄ qñ sūt due
leges imponētes penā de eodē
delicto. vna nō tollit p̄ aliā nisi
q̄tenus cōcurrunt. Ex quo dicit
bar. i. s. l. i. si p̄ statutiū pena ho/
micidi pecuniaria ipōnit^r i eo q̄
plus ē. poterit ēt imponi pena. l.
cor. de fca. vide hic p̄ ang.

Raptor tenet i quadruplum
isra annū nisi i casu sp̄ali i quo agi
tur ad duplū tantū. vt. C. de pa/
ga. l. paganus. et l. xpianus

Actio vi bo. rap. vtilis ē idēst
efficax et directa. vel pōr dici q̄
sit vtilis qñ vna tantū res rapit.
S̄z directa qñ plures res rapte
sūt. Et fa. ad hoc q̄ plural^r oratō
scilz raptorū trahat^r ad singularē
ff. de p̄di. et de. l. falsa. §. vtili. et ff.
de neg. ge. l. iii. §. negocu. et ff. de
pen. h̄. l. reguli. et l. l. z.

Qui res alienas rapit tenet
quidē ēt furti. quis cū magis alie
nā rem iuito dñō p̄tat q̄ qui vi
rapit. Ideoq̄ recte dictum ē cū
improbū furem esse. S̄z tñ pro/
p̄iam actionem eius delicti noie
p̄tōia iroduxit. que appellat^r vi
bo. rap. et i intra annū q̄drupli.
post annū simpli. que actio vtilis

est et si quis vna re vel minimam rapuerit.

Quadruplū autē nō totū pena ē et ex penā rei psecutio ē. sicut in actōe furti manifesti diximus sed i quadruplo iest rei psecutio. vt pena tripli sit siue pprehēdat raptor i ipso delicto siue nō.

Ridiculū ē eim leuoris qdī tōis eē cū qui vi rapit q̄ qui elaz rē alienā amonet.

Gl. B̄ hic siue raptor pprehēdat siue nō. s̄ quō pōt raptor nō deprehēdi cū dicat eripere quasi d manu auferre. vt. ff. ne quis cū qui i iul. l. iiii. §. i. rñ. distinguēdus ē animus auferētis vt si erat anim⁹ palā et quasi p vi auferēdi l3 ibi neminē inueniat. tūc ē raptor. S3 fur ē qui h3 ani mū vt faciat clā l3 interdum deprehēdat ex qua deprehēsiōe efficiatur manifestus vt ar. s̄. ti. i. §. furtum at a furno.

Raptor magis puniē q̄ fur nō manifestus. et minus q̄ fur manifestus. qz puniē i qnuplū cuz re et raptor i quadruplū. Et doc. ponūt diuersas rōnes. vide hic p ange.

Quia tamē. Actio vi bo. rap. p̄betit p violētia dolo qm̄ fa. sec⁹ si rem suā bona fide rapuit. tñ raptor si dñs ē cadit a dñio suo. si vero nō ē dñs tenet ad tñdem siue res fuerit mobilis siue imobil. b. d. Ad d. nō ibi dolo malo q̄ ad hoc vt hēc actio ppe/

tat opus vt raptor sit i dolo. sed aduertat q̄ eo ipso q̄ quis itētat q̄ p viz rapuit rē alienā l3 nō dicat scienter et dolose. tñ dolo psumit qz iesse credit. vt dicimus qñ simplr dī q̄ quis falsuz qm̄se rit l3 nō dicat dolo tñ semp intel ligit. vt. l. nec exemplū cū ibi nō. p cy. et doc. C. d. fal. d. quo vis la te p bar. i. l. i. §. i. ff. si qs te. li. esse iul. fu. Itē nō ibi ipudēs iur q̄ ignorātia iuris excusat a dolo. ex quo nō q̄ quelibz p̄iectura p̄sum ptio vel excusatio l3 iusta excusat quē a dolo. d. hoc ē tex. i. l. agif. §. i. ff. de lib. cā. et i. l. i. ff. d. abige. et ibi bar. et ē gl. oz. i. l. plagu la. iiii. C. ad. l. iul. d. pla. Ad ibi auari ciaz. q̄ furari et rapere res aliēas principalr p̄cedit ab auaricia q̄ ē radix oīum maloz. vt. l. si quēq̄ C. de epi. et cle. Itē nō ibi l3 suaz existimet q̄ rē p̄p̄ā ab alio detentam nō possuz p viz p̄p̄ā auctoritate auferre qz nō possuz mihi ius dicere. vt. l. extat. ff. q̄ me. cā. cū ibi plene. nō. Et talr p viz auferēs rē suam cadit a iure suo. qd̄ itellige nisi i cōtinēti post occupationē ab alio scām auferat. et qñ dicat i q̄tinēti fieri hoc totū p̄det arbitrio iudicis qui ex p̄so ius et q̄litate rez et fci estuabit. vt hec oīa habent i tex. et gl. i. l. iiii. §. hec igit. ff. de vi et vi ar. Itē nō q̄ rapiēs rē alienā. l3 putauerit suā. et sic fuit in culpa qz debuit i uestigare p̄io diligēter tenet rē raptā restituere. et vt penā scriat

ex delicto tenet restituere tantū de suo. **Et** tñ ita ppetit hec actio si dolo malo qd rapuerit. nā qui aliquo errore iductus rē suā cē estimet. et imprudens iuris co aio rapuerit quasi dñio liceat et p viz rē suā auferre a possessori/ bus absolui d3 cui. s. cōueniēs est nec furti teneri etñ qui eadē h aio rapuit.

Slo. Qd dicit absolui d3. tollige. s. iudicis snia vt quidā dicūt. vel ipso iure ē abso/ lutus sin a30. ff. d. publi. et vecti. l. 2. multa. Add. et vtraq3 opi. est vera. s. pñā si fuit i iudicio dedu ctū qz tñc iudex declarabit. scda ē vera si nō fuit i iudicio deducm3

Duales qstōnes de quibus hic in tex. pñtur. C. vñ vi. l. figs in tā. et in aliis seq. vsq3 ad fi. ti.

Rei immobilis d3 inasio. pprie et res mobil occupatio. l3 et qñq3 imobilia dicāt occupari. vt. C. d rei ven. l. domū.

Sane. Actio vi bo. ra/ pro. nō solū ppe tit illi qui dñm3 h3 i re. s3 et illi q h3 aliqd ius. et illd ius est ias. h. d. Add. nō q hic res d3 cē i bo mis nris q i dñio alteri l3 ppue loquēdo res dicāt i bōis nris qñ ipsaz possidemus. et tñc hēm ex ceptō3. et qñ amittim3 ad recupā dū hēm actiō3. vt ē tex. i. l. rē in bonis. ff. d. acqui. re. do. et vi d ibi venā gl. Itē nō q res qmodita et deposita vel pignozata d3 cē in bōis nris. Itē nō q oi casu quo

h3 locū actio furti h3 locū ista ac/ tio ex eisdē cāis.

Sl. Res d3 cē i bōis nris qñ ē i dñio nro. vt. ff. d. acq. re. do. l. rē i bonis. et l. statuas. et ff. de ver. sig. l. bonoz appo. vel d3 cē in bonis si bona fide possi/ def. **Depositarius** h3 hanc actionē et hoc si pmissit custodiā vt. s. ti. i. s. pe. vel et si pmissit cul pā vt sequit vel et si pñū accepit depōnis. nō tñ quasi mercede te net eisdē. vt. ff. e. l. n. s. dicit ali/ quis. alioquin cēt locatio. s. mā. s. fi. **Illud** qd hic in fi. dicit tex. nō vt dñium accipiat. i. dñiū estimatō3. ff. qd me. cā. l. mulie/ rum. s. qd possessionem. et ff. uti pos. l. pe.

De lege aquilia.

Post maleficiū rapine sequi tur de dāno qd p. l. aquil. punif

Annū. Qui oc cidit ser mun alienū vel pecu/ dē alienā tenet ex pri mo capite legis aquilie ad eius estimationē qñ plurimi sunt ab anno retro. Et pecudis appella tōe cōrnet aialia domestica que gregatim pascunt. h. d.

Add. nō q hec actio ē ex deli/ cto. et ē civilis nō pro na. qz veri/ nat a plebiscito quod viz legl h3 vt. l. i. ff. e. et sic h3 locū ppetuo. vt. j. de perpe. et tē. ac. i. pñ. Et d3 ab auctore lex aquilia. vt. l. i.

ff.e. Item petit p damno dato culpa leuissima q̄ venit i aquila vt. ff. e. l. i. aquila. Add. nō q̄ lex aquila h̄z oculos retro. 7 illo respectu. dī penal' qz cōdēnat q̄/ tiplurimi res valuit ab āno re/ tro vt hic. Item nō q̄ applōne pecudis nō venit canis. 7 appel latōe pecudū veniūt aialia q̄ con gregatiz pascūt 7 sic veniūt aī ni equi mali 7 sues 7c. Sed ego credo q̄ si habeat pecora 7 mu los 7 equos 7 boues. 7 dixit. io te lasso le pēgore 7c. qz d̄z itelli gi fm cōz vsū loquēdi. 7 sic d̄ peconb' tīmō. ar. l. q̄ labeo. 7 ibi late bar. ff. de supel. le. Sec^o si nō h̄ret pecora s̄z solum boues aīnos 7c. qz aī nō possz legatuz verificari. p. l. si qm i pn. ff. de l. i. ang. cogitat. Glo. dāni iūrie actō dī actio. laque q̄ petit pro dāno dato. i. destructōe alic^o rei scā. nā dī dānū dīnatio p̄mōū. vt. ff. d̄ dā. ifec. l. i. i. si aut rē alte/ rius surripes l̄z videaris dānum iferre. nō tñ teneris hoc ti. s̄z actō ne furti. l. si furti fuit. §. si oluā 7. §. idē 7 i filia. Lex aquila hēbat tria capita siue capla. 7 de prio caplo d̄z hic. scdm āt nō ē in vsū. d̄ tertio d̄z. j. e. §. caput. fm Azo. §. capite. 7. ff. e. l. ii. In iuria occiderit. i. nō iure. vt. j. e. §. iniuria. Actio. l. aql. i prio capite regit q̄ aial occiderit. nā si solū leferit teneē ex tertio capi te. vt. j. e. §. capite ē. Quanti plurimi eo āno. i. p̄terito valuit

7 icipit dicit^o annus a die dāni da ti vt vī pbari i. Lita vulneratus ff. e. ang.

Dānū illud d̄z cessari nō s̄z af fectōz singulorū s̄z cōi cessatōe. ff. e. l. si fuit meū. Add. dic 7 p ut valuit p maiorē pte dicti auni nō aut h̄z cōsideratio si vno die l altero plus valuit. ar. l. p̄cia rerū in fi. ff. ad. l. sal. cū ibi nō. p bar. 7 ang. 7 mol. Et ē h̄r rō lucri q̄/ tum lucratus fuisset sine alterius iniuria. qz quotiēs dicimus h̄ri rōnē lucri semp itelligit d̄ lucro qd̄ possit h̄ri sine alterius iuria vt ē glo. sing. fm dy. i. l. si qz vxo ri. §. pe. ff. de furā.

Actio legis aquil. petit dño vt. ff. e. l. itē mella. §. legis vel qz dño 7 fructuario. vel alii qui h̄z ins in re. vt. ff. e. l. itē mella. §. si. 7. l. se.

Iniuria. Quo ad. l. aq liā iniuria dici tur occidisse qui doli vel culpaz cōmisit occidēdo qm in actōe le/ gis aquil. venit leuissima culpa. casus vero. occidētē excusat. h̄. d. vsqz ad. §. his aut.

Iniuria aut occidere itelligi tur. qui nullo iure occidit.

Itaqz qui latronem insidiatores occiderit non tenetur vtiqz si ali ter periculum effugere non po/ test. ac ne is quidem hac. l. tene/ tur qui casu occidit si mō clpa ei^o nulla inueniat. nā alioquin nō mi nus ex dolo q̄ ex culpa quis/

q̄ hac lege tenet. Additio nō
ibi latronē. q̄ licitū ē occidere la
tronē. q̄d ē verū q̄n aliter nō po
ter at piculū euitari. ⁊ alioſenſio
nō eſt licita. de quo in cle. i. de
hoici. ⁊ in. l. plagis in p̄i. ff. e. ⁊
humis rei gr̄a aduertat q̄ defen
ſio p̄mittit cū moderamine icul
pate tutele. vt. l. i. C. vñ vi. ⁊ d̄r
iculpara tutela. q̄n alī se defender
non pōt. vt. l. q̄ cū alī. §. ſciētiaz
§. qm cū alī. ff. ad. l. aquil. ⁊ hoc
nō gl. ⁊ doc. i. l. i. c. vn. vi. ⁊ itelli
git se alī defendere nō poſſe. q̄n
nō pōt ſine piculo reꝝ vel pſone
vñ n̄ d̄zpati q̄ damniſicet in ali
quo. ſi dānū eſt irrepabile alī ſec⁹
d. l. furē. ex quo ibi bar. ēt inferit.
q̄ ſi nō poſſum eſſugere. qm me
p̄ntias niſi te interficiā poſſū te
licite interficere. q̄ cū q̄libet iuu
ria pſonalis. ſit maior q̄cunq; pe
cunaria. ⁊ pp̄ realē irrecupabilē
poſſum te impune occidere. vt.
d. l. furē. ff. de ſicarij. multo magis
pp̄ pſonalem ſa. gl. de reſti. ſpo.
cum olim el p̄rio ad ſi. gl. ſi. ⁊ de
homi. ſignificat ſi vbi oīo vide. re
liqua vide hic p̄ ang. Ad ex
tex. q̄ eo ipſo q̄ p̄bo q̄ aliq; ve
niebat cōtra me cū cultello ⁊ ego
occido eū. ſtatim p̄bata ē mea de
fenſio. vt ibi ē cāus cū gl. ⁊ i. d.
§. ſi tabernarius i. l. ſi ex plag. ff.
e. vbi ēt bar. dicit. q̄ q̄n ego p̄cu
tio te añq̄m p̄ntias me. dū cēs
in actu p̄ueniēdi. tūc i dubio vi
deor facere ad deſenſam. Ad
ibi qui caſu. q̄ caſus excuſat ali

quē a culpa vel delicto. de quo i
l. reſpiciedū. ff. de p̄. niſi culpa p̄
cederet vt. hic

Item nō q̄ ſi q̄s i loco ſolito
ad ſagittandū cum ſagitta aliquē
p̄uſſerit nō tenet.

Bl. Iniuria occidere d̄r qui
nullo iure occidit. ff. eo.
l. ſed ⁊ ſi quēcūq; §. iniuriā. Ad
ditio nō. tex. in. d. §. iniuriā q̄ eſt
d̄ra inter hanc actōem. ⁊ actiōnē
iniuriarū. q̄ i actōe iniuriarū non
ſufficit culpa. ſz requirit̄ q̄rēlia
⁊ dolus. ⁊ ē alia d̄ra. q̄ i hac agi
tur ad dānū. ſz i actiōnē agi
tur ad vidictā. ⁊ ſapit iſtar cāe criat.
vt. ff. de iur. l. p̄tor edixit. §. i.

Licitū ē interficere latronē. ſi di
uini. ſi tñ cla agrediū ⁊ ſe defen
dat ſz furē licitū ē occiderē ēt ſi ſe
ſi deſedat. vt hic ſubiect ⁊. ff. e. l.
i. i. i. Additio nō q̄ iſta gl. vult. q̄
fur diuinus ſi ſe n̄ deſedat pōt i
pune occidi. q̄d ē q̄tra. l. fures. ff.
de ſicarij. vñ d̄r q̄ ē d̄ra iter iſidi
atorē latronē ⁊ furē. vt in aut. vt
nul. iudi. §. p̄. q̄ latronē iſidiato
rē itineris poſſū occiderē iſidicte
vt. l. i. ff. eo. ſa. l. i. ⁊. ii. C. q̄n li.
ſe. ſi vi. vidi. ſi aut ſit fur. tunc d̄z
diſſigni. aut ē diuin⁹ ⁊ tūc ſi pōt
capi. vel a dāno euadi non debet
interfici nocturnuz autem hez oc
cidere. ſi interficiens non potuit
ei parere ſine piculo ſuo. vt vi
cit tex. i. l. furē. ff. de ſicarij. ⁊ aliud
j. de ac. §. i. i. p̄m.

Quum dicit tex. alioq̄n ſi mi
nus ex dolo q̄ ex culpa. i. n̄ plus

ex dolo q̄ ex culpa cū ēt leuissima culpa i hac actōe remiat. vt. ff. eo. l. i. lege. vel pprie pōt legi 7 quer te lram nō minus ex culpa q̄ ex dolo 2c. Sic al. ff. de pac. l. i. iugē tū. §. pactor. 2. ff. de sc. nup. l. cū apuissime. 2. ff. de pigno. l. paul^o. §. damus. 2. ē figura hypbatō fm Jo. Si miles i cāpo solito ex ercitari 2c. hoc intelligit nisi da/ ta opa sc̄z eēt. vt. ff. e. l. itē si obste trix i fi. 2. l. nā. S3 si alius tale qd admisit culpe reus ē. qz hoc exer citiū nō est ei deputatū. ar. i anq. vt hi qui ob. po. res mi. §. si vero tacuit. col. vi. 2. ff. e. l. idē mī i fi. Et qz verba tex. pulchra sunt iō pono. Itaqz si quis dū iacul^o lu dit vel exercitat^o trāscuntē suum tuū traiecerit distinguit. nam si id a milite qui i campo eo vbi so litus ē exercitari admissum ē nul la culpa itelligit^o eius si alius ta/ le quid admisit culpe reus ē. Idē iur^o ē de milite si i alio loco q̄ qui ad exercitandum militibus dat^o est id admisit.

Item si putator. Ex quali tate loci indicat^o dā num datū dolo vel culpa inciden ti. h. d. Al sic in intēante dicit^o adesse culpa qñ diligētia potuit puidere 7 nō fecit. h. d.

Itē si putator ex arbore deie cto ramo suum tuūz transeuntē occiderit. si pprie viam publicaz aut vicinalem id factum ē. neqz pclamauit vt casus euitari possit culpe reus ē. S3 si pclamauit ne

qz ille curauit p̄cauere extra cul/ pā ē putator. Et que extra culpam eē intelligit^o si seorsum a via forte vel in medio fundo cedebat l3 nō pclamauit. qz in eo loco nihil ex neo ius tuerit versandi.

Ho. Putator dī qui pu/ tat vites in arboribus positas vt in quibusdam terris s̄ vel ēt ipsas arbores que putant^o. idest amputat^o.

P̄terea si medicus si p impe ritiam medici suus decedat. qz reliquit eius curā. l. aq. tenetur. h. d. P̄terea si medicus q suum tuum cecit dereliquit cu rationem. 7 ob id mortuus fuerit suus culpe reus erit. Imperitia quoqz culpe ānumerat^o veluti si medicus suum tuū occiderit q male cum cecuerit. aut pperaz ei medicamētū dederit.

Add. Nota q̄ in hoc casu me dicus non tenet^o. de sicca. qz illa. lex requirit dolum. vt. l. i. C. de sic ca. 2. iuncta. l. in lege. ff. eo. ti.

El. Imperitia ascribit^o culpe si. ff. de reg. iur. l. i. peritia ff. loca. l. si quis fundum. §. celi^o. 2. §. si quis domū vel fundū. 2. §. celsus. 2. §. sequit^o. 2. ff. de si. spec. tu. l. tutor quoqz. §. si.

Impetu quoqz Si mu lus v^o equ^o p prer imperitiam v^o ibecilitatem mulionis v^o equitantis suum al/ terius occiderit tenet^o mulio vel equitans. l. aquila. h. d. Add.

1.
Nō ibi imperitiā ad id quod di-
xi. §. pxi. §. qz ēt ille qui afferit se
artificē puta mulionē vī se afferere
peritū i dicta arte ⁊ ergo ipe-
ritia culpe ascribit. Itē nō ibi p-
pter infirmitatē s̄ illos qui volūt
lōga gmentaria facere nō paria i
geniis suis cetera hic pang.

Impetu quoqz mulaz quas
mulio pp imperitiā retinere nō po-
tuit. si fuus tuus oppressus fue-
rit. culpe reus ē mulio. S3 si pp
ifirmitatē eas retinere nō pome-
rit eque culpe tenet.

Glo. Propter ifirmitatem
ergo mulio tenet cul-
pe. nō v3 eim ifirmitatē suā i alte-
rius lesione querere. vt. ff. co. l.
idem iii. Eadēqz placuerunt
de eo quoqz qui cū equo vehere
tur ipetu eius aut ppter ifirmi-
tatē aut ppter iperitiā suā retine-
re nō potuerit.

Gl. Veheref puta i rheda
vehiculo vt ēt i ipso equo
aut. Actio legis aq-
ui lic ē penalī qz estimat
q̄n plurimi valu- rit ab. āno re-
tro. ⁊ iō nō trāsit s̄ hīdem. h. d.

Add. nō q̄ i estimatōne legis
aquilie nō tm estimat fm tēpus
pns s3 ēt ab āno retro. de quo di-
xi. §. c. in pxi. Nō q̄ actio dī pe-
nalis quoties quis qdēnat i pl^o
q̄ in simplū. Et iō nō tranfit ad
heredē de quo. j. cū glo. l3 detur
hīdi dānum passi. vt. l. idē nera-
tus. §. pe. ff. co.

Gl. Hec actio legis aquilie
qz penalī nō dat i hīdez
nisi ex dāno locupletior fact^o cēt
vt. ff. e. l. idē neratius. §. hanc.

Quid d̄ eo qui hodie plurimi
fuerit q̄ olim ⁊ occisus est ab ali-
quo. nā nō vī i hoc casu ēē penat
hec actio. ergo vī debere posse
trāsire ad hīdes s3 nō sequit. Nā
l3 reperiā i hoc casu q̄ nō sit pe-
nalis. tm nō ē apta natura trāsire
ad hīdes. vt i hoc exemplo. aliq^s
nō videt vī non ridet actualr. tm
aptus ē videre vī ridere natura
liter. vt ar. ff. de aqua quoe. ⁊ essi.
l. i. §. quotidiana. ⁊ ff. d̄ su. l. i. §.
item interdū. Add. nō singlr
glo. istā cū tex. q̄ ipicimus ppriā
⁊ pmeuā naturā actōis. ⁊ fm il-
lā iud. camus. nō āt fm accidēta-
lē. fa. qd nō. gl. i. l. si creditor. ff.
de le. i. qñ actio subrogat ⁊ capit
naturā alterius itellr fm naturā
ordmariam ⁊ ppriā ⁊ pmeuā.
qd nō.

Glud. In actōe legis aq-
l. nō solū venit estia-
tio rei. s3 ēt estiatō cū rē. h. d.

Add. nō casuz q̄ nō tm hī rō
rei amisse. s3 ēt ipsam rez. ⁊ sic
dānu3 extrinsecus v3 emēdari.

Glo. In lege aquilia dānu3
q̄qz ⁊ amisse. dī q̄
aut qsequi potuimus. aut erogar
cogimur. vt. ff. eo. l. pnde. ⁊ l. si
fuum occi. ⁊ l. si fuum meū. ⁊ iō
dicit tex. vt. j.

Si fuum tuū heredem ab ali-
quo institutū antea quis occiderit

q̄ is iussu tuo h̄ditatez adierit.
nam h̄ditatis quoq; amisse rōz
ēē h̄fidam q̄stat rē.

Serui comedi dicebant q̄
cantabant de comedia. ⁊ vnus si
ne alio cantare nō poterat. ⁊ sic n̄
solū occisi sūt estimatio. sed eo am
plius id quoq; p̄putatur. q̄ti de
p̄ccati sūt qui sup̄sunt.

Et facere q̄ hunc tex. ff. de ac.
emp. l. si sterilis. §. cū p̄ vendito/
rem. ⁊ de peri. ⁊ co. rei ven. l. si.

Add. S3 dic q̄ ibi in p̄ctu hic
in delicto i quo venit oē interesse
vt. ff. de fur. l. inficiādo. §. i. ⁊ ibi
bar. ff. de p̄di. fur. l. iiii. ⁊ ff. de vi
⁊ vi ar. l. interdicto. Et ad istum
tex. fa. l. apud iul. §. . ff. d̄ lega. i.
vbi post moram ⁊ sic post d̄lictū
h̄s tenet non solū ad suuz mor
tuum. s3 ēē ad h̄ditatē in q̄ erat
iñstitutus. l. si suum. ff. de ver. ob.
in pun.

Liberū. Actio legis ag
lie nō solū ciui
lis s3 ēē criminaliter potest inten/
tari. h. d.

Add. nō q̄ sicut in aliis delictis
publicis v̄l p̄uatis om̄it due a/
ctōes. vna ciuilis ad emendā dā
ni ⁊ interesse. alia ad vindictā pu
blicam. vt. l. si nomie. ff. de sal. et
l. si. ff. de p̄uia. deli. ⁊ l. si. ff. de
fur. ⁊ l. si. ff. de inur. ita ēē in. l.
aquilia vt hic.

Liberū at ē ei cuius suus occi
sus fuerit. ex iudicio p̄uato legi
aquilie dānum persequi. ⁊ capita
lis criminis eum reus facere.

blo. capitalis criminis. s. legis
cornel. d̄ sicca. vt. ff. e. l. inde nera
tius. §. sed si dolo. nam ⁊ p̄ seruo
occiso ea lege agitur vt p̄ liberto
vt. ff. ad. l. cor. de sicca. l. i. §. i. do
nec tamen agitur vna non pote/
rit agi reliqua. vt. ff. de duo. re.
l. iiii. ff. vi bo. rap. l. i. §. i. sed per
acto vno aget reliquo. vt. C. qñ
ci. ac p̄eui. cri. l. i. ⁊ ff. vi bo. rap
to. l. ii. §. i.

Capite tertio. Ex tertio
capite legis aquil
lie p̄petit actio p̄ alio dāno q̄
mortis illato. ⁊ p̄ oi re in qua in
moza dānū datum sit. h. d. Et
sit effiatō q̄ti plurimi sunt a. xxx.
diebus. s. h. d.

Add. Scire debes q̄ i isto ca/
pite tertio canet de omni dāno
de quo non cauetur in primo. et
moza venit in isto capite sicut in
primo. sed non i illis animalibus
in quibus i p̄rio. Item dānuz da
tum in ceteris aialibus ⁊ in cete/
ris rebus nō aiatis hoc tertio ca
pite vindicaf.

Itē nō sing. q̄ qñ vna lex l̄ vnū
statutū h3 plura capla s3 sint pe/
nalia q̄ dictū i vno caplo itelligi
tur repetitū in alio. de quo statiz
dicam. Et de hoc vide hic ange.
distinguentem in gl. p̄ia p̄e.

Et Ad ē nouū vt sp̄at̄r qui/
busdā enūcratis subiciat̄
verbū. i quo singula p̄lectat̄. vt
ff. e. l. si suus suum. §. inquit lex.

In hoc capite venit culpa etiā
lenissima. vt. ff. eodem. legē le /

uissima. als ñ pōt agi. l. aquil. vt
s. e. s. inuria. In hoc tertio
capite respicit solum p. xxx. dies
retro ⁊ sic minus tps q̃ in pio.
q̃ in primo grauius deliq̃. ⁊ iō
grauius punit̃. vt. ff. de of. p̃s. l.
diuis. ⁊ melius fa. l. p̃cedēs.

Que in pphationibus dicuntur in actibus reperta intelliguntur. ff. de ver. obli. l. ticia. §. aderit. rñdit. 2. l. q. sic. 2. ff. de re. du. l. fi. 2. C. fa. pñ. l. quoc. 2. de gdi. in situ. l. seruis. 2. ff. de ac. emp. l. si venditor bois. 2. ff. d. 2. emp. l. qui fundū. 2. de. in. l. in repetēdis. 2. de gdi. 2. de. l. aua. 2. l. libertis. 2. ff. de. in. l. lucius. 2. ff. de sū. iñstru. l. ni. 2. l. seya. §. gazo 2. ff. de pac. do. l. cū pñ. 3. ar. 2. rñia sunt. ff. de an. le. l. seya. §. fi. 2. ff. de fideico. l. fi. §. 1. 2. ff. de hñ. in. si. l. fabinus fm io. Aladdino vide de isto brocardo ang. hic disquirentem.

Leterū. Dānū datum
de corpe i corp⁹
pungat p ac. lcgis aquilie. sz si va
tur de nō corpe i corpus hz locū
vilis actio in factū. h. d. sz si ex nō
corpore i nō corpus dānū datū
fit. hz locū actio i factū. h. d.

Additio nō q̄ si quis inclinat
 aialia aliena vt fame pereant. vel p
 suaserit alicui suo vt maleficiu
 mittat. nō dī proprie. corpe suo
 dānū dedisse. ⁊ sic nō dī. pprie ma
 leficiū fecisse. de quo p bar. i. s. i.
 l. s. i. vnius. ff. de iur. Itē nō q̄
 qñ et ba legis deficiūt. hz locuz

mens legis. 1. tunc dat vtilis. fa. l.
nois 1 rei. §. verbū ex legibus. ff.
de ver. fig. 1. l. pe. ff. si quad. pau.
se. di. Sic nō q̄ q̄uis aliquis ma
teria ductus. 1. opus materie exer
cere volēdo. aliū dānificauerit. te
nef actiōe in factū ad interesse.
vt hic. 1. ff. de po. l. si hoim i pri.
1. l. eleganter. Qd nō ē custodi
carceꝝ. qui pp materiā. qui alle
uiāt aliq̄ alienos captiuos qz te
nent creditoribus ad interesse si
aufugiant.

Glo. Qui occasiōem damni
dat dānū dedisse vide
tur. vt. ff. co. l. qui occidit. §. i. hac
quoq. Additio clude scdm. d.
floz. in. d. §. in hac. aut quis dat
operaz rei licite aut illicite. p. imo
cāu si adhibet illā diligētiāz quā
pōt. non tenet debis que postea
sequūt. vt. d. §. in hac in fi. si ve
ro nō adhibet illā diligētiāz. quā
pōt tenet vt ibi. fo. cāu qñ dat
opam rei illicite. sp. imputant fi
bi que sequunt. ar. ff. co. l. item
mella in pan. vide glo. in. c. sicut
nobis extra de testa.

Quod si placuit. ita demum dicitur
 etiam ex hac lege actione esse. si quis
 propriam corpore suo damnum dederit.
 itaque in eum qui alio modo damnum de-
 dit. utiles actiones dari solent. ve-
 luti si quis hominem alienum aut pec-
 cuniam intulerit. vel fame necaret
 aut numerum ita vehementer egerit
 ut rumpere. aut pecuniam in tantum
 exagitatione ut precipitare. aut si
 quis alieno seruo persuaserit. ut ar-

borez ascenderet vel imputeū de
scēderet. ⁊ is aut ascēdēdo aut des
cēdēdo aut mortuus. aut aliqua
pte lesuserit. utilis actio i eū dāf

El. Utilis actio dāf. s. legis
aglie. ⁊ nihilominus in factū
vt. ff. eo. l. utē si obstetrix. §. si qd
hoiem. Actio i factū subf. dia
ria dāf i dānus que lege aquilia
nō ꝓprehendunt. vel nō tenent
vt. ff. eo. l. si fuū. §. si. ⁊ vī hec eē
ꝓtoria. vt. ff. de ꝓe. ver. l. actionū

Si quis alienū fuū. aut de ꝓo
te aut de ripa in flumē deiecerit
vt is suffocatus fuerit. eo q ꝓie
cerit corpore suo dāmnū dāsse nō
difficiliter intelligi pōt. ideoqꝫ
ipsa lege aquilia tenet. s. si nō cor
ꝓor dāmnū fuerit datū. neqꝫ cor
ꝓus lesum fuerit. s. alio modo
alicui dānū ꝓtingit. cū nō sufficit
neqꝫ directa. neqꝫ utilis aquilie.
actio. placuit euz qui obnoxius
fuerit in factū actione teneri. ve
luti si quis materia ductus. alie
nū fuū ꝓꝓeditū soluit vt fugeret
El. s. si nō ductus materia. dāf
furti. vt. ff. de dolo. l. eleganter.
§. idē labeo.

El. Nō q qdōqꝫ dānū
dāf a corpore i corpꝓus
⁊ tūc locū hz actio legis aquilie
directa. qñqꝫ a nō corpore in cor
ꝓus. vt ꝓz per multa exempla. s.
ꝓx. §. qñqꝫ cōrio de corꝓe in nō
corpꝓus. vt si anulū excussit vt in
aquā caderet. vt. ff. eo. l. si seruus
fuū. §. si quis de manu. ⁊ in his
duobus casibus hz locū utilis ac

tio legis aquilie. ⁊ nihilominus
in factū fm io. vt. ff. eo. l. quēad/
modū. §. magistrat⁹. cū i vtroqꝫ
casu. vtrāqꝫ repiam dari fm io.
vt. ff. vi bo. rap. l. ii. §. si publica
qñqꝫ a nō corpore i nō corpꝓus. ⁊
tunc subsidiaria i factū ꝓꝓetit.
vt. ff. eo. l. si fuū. §. si. de qua ac
tione i factū qd hz naturas. dic
vt diximus. ff. de ꝓe. ver. i rubri
ca. ⁊. j. de interdic. §. si.

De iniuriis.

El. Post alia ꝓuata delicta
de iniuriis posuit qd ēt est
ꝓꝓriatus delictus. i. nō publicum
nec cuiuslibet ꝓꝓetit s. iuriato tñ.

Genera liter. In
g iuria pōt
accipi generaliter ⁊ spā/
liter. ⁊ ꝓꝓutit nō solū facte s. v

bo ⁊ scriptura. l. alius muli mo/
dis. h. d. Additio nō q oē id
qd nō sit iuridice pōt dici genera
liter ⁊ largo mō iuria factū. itez
nō q iuria aliqñ appellat culpa
vt ē m. l. aquila. qꝫ sine culpa saltē
leuissima nō hēret locū vt. s. ti.
i. §. iniuria ⁊ ibi dixi. Nō q si iu
dex. s. ius s me ꝓnūciat. d. i
hi iniurias intulisse. ⁊ id nō ē mi
rū si possuz agere s cū iudicatu
vt. j. ti. i. i. ꝓun. ⁊ ibi dicaz. Nō.
ibi ꝓꝓriatum q qd dicēdo de me
aliqđ malū sine ꝓꝓumeliāz. dicit
mihi iniurias iferre. s. quo i. l. apd
labeonē. §. ꝓꝓriū. ff. e. ⁊. l. turpia
in ꝓꝓun. ff. de le. i. Itē nō q itras

i tenetaz alterius tanq̃ sui debi-
toris cū sciāt nō ēē debitorē dī
iniuriāz sibi facere. ⁊ tenet actōē
iniuriāz. Ad ibi aut carmē. q̃tra
illos qui quottidie ad infamiam
alienāz. scribūt cantilenas ⁊ sub
uicia. qz tenent iniuriāz. Atqz i
uriāz tenet. qui attemptat q̃tra
pudiciāz alienā.

Bl. Iniquitatez q̃mittit in-
dex. qñ cōtra equitatē p/
nunciat. iniusticiā qñ p̃ strictū ius
iniquitatē ⁊ iniusticiā qñ p̃ vtrūqz
pnūciat. Cōmiciū dī quasi cō/
uociū. cū in vnū plures voces p/
ferunt. vt. ff. eo. l. apud labeonez
§. q̃miciū. Additio nō qz verbuz
iuriōsuz dicit. siue in genere. si
ue in sp̃e ipropā aliq̃ delictum
q̃missuz vt nō bar. bal. ⁊ doc. i. l.
iii. in prin. ff. de li. ⁊ po.

Ex affectu fit iniuria vt. ff. e. l.
iii. ⁊ l3 fit aliquis vere debitor tñ
vz qz eū puocādo fit iniuria. qd.
eniz tā durū tāqz i humanum. q̃
publicatōem pōpāqz rez ⁊ paup̃
tatē detegi ⁊ utilitatē s̃ ē. vt. C.
quādo ⁊ qui. q̃ ps d. l. ii. §. i. sed
tñ si eū iure puocauit vel suuz d̃
bitorē appellauit cū eēt. nō facit
iniuriā. vt ar. ff. e. l. qui eū i prin.

Iniuria aut q̃mit. it̃ nō soluz
cū quis pugno pulsatus aut fusti-
bus celus vel ēt verberat⁹ erit.
s̃ ēt cui q̃miciū factū fuerit. siue
cuius bona. quasi debitoris qui
nihil dēret possessā fuerit ab eo q
intelligebat nihil eū sibi deberi.
vel si quis ad infamiā alicuius li-

bellū. aut carmē aut hysto- iā scri-
pserit. q̃posuerit. ediderit. dolo
ve malo fecerit q̃q̃qd eoz fieret

Bl. Illoc qd iā dictū ē veruz
est. nisi nocēs erat. nā pec-
cata nocētū nota eē expedit vt.
ff. eo. l. eū qui in pri. Siue qz
matrē familiā. aut p̃textatū. p̃re-
xtatā ve affectatus fuerit. siue cu-
ius pudiciā attēptata eē dices.
⁊ deniqz aliis plurimis mōis ad/
mitti iniuriā manifestū ē.

Bl. Matrē familiā dicim⁹
que ē note auctoritatē ⁊ ho-
nelle vite i domo sua. vt. ff. de li.
exhi. l. iii. §. si. ⁊ ff. de his qui sūt
sui vel ali. iur. l. nā ciuiū.

P̃textā genus ē vestis. qua
nobiliores ciues romani solebāt
viri. vñ si alius q̃cui pmissuz erat
deferebat. i alicuius p̃sone certe
ignominia. iniuriāz tenebat illi
quē insectabat. Affectari ē fre-
quēter sequi. s̃ attēptare ē blādo
sermone pudiciā alicuius ipete-
re. vt. ff. e. l. ap̃d labeonē. §. aliō.

Datitur. Si fit iniuria
filio vl' vxori
alicuius. ēt p̃. marit⁹. vel socer
dī eā pati. vt hēat actōem iniuria/
rum. h. d. Datū aut qz iniu-
riāz nō solū p̃ semetipsuz s̃ ēt per
liberos suos quos in p̃tate habz
itē per vxorē suā. id eni magis p̃
ualuit. Itaqz si filie alicui⁹. q̃ ti-
cio nupta ē iniuriā feceris. nō so-
lū filie noie tecū iniuriāz agi pōt.
sed etiam quocqz patris ⁊ mariti
nomine cōtra autem. si viro mis-

ria facta. sit vxor iuriarū agere nō pōt. defendi. n. vxores a iuris. n. viros ab vxoribus equūz est. sed ⁊ socer nurus nomine. cuius viz in eius potestate ē iuriarum age respotest.

Glo. Quis patit iuriarū ēt per liberos quos i potestate habet. si ille qui iniuriam fecit. scit eos ēē in potestate. licet ignoret in cuius potestate. alioquin nō. sicut nec marito. si credit mulierez viduam. vt. ff. eo. l. eū qui nocētē. §. si.

Pater pōt. psequi iuriarū si lu ēt si i eius potestate nō cēt vt. ff. eo. l. i. §. utē. Additio ista gl. nō est vera per. l. sed si vnus. §. at p̄tor verū. emancipatus. ff. e. ⁊ ibi videt gl. p̄mū si nō competit patri actio iniuriarū. qñ credit pulsatum fore patrēfamilias. vt. d. l. cum qui. §. si. ff. eo. ergo multo fortius nō ppetit sibi qñ i veritate ē p̄famil. §. qñ ē emancipatus sm io. sa. qd̄ credo vez.

Seruis aut. Ex iniuria facta seruo nō agit seruus s̄ eius dñs. si iniuria sua fiat. vel fuerit atrox iniuria. h. p̄rio. ⁊ pro iniuria illata seruo cōi agit vterqz dominus. habita di-
functione dignitatis vtriusqz. h. secūdo. ⁊ pro iniuria facta libero homini ⁊ seruo alieno qui seruiunt nobis bonafide. si facta fuerit in despectum meūz competit mihi actio iniuriarum. h. d.

Additio nō q̄ seruus s̄ in-

specto iure ciuili nihil reputat. si tamē interficiat. teneat interficiēs. l. cor. de sicar. sicut liberum hominem. ff. de sicar. l. i. §. 4. ⁊ ad hoc vt ex tali iniuria domino cōpetat actio requirunt̄ duo. s̄ q̄ sit atrox. ⁊ q̄ i cōtumeliarū domini. ppter copulam ⁊ que requirit duo extrema ad eius verificatio-
nē vt. l. si heredi plures. ff. de cōdi. insti. Item nō q̄ pcutiēdo ali-
quē pugno nō dicat̄ atrox iniuria s̄ bñdicat̄ grauis vt bar. in. l. nō solū. §. si ex mandato. ff. eo. reliqua nō. vide hic per ang.

Glo. Nulla sit iniuria seruo quantū ad hoc vt agat s̄ inspecto iur̄ ciuili. s̄ bñ inspecto iure naturali vt. ff. e. l. eū qui. §. i. ⁊ ff. de his qui sunt sui. l. iii. ⁊ s̄. de his qui sunt sui. §. si.

Licet seruo fuerit facta iniuria ēt si nō in cōtumeliam dñi. s̄ serui tñ adhuc nō debet muleta relinqui a p̄tore vt. ff. eo. l. itez apud labeonē. §. si quis sic fecit. Additio nō q̄ maleficiū non d̄z remaneat ipunitū. l. ita vul. ff. ad l. aq̄l. Ex quo nō. q̄ si iniuriā passus n̄ pōt agere ex forma statuti. q̄ forte non soluit collectas. tñ index ex suo officio potest iniuriatē punire. vt. d. §. si quis sic fecit. ⁊ ē bonus rex. ⁊ ibi bar. i. l. nō solū. §. q̄q̄. ff. eo.

Duobus casibus dño datur actio iniuriarū pro iniuria illata seruo. s̄ siue ad eius contumeliarū fiat iniuria. siue seruus atro-

1.
citer verberet. et tunc dominus agat. propter iniuriam suo factam non est servi nomine quasi suo spectat actio. sed in primo casu suo nomine quasi pro iniuria sibi commissa. Si contra suo sit iniuria non agit. pro parte dominica sed ex dominorum persona. quia ipsis fit iniuria. Sed unde quod imo pro parte dominica ut ff. de l. sed non est. So. alla. l. non addi cit si recte intelligat. nam quilibet agit ratione dimidie. ut si duo sunt. unus est totus illius nobilis ageret iniurie in. xx. nunc ergo agat in. x. Ignobilis autem ageret in. x. si servus est totus suus. nunc ergo agat in. v. et ita quilibet. b. et pro parte sua. et ratio dignitatis habet.

Ad. et hec so. coter tenet ut hic per ang.

Pena autez. De iniuriarum pecuniaria quanti fuerit estimata et per iudicem taxata. quia: estimatio et taxatio crescit et diminuit. sed dignitate personarum et gradibus. h. d.

Gl. Ad. de manu. l. manus l. pes. Ad. non tex. et glo. quod dicat membrum habet in l. non sunt liberi. ff. de sta. ho. p. gl. et voc. Et ante dicitur dicat membrum habet in l. ante deus ff. de edi. edic. de quo vide bar. et ang. et Jo. de mol. l. l. u. ff. de publici. iudi.

Pena autem iniuriarum ex lege. xii. tab. introducta est pro membrum quidem ruptum alio erat pro os vero fractum numerarie pene erat constituta quasi in magna veterum paupertate

Sed postea proiores permittebant ipsis qui iniuriam passi sunt. ipsas estimare. ut iudex vel tanti condonaret quanti iniuriam passus estimaverit. vel minoris putet ei visum fuerit. Sed pena iniurie que ex lege. xii. tab. introducta est in consuetudinem abiit. quia autem proiores introduxerunt quod est honoraria appellata in iudiciis frequenter. Nam secundum gradum dignitatis viteque honestate crescit. aut minuit estimatio iniurie etc.

Gl. Pro ibi dicitur in magna veterum paupertate. ista ratio non refertur ad prima sed ad illud quod erat pena talionis. quod pena talionis erat similitudo supplici ut membrum pro membro.

Iniurias passus estimat iniurias pro factam postea sit taxatio iudicis.

Ad. non quod in actione iniuriarum passus estimat pro quanto non voluisset illud pati dicendo citius voluisset pati tantum damnum. et hoc dicat cum iuramento postea iudex taxet. et secundum illam taxationem de preterito fieri quidem nationem et ita quidem. Ita dicitur bar. l. iniuriarum. ff. de. et dixi. j. de act. in prin.

Actio iniuriarum est proiora quam anno continuo tollit. ut. C. de l. si non quicquid. nisi in casu ubi anno utilis datur ut. q. quod me. c. l. si cum excep. §. post annum.

Ad. de son. aut dicitur servus mediis actus. ff. de nau. cau. l. i. §. ii. Servus compeditus dicitur qui nullam aliam affert utilitatem. sed tamen ligatus stat.

Sed 7 lex. 2 ege cornel.
de iuriis tenet qd
et in tribus casibus hic specifica
tis. 7 nra dicitur et domus a nobis co
ducta. h. d. Sz 7 lex cornelia
que de iuriis loquitur. 7 iuriarum
actum introduxit que petit ob
eā rem. qd se pulsatus qd verbe
ratus ue. vel domū suā vi intrat
cē dicat. Domū autē accipi
mus. siue in propria domo qd ha
bitaret siue i conducta. vel grati. si
ue hospicio receptus ē. Ad
dico nō qd domus i qua qd ha
bitat. siue sit ppria siue conducta
ē tutissimū refugium. vt. l. dom⁹
sua. de re. iur. 7. l. pleriq; cū ibi
ple. nō ff. de iuris vo.

Et dicit lex cornelia. quia
cornelius filla pfect⁹ pū
eā fecit vt. ff. de accu. l. hos accu
sare in si. Hanc actōem i his
tribus casibus introduxit lex cor
nelia i qua actōe qdēatio fit ex
tinctiōe iudicis 7 iurā i litē. sz an
i his tribus casibus qui sunt ex. l.
cornel. fit actio ppetua. dicūt q/
dam vt. Ad. qd sic. cū ois actio
ex lege descedēs sit ppetua. vt d
ppe. 7 tenet ac. in pū. Sed io.
d. dicit. n. sp eā animo qtinuo tol
li. vt. C. eo. l. si non quicū. 7 no.
qd in his tribus casibus ē ciuilis.
alias ē vbiq; ptona cum a ptoze
sic i ducta. vt. ff. eo. l. ptoz.

Atrox. Atrox iuria exti
ma. ex qualitate
facti loci. 7 psonarū. h. d.

Atrox aut iuria estimat vt

facto. veluti si qd ab alio vulne
ratus sit. vel sustibus cesus. vt ex
loco. veluti si cui in theatro vel
in foro vel in ppectu ptonis iu
ria scā sit. vel ex psona. veluti si
magistratus iuriā passus fuerit.
vel si senator ab hūmili psona i
iuria facta sit. aut parētis patro
ni qd fiat a liberis vel a liberē. ali
ter enī senatoris 7 parētis patro
ni qd. aliter extranei 7 humilis p
sone iuria estimat. Hōnūq;
7 locus vulneris atrocē iuriā
facit. veluti si quis i oculo pcul
sus fuerit parui aut refert an pa
tri familie an filio familie talis in
iuria facta sit. nā 7 hoc atrox iu
ria estimabit.

Glo. Ideo atrox iuria ab
illa sepat. que ē minor.
vt p hoc magis punit. vt. ff. e.
§. pena aut. 7 fa. ff. e. l. ptoz edi
xit. §. atrocē. 7. §. pc. 7. l. vulne
ris. 7. l. seq. Atrox iuria exti
mat ex facto potius qd ex precio
rei. ff. de incē. ru. nau. l. pedi⁹. §.
i. Que sit hūilis persona. dic
vt. C. de in. el. nup. l. humilez.

Liberis 7 liberē pmittit age
re aduersus parentes 7 psonos.
si sit atrox iuria scā eis a paren
tibus 7 ptonis. vt. ff. eo. l. ptoz
edi. §. pterea. puta i oculo vel in
ore. ff. eo. l. ptoz. §. si. 7. l. seq.

Additio dicas fm saly. m. l.
iūquū. C. qui. ac. nō pos. qd l. 3. p le
in iuria filius i patrē nō pōt pa
trez solemniter accusare. vt. l. his
nullā. ff. de iudi. tū iudicis officiū

pōt iplozare p graui. vt. l. si le/
nones. C. de epi. aud. emancipat⁹
ēt filius p leui delicto nō accusat.
patres. qz lex abhorret. vt. l. hī tñ
ff. de accu. ad instar liberti. d. gra
ui 7 atroci sic. si nō pōt agei sic. si
tñ nō pōt agere ciuilitur vt. d. l.
hī tñ. gūncta. l. si adulteriū. §. li
berto. als si ciuilitur pōt agi 7 sic
emendatio fieri criminaliter nō
poterit accusare. vt. d. l. iūquū. 7
l. v. C. de fal. 7. d. l. hī tñ. §. i. que
omnia nota.

Facta iniuria filiosa. due actio
nes orant. 7 vtriusqz exercitiuz
cōpetit patri. vt. ff. e. l. si vnus. §.
filiosa. 7. l. pī. sed facta iniuria pa
tri nō ideo filius aget.

In summa. Ex qualitate
iurie pōt agi
ciuilitur ad estimatōem. crialiter
ad gēnātōem exōrdinem. i quo
iudicio criali nō pōt iteruenire p
curator: nisi p illustri psona. h. d.

Additio nō ibi de oi iuria
qz qui oē dicit nihil excludit. vt.
l. iul. ff. de le. iii. qz siue sit in iuria
leuis vī actor. pōt ēt criatr pro
dicta iuria agi. Nō ibi eum qui
passus ē qz cū sit iuria crimē pa
natū. pōt solū agi per passuz iur/
riā. 7 nō cuilibet de populo ppe/
tit accusatio. Nō ibi exōrdina/
ria. i. arbitrio iudicis. qz qñ pena
nō est determinata a iure relinq/
tur arbitrio iudicis. fa. l. i. ff. de
iur. delib. 7 quod plus ē. qñ pe/
na ēēt a iure determinata. tamen
ex cā pōt alterare. vt. l. ii. cū glo.

C. vt. j. cer. tē. 7 minozare 7 auge
re. vt. l. 7 si seuerior. C. de infa. 7
qō ibi ple. bal. 7 saly. i. l. quid er
go. §. pena grauior. 7 ibi glo. 7
bar. ff. de infa. 7. l. hodie. ff. d. pe.

Itē nō ibi p pcuratores. 7 ibi
vel crialit. qz illustres psonē pos/
sunt i criminali actiue 7 passiue
p pcuratozem exercere iudiciuz
p pcuratozem. ergo gtrariū ē in
aliis psonis qz nec se defendere.
nec alios accusare p pcuratozem
pōt. vt. l. pe. 7 ibi late bar. bal. 7
imol. de pub. iud. 7 in. l. i. ff. an p
ali. cā ap. 7 i. l. seruū quoqz. §. pu
blico. ff. de pcur. 7 per oēs doc. i
l. iii. q. de accu.

Bl. In actiōe iuriarū qspōt
agere ciuilitur 7 crimina/
liter. 7 sic tollit vnū iudiciū per
aliud. cū tñ vtrūqz sit pductum
ad vindictā. vt. ff. eo. l. ptoz. §. i.
7. l. qz senatus. secus si altera. ēēt
de re familiari. vt. C. qñ ci ac.
cri. pū. l. i. 7 iō si de iuria atroci
actū ē iuriarūz nihilomin⁹ pōt
agi. l. agl. ad dānū. 7 econuerso.
nec. n. actiōe iuriarū agiē ad dā/
nū vt ad dānū. s. vt ad gūcliam
ff. eo. l. itē labeo. §. si qs verbera
to. Additio dicit. d. ang. qz hec
glo. ē expresse d. caum. l. qui suū.
7 qō ibi nō. ff. de ac. 7 obli. 7 qō
ibi bar. qz imo in actiōe iuriarūz
venit dānūz quāto qs ēēt caritu/
rus vt opa serui debilitati. vt nō
in. l. iuriarū. ff. de iure. per glo. 7
bar. s. i actiōe legis aglie venit
ēt dānū extrinsecus. vt si seruus

mortuus erat h̄s institut⁹. qz ve
nit extimatio dicte h̄ditat⁹. vt. l.
ideneratims. §. i. r. ii. ff. ad. l. aql.

Ex quo sequit⁹ qd si actio fue
rit vna ex his nō tollit⁹ alia. i co
qd plus ē. vt ar. l. i. ff. vi bo. rap.
r ita dicit bar. i. l. item apud. §. si
seruo. ff. eo. Pena extraordi
naria. s. capis. vel status si iudici
sedeat. vel in pecuniaria inferēda
fisco nō actori. ff. eo. l. fi. Addi
ti o nō. qd semp allegat ista glo.
qd quoc. pena ē i arbitrio iudicis
pōt index suū arbitriū extendere
vsqz ad mortē. Quod itellige
puno verū pensata r attēta facti
r psonaz qualitate. vt. ff. de icē.
ru. nau. l. pedius. §. i. r. ff. eo. l. fi.
vide. d. ang. hic.

Cōstitutio de qua hic h̄z. C.
eo. l. fi. Illustres de qbus hic
sunt tñ noie r non dignitate. illi
aut sunt supra eos. qui tñ admi
nistratōem r dignitatē h̄nt supra
quos nemo ē nisi iperatoz. qd dic
vt nōm i aut. vt ab illis. r qui su.
ros col. v. Et spāle i illustri
bus vt pñt exercere actiōem cria
lez. i. accusatōem p pcuratōre al
regulariter gtra. ff. de pcur. l. li
cet. §. ad actiones. r ff. de pub.
ind. l. pe. §. ad crimē.

Non solū. Faciēs fie
ri iniuriam
ita puniē sicut faciēs. h. d.

Additio nō qd mādās r psua
dēs maleficiū tenet⁹ vt mādāta
rius de hoc dic vt dixi. §. de ob.
que ex mal. §. interdū r no. bar.

in. l. nō solū. §. si ex mādato. ff. e.
r an qs ex gilio teneat⁹. vid i. d.
§. interdū.

Hec actio. Actio iniuriarū
nō nascit⁹ nisi ab inicio
in aio suo ad iniuriā reuocauerit.
h. d. Vel sic fm gl. actio iniuriarū
iā nata tollit⁹ dissimulatōe. h. d.

Additio nō. qd qs pōt pmitte
re sibi iniuriā iserri. r actio iniuria
rū semel remissa nō pōt pnia re
uocari. r sic actio semel extincta n̄
reuiuiscit. Hec actio dissima
latōe aboleē. r iō si quis iniuriam
dereliquerit. hoc ē statim passus
ad aiū suū nō reuocauerit. po
stea ex pnia remissaz iniuriā n̄ pōt
recolere. Dissimulatōe tolli
tur iniuria. vt si risi vel lusi vel co
medi cum eo postea. Item tol
litur nudo pacto ipso iure. vt. ff.
de pac. l. si tibi. §. quedam actio
nes. Sed nunqd est nata hec ac
tio statim facta iniuria. an ita de
muz si dicat ad animum reuoco.
qd vltimum dixit bul. sed certe
imo est nata statim iniuria. non
enim ex reuocatione ad animum.
vel verbis talibus nascitur hec ac
tio. sed ex contumelia. vt. ff. de
pac. l. si vnus. §. pactus. Item
nisi esset nata non aboleretur dis
simulatione. vt. ff. d. iniurio rup.
te. l. nam r si. §. post defectum. r
ff. de verborum obligatiōe. l. de
cem. Additio nō dūm glo. dicit
vel comedi cuz eo postea. dic hoc
verū si motu pprio cū eo biberit
vel comederit. quid enim si for

te abo fuerit iuitati ad vnu festu
7 positi ad vna mesaz. Jo. fa. di
cit q nō itellr par scā. qz ex qua/
dā honestatis necessitate hoc fecit
Et idē si recepit eū ad osculū pa
cis i ecclia. nā nō potuit salua ho
nestate recusare. vt i cle. fi. d sen.
ex. Et nō hāc gl. que semp allat
q actio iniuriar tollit multis mo
dis. Ad hoc quis dicat iniuriā
ad aīnz reuocasse nō requirit q
dicat ad aīnm reuoco. s3 sufficit si
remanet iratus 7 ei nō recōciliat
S3 qd si i vltima volūrate i pe
nitētia remittit quasi coact⁹ mor
te. 7 postea qualescit. nūqd rena
scit vī q sic ar. s. d dona. s. mor
tis cā. Itē qz coactus remittit. vñ
ptor ratū nō bz. ff. q me. cā. l. i.
S3 dīco qz fuit semel extincta.
vñ in ppetuū resuscitari nō pōt.
ff. de solu. l. qui res. s. arcā. Itē
psūmo q ppetuo voluit remitte
re siue qualuerit siue nō. nam al
nō potuit bñ penitere. psūmā er
go eū fuisse nō imemo ē diuie sa
lutis. vt. C. ad. l. ml. repe. l. fi.

Ad hic dicit in tex. nuda volū
tate tolli hāc actionē vñ d. ff. de
nego. ge. l. pomp. ibi nā quō 7c.
S3 certe qd hic dī tolli nuda vo
lūtate itelligit ab initio. qz tollit
nuda volūtate 7 simplicitate vel
altero tñ. S3 si semel ad aīnz re
uocauerit nō remittit p nudam
volūta ē. s3 p volūtate scō vel v/
bis expressaz. sic ēt ipso iure vt di
ctum ē p. l. si tibi. s. quedā. ff. de
pac. Ad d. de ista remissioe in

iniurie. vide bar. 7 doc. i. d. l. si tibi
s. i. ff. de pac.

De ob. que ex quasi del. nas.

Bl. Qz d obligōib⁹ ex ma
leficio diximus sequit
de his que ex quasi maleficio sut.

Index. In
q p impentia male in
dicat facit litē suā 7
qī maleficio tenet inquitū equū
videbit iudicanti. b. d. Ad d.
nō q iudex male indicās tenetur
ex quasi maleficio. s3 medic⁹ male
cecal vel medicinas approprians
tenent ex maleficio. vt. s. p iperi
tiam. s. ad. l. aquil. dic vt ibi. Et
ē rō qz iudex iudicat ex necessita
te officii. vt nō. glo. i. l. ex malefi
cis. in p. m. ff. de ac. 7 ob. qd seq
tur bar. e. l. s. fi iudex. Itē nō q
iudex facit litē suā siue scient siue
p iprudētiā male iudicant. Et te
net iudex inquitū equū videtur
iudicanti.

Bl. Qd hic dī d indice bz lo
cū siue sit pīfamil. siue si
lulfa. sed qñ ē filius. pater d pe
culio tenet iqtū fuerit i peculio
cū filius. litē suā fecit. vt ita sint
duo spālia v3 qz dāt d peculio l3
fit quasi maleficiū qd nō ē als. vt
ff. de his qui. deie. vlt. effu. l. i. s. si
filius. Itē qz ipicit tps quo fe
cit litē suā i gdenādo. l3 al rei iur
di. ate tps spectet. vt. ff. de pecu.
l. que situm. pbat hoc. ff. d iudi.

l. si filius. vel dic qd filius queni
tur. vt nō. i. d. l. si filius.

Add. nō qd iste n. nō hz locuz
qn̄ iudex p doliū vel corruptelam
tulit sniam. qz tūc tenet proprie
ex delicto. Ita et nō. bar. i. d. l.
si filius. 7 glo. j.

Iudex facit litē suā. i. 2trouer
ham vel litigium. vt in id teneat
tur ipse i quo lesit aliquem. 7 hoc
qn̄ per ignorantia vel imperitia
vt. j. sequit. nam si dolo tūc non
hz locum hic ti. sz ex maleficio te
net 7 sit isamus. vt. C. de pe. iud.
l. si. Sz nūquid hec oia i arbitro
locum habēt. dicit Jo. qd sic. vt
C. de pac. l. si quis i 2scribendo.
Alii 3. cū possit pena peti tūc. 7
nec snia valeat. vt. C. de arbi. l. i.
7. u. 7 maxime fm noua iura que
loquūt cum ē iuratum ab arbi
tro vel a partibus. fm que nihil
eis erit pter sacramentū vt i aut.
8 iudi. qz vero coll. vi. Sz certe
prima sentētia vera ē. Acc ob.
d. auct. qz nihil erit ei. a. arbitro
pter sacm̄ 7c. f. vt possit cogere
ptes suo stare iudicio. vel eis. i.
ptibus. nam vocabit alterā ptez
per iuramentū sz 3 arbitru ager
vt dictum ē. 7 per actionem i fa
ctum. vt. j. c. 5. si. Iudex si in
dicauit per imperitiā. vt si dubi
tauit circa legem fusiam caninaz
durius puni. si aut dubitar et i
l. gallus mutius pūf. Et hec qn̄
non sunt data pecunia iudici vel
pmissa. al. graues pene sequerent
tur. vt. C. de pe. iudi. qui male in

di. auct. nouo iure. 7 fa. ad hoc.
ff. de var. 7 extraor. cogi. l. si al. i.

Item is cuius. Ille ex cu
ius domo aliquid p
hicit quod alteri uoceat. ex quasi
maleficio obligat ad duplū estia
tionis dām. Pro hoie. vero li
bero occiso est pena. quinquagita
aureorū sz si uiuit 7 fuerit sibi no
citur tenet inquantuz iudex esti
mauerit. Qui vero hz supra viā
aliquod appensum qd posset alte
ri nocere tenet pena. 7 aureorū.
h. d. vsqz ad. 5. si filius.

Add. nō ibi ob alterius culpaz
7c. qd qui nō tenet ex pprio deli
cto vel culpa nō dī teneri ex ma
leficio sz ex quasi maleficio 7 sic i
proprie. vñ nō comprehendit i sta
tuto loquente de delinquentibus
Et si eēt plures qui tenerentur
ex quasi maleficio vno soluente
ceteri liberarent qd nō eēt i ma
leficio pprie. qz vnusquisqz luit
penā 7 pecuniaria 7 corporalē sui
delicti. 7 hec hñtur in. l. si id qd.
in si. 7 quod ibi bar. 7 doc. ff. de
iurisd. om. iud. Itē nō qd l3 vox
fui dicat vox dñi. vt. 8. de iuri.
sup. 5. itē ei. tñ dñs tenet ex cul
pa sui tanq̄ ex culpa alterius. et
sic ex quasi maleficio. Itē nō qd
nō ē licitū tenere aliquod appen
sum puta ornulos vel ollas 7 filia
super vias publicas vel priuatas
vbi iter vulgo fit. fa. 8. ad. l. aqui
li. 5. itē si putator. 7 qd ibi dixi.
qz l3 nō cadant. tñ qz pnt cadere.
vt hic dicit tex. 7 sic expōit pōt. u.

possibile ē. vt hī i tex. 7 gl. 7 bar.
i. l. i. ff. de ius. te. 7 sic ispicim⁹ so
lū possibilitatē q̄ tenet pena hic
descripta qđ nō. Itē nō ibi effu/
sum ne re. 7 illas dñas vel famu/
las que de die vl̄ d nocte picunt
aqua 7 aliqñ imūdicias e fene/
stris i vias. si alicui nocent q̄ te/
nent in duplū cōsatiōis dāni 7 vi/
tuperatiōis vestis 7 intercō psonē
Itē nō ibi mercedē medi. is q̄ si
qs ali quē liberū offendat. q̄ licz
cōsatiōnē corpis p̄stare nō coga/
tur. qz liberū corpus re. tñ tenet
refundere mercedes quas expen/
dit i medicis 7 medicinis. cetera/
qz ipendia q̄ sustinuit i curatiōne
sū qualitātē psonaz. Itē nō. in
v. p̄terea operas. q̄ pcutiēs ali/
quē tenet ad opas. quibus stante
infirmittate liber hō. qz forte erat
artifex vl̄ laborator terraz caruit
Et qđ plus ē si pp talē pcutiōez
factus fuerit inutilis. tenet etiam
ad opa futura qbus carebit pp di/
ctā pcutiōnē. vt ē tex. hic apert⁹.

Bo. Hospes non tenet in
cāu huius. §. s. q̄ hos/
picuū dedit vt. ff. de his qui deie.
vel effu. l. i. §. pe. Additio no.
q̄ qñ quis v3 citari ad domū so/
lite hītatiōis. nō sufficit citari ad
hospiciū. iuxta. l. iiii. §. p̄tor. 7
ibi late bar. ff. de dā. infec.

Actio in factum de deposito
aut suspensio supra viam est annua
vt. ff. de popu. ac. l. fi.

De eo qđ deiectū effusū ve
ē dā hīdī s3 nō dā in hīdez. vt

ff. de his qui deie. vel effu. l. fi. ve
ro. §. hec aut actio. Ob hōiem
liberū occisū pp deiectū vel effu/
sū statuta ē pena quinquaginta
aureoz. 7 hoc id. qz nō pōt est/
matio liberi corporis fieri vt. ff.
ad. l. ro. de iac. l. ii. §. ii. 7 id certa
pena statuta ē. 7 p̄petit hec actio
itra ānū 7 nec hīdī nec d hīdem
datur cū sit penalis 7 popularis.
que p̄t⁹ dā ci cuius magis iter
est. vt. ff. de his qui deie. vl̄ effu.
l. fi. vō. §. que aut. Alii cū no
citū ē. 7 supuixit dā actio ppe/
tua. s3 ali putā hīdī p eo si mor/
tuus ē. dā ānalis. vt. ff. de his q
deie. vel effu. l. fi. vero plures. §.
hec aut actio. Difficilimū est
estimare futuras operas.

Si filius. Si ex ce
naculo si
lu hitand scorsuz a patre aliquid
fuerit picitū vel aliqd fuerit ap
pensū vel fecerit litē suā p̄ nō te
net. h. d. Additio. nō q̄ ex
delicto vel quasi delicto filii qñ
facit litē suā. vel ex dolo vel ex i/
prudencia. iuxta ea que habent.
s. eo. in prin. p̄ nō tenet. q̄ itel/
ligas nisi peculiotenus i filiū nō
i p̄tem. vt. l. fi. filius. ff. de iudi.
s3 ex eo qđ appēsū h3 filius ē
p̄ nō tenet de peculio. vt hic in
glo. p. l. i. §. si filius. ff. eo.

Bl. Si filius scorsuz a p̄e ha
bitauerit 7 fecerit litē suā
p̄ nō tenet vt hic. alias p̄ d pe
culio tenet. vt. ff. de iud. l. fi. fili⁹
fm io. vel dic idē vt teneat ipse

filius
filio
pecul
cuz fi
l. fi.
§. de
ang.
qz ex
pecul
It
nau
tur d
nū d
oper
agit
d hīd
A
furto
net. q
ao. sed
in pu
vuz ē
fecu
i. §. si
nisi si
2. l. fi.
tenu
res su
fi p̄d
nō q
malor
Bl
actio
can. l
l. fi.
actio
pro v

filius siue habitet siue nō cū p̄e
filio gdenato. 7 in p̄em dāf de
peculio. cū videat̄ quasi gtrahi
cuz filio p̄ suam. vt. ff. de noxal.
l. si gdenatus. 7 ff. de pecul. l. iii.
§. idē scribit. Additio dic scdm
ang. q̄ ista vltima videt̄ verior.
q̄ ex actu vel quasi p̄r tenet̄ de
peculio. nō aut̄ ex delicto l̄ q̄si.

Item exercitor. Pro fur
to vel dolo gmisso. i
nauī vlt̄ stabulo vel caupona tenē
tur dñi eoz ex quasi malio. si dā
nū datū fuit per aliquem cuius
opera vtuntur 7 ex quasi malio
agit̄ actōe in factū que nō trāsit
h̄rdem. h. d.

Additō no. ibi qd̄ i nauī q̄ d̄
furto facto inhospicio hospes te
net̄. qd̄ verū ē si factū ē in hospi
cio. secus si extra hospiciū. vt. l. si.
in pun. ff. nau. cau. sta. Itēz hoc
vñz ē. si factū fuerit a familia sua
secus si a forensibus 7 aliis vt. l.
i. §. i. ff. fur. ad. nau. qd̄ tñ verū ē
nisi saluū fore recepit. vt. l. i. §. si.
7 l. si. ff. nau. cau. 7 qd̄ dixi eā
teneri ē vex nisi p̄digerit q̄ qsq̄
res suas custodiat. vt. l. si. §. item
si p̄digerit. ff. nau. cau. sta. Itēz
nō q̄ d̄ esse in culpa q̄ vñz opa
malorum hoīum.

Blo. In cāu huius. §. tene
tur ex quasi malio. l.
actōe i factū i duplū. vt. ff. nau.
cau. sta. l. si. 7 ff. fur. aduer. nau.
l. si. Item est 7 alia in factum.
actio que ē ex eo gtractu de rece
pto vt. ff. nau. cau. l. i. in pun.

Additio q̄rit hic io. fa. si dñs
fuit gdenatus ex facto nantaruz.
an ab eis pōt̄ repetere. 7 dicit q̄
sic. ar. l. si colonus. ff. de aq. plu.
ar. 7 l. si vero. §. cū aut̄. ff. de his
qui deie. vel effu. In casu hu
ius. §. dāf actio in factuz heredi
patientē iniuriā sz in cāu de suspē
so nō dāf heredi vt diximus. s.
co. §. hoīem. 7 no. hic dñam iter
actōem ex malio 7 quasi. naz vbi
ex malio. si plures sunt quilibet i
soliduz guenit̄. sz secus in hac ac.
ex quasi maleficio. vt. C. de gdi.
fur. l. i. 7 ff. nau. cau. sta. l. i. 7 l. si.
§. si plures. Itē in ac. ex malefi
cio vnus soluēdo nō liberat aliū
sed in hac sic. vt. ff. nau. cau. sta.
l. licet. §. possumus. itē furi nō cō
cedunt̄ actōes ex malio. vt nau.
cau. sta. l. i. sz in actōe ex q̄si ma
leficio gcedunt̄ vt. d. §. possum⁹.
Item dāf ēt hec actio nō cessa.
vt. ff. de his qui deie. vel ef. l. si
vero plures. §. cuz autē. Itē ge
neralius dant̄ h̄rdibus actorum
vt hic. q̄ ille que sunt ex malio.
vt. j. d̄ ppe. 7 tē. act. §. sz h̄rdib⁹.
Aduersus h̄rdem hec actio si
gpetit vt. ff. de iudi. l. iul. ait. 7.
ff. nau. cau. sta. l. si. §. pe.

Sequitur nūc titulus. lon
ge viribus nostris impar. De
actionibus. In quo benignus
ille orphanorum pater gratie sue
participes nos facere dignetur
Amen.

De actionibus.

Bl. Rubrice diuidit in tres partes put tribus qōnibus rñdet. pñā quare ponit rubricā i plī numero de actionibus fa quare ponit diffinitōem actionis i singulari. tertio quare potius dicit de actionibus q̄ de agēdo. partes pateret.

Blo. Ideo ponit in plurali qz plures actiōes sunt s. de quibus in hoc ti. tractare intēdit vt. j. eo. per totum. Licet plures sint actiōes vt iam dictū ē. tñ diffinit in singulari. qz diffinit actio in genere. qd continet sub se oēs species actionū.

Ideo dicit de actiōibus qz nō de agendo. qz gerūdiū est facti. z actio est iuris. Additio vult dicere gl. qz gerūdia sunt facti. i. de notat actū. put ē in facto z vt ē i exercicio. qz gerūdia deriuant a vbo qd significat agere vel pati. sed hic si tractat de actionibus pot sunt in actu s; put sunt iuris qz i hoc titulo. pcedit p diuisiones breues ponēdo noia actionū z eaz subām z qualitatem. z sic p nomē qd significat sbaz vel qualitatē. Ita doc. hic. Additio nō qz dicit bar. in aut. ad repñmēdā qz gerūdiū hz tres casus. s. actm ablatiū. z genetiū. z fm hoc diuersa significat. z iter cetera si ponat i genetiū. cū hac diuisione cā vel aio. puta aio occidēdi. vt i. l. is q cū telo. C. de ficiat.

tūc qz eius volūtas tēdit ad hūc effectū. z finē occidēdi z p cū nō stetit quo min nus puniē ac si occidisset. d. l. is qui cū telo. q lex est canonizata d pe. di. i. i pñ. sed sup hoc aduerte qz dixit nō bal. i d. l. is qui cū telo. qz si i statuto ciuitatē dicat si qs occiderit nō vñ cas in eo qui aio occidēdi pcussit z nō occidit. z sic nō puniē ex illo statuto. z hoc dixit bar. cē ppe tuo notādū z idē t; bal. in. l. si fugitiū in. i. col. C. de ser. fug. vbi generaliter dixit qz in penis statutorū nō hz locū. d. l. is qui cū telo. Jas. cetera de gerūdiis vide p. d. Ang. z Jas..

De p̄tinuatiōe huius rubricę dicef. j. in nigro.

Alperest. Et ac
tionibus loquamur.

Actio aut nihil aliud ē. q̄ ius psequēdi i iudicio qz sibi debet. Additō geor. ff. e. l. nihil z ibi gl.

Additio i b̄ principio pmo ponit p̄tinuatiōem huius ti. ad prece. fo diffinit actio. tño ponit vsqz ad fi. ti. multiplex. diuisiō actio nū. vñ ponit sex diuisiōes actio nū in hoc ti. Quis gl. i. s. sūt p̄rea. j. eo. ponat. xi. sed ex illis solum sex ponuntur in hoc titū. z secundum illam glo. fi. Jo. glo. sator in arbore actionum in vna quaqz cellula actionis posuit. xi. litteras significantes illas. xi. diuisiones dicte glo. Sed tñ diuisiones que psequunt i hoc ti.

fit. vi. **P**rima nāq; diuifio actio/
nū ē que respicit cām materialem
q; quedā actōes sūt reales qdā p
sonales qdā mixte. 7 hec ps du/
rat vsq; ad. §. 3. iste. Scda diui/
fio respicit cām efficientem q; ac/
tionū qdā ciuiles qdā pzonie et
durat vsq; ad. §. sequēs. Tertia
respicit cām finalē q; actionū que
dā sūt rei psecutorie. qdā pene q/
dā rei 7 pene. 7 durat vsq; ad. §.
oēs. Quarta respicit cām forma
lē q; actionū quedā bāf ad sim/
plū. qdā ad duplū. qdā ad qua/
druplū. 7 durat vsq; ad. §. actio/
nū. Quinta ē respiciēs cām sbālē
q; actionū. qdā sūt bonēfi. qdam
stricti iuris. 7 durat vsq; ad. §.
sūt pterea. Sexta ē respiciēs pfe/
quitiōis effectū q; quedā ē pfe/
quitoria solidi qdāz nō. 7 durat
vsq; ad. fi. ti. l. 3. hec vltia nō pona
tur inter illas. xii. diuifioēs illi?
glo. vt ibi patebit.

Gl. Superest hec gl. diuifio
i. ii. put duplū ti. qtinuat
Quid superest? Rñ. forma. vt. §.
d iure na. §. fi. Add. vult dice
re glo. tex. nī seipsū qtinuat dō
Superest 7c. 7 istā qtinuationē for
ma. vt. §. fi. §. d iur. na. vbi tex.
dixit q; oē ius quo vtimur qhsit
aut circa psoas. aut circa res. aut
circa actōes. q; ergo dictū ē de iu
re qhsitē circa psonas i primo li
bro 7 ē de iur cōhsitē circa res
a scdo li. vsq; ad. ti. de obliga. su/
perest vt d actōibus loquamur.

Et aliter pōt qtinuari hic ti.

ad primiora. q; §. tractatū ē de
obligatōibus. qrum filie sūt actō
nes. vt. ff. de. p. u. l. 13. §. ea obli/
gatio. 7. §. de ver. ob. i. p. m. iō d
filia post matrē ponit qh ordine
successorio.

Add. hāc faz qtinuatōz aliquali
ter ipugnat Ja. bi. vide hic per
do. Jas.

Glo. Actio hec gl. tria facit
prio ponit quot mōis
capit terius actio. scdo disputat
an cā 7 actio sint idē. tertio rñd;
tacite obiectōi ptes patēt dicit er
go prio. Iste terius actio capi
tur tribus mōis. qñq; ponit p
actu vt in aucq. de nō ali. §. si mi
nus. i. fi. 7. C. de sa. sanc. ec. aucq.
hoc ius pōrectū. 7 de do. iter vi
rum 7 vx. l. iii. §. sciendum. qñq;
actio ponit p accusatōe criali vt
C. qñ ci. ac. cri. p. l. i. qñq; ponit
p iure agēdi vel psequēdi i iudi
cio qd sibi debet vt hic. 7. ff. eo.
Add. 7 quarto mō capit p admi
nistratōe. vt i. §. iniurādū. i. auē.
vt iud. fi. quo. sus. fm glo. §. scien
dū hic alle. i. gl. 7 sic hēs primam
ptē gl. Itē nō q; de actōe hic
dī. voluit pla. dicere ē d cā. f. q;
cā sit actio. 7 hoc pbat p silem. nā
sicut apd dyaleticos dī argu. qd
qstat ex maiori minori 7 qclōne.
sic apd legistas actō cōstat ex nar
ratōe i qua ponit cā 7 qclōne in
qua ponit petitio. sicut i ergo ap
dyaleticos arg. dī totū integrale
ex oibus suis ptibus. s. maiori 7c.
hic ē actio dī narratio vel cā 7 cō

clusio. et sic videtur quod causa et actio sunt idem
 Alld. scilicet si bene considerabimus ar. pla.
 nihil valz quod arguit a parte integrali
 ad suum totum. et sic est ibi fallacia
 et exemplificat pla. puta
 ago te ad decem. quod vediti tibi
 equum. p. x. ecce quod vediti est causa actio
 nis ex vedito. scilicet ago. et pla. videtur quod
 aliud est causa et aliud actio. et hoc pri
 mo probat quod obligatio est causa actiois. ut
 l. 13. §. ea obligatio. ff. de pen. et tamen
 aliud est obligatio et aliud actio. Item
 illud quod ponit Pla. p. causa actiois
 ex vedito. puta quod vediti est factum.
 et actio est ius. sicut ergo aliud est fa
 ctum et aliud ius. ita aliud est causa et ali
 ud actio. Item quod non sint idem p. 3. quod
 potest poni causa. quod tamen non ponatur actio
 quod potest esse quod vediti et tamen mihi non
 competet actio. puta est mihi solutum.
 vel remisi preceptum. Item quod iter noia
 iposita a iure que significant actio
 nes. scilicet ex empto ex locato et filia non
 reperitur quod causa sit actio. si ergo lex
 hoc non dicat. nec nos dicere debe
 mus. ut. ff. de supel. le. 1. labeo. in
 fi. Item si causa et actio essent idem. tunc
 stante eadem causa staret eadem actio quod
 tamen est falsum. quod 13. ex volo agatur
 actio de volo et neas personas si
 tamen patre vel patronum. scilicet actio est
 factum. ut. l. non dicitur. ff. de volo. vi
 detis ergo quod 13. sit eadem causa. sunt
 tamen diverse actioes.

Concludo ergo quod aliud est causa.
 et aliud actio.

Alld. 13. mihi non veniat iter
 tot sapientes obtusa mouere latia
 in dico tibi inuenis cogitandum quod

iura tam canonica quam civilia promi
 scue vtuntur istis terminis actio
 causa et quod. ut p. 3. in finitibus capitulis.
 et. 11. Et 13. doc. dicat quod in illis ca
 piatur terminus causa p. instantia.
 si bene considerantur verba legum
 in multis locis non possunt con
 uenire instantie. puta in. l. 1. et an ea
 dem. §. actiones. ff. de exce. rei un.
 ubi dicitur text. singulas obligationes
 singule cause sequuntur. non est
 verum dicere quod obligationem sequi
 tur instantia nisi mediante actioe
 vel causa. quod obligationem sequitur actio
 vel causa. et actionem propositam
 sequitur instantia. Item do tibi ali
 ud in auct. apud quos. op. vi.
 eam mona. qualiter ista verba con
 ueniunt instantie. quod instantia non
 dicitur vel proponitur apud iudicem. scilicet
 actio vel causa proponitur. et ac
 tionem propositam datur instantia
 id est tempus quo finire debeat.

Unde nescio si forte possit di
 ci quod iste terminus causa est dictio
 equiuoca. Aliquando capit pro
 correlatio causati. et sic causa pro
 ducit effectum. et isto modo cau
 sa et actio sunt diuersa sicut obli
 gatio et actio differunt. Alio mo
 do causa idem est quod actio. et
 sic iura promiscue vtuntur istis
 terminis causa et actio. Et in par
 tibus ultramontanis id quod hic
 dicitur actio ibi vulgariter dicitur
 causa. et sicut hic dicitur actio
 ita ibi dicitur causa proponi coram iudice
 competenti. Sed peccatis velis hec non
 dixisse sed somniasse.

Glo. Itē l3 dixeriz q noia
sūt actōuz ex ēpto 7 filis
caue ubi. qz nō sūt actōes s3 noia
actionū. sicut hec dictio hō nō ē
hō. s3 significat hoīem.

Nihil aliud ē. diuidit i tres. i
pria isert ex ter. In fa querit. in
tertia ponit dictū.

Insero ergo ex ter. qui loquit
p verbū ē qd ē pntis tps q oliz
aliud erat actio. nā erat pceptio
verborū formata a magistratib⁹. ff.
d ori. iur. l. ii. §. deinde ex his. 7
§. oium. vñ formula vulgaris ap
pellabatur. vt. ff. d fur. l. si suus na
uem. s3 hodie hec solēntas ē sub/
lata. vt. j. d interdic. §. si. Ad/
dictio. vult ergo gl. duo primū q
aliud ē actio olim 7 hodie. qd re/
probat. d. Zas. q. l3 actō oliz ppo
nebat alia forma vboz. illa ppo
sitio vboz erat accidēs qd pōt
abesse pter subiecti corruptōez. l.
iter stip. §. sacrā. ff. d verbo. ob.
nō ergo pp mutationē illius acci
dētis ē mutata substātia actionis.
Scdo vult gl. q hodie actio nō
dī vulgaris formula sūt d. Zas.
eā reprobatur 7 dicit fm bar. i. d. l.
i. C. d formu. q si loqmur d actō
ne ad actū deducta. 7 sic put ppo
nit i libello 7 tūc actio ē vulgaris
forma. qz cū debita forma ē ppo
nēda nō dico cū illa exquīta an
tiqua vulgari formula. d qua in
l. ii. §. deinde ex his. ff. de ori. iur.
Antiquitatem eim actōes interpre
tabant a pontificibus. i. ab his q
pērāt pplō cū certa formula vbo

rū. ita q si quis caderet a sillā ea
debat a tota cā. d. l. ii.

Glo. Etā circa interdicta ho/
die sublata ē huiusmōi so
lēntas verboz. vt. j. d interdic.
§. si. S3 que erat olim dīa iter
actōes 7 iterdca. Itē. dic vt dice
mus. j. de interdic. i prin. at ho/
die nulla ē dīa inter interdicta 7
actōes cū interdictū nihil aliud sit
q actio ptozia. vt. j. de iterdic. §.
si. Add. idē tenuit glo. i rubrica.
ff. de interdic. que glo. reprehēdi
tur p bar. 7 doc. Et dicit bar. in
d. rubrica. de interdic. q ē dīa in
ter actionē 7 interdictū. sicut iter
matrē 7 filiam cū ex iterdicto ori
atur actio i factū. vt in. §. si. j. de
interdi.

Quāuis gl. h3 duas ptes pri/
cipales. pzo pōit quale sit istd ius
positū hic i diffinitōe. scdo ponit
ad cuius dīam sit i diffinitōe illa
dictio ius. ibi fa s3 p deo ad cui⁹
dīam. pria subdividit i tres. pzo
fa. qd dictū ē. fo pmodū notabi
lis pōit dīam inter ius. pueniēs
ex obligōe 7 ius pueniēs ex actō
ne. In tertia p viā qōnis declāt
primū dictū. rñdēdo tacite obie/
ctōi. fa ibi. Itē 7 hic nō q actio
ē ius. tertia ibi 7 si querat.

Glo. Actio nihil aliud ē q
ius. i. cile vbi actō ē ci
uil' ptoziū vbi actō ē ptozia. nā
actōes ciles 7 ptozias dico hic dif
finiri. Add. clarū ē q actio ē ius
licet deducere actionē ad exerci/
cium sit factum. 7 istud tenēt oēs

doc. qz tex. ē hic apertus.

Itē nō. qz actio est ius qđ pſe
quimur. ſed obligatio est ius pp
qđ pſeqmur. Additio ⁊ ſic vult
glo. qz ē dīa inter ius qđ ē in ob
ligatōe ⁊ ius qđ ē i actiōe. ō quo
bal. late diſputat i. l. edita i rep.
pu. ⁊ t3 idē qđ gl. hic. Et ſi q/
raſ quod ſit iſtud ius an natura
le an ciuile an gētiū vel pſozium
rñ. qz ciuile vel pſozū vt mō di
ximus. nec facias in iſto magnaz
vi. qz cū multas hēat ſignificatio
nes hec dictio ius. vt. ff. de ius. ⁊
iur. l. pe. ⁊ ſi. hoc ē ē vnū de ſi
gnificat eius. vt dicat ius agēdi
vel pſequēdi. Additio vult gl.
nſa qz actōes nō ſunt de iure gen
tiū ſ3 de iure ciuili capiēdo ius
ciuile generalr pro oi iure qđ fa
ctū ē poſt ius gētiū. ⁊ ius pſo
riū ē ſpēs iuris ciuilis vt in. ſ. p/
torū edicta. ſ. de iure nāli. Sed
iſte articulus an actiōes ſint ō in
re gētiū an ciuili est multū diſpu
tabilis. vide hic per doc. ⁊ max. d.
Jaſ. late diſpu. ⁊ hec diſputatio
non ē ꝓcluſibilis terminis libelli
nri. illos vide. S3 qđ vult dicer
gl. cū dicit nec facias i iſto magnā
viz ꝓ. credo qz velit dicere n̄ fa
cias viz in iſto qz videar tibi dice
re qz actiones ſunt de iure ciuili
generaliter ſumpto. qz nihilomi
nus verba diſſiniōis qz actio est
ius ꝓ. gñiūt actiōi. qz hec ver
ba pſequēdi ⁊ iudicio qđ ſibi de
bet ꝓpetunt iuri ēt generaliter
ſumpto. ⁊ iō ex quocunqz iure

actio deſcēdat. diſſiniō actionis
hic poſita ē bona. mō ſequit ſa
ps principalis glo. S3 ꝓ deo.
ad cuius dīam in diſſiniōe ac
tionis poniſ ius cū ſingula mē
bra poſita in diſſinitione debeāt
hēre ſuū miſſerū. rñ. qz ſ3. **Ad.**
qz ad dīam rex corporalīuz hie
poniſ vt det intelligere. qz actio
ſit res incorporealis. qđ vez ē vt.
ſ. de re. cor. ⁊ cor. ſ. i. vel meli⁹
dicas qz poniſ ad dīam offici
iudicis. qđ nō ē actio. vt. ff. ō mi
nor. l. qz ſi minor. ſ. ſi. Tūc gl.
ſumpta occaſiōe diſputat vt. ſ.
dictū ē. **Ad** Martinus dicit qz
officiū iudicis ē actio. ⁊ ꝓbat qz i
actiōe iuriarꝝ ꝓ officiū iudicis ne
ceſſario ſit eximato. vt. ſ. ō iur.
ſ. pena aut ⁊. ſ. in ſūma. S3 cer
te actio iuriarū ē accuſatio cui i
heret officiū iudicis. nō tñ illud
officiū ē actio. ſ3 ꝓtius in facto
ꝓſiſtit. i actiōe emꝝ iuriarꝝ ius ꝓ
tēdi mihi ꝓpetit qđ ꝓ officiū iu
dicis mitigat. Additio dicit. d.
Jaſ. aduertit qz gl. nō vult qz offi
ciū iudicis ſit facti. ſ3 bñ dicit qz
ꝓſiſtit in ſcō. quaſi velit qz ꝓſiſtit
in exercitio. qz officiū iudicis est
ius faciēdi. l. i. in ꝓi. ff. de of. ꝓſu.
quā. l. ſic itelligit bar. in. l. i. ff. ō
iur. o. in. an aut iudicis officiū ⁊
actio ſint idē vel nō. vide qz bar.
in. l. i. i. v. col. ff. de iur. o. in. di
cit qz officiū iudicis vñomō ꝓſi
derat ꝓ. ꝓt coheret ꝓſone iudicis
ſ. ꝓt ē ius faciēdi id qđ ꝓtm et
ad officiū ſuū ⁊ ſic nō ē actio alio

mō gñiderat put refidet in pte
i. put a pte iplozaf 7 petiti locū
deficiend actionis. vt ē petitio in
inte. resti. 7 petitio exculatōis a
tutela. 7 illud officiū si nō hz aliō
specificū nomē appellat psecutio
l. pecunie. §. i. ff. de ver. sig. 7 de
tali hic querit vtz fit actio. 7 q
fic fa. tex. i. l. actōis verbo. ff. de
ver. sig. vbi tex. dicit. actōis vbo
psecutōem gñeri. 7 sic pbat il/
le tex. i. ver. gñeri q appellatio
ne actōis veniat officiū iudicis
ex ppria significatōe per illō nō
bile verbū bar. in. l. cui eoz. §. af
finitates. ff. de postul. 7 i. l. hec
ba. ff. de adul. vbi dicit q verbū
gñeri denotat q ex ppria signi
ficatōe vocabuli. nō aut ex exten/
siōe qd nō reliqua in hoc articu
lo. vide hic p. d. Gas.

¶ Dessequēdi hoc verbū po/
nit in diffinitōe ad dñam excep
tōis q dat reo per quā defendi
tur. nā sicut acciōes sunt arma ac
torū 7 sic offensoria. sic exceptio/
nes sunt arma reoz 7 sic defenso
ria. vt. ff. de excep. l. ii. in pri. §. il
lud. In iudicio hoc ponit ad
dñam eoz que licite sūt et extra
iudiciū. s. ppria auctoritate. que
nō sunt actio. vt si qs nocturnū
vel diurnū furē. v. l. milirē deserē/
tē arma capiat. vt. ff. ad. l. a. q. l. l.
iiii. 7. C. qñ h. vni. si in. se vindi.
l. ii. Itē pp debitorem fugitiunz
quē cape possumus. vt. ff. de his
que in fra. cre. l. aut ptoz. §. si de/
bitorē. l. 3. qdam exponat. l. illā q

ibi capi? fuit auctoritate iudicis.

¶ Additio nō. q glo. enumerat
tria genera psonarū que possunt
ppria auctoritate capi. adde tex.
ponētē alias psonas in. l. i. C. vbi
qs de cur. vel coar. 7 ibi dicit ge
neralit bal. p illū tex. q oēs pso/
ne que pñēt ad obiam ppetuaz
pñt ppria auctoritate capi. 7 ad
obiam reduci vt si monac⁹ a mo
nasterio vel ff a rellione. vel vxor
a viro aufugiat pñt auctoritate
ppria capi 7 si non est de mona
sterio quomō possūt auctoritate
ppria reduci. l. 3. si fi ē qd qz. s. negāt
se teneri ad obiam vel illa negat
se vxorē debēt pñtari iudici q p/
cedet fm tenorē illius. l. i. C. vbi
de cur. 7. l. i. C. vbi cā sta. Gas.

¶ Additio itē vult gl. q licituz
ē capere furē nocturnū 7 diurnū
vos dicite qz et licitū ē occidere.
vt ē tex. i. d. l. iiii. §. i. 7 tex. i. l. fu
rē. ff. ad. l. cor. de fcaz. limitabiq
tñ hoc verū qñ iminet piculū p/
ditiōis magne rei. secus si rei vi
lis ita ē tex. nō i. l. si ex plagis. §.
tabernarius. ff. ad. l. a. q. l. vbi hēs
q nō ē et licitū verberare. 7 dicitur
res vilis qñ ē ifra duos aureos
qz si p re vilis pñt fame hois. l. si
oleū. §. si. 2. l. se. ff. de dolo qto
magis parcēdū ē vite vt ē tex. nō.
i. l. adulteriū cū icel. §. liberto. ff.
ad. l. iul. de adul. 7 ē magis dñia
inter furē nocturnū 7 diurnū vt
est tex. i. c. si pfodiēs extra de ho
mici. Gas. Additio itē nō q
quis licitū fit capere dñtorē ppa

1.
auctoritate nō licitū ē illū rīneat
vltia. xx. hōz. alē si vltia rīneat
dī rīneat pmitte pnatū carcerē. ita
bar. per illā rex. i. l. capite quinto
ff. de adut. Itē aduerte qd ca/
piēs furē ppria auctoritate ⁊ du/
cēs illū ad iudicē pdit comodu
pene legalis. s. dupli vel quadru/
pli tex. ē nō. q. fm bar. ibi ē sing.
in. l. interdū. §. qui furē. ff. d. fur.
Si tñ capet rē a furē ppria aucto/
ritate. nō pp hoc pderet tale cō/
modū pene legalis. tex. ē nō i. l.
qui vas in pri. ff. de furē. Jas.

Additio itē habet ex gl. q. li/
citū ē creditori ppria auctoritate
capere debitorez fugiētē. Et ne/
duz pōt hoc facere die feriata ob
necessitatez hoim. s. ēt die feria
ta in honore dei fm bar. in. d. §.
si debitore in. l. ait ptoz. ff. de his
que in fra. cre. nā tūc poterit ca/
pi p creditore vt ducat ad iudicē
nō vt index cognoscat s. vt debi/
tor caueat de iudicio fisti. allegat
bar. glo. fi. in. l. dies festos. C. de
fer. in ver. fideiussoris. ⁊ hz ēt lo/
cū qōhic dī. nedū si debitor fuge/
ret s. ēt si solū ēt suspectus de fu/
ga. ista ē gl. nō. ⁊ ibi doc. i. l. que/
fitū in ver. interest. ff. de pignor.
⁊ gl. i. l. pe. i. v. pfi dālē. C. d. pig.
ac. ⁊ pp suspitōez fuge. pōt iterdi/
ci bōis dōtorz ⁊ alicatōi rex imo/
bilitū ⁊ fieri seqstratō rex mobiliū
iste ē tex. nō i. l. d. pollicitatōib⁹. ⁊
ibi bar. plēbie p istū tex. ff. de pol.
⁊ istū tex. reputat sing. bal. i. l. p
di vltas i. x. q. C. māda.

Additio si creditor petis a iu/
dice vt faciat capi psonaliter suuz
debitore quē hz suspectū de fuga
dicūt doc. ⁊ max. bart. in. d. §. si
debitore qd quatuor sunt necessa/
ria. ante qd bon⁹ index dabit iniaz
pmo qd creditor oñdat sūmatim
saltē de debito. Scōdo qd dicat
qd a tpe pti debiti deteriorauit
pditōem suā. d. l. si creditores. ff.
de pri. cre. Tertio qd nō pos/
sitet imobilia in iurisdictione dicti
iudicis vel mobilia sufficientia.
que facili ter nō possūt occultari.
l. sciēdū ⁊ ibi bar. ⁊ doc. in prin.
ff. q. saq. co. Quarto qd hz euz
suspectū de fuga. ⁊ hoc sufficit p
bari per iuramētuz vt dicit bar.
i. d. §. si creditore. ⁊ ita cōiter pra/
cticat. Debet hec glo. habet
duas ptes pncipales. In prima
declarat ad cuius dñam sit posi/
tuz verbu debet in diffinitioe.
In s̄a opponit. s̄a ibi s. certe qñ
qz ago pria subdiuidit i. ii. put
duobus modis rñdet ad cui⁹ dis/
ferētiā ponat hoc verbū debet.
Istoc verbū debet duobus mo/
dis exponit vnōm ad dñaz rea/
lis actiōis. ⁊ tūc stricte accipit. ⁊
sic res mea nō mihi debet s. solū
debet alienū. vt. j. eo. §. sic itaqz
⁊. s. de lega. §. s. hz rez. ⁊ sic stric/
te capis hic actio p actiōe psona/
li tñ. ⁊ hec diffinitio non ppetit
reali actioni. sicut ēt accipit in. l.
actio i psonam. ff. e. Alio mō ca/
pit largius vt ēt actiōem realē cō/
tineat. nō tñ officiū iudicis. vt. ff.

eo. l. actionū genera. Alio mō
capit̃ largissime. vt ē officiu3 iu
dici3 2tineat. illud. l. qđ est loco
actionis. vt per qđ restitutio mi
norū peti3 vt. ff. e. l. actōis vbo.

Additio hēris ex hac gl. qđ de
bitū actiōe reali nō ē pprie de
bitū. qđ fa. pro statu3 in quibus
verba stricte intelligunt̃. l. qcqd
astrin. ff. de ver. ob. l. iii. §. hec v
ba. ff. de ne. ges.

Glo. Vel ponunt̃ hec vba
ad vñam crialiū actio
nū per quas non persequor mihi
debitū3 s3 solū ad vñictā. 2 fm
hoc. diffinit̃ ē hic actio realis.
q3 s3 2uentus actione reali nō fit
obligatus psonaliter. pōt tñ dici
grosse. qđ fit realiter obligat⁹. 2
qđ ē hic diffiniat̃ actio realis p/
bat̃. q3 verbū debere 2 ad actōez
in rē 2 ad actiōem i psonā referē
vt. ff. de ver. fig. l. pecunia. §. si.
Itē adhuc pbat̃ q3 i diffinitione
actionis ē verbuz psequendi. qđ
est cōe tam ad realē qđ ad psona/
lē actiōem vt. ff. eo. l. actio i psonā
2 fa. j. eo. §. l. in pri. vbi actio rea
lis ita est spēs actōis sicut psonal
2 ita large accipias hoc verbū de
be3. s3 in stricta significatiōe hui⁹
verbi debere tñ alienum 2 non
meū mihi debe3 vt. s. dictū. ē vñ
psonalis obligatio tñ diffiniri
vide3. Additio vñ ergo glo.
nra inclinare i illaz ptem qđ hic tñ
diffiniat̃ actio psonalis. 2 ide3 te
nunt glo. i. l. nihil aliud in ver. de
bitor. ff. de ac. 2 ob. 2 sequit̃ pe. s

bel. S3 vos tenete 3rium qđ imo
hic vtraz actio. l. realis 2 psona
lis hic diffiniat̃ 2 ista ē cōis opi.
doc. q3 cū hic diffiniat̃ actio i ge
nere. eius diffinitio v3 cōuenire
vnicuiq3 eius spēi. l. i. §. labeo cū
glo. ff. de do. Sequit̃ mō fa pa
gl. que subdiuidit̃ in qnq3 pteu
las prout qnq3 opp. forēt 3 text.
ptes patēt. gl. S3 vñ qđ hec dif
finitio actiōis non sit bona. quia
qnq3 ē ago ad id qđ nō mihi de
be3. vt. C. de pac. l. si pacto quo
penā nā ibi ago ad id qđ nō ē de
bitū. s3 ad id qđ ex nudo pacto s
be3. 2uenit. gl. rñdet duob⁹ mo
dis. pri⁹ qđ imo persequēbat̃ ibi
debitū saltē naturaliter ex nudo
pacto. vt. ff. de fideius. l. fideius/
sor. Additio hec so. fm doc.
hic nō pōt pcedē. qđ ad mām.
tex. nri. i quo illō soluz dī dēi qđ
via actōis debe3 s3 ex oblōne nā
li sola nō onf̃ actio. ergo debitum
ex pacto nudo nō dī debitū. vñ p
cedit gl. ad faz so. Vel dic qđ
ibi nō agit̃ ad id qđ ex pacto nudo
s3 ad id qđ vñ debe3. 2 ptegtu il/
li⁹ vñ debiti 2sequit̃ id qđ pacto
nudo dē3. vt. ff. de v. ob. l. si cui.
Additio. hec so. 2tm3 merā vñta
tem q3 in. d. l. si pacto quo penaz
nō cōsequitur cōuentuz nudo pa
cto per viam actionis. quia ibi su
it actum ad penam 2 quia est in
facultate rei vel soluere penam
vel seruare cōuenta. elegit po
tius suare cōuenta per pactum
nudum 2 sic non. soluit per viam

actōis. s3 p viā electōis Sequit̃ i
glo. ii. op.

Glo. Scdo oppōit̃ d ppla/
ribus actōibus. nā i eis
petit̃ qđ nō ē debitū. vt. ff. d po.
ac. l. pe. Rñ. nō ob. q ibi petitur
qđ saltē post lit. gte. debet̃.

Alld. hec so. vera ē q iste hēbat
actōem popularē ⁊ l3 p illā pete/
bat sibi in debitū a pncipio tñ effi/
ciebat debitū p lit. gte. Et dñs
ang. allegat istā gl ⁊ ex ea infert
qđdam dictū sing. quē hic repro/
bat do. Ias. vide hic per ipsū de/
inde dicit glo. Et dic q in

isto casu de quo op. psequit̃ sibi
debitū. nā cū toti pplō sit debitū
ergo ⁊ sibi. Alld. hec so. reproba/
tur. q ea que sūt vniuersitatis nō
sūt singulorū. l. in tñ. §. vniuersi/
tatis. ff. d re. di. 2. §. vniuersitatē
s. d re. di. 2. l. s3 si hac. §. qui ma/
numittit. ff. de in ius. vo. Ter/
tio opp. d actōe iniuriarū i qua p/
sequit̃ qđ nobis nō debet̃ q nō
dī ēē i bōis nris. ff. de iniur. l. in
iuriarū. Itē q nō ad dbitū s3 ad
vindictā ppetit. vt. ff. d col. bo. l.
ii. §. emancipat⁹ ⁊ tñ ē actio. Rñ.
ad pām q id qđ d3 q actio ini/
riarū nō ē i bōis nris itelligat̃ ita
vt trāseat ad hīdes. vt. ff. ad. l. fal.
l. penat. Alld scđz rñdes q l3 actō
ne iniuriarū agit̃ ad vindictā. tñ p/
sequor mibi debitū. q psequor ex/
timatōz iniurie ⁊ sic effiatōz vindi/
cte. ⁊ hec so. ē vā. Quarto op.
d actōe petitōis hīditatē. ⁊ act. de
peculio i qđ ē agit̃ ad id qđ nō

bis nō debet̃. nā i actōe peti. hīdi.
agit̃ ēt añq̃ sit penes possorē. vel
añq̃ sit i peculio. vt. ff. d pecul. l.
iiii. ⁊ l. siqs. ⁊ ff. d pecul. l. q̃sitū i
pzi. ⁊ ff. d lib. le. l. siqs reū. §. idē
Rñ. hic ēē subaudiendū l' dbebit̃
i. dberi spat. Alld. s3 hec so. re/
probat q arguit iperatore d isus/
ficiētia. vñ gl. pcedit ad sam so.
q i dno agebat efficaciter tñ p
ea pte que tñc erat penes possorē
rē vñ i peculio. ⁊ postea cū adiunge/
bat catenus ⁊ actōis efficacie cre/
scebat cū vniuersalis actio erat. l'
in aliquo vniuerso fuit petitio vt
ff. de iudi. l. solemus.

Alld. sentit ergo glo. q in illis
legibus mueniebat̃ actio vñ et
sic iudiciū erat vñ. i quo veniūt
ēt quesita post. Et sic sentit glo.
secus esse in actione singlari qđ ē
gtra. l. finat. §. possidere. ff. de
rei vendi. Dicte ergo ex mē
te doc. hic sim. d. Iasonem q in
contrariis non erat defectus ex
parte actoris quia sibi bñ cōpe/
tebat ius agendi ⁊ agebat ad sibi
debitum. sed erat defectus ex par/
te rei conuenti qui non posside/
bat vel non habebat in peculio.
quo casu satis est si ille defectus
cesset ante sententiam. et sic satis
est quod ante sententiam perue/
niat possessio. vel peculium ad
reum. Sed vbi defectus esset ex
parte actoris cui non compete/
ret ius agendi nō sufficeret si po/
stea superveniret. vt dicta. l. non
potest. ff. de iudiciis.

Que. l. dz intelligi. nisi tale ius
descenderet ex cā de pñti. vt. l. si
mandauero tibi vt a ticio. ff. mā.

Quinto opponit̃ de actiõib⁹
quas intēdūt aliqui pro alijs. v.
pcur. tutor. p̃lati⁹ ⁊ similes. nā
agūt ⁊ tñ nō sibi debitū petūt. sꝫ
dic q̃ quasi dñi sunt. et. ff. p. ep.
l. qui fundū si tutor. vel dic dum
tex. dicit sibi. vel ei cui actio ope
rit debet. vel subaudiť qđ sibi d
bet vel ei cuius noie agīt. ⁊ hu
ius alternative altera ps ē vera.

Dmnium aut. Dis
actio aut ē
realis. aut psonalis. qz vnusqsg
agit. aut ptra sibi obligatū ex
ctu vl' ex maleficio. ⁊ tūc dī actio
psonalis. aut p eū qui nullo iure
sibi obligatus ē. sz agit rōe rei ap
eū exūd. ⁊ tūc dī actio real. b. d.

Additio nō pio ex tex. q̄ fi-
cut actōes sunt corā iudicibus p-
ponēde. l. i. in pan. ff. de edē. ita
ēt corā arbitris. ⁊ rō ē qz arbitria
redacta sunt ad istar iudicioꝝ. d.
l. i. ff. de arbi. secus i arbitratore
corā quo nō ē pponēda actio. qz
corā eo nō pcedit ordine iudicia-
rio vt nō spe. in ti. de lib. con. §.
restat ver. i. ⁊ bar. in. d. §. arbitro
rū i. ii. col. Itē nō q̄ ille qui te-
net act. reali nō pōt dici vllō iur
obligatus ⁊ ad hoc sp̄ allatur iste
tex. intelligite tñ hoc. vt dictū est
s̄. in pan. i. gl. i. ver. debet. Al-
timo nō q̄ i rei vēdicatōe neces-
saria sunt duo extrema. s. dñum
ex parte agend. ⁊ possessio ex pte

rei de quo tñ i gl. Et nñ tñ sp
tene menti qñ si agñt rei vñdica/
tiõe qñtra nō possidentem. qui tñ
reus putabat se possidere. ⁊ lata
fuerit snia p actore deinde pue/
niat possio ad reum ex noua cā
puta ex cā emptionis qñ talis se
tētia mittet executioni pñ eñ tex.
ē qui fm bar. ibi dēret scribi līs
aureis. i. l. si a te hñditatē. §. si qñ
funduz. ff. de exce. rei iud. quē tñ
tex. intelligat pcedere fm bar. i.
l. is qui se obtulit. ff. d rei vñ. qñ
reus interrogatus i iudicio vel
extra. rñdit se possidere i iudicio
al secus. vt. l. finat in pri. ff. d rei
vñ. ia. Additio nō bñ. p euide/
tia. j. dicēdorū qñ actionū alia est
realis. alia personalis. alia mixta.
alia psonalis i rem scripta. Actio
psonalis dicit illa que puenit ex
qñtractu vel quasi. vel ex malio. l.
quasi. l. i. in prin. ff. de ac. ⁊ obli.
⁊ §. si. §. de ob. ⁊ hoc mediant/
bus obligatiōibus. l. l. §. ea obli
gatio. ff. de pcur. ⁊ ita dicit glo.
nō in. l. ⁊ an eādē. §. actōes i ver.
singule cause. ff. de ac. ⁊ obli. ⁊ dñ
psonalis ex parte rei qñ non egre
dit psonaz obligati. vt dicit tex.
i. l. obligatiōnū genera. ff. de ac.
⁊ obli. ⁊ sequunt reū sicut lepra
leprosu. l. i. §. si hñs pcepto fun
do. ff. ad treb. ex pte actōis dicit
psonales qñ coherēt cius psonē.
⁊ affixe sunt ossibus sicut caractē
baptismi ⁊ alioz sacrozu vt dicit
gl. nō in. l. iii. in prin. ff. pro so. ⁊
l. aliqui cedant. tñ solum vtiles

transferruntur directe vero non
d.l.iii.in principio. 2. l. Stich. ff.
de pecul.

Realis actio dicitur que non
habet personam obligatam. Sed
competunt quia possidet rem in
qua quis ius habet. puta ratione
directi domini si est directo do/
minus ut hic tex. 2. l. rem. in pri.
ff. de rei vendi. vel rōe utilis do/
mini si qs habz utile. l. i. §. q in
perpetuum. ff. si ag. vecti. vel pro/
pter ius seruitutis. ut in. §. equa
j. eo. vel propter ius pignoris v/
hypothecē quod qs habz in re. §.
item seruiana. j. eos. Et semper
competit aduersus eum q possi/
det. etiam si res per mille manus
ambulet ut dicit tex. in. d. l. actio
num genera. vel aduersus eum q
rem detinet vel al' quocunqz ha/
bet si hz facultatem rei restituē/
de ut est tex. nō. in. l. officium. in
fi. ff. de rei ven.

Adixta actio dī q habz mix/
tam cām non inere realis nec me/
re personalis. 2 sunt ille que po/
nunt in. §. quedam. j. e. Si ergo
ago actionē fa. her. contra cohe/
redem meum. ut tota hereditas
diuidatur. ex eo q partem meaz
peto 2 sic ago ad rem que mea ē
dī actio realis. ex eo vero q i pe/
titione includit portio cohere/
dis. qz ago ad totam hereditatez
diuidendam. 2 sic ad id qd non
est meū.

Personal' in rē scripta dicit/
actio que ab origine ē personalis

qz nascitur ex contractu vel qua/
si ex maleficio vel quasi ut ceterē
personales. tñ qz semp comitantē
possessorē rei sicut actiōes reales
dicunt in rem scripte. ut est actō
ad exhibendū que orit ex quasi
actu. 2 sic est personalis. tñ quia
dat contra eum qui detinet 2 cō/
comitatur possessorem rei dicit i
rem scripta. l. iii. §. ē at. 2 ibi gl.
nō. 2 magistra. ff. ad exhib. Idez
ē in omnibus interdictis. qz oia i
terdicta dicunt personalia i rez
scripta. ut. l. i. §. interdicta. ff. de
interdic. i

Additio. Item sciendum q
arbitri iuris dicuntur illi q hnt
cognoscere de causa suspitōis al/
legata gtra aliquem iudicem qui
reclatur suspectus. 2 de his ha/
betis tex. nō. in. l. fi. C. de iudi. q
vero sint arbitri ppromissarii. 2
qui arbitratores satis pz.

Glo. Dium iter aliquos v/
inuaere tex. q alie actō/
nes sūt que corā aliis iudicib' p/
ponūt sz nō ē verū.

Add. glo. format tacitam op/
pōnem 2 nō soluit. 2 vult hoc di/
cere. dicit hic omniū actionū q/
bus inter aliquos 2c. hoc relati/
uum quis vel qui adiunctum ali/
cui generalitati siue copula illaz
restringit. l. ea tñ adiectio. ff. de
lega. iii. 2 sic videt denotare hic
q alie que actiones n' pponunt co/
ram iudicibus vel arbitris qd ē
falsum. Glo. nō soluit. vos dicit/
te breuiter. q alii relatiuum qs

vel qui adiciť qualitati que cōpe
tit vnicuiqz qđto sub genere an
tecedēti. 7 tūc relatiuū nō restrin
git s; declarat. vt nō bar. in l. cū
ctos po. in prin. C. de sū. tri. 7. l.
oēs po. Alñ adit qualitati que nō
ppetit vnicuiqz qđto sub genere
anteceđēti. 7 tunc aut ponit cū co
pula 7 stat augmētatue. aut po
nit sine copula 7 stat restrictiue.
d. l. ea tñ adiectio. ita doc. 7 bar.
in dictis locis. In pposito ergo
qz hoc relatiuū quibus hic adiū
gitur qualitati quicūqz vnicui
qz cōtento sub genere actōis. iō
stat declaratiue non restrictiue.
Jason.

Arbitros hoc intelligit de ar
bitris pmissariis. nam 7 apō
eos actiones pponende sunt. vt
hic. 7. ff. de arbi. l. i. Est ēr libell⁹
offerendus. vt. C. de arbi. l. cum
ante. §. l3. circa fi. Sed vñ p̄ sim
pla. C. de epi. 7 cleri. auct. gene
raliter. Ad quod rñdeo qz ibi nō
loquitur de libelli oblatōe. s; de
remissione cautōis que consensu
ptium fieri pōt. vt. ff. de fer. l. i. i.
rñso.

De quacūqz re generalit̄ hic
accipe verbū re. vt. ff. si cer. pe.
l. i. in fi. nam pro corporalibus 7
incorporalibus competūt actōes
vt. j. e. §. pxi. 7. §. ii. 7. ff. si cer. vē
di. l. ii. i prin.

Sūma diuisiō h3 tres partes
In p̄ia expōit tex. vno mō. In
scđa expōit scđo mō. Tercio p̄
sam opponit 7 soluit.

Sūma. i. p̄ia quo ad tracta
tū. Add. iō ponitur p̄ma quo
ad tractatum. qz per eā cognosci
tur causa mediata 7 imediata ac
tionum. Et dicit hic dñs Jason
non cures de ratione ordinis cū
sit sine vtilitate.

Ad sūma idest breuis. nā bre
uior q̄ bimēbris esse nō pōt. S;
opponit. j. e. §. quedam. vbi etiā
sūt alique actiones mixte. Rñ.
qz ille p̄prehēdūt sub istis. qz sūt
reales qñ ad res agitur. Itē per
sonales quādo ad personales pre
stationes agitur. Et etiā si siml
agatur ad res 7 ad personales p̄
stationes. non tamen egreditur
hanc diuisiōem nisi enim sic ex
ponerent. hoc est nisi actio mix
ta cōprehenderetur sub his dua
bus sed esset membrum per se tūc
esset diuisiō trimēbris. 7 sic in
uenirentur multe diuisiōes bre
uiorēs. vt. j. eo. §. alie. 7. §. actio
num. 7c.

Add. habetis ex hac glo. vnū
ad quod continuo allegatur ista
glo. scilicet qz sub simplicibus cō
tineatur mixtum. De quo bre
cardo vid̄ hic per doctores 7 ma
xime. d. Jason.

Aut in rem sunt. Ideo in rē
dicuntur quia rem cōcomitanť
ff. de publi. l. imperatores. 7 in p̄
sonam. quia a persona non rece
dunt obligati vel heredis ei⁹ ci
ius eadem est persona. vt. ff. e. l.
actōn3 gñā. §. i. 7. ii. 7 in auct. de

turetur. a mo. p̄s. i prin. col. v.

Add. hec glo. expedita fuit. s. i
euiden. Dare aut facere oportere p̄ psonales actōes actor intēdit reū dare aut facere oportere dare cū datio ē in obligōne. ff. d. ver. ob. l. vbi aut nō. §. si. aut facere cū factū ē in obligōe. vt si p̄missu scribere librum qd̄ petiit act. ex st. pulatu. ff. d. v. ob. i pri.

Et aliis quibusdā modis. diuidit̄ i duas ptes p̄cipales. In p̄ia declarat tex. in sp̄e quattuor modis. In scda declarat tex. i genere ibi. ⁊ vt breuiter dicam. p̄ma pōt subdiuidi fm̄ q̄tuor modis. i. ex quasi cōtractu ⁊ ex quasi maleficio. nec. n. de his supradixerat. qd̄ reprobaf̄ qz ex quo dixit de his que sūt ex d̄ctu vel maleficio. p̄ q̄tis de his que sūt ex quasi d̄ctu. ⁊ ex quasi maleficio vt. s. d. ob. que ex q̄si d̄c. i prin. ⁊. s. ii. i. in prin. Add. hāc p̄mā expōz l̄z gl. reprobat. tñ eā sequūt cōf̄ doc hic. ⁊ inducūt ad hoc. d. l. i. ff. e. vide hic p. d. Jaf. qui longe trax. ac an appellatōe d̄ctus v̄ciat quasi d̄ct⁹ ⁊c. Vel dic oia ista eē supra p̄prehēsa. i. q̄si d̄ct⁹ ⁊ q̄si maleficio. s̄z q̄ supradicta. s. dare ⁊ facere oportere. hoc itelligitur vbi agebat̄ p̄se ad dandū v̄l faciendum. s̄z postea qñ dicit ⁊ aliis quibusdā modis. i. qñ nō p̄ci se s̄z sub alternatōe vt hoc aut illud. S̄z ⁊ hoc reprobaf̄ qz text⁹ hic nō dixit i p̄cedētibz q̄ p̄ci

se ergo hoc v̄l somniare.

Sic ergo hic de cōditōe furtiua loqui. que l̄z sit p̄sonalis nō tñ ori ex d̄ctu vel quasi. nec ex maleficio vel quasi. s̄z ex variis figuris causaz ori. vt. ff. de ac. ct ob. l. i. in prin.

Add. hētis ex ista glo. q̄ d̄ditio furtiua d̄i dari ex variis figuris causaz ⁊ ḡnter q̄ nō ori ex d̄ctu v̄l quasi. nec ex maleficio v̄l quasi Et iō fm̄ saly. d̄i d̄ditio furtiua dari ex variis figuris causaz. nā illa d̄i actio p̄sonal̄ que ori ex d̄ctu v̄l quasi aut ex maleficio vel q̄si. vt hoc tex. illa vero d̄i realis que ontur a iure q̄ q̄s h̄z i re. vt h̄ eo tex. ⁊. l. i. C. de ali. ind. mu. cā fac. si ergo inueniā aliq̄ actio que habeat vtrunqz p̄o s̄nā cā ⁊ origine. illa p̄p̄o quodam iure d̄i nasci ex variis figuris causarū ⁊ hoc est quod voluit p̄p̄e dicere iurcō. m. l. i. in prin. ff. de d̄di. fur. cū ergo d̄ditio furtiua ex pte rei dicatur dari ex maleficio. ⁊ ex parte actoris ontur ex dominio. ⁊ ergo soli domino competit. vt l. i. ff. de condi. furti. ergo sequitur q̄ conditio furtiua dicit̄ dari ex variis figuris causarum. s̄z quia inter dō. de hoc est magna altercatio ⁊ cōmunis opi. videt̄ q̄ conditio furtiua ori ex maleficio Ideo vide hic per eos.

Item predicta verba possunt intelligi de interdicitis omnibus que licz sint p̄sonalia. vt. ff. de i interd. l. i. §. si. non tamen iure

ordinario sed iure extraordina/
rio talia sunt introducta. vñ nō cō
tinent sub hac diuisione ex p̄ctu l'
quasi nec ex malio vñ quasi. nā p̄
pter dicitū qñqz dāf. vt in iter di
cto m. vi. qñqz nō. vt i iter dco
qō vi aut clā. qñqz p̄ eū nō q fecit
op⁹ s; q factū h; dāf. vt. ff. q vi
aut clā. l. iiii. §. 7. clā 2. l. 2. p̄petit.

Et vt breuiter dicā. f. de itelle
ctu dictoz verboz. ille terci⁹ ar
ticulus qui dī. ff. eo. l. i. in p̄i. 7
ex variis figuris cāp̄e illud q hic
dī. 7 alius qbusdā mōis. Additō
circa hoc tenete qō pus dīxi ias.
f. p̄mā expositiōem gl. Nullo
iurē diuidit i ii. p̄io collitex tēx.
vnū nōbile sō p̄ illud nō opp. 7
soluit. Mo. hic q ille qui t; rē
meā. nō est mihi ideo obligatus.
sed rōe possiōis possuz cū cōueni
re. vt. C. de al. m. mu. cā fac. l. i.

Sed opponit teneris mihi ad
rē restituendā ergo es mihi obli/
gatus. rñ. nō ē veruz. q; verbum
teneſ duobus modis accipit. nā
si dicat teneris mihi q; ex natura
obligatiōis vñ actiōis sis mihi ob/
ligatus sūm ē. si vero dicas tene/
ris. q; p̄ officium iudicis d; tibi
necessitas iponi vt restituas verū
est. vt. ff. de rei vñ. l. qui restituer
7 si hoc mō accipias teneris ergo
es obligatus nō sequit. Additio
7 rō hui⁹ ē. q; officium iudicis nul
lā p̄supponit obligatiōem. l. q cō/
clusiōem in fi. ff. de ac. emp. l. qn
tus. ff. de an. le. nisi largo mō sūm
q; dicit bar. m. l. fi. ff. de iur. 7 vi

de glo. s. in p̄i. in ver. debet.

¶ Possideat diuidit i. ii. s; q
ponit duo extrema actiōis in rē.

In actione in rem ex parte ac
toris alterum duorum debet in/
teruenire scilicet dominium vt.
ff. de rei vindicatio. l. in rē 7 hic
vel debet interuenire quasi do/
minuz vt in emphiteota 7 supfi/
ciario 7 bonafidei emptore 7 simi
libus vt. j. e. §. alie 2. ff. si ager ve
ctiga. vel emphiteotica. p̄cta. l. i.
§. fi. 2. l. ii. 2. iii. 2. ff. de supficie. l.
i. in fi. p̄mi respōsi 7 i. §. q ait.

Additio nō. q; ista glo. p̄ doc.
reprehendit quia aut ipsa loqui/
tur de actiōe in rem generaliter 7
tūc ip̄a nō est vera quia multe sūt
actiones in rem in quibus nō re/
quirit dominium vel quasi vt ē i
pignoratitia. ypothecaria cōfesso
ria 7c. q; creditor nō ē dominus
7 sic de aliis. l. ex sextante. §. lati/
nus. ff. de exceptio. rei iudica. 2.
l. debitor i p̄nci. ff. ad trebellia.
aut vero loquitur de actione in
rem speciali. puta in rei vindica/
tione. tunc male exemplificat de
bonafidei emptore. quia illi non
cōpetit rei vindicatio s; p̄blica
na vt. in. §. sed iste. j. eo. vnde sūm
dy. 7 ny. de neapo. dic q; i actiōe
in rem ex pte actionis. requirit al/
terū de quatuor. l. vel directū do/
minū 7 tūc competit rei vendi.
directa vt boc. §. nostro. 2. l. i. C.
de al. m. mu. cā fac. 2. l. in rem in
p̄nci. ff. de rei vendi. vñ vtile do/
minū. vt in emphiteota 7 supfi/
ciario.

ciario. quo casu competit utilis
rei vendica. vt. l. i. §. si. ff. si ager
vec. vel emphi. pe. vel quasi do/
minium quale est illud qd habet
bonesi. emptor. qui nōdum usu/
cepit et tunc competit publiciana
d. §. sed iste. j. co. vel necesse est q
habeat aliud ius in re. vt ius ser/
uitutis et datur cōfessoria. vt. d.
§. eque. j. co. vel ius pignoris. et
tunc datur seruiana vel ypoteca
ria vt in. §. item seruiana. j. co.

Sl. Item ex parte rei requi/
ritur similiter duorū alte/
rum scilicet possessio vel quasi v/
q dolo defuit possidere vt hic. et.
ff. de interro. ac. l. qui seruum. §.
iurie et d. noza. l. electio. §. i. Ad/
ditio hec glo. vix pōt saluari nisi
loquatur de rei vendi. specialiter
et illa nūq̃ competit nisi contra
possidētē vel quasi vt satis. d.
In rei vindicatione non requi/
ritur q possessor dicat se dominū
nec hoc habet necesse probare vt
C. de eden. l. qui accusare. et d. rei
vendi. l. finali. et. j. de interdic. §.
cōmodum.

Rei vindicatio competit pro
re corporali quia incorporalia nō
vindicantur vt. ff. de rei vendi.
l. vindicatio.

Additio et sic habetis expedi/
tas glosas huius. §. Et scias q
hoc. hic ponit materia actionis
rei vindicationis quam late exa/
minatā vide per hoc. hic et magis
d. Jas. Sūmula tñ breuiter sequē

fit tibi necessario menti tenenda.

Sūmula.

Vnde rei vindicatio vt in/
quit rex. in. §. sed iste. j. co. est ac/
tio civilis. realis. vt in hoc. §. no/
stro. que competit actiue ratione
domini rei corporalis q possidē
tem vel quasi. et fm q duplex est
dominiū v3 directū et vtile. scdm
hoc reperit duplex rei vindica/
tio. videlicet directa que dat ha/
benti directū dominū. vt hoc.
§. nostro. et. l. i. C. de ali. iu. mu.
cā fac. et. l. in rem in prin. ff. de rei
vendi. et utilis que dat habenti
dominiū vtile vt sunt emphiteo/
ta. et superficiarius et similes vt. l.
i. ff. si ag. vecti. vel emphi. pe. et.
l. pa. in prin. et. §. q ait. ff. d. supfi.
et hec dicta requirunt in rei ven/
dicatōe ex parte actionis. Ex pte
vero rei requiritur possessio vel
quasi vt hic in glo. Et intellige
quasi possessionem pro eo q do/
lo defuit possidere. qui cōuenit
perinde ac si possideret. vt. l. qui
dolo. et. l. parem. ff. de rei. iur. et.
l. sin aut. §. sed si quis. et. l. is qui
dolo. ff. de rei vendi. Hoc tamē
intelligitur de illo qui dolo de/
fuit possidere post litem contest.
sed si dolo defuit possidere aū litē
contest. tunc contra eum non cō/
petit rei vindicatio. sed actio i fa/
ctum ad interessē ex ti. d. ali. iud.
mu. cā fac. Ita notabiliter et mu/

rabilliter dicit **P**anoz. i. c. i. i. iii. col. in. ii. oppo. de ali. iudi. mu. causa fac. Item aduerte q̄ possi- dens tempore prime citationis. si postea desit possidere presumi- tur in dolo fm **B**ald. in. c. fi. de ali. fend.

Et vt melius habeatur noti- cia substācialiū vniuscuiusqz act. semper in fi. §. ponaz sumulā bre- uem ⁊ narrationē ⁊ conclusionē libelli. ⁊ cellulā vniuscuiusqz act. sumptam ex arboze **Jo**.

... ..
a b c d e f g h i j k l m

Et melius habeatur noticia substantie cuiusqz actionis pono substantiā libelli. s. narrationē ⁊ conclusionē. ⁊ pro nunc pono in re immobili.

Coram vobis ⁊c. agit ⁊ in iurē proponit. **J**. contra ⁊ aduer- sus. **B**. dicens ⁊ in iure propo- nens. q̄ supra scriptus. **B**. licet i- debite ⁊ iuste tenet ⁊ possidet q̄ dam petiam terre culte perticariū ⁊c. positarum in loco ⁊c. Que q̄ dem petia terre spectauit ⁊ perti- nuit. ⁊ hodie spectat ⁊ ptinet ad

supra scriptū. **J**. iure dñi vel qua- si ex veris titulis ⁊ causis. **J**. dicit vt. §. q̄ idē. **B**. a dicto. **J**. se- pius interpellatus fuit vt eidem **J**. dictam petiam terre vna cum fructibus ⁊c. dimitteret ⁊ relaga- ret quod ipse. **B**. hactenus face- re recusauit ⁊ recusat indebite ⁊ i- iuste. Quare petit ⁊ requirit idē **J**. quatenus ex officio vestro. et omni modo in re via ⁊ forma qui- bus melius de iure potestis p̄ ve- stram diffinitiam sniam pnun- cietis supra scriptam petiam terre spectasse ⁊ pertinuisse. ⁊ q̄ hodie spectat ⁊ pertinet ad ipsū. **J**. in re domini vel quasi q̄d⁹ dictūz **B**. versus dictum. **J**. condēne- tis ⁊ omnibus iuris remediis cō- pellatis ad dimittendum ⁊ rela- gandum dictam petiāz terre vna cum fructibus ⁊c. Cuius libelli formam ⁊ clausulas opportunas videte in operibus practicis.

Eque. **P**ro seruitute cō- stituenda vel non constituenda. prodite sunt actōes i re tā p̄ fuitutib⁹ rusticis q̄ vrb- banis realib⁹ vel psonalibus. Et i his ēt agit qui possidet ⁊z secus sit in rebus corporalibus regula- riter. h. d. **A**dd. **P**ro euiden- tia dñi nota primo q̄ quatu- or sunt genera seruitutum. vt est bona glo. supra de serui. in prin- cipio. Secundo premitte q̄d etiam seruitutes reales et pre- diales fuerunt introducte de iur

gētū. vt. s. d. vfu. 7 ba. §. ii. Ter-
tio pmitte q seruit⁹ p^ocialis ē q/
dā ius p^odio inherēs 7 iph⁹ vnu/
tatē respiciēs 7 alterius p^odii ius
siue libertatē dūmātes. illa pro-
bant in. l. hec est nra. ff. de ser.
vr. p. 7 i. l. qui in aliena. §. si. ff. d.
neg. gcl. vel fm Ro. fuitus p^odial-
lis. ē qdā ius p^odio debitum. a re-
rei p^ostitutū vt. d. l. i. cōia p^odi. vel
tertio. dic q ē qdā ius introdu-
ctū quo p^odii p^odio seruit. l. via in
p^ori. ff. de fmi. Quarto pmitte q
he seruitutes p^ont acqri per dñm
directo fundi dñam. 7 iponi per
dñm fundi seruiendū vt. d. l. i. ff.
cōia p. 7 ibi gl. sed aduertat q ē
sufficit q sit vtilr dñs vt possit ac-
qrere vel imponere seruitutē. vt
est casus in. l. i. §. si. ff. de suph. 7
q ibi gl. 7 bar. 7 ē p bonef. p^oto
rē qñs nōdñ p^oscripserit. l. si ego
§. i. ff. de publicia. Si aut fundus
ē pluriū. p vnū ex dñis nō pōt ac-
qri vl imponi. l. si vn⁹. ff. de ser.
rus. p^od. s. tñ si vn⁹ imponit quo
ad se p^oiudicat nō quo ad socios
quousqz alii ratificēt. 7 ratificatio
ne scā. ē singulariter 7 de p se cō-
ualidef p^oia p^ocessio nō vt ex re-
tro. s. vt ex nūc. casus ē i. l. p fun-
dū 7 ibi gl. ff. de ser. rn. p. 7 i. l. si.
ff. cōia p^odi. An aut locus medi⁹
nō seruiēs ipediat fuitutez. vide
hic per Ang. in cūidē. 7 que fmi/
tus hēat cām p^otinuā 7 q nō. vid
s. de re. cor. 7 i. co. in fi. tituli in
addi. p me collectis.

Additio quero qñō 7 qñ dica

tur qd ēē in quasi possione serui-
tutis. dic b^ocaut. quedā sunt fuitu-
tes negative vt altius nō tollere
7 in istis per vnū solū actū 7 sic
p vnā solā. phibitōem cñ patiēcia
aduersari d^r acquisita quasi pos-
sessio seruitutis. ista ē gl. no. i. l.
i. C. de ser. 7 aqua. in glo. i. 7 ibi
bar. Quedam sunt seruitutes af-
firmatiue. vt est seruitus ire agē-
licere. itē q liceat aquā dncere 7
similes 7 in istis quedā sunt. in q
bus pōtēsse vsus p modū faculta-
tis 7 aicicie. vt ire per fundū mū.
nā cuilibet dā facultas cñdi per
fundū alienū nisi prohibeaf. vt.
l. iii. §. i. ff. de acqui. re. do. glo. i.
l. diuis. ff. de seruica. rus. p^odi. 7
gl. in. l. p agrum 7 ibi bald. C. de
ser. 7 aqua. 7 in istis nō. d^r acqui-
sita quasi possio seruitutis. nisi se-
cuto cursu. xxx. dicz 7 sic nisi qd
iuerit p. xxx. dies. l. i. §. hoc iter
dicto. 7 ibi bar. ff. de iti. ac. q p.
Quedam sunt seruitutes affir-
matue in quibus nō pōt ēē vsus
p modū facultat. 7 aicicie. vt est
ducere aq per fundū alienū. 7 in
istis per vnū solū actū acquirif
qñ possio seruitutis. l. i. §. q aut
ff. de aqua quoti. 7 est. Istā theo-
ricā tradit vobis. bar. 7 post euz
ali. in. l. i. C. de vsuf. 7 vid ple. i.
c. bone. extra. de post. p^oela. Jas.

El. Actio de qua hic vt agat
ius sibi ēē ac. l. z nomē nō
exprimat tamen vocat p^ocessoria
vt. ff. si serui. ven. l. ii. in prin. Et
dum dicit edibus v^oedi fruēdi B

est fuitus psonalis. sz sequentes
reales sūt. vt. ff. de fui. l. i.

Altius tollendi. Pōt diuidi
i. ii. fm q duplr ponit casum exē
pli alti⁹ tollēdi. Actio fuitus p/
du vrbani est dicere sibi eē ius al
tius edes suas tollēdi. Gl. timo
re qtrari duplr exponit tex. ibi
altius tollendi. nā dicere mihi li
cere altius tollere. est negare fui
tutem mihi nō licere altius tolle
re. 7 sic ē actio negatorie. male er
go ponit hoc exēplū iter exēpla
actionis cōfessionie. vñ pñō rñdet
glo. quasi pcedēdo q istud sit exē
plum actōis negatorie. 7 dicit po
ne exēplū hoc modo. vt si erat
i quasi possessiōe fuitutis domus
mee ne mihi liceret altius tollere
me volente edificare debeo age
re actione negatoria. 7 ita hic in
terferit exēplū negatorie. vt. ff. si
fui. vñ. l. si forte. §. In hac. n. ser
uitute negatoria verbis affirmati
uis 7 cōfessionia negatiuis pponi
tur. vt. ff. si fui. vñ. Addi. cre
do q i istis vltimis verbis gl. ve
lit dicere q hic ponit hoc exēplū
negatorie iter exēpla cōfessionie
pp quēmētā i mō pponēdi qz si
cut i aliis exēplis cōfessionia pponi
tur verbis affirmatiuis. ita ēt in
hoc exēplo lz sit actōis negatorie
tñ pponit verbis affirmatiuis.
ergo 7c. Sz hic intellectus repre
hendit p doc. cōter. qz ridiculuz
ēēt dicere q impator iter exēpla
cōfessionie poneret exempluz nega
torie. de qua postea ponit exēpla

pticulariter. vñ gl. pcedit ad aliū
intellectū. Vel pone hoc exem
plū i cōfessionia. vt si talē mihi de
bes fuitutē. vt altius teneas edi
ficatū. vt. ff. de fui. vñ. p. l. si arbo
rem. §. interdū. Add. nō mihi
lz ponere os in celuz. sz cogo: ali
quid dicere. rogo tu iuuenis nō.
bñ verba glo. qz valde subtiliter
loquit. 7 si auderes dicere a pau
cis cōsiderat. Vñ do. Jas. subti
liter ex mente B. y. declarat hūc
intellectū gl. dicēs puta pone q tu
debes mihi fuitutē sustinēdi one
ris vel tigni vel alterius oneris
domus mee. 7 ponam⁹ q dom⁹
tua sit viruta 7 sic nō pōt sustinere
dictū onus. ego possum agere vt
liceat mihi altius tollere domum
tuā. vt possit sustinere fuitutē one
ris mei. Sed certe glo. hoc nō di
cit q ego veliz agere vt liceat mi
hi altius domū tuā tollere. qz in
casu isto hoc icūbit tibi 7 nō mihi
Sz dicit gl. q velim agere vt te
neas altius edificatū. i. si domus
tua corruit reedifices alti⁹ vt pos
sit onus meū sustinere. Et isto mō
nihil fa. opp. quā format. d. Jas.
S hūc intellectū. vide 7 cogita p te.

Et pōit hic. d. Jas. vñ nōbi
le ex mēte doc. vñ q i fuitutē one
ris ferēdi cadit vñ spāle pter na
turā aliaz fuitutū. nā reglr q vñ
fuitutē tenet solūmō ad paciaz nō
āt ad aliqō factū. l. quotiēs. la. pi
ma. ff. de fuitu. Iste āt qui vñ ser
uitutē oneris ferēdi neduz tenet
p stare paciam. sed ēt tenet facere

q̄ si edificiū fūiens sit virtutū te-
nef illud rēdificare. vt. l. ficuti.
§. p̄petit. ff. si ser. v̄e. 2. ibi bar. po-
nit rōnē sp̄alitatis. Contra
quoq. hic agit d̄ negatoria. 2. di-
cit q̄ negatoria ē p̄raria p̄fesso-
rie. qz p̄ p̄fessionā d̄i seruitutē de-
beri. 2. p̄ negatoriā d̄i seruitutē nō
d̄beri. 2. h̄ep̄dictū sūū idēbite mo-
lestari aliqua seruitute. ff. si ser. v̄e.
l. ii. e. hic. Altius tollēdi. Si
iudic̄ l. iiii. partes p̄cipales. In
p̄ia gl. timore cuiusdā contrariū
tacitū dupl̄r intelligit tēx. In fa-
format. q. 2. soluit. In. iiii. format
aliā. q. In. iiii. p̄ modū notabil̄
reprobat quādā opi. pla. fa. ibi. s̄z
querit̄. tertia. ibi. item quare ista
vi. quarta. ppe. si. ibi item q̄ dicit
pla. Altius tollēdi. istud ē exē-
plū p̄fessorie. In his cim̄ exēplis
oibus repetit̄ nō. vel dic in hoc
p̄io exēplo nō repeti nō. in aliis
sic. Add. hoc gl. dicit vt sit con-
formis cū p̄ia gl. i. v̄erfi. altius.
s̄. posita. S̄z doc. eaz reprobat
eodē mō quo ibi eā reprobarunt
Seq̄r mō fa pars p̄cipal̄ glo. i
qua p̄io format̄. q. sc̄do ponitur
opi. pla. tertio reprobat̄ illa. q̄rto
ponit̄ opi. glo.

Glo. S̄z querit̄ quare noia
talia. l. p̄fess. 2. nega. dā-
tur istis actōibus. R̄. si. pla. qz
negatoria negatiuis v̄bis p̄poni-
tur. p̄fessoria vero affirmatiuis.
H̄ec opi. reprobat̄ i seruitute al-
tius tollēdi. ibi cim̄ p̄fessoria ne-
gatiuis. negato. ia affirmatiuis p̄

bis p̄ponitur. Sic ergo pot̄
ispiciendā ē naturā q̄ v̄ba. l. so-
nuz verborū. vt p̄fessoria iō dica-
tur qz intentat̄ ad hoc vt p̄stet
se debere. negatoria qz negat̄.
Add. l. 3. glo. reprobat opi. pla. tñ
doc. cōiter eā saluat̄. vñ pp̄ breui-
tatē verba corū omitto. vide do-
cto. hic p̄cipue. d. Jas.

Itē quare iste dicūtur in rem
R̄. qz ad s̄ilitudinē rei ven. dan-
tur. sicut. n. illa rōne dñi vel q̄h
dā sic 2. iste. vt ecce rōe dñi dā
p̄fessoria. l. dñi fundi cui fuitus
debet̄. vt. ff. si ser. ven. l. ii. §. hoc
aut̄. Et rōne quasi dñi. vt fru-
ctuario creditori 2. sup̄ficiario.
Itē Add. ista gl. fm̄ doc. in hoc
male dicit 2. reprobat̄. qz non est
verū q̄ creditor sit quasi dñs. qz
si cēt quasi dñs i re illa nō posset
pignus cōstitui. l. ex s̄c̄tate. §. la-
tinus. ff. de re iudi. 2. l. neqz pi-
gnus. in p̄m. ff. de reg. iur. Itē
nō ē verū q̄ vsufructuari⁹ sit q̄h
dñs. qz quis nō posset h̄ere vsu-
fructum in re sua. ff. si vsufr. pe.
l. vsufrui. in p̄m. Bñ verū est q̄
isti tales. l. creditor 2. vsufructua-
rius dicūt̄ h̄re ius i re. l. comz. i
p̄m. ff. de dam. infec. rōne cim̄s
iuris p̄petit̄ eis vtilis p̄fessoria p̄
seruitute. 2. i creditore hoc ē expedi-
tū. l. ci qui. ff. de seruitu. Usuf-
fructuarius aut̄ nō h̄z directe et
p̄cipalr̄ p̄fessionā p̄ seruitute.
s̄z petēdo vsufructū cōsequit̄ ser-
uitutē. istud ē q̄b̄ dicit tēx. in. l. i.
in p̄m. 2. l. vsufrui. §. vtrum at̄.

ff. si usufr. pe. Tenete ergo exē/
plū glo. qd sequit̃ d̃ sup̃ficiario q
bñ ē quāsi dñs accipiēdo qñ dñu/
um p vili dñio. d. l. i. in prin. ⁊
d. §. quod at. ff. de sup̃fi. Idē in
emphiteota ⁊ vasallo. vt est tex.
in. l. si in p̃m. ali. §. si ego. ff. d̃
oper. no. nū. Circa istud d̃ usufr/
fructuario vide tex. in. l. recte vi/
cimus. in prin. ⁊ ibi glo. nō. i. ṽ.
fuitus. ff. de ver. sig.

Glo. Itē publiciana dāť ci/
cui fuitus ē cōstituta a
nō dñō fundi. vt. ff. de remi. l. ii.
§. idem iul. ⁊ de super. fi. l. i. §. si. ⁊
si usufruc. pe. l. i. ⁊ de publi. l. si
ego. ii. ⁊. iii. rñ. Itē sicut rōe pos/
sessionis vel quāsi dāť rei ṽd. sic
⁊ hec p̃fessionia rōe vere possid̃is
aduersus eū qui possidet agrū q
fuitutē d̃z. ff. si usufru. pe. l. vlti.
§. vtrū. l. quāsi possidet. ff. si usufr/
ruc. pe. l. si. hoc idē i negatoria.
nā ipsa rōne dñi dāť dñō fundi
qui negat fuitutē deberi. vñt aut̃
quāsi dñō qz ius h̃z in fundo qui
negat fuitutē debere. vt. ff. si ser.
ṽd. l. ii. cō rōe possid̃is intēdit̃ d̃
eū qui possidet rē rōne usufru/
ctus. vt. ff. de acquir. pos. l. natu/
raliter. vel quāsi possidet. vt si re/
vtať d̃ illā fuitutē quā sibi dicit
debitā in quibus nō ē vera pos/
sessio ēť naturalis. arg. ff. de ser.
ṽd. predi. l. si edes. §. libertas. ⁊. §
se. Rōne hōm ⁊ filiū dicūt i rez.
Add. h̃ētis ergo rōnē ex ista gl.
quare p̃fessionia ⁊ negatoria dicit̃
tur in rē. qz. §. p̃petūt dñō ⁊ qua/

si dñō. ⁊ d̃ possidentē ⁊ d̃ eū qui
dolo defuit possidere. S3. d. Ja/
son reprobat hāc rōz vt hic p̃eū.
Deide finaliter ponit rōnē qre
dicunt̃ in rē dicēs qz iō dicūt̃
in rē. qz p̃petūt p iure qd qz h̃z
in rē. ⁊ tale ius transit cū re. ad
quecūqz res illa pueniat. l. via cō/
stituta. §. si fundus. ⁊. l. cū fundū
ff. de ser. rus. predi. ergo debent
dici in rē. vt. l. actionū genera. ff.
de ac. ⁊ ob. deide seq̃. iii. ps gl.
Item nō qz dicit pla. qz negato/
ria ita demū dāť si fuerit fuitus
cōstituta ⁊ postea amissa. Sed sal/
sum ē. p̃petit eim. ⁊ si nulla fuit.
vt. ff. si ser. ven. l. loci. §. competit
⁊. l. fistulas. Add. Et hec glo.
verū dicit. Ad prima fienda
est relatio. ff. de leg. i. l. si fu⁹ plu/
rium. §. si. ⁊ de testa. l. heredes. §
sed si no.

Si duo asserāt se possidere et
alter vincit poterit alter. f. q suc/
cūbit ṽdicare. ff. vt pos. l. si duo
in fi. i. rñlo.

Neget rem actoris. Idē ver/
ba restringūt p̃cedētia. f. ei ṽo.
⁊c. nam hoc perpetuo verum est
qz alias non dāť actio possidenti
per quam negat rē actoris cē.

Additio. Dic mihi pro deo
quid vult dicere glo. in his pri/
mis verbis doctores nihil tibi
dicunt. quia ista verba non vi/
dentur restrictiua. Sed credo
quod oportet adiungere illa ṽ/
ba per quam. quia hoc relatiuū
quā adiunctū generalitati ipsam

refringit. l. ea tñ adiectio. ff. de.
iii. est ergo sensus verborū gl. re
gula est hic i. tex. q. ei qui possi
det in actōe reali nō dat actio. s.
p. quā neget rez actoris esse. nam
hoc ppetuo verū est. hoc est ge
nerali. 7 sp. verū q. als nō dat ac
tio possidenti per quā negat rez
actoris eē quāsi dicat nō dat actō
negatoria nisi in rebus incorpora
libus. deinde gl. opp. vt. j.

Gl. Sed pōt poni cāus in
quo possor hz actiōem p
quā dicit se dñz eē ergo male di
cit tex. q. possidēt nō dat actio
assumptū. pbat. ff. de rei ven. l.
officiū. 7. ff. v. l. q. e. l. si v. l. v.
noic. nā ille qui gmodat rez ali
cui vel locat possidet cuius 7 nā
tuer vt. ff. de v. l. si solū. §. i.
Rñdet ergo p. io gl. se. aliquos.
q. saltez gmodatarius 7 gductor
detinet 7 sic rōe detentatōis dat
rei vendicatio. 7 ipsos. 7 ita loq
tur. d. l. officiū. Additō 7 hec so.
cōter tenet. fm. d. Jas. hic. 7 ē
gl. nā hic dicit q. hec verior.

Alii. vt band. 7 loth. dicūt q.
eo ipō q. quis agit rei vēdi. dñz re
nūciare cāe possi. i. possioni. cu3
hodie sit impossibile. 7 vēdicare 7
possidere posse. s3 p. ia so. verior
ē Additio. 7 de hoc articulo vi
de hic doc. p. cipue. d. Jas. Sa
ne vno cāu qui possidet. nihilo
minus is actoris vicē obtinet. si
cut in latioribus s3 libris opo
tunius apparebit.

Gl. Sane vno cāu. s. i. du
plicibus iudiciis. vi. ff.
de indi. l. in tribus. 7. j. eo. §. que
dā 7. ff. vi. pos. l. si duo. §. i. 7. j.
de interdic. §. iii. 7. ff. fa. h. l. i.
v. l. dic q. dicit de exceptōe pponē
da. nō. n. hic dicit q. sit actor sed
q. t3 vicē actoris fm. Jo. vt. ff. d.
except. l. i. Additio s3 doc. cōter
reprobāt ābas illas so. q. tex. vi.
cit vno cāu. 7 sic cēt multi casus
s3 p. De. de bel. ponebat cāus hic.
pone q. possideo rez meaz p. p. i.
7 tu agis p. me rei vēdi. q. si ego
nego rē eē tuā 7 volo p. bare esse
meaz. q. possuz iuxta. l. circa cu3
gl. no. ff. de p. ba. tūc dīcor sustine
re vicez actoris. 7 cōter doc. trā
seunt cū hoc exemplo. s3. d. Jas.
vult saluare primuz vñ hic p. cū.

¶ Dumū exemplū glo. s. positiū
pbat. ff. de indi. l. in tribus. fm.
ff. de except. l. fm. 7 sic sunt expedi
te gl. sequit. sūmula. Actio cō
fessoria ē actio i. rē. ppetēs alicui
rōe sūntutis sibi debite v. l. fundo
suo. vel quasi suo. 7 impediētē
ad declaratōem iuris sui. ita diffi
nit De. de bel. hic 7 sequuntur
doc. Ideo dñ rōe sūntutis sibi d
bite vel fundo suo. vt appareat
q. hec actio ppetit. i. p. io seruitu
tibus psonalibus. 7 sic debitis a
re p. lone. vt ē v. l. fruct. 7 similes
q. ē p. seruilitutibus debitis a re
rei vt in hoc tex. Ideo dñ quasi
suo p. v. l. fructuazū. 7 creditorē
cui ppetit rōe iur. q. d. 3 i. pignoz.

Sūmula.

Actō negotioria ē actio i rem.
 ppetēs alicui rōe rei sue vt quasi
 sue. p̄ vtiē aliqua seruitute i re
 illa. ad p̄nunciandū aduersario
 ius nō ēē vtiē tali seruitute ⁊ ef
 fectū hāz diffinitionū vide in li/
 bello cūusqz.

..... :...
 abcd ef gh iklm   abcd ef g h iklm.

In libello p̄fessorie dco p̄rio
 narrare. qualiter tici⁹ p̄stituit mi
 hi seruitutē i tali fundo. nō ad talē
 fundū q̄ ē me⁹ i q̄m me⁹ i quo hō
 ius ⁊ dco p̄fina illi⁹ fūdi demōstra
 re. postea dco vicef. quat me exi
 stēte i possiōe l' quasi dictē seruitutē
 ipedant l' turbant vti dca seruitu
 te. ⁊ q̄ ē de p̄nti ipedit ⁊ turbat
 pp q̄ ipedimētū interst mea i de/
 cē. quare peto p vos declarā di
 ctā seruitutē dco fūdo p̄petē ⁊ di
 ctū ticiū q̄dāri i illis decē mi/
 hi dādis rōe mei interst. ⁊ q̄ mi
 hi mediāte offō v̄io caueat. q̄ i fu
 turū nec ipse nec h̄des nec succō
 res sui ipediet me i tali seruitute.

In libello negotorie dico me
 ēē dñm vel quasi dñm talis fun
 di vel ius me i eo h̄ere. i quo ti

cus p̄tendit sibi debitā seruitutez
 ⁊ ita ea vtiē. cū tñ nulla seruitus
 sit illi fundo iposita. l' sibi debeat
 tur. pp q̄ ego suz lesus in decē.
 ⁊ tñ mea interst. quare peto p
 vos declarari ius nō ēē ticio. sui
 tute illa vtiēdi. vel possuz petere
 p̄nunciare ius mihi p̄hibendi di/
 ctū ticiū vti seruitute illa. Item
 possuz petere p̄nunciare fundū il
 lū ēē meū liberū ⁊c.

Sed iste. Actō publi
 ciana d̄r p/
 toria ⁊ dā ex equitate p̄oria illi
 qui rē ē natus aliquo iusto titu
 lo a nō dñō qui titulus ēēt aptus
 ad translatōem dñi. ⁊ dā quasi
 ipse rē vsucperit. h. d.

Additio no. ex tex. q̄ actō d̄r
 ciuilis que descendit ex remedio
 iur ciuilis. ⁊ a p̄ditoribus iur ci/
 uilis sunt iducta. Et p̄ q̄ns ad co
 gnitōez vniuscuiusqz rei p̄meia
 cā ⁊ p̄cipiū ispicit. cūz filius se/
 quat q̄dōez p̄ris. Itē no. ibi ple
 runqz q̄ dictio plerūqz denotat
 regulā vltz ēē i dñū Itē no. ibi
 tradiderit. q̄ verbū tradere non
 significat dñi trāslatōem. secus
 i ver. dederit. vt i. §. sic itaqz. j.
 eo. nisi fm subiectaz mām. l. h̄ si
 pulat⁹. ff. d̄ vsur. l. ⁊ fa. l. h̄ si p̄osso
 ri. §. i. ff. d̄ tur̄. Itē no. q̄ sicut
 traditio scā a vero dñō ex cā abi
 li iportat dñi translatōem. l. tra/
 ditōib⁹ cū mā. C. de pac. ita scā a
 n̄ dñō iportat publicianā seu v̄sa
 capiēdi q̄dōez. vt h̄c ⁊. l. clamb⁹
 ff. de p̄. emp. Nota ibi nōdū dñi

¶ postq̄ quis vsuceperit. 2petit
rei v̄dicatio ⁊ nō publiciana vt.
l. i. ff. de publi.

Glo. S3 iste. hec gl. Diui/
dit in. iiii. ptes pncipa
les pna declarat tex. ⁊ apit qđ i/
perator itēdat tractare in hoc. §.
in fa format vnā. q. i. etia format
aliā. In quarta ponit dictū gene
rale. fa ibi. s3 querit de duabus.
tertia ibi. s3 querit de ac. 2mo.
quarta ibi oēs enī actōes. S3
iste. hic latens accedit ad fam di/
uisiōem. s. alie sunt ciuiles ⁊ alie
ptorie. ⁊ de oibus exempla pōit.

S3 querit hic de duob⁹ pto
qd de actōe in rē que dat p̄ enz
qui dolo desit possidere. vt. n.
ptoria vt. ff. de noxa. act. l. ea. le
tio. §. i. S3 v̄ ciuilis inspecta per
sona actoris. qui de iure cili ad/
mittit ad agēdū. ff. de rei v̄. l. i.
rē. S3 dic cas cilem inspecta pot⁹
psona actoris q̄ dignior ē vt. ff. d
exce. do. l. pure. §. fi. ⁊ hec 2ratio
sp̄ habet. nā h̄reditat̄ petitiō dī p
tona. qm̄ dat bonoz possou l̄ si
deicōmissario. l3 2tra possidētez
p possore vel p h̄de deē. ⁊ eō si
deē h̄di de iure ciuili dī ciuilis
ff. de pe. h̄. l. i. Semp enī iudica
mus actōem cē ciuile l̄ ptonā in/
specta psona actoris. Additio nō
q̄ hec gl. sp̄ ad hoc allegat q̄ ex
psona actoris ius metimur. l. i.
§. i. ⁊ ibi bar. ⁊ bal. ff. si p̄ h̄. pe.
de hoc vide ang. hic. Tu dic fm
bal. hic q̄ opio glo. est verior. s.
q̄ hec actio sit ciuilis. s3 rō gl. nō

est bona. qz actio nō dī ciuil l̄ p/
tona ex psona actoris s3 dī ptona
l̄ ciuilis inspecta origine nō ex p
sona actoris vel rei vt nō. gl. i. l.
ii. ff. de bo. po. h̄. peti. S3 vltio
do. pro 2cordia dicit q̄ hec ac/
tio que datur 2tra illū qui dolo
desit possidere quo ad inuentio
nē dī ciuilis ⁊ ita pcedat hec gl.
s3 approbatōe ē ptona. ⁊ sic pce/
dit opi. 2ria.

Glo. Secdo querit de actio
ne 2modati. s3 dic eā ci
uile vt. ff. 2mo. l. i. 2modato. §. fi
cut. ⁊ qđ dī eo. ti. l. p̄tor ait ⁊c. B
dicat v̄. p̄bado l̄ 2firmado nō in
ueniēdo. sic ⁊ de peti. h̄di. dī. ff.
si p̄ h̄. pe. l. i. in p̄i. s3 tū ipa ci
uilis ē cū sit ex senatuscōsulto. ⁊
cētūnial. dī vt. ff. de h̄. peti. §.
itē veniūt. §. cū aut. ⁊. C. de here.
pe. l. fi. in p̄m. oēs. n. actōes que
oriunt̄ ex his qnq3 p̄ibus iuz.
s. ll. se 2sul. plebis. iuz. p̄ua. placid.
⁊ r̄sum prudētū ciuiles sunt. q̄
vero a magistratibus v̄ p̄torum
edictis. dī. cēdūt p̄tone sunt vt. s.
de iure. na. §. 2stat vsq3 ad. §. ex
nō scripto. ⁊. ff. de iureiur. l. ius
aut. ⁊. j. d̄ ppe. ⁊ tē. ac. in p̄i. alie
aut̄ p̄ter dictas duas. icerte sunt
v̄trū sint p̄tone vel ciuiles.

Sed iste qdem actōes quarū
mētōem habuimus. ⁊ si q̄ sunt
similes ex legitimis ⁊ ciuilib⁹ cau
sis descendunt.

Et si que sunt similes vt
subicit. vt que sunt ex 2/
ctu l̄ quasi v̄ ex delicto vel quasi

vel ex variis figuris caruz. vt. s.
e. s. i. r. n. Add. nō q gl. nō vult
dicere p ista vba q actōes p̄tione
si descēdūt ex p̄ctu v̄l q̄i r. q. cēt
maximus error. S3 gl. vult q v̄
ba tē. debēt itelligi h̄q sūt filēs.
i. ex cili m̄f descēdētes r nō soluz
reales. quarū mētiōē h̄m̄. s3
ēt que sūt ex p̄ctu r. l. p̄sōales lūt
ciles. r hoc mō gl. itellecta libera
tur a calūnia dy. r aliorū. Ex
t̄imis. i. ex lege. xii. tab. r p̄ idest
civilibus causis descēdūt. r dic
civilibus vt. s. Actōes p̄tione
aut sūt in rē t̄m̄ aut i p̄sonā tantū
qz n̄ reperit aliqua p̄toria mixta
s. i. rē r i p̄sonā l3 civilis talis iue/
ma. S3 v̄i p̄. ff. de bo. pos. h̄.
pe. l. iii. Add. h̄ec gl. ab aliqb̄
dāna. r ab aliquibus salua. vi/
de h̄ic p̄ doc. Necessariū ē exē
plis ostēdere. i. vtile. qd̄ ci medica
mēta morbis hoc exhibēt iura ne
gociis. vt in auc̄. h̄ec p̄sō. inno.
p̄sō. in pun. col. viii. nec. n. neces
sitas i p̄ncipe ipom p̄t. vt. ff. de
li. l. p̄nceps. Itē qz p̄ exēpla ap/
tus itelligit vt hic. r. C. s. tran/
fac. vt r̄s̄suz. r. ff. s. col. bo. l. p̄e/
tor. s. n̄l. Ecce plerūqz p̄mit/
tit p̄tor ita i rē agere vt v̄l actor
diceret se quasi v̄sucepisse qd̄ nō
v̄sucepat. vel ex diuerso si possit/
for diceret te aduersariū suū non
v̄sucepisse qd̄ v̄suceperit. Itaqz
si cui ex iusta cā res aliqua tradi/
ta fuerit. veluti ex cā c̄ptōis. aut
donatōis. aut dot̄. aut legatorū
nec dū eius rei d̄ns effectus. si ei

rei cāu possionē amiserit. nullā
h3 i rē directā actōz ad eā p̄sequē
dā. Ex iusta cā. i. ex aliquo p̄/
ctu qui descēdit ex iusta cā. i. ex af
fectione vel p̄sensu v̄triusqz par̄
vt. ff. e. l. i oib̄. quā affectionē in
stū ē suari. vt. s. s. re. di. s. p̄ tra
ditōz. r hoc dūmō cā l̄ titul̄ fue/
rit apt̄ d̄m̄uz trāsferre l3 n̄ trāsfe
rat qz traditō n̄ pl̄ trāsferret q̄ sit
ap̄ eū qz tradit vt. ff. s. acq. re. do.
l. traditio. r noia. h̄ m̄oi tracta
t̄. ff. s. publi. l. i. i. fi. r. l. ii. r. iii.
cū seq. Si v̄o p̄t̄ nō ē abil̄ trās/
ferre d̄m̄ū n̄ p̄p̄t publiciana.
vt. ff. e. l. quacūqz. s. fi. Per
v̄sucapionē iste nōdū fuit effect̄
d̄ns qz nōdū p̄pleta. nec p̄ tradi/
tōm fuit effectus d̄ns qz h̄ altero
istoz modoz fact̄ fuerit d̄ns tūc
publi. ei. nō p̄fer̄. s3 directā rei v̄
dicatio vt. ff. de publi. l. i. in p̄i. r
s. i. Casu possionē amiserit.
gl. r si quocūqz alio mō. nā ēt h̄ p̄
furtū l̄ rapinā l̄ aliā amiserit nō tū
h3 in rē actōez directā. s3 h̄ac h3.
l3 ēt h̄eat als actōes. vt furti. l̄ in
bo. rap. r filēs vt. s. de v̄. ob. l. ex
delictis. s. s3 r bonefi. r. s. vt. bo.
rap. s. fi. Additio si h3 act. furti
filēs ergo v̄l publi sup̄flua. r̄n. si
ista res furto subtracta pueniret
ad aliquem qui possideret bona fi
de. n̄ cōpetet actio criminalis sed
publi. It̄.

Additio dicit. d. ange. h̄ac gl.
notādā q̄ sp̄ ad hoc allat̄ qz fur/
tum non gnumera. iter cāus. for
tuitos. idem voluit glo. i. s. dā.

na. i. l. cū duobus. ff. p. so. qd̄ sal
lit qñ i furto nō pōt culpa imputa
ri. vt. d. s. dāna. ⁊ hoc est qñ ali/
quid pbat̄ pp̄ qd̄ p̄sumptio culpe
tollic̄. v̄puta. si potatio sonolēta
pbat̄ ei data cui furtū factū sit ex
illa potatōe. fa. gl. i. d. l. volū. C.
s̄ dolo. vel si vxor eius ei subtra
gerit. i. qua p̄fidentia hēre debuit
cū sit locia diuine ⁊ hūane dom⁹
l. aduersus. C. de cri. expi. h̄d. vt
dicit gl. in. d. s. dāna. Vel tertio
fm̄ l. x. si familiaris suus in quo
verisimiliter confidētia h̄re de/
buit. qz reputabat̄ bonus subtra
gerit. l. cū qui. ff. qmo. Quarto
si diligētia cōem hoīuz adhibuit
qz hostia bñ firmavit. s̄ s̄ nocte
fuerunt perforata. vt sepius q̄ti/
git i apothecis ⁊ stationib⁹ i qui/
bus nullus dormit. ita dicit fm̄/
gulariter saly. i. d. s. dāna. quod
vltimū nō ppetuo. qz hoc sepe cō
tingit. Et hec sūt notāda l̄z do.
Jas. dicat qz ang. n̄ bñ ifert ex gl.

Directa. S̄z nūquid publi/
ciana ppetit rōne vtilis dñi. q/
dā dicit qz sic. dicētes vtile dñi
h̄z cui publiciana ppetit. ⁊ dicūt
hoc eē cām publiciane. sicut dire/
ctū dñi ē cā rei v̄. ff. s̄ rei v̄. l. i.
rē Alii dicūt qz nec vtile dñi h̄z
qz qui h̄z vtile dñi cōt̄ agit con
tra dñm. vt. ff. si ag. vec. l. i. n. et
iii. quod nō ē in publi. ff. de pub.
l. pe. ⁊ si. Add. qz gl. h̄c refert
duas opi. ⁊ nullā approbat exp̄s
se v̄ approbare vltimam tacite
vt ē gl. nō. i. l. q filii. s̄. s̄. s̄. ff.

ad treb. ⁊ h̄c ēt opl. tenēt cōiter
doc. h̄c. Et vide h̄c. d. Jas. mul
ta dicēte. Et dicit dñm. i.
rē rōe dñi. Add. ⁊ sic cessat p̄n
i glo. formatū. Si p̄tor i edicō
suo nō exp̄mit nomē actōis tūc
ex tali edicto bat̄ actio p̄tona in
factū. sicut ex ciuili obligōe nona
bat̄ p̄ditio ex lege si nō cauet̄ de
noie actōis. ff. nau. cau. l. idē. s̄. i.
⁊. ff. de p̄di. ex. l. d. i.

Dicit hanc glo. dicit eē aure
am bal. in. l. i. C. de vsuca. p. he.
Diuidit in. iii. partes principa/
les p̄io cuiusdā cōtrarii pōit mul
tiplicē formā libellorū i publicia
na. In sc̄da ponit que requirant̄
ex parte actoris ad hoc vt sibi cō
petat publiciana. In tertia pōit
que requirant̄ ex parte rei ⁊ con
tra que cōpetat publiciana. se/
cūda ibi. Ex predictis p̄z qz qnqz
sūt necessaria. tertia ibi. Ex pte
āt rei spectamus p̄ia v̄tari p̄m̄z
subdiuidit i. viii. In p̄ia opp. p̄
tex. In sc̄ba pōit solutōz pla. qz fa
tef. p̄n. In tertia ponit formāz
libelli s̄z ipsū. In quarta pōit ali
az formā libelli s̄z alios qz ēt facit
dictū p̄n. In q̄nta pōit aliā for
mā fm̄ alios. In. vi. reprobat. ii.
p̄ias formas libellorū. In. vii. re
probat tertiā formā. In. viii. po
nit aliā formā libelli quaz sequit̄
glosator n̄ partes patēt. Di
cit is qui possessionē amittit eā rem
quasi se vsucēpisse. Oppo. ⁊ v̄ qz
sic p̄tor p̄mittit mētiri. ergo ⁊.
Et idem dicit quod permittit

in sequētibz tribus casibus. Et
fa. C. de bo. mater. l. i. et fm hoc li
bellū sic format. peto talē rē quā
possides et quā cū vel alia simili
iusta cā habui. qz dico me vsuce/
pisse. nā lz hec verba me vsucep/
se directā rē vendicatōem poti⁹
videant inducere tñ ex adiunctis
publicianā signifi. at. Additōe ce
qualr pla. cedit opp. s. qz ptoz p
mittit mentiri. Alii. s. qui et hoc
cedūt dixerunt ita eē formandū
peto rē talē quā dico meā. s. quia
forte nō posses pbare meā ppo/
no publicianā. Alii dicūt vtrāqz
alternatiue pponi. l. rei vendi. et
publi. hoc mō peto rem talē iure
directi dñi vel quasi. et hanc ap/
pbat cōsuetudo. Sz certe dus
prime nō placent. qz qñ diceret
res suā vel vsucepisse cū hoc nō
fit verū. sic. n. pararet i sacro ca
lūnie. C. de sa. calū. l. ii. Sz illi re
spondent qz hoc facit lege pmit/
tēte iō nō piurat. ar. ff. qz satis. co.
l. si. s. neqz vltia placet qz vnā v3
eligere. et nō pluribus actiōibus
ageri vt. ff. d. mdi. l. nēo. §. quoc.
Additio in hoc qz glo. reprobat
duas pmas opi. doc. eā cōter se
quūtur. Et dicit qz ptoz hic nō
pmitit mētiri. pp dictionē quasi
positā in tex. que dictio nō ē exp/
sua veritatis. s. est nō. diminu/
tiōis. circa ternā vero exppositio/
nē de libello alternatiuo dicunt
doc. qz expeditū. s. qz talis libel/
lus alternatiuus de cōsuetudinez
pcedit. p tex. in. c. abbate sane de

re iudi. in. vi. et ibi glo. vtrū autē
destincto mō rigore pcedat. et vicē
in eodē libello possent cumulari
rei vendi. et publiciana vide hic
late p doc. Deinde gl. ponit is/
ta3 formā libellādī qz approbat
Glo. Dico ergo i hūc mō/
dū formandū libellū. s.
peto rē talē mihi restitui iure qñ
dñi. pinde ac si vsucepisses ver/
bū enī3 quasi positū. s. in tex. hic
repete. et similitudinarie ponat
nō affirmatiue. i. dicere. sicut vē/
dicare quo ad effectū re iure vsu/
capta. ita nunc quasi vsu capta. et
idē i sequētibz casibus. Addi/
tio dicite qz hec forma libelli cōi/
ter approbat p doc. dicit tñ doc.
qz lz in ista forma libelli cōcludat
solū cōdemnari ad restōem rei. tñ
tutius eēt in cōclusiōe petere se d
clarari quasi dñm ad istar rei vē/
dicatōis. vñ verā formam libelli
more solito ponā in fi. §.

Et pdictis p3 qz qñqz et. hec
ē saps pncipalis gl. qz subdiuidit
i quatuor ptoz ponit quot requi/
rant ex pte actoris ad hoc vt cō/
petat publiciana. so ponit qua/
liter illa requisita pbenf. In ter/
tia format. q. quarto p modū illa/
tiōis ponit vnū dictū. Patet
ergo qz quīqz sunt necessaria. vt
des publiciana pmiū traditio vel
quasi qd. l. quasi. dico pp res icor/
porales que tradi nō pnt. vt. ff. d.
acqr. rerū do. l. su. §. icorporales.
et ff. e. l. i. et l. publiciana. §. i. Ad
ditio dic tu fm cōter doc. hic qz

verū ē q̄ agēs publiciana nō dīc
te dñz. q̄ tūc icētarei rei uēdica/
tiōez ⁊ ab hac actione excluderet
que ē subsidiaria vt hic. nō tñ i li
bello v̄z dicere se nō dñm. q̄ tūc
ḡstiteret se esse in malafide iō tūc
nō amp̄. p̄scriberet. ⁊ sic nō hē/
ret publicianā. l. eū qui in p̄nci.
ff. eo. Et ita transeunt cōter oēs
exceptio. d. Iasone qui subtiliter
tenet ⁊ alios ⁊ ēt disputat verūz
publiciana dicat hodie correctā ⁊
sublata per ius canonici. v̄d hic
per cū. Deinde glo. procedit ad
aliā p̄tem. s. qualiter ista regl̄/
ta p̄benē.

Glo. Sed tantū duo ex his
quinqz sunt ip̄si agētī
difficilia. s. p̄batio traditionis ⁊
tituli reliqua ḡstunt in intelles/
ctu agentī. cū sit de sua ḡscia. q̄ p
testes p̄bati nō possēt. Ad dī/
tio habet hic gl. q̄ sp̄ ad hoc al/
legat q̄ ea que ḡstunt i intelles/
ctu vel ḡscia nostra p̄bant p̄ no/
strā simplicē assertiōem cū iura/
mēto ⁊ l̄z gl. hic nihil dicat de iu/
ramēto tñ hēm⁹ gl. similē faciētē
exp̄ssam mentionē in. l. atq̄ nā.
s. cū me ab̄site in gl. magna. i. s.
ḡmitta t. ff. de neg. ges. que gl. vi/
cit q̄ scia l̄ ignorātia p̄bat p̄ solū
iur̄m. ⁊ vide hic alia ḡstilia. all. p
Ias. S̄z deā regula gl. limita/
tur p̄mo p̄ bar. i. l. i. s. hoc iterdi/
cto h. ii. col. ff. de iti. ac. q̄z p̄ti. q̄
dicit hoc p̄cedere i t̄minis n̄ris.
s. q̄n p̄cedit titl⁹ habilis. al̄ sec⁹

⁊ hoc voluit ibi gl. in ver. vsus.

Sēdo limitat eā bar. i. l. inter
oēs. s. recte i vlt. col. ff. de fur. q̄
hec gl. p̄cedit q̄n p̄sumptio iure
nō ēēt ⁊ assertiōe al̄s sc̄ns. vt p̄z i
t̄minis de q̄bus ibi p̄ bar. ⁊. p̄hoc
ēt fa. q̄d voluit. bar. in. l. quēad/
modū in fi. p̄ie col. C. de agri. ⁊
cē. li. x. vbi voluit q̄ q̄n q̄s possi/
deret rē cū iurulo reprobato. tūc
q̄ p̄sumptiōem iur̄ b̄z. ḡra se. q̄z
p̄sumit malafide possidere. tunc
n̄ starei assertiōi sue dicenti se bōa
fi. possidere. cū iur̄o. P̄ro hoc ēt
bñ fa. q̄d voluit Jo. an. ⁊ alii. i.
c. ii. extra de ḡstiu. vbi volūt q̄
si quis vellet p̄bare ignorātiā cō/
stitutōis nouiter edite cū iuramē/
to. n̄ possēt q̄ p̄sumptio iur̄ ē ⁊
cū. Tercio glo. n̄sam limitat
bar. in. l. ii. s. si a pupilo circa fi.
ff. de vsuca. p̄ ep̄. ⁊ bar. i. l. is. p̄t
in. viii. col. ff. de acq. h̄z. vbi vult
q̄ hec regula p̄cedat nisi p̄ aduer/
sāz p̄tē p̄bet p̄riū. l̄ ēt p̄bet aliqd
p̄ q̄d p̄sumat p̄riū. ⁊ p̄ hoc fa. q̄d
voluit Jo. an. post Inno. ⁊ ibi
alii. in. c. qua pp̄. s. iul̄d ē ē elec.

Quarto. d. Ias. ex mēte bal. i.
l. sius i. iii. col. i. in. opp. C. de fur.
q̄ hec regula h̄z locū. si ille cuius
iuramēto stari v̄z ē p̄sona al̄s fide/
digna. ⁊ p̄ hoc ēt gl. nōnda. i. d.
c. significasti el p̄iō i ver. si ē ē ē
homici. ēt fa. q̄ voluit Ange. i. l.
q̄ i iudicio. ff. de accu. ver. dicit q̄
si ex forma statuti v̄z credi denun/
ciatori l̄ dāniū passo. cū eoz iura

mēto. q̄
sola ista
indicat
lunt b
de sum.
exēplū s
lunt q̄ s
libro me
intelligi
soms.
ang. hic
alicu⁹ cū
tūc vel
pellari.
s. asse
min⁹ p̄
supiorē.
p̄tro. ⁊
supplicat
imp̄. of
nēz m
mā ḡscia
Gl.
n̄ r̄i. i.
mel⁹ q̄
q̄n pen
⁊ i ca ob
auctore
bif e res
cūb. si n
v̄d ēp̄. ff.
l̄z q̄dā
ius sum
iudicio
rei iud
ne v̄ch
cl. siue
v. a. d r

mēto. q̄ n̄ stabit si sint ifames. ēt
sola ifama facti. ⁊ ita dicit fuisse
iudicatū i. q. facti. ⁊ simile ēt vo
lunt bal. in rep. l. 2. cros p̄p̄los. C.
de sum. tri. i. gli. col. i. ver. q̄ntum
exēplū statutū p̄mittebat. vbi vo
lunt q̄ statutū disponēs q̄ credat
libro mercatoris cū iuramēto hoc
intelligit nisi talis mercator sit i
famis. Additio dicit ēt dñs
ang. hic q̄ si aliqd remittit p̄scie
alicui cū iuramēto. q̄ a tali asser
tiōe vel determinatiōe n̄ possz ap
pellari. vt ē gl. no. an. c. statutuz
§. assessorē. de rescrip. i. vi. nihilo
min⁹ pōt supplicari ⁊ recurri ad
superiōrē. vt ē gl. sing. i. cle. i. d. iur
patro. ⁊ hoc est verū fa. aut. qua
supplicatio ⁊ qd̄ ibi no. C. d. p̄ci.
impa. of. Et hie d. Gas. po
nētes multa pulchra ⁊ notāda in
mā p̄scie.

Gl. Sz qd̄ si dubitat vtrum
actor hodie fuerit dñs an
n̄ rñ. i. salua fide. pponat q̄ sibi
mel⁹ v̄r l̄ publicianā l̄ rei v̄e. sed
qñ penit⁹ ē i dubio. pponat pub.
⁊ i ca obtinebit. nisi ad v̄lari⁹ p̄bz
auctore hui⁹ dñm fuisse. ⁊ tūc da
bit ei rei v̄e. q. n. agit publi. ⁊ sic
cūbit. si repellit a rei v̄edi. dircā.
idē ē. ff. de euc. l. mior. §. q̄ suus
l3 qdā dixerit d̄ i vtroq3 casu. qz
ius suum v̄ncūq3 ⁊ q̄lecūq3 i prio
iudicio deduxisse v̄r. vt. ff. de ex.
rei iudi. l. si m̄. §. eadē. Sz expo
ne v̄ncūq3 ⁊ q̄lecūq3. i. siue d̄ iur
cili. siue de iur̄ gēc. dñmō directū
vt. ff. d̄ rei v̄e. l. i rē i p̄u. at ille vi

cebāt siue directe siue vtilēs. ⁊ id
v̄r q̄ cū sint p̄rie. rei v̄edicatio di
recta ⁊ publi. vno libello. pponi
n̄ p̄nt. vt. C. si scz. ergo. l. i. sz exco
suetudie p̄riū suat. nā vtraq3 si
milis pponit q̄uis sup vna tñ
pbatōes iducat ne sibi p̄ri⁹ sit q̄
certe ē d̄. d. l. C. ⁊ d̄ regulā. l. n̄o
§. quoc. ff. de re. iur. ⁊ hoc ex pte
actoris. Additio doc. nō p̄dicat
huic gl. sequit mō tñ ps p̄ncipa
lis gl. Ex parte aut rei specta
mus. hoc ē tñ ps gl. q̄ s̄bdiuidit
in. iii. pticulas in. prima ponit q̄
requirant ex pte rei ad hoc vt cō
petat publi. s̄o ponit d̄ quez dat
publi. tertio enumerat. vi. casus i
quibus dat subli. d̄ dñm ptes pa
rēt. Ex pte ergo rei spectam⁹
q̄ possideat l̄ dolo defuit posside
re vt i rei v̄edi. dixim⁹. nā d̄ oēm
possidētes dat p̄ter q̄ d̄ dñm.
vt. ff. de pub. l. pe. ⁊ si. sz ēt d̄ dñz
dat in. vi. casibus. Idem
est. si a n̄ dñō emit q̄ postea v̄ro
dñō succedit si ad eū possio redie
rit. nā l3 sit effectus verus dñs te
net tñ publiciana. ff. de ex. rei v̄e.
l. si a ticio. Scōs ē si rē a n̄ do
mino emi ⁊ postea v̄r⁹ dñs volu
erit a me v̄edicar. sz ego sui ab eo
absolut⁹. ⁊ postea res ad illū r̄di
agā publicā. ⁊ si exipiat de dñō
ego replicabo. qz qñq3 eo agēte
sui absolut⁹. ff. de ex. ⁊ iudi. l. si qf
rē. Tertio ē si egi noxalr d̄ bōs
si. possorē fui. ⁊ ipe v̄dit eū mihi
pnora. siue enim cōtra me possi
dentem verus domus agat. siue

co possidete ego agaz publiciana
obtineo. vt. ff. de noxa. l. genera/
liter. 7. l. ptece. in fi.

Quartus ē si ego fui missus i
possessionē vicane domus quā ali
quis bonafide possidebat posses/
sore nō cauete. 7 tūc verus dñs i/
ueniat possidere vi forte. tūc in/
terdictū vñ vi 7 publi. hēo. vt. ff.
de dā. infec. l. dāni. §. nō solā.

Quintus ē adiciť si rē posside
am 7 eā nō dolo s3 culpa desii pos/
sidere. 7 sic hē estiationē tantum
fm ius vēdicādi pñti. vt. ff. d rei
ven. l. qui restituere. si postea res
ad dñm redeat. agā publi. vt. ff.
d rei vē. l. si culpa. vel ex pone. l.
ill. vt hēat vtilē actionē quā actor
directā hēret quasi nomē emisse
videat

Sextus adiciť si me mādāte rē
meā vēdisti s3 me phibēte tradi/
disti ēpton. hac actōe vel exceptō
ne defendit ēť p me dñz hac actō
ne agit. vt. ff. de publi. l. si quis p
hibuit.

Sūmula.

Actio publiciana ē actio i rez
ptōria. que daf illi qui rē ē naci⁹
ex aliquo iusto titulo a nō domio
bonafide. qui titulus eēt aptus ad
trālationē dñi. 7 hoc rōne pos/
sessionis amisse añ vsu capionē cō
pletā p possidentē nō titulo hñtē
facultatē rei restituēde ad dclatōz
ini sui Et hec diffinitio optie col
ligi 7 declari pōt ex supradcis.

.....
abcedefghiklm

Publiciana.

In libello actōis publiciane s3
do. Ange. are. debes narrare qli
ter emisti talē fundū. vel alio titu
lo abili ad translationē dñi ha/
buisti. 7 qualiter virtute talis ti/
tuli sunt tibi traditus 7 q virtute
dci titli bōa fide emisti 7 accepisti.
7 q virtute dicti tituli possedisti.
7 qualiter nūc ipsū detinet titius.
Quare petis te declarari quasi
dñm dicti fun di 7 dictum ticiuz
gdenari ad dimittēdū 7 restituen
dū tibi dictum fundū 7c.

Rursus. Presenti cō
tra absentem
rei publice causa. vel in potestate
hostium. vsucapiēte rem pñtis
succurritur rekusa vsucapione. h.
dicit. Et diuiditur iste. §. in du/
as partes. Primo ponit de resti/
tutione vanda presenti contra ab
sentez. Secūdo addit 7 extendit
ad alios multos casus. scda ibi.
quod genus.

Additio. nō q absēs causa rei
publice. q possidet saltē ciuilitē
potest vsucapere. 7 vsucapionem
iam inchoatā pplere. Item nota
q ēť ille qui ab alio possidet dñ
rē possidere 7 pōt pplere vsuca/

pionē. p pdictis. fa. l. clā posside
re. §. qui ad nūdas. ff. de acq.
pos. 2. l. ceptā. ff. d. vluca. hoc tamē
vltimū qualiter itelligat. dicam
cū glo. in ver. potestate. Itē nō.
ibi tūc itra annū q cū dictio tūc
significat extremitatē tps. l. iiii.
ff. de cūdi. 2. dcmō. q tunc currit
p̄scriptio iudicialis petēde restitu
tōis. qñ dā facultas experiēdi 2
nō añ. Itē nō q nūq̄ pōi res no
stra vlucapta vēdicari. nisi prius
reclata vlucaptione 2 sic. obstaclo
de medio remoto vt pz ibi rescu
sa. Add. p eundē h. §. p̄re/
mittit do. Itā. q abñtiarū quim/
qz sūt genera que enūerat per oz
dinē gl. nō. 2 magistra. i. l. fi. in
gl. fi. in ver. appellare. ff. de i. ite.
restu. pria ē pbabilis 2 necessaria.
vt cā militie. Scōa. pbabilis tūm
vt cā studioz. Tertia necessaria
tūm. vt cā religionis. Quarta vo
lūtaria sine ḡumacia. vt cā mer
cātie. Quinta ē abñtia volūtaria
cū cōumacia.

Scōo p̄mittit q in materia. §
nostri reperit duplex remedium
s. rescindēs 2 rescisorū. Rescin
dēs ē officiū iudicis per quod da
tur in ite. restō. 2 rescindit obsta
culū qd impediebat agere. 2 po
nit in pristino statu i quo erat cū
lesio ḡigit. qz in ite. restō. ē in
pristinū statu statutio. l. q si m/
nor. §. restō. ff. de mino. 2 tūm as
sert restō ḡtū abstulit lesio. d. l.
ab hostib. §. s. qz simplr 2 meli
i. d. l. s. si p̄torē. §. si serie. 2 me

lius. in. §. quod. ff. ex qui. ca. ma.
Indiciū vero rescisorū ē illd qd
p̄petit resciso obstaculo. Itē ad
uerte fm do. Itā. q actio restitu
toria d qua hic ē duplex vna que
vocat rescisoria iustitutoria qz p
torē nouiter iustitata. vi pone q
actio nūq̄ fuerit mibi q̄fita fuis
set tñ q̄fita nūq̄ fuisse abñs 2 qz
pdidi talē acq̄stōz iur pp absen
tiā p̄tor me restituit in ite. 2 ta
lis d iustitutoria quasi p p̄torē de
nouo iustitata. 2 de ista h̄i exēplū
i tex. l. si quis stipulat. 2. l. si q̄s
ticio. ff. ex qui. ca. ma. Alia ē reci
soria que pprie appellat restitu
toria. 2 ē qñ actio a p̄cipio p̄pe
tebat. s. fuit extincta mediāte vlu
capiōe l̄ p̄scriptōe. quo casu. si re
scindit illa vlucaptio pp iustū im
pedimētū tūc rescis vlucaptioe. il
la actio que restituit d̄i pprie re
stitutoria 2 nō iustitutoria. 2 d̄ ista
pprie loquit̄ tex. n̄r in princ.

Glo. Reipublice. Et iudi
tur i. in. pria dclat̄ tex.
fa illū extēdit ad alias ciuitates.
tertia illū extēdit ad municipia.

Reipublice. s. ciuitatis roma
ne vt. ff. de v. sig. l. eū qui. i. ex ge
nerali clausula posita. ff. ex quib.
ca. ma. l. si. Idē i ceteris ciuitati
bus dōm est. vt. j. ex qui. ca. ma.
l. s. 2 si p̄torē. §. pe. Idem ē si
cā municipi alicuius. vt. ff. de in
ite. re. mu. l. legat. Add. de clā
generalī si qua mibi iusta cā vide
bit. de qua hic in glo. 2 an gceda
tur ex negligēcia seu lata culpa vl

supia ignorantia. vide barto. in. l. sermo iusto. §. cū p̄tor. ff. ad tre bel. 2 idē i. l. diuus. ff. de re iudi. cū fi. Et d. Jaf. itelligit hāc gl. in fo casu h^o. §. vide hic per euz. Absisset alias absens cēt. qz abfū it reipublice cā rē p̄ntis duobus mōis potuit vsucapere. f. p se. qz rē illā detulit fecit. siue domi di- misit 2 aio possedit. vt dī de eo qui ad nūcinas p̄fectus ē. vt. ff. d acqui. pos. l. clā. §. qui ad nūdi- nas. Itē per aliū. f. per filiū vel frū. vt statim in. c. dicemus.

In hostiū. hec glo. diuiditur i iiii. p̄ia declarat tex. f. qui sint ho- stes. fa format. q. ad tex. tertia iux- ta solutōz ponit quēdā d̄riam.

Qui sint hostes dī. ff. d cap. l. hostes. 2 de ver. si. l. hostes. f. q- bus populus ro. bellū idigit. vel qui po. ro. bellū idigerūt. Si ergo ab aliquo alio quis capiat. nūquid hēbit locū qd hic dī. cre- do q sic. sicut qñ abest cā alicui⁹ ciuitatis vel municipii vt. d. dictū ē. In hoc aut differūt qz non sunt sui taliū hostiū. vt. ff. de ca- pti. l. hostes. 2 sic poterit facere testm. qd al nō posset cū cēt suus imo 2 eius obles nō pōt. vt. ff. d testa. l. eius qui. 2. l. obfides.

Add. si at princeps vel papa vel eius legatus de cōmissione pape alicui ciuitati subditi ecclie bellū indigerit. tūc capti efficiuntur sui. nec pūt testari vt hic dicit glo. et bona efficiunt capientū. vt ele- ganter nō. bar. i. l. qui a latroni-

bus. in prin. ff. de testa. 2 fa. quod idem nō. in. d. l. hostes. vbi oīo vide. 2 sic in his oibus hēbit locū fictio postluminū qd nō. p̄petuo Ang. P̄tate. Diuidit i. iii. In p̄ia ad declaratōz tex. ponit quot modis capiat iste terminus p̄tās. In fa p modū qōnis opp. 2 sol. In. iii. d. fo. instat opponen- do 2 ei duplī rīdent p̄tes patēt

P̄tate. vno mō. i. fuitute alā capiat p iurisdicōe. vt cū dicimus p̄tās hz p̄tatem in homines d vi strictu. i. iurisdictionē. Itē ponit p obia qua p̄tate ē monach⁹ sub abbate. 2 clerici sub p̄clad. Itē ponit p dilectione siue pietate. 2 hec patria p̄tās dī vt. ff. de ver bo. si. l. p̄tās. Sz quō iste ab hostibus captus poterit vsucape re cū ipse ab alio possideat. s. de iur p̄lo. §. si. ergo ipse possidet nō pōt. ff. ad. l. iul. de adul. l. sic eueniet. 2. ff. de acqui. re. do. l. hō liber. §. quicquid. ergo nec vsuca- pere. ff. de vsuca. l. sine possessiōe Rñ. vsucapit p filiū vel p suum in re peculiari. ff. qui. ex ca. ma. l. itē ait p̄tor. §. hoc at. 2. l. deniqz. 2. l. ait p̄tor. §. hi plane. 2. ff. de vsuca. l. iusto. §. si.

Sz nec vī q p suum possit ca- ptiū vsucapere vt. ff. d vsuca. l. suus. Sed dic q illa loquit in cā non peculiari qd verum ē. vel loquit ipsa veritate inspecta. hic at in re postluminū. inspecto q p̄ ualet veritati vt. d. quib. mo. uia pa. po. sol. §. si ab hostibus.

Add. hoc. cōiter sequunt glo.
7 do. Jas. reprobat hic Ang. vi
de hic per cū. 7 dū tex. nū dicit q
captus ab hostibus possit resuca/
pere. d. Jas. exemplificat d actōe
personali in qua currit pscriptio
nō ex possessione pscriptō. s; ex so/
lo cursu tps negligētia nō peten/
tis q talis pscriptio currit pscr/
bente exīte in captivitate sicut si
eēt in civitate vide hic p cū.

In civitate. hec gl. dividit in
vii. ptes. In pria declarat tex. in
sa p viā questu extēdit tex. nūm.
in. iii. declarat qñ quis dicat de/
finere abesse. in quarta ē extēdit
tex. nūm ad casuz eōrū In. v. iij
dictā extēsiōne gl. tacite subin/
trat vñā arduaz difficultatē. In
vi. rursus declarat qñ quis dicat
definere abesse. In. vii. p moduz
illatōis remouet qdā tacitū pñ
um ad tex. ps prima. In civitate
q. dicat qui nō abest. Quid ergo
si vterq; abest 7 alter alterius rē
vsucapit. Rñ. 7 tunc h; locū hōc
restō. ff. qui ex cau. l. fi.

Add. do. ang. ifert ex glo. q
pūilegiat vñt pūilegio d pū/
ilegiatū. s; d. Jas. dicit q hoc n
pbat hic. vide. Et at definē/
abē cū domū redit vel rediere
ponit finitō negotio p quo erat
absens. idē ē si pñs rez abñt vsu/
ceperit. ff. qui. ex ca. ma. l. i. §. ead
verba. Et tūc siue ppleta ē tota
vsucapio in pñtia. i. j. modicū tē/
pus. siue in absētia siue postea pa/
rum idē. vt. ff. c. l. ab hostibus. §.

s; qd. Add. gl. hic succincte tāgit
illā difficultatē maximā iter anti/
quos pone vsucapio p maiori pte
est lapsa in absētia postmodū ē
completa in pñsentia post modi/
cum tempus reuerfionis in quo
modico tempore dñs potuisset
agere. an restō sit mētorū 7 oio d
negāda an vero sit. dāda restō in
intē. ita vt subducā in tps qñ
est illud quo vsucapio cucurrit i
absētia. Et d. Jas. recitat hic am/
ple doctores altercantes vide p
eum. Et tunc dñs definere ab/
esse nisi iusta causa impedit fūe/
rit in redeundo. Statuunt cān
ei. xx. miliaria diurna. vt. ff. qui.
ex ca. ma. l. sicut. §. tādū.

Et sic patz q de necessaria ab/
sētia tunc intelligit. alias. con/
tra. vt. ff. c. l. item hi. 2. l. seq. Si
verbum defierit hic positum stri/
ctius ponitur idē q possit con/
ueniri.

Add. Ista glo. in fi. fm doc.
ē obscura. vult ergo glo. hoc in
effectu q in prio cau. s. qñ pñs
vult petere restōem d absētem.
non curat an talis fuerit absēns
ex iusta causa vel non. sufficit eim
q pñs nō habuit copiā agen/
di gtra cū. vt dixi in euidential/
bus. sed quando absēns vult pe/
tere restitucionem contra pñs
tem tunc bene inspicit si ex cau/
sa probabili 7 necessaria vel pba/
bili tantum vel necessaria tñ. 7
tunc dñs restitutō alias non. Et
tunc verbum defierit positū hic

intelligit .i. taliter qd possit que-
riri .i. qd sit pñs. et ista ē mēs glo.
si bñ inspiciat.

Additio d istis .xx. milibus d
qbus hic in gl. no. qd mille passus
faciūt vñū milare. vt dicit tex. in
l. iii. in pñ. et in l. mille. passus. ff.
de ver. sig. et quinqz pedes faciūt
vñū passū. vñūquit gl. i. ad fi. in.
d. l. iii. pes vñ dñ. xv. digitorū fm
glo. in. c. sicut. xlii. q. iii. al. xxi.
q. iii. et bal. in. d. l. i. ff. si qd cauci.

Annū. s. vñū dūdit i. iii. pri-
mo declarat text. In scda ponit
quor sūt necessaria ad hoc vt an-
nus vñū currat. In tertia ponit
quātū tps vñū hodie i restitūto
nibus. In quarta p modū nota-
bil' ponit. an hodie iste. s. sit cor-
rectus. ptes patēt.

Annus ergo d quo hic dñ vñū
lis qui pñbat ex. ccc. xv. diebus
vt. ff. de statuli. l. cū hñs. s. si si-
cus in quibus actor habuit facul-
tatē agēdi. nec impediret p se. nec
per reū nec p iudicē. nam hec tria
necessaria sunt. vt vñū dies aut
annus currat. vt. ff. de di. et tē. p. l.
i. Additio nō qd de numero
dierū vñū annū hñtis similē tex. i.
l. ita vñ. in ver. estimatio aut. ff.
ad. l. aq. dicit tñ qd annus pprie cō-
stat ex. ccc. xv. dieb'. et. vi. hñtis q
sex hñtis collectē simul in quatuor
annis faciūt vñū diē naturalē quē
appellamus bñegñlē q attribuit
februario l' fm canones marco et
hec oia ponit glo. no. i. l. iii. s. bi-
lectus. ff. de ver. sig. et de isto tpe

vtili vel pñno vide hic. d. Jaf.

Hodie vero in oibus restitū-
bus quadrāntū pñnū cōputat
vt. C. d tēp. i. mte. res. p. l. fi. Et
no. qd hic liber corrig' p codices
in hoc āno vtili generalr s'z quos
dā. S'z dico pñra qd illa tñ i resti-
tutōibus dicit. vñū alius rema-
net vtilis ānus. Additio d hoc
an hodie de āno vtili sit correctū
et qñ istud tps incipit currere. vi
de hic per. d. Jaf.

Refusa. Dūdit hec gl. i. vi.
ptes. In pñia ad declaratōez tex.
ponit quo remedio vsucapio res-
cindat. et dicit qd per restitutōem
petitā. In fa ponit ad qd pñra
tur restitutō. In tñia ponit a quo
pñra talis restit. m. i. ponit qd
re dicat rescissoria. et an sit pñra
nomē actōis. et an sit realis. an p-
sonalis. et an sit vtilis an directa
In. v. refert opi. aliorū tenētūz
qd rescissoria ipso iure pñrat. et qd
sit pñra nomē actōis. In. vi. re-
fert aliorū modificatōem in hac
sua opi. p quā modificatōem glo
fator nñ cōcordat istā modifica-
tōem cū pñra. fa ibi vt subducat
tps. tertia ibi et hoc ipm qd po-
ssulare possunt. quarta ibi et ideo
actio ad quam restituunt. quin-
ta ibi alii dicūt. sexta ibi dicūt tñ
qd hec rescissoria. et ista diuisio po-
test eē loco cuiusdā hñtis expōis
gl. Refusa. s. vsucapioe pñra. re-
si. petitā a iudice vñū vt subdu-
cat tps vsucapiois quo fuit abñs
vt. C. de resti. mi. l. iii. sicut et mi

nores petūt. vt. ff. d. excep. l. exce/
priones. Et hoc i. si. l. q. po/
stulare pnt a mortuo ptoze gredi/
tur eis. vt. ff. e. l. i. p. totū. i. gres/
sum ē eis a ptoze mortuo q. pnt
postulare in ite. resti. a ptoze vi/
uo. Restituit ergo eos ptoz
vuius vt sic agāt ātūqua actōe ac
si res nō ēēt vsucapta vel actio p/
scripta. Et id actio ad quā resti/
tuit dī recisoria. nō q. fit nomen
ppriū actōis. s. que erat ptoz rea/
lis siue psonalis directa. nūc dī
vtilis. vt. ff. ex qui. ca. ma. l. si. 7
de capti. l. ab host. b. Add. que
rit hic d. Ias. an hec actio reciso/
ria fit natua an datua. vñ scien/
dū q. illa dī actio. natua que hz
materiā sufficientē p̄sistentē ex qua
oriat. illa vero dī datua que nō
hz materiā sufficientē p̄sistentē ex
qua oriā ē. s. dat. nobis a lege ex
quadā equitate. vt ē tex. in. l. nū/
gen. §. i. ff. de pac. vñ post multa
d. ias. i. hoc distinguit q. qñq. vsu/
capit. res mobilis p. quā vsucapi/
onez querit directū dñum. l. tra/
ditōib. C. d. pac. 7 cū p̄ia actio
sit totaliter sublata illa q. restitui/
tur n̄ erit natua s. datua. si vero
p̄scribit. res imobil. tūc q. p. pre/
scriptōez n̄ tollit directū dñum
s. querit vtile p̄scribēti. auct. ni
si tricēnalis. 7 ibi p. glo. 7 hoc. C.
d. bo. ma. tūc actio dī ē natua. 7
sili distinctōe rñdet. ad. q. an sit
directa an utilis. l. q. si loquimur
i vsucapioe p. quā acquisitū ē dire/
ctū dñū tūc a ptoze dat. utilis s.

si loquimur i p̄scriptōe dī ē dī
recta. allegat i sili. l. si hīs institut/
us i p̄m. ff. ad treb. Alii di/
cunt q. statim eo reuerso hz reci/
soria. 7 dicūt ēē p̄priū nomē actō/
nis. 7 sic dicūt q. maiores nū actō/
nis s. miores offō iudicis restitui/
tur. dicūt tñ q. hec recisoria actio
efficaciā nō hz añq. insuffiet in ea
p̄toz spūm vite dādo eis restōem
qō satis recidit i p̄mā opi. nam
sp. verū ē hoc q. a ptozis mortui
edicto hoc fit auctate ptozis viui
Add. hēris ergo ex gl. q. r. reciso/
ria nūq. p̄petit nisi p̄i. petita re/
stōne i ite. p. officiū iudicis. 7 hec
ē cōis. cetera vide hic p. doc.

Quibusdā. vt si rē abñt vsu/
capiat p̄is. Itē abñs fuit p̄babi/
li cā vt studioz. itē i vinculis po/
situs. vt. ff. e. l. i. §. s. 7 si p. ptoze
i si. 7 l. seq. 7 d. illis legib. j. facit
mētōz cū dicit d. volūe. ff. o. z.
Add. nō q. hec glo. hoc vult i. ef/
fectu q. tex. nī i illis verbis quod
genus actōis quibusdā 7 aliis sili
equitate motus ptoz accommodat
7c. tacite inuit scdm mēbrū actio/
nis recisorie. s. qñ abñs petit se re/
stitui aduersus vsucapiōz faciam
p. p̄sentē vel p̄scriptōz. 7 vult gl.
q. tūc requit. q. abñs fuerit saltē
p̄babili cā. puta studioz. vñ neces/
saria. puta captiuitat. al. nō habz
hoc bñficiū. Add. ut nō. q. hec
actio recisoria ē real. vñ p̄sonal. p.
ut erat p̄ia actio. put inuit glo.
nā in illis v̄bis realis siue perso/
nalis 7c. 7 dī directa vel vtil. put

supra. Sequitur modo sumula.

Sumula.

Actio rescisoria est actio propria que conceditur illi cuius res propter absentiam erat usucapta vel prescripta, ut patet per officium iudicis dicta usucapione vel prescriptio rescisa per interdictum, prestat illi ad declarationem iuris sui, et ad rei vel actionis restitutionem ac si usucapta vel prescripta non esset.

.....
a b c d e f g h i j k l m

Libellus in hac actione potest formari duobus, uno modo ut officium rescindens et actio rescisoria interueniat separatim et tunc sic. In libello officii rescindentis debet dicere quod sui absentis causa rei publice vel impeditur alio modo impedimento per biennium quo tamen tale res que ante usucapionem erat mea suscepit, et cum in iura subueniant absentibus vel impeditis, peto vero officio usucapione rescindam et pinde me ad agendum admittatur per dicta res, ac si res usucapta non esset. In actione vero rescisoria sic forma libelli, dico per tunc quod

sui absentis vel iuste impeditus per biennium, quo tempore tale res que mea erat ante usucapionem suscepit, et quod obstatulum dicte usucapionis officio iudicis rescindente est sublatum, quare peto per vos declarari res ad me spectare iure domini vel quasi, ac si usucapta non esset eamque mihi restitui.

Vel sic secundum anglicum prestat simul non copulatiue sed successiue interueniri hoc modo. Dico per tunc quod sui absentis causa reipublice, per annis quo tempore usucapit rem que mea erat ante usucapionem, quare cum iura absentibus restitui indulgeant, peto officio vero dicta usucapionem rescindi, et successiue, et ea prius rescisa postea me declarari dominum dicte rei et eam mihi restitui, pinde ac si res predicta usucapta non fuisset. Et isto modo potest firmari ut eunte legitur do iudiciorum.

Item si quis in fraudem alienatum in fraudem creditorum permittit ipsis ex sententia peritoris bona debitorum possessionem reuocare, h. d. Similiter quod primo ponitur dictum ex quo tractata, quod secundo determinatio quoniam.

Add. non hic a contrario sensu quod valz alienatio facta a debitorum dominum non faciat in fraudem creditorum, nec tale alienatum esse posse reuocari per creditores quod qualiter procedat in glo. Ad ibi ex sententia predictis quod antequam creditores admittantur ad reuocandum alienata in fraudem creditorum per debitorum requiritur quod bona

finia iudicis possideant. Ex quo
nō q̄ anq̄ possit deueniri p̄ pos/
sessorē opus ē vt primo fiat ex/
cussio bonorū debitoris vt hic. 2
l. 1. 2. l. pe. C. que in fra. cre. Nō
q̄ anteq̄ creditores p̄nt agere re/
uocatoria p̄ possessorē opus est
vt primo agant rescissoria. 2 rescin/
dant alienationē. fa. 8. pr. §. 2. ibi
dixi. Ang. Add. hētis ergo ex
hoc tex. q̄ alienatio facta in frau/
dem valz 2 t3 sed v3 reuocari.

Aduerte q̄ illud ē verū qñ cēt
facta in fraudem creditorū 2 sic
hois. secus si cēt scā i fraudē legis
qz tunc ipso iure cēt nulla. 8 hoc
ē tex. singu. sm bar. in. l. si liber/
tus. in prin. ff. de iurepa. Et l3 sit
regula q̄ mitius agi cū lege q̄
cū hoie. l. celsus. ff. de arbi. hoc i
telligi cū hoie. s. ministro legis
qualis ē iudex nō cū homine pri/
uato vt ē creditor. ita. Jas. hic.

Et si vultis scire qñ actus dicaſ
fieri in fraudē hois 2 qñ in frau/
dem legis. declarat bal. nō. in. l.
hac edcāli. §. oī. C. 8. se. nu. vbi di/
cit q̄ qñ actus gerit̄ inter phibi/
tas personas d3 fieri in fraudē le/
gis. l. qui testm. ff. de pba. sed qñ
agiſ inter psonas non phibitas
sed fit in p̄iudiciū tertii tūc d3 in
fraudē hois. l. 1. C. siquid in fra.
pa. Itē qñ actus fit ad exclu/
dendaz legis p̄iudentiā vel statu/
tum d3 in fraudē legis. 2 hoc fuit
doctrina iurcō. i. d. l. libertus. in
prin. i. 9. dimeritat. ff. de iurepa.
vbi dicit iurcō. tūc i fraudē legis

fit qñ libertus se minorē centena/
rio facit. ad hoc vt p̄ceptū legis
euerat.

Bo. In fraudē. Diuidiſ
in duas ptes principa/
les. In prima p̄ modū notabilis
ponit vnū qd ē maximū funda/
mentū in hac materia. Scđo gl.
aggrediſ bonā distinctionē. ibi 2
de hac fraude nō bonā dist.

In fraudē. nō q̄ vterqz tam
debitor q̄ receptor opz q̄ in frau/
de p̄cipiet qñ titulus nō ē lucra/
tiuus. Si aut ē lucratiuus. puta
donatōis. vt si dedit. tūc ad hoc
vt creditor possit alienationē re/
uocare sufficit fraudem debitoris
cū interuenire. vt. C. de reuoca.
his que i fra. cre. l. pe. 2. ff. que in
fra. cre. l. q̄ at. §. hoc at̄ edictū. 2
§. simili mō.

Et 8 hac fraude hec ē 3a pars
gl. 2 p̄io ponit simul oia mēbra
distictōis. so ibi si debitor i frau/
dē. declāt illa mēbra p̄ticulariter
Dicit ergo gl. 2 8 hac fraudē nō
bonā dist. qz aut adhibet. a. 8 bito/
re alienāte iter viuos aut in vltia
volūtate. vl a liberto alienāte in
fraudē p̄oni. filr aut iter viuos.
aut i vltia volūtate. Si i vltia vo/
luntate. tūc aut p̄ legata aut p̄ li/
bertates. 2 si p̄ libertates aut dire/
ctas aut fideicōmissarias. deinde
gl. p̄seq̄ p̄ticularit̄ ista mēbra. si
debitor i fraudē alienet inter vi/
uos. vno casu p̄sumit̄ fraus. s. qñ
oia alienauit. vt. ff. e. l. oēs. §. lu/
cius. Additio. Adabetis ex

hac gl. q. ex alienatōe oīuz bono
rū psumit̃ fraus. vt. d. §. lucius.
7 l. ille. §. loquat̃ i alienatōe lu/
cratiua tñ hz ēt locū i ti. oneroso
ita gl. i. l. qui testm̃ in ver. modū
7 ibi bar. ff. de pba. 7 bart. in. d.
§. lucius. dicit tñ. d. Jas. q. intel/
ligit ista. pcedere qñ veditio oīuz
bonorū cēt scā p valde minon p
cio q̃ valerēt ipsa bona. ita t3 io.
de imol. in. d. l. post pētū. itē no.
q. d. §. lucius. pcederet si aliena/
uit maiorē prem bonorū. vt ē gl.
valde no. i. l. nomē. §. filio. i ver.
ois sba. ff. dele. iii.

Gl. Si aut̃ nō oia. f. alienaue
rit. nō psumit̃ fraus. scpe
eniz de facultatibz suis amp̃ q̃
in hisc̃ sperāt hoies. s. qui. ma. n̄
po. §. in fraudē. v3 ergo eaz pba
re creditor. Et hec distinctio p
oia suatur ēt in patrono vt. ff. d.
pba. l. quot. §. que volo. 7 l. qui
volū pzonū. In vltia volūtate si
legatū ver̃ fideicōmissūz reliquit
i fraudē creditorū solū enētū in
spicimus. l3 fraus nō interuene
rit. vt in donatōe cā mortis. vt.
C. de iure deli. l. i. fi. §. si vero cre/
ditor. cū legata non debent̃. nisi
deducto cre alieno. vt. ff. eo. l. q
aut̃. §. pe. 7 ad trebel. l. i. §. is qui
quadraginta. Alldi. rōem diuer
sitaē inter alienatōem iter viuos
7 in vltima volūtate. vide p doc.
hic. Idē in patrono p oia si liber
tus i fraudē pzonū legauit vel fi/
deicōmissariū reliquit vl̃ dona
uit cā mortis. nā solū enētū ispi

cimus. vt. ff. si qd in fra. pa. l. i. i
prim. 7 §. i. In libertatibus aut̃ i
fraudē relictis distigue directas a
fideicōmissariis in pzo cāu pñliū
7 euentū ispicimus. ff. de his que
in fra. cre. l. i. fi. al. C. de his q ma.
nō pos. l. fi. 7 l. i. Alldi. de rōne
dñe hui⁹ vltimi dicti vide doc.
hic. Creditorū Large accipe
pro oi eo cui ali qd debet. vt. ff. d.
ver. sig. l. creditor. 7 l. creditores
7 l. fi cui 7 aut̃. de fideius. §. pe.
Alldi. qualr intelligat̃ ista glo.
vide doc. hic. Rem suā. i. cor
poralē ex eo q̃ dicit tradiderit.
idē tñ ē in incorporeis. vt p3 p
multa exempla vt. ff. que in fra.
cre. l. i. ii. 7 l. iii. vsq3 ad. l. q autē.
Alldi. dicit ang. no. singulariter
d. l. qui aut̃ i pū. q̃ si debitor re/
pudiat hēditatē vel legatum vel
alio mō 7 titulo poterat acquire
re 7 nō vult imo repudiat ēt in
fraudē 7 respectū creditorū n̄ hz
locum iste ti. q̃ dū nō diuina de
suo pñmonio nō hz locū iste. §.
qd no. Possessis. i. possideri
iussis. nec. n. re ip̃a. a creditorib⁹
bona fuerāt possessa bona debi:
oris cū alienauerit vl̃ dic possessis
si illis qui remanserāt 7 nō suffi/
ciebāt. vt. ff. eo. l. aut̃ proz. Alldi
tio doc. tenēt hāc vltimā 7 sic o3
prius executi pncipalis vt hic.

Presidid. puta qz fuit gden/
natus 7 nō satisfecit gdenationi i
tra tps. vnde missus fuit actor in
bonorū possessionem.

Dermitut̃. i. infra anū vt lē

vt. ff. de his que in fra. cre. l. i. i.
rñ. de eo tñ q̄ puenit ad eū l' qd̄
dolo fecit quo minus pueniret p
petuo dat̄ vt. ff. e. l. aut p̄roz. §.
hec actio. Addi. vt intelligas gl.
pone exēplū. fm ang. hui⁹ aliq̄s
emit rē valētē ducendū p centū ⁊
sibi fuit tradita i veritate tota rel
ad eū peruenit. s̄ in effectū n̄ vī
peruenisse nisi dimidia. q̄ sibi ab
est tñ quātū ē dimidia ar. l. im/
perator. §. si. cū. l. seq. ff. dele. ii.
tūc de eo qd̄ ad eū peruenit ex cā
lucratiua. l. qd̄ ē vltra p̄cium qd̄
dedit tenet̄ perpetuo. sed de eo
qd̄ peruenit ex causa lucratiua
quia tantundem dedit debito/
ri tenetur itra ānuz. Iste ē pprie
casus in. d. §. hoc aut̄. Et de isto
āno vtili qñ incipiat currere. vi
de doc. hic. Addi. no. q̄ doc.
hic late examinant materiam ex/
cussionis bonorū quaz vide hic p
eos. Et refert hic. d. Jas. vnum
valde singul. fm bal. q̄ est dare
casuz sing. in quo nō pōt agi rei
vendi. nisi prius facta excussione
nam pone q̄ h̄s granat⁹ sit resti
tuere h̄ditatem ticio eo cāu quo
decesserit sine liberis. si iste h̄s
aliqua bona alienauerit p̄petit si
deuōmissario rei v̄dicatio s̄ ista
non p̄petit nisi pri⁹ scā excussioe i
bonis h̄dis iste ē tex. sing. i iure
i aut̄. p̄ rogatus. C. ad treb. i ver.
ant ea deficiēte. ⁊ dicit bal. ibi q̄
alibi nō inuenies casuz i quo i rei
vendi. sit necessaria excussio bo/
norū. Detere. hec ē glo. ma/

gna. que h̄z. iiii. ptes principales
in p̄ia ad declarandem tex. que/
rit qua actioe reuocant̄ alienata
in fraudē. In s̄a ibi s̄z quero per
modū quenti opponit 2tra text.
In tertia ibi s̄z vñ out̄ hec actio
querit vnde oriat̄ actio reuocato
ria. In quarta ibi sed nunqd̄ ha
bet retēctōem format̄ aliaz. q. p̄ia
p̄s principalis subdividit̄ i. vi. p
mo disputat an actio in factuz ⁊
pauliana sint vna actio an due. i
ii. ponit 2tra quē ⁊ qualiter cō/
petat actio pauliana i factuz. i ter
tia declarat quid sit fauiana ⁊ cui
p̄petat ⁊ qualr. in quarta decla/
rat quid sit caluissiana ⁊ cui fine
quibus p̄petat. in. v. opponit p̄
id qd̄ p̄ime dixerat de fauiana
⁊ soluit. in. vi. ponit quā naturā
h̄cant fauiana ⁊ caluissiana. ptes
patēt. Actio ad primā ptem

Detere. dicit̄ ergo i tex. nō
pmittit̄ creditoribus rescisa tra/
ditōe eā rem petere s̄z qua actioe
rñ. pauliana que dat̄ creditori ad
reuocāda corporalia. s̄ in factum
ad reuocanda iura. vt. ff. de vfu/
ris. l. videmus. §. i fauiana. ⁊. ff.
e. l. hac in factuz. Additio. dicit
ang. q̄ hoc qd̄ dī in hac gl. intel/
ligit̄ de alienatis inter viuos. s̄z
in vltima voluntate dat̄ vel con
ditio indebiti vel ypotecaria. vt
l. si. §. si vero creditores. C. d̄ ui/
re deli. Vel veri⁹ dic q̄ nulla
dicit̄ pauliana nisi adiectiue q̄ a
paulo fuit i ducta. s̄z in factū pan
liana dicitur que ad reuocanda

corporalia et incorporea petit.
et dat contra accipiente et huiusmodi et
inquitur ad eos perveniat. et non re
stituto eis pretio ut. ff. eo. l. aut per
for. §. si. et l. seq. et l. si debitor. et
l. ex his. Ad idem hoc limitate ni
si pretium ipsius extaret vel esset quere
sum in utilitate debitoris. p. l. ex
his. ff. que in fra. cre. hic autem glo.
et ibi bar. post glo.

In eo autem qui in fraude alie
navit. non dat actio cum nudus sit
nisi ita fraudulentus disperfit. ut
res apparere non possit quo casu
est in carcere detruetur ut. ff. eo. l.
si. §. si. Additio vide hic. d.
Ias. qui dicit quod ille tex. i. d. §. si.
est fing. ad duo. vide per te.

Est et fauiana que dat soli pa
trono. ad renovanda ea que liber
tus in fraude patroni alienavit in
ter vivos vel in ultia voluntate.
quo minus patronus haberet per
tiam. ut. ff. si quis in fra. pa. l. i. in
prin. et §. i. et §. de suc. lib. §. sed
nostra constitutio. Et est calvisia
na et ipsa tam patrono quam creditori
petit. ut. ff. que in fra. pa. §. i. et
§. de suc. liber. §. si nostra constituitur
l. i. fauiana. quidam tamen dicunt contra
in eo quod de fauiana dictum est ar.
ff. de usuris. l. videamus. §. in fa
uiana. Sed certe ita dicit ibi in lra
per quam. et sic refertur ad primum
tamen. l. ad paulianam. et iste dicit imi
tantem naturam superioris in factum pau
liane. Additio habetis ex tota
hac parte principali huiusmodi glo. quod ac
tiones revocatorie sunt tres. una

que dat creditori appellare actio
in factum que cognominatur pau
liana. scilicet que dat patrono et appel
lat fauiana. tertia indifferens que
competit tam creditori quam pa
trono que appellatur calvisiana.
et ita contra tenetur l. et ultramodo.
aliter vixerint.

Sed quero quare hec est fa
pars principalis que subdividitur
in duas particulas. In prima per mo
dum questi opponitur contra text.
In fa ponit quot actiones revoca
toe sunt. Sed quero quare
sunt hec posite inter reales personarum
cum ipse personales sint. quod probatur
per id quod dicit lra in fauiana
quodque ut. ff. de usuris. l. videamus
§. in fauiana. nam prime vixerat ob
personales versus continuatur ea cum
personarum et probatur. ff. si quis in
fra. pa. l. i. §. hec actio. Item. quod
hoc idem quod similitudinem habet cum su
perioribus duobus casibus in eo
quod sicut ibi permittitur dicitur aliquid
quod non sit. vel esset faciendum ali
quid ac si non precessisset que preces
sunt sic. et hic. Item sicut ibi fit
revocatio ita et hic. ergo semper hec
ita debent dici reales sicut superiores
quod quidam precesserunt. Sed tamen. hic non
petitur quod meum fuerit ut in superiori
causu. nec quasi meum ut in publi. ut. §.
e. §. alie Nec ob. §. pro. quia
ypotecaria est in re. nec tamen petitur meum
vel quasi. quod ibi quod peto. peto quasi
meum. i. possidens per ypotecariam ac
tiones lra. hic autem neque possidere
quod dominum est meum. nec fuit imo in

accipiētes trāsiuit lz i fraudē fuit alienatus vt. ff. de gtra. emp. l. si sciens in fine. Et p̄dictae tres actiones reuocatoz dicuntur. Ad dūto verba gl. in hac secūda pte sunt satis intricata. vñ pro intellectu. no. q. glo. p̄io concedit q. p̄e reuocatoz sint mere p̄sonales 7 ad hoc sustinendū satis laborat. vnde p̄mo opponit. si sunt p̄sonales ergo nō deberēt hic poni inter reales p̄torias 7 rñdet gl. q. ponunt hic lz sint p̄sonales 7 hoc p̄pter similitudinē quā habēt cum actione reuocatoz de qua s. in p̄mo. §. 7 ponit dictas similitudines. vt p̄ in ea. Tunc opp. glo. si ergo sunt similes realibus deberent dici reales sz rñdet ponendo dñam inter dictas reales. 7 istas reuocatoz p̄sonales dicens q. per illas reales peto meum vt in reuocatoz vel quasi meū vt in publiciana. sz in istis reuocatoz nō peto meum nec quasi meū 7 sic dñt. Tūcateruz opp. q. ista rō nō videt bona. q. p̄potecaria. est realis 7 tñ p̄ eam nō peto meū. vt. j. eo. §. p̄mo. rñdet glo. q. imo p̄ p̄potecariam peto quasi meū v3 p̄p̄tionē vel p̄ seruiciā. hic autē ibi per actionē reuocatoz nec peto dñū 7 nec p̄p̄tionē. Sz. d. Jas. in hoc reprobatur glo. vt hic per eū. 7 tenet. d. Jas. q. de act. nō sunt mere p̄sonales sed in rē scripte videte p̄ vos. 7 hac dēclaratōz posui vt gl. intelligat. si min⁹ bñ dixerit p̄caq.

p̄sequor gl. Sed vñ ouis hec actio. hec. est tertia pars p̄cipalis gl. rñdet ergo gl. q. ex q̄q. maleficio. qñ dolus fuit in vēdēte 7 emēte. si tñ in vēdēte tñ. p̄ot dicit ex quasi p̄ctu. si agit p̄ ipm p̄osidētē. Sz nunq̄ h3 retēdēz vtab eo nō reuocet si vult solvere qd sibi creditori reuocare volēti debet qdam dicit q. nō ar. ff. re. amo. l. si cū dos. §. si. 7. l. se. sz p̄. dico istar posterioris creditoris si vult soluer p̄on qd sibi debet p̄ot hēre retentiōem. vt. ff. de iuric. l. euet. qd dic vt. ff. de his que in fra. cre. l. aut p̄tor. §. illud. sumula.

Et tō i factū reuocatoz. q. ēt pauliana dñ. ē illa que dat creditōib⁹. ad reuocandū i eoz fraudē alienata. vt. s. fact patuit. 7 mel⁹ patebit i libello 7 gl. icidēt hic faciētōz dñiana 7 caluisiana qz d̄scriptōes fact patēt i gl. magna.

.....
abedefabihlm

In fac. reuocatoz.

In libello p̄uocatoz narabo q̄lū tici⁹ iā ē an⁹ erat dñor me⁹ 7 nūc ē i cētū. 7 q̄uis s̄ h̄ ret noticiā. 7 eēt sciēs vres sui p̄ionii. 7 ēt bōa sua n̄ fufficēt ad satisfaciēdū mihi 7 cetis creditorib⁹ suis i fraudem 7 damnū meuz ven didit 7 tradidit seio. de p̄dictis

noticiā hñti. vel donauit eidē ta-
lē fundū. 7 qualiter ego postea egi
p̄ dictū meū debitorē actiōe p̄da-
li. 7 fuit mihi i dictū cētū gdenat⁹
vel i eius gnumaciā sui i possessionē
bonorū dicti tici missus. vñ miti
iussus. 7 scā diligētē excussioe ei⁹
bona nō sunt sufficiētia ad satisfac-
tionē mei crediti. quare peto vt
p̄dca i passūm statū reducant vñ
si in dāmū meū liberauit debito-
rez suū. peto q̄ actio mihi cedat.
7 p̄inde hēri ac si dca traditio di-
cto seyo p̄ dictū debitorē meū fa-
cta nō eēt. 7 sp̄ i bonis ei⁹ mansis-
set. 7 demū dictū fundū mihi re-
stitutū. ita Ange.

Item fuit. Actio fuit/
na vel quasi ē p̄oria
7 p̄petit fuit. p̄ rebus coloni q̄
si fuit. p̄ rebus aliorū debitorū
obligatis. h. d. Quidē i. iii. par-
tes. P̄rio dicit q̄ actio fuit. l.
q̄ si fuit. ē p̄oria Scōo que fit
d̄ia iter actionē fuit. vel quasi
Tertio q̄ fit d̄ia iter pign⁹ 7 hi
postea p̄res patēt. Add. pro
emendētia isra dicendorū ē sciendū
q̄ ē triplex pignus. Qdā est pi-
gnus p̄torū. q̄ p̄tor vel alius iu-
dex hñs i iuditionē ordinariam
mittit aliq̄ i possessionē eo q̄ nō
cauet sibi. vt in cā dāmū isecti ant
legatorū suandorū. 7 ex hac mis-
sione catur pignus p̄torū. 7 de
isto nō loquitur hic. s. i. ti. de dāmū
sec. 7 i. ti. ff. 7. C. vt i pos. le. 2. l. i.
7. ii. C. d̄ p̄io. pig. P̄dign⁹ in
diciale. 7 ē illud q̄ i iudex tulit ali-

quam sniam 7 i executōe illi⁹ mit-
tit i possessionē bonorū gdenati. 7
sic causat pignus iudiciale. 7 de
isto loquitur ti. ff. 7. C. d̄ bo. auct.
in. pos. 7. l. a duo pio. ff. d̄ re in/
di. Et d̄ia iter pignus p̄torū
7 iudiciale. q̄ si illō dca a quocū
q̄ iudice o. dinario d̄ p̄torū. si
āt a delegato d̄ iudiciale. quam
d̄iaz reputat nobilē bar. i. l. ii. ad
fi. C. qui po. in pig. ha. Scōam
d̄iam p̄dit gl. i. l. ii. i gl. i. C. de
p̄io. pig. vt illō dca p̄torū q̄
nulla p̄cedēte snia fit missio a iu-
dice. vt ē in cā dāmū isecti q̄
mittit in possessionē vicinaz edi-
um eo q̄ ille cuius sūt edes volu-
it cauere de dāmū isecto. vt ē in
missione que fit cā legatorū p̄ser-
uandorū. q̄ forte legatū factum
eēt in diem vel sub gdi. 7 añ pu-
rificationē cōditionis vel euctū
dici heres nolet prestare cautōez
de prestando legatū adnemēte cō-
ditōe vel die. Si aut p̄cederet
snia. 7 in illius snie executionē fic-
ret missio d̄ iudiciale. Est tñ ve-
rū glo. palle. dicere q̄ indifferen-
ter p̄torū capiet p̄ iudicali 7 cō
Tertū pignus. s. quictionale di-
cit esse illud q̄ ex p̄tū cōcēsiōe
procedit. 7 de isto loquimur hic.
Et que fit d̄ia inter hoc pignus
7 alia duo habetis glo. meliorem
de iure in. l. i. in principio. i. ver.
traditum. ff. de pigno. act. 7 ibi
per Bar.

Bl. It fuit. q. d. n. solū pu-
blici 7 rec. sōia reales sūt

et ptozie de qbus. s. l. 3. et ille due.
f. ferniana et quasi fuanana. capiunt
vi ex ptois iudictōe. l. ptoie sūt
vt hic et ff. de pac. l. si ubi. §. 8. pi
gnore. Quis hec gl. pto decla
rat tex. so ibi siue sit par. tex. am
phiat. tertio ibi. ut ē p. deteriora
tiōe rīdet tacite qōni. Quis
igū. f. dñs actōe fuanana expit de
rebus coloni siue sit partiar⁹ si
ue nūmis colat. Additō hāc pti
culā gl. ang. de are. hic h3 p. fin
gulari ex qua h3 q. illata p. collo
nū partiarū i fundū rusticū sunt
tacite ypotecata p. priaria psta
tiōe et sic p. eo qd. qūctuz ē. Sed
doc. de hoc alterant vide p. eos
hic. Additio vnū tñ tene mē
ti. q. bona inecta et illata i domuz
sunt obligata dñō demus vt hic
nedū p. deterioratiōe et pensione
dom⁹. s. 3. et pro alia obligatiōe al
legat ang. hic. l. i. cū ibi no. p. glo.
et doc. C. et ob czo. pe. et no. i. l. i.
et ii. C. i. qui. ca. pi. ta. §. 7. et p. vita
te huius decisōis vide que tradit
bar. i. l. filio in pa. ff. so. ma.

Coloni Buidif i. v. In pri
ma subaudiēdo ad tex. illū exten
dit et subaudiēdois rōem āncit.
In sa declarat qd. sit colon⁹ et qd.
inquilinus. tertio ponit dñam in
ter inecta i pñus rusticis et inecta
urbanis quo ad obligatiōem taci
tā que ex inectiōe confurgit. In
quarta dñtie rōem assignat. In
v. in vtroq3 pñio tā rustico q. vr
bano limitatiōem ponit. Sa ibi et ē
colonus i villa. tertia ibi dñia tñ

est. quarta ibi et ē rō. q. scā rustici
tas. qnta. ita tñ in vtroq3. Lo
loni. subaudi vlt. iquilini. Addi
tio hēns ex hac gl. q. bōa inglini
inecta sūt tacite ypotecata sicut
bona coloni et qñter q. p. rebus i
quilini inectis ppetit ferniana si
cut p. rebus coloni et ita cōter te
nes. l. 3. vlt. amō. §. 7. Mā et eius
f. inglini res sunt tacite obligata.
vt. ff. qui. ex ca. pi. ta. §. l. ii. et est
colonus i villa iquilinus i ciuita
te. vt. ff. de acqui. pos. l. res pigno
ris. Additio s3 hec gl. et sibi simi
les reprobanf. q. pñiū urbanū
nō locus s3 materia facit. vt iquit
iurcō. m. l. urbana pñia. ff. 8. ver.
fig. et aibi dicit tex. m. l. si pñium
C. de pñi. m. q. urbanū a rustico
nō loco s3 qualitate secernit dicit
tur ergo colonus a pñio rustico et
inglin⁹ a pñio urbano. Bis
ferētia ē inter has duas tacitas
obligatiōes. nā i rusticis ita demū
si domi⁹ sciat inecta et illata. In
urbano. siue sciat siue nō. et ē rō.
q. scā rusticitas oīa palā h3. s3 inq
linus. multa ēt clam apportat q.
locator ignorat vt. C. loca. l. certi
iuris. Addi. que aut sit dñia iter
inductū et illatū. hēns gl. i. l. si in
ducta i glo. i. C. i. qui. ca. pi. ta. §. 7.
et hēns hic dñiam iter inducta et il
lata i pñium rusticū et iter indu
cta i pñiū urbanū q. in pñio ru
stico ita demū sunt obligata si do
minus sciat i urbano sunt obliga
ta siue sciat siue nō. et rō huius fē.
q. sancta rusticitas et. et de hoc est

et tex. no. in. l. ii. §. i. in fi. C. qñ 7
qui. quas. par. de li. x. vbi dñ qd
eni tā dñū tāqz īhumanū est q̄
paupertatis detegi vilitatē. 7 ī
iudicē patere diuicias. interest p̄te
rea īquilini ne bona sua nota sint
7 p̄pterea dñs illa rñari nō dñ.
qd nō ē ī rustico. Itē in vtro/
q3. si co aio sint iducta vt ibi sint
perpetuo. nō ad tempus. ff. d. pi/
gnor. l. dñtor. ff. qui. ca. pi. ta. 2.
l. in p̄dus. §. i. Additio dicit. d.
Jas. q. que sint talia bōa iudica/
bit inspecta qualitate bonoz. Ad
uerte ē q. fructus naturales per
ceptos tacite fore obligatos p̄p̄e
sione fundi nō aut fructus indu/
striales. Ita singulariter bar. i. l.
assiduis. C. qui. po. i. pi. ha. in. ii.
col. iii. ver. quēdo an habeat locū
ista tacita ypo. Additio no. s3
doc. hec q. res emphiteote ī late
ī fundo ēphiteotico sit tacite ob/
ligate p̄o pensioe vel canōe. per.
l. imperatores. ff. de publi. per. l.
i. C. in qui. ca. pi. ta. 2. per. l. i. C.
si p̄pter pub. pens. Itē res alie
ne si sunt iducte sciētē 7 cōsentiente
eo qui ē dñs rerū sunt tacite ypo
tecate. vt ē gl. approbata per oēs
in. l. atē quis in p̄i. in ver. inuenta
ff. de pactis. Et idē dicit bald. si
res aliene illate essent bona fide
posse. per tex. illū. no. i. l. si ab
eo. ff. de pigno. in s3 cōter doc.
sola scia cū taciturnitate dñi non
sufficit. nisi ēcē dolus admixtus.
vt qz p̄stasset. 7 passus ē īquilini
dicere illas res esse suas. 7 ita

tāq̄ īquilini proprias īferre tex.
ē no. in. l. si sine. C. ad vell. 7 l. ii.
C. si alie. res. pi. da. sit. vide. d.
Jas. hic. Et no. q. dicit hic Jo.
sa. 7 ange. de are. q. in hac tacita
ypoteca nō veniūt ea. que nō ve/
niūt in expressa generali. vt sunt
vestes quodidiane. lecti 7 reliqua
suppellectilia 7 huiusmodi alia
que nō ē v. r̄ simile quēpiā ē ī spā
liter obligatiū 7 sine qbus non
potest hō honeste nec gmode vi/
uere. l. obligatiōe generali. ff. de
pignor. l. i. 7 ibi bar. C. q. res pig.

¶ Pignoris. s. taciti. Additio
p̄o declaratiōe huius no. q. du/
plex reperit ypoteca. quedam est
expressa. quando qs expresse pi/
gnorat bona sua vniuersalr vel
particulariter. de qua ypoteca ex/
pressa loquit̄ p̄p̄ie tex. noster i
ver. quasi seruiana. 7 de ea loqui/
tur to. ti. ff. 7. C. de pignore. q/
daz ē ypoteca tacita iducta ex dis/
positione legis. 7 ista ē d̄plex
qdā ē itroducta a lege tacite si/
ne facto hoīs. qd̄ intellige. s. circa
iusas ypotecā vl qd̄ respiciat ypo/
tecas. vt puta si h̄bit m̄mōniū.
bōa viri 7 vxorū sūt tacite ypoteca
ta h̄cide. absqz eo q. iterueniat fa/
ctū aliqd̄ ipsoz. circa ypotecas. 7
de ista loquit̄ text. in. l. ypoteca.
C. de re. vx. ac. 7 i. l. assiduis. C.
qui. po. i. pi. ha. 7 in tñ bōa viri
7 vxorū sunt hinc inde tacite ypo/
tecaria q. dicit notabiliter bal. in
l. pe. C. de pig. ac. q. in om̄o ma/
rito pōt ypo. sua p̄p̄ia aucto. v

tate absq; alia licentia iudicis re/
manere i detentatiōe dom⁹, quā
cū marito viuēte inhabitabat. iure
familiaritatis tāq; vxor 7 eaz po/
test. p⁹ua auctoritate p dore sua
possidere. qd dicit. d. Zas. diligē
tissime notādū. 7 codē mō si qd
grahat cū fisco vt ē text. i. l. i. 7.
ii. C. i. qui. ca. pi. ta. gtra 7 m. l. i.
C. si pp pub. pēsi. attēdite tñ q
tale priuilegiū simile fisco nō hz
aliqua ciuitas i bonis debitoris
nisi hoc a p⁹ncipe sit ei noiatz cō
cessum ista sunt formalia verba. l.
simile. ff. ad municip. Similiter
nec camera ep⁹alis hz priuilegia ta
cite ypotece. 7 iō si quis gtrahit
cū episcopo nō p⁹pterea bōa sua
sunt tacite ypotecaria. Ita dixit
singulariter bal. i. rubrica. C. de
priuileg. f. f. Alia ergo ē ypoteca
tacita i qua interuenit ē factum
hois. vt in gductore cuius bona
sunt obligata si in p⁹dium vel do
muz cōducatur de ista loquit⁹ tex.
nō in ver. item seruiana. 7 i. l. itez
qz in prin. ff. de pac. cum fi. Et ē
dīa inter ypotecam expressam 7
tacitā. siue sit generalis siue pti/
cularis. qz exp⁹se ypotecata si alie
nanē trāscunt sp⁹ cuius onere suo. f.
ypotece. l. si dōbitor cū fi. C. d. dis.
trac. pig. In ypoteca aut tacita.
nō transeūt bona cū onere ypote
ce. nisi ēt ultra tacitā ypotecā se/
quat⁹ iclusio bonoz. tex. i. l. ē dīa
ff. qui. ca. pi. ta. d. 7 dī fieri iclusio
bonoz qñ de ip⁹s inuect 7 illa
sit publicū. insim. l. cū dñi hor.

coz. ff. loca. Et nō singl⁹ hic. q
ista ypoteca tacita in qua iterue/
nit factū hois hz vnū effectū quē
nō hēret alia ēt expressa. qz eo ca/
su quo colonas 7 inquilinos cessa/
rent a solutiōe. pensiōis pōt face
re inclusiōem dictozū bonoz. vt.
d. d. i. 7 scā inclusiōne pōt p⁹ua
auctoritate illa bona auferre. l. in
quilino. 7 melius. l. seq. q incip.
vtiqz. ff. de dā. infec. sz alii credi/
tores hñtes ypotecas. vel obliga
tiones i quibus nō sit iclusio nō
pñt p⁹ua auctoritate cape bona
debitoris imo si capiāt icidunt in
edictū diui marci. qz ius crediti
amittūt. l. extat. ff. qd me. cā. 7. l.
pe. C. de pig. ac. Quasi seruia
na Buidif m. iii. ptes pncipa/
les p⁹ia ponit quasi appellat⁹ qua
re seruiana. cū hac nō. dimmutō
nis quasi in fa ponit etymolo/
giā seruiane. 7 quasi seruiane. In
tertia ponit dīam inter seruianā
actōem 7 saluianū interdictū. fa
ibi ultra que tñ seruiana dī. ter/
tia ibi sed que ē dīa. Quasi B
ponit ad dīam supioris. vtraqz
tñ dī seruiana a suādo forte dēā cū
oē ius aut i acgrēdo aut i suādo.
aut i amittēdo qñstat. vt. ff. d. ll.
l. fi. Alldi. hēret hac gl. itēptatō
nē vñ dicat seruiana. 7 ypoteca dī
ab ypos qdē sb. 7 thes pōitō q
si sup⁹pō l' obligō qz sup⁹pō 7 obli/
gatō idē sūt vt i rubrica d re. eo. i
cui⁹ rubricē sū dī nō alienād l' sup
ponēdis. Sz q ē dīa iter serua
nā actōez 7 saluianū interdictū cū

illud ad idē ppetere videat vt. j.
de interdic. §. interdictū. Rñ. qz
i fūana opz qz creditoz pbet de/
buoie fuisse dñm tpe obligōis.
ff. de pigno. l. que nō sunt. §. i. sz
in saluano fufficit qz pbet eū pos/
sedisse. vt colligit ff. d. fal. iterdi.
l. i. in pan. 7 digimus. j. d. iterdi.
§. interdictū. Add. doc. 7 maxie
do. Jaf. hic examināt quid tenea/
tur pbare agens fūana. viō hic
p ipfos. Nihil intereft. f. inter/
pignus 7 hypotheca nifi in sono
votis. ff. de pig. l. res hypotheca
§. itē pignus. imo ē quantum ad
actionē vt intereē. nam pscriptio
hñu pignus nō currit cū posside/
at. fecus i hypothecaria cū currit
pscriptio interdū. x. interdū. xx.
interdū. xxx. interdū. xl. vt. C. si
aduer. cre. l. i. 7. ii. 7. C. d. pte. tri.
vel. xl. an. l. cū non sumi. 7 d. an.
excep. l. i. §. i. De qua re Bi/
uidif in. ii. In pria declarat siue
ampliat tex. In fa p modū fallen/
tie. remouet tacitū pñū ad tex. fa
ibi excepta tñ vibica finitute. Et
vt melius intelligat gl. pone tex.
Mā d qua re iter creditoz 7
debitorē cōuenerit vt fit p debi/
to obligata. vtraqz hac appella/
tōe gñet. i. potest dici pign⁹ vel
hypotheca. De qua re mobi/
li vel immobili tradat creditoz v/
nō. corpalis vel incorpalis.
Add. vult hec glo. qz incorpalia
pñt pignori obligari. 7 sic nira q
sūt incorpalia pñt pignori obligari
Add. si queraf an iurisditōes p/

1.
cminētie honores. ius picipiendi
pedagiū. ius pñonatus qd hñ in
ecclis vel hoib⁹ 7 filia possint pi/
gnori obligari. Distingue fm
bar. in. l. si is qui. §. si. ff. de pig.
Bl. Excepta vibica finitute q
nō pōt obligari. ne ruinis
ciuitas deforme. ff. de pigno. l. si
is qui. §. i. 7. l. seq. Add. l. 3 glo.
hic aliter nō declarat rōnē suam.
tñ bñ declarat glo. 7 ibi bar. in. l.
sz an vie. in ver. vtaf. 7 ibi bar. ff.
de pigno. vbi dicit glo. hñc rōnē
deklarādo. qz finitutes vibane de/
bēt gñitū cū quadā ppetuitate.
ne ciuitas deforme. vñ si tu gñi/
tueres mihi seruātū tigni iant/
tēdi in parietē domus tue. donec
pecuniā creditā solueres. si so/
luto pñcio debere illud tollere.
7 sic edificū destrueret. 7 sic vñs
deformaret ruinis. qd fallit i ru/
stica vt p3. Adaxime. hec gl.
diuidit in. iii. ptes. In pria argu/
it superfluitatē tex. In fa decla/
rat que interuenire debeāt vt fit
pignus 7 que vt fit hypotheca.
In. iii. enumerat actōes pñonas
reales. fa ibi iuxta prin. duo emz
opz interuenire. tertia ibi. p3 er/
go qz quatuor sūt pñonē.
Adaxime. hoc habūdat. duo
eīm opz interuenire ad hoc vt fit
pignus. f. qz tradat creditoz. vt
hic. 7 qz mobilis sit cū pignus a
pugno dicat. vt. ff. de ver. fig. l.
si plebs. §. pignus.
Add. hec glo. fm doc. bñ vi/
cit capiēdo pign⁹ ppue. vt. d. §.

pignus. s3 largo mō pignus dī d
re immobili dūmō tradat. vt pz in
l. si dūm. 2. l. cū re. C. de pigno. 2
ēt pz qz solū intulāt rubrica. ff.
2. C. de pig. 2 tñ sub illa rubrica
tractat et de hypotheca. 2 ppea
tex dixit magie 2 nō suphabūdat
vt dixit gl. Si at mobilis tra
dat. Item si immobilis ē tradat l
nō hypotheca ē. Idz ergo q qd/
tuor sunt ptoie in rē. actōes. scz
publicana 2 recisoria 2 fuiana et
quasi fuiana. Itē alie due reales
preiudiciales. vt. j. c. §. pñdicia/
les. Est 2 alia que dat supficiario
qn quis ad nō modicū tps gdu/
xit. vt. ff. de superfi. l. i. in fi. i. rñ.
§. qd ait. 2. l. si. 2. ff. de rei vē. l. su
perficiario 2. l. ptoie. Est 2 octa
ua actio i rē. vt que dat metū pas
so. nā illa ē ptoia i rē. vt. ff. qd
me. cā. l. metū. §. volēt. sūt 2 alie
vt bo. po. hīdi. pe. Idia dat ei
qui succedit per ptoie. scōa ei cui
per treb. hīditas restituta ē.
Add. aliqui doc. in hoc vltio re
probat glo. volētes q iste due
vltime d quibus gl. nō sint fim/
pliciter reales s3 mixte. S3 dñs
Jas. saluat. vide hic per eū. dein
de gl. allegat. ll. p vltio. f. quod
mō dixit. v3. ff. de bo. po. hī. pe.
l. i. 2. n. 2. ff. de fideicō. hī. peti. l.
i. n. 2. m. Et sic decē sūt ptoie i
rem. Add. dicit do. ang. hanc
gl. fore signandā. qz magistralis ē
que enumerat actōes reales pto
rias. Et imperator ex illis decēz
ponit solū quatuor. qz non inten

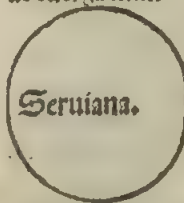
dit hic tractare singulas species
actionū. s3 solum ponit aliquas.
vt exēplificet de vno quoqz mē/
bro harū diuisionū.

Sūmula.

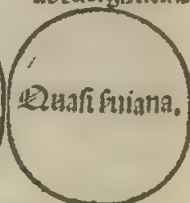
Actio fuiana ē actio realis p/
toia que dat dño fūdi vel pñi
vrbani vel rustici p rebus coloni
vel inquilini inductis 2 illatis in
fundū vel domū. vt earū possiōz
nāiscat quousqz ei satisfactū fue
rit. Et sic dat p pignore vel hy
potheca tacita.

Actio quasi fuiana ē actio rea
lis ptoia que dat creditori rōe
rei sibi obligate rōne pignoris l
hypotheca expresse generalis vel
spalis. vt eius possiōne nāiscat
donec sibi satisfactū fuerit.

.....
a b c d e f g h i k l m

.....
a b c d e f g h i k l m

Libellus in actōne fuiana sic
format. Ago dñi ticiū co qz sibi lo
caui domū meā sitā in tali loco.
2c. vsqz ad tale tps p certa annua
mercede. 2 quātr i dictā domum
intulit tales 2 tales res. quātr re
rū dictus ticius erat dñs vel eas
hēbat i bonis suis 2 eas detiebat

7 possidebat. Que res mihi loca
7 fuerunt 7 sunt tacite obligare
pro dca pensioe qua tunc no sol
uit. Quare peto possessione vi
ctuaru reru mihi assignari donec
fuerit mihi de dicta pensione sa
tisfactu. 7 hec forma e fm dca. b.
Gas. qui aplius ponit ep ang. Et
si intetia pillatis i fundu rusti
cu dicit qualiter ille res illate sit
in tale prediu suu rusticu co sci
te. al succuberet qd no.

In actōe qñ fuitana ⁊ sic hypo-
theca expressa sic formatur libel-
lus. Dico q ticius obligauit mi-
hi talē rem in spē. puta talē librū
qñ hypotheca fuisset spālis. vñ ob-
ligauit mihi oīa bōa sua. qñ obli-
gatio fuisset gñialis occasione tal'
debiri. puta cā mutui. qui liber-
erat in bonis ticii ⁊ per eū detie-
bat ⁊ possidebat.quare peto ⁊c.
vñ. s. cōclusum ē in forma libelli
precedētis.

In personā. Actio
de qst/
tuta ē p̄sōal' ⁊ p̄iōia ⁊ h̄z oēs vires
quas hēbat olim. ⁊ ēt illas quas
hēbat recepticia. ⁊ oīē ex nudo
pacto. h. d.

*Istle. §. vsqz ad. §. penales tra-
 ctat de tribus actiōibus perso-
 nali- & ptois. & pmo pmittit de
 tribus actionibus in genere. fo
 psequit d vna quaqz i spc pmo
 d actōe d pstituta. fo d actōe de
 peculio. tertio d actōe ex iuramē-
 to. Add. p noticia hui⁹ materie
 collige ista pauca verba ex euidē-*

tali. d. *Ita*, hic q̄ de iure ciuili ex pacto nudo nō orit̄ actio. vt. l. i. in regen. §. f. cū nulla. v. igit̄ nuda ff. de pac. S3 p̄ior in casu isto so lo sp̄ali. qñ quis nudo pacto p̄misisset se soluturū qđ ipse vl̄ ali us v3 vult q̄ ex tali pacto quāuis nudo oriat̄ actio p̄iora d̄ cōstitu ta. Et rō h̄ fm̄ doc. ē q̄ ex quo illud scđm pactum nudū fit super debito iā p̄cto. ⁊ sic insit duplex vinculū. nō equū vñqz fuit p̄tori ex illo so pacto q̄uis nudo vari actionē. Et de rōnibus istis vide bitur. j. in glo. in ver. nulla. ⁊ po no verba rex. De pecunia at̄ cōstitutā cū oib⁹ agit̄. quicūqz p se vel p̄ alio soluturos se p̄stitu rit. nulla. l. stipulatōe interposita. nā alioquin si stipulanti p̄mise rit iure ciuili tenet̄. Add. nota q̄ vbi h3 locū remediū ordinariz nō recurrimus ad ex̄traordinariū. fa. l. in cāe. in p̄m. la. ii. ff. de immo. f. l. i. p̄miciali. §. i. ⁊ ibi la te bar. ⁊ doc. ff. de op̄er. no. num. ex quo sequit̄ q̄ fortius ē teneri de iur̄ ciuili q̄ p̄ioro.

Glo. Cur filius videbatur actio
recepticia. s. quo ad q.
dam. qz vtracqz dabatur. vbi qd co
stituebat se soluturum p se vltimo.
sz 7 dissimul videbatur qz actio d co
stituta p his tm reb⁹ i qstione dda
ctis ppetebat i quib⁹ mutui cōfi
tit. s. que pōdere nūero 7 mēsurā
gūēt. sz recepticia qñ alie res i
qstione deducebant. Sz hodie p
oibus ppetit actio d constituta. cu⁹

oēs res applōne pecunie q̄tineā
tur. vt. C. d. q̄st. pe. l. ii. §. pe.

Cōstō. d. q̄ hic h̄i. C. d. q̄st. pe.
l. ii. Cū oīus. l. ap̄tis obliga
ri p se. vbi p se iterueniret q̄stō l
p alius. vbi p alius iterueniret q̄stō
Sic ergo furiosus cuz nec pro se
nec p alius obliget. nec q̄stituere
se debere pōt. Idē i p dīgo 7 fili
bus. Itē mulieres cū alias p se tā
tum obligētur. 7 hē q̄stuent pro
se tñ. 7 nō p alius. vt. ff. de q̄st. d.
pe. l. i. §. i. 7. ii.

Cōstituerit. hec gl. hz. ii. ptes
In prima declarat tex. in. ii. per
mōz fallētie seu limitatōis. remo
uet tacitū p̄uū a tex. fa ibi 7 h̄ ita

Cōstituerit. vtp̄ta p hec ver
ba cōstitutio me soluturū q̄ ille v3
vel ego debeo 7 filia. vt. ff. de cō/
sti. pe. que at. in fi. 7. l. seq. Add.
dicit d. Jaf. iuxta hāc pte gl. vñū
nō. q̄ si quis cōstituit ticiū fide/
iussurū p se q̄ tale q̄stitutū va/
let. 7 constitues tenet. ex tali cō
stituto. nec viciat q̄ v3 pmissio
facti alieni. q̄ itellr pmississe se fa
cturū 7 curaturū q̄ ticius solue/
ret 7 fideiubere. tex. hēns nō. in
l. qui at. §. s3 7 si quis certā. iuncta
glo. que notabilis ē. ff. de q̄st. pe.
Et ibi declarat iurcō. quid fiedū
eo casu quo iste ticius nollet sol
uere v3 fideiubere p illo q̄stuent
te. Secus at si iste pmitteret ali
um soluturū nō p se. s3 p alio. vt
l. cū qui cp̄bē. §. s3 figs q̄stutue/
rit. ff. de q̄st. pe. 7 rōnē dñe vide
hic p do. Jaf.

Glo. Et hoc ita si sit debitū
q̄d pcedat siue civile 7
naturale simul siue naturale tñ.
siue p̄torium. secus si civile tñ
vt. ff. d. cōsti. pe. l. i. §. i. 7. §. pe. 7
fi. 7. l. iii. §. i. Addi. hētis ex ista
gl. q̄ debitū ciuilit̄ 7 naturalr
v3 naturalr tñ. v3 p̄torū tñ. p̄t
i q̄stitutū deduci. secus si ciuilit̄
tñ. 7 tñ ciuilit̄ tñ debito pōt ae/
cedere fideiussor. vt ē tex. i. §. i. in
7. ciuili. §. de fide. 7 ē tex. i. l. i. et
ibi bar. 7 i. l. fideiussor obligari. §
fideiussor. ff. de fideiuss. 7 istud est
mirabile. Et de rōne h̄ multūz
laborāt hic doc. vide d. Jaf. hic.
ponētē multa pulchra que neces
sarie breuitatis cā omitto.

Nulla. hec gl. diuiditur i. iiii.
ptes p̄cipales. In p̄ia ifert ex
tex. 7 illatōz opponit. In scōa
soluit dicēs q̄ spāle 7 rōnē spālī/
taq̄ assignat. In tertia 7 vltima
enumerat alios sex calūs spāles i
quibus ex pacto nudo oriē actio
fa ibi. 7 hic ē rō forte spālītatis.
tertia ibi sūt 7 alii adhuc sex cāns

Nulla ergo ex nudo pacto ori
tur actio. q̄d ē p̄ius cōe positum
ff. de pac. l. iurgetiū. §. s3 cū nulla
7. §. q̄nimo. 7. §. marcellus. 7. §.
idē rñdet. 7. q̄. d. pacē. l. legē. Et
ē hoc iō forte spāle. q̄ sicut vnūz
p eo qui q̄stituit inducit. vt non
teneatur nisi elapsis. x. diebus vt
ff. de cōsti. pecu. l. promissor. cum
alias statim tenet. vt. ff. de verb.
obliga. l. cū qui calēdis. §. quod.

28 ver. fig. l. cedere diē. sic 2 aliō
p̄ cū. s. vt ex pacto nudo teneat.
vt. ff. de iureiur. l. cū qui in prin.
Addi. habet ex hac glo. p̄io rō/
nez spanitatis quia in gstituto ex
nudo pacto oriat actio. fo q̄ in
aliis p̄missionibus p̄ter q̄ i gsti/
tuto p̄missor statim teneat. Sed
doc. hic cōter reprobant gl. s. in
rōne specialitatis quam assignat.
vñ multuz laborant i assignanda
rōe vide per eos hic precipue. d.
Jas. In fo nō. dicto ē glo. re/
probat. a doc. 2 dicunt q̄ q̄tum
ad obligatōem idē est in gstituto
2 in aliis p̄missionibus q̄ statim
cedit dies obligatiōis. 2 tempus
illoz. x. diez adicif solutioni mi
serationis gra. instā. l. si cūz mili
ti in prin. ff. de p̄pen. de reliquis
vide hic p̄ eos. Addi. vñ hic
diligenter nō. p̄io limitatōe hui⁹
maie. q̄ vbi in gstituto p̄mitte
ret pena pacto nudo. q̄uis ad for
tez p̄cipalez nudo pacto p̄missā
gpetat actio de gsti. pe. tñ ad ipsā
penaz nudo pacto 2 sic sine stipu
latōe p̄missam. nō gpetit illa ac/
tio de gstituta pecunia. de hoc ē
tex. nō. in terminis 2 forte sing.
in iure i. l. ticius. ff. de gsti. pe. p̄
quē tex. ita dicit bald. in rubrica.
C. de gsti. pe. in. uti. q. Sunt
2 alii adhuc sex casus in quibus
ex nudo pacto onē actio vt ecce
in donatōe hodie. l. olim fuerit
necessaria stipulatio. vt. C. de do
na. l. si qs argēruz. §. finantē. Ad
ditio doc. cōter rep̄chēdūt glo.

maxime bar. quez alii sequunt in
l. i. in ult. col. ff. de gdi. ex le. quia
hodie ex nudo pacto de donatōe
nō onē actio. s. onē gditio ex le.
p̄ ipsuz pactuz. p̄sequor glo.

Itē si mulier dōtē sine stipula
tōe marito dare quēnit vt. C. de
do. p̄mis. l. extat 2 de re. vs. ac. l.
i. §. i. Additio rōez hui⁹ casus vi
de p̄ doc. hic. Itē si qs ob hono
rē decretū vel decernēdū palam
pollicitus fuerit. i. sine iterroga/
tōe. vt. ff. de polli. l. i. §. i. 2. l. pa/
ctū. Additio dicit doc. q̄ hoc ē
sp̄ale fauore reipublice. Itē in
nautico fenore vt. ff. de nau. se. l.
piculi i fi. Additio 2 rō sp̄al: taq̄
ē rōe piculi. fa. c. nauiganti. ex d
vsuris. Itē in accessione vini
frumeti vel ordei vt. C. de vsu.
fru. Addi. dicit. d. Jas. ex mente
pe. 2 io. fa. q̄ rō sp̄al: tatis ē p̄pter
necessariū vsuz victualū. Itē
i vsuris ciuitati p̄missis. ff. d
vsuris. l. et al aut p̄ sui frigiditatez
pactū nudū actōez nō parit. Ad
ditio rō hui⁹ fallēne ē fm oēs p̄/
pter fauore publicū ciuitat 2 ita
ēt dicit bar. in. l. fideiussor. obliga
ri. ff. d eo qd cer. lo. Addi. ad d
ēt aliū cānz in quo ex pacto nudo
onē actio. s. in curia mercatorum
bar. i. l. in. l. qntus mutius. ff. m̄.
ar. illi⁹ tex. Alius ē cāus qñ pac/
tū nudū fieret i iudicio vt gclu/
dit ludo. ro. i. l. i. in p̄i. ff. de v.
ob. 2 in hoc casu fingit sup̄lo. l.
cū ondimus. in fi. fm vñ intelle
ctū. ff. de fide. tuto. Aliū sing. ca

sz hēti
nudi al
nū si fi
vigor
rem va
d pacto
tur in p
cio aliq
valde n
pactōis
ad si. ad
Iure
tu vbi
ex stip
de ver.
re cili
tū nō f
iuregē
§. ius at
uli. qz
luz imo
q gēnti
pac. l. a

Actio
tōia q
p̄misit
vel ab a
meli⁹ ap

suu hētis. vbi cūqz ille cui p pactū nudū aliqd ē pmissū pateret dā nū si sibi pmissa nō fuarent tunc vigore talis pacti nudi p nō fuā/ rem dā actio d dolo. 7 sic quīs d pacto nudo nō det actio. quli tur tñ p actōz d dolo. vbi ex pa/ cto aliquid abest pū. tex. ē ad hoc valde nōbil. i. l. elegāter. §. siuus pactōis. ff. de dolo. 7 ibi Bart. ad fi. ad hoc notat illū tex.

Jure civili. Actōe ex stipula/ tu vbi icertū ē ex p dītōe certi q ex stipulōe orit vbi ē certū. vt. s. de ver. ob. i. prin. que stiplo ē a iu re cili iducta. vt hic cū de iuregē tñ nō fuit. l. 3 alu pctus fuerit de iuregētū. vt. s. d iur na. gē. 7 ci. §. ius at. Mō aut dō eo d iure ci/ uili. qz nō hēat i se naturale vici/ luz imo hz. qz sine p sensu nō valz q p sensus ē de iure naturali. ff. d pac. l. 1. §. pe.

Sūmula.

Actio d pstituta ē actō psonal p/ tona q dā p illū q se cōstituit 7 pmissit pacto nudo soluere a se. vel ab alio debitū. Et ei⁹ natura meli⁹ appebit. i. i forma libelli.

... ..
a b c d e f g h i k l m

De pstituta
pe.

In libello actōis d pstituta fm d. Jas. ex mēte spec. d3 dicere.

Algo p ticiū q cū ipse mihi l' alius tertius deberet cētū ex aliquo cō tractu. vel ēt naturaliter tñ psti tuit se soluturū mihi. Quare pe to vt p dēnef ad mihi dandū et soluēdū dicta centū 7c.

Actiones aut. Ex con tractu filii t serui tenet pī 7 dñs peculio. en⁹ d iure ptonio. h. d.

Ad d. nō q ex quo de iure cili pī 7 filius nō tenebant ex pctu fi lu vt p3 p ti. C. ne fi. p pa. tñ eq tate pctor itroduxit q tenerent peculiotenus. 7 ergo hec actio de peculio dī pctoria vt hic. Mō. q peculū dī quasi pmoniu3 fi lu vel sui. Mō q pī nō tñ. ex p/ ctu filii masculi tenet d peculio de iure ptonio s3 ēt ex pctu filie se mine. qz semia pōt negociari 7 ēē artifex. l. 1. cū ibi nō. C. de eden.

Distinguit at peculū put accipit in ista materia. hoc mō peculium ē quedā pua pecunia. quā filius vel suus p parcimōiā acquisiuit. vt. l. peculū. ex eo. ff. de pecul. vl qd dñs 7 pī vt merenti pcessit. i. q sit in peculio 7 hīe pmittit ēt tacite siue pueniat a pīe siue ab alio pteplatōe pīs 7 sit sepatuz a rōmbus pīs vel dñi. vt. s. tex. i l. peculū ē in prin. ff. d pecul. 7. l. qrtuberonis. §. scire. ff. e. ita dicit bar. 7 saly. in. d. rubrica.

Pcedē tñ pcedūt filio vīnē te. s3 mortuo filio pī oliz tenebat

de pfectio et adueticio infra an
nuz p ti. ff. qñ ac. de pe. e an. d pe
culio vero castrensi si illud oc
cupabat iure peculii tenebat itra
annu. si vero tanqñ hñs. tñc secus
d. l. pñ qui castre. in pan. hodie
vero cñ idistincte pñ occupet vt
hñs. certe in adueticus et castren/
sibus tenet vt hñs et sic ppetuo. et
ista tradit dicta gl. magna.

Glo. De peculio. volūt q/
dam dicere. hec eē pro
pria noia actionū. l. de peculio et
de in rem verso. et quod iussu. itē
exercitoria tributona et institona
ex eo qñ leges plerunqñ appellant
eas actōes vt hic. Sed verius est
vt adiectiue ponātur. Sic. n. dñ
mādati actio de peculio. vt. ff. de
pecul. l. iiii. §. cui congruit.

Add. et hec fa opī. cōiter tenetur
hic per doc. et p Jo. in arboze vi
cñ adiectōes pñone

Ipsō iure. hec glo. magna. vi
uidit in. v. ptes principales. vt in
pria declaref actio de peculio.

In fa declaref actio de in rē vso

In tertia declaref actio qñ iussu

In. iiii. declaref exercitoria. tri

butona. et institoria. **In. v.** decla

ref to. ii. de noxa. fa ibi pñter hñc

actōz. tertia ibi. itē ē actio qñ iussu

quarta ibi. itē sūt alie tres. qñ

ta ibi. in delictis aut. Et d. Jaf.

alr vindit. vide hic p eñ.

Ipsō iur. l. cili. pñ ergo et dñs

ex petu filii vel sui nō tenet iure

civili. qñ nō vli vt alter ex alteri

pñona obliget. et sic pñ nō vñ tene

ri p filio inspecto iure civili. sic i
specto suo nō vñ teneri dñs quia
suis p nullo ē inspecto iur civili.
vt. ff. de re ind. l. qñ attinet. s; tñ
pñor equitatē desiderat. vt qñ pe/
culiū quasi patrimoniu ē filii vel
sui vt subicit. qñ qñ parcmōia qñ
rit. vt. ff. de pecu. l. peculiu. vere
tñ nō ē pñmoniu filii peculiu. vt
C de ioffi. te. l. si. i. si. Itē nec ser
ui. vt. ff. de ver. ob. l. liber hñ. iō
at qñ pñmoniu ē. iō pñem p filio
dñm p suo teneri dicit. Diligē
ter tñ distingue. verū dñant fili
vel suus vel quasi dñant. itē vñ
delinquāt vel quasi delinquant
Si dñant quilibz illorū dñs l' pñ
actōe ex eo pñt tenet p peculium
In cuius pñnate deducit ex
ipso peculio qcquid suus natura
liter dñs debuit. vt qñ dñs seruo
mutuant vñ al' sec⁹ dñt. Itē de/
ducit id qñ debet hñs qñ sūt i po
testate dñi vñ tutela vel cura. cuñ
videat dñs puenisse. vt. ff. de pe
cul. l. s; si dñu. §. i. et l. i. obligat
eiz suus dñs naturaliter. vt. s. d
fide. §. i. et sūt hec pñia i suo et filio
excepta cā mutui ex qua nec filius
nec pñ tenet. secus i suo. vt. j. ti.
i. §. illud. et C. ad mace. l. pñ. Itē
que dñs sūt qñ dñt hic filius vel
suis. idē qñ quasi dñt. vt si alte
rius negocia gessit. vt. ff. de neg.
ge. l. si filius. **Add.** dñ gl. s. vi
git qñ deducit ex peculio qñ suus
naturaliter dñs vñ. hoc intellige
verū qñ dñs aliunde nō posset de
bitū suū psequi. nec alr posset idē

et ff. de peculio. Itē i act. de peculio deducit i pmiis qd pñl do mino dētur vt. s. s. in exercitoria nō fit ista deductio. s. tēcē i soli dū. has dēas ponit magistraliter bar. i. l. i. in pñ. ff. de pecul. pseq. tur gl. Itē ista istoria. que hz lo cū qñ aliquis suū suū taberne vt statom pposuit. Ad dñio d hac istatoria p oēs m. s. istatoria. j. qd cū co r per bal. in rubrica. C. de exerci. vbi multa signāda ponit. Circa hac istoria vñuz ppetuo no. q si institor alicuius mercatoris miserit ad aliqñ. cau tiocm tenoris huiusmōi. hēs pe nes mēsz dñi mei mille aureos. quos tibi reddere debeo in chalc dis mar pime fu. uris. mortuo principali. mercatore sine hñdēz r bonis eius. excussis r venditis. r nō exñibus soluēdo per rba hu ins eplē seu cautōis institor non obligat ad istos mille. imo nec ad aliquid pōt ppterca gñeri. ita ē tex. i terminis pegr nus r sing. in. l. i. ff. de exerci. r dicit. d. Ja. q rō huius. qz in isto cāu institor n pmissit. s. solum cōfessus fuit.

Itē tributoria. qua agit. ita q dñs vocat in tributū vt. j. ti. i. s. iuducit. r. s. istoria. r. s. i. ad dñio de hac hz in. s. hic all. Et pro intellectu terminorū scias q lz i actōe de peculio. pñ r dñs pñio deducūt qd ipis debet vt. s. in pñor per hanc tributoriaz tempa unt illā deductōem. qñ filius vel

seruus gtraxer in merce peculia/ ri sciēte r paciēte dñio vel pñe. tñc nō deducunt vt. s. s. vocant in tributū. i. pone in medio p dñz vel pñem qñ est i merce peculia ri. r tñc fit distributio inter dñm r ceteros creditores p ratu por/ tione debiti vñuscuiusqz de his ē tex. in. l. i. in pñ. ff. de tribu.

In delictis aut. r quasi delict idē olim seruabāt in filio r fno. vt pñora dari possent vt. j. s no xa. s. hodie p seruus tñ agit no xaliter. vt ibi dicit. r pro delictis vt. j. de noxa. in pñ. r. ff. s noxa. l. i. r in quasi delictis. vt si finis habitās cū dñio habuit suspensuz vel appensum. vl effudi aliquid qd alicui nocuit. vt s his q deie. vel effu. l. i. s. cū finis. r. ff. de mi noz. l. q si minor. s. si finis. por/ ro lz in delict r quasi agat noxa liter tñ r de peculio agit. si locu pletat cōdñs inquātū p id pecu liū locupletus ē vt. ff. de indi. l. taz ex dētibz r. ff. de pe. l. l. s. ex cā. Addi. cū hac glo. docto/ res cōiter transeūt nihil addētes.

Sūmula.

Actio de peculio ē adiectio i actio pñoria pñonalis que dat p pñez vel dñm qui gñesser filio vl seruo hēre peculūz rōe gtracma vl delicti facti per filūz vel suūz vt gñen. f ipse pñ vel dñs ad dā/ duz r soluēdū cā q rōc talis gñ? vel delicti p filū vel suūz debita

sum. eat
Et q
bellorū
verlo
tunc. ego
Actio
actio pñ
erē ex dē
hū i quo
laris ipñ
nē ipse
solidū ca
ctu gñen
Actio
adiectio
pñem vl
liū vl fu
dñs ad d
ne tale
debita su
li. Jatu pñ
verūm e
Actio
actio pñ
dñm na
cūtozē ve
n. nō tal
dēnē ad
hūi ca q
debita su
Actio
no pñona
dñm q a
cratōi in
p exerci
ti p ipñ
fō nēdū
lorem de
Actio

sunt. eatenus quas ē in peculio.

Et q̄ doc. hic ponūt formā li
bellozū actionis qd̄ iussu de i rez
verso exercitorie. iustorie. ⁊ tribu
torie. ego ēi hic ponam.

Actio quod iussu ē adiectio l'
actio p̄tona p̄sonalis q̄ daf̄ p̄ pa
trē ex d̄ctu filiū. rōe d̄cti facti p̄ fi
liū i quo iussus generalis l' p̄tici
laris ipsius p̄ris p̄cessit vt qd̄
nef̄ ipse p̄ ad dādū ⁊ soluendū in
solidū ea q̄ p̄ ipsuz filiū in tali d̄
ctu p̄uenta sunt.

Actio de i rē verso. ē actio vl'
adiectio p̄tona p̄sonalis q̄ daf̄ p̄
p̄rem vl' d̄m. rōe d̄cti facti p̄ fi
liū vl' suū. vt qd̄nef̄ ipse p̄ vel
d̄ns ad dādū ⁊ soluendū ea q̄ rō
ne talis d̄ctus per filiū vel suuz
debita sunt. ea q̄ quad̄ qd̄ ex ta
li d̄ctu p̄uenit in eoz vtilitatem
versum est.

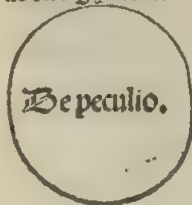
Actio exercitoria ē adiectio l'
actio p̄sonalis p̄tona q̄ daf̄ q̄tra
d̄m nauis. rōe d̄ctus facti p̄ exer
citorē vel p̄positū quē ipse gubez
natōi talis nauis p̄posuit. vt cō
dēnef̄ ad dādū ⁊ soluendū in so
lidū ea que p̄ talem exercitorem
debita sunt.

Actio iustoria ē adiectio l' ac
tio p̄sonalis p̄tona que daf̄ q̄tra
d̄m q̄ alicui p̄riculari sue nego
ciatōi iustorē p̄posuit. rōe d̄ctus
p̄ exercitorem i tali negociatōe fac
ti p̄ ipsuz exercitorem. ad dādū ⁊
soluendū in solidū ea que per iusti
torem debita sunt.

Actōis tributorie descriptōez

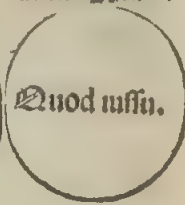
facili ter h̄ere potes ex his que. s.
dcā sunt. in glo. magna circa fi. ⁊
j. etiam videbif̄ i libello actionis
tributorie.

.....
abcedefghilzm.

De peculio.

.....
abcedefghilzm.

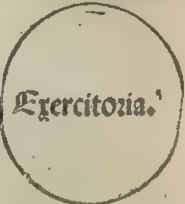
Quod iussu.

.....
abcedefghilzm.

De i rē vso.

.....
abcedefghilzm.

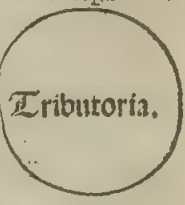
Exercitoria.

.....
abcedefghilzm.

Iustoria.

.....
abcedefghilzm.

Tributoria.

In actione de peculio sic libel
lus formari dz dico q̄tra ticiū
d̄m seu serui sui. q̄ dictus seu
h̄z quoddā peculū ex d̄cessione
dicti tici d̄m sui. ex quo cū dicto
sezo q̄traxi qz vēdidi lanā. p̄ decē

qđ peculiū dictus ticius hz 7 pos
fidel. quare peto dictū ticiū dñm
dicti sci 2dennari mihi ad dicta
decē dādū. 7 solūedū mihi scđm
vires peculii pđicti. In actōe
qđ iussu. dico qđ ticius publice no
tificauit qđ vnusquisqz cū gayo fi
lio suo 2traheret. vl' 2trahere po
sit. vel dicas fin casus 2tingētā
qđ te rogauit vel interpellauit. vl'
te sollicitauit vt cū filio suo. 2tra
heres. vel dicas qđ post qđ cū dco
filio suo 2traxisti. dictus tici' p
verbo vel epistola vel nūcio rati
ficauit. 7 qualiter tu vendidisti. p
decē lanā dicto gayo virtute dic
ti iussus. pp qđ dictus tici' p est
tibi ad dicta decē in solidū obli
gatus. quare petis dictū ticiū cō
dēnari ad dādū 7 solūedū decē. r.

In actiōe de in rē verso dico
qđ gayo filio sci mutuaui sūmam
vnā frumēti quā dictus gams cō
uertit in vtilitatez dicti sci pñs
sui. qz cū eo paxit eius familiā. cū
eniz pater ex 2tractu filii teneat
quāq. versum ē in vtilitatē suāz.
iō peto dictū gayum mihi 2dē
nari ad restituēdaz dictā sūmam
frumēti eque boni r.

In actiōe exercitoria. dico qđ
ticius pposuit gayum in magi
strū sue nauis quā retinet in tali
loco pro mercibus 7 psonis vehē
dis. 7 qđ dicta nauis indigebat
āmolatione vel repatiōe p ducatū
centum. 7 qđ dictus magister ga
yus pro dicta āmolatione necessa
ria vel reperatiōe fienda. c. duca

tos a me mutuo accepit. quāf pe
to dictū ticiū exercitōrez mihi cō
dēnari ad dādū 7 solūedū dictos
ducatos. c.

In actiōe infortoria. dico qđ ti
cius mercator pposuit 7 instituit
gayū tali negociationi. 7 cū dic
to gayo 7 institore eius rei cā cui
ppositus fuerat 2traxi. qz vēdidi
sibi lanaz pro decē. quare peto di
ctū ticiū mercatorē. 7 institōrem
2dēnari ad dādū 7 solūedū mi
hi dicta decē r. In actiōe tri
butoria dico qđ gayus filius tici
in lana negociabaf 7 qđ ego scien
te 7 nō 2dicēte eius patre vēdidi
7 tradidi sibi lib. mille lane. valo
ris florenozū. c. di. itur eniz qđ di
ctus gayus filius habet alios cre
ditōres. 7 qđ dictus ticius p hz
pencs se oēs merces peculii dicti
sui filii. quare peto dictū ticiū q
asserit ēt se creditorē dicti sui filii
2dēnari ad 2tributōem. 7 ad dā
dū 7 solūedū mihi totū illud qđ
mihi 2tigere pōt scā diuisiōe di
ctarū mercūz peculiarīū iter oēs
creditorē dicti gayi r.

Item si quis. Si qs iura
nerit aduersario s
ferente in iudicio. daf ei ex sacra
mēto actio. h. d.

Item si quis postulāte aduer
sario iurauerit sibi deberi pecu
niāz quāz peteret neqz. ei soluat
iussissime accomodat ei talem ac
tōem ptoz. per quā nō illud que
rit an ei pecunia dēatur. sz an iu
rauerit. Alldi. no. qđ hic col/

ligunt per. d. Zas. multi nobiles effectus iuramenti ultra illos qui ponunt hic in gl. quos pretere si possunt unde pio iuramentum habet viz litis contestationis et actionem perpetuat et interrumpit prescriptionem tex. est in. l. na et postea. §. his qui tpali et ibi bar. ff. de iniur. so iuramentum tollit obligationem naturalem. l. si cui aut pa. §. naturalis. ff. de solu. gl. et bar. i. l. ii. ff. de iniur. tertio iuramentum habet viz novationis et de legationis. d. l. qui iurasse. §. si. et ibi glo. magistraliter ponit i quo quoniam et vident. Quarto iuramentum habet vim solutionis. l. iniur adu et loco solutionis. l. duobus. §. a fideiussores. ff. de iniur. quod intelligit bar. in. d. l. qui iurasse. l. solutionis fide et non vere et id bar. i. l. a fideiassore. post gl. no. ibi quod si fideiussores iurasset quod mis videat soluisse non tamen possunt repetere a reo principali. quod sic regre ref va et si ficta solo. Quinto iuramentum habet vi acceptationis. l. iniur adu a debito. ff. de iniur. Sexto iuramentum repunit maiorem pmaiori. et validat contractum invalidum et obligatio non invalida. aut. sacra puberum C. si ad ve. c. i. §. ite sacra. cum gl. ibi non de pa. iure fir. i. vi. feu.

Septimo iuramentum habet huc no. effectum quod regulariter in obligationibus factis succedat obligatio ad interesse. et sic regulariter licet promittens factum soluendo interesse liberat. l. si quod ab alio. §. si. ff. de re. in. d. l. si. non di. in ver. cessus

ff. de ver. ob. tamen iuramentum obligat quem scire ad factum glo. et no. i. l. si per cuncta in pan. ff. de adi. ob. ca.

Octavo iuramentum habet effectum no. quod ubi quoniam est de progada iurisdictione et sic est factum pactum de rindendo coram iudice non suo quocumque certum est quod habet locum pnia antequam iudex adeat. l. si quoniam. ff. de iur. o. iud. tamen si interveniret iuramentum non haberet locum talis pnia ut per. d. Anto. §. bu. et alios cano. i. c. i. de iudi. Mono iuramentum importat clam illam ut actus valeat omni modo quo potest tex. est in. l. cuz p. §. fili. mitem et ibi bar. ff. del. ii. Decio iuramentum habet vi illi de quod apponit i quoniam piali rato manente pacto. §. q i. l. q fideiussores. ff. de tras. et i. l. cu pponas. C. de tras.

Undecimo iuramentum habet huc non effectum quod ubi apponit iuramentum super ipedimento purgato. ita non bar. p illum tex. i. d. l. si quod maior. C. de tras. §. cui dicti veritate. ibi late per alios.

Duodecimo effectus est quod iuramentum habet executionem patam tex. non ad §. i. l. mior. xxv. a. cui fidei. ff. de miori ubi quod iniur adu de iur coram si habet executionem patam. isto tamen casu habet executionem patam et de iur coram isto voluit non tamen bar. i. l. ii. ad si. ff. de iniur.

El. Postulate et petete reo adversarii iurare. nihil proficeret iuramentum. ut. ff. de iniur. l. ii. i pa. addi. dic. 10. fa. hic quod tale iuramentum platum ne mine deferente posset etiam iuranti prodesse. si diceret contra se et

p se. qz tūc si aduersarius vellet i
niri p fessione i iurancē teneret
recipere in totū. s. p. 7. 5. allat. l.
publia. §. si. ff. dpo. alia circa hoc
vide p d. 3al. Iurauerit vlti
remissū fuerit. vt. ff. de iureiur. l.
nō erit. §. si. 7. l. seq. 2. C. de reb.
cre. actori. Add. 7 i illa. l. actori ē
calus ad hoc. Aduertēdū tñ q si
iuramētū delatū nō ē per pte ac
ceptatū. 7 tūc cū deferētū licitū sit
indistincte penitere. poterit per
qñs delationē iuramēti reuocare
casus ē in. l. si quis iururādū. C.
de re. cre. 7 gl. in. l. manifeste tur
pitudinis. ff. d iurū. Si āt iura
mentū sit acceptatū tūc nō ē loc⁹
pnie. 7 si hoc casu peniteat deferē
tez iuramentū hī p remissio. 7 sic
pinde ac si cēt iuratū. d. l. nō erit
§. si. s. ē melior tex. in. l. si nō fue
rit. ff. de iureiur. Ista ponit bar. i
d. §. si. in. l. nō erit. Deberi.
Diuidit hū. iii. partes pncipa
les. In pria declarādo tex. ponit
q remediū seu que actio cōpetat
actori qui iurauit 7 quō cōpetat.
In sa ponit q remediū ppetit
reo qui iurauit. In tertia declarat
7 limitat qd sup. a dixerat i pria
pte d actore qui iurauit sa ibi. ex
parte āt rei si iuret 7c. tertia ibi
7 hec que dixi i actore. Et ad cō
mendationē hui⁹ gl. dicūt hic do
cto. q hec glo. in hac materia ple
nior ē de corpe iuris. Deberi
sic simplr. s. nō adiecta cā quare
debeat. qd isomiter dicimus. si
āt dicimus cū forma v3 qz vēdidi

tunc agit actione vtili ex eo p tu
nata ex sacro cū p veritate accipia
tur. Add. nō q gl. vult q qñ
dat iuramentū 7 iuraf siue for
miter siue informiter hoc est vel
cū causa vel sine cā semper dā na
sci actio ex sacro. Et doc. dicunt
q qñ prestaf iuramētū formiter
hoc ē super aliquo pctu dicit oxi
ri actio ex tali ptractu. secus si fi
ne cā. quia tunc oxi ex iuramen
to. per iura hic in glo. alle. qz tūc
v3 quidam quasi pctus inter dan
tem 7 recipientē vt declarant do
cto. maxime Ange. in. l. i. C. de
reb. cre.

Et aduersario silr actionē tri
bui ac si vere pctus pcessisset. idē
ē in aliis ptribus. vt. ff. de iureiur.
l. si duo. §. si quis iurauerit. 7. §.
idē dicemus. 2. §. marcellus.

Add. nō q glo. vult hoc dice
re q sicut actori qui iurauit cōpe
tit actio ex pctu sup quo iurauit.
puta ex empto ad rē tradendam
ita ēt competet illi qui dūlit actō
ex vendito ad precium.

Item circa actionē realē si rē
suaz esse iurauerit datur in rem
vtilis. preterea in factum ptra de
ferentem tantum vel heredem.
vt. ff. de iureiurādo. l. nā postea.
§. si. 7. l. seq. 7 ita actori interdū
datur in factum. interdum vtilis
ex eo contractu 7 vtilis in rē.

Additio. habetis ex glo. duo.
Primum q in reali cōpe. it vti
lis i rē. etiam si nō sit allegata cā
7 sic iuramentum sit. informiter

positū. vt qz iurani rē meā cē sim
pliciter. fm hētis qz i psonali qñ
iurat formiter ⁊ sic cū cā n̄ ppe/
tit nisi actio ex eo factū vtilis. nō
aū t actio in factū. s; i tali dāf vti
lī i rē. ⁊ actō i factū ⁊ rōel hui⁹ vi
de hic p. d. Jaf. Ex pte autem
rei si iurat in actōe psonali tūc ex
ceptiōem tñ parit. si aut in actōe
reali tūc distinguit. aut iurauerit
rē psonalis nō eē. quo casu exce/
ptio tñ dāf. aut snā eē. quo casu
actio tñ dāf si res ad actōez re
deat nō gira aliū. Addi. glo. fm
doc. bñ loquē. ⁊ eandē dīllie. vi
cite hēre locū ⁊ pcedere in snia
lata p reo. vt hic per ang.

Et hoc qd dixi in actore hz lo
cū si iuraf ex sacramēti delatiōe.
s; si iuraf ex traditiōe scā occasio
ne iururadi tūc publiciana dāf
gira quēlibz si sit iusta cā traditiō
nis vt. ff. de iurur. l. naz. postea.
§. si. t. l. se. ⁊ d. publi. l. i. i. si. vsqz
ad. l. eū. q. Nec ob. j. e. ti. l. cū q.
§. si retēti. qz ibi vbum dūtaxat.
dominum tñ excludit. d. quē pu
bli. nō dāf. vt. ff. de publi. l. pe. ⁊
fi. Addi. bec gl. in ista pte finali
cōiter reprobat. vide hic ad lon/
gū per. d. Jaf. Querit bec gl.
fi. Būndit i tres ptes. In pzia
ponit dictū p qd extēdit text.
noster. In sa per modū notabil
declarat quōtuplex sit iurim. ⁊ an
⁊ qñ possit recusari. In tertia dis
putat ref. rēdo. opi. an ex iuramē
to onaf actō i factū qñ sup eo la/
ta ē snia. sa ibi ⁊ est notandum qz

hoc sacramētū. texta ibi. sed fm
placētū. Querit. ēt si pu/
rū vellet pbat. qz sufficit diuina
vltio. vt. ff. de dolo. l. qz si deferē
te. ⁊. l. seq. ⁊. C. de re. credi. l. iiii.
nisi in casibus vt. C. de re. cre. l.
fi. ⁊. ff. d. iurur. l. admonēdi. Ad
ditio ⁊ sic hētis qz puz nō pūit
nisi diuina vltōe. Additio at/
tēde vñ nōbile dictū Jo. an. in
addi. spe. in ti. de iurur. i rubrica
qz si aliquis iurauit nō fideiubez
pro aliquo ⁊ pūmus eius ē i ma
gno piculo constitutus nisi p eo si
de iubeat qz nō obstat iuramēto
dēat ⁊ tenet p eo fideiubere. que
aū t gdonēs. siue clause. tacite
subintelligant in iuramēto. vide
te nōbiliter ⁊ ple. bal. i. l. fi. C. de
nō nu. pe. Et no. qz hoc sacra
mētū quod est de re. ff. e. l. quoc.
i. de veritate. vt. ff. ad. l. cor. de
fal. l. i. §. qz in rōnibus triplex in
uenit. s. volūtariū qd ex volūta/
te dāf suscipit ⁊ recusaf ⁊ eū/
dictū. vt. ff. e. l. iururandū. Itēz
necessariū qd necessitate ipōita a
iudice deferē ⁊ suscipit. vt. ff. de
i. i. iuran. l. fi. nō pōt hoc sacramē
tū referri vl recusari nisi pēdat
iusta causa recusatiōis. vt. C. d. re.
cre. l. generalz. §. finaut. Itē iudi
ciale qd sic dī a iudicio. qñ pī pti
i iudicio iuramētū defer. qd nō
ē necesse subire sed pōt recusari ⁊
referri. vt. C. eo. delata. l. gene/
ralz. §. finaut. s; i re ueteri nō po
terat recusari vt. ff. eo. l. manife/
ste. Additio hētis ergo ex ista gl.

q. l. manifeste hodie ē correcta p.
l. generaliter. §. finautē. C. de re.
cre. Sz doc. cōter tenet q. d. §.
finautē. nō corrigit sz declarat. d.
l. manifeste. q. verū est q. delatio
iuramētū scā a pte pti i iudicio in
dice approbante nō pōt recusari
a pte. l. sine iusta cā subsistēte. 7 q.
sint iuste cause. quibus iuramē/
tū pōt recusari. vide bar. qui plu
res enumerat in. d. l. manifeste. 7
bal. in. d. l. generalr. §. 1. ad fi. 7
vide hic. d. Jas. Addi. no. q.
si ille. cui deferē iurim iā. pbavit
vlt et offert se. pbaturū ista ē iusta
cā recusandi iurim tex. ē. no. in. c.
ii. ex de proba. 7 ibi per 10. an. 7
alios. imo plus tex. ibi reprobat
q. uerūdinē q. erat i iurim. Itē ad
dite 7 vltioaliā cām recusandi iu
ramētū. quā ponit tex. i. l. si q.
iururādū. C. de re. cre. q. aliquis
detulit iurim. 7 ante acceptatōem
renocauit asserēs se velle pbare.
si postea deficiat i pbationibus
7 velit iurim deferre poterit lici
te recusari. Sz fm pla. ita de
mū actio in factū dā ex sacō si
sentēna nō subsequat. alias qua
re. ouē actio in factū. cum ex snia
eadē nascere. vt. C. de re. cre. l.
acton. sz nos q. tra licet eniz dūe
sunt ad idē 7 eodē noie nō nocet
vt. ff. de ac. emp. l. nō ē nouiz. 7.
ff. de fideius. l. hīs a debitorē se/
mel tū fiet exactio tū. vt. ff. d. v.
ob. l. qui bis. 7 de re. iur. l. bona
fides. Additio hanc glo. cōter
doc. approbant.

Sūmula.

Actio i factū ex iureiurādo ē
que dā acton cui a reo i iudicio
7 iudice approbante. delatū ē iu/
ramētū. vt ipse reus eidē q. dēne
7 cogat ad dandū 7 soluendū id
quod p actorē iurātū ē.

abedefghilm

In actōe in factū ex iureiurā
do isomiter pñito sic forma li/
bellū. Dico q. tra ticiū. q. cū lūi
garez cū eo coraz tali iudice. 7 ab
eo peterez centū que dicebaz mi
hi deberi. dictus ticius mihi de/
tulit iurim si dicta centuz erāt mi
hi debita. iudice dictaz delatōem
iuramenti approbante 7 qualiter
ego statim iurani dicta centuz mi
hi per ticiuz deberi iurando per
illuz moduz per quez mihi dela/
tuz sunt iurim. Quare euz dictus
ticius dicta centuz mihi soluet 7
prestare denegat 7 recuset. peto
euz per vos q. dēnari 7 q. dēnatuz
iuris remediū pelli ad dāda 7
soluēda mihi dicta cētū 7c.

Ubi vō i ista actōe personali
iuramētū cēt formiter pñitū quo
cāu ouē vtilis ex pctu. vt vidim⁹

§. in gl. i. ver. deberi. eadez ē for/
ma nisi q̄ adiciēda ē cā ex qua di/
cis tibi deberi. 7 i iuramento in/
formiter p̄suto nō 7 p̄dicta p̄ce/
dūt i actione p̄sonali. In rea/
li aut̄ qualr̄ formandus sit libell⁹
io. fa. 7 ang. de are. discordāt in
c̄clusiōe. io. fa. dicit q̄ d̄z petere
p̄ suam declarari rez ad se ptine
re iure dñi. 7 hoc declarato d̄z
petere rez restitui sibi dñō. ang.
de are. dicit q̄ d̄z dicere sibi qua
si dñō. q̄ p̄tor nō dat directū do/
minū sed vtile. §. quos aut̄ cū fi.
§. de bo. po. Sz. dñō Jas. prima
magis placet q̄ hic nō agit̄ de
dñō dato a p̄tore. sed bñ d̄ actio
ne datua a p̄tore pp̄ iur̄m. 7 ista
diuersa sunt. Et vō velis itē/
tare publicanā sic dicas. dico d̄
ticiū q̄ possidet talē rē. quaz ego
pecu i iudicio a seio quasi meaz 7
ipso istante 7 deferēte q̄ iurarez
dictā rez meā cē iudice. approbā/
te talē delatōem. ac mandāte me
debere iurare statiz suscepi dictā
delatōem 7 iuravi sim q̄ mihi de/
tulit meaz cē. 7 ob hoc fuit mihi
tradita possio dicte rei. quā tici⁹
nūc detinet. quare peto mihi di/
ctaz rē restitui 7c.

Penales quoqz. Qui
edictuz in al/
bo pretoris positū corrupit. vel q̄
vocat patrē v̄l p̄ionuz in ius sine
venia. 7 eximēs dolo aliquē vo/
catū in ius. vel eximi facies. tene/
tur actōe p̄tōna. h. d. Et primo
ponit dictū vñū generale. s. o po/
nit exempla ibi veluti. Additio

nō q̄ nemini lz corrumpere edi/
ctū i albo p̄toris positū. 7 sic fa.
si quis remouerit vel deturpane/
rit v̄l lacerauerit cedulas apposi/
tas 7 affixas valuis palatii vel ec/
clesiarū. vel alio loco publico q̄
d̄z puniri vt hic de quo. j. Et idē
si corruperit libros l̄ aliquaz scri/
pturaz repositaz i camera actorz
cōis alicuius loci. v̄l si q̄s deleue/
rit ymagines aliquoz qui sunt d̄
picti ob perpetuaz infamiaz vt sut
proditores. l̄ similes. vt nōnt doc.
i. l. si q̄s id quod. ff. de iur. o. in.

Itē no. q̄ filio vel liberto. nō
ē licitū vocare sup̄iore suū i ius si
ne venia 7 obrēta a p̄tore al̄ puni/
tur. vt. l. pe. 7 si. ff. de in ius vo.
Mo. q̄ nō sufficit eximē i ius vo/
catū l̄ facere eximi vt icadat i hāc
penā. sz ēt requir̄ dolo ita q̄ dolo
factū sit. 7 premitte sim dy. hic q̄
alia ē actio p̄secutoria 7 alia ē pe/
nalis. ¶ Persecutoria ē. qñ actori
res abest 7 reo adest. penalis qñ
mihi actori si abest. nec reo adest
vt i sō exēplo hui⁹ lre. 7 aduertat
q̄ tripli⁹ ḡratur actio penalif. nā
aliquā d̄r solū ex pte actoris pena/
lis actio. p̄secutoria vero ex pte
rei. aliquādo persecutoria ex pte
actoris. penalif vero ex parte rei
aliquando penalif quo ad vtrū/
qz. de primo pone exemplum si
quis aliquid tibi dederit vt mihi
negociuz per calūniā faceres. nā
mihi nihil abest. 7 tibi adest sim/
plum. vt. l. p̄ria. et per to. ff. de

calū De fo pone exēplū i.l.aql.
vt si interfecisti mihi fruz. nā mi/
bi abest ⁊ tibi nō adest. vt. l. nem
mella. §. si plures. ⁊. l. inde nera/
tius. §. i. ff. ad. l. aquil. De tertō
vz de penali ex vtraqz pte. pone
exēplū i fo casu istius. §.

Glo. Penales. Duidit i
u. ptes principales. In
pria gtuat istū. §. ad pcedēna.
In fa ibi. sz que ē vria. pōit vrias
que sūt iter penales ptozas ⁊ rei
psecutorias. Penales dictum
ē. §. d ptozis rei psecutoris. nūc
d penali⁹ ptozis. sz que ē vria i
ter penales ⁊ psecutorias. Rñ.
multe. qz penales ptozie sūt anna
les excepta actōe furti vt. j. d per
pe. ⁊ tēp. ac. in pun. sz rei psecuto
rie sūt ppetue ⁊ tpales actōes. vt
ff. de ac. ⁊ ob. l. i. honorarius.
Add. nō q gl. caute loquit d pe
nali⁹ ptozis. nā secus ē i penali
bus ciuilib⁹. qz ciuiles nō sūt an
nales nec āno finunt sz sūt ppe
tue. vt. j. d ppe. ⁊ temp. ac. in pzi.

Itēz penales actōes odiose sūt
rei psecutorie nō. vt. ff. d pe. l. m/
terpretatōe. Add. hec vria non
ē generalis sū Jo. fa. ⁊ ange. de
are. qz ēt sūt aliqua rei psecutorie
⁊ odiose. vt actio d dolo. vt. l. i. §
ait ptoz. iuncta. l. nō v3. ff. d dolo.
i quibus tñ. ll. nō d3 q sit odiosa
sz q ē famosa. ⁊ gl. hic sū. l. i. iter/
pretatōe quā allegat. itelligit qd
penales sūt odiose ⁊ cōiter restri
gende. qd forte nō ita. pcederet i
actōe d dolo qtrūqz famosa.

Itē penales nō trāseūt p here
des nisi aliquid ad eos puenit. v/
lis sūt gressata vt. C. ex d. l. c. def.
l. i. sed rei psecutorie sic. vt. ff. de
ac. ⁊ ob. l. ex gtractibus. Itē vbi
plures tenēt rei psecutoria. vno
soluēte oēs liberant. nō ita i pe/
nali. vt. C. de gdi. fur. l. i. ⁊. ff. de
lib. cā. l. ult. ⁊. ff. ad. l. aquil. l. itez
mella. §. si plures. Add. hētis
ergo ex glo. q quādo plures te/
nenē penali actōe. vno soluēte ce
teri nō liberant. Idēz glo sū
doc. hic pcedit qñ ē penal ab vtra
qz pte. secus si cēt penalis ex pte
vnius tm. vt ex parte rei guenti.
⁊ ex parte rei psecutoria. vt. l. i.
§. si plures. cū si. ff. de eo per quē
fac. e. Et rōnem huius vide hic p
do. Jas. Scdō dicūt doc. q hec
glo gl. pcedit quando esset pena
lis que descenderet ex delicto. se/
cus si ex quasi delicto. vt. l. m. ⁊
seq. ff. de his qui deic. vlt. ff. ⁊. l.
l3. §. si. ff. nau. cau. sta. Et sū rōz
huius vide p. r do. Jas.

Ex albo. Erat eim albū deal
batio quedam posita in loco emi
nenti. vt apparet in auq. de litig.
§. omne. ibi voce preto. ⁊c. in quo
albo erat scriptum. vel de citādo
aliquo. vel de alio pcepto genera
li. vel speciali. vt. ff. de al. scrib. l.
i. ⁊. u. ⁊. C. de iurisd. om. iu. l. si
quis id quod

Add. hec glo. sentit q pēa hui
us edicti h3 locum. in corūpen/
te qualecumqz album pretoris. si
ue generale ⁊ perpetuum. siue ē

tpale et spale. In hoc p. doc. cō-
ter reprehēdit qui volūt q. pena
huius edicti nō hz locū nisi i cor-
rūpente edictū generale et ppetu-
um. secus si eēt spale et tpale. pu-
ta d. citādo aliquē vel aliud fimi-
le. moti. p. d. l. si quis id qd in v.
ppetue iurisditōis cā. Itē qz edi-
ctū istud ē penale. ergo nō exten-
dendū. nisi quatenus expresse lo-
quit p regulā. l. p̄ses. et l. iter p̄ta-
tione. ff. de pe. l. cū quidā. in pri.
ff. de libe. et posthu. Viciūt tñ q
isti corrūpentes talia edicta spalia
puniūtur pena arbitraria. cū nō
sit pena taxata a iure p. l. i. §. ex-
pilatores. cum si. ff. de effrac. et ex-
pil. et idē p oia t3 bart. in. d. l. si
quis id quod. §. i. et ibidē alii cōi-
ter sequūtur.

Corrupisset vel positū lusu/
lisset quis nō coruperit. et siue p
se vel per alium tūc ambo tenent
nec vnus liberat aliū. et ē i quin-
quaginta aureos. d. l. si quis id
quod. et l. seq. Add. dic q cō-
munis lra in. d. l. si quis id qd. vi-
cit q ē solidorū quingentoz non
aūt quināginta. qz ergo in penis
i dubio mitior pars ē āplectēda
l. si p̄ses. ff. de pe. c. in penis. de
reg. iur. i. vi. et ita tenēt cōter do-
cto. i. d. l. si quis id qd. Et dicūt
cōter doc. q hec pena ē applicā-
da parti et nō hīco. qz cū ista actō
sit popularis et cuilibet de popu-
lo ppetit. d. l. si quis id qd. i pri.
in ver. iudiciū. qd populare ē. et
ita doc. cōter sequūtur. vidē hic

d. Jaf. Tenet et ille comptor
lege cornelia. de fal. ff. ad. l. cor. d.
fal. l. pe. cuius pena ē deportatio
et omnium bonorū publicatio. in
seruis et vltimū suppliciu. vt. ff.
ad. l. cor. de fal. l. i. in fi.

In cū diuidit in. iii. partes.
Primo subaudiēdo ad tex. n̄ in
illū declarat. Scdo ponit vnum
dictū. et illud extendit sub dubio
forte. Tertio ponit vnam que ē
in actōe que dat in isto v. et eque
que dat. in ver. p̄cedēt. fa ibi.
et si libertus nō pōt soluere. etia
ibi. superior tñ punit.

In cū. l. filiū vel libertuz dat
actio in factū que ē similiter vt su-
perior in. l. aurocos. que dat p̄o-
no vel patri. et si libertus nō pos-
sit soluere dictā pecuniam casti-
gabif. Add. hētis ex glo. q q
nō potest soluere in ere luat i cor-
pore. d. l. si. ff. de in ius vo. et l. i.
§. si. ff. de pe. et l. ob fenus. ff. de
ad. tu. et l. quicūqz. C. de ser. fin.
Hec regula p̄o p̄cedit qñ id q
soluendum erat debebat tanquā
ex pena delicti. secus si esset debi-
tum ex cōtractu. et sic quēiretur
aliquis p debito qd non nascit
ex maleficio. qz tunc illa regula n̄
hz locū s̄m doc. hic. Scdo deā re-
gula p̄cedit in finis et psonis vili-
bus. sec⁹ in illis qui eēt nobiles
aut al honeste persone. ita doct.
hic per tex. in. l. capitaliū. §. non
oēs. in ar. ff. de pe. et idem Bar.
in terminis. in. l. i. §. si. ff. de pe.

Tertia dicta regula procedit

volēte illo cui pecuniaria erat ap-
plicanda. ⁊ petente non alias. vñ
iudex parte illa inuita aut nō pe-
tente non posset penam pecunia-
riam in corporalē transmutare.
tex. est in. d. l. fi. ff. de in ius vo.

Quarto predcā regula h3 lo-
cum in pena ordinaria. secus in
mulcta ⁊ sic in pena extraordina-
ria. tex. ē in l. illicitas. §. fi. ⁊ ibi
bar. ff. de of. pñ. Ultimo hec re-
gula non pcedit in nūmis fm
Bal. in. l. quicūq3. in. ii. col. C.
de ser. fugi. q3 fm eum pp leues
abusiones nō sūt pauperes in cor-
pore puniēdi. nec propter leues
trāsgressiones potest aliquis i cor-
pore flagellari. vt. l. ii. C. d. his q
sūt sui vel alie. iur. Idē forte i
filio l3 nogaliter nō dēf. vt. ff. de
in ius vo. l. pe. ⁊. j. d. noxa. in fi.
Superior tñ v. punit solū doluz
hic solum factū cōsiderat. vt. C.
de in ius vo. l. venia.

Patronū. Diuidit in. iiii.
ptes. quēadmodū quatuor dicta
ponit. Patronū subaudi. vel
patronā. Itē filios ⁊ pñes eorū
vt. ff. de in ius vo. l. iii. §. i. Et ac-
cipe hic patronū qui manumisit
vel p quo indicatū ē in cā igeni-
tatis ⁊ libertinitatis. vel si ex cā
fideicōmissi manumisit. vel eme-
rit eo pacto. vt manumitteret et
manumisit vel non manumisit s3
ex qstōne vini marci peruenit ad
libertatem. vt. ff. de in ius vo. l.
adoptiuuz. §. i. ⁊. l. is quoz. ⁊. l.
sed si hac lege. Itē liberos patro-

ni accipe mares ⁊ feminas ⁊ pen-
tes ēt adoptiuos. vt. d. l. s3 si hac
lege. §. liberos quoz. ⁊. §. parē-
tes. Add. d. hoc an hodie sit cor-
rectū qd hic dī de pñe adoptiuo.

Et cōis opi. q nō fm d. Jas. hic

Vel parentē. ⁊ hic accipe ma-
rem ⁊ feminā ⁊ vsq3 in infinitū. ⁊
ē si adā hodie viueret nō posset in
ius vocari sine venia. Itē nō re-
fert si sūt ltimi parētes vel natu-
rales. vt. ff. de in ius vo. l. iii. §.
iii. ⁊. l. parētes. ⁊. l. patris. ⁊. l. a-
doptiu in prin.

Add. qd dicit d. matre q nō pos-
set vocari ⁊c. adde hoc cē verū ēt
si mī esset meretrix. d. l. iiii. §. fi.
cū. l. seq. ff. d. in ius vo. Et dñ di-
cit glo. in infinitū. dic q l3 i pro-
pria significatōe vocabuli verbū
parentes extendat soluz vsq3 ad
tritaui. l. i. iñcōsultus. §. parētes
ff. de gradi. rñ q3 iste casus est fa-
uorabilis sit extēsiō. Itē aliā rōz
sentit tex cū glo. in ver. i infinituz
⁊ colligit notabilē regulā. ange.
q i materia quātūcūq3 exorbitan-
te sit extēsiō ad casū ppiū ⁊ ipro-
piū cā honestatis suande qd re-
putat ipse multū nō. fa. l. filiū ha-
beo. ff. ad maced. Et dñ dicit gl.
q nō refert an sint ltimi parētes
⁊ naturales. dic q ēt naturales tā-
tum. ⁊ p hoc ē tex. i. l. parētes iū-
cta' gl. ff. de in ius vo. ⁊ ibi dicunt
gul. d. cu. ⁊ bal. q in pñisib⁹
ordinatis a natura vel quasi vt ē
ius alendi ⁊ ius honorādi paren-
tes ⁊ familia iuxta. l. honoz. ff. de

obse. liber. 7 in. l. ii. C. de in ius
vo. appellatōe parentū vel filioꝝ
ꝑprehēdū ēt naturales tñi. Sed
tñ hec conclusio locū nō hz in fi-
lio nato ex incestuoso coytu. 7 ē
glo. sing. 7 vnica in. d. l. qz semp.
ff. de in ius vo. quā ēt pro sing. al
legat ang. hic. 7 dicit q eam oēs
doc. sequuntur subiciēs idē intelli-
gendū esse in quolibz nato ex dā
nato coytu qui possz criminaliter
accusari fm q declarat bar. in. l.
fi. m. l. 7. n. col. ff. de his qui. vt in
dig. 7 refert ita tenere ang. 7 imo
la. in. d. l. ex facto. §. si quis roga-
tus. ff. ad treb. Sed do. Jas. hic
dubitatur. vide p ipm.

In ius vocasset. Diuidit in
iiii. ptes. In p̄ia declat tex. fo il-
lū extēdit. tertio. format vnaz. q.
q̄rto aliā. Deinde sequit vna ad-
ditio. que nō ē d gl. accur. ibi itē
nūquid hīs. In ius vocassz. i.
ius experēdi cā vocasset. vt. ff. de
i ius vo. l. i. 7 hoc siue cā sit cilis
siue crias. vel 7 multo magis. nā
7 tūc ēt cū vena nō p̄t. qz n̄ ꝓce-
dit vt. ff. d in ius vo. l. 3 7 fi. §. ꝓ-
tor ait. 7. ff. de accu. l. qui accusat
i fi. 7. l. bi. §. ii.

Add. hec gl. ita simplr loquens
male dicit. 7 ꝓ tex. quos allat. qz
imo cā cognita hoc ē ex magna cā
ꝓmittit libto 7 filio vt possint ac-
cusare patrē patronū vt i dictis
ll. dē. Sz quid si solū libellum
dedit. Rñ. nō icidit i hoc edictū
vt. ff. de in ius vo. l. libertus.

Add. hoc nō itellr ita simplr sed

fm duos intellectus gl. ibi. Itē
quid si nō veniat vocat⁹. Rñ. sp-
icidit sz facilius remittit hec p̄ca
qñ vocat⁹ nō v̄nt. ff. d i ius vo. l.
quis. l. 3 quidā dicāt vocatē nullo
mō cadere in edictū. si vocat⁹ nō
venit ex p̄dca. l. quis. 7 hoc id qz
verba cū effectu sūt accipiēda vt
ff. ne quis eū q i ius vo. ē vi. exi.
l. pc. §. docere. qz i. d. l. quis non
dicit q nō incidat in edictū nisi
cā cognita.

Add. dicit Jo. fa. q hāc opi. gl.
approbat cōter doc. sz dicit dñs
Jas. q doc. poti⁹ approbat aliaz
opi. i gl. relatā q si vocatus i ius
nō ꝓparuit nō ꝓmittat p̄ca q rōe
citatis venit ꝓmittēda.

Cū id nō ipetrassz. hec gl. ma-
gna diuidit i. v. ptes p̄cipales.
In p̄ia declat tex. 7 ꝓit formā i
petratōis venie. fo format vnā
q. 7 ad eā recitatis opimōib⁹ re-
spōdet. In tertia format aliaz. q.
ad quā simplr rñdet. In quarta
ponit distinctionē i filio. In. v. 7
vltia format aliā. q. 7 ad eā ꝓ lon-
gaz distinctōz rñdet. fa ibi. illud
ē querō. tertia ibi sz nunqd hec
petitio. q̄rta ibi. in filio distigue.
q̄nta ibi. itē querō qs iurabit.

Cū id nō ipetrasset. i. nō peti-
set 7 nō accepissz. debz enim a pre-
tore sic petere. dñe ꝓmitte mihi
vt possim ꝓuenire patrem vel pa-
tronum meum. vt colligitur isra-
de pe. te. l. §. fi. 7. ff. de in ius vo
can. l. iiii. §. primo. Illud etiaz
querō. an hec postulatio venie

deat fieri in personis omnium. q. i. ius
vocari non potest. qui enumerantur.
ff. de in ius vo. l. ii. et si non fiat q.
cadat in penam. quidam dicunt q. sic.
nos q. non. q. hec pena in eis tantum
statuitur qui incidit in edictum. at ille
personae in edicto non continentur quod
maxime probatur ex hoc. §. al. tunc pu
to eos puniendos put placuerit
iudici ad similitudinem istorum. Ad
ditio dicitur. d. Gas. no. hac ptem
gl. que est bona. et maxima declara
tio et limitatio ad to. ti. ff. §. i. ius
vo. q. pena edicti non habet locum in
omnibus personis que prohibentur in ius
vocari sine venia. et que numerantur
in l. ii. et iii. et per totum. ti. ff.
de in ius vo. §. solus habet locum in vo
cante parentem vel primum. et alios
qui erant in edicto prioris et in aliis
non. §. est arbitraria. q. non reperitur
a iure expressa. et hanc gl. dicunt
doc. esse metum tenendam. Sed nunquam
hec petitio hodie est correcta. ut q.
habet hodie libertatis ius natalium et
generatidis ut in aut. ut lib. de
ce. §. i. col. iii. rñ. non q. et ibi refer
unt iura personis. maxime obse
quialia. que a natura debentur. et
hec quantum ad libertatem plana sunt
in filio vero distingue. aut erat
emancipatus. aut in patre. si emā
cipatus habuit locum superiorem si vero
in patre tunc nec cum venia nec sine
venia potest venire prem. ut. C. §.
in ius vo. l. fi. et ff. de ac. et ob. l.
actioes. nisi pro castrensi vel quasi ca
strensi peculio ut. ff. de iudi. l. lis.
et tunc cum venia. ut. ff. §. in ius vo.

l. adoptivus. §. i. et hoc cum agit pro
patre. Ad di. non bene hac parte glo.
que vult q. filiosa. agere in castren
si vel quasi est necessaria petitio
venie et impetratio. et adde q. ista
gl. pcedit et in omnibus aliis casibus i
quibus filius in patre potest agere pro pre
q. enumerantur p gl. ord. i. d. l. lex
iulia. i. gl. i. ff. de iudi. nam in omnibus
illis casibus est necessaria petitio
venie et impetratio. Si autem pro
etneum. tunc semel iura vetera tunc. v.
actioes filiosa. petebant. ut. ff. §.
ac. et ob. l. filius. et l. i. factus ac
tiones. §. hodie omnes venientes ex
adventicia causa ut dixi. §. p. quas. p.
no. acqui. §. i. Item pro quo iur
rabit de calumnia cum filius. erit in
iudicio rñ. si filius. petita vicia
patre querit. iurabit filius si ma
ior est al. curator ei dabit ad litem
ut i. aut. ut li. ma. et auie. §. i. i. fi.
si autem sit in patre prius et agat de ca
strensi vel quasi castrensi peculio. tunc iur
rat filius cum patrisfamilias habeat ut. ff.
ad mace. l. ii. si vero esset minor. dare
tur curator liti si pater cum sit in pa
te. ut. C. de cura. fin. l. fi. i. pri. et §.
bo. §. lib. l. fi. §. si autem p. pre. si autem
pro etneum agat filius. si agat pro eius
noie. iurat. ut. C. §. iura. cal. l. ii.
§. q. observari si filius forte pre ab
sete. l. §. vices. ll. i. quinq. casibus. l.
§. novus in omni adventicia causa iurat si
liberum cum suo noie agat. et maior est. si
minor pro adventiciis non habet usufructum
al. pro ageret. et rñderet et iuraret
ut. C. de bo. maf. l. i. i. pri. ubi vero
filius iurat. l. §. pro si habeat usufructum

b3 pñ 2sentire filio agentis 7 rñdē
ti. vt. C. 8 bo. que li. l. fi. i pan.
Add. 8 hoc quis iurare 8beat 8
calūnia. an pñ an filius ista ē oio
extranagāl materia 7 nō ptinens
ad. 8. nñm. Ultra hic vocā in glo.
videatis et late p glo. i. l. ii. 8. q
obseruari. C. de iur. cal. Item
aduersus. Diuidit in tres ptes
prio declarat tex. fo format vnā. q.
tertio p modū. q. format vnā for
tem opp. fa ibi sup hoc. 8. primo
quero. tertia ibi fo querit nōne
p quētionē Itē aduersus cū. s.
dať actio i fa. iū penalis. vt ecce
cū vocarē tuū i ius qui tenebat
mibi actōe tpali. 7 dñ cēt in itine
re detinuiſti cū vi vel capiēdo cū
p psonā vñ faciēdo dolo vt alius
cū detincret. 7 tñ q dies actōis
mee exiuit teneris ei mibi quanti
iurauero i litē. 7 sic ē actio penal
ex parte mea. q. vltra rei verita
tē forte iurabo. 7 ex pte tua. quia
das mibi aliqd 7 tibi nihil adest.
vt. ff. ne quis eū qui in ius vo. vi
exi. l. pe. 8. i. Sup hoc. 8. i. q.
ro cū duo sint tituli. ff. ne qf cū q
i ius vo. vi exi. 7 alit. ti. 8 eo per
quē fac. e. 8 quo fit mēto i hoc. 8
Itñ. de prio orit actio ex vtraqz
pte penal. vt dñ ē. 8 ex alio ti. ē
penal ex pte rei tñ. cū ad itereſſe
actōis def vt 8 eo p quē fac. e. l.
fi. i. rñ. Add. 8 hoc an actio i f. iñ
que deſcēdit ex edcō de quo i. 8.
nñ. sit mere penal ex pte actōis
7 rei. vl nō ē magna alteratio in
ter doc. nā doc. antiqui tenuerūt

8 gl. 8 Jo. fa. 7 alii doc. moder.
tenēt cū glo. vt p do. Jas. hic. et
resultat magnus effectus ex ista i
dagatōe. q. si ē penal ex pte vtri
qz tñc vno soluēte alii nō liberā
tur. sed si ex pte vni tñ tñc vno
soluente ceteri liberant. vide per
do. Jas. Itē primus 8 quo fit
mentio hic cōsuluit actori tñ. vt
p3 ex. l. ii. 7. iiii. 8. eximere. at scū
dus cōsuluit vocato nō solū 8 ē
vocātū. vt. ff. de eo p quē fac. e. l.
i. 8. si reus. in fi. 7. l. fi. i. rñ. Itē
prim⁹ h3 locū. qñ aliquis exēpt⁹ ē
ante satisfationē 7 p⁹ i ius voca
tionem. 8 scōs p⁹ satisfatōnes. s.
factas de iudicio fisti. 7 alias que
firmāt iudiciū. vt. ff. 8 p. sup. l. i.
i pan. 7 p3 dñ ex ordine illoz ti.
Itē Add. hāc ipgnāt hic docto
res. cū sit eadē rō an satisfatōne
que p⁹. ergo idē ius. 7 hāc ē im
pugnat bar. i rubrica. ff. de eo per
quē fac. e. p tex. i. l. fi. i pan. e. ti.
psequit ergo gl. Itē primus
qñ vi exēptus ē qz. at scōs ē siñ
vi. vt p3 i. l. i. 8. si dolo. 8 eo per
quē fac. e. Add. hāc gl. approbāt
doc. 7 hunc ē q prim⁹ magis pu
nī quia violentia magis puni
tur q dolus. qz i violentia iest do
lus. 7 iō priā actio dať ad vindi
ctā. 8 ad itereſſe tñ. Vel satis
dici pōt q 8 vtroqz hic loquitur
7 l3 duo sint ti. tñ de vno edicto
sūt. Itē 7 q dicat penal actio ē
illa q ex vna pte tātū ē penal.
Add. 8 ista gl. satis altercāt do
cto. 7 mibi vñ q cōio: opi. 7 q

hic loquitur tñ d pñio ti. 7 nō fo.
En ang. de arc. 7 d. Jaf. tenent
cōtrariū. vide p eos. Add. circa
pñtē materiaz nō q singlr dicit
bal. i. l. aditos. C. de epi. audi. q
eximēs vel trahēs captū a mani/
bus familie seu curie teneat eo mō
ac si p eo fideiussisset i oēm casū
p. l. si. C. de op. lib. 7 in. l. iii. C. d
exac. trib. li. x. Quid at d eo qui
eximerit aliquē positū in carceri/
bus. Jo. fa. hic i pe. col. dissiguit
aut erat icarcerat⁹ p debito cili.
7 tñc eximēs teneat p pñcipali
debito. p. d. l. quod. C. de exact.
tri. li. x. que. l. fm Jo. fa. l. 3 loq̃t
i fisco. hz tñ ēt locū i pñmato. Et
ita tñ ēt ibi bar. quicqd ibi dixerit
glo. Si vero erat icarcerat⁹ pro
cācriali 7 sic p maleficio. 7 tunc
si erat quictus 7 gressus 7 gdena/
tus teneat eximēs crie lese male/
fatis. l. iii. v. pe. vbi casus. ff. ad
l. iul. ma. Alias vero acqd dixe/
rit Jo. fa. si nō erat gressus l'cō/
denatus de maleficio qualr exi/
mēs puniat hēs tex. i. s. arripiāt
i aucq. vt oēs obe. indl. pro. 7 ita
bar. i. d. l. iii. ff. ad. l. iul. ma. Itē
pdicta d incarcero p maleficio
gresso 7 gdenato pcedūt nedum
figs eximat d carceribus. sz ēt si
quis eximat d manib⁹ familie fm
bar. i. d. l. iii. d quo ēt vide bar. i.
l. legis. iulie. ff. ad. l. iul. de vi pri.
7 i extrauag. ad repumē. i glo. in
v. tagat. Istō tñ q dixim⁹ illos
icidere icrimē lese ma. hoc limi/
tat Jo. fa. hic i vlt. col. q solū p

cedat i capē ab ipatore nō i aliis
iudicibus. qd dictū si ē verū ē an
rea nō dignissimū. de quo tñ du
bito p. d. l. iii. Jaf. Itē limita
nisi gdenatus vl alius p eo. puta
gsanguiei vel amici appellassent.
7 iuste a snia gdenatōis iugra. l. si
tñ. ff. d app. quo casu si index si
obstāte applōne vellet exeq sniaz
que nō ēt āplius retractabil tūc
licitū ēt ēt facto resistere iudici.
7 ipune ipedire talē executionē.
qz p appellatōz sublatā ē iudicio
iudicis a quo ita singlr ino. i. c. si
qn i gl. sua. i vñ. trāfactiōe extra
d of. dele. qd dictū refert 7 seq̃t
bal. i. d. l. aditos. C. de epi. au.
Add. 7 nō q dicit singlr bal. in
l. aditos. C. d app. q si cardina/
les obuiāt ei q ducit ad mortem
hñt e⁹ gsuetudine hoc pñuilegiū
q pñt eū eximere 7 a morte libe
rare. Add. vt itelligat sequens
ps gl. ē sciēdū q interruptio pñeri
ptōis interrūpit 7 ipedit pñcriptōz
ceptā ipleri nō tñ. progat vitam
actōis. vñ cū ēt interrūpta ima p
scriptio. nō pōt ampli⁹ pcedere
pñscriptio interrūpta nisi d nouo i
choet 7 erit d nouo necessari⁹ to
tus ille cursus tps qui pñio req/
rebat. l. cū notissimi. in pun. 7. l.
ficut. C. d. p. xxx. l. xl. an. iuncta
l. naturalr cū materia. ff. d vsuca.
Et ista interrūptio alñ fit p solam
quētionē seu citatōē vl missionē
executoris alñ requir lit. 2te. alñ
snia 7 cū effectu vt. j. dicam. ppe
tuatio vō actōis progat temp⁹

actōis cui p̄scribēbāt. ⁊ facit qđ
actio efficiť lōgioris vite qđ p̄rio
ēť. vt sic actio que erat p̄rio dura
tura i. x. aut. xx. aut. xxx. annos p
petuet i. xl. annos. l. fi. C. d. p̄sc.
xxx. vel. xl. an. ⁊. l. i. i. v. l. fi. excepť
C. d. an. exce. Et ista perpetuatō
actōis nūquā fit nisi p lit. ⁊ te. nō
aut p solā citatōz vel cōuentionē
En si interruptio p̄scriptōis fiat
p lit. ⁊ te. illa interruptio opabit
et ppetuationē actōis in. xl. ānos
Ista tradūt p doc. i. l. d. alle. ⁊
maxie i. l. cū notissimī. Et nō qđ
dicit hic d. Jaf. qđ cūscūqz t̄pis
fit actio siue ānalis siue decēnalis
⁊c. p li. ⁊ test. efficiť. xl. annorum
Et istud clare p̄z i actōe recisoria
que solū ē annalis vt. d. i. s. rur
sus. i. v. intra ānū. ⁊ tñ p li. ⁊ te.
ppetuat i. xl. ānos. vt nō. gl. i. l.
fi. i. v. aūpe. C. d. tēp. i. ite. res. pe.
psequoz mō gl. Sup hoc. s.
ii. querit nōne p quētionē solam
et iure veteri ppetuebat. actō. vt
ff. d. ac. ⁊ ob. l. q̄stōnibus. nō solū
p noua iura vt. C. de p̄scrip. xxx.
an. l. cū notissimī. Rñ. hic nō p
executorē s̄ p suā denūciationem
quenerat.

Alld. nō qđ gl. ista dñ dicit qđ
iure veteri actio ppetuebat ip̄o
pie loquit. ⁊ deberet dicere iter
rūpebat. qđ p solam quētionē vt
dixi actio nō ppetuat. ⁊ et d iur
veteri nō erat iuēta ista ppetua
tio actōis. sed d iur. C. vt. d. l. fi.
C. de p̄. tri. an. Et dñ gl. dicit p
suā denūciatōz quenerat repro

bat a doc. qđ hec materia loquit
qn̄ quis iudiciali auctoritate fuit
citatus. imo opz qđ iussu maioris
iudicis fit facta citatio. l. iii. s. i. ff
ne quis eū qui.

Alld. p intellectu h̄ gl. scias qđ
hec glo. opponit d̄ tex. nām. quia
ista duo edicta d quibus hic locū
hñt qñ p exceptōz i ius vocati dī
es actōis expirauit. vt. l. s̄ eximē
di i prin. ff. ne quis eū q i ius vo.
ē vi exi. ⁊. l. fi. i prin. ff. de eo per
quē fac. e. s̄ scā citatōe interrūpiť
p̄scriptō. ⁊ sic actō nō pōt expira
re vt iurib⁹ hic i gl. alle. ⁊ sic vť
qđ dca edcā nūq̄ hēbūt locū timo
re h̄ dñi gl. p̄rio scā opp. rñdet
multipl̄. Et prima rñsio qđ dī
xi reprobat. Et verbū qđ po
sitū in. d. l. q̄stōnibus assertiue po
nē nō silitudinarie. ⁊ fm hoc ho
die ēť conectū qđ hic dī. Alld.
glo. tacite reprehēdit hanc solū. ⁊
bñ quia posito qđ in. d. l. q̄stōni
bus dictio quasi stareť assertiue.
⁊ sic probaret qđ requirāť liq̄ qđ
tamē in. d. l. sicut. ⁊ in. d. l. cū no
tissimī. dicit qđ sola citatio interrū
pit p̄scriptōem. ⁊ sic sequeret qđ
illa duo edicta de quibus hic ho
die essent coriecta.

Et dīc qđ talis fuit conuētio
in illa. l. constitutōibus que pro
lite ⁊ testa. hēbat. vt qđ actio erat
temporalis. ⁊ libellus fuit princi
pi datus. vt. C. quādo lib. prin.
da. lit. ⁊ test. sa. l. i. ⁊. ii.

Alld. Idanc et reprobat hic
do. Jaf.

¶ Vel dic fm Jo. q leges vete
res circa psonales actōes solū lo/
quunt. vbi nō ppetuant p execu/
torē. sz. l. illa cū nonssimi. 2. l. cū
in rez loquūt in reali. vñ ad/
huc. ēt hodie nō corrigi qd hic
dici. Addi. hanc ēt impugnant
doc. qz. d. l. ficut 2. d. l. cū notis
fini loquunt taz in personalib⁹
q̄ i realib⁹. An finit. d. Gal. p
so. hui⁹ p̄ri. p̄mittit q̄ mltiplex
ē p̄scriptio vt hic p cū. Innume/
rabiles. imo numerari possunt.
sed dicūt innumerabiles qz de faci/
li nō pnt numerari. vñ dī n̄ pos/
se fieri. s. 2. mode. qd cū difficulta/
te fieri pōt. l. nepos. pculo. ff. de
ver. sig. enumera ergo aliquas.
vt ē actio in factū. de calūniato/
ribus de qua dicemus. j. c. s. qua
drupli. Itē actio q̄ me. cā. Itē
furti manifesti. Itē sui corrupti i
duplū de quibus dicemus. j. eo.
s. oēs aut actōes. sunt 2 alie in fa/
ctū. vt de effusis 2 eiecē 2 appen/
sis. vt. ff. de his qui deie. l. effu. l.
si ver o. s. p̄tor. 2 alie multe sunt
quas enumerare nō expedit.

Sūmula.

Actio de albo corrupto. ē ac/
tio penalis p̄toris 2 popularis.
que datur cōtra corruptentem
aliquod edictum p̄toris perpe/
tuum 2 generale in albo p̄toris
prostitutum. ad penam quinquaginta
aureorum 2 hęc descriptio posi/
ta ē scdm cōm opi. vt patz. s. in

glo. ex albo.

Actio 2 temere i ius vocātem
est actio penalis p̄toris. que dat
cōtra filiū. 2 cōtra libertū vocan/
tes patrē vel p̄sonū i ius sine ve/
nia. 2 dat ad penaz quinquaginta
aureorū.

Actio 2 vi eximētē i ius voca/
tū. ē actio penalis p̄toris q̄ dat 2
vi eximētē aliquē i ius vocatū l
dolo facientē vt al⁹ vi eximat. 2
dat ad penaz tantū quātū i litem
iuratū fuerit.

Actio 2 tra dolo facientē ne q̄s
in iudicio susteret. est actio pena/
lis p̄toris que datur contra do/
lo facientem quo minus quis ci/
tatus in iudicio susteret. 2 datur
ad penā q̄ri vtiusqz p̄is iteret.

.....
a b c d e f g h i l m

.....
a b c d e f g h i l m

De albo cō
rupto

2 temer i ius
vocantē

.....
a b c d e f g h i l m

.....
a b c d e f g h i l m

2 vi eximētē i
ius vocatū

2 dolo facie
tē ne q̄s i iud.
cio susteret

In libello actionis de albo corrupto dico sic. Ego ticius tā/ q̄ vnus de pplō tali puta papien si ago cōtra sempronium 7 dico. q̄ cū per potestatem papie. positiū ēēt quoddā edictū ppetuū in albo suo. sine ad parietes palatii sui. in quo edicto in effectu ḡtinebat q̄ nullus iret de nocte sub pena cētū. dictus ticius dolose dictū edictū sustulit. vel corripit. q̄re cū in pena quāq̄ita aureorū incidit. cuius psecutio ad quē libet de populo ptinet. peto ipsū ḡdēnari ad p̄dictos quinquaginta aureos. mihi p̄standos 7 soluendos 7c. *Ita.*

In libello actionis ḡtra reme re i ius vocatē dī sic. ago p̄ ticiū qui ē filius vel libertus me⁹. 7 dico q̄ me patrē vel p̄nonū suū in nitiū 7 nolētē in ius vocauit. v̄ci tare fecit sine venie impetratiōe ḡtra debitā filialē reuerentiā. pp quā citatōem veni in iudiciū. q̄re cū in penā quinquaginta aureorū a iure taxataz iciderit peto eū ḡdēnari ad dictos quinquaginta aureos mihi p̄standos. 7 soluendos 7c. *Ita.* In libello actōis ḡtra vi eximētē in ius vocatū dico sic dico ḡtra ticiū. q̄ cū coram tali cōpetētū iudice fecisset in ius vocari sempronium ad tales diē ex tali cā. idē ticius dictū sempronium ad ius veniētē per vim detinuit 7 impediuit. pp quod idē sempronius addictū tempus corā dicto iudice nō ḡparuit. qua pp actio

mea quam contra eū habebaz ex tincta ē. quare cū dictus tici⁹ testat⁹ mihi quantū in litē iurauero. 7 patus sum iurare vsq̄ ad sumaz centuz. peto me ad iuramētuz admitti. 7 p̄sisto iuramētō dictū ticiū in dictis cētū ḡdēnari 7 compelli 7c. Et si ille ticius eximisset de manibus familie idem ēēt narranduz. s. q̄ ad instantiaz meaz ducebāt p̄ familiāz iudicis auctoritate 7c. 7 erit ḡcludendum vt. s. In libello actionis ḡtra dolo faciētē ne quis i iudicio sisseret 7 sic ex edicto. ff. de eo per quez fac. erit. dicendū. put supra saluo q̄ in p̄cedētū sit mentio de violētia hic aut doli. v̄z ergo narrari q̄ ticius per dolum fecit i dolo se pcurauit q̄ ali⁹ faceret. quominus sempronius in ius vocatus veni. et ad iudiciū. eo q̄ dolo se sibi nunciari fecit q̄ pater eius mortuus fuit vel aliud simile. pp qd nō fuit ad iudiciū. p̄fitea in ḡlusione v̄z ḡcludi nō vt. s. s̄z ad interesse 7c. 7 ḡpetit nedū vocanti. s̄z ēēt vocato ad interesse vt supra.

Proindiciales. Actōes p̄iudiciales q̄ hic enumerant⁹ sunt i rē. quaruz aliquę sunt cunctes 7 aliquę p̄torie. h. d. Addi. ad eundētiā huius materie. no. q̄ p̄indiciales dicuntur tribus modis v̄nomō i isto. s. v̄z huiusmōi actōes i rez. quādo agit de statu alicuius. vt hic 7 in. l. i. s. per hanc. ff. de rei v̄e.

Et dicunt eē p̄iudiciales q̄ in
eis vertit magnū p̄iudiciū vt sta
tus. ⁊ quare dicunt in rē dic fm
ang. in. d. §. per hanc q̄ sicut in
rei vendicatōe que pponit rōne
dñi. nō agit nisi de declaratiōe
dñi. ⁊ restō iplozaf officio iudi
cis vt. l. qui restitueret. ff. d. rei vē.
¶ iunc. l. ex diuerso §. i. eo. ti. ita
⁊ cū agit ista in rē p̄iudiciali q̄
agit ad declaratiōem vt declaret
fuit ⁊ si qua restitutio ē faciēda
fiat officio iudicis. Itē p̄iudicia
les alie dicunt. q̄ p̄iudicat l' ap
te sunt p̄iudicare aliis causis. vt
hic in gl. in ver. s. 30. p̄ 2c. itez
faciūt q̄nq̄ que inhabilē ad iudi
ciū s. de talibus loquit. l. ordina
ta. ff. de lib. cā. s. o dicunt actōes
p̄iudiciales rōe auctoritatē ⁊ p̄e
minētie. ⁊ hoc aliqñ ē i causis nō
se gtingentibus. vt. l. si. C. de or.
cog. vt in cā criminali. q̄ p̄iudi
cat ciuili lz se nō gtingant ⁊ hoc
ex p̄eminētia crialis. vt. l. per mi
nores. ⁊ qd̄ ibi nō. fm vnam lec.
ff. de iudi. s. o hoc ē in causis se cō
tingentibus vt ē peticio h̄reditatē
vt. l. si. C. de peti. h̄f. ⁊ l. si post
litē. ff. d. excep. etiū gen^o p̄iudicia
liū ē. qñ snia lata i p̄io parit p̄i
diciū i s. o ⁊ h̄ pp̄ gtingētā. vt. l. sū
dū cū. l. se. ff. d. excep. ita ibi bar.
in ver. opp. ista. l. v. contra 2c.
¶ Glo. P̄iudiciales. Ista
est gl. maior que repit
i insti. Et diuidit i. vii. ptes. In
prima duo p̄supponit. vt q̄rat q̄
re iste p̄iudiciales nō sunt posite

s. inter reales p̄torias. In sa po
nit quot sint actōes p̄iudiciales.
⁊ qbus ⁊ gtra quos p̄petant. In
tertia ponit formā libelloz i istis
actōibus p̄iudicialibus. In quaz
ta ponit. quare iste actōes dicant
p̄iudiciales. In q̄nta querit an
sint alie plures p̄iudiciales q̄ il
le que hic in tex. enamerant. In
sexta querit. quo iure uetant co
loni ascripticiū. cēsti vel simile s
an vtili p̄iudiciali vel directa an
officio iudicis. an vero petat vti
lis ḡfessoria vl' negatoria. In. vii.
⁊ vltima querit. si aliq̄ teneat
ad annua fucia. vel ex p̄missiōe l'
ex ḡsuetudine p̄stadi quo iure
petat ḡdenari vt in possez p̄stet.
⁊ ipse quo iure petit se absolui
sa ibi ⁊ sūt tres. tertia ibi. ⁊ for
mant libelli. quarta ibi. Itē qua
re dicunt p̄iudiciales. q̄nta ibi
Itē nūquid sint plures. sexta ibi
Itē quo iure ascripticiū. septia
ibi. Itē si aliquis ad aliqua annua
p̄iudiciales p̄ ḡstati poit
q̄ de sunt p̄torie cū i tractatu p̄
toriaruz ponit. ⁊ sunt i rē. q̄ res
petit ⁊ vēdicat. Addi. itelligite
fm doc. q̄ p̄sona petit loco rei si
cut si petereb̄os l' afin^o l' alr q̄ si
cut i rei vēdicatōe petit declara
tiō dñi. ⁊ restō p̄ officiu iudicis
ita i istis. Un q̄rit q̄re n̄ po
sunt iter reales p̄torias rñ. q̄ que
dā ē ciuil. vñ ci^o occasiōe ⁊ d̄ cete
ris hic dicere reseruauit. Addi.
ista rō cōit reprobat. q̄ fm h̄ dē
ret poni. s. in tractatu ciuiliuz. ⁊

fic p^o. §. s. ille vñ dicitur doc. qⁱ i/
perator hic inuit vnā diuisionem
actionū. q^{uod} aliquæ sunt p^{ri}udicia/
les aliquæ nō et sic fecit hic singula
rez. tractatū in quo posuit et cūi
les et p^{ri}orias. et illā p^{ri}uocandem
tenet in to. isto titulo. Resunt
tres. p^{ri}a ē p^{er} quā querit^{ur} an aliq^us
sit liber. subaudi. an suus. scōa an
aliquis sit libertus. subaudi l'ige
nu^o. tertia ē de p^{ri}u agnoscēdo p^{er}
quā querit^{ur} an q^us sit fili^o. an nō vt
oia p^{er}sequat^{ur}. q^{uod} fili^o a p^{re} p^{er}seq^u v^{er}
al^{ia} aut agit^{ur} de p^{ri}u agnoscēdo p^{er}
alimēta tñ. et tūc filiatiōi nō p^{ri}udi
cat^{ur}. q^{uod} sūmati q^urit^{ur} vt. ff. de lib.
ag. l. i. §. iul. et l. si q^us ali. §. si v^{er}
parēs et. ff. d^{ist} his q^u sunt sui v^{er} ali.
in^{ter} l. si iudex. §. v^{er} d^{ist}. ff. d^{ist} or.
cog. l. ii. §. si l^{ib} parēs s^{ed} d^{ist} vt ibi.
Addi. ibi gl. si. distinguit et bñ q^{uod}
aut ē sūmarie cognitū et nō p^{ri}udicat
aut ē plē cognitū et tūc p^{ri}udicat
et hic doc. mltā dicūt de p^{ri}ncipali
et icidēti cā vide p^{er} eos. S^{ed} di/
cūt q^{uod} dā et male q^{uod} tñ due sunt. et
de duabus p^{ri}mis faciūt vnā hoc
mō an aliq^us liber. i. igenu^o l^{ib}/
tus vt hī vnā faciāt. aliā vō d^{ist} p^{ri}u
agnoscēdo nō mutāt. s^{ed} p^{ri}a opi.
vior ē. cū sit q^{uod}modius singulas
cās singulis app^{ro}p^{ri}atib^{us} distinguit^{ur}
s. q. mo. tes. i. hr. §. alio aut mō.
itē q^{uod} postea d^{ist} cetere vō et. Ald
di. et ita loquit^{ur} d^{ist} plurib^{us} excepta
vna hāc approbat oēs q^{uod} plis lo/
cutō nō pōt eē q^{uod} iēta mion numero
q^{uod} duob^{us}. l. vbi nūc^{us}. ff. d^{ist} test. et.
l. vbi. iter illā. §. ita datū. ff. d^{ist} v^{er}.

fig. Ergo vbi q^urit^{ur} sit liber l^{ib}/
tu^o. dico q^{uod} siue suus agat p^{er} dñz
dicēs se eē liberū. siue eō dñs p^{er} sez
nū. et su^o sit i posside lib^{er}at^{ur}. q^{uod}hec
actō i rē q^{uod} itēdit ē p^{ri}udicial^{is}. vt.
ff. de lib. cā. l. liberis. §. si. itē dico
siue p^{ri}on^o vēdicet liberū i lib^{er}ti
nitatē. siue lib^{er}o se vēdicet i ige/
nuitatē vtraq^{ue} ē p^{ri}udicial^{is}. vt. ff.
si ige. eē di. l. si. i p^{ri}. et. §. si. itēdit^{ur}
ē l^{ib} cā offm iudicis. vt. ff. d^{ist} iuz.
iuz. l. si duo p^{ri}oni i p^{ri}. et. ff. si ige.
eē di. l. i. et. ii. et. ff. d^{ist} rei vē. l. i. idē
dicas i t^{er}cia vt siue agat p^{er} peten
do filiū i filiatiōez. l^{ib} fili^o dicat se nō
filiū et erit p^{ri}udicial^{is} et dircā hici
de. s^{ed} q^{uod} dā dixerūt q^{uod} dircā dat^{ur} pa
trono et parēti et dñō. s^{ed} illa q^{uod} da
tur lib^{er}o filio et suo ē p^{ri}a. q^{uod} nul
la lege cautū inēit. l^{ib} alie q^{uod} dā ine
manē directe et p^{ri}ie vt madati d^{ist}
positi et filies. addi. hec gl. cōit ap
pbat l^{ib} postea sit sibi p^{ri}a. i. vi. p
te ibi itē quo iurascipitici. et hēq^{uod}
s^{ed} ex gl. q^{uod} i p^{ri}udicialib^{us} nō ē dā d^{ist}
rectas et p^{ri}ias q^{uod} sūt oēs parif cō
ditōis s^{ed} doc. hic. seq^u mō t^{er}cia p^{er}
gl. S^{ed} q^{uod}lit forman^{ur} libelli in
his rñ. sic peto. io. i filiū meū iudi
cati. vt mihi p^{ri}nā et d^{ist}itā p^{ri}stet et
uerētiā. et alia q^{uod} p^{ri}ib^{us} a fili^o d^{ist}it^{ur}
et idē i p^{ri}ono. et extūc lata snia. ali
mā p^{ri}u et p^{ri}ono p^{ri}stabit^{ur}. vt. ff. d^{ist}
li. ag. l. si q^us alii i p^{ri}. et. §. solz. q^{uod}
snia p^{er} vitate accipit^{ur}. vt. ff. d^{ist} sta.
ho. l. igenuū et pbat^{ur} hec libelli for
matio. C. d^{ist} fideicō. li. l. i. In suo
et dñō sic. peto ticiū suūz meum
quia eum meum dico. econtra

suus l' libert' l' fili' dicit. Peto
me nō inquietari a ticio q me i ser
uū l' libertū l' filiū t3. qz me in tali
viculo n̄ subeē dico vt. C. d' ige.
ma. l. diffamari. v' sic peto vt ige
nu'. vel liber n̄ fili' pñcier 3 ti
ciū. qz sic rei veritas se h3. Et dif
fert hec ab ea. qua pī petit filium
i ptāte ex iur romano. cū ibi tñ.
de ptāte queraf. hic āt d' filiatōe
vt. ff. d' rei vē. l. i. 1. 7 hic d'. Item
hec pñcia illa cilis. Quibus aut
mōis fili' pōt peti dixim'. 3. de
pa. vo. §. ius aut ptātis. Add.
modū formādi libellos plem' vi
debid. j. i sūmula. Sequit' quar
ta ps glo. Itē quare dicunt
pñdiciales. Rñ fm quosdā. qz i
modū exceptōis pponūf. 7 ita p
iudicat. vt si agas gtra me hīdi
taq' petitōe. 7 ego obiciam tibi q
suus sis defūcti. v' qz ipse d'fūct'
suus fuit. vt d' pe. hī. l. siqs liber
tatē. tūc nō pōt eē lis iter nos. vt
ff. d' iudi. l. lis. 2. §. d' ob. que ex
vel. §. hī. 7 fa. p hac snia. C. d' or.
cog. l. i. 1. 7 d' h2. pe. l. liber. 7 ff. si
qs ige. eē dī. l. si. Alii dixerūt iō
diti pñdiciales. qz siua lata sup
his fit pñdiciū oibus aliis qōib'
vt. ff. d' sta. ho. l. i. genuū. 7 ff. d' li.
ag. l. i. §. si. 7 l. i. m. s3 certe fm hec
ē querela iofficiosi tēsti d' pñdi
cialis. qz pñdicat aliis qōnibus.
vt. ff. d' iof. te. l. pap. §. si. Sed d'
hāc sniaz ē. ff. d' lib. cā. l. suus. sed
ibi nō fuit pñciatus igemius. v'
collusio ibi fuit. Add. Circa pī
mū dum glo. dicit q he actōnes

i modū exceptōis pponūf. dicit
d. Jaf. hec opi. nō ē vera. qz dicū
tur pñdiciales siue i modū exce/
ptōis siue ēt directo i modū actō
nis. vt videbimus. j. i. m. opi. io.
cōiter approbata. Et dñ glo. dī/
cit collusio ibi fuit. hec opi. a do/
cto. reputaf derisoria. Ad dic
h3 Jo. q pñdiciales iō dicūt. qz
oēs alie qōnes que iteriz iter eas
pñonas mouēt debēt filere. C. de
or. cog. l. i. 7 m. 7 ff. de lib. cā. l.
ordi. 7 ad hoc fa. ff. d' noxa. l. pe.
i. rñ. nisi eēt talis cā que ageref
ēt si gstarēt cū fore suuz qō ē qñ
qz. vt. ff. de iudi. l. vii. Addi.
hec opi. Jo. cōiter a doc. appro/
batur. S3 fm hoc si qquerit
iter pñonū 7 libertū d' libertitate
n̄ erit hec qō pñdicial' cū alie. q.
poterūt iunc' exerceri vcia tñ pe
tita. §. e. §. i. eñ. s3 dic q ille qōes
quiescūt que nō ppeteref si gsta/
ret istū eē libertū. vt. ff. de m ius
vo. l. s3 si hac. §. pe. 7 si. Itē quid
si nulla alia qō mouet. nūqd ille
tūc dicant' pñdiciales cū nō h3/
beāt cū pñdicet. Azō dicit q n̄
Jo. contra. inspiciatur enim apti/
tudo. qz abilis ē esse preindicialis
sicut augustus dī l3 non semper
augeat. vt supra in rubrica pro/
hemii.

Itē nūquid sint plures pñdi
ciales. nisi he tres. Rñ. sic. vt he
reditatis petitio. nam 7 tunc ec/
sant omnes alie questiones do/
nec ipsa intenditur. vt. ff. de peti.
hereditaq. l. si quis libertatem.

z. l. bin^o i fi. l. z. hodie p^{ri}u fit. vt.
C. de h². pe. l. fi. §. i. z. ii. Addi.
de hoc dic. vt late p bar i. l. fi q^o
libertate i p^{ri}. col. ff. de peti. h².
q^o nō ē idistincte ver^o q^o hodie fit
p^{ri}u i peti. h² d² ita². l. q^o non fit p^{ri}
iudicialis. Itē quo iure asseri
pticiu coloni cēfiri z siles petunt^r
rū. vtili p^{ri}udiciali dircā. nā z h² p^{ri}
coloni se petūt in libertatē p^{ri}a
p^{ri}udiciali vtili nō directā. iō q^o li
bezi sunt n^o sui. vt i² aūt. d. sac. epi.
§. ascriptiof. z. §. fi su^o. Addi.
hic ē gl. sibi ip² p^{ri}a. q^o. s. dixit
nō repire p^{ri}as p^{ri}udiciales. v²o
hic p^{ri} doc. Itē iō p^{ri}udiciali. q^o
parū a suis distāt. quo ad sūcia
que facere debēt. vt. C. de agri. z
cē. l. ne vintus. l. xi. sed alii dicūt
q^o officio iudicis petunt^r z petūt
vt. C. in qui. ca. cē. do. ac. pos. l.
i. l. xi. s. z certe officiu iudicis non
pōt locū hēre ad futuras p^{ri}statio
nes. vt. ff. de vsu. l. i. Alii dixer^t
hēre locū negatoriaz z p^{ri}essoriaz
vtilēz. vt que dāt dircā sūituti
bus aliis. hec vtilis hic dāt q^o
nihil ē. Addi. gl. hic dū dicit q^o
nō p^{ri}etit officiu iudicis in hoc
a doc. rēprobat^r z dicūt q^o imo p^{ri}
istis ascripticiis z cēfisi p^{ri}etit of
ficiu iudicis. z dū gl. dicit q^o offi
ciu iudicis nō p^{ri}etit ad futuras
p^{ri}statiōes hoc verū ē. nisi rōe pre
sens iuris. z sic nisi de p^{ri}nti aliq^o
ius p^{ri}etit sup quo ius d² futuro
possit adhere. vt no. in. d. l. i. §. i.
ff. de vsur. Et ita formaliter no.

i. d. l. i. §. i. ff. de vsuris. z dū dicit
de p^{ri}essoria z negatoria vtili q^o
nihil ē. dicite q^o gl. alibi tenuit p^{ri}
riū in. l. i. in gl. fi. in ver. phibea
tur. C. i qui. ca. colo. l. xi. sed tū
doc. cōiter tenēt cū gl. h²ic.

Itē si quis ad aliqua ānua ser
uicia teneat. quo iur^o petet. vt cō
dēnet vt prestet i posterū. z ipse
quo iure petit absolui rū. sāt pu
to q^o officio iudicis hoc fiat siue
p^{ri}missa fuerūt hec seruicia siue ex
p^{ri}suetudine dēant. s. z sūcia p^{ri}
sita longo tpe ex p^{ri}misso petunt
tur vt. ff. de vsuris. l. cū de in rē
verso. Addi. hec glo. ē sibi p^{ri}a
dū vult q^o officiu iudicis p^{ri}petat
ad futuras p^{ri}statiōes cur^o p^{ri}riū di
xit. s. p^{ri}ime. z i hoc nō pōt lali²
dici sūm doc. nisi q^o gl. errauerit.

Addi. circa caudā hui² gl. vnū
tene mēti. q^o si iudex in sūia dice
ret hoc mō. qdēno te ad soluēdū
par caponū tali dño oi āno. sūm
q^o tui āncēsores fecer^t. q^o illa ver
ba nullā penitus qdētiōem faciūt
sed qdēhatus simpliciter tene^t.
nec pōt facere aliquā ztrouerfiā
si vellet dicere q^o sui āncēsores
nihil p^{ri}stiterūt. istud ē q^o in ter
minis signanter decidit bar. i. l.
cū qui. §. iul. et. ii. ff. de p^{ri}sti. pe. p
illū tex. optie pbātē. z idē bar. in
extranea. ad reprimēdā. i. v. put.

Sere iō dicit. q^o in ciuilib² q^o
nibus quatuor p^{ri}stiderant. s. actor
iudex reus. z res hic aut ē idē q^o
zuenit z zuenit. vel iō q^o p^{ri}tor i

introduxit de partu agnoscendo
se. 2us fil. confirmavit.

Sūmula.

Actio in rem preiudicialis & libertate. est actio civilis. que datur illi qui pretendit se habere ius servitutis in aliquam personam. ut declaretur sibi tale ius servitutis competere. & condempnetur ad prestanda sibi debita servicia. que dominis a servis prestari debent.

Actio in rem preiudicialis de libertinitate est actio pretoria que datur illi qui pretendit se habere ius patronatus in aliquam personam. ut declaretur sibi tale ius patronatus competere & cogatur ad prestanda sibi obsequia patronalia que patronis a libertis prestari debent.

Actio in rem preiudicialis & partu agnoscendo. est actio pretoria. que datur illi qui petit sibi aliquem fore filium ut & declaretur sibi in illum ius filiationis competere & cogatur ad prestandum sibi ea que per filios parentibus prestari debita sunt. & similiter e converso he actiones competunt tentis pro servis. libertis. & filiis negantibus se tales fore.

.....
abcdefghijklm

In fac. & libertate.

.....
abcdefghijklm

In fac. & libertate.

.....
abcdefghijklm

In fac. de partu agno.

In actione de libertate forma do libellū dico quod sticus est servus meus. & quod ego sum in quasi possessione dicti iuris domini & qualiter mihi ut domino non pareat. quare peto ipsum declarari esse servum meum. & debere mihi servitium. & fructus mea & alia mihi ut domino. & que aliis dominis per eorum servos prestari solent prestare debeat. Et similiter fit in libertinitate. Et cum quoniam servus est in quasi possessione libertatis dicat sic. quod titius detinet me servum indebite per servum suum & tunc quoniam eius servum cum in veritate non sum vult me sibi servire. sed liber homo sum. & in quasi possessione libertatis sui & sum de partu. & ideo peto me servum declarari liberum hominem & liberari ab omni vinculo quasi possessionis & iuris servitutis quam & quod dictus

ticius in me p̄tenderet.

In actōe de par tu agnoscēdo dico q̄ Joh̄ ānes ē fili⁹ meus legitimus ⁊ naturalis natus de tali infimonia ⁊ tracto cū tali mea vxore. ⁊ q̄ ego suz i quasi p̄fide iuris paterni tatis ⁊ ēt iuris patrie p̄tatis. ⁊ qualiter ipse teneat mihi ad ea oia qui debent per filiū patri. ⁊ qualiter p̄dic tus Jo. p̄dicta mihi facere denegat. quare peto declarari dictū Jo. fore filiū meū. ⁊ v̄io offō p̄pelli ad exhibendū ⁊ p̄standū mihi ea que p̄ filios patribus exhiberi ⁊ p̄stari cōitter solēt ⁊ debent.

Et ex p̄dictis cō sciēd formam libellū. qñ alter negat se eē filiūz tici⁹ ⁊c.

Sic itaq̄. Domin⁹ rei nō pōt agere ad dādū rē suā nisi p̄ furez odio furis. ⁊ actōes in rē p̄petūt ad vendicandū p̄sonales aut ad dādū vel faciēdū. h. d.

Addi. no. ex text. vnū ad qd̄ quotidie allegat q̄ dare ē dñiuz transſerre. 2cor. l. vbi aut nō apz §. fi. ⁊. l. nō rem suā in p̄ici. cuz fi. ff. de ver. ob. ⁊ de hoc i glo. i. Ad vnū tñ aduerte q̄ qñ quis ē obligatus ad dādū. nō teneat vacuā possiōnē transſerre. vel tradere. nisi ēt expresse adiectū sit q̄ teneat vacuam possiōem tradere. istud vult in terminis solēnis glo. in. l. si stipulatus. §. i. in ver. stipulatus. ff. de vsuris ⁊ eaz approbat ibi bar. Secōdo no.

ibi. nec res. aliud ad qd̄ allegat q̄ illud qd̄ meū ē. nō pōt amp̄ fieri meū 2cor. l. p̄pnas ⁊ ibi bar. ⁊ alii. C. de legat⁹ ⁊ de isto. j. in gl. in ver. magis. Tercio no. in ver. plane aliud ad qd̄ allegat q̄ odio furis inductū ē vt deē q̄ditio furtina ⁊ sic actio p̄sonalis p̄ re sua ⁊ ad dandū. qd̄ ē p̄ regula rē naturā oium q̄dicionū que regulariter nō p̄petunt dñis. ⁊ iō dñi vulgariter q̄ ois q̄ditio degenarat p̄ furē. de quo. j. in gl. i. v. in rē actio. Quarto nota ibi eē penā q̄ p̄a dupli vel q̄drupli i furto n̄ hz i se rei p̄secutōez Ad vnū tñ ad v̄te q̄ qñ statutū l' lex i ponūt siplē penā dupli l' q̄drupli in dubio semp i duplo i est simplū ⁊ sic in dubio sp̄ vnū ē rei p̄secutorū ⁊ aliud penale nō autē totū ē pena. Ita bar. i. l. hoc edito. §. i. per istū tex. no. ad hoc. ff. de publi. Quinto in ver. appellamus habetis doctrinam nominuz ⁊ vocabulorum que grammaticis ⁊ pertinacibus relinquē iuxta. l. ii. circa fi. C. de cōsti. pe. ⁊ ibi glo. in ver. vocabula. ⁊ nomen actionis est generale ⁊ comprehendit realem ⁊ p̄sonalez text. est in. l. si. C. de h̄. vel ac. v̄e.

Glo. Sic itaq̄ Diuidit iiii. prima declarat unde formetur regula text. nostri. secunda ipsam regulam limitat ⁊ declarat. tertia timore cuiusdam q̄trarii. dupliciter intelligit ⁊ ex pōit illa v̄ba. si apparz eūdar ⁊c.

Sic itaqz. formatur hic itaqz ex
alia diuisione que fit. s. e. s. i. qñ
dicat tactū ē. que sunt in rē actio
nes. 7 que in psonaz. itaqz sic eis
discretis. i. sepatis 7 diuisis. patz
hec regula vera qz psonalis actio
ē que ppetit ad dandū. qz ad tra
dendū nō pōt vari actio psonal.
vt qmodati depofiti 7 files.

Sz quidā dicūt vt pla. qz hec
verba fi apparet eū dare oportet
fūt noia cuiusdā actōis. Add. hec
opi. pla. fm doc. nihil ē sz potius
trupha. 7 d. ang. itelligit ista ver
ba vno mō. 7 d. Zas. reprobatet
dicit tex. itelligedū sicut iacet. 7
bñ dicit. sz tñ subitelligit verbuz
petere. Sz certe iste tex. clarus ē
sicut iacet nihil subitelligēdo. 7
fi bñ qfiderant verba tex. iste a
principio vsqz ad fi. s. nihil aliud
vult. nisi qz quis nō pōt ager rea
liter. 7 sic rei vendicatōe p illum
qui sibi ē obligatus psonalr. Et
rō h⁹ ē. qz psupponeret duo non
qpatibilia qz agēdo realr psuppo
nit se dñm. 7 fi cōtra illū qui ē ob
ligatus psonalr petit sibi vari. i.
trāfferri dñm. 7 sic psupponit
aliū eē dñm. Et deinde pōit exce
ptionē ab ista regula in qditōne
furtina. i qua lz quis fit obligat⁹
psoalr. tñ pōt qneniri realr 7 rei
vēdicatōe. 7 hoc odio furis. 7 fi
cētū ānos cogitares iste tex. nihil
aliud vult. Adagis Sz opp.
pluries deberi pōt. ff. d re iud. l. 7
an. eadē. s. actōes. in fi. ergo plu
ries pōt fieri meū. sed nō seqf. nā

lz pluries debeat. tñ sel scā sua fi
d3 fieri plus sua vt ibi d3 vt. ff.
de acqui. pos. l. iii. s. ex pluribus
7. s. de lega. s. fi rē legatariū nisi
iterū defineret eē sua vel mea. vt
ff. d. verb. ob. l. fi rē meā. Add.
stat ergo ex gl. 7 tex. reglā qz vna
res nō pōt ex plurib⁹ cāis fieri
mea. hanc regulā prio limitāt do
cto. nisi cēt plures cāe eodē tpe
cōcurrerēt p. d. l. iii. s. ex pluri
mis. ff. de acqui. pos. alias limita
tōes. vide hic p do. Zas. Pla
ne odio. sed i quo vertit istd odi
um. Rñ. qz i qditōe furtina qz
de facto ifamatur apud bonos 7
grauēs. vt. ff. de obse. l. honori. lz
nō ifama iuris. vt. ff. d ac. 7 ob.
l. cessat. sz i rei vēdi. neqz d scō ne
qz de iure infamat. Itē mltā ve
niūt i qdi. furtina que nō veniūt
i rei vēdi. vt qz iteritu rei nō libe
rat. sz i rei vēdi. sic. vt. ff. d cōdi.
fur. l. i rē. 7 iō malū ē furi qz hac
actōe teneat. Itē sicut pdest ali
cui plures hēre reos debitores.
vt. ff. de lib. le. l. si quis decedēs. s
fi. 7 hēre plures actōes. ff. d leg.
ii. l. cū filius. s. variis. ita ecōtra
d3 ei nocere si plurib⁹ teneat a/
ctōib⁹. lz ē nulla alia fit vtilitas.
Itē nūquid vna tollit p alia vic
qz sic. vt. ff. de qdi. fur. l. hī p fure
s. furti. Add. cū hac glo. docto.
simplr trāscūt. Si apparet. vi
uidit l. iii. ptes. In pūa declat
tex. In fa. qtra. tex. fortiter op/
ponit. In tertia soluit vno mō.
In quarta alio. Si appet. i.

qz apparet eos dare oportere idē
dē d actōe i psonā. Sz vñ hoc sta
re nō posse. nā certū est eū q agit
dñm fuisse. ergo t nūc ē. qz fine
scō suo dñum ab eo discedere nō
potuit. vt. ff. de reg. iur. l. id qd
nām. 2. C. de pba. l. siue posside
tis. ergo nō pōt agere vt sibi de
tur qd ē suū. t tñ hic dē q sic. sed
dic relationem eē faciēdā ad ge
nus nō ad spēz. quasi dicat ea a
ctōe qua al agit ad dandū. s. per
sonali. sz hic nō ad dādū intēdiē
t illud ē mirabile q rē meā psoa
li actōe peto mibi restitui. al qtra
vt. ff. vlsufr. quēad. ca. 2. ff. d cō
di. ide. l. si vibana. Sz ē spāle vt
hic dī. Vel dic ēt agi ad danduz
i. ad possessionē dādā quā furto
amiserā. vt. ff. d acquir. pos. l. rez
que a nobis. 2. ff. d gdi. tri. l. ii.
Add. gl. o ppōit p tex. hoc mō. il
le qui rē furto amisit nō definit
eē dñs. ergo impossibile est q agar
actōe psoali. s. gditōe furtiua. vt
sibi deē res sua. qz qd suū ē am
plius 2c. Sz gl. rñdēdo se innol
uit. t pño dicit q faciēda ē relatō
ad genus nō ad spēm. s. q ea actōe
psonali qua al agit ad dandū hic
agit ad restituēdū. t sic vult gl. q
illa vba si appz eū dā oportet si
referūt ad gditōz furtiua. sed ad
aliā actōz psoalē. Sz hec so. rep/
hēdiē p doc. vide hic p eos. s. līr
sa so. reprobaf. In rē actōe.
Duidit i. iii. In pñā declarat
tex. In sa p modū nōbī illū ex
tēdit. In. iii. qrit t duplī rñdet.

sa ibi. itē nō q hic. s. tertia ibi. sz
nūqd ēt rē suā. In rē actōnes
i. rei vēdicatōe q p dñio de iure
cili vñ gētū questio intēdunt. vt
ff. d rei vē. l. i. rē actio. Itē nota
q hic. s. locū hz i quolz malefi.
possoze aliene rei nō solū i fure.
vt. s. d re. vi. s. si cū. 2. ff. d cōdi.
tri. l. i. in fi. 2. l. ii. i pñ. Interduz
ē t bōef. possoze dāf gditio rō
ne possiōis. vt. ff. d cōdi. ide. l. in
debiti. s. sz si nūmū. Sz nūqd
rē suā pōt quis ēt a nō fure p gdi
tōez fine cā repetere. vt. ff. d gdi.
fi. cā p to. Rñ. fm quōsdā ibi dī
gditio. i. actio psonal nō tñ tal per
quā intēdāf vt aliqd deē. Alii
dicūt q si alicubi inueniāf gditio
fine cā p sua re ppetere d vtili i
telligēdū ē Add. primā so. appro
bāt hic doc. qz p gditōz fine cā nō
agit dñs ad dandū nisi p furē t
malefi. possoze. sz a Restituēdum
sa. q nō gl. fi. i. l. fi. ff. vlsufr. quē.
ca. Vēdicatōes siue rerū corpa
liū d quibus dictū ē. C. d rei vē.
p to. 2. ff. e. p to. siue rerū icorpa
liū d quib⁹ vēdicatio ē. ff. si vlsuf
fru. pe. p to. 2. ff. si ser. vē. p to. si
ue sint directe siue vtilis iste ven
dicatōes. vt. ff. d publi. p to. 2. ff.
si ager vec. p to. Quib⁹ iō di
cit quib⁹ qz sūt t alie quib⁹ nō itē
dim⁹ dare vel facere sz restitui. vt
gmodati actōe. t depositi t filib⁹
iste nō appellāf gditōes in stricta
significatōe accepto vocabulo vt
hic dī. vel dic q i actōe gmodati
depositi t filib⁹ intēdiē dari vel

fieri. s. ipsa detēratio rei q̄ si ipsū
 factū possit quis i stipōne dedu/
 cere. vt. ff. de v. obl. l. vbi aut. §.
 illud qđ nō fieret nisi aliquid da/
 ret. cū sue rei nulla cēt stiplo. sed
 aliene tātū. vt. §. de iuti. stip. §. i.
 Add. primā so. effectuatr appro/
 bant hic doc. qz i hoc. §. solū loq/
 tur imparor de actōibus que ppe/
 tūt ad dādū. iste autē de quibz gl.
 mentionē facit ppetūt ad reddē/
 dū seu restituēdū. l. iii. §. si reddi/
 ta. r. l. si vt certo. §. rē tibi dedi.
 ff. qmo. Denūciare. dicit q/
 dam qz qui volebant alii pueni/
 re pzo sibi debebant denūciare.
 ar. ff. de ser. v. p. di. l. quidaz. Sz
 hoc nō plz. qz ex bonitate seu v/
 banitate hoc fit nō necessitate. sz
 dic qz hec denūciatio fiebat p ma/
 gistratus cū actōes pstituebant l/
 dabant. vt. ff. de or. iur. l. ii. §. oi/
 um. quod ē hodie sublatū. vt i fi.
 h. §. de. r. C. de formu. l. i. r. ii.
 Add. cū hac gl. transeūt doc. Et
 hanc gl. reputat vnicam r singu.
 Ang. de are. hic ad hoc qz debi/
 tor aūqz pueniat i iudicio. nō ē ne/
 cessario extra iudiciū pzo inter/
 pellandus. sz hoc tantū fit de v/
 banitate r bñ fa. ille moral' tex. in
 l. quidaz yberus hic all. in gl. f. ff.
 de ser. v. p. hanc tñ psonē gl. li/
 mitate nō pcedere qñ quis vel/
 let agere p maiorē seu supiorē suū
 qz tūc aūqz currat ad litigādū v/
 pū amonitio pcedere. tex. ē in. l.
 si manu missori. C. de obseq. r ibi
 glo. in v. patrōnū.

Sūmula.

Conditio furtina ē acti o ciui/
 lis qz vaf p furē vl' hīdē ei. vt co/
 gat ad rei restōz si extat. vl' ei ex/
 timationē si nō extat.

. . . . .
 abed fghilim

Libellus in pditōe furtina sic
 fit. Algo p ticiū vel ei hīdē qz rē
 talē aio furādū mihi surripuerit.
 cū ego sū dñs vel saltē craz dñs
 tpe quo mihi fuit res surrepta. q̄
 re peto dictū ticiū furē. vl' ei he/
 redē pdenari mihi ad dandū di/
 craz rē. si extat. si nō extat ad eius
 veraz estimatōz rē.

Sequens. Dis actō
 aut ex p/
 ctu vel ex maleficio ē. vl' ē rei pse/
 cutoria vl' penal' vl' mixta. h. v.
 vsqz ad. §. quedaz. legz tñ vsqz
 ad. §. ex maleficius. Iste. §. vsqz
 ad. §. quedaz diuidit i. ii. partēs
 pzo pōit vñaz sūmaz actionū. so
 declāt eaz p exēpla ibi. rei perse/
 quende. fa subdiuidit in. v. nam
 pzo ponit de actōibus rei perse/
 cutoris. so de actōibus mixtis ex/
 pctu descendētibz. tertio ponit
 vñaz regulaz vel sūmulaz i actōz

bus ex maleficio descendentes
quarto illud p. exēpla declarat. pri-
mo ponēdo d. actōibus penalib⁹
sō de actōibus mixtis. s. a. p. p. p. p.
lis est in v. plāe. tertia i. s. ex ma-
leficiis. quarta. i. s. penā. qnta in
v. s. legis. Add. nō ex isto tex. re-
gular. q. ois actio in rem d. rei
persecutoria. s. nō ois actio i. p.
sonaz. s. alique sint ēt rei psequu-
torie. Ad q. qñ agit de depo-
sito sō p. h. di. siue p. cūli. euitandi
causa p. depositariū. 7 ei⁹ h. d. de
negantem restituere agit ad du-
plū. Ex quo nō q. quod q. sol-
uit plus q. acceperit d. penal.
Ad q. actio penal. ex deposito
nō tantū dat. p. depositariū s. ēt
p. ei⁹ h. d. de negantem restituere
datur.

Glo. Ad d. r. t. s. nōne q.
dam sūt que nullū ho-
rū hñt. vt si ago ne quid fiat i. lo-
co sacro vl. scō. vel si factū ē colla-
tur. 7 alie similes. que neq. ad rez
neq. ad penaz. neq. mixtum se ha-
bent. s. vel ad rei reuerētiā. 7 ad
publicā utilitatē dan. Rñ. satis
ad rei persecutōz. s. d. diuine rei l.
publice p. tnet. cur⁹ noie agere vi-
deor. vel ēt mco noie cū cuiuslibz
iter sit deū venerari. C. d. hñti. l.
iiii. Add. glo. bñ dicit. 7 cum ea
trāsēnt scribētes hic In rē actō-
nes. Diuidit in. iiii. ptes. In
p.ia cñtērat actōes i. rē In s. a. op-
po. 7 sol. In. iiii. refer. op. alioz
In. iiii. illā reprobāt. s. a. ibi. S.
certe vñ. tñ. a. ibi. alu. tñ. q. rta. ibi

s. certe 7 actio d. positi. In rē
actōes. s. q. decē sūt vt dixim⁹. s.
e. s. itē f. uiana. s. certe vñ q. sint
oēs penales. nā i. eis iurāt i. litem
vt. ff. d. rei vñ. l. qui restituere. 7
ff. de in li. iur. l. i. actōib⁹. s. dic q.
illō sit nō iure actōis s. offō iudi-
cis. vt. j. s. p. terea in fi. vñ n. d. i. cū
tur penales. Alu. tñ dicebāt q. iō
dicebant penales. q. nō origialr
illud sit q. crescat p. sacm in litē
s. ex q. tūcia. vt. ff. d. i. li. iur. l. i. 7
iō magis attēdebat q. nālī erat
q. qd. icidēter. s. certe actio d. po-
siti in. iiii. casibus ab initio ē rei
psecutoria. 7 tñ d. penal. i. p. tecto
q. crescit ex q. tūcia vt. j. p. xi. 7
j. e. s. quadrupli. vñ primā rñsio
nē approbo. Add. s. doc. hec gl.
vñ aduersari gl. magne posite in
s. penales. in v. itē aduersus. in
p. i. n. s. e. que vñ cludere q. ibi
illa actio dicat penal. q. iurāt
i. litē. 7 tñ fm eos q. stat q. illō iu-
ramētū vñt offō iudicis. sic i. qua
libet alia actōe. Ipsi dicunt hanc
glo. eē veriozem.

Fere. Fere dicit ppter actōz
ex stipulatu per quā pena petif.
nec i. p. c. q. iter sit vt. j. de iuti.
stip. s. alteri. fm quosdā qd. ē fal-
sum. imo ppter actionē depositi
in quattuor casibus vt. j. subicit.
Itē ppter actionē redibitoria que
dat i. duplū aduersus vñditoz
qui neq. p. c. i. neq. accessiōes sol-
uit. vt. ff. d. redibi. l. redibitoria.
Dedit actor. Ad verāq. aut
scz ad mutuū 7 ad eā pecuniam.

que in stipulatū deducta ē. certi
 2ditio dat vt. ff. si cer. pe. l. si qd
 certū. 2. s. de ver. ob. i. pū.

Cōducto hec gl. **D**ividit in
 it. In pūa per modū questiti op/
 ponit 2tra tex. In fa soluit. scōa
 ibi s3 dic tribus modis. illa. ii. s3
 diuidit i tres. quēadmodū tres
 ponit spēs penaliū actōum.

Cōducto s3 nō oēs iste dant
 ad interesse. ē qd ē extra rē vt.
 ff. de ac. emp. l. i. in pū. ego peto
 aliqd qd tibi nō adest ergo sunt
 penales. s3 dic tribus modis dici
 actōem penālē pūo illa q̄ hic in d
 ē penalis. vt furti 2 similes. q̄do
 peto qd mihi nō abest 2 tibi nō
 adest. s3 qn̄ ē penalis ex pte vna.
 l. ex pte rei tū qd est vbiq3 ac
 tōis interesse excedit id qd reo
 adest. in ista significatōe actiones
 iste dicunt penales. s. exēpto 2 si/
 miles. 2 ē in rei vendicatōe 2 si/
 miles qn̄ in litez iurāt. 2 q̄ spec/
 ta persona tū rei penales dicun
 tur pbat. ff. de eo per quez fac. e.
 l. i. s. si plures. 2. l. si. 2. s. e. s. pe
 nales. Alldi. istā gl. in hoc impu
 gnat Jo. fa. 2 sequit. d. Jaf. 2 ē
 ridiculū q̄ actio exēpto 2 alie
 hic enumerate. itez 2 cetere bōe
 fi. ppterea q̄ in eis iurec in litez
 sint penales per ea que vidimus
 s. m. d. s. penales. i gl. magna m
 ver. itez aduersus in pū. Et si
 vultis ponere bona exempla in
 ista penali ex pte. rei tū vñ q̄ di
 cta sunt in euidez. d. s. penales.
 Jaf. **P**lane si dpositi agitur

eo noie. q̄ tumultus incendii. rui
 ne naufragii cā depositū sit. idn/
 plū actionē pūo red dit. si modo
 cū ipso ap̄ quē depositū sit aut cū
 hāde ei⁹ d dolo iph⁹ agerec. quo
 cāu mixta ē actio. **D**olo iph⁹
 s. hēdis. ex dolo. n. dūcti simplū
 tū. vt. ff. depo. l. ii. s. i. 2 rō quā
 i his casibus dat i duplū 2 i alus
 i simplū ē. qz ex necessitate depo/
 nit. nec potuit. pūder apud quē
 deponeret. vt. ff. dpo. l. i. s. iūto.

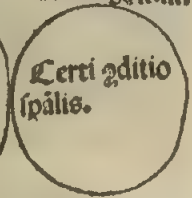
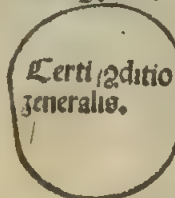
Sūmula.

Pro materia certi 2ditiois
 nō q̄ pro pecunia numerata. aut
 n̄ iteruenit stiplo de restituēdo 2
 dat certi 2ditio spālis. vt nō i ru
 bica. ff. si cer. pe. 2 baz. i. l. certi cō
 ditio in pū. ff. e. ti. si aut iteruenit
 stiplo de restituēdo. tūc aut i 2ti
 nēti infuēit aū numeratōez l. p⁹ 2
 tūc dat certi 2dō ex stiplatū. 2 ex
 ea out i effectu 2 n̄ ex numeratōe
 qz dca numeratio dī scā cā iplēde
 stiplois. sin aut ex infuallo sunt
 duo p̄t⁹ 2 iducit nouatio pūi si
 est actū expresse l tacite vt. l. cū. n.
 cū. l. seq. ff. d noua. si aut n̄ fieret
 nouatio 2 tūc aut stiplo sunt iūti/
 lis 2 nascit actio ex numeratōe
 tū. aut vterq3 sunt vtil 2 ex nume
 ratōe nascit certi 2dō spāl. 2 ex sti
 platōe. actō ex stiplatū l certi 2dō
 gnālis. ita itelligit tex i. l. si ita sti
 plar⁹. i. s. grifogon⁹ circa ff. de
 v. ob. **C**erti 2dō duplex ē. vna
 gnāl. q̄ n̄ tū p mutuo s3 p oi cer
 to 2petit. Alia spālis q̄ p mutuo
 tū 2petit vt hic.

.....
a b c d e f g h i l m

.....
a b c d e f g h i l m

Libellus i certi 2ditoe gene-
rale sic fit. dico q tici⁹ hrs ley te
nef mihi ad certu ducatos qui fue-
runt mihi p seyn legati. veru qz il-
la centu certa sunt. Quare peto
dictu ticiu hrdē 2denari ad dan-
du z soluēdu mihi dicta centu le-
gata. Ista colligunt ex dictis bar.
i. d. l. certi 2ditio i pa. Libel-
lus i certi 2ditoe spali z sic ex mu-
tuo sic fit. dico q dedi z mutua-
ui ticio lib. x. bon. de meis bena-
rui exca mutui Quare peto ipz
ticiu 2denari mihi ad dādu z re-
stituēdu mihi dicta pecunie qti-
tate sibi mutuate zc.

De comodato.

Actio 2modati quid fit saē pz z
ei⁹ materia hr i. s. itē is cui. s. q.
mo. re. s. obl.

.....
a b c d e f g h i k l m

.....
a b c d e f g h i l m

In libello 2modati dico q ro-
gatu tuo siue te petete libru meū
tibi p menses 2modavi vt tuū cō-
rigeres. z q tuū cū meo corze-
sti. vl ē verisile q ex lapsu dci mē-
fis corrigere potuisti. z p 2ns vs⁹
ad quē fuit 2cessus est finit⁹. qre
peto te 2denari ad reddēdu z re-
stituēdu mihi dictu libru meū zc.

Et nō q dixi i libello ad petito-
nē tuā 2modavi. istō dz necessa-
rio z utiliter appōi. al at 2moda-
tari⁹ nō ē leui culpa. s. d dolo tā-
tum teneret. vt ē casus nō. i. l. si
vt certo. s. iterdu. i. y. plane. i. si.
z ibi gl. bar. z doc. ff. 2mo. Scōo
dixi vt corrigeres libru tuū. s. sic
fuit 2cessu ad certu z determinatū
vsu. al at si idifficte 2cedo librum
meū z nō specificato certo vsu nō
2modatū s. pcarū eēt z ista drit
z hec hntur p gl. bar. z doc. in. l.
i. ff. 2mo.

De deposito.

Actio depositi quid fit s se pz
z eius materia hr. s. q. mo. re. s.
obli. s. preterea.

In libello depositi simplicis vi
co quali penes ticiū sponte ⁊ gra
tis recipientē. Deposui vnā ca/
psam plenā librorū i iure clausaz
⁊ sigillatā. Quare peto dictā ca/
psam cū libris sic sigillatā ⁊ clau/
saz mihi restitui. Et adueras si
quā dictā capsam deposuisti fecisti
mētionē deō ticio ⁊ libris ⁊ reb⁹
i dicta capsula clausis specificē ⁊ tūc
i tuo libello. debes dicere q̄ de/
posuisti vnā capsaz in qua erāt ta
les ⁊ tales libri. Si autē nō speci/
ficasti dicto depositario libros.
tūc in facultate tua ē i libello vel/
le exprimere libros qui in capsula
erant nominati aut nō. Iste est
tex. ⁊ ibi bar. ponit istaz formam
in. l. i. §. si cūcta. ff. depo. Et ad
predicta vidē nō. p. bar. i. l. i. §. ser
ui. ff. fur. ad. nau.

In deposito vero penali for/
mat libellus sic. Dico ꝑ ticiū
q̄ cū i ciuitate mea aretina ortus
fuiſſet tumultus. vel cū in tali do
mo eſſet ortū incēdiū. vel cū in
ta domū meā eſſet quedā dom⁹
que ruinā faceret. vel cū quedam
navis supra quā eram naufragiū
facere vellet ꝑ quos casus non
potui ꝑuidere. penes quē poſſez
tute deponere tales libros meos
vnde coſdez libros ꝑ timorē di
cti tumultus. incēdiū. naufragiū.
vel ruine depoſui penes ticiū.
dico ē t̄ q̄ dictus ticius dū ab eo
repetere dictos meos libros de/
poſitos. iſciatus ē depoſitū ꝑdi/
ctū aſſerēs cōtra veritatē me di/
ctos libros penes eū nō depoſuiſſe.

Quare cū iura ꝑmutāt in di
ctis caſibus depoſitariū iſciantē
depoſitū in duplū teneri. ⁊ caſus
ꝑdictus ꝑꝑ quē depoſui ſit vnus
ex illis. id peto dictū ticiū ꝑniri
⁊ ꝑdēnari i duplū dicti depoſiti.

De mādato.

Actio mandati quid ſit de ſe
ꝑꝑ. ⁊ eius materia h̄. s. mādati.
⁊ ibi vide. Et ē eius ſubſtantia
meli⁹ apparebit formādo libellū.

..... .
a b c d e f g h i j k l m

In libello actōis mādati dico ſic
Mandauit tibi vt emerces ꝑꝑ
me talē libꝛū ꝑ. x. ⁊ q̄ dictū man
datū gratis ſuſcepiſti. ⁊ tū dictuz
libꝛū aut nō emiſti aut ꝑꝑꝑꝑ man
datū feciſti ſm caſus ꝑꝑꝑꝑ ꝑ
ꝑꝑꝑꝑ mea in quinqꝫ itereſt. q̄
re peto te ꝑdēnari. ꝑ itereē meo
i dictis quinqꝫ mihi dandis. vel
ſi emiſti virtute dicti mandati co
mō ⁊ forma ꝑꝑꝑꝑ. ⁊ nō vel/
les poſtea tradere libꝛū ⁊ emiſti
pecunia mea. ꝑꝑꝑꝑ te cōdēnari ad
tradendū mihi dictū libꝛū ꝑꝑꝑꝑ.
Si vero emiſti tua pecunia offe/
ram
cū
ſite
di
tam
mū

ram realiter in iudicio dictaz pe
cuniam ⁊ me paratū solvere ⁊ re
stituere dicta decē que in eptione
dicti libri expendisti ⁊ postea pe
tam te cōdēnari ad dictū librum
mibi tradendū ⁊c.

Pro socio.

Actio p socio dat̃ diuersis ca
sibus ⁊ ad diuersos effectus. qñz
ei dat̃ ad societate tractaz pple
daz ⁊ pficiēdaz. s. vt fiat cessio no
minū ⁊ collectio rerū i cōi fm
cōuentionē societatis. ⁊ tūc iten/
tat̃ vel nascit̃ actio p so. statim
inita societate. vt ē tex. i. l. iii. in
pau. ff. p so. qñqz dat̃ ad psona/
les pstatōes. vt ad ipēsas ⁊ fru/
ctus ⁊ cetera dāna vt si feci ipen/
sas in re cōi ago p so. vt gēne/
ris ad dandū ⁊ refundēdū mibi
partē tibi gungētez d̃ dicta expē
sa. vel si oēs fructus pcepisti agaz
vt pte eorū vel illorū estiatōz cō/
sūptorū mibi ptes. vt. l. p so. ar
biter. §. si tēcū. l. cū duob⁹ §. idē
rñdit socius qui. ff. p so. ⁊. l. ii. §.
ii. C. eo. ii. ⁊ est casus in. l. iiii. C.
de di. pu. Vel si alter socius cō
miserit dolū vel culpā in societate.
vt. d. §. idē rñdit. Et ex his ca
sibus possum agere ēt durāte so
cietate. vt reponas i societate qc
quid debes ⁊ ēt petere vt annuatiz
reddat̃ rō l3 p multos ānos fit p
cta societas. ita dicit Saly. i. d. l.
tādū. fa. l. actōe. §. nūq. ff. eo d.
Nūqz ⁊ tertio intentatur actio

pro socio p dirimēda societate. ⁊
hūda rōne lucrī ⁊ dāni. ⁊ ea iter
socios diuēdēdi. vt. d. l. tādū cū
ibi nō. ⁊. l. verū. §. si. cū. l. seq. et
d. l. actōe. §. qui societate.

.....
a b c d e f g h i l m

Pro socio.

In actōe pro so. pro societate
adimplenda erit narratio ⁊ me/
diū concludendi v3 societatez eē
contractam. ⁊ quod recusar cō/
municare res ⁊ actiones vt. d. l.
.i. §. i. cum seq. ff. codē. Sed in
actione pro socio ad personales
prestationes medium concluden
di est. qz de dicta societate vel oc
casionē dicte societatis tale quid
vt fructus vel aliud percepisti. vt
tale quid extraxisti scōm casus cō
tingentiam. vt probatur in. d. l.
pro socio arbiter. §. i. In actio/
ne vero pro societate finita diui/
denda libellus sic formatur.

Dico quod cum ticio contrā
xi societatem omnūz bonorum.
vel in arte lane vsqz ad quīqz an
nos. ⁊ quod ticius negocia dicte
societatis administrauit ⁊ emolu
menta perceperit. et expensas ēt
fecit. ⁊ q dictum tempus ē fini
tum ⁊ p psequēs societas finita

et completa est. quare peto ipsum com-
demnari ad reddendum rationem dicte
societatis. et reliqua assignanda. et
pro partibus secundum conventionem dicte
societatis dividenda et assignanda ista
probantur. in. d. l. pro socio arbitri
pau. et no. gl. et bar. in. d. l. i. i. pri.
ff. de eden. Tu adducas non biles
tex. in qualibet ratione reddenda. i. l.
cum seru. cum ibi non. ff. de gdi. et d.

Stimula.

Actio ex locato quod sit satis
se patet. et eius materia vide. s. in
ti. proprio.

.....
a b c d e f g h i l m.

In actio ex locato forma sic
libellus. dico quod locati ticio talem
meum domum. pro uno anno tam si-
nito. pro mercede decem ducatorum
auri et patientia habitandi et uten-
di accommodandi. quare peto ipsius
condemnari ad dandum et solvendum mi-
hi dictos decem ducatos. Sed si com-
cessi fundum p. x. modius frumenti.
et quotidie fit. non est proprie loca-
tio. sed actus inominatus ut. d. s.
ut si quis in m. l. i. ff. de po. Ad-
ueritas tamen quod et illo casu si dicere

in libello quod locati fundum pro de-
cem corzibus frumenti. id est verba sunt
impropria tamen libellus sustentatur.
quod intelligitur locati. i. concessi ut
viti possit. Iste est casus et ibi bar. et gl.
in. l. si olei. C. loca.

Ex maleficiis. Actionum
desiderium ex
maleficiis. quedam sunt persecutio-
ne pene tamen quedam mixte rei et pene
quod per exempla declarat. h. d.

Ex maleficiis vero perditae ac-
tiones sunt alie tamen pene sequen-
de tam comparate sunt. alie tam pe-
ne quam rei sequende. et ob id mixte
sunt. Denique tamen persequitur quod
actio furti. siue. n. manifesti agatur
quadrupli. siue non manifesti du-
pli de sola pena agitur. nam re ipsa
propria actio persequitur quod. id est rem
sua esse perdes. siue fur. ipse eam res
possideat siue alius quilibet. eo an-
te plus aduersus furem. et iudicio est
rei. Si autem bonorum raptorum
actio mixta est. quod i quadruplo rei
persecutio tenetur pena autem tripli est.

Sed et legis aglie actio. de da-
no iniuria dato mixta est. non solum
si aduersus inficiantes in duplum
agitur sed interdum et si in simplicem quod
agatur. veluti si quis hominem clan-
dum aut luscum occiderit quod i eo anno
integer et magni pecunie fuerit tanti
enim dandaretur quantum plurimum ille homo
in eo anno fuerit. sed iam tradita
diuisionem. Ite mixta est actio ad-
uersus eos qui relictis sacrosanctis ec-
clesiis et aliis venerabilibus locis
legati vel fideicommissi nomine dare

distulerint vsqz ad co vt et iudi
cu vocarent. tuc. n. 7 ipsaz rem l
pecuniam que relictā est dare
2pellunt. 7 aliud tñ p pena. 7
iō in duplū eius fit 2denatio.

Ad di. no. ex tex. fm ange. hic
q p furto siue manifesto siue nō
manifesto. de iure non imponit
aliqua pena corporalis. s3 tñ pe
na pecuniaria dupli vel quadri
pli. vt hic cū infinitis similibus.
subdit tñ ang. hic sup gl. iii. q ho
die de iure antē. i. cō. pena fur
ti ē abscisio membri. allat text. in
aūt. s3 nouo iure. 7 ibi gl 7 doc.
C. de ser. fugi. sed certe ille tex. 7
glo. hoc non dicūt. s3 text. dicit
ibi formāl. s3 pro furto. nec mo
riet. nec aliqd abscinde ē mēbruz
s3 aliter castigabit. 7 ibi gl. i. ver.
castigabit. s. fustibus. 7 sic fur. d
iure antē. i. cō. d3 solū castigari 7
et est tex. 2 ange. in aūt. vt nulli.
iudi. col. ix. vñ sumit. d. aūt. sed
nouo iure. vbi expresse dicit tex.
pro furto non volumus oīo qd li
bet membrū abscidi aut mon. sed
aliter castigari Ad di. dicit et
ang. q soluz repiunt tres cāus i
iur i qd p furto qd d3 mon vñ
i aūt. de pa. iur. fir. s. si qd qnqz
solidos. s3 ibi ē spāle pp fracturā
patis ali. cāus ē i. l. pe. ff. de 2di.
ob ca. s3 ibi p doc. dñ q ita fuit d
scō nō aūt q de iure fieri debue
rit. vel forte ibi spāle pp vilitatē
psone q fm. alius cāus ē qñ est
fur famosus vel latro famosus.
vt est tex. cū gl. 7 ibi bar. i. l. capi

raliū. s. famosos. ff. de pe. Et dñ
famosus q sepe hoc fecerit. vt nō
gl. in. d. aūt. s3 nouo iure 7 fama
laborat dñ vt no. bar. i. d. s. fa
mosos fa. c. inqñtiones 7 c. qualr
7 qñ cl. ii. ex de accusa. al p pñā
vice veniā meret a furca. vt ibi
dē est gl. sing. fa. l. iii. C. de epi.
aud. 7 fm Jas. ē tex. i. l. capitaliū
in verbū que si sepius 7 gl. in. d.
s. famosos. Ad di. dicit ange. ad
uertat q vñ furtū dñ q vno lo
co vno 2textu. siue vno tpe fit
aūquā hēat p pfecto 7 absoluto.
et si plures res sñ actu subtrahē
rent tñ dñ vñ furtum. ita dicit
bar. per illū tex. i. l. eñ qui s. idē
rñdit. ff. de fur. 7 qd dixi pro pu
mo furto nō dēre suspēdi veruz
ē. nisi fit vnicū furtū magnū qd
als pñalet pluribus furis puis.
Ita dixit bal. in. d. aūt. sed nouo
iure. In tñ q furta alibi cō
missa qualificāt 7 aggrauāt fur
tū factū hic bononie. vt dicat fur
manifestus 7 public. 7 sic vt pos
sit suspēdi. et p vñico furto non
magno 2missio hic vt ar. d. l. iii.
7 l. fuos. C. ad. l. iul. de vi. 7 ibi
late bart. 7 sal. ita elegāe dixit
dy. 7 bar. i. l. si cui. s. si. in. si. ff. d
accus. 7 bal. i. d. aūt. s3 nouo iure
i ver. s3 dubitat. nam vt ait sal. i
d. l. fuos. furta alibi cōmissa non
tñ qualificāt imo 2putant i nu
mero furtozū cōmissozū hic cir
ca hec tñ vide. d. Jas. hic.

Quadrupli. hec glo. pño for
mat. q. fo rñdet. querit ergo gl.

Sz qre plus manifestu furtu pu
nietur. q nō manifestu. cū tñ clam
facta magis pūmēda sūt vt. ff. de
admi. tu. l. n. exilimo. 2. ff. de rei
iur. l. ultia rñ. imo magis deli/
qt q palā quā q clā. amouet. vt.
s. vi bo. rap. in pri. vñ magis pu
niē. vt ar. ff. de of. pñ. l. diu. Eld
di. p hac so. nō rñdet pñio. d. l. n.
exilimo. in ea all. vbi graui⁹ pu
niē q clam facit q p palā hic vō
ē sec⁹ vñ p so. dicebat dy. quē oēs
ali sequunt. q aut loquimur i
his q pñt eē licita 7 illicita. 7 in
illis magis pūniē q claz quā q
palaz 7 sic loquē. d. l. n. exil mo
aut loquimur in his q sūt oio il
licita. vt ē furtu 7 in illis magis
pūniē q palaz. 7 sic fm doc. ma/
gis pūniē disputans de fide ca/
tholica publice quaz pūari 7 oc
culte. l. nemo in v. publice. C. de
sū. tri. 7 ibi gl. in ver. publice.

Lōdictio. l. furtina q soli dño
dat 7 hñdi eius aduersus furez 7
eius hñdē. vt. ff. de qdi. fur. l. i. 7
l. v. 7. s. de ob. q. ex del. nāf. §. fi.

Et aut hec gl. Diuidit i. ii.
prio remouet tacitū pñu ad tex.
In fa format. q. fa ibi. sz nūquid
ē raptor. pñia subdiuidit in fa
q: prio facit qd dictū ē. so ponit
fallētiā. Et aut i quadruplo.
l. vsqz ad añu post añu i simpluz
vt. s. vi. bo. rap. nisi i cāb⁹. vt si
iude⁹ p xpianū agat. tūc i duplū
tñ agit. vt. C. de paga. l. xpianis
sz nūquid 7 raptor tenet actione
furti manifesti. dic q n fm pla.

q: in duplū tñ tenet. si furti nō
manifesti tencat vt. ff. vi. bo. rap.
l. i. nisi in casu. vbi nec in dupluz
tenetur fm eum. ff. de furtis. l. si
quis ex domo. Sz certe ibi erat
actum actione vi bonozū rpto.
vnde sublata erat actio furti non
manifesti. vt. ff. vi bonozū rpto.
l. i. 2. ff. de ac. 7 ob. l. qui seruum.
Sed satis videtur q etiam ma/
nifesti furti nomine cōnematur 7
in quadruplum vt arg. ff. de fur.
l. si quis ex domo licet pñia. cō/
tra dixerit vt dictum est.

Addi. Cum opi. glo. transe/
unt indistincte doc. hic.

In simplum vbi contra confi
tentem datur. Nam tunc in sim
plum 7 contra negantem in du
plum vt hic 7. j. eo. §. at ille. 7. C.
ad. l. aquil. l. cōtra negantē.

Traditam diuisionē. s. s. ad
l. aquil. in pri. nam ibi diuidit pri
mum caput. l. aquil. a tertio capi
te. ex quo tertio fit cōdēnatio q/
tum res retro valuerit infra. xxx
dies. vi. s. eo. ti. §. ex hoc capite.
Item adiunge actionem qd me.
cā. nam 7 ipsa mixta est. vt quod
me. cā. l. si cum ex. §. fi. primo.

Add. dic etiā alie actiones ad
iungende sunt que enumerantur
j. eo. in glo. fi.

In eos. l. heredes vel alios q
legatis vel fideicommissis grauari
possunt qui onerati sunt pecunia
riter. vt. s. de singu. re. per fidei.
re. in prin. 2. ff. de le. i. l. plane. in
fi. Add. Doc. hic querūt an

hec pena habeat locum in execu-
tore testamentario differente sol-
uere legata. vide hic p. cos.

Distulerint. **D**istulit in no-
uem partes. In prima remouet
tacitum cōtrariū ad tex. In scda
notat ex tex. In tertia remouet
aliud cōtrarium. In quarta po-
nit vnum dictū a tex. In. v. for-
mat vnā. q. In. vi. format aliā
In. vii. aliā. In. viii. alia. In
ix. aliā. partes patēt.

Distulerint. s. fraudolenter
vel sine iusta causa. al' non puniū-
tur. ff. si cer. pe. l. q. te. 2 de usu-
ris l. sciendum. 2. ff. de pe. hf. l. il-
lud. **A**dd. do. **I**as allegat pro
hoc tex. in. c. vassallus. cl. i. si de
feu. fue. contro. inter do. 2 agn.
quem ibi ponderat expresse bal. 2
dicit q. ille tex. glosat multas le-
ges. 2 maxime istam. §. dum im-
ponit penam differenti soluere le-
gata pns locis vt pcedat qñ di-
stulit volo vel lata culpa. vt ibi p-
eum. **E**t nota quē puniri ex p-
crastinatione vel dilatōe illicita
fic. ff. de eden. l. pctor. §. s. 2 si ser-
uus in fi. **A**dd. dicit d. **I**as. q.
ē melior tex. in. §. si vero. in ver.
p. traxerit in auct. de h. 2 fal.

Et ē spale in his legatis. i. ali-
is aut nō pntat duplici. s. currūt
vsure ex mora. vel saltē post qte-
statōz litis 2 fructus rez restitū-
tur. vt. C. de usu. lega. seu fi. l. i.

Add. dicit do. **I**as. q. in liq.
qte. necessario non requiritur s.

sola mora sufficit ad hoc vt vsure
in legatis currant. vt. l. si quis ti-
cio. 2. l. ticia seyo. §. vsuras. ff. de
le. ii. vide hic do. **I**as.

Item hec legata hnt i' alio pri-
uilegiū. vt si indebitū soluat nō
repetat. vt. §. de ob. que ex quasi
contrac. in fi. **Q**uid si primo ne-
gavit postea cōliteat. **R**n. p. p-
nitē cū exoneft actorē a pbādo.
vt. ff. de iureiur. l. eum qui. **A**r.
§. ff. de edil. edi. l. quid sit. fugiti-
uus. in prin.

Ite quid si cōfessus ē. 2 postea
negat. **R**n. puniē cuz vltia mora
noceat. vt. ff. de pi. 2 co. rei ven.
l. illud. **A**dd. hanc cōclusionē
glo. 2 precedentē limitabat **I**o.
fa. hic pcedere vbi nō interuenit
set iustus error al' secus. q. forte il-
le excusaret. allegat. l. p. fessionu-
bus in prin. 2. l. qui fuit in prin.
ff. de interro. ac. 2 ita t. 2 ē ange.
hic. 2 bar. in. l. cū qui in pri. ff. de
iureiur. **I**te qd si nō inficiet.
s. dicat nō valere vel proponat
aliā rōnabilem cām. rñ. quedā q.
puniē. ne inueniat via. p. quā ne-
gantes suaz exerceāt auariciāz vt
§. vi do. rap. §. q. tñ. **A**lii §. qd
verū puto vt. j. co. §. at ille. **A**d-
ditio circa hoc vide. d. **I**as. qui
ponit distinctionem bar. in. d. l.
cū qui. ff. de iureiur.

Item nunqd hec in legato ge-
nerali 2 speciali locum hnt. rñ. sic
fm **I**o. cum vtrūqz sit legatuz.
vt. §. de fideicō. heredita. §. fi. 2

C. 8 fideicō. l. fi. i. pri. Add. hec
opi. ē vera. nec hz dubitatōez fm
doc. hic. Itē quid si duplū nō sit
soluere. Rñ. i. i. corpore. vt. ff.
de pe. l. i. §. generalt. 7. C. 8 ser.
fu. l. quicūqz ēt. ff. 8 i ius vo. l. pe
nul. 7 fi. de hoc vide doc. hic.

In iudiciū. Diuidit i. qtuor
ptes principales quēadmōz qtuor
principales. q. i ea ponūtur. ptes 8
se patent. In iudiciū quid si
i iudiciū nō vocat. s. alias fuit i
mora. Rñ. quidā adhuc idē. vt
duplex. Sz hic lex p̄dicat. Itē i
dubio pene sūt molliēde. vt. ff. de
pe. l. de interpretatōe. Addi. hec
p̄ia. q. gl. nō hz dubiū fm doct.
hic 7 bñ qz 8 ea ē tex. apertus i. §
oēs v. s. furti. vbi tex. magis aliter
dicit qz si negat statim icidit i pe
nā. Si vero nō negat tūc ita de/
mū icidit i penā si differat adeo
qz patiat se i iudicio quēiri.

Sz dicā currere vluras 7 fru
ctus deberi ex mora 7 ipsa re. i. si
ne interpellatōe dicā morā qmitti
ad istar minorū quibus legata de
benf. vt. C. i qui. ca. i ite. resti. n
ē ue. l. i. minorū. Add. dicit do.
Jas. teneat ppetuo cordi hāc p̄tē
glo. que singularis ē qz sicut sano
re minoris mora p̄bit reipsa abs/
qz vlla interpellatōe. vt ē tex. i. d.
l. minorū. 7 ē tex. nō. i. l. ticia seio
§. vluras. ff. de le. ii. qz idē ē i ec/
clesia 7 alius venerabilibus locis.
Et q̄nter ista glo. extēdit singl̄r
d. l. minorū loquentē tñ i miore
vt ēt locū hēat i ecclā. 7 ad hoc re

putat istā gl. valde nō. Mico. de
nea. hic. Et istud idē 8 ecclā qz si
bi reipsa 7 ipso iure qmittat mo
ra dicit expresse bal. in auct. hoc
āplus. i. ii. col. C. 8 fideicō. q̄uis
nō fuerit memor de glo. ista hic.

Itē quid si reipublice vel fisco
relinquat. videt qz idē sit cū ius
diminū 7 publicū sile sit. vt. C. de
sa. san. ec. l. fi. 7 i auct. 8 nō ali. §.
si minus. col. ii. Sz dico qz pe/
ne sūt molliēde vt dixim⁹. ff. de
pe. l. pe. Itē quid i redēptōe ca/
ptiuoz v̄r idē quasi rei venerabi
li sit relictū. Sz certe nō extēdaz
cū sit pena. Add. dicit d. Jas. qz
bal. i. plerisqz locis facit magnum
fessū 8 hac gl. 7 p̄rio i. c. i. §. por/
ro. que fuit p̄ia. cā bñf. amit. dicit
hic et gl. ord. 7 sing. i isto v̄. in iu
diciū. v̄z qz q̄uis i legib⁹ penalib⁹
7 statutis 7 q̄suetudinib⁹ pa/
risformiter penalib⁹. pcedat 7 si
at extēho de similibus ad similia
vt dixi in prin. huius. §. sequēs.
qz tñ hec doctrina nō hz locū qñ
pene iponūtur. h̄r o respectu ad
p̄uilegiū alicuius p̄sone. qz tunc
nulla pōt fieri extēho 8 filio⁹ p/
sonis ad filēs p̄sōas nec 8 filibus
casibus ad similes casus. dicit d.
Jas. qz dñ bar. dicit hāc glo. vni
cam 7 singularem qz veniunt sibi
in mentem verba p̄ceptoris d.
Lathonis in p̄fatione cūus/
dam opusculi sui textum 7 glo/
sarum singularium quod qui dī
cit tex. aut glosaz esse singularez
vel non reperiri alibi in iure.

exuperat memoriā mithridat q
viginti duarū linguarū quibus perat
meminerat vel iheronoclis q q
rebat artē obliuionis. vñ ipe. d.
Ias. ad hanc gl. addit duas al' cō
socias vñā in. l. si. in ver. aureorū.
si. de in ius vo. 2 alia i. §. penales
i gl. magna i v. impetrasset circa
pū. s. e. Itē ipse. d. Ias. pon/
derat hāc gl. ad aliud fing. qz re/
gula trita ē. qz qñ sunt duo casus
a iure equiparati. qz statutu in vno
ē 3 regulas iur cōis itelligit sta
tutu i alio gl. ē nō. 2 vulgaris i. l.
si qz sermo pfluaserit. i ver. conu/
pi. 2 ibi bar. 2 alii. ff. de fur. 2 alia
gl. expressior in. l. qz vero 3. circa
fi. gl. vnice. ff. de. ll. certe hētis hic
gl. ord. 2 fing. de iure cili timoran
tē istā regulā. vt locū si hēat i pe/
nalis qz l3 duo casus equiparē
tur a iure 2 sit statutu aliqd pēale
in vno. nō intelligit statutu i alio
2 hoc fm gl. nrām ē qz pene sunt
molliēde 2 restringēde nō autez
ampliande. s3 tñ. d. Ias allegat
duas gl. iur cano. prias vide p
eū. Itē qd si relinquat deo l'
alicui sancto vel eius administra
tori q idē valēt. vt in aut. de ec.
ti. §. si qz in noie. 2. ff. ad le. fal.
l. i. 2 §. ad municipiū rñ. locū h3
hic. §. qz venerabili loco ē reherū
vt. ff. de an. le. l. annua. §. a tica.
Pro pena. si hec est rō vti sit
mixta. p3 qz qdicio ex lege illa si
qz i tantā sit mixta. vt. C. vn. vi.
l. si qz in tārā. Itē 2 illa qdō que
dāt ex lege qstāmi. C. si. regū. l.

si qstiterit. 2 oēs ille actōes. vbi
res 2 aliqd p pena petis q vez ē.

Sūmula.

Actio furti dāt 2tra clam cō/
tractātē rē alienā inuito dñō. 2 si
talē rem clā subtractā. ēt clā por/
tanit ad locū destinatū dāt actio
furti nō manifesti ad duplū. que
ē actio ciuilis. si vo antequā por/
tasset ad locū destinatū deprehen
sus fuit cū furto. 2 ei finit acclama
tū retro dāt actio furti manife/
sti ad quadruplū. que ē actio pto
ria. 2 hec actio furti dñ mere pe/
nalis 2 psecutoria pene. qz illud
duplū vel quadruplū dñ tñ pe/
na. qz extra illā penaz dāt ēt ad
r ei psecutiōem. rei vēdicatio. vel
qdicio furtiua. 2 hec oia. s. clare
patent.

.....
a b c d e f g h i k l m

In libello actōis furti. dico sic
ago 2tra ticiū 2 dico qualiter d
hoc āno pñti. Mccccxxxi. d
mense iunij. ticius de tali domo
mea. sita in tali loco ac. mihi fur
to abstulit clam si fuit fur nō ma/

nifestus, alias palā ⁊ sic manifestus, talē librū, puta codicē taliter coopertū ⁊ signatū, ⁊c. qui liber est valoris ⁊ p̄cii librarū, c. qui liber ad me spectabat ⁊ spectat iure domini vel quasi, vel rōne possionis tñ, vel in quo hēbāz tale ius vel quē hēbam ⁊ modato, fm q̄ facti ⁊ t̄ngentia euenerit, ⁊ dictū librū ⁊ctauit, amouendo de loco ad locū, quare peto p̄ vos ⁊ n̄fāz n̄iam declarari dictū ticiū, ⁊ m̄fisse tale furtū, ⁊ eū puniri ⁊ ⁊dēnari mihi ad duplum libri furto subtracti, si erat furtū nō manifestū, al̄ ad quadruplū vel dicti libri vel eius, extimatōis, vel ad duplū vel quadruplū mei interesse. Possētis ēt in c̄clusiōe addere, ⁊ ad restitutōem dicti libri. Et si vis videre declaratiōem singulaz clarum vide, d. Zas. hic.

Sūmula.

Actio viz bonorum raptorūz est actio p̄toria que datur contra vi rapiētē rem alienam, ⁊ dat̄ infra ānum in quadruplum post annum in simplū, ⁊ ⁊tra talem ēt datur actio furti, q̄ raptor est i probus fur, ⁊ dicitur actio mixta penalis ⁊ rei persecutoria, q̄ in q̄ druplo inest simplū, ⁊ sic solū triplū est pena. Et hec omnia patēt s. in hoc, §. ⁊ in ti. pprio, s. vi. bo. rap.

.....
a b c d e f g h i j k l m

Uti bonorum
raptorum

In libello actōis vi bonorum raptorū dico sic. Ego ⁊ ticiū ⁊ dico q̄ de anno p̄nti, ⁊ p̄nti mense dictus ticius per vim rapuit mihi talez librū valoris ⁊ p̄cii librarū centū, quare peto ipsūz ⁊dēnari ad dandū ⁊ soluendū quadruplū vere extimatōis dicti libri, cōputato tñ in illo quadruplo, ipso li. per viz arrepto, v̄l eius extimatōe ⁊c. ⁊ ita format, d. Zas. licet ang. de are. in isto libello iungat plures cl̄as, quas, d. Zas. dicit n̄ fore necessarias vide hic per euz.

Sūmula.

Actio legis aglie dat̄ ⁊tra bānum dantez ex iuria, i. dolo vel culpa, ⁊ h̄z duo capita, ex p̄mo tenent̄ illi qui bānū deder̄ occidendo seruūz alienūz vel pecudē alienā, i. oē animal domesticūz q̄ gregatiz pascit̄, ⁊ dat̄ ad extimatōem rei quanti plimi valuit ab anno retro. Et s̄o capite tenetur qui dānūz dedit, nō occidendo s̄z vulnerando suūz alienūz, vel in occidēdo aliq̄d aial qd̄ non sit ex

his que in primo capite continentur
vel etiam in rebus inanimatis. et
dat ad extirpationem rei quanti plu-
rimi valuit. a. xxx. diebus retro.
et hec pariter. s. ad. l. aquil. et q. si
dria inter hanc actionem et ti. de
nox. et ti. si quadr. pau. se. di. et
sic actionem in factum de pauperie
et actionem de pastu. pecoris. vide
glo. in rubrica. j. si. quod pau. se.
di. et ibi dicitur.

.. ..
abcedfghilzm

Legis aquilie

In libello actionis legis aquilie. si est liber homo qui dānuz dedit
ago contra ticium et dico q. dedit
mihi tantum dānuz occidendo suum
meum. et quantum dicitur suis tpe occi-
sionis esset claudus aut luscus. tñ
infra annos prime precedente fuit
integer. et valoris ducatorum quinquaginta.
quare peto dictum ticium condempnari
ad dānuz et soluendum mihi dicta
quingenta pro emendatione damni mihi
dati per eum ex occasione dicti servi mei.
et si negaverit se mihi dictum damnum
dixisse. peto eum propter negationem in
duplum dicti damni condempnari.

Si autem non esset liber homo.
sed servus alterius. qui dānuz dedit

set deberem in libello narrare.
qualiter dictus servus ticii dedit
mihi tantum dānuz occidendo mihi
talem servum meum. domino suo sciente et si
prohibente cum posset prohibere. et.
Et nota. quod hoc casu dicitur do-
mino suo sciente et non prohibente
tunc. non proprie habet locum actio
legis aquilie. aliter si dominus ignoraret
haberetur locum titulus de noxalibus
ut videbimus in. d. gl. in rubrica
si qua. pau. se. di.

Sumula.

Actio in fac. si temere negan-
tes et. et que datur contra negantes
vel differentes solvere relictam pro
locis. et datur ad duplum. et de pena
mixta quod est rei persecutoria.
nam in duplo continetur etiam res
relicta.

abcedfghilzm

si temerem neg.
vel disse. soluer.
lega. p. locis

In libello actionis contra ne-
gantem vel differentem solvere le-
gatum vel aliud relictum pro lo-
cis dico sic. Ergo contra ticium
quod talis testator in suo ultimo
testamento legavit fabrice sancti

bonati decē. et dictū legatū p pte
dicte fabrice petītū fuit a dco hē/
de p quo legatō tici⁹ fuprafcrit⁹
hīs qui adiuit hēditatē. et q nole
bat dictū legatū pftare paffus fu
it fe i iudiciū vocari et trahi. vel
dictū legatū fraudolēter inficiatus
ē. Quare peto dictū ticiū hēdem
gdenari ad foluēdū duplū dci le
gati et. Ang. Et nō fm Joā. de
pla. q sacerdos fecularis hīs ad
miniftratōz fne ecclie pōt agere
fuo nomie et noie ecclie. vt dixit
Inno. in. c. edoceri. d referip. fe
cus at in clauſtrali. qz nō ipfe fed
abbas vñ ſindicus agit et queniū
vt nō. in auct. cā que cū monaco
C. d. epi. et cle. Reliqua vide hic
p d. Ang.

Quedam. Actio fa/
milhercil. mulhercil.
p diuidēda hēditate. et actio cōi
diuidēdo p re ptiulari. et actio
finiū regūdorū p diuidēdis fun/
dis dicūf actōes mixte. f. reales et
pfonales. Vel ppi⁹ mixtā cām
hēt. i quib⁹ iudici licitū ē vni
ptiū adiudicare rē fi equū ſibi vñ
debēt. p. d. Diuidit in. iii. ptes
prio pōit dictū generale. ſo illud
p exēplo declat. tertio pōit que
pnt ēē ptes iudicis i illis actōib⁹
fa ibi. qlis ē actio. tertia ibi. i qb⁹
iudiciis. Ad d. nō q trib⁹ mōis
dī actio mixta. vno mō rei pſecu
toria et pēal. vt. d. s. p. pri. alio mō
pp reales et pfonales pftatiōes vt
hic. et ſic hēt mixtā cāz realiū et p
lonaliū. alio mō qñ nō diſcernit

qs ſit actor vel re⁹. vt. l. i. trib⁹. et
ibi gl. et doc. ff. d iudi. Ad q
actio fa. hercil. ppetit ad vlia dī/
uidēda. et ppetit tūmō hēdib⁹ vt
hic et bonoz poſſorib⁹ d iur p
torio et iter hēdē et illū cui reſti
tuta ē hēditas ex trebeliano. vt ē
tex. i. l. ſz et ei⁹. §. li fa. hercil. et ē
iter hēdē et bonoz poſſorē de iur
ptorio. et an iſto caſu vtilis vñ dī
recta. et an vni vtilis. alii directa
deſ dic vt ibi p gl. Ad q dī/
uidēdo aliqd cōe ppetit actō cōi
diui. et ſi ſit cōe rōne vere ſocie/
taſ. l. 3 gl. hic dicat pñū. vt ē caſus
i. l. ii. circa pñū. ff. cōi diui. Item
hoc ē verū nō tūm p vna re cōi ſz
et p pluribus. vt. l. p hoc iudiciū
§. ii. e. ti. l. 3 gl. d. ob. que ex qñ
dē. §. itē ſi inter. et pñū et male.

Ad q p agris diuidēdis et p
ponēdo pñia ppetit actio finiū
regū. Ad caſū vbi ex mā actō
nū iudex pōt ex officio vbi pñūz
et nō petenti rem integrā adiudi
care. et transferre dñūm ptis al/
teri⁹. et hoc facit ppter difficulta
tez rei diuidēde. vel ex aliq iu/
ſta cā. nā ſine cā hoc facere nō poſ
ſet. vt hic. fa. §. pe. et ſi. j. de of. iu
di. Sicut digimus in ſimili d ar
bitratore qui pōt de iure vnius
partis dare alteri. pro bono pacl
et cōcordie. vt. l. ſi de meis. §. re
cepisse. et ibi glo. Bar. et poct. ff.
de arbi. et Barto. plene in. l. ſſo/
cietatem. §. arbitroruz. ff. pro ſo.
et Cano. in. c. quantanall. de iure
iurando.

Glo. Quedā actōes. hic adi
ciť tertiū mēbrū illi di
uisioni quā ponit. s. e. s. omniuz
vt diximus. Familie actio ista
dī q familia hic p hēditate pōit
Herciscūde diuidit l. iiii. pri
mo ponit et hīmologīā hui⁹ vo/
cabuli fa. hercis. In fa pōit rōnē
quare ista actio fa. hercis. dicatur
eē mixta. In tertia format vnam
q. 7 rñdet. In. iiii. format aliam
7 eodē mō rñdet. ptes patēt.

Herciscūde. i. diuidēde. q. d.
actio diuidēde hēditatis. Itē hō
dī mixta qz i ea petūt dñia reruz
corpaliū nō dari s; tradi vel assi/
gnari p pte sua. 7 i hoc dī realis.
Itē petūt fructus si alter eos tm
pcepit. vel ipse solus ipēsas fecit.
7 hec petunt dari. i. vt fiant sui
cui danť. 7 pp hoc dī psonal. vt
ff. fa. hercis. l. itē labeo. s. familie
7. s. de ob. ex qñ dē. s. itē. 7. s. e.
s. sic itaqz. Sed qto tpe durat.
Rñ. 30. ānis i spectro poti⁹ q sit
psonalis. vt. C. s. āna. excep. l. i.
Itē quero ex quo nascit. Rñ.
fm azo. ex volūtate agētū. vt. ff.
fa. her. l. i. s; certe imo ex quasi
dctu vt. s. de ob. que ex quasi dē.
s. itē. Add. dic q effectus h⁹. q.
pēdet ex pcedēti qz si actio incip
a die adite hēditatis tunc ab illo
die pputabiť tps pscriptōis. Si
verō icipit actio a tpe quo alter
socioz petit diuisionē. tūc ēt illo
tpe pscribiť actōi fa. her.

Lōi diuidēdo. Que sūt hic.
idest in hac actōe loco psonaliū

pstationū 7 que loco realiū. dic
eodē mō vt pte digim⁹ in act/
fa. her. 7 idē in pimo cāu. 7 facit
ad hūc. s. ff. cōi diui. p hoc iudi/
ciū. s. sicut. Aliquid cōe. l. si/
ne locietate. vt. ff. p so. l. quibus.
7. l. si at actū. 7. s. d ob. ex quasi
dē. s. si inter aliquos. Itē finuz
regūdoz. s. ē mixta vt hic. 7. ff. si.
regū. l. s; 7 loci. s. i iudicio.

Cōfines agros. Diuidit in
iii. In pua querit 7 sol. In sēsa
addit ad tres actōes hic in tex. po
fitas vnā aliā actionē. In tertia
querit d qpluribus actōibus an
sint mixte an reales. fa ibi. Et ad
iunge his tribus actōibus. tertia
ibi. itē quid d oibus noxalib⁹. il/
la tertia subdiuidit in. iiii. prima
facit q dictū ē. fa referi opi. quo
rūdā. In. iii. glo. decidit ponē/
do suā diuisionē. ptes patent.

Confines. quid si domos hñt
quicinas. Rñ. nō hz locū si hñc
inde sint domus. vt. ff. si. regū. l.
ii. iñ. Si aut ex altera pte sit do/
mus tm ex altera fundus. tūc vt i
le locū hz iudiciū finis regūdozū
l. ii. in prin. Et adiunge his trib⁹
actōibus mixtis quādā aliā. s. he
reditatis petitionem. vt. C. de
here. peti. l. hēditatis. ff. de peti.
here. l. siue bone fidei.

Itē quid d oibus noxalibus
actionibus. vñ eim q sint in rem
qz cōtra quēlibet possidentē suū
danť. vt. j. de noxa. act. s. oēs at.
Itē quid de actōe d tigno iniun/
cto. nā 7 hec danť contra quēlibet

possidentes. vt de tig. iniur. l. i. i. fi. Itē quid d actōe qd me. cā. nā
 ⁊ hec quēlibet possidētē pquirit.
 vt. ff. qd me. cā. l. fi cū ex. §. pedi⁹
 Itē quid d actōe in factū que da
 tur d eū qui aliquid hz i loco pu
 blico positū vt. ff. ne quid i lo. pu
 bli. l. ii. §. anpe. Itē quid d actōe
 i factū sine iterdicto qd vi aut clā
 nam ⁊ hec cōtra possidētē datur
 vt. ff. qd vi aut claz. l. ppetit in. fi.
 Itē quid d actōe ad exhibēdum.
 nam ⁊ illa possidētē psequiū. fi
 cut ⁊ ceterē superiores. vñ viden
 tur oēs in rē. vt. ff. de ac. ⁊ obli. l.
 obligōnū genera. Quidaz dicūt
 eas anormalas. i. nec i rē nec i pso
 nam. Sz dic oēs eē psonales. vt
 pz in actōe ad exhibēdū. vt. ff. ad
 exhibi. l. iii. §. ē autē psonalis hec
 actio. Ad d. dicūt doc. q oēs
 iste actōes d quibus i glo. sūt pso
 nales in rē scripta. vt i. d. l. iii. §. ē
 autē psonalis vbi glo. i. que est
 magistralis.

Sūmula.

Actio fa. her. ē actio ciuil' mix
 ta vlis que ppetit hēdi d cohīdē
 p familia. i. hēditate diuidenda.
 Et ad hoc vt ppetat ista actio re
 quirif q ille qui vult intentare
 hanc actōz nō neget coheres a co
 herede. vel q sit i possessiōe hēdi
 tatis. quo casu si possidet quis ne
 gat cohīs sibi ppetit hec actio d
 vtroqz ē casus in. l. i. ff. fa. hercis.
 Al duerte tñ q qñ cohīs nō possi

det ⁊ negat cohīs quis sibi non
 cōpetat actio fa. her. pōt tñ agere
 alia actōe sibi cōpetēte. puta peti
 tōe hereditatis. petēdo q decla
 ret hīs quo obtento poterit po
 stea ddescēdere ad istam actōz fa.
 her. ita declarat gl. in. d. l. i. ff. fa.
 her. Et dicit ang. se vidisse mul
 tos errare in hoc.

.....
 abcd efghilim

Sam. hercis.

In libello actōis fa. her. sic di
 co. Algo d ticiūm. ⁊ dico q cū a
 sempionio fuerim⁹ p equali por
 tione heredes instituti. eius here
 des suim⁹ equalr ⁊ p idiuiso ei⁹
 res i hēditate exītes equalr ⁊ p i
 diuiso in pñtiāz possidemus. ve
 rū cū a dicto ticio pluries petie
 rim ⁊ requisieriz diuisionē dicte
 hēditatis seu rerū in ipsa exītiūz
 idē ticius dictaz diuisionē facere
 recusauit ⁊ recusat. Quare cum
 nemo inuitus ppetat in cōione
 pñstere ppterea q soleat lites et
 ztrouerhas excitare. peto p vos
 dictam diuisionē fieri. ⁊ portōes
 pnt visūz fuerit adiudicari. Itē
 nō q casu quo alter cohīdli pce
 pisset plures fruct⁹ aut plura emo

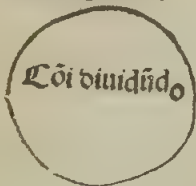
lumenta ex h̄ritate quam ad eū
ptinerēt. istud ēt eēt in libello po
nendū de p se ⁊ generalr. s̄z emer
gentiaz casuum deberet variari
hic libellus.

Cōi diuidūdo.

Actio cōi diuidūdo ē actio ciui
lis mixta que dat illi qui ex socie
tate incidenti h̄z rem cum alio cō
munē. ⁊ dat ad rei diuisionē. et
ad fructus si vnus plures alio re
cepit. ⁊ ad expēsas p alterū ex so
ciis in re cōi factas.

Sequitur cellula actionis.

.....
a b c d e f g h i l m

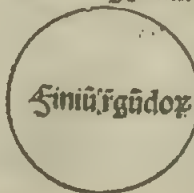
In libello actōis cōi diuidūdo
agēs d̄z dicere q cū ticio h̄z talez
rē cōem p idiuiso ⁊ p tanta pte.
eo qz fuit eis a gayo donata. ⁊ q
ē in possessione dicte rei vna cuz
dicto ticio. ⁊ q nō placet sibi nec
sibi expedit amplius cū ticio i di
cta cōione p̄sistere. Quare petit
dictū fundū partiri ⁊ terminari. ⁊
sibi dictā portionē p diuiso assi
gnari. vel alteri n̄m dictū fundū
iusto p̄cio ad iudicari put vestre
equitati videbit̄. Alterū qz i hoc

iudicio qñqz veniūt fructus ⁊ ēt
h̄i rō dānōz datōz i re. vt. C.
cōi diui. l. si maior. d̄z i narratōe
fieri mentio sumptūz ⁊ dāni da
ti. ⁊ i cōlōne petere aduersarium
ē ad illa d̄cēnari. Itē notanter
d̄xi q ē in possidē dicte rei. qz si
negare ē socius ⁊ eēt i possidē rei
p̄bādo se sociū ēt possit lit. qte. ob
timebit. qz allatio possessionis tol
lit futurā exceptōez elidentē actō
nem predictam. ita p̄bat in. l. i.
cuz gl. ⁊ ibi bart. ⁊ doc. ff. fa. her.

Finium regundoz.

Actio finiu regundoz p̄petit
inter illos qui agros cōfines h̄nt
p̄finib⁹ distinguēdis vel adiudicā
dis. Et h̄z locuz in rusticis p̄dis
tīm. ff. e. ti. l. ii. ⁊ nō i vrbānis. qz
vrbāna p̄dia non sunt cōfinia.
s̄z vicina. quia parietibus distin
gui consueuerunt. Et ē hec actio
duplex. quia vterqz est actor ⁊ re
us. ff. e. ti. l. iudicium. Et ē mix
ta quia in rem ⁊ in personam vt
hic. Seq̄ cellula ⁊ postea libell⁹

.....
a b c d e f g h i l m

In libello actōis finitū rēgūdo
 ruz, dico cōtra ticiū qd cū posside
 rē talē fundū rusticū. ⁊ ticius pos
 sideret vltū aliū fundū iuxta dic
 tū fundū meū in tali loco. ⁊ qñ/
 nes dicti fundi mei ⁊ ticiū sūt ad/
 eo turbati qd bñ cognosci sūt pos/
 sunt. quare peto qñnia decōrū lo/
 corū declarari. ⁊ poni. ita qd amo
 do cognosci ⁊ discerni possint s3
 bal. hic. Vel potes pcludere qua
 re peto vsq3 ad tales fines ⁊ tios
 mihi adiudicari. ⁊ tales dēre esse
 qñnes ⁊ tios declarari. ⁊ sup tali
 bus finibus silētū dēcō ticio ipo/
 ni. Itē no. p noticia hui⁹ ti. ⁊
 actōis que quotidie in facto oc/
 currit qd pūo d3 cognosci corā iu
 dice de iuribus ptiū. ⁊ postea exe
 qui per agrimessores. ar. l. i. C. de
 ex. rei iudi. ⁊ talis agrimessor d3
 iurare de bñ ⁊ legalit mēsurando
 als nō valeret sua mensuratio vt
 l. cōpatiōes. §. oēs aut ⁊ qd ibi p
 gl. ⁊ doc. C. de si. instu. ⁊ l. hac
 edictali. §. bñ illud. C. de se. nup.
 ⁊ ibi bal. ⁊ dictū iuramētū d3 p/
 fari ptiibus pntibus vel ltime ci/
 tad. q3 possent opponere. qtra p/
 sonā agrimessoris q3 forte eēt eis
 suspecta. ⁊ d3 eis vari. tps vt tali
 die ⁊ tali hora veniāt ad dictū sū
 dū. vt. d. l. aut qui aliter in prin.
 ⁊ ibi bar. qd viant clam. s3 eius re
 latōi nō est opus vt ps vñ sit pñs
 q3 refert iudici. vt i fili ē i teste q3
 iuramēto testis ps d3 eē pñs nō
 aut testificatōi. vt. l. si. qñ cū glo.
 ⁊ ibi doc. C. d. testi. ita dixit bar.

in. d. l. theopōpus. Duo d nō
 ppetuo. qd qñ faci fieri a iudice ali
 qd qmissioez. sp facias ptez citari
 dicte qmissioni. ⁊ facias illū iura
 re de fidelit exequēdo sibi qmissa
 pte pñte. nisi eēt nūcius publicus
 q al in prin. officii iurasset.

Omnes aut. Nulla ac
 tio extenditur
 vltra quadruplū. ⁊ i simplū agif
 reguli ex oi pñm. In duplū vō
 ex furto si manifesto. ⁊ ex. l. aq. l.
 ⁊ ex seruo corrupti. ⁊ ex deposito
 i quatuor casib⁹. ⁊ ex legato scō
 venerabili loco. i triplū vō. quoc.
 agif i plus debito. vt aduersari⁹
 maioribus sportulis executori p/
 grauef. In qdruplū vō furti ma
 nifesti. ⁊ qd mer⁹ cā. h. d. vsq3 ad
 §. actōem aut s3 expediaz p ptes.
 ⁊ hic ponit qñta diuisio actōuz. vt
 dī i gl. v3 actōuz qdā bñ ad siplū
 qdā ad duplū. ⁊ triplū. ⁊ qdruplū
Si. Dēs aut actōes. hec ē qñ/
 ta diuisio q fit i bñ ti. Pul
 la actō diuidit s3. d. Jas. i. viii. p
 tes. In. i. declarat tex. In. ii. p tex.
 format tres opp. sil. qb⁹ vnica so.
 rñdet. In. iii. p tex. format duas
 opp. siml. qb⁹ ē sil rñdet. v3 per
 dual so. In. iiii. opp. vnomō sol
 ut. In. v. ē vno mō opp. ⁊ duo
 b⁹ mois rñdz. In. vi. ē vno mō
 opp. ⁊ soluit. In. vii. ē vno mō
 opp. duob⁹ mois rñdz. In. viii. ē
 vnomō opp. ⁊ soluit. fa ibi ppe
 pñ. s3 p i. l. aq. l. etia ibi itē p i eo
 q manumissit. qñta ibi itē p i eo q
 dī. si dīdisti. qñta ibi itē p i eo qd

bicit lex fuu. sexta ibi. itē d i eo q
furrupuit. septima ibi. itē d. s. de
iuti. stip. octaua ibi. itē d i eo qd
di i eo qui emit. Alcio. s. vlt. a
quadruplū. Sed d i. l. aqul. vbi
ocasiōe serui iterfecti agitur ad
vnā hēditatē pditaz que valz cen
tū marchas vt. s. ad. l. aqul. s. itē.
illud. Itē d in eo qui manumi
fit fuu alienū i pnti a picipis. nā
duo mācipia dno 7 tria dat fisco
7 ita in quintuplū dānaē. vt. C.
de his qui a si do. ma. l. si. Itē d i
eo qd dicit lex si dedi tibi pecuni
az ne mihi calūniā faceres. 7 ab
alio accepisti vt mihi. calūniā face
res in octuplū teneris. ff. de calū.
l. 7 generalr. s. si. Sed certe prio
casu pstat pena diuersis. nec ē ibi
aliqua pstatio vltra quadruplū.
In fo at casu nō vnā actōne hēo
qdruplū s3 duabus. Add. vtran
q3 so. approbāt doc. S3 ange. de
are. dicit q. ii. ē verior ad vtrum/
q3 dñū. q3 tā in prio q̄ in fo casu
diuerse sūt actōes 7 plures nume
ro. Et dicit do. Jaf. Ex his so.
hētis declarōz 7 limitatōz ad tex.
nām. s. q id qd di i hoc tex. nullā
actōz extēdi vltra quadruplū. p/
cedat qñ ē eadē actō nūero 7 eide
psone ppetēs al secus. Itē d i
eo qd di. si dedisti pecuniā ne mi
hi fieret calūniā. nā tu repetis qd
ddisti. 7 ego i quadruplū psequō
vt. ff. d calū. l. si q3 ab alio. i pñ.
S3 certe duob3 sit pstatio 7 neu
tri vltra quadruplū. Add. bec
so. ē a doc. approbat. Itē d in

eo q dicit lex fuu i fuitutē renō/
cari occasiōe leuis offense. 7 ita pe
na i vniuersū excedit. vt. C. d lib.
7 eo. li. l. si manumiss. S3 dic q
illa ē accatio nō actio. Add. doc.
cōiter reprobāt istā so. q3 imo re/
uocatio i fuitutē q ibi fit d libto
igrato si fit p accationē imo fit cē
ordinē p officiū iudicis. vt ē tex. i
l. i. C. de lib. 7 eoz lib. 7 gl. i. l. li/
berti. i v. igrat. i eo. ti. C. d lib. 7
eoz li. Et iō dicit pstat doc. ter/
nēdā eē sequēre so. i gl. positā. sed
ego ibi eā reprobabo. Jaf. Vel
dic q nō pstat pena hito respectu
ad rē. Add. d. Jaf. hic reprobat
hanc so. itelligēdo put eā intelli/
gūt doc. s3 d3 itelligi. put dicit gl.
i. c. cū deuotissima. gi. q. ii. alias
tū. que dicit q i. d. l. si manumis
sus hic alle. i gl. p duo nō h3 re/
spect3 ad rē s3 ad punitōz delicti.
vide hic p. d. Jaf. Itē d d eo
q furrupuit fuu fiscālē. nā dānaē
i. xii. lib. aracti. 7 suo restituēdo.
vt. C. d ser. fugi. l. si q3 fuu. s3 ibi
nō sit relatio ad ipsaz rē s ad fūm
plū. Est eiz hic. s. itelligēdus qñ
actio ē penalis. 7 i pena ad ipsam
rē h3 respect3. Itē d. s. d iuti.
stip. s. alteri. nā ibi nō respicit q̄
ta sit s3 tota exigit. S3 ibi nō h3
respect3 ad ipsā rē. vel dic aliud i
pena pñctionali. vt ibi q̄ legati.
vt hic. Add. d hac vltia so. vide
hic p. d. Jaf. distinguētem prio s3
dy. deide s3 bar. Itē d i eo qd
d3 cū qui emit admīstratōz. nā q
accepit quadruplū reddet. 7 sua

bona cōfiscant^r 7 cūgulo pūnati
vt i aud. vt iudi. fi. quo. suf. §. sic
igif. in fi. col. ii. Sed illud fit ac/
cusatōe nō p actionē. Add. nō s^z
d. Jas. q. gl. dicit q^d i^o illd^o fie
bat p accatōnē. 7 sic ibi hⁱ respe/
ct^o ad punitōz delicti vt dixit. s.

In duplū agif. Iste. §. s^z
fuit sumat^o
cū prece. 7 tū in spē. h. d. Actōes
hic posite dant^r i duplū. h. d. vs.
qz ad. §. tripli.

Glo. Id qd^o hic v^t d^o bete/
rioratōe serui itelligif
s. in mēte. nā si i corpore fuerit de
terminatus. h^z locum actio legis
aquilie vt. s. ad. l. aquil. i prin. 7
hoc siue fiat de bono malus si/
ue de malo deterior. vt. ff. de ser.
cor. l. i. §. suadere vsqz i fi. 7. l. se.

Deducif. hec glo. Diuidit^r
i. iii. ptes. In p^oia declarat tex.
7 illū ampliat. In s^a querit 7 sol
uit. In. iii. eodē mō querit 7 du
pliciter r^ondet. s^a ibi. s^z nunquid
iure actōis. tertia ibi. s^z pro filio
corrupto. **Deducif.** vt oē cuz
ipsa re dānū duple^r. Add. dicit
d. Jas. hoc itelligere d^o dāno tūc
illato. 7 tūc estiato. vt. l. dol. §.
fi. ff. de ser. cor. §. nō aut dāni qd^o
postea sequit^r. l. neratius. in pri.
7. §. i. ff. de ser. cor. 7 p hoc infert
Jo. fa. 7 seq^r ang. d^o are. q^d ille q
d^ostozauit virginē nō tenet d^o for
nicatōib^o quas postea cū aliis in
ris ppetrauit. sa. l. verū. ff. de fur.
dicit tū Jo. fa. q^d theologi nō cō
cordāt i hoc. d^o quo vide bar. i ter

minis. i. d. l. nerati^o. §. i. vbi dicit
illū tex. facere ad. q. theologozū.
an illeg p^onasit alicui vt sel^o vnuz
malū faciat q^d n^o tenet d^o cetis po
stea pmissis. psequoz gl. Sine
res p^ouenerit ad ipsū sollicitato. ē
siue ad aliū. vt. ff. de ser. cor. l. i. i
iudicio. s^z nūqd iur^o actōis fit hec
estiatio l^o offō iudic^o. Rñ. fit offō
iudicis s^z m^o yr. ita fit i actōne qd^o
me. cā. l. s^z fi cū excep. §. i. 7. §. q/
drupla^r. Add. dicit do. Jas. q^d
istud ipugnāt cōiter scribētes hic
imo totū venit iur^o actōis. Nec
ob. file d^o actōe qd^o me. cā. qz i actō
ne sui corrupti nō ē loc^o purgatōi
sicut i actōne qd^o me. cā. imo ista
actio sui corrupti ab initio 7 de
sui nā ad duplū ppetit. vt. j. i. v.
qdrupli. ad fi. S^z p filio cor/
rupto. s^z p filia qual^r agif. Rñ.
h^z vtile. s. actionē i cā sumā quaz
iple estiauerit suo iureiurādo. vt
d^o actōe iniuriar^o d^o vt. s. d^o iurū.
§. p. n. 7. ff. de iurū. l. p^oidib^o.
Al^o dic q^d p^oio estiat iudex sumā
ad quā ppetit. vt. ff. de custo. reo.
l. figs reū. Add. hētis ex glo. q^d
p filio aut filia corrupti competit
actio vtil^o p^ori nō directa. 7 quāuis
gl. nō alleget. d^o hoc ē tex. aptus
i. l. vt tū. §. i. ff. de ser. cor. Et rō
ē ibi s^z m^o iur^o. qz interest n^oia aiuz
liberoz n^oroz nō conūpi dignita
te 7 fama dom^o i^otegra manente.
eodē mō dicūt doc. hic.

Sūmula.

Actio serui corrupti ē actio p
roua q^d dat^r p^o eu. cū^o portatu v^t

filio suus corrupt⁹ ē v^l deterioratus. Et dā⁹ ad duplū estiatōis q^{ti} deteriorat⁹ ē suus q^{ti} ve res fuerit q^u subtracta ē a seruo sollicitatio. Et tene⁹ q^u corrupt⁹ siue ex bono malū. siue ex malo ē⁹ deteriorē fecerit. vt ē tex. i. l. si quis suo alieno suaserit. C. de furd. 7 ē⁹ cōpetit hec actio v^l t⁹ corrupē tē filiū vel filiā. vt. s. vidim⁹ i gl.

.....
abēd. sapilzlm

In libello actōis d⁹ suo corrupto sic dico Algo d⁹ iudicium 7 dico q^u talē suū meū q^u erat bōe d⁹ iudicis 7 vite corrupt⁹ 7 suis mal⁹ suasionib⁹ ad malos mores adduxit v³ ad meretricandū. nā viciū q^u iocurrat ex p⁹suasione ē exp⁹imēdū. vt ē⁹ iquit Jo. fa. hic. 7 ita talis me⁹ suus ē deterioratus i. x. eius estiatōis. cur⁹ p⁹io erat. 7 i tantūz mea interest. Quare peto dictum viciū mihi dēnari i duplū predicto deterioratōis. 7 si p⁹igeret easus q^u suus p⁹dict⁹ malū p⁹suasione iduc⁹ subtractisset aliquā rē d⁹io suo. l. al⁹ illū dā⁹nificasset. certe v^l tra duplū sui corrupti q^u petū ista actōe sui corrupti. peti ē⁹ v³ duplū estiatōis rei subtracte. sup

qua dicit Ang. d⁹ are. hic iplor⁹ in dū ē⁹ offm iudicis. ego at⁹ dico. q^u v^l iure illi⁹ actōis. nisi itellegerit Ang. d⁹ offm iudicis mercenari⁹ actōi d⁹meti vt dixi. s. i gl. si. vero Itic. s. et sūmar⁹ ē i. s. oēs aut s. e. P⁹ōt tñ i spē sic sumari.

Actoz petēs p⁹ doli i libello maiorē q^utitatē q^u debeat. vt reū maioribus grauet exp⁹ēs. tene⁹ i triplo ei⁹ damni q^u re⁹ passus ē in quo triplo q^uiet simplū. p⁹ damno. h. d. Tripli vero. cū q^udaz maiorē vere estiatōis q^utitatē i libello q^uētōis i⁹seruit. vt ex hac cā viatores. i. exccutores litū ampliore sūmaz sportulaz noie exigerēt. tñc. n. id q^u p⁹ corū causaz damnū passus fuerit. re⁹ i tripplū ab actore p⁹sequit⁹. vt i hoc triplo 7 simplū i quo damnū passus est q^uuieret. q^u n⁹za p⁹stō itrodux⁹ tñ i n⁹o codice fulget. quaz p⁹culda bio certū ē ex. l. d⁹icctia emanat Ad d. nō s⁹z d. Itic. hic q^u viatores q^u rep⁹ntat ptes i iudicio illas citando. 7 q^unter q^u mandant exccutōi sūias iterlocutorias d⁹ citando aliquē. 7 de istis tractat. s. n⁹ 7 tex. i. l. oēs. s. exccutorib⁹. C. de epi. 7 de. Itē isti i iure nostro noiant⁹ variis noib⁹ ali⁹ exccutores ali⁹ viatores vt s⁹ tex. q^uñz cāz p⁹pantes. q^uñz officiales. q^uñz appitores. q^uñz cesariam siue catholiciam. vt per glo. mag⁹am. in. s. his q^u cāz p⁹parant. i. ver. exccpta

toribus in aut. de iudi. coll. vi. et
per glo. in. d. l. executor. C. de
ex rei iudi.

Glo. In libello *Diuiditur*
in. vii. ptes. In prima
colligit vnū notabile ex tex. et illud
declarat quo iure pcedat. et po-
stea limitat. In. ii. colligit aliud
no. ex tex. nro. In. iii. aliud. In
iiii. aliud. In. v. ponit et aliud nō
sz illud nō colligit ex hoc tex. In
hac ergo qnta pte glo. ponit per
modū huius notabilis. ponit que
sunt ille psonne qbus remittant
iste sportule exoluēde in totū. vel
in ptem. In. vi. iuxta primum
pcedens notabile format. q. et sol-
uit. In. vii. querit an iste. s. ho-
die fit correctus. ptes patent.

In libello hic no. duo. primū
q libellus ē faciendus in cā qd ē
verū iure nouo. vt hic et. C. de ep.
et cle. aut generalr. et. C. de liq cō-
te. aut offerat. nisi in. iiii. casibus
quos no. i aut. de mā. pri. s. sicut
coll. iii. Aliud est iure veteri. nā
tūc nō fiebat nisi voluntate. vt.
ff. de edē. l. i. nisi in cāu vt. C. de
pignoz. l. quoc. Addi. de hac ma-
teria in qb⁹ casib⁹ regraf libell⁹
et in quibus nō vide gl. i. s. neces-
sitate sup v. ex n scripto. i aut. vt
vidi. si quo sus. et adhuc pleni⁹ p
gl. ingram i. s. sanctimus. in glo.
magna. sup v. libellū in aut. de
exhib. et i toto re. colla. v. et vñ
hic. d. ang. et. d. Zas. ponētes plu-
res. q. in hac mā. Itē fo nō q
qntitas ē certa i libello pprehēde-

da l' res. et ita ē i psonali actōe. bz
actor certificare rē. n. vt hic et in
aut. de litig. s. ad excludēdas. col-
la. viii. et ff. de rei ven. l. si in rem
s. si vestimēta. Tercio no. q
sportule. vel salaria q dabant ex-
cutorib⁹. nunciis q faciūt hoies
representari et aliis q faciūt huius
modi ex actiōes pro suis officiis
dabant fm qntitatē petitā. vt hic
dicit. sz hodie magis. fm qntu-
dinez suando longitudinez itine-
ris. vt. C. de epi. et cle. aut. sz ho-
die. Addi. hētes ergo. ex glo. q
de qntitudine salaria pstant istis
viatoribus scilicet nunciis publicis. so-
lū hito respectu ad longitudinez
itineris. nō aut ad qntitatē petitā
ita sequunt⁹ doc. hic. et sic iste. s.
de qntitudine remanebit correc-
tus. Vel dicas. qd hic dī ex
hac cā ēē cātiue nōsecutine dictū.
Addi. dicit. d. Zas. q istū l' n bñ
stat. sz meli⁹. et dicas. et ita ipse ha-
buit i libro suo. qz ista vba nō res-
piciūt pcedētia. sz rēdūt b p se ad
declaratōem tex. et no. q hec vba
causatiue. et. imponāt. q qñ ac-
tor i libello dolose et studiosē plus
petiit ob hāc cām. vt salariū spor-
tularū cresceret tūc bz locū pena
hui⁹. s. nri. si q fecisset nō ob hāc
cāz accrescēdi sportulas. sz alio res-
pectu puta p erroze l' forte teme-
ritatē. tūc illud bānū nō viret cāti-
ue puta ex illa cā. sz qsecutine. qz
pp illaz plus petitōez qsecutūz. et
sic i isto casu nō hēt locū. pena hu-
ius. s. et ita tenet doc. Sz iste

sportule q̄ iudicibus dabant̄ cer
te sunt. nec crescunt. l3 quantitas
petita sit magna. nec decrescunt l3
sit pua. Addi. itellige hāc gl. dū
tū n̄ sit ita pua qn excedat sūma
c. aureoz. al̄ ista gl. eēt flā. 7 dice
ret directo p̄ tex. §. ne tū i autē.
de iudi. fm̄ io. fa. 7 io. de pla. hic
psequor gl. vt i autē. de iudi. §.
ne autē. Addi. vide hic. d. Jas. q
multa dicit de istis salariis iudi
cuz 7 aduocatoz. Itē no. q
reus soluebat huiusmōi sportulas
vt hic 7. C. de epi. 7 cle. aut. gene
ralr. s3 actor ei restituebat. nisi in
tra cā eū vocasset. vt. ff. de iudi.
l. eū qui. Itē nō adhuc q̄ hu
iusmōi sportule qbusdaz p̄sus
remittunt̄ vt pauperibus. vt in
aut. de mā. p̄i. §. opz. col. iiii. a q
busdaz pauciores exigebant̄. vt
a clericis. vt. C. de epi. 7 cle. aut.
s3 hodie alius aut p̄ p̄uilegium
p̄cipis vinenū remittunt̄ i tortū
vel p̄ pte. vt. C. d̄ fruc. 7 li. expē.
l. fi. S3 quō. an he p̄sone que
hūt p̄uilegiū ne sportulas sol
uant. hēant actōez i triplū dicūt
qdam q̄ sic. ne fauor noceat eis
vt. C. de. ll. l. q̄ fauore. alii dicūt
q̄ n̄. quasi suo iuri renūciauerit
cū volentes soluerūt qd possunt
vt. C. de par. l. fi q̄s in p̄scriben
do. qd veri⁹ ē. si aut̄ iusti exacti
sūt. i q̄druplū. p̄ executorē l̄ exac
torē agūt vt. j. e. §. q̄drupli. s3 cū
hodie carcas de duplo restituē
do. vt i aut. de execi. §. i. v̄ cori
gi qd hic d̄r. vñ hodie nulla ē ac

tio i triplū qd verū puto. s3 alii
dicūt. si cautio omittit̄. h3 locū
qd hic d̄r al̄ aut̄. h3 locū aut̄ p̄di
cta. Addi. hec gl. cōiter repehē
dit̄ p̄ doc. q̄ ille. §. i. i aut̄. d̄ exe
cu. 7 aut̄. libellū. C. de plus ped.
loquūt̄ i diuersis tis a tex. nro. vi
de hic p. d. Jas. Sportularuz
iō sic dicunt̄ qz in sportulis qbus
dā. oblatōes huiusmōi ponebāt̄
ē aut̄ gen⁹ vasis sportula l̄ sporta.
Re⁹ alie sportule q̄ iudicibus
dabant̄ ab vtroqz p̄stabant̄. vt i
aut̄. vt iud. si quō sus. §. volum⁹
col. ii. Itē iste sportule q̄ dabant̄
executorib⁹. dabant̄ añ l̄ij pte. i.
porrecto libello. iste alie i p̄testa
tōe cause dabant̄ iudicibus vt in
aut̄. de expi. §. sanctim⁹ coll. v. 7
de iud. §. ne aut̄ labor coll. vi.

Consequat̄. p̄ditioe ex hac. l.
greca. vt subicit q̄ erat i alio. C. n̄
aut̄. i. C. quē hēm⁹. 7 patit̄ actor
hāc penā tripli. siue cū dolo. siue
sine dolo iseruit. 7 sic cātine l̄ p̄se
cutine d̄r. Addi. hec gl. dicit p̄u
illi⁹ qd. s̄. dixerat 7 iō reprobāt̄
7 tenet̄ qd dixit. s̄. S3 nōneēt
cām. amittit̄. vt. C. de plus ped.
l. i. s3 certe ibi plus deliq̄t. qz i cer
tamie negocii cautōez de petitis
exegit. vñ grau⁹ punit̄ vt ar. ff.
de offi. p̄h. l. omi⁹. Conditicia
lex qdā erat q̄ p̄diticia vocabat̄.
7 sub se qdā p̄stōes hēbat̄. vt hic
7. j. e. §. itē ex lege p̄diticia. Add.
nō vnū circa supradcā. q̄ q̄uis p
tes p̄cordauerit iter se. 7 sic l3 in
dex. nō ferat sniam. tñ d3 hēre fa

lariū suū. ita sentit bar. i. d. l. i. §.
dum^o el. ii. in. vii. col. i. v. sed q̄ro.
7 bal. in. l. i. in. v. q. C. d. suffra.

Sūmula

Conditio ex. l. q̄ daf p̄ dolose
plus petēre. ē actō cilis q̄ daf p̄
actorē. q̄ dolose i libello plus de
bito. petuit. ad hoc vt reus maio
ri solutōe sportularū que daban
tur viatoribus. i. executoribus li
cū grauaret. 7 daf ad triplū ex
timatōis damni qd̄ ipse reus pp
talē solutōez ampliorē sustinuit.

.. ..
a b c d e f g h i k l m

Conditio ex
lege p̄ dolo
plus peten.

In hac actōe sic forma libellū
ago 2tra ticiū 7 dico q̄ cū essem
debitor su^o in v̄itate in. x. tñ ipse
porrexit corā tali iudice p̄ me li
bellū. in quo me dolose in plus q̄
deberē eidē v3 in. xx. vt executor
maiorē quātitatē sportularū no
mine a me exigeret. pp quaz 2ue
tiōem 7 plus factaz. ego su3 pas
sus damni in gñq3 ex solutione
spo tularū per me facta ex causa
tali n̄scio quē ad me misit cit an
dū vel grauandū vigore dicte cō
uentiōis. que gñq3 plus nō sol
uitēz. si solūmō debita3 quanti

tatē peciisset. quare cū ex disposi
tiōe legis ceciderit in penaz tripli
eius damni qd̄ passus sum. peto
ipsuz qd̄nari i. xv. ad banduz 7
soluēdū mihi dicta d̄ causa. 7 ista
forma pbat̄ hic 7. j. §. p̄. ang.

Quadrupli. Sum
matus
ē. s. in. §. oēs 7 ibi ponunt nōbi
lia ang. Addi. no. fm. d. Jas.
ex hoc tex. in ver. Itē ex lege cō
diticia iuncta gl. i ver. quadruplū
q̄ qd̄itio ex hac. l. daf i quadru
plū p̄ nuncios publicos seu exe
cutores qui mai^o salariū nomine
sportularū sine suoz salariorum
exegerūt. cuius quadrupli hodie
simplū daf damni passio. reliquū
vero triplū daf fisco. §. 7 B quo
q3 p̄cipimus in aūt. vt litigaz. in.
hic all in gl. qd̄ qualiter intelliga
tur ibi videbimus. Anū tñ ē
menti tenēdū qd̄ ē quotidianum
p̄ istos nuncios publicos vel istos
ribaldos milites p̄tātuz. q̄ si asse
rant se hēre q̄missiōem pignoran
di aliquē vel eum p̄sonalr capie
di vel inferēdi aliqd̄ aliud grava
mē. 7 n̄ sit vex 7 pp hūc timore3
eis aliqd̄ datū sit. 7 aliquaz pecu
nia3 receperint. q̄ nedū tenent ad
quadruplū. sed et puniri p̄nt ex
tra ordinē offō iudicis ēt criatē.
q̄ incidūt i crimē q̄cussōis casus
ē no. in. l. i. C. de q̄cussio. 7 gl. i.
ibi hoc expresse dicit q̄ reputant
ad hoc fing. Jo. de pl. 7 ange.
hic. vide tex. i. l. palatinos quem
ibi expresse ad hoc no. bar. C. d̄

colla. in n. fiscal. li. xi. **Dicit.**
d. Jaf. no. et diligenter qd licitū
est resistere de facto nūcio pigno
ranti vel gravanti ultra modū
vl' alr rios iusticie excedēti. l. p
hibitū 2 ibi bart. C. de iure fis.
li. x. 7 est tex. in. l. 5 nra pcepta.
C. de execu. li. xii. 7 ibi bart. no.
illam. l. ad hoc. f. 5. nūcios publi
cos qui sunt destinati ad pigno
randū aliquem qd si accipiant pi
gnora ultra debitū modum pōt
eis licite resisti 7 debent puniri.
qđ reputat ipse no. 7 sequūť doc.

Gl. Quod metus cā. f. actio
que ex gnumacia fit i qua
drupluz. vt. j. eo. §. item actio. 7
vsqz ad ānum tātuz post ānū in
simplū. ff. qđ me. cā. l. si cū ex. §. i.

Glō. Et de ea pecunia. que
in hoc data fit 7c. f. ac
tio i factū de calumniatoribus.
ānalis i quadrupluz 7 ppetua in
simplū vt. ff. de calū. l. i. in prin.
7. §. i. que h3 locū. si vo alicui ali
qd vt calūniose vexet aliquē daf
actio in factū ei ob cui' malū da
ta fuit. nō aut danti. Itē danti
qn dedit vt sibi negociū siue ca
lū nia nō fieret vt hic. 7. ff. de ca
lū. l. i. 7 l. generalr. §. si. Add. di
cit. d. ange. bec. actio de calūnia
torib' h3 locū siue pecuniā acce
pit siue aliud gmodū sētiat vt. l.
ii. cū. l. seq. ff. de calū. si adhūc si
nē accepit vt mihi falsaz accusatō
nem iurueret 7 siue postea fece
rit siue nō. vt. l. i. §. generalr. eo.
ti. que actio daf ēť 2 dātē. vt nō

gl. in. l. i. C. eo. ti.

In quadruplū cuius quadru
pli inf nono triplū fisco. simplū
damnū passō daf. vt in aut. vt li
ti. in. i. exor. litis. §. hec quoqz. 7
petit p 2. litōem ex hac. l. quam
nō hēm' cū nō sit cautū quo gene
re actōis agamus vt. ff. de 2di. ex
le. l. i. Addi. hanc gl. in pūa sui
pte aliqui volūt infringere. f3. d.
Jaf. dicit qd satis defensari pōt
vide hic p enz. f3 gl. istaz i si. doc.
sequunt. 7 dicit. d. ang. in si. gl.
nō ergo qd 2ditio ex ista. l. datur
2tra nuncios maiorē solutiōem
exigētes rōe spontularuz vt hic. 7
d. §. 7 be quoqz. Add. vt ali
qua hēat circa istos nuncios nō
biā qd regrit qd sit nūci' public'
7 iurat' ad hoc vt exerceat offiū
7 nō ē curandum de lris siue gmis
fōis. qz sibi v3 credi vt nō. gl. in
c. cuz pati 7 ibi doc. ex. de app.
qd ē vez si est nunci' iudicis or
dinarii sec' si delegati. qz v3 hēre
lras ēť ptātis iudicis delegati vt
nō gl. i. c. prudētiāz de offi. dele.
7 vixi iurat'. qz sibi credi. qz in
principio sui officii v3 iurare. de
bñ 7 legalit' exercere offiū suūz
in sibi gmiss. vt. l. hac edictali. §.
his illud. C. de se. nup. si tñ nō iu
rauit nec 2stat de electōe l iurō.
tñ offiū exercet vt nūci' public'
saf ē. vt aut. Scernim'. C. d arbi.
7 idē si ē i qñ possione officii. vt.
l. barbari' de of. pto. Prosequere
hic p. d. ange. qui multa dicit
de istis nunciis.

¶ Oimode d' actōe furti stat q
sp ē i duplū vt hic. 7. d. d. ob. q. ex
del. naf. §. pēa at. Itē d' actōe furi
corrupti nisi i casu. vt qñ marito
i vxore daf 7 ecōtra vt hic. 7. ff. d.
ser. cor. l. doli vbu. §. hec actio. 7.
l. fi. vel dic oimō. i. siue neget siue
nō. nō at in oi psona. Add. glo.
hic in fi. vult hoc dicere q tex. in
hoc q dixit oimode voluit pone
re duas inter actōes furti. 7 serui
corrupti. pte vna. 7 alias act. que i
ficiādo circūcūt. qz pzie oimode cō
petūt ad duplū vī qdruplū siue
neget siue nō. s. alie puta. l. aqul.
7c. solū ppetūt ad duplū si neget

Depositi al ē de dolo depōsi
ti. 7 tunc dic actōem depōsiti pp
dolum. nā vtraqz nō pōt hēre lo
cum simul. l. 7 de dolo actio 7 de
positi. vt. ff. d. dolo. l. i. §. i. al nō
ē d' dolo 7 tunc plana ē līa.

Duplicat. s. si ltimis pbatio
nibus nō iureiurando gūmcanē
vt. C. ad. l. aqul. l. 5. 7. ff. de iure
iur. l. cum qui. Add. d. iason pō
derat hanc glo. ad hoc q appella
tōe ltime pbatōis non venit pro
batio per iuramentum. Et allat
glo. 2cor. que vulgo allat p fin/
gulari ad hoc m. l. cum de indebi
to. in prin. in ver. legitimis. ff. de
pba. vide do. iaf. Inficiatione.
bñ dicit inficiatōe. qz si cōstent
non tenent. vel si in iuranduz
detulerit actori. qz exōnerat eum
a pbatōe. vt. ff. de iureiur. l. eū
qui. Itē actio d' eo qd me. cā.
factum sit. a ceteris de quibus si

mul locuti sum⁹. eo differt q ei⁹
natura tacite continet. vt qui in
dicis iussu ipsam rē actori restitui
at absoluat q i ceteris casibus nō
ē ita sed omnimode quisqz i qua/
druplū qdēatur qd ē 7 in furti
manifestatōe.

Simul caute pōit siml. i. vna
cum eis d' quibus al' dīgi. vt. d. e.
§. quadrupli.

Restituat. Diuidit in. ii. pzo
declarat tex. In fa format vnaz
q. 7 in eius so. refert duas opi.
ibi. s. nunqd vtraqz ē diffinitua

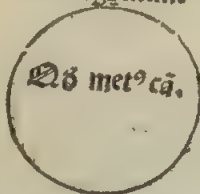
Restituat vsqz ad diffinituaz
sniaz. qd itellige de fa snia. nā in
act. q me. cā due ferunt snie. pri
ma de restitūcda re. alia de dāno
quadruplo ē recōputanda i eo.
vi. ff. qd me. cā. l. fi cum ex. §. hic
aūt. Add. de pmo qd vult hec
glo. s. vsqz ad quantū ips qd pos
set restituere dānuz vt euadat pe
nam. vide qd voluit bar. i. l. si qd
sup. sue. x. i melle. ff. de solu. De
fo aūt qd vult glo. q in hac act.
requirunt due snie. Sed bar. in
d. §. hec aūt. quem doc. cōiter se
quunt t3 q nō ē necesse q ferat
nisi vna. vt. j. patebit in formatō
ne libelli. S3 nunquid vtraqz
ē diffinitua die q sic. qz vtraqz
diffinit grouerfiā. vt. ff. d. re. m.
l. i. Alii dicūt eē admonitōz qui
dam pnam suam. vt. ff. d. bñ.
7 fal. §. si quis aūt. nom 7 ex eo q
p pnam sniam admetit 7 tādūp
expectat q metū iulit. id. d. hec
actio arbitraria. vt. j. c. §. pte reo

Sūmula

Actio q. metus cā ē actio pto
ria que dat ei qui pbabili vel in/
sto metu coactus. rem suā vendi/
dit tradidit. vel pmit. aduersus
eū qui metū fecit. 7 infra añū erit
quadrupli pp q̄tumaciā nolētis
rē restituere iussu iudicis añ litez
q̄testatā post añū vō. simpli. vt b̄
text. 7. l. h. cū emptore i pan. 7. §.
post añum. ff. qd me. cā.

ab c d e f g h i j k l m.

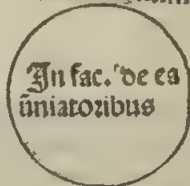

In hac actiōe libellus fit hoc
mō. dico q̄tra ticiū. q̄ ip̄e p̄ metū
qui caderet in q̄stantē virum. me
q̄pulsit ad vendendū pro. x. 7 ad
tradendū sibi talē librū meū pro
tāto p̄cio. quod p̄ciuz sibi offero
quare peto dictū ticiū q̄dennari.
vt ipsuz librū mihi restituat. 7 si
fuerit cōtumax. in restituēdo dic
tū librū mandato v̄ro. qz sumus
infra añū quo mihi metū intulit
peto ipsum in quadruplū q̄dēna
ri 7c. 7 ista forma ē fm opi. bart.
7 cōiter hoc. in. d. §. hoc aut put
sufficit vna snia. de reliquis vide
angc. hic.

Seq̄ actio de calūniatorib⁹

Actio in factū de calūniatori
bus competit q̄tra illū qui recep̄
ab aliquo pecuniaz vel aliq̄d cō/
modū pecuniariū vt aliū calūnio
le in iudicio vexaret. 7 dat cōtra
talē recipiētē infra añū ad qua/
druplū. post añū vero in simplū.
7 dat dānū passio. siue alius dede
rit pecuniā. siue ip̄emet ne calū/
niose vexaret. h̄c oīa habuistis
s̄. in tex. 7 gl. 7 melius videbitis
infra in forma libelli.

ab c d e f g h i j k l m.

In actiōe de calūniatoribus sic
forma libellū. dico cōtra ticiū q̄
de anno p̄nti recepit a seyo decez
vt me calūniose accusaret de adul
terio. q̄ i veritate nō q̄misi. qua
re peto ip̄m q̄dennari in quadru
plū dictorū decē mihi restituēdo
ruz 7c. Sz si recepisset a me.
neme calūniose vexarz sic forma
libellū. dico cōtra ticiū. q̄ cū vel
let me calūniose vexare in iudi
cio. 7 accusare de tali crimine hoc an
no 7 tali mense sibi dedi centum
ne me calūniose vexaret. qz illud
nō q̄misi. quare peto me q̄denna
ri in quadruplū dictorum centū

per me sibi datorum.

Contra viatores rōe sportu-
larum plus exigentes.

Cōditio ex le. gtra viatores
rōe sportularū 2c. dāf gtra viato-
res seu nūcios qui rōne sportula-
rū exigunt plus debito. 2 dāf i
fra ānū ad quadruplū post ānū
ad simplū. 2 huius quadrupli sim-
pli applicat parti 2 triplū fisco.
2 hec habetis supra.

abcedefghilalm

viato. rō spō.
plus exigen

In libello huius actionis. bi
co gtra talē nūciū pub licū. qz cūz
esset sibi gmissum qz me citaret. 2
pro viatico sue citatōis deberet
hēre unū flor. auri. dictus tñ exe-
cutor vel nunciū exegit 2 extor-
sit a me. 2 vltza ea que recipē de-
bebat. quare cū lex tales executo-
res seu nuncios puniat i quadru-
plū. peto dictūz talē nūciū vel
executorem vza sententia condē-
nari in quadruplum eius. 2 qd
mibi extor sit 2 plus exegit mibi
det 2 restituat 2c.

Sequit de interdicitis que ori-
unt ex violentia.

D. Ang. de are. hic ponit li

bellos aliquorum interdicatorum
pcedentiūz ex violentia. 2 qz quo-
tidie sunt in facto. nō videbant
omittenda. vnde dicit. d. ang.

Mo. qz violentiarū quedam ē
expulsiua. que parit interdictum
vnde vi. de qua statim dicā alia
ablatiua que parit interdictūz vi
bo. raptorū. de quo dixi. s. in. s.
ex maleficiis. alia gpulsiua. s. qua
dixi. s. in isto. s. alia turbatiua
que parit interdictūz vti posside-
tis. alia inquietatiua. que parit
interdictūz qd vi aut clā. 2 d his
dicemus.

Unde vi

Interdictū vnde vi. locum hz
cū quis possionē soli per viz ami-
sit. 2 dāf directe gtra deictorez
illi qui vi de possionē alicui rei
imobilis deiectus ē. sine oī cā. vt
restituāf possio de qua deiectus
ē. 2 oīa ablata. imo dato qz ibidez
eēt aliqua. que penes violentūz
fuerint mortua. l. alique res. que
casu fortuito perierint. nō pp hoc
liberabiē. s. in totū gdenabiē ad
eaz estimatōem. qz nec mortalis
nec fortuitus casus liberat deiec-
torem. dicit. n. l. i. C. vn. vi. recte
possidēti ad defendēdā possionē
quā sine vicio supple. maximo te-
nebat. iculpatē tutele moderatiōe
illatā viz ppulsa l. 3. ff. de vi. 2
vi ar. l. i. s. vi. vi. quid aut sit viz
vi repellere eo. ti. l. iii. s. armis d
iectū dicit qz arma sunt oīa tela.

fusses lapides gladii. haste. framee
et rüpee. Et est hoc interdictum
anale. qz post añu non tenceñ nisi
qñtū ad eum peruenit.

Sequitur cellula.

•••••
a b c d e f g h i j k l m

Ande vi

In libello interdicti vñs vi.
dico qtra ticiū. qz cū possiderem
talē fundū positū in tali loco. iu/
sta tales qñes in quo erant tot
et tot res mee. mobiles que erant
ad custodiā meā dictus ticius per
vñs de año pñti. et pñti mense se/
pñbris intrauit in dictū fundum
et me de dicto fundo. aut meū co/
lonū de eius fundi possiōne ex/
puli. et priuauit sine spoliavit. p/
pter quod vltra pñdicta. mea iter
est in centū. sic nō fuisse de dicta
mea possiōne delectū. et priuatuus
quare peto possiōnē dicti fundi
mibi restitui. vñ cū dictis rebus
mobilibus si extāt. al' aut ipsarū
regz verā estimatōem. ac ēt i dictū
centū noic mei interesse dictum
ticiū qdennari. vel possum cō/
cludere sic. vñ. verū qz spoliatus
ante oīa ē restituendus. quare pe/
to me ante oīa restitui ad dictam

possiōnem. et dictus ticiū in dictū
centum pro meo interesse. et ad
restitutiōem dictarum rerum mo/
bilium si extāt al' in earum veram
estimatōem dictū ticiū mihi con/
dennari ista colliguntur ex dictis
bart. in. l. i. §. siue aut. et §. rectū
sicut. et l. interdicto. ff. eo. 2. j. bi/
cam ange. et si vis videre singu/
las clās declaratas vide hic per
ange. multa pulchra.

Quoz bonoz

Interdictum quoz bonoz
a prore inuentum ē. et datur filio
emancipato aduersus hñdem. vel
bonozum possorem. vel qtra illū
qui pro hñde vel pro bonoz pos/
sessorē possidet. ad vniuersa bona
adipiscēda nō ad singulares res.
et quoddā ē directum quoddam
vtile. directus dat ei qui ē bono/
rum possor. vtile dat ei qui succe/
dit in iū civili. ex testō vel ab itestō
et est. hoc interdictum restituti/
onū et adipiscēde possiōis. ff. quo.
bo. l. i. §. hoc interdictū. et si vis
videre materiā huius interdicti
vide ange. hic.

•••••
a b c d e f g h i j k l m

Quoz bonoz

In hoc interdicto libellus for/
mat hoc mō. Ergo cōtra ticiū q
possidet talē hēditatē. 7 ei⁹ bona
p hēde vel p possessore vel q de
tinet talē rē hēditariā leui. 7 que
erat i bonis dicti seii tpe eius vi/
te 7 mortis. cui⁹ seii ego sū heres
aut ex testō aut ab intest. vt proxi
mior agnatus vt casus acciderit
cuius hēditatē adiui. vcrū qz hēs
bz cōstitui possessor bonoz defū/
cti. peto p vos 7 officiū vrm me i
possessionē dicte hēditatis vel ta
lium bonoz cōstitui 7 possessiōz
earū vel talis rei mihi tradi. Et
dictū ticiū detentorē zdēnari mi
hi ad tradendū dictarū rerū pos
sessionē. Si aut vis videre d re
medio. l. fi. C. d edic. di. adri. tol.
7 de forma in dicto remedio tenē
da. vide hic do. ang.

Uti possidetis.

Interdictū vti possidetis bz
locū i rebus immobilibus. s. fi d sū
di vel ediū possessione q tenditur
vt. j. de interdic. §. sz interdiction
nā ibi i. §. retinēde dī. 7 qz longe
qmodius ē poti⁹ possidere q pe/
tere. ad plerūqz 7 fere sp igēs exi/
sit qtiō d ipsa possiōe. dā ē i
icorpaliū vt i qh possiōe. 7 dā
possidēti ciuikter 7 naturalr. vel
ē qh possidēti grā retinēde pos/
sessiōis. Et ppōit quod iter liti/
gatores qtiō ē vtrū possideāt.
qz alteruter magis se possidere af
firmat. Et at hoc nomē vti pos/
seder.

fideri. pprie ad imobilia accomo/
datū. qz solū illa dicūt pprie pos
sideri. eo q eis quis pedibus isi/
stat. Inde eim appellata ē possio
vt. l. i. ff. d. acqui. pos. ibi possessio
quasi pedū positio.

... ..
abcdefghiklm.

Uti posseder.

In libello interdici vti posside
tis dico sic. Ergo cōtra ticiū 7 di/
co q talē fundū positū i tali loco
ego teneo 7 possideo. 7 āno pñti
7 pñti mēse septēbris dict⁹ tici⁹ in
possiōe dicti fundū me turbauit 7
iquietauit. qz nō pmisit me arare
7 culturare dictū fundū pp quod
mea iterest i decē nō fuisse turba/
tū. Quare peto dictū ticiū cōdē/
nari q a molestatiōe pdicta defū/
stat. ac ē cōdēnē mibi ad deā. x.
p itereffe meo dicte molestatiōis
p̄terite. vel in plus 7 minus pur
pbabit. Et q offō vīo egat ca
uere q decetero 7 i futurū me nō
molestabit &c. Ista forma pbat
in. l. i. 7 ibi doc. C. vti pos. Ang.

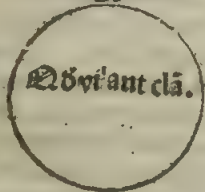
Qd vi aut clam.

Interdictū qd vi aut clā dā
aduersus eū qui i loco alteri⁹ ali

quod op⁹ pstruxit vel destruxit.
bñ; tñ sit factū i solo. ff. e. t. l. i. §. b
iterdictū. 7 ē si vi. i. p. violētiam.
aut clā. i. occulte. sine notificatōe
alteri facta fecit. cū timeret. ne si
sciret. phiberet. vt. ff. e. t. l. i. §. i.

Compellit aut p hoc iterdi/
ctū quod d. struxit suis supēibus
reponere i pristinū statū. i. qđ cō
struxit deponere. Idē si alē man
dasse opus fieri. quia ego teneor
ad opus destruēdū. 7 ad ipēlas. ff.
e. t. l. i. aut qui alt. §. hec vba. Si
tñ alius fecit. 7 ego possideo. tñc
teneor ad paciētiā pstandā. vt
opus tollat. ff. e. t. l. i. §. alius. i.
prim. Et ē hoc iterdictū restitu/
torū p qđ occursum ē caliditati
eorū qui vi aut clāz quedam mo/
liunt aut destruxit. Subenē eim
restituere ea. 7 paz. refert. vtrum
ius faciēdi habuerit an nō. tenet
eim hoc interdico qđ vi aut clāz
Lucr. n. ius suū debuerit. non
iniuriā pmittere. vt. l. i. §. i. ff.
quod vi aut clam.

.....
a b c d e f g h i l m.

In interdico quod vi aut clā
libellus fit sic dico qđ ticiū qđ vi.
si vi fecerit. si vero nō vi debes di
cere qualr ticius clam fecit vel sic

ri fecit. tale opus in tali loco po/
sito 7c. de anno pñti 7 pñti mēse
septēbris. 7 qđ mea interest dictū
opus factū nō ēē in. x. qđ pp hoc
fund⁹ me⁹ deteriorat. vtpura qđ
aqua restagnat vel retinet Vel
alio mō. Quare peto dictū ticiū
faciēte vel fieri faciēte cōdēna
ri vt opus pdictū factū i pristinū
statū reducat sua impēla 7c. vñ cō
cludas sic qđ cōdēnet vt pñt pa/
cienā restituēdi opis in pristinū
statū 7 ei⁹ ipēla. Vel tertio pōt
cōcludi. quare peto pñciari 7 d
clarari vt opus restituat i pñti/
nū statū ipensa dicti tici. 7 i oib⁹
supra scriptis pñonibus addas. ēē
dēni ticiū qđēnari mihi i dcis. x.
p itereffe meo. 7 plus 7 min⁹. p/
ut pbabit. Aduertas tñ qđ
posst cōtingere qđ nō itereff ipi⁹
actōis op⁹ i pristinū statū reduci
qđ forte fundū alienauit p⁹ dictū
opus factū. Tñc petat Ticiū cō
dēnari tñmō ad qđ sua iterfuit
opus factū nō ēē. Sz si agā p cū
qui opus fecit tñ nō possidet. petā
qđēnari ipsū ad ipēla demolitōis
dicti opis 7 ad mēu itereē. Sz si
agā p illū qui tñ possidet op⁹ fa
ctū vi aut clā. tñc petā ipsū qđēna
ri tñmō ad paciā. 7 si paciāz nō
pñtabit demolitōi peto qđēnari
ad itereffe. ita nō. dixit bar. i. l.
cōpetit. §. in summa. ff. qđ vi aut
clā. dic vt ibi. ang.

Actionū aut. Dēs actō
nes excep⁹ his
que hic in tex. 7 glosis enūerant⁹
H

sūt stricti iuris. h. d. Et diuidit
i. iii. ptes. nā pzo pōit regulā. fo
i spē ponit que sūt actōes bonefi
dei. tertio qz olim eēt dubitatō
tñ hodie clarū ē qz petitio hīdi/
taē sit bonefidei. fa ibi. Bonefi/
dei sūt. tertia ibi quānis. n. Itēz
pñt hic poni isti vsus magiales.
Empti qducti mādati dpositiqz
Dignora ciscūde cōi p sociogz.
Dōd z hīdis tutele qmoda ge/
stor.

Descripti vbis cū estimat atqz
pmutat.

Ista bonefidei sūt stricti cetera
iuris.

Add. nō hic quintā diuisione
actionū qz quedā sūt bonefidei. q/
dā stricti iuris. Et dicit d. Zas.
nō diligēter qz oēs actus qui sūt
cū pīncipe hñt naturā actū bo
nefidei ita singlī nō. bal. in ti. de
pa. stan. i. xxxiii. col. in v. si qua
verō p illū tex. in ver. bonefidei
Et nō qz ē aliqua actio stricti iu
ris que tñ hz inītar bonefi. vt est
actio ex testō allegat i cōi. l. alias
ff. de in li. iurā. qm. l. i. i minorū
C. in qui. ca. in inte. ref. nō ē ne.
sz d hoc. i. pñm. gl. Itē nō qz actō
pscriptis verbis aliquo casu ē bo
nefidei. z sic ad hoc vt actio sit
bonefidei necessārio nō requirit
qz descendat ex aliquo actū noia
to. qz ēt ex actū inominato nasci
tur actio pscriptis verbis ex per
mutatōe. vt. l. i. i. l. ex placito. C.
de re. pñm. z tñ ē bonefidei vt hic.
Ita ēz ex actū noiato. nasci pōt

actio stricti iuris. vt i actōe ex sti
pulatōe videbitis. j. §. pñi. z fa.
l. i. ff. d pac. qm. l. i. quicqd astri
gēde in pñm. ff. de ver. ob.

Bo. In bonefidei. d. Zas. di
uidit hanc gl. in. v. par
tes. Pñia ad declaratōez tex. pñt
que sūt actōes bonefi. z que stri
cti iuris. In fa querit quare iste
hic enumerate magis dicant bo
nefi. qz alie. z añquā huic. q. rñ/
deat. pñm querit an i alius actōi
bus possit eē malafides. z rñdet
qz nō declarando quo remedio p
uideat. qñ volus vel mala fides
iterpenit a pñcipio vel postea ici
dat i actū. In. iii. reuertit ad pñ
cipalē. q. quare iste magis dicat
bonefidei qz alie. z rñdet ponendo
multos effectus resultātes i acti
bus bonefi. qui cessant i actibus
stricti iuris. In. iii. notat qdam
vñaz z se remittit. In. v. pñcis
repilogat qd. s. dñt i tertia pte
pñcipali. fa ibi. sz quare magis dī
cūt bonefi. tertia ibi. cū ergo pa
niaē volus vbiqz. quarta ibi. itē
ex hoc ti. qnta ibi. pz ergo qz ex
uberātius. d. Zas. subdiuidit ter
tiā. i. vii. vide p cū. Bonefidei
sūt. xvii. actōes enūerate in hoc
§. z seq. que bonefi. sūt. alie antez
oēs preter istas sūt stricti iur. naz
quācūqz hic nō iuenio stricti iur
eā iudicabo. qz posito vno d In/
is z oia alia itelligēda sūt. vt. s.
de his qui sūt sui vel ali. iur. §. vi
deamus. Add. dic hoc verū ē in
directis actōibz. sz vna cum pñs

sunt. xxiii. vel circa. vt. j. in glo.
Et ad id quod dicit gl. de prius.
fa. l. cum pretor. i. prin. ff. de iudi.
nō sepe isto mō arguit legislator.
vel statutor dicit de vno ergo ali
ud de quo nō dicit noluit pphē
di sub expresso qz si voluisset illd
ēt expressisset. vt. l. si fuis. §. non
dixit ptor. ff. d. acqui. hz. Sed
quare magis he dicunt bonefi.
q̄ alie. nunquid iō qz possit esse
mala fides in aliis. Rñ. nō. qz in
lōi p̄ctu hz bonafides iteruenire
vt. C. de ac. r ob. l. bonaz fidē. i
mo si interuenit dolus i p̄ctu bo
nefi. qui det cām cōtractui nō va
let ipso iure. ff. de dolo. l. r elegā
ter. in prin. sed in cōtractu stricti
iuris purgat per actōz vel exce/
ptionē doli. vt. C. de inuti. stip.
l. dolo. Si vero icidit i p̄ctu bo
nefi. purgat p actōez ex eo p̄ctu.
vt. ff. de ac. emp. r ven. l. aul. §. si
venditor. Sz i stricti iuris d̄ do
lo agit vel excipit vt dictū est vt
ff. de dolo. l. r eleganter. §. nō so
lū. r. ff. d̄ v. ob. l. si quis cū aliter.
Add. hanc gl. tenēt cōter doc. lz
eltramōn. dixerint p̄riū. Quid
aut si cēt p̄ctus duplex. s. bōefi.
r stricti iuris. puta si in p̄ctu bōe
fidei intercessit stipula. d̄. Rñ. qz
tunc dolus dans cām p̄ctui anul
lat ipso iure. Ita ponit bal. i. d.
l. dolo. C. de inuti. stip.

Cum ergo dol⁹ ubiqz punia
tur vel malafides. ad quid bōefi.
iste dicunt. Rñ. alie stricti iuris
dicunt qz non venit in eis nisi q

strictie exigit natura actōis. vnde
nō veniūt vsure ex mora i p̄tracti
bus stricti iuris. vt. ff. de neg. ge.
l. qui tñdez. r. C. d̄ vsur. l. iiii. r
de cōdi. inde. l. i. sed in p̄tractib⁹
bonefi. sic vt. C. de ac. emp. l. iul.
§. ex vendito. r. ff. de usur. l. mo/
ra. §. in bonefi. Itē in act. stricti
iuris fructus non veniunt ex mo
ra. si petam qd non fuit meum. ni
si a tpe lq. pte. tunc enim incipi/
unt venire fructus ex mora. sz si
petā qz aln fuit meū veniūt fru/
ctus ex mora. secus in bonefi. iu/
dicis. vt. ff. de vsur. l. videamus.
§. si actōem.

Add. dicit d. Jas. nō ppetuo
hanc glo. qz in actōibus bonefi.
fructus eueniūt iure actōis non
vsure. Quam glo. multū nō. d.
Mathefil. in notabilibus. nō.
rxi. Sed tñ doc. cōmuniter te/
nent contrarium. qz hec glo. iuz
non probat. r tenent qz imo fru/
ctus petunt offō iudicis. r ē ma
teria. §. i. j. de offi. iudi.

Itē nō uēit itereē si rē vari ē
in obligōe. secus si rē tradi vel fa
ctuz sit. vt. ff. d̄ ver. ob. l. vbi at.
§. si. r. l. si fundū. r. ff. d̄ reg. iur.
l. si quis ab alio. §. si. que veniunt
i bonefi. iudiciis. vt. ff. de ac. ep.
l. i. in prin. Add. rōnē diuersitatē
quare i obligōibus bandi tenea
tur quis precise ad bandum. nec
succedat obligatio ad itereē. vide
per bar. in. l. stip. non di. in prin/
cipio. ff. de ver. ob. in. r. colū. in
v. Sz iuxta p̄dicta posses q̄rere

Ita ergo oia. q̄ vicē obtinēt
accessionū. nō veniūt in tracti/
bus stricti iuris. nisi vt dictū est
nec ob. q̄ veniūt illa in arbitra/
riis q̄ sunt stricti iudicis q̄ offō
veniūt nō iure actōis. vt. j. e. §. p̄
terea. 7. §. s3 iste in fi. s3 i bonefi.
iure actōis veniūt. p̄ter vsuram
que venit ex mora offō iudicis
vt. C. de po. l. iiii. 7. ff. de ne. ges.
l. q̄ tantūdē. Addi. que utilitas
sit 7 quis effect⁹. an accessiōes ve/
niāt offō iudicis an iure actōis di/
cite q̄ est magnus effect⁹. q̄ si ve/
niūt iure actōis. 7 index omittat
in snia p̄dēnare. nihilomin⁹ etiā
post latā sniam possent peti iure
actōis. secus si offō iudicis. gl. est
no. in. l. iiii. §. si rē. i ver. fortass.
ff. de le. iii. 7 gl. in. l. nō solū in gl.
fi. in ver. cauere. ff. de rei ven.

Itē in bonefidei iudiciis ve/
niūt ea de quibus nec actū nec co/
gitatū ē. vt rupta. 7 cissa 7 similia
vt. ff. de ac. emp. l. fundi. §. si rup/
te. 7. C. de ac. emp. p̄ to. Addi. s̄
hoc vide hic per. d. Jas. 7 dicunt
doc. q̄ illa. l. fundi non reperit̄.

Itē ex hoc ti. notat̄ quedam
dīa i p̄pensatōe. quā dic. vt. j. e.
§. in bonefidei.

Daret ergo q̄ exuberantius
7 pinguius. index officiū suū ad
ea que bonefi. sunt extendit. quā
in contractibus stricti iuris. 7 fa.
s̄. de ob. que ex consen. in fi. 7 iō
dicunt̄ bonfi. 7 alie stricti iur̄.

De emptione.

Additiō q̄ in tex. isto primo

fit mentio d̄ ēptiōe videam⁹ aliq̄
circa materiā ēptiōis. 7 sciēduz q̄
solo p̄sū perficit̄ vt. s̄. de ob. ex
cō. nā eo ipso q̄ dico vendo tibi
istū libru 7 tu dicis emo p̄ vba d̄
p̄fici q̄uēto de p̄cio p̄fecta ē ēptiō
secus si p̄ vba de futuro l̄ suspen/
sua vt no. gl. 7 doc. i. l. i emend.
C. de p̄tra. emp. 7 ēt p̄fici p̄ nū/
ciū vel epistolā. ad hoc tñ sp̄ali⁹ s̄
stinatū vt. l. i. in fi. cū gl. nō. ff. d̄
p̄hē. ēp. al̄ requir̄ p̄ntia p̄tis. vt
bar. 7 doc. i. l. abñti i p̄i. ff. de do/
na. Itē requir̄ q̄ p̄ciū p̄stat i
pecunia numerata al̄ si cēt ēptiō.
vt i. §. p̄ciū 7 q̄ ibi nō ēp. 7 vē.
7 q̄ res iterueniat. q̄ ēt aliena cē
pōt i p̄iudiciū vēdendū. vt. l. rem
alienā 7 q̄ ibi no. ff. d̄ p̄. emp. vñ
mō de dēa re possit h̄ri q̄merciū.
vt. s̄. de in. util. stip. l. m̄lētū 7 ibi
gl. 7 bar. 7 doc. ff. de v̄. ob. itē nō
q̄ vēditor teneat̄ ad rē tradendā.
nō sufficit q̄ rē tradat. vt. l. exem/
pto in p̄i. ff. de ac. ēp. 7 ēptor co/
git̄ ad vandū vt ibi. cū ip̄e tenea/
tur ad p̄cium in pecunia nume/
rata. 7 ergo cum teneatur ad ge/
nus. 7 sic ad id q̄d perire nō pōt
vt. l. incendiuz. C. si cer. pe. q̄ ip̄e
teneat̄ ad transferēdū dominiū
7 facere pecuniam accipien⁹. vt.
d. l. ex empto. Et aduertat q̄ cū
emptor teneat̄ dare pecuniam 7
sic d̄nūm transferre. q̄ p̄cise po/
test cogi ad soluēduz integrū p̄e/
ciū. vt. l. vbi ant. §. fi. de ver. ob.
nec liberatur si diceret. non vo/
lo rez. nec soluere p̄ciū. s3 p̄stabo

intereē vēdīfōzī ita nō. bar. i. l. i.
in fi. ff. de ac. emp. Ang.

Add. vñū tñ tene mēti q̄ si vē
do tibi libzū p. x. 7 facio terminuz
vñus āni. iste ānus icipit curre/
re a die pfecti p̄ctus vltia pfectōe
7 sic a die traditōis libzī vt ē tex.
sing. in. l. tali scā stipulatōe i p̄i.
ff. de iure do. 7 bar. in. l. si cui. in
p̄ncipio. ff. de leg. i. qd nō. Et
q̄ sup̄a dictū ē q̄ ē vēdītor tene
tur ad tradēdū rē venditā. dic q̄
ēt fructus p̄ndentes rpe vendi/
tōis 7 i effectu ēt p̄fōnes fundi
locati tenet p̄stare. vt ē tex. i. l.
iul. §. si fructibus. cū. §. seq. 7 ibi
glo. 7 bar. ff. de ac. emp. Et ē rō.
qz ecōtra ēptor: d̄ p̄cio retarda
to rei sibi tradite. tenet ad vsu/
ras dicti p̄ciū loco interesse. vt
nō. glo. 7 ibi doc. in. l. curabit. C
de ac. emp. Et q̄ dixi q̄ vēdītor
tenet solūmō ad rē tradēdā. hoc
ē verū nisi eēt dñs. qz tūc tenet
dñum transferre. vt. l. cū manu
fata. §. si. ff. de p̄. emp.

Bl. Depositi hāc actōz di/
cūt quidā cē stricti iur̄ in
quatuor casibus qui nūerant̄ de
posi. l. i. §. i. S3 Jo. 5 7 daf̄ in
duplū p̄ eū qui depositū suscepit
d̄ eo q̄ dolo fecit. s3 in hīdē defū
cti daf̄ i simplū vt i. d. §. alis sp̄ te
net i duplū q̄ depositū suscepit.
Et ē rō quare plus punit̄ i p̄di
ctis quatuor casibus qui nume/
rant̄. ff. depo qz grauius ē fidez
fallere ei qui ex necessitate q̄ qui

ex voluntate deponit. vt. d. l. §.
merito. S3 nūquid i his casibus
ē bonefi. dicūt quidā q̄ nō. ar. ff.
d̄ p̄ca. l. i. Nos 5 7 dicimus q̄
sit bonefi. qz cū lex nō distinguit
nec nos distinguere debemus.
Add. nō q̄ opi. Jo. cōter appro
bant doc.

Pro socio que ē vtrinqz di/
recta ab vtrazqz pte. vt. j. d̄ p̄. te.
lit. §. ex quibus. Tuttle. S3
cū iste tā dñe q̄ directe inueniant̄
nūquid oēs sint bonefi. Rñ. sic
i dubio cū fauor sit extēdendus.
vt. ff. de lib. 7 post. l. cū quidā.
Add. hec opi. gl. cōter approba
tur. Et dicit d. Jaf. q̄ rō quare
īperator nō dicit aliquid de istis
actōibus dñis. qz nomē actionis
ñ mutat̄ siue directa siue dñia. 7 iō
satis fuit exprimere nomē cōe am
babus. Pignoratitia tā dire
cta que debitori daf̄ soluto debi
to. vt. s. qui. mo. re p̄. ob. §. si. q̄
cōtraria que daf̄ creditori. vt. ff.
de pig. ac. l. tutor. §. dñi. Fa
mi. her. q̄ ē iter cohēdes vt. ff. fa.
her. l. ii. 7 s. de ob. que ex d̄. §.
itē. Diuidūdo. Diuidit̄ in
iii. p̄io ad declātōz tex. dicit qui
b⁹ 7 p̄ quos def̄ hec actio cōi di.
In. ii. querit 7 sol. In. iii. ad cō/
firmationē solōnis querit d̄ rōe
diuersitat̄. Sa ibi. s3 quid de act.
finiū regū. tertiā ibi 7 pōt eē rō.
Diuidūdo q̄ daf̄ iter eos q̄
hñt rē cōez cū societate vel siue
vt diuidat̄. vt. s. de ob. ex quasi
d̄. §. itē si inter aliquos. Et nō.

§. e. §. quedā. Sz qd d' actōe fini
n3 regūdoz. Quidā idē pp fili/
tudine quā h3 cū his duab⁹. vt. §.
e. §. qdā actōes. Sz p' dico qz eā
hic n' inuenio. 7 rō pōt eē quare se
cus sit i ista q' i illis duab⁹. qz in
ista id qd pure ē meū pōt alteri
adiudicari. vt. ff. fi. regū. l. ii. i. fi.
Sz i alijs duab⁹ cōis res nō pro
pria adiudicat' vt. j. §. of. in. §. fi.
Add. cū ista opi. gl. 7 ei⁹ rōe trā
sūt cōiter doc. 7 d. Jaf. declan'
do rōne gl. dicit q' i actōe finituz
regū pcedit p' quedā rigorē q' n'
cadit i actōe cōi di. 7 fa. her. nam
i actōe fi. regū. id qd ē oio 7 pu
re meū pōt alteri adiudicari. qz
index cognoscēs sup' qōe p' finituz
pōt adiudicare aduersario meo id
qd ē pure meū. l. ii. i. fi. ff. fi. regū.
qd ē rigorosū. In act. at cōi di.
7 fa. her. cessat tal' rigorositas. qz
et si tota res sibi adiudicaret' n'
tū sibi adiudicat' res q' sit oio a
liena s3 cōis. nimirū ergo si illa
fi. regū. sit stricti iuris.

De estiatō. vt si rē meā tibi
do. 7 estio eā. x. vt aut rē aut. x.
reddas. si vero plus vēdas tūz
fit. 7 ē tūc piculū accipiēdū idistim/
cte vt hic. 7. ff. §. est. ac. l. i. si aut
sic dixi. rē aut extiatōez reddas.
tūc distinguat' qd rogauerit. vt
ego te d' vēdēdo. aut tu me d' tra
dēdo. vt sit piculū rogantis. vt
ff. de p. §. l. si rogauerit. al' si gra
tuitā. §. i. Add. an 7 qū traditio
rei estiate faciat transire piculū
i recipiēte 7 qū n' tractat late bar.

i. l. i. ff. §. est. ac. 7 dicit d. Jaf. §.
bac no. materia. au 7 qū estiatō
faciat emptōez. 7 sic qū piculum
trāsfit i emptōez vel recipiēte vl/
tra tradita per bar. i. d. l. i. vide
latius p' eūdē. in. l. fi. vt certo. §.
nūc videndū. ff. 2mo. vide tex. 7
ibi glo. 7 doc. i. l. fi. iter. C. §. m'
do. 7 multa alia que allat ad hoc
hic do. Jaf. Et i gtractu dotis
qū estiatō faciat trāsfire piculum
casus fortuiti. an vero solā rei de
terioratōz que fieret dolo vel cul
pa mariti. videatis i deis loci ma
gie p' gl. 7 bal. i. l. fi. inter. C. §. in
do. tradit' materia i. l. fi. estiat'. ff.
so. ma. Et quid qū dā estimata
res que suādo suari n' pōt vt alia
vel res que cōsistit pōdere nūero
vl' mēsurā. Ponit bar. i. d. l. fi.
vt certo. §. nūc vidēdū. Add.
dicit d. Jaf. Itē diligēter aduer
te q' id qd vulgo d' q' fundus l'
quecūqz res dotalis estimata da/
ta i dotē estiatō facit ēptōz 7 trā
sitiū dñi in maritū ita q' marit⁹
libere possit alienare nō ob. l. in
lia. de fun. do. Iuxta. l. quod. 7
l. cū dotē. 7. l. fi. iter virū. C. §. in
re do. Illō ē verū cū maritus est
soluēdo. al' at nulla extiatō face
ret emptōz nec fūdus possz obli
gari vel alienari p' maritū. imo h'
cāu mlt' p' talib⁹ reb⁹ estiat' dā
i dotē hēret rei vēdi. vñc i subfi
diū marito n' exiēte soluēdo tex. §.
l. i reb⁹ i pri. C. §. m' do. cū gl. sin
glari 7 mēti tenēda. i §. estiate ad
h. quā ibi lequūf bar. 7 doc. p'se

quere p d. *Gas.* Ex pmutatōe
hec gl. hz d. ias. diuidit i. iiii. ptes
In pzia ad declaratōz rex. pōit qñ
z quō nascat actio pre vbis ex p
mutatōne. In. ii. querit. In. iii.
idē. In. iii. idē. fa ibi hz cū in his
duob⁹ cāib⁹. tertia ibi. sz quid ad
actōz i factū. q̄ta ibi. Itē qd de
actōe p. verbis. deide fa subdiui/
dit hic p d. *Gas.* Ex pmuta/
tōe q nascit re demū ex altera pte
secuta. z tūc nō ex traditōe rei sed
ex pacto dudū appposito. vt. C. d.
re. pmu. l. ex placito. Sz cū istis
duobus cāibus sit bonefi. i quib⁹
cāib⁹ erit stricti iuris. Rñ. vbi
dat ex pacto i gñeti appposito q
euēit. vt. ff. d. pac. l. in iūgen. §. sed
cū nulla. z. §. qñimo. Et ē rō qz
nō inuenio q sit bonefi. nisi i duo
bus casib⁹. Add. dicit d. *Gas.* hec
gl. hic cōter ab oibus appro/
bata itelligit vera. f. q actio pre.
verbis que orit ex pacto i gñen/
ti appposito iuxta cōtractū sit stri/
cti iur. nisi talia pacta sint pmuta/
tio v̄t estiatio qz tūc talis actio p.
v̄bis eēt bonefi. puta si iuxta p̄ctū
fieret i gñeti pactū tale q ego
darē tibi equū meū p tuo equo.
quo casu hic nō ē p̄ctus inoiatus
do vt des. sz ē pmutatio siue pa/
ctū d pmutado. qz pmutatio est
quotiēscūqz ab vtraqz pte ē spēs
certa p̄standa. sz qñ ab vtraqz pte
eēt genus vel ex altera tm̄. tūc eēt
p̄ctus inoiat⁹ do vt des vt magi
stratiter declarat gl. nō. i. l. i. i gl.
fi. i y. postulabis. C. d. re. pmu. l.

si iuxta p̄ctū puta societatis fieret
pactū q tu duceres equū meū ad
foz. z illū v̄deres p cētū sz q ti
bi illd estiatū trado quo cāu ex ta
li pacto fieret estiatio. vt pz i glo.
p̄ce. tūc actio p. ver. ex his duo/
bus pactis dī bonefi. Itē i cō/
tractib⁹ trib⁹ inoiatis do. vt faci/
as. facio vt facias. z i tertio d quo/
dirim⁹. do vt des qd ē pmutatō
In primis eiz duob⁹ p. verbis ē
actio stricti iur. sz i tertio ē bōefi.
vt hic dī. Add. ex isto ḡtractu.
do vt des qualr aln resultat p̄ct⁹
inoiat⁹. f. qñ datū z dādū ē iter/
tū vel alterū tm̄. z alā pmutatio
f. qñ ex vtraqz pte ē certū sad vi/
ctū sunt statiz i p̄ce. pte. glo.

In q̄rto p̄ctu inoiato. f. facio
vt des d dolo agit. n̄ p. v̄bis vt
ff. d. p. ver. l. naturalis. §. at cū fa/
cio vt des. Add. dicit d. *Gas.* q
gl. corrupte allat. sz dēret allare. §
q si facio vt des. Et dicit d. ias.
q hec gl. ita simplr itellecta nō ē
vera qz aln ex p̄ctu facio vt des.
resultat p̄ctus inoiatus. vñ b̄cui/
ter hz doc. ita distinquē. qz aln ex
scō meo nihil tibi adest. qz manu/
misi suū meū z iter nos quentū ē
vt dares mihi cētū. z tūc hz locū
actio d dolo n̄ p. v̄bis. l. cū ppo/
nas. z ibi nō. p gl. C. d. pac. z ita
itellr. d. §. q si faciā. aut ex facto
meo aliqd tibi adest. puta. quētū
ē iter nos vt libarē te z dares mi/
hi cētū. te libaui. z sic ex scō meo
puēt ad te libatō l̄qz renūciaui li/
ti p̄ te mote. vt mihi des cētū. tūc

bñ h3 locū actio p̄scrip̄ verbis.
d.l.sol3.2.d.l.cū mota 7 ibi bar.
7 doc.7 rōem huius vide hic per
d. Zas. Alddi. no. fm. d. Zas q
ex p̄mutatōe plures 7 diſse ac.
p̄perūt ad diuerſa rēdētes aliqñ
eniz agūt ad iplēmētū d̄ctus 7 sic
vt res quēta tradat 7 tūc aut in/
ternenit stipulatio 7 agūt ac. ex
stipulatu nō alia ac. l. cū p̄cib⁹. 7.
l. ex placito. C. de rerū p̄mu. aut
nō internenit stipulatio 7 tūc im/
pleto ḡtractu p̄ pte ſua 7 n̄ prius
poſſet agere pre verbis vel actōe
in factū que ē eadē vt dicā. j. i. gl.
vt alius adimpleat qđ ḡuenit. ſ.
vt p̄ſſet rē quā ḡuenit al̄ p̄ſſet i/
terefſe. itē pōt agere ḡdi. ob cām
ad repetēdū id qđ datū ē. ſi hoc
eligat. l. ſi tibi. x. ff. de p̄. ver. dñ/
mō ſit repetibile. l. cū p̄ponas.
C. de dolo. Itē in oī ḡtractu
vbi eſt incertū de noīe actōis h3
locū hec actio 7 ē ſtricti iuris vt.
ff. de p̄. ver. l. ii. 7. iii. 7. iiii. ſ3 qđ
de actōe in factū. nūquid ē bōneſi.
Rñ. quatuor ſūt genera h⁹ actō
nis i factū. vnū vt deſ ex oī edcō
l̄terdicto p̄toris. vbi nō dederit
p̄tor certū actōi nomē. vt. j. d̄ in/
terdic. 7. ſ. ſi. 7. ff. nan. cau. l. adē
i p̄i. ſcōm vbi daf i ſubſidiū legi
aquilie. vt. ſ. ad. l. aquil. l. ſi. ter/
tū vt deſ vbiqz actio p̄scrip̄
verbis daf. 7 tūc eadē ē tū actōe
p̄scrip̄ v̄bis. vt. ff. d̄ p̄. ver. l. i. in
ñ. Aldd. doc. approbāt hāc glo. 7
vide d. Zas. declarantē. Item
quarto d̄ in factū que ē ex variis

figuris cāz. vt d̄ ſa. ſan. ec. l. ſan/
cim⁹ qđ quartū genus nō p̄t ſub
regula cōprehēdi. ſicut nec mora
vt. ff. de vſur. l. mora. i. prin. nun
quid ergo ē ſtricti iuris ſp. Rñ.
ſic. cū hic nō inueniā qđ boneſidei
ſit. S3 quidā dicūt qđ i tertio ca/
ſu vbi loco p̄scrip̄ verbis daf qđ
cōpeteret ex p̄mutatōe vel eſſia/
tōe ſit boneſi. qđ ē falſū. qz pro oī
d̄ctu vbi certū debet h3 locū cer/
ti cōditio. ſ. ſi certum p̄ta. l. cer/
ti cōditio. 7 tñ nemo dicit aliquā
ḡditōz eē boneſi. Itē quid de
actōe p̄scriptis verbis que p̄ pre/
cario daf. dicūt quidā qđ boneſi.
ē. vt. ff. de p̄ca. l. ii. ſ. hoc interdi/
ctū. S3 d̄ dico. qz hic nō inueniē
qđ ſit boneſi. vt. ff. de p̄ca. l. ii. ſ.
hoc interdictū. Aldd. hanc. ii. opi/
nionē approbāt cōiter doc.

Sequit̄ mō videre d̄ actōib⁹
hic poſitis fm ordinē tex. 7 pone
re earū ſimulas de quibus i pre/
cedētibus nō ē dictū. Et p̄io de
actōe exempto. de qua reſtat po/
nere ſimulā. qz eius materiaz. ſ.
poſuimus.

Sūmula.

Actio ēpti p̄petit ēptor̄ ad rē
petēdā quā emerat. i. qua vēit cō
modū qđ acceſſit. Et ſi quid in
ſpāli pacto p̄prehēdit i hac actōe
attēdiſ put quiſqz ſibi paciſciſ.
ff. de ac. emp. l. ēptor. in prin. 7. ſ.
e. ti. ſiſz n̄ra in ſi. Aldd. d̄na
ē actio vēditi que cōpetit vēdito
ri ad petēdū preciū 7 intereſſe 7

et usuras a tpe more put iter par
tes quentū sen pētū ē. de ista hī i
l. iul. §. ex vēdito. e. ti. 2. §. c. §. p
alleg. §. nra.

.....
a b c d e f g h i l m.

Ex empto.

In libello actōis exēpto. qñ
ēptor vult agere p re ēpta dicas
sic dico q ticiū q ab eo emi tale
digestū vetus cū talibus signis p
decē ducatis. quos iā sibi solui. t
si nūdū solui. dicas. quos decē
ducatos corā vobis i iudicio eidē
realiter offero si vēditor ē pñs al
ad mādātū indicis deponi facias
et tñ ipse ticius vēditor denegat
dictū. ff. vetus mihi tradere. qua
re peto dictū ticiū qdēnari ad tra
dēdū mihi dictū digestū vetus.
2c. Et isto cāu tpe snie ferēde in
terrogabit reus p iudicē ad instā
tiā actoris. an velit vel possit rez
tradere vel interesse prestare. et si
dixerit se nō posse vel nō velle p
stare rē. cōdēnabit ad iteresse vt
l. si traditio. C. § ac. empt. Et
quālī formabit libellus. si ēptor
pp morā tradēdi rē. vult petere
suū iteresse. vide hic p ang. Et si
militer qñ vēditor nō defendit.
§ emptor fecit sumptus in se de

sendēdo. Et filr qñ agit p cui
ctōe. vide vt. §. per ang.

Actio negotioꝝ gestōi di
plex ē. s. directa et pua. vnde actō
neg. ges. directa est qua agit dñs
rei geste qñ qui gessit eius nego
cia vt administratōis rōnem red
dat. vtputa si ego fui abñs. et ne
gocia mea ceperūt eē vserta et ma
le se hēbant. tu hoc videns absq
mandato a me recepto mei cōtē
platōe ex amicitia quaz ad me ha
bes gerebas negocia mea mihi da
tur hec actio ne gestoruz directa
ad hoc vt reddas mihi rōnez ad
ministratōis. vt. ff. de ne. ge. l. ii.
et §. de ob. ex quasi 2trac. §. i. et
§. sicut.

Actio negotioꝝ ges. cōtraria
cōpetit illi qui sine mādato se im
scuit alienis negociis gerendis.
aduersus dñm negotioꝝ ad repe
tendū expensas in negotioꝝ ge
stione factas. Et veniūt oia que
expēdit d suo necessario vel vili
ter nō tñ voluptuose. Et hec col
ligunt. ff. e. ti. l. ii. cū ibi notatis.

a b c d e f g h i l m

a b c d e f g h i l m

Neg. ge. directa

Ne. ge. pua.

In libello actōis negotiorum
ges. directe dico q ticius gessit ta
lia negocia mea me abñte. vt me

pñte ignorate tñ. Et q pp h ipe
ticius ē mibi obligat⁹ reddet rōz
sue admistratōis. quare peto ipsū
ticiū qdēnari mibi ad reddēdum
rōnē pdictē sue gestōis ⁊ admi/
stratōis. ⁊ ad restituēdū illa q ap/
parebūt penes eū fore ⁊ eē id in
quo apparebit me dānificatū so/
re ex mala vel negligēti ei⁹ admi/
stratōe. Ista forma collit ex dictis
glo. bar. ⁊ doc. i. l. i. i. prim. ff. de
edē. t. l. edita. C. e. In actione
neg. ges. Qua dī sic. nā debes nar/
rare qualiter gessisti negocia mea
utiliter saltē a pñcipio me absēte
vel me pñte ⁊ ignorate. tñ q tibi
pp hoc deficiūt cētū que i utilita/
tē meā expēdisti. quare petis me
qdēnari ad reddēdū tibi qcqd ex
dca admistratōe tibi abest. vel ab/
futur⁹ ē. ita dixit bar. i. l. ii. ff. e. ti.

Tutele.

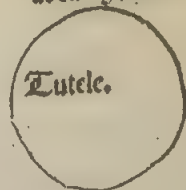
Actio tutele aliqua ē directa
aliqua pñta. aliqua subsidiaria. di/
recta dāc aduersus tutorē ipsi pu/
pillo iquātū puenit. vñ si tutor i
rebus pupillaribus dānuz pedit
dolo vel culpa ipsi pupillo. ⁊ ad
reddēdū rōnē sue admistratōis.

Actio tutele contraria ppetit
tutori aduersus pupillū si i rem
eius aliquid d suo ipēdit vel pro/
eo fideiussit. aut rē pñtiā pigno/
rauit vel obligauit p pupillo.

Actio tutele subsidiaria dī qz
i subsidū vel auxiliū alteri⁹ que
iusticia facta ē dāc. vt si tutor res

pupilli alienauerit vel male ad/
mistrauerit ⁊ ipse tutor ⁊ ei⁹ pñs
nō sūt soluēdo. i. nō sufficiētes ad
soluēdū pupillo. dāc actio pñra il/
lū i quē res alienate sūt. Sūlt va/
tur pñra magistratus iuniores puta
notarios vel alios qui hñt offiū
suscipiēdi satisfactōnē a tutorib⁹
neā vt. s. de satis. tu. §. si.

... ..
abcedefghilm

In actōe tutele dico sic. Ago
pñra ticiū ⁊ dico q sūt tutor me/
us vel testārius vel pñrmatus vt/
datarius. put i veritate fuerit ⁊ q/
ticius vt tutor gessit tutorio noie
omnia negocia mea. vel gerere d
buit a tali tēpore vsqz ad tale tēp⁹
que tutela predicta finita fuit ⁊ ē
adueniēce pubertate mea. Qua/
re cū consensu ⁊ auctoritate deim/
de dicti curatoris mei peto dictū
ticiū oliz tutorē mibi qdēnari ad
reddēdū rōnē dicte sue admistra/
tōis ⁊ tutele pdicte cū reliquorū
cōsignatōe ⁊ restōe. ⁊ oē id i quo
apparet me fore dānificatum. ex/
eius mala vel neglecta admistra/
tōe ⁊c. Ista pbanē i. l. i. §. officio
cū ibi nō. ff. de tu. ⁊ ra. distr. Ali.

os libellos doc. hic non ponunt
forte pſupponētes illos facili-
ter patere ex pcedis.

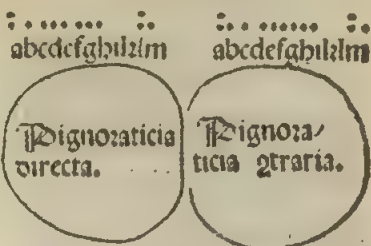
Pignoratitia.

Actio pignoratitia. alia ē dire-
cta alia p̄traria ⁊ alia vtil' ſz pla.
Actio pignoratitia directa p̄pe-
tit debitori p̄tra creditore. ſ. q.
mo. re. p̄tra. ob. ſ. ſi. vel p̄tra ei⁹
tutore vel curatore ſi pignora ac-
ceperūt. ſ. e. ti. l. ſi ſolutū. ſ. ſi. ⁊
h̄z locū ſoluti debito vel alr ſa-
tisfacto quēadmodū voluit cre-
ditor l̄z non ſit ſolutum. vt ſi pi-
gnora alia ſunt data creditori vt
a p̄mis recedat. vel fideiuſſores
ſue res alie vel pecuniam ē nuda
quētio ſine p̄cio v' pacto. Quo-
tiēs eim vult creditor recedere a
pignore v' ſatisfactum ſi vt ipſe
velit vel voluit cautū ē. niſi i hoc
deceptus ſit ſui facilitate ſm azo.
vt. ſ. e. ti. l. ſi rē. ſ. emens. ⁊. l. ne
ceſſarias. ſ. ſi vnus.

Actio pignoratitia p̄traria da-
tur creditori p̄tra debitore ⁊ dā-
ad multa. Si eim decipiat a d̄bi-
tore vel ipſa re v' ei⁹ p̄poſito qz
obligauit rē alienā v' alu pigno-
rat. ſ. e. ti. l. tutor. ſ. p̄traria. iun-
cta. l. ſi quis i pignore. ſ. ſi. Et ſi
debitor malicioſe verſatus ſit ob-
ligādo es vel ſagnū p̄ auro vel
argēto. ſ. e. ti. l. l. ſi ſiquis. ⁊ i. ſ.
p̄a le. ſi quis i pignore. n. rñ.

Actio pignoratitia vtilis ſm
Pla. dā- ei qui pignoraui rem

alienā ſine p̄ſenſu dñi. ⁊ poſtea
dñs pignoris eſt. ſ. eo. ti. l. rē alie
nā. ⁊. ſ. de pigno. l. l. ſ. i. ⁊. l. ſi ti-
cio cum ſeq.

In actione pignoratitia dire-
cta libellus ſic formaſ. dico cōtra
ticiū q ab eo recepi mutuo. x.
p quo obligauit ſibi ⁊ tradidit ta-
lem librū meūz ⁊ qualiter dēo ti-
cio de dictis. x. ſatiffeci vel volo
ſatiffacere. ⁊ ſic offero corā vobis
dñō iudice in iudicio dicta. x. q̄
re peto dictūz ticiūm qdēnari ad
tradēdūz ⁊ reſtituendūz mihi di-
ctūz librū meūz ⁊c. Iſta forma
pbaſ m. l. i. ⁊ in. l. ſi rē. ſ. p̄prie
⁊. ſ. ois. ⁊. ſ. ſi. ⁊. l. ſi cuz vēderet
ſ. de pig. ac. ⁊. l. pe. C. e.

In pignoratitia p̄traria ſic for-
matur. Dico q mutuauit ticio
centum. ⁊ p̄pter hoc ipſe obliga-
uit mihi. ⁊ pignori tradidit equū
ſuum talem. in quo ſeci tot expē-
ſas. Quē equum ſuum ſibi re-
ſtituo vel offero coram vobis ſi-
bi tradere. Quare peto dictum
ticiūm condēnari ad dandum ⁊
ſoluendum ⁊ reſtituēdū mihi dic

ta centū mutuata. 7 ē dictas ex/
pensas que ascēdere pnt ad. x. ac.
7 hoc pbat. ff. de pigno. ac. i. l. si
necessarias cū glo.

Pro estiato

Actio pscripti verbis p estia/
to ē qñ dat alicui res vēdēda esti
mata. hoc pacto. vt vel rē ipsā re
stituatur vñ pñū estiatōis. 7 si plu/
ris vēdiderit suū erit vt hic vi/
dit gl. Et actio pscripti vbi i hoc
casu. 7 sequēti ē bonēfi. sz i ceteris
stricti iuris. vt iquit hic tex. nñ.

... ..
abcedefghilim

Pro estimato

In hac actōe forma sic libellū
Dico q ticio bidello tradidi ta
lē librū hoc pacto vt dictū libru
aut. x. ducatos mihi redderet et
pset et quod mime fecit. Quare
peto ipsū zdēnari ut aut dictū
librū aut. x. ducatos restituat 7 p
set ac. Et hoc pcedit qñ sunt cer
ta estimatio facta. alio cōcludam.
Quare peto ipz zdēnari. q aut
dictū librū aut eius verā estiatōz
restituatur vel pset. ita vult Bar.
l. o. l. i. in principio. ff. de estima.
ca.

Permutatio.

Actio pscriptus verbis ex per
mutatōe hz locū qñ ē pmissa spe
cies certa p spē certa. q si res in
genere vel alias incerta ex vtra/
qz pte vel ex altera tm. tunc nñ est
permutatio sed pñtus inoninat^o
do vt des. vt pz. d. ex gl. magna
huius. §.

abcedefghilim

Ex pmutatōe

In hac actōe sic forma libellū
Dico q ticiū q adiuicē quenuimus
s pmutatōe meū digestū ver^o cū
suo. 7 q ego dedi sibi dictū meū
librū. 7 q dictus tici^o nō dat mi
hi suū. Quare peto dictū ticiū
zdēnari ad dictū suū digestū ve
tus mihi dādū ac. In actione
sō pscripti vbi s i factū q onf ex
pñtu inoiato. qñ. l. si appet d cer
to noie pñt^o sic forma libellū. vi/
co q ticiū q ipse tradidit mihi ta
lē vestē suā ut eā purgare. h acto
iter nos vt dare dēret mihi po
stea p dēā purgatōe t m qñ oz
diatū fuisset. 7 qñ dictā vestē pur
gavi. quā vestē sic purgatā resti
tui. 7 cū equū 7 iustū sit ex dicta
mea purgatōe 7 ops dare mihi
decem. 7 ita per quēlibet diligen
tem virum fuisset dictum 7 ar/

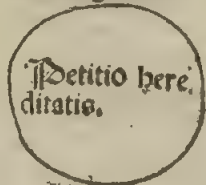
bitratū qđ tñ dictus ticius facer
 7 dare denegat. quare peto dic
 tū ticiū qđēnari qđ det mihi deū
 7. vel ad id plus 7 min⁹. put pba
 biſ 7 per vos indicabiſ. Iſta for
 ma colligiſ. in. l. ſi tibi polienda.
 iñc. l. i. ff. de pre. ver. In actōe
 aut pſcriptis vbiſ que ex pacto
 nudo i qtinēti appoſito oriſ ſic
 forma libellū. dico qđ ticiū qđ ven
 didi ſibi talē libruſ p decē. pacto
 tūc in qtinēti appoſito p nos qđ
 iret pro me romā. 7 qualiter dic
 tū libruſ ſibi tradidi. 7 decē mihi
 ſoluit. 7 ire p me romā denegat
 quare peto ipluz ticiū qđēnari ad
 obſervantiā dicti pacti. 7 eius oc
 caſiōe ipm cogi 7 pelli. 7 eidem
 mādari qđ vadat p me romā. iſta
 forma colligiſ i. d. l. in bonafidei
 7 i. d. l. petēs. 7 i. d. l. ſūdi prem.

Petitio hēditatis.

Actio petitiōis hereditariā ē ac
 tio civilis 7 aliqua ē directa 7 ali
 qua vtilis. directa ē que ppetit le
 gittio ſucceſſori. i. ſuccedēti de iur
 re civili ſive ex teſſō ſive ab iteſſō
 ſive p ſe. ſive per mediaſ pſonam
 alterius ēē extranei vt. l. i. ii. 7.
 iiii. 7 ibi gl. ff. de peti. hē. 7 baſ qđ
 poſſidētē res hēditarias vel pro
 hēde vel pro poſſore vt gl. hic 7.
 l. l. 3 minimā 7 l. ſeq. ff. de peti. hē.
 ſive talis poſſor poſſideat totam
 hēditatē vel qđ vlt. pte pticularē
 ēē minimā p illa ſola pōt qđēiri
 vt. d. l. reguli. 7 d. l. l. 3 mimam. 7

ſic petitiō hēditariā ex pte rei pōt
 ēē pticularē. vt. l. iiii. eo. ti. ſed ex
 pte actoris ē iudiciū vlt. vt. ſ. p. 3.

.....
 abcdefghilim

In hac actōe ſic forma libellū.
 dico qđ ticiū qđ ſeius deceſſit 7
 qđ eius hēditas ad me ſpectat vel
 ex teſſō vel ab iteſſō ſm qđ caſus
 qtingit. 7 qđ eius hēditatē adiui.
 7 qđ tales 7 tales res dictus ticius
 tempore eius mortis poſſidebat
 vel ſaltē detinebat 7 in ei⁹ hēdita
 te remanſer. quas gaudi ſine ali
 quo inſto vel ſaltē valido ti tulo.
 tē 7 occupat. quare peto per vos
 pñunciari 7 declarari dictā hēdi
 tatē ad me ſpectare 7 pertinere. i
 totū vel p tali pte. vt cāus accide
 rit. Vel ēē petere ſimplr me
 hēde dicti ſen declarari. 7 dictuz
 gaudi per vos qđēnari 7 per offiū
 vīm cogi. ad dimittēdū 7 relaxan
 dū 7 reſtituēdū. mihi dictas res
 cū fructibus perceptis 7 percipiē
 dis. ita dixit bart. in. l. iiii. 7 i. l. l. 3
 minimā. ff. de. 7 in. l. ex diuerſo. ſ.
 i. ff. de rei vendi. Valeret ēē li
 bellus ſi in qcluſiōe ſimplr ſic pe
 tereſ. quare peto dictū gaudi qđē

nari ad restituendū mihi dictas res
hēditarias &c. nāq̃o ip̃o q̃ peto
ip̃suz gēnari ad restituendū dic-
tarū rez. vt hīs. ego videoz tacite
petere q̃ me hēdem pnunciet. &
l̃z index hoc nō pnunciet exp̃es-
se. tñ ṽr pnunciare tacite eo ip̃so
q̃ gēnat dictū gauz ad restituē-
dūz mihi &c. Ita digit bar. in. d.
l. ex diuerso in p̃m.

Fuerat. Cū rei vxorie ac-
tio que oliz p̃ do-
tibus op̃tebat ēēt bōnfidei. & bo-
die oē ius suū transfusus sit in ac-
tiōe ex stipulatu sequitur quod
actio ex stipulatu p̃ dote op̃tens
ē bōnfidei. h. d. p̃rio. & hec actio
ex stipulatu. ē ēt p̃uilegiata res-
pectu tacite ypotece. & respectu p̃-
latōis vt ceteris creditoribus p̃-
ferat. h. fo. & vltio. Et scōm. d.
Jas. Būndif in. iiii. p̃tes. In p̃-
ma ponit quō & quare rei vxorie
actio que oliz p̃ dotib⁹ op̃tebat
hodie sit transfusa i actiōe ex stipu-
latu. In. ii. per modum illatiōis
ponit quō ista actio ex stipulatu.
subrogata in locū rei vxorie ac-
tionis est effecta bōnfidei. sicut erat
illa rei vxorie actio. In. iii. ponit
aliud p̃uilegiū qd̃ h̃z ista actio
ex stipulatu. s. tacite ypotece. In
iiii. ponit aliud p̃uilegiū. s. vt
ea ceteris creditoribus preferat.
sa ibi merito rei vxorie &c. tertia
ibi. s̃z & tacitā ei debem⁹ ypotecā
quarta ibi p̃sertim autē alius
creditoribus. Additio dicit.
d. Jas. q̃ iō appellata ē actio rei
vxorie eo q̃ p̃ncipaliter inuenta

fit p̃p vxores ad repetēdas earūz
dotes. quīs postea ēt c̃rēsa fue-
rit ad maritos. & p̃p hoc meruit
denominatiōem ab eo. p̃pter qd̃
p̃ncipali fuit inuenta. & de hoc.
j. Mo. ex hoc rez. id ad quod
quotidie allegat. q̃ actio subro-
gata sapit naturā ei⁹ in cuius lo-
cū subrogat. & illius qualitates
assumit. ita ēt nō. ex tex. in. l. vni-
ca. C. de rei vx. ac. s. i. de hoc tñ
brocardo vide doc. hic. Unū tñ
circa hoc aduerte q̃ id qd̃ d̃r q̃
actio subrogata sapit naturā illi⁹
&c. hoc intelligat de natura sua p̃-
mordiali. nō autē de ea que super-
uenit ei casu. & accidentalr. puta
si actio cresceret ex possicō puta p̃
inficiatiōem vt lex aql. certe hanc
naturā incrementi illa q̃ superue-
nit accidentalr nō sapet actio in
eius locū subrogata istud signā-
ter dixit gl. no. in. l. certi gēditio
in pan. in gl. magna. in ver. ex oī
cā ad fi. ff. si cer. pe. quā bart. ibi
sūme gēmedat. Itē nō. ex text.
q̃ actio ex stipulatu p̃ dote ē bo-
nfidei. & dicit. d. Jas. q̃ nedū il-
la que op̃tit vxor p̃ dote repe-
tēda. s̃z ēt illa que op̃tit marito.
siue p̃tra vxorē siue p̃ p̃rem vxo-
ris. siue ēt p̃ c̃ncū q̃ dote p̃mi-
sisset sp̃ ē bōfidei. Ita in terminis
t̃z gl. in. l. de t̃uiliōe. ff. solū. ma.
& ibi istud idē firmanz bar. & ali-
doc. & ergo in ista ac. sicut i ceteris
bōnfidei. tā ex pte mulieris q̃ ma-
riti debent vsure ex mora & cete-
re accessiōes & an i hoc. Atū p̃nt

peti vsure et de iure canonico. vi
de p ang. de are. hic. **I**tem no.
ex tex. q. hec actio ex stipulatu. h3
pnuilegiu tacite ypotece et qnter
q bona mariti sunt tacite ypote
carta mulieri agenti pro dote. vt
hic et l. vnica. §. et vt pleru. §. all
et l. assiduis. C. qui. po. i pi. ha. et
dicit. d. **I**as. q. ista ypotece ppe/
tit et pro euictioe doq. tex. et m. d.
l. vnica. qd limitant ibi bart. et
do. fm tex. i. l. i. cu3 gl. no. sup v
bo i factuz. C. de iuz do. vbi h3
tis an et qn dans dotez teneat de
euic. qz aut dos incepit a pmissio
ne. et tunc das tenet de euic. aut
a traditoe et tunc secus vt ibi la/
tius h3. et ita tradit et simili i do/
natoe. Et dicit. **I**as. vnu ihac ma/
ia note. q mulier si tenet aliquo
can d euic. rei dora. si marit scil/
uit re ee aliena nisi expresse pmi/
ssa fuerit euictio tex. et i. l. si a mref
gl. i v. nulla. C. d mif do. et diliget
note. q in donatoe facta a pre fi/
liovet filie. no h3 locum euictio.
istud e qd voluit singularit bal. i
aut. ex testo m. iii. col. C. d colla.
Si. **T**ransulm⁹ vt. C. de rei
vx. ac. i pri. et ppetit hec ac
tio ex stipulatu. siue marito vt ei
dos det. siue vxor i pri ei⁹ vt re
stituat. et siue vtili fuerit i sposi
ta stip. siue. si tu sp credis tacite et
vtili itucire. vt. C. d re. vx. §. i.
na et al itell⁹ stip. tacita vbi si e vt
ff. de adop. l. his vbi3. et ff. si cui
pl⁹ q p. l. fal. l. it. §. ite sciendu. **A**c
tio ex stipulatu i exactoe doq nam

bodfi. memit vt hic et C. d rei vx.
acz §. h3 si ignozam⁹ al. n. stricti iu
ris. et cu si iueiat bodfi. vt. §. e. §.
acton3. **E**t. s. actoi ex stipulatu.
l mli. **A**dd. gl. itellit tex. n33 du
plr vno mo q puiliuz tacite ypo
tece sit gcessum actoi. alio mo q
sit gcessuz mli. et istd e magni ef
fectus. qz si puiliuz e gcessu actoi.
tunc ppetit nedu mli s3 cuilib3 ad
que trasit actio. si vo mli tunc e p
sonale et n ppetit aliis. vñ. p b est
hnda distinctio bar. q facit i. l. i.
ff. so. ma. q aut loqmur i puilio
tacite ypotece. et illd dat actoi vt
hoc tex. i v. ei. et d. l. vnica. i v. et
vt pleru. aut loqmur d alio pui
legio platois vt. s. mli alij credi
torib⁹ pferat. et h3 ppetit mli. et
n trasit ad aliu nisi ad filiu vt hic
i gl. fi. et ibi vidbim⁹. et ita loqf
d. l. i. C. d priuil. do. et ita d h3 p
uilio itellit illu tex. ibi gl. i. et hac
distic. pbat bñ iste tex. i ad vsati/
ua aut. vt ibi p bar. **C**redito
rib⁹ diuidit i. iiii. ptes pnci. **I**n
i. format. q. i. ii. rndendo. refert
opi. mar. et illa re. pbat duob⁹ su
damen3. **I**n. iii. refert alia opi. q
et rprobat vno fundamto **I**n. iiii.
refert opi. bul. io. et azo. et illa ap
pbat. fa ibi mdo h3. m. etia ibi fa
e opi. vt distiguat. iiii. ibi etia e
opi h3 bul. **C**reditorib⁹. h3 nu/
qd oib⁹ idistiete rn. sic h3. **A**dd.
siue pmi h3eant ypotece l pign⁹
expssaz siue non. sed hec n valet
quia lex distinguit. vt. C. de iu
re do. l. vbi. **I**tem fiscus et

mulier pari passu abulāt. vt. C. d. p. mul. fil. l. q. uis. 7 fil. n. p. f. f. h. n. b. exp. f. f. a. z. vt. ff. qui po. i. pi. ha. l. si pign. ergo nec mulier. Add. dicit d. Jaf. addo vnu casuz sing. i quo mulier 7 fil. non abulāt pari passu. imo mulier in eo potior ē filio. qz si repiāt duo infra. vnu filii aliud mulier. eod die pfecta. psumit p. scilicet istuz mulieris q. filii. Ita singl. bal. i. l. do. d. C. de iur. do. imo singul. vult bar. p. **B**y. ibi i. l. nō puto p illū tex. ff. de iur. fil. q. illū hēat locū nedū i muliere. s. i. quolibz puato s. filii q. si repiāt duo infra. zc. Et l. fil. hēat puile giū tacite hypothēce nō tñ ciuitas alia q. romana. nisi hoc spāl. pcessuz sit a pncipe vel sit statutū d. quo ē hēs tex. ap. tñ. 7 ibi gl. 7 bar. i. l. ii. C. d. iur. reipub. l. xi. 7 gl. 7 bar. i. l. ii. C. d. s. bi. ciui. lib. xi. Scba ē opi. vt distinguat i ter pign. s. traditū 7 hypothecā s. h. traditā. p.rio cāu n. pferatur mtr. fo. sic. ar. ff. q. ex ca. p. ta. s. l. pe. S. 7 hāc reproba. p id qd ē s. e. s. iter pign. Tertia ē opi. s. B. 7 Jo. 7 azo. vt hñtib. t. citā hypothecā pferat n. at hñtib. b. exp. f. f. a. z. lex. n. suū p. uilegiū qd d. erat p. mis ipis adimef. v. p. mulierē. n. at id p. uilegiū qd sibi qs adiuuisset. Et s. caute p. bat p. vba. l. C. q. po. i. pi. ha. l. si. ibi l. 3. affricor. t. p. is p. uilegio sint vallati zc. Add. hāc vl. opi. gl. re. nēt cōter doc. hic. 7 ē gl. q. pte/

m. exaiat i. l. assiduis. i. glo. ma. gna. C. q. po. i. pi. ha. Jre querit hic p. doc. vtrū dos p. f. l. a. t. d. cu ius actuali nūeratōe n. appet ha beat ista p. uilegia d. qbus hic 7 i. d. l. assiduis. 7 ē iter eos longa altercatio. vide p. d. Jaf. Refert tñ d. Jaf. vnu singlare dcm bar. 7 gl. i. i. p. diuersas. 7 ibi bar. i. ii. col. C. mā. q. i mā cessiōis nō sufficit p. f. l. i. o. cessiōis cedēs dicat l. p. f. l. i. o. sibi cē solu. tū nisi re uera 7 actuali p. b. f. so. lutū. 7 sic requit nūeratio realis al. eiz p. sumit stimulatā cessiō. qñ p. cū p. quo scā ē cessiō nō appet i veritate solutū. d. quo ē p. bal. i. l. deo nobis. i. ii. col. C. d. epif. 7 cle. 7 i. l. i. C. ne li. potē. 7 i. d. l. p. diuersas. 7 meli. i. l. ab anastasio C. mā. 7 Inno. i. c. fi. c. s. al. m. mu. cā fac. Jre d. Jaf. recitat aliud hng. dcm bar. i. l. si ex cau. tōe. i. ii. col. i. vtrāq. lec. C. de nō m. pe. vbi voluit q. si i iustro cō cessiōis apponāt hec vba. Talis debitor n. spe future nūeratōis p. f. l. i. o. ē zc. siue ēt quecūq. alia vba dicat tñ p. lla vba quecūq. sint nō ipedit executio n. m. pe. nā vba q. cūq. p. f. l. i. o. a debitorē tpe celebrati p. tract. n. hñt eā ipe dire. qz ea facilitate q. iniat. debi. tor ad p. f. l. i. o. se recepisse q. nūq. rēcepit sub spe future nūeratōis. eadē facilitate poneret q. cūq. ver. ba i iustro p. f. l. i. o. quod nō. **B**i. cit. tñ d. Jaf. q. ista p. f. l. i. o. licet hēat locū qñ marit. f. l. i. o. p. f. l. i. o.

se dotē accepisse ab vxore vel ab ei⁹ pte. sec⁹ si fuisset gressus se accepisse dotē a ticio. qz tūc psumit sp fuisse nūerata actualr. 7 tūc nō admittit exceptio nō nūerate dotis. Istud sunt fing. dictū Saly. i auct. s3 cū necesse. C. d^o do. ante nup. Reliqua vide p doc. hic.

Cū ipsa. Biniidit i. v. ptes principales. Inpria declarat tex. 7 tollit vñū tacituz cōtrariū pro materia fallētie. In. ii. querit et sol. In. iii. tollit aliud factū pñū In. iiii. querit 7 sol. cū vna fallētia. 7 circa so. multa pōit. In. v. format aliā. q. i qua primo arguit ad ptes postea decidit. fa ibi. sed nūquid pcur. rertia ibi. Itē qd hic dicit. quarta ibi. s3 qñ mulier pōt experiri. quita ibi. s3 nūquid pñ. Et hāc gl. dicit fing. bal. l. l. vnica. s. planius. C. d^o rei vx. ac.

Cū ipsa vis faciēda ē i eo q^o dicit ipsa. nā ali⁹ nō admittit ad tale priuilegiū agēs p dote ēt bñs mulieris. vt. C. de priuil. do. l. i. nisi sit d^o suis hēdibus. i. de filius 7 aliis descendētibus mulieris. C. qui po. in pig. ba. l. i.

Alld. doc. hic cōtēz examināt an p^o teneat dotare filiā ēt maritatā. Et tenent doc. cōmuniter q^o sic. Et dicit do. Jas. hētus notare q^o pater non tenet maritare vel dotare filiam hūticam vel iudeam. tex. ē nō. in. l. cognouim⁹. in ver. ceteris liberis. C. de hūi. 7 glo. vnica. i. l. si vero. ff. de i rē ver. Et dixit bal. i rubrica. C. de

priuile. do. q^o mulier hūtica non h3 priuilegiū dotis quod nō. ad limitatōem. s. nostri. Aduerte tñ q^o si filius vel filia hebrei sint effecti orthodoxe religionis. idest christiani. q^o p^o iudeus vel alteri⁹ secte tenet dictos filios alere 7 filias 7 donationē pp nuptias cōstitueret 7 votem dare sñ vires patrimonii. tex. ē fing. in. d. l. cognouimus. C. de hūi. qd ange. hic dicit multū notādū 7 se hūi/ se de facto. 7 dicit do. Jas. 7 pronunc est de facto papie. Alld^o dit do. Jas. glo. amplius volētē in. l. mater. C. de iure do. nā regulariter mater non cogit dotare filiam. qz officiū maternū non ē filias dotare. vt est ibi tex. nisi mater esset diues 7 pater inops. qui nō hēret ex quo dotaret filiā ita bar. 7 bal. in. d. auct. res que. 7 ceteri doc. Secō nō q^o si p^o cēt egenus vel multis debitis inuolutus ita q^o nō sit sufficiens ad dotandū filiā. tūc nō tenet eam dotare. imo fortius dato q^o p^o cōstituit sibi dotē cōstō erit nulla. Ita dixit 7 tenuit ludo. ro. in. l. i. ff. so. ma. p. l. ait ptoz. s. si cum mulier. 7. l. si. s. si a socero. ff. q^o i frau. cred. Sed ante cum hoc sit dictū bal. in. d. l. si. in. iii. colū. C. de do. p. Nūquid aut si filia cepit maritū vilem 7 indignum domui sue p^o teneat eā dotare. Ludo. ro. ff. so. ma. tenuit q^o nō Alldo bal. idem tenentēz in. l. i. i. si. iiii. col. ff. so. ma. allegat tex. in

l.iii. §. si emancipatus filius. ff. de
 pta. Quid at si filia nupit pie
 pcedente an teneat ea dotare vide/
 as Danor. i. c. cu cam. extra de
 rap. 7 doc. i. c. accedes. extra de p
 cur. 7 ibi Zmol. i. iii. col. Et ad/
 uerte. qz cu filiafa. de iure cano.
 possit nubere sine pscnsu pris. vt
 c. gl. i. l. paulus. al. incip cu qui in
 gl. iii. ff. de sta. ho. certe si filia nu
 bat digno viro quis nupserit si/
 ne pscnsu pris. no dico p voluta/
 te tuc pf teneat ea dotare. Ita gl.
 iure cano. i. c. hoc saciz. xxxvi. q.
 ii. 7 gl. i. c. de raptio. i. v. pscnsu
 xxxvi. q. i. An at pz teneat do
 tare filia naturalē tm l' et spuriaz
 vide bar. i. l. si. i. ii. col. ff. de his q.
 vt indig. Quid at si filia e mere
 trix vel filis pceditis. an pz tenen
 tur ea dotare. vide bal. i. d. l. qui
 liberos. in repon. atiquis. ff. de ri.
 nup.

Sl. Sed nunquid pcuratori
 mulieris dat hoc pruuile/
 giu. Rñ. sic. vt. ff. so. ma. l. alia. 7
 ff. de pcur. l. si minor. §. quonia.
 Add. hac ptem gl. doc. coter ap
 probant in pcuratore simplici. sz
 quid in pcuratore in re suaz. cui
 essent cessa iura a muliere an gau
 debet pruuilegio pcedis. Et ster
 minat Jo. fa. hic qz no p huc tex.
 Sz dicit d. Jaf. distinguendu esse
 put fa. bar. m. l. post dotē. i. vlti.
 col. ff. so. ma. qz aut cessio fit ex ne
 cessitate iminēte ex vtraqz parte.
 aut ex voluntate 7c. dic vt ibi per
 eu. Itē qd hic dicit d vote sua

iō dicit qz aliud in bona. pp nup.
 Add. Idē et tenuit gl. i. d. l. si. i
 si. hic alle. Sz circa hoc vide que
 dicta sunt. §. p. d. Jaf. in fo no.
 vbi dī qz mulier no hz pruuile/
 giu pcedis in donatōe pp nupq.
 hz tñ pruuilegiu tacite ypothece
 p multa que ibi dīgi. Jaf. Sub/
 dit et Aug. hic vñ no. verbū qz
 mulier que nihil soluit d vote p
 missa. nihil et lucrat de bona. pp
 nup. Si soluit p parte. p eadem
 pte lucrat. tex. ē i. §. illd. vbi bal.
 7 Aug. i. ant. de no elig. fo nub.
 7 trāscriptue i auct. sz que nihil.
 C. de pac. quē. Sed qñ mulier
 pōt experiri d vote. Rñ. so. ma.
 7 no prius nisi maritus ad iopiaz
 vergeret. vt. ff. de iure do. l. vbi.
 7. ff. so. ma. l. si cōstāte. in prin. 7
 hoc siue ipa dederit dotē siue ali
 us extraneus qui tñ no fuit pa/
 ctus de ea sibi reddēda. quo casu
 sibi no mulieri dare. vt C. de rei
 vxo. act. §. accedit. Si at pf mu/
 lieris dederit dotē pfi actio 7 si
 lie simul dabit. imo aliquatulu
 plus hz pz qui agit. 7 filia semp
 vī consentire nisi hēat iustā cam
 pcedēdi. vt so. ma. l. n. §. si. 7. l. no
 solū. Add. an aut extraneus qui
 tpe pmissiois dotis nihil dīgit d
 restōe sibi fēda possit postea pui
 dicare mulieri stipulādo. vide gl.
 uō. tenētē qz n. i. d. §. accedit. quā
 bar. ibi no. 7 multū qmēdat. de
 quo et latius vide bar. m. l. quo
 tiēs. ff. so. ma. Et hanc dotem
 integrā vī suare pī p filia. nisi cla

de. i. tēpestare vel vi p̄rimonium
suū fuerit diminutū. vt i. auct. de
equa. do. §. qz vero.

Additio. Illud quod vlt hic
glo. patrem non posse diminuer
re dotem p̄mi matrimonii intel
ligit ange. hic eē verum in dote
realiter data. sed dotem tantum
p̄missam p̄mo iuro. bene potest
pater minuire in sc̄do matrimo
nio ⁊ in terminis nostris est glo.
nō. in auct. quāuis. in glo. i. in v.
diminuere. C. de rei vx. act. ⁊ an
si filia semel dotata dotē suā con
sumpserit vel p̄didit. nūquid p̄
tencē eā iterum dotare. Et filr
de filio cui pater assignauit p̄tem
suam si eā p̄sumpsit an pater te
neat eū alere. vide bar. in termi
nis in. l. si cum dotē. §. si post so
lutū. ad fi. ⁊ ibi p̄ bal. ⁊ alios. ff.
so. mat.

Sz nūquid patri hoc p̄uile
giū dabit. Et q̄ nō qz suo p̄u
ilegio agit. ff. so. ma. ⁊. l. ii. §. vo
lūtate. Ecōtra q̄ sic v̄ cū filie p̄
hoc p̄uideat. qz p̄ hanc reseruare
cogit filie. ⁊ hoc vez puto vt hic
d̄. cuius p̄uidētia ⁊c. Add. cum
hac gl. trāscūt cōter doc. Intel
ligēdo tñ glo. habere locum qñ
filia cēt vna tpe quo p̄ agit. Si
āt iā cēt mortua ipsi ageret non
hēret hoc p̄uilegiū p̄latōis sm
Jo. sa. qz hoc nō repit n̄r cautū
De hoc tñ vide latius bar. i. d.
l. post dotē. i. pe. col. ff. so. ma.

Sūmula.

Actio ex stipulatu p̄ dote est
actio ciuilis que dat marito ad
exigēdum dotem sibi p̄missam. ⁊
ēt vxori ad dotem sibi restituē
dam in casu. s. dotis restituēde.
⁊ ē dat exiranco si stipulatus est
dotem sibi reddi. Et est actio bo
nesidei ⁊ h̄z p̄uilegiū tacite ypo
thecę ⁊ p̄clatōis mō quo supradi
ctum est.

.....
abcdefg h i k l m.

In hac actōe si marit⁹ agit ad
dotē. dicat ago ⁊ ticiū socerū me
uz. ⁊ dico q̄ d̄ tali āno ⁊ mēse ⁊ xi
m̄rimonii cū berta eius filia. p̄
qua dict⁹ ticius p̄misit mille pro
dote. iā ē ānus vel circa. ⁊ eā v̄
qz nunc distulit solnere. ⁊ ēt ide
bite recusauit. Quare cū ego per
t̄ps sup̄ascriptū sustinueriz one
ra m̄rimōii. Et p̄p̄ea cū interfit
mea i. xx. dictā dotē tpe d̄bito n̄
fuisse mihi solutā. Deto dictuz
ticius q̄dēnari ad danduz ⁊ sol
uēdū mihi actualiter dicta mille
itegra. promissa in dotez. Itē cū
q̄dēnari ad. xx. mihi soluēda pro
meo interesse.]

Ex pte vero mulieris soluto
matrimonio sic forma libellum.

Dico 3. B. ticiu hrdē. q. p. tuz
fuit mīmonū iter dictū ticiū he
redē 7 me. 7 q. dictus ticius a me
vel a tali p. me recepit mille vob
noiz. 7 q. dictū mīmonū ē dīso
lutū morte dicti ticiū. qui decessit
iā ē ānus elapsus. 7 q. sepius est
hīs dicti ticiū cui⁹ hīditatē adi
unt. quare peto dictū sepius cōdē/
nari mibi ad dandū 7 soluedum
ad restituendū mibi dicta mille.
vna cū. x. ducat p. interesse meo.
p. retardatōe solutōis dē dotis
2c. Libellus vero cōstāte mī
monio sic formā ex pte mulier
dico q. cōtraxi mīmonū cū ti
cio 7 ipse p. me vob noie recepit
mille. 7 q. dicto tpe dictus ticius
erat soluedo. 7 q. postea dict⁹ ti
cius deterioravit qdītōz suam. 7
male vsus ē substantia sua. 7 icepit
negrere ad inopiā. verū cū leges
pvideāt in talibus casibus idēni
tatib⁹ mulierū. ne dictā dotē me
sz pdā. 7 ne me 7 dictū ticiū 7 nō
strā familiā alimētare nō possim
peto p. vos 7 vīm offiū qdēnari
dictū ad qsignādū. 7 q. cōsignare
debeat tot de bonis suis que eq/
ualeant dicte quātitati vob. ma
xīe vt dca vos i tuto qstutaf. 7
ex nūc me pataz offero mīmonū
onera sustinere 7 alia facere 7 ad
implere ad que obligata sū. ex for/
ma iuris 7 statutoz pp. 2c.

In bonafidel.

Hodie p. p. satio opposita ab ho
mie p. m. oēs actōes ad q. curren

res q. titates ipō iure sine sit actō
bōefi. sine stricti mī excepta actōe
p. p. satio que p. p. p. satio nō tollit.
h. d. Et diuidit. i. iii. pres. primo
qualiter p. p. satio fit i. bonaf. in
dictis. so. qualiter oliz 7 hodie fit
i. stricti iuris. tertio facit quāda
exceptōz. fa. ibi. sz 7 i. stricti iuris.
tertia ibi excepta. Ang. Add.
nō q. offiū iudicis v. fa. i. bonaf.
iudicis maxie circa accessiōes sz
gl. hic. sine fit pprie p. tuz bōefi.
vt hic. era itelligit gl. istū tex. hic
in. d. s. fi. Et de offiū iudicis vide
que scripsi. s. e. in prin. i. xi. col.
7 i. s. rursus. Et sic i. iudicis sin
gularibus accessiōes veniūt offiū
iudicis nō in re actōis. secus i. vni
uersalibus dīgi. s. s. p. p. Et si
vis scire vrias iter p. tuz bonaf. 7
stricti iuris dictū ē. s. s. actionū.

Nō q. i. bōefi. iudicis eqtas
multū operat 7 bonū 7 equū est
attēdēdū. fa. l. si fideiusfor. in. s.
quedā. 7 ibi bar. 7 i. l. quint⁹. et
ibi bar. ff. mā. fa. l. i. i. p. m. ff. d. in
sti. 7 iure. 7. l. si suū. s. sequit. in
fi. ff. d. v. ob. Nō tex. ibi libera
ptās q. quis i. bōefi. iudicis q. re
dat iudici libera ptās. nō tñ pp
hoc tollit qn iudex dēat obser
uare et ins cile vt hic. 7 ē tex. nō.
7 ibi bar. i. l. bōafides. ff. vepo. 7
bar. i. d. s. quedā. Sz clarū est q.
tali cāu oio v3 obferuare ius di
uinū. naturale 7 gētū. q. p3 i. cle.
pastoral. d. re iudi. xi. i. cle. sepe cu3
ibi nō. d. v. fig. 7 i. l. i. 7 ibi bar. d.
tel. mi. Nō q. appō p. p. satio

ipso iure enervat ius actoris in parte ppenfata. ita i refiduo tātū mō opus ē q re⁹ gdenē. Et h̄ excepta actōe depositi. que pp exuberantiā fidei hūā i depositariū h̄z q pēlatōe nō tollat.

H Restitui. Large accipe siue p dādo siue p restitūdo. vt. ff. d̄ ver. fig. l. verbum reddere. Et hoc itellige siue in vsuris ex mora. vt. ff. d̄ vsuris. l. mora. l. i. bonafidei siue itereē agētis. vt. d̄. d̄ ob. ex cō. §. si. Addi. an aut̄ vbi reddere vel restituerē p̄tincat dare ex p̄pna significatōe an vero ex interpretatōe ⁊ sic ip̄opue recurrere ad Bartolūz hoc late examinantem in rubrica. ff. so. ma. i. in. col. Opposita que exceptio dabat qz dolo facit qui petit qd̄ restituitur⁹ ē. vt. ff. d̄ ex cep. do. l. dolo. ⁊ ita nō. q̄tū ad effectū nulla ē v̄ia sz quātū ad v̄ba vel rigore iur̄. Add. dicit do. Jas. q̄ iudicio suo hec gl. male dicit dū vult q̄ solū sit v̄ia quo ad verba nō quo ad effectū an cōpēlatio p̄petat ipso iure an ope exceptōis v̄oli hoc ē absurdū dicerē cū leges n̄ iponāz v̄bis sz rebus l. ii. i. fi. C. cōia de le. ⁊ l. fi. C. de vsur. Et dicit do. Jas. q̄ v̄a v̄ia ē. nā si actio tollat ipso iure index ex offō pōt repellere agētē ⁊ absolvere reū ēt reo nō petētē ⁊ nihil excipiente qd̄ nō posset index facere nisi qn̄ actio ēēt sublata ipso iure. sed ope exceptōis tū p sup̄scripta mira maxie p gl. i. l. fi. vñ⁹

§. pact⁹. ⁊ ibi latissime bart. i. ix. ⁊. x. col. ff. de pac. Adde aliā ⁊ nō cē v̄iaz qz i cāibus i quibus p̄pēlatio sit ipso iure absqz facto hominis. put oli erat ⁊ hodie i actōnibus bōefi. certe solutū repetitū vt idebitū. qz vere hoc erat idebitū. de quo ē tex. i. l. qd̄. d̄ la p̄ia §. pe. ff. de impen. i re do. fac. se/ cus at i cāib⁹ i quib⁹ loc⁹ ē p̄pēlatōi scō hois nō ipso iure put oli erat i actōib⁹ stricti iuris. qz tūc n̄ ē loc⁹ repetitōi. vt ē tex. i. l. q̄ iui cē. vbi gl. i. ff. d̄ qdi. ide. ⁊ ibi bar. q̄ formalr pōt h̄ac v̄iaz. Iur̄ aperto. Diuidit̄ i. iiii. p̄tes. In prima declarat̄ tex. ⁊ declaratōis rōnē assignat. a p̄tib⁹ sufficēter enūciatis. ⁊ ita oppōit̄ id qd̄ p̄rie dixi ⁊ soluit. In. iiii. querit ⁊ sol. In iiii. adē facit. fa ibi. non vt. tertia ibi. itē qd̄ si h̄incide. quarta ibi. itē qd̄ si ab vtraqz pte. Iure ap̄to. i. vbi q̄titas h̄incide debet̄ Add. dicit d̄. Jas. hec gl. i prima pte vult iiii. q̄clones. p̄ia ē q̄ de q̄titate ad q̄titatē sit p̄pēlatio. It̄ec q̄clō. p̄cedit sz Jo. fa. hic i quātitatibus q̄ iter se recipiūt sūctionē. i. q̄ vna fungat̄ vice alterius pp̄ oimodā similitudinez q̄ ē iter eos vt declarat̄ iur̄cō. i. l. cer/ tū. i. fi. ff. si cer. pe. ⁊ i. l. ii. §. si. i gl. magna an̄ inediū. e. ti. qz tūc vna pōt p̄ alia solui. vt. d̄. l. ii. §. i. et sic sit p̄pēlatio pecunie ad pecuniā. frumētū ad frumētū. ⁊ sic de aliis. dūmō sint eiusdē bonitatis. Scōo hec q̄clō. p̄cedit qn̄ h̄incide

debet q̄ritas ⁊ pure. sec⁹ si ille cui
oppōnit 2pensatio eēt debitor sub
alternatōe sp̄ei vel q̄ritatē. ⁊ esset
ei⁹ electio. q̄ tūc nō admitteret
2pensatio. ⁊ d̄ his est tex. nō. ⁊ ibi
gl. bal. ⁊ saly. i. l. si debeas. ff. d̄ cō
p̄sa. Tercio limitat̄ hec 2cō q̄
nō h̄z locū q̄n debitor q̄ntitatis
posset se liberare dādo sp̄em vt i
debito nogali i quo dñs tenet ad
q̄ntitatē essiat oīs dāni vari per
fuz. ⁊ tñ dādo suū p noga libe
rat. iuxta. l. miles. §. i. cū si. ff. de
re iudi. Add. d. Bal. hic format
nō. q. Done q̄ mutuaui famu
lo meo. l. qui mihi postea fuit
certo tpe. an fiet 2pensatio. de hac
q. h̄tis tex. nō. q̄ sic. i. l. si. in v. l.
ope quicquēni vicē referri bñfici
C. d̄ cap. ⁊ possli. reuer. ⁊ ibi bal.
nō. illū tex. ad hoc q̄ fūciū pso
nale extenuat q̄ntitatē debitaz.
Ad idē h̄tis tex. ⁊ meliorē i. l. i.
C. de pig. ac. Mā sp̄ei ad sp̄em
vl̄ sp̄ei ad quantitatē. Add. h̄tis
hic duas 2cōnes. p̄ia ē q̄ speciei
ad sp̄em nō admittit̄ 2pensatio. ⁊
ad hanc nihil ē addēdū. s̄a est q̄
sp̄ei ad q̄ritatē nō fit 2pensatio.
Quā 2cōne litat Jo. fa. hic p
cedere nisi q̄n species eēt ad q̄ri
tatez deducta. ⁊ sic q̄n quantitas
successit i locū sp̄ei. q̄d alī 2tin
git. vt q̄n sp̄es que d̄bet ē aliena
⁊ dñs nō vult illaz vendere l̄ vlt
vendere nimis magno p̄cio. tunc
in locū speciei succedit q̄ritas. vl̄
q̄n al̄ subest iusta causa iux̄ tex. nō
in. l. si dom⁹. §. q̄ 2h̄tes. ⁊ ibi la/

te tradit̄. ff. d̄ le. i. tūc fm Jo. fa.
admittit̄ 2pensatio. q̄ tūc idēz est
indicandū q̄d d̄ q̄ritate. ⁊ d. Bal.
leḡ hic. Secō limitat̄ hec 2cō
q̄ speciei ad q̄ritatē nō admittit̄
2pensatio q̄ ista 2cō pcedat. q̄n
agit d̄ 2pensatōe fienda in iudi
cio l̄ p iudicez ex dispōe legi alia
pte inita. sec⁹ aut̄ est in 2pensatōe
fienda exp̄ssa vl̄ p̄sup̄ta mente di
sponendū q̄ potuit disponere put
voluit. q̄ tūc habebit locū 2pen
satio etia d̄ specie ad q̄ritatem.
ita dixit singl̄ Jo. d̄ imo. in. l. si
cū votez. §. si p̄. ff. lo. ma. l. 3. do.
ial. allat bar. tenentēz 2m̄z. in. l.
h̄mōi. §. cū p̄. ff. d̄ le. i. Vel q̄
titat̄ ad q̄ritatē. si est quantitas
vt sp̄es nō fit 2pensatio. q̄ nō p̄z
inre apto. vt. ff. d̄ pig. ac. l. si 2ue
nerit. p̄io rñ. ⁊. ff. d̄ 2di. inde. l.
si nō sortez. §. si centū. ⁊ d̄ imp̄.
in re. do. fac. l. q̄ d̄. ⁊. l. si. ⁊. ff. de
pecu. l. si creditor. §. i. Add. h̄c
hic. iiii. 2cōne. q̄ si debet̄ quan
titas vt sp̄es q̄ illi⁹ quantitatē ad
alias quantitatē si fit 2pensatō pu
ta si debeant̄ centū q̄ sūt in tali
archa vl̄ i tali sacculo quo casu cē
sent̄ vt species in. l. plane. §. i.
v. l. 3. hoc ita. ⁊. l. si si certos. ff. de
le. i. vl̄ si debeant̄ certū nūmū qui
sūt peculiares. iux̄ l. si creditor. §.
i. hic alle. i. gl. De hoc tñ d. iaf.
remittit. Sz nōne statiz hic su
bicir q̄ actōi i rem p̄t oppōni cō
pensatio. ergo v̄ fieri d̄ sp̄e ad q̄
ritatē. Sz dic q̄ fit rei v̄d̄catōi.
q̄n re nō restituta iurat̄ in luc̄ l̄

in vera estimatōe. vt. ff. de rei vē
di. l. qui restituere. Add. nō qđ
gl. ita oppōit s̄ id qđ p̄rie dictū
est. q̄ sp̄ei ad quātitate nō admit
tūt 2pensatio s̄ hoc tex. vbi dī
actōi in rē obici 2pensatōez. 2 tñ
actio in rē dat̄ ad spēm. vt. l. si in
rē. 2. l. vendicatio. ff. de rei ven.
Rñ de vt in gl. hic. Itē quid
si hincide obitū ē in gñe vt q̄ de
beo tibi hoiez 2 tu mihi hoinez.
Rñ. fit 2pensatio. vt. ff. si ps hr.
pe. l. i. §. cū me. 2. ff. §. hī. mīl. l.
qui nō militabat. l. rñ. 2. ff. de le.
li. l. vnū ex fālia. §. s̄ si vno.
Addi. dicūt doc. hic q̄ iura alle.
p gl. non pbant dictū suū s̄ tñ di
cūt 2clōnē gl. pcedere qñ essent
duc spēs debite in genere que es
sent eiusdem estimatōis. puta tu
deberes mihi vnū bouem in ge
nere. 2 ego tibi bouē in genere.
q̄ quisq̄ nīm vando mediocrez
liberaret. vt. l. legato generalr. §.
i. cū si. ff. de le. l. sec. si non essent
eiusdē estimatiōis. puta q̄ ego
deberem tibi bouē i genere. 2 tu
deberes mihi hominē in genere.
2 ita cōter doc. trāseūt. vide hic
b. Jas. Item quid si ab vna
parte est debitū 2fessatū ab alter
a negatū. Rñ. nō p̄z apto iure.
vnde non fit 2pēsatio. vt. C. de
2pen. l. si. §. pe. Add. hētis ergo
ex hac glo. q̄ liquidi ad nō liqui
dū nō fit 2pēsatio. Et dicūt doc.
hanc 2clōnem pcedere nisi tale
debitū non 2fessatū possz de p
rimo liquidari. v. l. si. C. de 2pē.

2 ad hoc bñ faciet illa limitatio.
Danor. in. c. ii. extra d̄ depo. d̄
qua infra. Unde doc. hic exami
nant qñ oppō compensatōis req
rit altiorēz indaginem. 2 quantū
t̄ps dat̄ ad pbandum. Et cōis
opi. est q̄ tale tempus relinquif
arbitrio iudicis. Sed do. ias. alr
tenet vide hic p cū.

Ipso iure. Hec gl. diuidit i
tres. In prima ad declarationē
tex. p̄nit opi. quorundā. In. ii.
illam reprobabat tribus rationib⁹.
In. iii. ex predictis format. q. ad
tex. nfm 2 rñdet. s̄a ibi. sed certe
imo est necessarium. tertia ibi. s̄z
fm hanc opi.

Ipso iure. adeo vt dixerūt q/
dam non est necesse oppōi 2pen
satōnē hois vt hic. S̄ certe imo
ē necessarium vt opponat̄. quod
pbo trib⁹ rōnibus. nā fideiusfor
2uentus eliget. vt qđ vel sibi vel
reo debet̄ 2penset. que electio si
bi non daret̄ si ius compēsaret.
vt. ff. de compen. si quid.

Add. hec opi. per glo. repro
bata fuit. Ad. vt refert glo. i. l.
si constat. C. de compē. Et in. d.
l. siquid. vide glo. magistrā enu
merantem plures casus in quib⁹
quis compēsat ē illud quod ē al
teri debitū. quos etiā enumerat
glo. in. l. eius. C. de compen. Et
illud quod glo. dicit q̄ fideiusfor
potest opponere quod reo debet̄
illud est verum fm distinctionēz
glo. nō. in. l. veruz. in glo. si. ff. d̄
2penfa.

Item et reus quentus eligit i
qua cum pensat. si debeat ex plu
ribus causis. vt. ff. de ppe. l. q. labeo
ut lex dicit cum male agere cum obi
ci pot compensatio. vt. ff. de ppe.
l. veru. sz qui male agit het actio
ne. sz elidit exceptoe. vt. ff. qn di.
v. l. l. ce. l. i. Sz fm hac opi.
quid adiciat actioi. stricti iur ad id
quod erat oli. r. n. qz doli mali
timobiciebat. exceptio. sz nuc et co
pensatiois exceptio opponitur. vt
hic 2. j. co. s. pe. et nihilominus ex
ceptio doli cum general' sit. vt. ff. de
ex. de. l. ii. s. et generaliter.

Sunt alias. s. actioes vt mixtas
que sunt quatuor. vt. s. e. s. que/
da actioes. Itē p. curio fideicomis
soz. ut offm iudicis et similia que
actioes sunt et largissime accepto
vocabulo. vt. ff. de ac. et ob. l. ac
tiois verbo. vñ et petioes cautio
nu occasioe dami isecti pensant.
vt. ff. de da. infec. l. i. et l. si qs. s.
si qs. Addi. no. ex q. q. et illud
qd debet offio iudicis pot ppefa
ri. adde tex. in. l. si ambo. s. in li
pularibus. ff. de cope. qd intel
lige veru de debito offio iudicis.
in quo nullu obstaculu e i medio
al secus. ita limitat singulariter
bar. i. l. si. s. ff. de qdi. inde.

Depositi hec gl. B. iudic' in
iii. An pzia timore taciti p. r. u. limi
tat et declarat tex. An. ii. tacite q/
rit. an istud quod hic dicit in depo
sito heat locu in gmodato. An.
iii. enumerat casus in qbus ces
sat pensatio ptes patet. De

positi qd tu intelligas. qn pecu
nia no signata e deposita. quo ca
su et alia simile reddere pot. vt.
ff. de po. l. lucius et l. di. spofalioz
s. i. si aut eet depō facta in spē vl
in pecunia vt spē qd ee pot. ff. de
le. i. l. plane. s. sz hoc. ita tñc etiā
alia rōe no obiciat pensatio. qz i
spē no fit compensatio. Item qd
hic dicit in actione depositi. idē
dicūt qdam in actione comodati
vt. C. gmo. l. sub pteztu. sz certe
imo e ibi rō. qz in spē fieret. nam
sole spēz gmodant no qntates
nisi qntas vt spēz gmodef. vt.
ff. gmo. l. iii. s. fi. Item cessat als
pensatio vt qn mibi p violentiā
re abstulisti. vt. C. de ppen. l. si. i
fi. itez et fisco no opponit i qbus/
da casibus quos dic. vt. ff. de iur
fif. l. auferf. s. qui pensatiōem.
item in curatore q fraudant pu
blicā anonaz. vt. ff. de ppen. l. ob
negociu. Addi. vide gl. pleniorē
et magistrā. que enumerat oēs ca
sus in quibus cessat pensatio in
d. l. ob negociu hic al. in fi. glo.

Defraudef sed nōne hec rō
vbiqz hz locu. rñ. nō ita. qz si re/
stitutio denegat est dolus. vt. ff.
mā. l. si pcuratorem. s. de lo. itez
depositarius de dolo tñ al tene
tur. vñ si biemagis grauef nō ē
miru. vt. ff. de iurur. l. en q i pzi.

Preterea. Actiones
iō dicte sunt. qz mere in arbitrio
iudicis sunt. et sunt tam reales q
personales. h. d. et diuidit in tres

ptes. p^oio ponit quare dicant^r arbitrarie. so que sint iste arbitrarie. tertio qd iudex in his possit. fa ibi sz iste. tertia ibi in his eteni.

Addi. no. q nō restituēs rem ad mandatu iudicis vltra rē cōdēnabit^r. de quo in. l. qui restitue re. ff. de rei v^e. 7. j. dicā. **N**o. q actio ad exhibēdū. nō exhibētē ad mandatu iudicis est arbitrarie. **N**ota q actio publiciana 7 ypotecaria sunt actōes reales. vt hic 7. s. e. §. sz iste. 7. §. itē seruina. 7. iuncta. §. in psonā. s. e. **N**ō q actio de dolo 7 actio qd me. cā. 7 actio ad interesse pp locum. sunt in psonā 7 que sit vtilitas 7 que dīa. vtrū actio sit in rē an in psonā hī. 7 ibi dixi. s. e. §. 1. **N**ō q in his actionibus arbitrarie iudex hz magnaz p^oatē. sm natura cuiusqz negocii. exequo 7 tō no iudicare 7 p q^os q^ois aliqd sit positū in mēro arbitrio iudicis. v3 tū iudex hēre ante oculos bonū 7 equū. vt hic. 7. l. q si ephe si. ff. de eo qd cer. lo. 7 similiter si qcedat alicui libera ptās. tū vī q nō possz postergat bonū 7 equū.

Addi. no. fm. d. **J**as. hic q lz in istis actionibus arbitrarie pēdet ex arbitrio iudicis qd quale 7 q^oū. vt. s. dictū ē. non tū pender ex arbitrio suo an iudicet. qz nisi in istis actōibus ipartiret officiū suū esset recurrēdū ad superiorē. qui possit eū artare 7 punire fm **J**o. fa. hic quē sequit^r. d. **J**as. all. §. 1. in aut. vt dis. iudi. 7 aut. si ve

ro. C. ad. l. inl. de adul. 7 bar. in. l. a diuo pio. §. sniam rome dictā ff. de re. iud.

Blo. Arbitrarias. **D**iuī/ dic in. iii. p^oio ponit quesitū. so ponit rñsōem q^oū dā quā reprobāt. i. iii. ponit aliaz so. alioz quā ēt reprobāt. in. iii. ponit so. alioz 7 verā quā approbat. fa ibi rñdent qdā 7 dicūt. tertia ibi alii dicūt. iii. ibi alii dicūt q ē vū Arbitrarias. sz nūqd sint bonēfi. vel stricti iur. rñdēt quidam q bonēfi. sunt qz in iudicis arbitrio sunt vt. j. p^oimo. §. i. fi. 7. s. eo. §. in bonēfidei. sz hoc nō valet qz offm iudicis qd in bonēfi. iudicis venit ē iur actōis. sz hoc q est in arbitrarie mēz est. 7 in iudice tū ē. vt. ff. de eo qd cer. lo. l. in bonēfidei. **A**ddi. d. ange. de are. nōt istā gl. p^oio singulari. sed. d. **J**as. reprobāt. vide hic p eum. 7 reprobō quaz facit hic gl. cōter approbat 7 similiter ēt se queris.

Allu dī. ut q nec ē bonēfi. nec stricti iur. sz q est tertia spēs ad illaz diuīsiōem. que ē. s. e. §. actio nū. 7 fa. p eis. ff. de in li. iuran. l. in actōibus. §. plane 7. ff. de vsu. l. in fideiō. §. in his. hanc ēt reprobō. qz dicta diuīsiō ē pfecta 7 ī mediata. **A**lli dicūt 7 verius ē. q sint stricti iuris. cū inter. bōēfi. nō inueniant^r. s. eo. §. actionum. **A**ddi. hec vltia vera ē. s. q ac. arbitrarie sunt stricti iur. 7 sequūt cōt^r doc. hic 7 idē gl. que plen^r or ē in. l. i actōibus i gl. i ver. pla

ne in prin. ff. de in li. iur. 7 ibi gl.
rñdz. d. l. i. actōib⁹. §. plane q̄ gl.
hic allat. 7 nō rñdet. 7 eius so. ibi
sequit bar. Ex arbitrio. bñ di
cit ex arbitrio. nec. n. obligat⁹ est
rē restituere l' simile qd facere. q
p̄opte vices et verū in ac. in rē.
Addi. 7 hoc iō qz actio real. nul
lā p̄supponit obligatōem. vt. §.
i. s. co. In p̄sonalibus aut 7 az
bitrariis que hic enumerant. vi
ces q̄ l3 exhibitio vel restō fit in
obligōe. pena tñ. i. itereffe l' q̄ti i
h̄tez iuratu est. n̄ nisi p̄ offiū iudi
cis p̄staf 7 iō arbitrarie dicunt.
Addi. dicūt hic io. fa. 7 ang. hac
gl. nōndaz qz meli⁹ declarat itellec
tū hui⁹. §. q̄ aliqua alia. Addi.
dicit. d. Zas. p̄ declaratōe isti⁹ gl. 7
toci⁹ matie aduerte ad nō reglāz
quam poit bar. i. l. i. actōib⁹. ff. d
in li. iur. in v. tertio h3 l' cū in ar
bitrariis. q̄ ois actio de mundo
in q̄ res n̄ restituit fm̄ p̄ceptū iu
dicis dī arbitraria. ita vt iudex
h̄eat p̄tēz deferendi in rāstū in
luc. 7 fm̄ illō d̄demnandi. siue sit
actio stricti iur⁹ p̄sonal siue in rez.
siue q̄cūqz alia actio. 7 de h̄ dicit
esse tex. in. l. i. q̄ restituet in fi. ff. de
rei ven. 7 de hac reglā p̄sequere
p. d. Zas. In p̄sonaz l3 iste ac.
de qd⁹ hic. dicant in p̄sonaz sunt
tñ in rez scripte. vt. ff. q̄ me. cā. l.
metū. §. aiaduertēdū. al cū aut 7
de hac dic vt. s. e. §. hec aut actio.
De eo dolo. actio de dolo est
arbitraria vt hic qd⁹ est iō qz libe
raf doloſus. v̄cz itereffe p̄stando

fi restituere non possit. al iudicis
offō iuraf in litz. ff. de dolo. l. az
bitrio in prin. Promissum.
Vindict in. ii. In p̄ia restringit
tex. vt tñ i trib⁹ casibus p̄cedat
In fa declarat tex. fa ibi 7 q̄ hic
dicit penf. Promissuz. idēz
ēt si legatū sit relictū certo loco
dandū. 7 idē si mutū sit datur
certo loco reddēdū. naz his trib⁹
casib⁹ locū h3 certi d̄ctio arbi
traria. s. in p̄missiōe. 7 legato 7
mutuo. 7 al si vt. ff. de eo qd⁹ cer.
lo. l. ii. §. hoc aut. 7. l. si h̄is. 7. l.
ēt. Addi. h̄ctis ex gl. q̄ actio dī
arbitraria p̄p locū in trib⁹ casib⁹
hic i gl. p̄stus 7 si i alius idē te
nuit gl. in. l. i. C. vbi que. q̄ cer.
lo. s3 bar. 7 cōter doc. i. d. l. si h̄is
ff. de eo quod cer. lo. reprobant
istas glo. 7 dicūt q̄ ois actio stri
cti iur⁹ p̄p adiectōem loci pōt esse
arbitraria. vt recitat. hic. d. Zas.
Et qd⁹ hic dī penf. s. alit q̄ vbi
fuerit p̄missuz dari. 7 venit mea
vtilitas taz agnē q̄ rei vt. j. e. §.
loco. Similibus Vindict.
in. ii. p̄tes p̄cipales. In p̄ia de
clarat tex. vno modo. In. n. alio
mō. Similibus. s. in rez. 7 sūt
dece3 de qbus dixerat. s. v̄l dic
q̄ alie sunt arbitrarie que hic nō
numerant. vt ecce actio i factum
q̄ daf p̄ nau. can. stab. vt. ff. nau.
can. l. i. i p̄i. s3 qdaz dicūt cā n̄ cē
arbitraria. qz ibi n̄ ferunt snie.
due. Addit. d̄ h̄ an sit necesse
q̄ due ferant snie. vñ gl. j. i ver.
nām. Itē actio i factū q̄ daf

Publicanū. vt. ff. de pub. l. i. in
 pri. Add. hic q. gl. i. l. hoc edicto
 i. prin. in v. absolucō. ff. d. publi.
 tenunt priū q. ista actio i. scilicet. que
 dat̃ p̃ publicanū. n̄ ē arbitraria.
 2 illaz gl. sequit̃ ibi bar. p. dy. re
 probata gl. hic Jas. Itē actio
 redibitoria. vt. ff. de edil. edic. l.
 redibitoria. itē actio finiu regū.
 ff. si. regū. l. iii. i. si. 2. l. ii. itē actio
 ex stipulatu. q. pro dote repetēda
 dat̃. vt. ff. so. ma. l. filiusfa. §. ma
 ritū sed certe isto casu n̄ iurat̃ in
 litē q. arbitraria sit. s. q. bonefi
 dei. vt. §. e. §. fuerat. Addi. hec
 gl. vez. dicit. Itē actio reruz
 amotarū est arbitraria. vt. ff. rez
 amo. l. cū dos i. si. Addi. 2 ita se
 quūtur doc. Nam Diuidit̃
 i. iii. ptes principales. In priā dcla
 rat tex. vno mō. In. ii. alio mō.
 In. iii. occasiōe illi. se declaratio
 nis ponit tres mōs qdēnādi i. illi
 actōib. arbitrariis. scilicet ibi l. meli.
 tertia ibi nā triplex mod.

Nāz. i. bonitatē vt dicūt qdā
 l. meli. i. s. nāz actōis arbitrarie
 q. itendit̃. nā triplex pōt modus
 qdēnatōis dephēdi i. arbitrariis
 vñ due snie ferant̃. priā d. restitu
 ēda re. 2 nisi restituat fiat qdēna
 tio i. pēa l. iterec. p. dlatōez iuzurā
 di i. litē. vt p. i. ac. qd. me. cā. 2 i. ac
 tōe d. volo 2 rei vēdi. 2. ac. ad ex
 hi. 2 filib. Add. 23 §. gl. q. i. actō
 nib. arbitrariis rōe q̃ceptus iu
 dicialis due ferūt snie. vna de resti
 tuēdo 2 l. exhibēda. alia qdēnatō
 nis ad penā l. iterec. p. dlatōem

iuranti i. litem. An aut̃ iste due
 snie sint abe diffinitive l. n̄ gl. i. b
 variat vt refert hic. d. Jas.

Et alius ē mod. vt vna ferat̃
 snia 2 in ea statiz interec. grāt vt
 qñ certo loco aliqd vādū ē. 2 b
 in ista sola. terti. mod. est. vt nō
 in q̃titate qdēmnatōis fiat arbi
 triū. s. in qualitate vt ac. norali.
 in q. arbitrat̃ iudex. an liberet̃ dā
 do sniū p. norā. qd. ē qñ dño igno
 rāte l. phibere nō valente deliq̃t.
 al. in soliduz tenet̃. vt. ff. d. norā.
 l. ii. in prin. 2. l. in delictū in prin.
 Addi. de intellectu hui. gl. vi. d.
 d. Jas. Satisfieri. diuidit̃ i. iii.
 in. i. tior taciti q̃nti fortit̃ oppoit
 p̃ tex. m. ii. rñdz vno mō enume
 rādo triplex offiū iudicialis. in. iiii.
 alio mō rñdz. scilicet ibi rñde dic tri
 plex ē. scilicet ibi itē i. actōib. bo. fi.
 vna ferit̃ snia. gl. ergo p. modū ta
 citi q̃nti tacite opponer̃ p̃ tex. nā
 dī i. hoc tex. q. ille dicunt arbitra
 rie i. qb. p̃mittit̃ iudici ex bono 2
 equo iudicat̃ extiare quō satisfie
 ri oporteat s. idē p̃mittit̃ i. actōi
 bus bōefidei. §. tales sūt arbitra
 rie qd. ē falsū q. sūt opposita. ff. d.
 eo q. cer. lo. l. i. bōefi. 2 dictū ē. §.
 §. 2c. Satisfieri. s. nōne b. idē i
 bōefidi iudicialis sit. rñd q. triplex
 ē offiū p̃mū ē qd. obtiet vicē actō
 nis p. qd. petunt̃ salaria aduocato
 rū 2 restōes miozū vt. ff. d. mioz.
 l. q. si mioz. §. si. aliud ē quod bo
 nefidei actionibus inheret quod
 iure actionis venit. vt. ff. de eo
 quod certo. loco. l. in bonefidei

7 vna cū actōe perit. vt. C. depo.
l. iii. Tertius ē q̄ iheret actōibus
stricti iuris quibusdā. s. arbitrari
is. hoc ex solo motu iudicis desce
dit. vt quasi liberū sit facere sed i
actōib⁹ boni. astringit ad hoc.
Add. In istis verbis gl. vult sol
uere dū. s. formatū. q. d. q. vna
ē inter act. boni. 7 arbitrarias.
qz i boni. iudex astringit ad im
partiedū officiū suū. s. i arbitrari
is quasi liberū ē 7c. S3 Jo. fa.
reprehēdit gl. 7 recte. qz vt. s. di
ctū ē in arbitrariis iudex necessi
tas impuri offiū. s. nō necessitas
ad tale vel tale. 7 hec supra patet.

Itē i actōib⁹ boni. vna fertur
fina. i. his at plerūqz due. vt mō
diligēter notauimus. Add. hec
sa so. oio reprehēdit p Jo. fa. qz
pōt et cuenire qz i bo. fi. ferat due
finē. s. vt i pua ēptor gdenet ad
tradēdū. i. sa ad itereē. iuxta glo.
magistrā. i. l. i. ff. d. act. ep. S3 d.
Jas. dicit paucis verbis sic dōm
et qz i actōibus boni. offiū iudi
cis ei deseruiēs puenit ex natura
ipsarū actionū. statim eim qz debi
tor ē i mora i actōib⁹ boni. suc
cedit offiū iudicis ex natura ipaz
actionū statim. n. qz debitor ē i mora
i actōib⁹ bo. fi. succedit offiū iudi
cis p qd debitor gdenadus est ad
soluas vel itereē. s. i actōib⁹ ar
bitrariis iudicis offiū nō ex natu
ra actionū s3 ex quodā accidētē ex
triseo. puta qz nō pstat res in q
fuit scā gdenatio. 7 pp hoc icidēs
deuenit ad itereē. 7 sic iste appel

late sūt arbitrarie. 7 hec latius. s.
vidisti.

Sūmula.

Actio ad exhibēdū ē actio ci
uil⁹ q̄ dat p possore i p eū q dolo
malo possidet. vt rē exhibeat. i. i
publicū ducat. vt fiat aduersa
rio copia vēdicādi s3 azo. i. sū. ti.
ad exhibē. i. p. Et si erat mltim
res ipsa exhibēda v3 fieri facultas
legēdi 7 trāscribēdi. 7 ff. quēad.
tel. ap. l. i. 7. iii. §. stipulari. 7 ma
teriā h⁹ at vide hic p doc.

... ..
abcde fghilalm

Ad exhibēdū.

In hac actōe sit libellus hoc mō
Ego p nūc 7 dico qz ipe possidz
talē libz mī cilis coopitū tali co
rio 7 talr signatū. quē libz mea i
terest i iudicio exhiberi vt hēaz fa
cultatē eū reuēndi 7 cognoscēdi
7 vt possit p testes meos quos itē
do pducet cognosci 7 magis qz in
tēdo illū libz vēdicare 7 pbare
me dñz illi libz. Arc peto p vīaz
finiaz dictū tūc gdenari cogi et
gPELLI vt dēz libz i publico 7 in
iudicio corā vob. exhibeat 7 copi
az ei⁹ vidēdi 7 itrospicēdi faciat.
7 si 7 iqtū dñi lib. exhibet n̄ vlt
peto cū gdenari ad itereē 7c.

Si aut simul cū actōe ad exhibendū vellet intētare aliquod iudiciū penitorū puta rei vēdi. qđ posses vt. s. dictū ē debes addere suprascriptis v̄bis libelli. quē hōi sic exhibitū cū ad me spectet iure dñi vel quasi peto p ve strā sniam declarari cum ad me spectare. 7 post dictā declaracōez dictū ticiū gdenari. vt dictū libz mihi restituat 7c.

De actōe noxali.

Actio noxalis sz azo. dñ actō que nascit̄ vel orit̄ ex delictis ser uorū. ff. e. ti. l. i. 7. j. e. ti. in prin. Et dñ noxalis a noxia qđ ē delictū. vel a noxa qđ dñ ipse delin quens. vñ 4. Noxia delictū deli quens noxa vocat̄. Et hec actio hz locū i delictis nō capitalibus qz ex criminibus publicis et que habent publicā executionē 7 co hertōz capitalē. nō hz locū hec actio. allat̄ do. Jaf. tex. ad l. iaz. 7 ibi Bar. in. l. hec stipulatio. ff. d ver. ob.

i abedefghiklm.

Actio noxal.

In libelo huius actōis sic di co. Ago 3 ticiū 7 dico q sic et

suus mihi dānū intulit i. x. vulne rādo gayū suū meū. vel mihi vā nuz dedit surripiedo mihi forte talē rē. Quare peto dictū ticiū gdenari ad emēdationē vci dāni mei qđ ē in. x. vt. s. 7c. Et p̄dict⁹ libellus p̄cedit in noxalibus. qñ dñs fuit ignorās 7 sic nō fuit in clpa Si aut fuisse scies 7 fuit po tuisset p̄hibere. tūc illud eēt i li bello expamēdū. qz eo p̄bato do minus p̄dit facultatē dandi fuitz p noxa. vt p̄z ex. j. dicēdis in ti. d noxa.

Lurare. Index d3 ferre sniam certā ē sup libello icerto. si icertitudo ē i ptate iudicis. h. d. Quuiditur in in. ptes. p̄io mādāt iudici de se rēdo certā sniam vsqz ibi certe pe cunie. scđo limitat mādātū si illō ē possibile vsqz ibi q̄rū. tertio re mouet vnū obiectū vsqz ibi ēt si d icerta. Add. nō ex hoc tex. qz index si p̄t d3 oio ferre sniam certā. Loco. l. i. 7. ii. C. de sent. que si. cer. q̄. cū multis si. Itē nō hic videri tex. qz petito incerta admittit̄ 3 multas. ll. 7 maxie l. si in rē. ff. d rei vē. 2. l. i §. si qz argētū. ff. de pos. cū multis. fili bus. Un b̄ do. Jaf. ponit hic circa hoc regulā 7 fallētiās. 7 p̄mo circa petitionē.

Regulariter ergo petitio d3 eē certa 7 libellus certus. vt patz ex. ll. iā alle. cū si.

Itē regula p̄io fallit vt hic p doct.

¶ Possibile. Diuidit. prio de
clarat tex. in genere. fo i spē. ibi
qd eiz si. iō dicit q̄tū possibile qz
iterdū nō pōt certā ferre sniam.
Quid. n. si hō i genere. pmissus
petit. vel sub alternatōe. puta si
chū aut pāphū. aut dānū emen
dari vel suū. p noxa dari. certe iu
dici nō ē possibile ferre certā sen
tētiā. qz natura actōis nō patit.
vt. j. 6 of. iu. i prin. Add. Istud
exēplū qd ponit gl. suuz. p noxa
dari. reprobaf cōter a doc. 7 gl.
tenuit p̄iū. 7 bñ glo. j. de of. iud.
i pri. qz i cā noxali nedū iudex p̄t
imo d3 certā ferre sniam. qz solū
d3 gdenare ad emēdationē dāni.
cū illud solū sit i obligōe. vt. 8. i
§. p̄ce. 7 hic p d. Jaf. Idē di
co i h̄ditatē petitōe. nā hcut suf
ficit i libello pponere vlr. ita 7 i
snia puta si p̄nūcio te h̄dē exti
tisse vt exasse vel semisse. 7 iō ti
bi h̄ditatē restituēdā. Add. nō.
h̄ac alo. que ponit formā libelli
i peti. h̄di. Vel rei. Diuidi
tur i. iii. p̄tes. In prima declarat
tex. In. ii. allū limitat vno modo
ibi 7 hoc si certū petitū ē. In. iii.
alio mō ibi si at incertū. Vel
rei qñ al res petit. que i q̄titate
cōsistat vel nō. 7 hoc si certū ē pe
titū. al. n. nō t3 snia nisi i aliq̄ par
te actor. Res certa scripta iuemat
vt. C. de sen. que sine cer. q̄. l. hec
snia. Si aut ē incertū. tūc aut
certificari pōt. vt si peto iteresse.
qd d3 cor3 iudice pbari 7 deduci
ad certitudinē. vt. C. de sen. q̄ p

eo qd iteress. l. vnica. §. ii. 7 tunc
locū h3 hic. §. Aut nō pōt dedu
ci i certitudinē. vt i hoie generali
ter petito 7 similib⁹ q̄ mō dixim⁹
7 tūc nō h3 locū. §. iste. Addi. et
ita hētis ex gl. q̄ vbi agit ad iter
esse nō op3 q̄tate certficari i li
bello. 7 ita tenuit gl. fm q̄ ibi pō
derat bar. i. l. certi gdo. i prin. in
gl. sup ver. icerto. ff. si cer. pe. l3
vltamō. tēnuerunt p̄iū quozuz
rōmb⁹ d. Jaf. hic r̄idet. vide p
cū. Sniam ferat. 7 i scriptis.
vt. C. de sen. ex pi. reci. l. si. nisi i
iui. casibus. vt in auct. de mand.
prin. §. si tibi. 7 in auct. vt iud. si.
quo. sus. §. necessitate. 7 i auct. vt
cle. ap. p. cpi. cō. §. i. Add. hētis
ex glo. q̄ quāuis regula sit q̄ sen
tētia debeat i scriptis. pferri. fal
lit tñ i casibus de quibus hic i
gl. Nō nullos alios casus fallen
tiales. vide p gl. i. c. si. de re. iu. i
vi. ¶ Prosequere p do. Jaf.

Siquis agēs. Plus
petēs i libello
oliz cadebat a cā hoc prio. 7 plus
d3 quatuor modis vt hic declara
tur i spē hoc. n. ¶ Hodie vero pl⁹
petēs tpe puniūt hoc mō. qz iducie
duplicant. 7 actor ad oē dānum
litis tenet. Plus vero petēs ali
is modis i triplū sūptis puniuntur
quē reus sustinuit liq̄ noie. h. d.
tertio 7 vltio vlez ad. §. si minus
Et diuidit i. iii. p̄tes. prio ponit
qualr plus petens olim punieba
tur. In. n. declarat quot modis
dicat qd plus petere. 7 vniūquē

qz modū declarat. In.iii. ponit
penā iuris noui que iponit plus
petēti. fa ibi plus at quatuor mo
dis. tertia ibi. sed hec quidē añ.
Et istud pri. i spē. h. d. Plus pe
tēs i libello q̄ sibi debebat olim
cadebat a cā. nec postea restō ꝓce
debat. nisi rōe minoris etat̄ ⁊ rō
neq̄usti erroris. h. d. vsqz ad ver.
plus añ.

Gl. Sna intētōe. i. libello in
quo erat intēto sua.

Add. nō q̄ ponit etētū ꝓ cōti
nētē. s. intētio que cōtinē i libel
lo ꝓ ipso libello. fa. l. si quis intē
tione ambigua. ff. de indi.

Lōplexus ē tpe. vt. ff. d lib.
le. l. nō solū. §. i. nā plus quatuor
mōis dī vt. j. pgi. §. ⁊ i oib⁹ his
locū hz. §. iste. Amittebat. fa.
j. de excep. §. tpales. Qd̄ hic di
cit. in priuato. idē erat in fisco. vt
C. de iure sis. iustas. li. x. Addi.
dicit d. Jas. q̄ pōderāda sūt ver
ba h⁹ glo. dū loquit̄ per vba ꝓ
teriti tēporis dicens. idē erat. nā
dū vult glo. q̄ olim erat pena in
fisco plus petēte qd̄ ⁊ i priuato. s.
amissiōis cāe. inuit q̄ hodie aliō
sit i vtroqz. vt quēadmodū i pri
uato plus petēte limitata est illa
pena amissiōis cāe. ⁊ tñ est hodie
pena duplicata induciarū. qz etiā
sit in fisco hodie. Et ꝓ hoc seq̄
glo. velle q̄. d. l. iustus hodie sit
correcta. Et hec vī cōis opi. vide
Jas. Cā cognita. Bñ dicit
cā cognita. nā oēs in integ. resti.
cā cognita ꝓmittit̄. vt. ff. de i in

teg. resti. l. dū oēs. Add. hētis ex
glo. q̄ i cōcedēdis i ite. resti. requi
rit̄ cāe cognitio. Vltū qz ea que
requirūt cāe cognitione. regula
riter delegari nō pñt. l. ne quic
q̄. §. vbi decretū. ⁊ qd̄ ibi gl. in
ver. ꝓ libellū. ⁊ ibidē bar. ⁊ doc.
ff. de of. ꝓcon.

Inuētute. i. facilitate sua. idē
multo magis si volo aduersarii.
vt. ff. de mino. l. i.

Plus autē. Iste v.
sumatus

fuit in prin. h⁹. §. Plus autē
quatuor mōis petis. re tpe loco
cā. Re veluti si quis ꝓ. x. aureis
qui ei debebant. xx. petierit. aut
si is cui⁹ ex pte res ē. vel maiore
ptē cē suā intēderit. Tpe ve
luti si quis diē vel añ ꝓditōz pe
tierit. qua rōne qui tardius sol
uit q̄ soluere deberet. minus sol
uere intelligit̄. Eadē rōne qui ꝓ
mature ꝓgit plus petere intelli
git̄. Loco plus petit. veluti
cū quis certo loco sibi id qd̄ stipu
latus ē alio loco petit sine ꝓme
moratōe illius loci in quo sibi va
ri stipulatus ē. verbi grā. si is q
ita stipulatus fuerit ephefi dare
spondes. rome pure intēdat va
ri sibi oportere. Jō aut̄ plus pe
tere intelligit̄ qz vtilitatē quā ha
buerat ꝓmissor si ephefi solueret
admit ei ꝓꝓ quam causam arbi
traria actio ꝓponit̄. in qua. s. rō
habetur vtilitatis que ꝓmissor
ri ꝓpetitura fuisset. si illo loco sol
ueret quo se soluturus ꝓspondit

Que utilitas plerūq; i mercib⁹
maxie iuenit. veluti vino olō fru
mēto que p singulas regiōes di
uerſa hnt. p̄cia. Sz ⁊ pecunie
numerate nō in oībus regiōibus
sub eisdē vsuris fenerāf. Siquis
tñ ephesi petat. i. eo loco petat.
quo vt sibi deē stipulatus ē pu
ea actōe agit recte. Idq; ē p̄tor
mōstrat. s. q; utilitas soluēdi sal
ua ē p̄missori. Plus āt vt oī
bus his modis a cā videat eade
re iur̄ antiquo. vñ v. Plus pe
tīt cā tpe req; loco Cōmemo
ratōe. Diuidit in. iii. ptes. In
p̄ia declarat tex. vno mō ⁊ de
claratōis rōnē assignat. In. ii. de
clarat tex. alio mō ⁊ rōnē assignat i
serendo formā libelli in actōe ar
bitraria pp locū In. iii. format
q. s. a. ibi. vel dic de ipso lo. tertia
ibi post hec nisi soluat. Loco
m̄memoratōe. i. sine utilitate rei
vel itereē rei. nā ē hūda ei⁹ utili
tas si sua iter sit i loco destiato po
t⁹ queriri. Add. dicūt doc. q
hec p̄ia expō ē vera in se s; nō cō
uenit ad tex. nīm qui expresse di
cit sub m̄memoratōe illius loci.
vñ tenete expōz seq. Vel dic
d ipso loco. nā ipsū locū vbi erat
faciēda solutio in libello ponere
d; sic. peto. x. vt mihi soluas hic
vel vbi soluere p̄misisti. vt hic.
z. ff. de eo qd cer. lo. l. ii. §. si. p⁹
hec nisi soluat poterit cū querire
vbiūq; voluerit. dīmō cōuēt⁹
hēat ibi forū nō al. vt. ff. de iudi.
l. hīs absens. in fi. Add. Forma

h⁹ libelli p cōsuetō ponef. j. i. fi.
§. Sz Pla. dicit q; vbiūq;
poterit eū cōuenire ēt ibi vbi nō
hēat forū. ⁊ ē por eo. ff. de iudi.
l. eū qui. z. ff. de cōsu. pe. l. si duo
§. s; ⁊ certo. Sz certe q; dictis le
gibus dī. vt quolibz loco possit
cōueniri. verū est ydoneo. vbi cō
uētus hēat forū. vt ar. ff. de mu. ⁊
ho. l. vt gradanz. §. i.

Add. dicit do. Jas. hic q; hec
opi. q; reus possit in oī loco cōue
niri ēt si ibi non hēat forū ē cōioz
vide hic per cū.

Arbitraria. i. utilis certi qdō
ex stipulatu. vbi stiplo iter sit. vt
hic fuit. vel utilis certi conditō
ex mutuo. vbi mutuū erat dādūz
certo loco. i. reddēdum. vel utilis
actō ex testamēto vbi legatū dā
dū cer. lo. Add. ista glo. sen
tit q; ista actio sit arbitraria pro
pter locū in tribus casibus tān.
vt promissione mutuo ⁊ testō. s;
do. Jas. reprobant hanc opinio
nem ⁊ tenent q; imo generaliter
quolibz actio stricti iuris pōt esse
arbitraria ppter locum. Et ita
ēt. s. tenent q; arbitraria nō sit p
p̄iū nomē actiōis.

Sūmula.

Actio arbitraria pp locum ē
actio p̄pria que daf p̄ illum qui
p̄misit se qd soluitur i certo loco
⁊ tñ fm p̄missa nō satisfecit. ⁊ da
tur ad esiatōz itereē ipsi⁹ actiōis
qd arbitrarij iudex ex bono et
equo. ⁊ fm iuramētū in litē. dela
tū ipsi actori.

abcedefghilalm

Arbitraria pp
locū.

In hac actōe i libello dico sic.
Algo ꝑ ticiū. ꝛ dico qd ē obligat⁹
ad solvēdū mibi tot saccos fru/
mētū vel tātā pecuniā vel aliā rē
i ciuitate rome. qđ frumētū ego
mutuam sibi i ciuitate ista papie
ꝛ ipe ꝑmisit mibi se soluturꝛ i deā
ciuitate rome. cū lapsū sit tñ tē/
pus quo dictā solutōz facere po/
tuit. Quare peto ipsū ticiū qđē/
nari ad dandū ꝛ solvēdū mibi vi/
ctū frumētū hic i ciuitate papie.
habita ꝑ officiū ꝛ arbitriū nostrū
rōne mei interesse. hoc est qđ in/
terest mea dictū frumentū mibi
solutū nō fuisse i deā ciuitate ro/
me. qđ interesse ascendit vsqꝛ ad
sumā de. xx. i quibus peto ēt cum
qdēnari ꝛ. Et huius libelli ocla
rationē vide hic ꝑ ꝑo. Jaf.

Huic autē qui
loco. Jste v. ēt sumatus fuit i pri.
huius. §. Si tñ vultis in spē ꝑt
sic sumari. Cā plus petere dī q
vñū tñ ex pluribus alternative
debitis petit. quorū electio ē ꝑo
missis. h. ꝑrio. Eodē mō q ꝑe
tit in spē quid certū a reo genera
liter obligato dī petere plus cā.
h. d. fo ꝛ ultimo.

Bl. Qui cām. Hāc cām ele
ctionē iā vocabit. Addi.
nō ad id quod dixit. §. d. Jaf.

Electio. nisi vñū iam interit.
tūc. n. alterū qđ superest ꝑstabit.
vt. ff. de eo qđ ccr. lo. l. nō vtqꝛ.
ꝛ fa. ad hūc. ff. de iur. do. l. plerū
qꝛ. i. fi.

Bl. Hoc est aliud exemplū
qualiter cā plus petatur.
Preci. fa. ad hoc. ff. loca. l. item
queritur. §. i. ꝛ. ff. de cōdi. ꝛ de.
l. qđ traditū ē. ꝛ. l. se. ꝛ. ff. de i. diē
adiec. l. vēditor. §. si si neutra. ꝛ
ff. de vsur. ꝛ ha. l. fi. ꝛ. ff. de vsuf.
l. hactenus. §. fi. ꝛ. l. seq.

Sed hec quidē. Jste v. sū
matus fuit i genere.
in prin. huius. §. si tñ vultis sū/
mariū i spē. h. d. vsqꝛ ad. §. si mi/
nus. Hodie plus petēs tpe ꝑu/
nī in duplicatōe iduciarū. Jdī
āt petēs re loco vel cā punī i tri/
plum expensarū in spozulis ero/
gatarū. h. d. Add. dicit ꝑo. Jaf.
vt euadatis has penas qꝛ i libel/
lo sp adiciat illā salutarē clausu/
lam saluo iure superflui ꝛ.

Bl. Supra in. §. tripli. h.
qstōis grece. de qua
hic snia rectat. Sz si non solum
petit. sed in cautōz exegit ꝑ lit.
ꝛte. amittit debitū ēt hodie. vt.
C. de plus peti. l. i. Si aū lit. qđ.
peniteret nō punī. qꝛ nō petit.
sed petere vult. vt. ff. rem ra. ha.
l. amplius nō peti. ꝛ d ꝑlꝑ peti. l. i.
minus. Petēs minus
qꝛ ei debeatur ꝑt coram
R

1.
eodē iudice residuū petere. Idē
si aliud p alio petierit p errorem
nā pōt libellū mutare. h. d. Et di
uidit in. ii. p̄ia qñ minus petiit.
sa qñ aliō p alio petiit per erro
rē. sa ibi si quis aliud.

Glo. Intētoe. l. i. libello in
tētois. Add. 7 sic pōit
gētū p gētēte prout ēt vidistis
tex. i. §. si quis agēs. §. eo. Et
hoc p errozē. Si. n. sciēter donat
p̄sumit fm quosdā. Sed p̄ p̄nto
q nūq̄ donare p̄sumat nisi tūc
qñ traditio fieret ab eo qui dona
re p̄sumit. ff. d. reg. in. l. cum p
errozē. Idē nō erat datio s; que
dā abstinentia vñ siue sciat de reli
quo qui agit siue nō tpe cepti iu
dici locū hēat iste. §. Add. dicit
d. Zas. notate ppetuo hāc gl. que
ē vnica 7 sing. i. iure q nūquā pre
sumit donatio nisi qñ traditio i
teruenit. 7 si ē vera magna limi
tatio ad. l. cum p errozē. ff. de re
gu. iur. 7 sic hēus singl̄r colligere
q̄ p̄scripta donatio requirit tra
ditionē. Vos at dicite q gl. ve
rū dicit in se 7 ad rex. n̄m. s; non
in eo inquārū dicit nūq̄ presumi
donatōem nisi interuenit traditō
Prosequere p d. Zas. Audi
cio. Diuidit i quatuor ptes. In
p̄ia declarādo tex. pōit opi. quo
rūdā. vt. Ad. In. ii. ponit aliā
opi. Joā. quā approbat. In. iii.
rūdet trib⁹ fundamētis adductis
p. Ad. In. iiii. querit 7 sol. sa
ibi s; certe fm Jo. tertia ibi. nec
ob. qd hic dī. quarta ibi. qz pōt

emendare libellū. Add. dicit do.
ias. qz hec gl. iaduertēter vñt istis
terminis emendare 7 mutare. nā
quod hic in p̄m. glo. dicit emen
dare isra dū refert opi. Jo. dicit
mutare 7 sic vñ velle glo. q non
sit vria inter emendare 7 mutat
7 tñ q sit vria p̄supponit aper
te tex. i. l. edita. C. d. eden. dū di
cit emendari vel mutari 7 sic po
nit alternatiuā iter hec duo.

Judicio. i. qñcūqz añ sniaz re
liquum petierit sine noua gressa
tōe fm quosdā vt hic dī. 7 hoc p
pter duas rōnes falsas. vna quia
pōt emendare libellum quādoqz
qz añ sniam vt dicit 7 est p eis. ff.
de nox. l. n. delict. §. si directia. 7
sic intelligit. C. de eden. l. edita.
Altera rō ē fm eos ēt si nō petat
vel p̄bet hic actor. tñ iudex si sit
vz fm suam cōsciam iudicare vel
gdenare reum 7 p eis ad hāc rō
nem. ff. si. regū. l. si irruptione. §.
ad officium. 7 in hac snia fuit do.
Ad. sed certum fm Jo. p̄suppo
sitū est falsum 7 due rōnes male
nam nō pōt quis imutare libellū
nisi vsqz ad li. gñ. nec ēt hodie p
datum libellū. nam sic dicit auct.
q nō hz necesse in p̄io libello p̄si
ficere. vt in auct. d. litig. §. omnem
coll. viii. Add. dicite 7 trāsu
ptue in auct. qui semel. C. quō 7
qñ iud. Idēbetis ergo ex gl. q
hodie de iure auctēticoz non ē li
cittum emendare libellum ēt vsqz
ad li. gñ. 7 ex hoc sequit q. §. n̄
7. l. edita. C. de eden. que leg. s p

mittant emendationem libelli vñ
qz ad litis contestata. sunt hodie cor
recte.

Sed hec glo. cōiter reprobat
z dicit dō. ias. respondēdo ad. d.
§. omne q loquit in casu oīo di
uerso a. §. nostro quia loquunt i
casu quando actor nō vult prose/
qui cām quo casu per leges cogit
psequi z persistere in libello da
to. sed. §. noster z. l. edita loquun
tur quando omnino vult psequi
cām sed vult aliud emendare de
ppositis i libello z sic ille leges
noue occurrunt calūniis nō prose
quentium. iste autem subueniunt
vigilante psequentiū.

Itē qz non videt in iudicium
venisse. qd p^o lit. cōtes. qtingit.
vt. ff. de iudi. l. nō pōt. z. ff. d. ex.
rei iud. l. cū querit z. l. lege. Nec
ob. qd dī z qd dicit eodē iudicio
nam sic dicit idē corā eodē iudi
ce z ab eodēz actore z reo. Nam
z pp hanc cām. s. ppter idēptita
tem psonarū ēt vbi pīsus aliō pe
tit tñ dī iudiciū idē. vt. j. §. pri.
Itē non ob. ff. de nog. l. i. delict
§. si detracta. qz ibi ex eadem cā z
eadem actōe. z ad idem agēbatur
h̄ cēt variatio in quodam bñsi/
cio quod dñs h̄z per legē vt dñs
possit p nog. dare. vt. j. de nog.
ac. §. sūma. ff. de re iudi. l. miles.
§. i. Add. vult dicere glo. q i. d.
§. si detracta fiebat emēdatio cir
ca qualitatem nō qtingentē actō
nem vel cām agendi z qñter fie
bat emendatio in qualitate super

qua nō fundebat iudiciū s̄ rei
connēti bñficiū. z ideo fieri p̄t
ēt p^o lit. qte. vt i. d. §. si detracta.

Itē alia rō non est bona qz n̄
fm q̄ciam s̄ fm allegata d̄z iudi
care z p̄nunciare. vt. ff. de of. p̄fi.
l. illicitas. §. veritas. nisi h̄z q̄sciē
tiam vt iudex. vt. l. si irruptione
§. ad officiū. ff. si. regi. z hoc i fm
gularibus iudiciis.

Add. dicit d. ias. duo pegrina
dicta in hac materia notate. p̄mū
q iudex qui ē supra legē vt papa.
z imperator vel princeps cui^o di
ctum h̄t pro lege. d̄z sp fm q̄ciaz
sui iudicare qualitercūqz habeat
illā q̄ciam siue ex actis siue non
al peccaret. Istud ē q dixit singu
lariter bar. i. l. vnica. ad fi. C. vt
que desunt adiuo. Secūdo no
tate q h̄z executor h̄eat q̄ciaz suā
d̄ suāz quā debet exequi tenetur
tñ eam executioni mandare. c. p
terea. z. c. pastor. alis. §. qz vero. z
ibi dō. anto. de bu. extra de offi.
delega. Et illud iō fm d. anto.
qz qui non habet cognitionē ali
quam non potest retardare exe
cutionem licet habeat q̄ciam i d̄
riū cū ergo merus executor regu
lariter nō habeat cognitionem. l.
si vt pponis. z. l. executionem. z
quod ibi per glo. z Bald. C. de
ex. rei iud. Quod intellige in cā
civili. secus in causa criminali et
corporali. quātunc iudex non d̄z
exequi contra q̄scientiam suā. ar.
l. i. in fi. z quod ibi nō. per bar. ff.
de questio. Et hoc iō qz dānum

1
talis executiois ē irreparabile. ergo
nō dī ex eruptio executiois mādare
ar. l. si qd. puocauerit cū gl. ff. de
app. Prolegnimi hic p. d. Zas.
Sed qd in vlibus rñ. pōt in eis
adici quicunqz añ sniam. vt. ff. de
pe. hf. l. iiii. 7. l. si quo tpe. 7. sic i
telligit. C. de ap. l. si. §. si. Addi.
hoc qd gl. hic dicit ē vez pp na/
turam iudicii vlis. i quo vlis pe/
titio 7 generalis admittit. 7 suf/
ficit q qd simplr petat se declara/
ri hī dē. bōrū añ restitutio venit
officio iudicis. vt per gl. i. §. cura
re. in ver. possibile. §. co. 7 i iudi/
ciis vlibus sufficit rñ possidere.
tpe executiois ē si non possideat
tpe snie. pp ipsius iudicii vlis na/
turaz vt. p. i. l. facultas. C. de iur/
fis. li. x. vel fm Jo. fa. in istis iudi/
ciis vlibus l generalib⁹ qz sui nā
pprehendūt q sunt in hīditate. 7
iō si aliqua superueniūt. nō cense/
tur augmentuz. s. est quedaz de/
claratio. s. dicit. d. Zas. q ista sūt
vera qñ esset actū vliter. puta pe/
to a te qeqd de hīditate ticiū pos/
sides. 7 ita loquunt inra all. i gl.
si aut egisset spāliter pef. hēz. ad/
certū fundū tūc secus. l. si plus. ff.
de iudi. Iudicio Dimidiū in
tres partes. In pīa declarat 7 ex/
ponit tex. In sēa querit 7 soluit.
In. iiii. idēz facit. n. ibi sed nūqd
tertia ibi sed nūqd itēz de calū/
nia. Iudicio. i. apud eundē iu/
dicem. 7 dī idem iudiciū. pp idē/
tatem psonaz 7 iudicis tñ vere
aliud est. Addi. no. ex gl. q licet

fit identitas psonarum. si tñ non
est eadē instantia. q vere 7 pprie
nō ē idē iudiciū. sed in proprie. 7
idē no. ēt gl. in rubrica. C. ne li. i
vna ea qz cā. tertio p qd no. sta/
tuta. Sed nūquid noue dila/
tōes dabunt rñ. si pōt ē istruct⁹
ex petidē pīa ēt ad sam nō dabū/
tur. cū necessario si volūtate sint
vāde dilatōes. vt. C. de dila. l. i.
nā si pīo egit ac. vi. bo. rap. 7 po/
stea mutet 7 agat ac. furti. satis
pōt ē reus instructus. si aut sūt
diuerse petidōes vt in hoc. §. dī
noue dilatōes dande sunt. C. de
dila. l. i. Addi. hanc gl. sequitur
doc. Itē nūqd iterū de calū/
nia iurabit rñ. sic qz pōt i hac cā
calūniari. vt. ff. de dā. infec. l. qui
bonefi. §. ante pe. Addi. hēc gl.
ēt cōter approbat.

Corrigere hēc gl. Dimidiū i
iui. ptes. In pīa querit 7 soluit.
In sēa ponit vnū dictū. In tertia
ponit fallētiā ab illo dicto. In.
quarta ponit aliam fallētiā. scda
ibi 7 ita intentabit veterem. ter/
tia ibi nisi ex veteri. quarta ibi ni
si actio prima.

Corrigere. no. q pmittit ali/
cui errorem suū corrigere. Sed
nūquid in veteri hz necesse perfi/
stere. rñ. nō fm hanc. l. sed hodie
contra. vt in autē. de hng. §. oēz
coll. viii. Additio 7 ita vult
glo. quod iste. §. hodie sit correc/
tus quod. §. reprobatum est.

Et ita intentabit veterē 7 nouā
nisi reo absoluto. vt i veteri obi

ciaf exceptio rei iudi. i noua. vt
qz fit eadē cā agēdi 7 cedē pſone
7 eadē res lz alia fit actio vt. ff. de
iureiur. l. duob⁹. §. exceptio. 7 d
ex. rei iudi. l. fi mī. §. eadē. 7. l. cū
queriſ. vel ibi actio pīa ita ſe hz
ad ſam vt electōe tollat qd i caſi
bus gtingit. vt. C. de ſur. l. i. 7. C.
fi ſer. emi. ſe. mā. l. i. 7. C. d. codi/
cil. l. fi. 7 de pac. iter emp. 7 ven.
l. gmuſ. 7. ff. de tribu. l. q i hīdez
§. eligere. 7. ff. de le. ii. l. cū filius
§. variuſ. Add. hec gl. ſubitrat
materiā cumulatōis qñ cumula/
tio ſine coaceruatio plurim actio/
nū ad idē ex diuerſis cāis tendē/
tū fit i codē libello pmiſſa. 7 vlt
qz reglī fit pmiſſa niſi i duob⁹ ca/
ſibus de quibus hic per eam. hec
materia ampliſſime hī in. l. edita
7 p. Dy. i regula nuli⁹ pluribus.
Sunt pterea. Quedam
ſūt actiōes p quas
aliſ ſolidū. qd nobis debet pſeq
mur. aln vō minus q̄ debeat. vt
i ſeptē exēplis poſitis hic in hoc
tex. h. d. Dimidiſ iſte. §. i. ii.
qz pūo ponit diuiſionē actionū
ſo illū p ſeptē exēpla declarat. 7
ſm hoc ſapars i. vii. pticulas di/
uidi pōt. partes patent. Et iſte
pūmus v. in ſpē. h. d. In actiōe
d peculio pī vel dñs p filio ſer
uo gdenat i ſolidū qñ tm ē i pe/
culio quātū ē id qd debet. al cō/
denat eaten⁹ quatenus ē i pecu/
lio qñis minus fit debito. h. d.
Add. aduerte. p intellectu iſti⁹ tex.
q i ſeptē exēplis poſitis i tex. In

pūo exemplo pī 7 dñs nō quer/
niſ i ſolidū. qz nō ſūt in ſolidū
obligati p filio 7 ſuo quāuis alii
oēs de quibus hic dicit i ſolidū
teneant. tex. ē nō. i. l. quotiēs. §.
fi ſemel. 7 ibi gl. ff. de pecul. 7 qd
hic dī q pī 7 dñs nō tenēt in ſo/
lidū. hoc verū ē niſi fuſſent i vō
lo qz tūc tenerent i ſolidū. l. i bo/
neſidei. ff. de pecul. cū ſi. Et pſe/
quere p d. Jaſ.

El. Actiōes. Innuat hic qdā
diuiſiōz actionū. ſ. q alie
ſūt pſecutorie i ſolidū alie non. 7
hāc pſequi⁹ vſqz ad ſi. ti. Et nō ē
iſta diuiſio de. xii. diuiſiōib⁹ 7c.
Et ego ſtatū deo duce i ſi. ti. po/
nā has. xii. diuiſiōes actionū de
quib⁹ hic. iō nō āplius recito gl.

Item ſi de vote. In actiōe
de vote repetēda cō/
denat marit⁹ iquātū ſacere pōt.
h. d. Add. an at hoc priuilegiū
gperēs marito ne gdenet niſi in
quantū ſacere pōt gpetat et ſocer/
ro. Et cōiter tenet q ſic qz ſocer
loco parenē hī p. l. rei iudi. §. ſi.
cū. l. ſeq. ff. ſo. ma. ſz parēs nō cō/
denat niſi iquantū ſacere pōt vt
j. v. ſz ſi parēs ergo 7c. Dicit tñ
d. Jaſ. vos at i hoc qz ſolet diſſi/
gui iter ſocerū mariti 7 ſocerum
vxoꝝis. Itē an quēiaſ gſtante
matrimonio an vero ſoluto vide
tex. i. l. ſicut cū ſeq. 7 ibi p bar. 7
gl. ff. de re iudi. 7 tex. nō. i. l. vi/
rū. §. tps. v. quid i ceteris. ff. pro/
ſo. An at marit⁹ hēat hoc pri/
uilegiū nedū ſi mulier āgat ad re

petitōz dōq. s. ēt si ali⁹ terti⁹ eē/
ne⁹ iux. l. vnicā. § accedit. C. d rei
v. ac. vide tex. in. l. si prior. 2 ibi
gl. bar. 2 alios. ff. so. ma.

Glo. Itē maritū l' ei⁹ h' d' f
f. filios cōes. sec⁹ i cēne
is h' d' b⁹. ff. so. ma. l. ēt fili⁹ mu
lieris. 2. l. maritū. 2. l. seq. Fa
cultates. B. iudic⁹ i. ii. ptes. pū
cipales. In p'ia subaudiēdo ad
tex. remōnet tacitū p'iu a tex. In
ii. p. viā fallētie tollit ēt aliō p'iu
ad tex. fa. ibi. 2 hoc nisi dolo fecit
maritus. Facultates vt tū ipe
maritus nō egeat. vt. ff. d. reg. in.
l. iter eos. 2. ff. de re in. l. i. 2 dēna
tōe psonarū. Add. dicit d. Gas.
ex mēte Jo. fa. q. i. d. ducēdo ne
egeat erit attēdēdus modus cir
ca duo. l. circa q'ntatē rei 2 t'pis
In q'ntate rei i'piciūt facultates
2 dō p'one. naz si ē p'sōa q' pos
sit opari. l' q' h'eat offm l' artificū
d'z sibi p'putari. 2 sic fiet deductō
istarū oparū. vt ē gl. fi. i. l. si ma
ritus i. d. ff. so. ma. fa. l. si quis a li
beris. §. sed si fili⁹. cū gl. fi. ff. de
lib. ag. 2. l. si qs argētū. §. s. 2 si
quis. 2 ibi gl. sup. v. donante. ff. d.
bona. fa. l. cū alimēta. ff. d. ali. le.
l. iter dū. ff. d. op. liber. Itē si est
doctor vel miles vel nobilis pl⁹
h'z expendere q' rustic⁹. nā rustici
nō debēt viuere delicate s'z debēt
vni pane grosso. caseo. cepis 2 fa
bis. ita inquit glo. i. l. suis vrbāis
in prim. ff. de le. in. Item in hac
deductōe d'z i'pici q'ntas t'pis.
nō emz sufficeret fieri deductōez

p vno āno. s'z debet attēdi cuius
q'ntitatis ānorū sit marit⁹ scā cō
putatōe fm formam. l. h' d' itatū
i pan. ff. ad. l. falc. Et hoc nisi
dolo fecit maritus quo min⁹ pos
set cautōe expōita ab eo d' solido
soluēdo si ad meliorē fortunā per
uenerit. C. de rei v. ac. §. cū aut
2. ff. so. ma. l. ēt filios. §. l. 2. ff. p
so. l. verū. §. id qd. Add. 2 sic ha
betis limitatōz ad tex. nīm vt nō
pcedat qū hoc pcessit dolo mari
ti. Scōo limitat⁹ iste tex. vltra gl.
vt nō pcedat qū mulier ēt cset
ipsa pauper 2 nō hēret nisi illam
dorē que tota ēēt necessaria ad so
lius mulieris victū. Durū emz
ēēt mulierē mēdicare fame 2 aliā
de sua p'p'ia dote nutrirī. l. si qs
a liberis. §. de alimētis. 2 ibi glo.
ff. de li. ag. Et ēēt d' ordmē chari
tat⁹ cū ois charitas a p'p'ia p'sōa
icipiat. vul. l. p'ses. C. de ser. 2 aq
Et p'p'ea ibi dicit glo. Itē perit
merito qui se plus diligit vltū. p
pterea ab vno nō d'z auferri vt al
teri dēf. q'z sic ēēt discopire vnuz
altare vt aliud coopiat. d. l. assi
dms. v. excepte. C. qui po. i. pig.
ba. 2. l. verū. §. pe. 2 fi. ff. d. mino.
2 ita tenēt doc. hic. T'rtio limi
tat⁹ nobil⁹ iste tex. vt pcedat qū
res dotal⁹ nō extat. si at extaret 2
ad eā quēret⁹ marit⁹ nō hēret
locū bñficiū h⁹ tex. imo dēret ad
solidū dēnari. 2 rō est improm
ptu s'z doc. hic. nā marit⁹ dicere ē
ēē i dolo eo q' rē h'z 2 restituere
fi vult. l. i. dōfci. ff. d. p'cut. s'z ma

ritus p̄dit hoc bñficiū pp̄ volum
vt hac glo. igit̄ 1c. 7 idem dicunt
doc. si extaret alia res acq̄sita ex
re dotali. nā i tali re marit⁹ n̄ h̄z
p̄uilegiū h̄⁹ tex. p. l. vxor mari/
to. ff. de do. iter vi. 7 vx. 7. l. si cū
dote. §. si. ff. sol. ma.

Propter retēdōz. Im
pense facte a
marito i re dotali minuit ip̄o iu
re dote 7 p̄nter dote repetitionē.
h. d. Add. limitat̄ iste tex. p̄cede
re q̄n̄ ip̄ensa sit ad p̄petuā rei vri
litalē. secus si ad vtilitatē rei tpa
lem puta isti⁹ anni qz tūc non mi
nuerēt dote s̄z p̄putant̄ cū fru
ctibus. tex. ē i. l. i. §. i. ff. de impē.
i re. do. fa. Silr̄ exp̄se que fiunt
ad custodiā rei qz p̄putant̄ cū fru
ctibus ē si tales ip̄ense cōt̄ maior
res q̄ fructus. tex. ē m. l. pe. 7 si.
7 ibi nō. bar. ff. de ip̄ē. Addi. qd
āt si maritus fecit ip̄ensas in lu/
gādo. p re dotali defendēda vl̄ re
cuperanda. puta si mulier dedis/
set i dote nōia debitorū p quib⁹
exigēdis marit⁹ fecit ip̄ensas an
tales ip̄ense p̄putent̄ mulieri. de
hoc h̄ctis glo. sing. i. l. i. m. v. in
necessarius. i. v. nō sint. ff. d. ip̄en.
tenētē qz nō p illū tex. qz hoc ca/
su dicit̄ marit⁹ ip̄ēdille i res mu/
lieris nō dotalis. 7 dicit̄ ibi bar.
qz illa glo. est sing. 7 multū nō.

Blo. Ob ip̄ensas h̄z duas
partes p̄cipales. In
p̄ria enūerat quot sūt sp̄s ip̄ēlar̄
In. ii. declarat i quib⁹ ip̄ēsis proce
dat 7 loquat̄ tex. ff. fa. ibi in p̄i

mis ip̄ēsis. Imp̄ēsis. dic qz i/
p̄se alie necessarie sūt. vt quibus
nō faci res erat peritura vel dte
rior futura. Alie vtilis vt quib⁹
non factis res non erat peritura
ed melior futura. Alie volunta
rie que tantum rem exornant. vt
ff. de ver. sig. l. impensaz. 7 ff. de
impen. in re. do. fa. l. ii. 7. l. quod
dicit̄. §. vtilis. 7. l. voluntarie.
In p̄mis imp̄ēsis dic qz minu
unt dotem ip̄o iure si consistat i
pecunia 7 sp̄ē. vt est si fundus 7
pecunia in dote data quantū i sū
do imp̄ēdit t̄m i pecunia ip̄o iu
re deberi desinit. Si vero fund⁹
in dote sit tunc si t̄m exp̄nditur
simul vel ex diuersis vicibus qz
t̄ ē. tunc ip̄o iure desinit eē do/
talis. Add. hec opi. glo. hic cōi/
ter a doc. reprobat̄. Et dicit d.
Jas. Sic ergo ad glo. nostram
qz imo ip̄o iure non desinit esse
dotalis. sed bene potest repetere
exp̄ensas vel retinere funduz do
nec sibi satisfactū fuerit p. d. l. qz
dicit̄. 7 ibi bar. post antiquos p/
sequor ergo glo.

Nisi mulier infra annū sp̄ote
marito imp̄ēsam obtulerit. si v̄o
nō t̄m nō desinit eē dotalis s̄z tā
diu totus vel p parte retinet̄ qz
diu imp̄ēsa restituat̄. vt. ff. de im
pen. in re. do. fac. l. quod d̄ 7. ff.
de iure do. l. si is qz. §. pe. 7 si. 7
hoc in necessariis imp̄ēsis Si au
tem vtilis sunt. tunc per act. ne/
go. gesto. vel mandati. Si man
dato mulieris fecit repetuntur

voluntarie non repetunt nisi man-
dato mulieris facte sunt s3 abza-
dunt sine lesione ponis status. vt
C. de rei vx. ac. s. s3 nec ob ipela
Addi. hec gl. pessime dicit i hoc
et reprehendit p oes doc. hic qz
dicit q duos casus expressos. l. 2.
l. i. voluntarius in pri. ff. de ipela. 2.
l. i. s. s3 nec ob ipensas. C. de rei
vx. ac. qbus iuribus expse di vo-
luntarias ip elsas nisiq repeti. et si
madata et voluntate mulieris fecer-
int s3 ppetit deductio q fieri pos-
sit sine lesione ponis stat rei. vt i
dict. ll. et hoc nisi fuisset res mer-
calis hinc venalis. qz tunc diceren-
tur ipense potius necessarie q vo-
luntarie. vt e tex. in. l. si hys. ff. de
ipela. et declarat bar. i. l. voluntarie.
eo. ti. et hoc qd dictur e spale est
i uxore. vñ ab alio cuius volunta-
te expse voluntarie facte fuissent
i re sua. vñ repetunt. vt e tex. in
l. iii. al. l. i. l. iiii. s. s3 si mutua. ff. d
in re ver. Et fm hanc distinc-
tione hinc. s. intelligas. et qd vi-
dit in. d. l. 2. qñ. non denotat i pro-
prietate. si e impela necessaria.
vt dictu e. s3 si utilis l voluntaria
nullo mo h3 locu hic. s. Ad-
ditio dicit ang. de are. hanc glo.
et non daz et signanda qz e mgra
in matia. et fm doc. hic. supascri-
pta distinctio. pcedit. qñ qstat q
maritus. non aio donandi fecerit
ipensas. si aut qstaret q aio do-
nandi tunc dic. vt. d. l. si mors.
s. si. 2. l. seq. 2. l. q si vir. 2. l. vñ
ff. de do. inter vi. et vx. et videte

gl. et bar. i. l. oino. i gl. i. ff. d ipela.

Sed et si qs. Parcs pa-
tronus. socius et do-
nator. non queniunt in plus q fa-
cere possit. h. d. S3 et si qs cum
parte suo psono ne agat. neq si
socius cum socio iudicio societatis
agat non plus actor psequitur. q ad-
uersari ei facere potest. idem est si
qs ex donacione sua queniatur.

Addi. ultio circa istud bñfi-
cium ne qs queniatur seu qdonec
in plus q facere possit. deducto
ne egeat. de quo bñficio sit men-
tio quasi i oib ver. huius. s. vñ
ppetuo nobis q in exigendo ali-
queq iqtu facere potest. in piciat q
tu ex fructibus psoni eñbit l p-
cipit. non aut inspicit pprietas re-
rum. nec et qtu ex venditōe rerum
digere. tex. e de hoc sume fing.
i. l. qui bonis. et ibi illud not bar.
ad hoc. ff. de ces. bo. bñf. l. i. impa-
tor. ff. ad treb. per que tex. bar.
ibi in si. no. q leges que dicunt ali-
meta vere moderari. fm qlitate
psoni vt. l. alimentor. ff. vbi pu-
edu. de. debet intelligi respectu
fructuum. non aut respectu valoris
per illud tex. psequere hic per. d.
Bas. Addi. nunqd aut hoc bñ-
fium. vt qs non qdonec in plus q
facere possit qd ppetit reo pici-
pali. ppetat et. eius fideiussor vi-
cite q non vt. l. et si fideiussor. ff. d
re iudi. 2. l. verum i pri. ff. p so.
Ad hoc tu cau daf singulare reme-
dum et singularis cautela q fide-
iussor quetus denunciaret reo pri-

cipali. et principalis veniat et susci-
piat iudiciu in se. et opponat hac
exceptioem in psonam suam qd face-
re potest. ita notabiliter bar. et bal.
in. d. l. verum in prin. per. tex. i. l.
ideq. §. et generalr. ff. man. et ide
bar. i. d. l. et si fideiussoz in prin.
ff. de re. iud. et in. l. sicu. §. quod
vult eo. ff. de solu.

Gl. Si si qd. s. filius liberti
qz agut veia ipetrata ala
puniunt vt. §. eo. §. et in eu.

Socio et se pfitete sociu al no
des ei hoc bnficiu. vt. ff. p. lo. l.
si vn. §. ult. Ad. dicit doc.
hic ide ee in qbuscuqz alius pso-
nis que negat se ee tales ex cuius
qualitate heant hoc priuilegiu i
l. si si ex pte. §. interdum. ff. q. cum
eo. l. imitate tn glo. nam vt pce-
dat. si pseueret i negatoe vsqz ad
liq pte. qz an pot penitei et pfitete-
ri se ee sociu vel marituz l. ei qli
tad p qua b priuilegiu heat vt e
text. no. i. l. electio. §. neqz et ibi
bal. ff. de noxa. ite l. imitate glo. si
negant in spe se ee sociu. secus si
i genere hoc mo nego narrata p
ut narrant vt fit in liq pte. et ita
vult singulariter bar. in. l. si du-
bitet. §. ita demu. ff. §. fide. Jas.

Compensa tocs. Exce-
ptio ppsa
tois opposita extenuat debitum
petitu. et facit qd debitor tati co-
dennef in eo qd supet ultra co-
pensatoem. h. d. et materiam hu-
ius ver. habetis. §. in. §. in bone-
fi. §. eo.

Gl. Idcirco in ver. ex eadez
ca. hodie ex quacumqz ca.
et i quolz actu bo. fi. l. stricti iur.
vt. §. eo. §. i boefi. Ad. dicit
d. Jas. l. 3. doc. ad hac glo. no ad-
uertat tn pessime loquit qz vult
qz ille tex. du dicit ex eade ca. cor-
rigat. per. §. i boefi. §. e. qd e ab-
surdu. vn dicite ex iute Nic. hic
qz ille tex. voluit dices ex ea. ca.
i. qz vterqz sit debitor quantitat
secus si vn eet debitor spai et ali-
quantis. qz tuc n eet ex eade ca
et pnter non admitteret con-
pensatio vt late dictu e. §. i. d. §.
in bonefi.

Et quoqz Ille q cel-
sit bonis.
h3 in postea quehid beneficiu. vt
no queniatur nisi in pntu facere pos-
set. h. d. Et dicit. d. Jas. in hoc
ver. cu sit cauda et finis tituli tra-
ctat et vltia materia. et illa ad q
pro vltimo remedio debitores
fugiu. s. materia cessiois bonu.

Ad. d. no. prio ex hoc tex. fm
ang. de are. in pri. huius. §. q ce-
des bonis p hoc no e a debito li-
berat nec ciuilitat nac naturali-
ter. qd fa. fm eu. ex tex. prio. qz si
deuerit ad pignorez fortunā ex i
tegro pot queniri. Adde melio-
re tex. et ibi bar. et doc. i. l. i. C. q
bo. ce. po. et ista e opi. coif. Se-
cundo notate ex tex. qz ille qui cel-
sit bonis. si postea alia bona acq-
fierit. vel puenarit ad pinguiore
fortunaz. quis itez possit queni-
ri. no tn in solidu. sed inquantu

facere pōt 202. l. iii. ff. de ces. bo.
 Limitate tñ hunc tex. pcedere
 respectu creditorū qui tpe cessio/
 nis erant creditores nō aut res/
 pectu creditorū quos postea. post
 cessiōem ē sōrit⁹ qz illi poterūt
 eū in solidū zvenire. ita limitat
 hic Jo. fa. 7 bñ mor⁹ p. l. iii. a 2
 rio sñ. C. de bo. auc. i po. Se
 cūdo. d. 2as. litat hūc tex. vt nō
 pcedat in eo qui bona sua aliena
 uit in fraudē. tūc in postea qñd
 tenet in solidū. tex. ē sing. i. l. fi.
 §. fi. fm vnam lec. glo. ibi appro/
 batā. ff. de his q i frau. cre. Ter
 tio limitat tex. n hēre locum qñ
 scolaris cessit bonis. postea emit
 libros vel clic⁹ brenariū l miles
 arma qz tales libros vñ arma cre
 ditores auferre n pñt. allāt ad b
 gl. sing. i. l. nepos pculo i ver. di
 gnitate. ff. de ver. sig. Altio tio.
 fa. nōt ex hoc tex. singlr q ex ge
 neralitate hui⁹ lre pōt. dici q si
 qs fuerit spoliat⁹ bōis pp guer/
 rā. q si v3 postea i solidū zveni
 ri qd dictū fm eū ē piū. 7 equum
 7 sequit Jo. de pla. hic qz fm eū
 cū maior sit rō i hoc cāu q i hoc
 tex. cū hic spoliat⁹ bōis ex volun
 tate pcessiōem. at ille ex necessita
 te. 7 pter volūtate hoc patē. l.
 ii. §. si qs tñ ff. si qs cau. 2. l. que
 fortunū. C. d pig. ac. mirabil sane
 decisio 7 nōnda cē q cogitate ias.
Gl. Creditorib⁹ diuidit i. ii.
 ptes principales put duo
 ponit dicta. fa ibi. pdest aut hec
 cessio. Creditorib⁹ qd fieri n

pōt añquā debitū agnoscat. si iu
 re gñteat. ff. de ces. bo. l. pe. Ad
 di. 7 ibi vide bar. declarātē. qua
 lis gñssio regat. 7 qliter debi
 tū deat cognoscere. de quo ēt vi
 dete bal. m. l. i. in pñ. i. ii. oppo.
 C. q. bo. ce. pos. 7 doc. i. c. odoar
 dus de solu. An aut ille q cedit
 bonis teneat bona sua iudicare
 ita q si ea occultat pdat hoc bñ/
 ficiū cessiōis. dic q sic. vt est gl.
 7 ibi bar. i. l. pe. ff. de ces. bo. 7 gl.
 i. l. i. C. e. ti. Prodest aut hec
 cessio. vt n reducat debitor i car
 cerē vt. C. q. bo. ce. po. l. i. Ad d.
 hētis ex gl. q debitor nō possit
 trudi in carcerē. qd. d. 2as. limi
 tat pcedere nisi qñ debitor alie
 nasset bona sua in fraudē ne repe
 riant. qz tūc possit agi p eū. vt d
 trudañ i carcerē. 7 amodo si pos
 sit cedere bonis tex. ē sing. i. l. fi.
 ff. de ces. bo. fm pñaz gl. ibi quaz
 approbat bar. Ex integro. vt
 sibi ipsi pñia lra. q ex integro 7 i
 quātū facere pōt zveniat vt sub
 icit. 7 sic intelligit q in solidū cō
 ueniat. qd diu tñ pōt soluere hoc
 tñ ē deducto sp ne egeat. vt. ff. de
 ces. bo. l. q bōis. 7 ff. de re. iur. l.
 i gdenatōe. Ad di. dicit. d. 2as.
 gl. bñ dicit. vel forte q tex. volu
 it dicere ex integro. i. denuo. reliq
 circa materiā. cessiōis viō p doc.
 hic maxime. d. 2as.

Sūmula. p cognitōe cellulaz
 actionum hic insertarū.

Nota. Prout oculata si
 de bēri pōt. videt

in isto titulo actionū isertas di-
uersas cellulas actōum cū iparuz
noibus iscripū. et iste cellule excer-
pte. sunt ex arboze Jo. glosatoris
cui⁹ scribētes sepe memoriā faci-
unt. Et istas cellulas posui vnā/
quāq; i loco suo. hoc ē i fine cui⁹
q; .§. illaz actionū de qb⁹ i illo.
§. sit mēto. et p doc. illaz mate-
ria ibidē tractat. Et vt vnāq;
q; actio quo ad ei⁹ sbaz cognosci
posset. supra cellulā posui ill⁹ ac-
tiōis descriptiōem. et infra cellulaz
narratōez et conclusiōem libelli cu-
iusq; ac. put doc. hic ponūt pci-
pue. d. ang. de arc. et d. Jaf. Et i
vnāq; cellula posui nomē sue ac-
tionis et supra nomen posuī sex. lit-
teras. et infra sex lras. que. xii. lre
hūt significare. xii. diuisiōes ac-
tionū. que ponunt i gl. magistra
§. si. hui⁹ ti. qui incip sūt pte rea.

Prīa. ergo diuisiō actio-
nū ē q; alia psonal.
alia real. alia mixta. et significat.
p hāc lram a. si ergo hec lra. a. hz
vnū punctū vt hic a significat q;
tal actio ē psonalis. si duo vt hic
a significat q; est realis. si tria vt
hic a. significat q; ē mixta.

Secūda. diuisiō actō
nū ē. q; alia
ē ciuil. alia ptoza. et significat p
hāc lraz b. si ergo hec lra. b. habz
vnū punctū vt hic b. significat q;
tal actio ē ciuil. si vō duo vt hic
b. significat q; ē ptoza. et lz Jo. d

rū fecerit qui pzo ponit ptozas
pp eaz multiplicitatē. mibi tñ cō-
ueniēdus visuz fuit pzo loco po-
nere ciuilē pp ei⁹ dignitatem.

Tertia. diuisiō actionū ē
q; alia ē rei psecu-
toria. alia pene. alia rei et pene. et
significat p hāc lraz c. si ergo hec
lra c. hz vnū punctū vt hic c. signi-
ficat q; tal actio ē rei psecutoria.
si vō duo vt hic c. significat q; ē
psecutoria pene. si vō tria vt hic c.
significat q; ē psecutoria rei et pene

Quarta. diuisiō actōnū
ē. q; alia datur
ad simplū. alia ad duplū. alia ad
tr. plū. alia ad qdruplū et signifi-
cat p hāc lram d. si ergo hec lra.
d. hz vnū punctū vt hic d. signifi-
cat q; illa actio dat in simplū si
duo vt hic d. significat q; dat ad
duplū. si tria vt hic d. significat
q; dat ad triplū. si qtuor vt hic
d. significat q; dat ad quadruplū.

Quinta. diuisiō actōnū
ē. q; alia ē bōe
fidei. alia stricti iur. et significat
p hāc lraz e. si ergo hec lra. e. hz
vnū punctū vt hic e. significat q;
ē bōe fidei. si vō duo vt hic e. si-
gnificat q; est stricti iuris.

Sexta. diuisiō actio-
num est. quod
alie sunt ppetue alie temporales.

2. si qd p hanc lraz. f. si ergo bec
lra. f. h3 vnū pūctū vt hic. f. signi
ficat qd talis actio ē ppetua. si vō
duo vt hic. f. figt qd talis actio ē
tpalis.

Septima ^{diuisio a-}
ctionū ē q
actionū alic ſūt trāſitorie ad here
des alic nō. ⁊ hīgēt p illā līam. g.
ſi ergo illa līa. g. hz vnū pūctū vt
hic g ſīgēt q ē trāſitoria ad hīdes
Si duo vt hic. g. hīgēt q n ē trāſi
toria ad hīdes.

Dctaua. dñso actionuz
c q actōuz alie
sūt. famose alie n̄. ⁊ sūt p hāc līaz
h. si ergo hec līa hz vñū pūctū fi
cut hic. h. sūt q ē famosa. si duo
vt hic. h. significat q nō.

Nona diuisio actionū ē
q actionū alie sūt
directe alie vtilis. ⁊ signat p hac
lra. i. si ergo hec lra. i. lz vnu pū
ctū vt hic. i. significat q ē directa
si duo vt hic i si gñificat q ē vtil

Decima diuifio actio
nū ē q̄ actio/
nū alia ē directa alia p̄na ⁊ figat̄
p̄ hāc l̄az. l̄. fi ergo hec l̄a. l̄. h̄z
vñ p̄ictū vt hic. l̄. fignificat q̄ ē
directa fi duo vt hic. l̄. fignificat
q̄ ē vnus.

Undecima divisio actionū

est q̄ alie sūt singlares alie vles.
alie gnāles. ⁊ signā per hāc irāz.
l. si ergo. l. hz vnū pūctū vt hic. l.
significat ē singularis. si duo vt
hic. l. tūc ē vlis. si tria. l. tūc signi
ficat q̄ ē generalis.

Duodecima^{blui}
^{fio a}
 ctōz alie sūt simplices alie dupli
 ces. ⁊ significat p hīc līam. m. si
 g līa. m. hz vñū pñctū vt hic. m.
 significat qd ē actō simplx. si duo
 vt hic. m. significat qd ē dupl. x.

Gl. *Dei cū ē. s. q̄līr quēiamur
ex p̄ctib⁹ l' dīcī nris. nūc
dōm ē q̄līr quēiamur ex p̄ctib⁹ vī
dīcī illoz q̄ nra sūt ptāte.*

Quia tñ. Cognitio actus
fuerit ad obligandum
dñi. erit cognitio qd dñi actui filii
ad obligandum pñz. b. d. Add. nō.
q actio dñi hic nō dñi pñze actio s
adiectio vt ē tex. i. l. i. c. e. 7 sic fi
pñza actio erit bonefici. 7 illa adie
cta erit bonefici. 7 sic dñi aliis. de quo
ē. ti. i. §. actōes. Alio nō q co
gnitio vno dñi lib⁹ cognoscit 7 re
liquū. 7 iō cū dicam⁹ q monach⁹
7 fūus eqparant. vt nō. Inn. in
c. cum olim. el. n. de pñu. 7 nō.
bar. i. l. i. §. i. 7. §. usufructuarius
ff. dñi sup. ser. necessario scquit⁹ q si
cū dñi tenet ex actui sui seru⁹ vt
hic. q abbas tenebit⁹ ēt ex actui
sui monaci. facit quod nō. Bar
tolus m. l. si vnus. in principio.
ff. de pactis. 7. l. quod fuit. §. spo.

ubi bar vult qd pōt petere mona-
cus depositū scī a se. et pōt mo-
nacho solui et restitui et solues li-
berat sine abbate. sicut si qs sol-
uat filio vel seruo depositū ab ip-
sis factum.

Bl. Fere eadē iura suant in
tribus suoz et filioz. et
dicit fere pp macedonianū qd hz
locū in filius nō ut seruis vt. j. e.
§. que diximus. et pp alios casus
quos ibi dicemus.

Similiū eadē ē disciplina. vt
hic et ff. de in re ver. l. iiii. §. pro
inde. et §. quoc.

Silgitur. Dñs te-
net ex qtra
ctu serui insolidū si pbi iusserit.
vel si ipm vel liberū hoīem nauī
vel alicui negociationi pposuerit
actionib⁹ cognominat⁹. quod ius-
su. exercitoria. et instituta. h. d.

Addi. nō. qd de iure civili p-
vel dñs nō tenent ex qtu filii l
fui. et iō ptoz adiuenit qd si hēant
peculiū. teneant peculiotenus at
nō tēant nisi iusserint v' alio mō
sa. §. actōes aut. §. et. i. No. qd
dñs qd iussu quēvis nō tm pecu-
liotenus. s. in solidū. et idē i exerci-
toria et instituta. No. ibi cui ppo-
sitis qd seruus obligat dñm. si p-
xit i eo cui pposit⁹ ē. et nō afr. si
cut dicim⁹ de delicto vel qñ qd dñs
tenet ex delicto suoz si deliquit
in eo in quo ppositi sunt vt. l. i.
§. failie. et ibi bar. ff. de publi. No
ibi et si liberū. qd isti florentini qui
pponūt vni negociatōi vel taber

ne eoz institores vel gazaros in
longinis ptib⁹ qd in solidū tenē-
tur ex qtu ipsorū. si pbi in ne-
gociatōe cui ppositi sūt.

Bl. Si gerit negociū cū suo
iussu dñi. s. volent cū suo
pbi. siue dirigat iussū ad frū. si-
ue ad pbiē cū suo. siue subscrip-
sit. siue quocūqz mō qtu ratū ha-
buit. supple. tenet i solidū. vt. ff.
qd ius. l. i. §. ii. et §. s. et ferri exo-
grapho et §. si ratū. Etia de-
bitū a suo pbiē iussu dñi pōt cō-
dici a dñō vt. j. eo. §. pe. Exer-
citoria ppetuo hīdi et in hīdē da-
tur. ff. de exerci. si tm. §. si. idē i in-
stituta. vt. ff. de insti. l. nouissime
idē ē in re verso. vt. ff. qñ ac. de
pe. et an. l. qñtū in si. Ad hoc
vt dñs obliget ex qtu exercito-
ris. requirit qd eius rei grā nā si
ob aliā rē. puta negocii sui. v' cū
eēt ppositus aduehēdū on⁹ et ipe
accepit mutū pecuniā nō ad utili-
tatē nauis nō tenet dñs vt. ff. de
exerci. l. i. §. nō aut. Exercitor
appellat ad quē quotidian⁹. na-
uis questus ptinet gl. quest⁹. i. p-
uentus siue lucrū. s. mgr appella-
tur cui tocius nauis āchora. i. gu-
bernatio gmedat. vt. ff. d. exerci.
l. i. §. mgr aut nauis. Addi. di-
cit. d. ang. nō qd pla regrunt ad
hoc vt qs dicat institor. prio reg-
rit qd sit pposit⁹ vli negociatōi
nā si vni tm nō dī institor vt. pba-
in. l. cuiūqz. §. si qs pecuniis in
tex. et gl. de insti. et p b dicit bar.
l. l. legat⁹ suis. ff. de le. iiii. qd p vna

mercantia vel vnab⁹. n̄ bz dici q̄s
mercator. s̄z ex frequentia mercan
tiarū. Sc̄do requirūt q̄ illa ne
gociatio sit questuaria ad aliq̄ lu
crū extrinsecus. querēdū. q̄d p̄i
gat in emēdo ⁊ vendēdo al nō di
cere⁹ institor. ff. de instito. l. si cū
iulico. ⁊ talis institor obligat dñz
in eo in quo p̄positus ē tacite vl
expresse. vt. l. cuiusq̄. §. nō tñ. ff.
de instito. Mo. q̄ vbi ē eadem
eqtas. idē ius statendū ē. sic. ff.
ad. l. agl. l. illd ⁊. s̄. qui. mo. ius.
pa. po. sol. §. pari rōne.

Introducit. Si finis
sciēte dño in
merce peculiari negotia⁹. ⁊ in
dñs aliqd recipere bz vocat i tri
butū. vna cū aliis creditoribus
h. d. Addi. no. q̄ dicit in pecu
liari merce. q̄ secus si negociare
tur in dñica. nā tūc tenere⁹ in so
lidū vl i rē verso vl q̄d in suū. Mō
q̄ dicit dño sciēte. q̄ si dño igno
rāte nō tenere⁹ tributaria. sed de
peculio. ⁊ opz q̄ sit p̄ciuz eius rei
cā. vt. s̄. Itē no. ibi p rata porzio
ne. dñam inter hāc actōem ⁊ actō
nē de peculio. q̄ i actōe d̄ peculio
totū suuz credituz deductit sed in
ista p rata sui crediti. l. s̄ si dñū
§. ii. ff. de pecul.

Bl. Itē vbi negotiē ad
oēm porziōē negotiatōez
vt. ff. de tribu. l. illud ⁊. l. i.

Creditor q̄ minus sua rata ex
peculio recep̄ bz hāc tributaria ⁊
dicunt q̄dā ipaz n̄ dari nisi dñs
rāio distribuat. ⁊ corrigē offd in

dicis. ⁊ hoc colligif ex hoc. §. q̄
dicit min⁹. s̄z dico q̄ añ ⁊ post cō
petit. q̄ min⁹ tribuit q̄ nihil tri
buit. vt. ff. de tribu. l. illd. §. si cu
ius dolo. ⁊ ar. ff. de ver. sig. l. mi
nus ⁊. l. verbū amp. fm io. Add.
dicit. d. ang. l. 30. in iū. videat
tenere primā opi. tñ doc. cōiter
tenēt cū opi. gl.

Preterea. Ex p̄ctu i
no cū suo
dño ignorāte tenere⁹. dñs in id q̄d
in rez suaz versuz ē. vel d̄ peculio
⁊ d̄ versuz i rē dñi. si aliqd in rē
dñi ip̄derit necessario. index tñ
d̄z p̄i⁹ inspicere vtz in rē dñi sit
versū q̄ de peculio p̄dēnet. h. d.

Add. no. ibi siue voluntate dñi
dic imo c̄t si exp̄sse⁹ voluntatem
dñi p̄bat. tenere⁹ de in rē v̄so. aut
de peculio vt. l. si q̄s suū. §. c̄t. ff.
de pecu. nā eo ipso q̄ cōcessit ei
peculū v̄i dedisse facultatem. vt
possit ip̄m obligarī vsq̄ ad vires
peculi vt ibi. vñ qñ dñs nō vult
ampli⁹ obligari necesse ē q̄ reuo
cet peculū bona fide. ⁊ sine frau
de. vt. l. sūma in pri. ff. de pecul.
Mo. q̄ d̄ versuz i vilitatē dñi.
qñ emit q̄d est necessariū dño. l.
in cām necessariā dñi quertit. nō
q̄ si pōt hēre locū de in rē verso
n̄ bz trāfiri ad actōem d̄ peculio

Bl. De q̄ eo. nō q̄ hic de
duabus actōib⁹. dicit. l. d̄
peculio ⁊ de in rem verso.

Bl. Itē sic p̄ctū l. 3. n. qdā ita
prave itelligūt q̄ velit di
cere q̄ actō d̄ peculio ⁊ de in rē

ŷŷo ē vna ⁊ eadē actō. ⁊ q̄cūq; agit de peculio v̄i agei de i rē ŷŷo vt hic ⁊. ff. e. l. filiusf. i. fi. ⁊. ff. d. pecul. l. i. §. cū autē que op̄i. v̄i vera tali rōne. nā q̄n de peculio agit. debita peculiarīa p̄putant ⁊ ita p̄putant qd̄ suus d̄z dñō ⁊ dñs suo naturalr ⁊ sic p̄putat qd̄ suus ip̄edit i rē dñi ⁊ hoc ēt veni i ac. d. peculio. vt. ff. d. pecu. l. q̄ tuberomis. §. l. i. qd̄ ⁊ ita v̄i qd̄ qui agit de peculio. de i rē ŷŷo agit. Sz alia est op̄i. Jo. q. di cit qd̄ diuerſe sūt actōes ⁊ actionū formulę. nec q. formulā vniū p̄ponit alteri formulā p̄ponerē v̄i nec ob. d. l. i. de pecu. §. ē aut. q. l. i. ibi videat̄ sub actōe ⁊ edicto d. peculio p̄ponere actōem de i rē verso ibi ē edictū nō de peculio tñ. l. i. ē edictū generale qd̄ dat̄ d. oi eo qd̄ sit cū eo q. i aliē ē prāte vt i. d. §. v̄ba aut. nē n. ob. d. l. i. fi li. i. fi. q. v̄uz ē q. quo ad efficiē p̄poit de i rē ŷŷo q. p̄ponit de peculio non quo ad formulam Et eodem modo exponitur id qd̄ hic d̄r qd̄ eadē ē actō d. peculio ⁊ d. i rē ŷŷo. i. ille q. p̄poit actōez de peculio q̄lequit̄ efficiē actōis d. i rē ŷŷo. ⁊ q. s̄bicat̄ v̄nas h̄z q̄dēna tōes. f. actō de peculio v̄nā p̄ suo efficiē. ⁊ aliā p̄ efficiē actōis de i rē ŷŷo q̄dēnari d̄z. fa. ff. de i rē ŷŷo l. fi. p̄ pte. §. i. rē. Addi. d. ang. di cit pec op̄i. gl. q. sint diuerſe actōes v̄ior ē. q. h̄nt diuerſa noia. ⁊ diuerſa media q̄cludēdi. vt p̄z i libell. §. forma i ti. d. ac. §. oēs at

Cū autē. In peculio d̄z ē id quod sup̄ est deducto eo qd̄ debet̄ dñō. dñ mō nō debeat̄ vicario sui. h. d. Cū autē querit̄ q̄tū i peculio sit. ante deducti qd̄ suus dñō ei qui ne i prāte eius sit d̄z. ⁊ q. sup̄est. id solū peculū i. elligit̄.

Si. De peculio ergo deducit̄ qd̄ suus dñō d̄z. cū i spectro iur̄ naturali suus liber sit ⁊ ap̄z q. naturalr pōt obligari ēt dñō suo vt. ff. de q̄di. inde. l. fi id qd̄. ⁊. ff. de pecu. l. nec suus. ⁊. §. de fideius. §. i. Add. q. id q. dicit̄ hic de iur̄ naturali. itellige. i. de iur̄ gētū. De peculio sui ēt deduci d̄z. qd̄ d̄z dare suus h̄is q. sunt i prāte. v̄z q̄seruis suis. ⁊ si l̄us dñi. ⁊ pupillis dñi vt. ff. d. pecu. l. l. i. l. i. ⁊ fi dā. §. pec.

Si h̄eo seruū castaldū. q. ordinar̄ d̄z. qui h̄z sub se aliū q. vicarius d̄r. si ordinarius d̄z aliquid vicario. ⁊ quēmor de peculio ordinar̄. n̄ deducā id q. vicario d̄cē ⁊ ratio est i promptu q. si deducto p̄ vicario. adhuc reman̄z peculū ordinar̄. ita frustra fiet̄ d̄ducē. cū sp̄ manet̄ ordinar̄ peculū.

Ceterū. Cui p̄petit actio iustitoria v̄i exercitoria vel quod iussu cōpetit ēt de peculio. h. p̄io. ⁊ i actōe de peculio. ioc̄ eius quod ē i peculio rō est h̄i da. i tributoria soluz id circa qd̄ negociat̄. q. p̄p q̄n qz expedit agi vna q̄nq̄alia. h. ii. ⁊ ex actu mutui fili. n̄ pōt quēri

nec eius p^r de peculio. h. b.
Add. nō ibi de peculio q^d ē con
trahēs cū suo iussu dñi h³ actōez
de pecu. nō tñ act. q^d iussu. Et
habens plures vias debet elige
re vtiliorē al' stultissimū ē. Et sic
habens duas act. vnā ex qua soli
dū cōsequi posset ⁊ aliā cū dimi
nutōe debet intētare solidū. Itē
nō q^d actio tributoria. ⁊ de in rē
verso de per se. ⁊ actio d' peculio
de per se hñt se vt excedentia ⁊ ex
cessa. Et in tributoria q^d dñs dñi
est equalis aliis creditoribus sui
Sed in act. de peculio dñs ē pu
nilegiatus. q^d primo sui debiti rō
h³. Et qñ agit d' peculio totū pe
culiū ē obligatū deducto credito
dñi. sed i tributoria solū id i quo
negociat ⁊ nō aliquid aliud d' pe
culio. Nō q^d ille qui viuit ad
redditibus suarū possessionū nō
dñ negotiari nec dñ mercator nec
fenerator dñ negociator. de quo
p bar. i. l. legatis. ff. de leg. iii. Itē
statuta in seruo trahūt ad filium
q^d equiparant. de quo. i. l. si quis
suo. C. d' fur. Nō. i. l. si illd ibi p/
hibuit. q^d lex ē prohibita v³ q^d cre
ditor nō mutat pecunias. vt. l. i.
ff. e. nec qd aliud faciēdo pōt ex
cusari. q^d facit fraudē legi. vt. l. i. l. 3
⁊ iul. s. mutui. ff. e. ergo nō pōt ei
renūciari. vt nō gl. ⁊ doc. i. l. tā ⁊
fi. ff. ad mace. fa. gl. i rubrica. C.
de fide. do. den. Nō ibi dnegat
actio q^d qñ lex v³ statutū denegat
alicui audiētiā v³ act. itellr ope ex
ceptōis vt hic ⁊ l. i. ff. e. ⁊ ibi bar.

Et p^rdcā pcedūt i cili. sed i criali
ipō iure itellr exclusus. vt. d. l. i.
s. q^d ait d' aleator. Nō ibi q^d id
q^d rō mouit iurcō. vel se. gful. sed
dic q^d ista fuit rō impulsua. q^d ēt si
filius sit bone vite h³ locū ista. l.
vt. l. i. in fi. ff. ad mace.

Glo. Et dictū fuit. s. i. s. p.
terea q^d is agit d' pecul.
q^d p^rit cū suo iuno l' ignorate do
mino. ergo videbat q^d q^d p^rit co
volere. puta iussu suo non posset
agere d' pecul. ⁊ tñ aliō ē. ⁊ iō vi
cit ceterū p s³. Nō quē cē stut
tū si eligat malū cū posset eligere
bonū. vt i auē. qui. mo. na. ef. sui
s. i. coll. vii. Itē quoz cū tri
butoria actio ppetit. ⁊ d' pecul. ⁊
d' i rē v. agere pōt. fa. ff. d' tribu.
l. alii. In actōe tributoria solū
hñ rō illius q^d negociat. ⁊ q^d in
de receptū ē vt. ff. d' tribu. l. pecu
ratores. s. p hanc. ⁊. s. e. s. intro
duxit. Quisq^d i istis actōibus
q^d sibi expedit eligere v³. s³ post
quā elegerit nō v³ variare vt. ff.
d' tribu. l. q^d i hñc. s. eligere nisi
fuerit decept⁹ qñ primā elegit vt
fi. q^d cū eo s³ ex pte. s. fi. Ea
dē q^d dixim⁹ d' suus d' filio ⁊ filia i
telligim⁹. s. qñ ad actōes supra
dcās. s³ i qbusdā nō pueniūt vt in
mutua pecunia. vt. j. pxi. Itē fili
us pōt subire iudiciū ⁊ arbitriū
⁊ p^rez obligat quasi ex p^rcin d' pe
culio. s³ suus nō. vt. ff. de pecu. l.
iii. s. si suus ⁊. s. idē scribit. ⁊. C.
d' iudi. l. seru⁹. Itē fili⁹ fideiubr⁹
pōt ⁊ p^rez d' peculio obligat. vt.

ff. de pecu. l. iii. §. si filius. §. si funus
nō. vt. ff. de fideiuss. l. si fune. 2. l.
scq. 2. ppter hoc dixit fere. §. e. §.
i. Que dixim⁹ d suo 2 dño ea
de itelligem⁹ d filio 2 filia nepote
2 nepte 2 pte aucto ue cui⁹ i ptate
sūt. Illō pprie suat i eorū psōa
q senatusconsultū macedonianuz
phibuit mutuas pecunias dari
eis qui i ptate parētis erūt. 2 ei
qui crediderit uenecat actio. tā
aduersus ipsū filiū filiāue nepotē
neptē ue. siue adhuc in ptate pa
tris siue morte parētis vel emaci
patōe sue ptātis eē ceperint q ad
uersum patrē aut ue. siue habeat
eos adhuc in ptate siue emācipa
uerit. Que iō senatus pspexit qz
sepe onerati ere alieno. creditaz
pecuniaruz quas i luxuriā consu
mebant vite parentū infidiebant
Sl. Illud senatus cōsul. mace
do. cessat i multis cābus
l. xi. Si fuerit miles filius. vt.
C. ad mace. l. si. Itē si uixerit se
prensus. vt. C. ad macedo. l. i.
Add. doc. tñ i. d. l. i. C. ad mace.
2 bar. l. i. m. C. e. dicunt q nō d3
credi simplici assertōi filius. nisi
creditor ēet ignorauerit eū cē filiū
sa. que ignorātia sit iusta 2 iustis
rōnib⁹ mota. vt qz publice se pro
prensus. gerebat 2 publicis officiis
vt pisa.ungebat. vt. l. i. m. nā nō
sufficeret simplex ignorātia. nisi
talis ignorantia eēt iustis rōnib⁹
fūdata. d quo die vt ibi per L. y.
bal. 2 lati⁹ p saly. Itē si publi
ce pisa. uidebat vt. ff. ad mace. l.

figs ptem. Itē si fuerit in scolis
vt. ff. e. l. §. m. §. q d3. 2. C. eo. l.
macedo. Add. tu dic fm doc. l. i.
macedoniani. C. e. q aut querit
an a filio pōt repeti pecunia mu
tuata. 2 dic q sic. aut a pte 2 tunc
vsqz ad quātitatē quā p fuisse ei
ipēsurus i domo. ar. l. i. m. §. pin
de. ff. d i rē v. In residuo vō aut
ignorabat eē i studio aut p patris
volūtate qd i dubio psumit vt. l.
verius. ff. de pba. 2 tūc nō repe
tit a pte Si sciunt tūc aut fuit spā
liter a pte phibitus. hāc pecuniā
mutuare vel ei⁹ cā ipendere 2 tūc
a patre nō repetit. ar. l. si. C. de
ne. ges. Aut nō fuit a pte phibi
tū 2 tūc aut filius psumit i bonos
vsus qz bñ utiuter studet. 2 p te
nef qz uti⁹ ē gestū cū scia filii sit
leticia patris vt i aud. qñ. que d
dig. §. generalr. aut i malos vsus
querit 2 tūc a pte si recipat.

Itē si alii creditori soluit. vt.
ff. e. l. §. i lege. §. pe. Itē si factus
pisa. debitū priō pctū mō agno
uit vt. C. e. l. zenodor⁹. Itē si v
tit i rē pris vt. ff. e. l. §. m. §. §. si si
filius. Itē 2 si si accepit vt vterz
i rē pris postea tñ vtit vt. ff. e. l.
§. m. §. §. si ab initio. Itē cessat
qñ p ptenhit vel pris nō dicit.
vt. ff. e. l. §. m. §. q q. 2. l. tñ scilicet
te. C. e. l. si permittete. Itē si po
stea p rati hēat vt. C. l. si. Itē
si pisa. factus soluere cepit vt. ff.
e. l. §. 2 m. §. si. 2. l. se. Alias aut
locum h3 vt si teneat p vel filius
siue pecunias venit mutuo data.

sine aliud in fraudē sena. 2. sul. vt
 ff. e. l. si filius. §. is at. 2. l. si iul. §.
 mutui datōz. Add. nō q̄ vbi gl.
 dixit. Itē nisi p̄ ratum hēat dic
 idē si tacite ratū hūisse dicat. vt
 puta qz recepat lras a filio gūnē/
 tes qz pecunias mutuo accepit. 7
 qz p̄ illas solueret 7 nō ē statim
 prestatus d̄ d̄na eius volūtate vt
 ē tex. sing. i. l. si filius. ff. ad ma/
 cedo. 7 ē bonus tex. in de. l. d̄ p/
 cur. Et hoc p̄babit eo qz p̄ deli/
 berate dictas lras recepit 7 apuit
 7 eis nō ḡtraxit. v̄z fecisse sc̄iēter
 Secus si recepisset eas clausas v̄l
 al' ideliberate. ar. ff. de pig. l. si si
 demissor. Et dicit do. ange. hanc
 gl. signādā que ponit casus i qui
 bus cessat macedonianū. Add. q̄
 rit hic do. Ang. que ē rō qz ma/
 cedoniano nō pōt. renūciari sed
 velleyano sic. vt h̄ m. l. tā 7 si. ff.
 ad mace. p. gl. 7 doc. Rñ qz mace/
 do. ē p̄cipalr iductū i odiū cre/
 ditorū merito si nō pōt p̄ filiū re/
 nūciari qz nō ē inductū i fauorez
 sui. Sec⁹ ē i velleyano qd̄ ē p̄i/
 cipalr iductū i fauore mulierum
 pp̄ sexus fragilitatē. vt. l. n. §. i.
 ff. ad vel. merito suo fauori pōt
 renūciari. l. pe. C. d̄ pac.

Illud in sūma. Ex p̄ntē l'
 iussu vel de m' rē v̄/
 lo vel iustoria vel exercitoria pōt
 agi directo d̄ patrē v̄l d̄ n̄m. h. d.
 Add. nō ibi directo qz qñ aliquis
 mandat pōt agi directo 7 p̄nci/
 paliter cōtra ch. Et hic v̄z casus
 qz mandās tenet p̄ncipalr ac' si

negociū p̄ ip̄luz gestū venisset 7
 re. fa. c. cū mulieres d̄ iudi. in vi.
 7. l. 7 h̄z. §. i. ff. de preca.

El. d̄ v̄sū ē i re p̄ris vel
 d̄ n̄i pōt directo q̄dici ab
 eo certi q̄ditōe nō adhibita hac
 adiectōe d̄ peculio vel d̄ in rē v̄.
 Sz nūquid supradcā sex noia. f.
 qz iussu exercitoria iustoria tribu/
 tōna de peculio 7 de in rē v̄. sūt
 noia actionū. Rñ. quidā qz sic.
 7 fa. p̄ eis infinite leges que dicūt
 de actōe d̄ peculio 7 sic d̄ singulis
 vt p̄z ēt in rubro cuiuslibz. Sed
 Jo. cōtra dicit. n. qz sūt adiectō/
 nes actionū nō actōes. Et fa. p̄
 eo. ff. de neg. ge. l. mādasti. 7 de
 pecu. l. in. §. cui ḡgruit. Addi. 7
 hec ē cōis opi.

De noxa. ac.

Elo. Mō solū ex d̄ctibus eo/
 rū qui in n̄ra ptāte sūt
 quēnimur sz ēt eoz delictis. 7 qz
 p̄ eis noxalr agit. iō d̄ nox. pōt
 maleficiis. Ex quo deli/
 cto cōmissio p̄ suum d̄ n̄o
 ignorāte vel p̄hibere nō valēte.
 d̄ n̄s tenet noxalr. d̄ equitatis
 rō itroduxit. ne ex delicto rei p̄/
 p̄rie quis i plus graneē q̄ sit va/
 loz rei. h. d. Add. nō qz dare ali
 cui dānū. 7 sic ille qui tenet aql.
 b̄r ḡmisse maleficiū. 7 codē mō
 qui iuriā alteri intulit d̄r teneri
 ex maleficio ad id qd̄ dixi. d̄. de
 ob. ex. del. i. p̄m. Itē nō qz i ele/
 ctōe d̄ n̄i ē aut emēdare dānū aut

bare suum p noxa. qz iniquum
est q suus vl aial nrm sua nequi
tia possit nos i plus obligare q
valeat.

blo. Dñi pp maleficia ser
uorū tenet ex qñ male
ficiis vt. ff. nau. cau. l. fi. §. fuorū
z d hoc. §. d act. §. actōes. Ad
hic dñ de furto fuorū vel delicto
itellr. s. facto eñeo z idē in sequi
tibus articulis. nā cum dño talia
pmittēdo agi nō pōt vt. §. d ob.
ex del. §. hi qui z ff. de noxa. l. cū
suus. Dñs ex delicto fui dñ
dānatus qz eo nesciēte vel pbi
re nō valente factū alioquin i so
lidum tenet vt. ff. de noxa. l. ii. z
l. in delictis z. C. e. l. ii. Dñs
dānato pmittit aut litis estima
tionē sufferre puta decē ad que sē
per ē obligatus s3 liberat dādo
animal sc3 quousq3 actōe indicatū
guentat vt. ff. de re iudi. l. miles
§. decem z. ff. de peti. hī. l. itē ve
niunt. §. cum predigim⁹. Addi.
dicit dñs ang. nō q ex quo dñs
h3 hanc facultatē prestādi aliō q
fit i obligōe ergo pōt p̄stare suū
quousq3 sup act. indicatū fuerit
guentus. vt. d. l. miles. §. i. Sec⁹
si hēret illā facultatē ab hoīe qz
tunc p hī qd. tolleret sc3 in prin
cipali factam. l. si quis sup. decem
i melle z ibi bar. ff. de solu.

Dominus noxali.
Pro de
licto fui dñs liberat dādo suū
p noxa. z in dānū passō trāssert
dñum qd auocari pōt. si dñs

emēdet dānū z velit eū manumit
tere. Et noxaliū actionū quedaz
sunt civiles quedā p̄torie. h. d.

Additio nō ibi serui nomine
q dominus tenet. noīe fui. z ita
d3 fūdari libellus.

blo. Dominus vedendo
seruum noxie nomine
liberat. Sed quomodo liberat
cum seruus non sit in obligatōe
sed in dāni estimatione vt. ff. de
re iudi. l. miles. §. decem. quomō
dādo seruū liberat cum aliō
p alio inuito creditore solui non
potest vt. ff. si cer. peta. l. ii. §. i.
rñ. spāle est quia iniquum est ser
ui nequiciam vltra ipsius corp⁹
extendi vt. §. e. §. sūma.

Licet suus deē pro alio. s. p
estimatōe vel delicto nihilomin⁹
dñum transferē.

Licet dominus serui dediti
pro noxa transeat in dānum pas
sum tamē si domin⁹ refarcita pe
cunia voluerit eum manumitte
re auxilio p̄toris liberatur.

Sed nōne iniquum est aufer
ri quod perpetuo sibi questum
est vt modo dixerat. z probatur
ff. re. amo. l. non enim. Sed cer
te est speciale fauore libertatis.
sic 1al. C. de pa. q fi. dis. l. ii. z ff.
si inge. esse di. l. ii. sic z ff. de he
redi. insti. l. pignori.

Add. nō q dicit hic dominus
ang. q redimens aliquem ab ho
stibus qui hodie intelligūtur in
fideles. pōt eū retiere loco pigno

ris vt fuit sibi p qnquēniū . nisi
se redemerit. l. senatus. §. si. ff. de
le. i. l. i. C. de capti.

Omnis aut. Dil ad quē
huius delinqueſ
transit. noxaliter quēniſ. ⁊ nox
liter ē qd panis p delicto libe
ri hois. facti postea suū. h. d.

Addi. no. q ois actio noxalis
est psonalis in rē scripta. psequit̃
emz oēm possorē. Mo. q ista ac
tio dat ad similitudinē rei vendi
catōis. qz quādiu qd possidet cō
uenit. ⁊ si desinit possidere desi
nit ēt posse quēniri vt dicim⁹ in
rei vendicatiōe. vt. l. sinat. §. i.
ff. de rei vē. dūmō dolo si dlinat
possidere vt hic in glo.

Bl. Quādiu su⁹ ē i ptāte dñi
dñs quēniri pōt noxalr.
idē ēt si dolo fecit quo min⁹ sit i
ptāte. nā tunc vtil' noxal' locū hz
ff. eo. l. si dōf. ⁊. l. electio. §. si is.

Aut su⁹ deligt. aut p̄git. si de
ligt. tūc si in dñm. ⁊ nō tenet po
stea scūs liber. vt. §. de ob. ex. §. l.
§. hi qui. ⁊. j. p̄xi. §. ⁊. j. de fur.
l. sui ⁊ filii. si ex̄neo tūc factus lib.
tenet directo vt hic. si aut p̄bat.
⁊ fuerit gnera gestio illa quā fecit
in future. cū illa quā facit in lib
tate. tenet al' nō. ff. de neg. ges. l.
cū actū. ⁊. C. an ser. ex suo fac. l.
in. in si. nisi in cāu. vt. C. de hēz.
pe. l. si. §. pe.

Si suus ex delicto sui p/
p̄xi. nulla p̄p̄cit dño ac
tio ēt si postea alienet. vel manu
mittat. idē i suo aliēo q efficitur

ipſius dānnz passi. itez ex delicto
dñi. nō dat actio suo libero scō.
h. d. Addi. nō in tex. ibi nul/
la obligō. q inter illū qui aliqñ
hz in ptāte ⁊ illuz q ē i ptāte non
cadit aliq obligō. nō itelligas de
naturali s; de ciuili tñ. vt. §. ti. i.
§. cū aut. Mo. ibi actio nulla nas
cit. q vbi non ē obligō. saltē ciui
lis nulla nasci pōt actio. qz ad pa
rienduz filiaz actiōem. requirit̃
p̄xi. ⁊ nō. l. obligō cili s; natural'.
nisi miraculose filia nasceret vt
no. bar i. l. i. ff. de p̄di. inde.

Bl. Quia iter suū ⁊ dñm in
cui⁹ ptāte est. nulla potest
nasci obligatō. nec ēt nasci postea
cuz alienat⁹ ē. fa. ff. de pe. l. ⁊ acil
la. i. §. si aliēo. si alien⁹ su⁹ noxiā
gmit. ⁊ is postea i tua ptāte cē
ceperit. si nondū fuerat his gte.
tunc iter dicit tibi actio p̄xiorez
dñm secus si fuisset his gte. qz tūc
si interdicit vt. ff. eo. l. si alienus
suus. ⁊ est rō qz imputat ei qua
re alienauerit. vt. ff. e. l. quēadmo
duz in p̄xi. Mo. hic rē ipediri si
deuenit i euz casuz a quo incipe
nō potuit. ar. §. §. lega. §. a p̄rio.

Sed veteres. Dilz p̄xi p d
delicto filii seu filie no
xalr tēbat sicut p delicto sui ho/
die vō mulaten⁹. s; ipse filius. ex
delicto suo sicut qlibz ali⁹ potuit
quēniri. h. d. Addi. nō q p̄xi
magis dolet ⁊ p̄chitat i filiu quā
ipse fili⁹ i se. fa. l. istigde. ff. qme.
cā. Mo. ibi pudicitie fauor q pu
dicitia ē mltū fauorizāda fa. l. nec

ei. §. pe. ff. de adop.

¶ Iure veteri dabant filius
p noxa vt suus vt hic itē
occidebat licite a pte vt suus a
dño sed hodie nō sic vt. §. d his
qui sunt sui vel ali. iur. §. ii. r de
li. r po. l. i suis in fi. **¶** Dene in
hoc tex. i. fere vel pene noialiter
scz p corpe pene r tūc dyphōga
tur. q. d. q corpe filii patiens pe
nam. **¶** Apud veteres inuenim⁹
sepe filioffa. r nō ptes p delictū si
horū cōueniri vt si filioffa. litē su
am fecerit male iudicando vt. ff.
de iure fil. l. filioffa. vl si dānum
dederit alicui piciēdo eo separa
tim hitante a pte vt. §. d ob. ex.
q. de. §. si filioffa. r. ff. de his q de
ie. vel effu. l. i. §. si filioffa. r d his
legibus dicit hic cū dicit ātīquos
zmētatores. **¶** Etā antiquo iu
re vt dictū est filius. poterant p
suis delictis quēiri directo vt.
ff. e. l. noxali. r. l. se. quib⁹ filius cō
dēnat⁹ dat in ptem actio i factuz
dīre iudicata i peculū. vt. ff. e. l.
l. r si dēnat⁹ r. ff. e. l. iii. §. item
scribit. **¶** Sz qd si iudiciū filius
accipere noluit imo qtumaciter
nō venit an mitti dī actor in pos
sessionem peculii pfectici vī q
nō. qz ex delicto filii nō dī quēiri
pī vt hic dī. **¶** Sz vī q sic qz als
dicit lex q pōt cedere bōis i tali
peculio. C. q bo. re. pos. l. cū r fi
lu i eo q dicit vel a patre r. Sz
Ald. hūc v. rñder q. d. l. cū r fi
lu loqē d castrēsi vel d eo qd hz
a pte sibi cū i castra donatū qd

et castrēse dī vt. C. fa. hī. l. si fili⁹

Si quadrupedes pau. se. di.

¶ Dictū ē de maleficiis ser
uorū nūc d maleficiis ir
rōabiliū aialū. nā aut dānū dat
hō liber r tūc hz locū. §. ad. l. a/
quil. p to. aut suus r tūc hz locū
§. ti. i. p to. aut aliū aial. r tūc hz
locum hic titulus.

Minaliū.

¶ Pro dāno p quadru
pedē māfuetam dato
actio noxalis directa p dñm dat
cū aial p naturā sui generis dānū
dederit. sz si quadrupedes si man
sueti iuxta naturā sui generis dā
nū dederit i liberū corp⁹ nō occi
dēdo dñs ex edilio edcō arbi
trio iudicis dēnat⁹ i aliis rebus
i duplū vl noxal actio his duob⁹
cāib⁹ p dñm dirige. **¶** Et penalel
actōes p eodē scō gcurrētes non
pimūt se gcurfu. h. d. to. ti.

¶ Actio noxal directa lo
cū hz p dāno aialū q/
drupedū. vt. ff. e. l. i. i. pī. sz noie
dāni dati a bipede vtil actio locū
hz vt. ff. e. l. pe. Ald. dicit ange.
nō ex isto tex. gūcta glo. q dire
cta actō dī vbi hñt locū. **¶** Aial
si dānū dat lasciuia. i. luxuria l fa
cilitate vt facit pupill⁹. aut seruo
re. i. amore. vt hī equ⁹ tu⁹ vt equā
meā adiret hostiū meū frēgerit.
A mor dī seruoz qz calefacit.
vt i auē. q. mo. na. cf. le. §. illud.

Equus calcitrosus si calce percussit vel bos competere solit⁹ vel et non solit⁹. ut i prin. ti. dicitur actio de paupie. Nec actio huius loci in his que mouentur in natura. i. in consuetudine illius generis animalis in sit sua consuetudo ut calcitraret ut s. pri. §. nam maior pars equorum non pessumdat. et maior pars bouum non comupetit. quia equi et boues dicitur mansueti. Et mansueta dicuntur quia gregatim pascuntur. unde in hoc canis dicitur in numero ferarum nec mansuetorum. nam maior pars canum mordet. et maior pars non gregatim pascitur. Sed ut et quod in his feris locum habeat hec actio. ut. j. e. §. si. que est in s. So. utilis ut ibi locum habet directam non ut hic. ut. ff. e. l. i. §. si bestis. Add. dicit d. ang. ex mente Jacobi de are. quod aut fera non euasit quod nocuit que habebat consuetudinem rederendi et huius locum utilis sed non directam ut. j. e. §. si. Aut prius euasit et tunc nec utilis nec directa tenetur ita intelligit iste tex. et. d. §. si bestis. et si talis bestia que nocuit penitus euasit. et postea redit dominus non tenetur. ar. l. qui res. §. area. ff. de solu. Quid si canis tuus comedit carnes meas an tenearis. dicitur doc. quod aut reprehendit aliqua culpa domini saltem leuissima. et tenetur ad emendam damni saltem in tali aquila ut. l. quemadmodum. §. magistratus. ff. ad. l. aquil. si non potest argui culpa tunc ut quod si teneatur ut hic. in glo. dicit talis casus dari act. in factum. ut. l. quotiens. de p. v. Idem vult

Ja. et Ly. i. d. l. si. C. ad. l. aquil. **El.** Mirabilis est hec expostio et legalis. idem sic forte dicitur. quia paupie aliquam facit sicut et damnum diminutio vel depeditio priorum dicitur. ut. ff. de dam. ife. l. iii. Quia res iniuriata iniuriam facere dicitur in propria. ff. qmo. l. si ut certo. §. plane. si commodati. Noie fere bestie non agitur hac actio. et noie manfete noxali tamen agatur. ut. s. pri. §. et in prin. ti. **El.** Quid quod dicitur locum habet in omni animalis quod nocere potest si ne solutus siue ligatus. ita tamen quod damnum nihilominus facere possit ut ff. de edi. edic. l. hi enim. et. l. generaliter. Si vero dicitur. factum fuerit et animal ferum nocuerit hominibus vero ita quod mortuus fuerit est peccatum. soldos. ff. de edi. edic. l. quod vulgo. In hac condensatione fienda per iudicem non est breuiter ratio diffinitionis. sed expensarum tamen in curatione factarum et operum amissarum et amittendarum. ut. ff. e. l. ex hac. Item condensationem in dupli occassione damni dari in aliis rebus ex hoc edicto. ut hic. et. ff. e. l. quod vulgo. ii. rñ. in fi. Plures actioes prefertim penales ad eandem rem concurrentes. una aliam non sumit. hoc est intelligendum concurrentem. nam preceptio una aliam sumit. Add. dicit d. ang. hanc glo. fore signandam. et allat alias files. Et ponit plenas distinctiones in hac materia. vide per eum.

De his per quos agere pos.

Glo. Et de actōib⁹ dixim⁹
videam⁹ p quos exer/
ceant⁹.

n **Enc** aut. Actō
nes inten/
tant p nos ⁊ p cura
tores nros qui pstitu/
unt vbi abilib⁹ interpositis etiā
aduersario abnt ⁊ ignorante.

Quorū pcuratorū vsus necessari
us ē qñ principalis ipedit⁹ ē age
re vel defendere. Olim vō vsus p
curatorū phibitus erat nisi in cer
tis casibus. b. d. Add. nō regulā
q quilib⁹ vñ ē abilis ad agēdū ni/
si expresse reperiat⁹ phibit⁹. vñ
illis qui dicūt tu nō potes agere
incūbit onus pbandi.

Gl. Hūc admonēdi sumus. i.
admonemus agere posse
quēlib⁹ hoīem. s. idoneū. ⁊ hoc di
co pp suū qui nec suo nec alieno
noīe admittit⁹. vt. C. d. iudi. l. ser
uus. Itē pp pupillū. vt. C. q le.
p. per to. Add. nō q lex genera
liter loquēs recipit restrictōz de
ydoneitate. vt. l. vt gradatū. §. s.
fil. ff. d. mu. ⁊ ho. Procurator
neqz certis vbi neqz pñte ad/
uersario imo plerūqz eo ignoran
te pstituunt cuiqz. n. pmissis rē
tuā agere aut defendere is tu⁹ p
curator intellr.

Gl. Et vbi qbuslib⁹ apē tñ
ad hoc pstituunt pcur⁹ siue
generalr siue spāl. i. casib⁹ tamē
spāle mādātū requirit⁹. vt i iter/
dicto d libero hoīe exhi. vt. ff. de
pcu. l. pōp. Itē si mādō alicui q

iueniat maritū filie mee. vt. ff. d
ri. nup. l. generali. Itē i cā suspe
cti tutor. ff. d. pcura. l. nō solū. §
fi. Itē qñ duos generalr facio p
curatores. nam neuter ab alio exi
get. nisi hēat spāle mādātū. ff. de
pcu. l. itaqz. l. qui duos. Itē i in
teg. res. petitōe. vt. ff. d. mio. l. il
lud. §. si talis. Add. vide hic do.
ang. q adiūgit multos casus in
quib⁹ requirit⁹ spāle mādātū qui
sūt. xxv.

Glo. Cuiqz pmissis rem
tuā agere ⁊c. s. alteri nō
militi. vt. ff. d. pcu. l. fili⁹. §. vete/
ranus. Itē nō scia. ff. d. pcur. l. se
minis. Itē nō hñs iminēs ipedi/
mētū qre nō possit cogi. vt. ff. de
pcu. l. neqz scia. Itē si mioz. xxv.
ānis. vt. ff. d. pcu. si mioz. Itē nō
furiosus l iur⁹. ff. d. pcur. l. i. §.
furiosus. ⁊ l. mut⁹. i. rñ. Itē nō
accāt⁹ d crie capitali. ff. d. pcu. l.
rerū. Add. dic q oēs isti phibēt
ēē pcuratores nisi fuerit litē. qre
stat. qz tūc qñis fuerit miles scia
l mioz tñ nō pñt remoueri. l. ita
demū. ⁊ ibi gl. ⁊ doc. i. l. exigēdū.
⁊ ibi doc. C. d. pcu. ⁊ rō ē qz hec
exceptio dēbat oppōi añ litē qz.
al abilitat⁹ psoa pcuris vt ibi la
te p bart. s. exceptio falsi pcuris
sq pōt oppōi. vt. l. l. C. d. pcura.
Cuiqz pmissis rē tuā agere. s.
mādato itemēiēte al siplr positū
b vbi dñsior siue mādato itellr s
pcur cū mādato ē. vt. ff. d. pcu. l.
si pcur. §. p pñū. ⁊ fa. ad hunc
§. ff. fa. per. l. plane i fi.

De satisfactoribus.

El. Facta in ntiōe pcurato-
rum a quibus satisfactio
erigitur ppetēter de satisfactio-
ne subiungitur.

Satisfactio.

Quent⁹ actōe reali satisfac-
bat siue suo siue alieno noie. que
mebat. s. agēs reali nullaz satis-
factō m pstabat si suo noie age-
bat. secus si pcuratorio noie. qz
satisfactabat rataz rē dñm biturum
agens vō psonali ad ea cogebat
ad que agens reali. quentus vō
alieno satisfactōem prestabat iudi-
catū solui si alieno faciebat si vō
suo. ad nullā satisfactōem cogeba-
tur. h. d. Adde. ex hoc tex. q
nemo ē ydone⁹ aliene liq⁹ defen-
sor siue satisfactōe. gl. vt. j. e. s. si
vero reus. ff. de pcur. l. nō vī gl.
oēs sunt interlunares et clare.

Sed hodie. ille hodie quē
tus suo noie. quacū
qz actōe nō satisfact indicatū sol-
ui. s. de iudicio fisti. si nō possidz
imobilia. que aliquē ē cū fideiusso-
re. aliquē n. h. d. S. hodie alr
obfuaē. siue. n. q. i rē actōe que
n ē siue psonali suo noie. nullaz
satisfactōem p litis exortatōe dar
ppetē. s. p sua tātū psona. q i
iudicio pmaneat vsqz ad termi-
nū liē. vel qmutit⁹ siue pmissioni
cū iuratio. quā iuratoiaz cau-
tiōem vocant. vel nudā pmissio-
nez vel satisfactōem p qualitate p

sone siue dare ppetē.

El. Satisfactio p fideiussores
fit. vt. ff. qui satisf. co. l. i.

Sub hac cla indicatū solui cō-
tinet⁹ pmissio de defendēdo. et si
ne dolo. et q indicatum soluet. et
hec reus pmittere nō tenet. nec
aliquid aliud nisi vnā quā subicit
s. ecōtra nūqd actor facit aliq⁹ sa-
tisfactōem. dic q sic q duas pu-
mā q litē ptestabit⁹ vsqz ad duos
mēses. qnumerandos a die libel-
li pōrecti vt in aut. de exe. et his
s. i. que ē aut. C. de li. pte. l. libel-
lū. Aliā q pstitet⁹ vsqz ad finē. et
si metus fuerit iniuste se mouisse
litē decimā pte litis noie expēsa-
ruz dabit reo vt in aut. de litig.
s. ad excludēdas. q ē. C. de epi. et
cle. aut. generalr. qnqz in he due
ex pitudine. nō seruant⁹.

Et in iudicio pmaneat vsqz
ad tūm liē. hec satisfactio appel-
lat⁹ de iudicio fisti vt hic p. et ff.
qui satisf. co. l. ii. s. ptoz aut in fi. et
cane tibi in notāda dñia hor⁹ ca-
pitulor⁹. hic. n. prio loquit⁹. qn in
mobilia nō possidet vt hic et ff. q
satisf. co. l. sciēdū. Et vsqz ad ter-
minū liē. i. vsqz ad tps diffinitū
ue finē. s. nūqd fideiussoz tam-
diu tenet. i. qdm duret lis. rñ.
distingue. an sit fideiussoz vsqz ad
certū tps. et tūc tā diu tenebit⁹ et
nō ultra. vt. C. fideius. l. p. aut
nō nec in cā publica nec in scriptū
et tūc nō tenet⁹ ultra duos men-
ses vt. d. l. dñ. C. de fideius. et est
rō qz actor vī sibi remittere cūz

pmiserit litem se ptestatur. vsqz
ad duos menses. vt in aut. de ex
cus. col. vii. §. i. si aut in cā publi
ca vel in scripā tūc ppetuo. vñ q
ē verius vsqz ad triennū tenet cū
tātū duret instātia cāe vt. C. d. in
di. l. i. pperādū in pri. Sz nūquid
sub pena sit fiēda hec satisfactio.
rñ. nō nisi quēiat inter ptes sed
interesse tātū venit. vt. ff. qui sa
tis. co. l. ii. §. si. sz si ē pmissa et est
statutū tps infra qd teneat fide/
iussor. si qdem sex mensū ē infra
alios sex menses poterit fideius/
sor morā purgare. si manus nō hē/
at tñ nisi sex menses infra quos
pōt et mora pene purgari si exhi
beat reus. l. 3. pño exhibit⁹ nō fue
rit. vt. C. de fideius. l. an pe. Sz
qd si possidet mobilia tātū que
valent. x. et quēiat in centū nun
quid satisfabit. rñ. sic ad min⁹ i
eo qd excedit. qz qd iuris ē in to
to quo ad totū. idē erit i pte quo
ad prem. ff. de acqui. hē. l. si fuis.

Aliqn stat iuratore cautioni
ipfius rei. l. vbi possidz mobilia
Itē pp privilegiū. vt. C. de pri.
agē. l. si. et. C. de dign. l. quoc. li.
xii. Itē in cāu qñ nō possidet i/
mobilia. vt. C. vt omnes tam
cui. q. cu. l. i. libi iuratore tñ cau
tioni et. Iconomus et alii cle
rici tenent ad nudā pmissiōem
vt in aut. de sancti. epi. §. si qsp
pecunia. Si quēnt⁹ ē parēs l'
pñone qlibet fideiussor. p ydo/
neo accipit. ff. in ius eo. vt eant.
l. i. u. et. iii. et. ff. q. satis. co. l. ii. §.

ii. et. §. q. ait pñor. sz nūqd hodie
indifficere satisfādum ē vt in aut.
de exhi. et itro. re. §. suspecto. q. ē
C. de li. gte. aut. offeratur. tñ illa
sīm distinctiōem hui⁹. l. intelligit
nā posteriores p priores intelli/
gunt vt. ff. de. li. l. i. sz posteriores.

Sin autē per procu.
actoris dñi vel quasi satisfat de
rato. si dubiū fuerit de mandato
pcuratoris rei et. si de mādato
certū extiterit. cauere. indi. sol. cu.
oibus clausulis oportunis. p quo
reus pōt existere fideiussor q si/
deuissoris obligō. ypotecariā dz
hēre ānexā. que siplō iudicatum
solui p hēdem fideiussoris porri
git. tenet et idē pcurator si reus
fuerit litē ptestat⁹ cauere q tpe
serēde snie reus i iudicio potius
erit als fideiussor pro eo interce/
dēs tenebit. p eo qd fuerit man
datum nisi puocatio intercedat.
h. d. Ad di. no. ibi acq infinnua
tum q ptra mandatū factū āpli⁹
acta non pōt opponi. et iō his sp
caut⁹ et si potes facias. pcuratorē
tuū corā iudice sedente p tribu/
nali et pñte aduersario tuo tūc. n.
dz mandatū factū et datuz apud
acta. cui postea aliqd opponi nō
poterit. ita vñ tex. gl. et doc. in. l.
unica. C. de satisfda. No. ibi qfir
mante q qñ pñt. agit pñte dñō
et qfirmate nō pōt pcurator re/
pellī defectu mandati vñ vbi dñs
mittat līas aduersario vel iudici
vt. l. si q. pcuratores. ff. d. pcur.

No. ibi fideiussoz existat. q. dñs
et extra iudiciū pōt p suo pcura
toze fideiubere. ⁊ releuare eū ab
oi onere satisfādādi fideiubēdo p
eo notario. q suo mādato est ro
gatus vt. l. si defunct⁹ in pñ. ff.
de pcur. Aduerte tñ q dicit
bar. in. l. si defunct⁹. §. i. q hoc ē
verū. si dñs possidet imobilia ta
liter q posset cē cautū aduersa/
rio al dñs volēdo dictū fideiusso
rē eius ab onere satisfādādi releua
re dz alios fideiussores dare. ita
dicit ibi bar. quod bñ nō.

Gl. Procu⁹. tenet satisfacere
dñm rē ratā hiturū. ⁊ hec
simplō gmittit. qñ dominus scit
⁊ pōt hēre ratū ⁊ nō hz vt. ff. rez
ra. hab. l. quo. n. ⁊. ff. de solu. l. ra
tū. vbi dīz ratū aut hēre dominus
dz cum primū certior scūs ē. Ad
di. dic q hec stipulatio gmittit
ad interesse. ⁊ sic ad totale vel pti
culare interesse. prout ratum pro
parte vel nullo modo habet. vt.
l. si pcur. ff. rē ra. ha. ⁊ no. glo. ⁊
bar. in. l. iiii. §. cato. ff. d. ver. ob.

Idic distingue. aut certum ē
procuratorem habere mandatū
⁊ non cauet. vt. C. de satisfda. l. i.
Aut certū ē q nō hz ⁊ tūc ēt cu⁹
satisfdatōe nō admittit. vt. ff. de
ne. ges. l. si pupilli. §. i. si aut du
biū est. ⁊ tunc fm. P. est in elec
tione rei vtrum exigat pbatio
nem mandati a procuratore. aut
satisfdatōem recipiat. ⁊ est pro eo.
ar. in aut. de coll. §. eos coll. ix. sz
sibi non loquunt de pcuratore.

sz de exattore tributoz. sz Jo. d
dicit enī in electōe procuratoris
esse q istorum duorūz facer vult
q: quoc. ad vno quis alternatiue
tenet eius est electio. vt. s. de ac.
§. ⁊ huic. Bul. aut distinguebat
vtrū diceret. nō habeo mandatū
⁊ tūc pbet mandatū. an dicat du
bito. ⁊ tunc satisfdet. sed opi. Jo.
verior est.

Gl. Prestat et aliam satis
datōem pcur. s. de de/
fendēdo eū pro quo agit. vt. ff. d
pcur. l. suum. §. si. al. denegatur
ei actio vt. ff. de procurato. l.
mutuus. §. pena. Additio
no. q pcur. tenetur satisfacere. de
defendendo eum pro quo agit.
casu quo al reus velit ipsum acto
rē recōcūnre et ex interuallo. vt
no. gl. in. d. l. suum quoqz. §. si.
cum. l. seq. ⁊ ibi bar. ⁊ in. l. actio/
ne. ⁊ ibi bar. ⁊ doc. C. de procur.
verūtamē reus debet iurare. q
nō calūnie cā illam cautionē pe
tit. ⁊ q nō cā differēdi. sz vt pos
sit iura sua ⁊ aduocatos pcuraf.

Personē tales que alienarūz
re⁹ administratiōem receper. vt
patres in bonis filiorūz. vt. C. d
bo. mater. l. i. ⁊ de bo. que lib. l.
fi. §. vbi aut. itē orphanotrophī.
⁊ geotrophī. vt. C. de ep. ⁊ cle. l.
orphanotrophos. Itē yconomi
vel actores vel iudici. vt. ff. q cu
iusqz em. no. l. i. §. quibus ⁊. l.
nulli. ⁊. l. itē. §. i. ⁊. C. de sa. s. a.
ec. aut. iubemus circa pñci. ibi
nullo yconomo ⁊. C. d. epī. ⁊ cle.

l. oēs qui vbiqz. §. hoc nihilomi-
nus. Item apocrisaru vt in auit.
quo. op. ep. §. et illud. Item magi-
stratus noie municipii. vt. C. d. in
reuer. pp. cā. l. i. §. i. i. n. pñt in
ferre per aliū lūe vt hic subicit.

Supradicte persone inferūt li-
tē p procuratorē. hoc verū si pri-
us ipsi litē ptestent. et sic licum
dñi efficiant. vt. C. de procur. l.
neqz. al. nō. cū nō dñi. s. z admini-
stratores sunt et pcur. a dño dz
qstutu vt. ff. de procur. l. i. i. pri.
Addi. nō q gl. vult q pñ l. i. fit
legittimus admistratoz in bonis
filii vt lucret fructus. tñ si pñt p
curatorē qstumere ante litez a se
pstatā. et ideoz nō. gl. i. l. i. q. de
bo. mate. s. z doc. oēs ibi tenent
rñ. cū ipse administret et ad mo-
dū sui cū beat vñfructū. sicut vi-
cim⁹ de plato. qz beat ad simi-
lem vñfructuariū. vt in. c. pñti d
of. del. m. vi. et nōt gl. et bart. m.
l. i. C. de pcur. tñ pcuratorē cō-
stituit ante litē cōte. vt in auit. de
sanc. epi. §. si qñ. S. z si ipse su-
pradicte persone agūt. nūquid de-
rato canēt. vel de iudi. sol. si que-
runt. rñ. nō vt. C. de ad. tu. l.
tutores debita. et l. defensioe. §.
sanam⁹. sed tñ in tutore vñ lex
dicere. S. si fit i certū d officio suo
vt. ff. de ad. tu. l. vulgo. sed cer-
te ibi non dicit q d z de rato ca-
uere. s. q reus. dñi non lubibit
ppterea q non fit tutor.

S. z que est rō q pcuratores
satisfaciunt et pñdicte persone si iñ. qz

pñdicte plōe quasi dñi sunt vt. ff.
proemp. l. fundū. §. si tutor. et. C.
de epi. et cle. l. orphanotrophos.
l. z in pcuratoribus secus qz nō sūt
dñi vere s. z ficti. ff. de pcur. l. i. i.
principio.

El. Presentez hic accipe et
si fit i ortis vel i qñtēti-
bus edificis. vt. ff. de pcur. l. pre-
sens. et l. qui in sorte. et l. i. d.

Dñs si ē pñs pñt ipse i iudi-
ciū venire. s. ad fideiubēdū pñt.
i. dz fm quosdā. dicit. n. q si dñs
ē pñs ipse tātū dz fideiubere p p-
curatore suo. si autē a pñs ē p-
curator pñt et dz fideiussores suos
dare et fa. p eis. ff. iudi. sol. l. si ad-
defendēduz. et ff. de pcur. l. q p-
prio in pñci. Vel dicit pñt q
si dñs ē pñs tñ pñt pcura tor da-
re fideiussores. cū ēt sine mada-
to qlibet posset aliū defendere.
C. de satisfda. l. i. et. C. de pcur. l.
exigēdi. et ēt inuitū. vt. ff. d solu-
l. solutio. et ita pprie accipit hoc
vñ pñt. Dñs quē⁹ volēs le-
gittimā plonā sui pcuratoris ex
iudiciū. dz exponet nōrio l' scri-
bēti pcuratoez ex cui⁹ siplone q
rit actor vñl actō. vt. ff. re pu-
sal. sol. l. si qñ. Clausule satisfda-
tōis iudicati solui tres sunt. s. d
dñs dēdo rō et dñolo q abfit et q
sona i pñs vñbū. s. iudi. sol. vt. ff.
iudi. sol. l. et hic dicit.

Si vo re⁹. Aliene lūe dñs
nō legittim⁹ cēset nisi sa-
tisdet siue habeat madata siue nō
et pcur. intuemēs et pñli. et. tēf

fatisdare. h. b. Nemo eim fm
antiquā regulā vt iā dictū ē alie/
ne rei sine fatisdatōe dēfensor vdo
neus itelligit. Add. nō in fi. h. p.
§. q. alie ciuitates inferiores debēt
sequi cōsuetudinē ciuitatū metro/
politane et oēs ciuitates debēt se/
qui cōsuetudinē ciuitatū romane.
Sic. n. quolibz ciuitas hz suas cō/
suetudines. et illis dēficiētibz re/
currēdū ē ad ciuitatē romanam
vt ē tex. i. l. de quibz. ff. de legi.

Bl. Nō q. siue iterueniat p/
cura. an liq. qd. siue p. vt
s. e. §. si vero. dz fatisdare. et ita
h. hic. C. de cōf. eius li. l. i.
Nec ob. qd. d. q. dz fieri an lit.
gte. vt. ff. de pcur. l. pōpo. et l. ra/
tibitio. qz ibi interuenit penz an
liq. qd. vbi at postea interuenit et
postea fatisdat vt dictū est.

Necesse ē oēs puincias caput
oium ciuitatū nostrarū. i. hāc re/
giā vrbē cuiusq. obfuantiam se/
qui. Add. dic hoc vtz qn lex tol/
lit cōsuetudinē. als aut vnaqueqz
ciuitas abundat in sensu suo et er/
go dz obseruare suā cōsuetudi/
nē. et ex pmissu generali pncipis
pōt iducere suos pticulares cōsue/
tudines et p. leges quibz stari dz
vt. §. ex nō scripto. et qd. ibi dixi.
s. de inf. na. nisi i subsidū vt di/
xi. p. d. l. de quibus.

De ppe. et temp. ac. et que ad
bere. et p. h. trāscūt.

Bl. Quia de lētōibus est di/
ctum. et quedam sunt ppe

tue. quedam tpales. iō de his po/
nit. vt. j. eo. in pan. Item qz que/
dam transitorie sunt per edibus et
cōtra heredes. et de his ponit. j.
e. §. nō at.

De loco.

Actōes ciles tā reales
q. psonales sūt ppetue
ptorie vō penales reglr durāt an/
no. qd. fallit i actōe furti māfesti
que perpetua ē. Pretorie vō rei
psecutorie ppetue sūt. h. d.

Add. nō in v. cas fm Bart. q.
bāna et cōstōnes penales facta ab
officialibus nostri tempōis sunt
annalia et non perpetua vt hic vi/
demus in pretore. fa. quod habe/
tur in. l. i. C. de postul. et qd. nō.
bar. i. l. si. ff. de pe.

Bl. Actiones que descendūt
ex lege. xii. tab. vt fa. her.
vt. ff. fa. her. l. i. Item noxalis de
pauperie. vt supra si quad. pau.
se. di. in principio. Item de no/
xa. vt. s. de noxa. §. finautem.

Ex senatuscōsulto. vt hereditatis
petitio. vt. ff. de peti. heredi. l. itē
veniunt. §. pndie. et C. de peti.
heredi. l. si. in principio. Item si
quis clauum de navi abstulerit.
cuius causa tota nauis perit. vt
ff. de incen. ru. nau. l. ii. §. sena/
tus.

Ex constitutionibus vt cōdi/
tio ex lege que daf ex cōstōnibus
quibullibet post legem. xii. tab.
constitutis. vt. ff. de condiq. ex

le. l. unica. 2. ff. ad. l. iul. de adul.
l. q. aut ex his. 2. C. de dona. l. si
qs argētū. §. si. 2. §. de ac. §. tri/
pli. vel ex q̄cunq; alia pte iuris
vt plebiscito vt p3 in. l. aql. vt.
§. ad. l. aql. §. ceterum 2. ff. ad. l.
aql. l. i. 2. §. ad. l. aql. l. ceterz. 2.
ff. ad. l. aql. l. i. Quisq; sit ptes in
ris pter p̄onū. vt. §. de iur. na.
§. 2. stat. 2. totū est in scūle. vt. ff.
de iust. 2. iur. l. ius aut. 2. actiōes
ex eo descēdētes sunt ppetue vt
hic dicit. i. sine p̄finitōe t̄pis fm
antiqua tempora.

Bl. Sz sacre q̄stōes i psonali
bus metas iposuerūt. xxx.
ānoz vt. C. de p̄. tri. vel qua. an
l. sicut 2. l. oēs. 2. C. q. nō obi. lō.
tē. p̄. l. neq; vñ. 2. C. de an. ex/
cep. l. i. 2. de q̄stū. pe. l. ii. i reali
bus aut iponit meta p̄stōes. in
reb⁹ mobilib⁹ triuz ānozū. i mo
bilib⁹ decē ānoz iter p̄ntes. xx. i
ter abñtes. 2. h qñ titulū h3 pos/
sessōz al. xxx. ān. vt. C. d. vsucap.
trāss. l. i. 2. §. de vsucap. §. i. Ad/
di. nō q̄ vltra titulū requirī ē
possio. nā sine possiōe n̄ inchoa/
tur vsucapio vt. l. sine possiōe
ff. de vsucap. l3 aliqñ ichoata tra/
hāt ad finē. vt. l. ceptā. ff. d. vsu/
cap. 2. iuncta. l. i. §. scenola. ff. si q̄
re. li. cē ius su.

Bl. In ypotecaria ēr que ē in
rē certa statuunt t̄pal. x.
vel. xx. vel. xxx. vel. xl. annoz. vt
C. si aduer. cre. l. diuturnū 2. C.
de pre. tri. anno. l. cū nouissim. 2.
de an. excep. l. i. sz quo erat ppe/
tua fm antiqua t̄pa rei v̄dicatō

imo t̄palissimaz. vt. §. de vsucap.
in pan. rñ. q̄ hic dicit q̄ crant p
petue s. psonales. sz meta iponit
taz in realibus quaz in psonalib⁹
Itē caue tibi qz due psonales sūt
cūles que dūrant per ānū tñ.
vna iniuriarū que descendit ex le
ge cornel. vt. C. de iur. l. si n̄ qui
ci. alia que dat ex lege iulia repe/
tūdarū. vt. ff. ad. l. iul. rep. l. ii.

Bl. Plerunq; dicit. p̄ p̄to
rias rei psecutorias q̄ ppe
tue sunt. nisi recisoria que ānalis
est. qz i ius cile dat. ff. d. ac. 2. ob.
l. in honorariis. 2. §. de ac. §. rur
sus. Addi. qd gl. dicit q̄ reciso/
ria est ānalis ē veruz si lesio du/
rat tāto t̄pe al. si q̄driēnio. ista
durabit tanto t̄pe. vt nō bar. in
l. si ab hostib⁹. §. si. ff. ex qui. cau.
ma. de quo. §. de ac. §. rursus.

Itē nisi i redibitoris que dā
tur vsq; ad t̄ps l3 sint rei psecu/
torie vt. ff. de edil. edic. l. sciendū
§. si. qz. dat §. id qd q̄nērūt d̄hē
tes. Itē fallit dicta regula. ff. q̄
sal. tu. l. hui⁹ actōis. §. has actio
nes 2. que i fran. cre. l. aut p̄toz. §.
ān⁹. C. de do. l. si. 2. ff. de eo per
quē fac. e. l. i. §. pe. Addi. dicit.
d. ang. illa est penalis ex vna pte
tñ. 2. iō nō v2 bñ excipi sz bar. i
d. l. in honorariis. 2. cludit q̄ oēs
i psecutione ex vtrazq; pte sunt p
petue vt hic 2. d. l. i honorariis
sed psecutorie ex pte actōis. pe/
nales ex pte rei finiunt anno.

Si aut sint penales p̄toe lo

cū hz qz hic bñ vt sint ānales. si
ue sint penales ex vtrazqz pre. siue
ex altera tātū vt. ff. de calū. l. i. 7
de in ius vo. l. pe. 7. ff. de al. vi.
mu. l. post ānum.

Annus de quo hic est annus
vtilis. nam de tali p̄torē loque
bant. vt pz. ff. de vi 7 vi. ar. l. i.
§. ānus. 7. ff. de edil. ed. l. sciēduz
§. h. nisi in cāu vbi est in vtiles a
sui p̄ncipio s3 gūnu⁹ ad. p̄cessuz
vt. de calū. l. ānus. Actiones
quas p̄tor accomodat bōz possō
ri. i. cui libet possōri qui vult suc
cedere de iure p̄torio. qui hz h̄r.
p̄cū. bō. po. de qua hēs. ff. de si/
deicō. h̄r. pe. p. to. 7 ceteris qz h̄r/
dis loco sunt vt quibus restitu/
ta ē h̄r̄ditas p̄ fideicōmissariū. q
bus dāf h̄r̄ditatē petītō fideicō/
missaria de qua hēs. d. titu. p. to.

P̄tor absurdū estimauit ac
tōem furti manifesti āno ēē finie
daz. 7 idē in qualibet penali i eo
qđ peruenit ad delinquētē vt. ff.
de vi. 7 vi. ar. l. i. in p̄ri. 7. ff. d̄ do
lo. l. fabinus.

Nōēs aut. Penales
actōes p̄torne l̄ciles
p̄ h̄r̄des nō dāf. nisi lis p̄ defun
ctū fu erit ḡtestata. h̄r̄di vō p̄pe/
tūt excepta actōe iniuriar. ex de
tu vero p̄petūt ḡtra h̄r̄des p̄ter
actōem de dolo nisi aliquid ad
eos peruenerit. h. d.

Additio nō ibi que ipso iure
7 gl. exponit. s. ciuili nō gl. qz qñ
lex. dicit ipso iure p̄petat. intelli
git ex bñficio legis. sine scō bō/
minis. vt hic 7 est glo. ordi. i. l. si

fundū sub ḡdi. §. q fundū i glo.
ip̄io iure dele. i. fa. l. imperator.
7 qđ ibi bar. ff. de iur̄ fis. 7 fa. l. i
suis. ff. de lib. 7 posthu. qñqz aut
sumit. v3 mediante ois scō vt. l. i.
si qđ a fideiussore. §. i. ff. d̄ p̄p̄. 7
l. si ḡstat. 7. l. si. C. e. ti. 7. l. pe. C.
de suis 7 le. P̄d ibi a p̄torē dan
tur qz aliquas actiones p̄tor dat
7 sic aliquę sunt actōes natue. 7
aliqua datue. naz natue sunt. q
ex aliqua materia p̄existēt 7 sus/
ficiēt lege p̄cedunt 7 nascuntur.
al̄ si nō h̄nt materiaz p̄existētes
sufficientem dicunt datue. sic di
cit bar. 7 doc. per illū tex. i. l. i. in
ḡctū. §. i. ff. de pac. P̄d regulaz
qz actōes penales ex maleficiis n̄
dant p̄ h̄r̄dē. P̄d qz agit ex do/
lo defuncti. siue actio. defcēdat ex
delicto. siue ex p̄cto. nō aut dāf p̄
heredem rei. nisi ad ipsum h̄r̄dē
aliquid puenerit. 7 idē si cū defūc/
to fuerit lis ḡtestata. quo casu q
libet actio p̄sonalis. 7 ē rō qz qñ
lis cū defuncto ḡtestat̄ ouf. qdaz
qñ p̄ct⁹ ex h̄r̄ ḡte. vt. l. i. in. §. idē
scribit. ff. de pecul. 7 ibi late bar.
7. l. i. in. §. i. ff. de p̄to. sup. qz quasi
p̄ct⁹ ē cā h̄r̄ trāsitus in h̄r̄dem
dicit bar. in. l. i. ff. de p̄ma. delict.
7 l. y. 7 oēs doc. in. l. i. ne ex de
lic. defūc.

Glo. In hoc. §. ponit diuiz/
tiōem qz alie sunt i tran
sitorie ad h̄r̄des alie nō. s3 iupior
sunt. alie erant p̄petue alie n̄. s. e.
in pun. P̄d hic d̄f ex malis.

l. priuad. vt subicit in exēplis. 7
subaudi vel quasi maleficus vt.
§. de ob. ex. quasi delict. §. si.

Quid in publicis de quibus
tractat. §. ne pub. audi. r. si. idem.
7 plus qz et lite qte. nō transeūt
p̄ h̄des. vt. ff. de accu. l. ex. indi-
cioz. nisi in. v. casibus. p̄mus ē
l. iul. maie. i. duobus capitulis
illius. l. ff. ad. l. iul. ma. l. si. Se-
cūsus ē crimē hereseos vt. C. de
aposta. l. ii. 7. l. apostataruz in fi.
Tertius ē crimē repetundarū.
Quartus ē residuū. Quin-^{us} pecula-
rē crimē. vt. ff. ad. l. iul. peca. l. si.

Gl. Ideo dicit de iniuriaruz
actōe qz nō est transitoria
ad h̄des qz n̄ ē i boni n̄is aū litē
qte. vt. ff. de iur. l. iniuriarū. §.
in. in prin. 7. l. interest. 7 ē alia rō
qz nihil mihi ē p̄monio abest nec
reo adest. vt. ff. de col. bo. l. cum
emancipati. §. emancipat⁹. Ad-
di. 7 rōem ibi gl. assignat. qz i ac.
iniuriarū. nō h̄ respect⁹ ad ipsaz
rē i pecuniarū s̄ p̄t respect⁹ ad ipsā
q̄tumeliaz. ff. de iniur. l. itē ap. §.
si qz fuis. 7 hanc rōem ibi ap. p/
bat bar. in. l. p̄tor. edixit. §. i. de
iur. 7 que actio dicat dari ad vi-
dictaz vel ad rē familiarē. vide la-
te per saly. i. l. qui sepulcra. C. de
sepul. vio. Sunt 7 alie similes
ei vt subicit. in quibus nec actor
alqd de p̄monio abest. nec reo
adest vñ idē iuris ē qd 7 i ista. vt
est actio in factū que dat p̄ liber-
tū vocantē patronuz in ius sine
venia. i. quinquaginta aureis. vel

filio vocante p̄cem vt. §. §. pe. te.
lit. §. si. 7. ff. de in ius vo. l. pe.
Itē in popularibus actōib⁹ vt
si qz h̄eat apposituz vel suspēdūz
vt. ff. de his qui deie. l. si vero.
§. qua aut.

Aliqñ tñ ē ex contractu ac-
tio p̄heredem non p̄petit. veluti
cū testator dolose versatus sit. 7
ad h̄dem eius nihil ex eo dolo
puenerit. Penales aut actio-
nes quas supra dixim⁹ si ab ip̄is
p̄cipalibus p̄sonis fuerit q̄testa-
te. 7 h̄dibus dant. 7 contra h̄-
des transeunt.

Gl. Actio de dolo nata p̄
dolu adhibitu i p̄hēdo p̄
h̄dem nō p̄petit. nā si dedit do-
lus cām p̄ctui. nō agit actōe ex
eo p̄ctu cū nullus sit. sed de do-
lo vt. ff. de dolo. l. eleganter in
prin. si eēt. n. incidēs ageret ac-
tōe ex eo p̄ctu vt purgaret dol⁹
vt. ff. de ac. 7 ob. l. ex q̄tractibus

Vel pone cām qz dolus fuit
incidēs 7 supueniens. 7 remanet
p̄ctus. 7 si agit p̄ h̄dem. nisi p/
uenerit aliqd ad eū. vt i ac. depo-
siti que dat i duplū p̄ eū qz doli
q̄mittit in deposito. cā tumult⁹ vt
incēdu. l. ruine vel naufragi. sed
in heredem nō datur in duplū
ex dolo defuncti. s̄ in simplum
dat vt. ff. depo. l. i. §. i. Itē qua-
lis est actio i factū que dat cōtra
agrimessores. si aut aduersus h̄-
dem. vt. ff. si mel. fal. mo. vig. l.
i. §. pe. Idem in actōe ex stipu-
latu iudicio fisti. in eo qui erat

quer⁹ i iure. ff. si quis cau. l. si en.
 §. qui iniuriar. Item i actōe tribu-
 toria. ff. de tribu. l. ult. §. si. et de
 his casibus loquitur hic. §. al. at ex
 pteu agit p hīdē ēt d dolo defū-
 cti regit. vt d ac. et ob. l. ex pteu.
 et l. ex depofitu qui fūt huic pte
 et hāc fpālitate nō. hec ifa cū dicit
 alii tñ et. Si ex dolo defuncti
 aliquid ad hīdē puenisset actio i
 factū ppetuo p defunctū data ēt
 p hīdem dare. vt. ff. de dolo. l.
 itaq. §. d dolo oliz ifra ānū uti-
 lē hodie. l. biēmū pmutū dat. vt. C.
 de dolo. l. si. Penales actōes
 fi ab ipis principalibus personis
 fuerint pteftate p hīdibus danf.
 et p hīdes trāseunt imo vt def he
 redi sola pparatio fufficit. vt d in
 of. te. l. posthumus. §. si. vel sine
 pparatōe dat querela hīdi.

Lite pteft. per defunctū dat
 actio p hīdē nisi i duobus casib⁹
 primus cū agit ad operas p liber-
 tū et mouē pson⁹ exco hīde re-
 licto ad quē nō transeūt opere ēt
 lū. qd. vt. ff. d op. liber. l. operaz
 iudicio. Scōs i patre repetente
 dotē filie que a viro diuerterat.
 et decedat p exco hīde relicto.
 ēt lū qd. nō trāsit vt. C. d rei vx.
 ac. §. videamus. Lite qd. de-
 functū. actōes ēt penales p hīdē
 trāseūt nisi i duobus casibus. pri-
 mus i actōe d dol. C. l. si. scōs in
 retractōe alicuius in fuitutez vel
 libertatē qui per collufionē pnti-
 ciatus fuerat igenuus. vt. ff. ne de
 sta. def. l. i. §. sz iterdū.

¶ **Supereft.** Lōdēna
 dūf d3 ab
 folui ab obferuatōe iudici fi ante
 finiam foluerit qd d3. h. d. Add.
 nō q foluendo id qd petif pēden-
 te iudicio d3 fequi abfolutoria ab
 obferuatōe iudici. Item nō q fol-
 uit et fatiffacit nō cogit fubire iu-
 diciū. An aut et qñ pfeffus nō te-
 neat fubire iudiciū. vide. l. si re⁹
 paratus cū ibi nō. ff. d pcur. et l.
 si domus. §. qui pteft. ff. de le. i.

¶ **Ho.** Nec de vita et trāfitu
 actionum fm q i rubri-
 ca pmitit deā funt. nunc de iudici-
 cis officio dicit q cam exponere
 d3 iam pauca vt modicum refpi-
 ret deliberat. nam conceptum fēz
 monem quis retinere pōt.

¶ **Bl.** Conuenit eū abfoluere.
 fēz ab obferuatione iudici.
 nam principalis cā fublata efl fo-
 lutōe. vt. §. qui. mo. tol. ob. i pri.

De exceptōibus.

¶ **Bl.** Exceptio vicē et actō.
 nis vt. ff. de excep. l. i. Iō
 post actōes ponit d exceptōibus.
 Et quia de armis actōz vidim⁹.
 et de reorum armis videndum efl
 Sequit et.

Additio. Nota quod Ang.
 de are. hunc titulum folēniter et
 multum prolixē examinat. vnde
 fi vis āple videre māz vide p ipm
 qz talia libello nō iferet fi querit

Equitur.

Exceptōes sūt arma
reorū ⁊ exceptōe nūq̃

tur ad excludēdū actōes que ppe
tūt actōi ipso iure quales sūt me
tus doli ⁊ i factū exceptōes. h. v.
Add. nō ibi defendēdoz q̃ ex
ceptio ē defensio ⁊ arma rei. vt di
ctū ē. nā p exceptōes reus defen
dit sicut p actionē ipugnat. vt.
s. de act. i. pū. quimō p excep
tōz ipugnat actio actoris vt hic
i. fi. fa. l. ii. in pū. ff. e. qz actio si
ue actoris intētio excludit. vt. d.
l. ii. i. pū. Mō q̃ alii psecutio si
ue actio psonalis actoris pōt eē
iusta prima frōte. hoc ē ppetit me
ro iure ciuili tñ ē iniqua respectu
illi⁹ p quē agit. Mō q̃ ille qui
p doli vel per merū vel p terrore
aliquid alicui pmissit iure iure
ciuili tenet ⁊ obligatus ē. s. d. iu
re ptono dā sibi exceptio ad i
pugnādū intētiōē actoris p reū
intentatū vt hic. Mō q̃ ēt si do
lus dedit cām cōtractui stricti iu
ris. tñ t̃z 2cor. l. ⁊ eleganter. s. i.
ff. de dolo. Mō ibi iniquū q̃ cō
tra iniquitatē ex equitate dā ex
ceptō reo. l. qui equitate. ff. d. do.
exceptū.

Gl. Solo iduci⁹ ad pētū h̃z
exceptōz. hoc itell̃ i stricti
iuris iudiciis i bonēfi. aut ipso iu
re si t̃z pēt. ff. d. do. l. eleganter i
pū. Add. nō q̃ pēt bonēfi. ex
dolo dāte cām pētū dī null⁹ hoc
ē verū i odiū dolo. s. i. sū pēu

diciū t̃z pēt⁹ ⁊ ex eo pōt aueniri.
ita dicit gl. nō. i. ver. nullā. i. l. ele
ganter. i. pū. ff. d. dolo. ⁊ ibi idē
voluit glo. magna. ⁊ idē i. l. si do
lo. C. de resc. ṽ. ⁊ i. l. a. dno pio
ff. d. ri. nup. Qd tñ ē verum nisi
lex resistat actui. qz ex neutra pte
ex dicto pētū inito p doli datur
actio. ita singl̃r dixit gl. i. d. a.
dno pio d quo pbal. i. l. i. C. pl⁹
vale. qd agit. Qui errore la
plus credens se debere cū non de
beret stipulatū pmissit. l. mero iu
re obligatus sit. tñ h̃z exceptōem
in factū vt hic in tex. vt. ff. d. ex
ce. do. l. ii. s. circa. Add. dicit do.
ang. q̃ ille tex. nō facit ad pposi
tū qz ibi loquit̃ qñ suplo sit sine
cā an valeat vel nō. dic vt ibi. de
quo ibi p glo. bar. ⁊ late p doc.
i. l. generalr. C. d. nō iu. p. nos
āt loquimur qñ aliquis credens
se teneri pmissit ⁊ sic errado s̃z so
lēmter pmissit ⁊ sic dabit sibi ex
ceptio vt hic. ⁊ vltra hoc ēt pōt
pdicere liberationē. vt. l. is q pl⁹
⁊ ibi nō. ⁊ l. si is qui ppetua. cuz
ibi nō. de pdi. ide.

Gl. Qd i pcedō cāu quis ob
ligat. hoc ē inspecto iur̃ ri
gore s̃z d equitate obligat⁹ nō ē.
vt. ff. d. v. ob. l. obligat⁹ ē. s. obli
gatū. ⁊ ff. d. v. sig. l. si creditor.

Actio pda efficax ē. l. i. sū sba
nā ciuili ⁊ naturali ē obligat⁹ ⁊
pure s̃z nō efficax qñ ad opē ex
actōis. l. dic efficax ē inspecto gēne
re. nam p ia facie pdenādus ṽ.
s̃z inspecta qualitate q̃ sit dolo scā

vel metu vñ fili cā ipediat ē iessu/
 car. 7 ita expone in sequētib⁹ ca/
 fib⁹. Add. dicit d. ang. qd ex quo
 consensu debitoris iteruenit l3 fue
 rit deceptus. l. i. cāe. §. fi. 8 mio.
 vñ fuerit p metū coactus. pur. tñ
 voluntas ē. l. si mulier. §. ii. ff. qd
 me. cā. 7 naturalis nascit ex consen
 su. ff. de solu. l. si cū. §. naturalis.
 igit fuit et orta obligō naturalis
 7 sic ex pte 7 mte fuit orta actio
 que ē filia. l. l3. §. ea obligō. de p
 cu. 8 quo late bal. 7 doc. i. l. cum
 qs. C. de iur. 7 fac. igno. 7 i. l. i. si
 de pda. mde. In hoc tex. red/
 dēda sūt singula singulis pposi/
 tis cāis. i. cōtra volū iferētē cōpe
 tit exceptio doli 7c. S3 nōne. hoc
 tertio cāu. s. qñ pmissi p errorem
 daf exceptio doli. Certe sic vt.
 ff. 8 do. ex. l. ii. §. circa. qre dic q
 hec exceptio in factū ē pponēda
 ē in subsidū doli exceptōis. s. p
 pōnū 7 pentē d quos turpes ex
 ceptōes nō pponūf. vt. ff. de ex.
 do. l. apud celsū. §. aduersus. et
 ita hic accipit. Add. d. ange. hic
 dubitat d ista glo. vide p eñ.
 Add. nō q hic d. ang. late exami
 nat materiā triū exceptionū. v3
 exceptōis doli q me. cā. 7 i factū
 vñ si late vis videre recurre ad
 l33.

Idē iuris. Exceptio nō nu.
 pe. debitori ppetit q cō
 fessus fuit se pecuniam recepisse
 quā nō recepat 7 p stipulōne ipsaz
 restituere pmisserat equitate suā
 daf. h. d. Add. q ille q pmittit

restituere pecuniam quaz nunq
 receperat ē ipso iure obligat⁹ eq/
 tas tñ nō dicitur imo iniquum esset
 quē teneri ad restituēdū id qd si
 habuit vel qd nō recepit ex dese/
 cta creditoris. Ad tex. ibi pecu/
 nie nō numerate q hic vñ tex. d
 glo. 8. 8 lit. ob. in v. debere. 7 gl.
 7 doc. i. l. cū vltra. C. de non nu.
 pe. vbi videt⁹ dicere q qñ iter/
 uenit stiplo de restituēdo mutuū
 consensu q nō ppetit exceptio nō
 nu. pe. s3 exceptio i factū d qua vi
 ri. 8. e. i. si. pñ. nā hic iteruenit
 stipulatio vt clare p3 i tex. ibi a te
 stipulat⁹ fuerit 7c. 7 tñ daf exce/
 ptio si nu. pe. vt ē p3 ex hoc tex.
 Ad ex tex. ibi s3 q iniquū ē mō3
 excipiedi q iniquū ēēt me pda. na
 ri de dca. pmissioe 7 pssioe id
 defendi debeo 7 oppono exceptō
 nē si nu. pe. qz nūqz mihi mutua
 uit vel nūerauit. Add. materiā3
 exceptōis nō nu. pe. ple. examiat
 hic d. ang. Gl. tñ hic nihil dicit.
 pssupōit. n. satis dictū ēē. 8. 8 li.
 ob. 7 hec p libello nro sufficiant.

Preterea. Exceptio
 pacti d nō
 petēdo actō3 nō tollit s3 eā elidit
 que exceptio nitit⁹ egrate. h. d.
 Add. nō ibi ne a se pecunia peti
 tur 7c. q hic fuit pactū ne a se pe
 teref. An aut in tali casu dicat⁹
 pactū personale ita q l3 a debito
 re peti nō possit. tñ possit peti a
 suo hīde. de quo vide hic p 300.
 ang. Ad q p pactū de nō peten
 do nō tollit obligō natural tota

liter ut pz in tex. ibi nihilominus obligatus manet. et ibi obligōes nō oīo dissoluent. Ex quo seq̃ q̃ lz fiat mihi pactū de nō petēdo remaneo tñ obligat⁹ et p̃ me pōt intētari actio ut hic. tñ qz iniquū ē me qdēnari cui dictū pactū scīm ē. qz nil tā naturale q̃ pacta suari l. i. ff. de pac. Ad q̃ ille cui ē scīm pactū de nō petēdo v3 pponere exceptōz pacti. al qdēnabitur ut hic. et l. si vnus. §. pactus cuz. ibi nō. ff. de pac.

Glo. Ad q̃ pactū de nō petēdo tria opaf. nā tollit naturalē ipso iure. ut. ff. de solu. l. si cū. §. natural. Add. lz qui dā dicāt q̃ dictū gl. nō bñ pbat in. d. §. natural. tñ dicit ange. q̃ meli⁹ pbat ibi q̃ alibi dū tex. ibi dicit naturalis obligō. et qz ibi vī culū equitat. et. Auit ergo glo. q̃ pactū d nō petēdo tollit ipso iure naturalē obligōem. et idē gl. in. l. pacta que p. et ibi doc. C. de pac. et m. d. l. si vnus. §. pactus. vbi bar. et istā glo. p. d. §. naturalis. i. l. si cū. et p. l. si. ff. d. nūm. cū si. et hec ē cōis opi. ut ple. dicit hic d. ang. vide p. eū.

Exceptio pacti de nō petēdo elidit ciuilē obligōnē ut i hoc. §. Add. qd est verū fm bar. in. d. l. si vnus. §. pactus. in v. p. h⁹ et go declaratōe et. v3 qñ fuit op̃posita exceptio pacti ut hic et sic qñ venit ad p̃fectū. Si at̃ eēt p̃nūciatū p̃ actorē non solū elidit obligō s3 i totū tollit actio. ar. l.

quecūqz. ff. de p̃p̃sa.

Itē tale pactū d non petendo obligat naturaliter paciscētē non petere sicut ēt alias quis obligat naturalr nō facere. puta nō facer furtū ut. s. d. ob. que ex delic. nā. §. i. Add. de intellectu p̃rie par̃tis huius conclusionis vide do. ang. hic. scōa pars cōclusiōis clara ē qz est tex. in. d. §. i. de ob. ex mal. qui dicit q̃ quis iure naturali p̃hibet furtū facere.

Pactō de non petendo non tollit obligō oīo qz non tollitur ciuilis sed naturalis tñ. ut. ff. de solu. l. si cū. §. naturalis. In aliis quibus tñ cābus ipso iure utrūqz tollit pactū ut in maleficiis factis si quis paciscat ne agat. Itē i pignore remisso per pactū. ff. de pac. l. si tibi. §. quedā actōes et. §. d. pignore. Add. nō ergo ex hac p̃tōne gl. q̃ pactū d nō petendo nō tollit ciuilē et sic in totū si perimit. Sed tunc opponit d. d. §. naturalis ibi prima obligō solutōe pacto et iurciurando tollit ipso iure et in totū. et sic ista tria equiparant ibi. Sed respondeo q̃ pactum de non petendo ipso iure tollit primēuam obligatōez naturalem tantum inductaz per contractum obligatorum qz nil tam naturale et. sed pactum de petendo et sic obligatorū nō tollit et primēuū pactū de non petendo ipso iure. ut dicto. §. pactus. Adulto ergo minus

tollit obligatōem ciuile vt hic:
ita dicit gl. in. d. §. naturalis. 7 ē
rō vñe inter pactū de petēdo. 7
pactū de nō petēdo. qz pōptio/
res sumus 7c. l. arriani de ac. 7
obli. Itē hētis ex gl. q. in male/
ficiis idistincte actio 7 obligatio
tollit ipso iure p pactū nudū de
nō petēdo. 7 l. d. l. si tibi loqua/
tur i actōe iniuriarū 7 furi. 7 n̄ vni/
uersali. tñ gl. ibi intelligit illum
tex. vñ in oībus crimib⁹ q. qz
neat cām famosam cū sit eadē rō
l. illud. ff. ad. l. aquil. s. bar. itelli/
git illū tex. in actōibus famosis
dūmō descedant ex malis. scus
si ex actu vel quasi. vt actio ture/
le vel similes que sunt famose. l.
i. ff. de infra. 7 tñ ipso iure si tol/
lunt. l. iurige. §. idē marcell⁹ cūz
§. seq. Addi. no. tñ q. qui re/
mittit actōes ex malis. nō vñ re/
mittere dānū vel interesse. vt vi/
cit dy. bar. bal. 7 ang. i. d. §. que/
dā allegantes. l. s. si vnus. §. fin
aut. ff. de iur. ac. et dixit ibi bar.
an p remissōem iniuriarū factaz
i foro pñiali tollant iste actōes
ex malis. 7 vñ q. sic. per gl. mul/
tū no. s. de iniur. §. si. s. ipse de/
fminat pñiū qz tātūmō vñ remit/
ti rancor. nō aut suū intereē. de
quo vide gl. i. c. ad aplice in glo.
satisfactōem de re indi. in. vi.

Itēc verba si apparet eū dāz
oportere. fm pla. ponunt loco
actōis. vt ēt dictū 3 fuit. s. s. ac.
§. sic itaqz. Additio. s. ibi hēc
opi. reprobatā fuit vbi vide.

Equē. Exceptio iururā
di actōem nō tol/
lit. s. q. elidit. que ēt iuris equi/
tate. 7 p realem actōem exceptio
iururandi opponi pōt. que re/
pellit agētē in rez. h. d. Add.
nō ibi deferēte creditore q. ad. l. s.
vt iuramētū pareat reo exceptio
nem iururandi. necessario est q.
reus nō a semetipso nec sua spon/
te. s. creditore deferēte. iuret. cō/
cor. s. de ac. §. itē si q. postulāte
al. si q. nemie deferēte iurauerit
pro: id iururādū non tenet ac/
ceptare. vt ē tex. 7 ibi no. in. l. ii.
in prin. ff. s. iniur. Aduertat tñ
q. iuramētū delatū a pte licitū ē
recusare. nisi fuerit approbatū
a iudice 7 per ipsuz mandatum
vt iuret. vt. l. generalr. §. i. 7 ibi
gl. 7 voc. C. de re. credi. pōt tñ
ex cā nō iurari nec manifestū de/
ferri. l. iniurādū 7 ad pecunias
7 ibi bar. §. pe. ff. de iniur. mul/
te nāqz sunt cāe ex quibus pōt
q. iuramētū recusare. nec cogit
referre de quib⁹ vide gl. 7 voc.
d. l. manifeste. no. ibi nihil vari/
oportere. formam iuramēti de/
lati 7 prestiti per reū in actione
personali. cōcor. l. nam 7 postea.
§. sed 7 si quis in. ii. rñ. 7. l. si. de
iururān. No. ibi adhuc ob/
ligatio permanet. q. quāuis ob/
ligatio habeat vim pñationis.
l. nō est. §. dato. ff. de iurur. tñ
reus remanet obligatus. No. q.
exceptio fundat equitate. l. qui
equitate. ff. de do. excep. Nota

ibi de piurio qd eo ipso qd aliquis
creditor detulit iuramentū sibi im
putet nec amplius i effectū pōi ve
nire p̄ d̄ dicere qd vult pbare de
piurio debitoris qd iureiurādo d̄
lato nō aliud querit nisi an iura
tū sit. et sic iuramentū h̄i p̄ veri
tate. vt ē tex. in. d. l. nō erit. §. da
to. Idō tñ deferēs iuramentū
delatū reuocare aīquā ille acce
ptet v̄l aīquam iuret l̄z accepta
uerit. si postea creditor superue
niant. pbatōes. d. l. si quis in iur.
C. de iureiur. Atrū at̄ piur⁹ pa
ciaf aliquas penas et quis dicat
piurus. vide l. y. et doc. i. l. ii. C.
d̄ iureiur. et qd dictū ē. s. de act.
§. itē si quis postulante dic vt ibi
Ad hoc tñ vt qd piurus dicat. i
ter alia necesse ē vt dolose et scien
ter falsū iurauerit. l. qui iurasse.
i. p̄m. et ibi gl. et bar. et doc. d̄ iur
iur. Ad ibi p̄ exceptionē iurisiu
rādi qd ex iuramento pat̄ debitor ex
ceptio que vocat̄ exceptio iurisiu
rādi. nā siue iuratū sit siue iuramē
tū fuerit remissū ita qd reus offe
rat se paratū iurare. et iuramentū
p̄ creditore fuerit remissū eīdem
acquirat reus sibi et successoribus
et fideiussoribus suis et aliis. p̄ eo
obligat̄ exceptōz. l. si. ff. d̄ iurisiu.
sicut cō si actor iurauerit ad dela
tionē debitoris. aut iurare pat̄
sit sibi fuerit iuramentū remissū
acquirat sibi actōz in factū. vt dicit
tex. cū glo. et ibi bar. et doc. i. l. nā
et postea. §. iurēiurādo dato. ff. de
iurisiu. Et aduertat qd l̄z iuramen

tū sit psonale tñ. pmissio defecti
iuramento valiata ē p̄ eius heredē
oīdo suāda. vt nō. bar. in. l. si qd
p̄ eo. i. p̄m. ff. de fideius. et bar. et
bal. et saly. i. d. l. generalit̄. §. i.
Ad ibi m̄re agit̄ et. qd quis aga
tur i rē et sic nō p̄supponit obligōz
nisi largo mō vt. s. de act. §. i. in
ii. parte. et ibi dixi. tñ pate sūt ex
ceptōes. et sic exceptio p̄petit reo
quis nō sit obligatus. Ad ibi rē
suā iūcto ibi l̄z cū verū sit qd q̄
uis reus iuret rem suāz cē que in
veritate nō erat. tñ p̄ tale iuramē
tū nō trāsserit v̄su usq̄ ipsū reum
iurātē. l̄z pat̄ sibi exceptio iurisiu
rādi p̄ talē petitorz.

El. Postq̄ iuratū ē iniquū
erit d̄ piurio queri vt hic
et nō. ff. de i. l. iurā. l. nā postea. §.
dato. et ff. de dolo. l. nam sufficit.
hoc tñ fallit vt. j. Precedens
q̄lō fallit. qñ ē iuratū p̄ legē. qd
nō suat iuramentū. vt i. aug. sce.
mu. nō solū. §. i. que ē. C. d̄ nup.
aug. que d̄ eis. et ff. d̄ iur̄ patro. l.
adigere. et C. de. ll. l. nō dubium
i. si. Add. nō ex gl. qd iuramentū
p̄ leges nō valz nec ē obseruādūz
qd hosti. i. c. quēadmodū. d̄ iure
iur. itelligit verū qñ cēt p̄stitutū
p̄ canonicas sanctōes. sec⁹ si esset
p̄stitutū p̄ leges civiles. qd tūc si cēt
nullū. Et idē t̄z Jo. an. i. c. tue. d̄
deci. qd tene mētū p̄petno. l̄z do.
ang. diliguit. aut lex civilis exp̄sse
ip̄robat iuramentū. et p̄sari vetet.
et tūc si iurat̄ p̄ dictā. l. si valz ip̄o
iure. Aut lex civilis ip̄robat iura

mentū. 2. tūc si iuraf. 3. d. l. iura/
mētū tenebit ipso iur nisi deā lex
fuerit canonizata l' specificē appro
bata a iur canonico. qz tūc ius ca
nonicū specificē approbat illas le
ges dici poterit dictū iuramētūz
p'stitū 3. deas. l. nō valere 2. q' p
stutū 3. ius canonicū approbās ex
presse illas. l. l. a se toto. cū si. de
b' f. f. f. Add. nō q' sūt multi ca
sus i quib' nō astringit quis ad
obseruantia iuramēti. Prio rō
ne impossibilitatē d' iur vel turpitu
dinis. v' qz v' q' i' dispēdiū salutē
eterne ipsius iurant. d. c. nō est
obligatoriū. 2. d. c. quēadmodū.
2. d. aud. secūcas muli. §. i. Se
cūdo pōt iuramētū spm ex dese
ctu cāe l' p'ditōis tacite. C. d non
nu. pē. l. si. De cui' legis itelle
ctu. vide q' dixi. §. e. §. i. vel qz ad
uersario n' suat pmissa. l. quero.
§. interlocutori. ff. loca. vñ si loca
tor iuraret se scholarē p'ductorez
nō expellere itell' si t'p'd' debitis
soluat p'fionē. Tercio pōt sper
ni pp nouū casū p'ungētem culpa
aduersarii. vt si post iuramētū
deducēdo bertā i uxore fornicat.
nō cogit iurās suare iuramētū.
sec' si aū iuramētū fornicasset.
Adde qd nō bar. i fili i. l. aut fa
cta i si. p'ri. ff. d. pe. Quarto rōne
erroris 2. ignoratiē sui iur. ff. de
trāsac. l. cū aquiliana. 2. nō. gūl. i
l. ii. C. d. resc. vē. 2. nō. Jo. an. i
c. cū cāz d' ep. 2. vē. nā iurz n' pōt
gis ad icognita. c. d'bitores. 2. c.
venētes. 2. c. pe. d' iur. 2. nō.

ple. i. c. ex pte. d. cle. n' res. Qui/
to ex cā met'. 2. hoc d' iur cili. vt
nō. i. l. u. C. qd me. cā. §. §. cano
nes requir' absolutōia a supiore
d' quo tñ dicit vt m. c. abbas. qd
me. cā. Sexto pōt spm iurz qñ lex
phibz 2. reprobāt iurare. d. l. si
qs i q'linos. §. si. qd tñ itelligat.
vt. §. dixi. vñ fori' d' q' si statu
tū phibz miorē d'here 2. iurare.
qz tūc n' valz iurz. sec' si tñmō p
hibz d'here. vt anē. sacra. C. si ad
uer. vē. Septio pōt spm rōe supe
rions. l. si. ff. q' sag. co. 2. l. si. ff. ad
mūcip. 2. d' iur. u. c. vñeres. ex b
leg' q' iuratiōes q' sūt 3. supio
rē n' sūt suade ēt iurate. Octano
spm rōe simulatiōis. vt nō glo.
i. l. ab ep'tōe. 2. q' ibi p' doc. C. p'
vale. qd agit. ista sūt vba bal. i. ef
fectu. d. l. si q' sag. co. Secūdo p'ici
palr aduertat q' mlti sūt cāus in
qb' tacita p'ditō iest iurō. vñ nū
illa p'dō vñicef l'z tacita sit n' obli
gat' qd ad obfuitā iuramētū. ita
dicit bal. 2. sal. i. d. l. si. d' nū. pe.
qz iest tacita p'dō si mibi pecūna
nūerabit. 2. ē rō vt nō. Inn. i. c.
ii. d' iur. v'z qñ iurū iter pōitur
rō fidei suade tale iurū bz in se
p'ditōez. si tu mibi fide p'stes. l. cū
p'pōas. C. d. pac. fo qñ iest tacita
p'dō ex natura rei i p'ctū deducte.
vt si iuraf q' dos vabit. nā itell'
si nuptie sequat'. l. i. stipulone. ff. d
iur' do. Itē qñ ex dispēlatōe legi
ēt cūl' dispēdi p' a iurō. d. l. si. q
sag. co. Itē qñ iurō pere snie ar
buti. l. si libert' iurauerit d' ope.

lib. et eos modo si iuramento pere p/
cepit iudicis. qz intellr d iustis et
honestis et si d iustis. vt nō. ff. de
re. iur. l. si vi. §. q iussu. et idē qn
est tacita qdō ex q̄litate p̄sone vt
si iuro soluere epō ad certā diem
et iterū fuerit remor⁹ ab admini
stratōe nō t̄ neoz ei soluere. l. qd
si forte. §. i. d. solu. Et et ali⁹ ca/
sus qn termini sūt mutati. q ter/
mini sūt cā final. nā ill' mutaq nō
iurrit p̄mū nō. Innoc. i. d. c.
quēadmōz. fa. l. qd fuis d qdū.
ob cau. qz iest tacita qdō si res in
eodē statu p̄maneat. vt. d. l. quod
fuis. Et et ali⁹ cāus qn iuratur
scū alienū. vt q dabit tibi filiam
suā i vxorē. qz itellr q pcurabit
iux possē. al nō tene. vt i. c. l. ius.
d spōsa. Et et alius cāus si iuro
tibi aliqd soluere i sacre. itellr si
si iudex p̄cipiat p̄mū. l. mulier. ff.
d te. qm̄. alia vide hic p d. ange.
Itē iurim spm p̄t qn v̄itas al per
testes p̄t iueniri. vt. C. d re. cre.
l. si. Ad d. dicit d. ang. nō illā. l.
si. qz ibi spāle ē fauore vltie volū
tatī si circūueniēde nec falsificāde
q cā dēsa falso iuramēto retrac/
tat q̄uis iurim hēat viz snie late
p̄cedētib⁹ p̄bōib⁹. ff. d iurim. l. si
si possion. §. si. et ibi nō. Si iu
ramētū dferat a iudice si dferē/
te reo. l. dā p iudicē i defectum
p̄batōis tale retractat ex iurim d
nouo repto vt ibi dō i. d. l. admo
nēdi. ff. d iurim. Ad d. dicit vt ibi
p gl. bar. et doc. et nō q iurim ad
hoc vt. videatur licitū opz q cō

tineat tria. s. v̄itatē iudiciū et iusti
ciā et oia ista sūt q̄comitātia ipsuz
iurim. quoz si aliqd defuerit ē p/
iur⁹ illō obfuans. xxii. q. i. c. ani
maduertēdū. et nō. d. iurim. c. tua
nos. et ita dicit tex. et gl. nō. i aud.
q cū eis. C. de nup. qd tene mē/
ti ang. q vltierus hic ple. tractat
materiā exceptōis liq̄ finite quaz
vide p cū.

Itē si i iudicio. Absoluto/
ria lata siue i reali siue in
p̄sōali eādē actōz si punit. s. exce
ptōz rei iudi. parit reo q̄uēto. et
idē i p̄lib⁹ alius actōib⁹ quān q/
dā sūt ciles quēdā p̄toric. h. d.

Itē si i iudicio tecū actū fuerit si
ue i re siue i p̄sōnā. Gl. supple et
absolut⁹ fueris. nihilomin⁹ obli/
gatio durat. et iō ipō iur d ead re
postea aduersus te agi pōt. s. de
bes p exceptōz rei iudi. adiunari
Ad d. nō q snia iudicis absoluto
ria nō ē t̄tē potētie vt possit tol
lere actōz et oēm obligōem. fa. l.
cū a te. ff. d volo. et l. i. ul. verum
debitorē cū ibi nō. per gl. et doc.
de qd. ide. Quod itelligas tu ēt
verū si huc snie. ego assenti tuis
persuasiōib⁹. ē tex. nō. m. l. euz a
te. in si. §. all. Ad q l3 qd fuerit
absolut⁹. si tū i veritate erat obli
gat⁹ per prius iterū pōt q̄ueniri
et si si oppōat exceptōz rei iudi. cō
dēnabit. fa. quod h̄ i. l. vbi pa/
ctū. C. de transac. et l. l. si vn⁹. §.
pact⁹. et ibi gl. et bar. ff. de pac. iur/
de eleganter bar. m. l. eum q ita.
§. qui ita. de verbo. obliga. Et

quo no. q. snia p sniam valet etiā
sup eadē re. q. quis nō fuerit appel
latū fa. q. h. in. l. i. C. q. n. p non
est neces.!

Glo. Reus si p̄io erat obli
gatus. l. 3. per sniam ab
solutus tñ obligatio durat. vñ si
solutus nō repetit cū debitū soluat
vt de 2di. inde. l. iul. 2. l. si iudex
Addi. no. ex hac 2clusiōe glo. q.
reus 2uentus actōe reali vel pso
nali. l. 3. fuerit p sniam absolut⁹. si
tñ postea soluat. solutū repetere
nō pōt q. l. 3. fuerit absolutus. re
mansit tñ naturalr obligat⁹ vt
dicit gl. sequēs. 7 tex. in. l. iul. ve
rū debitorem de 2di. indebi. vbi
bar. quē sequitur ibi cōter doc.
in ver. itē opp.

Glo. Cane tibi q. p iusiurā
dū 7 per pactū natura
lis tollit obligatio vt. ff. de iure
iur. l. si in pan. 2. ff. de solu. l. si
cū aut pāph. §. naturalis. s. per
sniam tollit civilis 7 remanet na
turalis vt. ff. de 2di. inde. l. iul.
ait. s. tñc querit cum actōem in
ducat res indicata vbi nulla erat
oio vt. C. de re. cre. l. actori qua
re ergo nō tollit actōez vbi ē rñ
deo res indicata de iure civili est
7 nō tollit 7 inducit ea que sunt d
iure civili. 7 ita obligatōez civilē
tollit 7 actōem que ē de iure ci
vili inducit. vt. ff. de ori. iur. l. ii.
§. deinde ex his ea aut que sunt
iuris naturalis nō tollit vt obli
gatōez nālē vt. §. de ag. tu. §. si.
Addi. no. q. 2clusio gl. d. 3. itell

de iureiurādo delato a pte pti 7
sic de iuramēto volūtario q. b. 3
2fēn. l. q. iurasse i. ff. d. iurur.
secus aut in iuramēto. necessano
q. illd hēret eadē vi. sicut res in
dicata. l. i. ff. de iurur. 7 q. ibi
no. 7 sic tolleret sola cils ar. l.
iul. verū deb. de 2di. inde. ita d
bar. in. d. l. Stich. §. naturalis. ff.
de solu. de pacto aut dic vt. §. e. i
§. p̄terea si debitor. de snia vero
qualiter tollat civilē vid hic plē
p ang. P̄ter exceptōes que
exēpli cā hic posite sūt vt dic tex.
sūt alie mltē exceptōes ex variis
cāis. tā ex legib⁹ q. ex his q. vicē
legi obtinēt. vt senatuscōsul⁹ l. ex
ip̄i⁹ p̄toris iurisdicōe d̄scēdēt
gl. exēplificat de exceptōib⁹ d̄scē
dentib⁹ ex legib⁹ vt ne q. 2uēia
corā nō suo iudice vt. C. d. excep. l.
si. itē de senatuscōsul⁹ exēplificat.
vt de se. 2sul. vell. 7 macedo. vt.
ff. ad macedo. 7 ad vell. p. to. d. ex
ceptōib⁹ d̄scēdētib⁹ ex m̄ p̄torio
exēplificat. vt exceptō doli 7 q. d
me. cā. vt. ff. de ex. do. p. to. item
pacti vt. ff. de pac. l. iur. gē. §. p̄tor
ait. Addi. d. oib⁹ his exceptōib⁹
vide hic late p ang. 7 p̄io de iō
petētia iudicis. itē deinde tracta d
exceptōe macedoniā. 7 velleiani
itē de exceptōe doli 7 q. me. cā.
dictū sunt. §. e. i. p̄i. p. d. ang. itē
de exceptōe pacti dictū sunt. §. e.
§. p̄terea si debitor. itē vltio. d.
ang. hic tractat d̄ exceptōe rei in
dica. vide hic late per cū.

Appellatur. Quedā ex
ceptōes sūt p m
proie. vt doli met⁹ pacti ⁊ hiles.
qdā tpaes iō sic vocate. qz nego
ciū differre dicunt q̄ oli actorē
temēz litigātē faciebāt eadē a cā
hodie vō reo iduere duplicant. ⁊
eidēz actor i expēsis scis danabi
tur. añ q̄rū ffectōez. sup. negocio
pācipali audiā denegabit. .h.d.

Appellant aut exceptōes alie
ppetue ⁊ pemptorie alie tpaes ⁊
dilatorie. Perpetue ⁊ pempt
torie sūt q̄ sp agētib⁹ obstat ⁊ sp
rē b̄ q̄ agit p̄mūt. q̄lis ē exceptō
doli mali. ⁊ qd me. cā scūz ē. ⁊ pa
cti quēti cū ita quērit. ne oio pe/
cunia peteret. Tpaes atqz di
latorie sūt q̄ ad tps n occēt ⁊ tps
dilatorē tribuūt. q̄lis ē pacti cō/
uēti. cū ita quenerit ne ita certū
tps ageret. veluti ita ququēnū
nā finito eo tpe nō impedit actio
rē ereq.

Gl. Perēptorie ⁊ ppetue ex
ceptōes sp obstat agētib⁹
l. sine p̄finitōe tps vt. ff. de doli
excep. l. p̄f. §. si. ita tñ si añ sniaz
opponant. C. sē. reki. n̄ pos. l. p
ēptorias nisi in. vii. casibus vt. j.

Lōclusio p̄dca. l. q̄ exceptio
nes pemptorie debēt opponi āte
sniam. fallit in. vii. casibus i qui/
bus ēt post sniam p̄nt opponi p̄i
m⁹ rōc etiā. vt. C. e. l. dī. ⁊ ff. de
minor. l. minor. xxv. ātis omīssa
i tē miles vt. C. de iur. ⁊ fac. ag. l.
i. iud i macedoniano ⁊ velleyano
ff. ad macc. l. tam ⁊ si. iud i dona

toze que opponit. vt quētiā tñ
inquātū facer. pōr ēt p⁹ sniaz vt.
ff. de re iud. l. nēzēn⁹. §. si. itē ex
ceptio falsi pcuratoris. vt. C. d. p
cū. l. l. z sec⁹ si rōe p̄sone pcuris
opponat exceptio vt qz sit miles
l' mulier. qz tal' exceptō ē dilato/
ria. vt. j. e. §. p̄terea. itē vbiqz
diceret nullū iudiciū vt qz sit ve
nal' snia l' sīs testib⁹ l' iustis iu/
dicata. vt. C. qñ p. n̄ ē ne. l. vena
les. ⁊ cū iudex nō sit. vt. C. si a n̄
zpe. iud. p totū itē si iūque s̄b iu/
dice p̄pulsus ē. eo tpe quo p̄pelli
nō debuit. vt. ff. de fere. l. i.

Alldi. no. circa p̄mū qd̄ gl.
vici. l. de miore q̄ i hoc gl. n̄ p
prie loquit. qz iste n̄ ē casus qui
hic p̄prie excipiat. na istō sit bñ
ficio restōis quo casu ref. idic snia
l. p̄fecti. ff. d̄ miōz. ⁊ iō isca snia
pide audiet ac si lata snia n̄ fuit
qz restō ē oīuz i p̄stīnū statū re/
positio. l. q̄ si miōz. §. restō. ff. de
miōz. qualr aut petat dca restō
aduersus sniam vid̄ bar. ⁊ doc. in
l. i. C. si aduer. l. ē. ⁊ vide hic plā
de hoc p. d. ang. vñ tñ ad vte q̄
l. z miōz sit les⁹ ⁊ b̄ p̄stet. n̄ tñ ē re
stituēd⁹ nisi sūmati doceat q̄ po/
tūisset p̄bar ⁊ n̄ p̄banit. al' nullo
mō ē restituēd⁹ tñ tal' p̄bō sūma
ria n̄ p̄dest. nec fidē facit in cā p̄n
cipali vt voluit bar. ⁊ doc. i. d. §.
nūciatio circa si. qd̄ tene mēti. qz
multi errant i actu practico. ang.
circa fm qd̄ dī i gl. de milite. nō
q̄ istud p̄mū legūz dāf militi p̄p
uris ignorātiā ⁊ simplicitatē mī

litare. vt. l. fi. in pri. C. d. ius dli.
de quo hic per ang. circa tertiam
qđ dñ de exceptiōe macedoniani
et vell. vide plene p ang. s. s. p.
vnū tñ no. qđ quo. executio snie
ne fieret qtra bñficiū inductum
pñcipalr i fauore psonē pp fragi
litate. serus. vel aliaz fragilitatez
vt qñ tale bñficiū gerneret pri
cipalr odiū agend. vt ē macedo
nianū. l. q qđ sit bñficiū et similes
tūc exceptio pñptoria pōt op
poni et post sniam naz qñ gner
ni tñpñcipalrodiū agētūchēnt n
pñt iste exceptiōes tolli expressa
renūciatiōe vt. l. tā et fi. ff. ad ma
ce. ita nec ēt tacita p lapsum si a
ture statuti. circa qrtum qđ dicit
gl. de donatore. no. qđ donator
pōt opponer exceptiōem. ne que
mañ nisi iquātū facere pōt et hac
exceptiōem potest opponere et
post sententiam. et idē est in mul
tis aliis personis vt. maritū so
cius et similes vt in. s. pñerea q ē
s. fi. s. de ac. et ē tex. gl. et doc. i. l.
sūt psonē cū. ll. seq. ff. de re iud.
aduertas tñ q lz talis exceptio
posset opponi post sniam. nō est
tñ pñptoria lz dilatoria qz per bñ
si libat debitor si pñciat ad pñ
guiores fortunaz vt no. gl. et ibi
bar. i. l. iii. ff. d. excep. et cy. et doc.
in. l. i. C. de ius et fac. ag. circa qñ
tū q dicit gl. de exceptiōe fli. pñ
ratoris de hoc. f. l. s. fi. i. aliaz ar
salutariū exceptiōe. dicas q talis
exceptio fli n pōt oppōi pñ sniaz

nisi pñhabita reslōe. l. diu. et ibi
gl. bar. et doc. ff. de re iud. et ē sciē
diū q ita tenet de sio q vñt sio i
sio. hē ille q fabricauit l' dictauit
l. fi. falsos et ibi gl. et doc. C. de fal.
et tñ iter istos dñia. qz fabricas l'
dictas abstinedo ab usu n' excusat
sz vtēs si pñt abstinz excusat vt
d. l. fi. sios cū gl. et ibi saly. vñ q p
mū dicat q n' itēdit vñ tali istio
liberat et istū pñcūz carz iurib'
et effcū vt. C. de fi. instru. l. fi. ad v'
sart' et ibi doc. sz cautela ē sz bar.
i. d. l. diu. q ad istū pñ statua
tur tñm' pducēti. an itēdat vñ
dcō istio. circa sextū q dñ s' snia
vñali dic q snia lata p pecuniam
ē ipso iure nulla vt ibi et si indeg
mistraverit iniusticiaz. l. ii. cū glo. et
ibi doc. ff. d. qdi. ob tur. ca. et ille
q corripit iudicē l' et ad vñariū dñ
do pecuniaz et vt faciat iniusticiam
pñt cām. vt ibi p gl. et doc. i. l. i.
C. d. pe. iud. q male iud. ut q hic
dñ. de fals. testib' l' istis i gl. pōt
ēē vñ i miorē. l. fi. fuerit pducta
p miorē. l. i. et p to. C. fi. ex. fal. alk'
lz i vñtate ille tñ. pñt loquat de
decreto q snia vt pñ in tex. ibi. i
iustū decretū et. tñ sp allat s' snia
et n' ē dubiū q decretū pñons la
tū ex fla cā. ē ipso iure nullū et p
maiorē. l. scye egressē et ibi bar. s'
tu. et cū. da. ab his. et no. bart. et
doc. i. l. is cū bōis de ver. obli.
so pōt saluari dñ gl. fi. snia fuerit
lata p abñtem p pñte flm allegā
te l' pducēte flās pbatōes testū

l'istforū. l. si ptoz. §. marcell. ff. de iudi. vide hic p ang. itē q gl. vltari^o dicit l' iudex nō sit su^o dic q hoc ē verū qñ p^o sniaz oppo/ nūf tale qd ex quo appz dictū in dicez nō hūisse iurisdictionem saltez in cā de q indicauit. nec fuit scī p rogō tacite l' expōse iur. l. si q ex gñsu cuz ibi no. p doc. C. de epi. audien. in. l. i. 7. ii. de iudi. ita p prie loquif. tu. C. si a n̄ ppe. iud. dic tñ de hoc vt not. gl. 7 doc. i. l. i. 7 si. e. ti. Itē dū dicit gl. si mi qz sub indice litigare p̄pulsus est no. q qz si pōt p̄pelli litigare co rāz n̄ suo iudice 7 ēt iugādo qñ n̄ cēt su^o iudex. p̄pulsus n̄ pro/ garet iurisdictionem. l. ii. in pri. ibi p̄pulsus. ff. de iudi. a pōte ergo litigantib⁹ sit progō. l. i. 7. ii. ff. de iudi. n̄ aut p gñuaciam fit ali/ quo mō progō vñ si deē bānuz i gñuacē. nō tñ ppter hoc ē pro/ gata iurisdictione dicti iudicis. ita vi cit bal. in. d. l. si q ex gñsu. C. de epi. aud. itē duz gl. dicit co tēpōf quo p̄pelli n̄ debuit. ff. de sez. l. i. no. q tēpore feriaz ēt iductarum ob vtilitatez hoīum n̄ pōt qz cō/ pelli litigare. 7 hic vide mām fe/ riaz. ple. per ang. dicit ergo .d. ang. no. bñ istaz gl. q enumerat casus i qb⁹ exceptio pōt opponi p^o sciam. l. transierit in rē iudi.

Exceptio dilatoria. opponi v3 ante litē gte. sed postq actor mō/ strauerit q asseru. rat tñc pbat. vt. C. de pba. l. excep. 7. C. e. l. si qdam secus in exceptione foui qz

ante litē gte. opponi 7 pbari v3 fm quosdam vt. ff. e. l. pe. Add. no. q ang. hic pōt materiam ex ceptōum dilatoriāz quā vi3 per eum. Exceptio nō nu. pecu. fm quosdam ē ānormala. i. p̄tici/ pat de pemptoria 7 dilatoria. sed nos dicim⁹ eā ēē tpalem biēnu. vñ. xxx. dierum. vt. §. de lit. ob. §. si. 7. C. de nō nu. pe. l. in dē/ bus. §. i. sz in hoc pōt dici anoz/ mala. qz cuz alias pbat q excipit. hic tñ nō pbat vt. C. de nō nu. pe. l. si ex cautōe. 7 idē dic in exce prōe non numerate doq vt. C. d. do. cau. non nu. l. si. 7 autē ibi po sita. Addit. de his vide hic per. d. ang. Exceptio ne qz quēciā n̄ n̄ in p̄tuz facere pōt ē temporal. qz p̄sumo q aliqua acqret 7 sic po/ stea poterit soluere. vt. C. arbi. tu. l. si defunct⁹. nā non repetit q soluit l3 non facere posset vt. ff. de gdi. inde. l. nam 7 maritus quod fieret si cēt perpetua cū sit fauorabilis. vt. ff. de condi. inde. l. qui exceptionem. Additō. alie glo. huius. §. sunt clare.

Præterea. Exceptio nuz tertū genus ē qz quedaz vocat dilato/ ria iudici. personaz respiciens vt exceptio incōpetentis pcurato/ ris 7 similis. h. d. p̄no infamis aut potest esse procur. 7 potest procuratorem cōstituere. h. d. vñ qz ad finem.

Additio no. q nō soluz ex re l3 ēt ex psona l' pp psonā vt hic 7

l. ita demū. C. 8. pen. 2. l. ita be/
mū. 2. l. alienā. c. 11. Ad q. miles
l' mulier i iudicio alienā lūe susci
pere nō pōt. 7 sic nō pnt fūgi of
ficio pcuratoris. Ad q. nō valz
rescriptū ex quo abilitat miles.
vt possit eē pcur. 7 ē rō qz cēt d
publicā utilitatē. ita hī in. d. l. mi
litantē. Ad hoc vt milites nō li
tigns forancis s3 armis 7 exerci
tio armoz vacare debeāt. l. si. in
pau. C. 8. iure bel. qd itelligit ve
rū nisi apponereſ clā nō obſtate
tali lege in spē 7 noiatim. vt nō.
glo. 7 bar. i. l. oēs. C. 8. aqueduc.
li. xi. Ad q. miles cām ppuā pē
i iudicio agitare ēt p se. Et v2 cā
ppuā ēt si sit factus pcur. i rem
su. i. 7 sic si intētat actōz cessaz ex
honestā 7 verecūda cā. l. qui ſu/
pēdia. C. 8. pen. qd ēt tunc ē vez
dūmō nō offendaſ disciplina mi
litaris. d. quo. j. i. gl. Ad q. iſta
ē exceptio pcuratoria. tu nō es p
cur. tu nō potes eē pcur. vt quia
miles l' filius vī nō docet d mada
to. l. inter quos. §. pe. ff. de dam.
inſec. 7. ff. mā. l. si fideiuſſor. §. q
daz. S3 si dicat. tu nō es pcur.
nec vnq̄ fuisti. talis exceptio non
ē. ppue illa d q hic qz tal pōt oppo
ni qñcūqz. 7 opposita reddit iu
diciū retro nullū. 7 sic nō ē exce/
ptio dilatoria d qua hic que v3
opponi aſi lū. 26. In vno quo/
qz. n. iudicio pſone ſūt legitiman
de. l. si queramus. ff. de testa. ēt si
sit iudiciū ſūmariū 7 executiūqz
vt ē gl. ordi. 7 ibi bar. i. l. n. C. de

edi. adri. tol. 7 hec pōdūt qñ cā
deſendit. s3 qñ agit d gūacē ta
lis exa pno nō venit opponēda
p iudicem vt vī casus i. d. l. iter
quos. §. alieno. i. v. q. si rei. s3 le/
gitimabit poſtea pſona pcuris.
cū agitabit d militate pceſſus. 7
sic nō q nō pōt oppōi p iudicem
tal' exceptō. tu nō es pcur. qñ non
oppōit p pte. ita dixit ſingl' bar.
i. d. §. alieno i. si. l3 p iudicē poſſit
oppōi tal' exceptio v3 qz pparens
si pōt eē pcur. vt qz miles vel ſcia
l' ali' ihabil. 7 hoc pp decc' iudi
ciu. l. fili'. §. veterani. ff. 8. pcur.
Et ex his iſerf q si pcur. q nul
lū h3 mādātū agat noie meo 7 p
me ferat ſnia poſſu3 ratificare 7
retro valebit iudiciū 7 ſnia. vt eſt
glo. ſing. 7 ibi Ja. de arc. barro.
ang. 7 raph. l. si mī. §. hoc iur. ff.
d. ex. rei. iudi. 7 iſtō tencas. 7 ita
vidi praticari i vbe l3 allegetur
gl. i. dū 7 ibi vltamō. i. l. si tutō
C. si tu. l. cu. iter. q oia nō ange.
Gl. Mulier p alio agere nō
pōt niſi p pcurib' si mor
bus aut eras eos ipediat. nec ſit q
eorū noie agat. ff. de pcur. l. ſcie.
Add. nō q id qd hic dī q mī pōt
agere p parentibus non hab3 lo
cum in filio minore. qz tunc mī
non admittitur etiam ad deſen
dendū. vt. d. l. alienam. ſed v3
tutorem. vel curatorem petere vt
ibi in glo. qd procedit i cā panci
pali. ſed in cauſa appellatiōis ma
ter admittit p filio ēt minore. vt
eſt caſus in. l. puma. ff. de ap.

recip. et ratio huius est quia cum appella-
tōis ē maioris preiudicii q̄ p̄ci-
palis ut nō. in cle. q̄d̄m de ap-
pel. et aut. si tñ. C. de temp. app.

Ad similitudinem nec pro p̄re vel
m̄re l' vxore et ex r̄p̄o p̄cipis p̄-
curatoris nōie expiri cōceditur.
suis vō negociis sup̄esse sine of-
fensa militaris discipline possūt
et hoc q̄d̄ d̄r q̄ miles nō pōt esse
in iudicio et pro p̄re intelligit̄
verū. nisi pro libertate eorū ut.
ff. de lib. cā. l. iii. Ad di. dicit gl.
q̄ iō tūc admittit̄ q̄ agit p̄ suo
intercē. ut. d. l. i. ii. iii. et. iii. de
lib. cā. dū hic d̄r in tex. sine offen-
sa militaris discipline. intellige.
i. hoc fit sine offensa discipline
militaris. nō aut̄ sic intelligit̄.
ut hoc nō possit fieri si discipli-
na. i. exercitiū militare offenda-
t̄ si siue offenda- siue nō. p̄sumit̄
nō offendi. ut hic et. C. de p̄cur.
l. qui stipēdia. Exceptōes isa-
mie q̄tra p̄curatorem mira vo-
lūt. cōquiescere s̄ v̄. ff. de po-
sthu. l. i. §. loco. et. m. §. hoc edic-
to sed ibi de magia ifamia. hic de
parua l' ibi de aduocato qui emo-
lumētū tū h̄. hic autē de p̄cu-
ratore qui tātū h̄ onus.

De replicatōibus.

Continuat̄ hec rubrica p̄ gl.
sic. q̄ exceptio p̄ replicatōem eli-
dit̄. iō p̄ cōsequēs de replicatōe
dicit. ut. j. eo. in prin. et. ff. de ex-
cep. l. ii. §. replicatio.

Interdū. Rep-
licatio

exceptiōem tollit que ad
tollēduz eaz nitit̄ eq̄tate. que re-
plicatio ad unādā intentiōez ac-
toris p̄petit. et cōtra replicatiōez
duplicatio ē inducta ad submo-
uēduz eādē. que p̄ia facie equa
videbat̄. q̄tra quā duplicatiōem
actori dat̄ triplicatio. h. d.

Si quis fecit pactū de n̄ pe-
tēdo cū creditore suo et postea in
p̄riū pacti sūt. i. ut creditori pe-
tere liceat. q̄tra exceptiōez dat̄ ac-
tori r̄plicatō ex posteriori pacto.

Exceptio nes. Excep-
tio reo cō-

petēs si ē in rez. p̄derit ei⁹ fide-
iussori p̄ actiōem mandati. qua
reus sibi tenet̄ exceptio vō per-
sonalis ut cessiōes bonorū et simi-
les ad fideiussorē nullatenus se
extēdūt. h. d.

Glo. Et videret̄ q̄ hic. §.
ex quo loquit̄ de ex-
ceptiōe dēret poni in ti. de excep.
tñ ex quo r̄plicatio ē exceptio bñ
ponit̄ hic generalit̄ tā ad exceptio-
nes q̄ ad replicatiōes p̄tinens.

Appellatōe fideiussoris acci-
piūt oē accessorii siue sit mādā-
tor siue fideiussor. siue alius.

Fideiussor d̄r eo q̄ pro alio.
fidē suā astrinxerit. Morāter d̄r
in tex. q̄ plerū q̄ exceptio p̄pe-
tēs p̄cipali p̄petit et fideiussori
q̄ hoc nō sp̄ ē v̄ez nāz exceptio
p̄petēs p̄cipali gr̄a sue p̄sōe ut.
l. q̄ sit mior n̄ p̄petit fideiussori.

vt. ff. de minor. l. in cause in pri.
1. ff. de excep. l. exceptōes in fi.
Itē si ē dānatus i oibus bōis rōe
fuit delicti. vt. C. de fide. l. i. vel si
cessit bonis. vñ psonaliter ei sub
uenit ne quēiat in plus q̄ face
re possit. vt. d. de ac. §. fi. 2. j. eo.
In h. itē vbiqz quis iquātū sa
cere pōt qdēnat. nā fideiusson.
nō dat exceptio vt. ff. de re iud.
l. 2. si fideiussoz in pun. nisi fide/
iussoz vt defensor quēiat. tunc
eniz talis exceptio vt defensor n̄
vt fideiusson dat vt. ff. pro so. l.
verū. §. i. 1. ff. so. ma. l. alia.

Ubi exceptio rei coheret vt
pacti quēti. s. pacti de nō petēdo
7 exceptio rei iudicate. fideiusso/
ribus ppetit vt hic. ē iūto reco
vt. C. de excep. l. defensiōe. 2. ff.
de excep. l. omnes.

De interdictis.

Quia interdicta vicē sustinēt
seu obtinent actōis iō post actio
nes 7 de interdictis pponit vt.
j. eo. in prin. Addi. s. ista ru/
bica zgmetius posita fuisset an
ti. de excep. vt fecit infcōsul. i di/
gestis. qz an ti. de excep. posuit
istū sed de hoc nō est ius. ang.

Equitur. Interdicta
olim nil aliud erant. nisi
certe pceptiones verborū late a
p̄ore interdictū interponēte. cū
inter duos de possessione vel quasi
possessione agebat. h. d.

Glo. Actōes que pponunt
p interdictū sūt actōes

in factū vt. j. eo. §. fi.

Interdictū oli nihil aliū erat
q̄ pceptiones verborū. i. dicere ver
ba pcepta 7 formata a p̄ore ppo
nēte interdictū. 7 13 ē actio erat
formula vt. ff. de ou. iū. l. i. §. d
inde tñ erat vñia inter interdic/
ta 7 actōes 7 hoc p̄io sim Azo.
qz interdicta formabant tñ in p
sona volētū ea intantare. vñ in
ter duos dicunt reddi a p̄ore
loquēte duobus vt. j. eo. §. exhi/
bitona 7 hoc ē colligat in. ff. s. b
multis titulis in tractatu de iter
dictis. sic eni dī. vñ vi illū deieci
si. restituere debes. vt. ff. de vi 7
vi ar. l. i. in pri. itē vñ possidetis
edes de qbus. ff. vñ pos. l. i. i pri.
7 sic de aliis. s. actōes generaliter
7 in psonā oīum formant vt qui
cūqz emerit ex p̄io agat 7 sic de
ceteris q colligat. ff. de ou. iur.
l. u. §. oīum 7. §. de his. Vel po
test dici breuiter vñiam talē fuis/
se inter actōem 7 interdictū q in
terdicta oīa a p̄ore formant. sed
actōes aliquē a p̄ore aliquē a ce
teris magistrandus formant vt.
ff. de interdic. per to. Hodie
nihil aliud ē interdictū q̄ actio i
factū p̄oria vt. j. eo. §. fi. Addi.
dicit. d. ang. q imo aliud ē vt p3
in. d. §. fi. j. eo. 7 similiter dubi/
tat de p̄cedē gl. vide hic p eum.

P̄etor verbis interdictū in
bebat aliquid fieri. aut fieri pbi
bebat exēplum p̄ni vñm interd.
ctis restitutoris 7 exhibitoris
exēplū secūdi vt in interdictis

phibitoria. vt. j. eo. in. §. exhibi
toria. 7. §. phibitoria. **¶** Nōq
per interdicta nō sup possione.
sz sup iure rei gendi vt pz i iter
dicto de mortuo inferēdo vbi lz
inferre. 7. de sepulcro iedificādo
vbi lz in edificare. qz in his req/
rit vt videat vtrū petēs ius hē/
at hoc faciēdi. 7. sic de ppetate
vt. ff. de mor. inferē. l. i. in pri. 7.
§. p. or. 7. qñqz ppetatis. 7. pos
sessiōis simul vt. ff. de aqua quot.
7. esti. l. i. §. si. 7. ff. co. l. interdic
toz. §. quedā. Alio ē modo
agi de possione q̄ p interdicta
7. hoc de iure ciuili. vt p gditōez
indebiti. vt. ff. de cōdi. inde. l. in
debiti. §. nūmos. itē p gditionez
triticariā. vt. ff. de gdi. triti. l. i. i
fi. 7. l. ii. Itē per gditōem ex le/
ge vt. C. de acqr. po. l. si. 7. ff. de
rei vē. l. pe. 7. C. loca. l. si qz.

¶ De interdictū gendi de
possione vel quasi possione de
possessione vel retinēda vñ adipis
cēda vel recuperāda. vt. j. eo. §. se
quēs. de quasi possione vt in iur/
ribus incorpōralib⁹ vt vñ 7. itine
ris 7. acius 7. aque vbi nō ē vtra
possio vt. ff. de acqr. re. do. l. ser
uus. §. incorpōrales sed ibi ē que
dī quasi possio 7. de ea retinēda.
gpetunt interdicta de itinere 7. ac
tu 7. aqua quādo me gendo esse
in quasi possione predictozum
iurūz vt. ff. de i. acqz pri. per
to. 7. ff. de aqua quot. 7. esti. p to.
7. ff. de seruitu. l. pe. 7. ff. si ser. vē

di. l. si. ff. aristo.

Sūma. **¶** Dīa diuisio
interdictozum
hec ē q̄ aut sūt phibitoria aut re
stitutoria. aut exhibitoria. Inter
dicta phibitoria sunt. vt interdi
ctū ne vis fiat ei 7. de mortuo iu/
ferēdo 7. similia restitutoria sunt
vt interdictū quoz bonoz exhi
bitoria sunt vt interdictū de libe
ro hoīe exhibēdo 7. similia. h. d.
¶ Prohibitoria interdicta sunt.
qbus p̄tor vetat aliqd fieri. velu
ti phibet inferri vim sine vicio
possidēti vel phibet inferri vim
mortuū inferēti in loco quo erat
ei ius inferēdi vñ phibet i sacro
loco edificari. vel edificari i finie
publico vel ripa e ius. aliqd fieri
quo penus nangeē.

¶ Restitutoria interdicta sunt
quibus pretor restitui aliquid
iubet. vt in interdicto quorū bo
norū de quo. j. aut cū iubet ei q̄
vi de possione fundi deiectus sit
restitui possionem. Exhibito
ria interdicta sunt per que iube
exhiberi veluti si detineē ille de
cuius libertate vel libertinitate
agi vel si detinetur filius alicu/
ius iubet p̄tor exhiberi.

¶ Et licet quibusdam videat
quo proprie sint interdicta que
prohibitoria sunt. quia interdi
cere est denunciare 7. prohibe
re. tamen omnia appellantur
interdicta quia inter duos vi
cuntur.

Sl. Summa diuifio. i. p^{ri}a nō
autē q^u sit minima q^u hēc
diuifio ē trinebris 2 reperit alla
minor. f. bimēbris vt. j. e. §. tertia

Aliqua ē inueniūf iter dicta
mixta tam phibitoria q^u exhibi/
toria. vt. ff. e. l. i. §. interdictorum
2. ff. de li. bo. exhi. l. i. nam petiē
exhiberi 2 phibēf iustus dīneri

Ubi possidere fine vicio qui
fuit missus i possessionē iustu pre/
torio. vt. ff. ne uis fi. ei qui i pos.
mis. l. i. in p^{ri}m. nam iuste possidz
qui auctore pretore possidet. ff. d
acqui. pos. l. iuste.

Per interdictū quorū bono/
rum pretor iudz restitui bonorū
possessori. nō rerū sed iuris. i. suc/
cedenti de iure pretorio vt filio
emancipato vel cognato qui di/
cunt bonorū possesores ex bono/
rum pos. edictali 2 decretali. naz
statim habēt hoc interdictū dire/
ctū. vt cōsequant^r possionē here/
ditarij quod appellat^r quorū bo/
nonum directum vt. j. e. §. adipi/
scende. vtile verō dat^r illi qui suc/
cedit de iure ciuili vel ex testō vl
ab intestō. vt. ff. quo. bo. l. i. i p^{ri}m.
2. C. quo. bo. l. i. Sic ecōtra i he/
reditatis petitiōe. nam directa da/
tur succedēti d iure cili. vtilis vō
succedēti d iure p^{ri}mo. vt. ff. de
bo. po. here. pc. l. i. Est 2 aliō no/
num auxiliū p nouam p^{ri}sdem in/
uēum p qd petiē possessio h^{er}edi/
tatis. si testirapparet nō viciatū
vel vitupatū in aliqua sui pte vt
C. d edic. di. ad. tol. l. fi.

In istis interdictis verbuz re/
stituere capiet iproprie p dare vt
ff. de ver. fig. l. verbum reddēdi.
2. ff. de le. u. l. cum quidam. l. ista
interdicta dicunt^r restitutoria in
specta persona defuncti. sed ex na/
tura sui dicunt^r adipiscende pos/
sessionis. vt. ff. quo. bo. l. i. §. fi.

Due sunt vie succedēdi. l. de
iure cili 2 iure pretorio. p^{ri}a sub/
diuidit^r in possessionum per con/
stitutionem diui adriani 2 petito/
rium per petitionem hereditatis
directam. Item secūda filii subdi/
uidit^r in possessionum vt per iter/
dictum quorum bonorū p qd pe/
tit succēssor d iure pretorio se mie/
ti in possessionē bonorū que tene/
bat defunctus tpe mortis vt hic.
Item in petitorium vt bonorum
pos. hereditatis peti. Interdi/
ctū quorū bo. dat^r p possidentem
vel dolo deficientem possidere. ff.
quo. bo. l. i. in p^{ri}m.

Interdictum vnde vt locum
habet contra violentum posses/
sorem ppetuo p his que ad ipsuz
deuenerunt. sed p his que nō p/
uenerūt ad ipsum hz locum itra/
annuz. vt. ff. de vi 2 vi ar. l. i. in
p^{ri}m. Et hoc si ciuili. 2 natural^r
possidebat delectus. si aut natu/
rali tū vtile hz v^{er}fructuari⁹. ff.
de vi 2 vi ar. l. i. in §. vñ vi. De i
interdictis exhibitoris. vide. j. i
sumula.

Sequēs. Alia diu/
fio interdi/
ctorū hecē. Interdictoz. quedaz

sint adipiscende possiōis quedā re
tinēde quedā recuperande. Ad di
piscēde ppetit quorū bonorū he
redi de iur pōtio in possidentez
res hēditarias p hēde l' possore
sic dictū. qz aūquaz adipiscat pos
sēlio ppetit. Item saluianū iter/
dictū p reb' i fūdo illat. Et pro
possessore is possidet qui nullo ius
re rem hēditariam l' totā hēdita/
tem possidet sciens ad se n̄ pertie
re. sed p hēde possidere vī q pu
tat se hēde esse.

Gl. Ex illis v̄bis posū i tēx.
q ex his bōis re. inuī q
hoc interdictū etiam p vna re cō
petit. 7 licet ēt ad vnam rē detur
nihilomin' ē vīe. vt. ff. quo. bo.
l. i. sic. n. ē in hēditat' peti. l. regl'r
7. l. licet. quam gl'at vlem esse vt
ff. de rei vē. l. i. r. n̄. Pro he
rede 7 p possessore nō sūt tituli.
vt. C. in quibus ca. ces. lon. tem.
p. 7 tñ pcedit vsucapio. vt. ff. quo
bo. l. i. r. n̄. sed illō expone vt ibi

Dec ord. p hēde. qnqz accipi
tur p vero titulo. vt. ff. p here.
per to. qnqz p fūo. qz credebat se
heredem cū nō sit. 7 ita hic acci
pit. 7 qnqz agi' de petiōe hēdi/
tat'. vt. ff. de peti. hē. l. p herede.

Si peti' ab eo qui possidet p
possessore quare possideat. r̄ndet
qz possideo. vel si dicat p herede
tunc falsum scienter dicit. vt. ff. d
peti. here. l. qui. interrogatus.

De saluiano iterdcō. vide infra
in sūmula.

Retinende. Interdictū

retinēde possēsiōis vī iterdcū
vti possideat. 7 vtrobi. nā cū iter
aliquos questio ppetat ē monē
da. 7 vterqz se possessorē ḡtendit
pp magnū possionis ḡmodū nō
pōt aliter sup petitoio discepta/
ri nisi vnus sit petitor 7 alius pos
sessor. ad qd discernēdū ppetunt
hec interdicta. 7 vti possidetis p
rebus immobilibus. vtrobi vō p
mobilibus cōpetit. Et hodie idē
obtinēt in his interdictis q tpe
litis ḡte. non vī nō clani non pre
cario ab aduersario possidet. Et
possonū solo animo retinet licz
solo animo nō acquirat. h. d. vī/
qz ad. §. recuperande.

Et longe ḡmodius ē posside
re q̄ petere. ideo plerunqz 7 fere
semp ingēs existit ḡtentio sup ip
sa possione.

Comodū aut possidendi i eo
ē q ēt si eius res nō sit qui possi
det. si modo actor nō potuerit rē
suā cē pbare. remanet in suo lo
co possio ppter quam cām cum
obscura sunt vtriusqz partis iura
p̄ petitorē indicari solet. Gl. vt
C. de eden. l. qui accusare. cūz si.

Possidere aut vī quisqz non
solū si ipse possideat sz 7 si ei' no
mine alius quis in possione sit lz
is eius iuri subiectus nō sit qual
ē colonus 7 inquilinus.

Per eos quoqz apud quos
deposuerit quis aut quib' cōmo
dauerit ipse possidere vī.

Solo aio quoq; retineri possio
nem placet. i. vt quis ipse nō sit i
possessione neq; alius ei⁹ noie tñ
si nō relinquēde possessionis aio s;
postea reuersurus ide discesserit.
retinere possionē v;.

Glo. Interdictū vti possi.
p rebus immobilib⁹ cō
petit s; vtrobi ppetit p mobilib⁹
j. e. s. s; iterdcō. Interdictum
vti possi. daf ēt si nō p tendat su
per ppetate fm Jo. 7 sic ēt si d
sola possiōe pcederet. Cuius
rō suadet vt alius possideat 7 ali
us a possidēte petat ad hoc vt pa
riat actionē in rē aduersario. C.
d ali. ludi. mu. cā fa. l. i. Et ēt na
turalis rō hoc suadet q; nemo a
seipso. posset petere fm naturam
ff. de arbi. l. pe. 7 fa. ad hoc bñ. ff.
vti pos. l. i. s. hoc interdictū. 7. ff.
de acquir. pos. l. i. exius.

Deinde gl. enūerat multa in
terdicta i quibus sp magna ē l; tē
tio sup possione ēt i incorporali
bus. Interdictū vtrobi dī ab
vtrū 7 vbi. vt vtrū ponat p ad l
ampli⁹ vbi ponit p quē. q. d. ap
quē ē apud eū sit. Nō q; cum
tex. loquit de iterdcō vtrobi. n
sit mentio possessionis cū mobilia
pprie nō possideant s; imobilia
cū dicat possio quasi peduz posi
tio. ff. de acquir. pos. l. i. in prin.
abusue tñ tā mobilia q; imobilia
dicunt possideri.

Sublatis aliis differentiis q
crāt olim inter iterdictū vti pos.
7 vtrobi. Adhuc hodie remanet

vna q; vti pos. daf p immobilib⁹
7 vtrobi p mobilibus.

In vtroq; iterdcō. s. vti pos.
7 vtrobi. quantum ad possionez
ptinet ille vincit qui litis cōtesta
te tempore nec vi nec clam nec p
cario ab aduersario possidet.

Nō q; vis inquietatuna parit
hoc interdictum. vt si me arare
vel edificare. vel i meo me facere
prohibes condendēs te possidere
habet locum hoc interdictū. vt.
ff. de vi 7 vi arma. l. vim facit. 7.
ff. quod vi aut clam l. i. s. qd si.
Et ēt si ille nō cōtendebat se pos
sidere. sed soluz iniuria mibi ad
huc locum habz hoc interdictum
vt. ff. vti pos. l. si duo. s. si vicin⁹
Et ēt teneat mibi actōem iniuria
rum. vt. ff. de act. emp. l. qui pen
dentē. Si autem seruitutem sibi
contendit. tunc si possidet intēta
bo negatoriā. si ego possideo in
tentabo hoc iterdictum. ff. si ser.
vend. l. ii. s. i.

Clam possidet. qui clanculo
me absente sibi possidere volens
ingreditur fundum meum quem
ego possideo nec tamen suspicor
me posse repelli. 7 ita me absente
7 inuito sepissime facit. vt. ff. qd
vi aut clam. l. iii. s. si. 7. ff. de acq.
pos. l. clam. ille enim qui ingredi
tur habet naturalem per introi
tum suum 7 ego civilem. Al' dic
q; ego retineo naturalem civile
7 ingrediens habz naturalem na
turaliter.

Precario possidet aduersari

us a me si precibus eius motus
concessi sibi precario. vt. ff. de pre
ca. l. i. in principio. §. i. Et di
stingue in precario. quia aut agi
tur. vt omnis possessio in accipien
tem transferatur quod fieri pōt.
vt. ff. eo. l. in reb. 2. ff. de acquirē.
pos. l. pomp. §. si is. aut agi. vt
nulla transferatur. 2. hec etia3 va
let. ff. de preca. l. certe. §. is qui.
Aut agitur vt habeat naturalem
tantum qui accepit. 2. hoc etiā va
let. ff. de preca. l. 2. habet. §. eum.
Non autem vinco per hoc inter
dictum habentem a me precario
omnem possessionem cum hoc i
terdictum possorem tucatur. vt.
ff. vt i pos. l. i. §. i. 2. §. ii. ergo vin
co. §. dictos. etiam si ego habeam
possessionem ab alio. vi vel claz vt
precario. vt hic. 2. ff. vt i pos. l. i. §
fi.

Colonus 2. inquilinus 2. simi
les fm Jo. non possient nec ciui/
liter nec naturaliter vt hic. 2. ff.
de vsucapio. l. non solum. 2. ergo
dicit hic notanter q sunt in pos/
sessione non q possident. Sed
Adar. dicit eos naturaliter pos
sidere. vt. ff. coi diui. l. neq3. Sed
illud intellige possidere colonuz
nō sibi sed alii.

Colonus dicit i villa. Inqui
linus in ciuitate. ff. de acqui. pos.
l. re pignoris.

Possessio licet aio solo tenea
tur nō tñ aio solo queritur. ff. de
acqui. pos. l. quēadmodū. 2. C. d
acqui. pos. l. l3. 2. §. pxi. 2. Et p

quas personas potest nobis acq/
ri possessio dictum est supra. p q3
pso. no. acq. §. ex his.

Recuperāde.

Recuperande possessionis dī iter/
dictum vnde vi competens spo/
liata pro possessione quam etiā h3
a spoliante vi vel clam vel preca/
rio. ex intervallo licet hodie per
vum spoliās si dñs est a dñio rei
cadat. alias rem spoliatā 2. ei3 esti
matōem restituit. qui alias a. l. iu
lia de vi publica vel priuata cria/
li3 punitur. Et armorū appella/
tōe lapides 2. fustes 2. tinēt. h. d.

Bo. Interdictum vñ vi cō
petit p rebus immobili/
bus tñ. sed pro mobilibus cōpe
tit vi bonorū raptorū. vt. ff. d vi
2. vi ar. l. i. §. hoc iterdictum. 2. §
plane. nisi mobilia cum immobili/
bus petantur hoc interdicto. vt
ff. de vi 2. vi ar. l. ii. §. qui ar.

Dicitur interdictuz vnde vi
quia talia erant verba pretoris.
vnde vi illum deiecasti 2c. 2. ita
a principio verboruz pretoris sū
psit denominationem sicut 2. alia
vt quorum bonorum 2. similia.
vt. ff. de vi 2. vi arma. l. prima in
principio.

Si hodie spoliasti te. vel cē/
pi possidere rē tuā vi l' claz l' pre
cario. in sequenti vero die me ex
pulistī teneris mihi hoc interdic
to. Secus si incontinenti me
reicis. vt. ff. de vi 2. vi armata. l.
tertia. §. cum ergo. 2. l. qui pos

1.
fessidem. quod in gñtēti accipe
anteq̃ ad alios actus extraneos
diuertat vt. ff. de duo re. l. duos
¶ Per gñtutēdem. l. si quis i tan/
taz. C. vn. vi. si spoliatus ē n̄ dñs
rei spoliatus. post restitutōem rei
cogit ē dare extimatōem pprie
tatis sed in iterdicto vti possi. sic
extiatio possionis vt. ff. vti pos.
l. pe. §. si. ¶ Pena legis iulie de
vi ē tertie partis bonoz publica
tio. si sine armis. ⁊ relegatio si cū
armis vt. j. de pub. ind. §. itē lex
iulij. de vi pub. ⁊. C. ad. l. iul. de
vi pub. l. qñqz ⁊. l. ii. ⁊. ff. de accu.
l. hos accusare. §. oibus. Aliqd
aliqs vñ expectare se pñio perenti
añq̃ dicūt qdam q sic. ar. C. vn.
vi. l. i. ⁊. ff. ad. l. aquil. l. si ex pla/
gis. §. tabernari⁹ sed nos dicim⁹
¶ sed sufficit iustus tior recte pos
sidedēti ad defendēdaz possionē q̃
sine iūcio tēbat. hoc tñ cū mode
ramie inculpatē tuteles vt. ff. ad. l.
aquil. l. §. ⁊ si quecunqz. ⁊. ff. ad.
l. cor. de sicar. l. is qui. ⁊. ff. de vi ⁊
vi. ar. l. iii. §. qui armati.

Tercia diuisio. Interdi
ctoꝝ. tertia ē di
uisio qz interdictoꝝ quedam sūt
simplicia. in quibus actor ⁊ reus
cognoscit. vt oīa restitutoria ⁊
exhibitoria in quib⁹ is ē actor q
desiderat exhiberi aut restituī. re
us aut a quo desiderat vt exhibi
beat aut restituat quedam vero
sunt duplicia. sic dicta. qz in eis n̄
pōt discerni actor a reo. vt ē vti
possidet ⁊ virobi. b. d.

Si. Similis diuisio pōt ēt sic
ri actionū qz quedam sūt
duplices. vt fam. her. finitū regū
dorū. ⁊ cōi diuidēdo vt. ff. de iud.
l. in tribus.

De ordine. Inter/
dictabo
die sine solēnitare pponunt. ⁊ p
his actio in factū sibi locū vendi
cat. b. d.

Ho. Interdicta ēt hodie
pñt pponi sine antiq̃
solēnitare. vt. ff. de no. op. nū. l. i.
§. nō nulli vñ ē tactio in factū lo
co cuiuslibet iterdicti que vtilis
vocat.

¶ Hodie oīa iudicia sunt extra
ordinē. i. ē antiq̃ solēnitatē. vt
hic ⁊. §. de succel. subla. in pñ. ⁊.
ff. de neg. ges. l. actio. ⁊. C. de for
mulis. ⁊ impe. ac. subla. l. i. ⁊. ii.

Actio in factū daf loco cuius
libet iterdicti. ⁊ no. quattuor ēē
genera actionis i factū vñ ē que
ē ex oī edicto vñ iterdicto pñoris
daf. vbi spālis actio nō daf vt
hic. alia ē legis aglie subsiduaria
qñ dānū daf de nō corpe i non
corpus vt. §. ad. l. aql. §. si. ⁊ ipsa
ēt pñoria ē vt. ff. de pre. ver. l. qui
actionū in si. Tertiū genus ē ex
ordinariū. qz ex variis figuris cā
rum ē introductū. quoc. ē sequū
actōem vari. vt. C. de sa. san. ec.
l. sanctimus. Quartū ē qd equi/
pat actioni pñscriptis verbis. qz
actio pre. ver. vñ cū ista in factū
civilis dicit vt. ff. de pre. ver. l. i.
in si. ⁊ habet locum in tribus ge

neribus negociorū p̄rio i d̄ctibus
tribus inominatis. l. de vt des.
de vt factas. 7 facio vt facias. vt
ff. d. p̄. v. l. naturalis. §. i. 7. iii. s. i
quarto inominato d̄ctu. l. facio vt
des h̄z locū actio de dolo. vt. ff. d.
p̄. v. l. naturalis. §. q̄ si facio. itē
in fo genere ex omni pacto in cō
tinēti ante vel post appposito iug/
ta aliq̄ cōtractū. vt. C. d. pac. in
ter emp. 7 ven. l. ii. 7. C. de pac.
l. petens. Item in tertio genere
vbicūq; dubitat de noie d̄ctus.
vt p̄z in exemplis. vt p̄z. ff. d. est.
ac. l. i. 7. ff. de p̄. v. l. i. p̄ to. 7. l. iii
eo. ti.

Sūmula interdictoz.

Interdictum d̄ aqua quoti. 7
est. datur habēti ius aque quo/
tidiane vel ēt estue ducēde ad p̄
dia sua cū aliq̄s ducere phibz
vt. ff. e. ti. l. i. in prin. Duo autē
sūt genera aquarū que d̄rūt. quo/
tidiana que duci solet assidue q̄/
uis aliq̄ ducta nō ē eius tñ sui/
tus intermissiōe t̄pis dimissa nō
est. q̄ sufficit q̄ ea quōtidie potest
vri si veller. Sed aqua estua ē il
la qua estate vti expedit. vt h̄r in
d. l. i. in prin. **Interdictuz de**
aqua castello ducēda dā h̄r in
ducendi aquā d̄ cānali v̄l castello
q̄ ē diminituūza cāna ad irri/
gandū. q̄ d̄ interdictū h̄z. ff. d. aqua
quor. 7 est. l. i. §. ii. 7. iii. 7. se. v̄l
q̄ ad finez. l.

Interdictū de aqua plu. ar. i.

mo non est interdictū sed actō ci
uilis descendens ex lege. xii. tab.
vt. ff. de aqua plu. ar. l. si v̄lusu
ctus. Si ergo facis aliquod op⁹
in fundo tuo pp̄ q̄d aqua pluui
lis nocere pōt fūdo vicini tui da
tur d̄ te actio aque plu. ar. p̄ quas
tuis expensis op⁹ teneris d̄strue
re 7 dānū p̄tingens emēdare. Si
vero possideas opus ab alio sc̄m
teneris patientiā prestare vt de/
struat ad. l. i. ii. 7. iii. in fi. 7. l. ter
tius colon⁹. §. celsus scribit. v̄. si
quidē alius. ff. eo. ti.

Interdictū de arboribus eadē
dis datur contra hos qui h̄nt ar
bores quarū folia pendēt sup̄ edi
ficia vicinorū vel agrū. ita q̄ eis
dānum inferant. 7 consiliū eis q̄
huiusmodi arbores succidāt 7 li/
gna tollant. 7 eos deglobenta ter
ra vsq; ad. xv. pedes. 7 de eo h̄r i
l. i. §. hoc interdictum. ff. e. ti. 7 i
§. seq. d̄ q̄ arboris appellatōe ēc
vites cōtinētur.

Interdictū d̄ cloacis priuatis
reficiendis. Si volēs quis suam
cloacam priuatā vel ēt publicā v̄l
fistulas vel meatus reficere l̄ pur
gare de nouo ab alio. phibet tūc
p̄sum est ei per interdictum de
cloacis q̄d est. phibitorium. quod
dā d̄ mittentē in cloacā meā. vt
ff. de cloa. l. i. §. i. 7. §. deinde. 7. l.
fi. eo. ti.

Interdictū de fonte dā ei q̄
fontanea aqua vti. phibet d̄ quo
in. l. vnica. i. prin. ff. e. ti.

Interdictū fraudatorū ē quo

tutoris creditor pupillo tenet. vt
si eni cōsilio fraudis pncipasse cō
stabit vt fraudaret. de hoc iterdi
cto h. ff. de solut. l. pupilli. circa
prin. ¶ Hoc iterdictō tenet q frau
dē pncipādo emit a debitore qui
nō fit solūdo.

Interdictū de glāde legēda l'
alios fructibus daf ei. cuius glās
vel alios fructus in fundū alienū
cecidit. vt. l. vnica. ff. e. ti. vt sin
gulo tertio die legere et exporta
re liceat. Et glandis noie ois fru
ctus pntet vt dī in. d. l. vnica in
fi. Interdictū de itinere actu/
qz pūato pphibitorū ad tuēdas
tūmō. vltimas seruantes et daf
p pphibētē aliquē vti fuitute sua.
vt. ff. e. ti. l. i. §. i.

Interdictū de libero homine
exhibendo competit vnicuiqz de
populo ad petendū exhiberi i pu
blicum hominē liberum p et ad
uersus eum qui liberū hominem
mūtū captū dolo malo detinet
in fuitute. vt. ff. e. ti. l. iiii. §. ait p
tor. et ff. ad le. fa. de pla. l. nō statū.
§. fi. et C. de eden. l. si frēm.

Interdictum de libris exhi
bendis seu dūcēdis daf patrib⁹
vel parentibus contra eos qui li
beros vel nepotes i potestate eo
rum exsistentes sine eorum volun
tate detinent. vt. l. i. ff. co. ti. §. ait
pretor.

Interdictum de migrādo da
tur inquilino vt ipse libere cum
rebus suis possit de habitatione
migrare. si tñ locatori satisfiat

de pensione totius temporis. vt
ff. c. l. i. §. si pensio et de dano si q
in domo conducta dederit. Sed
etiam gratuito inquilino daf. co
lono autem non daf. vt. ff. co. ti.
l. i. §. i. sz alias ei subuenit ex ordi
nem.

Interdictū de mortuo inferē/
do hz locum vt quis non pphibe
tur mortuū inferre et sepelire quo
licet ei inferre et sepelire. vt. ff. e.
ti. l. i. in prin.

Interdictū momentanee pos
sessionis est quo agitur de posses
sione retinēda sicut vti possidetis
ff. vti possi. l. i. §. i. et trobi. de q
bus infra dicitur. vel quo agitur
de possessione retinēda adipiscē
da. vt. ff. quo. bo. l. i. §. i. vt ē quo
rum bonorum. quorum legatorū
vel quo agitur de possessione res
cuperanda. vt vnde vi. vt. ff. co.
ti. §. i. Et dicuntur momentanee
possessiones. qz licet obtineat qz
in possessione. tamen continuo cla
psō momento succūbere poterit
in iudicio ppetetatis. vt. C. si de
momen. pos. fu. ap. l. i. ¶ Hoc autē
interdicto potest quilibet minor
et si impubes sit etiam sine tuto
re vti. vt. ff. vi. l. i. §. si filius.

Interdictum ne quid in loco
sacro fiat et sequētia oia huiusmōi
dant quilibet de populo ad pph
bendum ne fiat. p quam pphibitio
nem si quid factū fuerit iterdictō
quod vi aut clā suis sumptib⁹ et
destruere coget oē qd factū fue
rit aut in pristinum statum redu

cere vel reddere tenet. ff. ne quid
in loco pub. l. i. §. aut p[re]tor q[uo]d i
via.

Interdictum ne quid fiat i lo
co publico vel itinere. Hoc iter
dictum phibitorium ē. ⁊ tā publi
cis vtilitatibus q[uam] priuatorum p[er]
hoc p[re]spicitur. Loca enim publi
ca vtiq[ue] priuatorum v[er]sibus d[is]fer
uunt iure scripto ciuitatis. vt. l. i.
§. i. ff. eo. ti. Hoc autē interdictū
ad ea loca que sunt in fisci patri
monio non pertinet. in his enim
neq[ue] facere quicquā nec prohibe
re priuatus potest de quo in. l. i.
§. i. §. alle.

Interdictū ne quid fiat in ma
ri vel flumine publico ripa ve ei⁹
quo peius nauigetur. aut in via
publica quo peius eaf. Hoc in
terdictum datur perpetuo omni
bus ⁊ in omnes. Et habz q[uo]dēna
tionem in id quod actus inter
erat. vt. l. i. in fi. ff. de via publi.
l. ii. ponit q[uod] viam publicam po
pulus non vtendo amittere non
potest. Et. l. fi. dicit qui viam pu
blicam exarauerit ad munitionez
eius solus cōpellit.

Interdictum de noui operis
nunciatione datur ei qui probi
betur edificare postquam satisde
derit. vt. ff. eo. ti. l. p[re]tor ait. §. hoc
autem interdictū. nam hoc inter
dictum competeit si i solo suo edi
ficat. Hoc d[icitu]r interdictum daf in
eum qui nō satisdedit vt edificet.
vt. ff. e. ti. l. de pupillo. §. si pluri
um. ⁊ §. ineminisse. Et tenet de

1111
sistere ēt si ius edificadi hz. vt. e.
ti. l. i. §. si is cui. ⁊ si post edifica
uerit totū suis sumptibus tenet
demoliri. vt. ff. e. ti. l. stipulatō. §
sine autē. Et hoc edictum noui
operis aduersus futura opera in
ductum ē. non aduersus p[re]terita
hoc est aduersus ea que nondum
sunt facta. Nam si quid ope
ris factum fuerit q[uo]d fieri non de
buit. cessat edictum de no. oper.
nū. ⁊ erit transeundum ad iter
dictum quod vi aut clam factum
erit vt restituat. Et hec nūciatio
nō hz necessariam additionē p[re]to
ris. potest eim quis nunciare no
uum opus ēt si p[re]torē nō adierit
Itē p[otes]t fieri p[ro]prio ⁊ alieno no
mine ⁊ aduersus abñtes inuitos.
⁊ ignorātes. vt hec clare p[otes]t tex.
in. l. i. post p[re]m. e. ti.

Interdictum de loco publico
fruedo ē publice vtilitatis cā. p[ro]po
situm. q[uia] tunc vectigalia publica.
quo phibet quis v[er]z facere ei so
cio ue eius qui conduxit locū pu
blicum fruendum ab eo qui locā
diuis habuit. quo min⁹ loco pu
blico sibi frui liceat ex lege locatō
nis vel cōductōis vt hec habent i
l. i. §. i. i. p[re]i. ff. d. loco pu. frui.

Interdictū d[icitu]r p[re]cario q[uod] resti
tutorū ē vt. ff. e. ti. l. ii. §. i. daf ei
q[uod] p[re]cario rogauit ⁊ p[re]cario hz i
mo ēt si si rogauit. dū tñ possidet
vt. ff. e. ti. l. i. rebus. §. i. ⁊ p[er] to. ti.
⁊ vide i. l. i. ff. de p[re]ca.

Interdictū q[uo]d vi aut elaz da
tur aduersus eum qui in loco al

terius aliquod opus construxit vel destruxit. dñi tñ sit scñm in solo. ff. eo. ti. l. i. §. hoc interdictū. Et ē si vi. i. per violētiā. aut clā. i. occulte sine notificatiōe alteri facta fecit. cñ timeret. ne si sciretur sibi phibere. vt. ff. eo. ti. l. i. cōpellit aut per hoc interdictū qđ destruxit suis sumptibus reponere in pristinū statū vel qđ construxit deponere. idē si alteri mandas sem opus fieri. qz ego teneor ad opus destruendū et ad impensas. ff. eo. ti. l. aut qui alr. §. hec verba. si tñ alias fecit et ego possideo tñc teneor ad paciam prestandā. vt opus tollat. ff. eo. ti. l. si. §. alr.

Interdictū quorū bonorū a pioze inuentū est et dñs succedēti de iure piozo aduersus hñdem vel bonorum possorem. hoc ē ad uersus eū qui p:o herede vel bonorum possore possidet ad vniuersa bona adipiscēda. et cum sit quoddā directum et quoddā vtile directum datur ei qui est bonorū possor. vtile dñs ei qui succedit de iure civili ex testō vel ab intestato. Interdictū quorū legatorū ppetit hñdi ad repetendum legata que sine volūtate ei⁹ legatari⁹ occupauit. repetet itaqz heres vt deducat falcidiā aliogñ si repetere. statim resitutus. ex ceptōe doli poterit remoueri.

Interdictū de riuis ē vtilissimum. qz riuos specus et cepta reficere et purgare. pzetor aque ducende cā permittit. dñi tñ non alr

aquam ducat q̄ priori estate fluxit. vt. l. i. in prin. ff. de riuis.

Interdictum de superficiebus quod ē actio nuncupat proponitur duplex. exemplum in interdicto vti possidetis. Tuetur itaqz pzetor eum qui superficie perit. et defendit veluti vti possidens interdicto. Et omnia que i vti poss. interdicto seruantur. hic quoqz seruabunt. vt. l. i. §. proponitur. ff. de superficie ac. vbi etiā m. l. ii. dicit. Superficiarias edes appellamus. que in conducto solo posite sunt. quarum proprietates et cuius et naturali iure eius est. cuius et solum.

Interdictum saluianū ppetit dño fundi. aduersus colonū i sua domo habitantē et eius bñdes. et rebus coloni tacite pignoratīs pmercedibus. quas colonus i fundū intulit. vt. l. i. ff. e. Bñse rñt autē interdictū saluianum et actio seruiana. qz intētans actōez seruianā ad rē sibi restituendam. bz pbare huiusmodi rē in bonis coloni fuisse eo tempore quo res fuit illata sz hoc nō ē necessarium in iterdco saluiano. imo sufficit pbare talē rē fuisse illatā. ita dicit glo. in. §. itē seruiana. isti. de actio.

Interdictū de sepulchro edificatio locū bz vt quis nō phibeat edificare sepulchrū quo bz mortuum i ferre. vt. ff. de sepul. edific. et mor. in se. per to.

Interdictū de tabulis exhibendis dñs oibus quib⁹ aliquid alicui

ptū ē in tabulis vel pure vel i biē
vel sub cōdi. sine sint heredes si/
ue legatarū sine cōmissariū. Et p/
tinet hoc interdictū nō tñ ad te/
stamētū tabulas. verū ēt ad oia q̄
ad cām testamētū pertinet. l. ad cō/
dicillos. vt. l. i. §. hoc interdictū
ff. de tab. exhi.

Interdictū de ripa muniēda
merito ppositū fuit. nā ripas flu/
minū publicorū reficere ⁊ muni/
re vtilissimū est ne ob id omissuz
nauigatio deterior fiat. vt. l. i. §.
i. de rip. muni.

Interdictū vt in flumine pu.
nauigare liceat quo pspiciū ne q̄
i flu. pu. nauigaret namz ratē ve/
agere. vel i ripa onerare phibeat
Sed vt per lacū fossam stagnum
publicū nauigare liceat. vt. l. vni/
ca. §. i. in prin. e. ti. ff.

Interdictū vnde vi locuz hz
cum quis possessionem soli p viz
amisit. ⁊ dāē directe contra deie/
ctorem illi qui vi de possessiōe ali/
cuius rei immobilis deiectus est si
ne omni causa vt restituat posses/
sio de qua deiectus est. ⁊ oia abla/
ta imo dato q̄ ibidem essent aliq̄
que penes violentum fuerit mor/
tua. vel alque res que casu fortui/
to perierunt. non ppter hoc libe/
rabitur sed in totum cōdēnabit
ad earuz estimatiōē. qz nec mor/
talis. nec fortuitus casus liberat
deiectorem. Sicut cū. l. i. l. c. vñ
vi. Recte possidenti ad defendē/
dā possessionē quā sine vicio sup/
ple maximo tenebat inculpatē tu

tele moderatōe illatam viz. ppul/
are l3.

Interdictū de vi ⁊ vi armata
cum interdicto vnde vi dāē ⁊ p/
ponitur ei qui deiectus est. Fuit
eim equissimum vi deiecto subue/
niri. Idōc interdictū nō ad oēz
vum pertinet. verum ad eos tātū
qui vi de possessionibue deiciun/
tur ⁊ ad solam atrocem viz. ⁊ ad
eos qui de solo deiciunt. vel d re
solo coherēte. vel de edificio. Sz
ad res mobiles non pertinet vbi
furti. vel vi bo. rap. actio cōpetit
cetera vide in. l. palle.

Interdictum vti possidetis lo/
cum hz in rebus immobilibus. l. si
de fundi. vel edium possessiōe cō/
tendit. habet ēt locum in i corpo/
ralibus vt in quasi possessione. ⁊
datur possidenti ciuilitē ⁊ natu/
raliter. vel ēt quasi possidētī grā
retinēde possessionis. Et pponi/
tur quotiēs inter litigatores con/
tentio est vtrum possideant. qz al/
teruter magis se possidere affir/
mat. vt insti. de interdic. §. sed in/
terdictum.

Interdictum vtrobi. idem est
cum interdicto vti possidetis nisi
qz istud locū habet in rebus mo/
bilibus. vt. ff. vtrobi. l. vnica. §.
hoc interdictum. sed vti possidet
locum habet cum contēditur de
retinēda possessione rerum imo/
bilium. vt dictū est supra in. d. §.
retinēde.

Interdictum de vxore ducen/
da. datur marito aduersus eum

qui dolo eam obtinet sine voluntate mariti lz ipsa volente. ff. c. ii. l. i.

De pena temere litigantiuz.

Usqz nunc de ppōne actionū dictū ē. sed qz contingit eas interdum temere pponi. nunc de pena temere litigantiū dicit

Nunc admonēdi Iniquitas temere litigantiuz triplici pena coartat. scz

pecuniaria periurii ⁊ infamie. et reus de calūnia iurare dz. qui si temere litigauerit ē pūrus. Itē negās id qz dz alii i duplo pūmī. Itē actō ⁊ aduocati vtriusqz pū d calūnia iurabūt. h. d.

Glo. Adagiatius iura redēctes dicunt sustinere iura vt. ff. de ori. iur. l. ii. §. post originē. Pena religionis iurisiurandi dā in futuro scō nō iūlo. vt. C. de iureiur. l. ii. Lōitutio de qua hic hī. C. d iūru. pro. ca. l. ii. in pū. Nō pūre q actor iurez dz sz tā actor q re an quam audiant iurant. vt. C. d iura. ca. l. ii. in pū. Actor iurat q bona iusticia venit ad agenduz vt. C. de iura. cal. l. ii. Itē q non dabit vel dedit aliquid iudici. vt proferat. p se snia. vt in aū. vt litigā. in. in exo. li. Itē q nullam exiget vel faciet pbatōne calumniosā. vt in aū. de his qui igre. ad appel. §. si. coll. v. Ecōtra re iurat hec eadē nisi q i pūmo ca.

pūlo iurat se in bona dīctōne.

Itē habent casus in quibus reus calumiose negando pūmīr. Itē alius casus ē. C. de non in. pe. aū. q qui pūmīr. Itē alius casus. vt si creditor negat sibi debitū solutū. nā pbatā solutōe pōtea q sit debitū pbarē cogit. vt ff. de proba. l. cum de indebito. Itē possessor negans se possiderē si probat perdit possessionē. vt. ff. de rei vendi. l. pe. ⁊ in aū. de tri. ⁊ se. §. her. Itē alius vt. ff. de iudi. l. cum.

Non solū reus iurat de calūnia sed et actor. vt. C. de iura. cal. l. ii. Et aduocati vtriusqz pūmī iurandū subcūt. s. q iustum ⁊ fidele patrociniū pūstent. vt in cōstitutionibus dī. sed tñ in gūctu dīne non hētū q iuref. licz lege caueatur. C. d iudi. l. rem nō no. uam. §. patroni. ⁊ fa. in aū. d te si. §. si. colla. vii.

Hec antē oia. Olim actor calumioselitigans in decima pte litis puniebat. hodie vero pūru ⁊ victor adēnabit i expēsis. h. d.

Glo. Actio quedā erat qua fenebat actor qui p calūniā litigabat i decimā pte litis qd hodie corrigif. sz ⁊ hoc hodie iūf autēti. corū ⁊ in antiquū redit statū nō tñ iure illius actōis. sz p iudicis officiū vt in aū. de litig. §. ad excludēdas. Et nō ex hoc. §. ⁊ ex d. aū. de litig. §. ad excludēdas. colū. viii. ⁊ ex. l. qui in ius. §. ne

mo. ff. de reg. iur. 2. ff. de peti. hñ. l. illud qđ nisi iprobe 2 calūniose litigauerit qđ nō debeat 2 dēnari in expensis. vt. ff. de iudi. l. eum. qui. 2. C. de fruc. 2 li. expen. l. nō ignoret l. in. l. pperandū. §. fināt C. de iudi. indistincte dicat victū 2 dēnari victori i expēsis. Sz ē i intelligēdū cū iā dēa dēterminatōne si calūniose hoc faciat. vt i aut. §. iudi. §. op3. coll. vi

Ex quibusdā dēna tus vel pactus ex criminibus que hic enumerant. vel 2 dēnati actō nibus directis vel dñis descēden tibus ex pñtibus hic enumerans erūt ifames. h. d.

Ex iudiciis furti vel vi bo. rap. vel iniuriarum. vl d dolo 2 dēna tus vel pactus efficiť ifamis. sz dānatus ex iudicio utile mādati depōñti directus nō āt pactus effi cīt ifamis.

Glo. Dānati ex iudiciis iā dēis suo noie nō si pen ratorio noie efficiunt ifames. vt ff. d his qui nō. ifa. l. furti. 2 hoc si iudice ordiario vel delegato sit 2 dēnatus. secus si ab arbitro. vt. ff. d his qui nō. ifa. l. qđ ergo. §. ex pmissio. Tutor 2 uctus a pupillo 2 dānat ifamaf. idē in aliis directis. secus si p tutor pu pillum faciat 2 dēnari vi hic. 2. ff. de his qui nō. ifa. l. i. Et nō qđ ēt aliqui dñs ifamat vt hic 2. ff. d his qui nō. ifa. l. furti. §. mādati.

Et d hic dicit ēt pacti. i. precio

eris sine iussu pñoris. vt. ff. d his qui nō. ifa. l. i actōibus. 2. l. furti 2. §. pactū.

De minū antes.

Litatio pñia ps iudici dñ. cui re spectu ēt sit punitio. nā si fili⁹ vel libertus i ius vocauerit parentes vel pñnos sine venia puniť i qñ quaginta aureis. h. d.

Glo. Dictor edictū ppōit d in ius vocādo. vt. ff. de in ius vo. l. iii. §. ait. pñor 2 p to. ti. Et d hic dñ d filius itelli gīt d emācipat. alias nō possz ēē iudiciū inter patrem 2 filiū. vt. C. de in ius vo. l. fi. 2 si iopia penaz soluere si possit. tñc quasi i officio sus castigat. vt. ff. d ius vo. l. pe. 2 fi. Itē nō qđ hic pz q aure⁹ p solido accipit. vt. ff. de in ius vo. l. libertus. 2. l. iii. cū dicat qñ quaginta aureorum. 2 hic dicit. so lidoz. Itē nō qđ lxxii. aurei faci unt librā auri. vt. C. de suscep. et archa. l. quotiēs. li. x.

De officio iudicis.

Continuatio h⁹ rubrice hñ. j. i gl. i. tex. Et diuidit iste ti. in sex ptes. Pñio ponitur generalit qđ spectat ad offiñ iudicis circa finiam. Scđo qđ ad ipsū pñnz cir ca 2 dēnationē malozuz fuozum. Tertio qđ i actōe i rē. Quarto quid i actōibus vñibus. Quinto quid i pñonalib⁹. Sexto qđ in iudiciis diuisionis pñes patēi.

¶ Apereſt.

Iudex dicitur iudicare ſc
ius ſcriptū vel q̄ uetu
dinariū ⁊ ſuam ſuā ſim naturam
actōis ferre. h. d.

¶ Superſt ut de offiō iudicis
videamus ⁊ hoc id q̄ de
actore diximus i ti. d. actōibus. ⁊
d. reo i ti. d. exceptōibus ſequitur
videre d. tertia pſona iudici. ſ. d.
iudice ⁊ de eius offiō circa que v/
ſat. In p̄miſ. i. i. p̄ncipalib⁹
vel iter p̄ncipalia. nā p̄rio libel
lus dandus ē. vt. C. de lit. gteſta.
aud. offerat. ⁊ cāe examinatio ſen
tentia p̄cedere dicitur. vt. C. d. iud.
l. iudices. Alia ē ſūt cōſe. uāda. ſ.
q̄ deſ. i ſcriptis. vt. C. de ſent. ex
picu. reci. l. ſi. ⁊ ſedendo. vt i aud.
vt ab illuſ. ſ. ſancimus. colla. v. ſz
hoc ē p̄ncipale q̄ ſz legē iudicet.
vt hic. **Iudex** dicitur iudicare q̄ſtō
nibus. ſ. impatoriū aut morib⁹. i.
ḡſuetudie que p̄ lege ſuat. vt. ſ.
de iur. na. ſ. ex nō ſcripto. Sz ſi
vnū alteri p̄dicat tūc q̄ſtō legi ari
que p̄iudicat. vt. ff. d. ll. l. nō ē no
uum. ⁊ cōſuetudo p̄iudicat vtri/
qz ſiue ſit generalis. vt. ff. de. ll. l.
de quibus ſiue ſit ſpālis tūc i illo
loco t̄m p̄iudicat vtriqz. vt. ff.
cōia p̄di. l. venditor. ſ. ſi cōſtat.

In iudicio noxali ſi q̄dēnād⁹
vz dñs. ita iudex q̄dēnare dicitur p̄u
bliū meū licio licio m. x. aure/
os q̄dēno. aut noxā dedere. ¶
ſ. permutto. nam dāni eſtimatio
t̄m eſt in obligōne ⁊ in q̄dēnatiōe

vt. ff. de re iudi. l. miles. ſ. i. ⁊. ſi.
alias ēēt incerta ſua q̄d ēē nō dicitur.
vt. ſ. de act. ſ. curare.

¶ Et ſi iurē. **Iudex** in actō
ne reali in reū
ad reſtōnem rei cum fructibus q̄d
dēnat. in quo ſtatim fiet executio
¶ Nū ſi reus non habeat facultatez
rei reſtituēde. nam tunc datis ſi/
deuiſionibus executio differet.
hoc dicit.

¶ Etiam ſi agitur actiōe
perſonali. vt ſi petatur
res vi poſſeſſa per actōem q̄d me
tus cā. vel ex ſtipulatu ad rem tra
dendam. tunc iudex cōdēnabit re
um vt rem reſtituat cum fructib⁹
Si autem in quantitate vel i ge
nere aliquid petat. tunc a petitiōe
actoris abſoluitur. vel q̄dēnatur
in reſpetita.

Quando tex. hic dicit q̄ debz
reſtitui res cum fructibus. nō lo
quitur de naturalibus vt de po
mis ⁊ ceraſis ⁊ ſimilibus. quia il
li aut extant. ⁊ tunc per rei vēdi.
petuntur ſicut res ipſz cum nul
lus etiam boneſidei poſſeſſor fa
cit ſuos. vt. ff. de vſuris. l. fruct⁹.
aut non extant ⁊ tunc non tene
tur cum nec habeat nec dolo fecit
quo minus haberet ſed conditio
ne ſine cauſa eſtimatio debetur.
ſ. ſi certum petatur. l. ſi ⁊ me Et
vtrōqz cauſa ceſſat offi. iudici
cis. de quo hic agitur cū iure actō
nis petuntur.

ut et quod non loquatur de industriali-
bus si a bono. possore precepti sunt
quod precipiendo eos et sepe ad a solo
suos facit et lucrat. ff. de re. diui.
§. si quis a non domino. siue habeat titulum
siue non ut. ff. q. mo. usufr. amit.
l. si usufr. 2. ff. si. f. g. l. n. i. §. pe.
si aut non si parit adhuc ipso fun-
di sunt. ut. ff. de rei vendi. l. fructus.
si in die de industriali loquor. qui
sunt precepti si non presumpti a bono.
possore. nam cum sint facti possoris
non rei vendicatione. sed iudicis officio
petunt. ut hic 2. C. de rei vendi.
l. certum. §. bonafide. si aut malefi-
dei sit. de presumptis tenebitur ad-
ditione sine causa. de extraneis rei ven-
dicatione. non dico eadem rei vendi. quod
petit res. sed alia oio. l. in petitione
hereditatis sit secus. ut. C. de rei ven-
di. l. certum. l. r. n. de precipiendis aut
tenebitur officio iudicis. ut. j. eo. §. illo-
rum. 2. ff. de rei vendi. l. si nautis
§. si. si vero malefi. possor titulus
habeat. de presumptis tenebitur ad-
ditione sine causa. de extraneis rei ven-
dicatione. precipiendis propter titu-
lum excusat. ut. C. de rei vendi. si su-
dum. nisi in quattuor casibus ubi
de precipiendis tenebitur qui habet titulum.
quos dic ut. §. diximus de re. di.
§. si quis a non domino.

¶ Pro. in actione in rem. i. continet
ti fieri executionem secus in persona
libus. quia quattuor mensium spa-
rium datur ut. §. de ac. §. que-
dam 2. C. de usu. rei ind. l. ii. 2. iii.
Et si hereditas. In iudicio
universalis. ita fructus

veniunt sicut in singulari. et in utro-
que iudicio. malefi. possor de non pre-
ceptis tenebitur. secus in bono. possore
re. nisi post litem contestatam. b. d.

¶ Glo. In hereditatis petitione
condemnatus cogitur re-
stituere rem cum fructibus. quod est actio
mixta in rem et in personam ut. §.
de ac. §. quedam. et si non habet titulum
cogitur de non preceptis. alio de preceptis
ut modo diximus. i. §. preceptis. In peti-
tione hereditatis veniunt fructus eadem
ratione qua res. sed in rei vendi. alia est
rei vendicatio que pro re. alia pro
fructibus. Per conditionem si-
ne causa petuntur fructus consumpti
a malefi. possore non autem rei vendi.
vel officio iudicis. ff. si cer. pe. l. si 2
me. Ad hic ubi de fructibus non
preceptis restituendis non habet locum
si possor sit infans vel pupillus. ut
ff. de rei vendi. l. q. infans.

¶ Si ad exhibendum. Reus non
exhibens rem que in
iudicio cepto existit usurcapta. ac-
tori pro eo quod mora in exhibendo
commisit condemnabitur. in quo ve-
niunt fructus precepti post litem contestatam.
et ideo non habet facultatem rei
restituende tempus statuit quo
exhibeat. quod si contumax in exhi-
bendo fuerit condemnabitur in quantum
actor iurauerit. b. d.

¶ Si. Si inter moras exhibendi
res fuerit usurcapta. Sed
quod potuit usurcapi. cum interrup-
tione sancta. in actione ad exhibendum vi-
deatur et facta in rei vendicatione.
C. de rei vendi. l. si. r. n. fm Jo. lex

illa intelligitur in tribus casibus
ibi in lra positus non alias. vt. ff.
ad exhib. l. iul. in fi. alii dicunt q
generaliter intelligitur per. l. so.
lem. ff. de iudi. 7 qd dicitur hic
intellige de rebus mobilibus i q
bus non interruptitur vsuca/
pio per litis contesta. ff. de rei
vedi. l. si post sz pria snia vior est.

Si familie. Iudex in actioe
familie heriscude. 7 coi
diuidendo. si sunt plures coes sin
gulas singulariter adiudicabit. 7
si vna plus valeat q altera i pecu
nia gdenabit. 7 heres q percepit
fructus vel male versatus fuerit
in re coi tenebit cohdibus. si
vero res sit que diuisionem non
recipiat. adiudicabit vni in soli/
dum qui condemnabitur cuz so/
cio i pecunia. h. d.

Si. No. no posse fieri quod
fine comoditate fit vt hic
7. ff. de ver. signi. l. nepos procu
lo. Item no. corpus aliud diui
dum vt fundus qui diuiditur
secundum voluntatem patrisfa
milias. vt. ff. de le. i. l. q in reruz
natura. §. ii. aliud indiuiduum
vt hō. vt hic 7. ff. de vsucap. l. re
rum mixtura.

Si finiu. In iudicio fi
niu regundo.
Iudex de fundo vnus alteri adiu
dicat si viderit expediri. conque
cui de fundo alieno adiudicat. co
denat in pecunia. 7 si quid mali
ciose reperit circa finia gestuz co
nomine condēnat. 7 adiudicans

rei dñium in eū cui adiudicauit
transfert. h. d.

Iudicio finium regundorum
agit vt agris confinibus termi/
ni ponant. sz pro domibus vici
nis hoc iudicio nō agitur si autē
sit domus predium rusticū agi
vtli finiu regū. nō dirco. vt. ff.
fi. regū. l. ii. in prin. 7. l. sz 7 fi. §.
fi. Iudicio finiu regundoruz
ēt cōdenandus ē qui circa fines
aliqd maliciose cōmisit. vbigra
q lapides finales furat. 7 v/ar/
bores finales succidit. 7 dabitur
qru in litē intrauerit actor pōt ēt
crialr puniri in quinquaginta ad
reis ex lege agraria pro qualibet
vice que applicat fisco. vt. ff. de
ter. mo. l. agraria. nec ciuiliis tol
lit per criminalem. cum ad rei
persecutionem altera detur. C.
quādo ci. ac. cri. preiu. l. i. nisi in/
terim donec altera exerceat. vt. ff.
de pub. iudi. l. is qui.

Quod aut in istis iudiciis ali
cui adiudicatum sit. id statim eius
fit cui ad iudicatu est glo. no. ex
sententia iudicis dñium transfer
ri. sic ēt i missione que fit ex sec ū
do decreto. ff. de acquir. po. l.
iii. §. fi. 7. ff. fi ex nox. cā. aga. l. ii.
in fi. 7. ff. cōdiui. l. sz si res. que
sic accipe si fuerit facta missio p
ipsum pretorem. nam sola snia
non facit dominium. sed traditō
vt. C. de pac. l. traditionibus. 7.
ō. de rerū diui. §. per traditiōem
7. ff. de acqui. pos. l. iuste sed quid

in rei vendicatōe si i ea pronun/
ciatur. 7 ex causa mihi tradatur.
rñ. idem. cum enim publiciana
mihi datur quando non domi/
no mihi adjudicatur 7 traditur.
vt. ff. de publicia. l. iiii. i si. ergo
vbi est dominus. debet ex senten/
tia traditio nre dominum face/
re. vt. ff. de publicia. l. quicunqz.
¶ Dieterea lex videtur exp̄ssa.
ff. de procur. l. non solum. alias
pomp. §. sed is. 7 ff. de ex. rei.
iudi. l. si iter in si. Nec ob. quod
error sit ibi. ex quo videtur do/
minium non transire. quia hic
error reprobari non potest iudi/
cis sententia priuatus. a qua non
fuit appellatum. Nec obstat. q
sententia lata in actione persona
li reo absoluto q remanet debi/
tor. vt. ff. de condi. inde. l. iul. qz
illud habet locum in obligatio/
ne que est res incorporalis. hic
autē dicimus dō dominio rei cor/
poralis. qd facile 7 proisus po/
test seperari ab vno 7 alius dari.
sed non sic in incorporali. vt. ff.
pro so. l. ea vero.

De publicis iudiciis.

¶ Glo. Quia ciuilia iudicia
dicta sunt vsqz huc. 7
etiam quedam criminalia. s. cir/
ca priuata delicta in princi. huius
quarti libri vsque ad titu. de ac/
tionibus ideo nūc ponit d publici

¶ Publica iudicia
cia p̄bica nō per actiōes
instituant vt iudicia priuata. sed
per accusatōes nec qcq simile ha/
bent cum iudiciis priuat 7 ē ma/
gna eorum diuersitas tam in in/
stitutione q in exercicio a priuat
7 dicunt publica qz eorū executō
vt plurimū cuiuslibet de pplo da/
tur. h. d.

¶ Gl. Cū dicit. nec qcq simile
hnt. hoc verbum nimis
large positū sit intellige. qz i ciui/
libus agit vt aliqd def. sz hic vt
p̄mias accusat 7 ita p̄siderata
petitōe 2querend nihil hnt simi/
le inspecto fine. nec in p̄ncipio cū
vni p actōem. alter p accusatōez
istitut. nec in exercitio. cū in ci/
uilibus p̄bet actor tñ vt. C. de
eden. l. q accusare. sz i cri alib tñ
actor q re qñqz vt. C. de aboli.
l. fallaciter. 7. C. de fal. l. vbi. In
aliis aut multa sunt filia. nam in
vtrisqz sit libellus. vt. C. de li.
2te. aut offerat 7. ff. de accu. l. li/
bellozū. utē in vtrisqz de calūnia
iurat vt. C. de iura. cal. l. i. i p̄i.
7. C. d si. istru. l. vl. l3 qdā dixerit
p vt ar. ff. de bo. c. l. i. In his
actōib 9 forma libell 9. vt 2icat
nomē accusand 7 accat 7 añuz 7
mēse quo 2missū fuit crimē. 7 lo/
cū vbi fuit 2missū. 7 2sules sub
qb 9 ē 2missū. utē dies dati libelli
d3 iseri. sz dies 2missi cris vl po/
ra non ē necesse vt. ff. de accusa.

l. libelloz. i. pri. 2. i. auſ. §. expt. re.
 §. ſuſcepto. 2. h3 hoc locū i publi
 co 2 i priuato crie. qū crialr agiſ
 vt. ff. §. priua. del. l. fi. Qūqz tñ
 hec ſolēntas nō ē neceſſaria. vt i
 lem crie. vt. ff. §. accu. l. lenia. 2. C.
 §. accu. l. ea que. Et idē i caſib⁹ in
 quib⁹ qſ ſine accātoze dānari p̄t
 qui. l. caſus his. ll. nōnē. ff. ad. l.
 iul. de adul. l. i. §. fi publico. 2.
 C. §. teſti. l. nullū. 2. C. §. pba. l.
 pe. 2. ff. §. ſuſp. tu. l. tutor. §. p̄te/
 rea 2. C. §. caſū. l. i. 2. ff. §. bo. lib.
 l. qui cū maior. §. fi libertus. Et
 idē i notorio crie vt dixim⁹ p. l.
 ea que. C. §. accu. Et idē i crie ſal
 fi ſ3 bul. vt. C. §. ſal. l. vbi. ſ3 Jo.
 2. 2. dicit q̄ ibi principalr fuit ac/
 cuſatio falſi iſtituta. Dicuntē
 iudicia publica quaſi populica ſie
 §. §. ſuſpe. tu. §. 2. ſequēs. Et itelli
 ge ſi alias ſit habil ad accuſandū
 nō ſt alias vt. ff. §. accu. l. qui ac/
 cuſare. Jo dicit i teg. plerunqz
 qz qñqz ē publica accātio 2 tñ nō
 p̄tenit cuilibz ius accuſandi. vt i
 crimine ſuppoſiti p̄mis vbi accu/
 ſant ſoli parentes. vt. ff. ad. l. cor.
 §. ſal. l. lex cornelia. §. 1. Itē pro/
 pter accātionē adulteri que p̄tio
 deſerē certis p̄ſonis vt. C. ad. l.
 iul. de adul. l. quis.

Publicozū ^{indi.} Ju/
 diciozū publicozū quedā ſūt capi
 talia que vltio ſupplicio afficiunt
 veluti aque 2 ignis iter dictōe v/
 depozitatōe v/
 metallo. Alia ſunt
 nō capitalia vt que iſtamiā irro/
 gant cū dāno pecuniario nō tñ
 vltio ſupplicio afficiūt. h. d.

Blo. Interdictio aq̄ 2 ignis
 ē mors ciuilis. vt. ff. §.
 2. ta. l. i. in fi. 2. expone has penas
 vt. §. quib. mo. ius pa. po. ſol. §.
 cū at. 2. nō capitalia appellāt re/
 legatōes vt. ff. c. l. ii. §. ii.

Publica ^{aūc.} Inter i/
 dicia publica
 ſūt ea que ſequūt. Et prio lex iu
 lia maiestatis qui in eos qui ḡtra
 imperatōre vel rē publicaz aliqd
 moliti ſunt ſuas vires extendit.
 2. in his duobus caſibus nō extin
 guīt morte delinquentium. ſ3 ēt
 eoz memoria dānaſ. h. d.

Blo. ^{Al.} Volūti ſunt. l. cū eſſe
 ctu. nam ſola volūtas
 nō ſufficit vt. C. ad. l. iul. ma. l. qſ
 quis 2. l. ſe. Bū dicit anime
 amiſſionē. i. aiati corpis. nā aia n̄
 i hoīe ſed in dei p̄tate ḡſtit. vt
 C. §. ſa. ſan. ec. l. ſancim⁹ i fi.

Bū dicit q̄ eoz memoria dā
 naſ. i. poſt mortē ēt p̄nt accāri vt
 eozū bona deſerāt i ſcū. 2. hoc
 itelligas i duobus caplis illi⁹. l.
 l. fi cōtra principē vel ḡtra rē pu
 blicam ē aiatus. i. nixus ad malū
 aliā ſimē morte vt cetera c̄ria. ff.
 ad. l. iul. ma. l. fi.

Item ^{lex iul. de adul. Ex}
^{lege iulia de adul. i}
 oibus caplis ē crimē publicū. cu/
 ius pena aliter honeſtioris 2 alr
 hūiles puniunt. h. d. ^{Lex iu.}
^{lia de adul. non ſolū temeratores}
 aliarū nuptiaz gladio punit ſ3 2

eos qui in masculis nephādā libi
dinē exercere audēt. Et eadem le
ge ē stupri flagitiū puniē cūz q̄s
sine vi virginē vel viduā honeste
vite stuprauerit. Denā aut eadē
lex irrogat peccatoribus si hone
sti sunt publicatōne prius dimidie
suorū bono. n. si hūiles. corporis
coherctōem cū relegatōe.

Glo. Sacrilegos nuptiarū
gladio feriri opz. C. de
adul. l. quāuis. in fi.

Ex erie gmissio cū masculis ar
manē iura vt gladio feriāt. vt. ff.
ad. l. iul. de adul. l. capite quinto.
meli. C. de adul. l. cū vir nubit.

Lex iulia hz multa capla vt.
ff. de mino. l. auxiliū. §. sz vt. 2. ff.
ad. l. iul. de adul. l. capite quinto.

Ad hic dī d lege puniēte vi
duam vel virginē stuprantē. itelli
ge nisi sint meretrices vel publi
ce cōcubine vt hic subicit honeste
2. ff. de adul. l. stupraz. §. 1. 7 qd
dicit humilē. dic vt. C. de incest.
nnp. l. humilem. Ad hic dicit
de pena stupri qd ē pena relegatō
nis. fallit in tribus casibus i qui
bus maior pena imponit. Pri
mus est si cōmittitur in puerum.
vt. §. co. §. item qz tūc gladio pu
nitur. Et quando tutor stupraue
rit eaz cuius est tutor. vt. C. si tu.
pupil. hū. l. 1. Item si fuerit stu
prata aliqua a proprio suo. vt. C.
de mu. que ser. pro. se sub. l. 1. Et
nō. penam stupri ēē quinquēnalē
nisi quando per vim gmittit tūc
enim sine prefinitione temporis

potest institui. vt. ff. ad. l. iul. de
adul. l. mariti. §. quinquēniū. 7. §
fi.

Item lex cor. de

ficca. Ad dominem telo idest quo
cunqz quod manu emitit occi
dens. vel cū telo cā occidēdi per
sequens lege cornelia. de ficcariis
puniē. qua lege castigabit ēt ve
nificus vel arte magica hominez
occidens vel malo medicamēto.
h. d. Lex cornelia de fica. ho
micias vltore ferro persequitur
vel eos qui hoies occidēdi cā cūz
telo ambulāt Teli aut id. vul
go appellat qd ab arcu mittit sz
omne id significat qz manu cuius
dā mittit. Sequitur ergo vt li
gnū 7 lapis 7 ferrū hoc noie cōti
neat dictūqz ab eo qd in longin
quum mittit. Sicari aut appel
latur a fica qd significat ferrū. i.
cultrū.

Eadē lege 7 venefici capite dā
riatur qui artibus odiosis tā ve
nenis qz susurris magicis homines
occiderint vel mala medicamēta
publice vēdiderint.

Glo. Lex cornelia de fica.
persequit eos qui ho
minē occidūt cū ferro. nec cim p
hāc. l. occiditur occidēs sed dpor
tatur. 7 oia bona sua publicantur
vt. ff. ad. l. cor. de fica. l. eiusdem.
§. legis. 7. l. pe. Vel dic qz perse
quimur homicidas ferro qz eos
occidimus hodie. vt. ff. ad. l. cor.
de fica. l. 1. §. solēt.

¶ **P**onunt hi qui aio occidendi
ābulāt l3 nō occidāt. vt. C. ad. l.
cor. d. fīca. l. is qui. 7 nō capla ex
ex quib⁹ aliquis hac lege tenet.
vt. ff. ad. l. cor. d. fīca. l. i. Sica/
rii dicebant a fīca. vñ videbat q
tñ qui cū fīca occiderēt hac lege
tenerent. s3 tñ generalius hodie
accipit fīca 7 telū p interpretōem
vt. d. Est at fīca vt subicit cultel
lus vtrinqz icidēs. quē portāt pe/
grini qñz i baculo quodā ita q n
p3. vñ yllus. Est fīca micro la/
tens fīcarius ide vocat. ¶ **P**l⁹
ē hōiem occidere veneno q gla/
dio. C. d. male. 7 ma. l. i. Bñ
d3 hic artibus odiosis. i. artificis
odiosis. naz ois ars ē bona.

¶ **S**ufurra dicunt incantatōes
nā hec scia reprobata ē. vt. C. de
mal. 7 mathe. l. corū.

¶ **H**ac lege ēt puniunt qui ar/
tibus magicis hoies occiderit ēt
fine dolo. vt. ff. de pe. l. si quis ali
quid. §. si quis abortōis. secus in
cornelia qz dolo ē necessari⁹ nec
sufficit ēt lata culpa. ff. ad. l. cor. d.
fīca. l. in lege.

¶ **A**lia deinde lex. Lex pōpe/
ia de paricidiis qua ca
uet q occidēs parētes vel alios
de quibus hic singulari pena ple
ctat ē publici iudicii. Et pmittēs
delictū in se plus punit q pmit/
teris in alio. h. d.

¶ **L**ex pōpeia d paricidiis ca
uet. vt si quis parētis. aut filii.
aut oio affinitatis eius que nūcu
patōe paricidii pmet. lata ppa/
rauerit. fine clā siue palam id au
sus fuerit. nec nō is cuius dolo
malo id factū ē. vel consciscrimi
nis existit licet extraneus sit pena
paricidii punietur. 7 neqz gladio
neqz ignibus neqz vlli ali solēni
pene subicietur. sed infutis culeo
cum galle gallinacio 7 vipera 7 fi
mia. 7 inter eas ferales angustias
comprehensus fin q regionis q/
litas tulerit. vel in vicinum mare
vel in annez prouiciatur. vt oium
elementorum vsu viuus carere i
cipiat. 7 ei celum superstiti. terra
mortuo auferatur. Si quis autē
alias cognatōe vel affinitate plo/
nas iunctas necauerit. penam le
gis cor. d. fīcarius sustinebit.

¶ **G**lo. Parentes 7 filios hic
accipe in infinitum. vt
ff. d. i ius vo. l. quinqz. §. si. 7. l. s3
si hac. §. liberos.

¶ **A**ppellatione affinitatis con/
tinentur 7 superiores 7 inferio/
res vt diximus. Item collatera/
les 7 fratres consobini 7 patrue
les 7 proximiores cis. Item affi/
nes quidam. vt vxor. nurus. ge
ner. vitricus. pteignus 7 socer.
7 patronus. vt. ff. eodem. l. pri/
ma. 7. l. sed sciendum. 7. l. cu3 pa/
ter.

¶ **S**ecūm Polacen. puniuntur hac
lege etiam si solum preparauerit
etiam si non occiderit. 7 facit pro
eo. ff. eo. l. i. in fi. vel dic ibi casuz
spālem.

¶ **N**ota hic extraneam magis
puniri ex consilio quam si ipse

occidisset vt hic. 7. ff. e. l. vtrū. 2. l. sciente. Si flumē vel annus nō sunt vicini tūt bestis subiciūt. vt. ff. e. l. pe. Sz an q supiores psonas occidit. hac. l. cor. tenetur vñ q sic. vt. ff. e. l. u. Sz p. C. e. l. i. dic ergo q hac lege cornelia tenet sz nō accātur. vel dic fm Jo. q tenet eadē pena. s. capitali. sed maior hic imponit.

Item lex cor. de fal. Pu- blici iudici crimē ē ē lex cornelia de fal. qua tenetur qui testamentū vel aliud publicū instrū falsū scripserit signauerit recitauerit subiecerit. quine si / gnū adulteriniū fecerit sculpsit expresserit sciēs dolo malo. Eius q legis pena i suos vltimū sup- plicii ē qd 7 in. l. de sicariis 7 ve- nificis suaf. In liberis vero de portatio. h. d.

Glo. Falsū ē mutatio veri- tatis vt in aud. de si. in stru. §. i.

Signū aliqñ dñ sigillum q in testamentis apponitur. vt. s. d. te sta. §. postea. Itē aliqñ capitur p signo qd cartis imponit. vt qñ qz facili fiat pparatio ex instru- mentis. vt in aud. de fide instr. §. opz. Vltimū supplicii iter ptaf mors. ff. de pe. l. vltimū.

Pena h^o legis ē deportatio 7 omniū bonorū publicano. Et sic nō q ex eodē gmisso plus fui q liberi puniunt vt hic. 7. ff. ad l. cor. de fal. l. i. §. pe. 7. ff. si ex no xa. cā aga. l. pe. 2. ff. de pe. l. un ser

uorum.

Itē lex iul. de vi. Vm gmit tēs cū armis aliter q vir ginē rapiēdo deportabit. Si si- ne armis tertie partis bonorum publicatōe dānabitur. Sz p vim virginē vel monialē rapiēs vel p stans opē capite puniūt. h. d.

Glo. Nota ex maiortate d- licti maiorem penam i poni. vt hic. 2. C. ad. l. iul. de vi l. i. 7 fa. s. de interdic. §. qui aut. Item hic dānatus fit infamis. vt ff. ad. l. iul. de vi. pu. l. i. primo re sponso.

Constitutio de qua hic est. C de rap. vir. l. i.

Lex iulia peculatus. Pu- blicam sacram vel re- ligiosam rem furto subtrahēs. 7 talibus opem prestans lege iulia peculatus puniūt que furantez pe- cuniam publicam tempore sue ad- ministrationis capite punit. alē autem ex ea delictum gmitēs de- portabit. h. d.

Gl. Quod hic dicit de pecu- nia publica intelligitur. s. ciuitatis Romane. non alterius. vt. ff. de fur. l. ob pecuniam. 7. ff. ad. l. iul. pe. l. iiii. §. pe. Et quod dicit sacram vt thuribulum 7 ca- lices que sunt res sacre. vt. s. de re. di. §. nullus. Et religiosam intellige ornamenta sepulchro- rum.

Dum hic dicitur. furati fue- rint. vel etiam se immiscuerunt. ita

q̄ dñificauerūt rē publicā. vt. ff. ad. l. iul. pecu. l. i. vel p̄stiterit mī nisteriuz. i. adiutorib. vel sciētes suscepim. s. ad custodiendū.

Itē nō q̄ quinquēnio durat hec actio. vt. ff. ad. l. iul. pecu. l. pecu/ latus. Itē ē et spālis i eo q̄ et cō tra hīdes ichocē. vt. ff. ad. l. iul. pecu. l. fi.

Est 7 inter. Lex iul. de plagia riis que qñqz penā capitis. qñqz leuiorē irrogat. Itē lex iulia re/ petundaz de auona. 7 de residuis que i diuersis capitulis loquunt 7 diuersas penas q̄ mortis inferunt. 7 ex eorum delictis. publica eria iudicant. h. d.

Et. Si iō hec lex de plagia/ riis. qz orbatō p̄e filio vī dñō suo hec lex punit orbantem. hz. n. locū qñ quis distrahit alie/ nū suū vel filiū. ita q̄ dñs vel p̄ nō possit rehabere. vt. ff. ad. l. fa. de plagi. 7. l. lege. 7. l. cū. 7. l. pe. §. fi. Itē tenet qui liberū homi/ nē d loco i locū trāsportat. vt. ff. ad. l. fa. d pla. l. qñ. Et hoc si d o lo facit non aliter. vt. ff. ad. l. fa. l. lege sauia. I ē hac lege tenet si q̄s hūuz i fuga p̄stitutū vēdat ita vt emptio statim teneat. vt. C. ad l. fa. de plag. l. in fuga. Hec lex alit maiore aliqui minore ca/ pitalē penā irrogat. cum capital' alias sit minor alias maior. naz i/ genuus nobilis i metallū. ignobi lis gladio ferit. Seruus vt liber tus bestis subicit. C. ad. l. fa. de

pla. l. fi. in fi. Itē quedam ciuilio pena olim imponebat que cessat hodie. vt. ff. e. l. fi.

Lex iulia de ambitu hz locū i quatuor casib⁹. p̄io si quis clam dederit pecuniā vt aliquē fortiaē honorē nō i ciuitate romana. nā ibi cessat hec lex. cū ibi princeps eligat. vt. ff. ad. l. iul. d ābi. l. i. in p̄i. Iō dixi clā qz palā pōt. vt. ff. de pollici. l. i. §. i. 7. ff. de of. p̄fe. p̄to. l. barbarus. Scdo locū hz qz stat in magistratu vltra annūz vt. C. ad. l. iul. d ambi. l. i. Ter/ tio si q̄s igredit̄ domū iudicis co gnoscētis de eā criali. vt. ff. ad. l. iul. de ambi. l. i. Itē 7 quarto si quis iudex nouūz vectigal insti/ tuerit. 7 ē pena centū aureorū. vt ff. ad. l. iul. de ambi. l. i. Sz i cān deportat qñ. s. bis idē officiū est assecutus. vt. C. ad. l. iul. repe. l. i. Sz fallit in assessore. vt. C. d as/ sel. l. i. 3. Itē i p̄cōsule. vt. ff. de of. p̄cō. l. antepe. vel dic ibi sex saki/ bus. i. sex mensibus. qz tñ dura/ bat eius officium.

Lex iulia repetundaz hz locū qñ quis p̄ pecuniā facit aliquid vel omittit. vt. ff. ad. l. iul. rep. l. i cū. l. se. Escalētū tñ pōt accipere iure veteri. dū tñ nō nimis ma/ gnū. vt. ff. de of. p̄cō. l. solent. in fi. sz d iure nouo nō. nisi qñ vēsi ceret salariū. vt in auct. scrip. c. 7. Pena aut̄ huius legis ē ciu/ lis in quadruplū. vt. C. ad. l. iul. repe. l. i. Criminalis extra ordi/ nem. vt. C. ad. l. iul. l. lex iulia. §.

hodie. Lex iulia de anona lo-
cum h3 quoties quis facit. vt an-
nona carior sit. Et est pena in ea
statuta. xx. aureorū. vt. l. ii. ff. ad
l. iul. de anno.

Lex iulia de residuis locū h3
qn̄ aliquid sumpserunt ex aliqua
administratōe publica. ⁊ ipse in
vsum suum quertit cui erat illa
a t̄minist. atio cōmissa. vt. ff. ad.
l. iul. pecu. l. ii. ⁊ l. iii. §. lege.

Pena autem huius legis ē i ter-
tia pte qñ accepit ampl⁹ quod
P̄la. sic dixit vt cēt in quadru-
plum. vel dic amplius tertia pte
qz punit in simpli. ⁊ ampl⁹ ter-
tia parte simpli. vt. ff. ad. l. iul. pe-
cu. l. iii. §. s3 ⁊ qui pecuniam i si.
maxie qz pene restringende sunt.
ff. de pc. l. interpretatōe.

Sūmus digitus dī digit⁹ lon-
gior cum quo quis pōt tangere
altius q̄ cū alius qui dīr medius.

Dū dī hic per indiciem. i. per
alium digitum qui dicit̄ index.
vel dic melius q̄ hec dicta sūt vt
sint index vel demonstratio alio-
rum dicendorum. Sicut ⁊ sub
gallina ouum dimittitur. vt sit
index ad hec vt ibi alia faciat oua.
Et idem in his que accipiunt̄ a
columbis.

Laus deo.

Capitulū vltimū i dei ⁊ suorū
principum laudem.

n **Inc** more vul-
piam opti-
mi Juriscōsultū lege
pia. ff. de censib⁹: vbi

sue originis patriā sū. mores lau-
dibus cōmendauit: Et ego hui⁹
operis adepto finis dei ⁊ meorū
p̄cipū laudē: vti his debitor sū:
non pretermittendam fore dixi.
Deo igit̄ cooperante: precibus
almę sue genitricis: diuī Secun-
diani martiris: omniumqz san-
ctorum: breuissimo tempore colle-
ctus fuit libellus iste: per me So-
thardum alamanum: in ciuitate
Papie. Anno salutis nostrę.
M. cccc. lxxxvi. mense fertilis-
simo septembri: quo ligurię no-
stre memorandum salutare dei re-
splenduit. Vidimus cū duo lu-
miaria magna: p̄marios cui no-
stri principes: mirabili fide ⁊ hu-
manitate iunctos. Quorū alter
nedum vniuersalis: sed mihi ori-
ginarius: amenissime brabantie
dñs: potentissimus auster: diuus
ille M̄aximilianus Romano-
rum Rex. Qui humana carne
diuinum qđdam numen preferre
videt̄. quo sese cognoscentes cun-
ctos mirabiliter trahit. Medum
cū virtus illum imperii culmē
principum electione aduegit. ve-
rum latissimas Burgadie du-
cis prouincias: armipotentes he-
roes: idonitos populos: etiā nō

viso et longo terrarum interval-
 lo distantes: non armis sed vltro
 ab eis vt omnium dignissimo prin-
 cipi electo attrahit. Longe certe
 p̄clarus q̄ africanus: qui celibe-
 ros pulchra virtute mixtis vei o
 armis subegit. Alter quoq; di-
 uis ille Maurus: Ludouicus
 Maria Sfortia dux Medio-
 lani: et mihi dominus voluntari-
 us. Quem nostre vniuersitatis
 optimum auctorem. et litterarum
 omniumq; virtutum amatorem.
 vti inexhauste sapientie fontem.
 sua pietate deus conseruare velit
 Ex illo enim nedum sitiens po-
 tatur Italia: verum eius incliti
 principis vite icolumitate: totius
 orthodoxe fidei: magna ex parte
 tranquillitas pendet vniuersa.
 Insuper dei bonitate spe firma
 teneo. vt sedato turbine: quo Ita-
 lia hoc tempore premittitur: popu-
 lum a domino sibi traditum tali
 humanitate fouebit: vt inter om-
 nes quos vnq̄ habuerunt princi-
 pes eis gratissimus erit. Sit be-
 nedictus per omnia deus: qui ce-
 cis visum et ignorantibus prebet
 intellectum. Suscitans a terra i-
 opem: vt collocet eum cum prin-
 cipibus populi sui.

Impressus Papie per Leo-
 nardum gerulani non minus vi-
 le q̄ sumopere correctum. Anno
 salutis dñi. MD. cccc. xcvi. die
 xix. Januarii.

a Colectū Sūmus Deo co lapie 7 p b celestisqz Si quis tēdo ter dis. §. i. c illicito tris sui Glo. q pōt qz d que sibi Seruus Nomen In iulā e Sed si nā iteriz toribus l. lucius f Glo. puniēd ⁹ licus qz meretur g cōmune Itē actō arbozem hic qū h Glo. nō substātia trāseunt ad vsum	i pas le tantūdez mīl deoz. tūm a h Bl. ipa. aut est nō q quinimo i minimā reprobaf qz manu tuat. Bl. m institutōe stitutio puta di. Itō insti. n stamento pōt adiri §. nihil de le. a. o actio i. l. i. accessione Nota hic pluribus p dere filio libz lega secus vt qmissariū q Incipit ptias sed q poterit pmquior.	r C. qui tes. vulgo q go 2cep. inte. §. s potes assignati p̄teritis qz durat t cū acce sa. vt. ff. ex depo. est q. p v pecunia nisi pa. bonaf. dictuz ē x tate quā credēdas gi 7 cō. vsura n̄ y In pri. Olim In hac hoc pūl z quando telligit ibi nō. duobus 1 vnd qui tex. pp de fo. 2. vt. C. e.	2 solui S3 quō Add. nō vineto z est etiam ff. eo. ex dolo q is ius A l. si filius filius sūt lex Bl. Itē B ordinario rabiliter est fuitus ff. si vsus. E pionem Add. nores pe. sua iudi D Dign ⁹ Oēs res suz pētis nitati sue E tēporale obse. lib. B3 p̄ actionis S qz appet bus ex b c d e f rā reali	B Bl. quedā lumenta dicit lex 2cilio W qō op ⁹ sunt. xxiii. interesse quere p d. 3 se dōtē de. i. ipso iure vi vera R a b c d mittunt ciaf ex ritus p̄dit. L ff. de pecu. dare suum nec cim. §. Glo. qz Alid Sequit liter vt ibi de p lib. 7 eodē M sunt us a me neribus cere vel O eos qui occidisset
---	---	---	---	--

Collecti huius 2te finetie sumula.

Quicquid peritum institutarium scire vel mēti applica-
re decet: breuiter ⁊ clare in hoc diuino libello collectum ē.
Nam hic habentur texus ⁊ glose institutionum reduci
in sumaria ⁊ 2te conclusiones: ut fini facilius intelligibiles ⁊ men-
ti applicabiles. Et habentur additiones ex doctou⁹ col-
lecte: que primo ponunt declarationes ⁊ limitationes in lo-
cis opportunis: ⁊ ponūt quādo glose sunt reprobate vel du-
bie: ⁊ ponunt singularia doctorum dicta breuia ⁊ menti te-
nenda. Et preter hec omnia: in titulo de actionibus. ponū-
tur etiam glosarū diuisiones: ⁊ in fine cuiusq³. §. ponit^r sū-
mula: in qua colligunt^r actiones de quibus in illo. §. tracta-
tum est. Et primo ponitur cuiusq³ actionis descriptio: de-
inde cuiusq³ actionis cellula: cum literis ⁊ signis: capta ex
arboze Johānis: deinde cuiusq³ actionis libellus. Ita ut
ex his actionum substantia: ⁊ in suo titulo inter dictorum
sumula clare videri possit.

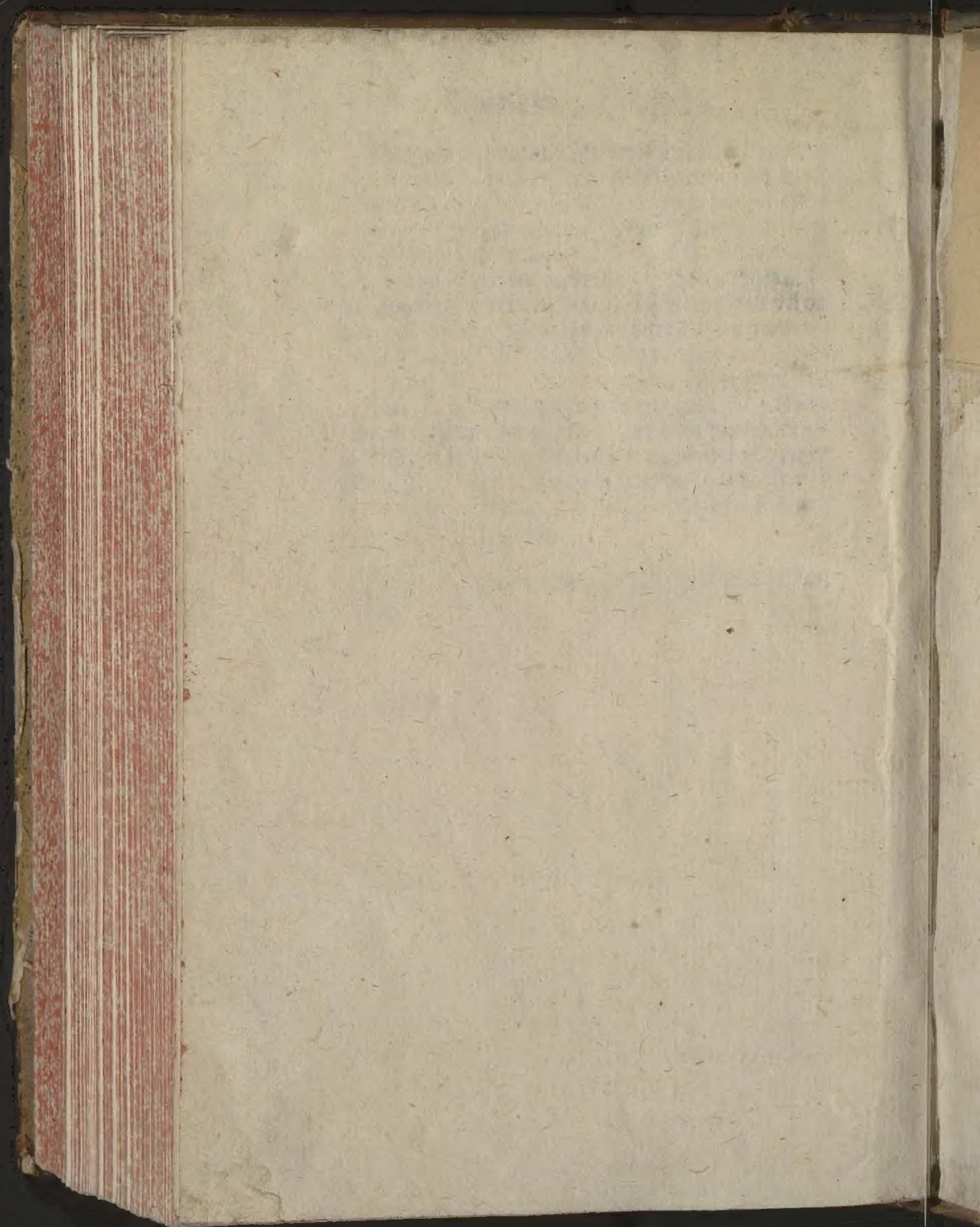
Laus deo qui nostro tempore talem scientie facilitatem
tribuit.

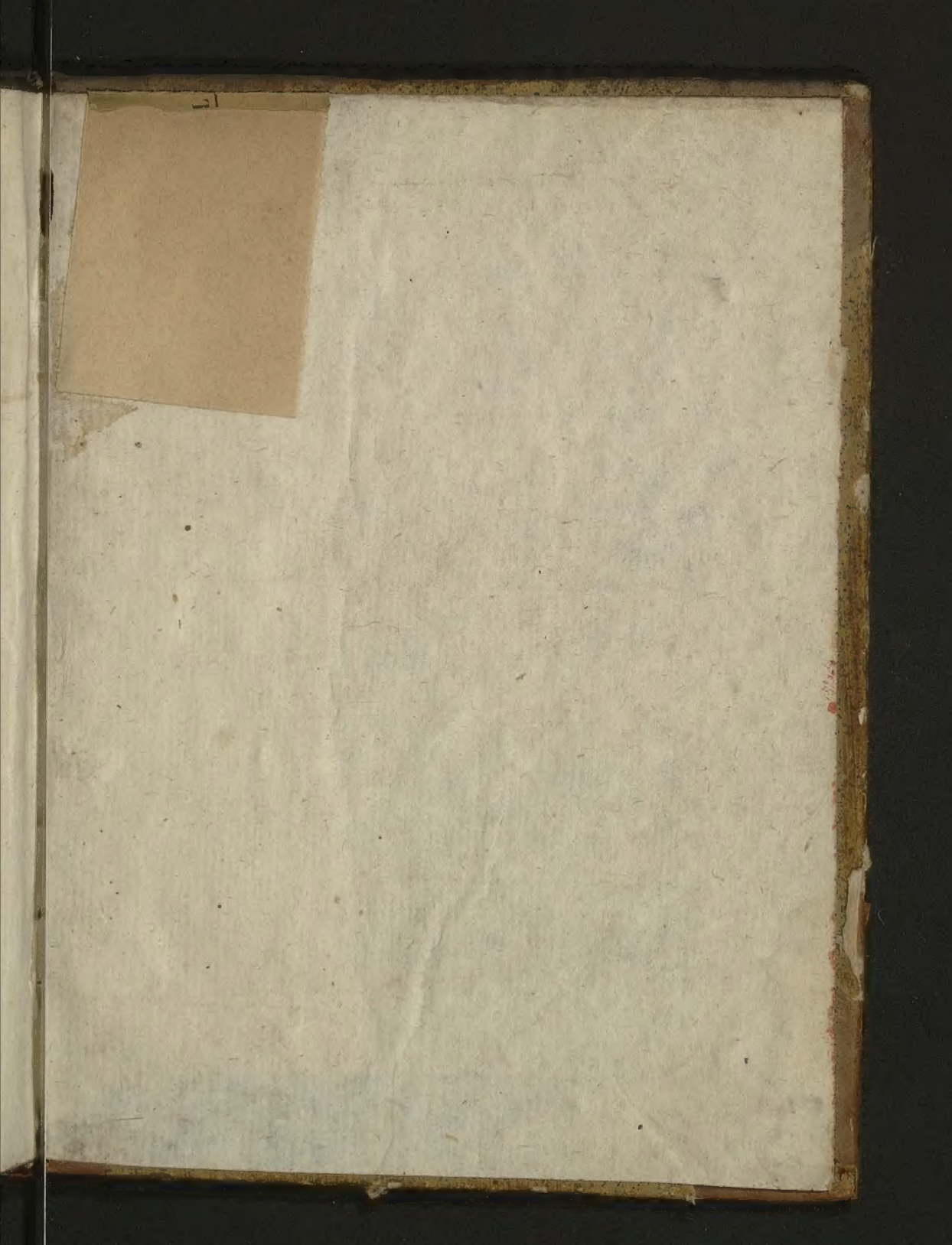
Bibl. Jag.

BIBLIOTHECA
VNI⁹ LIBELL
CRACOVENSIS

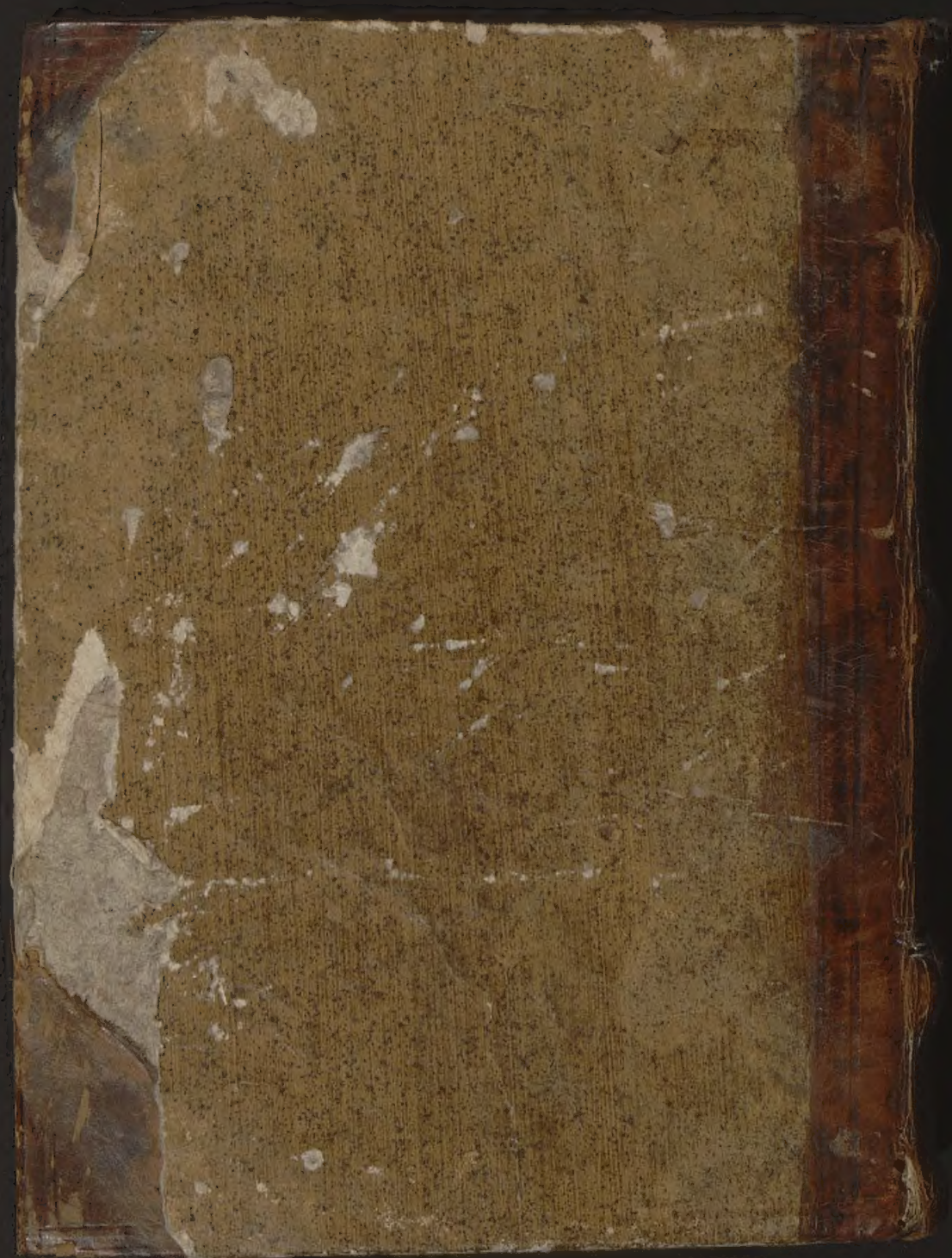

Collection
instit.
Leonardus
1497